

Gemahlt von St. Felix. Gestochen von Ant. Karcher. Koeln 1787.

JUSTINI FEBRONII JCti
DE
STATU ECCLESIÆ
ET
LEGITIMA POTESTATE
ROMANI PONTIFICIS
LIBER SINGULARIS,

AD

REUNIENDOS DISSIDENTES
IN RELIGIONE CHRISTIANOS
COMPOSITUS.

EDITIO TERTIA.

EMENDATIOR ET AUCTIOR.



FRANCOFURTI AD MOENUM
APUD FRIDERICUM ESSLINGER.
MDCCLXXXIX.

Melius est, ut vos me suspicemini audacem, sævum & arrogantem; quàm ut vos faciatis ea, quæ Deo non placent. S. IOANNES CHRYSOSTOMUS Homilia IV. in Epistolam ad Hebræos Opp. Tom. XII. pag. 50. nov. edit.

BIBLIOPOLA
LECTORI.

Postquam prima hujus Operis editio insolitâ celeritate exhausta esset, & ad satisfaciendum plurium votis de secundâ ageretur, huncque in finem non solùm omnia disposita, plura ad confirmationem & illustrationem priorum noviter addita, insuper quædam emendata essent: sed & operæ typographicæ circa illud iteratò exerceri jamtum cœpissent; sparsus fuit per Germaniam rumor de condemnatione Febroniani Tractatûs Romæ factâ. Auditum non multò pòst; Brevia Apostolica à Sanctissimo Domino nostro Papâ, insuetâ in similibus providentiâ ac sollicitudine, ad Singulos Germaniæ Antisti-

tes directa fuisse, quibus hi interpellabantur, ut Romanam Censuram in suis diœcesibus reciperent & publicarent. Neque hic quidem substitum est, Nuntiis etiam, tum ordinariis, tum uni extraordinario, commissum fuit, ut apud aulas Principum Germaniæ hanc condemnationen, ejusque effectum urgerent; quod & hi indefesso studio, & cognatâ Romanis dexteritate atque arte præstiterunt; ast vario successu: in aliis voti ac politici desiderii sui compotes facti sunt, in aliis non item: Ab harum nonnullis pro responso tulerunt, sibi (sic exigente justitiâ, communi bono, & christianâ libertate) à multo tempore fixum constitutumque esse, & sanctè servatum, ut nullum librum configerent, nisi pugnantem cum orthodoxâ fide, aut probis moribus; neutrum horum vitiorum Feroniano operi, pro defensione Ecclesiasticæ Libertatis, & restauratione Disciplinæ suscepto, cum veritate objici posse; sed neque peccatum esse, manifesta ministrorum Romæ Curiæ probra Summo Pontifici, & Universali Ecclesiæ pro emendatione denuntiare, id quod multi viri probi jam à sæculis præstitissent, sine noxâ & notâ, quanquam nondum optato cum fructu. In aliis diœcesibus ab Episcopalibus revisoribus & censoribus librorum invitabantur Romani sollicitatores, ut propositiones sibi displicentes ipsimet quantovis exquisito studio è Febronio decerperent, sicque de-

cerptas

cerptas (ne quæ intercurreret infidelitas) cum reliquo Operis contextu collatas, permitterent virorum non præventorum judicio, æstimaturorum, num eædem propositiones in eo, quo prolatæ sunt, id est, in obvio sensu, censuram mereantur. In aliis demum provinciis, postquam liber usque adeo tertiam Examinatorum, ordinariorum & extraordinariorum, censuram sustinuisset, tandem Principi post novas, indefessas, easque ùt plurimùm clancularias Ministr rum Curiæ Romanæ sollicitationes placuit, sine ulteriore examine, ex causis politicis, Febronium prohibere.

Quidquid hujus rei sit: cùm ad jura Principum & Episcoporum pertineat, dignoscere, & statuere, an & quatenus suis respectivé diœcesibus terrisque utile sit & conveniat Pontificia Decreta & Brevia Apostolica acceptari ac publicari, librorum nuper editorum cursum sistere, aut permittere; nullatenus verò in facultate privatorum positum existat, judicare de justitiâ vel valore legis per suum Superiorem ritè publicatæ: ideo hísce declaramus & protestamur, nobis (quibus curæ semper fuit, ut officina nostra non sit irreligionis armamentarium) in animo haud esse, eos, quibus lectura hujus libri vetita est, ad eum legendum invitare; sed iteratâ hâc, eaque auctâ atque emendatâ editione satisfacere justis illorum desi-

deriis, qui ab ejus usu non prohibentur, quique genuinum ex eo fructum, tandem in uberem Ecclesiæ utilitatem redundaturum, percipere possunt; quorum haud dubiè ingens numerus existit, non solùm in Germaniâ, sed & multò major in Galliâ, & Belgio, ac nonnullis partibus Italiæ, è quibus judicia admodùm favorabilia de Opere Febroniano prodierunt.

Monendi interim veniunt Lectores, ne ab ipsâ quidem Româ, in Brevibus hac de re ad Episcopos datis, prætendi, aut asseri, quasi aliquid catholicæ Fidei adversum contineatur in Febronio; totum disciplinæ negotium est: circa quam an ea consilia, quæ ille hodie repetit, friuola sint, & à perversis hominibus aliàs proposita, judicent, quibus est justitiæ, æquitatis, & boni communis amor, verique notitia. An ille Apostolicam Sedem non stabilire magìs laboraverit quàm evertere, edicant, quibus incognitum haud est, in quo genuina hujus Sedis firmitas consistat, & per quod illa sustineatur, scilicet an fideli sacratissimorum Canonum observantiâ, an continuis horum transgressionibus. An ille, qui Ministros Romani Pontificis ad obediendum Ecclesiæ & sanctis ejus institutis adstringi optavit, ad concitandum Sanctæ Sedi contemptum scripserit, dignoscant, quos non latet differentia inter Sedem & Curiam,

quæ

quæ duo cum tanto illius damno identidem confundere nonnulli satagunt. An denique ad suffodiendum fundamenta Ecclesiæ, quam Petro tanquam Petræ superædificatam dicunt, evulgatus sit Febronianus liber, existiment, qui ex diligenter lectis Ss. Patrum scriptis & Catholicorum Theologorum libris noverunt, quàm incertum sit, an aliam, præter se Ipsum, Petram Christus significare, aut quid veriùs per hanc indicare voluerit, cùm de sacræ suæ Domûs fundamento & structurâ loqueretur; quàm proinde infirmum sit quidquid ex dubio illo, à Romanis toties quidem proposito, attamen semper controverso principio, pro instruendis Catholicis & revincendis Hæreticis, erui intenditur. Nesciunt sanè, quantum honoribus & juribus Primæ Sedis detrahant, qui, ut illa ultra condignum urgeant, ea plane incertis ac lubricis fundamentis committunt, quando certa solidaque prostant, quibus illa tutò innitantur.

Consultum nobis insuper fuit, ut huic editioni subnecteremus Refutationes nonnullorum opusculorum criticorum, quæ adversùs Febronium hactenus edita sunt. Creduntur illæ tales esse, ut viam facile monstrent iis, qui ad enervanda similia inposterùm forsitan proditura scripta anti-Februniana calamum arrepturi sunt; his Cri-

Criticis, ubi invidiæ, calumniæ, & odii Theologici larvam detraxeris, parum frontis supererit. Præter has Vindicias nullæ aliæ ad officinam nostram delatæ sunt. Sed neque in commercio librario hucusque visa fuere alia scripta Febroniano opposita; si absurda illa, atque utì Catholicæ Religionis majestate, ita & omni seriâ responsione penitùs indigna folia cujusdam, qui se dicit, nescio cujus Ordinis, Equitem, excipias, quæ in Tabernis cerevisiariis avidè excipiuntur, & compotatores mirificè recreant. IV. Idus Decemb. an. MDCCLXIV.

CLE-

CLEMENTI XIII.
SUMMO PONTIFICI,
PRIMO IN TERRIS CHISTI VICARIO.

Junctus Cathedræ Petri, tanquam Centro Catholicæ unionis, à quo ſeparari nunquam permiſſum eſt: motus profundo reſpectu erga Romanam Sedem tanquam in Eccleſia Primam: plenus ſincera veneratione erga eum, quem divina Providentia locavit in Apoſtolico throno, quemque ſubmiſſè colo ùt ſucceſſorem Principis Apoſtolorum, qui Primatum in univerſa Eccleſia divinitùs inſtitutum, legitimè tenet: de hujus Primatûs jure tractare præſumens, ejusdem

veros terminos delineare aggredior, ultra quos quidquid suscipitur, sanctæ nostræ Religioni exitiosum esse intelligitur, tam quoad internum Ecclesiæ regimen, quàm quoad illud decus & splendorem, quo illa in facie orbis indiget, apud exteros, ut hi ejus suavitate, Christi instituto conformi, leniter fortiterque attracti, nobis aliquando in eâdem doctrinâ, & sub eodem visibili Capite consocientur. Scilicet omnia mea vota, & conatus illuc tendunt, ut cesset aliquando fatalis illa divisio, quæ duobus sæculis & ultrà scindit Ecclesiam, ita, ut conformiter ad mentem Magni Leonis Papæ *nihil* vel ipsis adversariis nostris *remaneat in fide dubium*, *nihil* inter nos & ipsos *in charitate divisum.* Porro, quidquid arbitrentur & dicant minùs perspicaces, summæ Sedis dignitatem magìs ex regulis humanæ ambitionis, quàm ex verâ ejus indole existimantes: genuina ejus majestas (vel ipsis id agnoscentibus & profitentibus Romanis Pontificibus) consistit non in diminutione, sed in conservatione jurium Episcopalium, & privilegiorum omnium Ecclesiarum.

Epist. ad Theodos. Aug. 40. alias 25. Cap. 3.

Non dubito, quin futuri sint, qui mihi temere objiciant, à me Pontificiam authoritatem repu-

repudiari. Ego ſane poteſtatem nullam rejicio quæ ad utilitates Eccleſiæ, ad coædificationem Templi, hoc ad eſt compactionem membrorum; corporisque Chriſti conjunctionem pertinere videatur; illam verò, quæ dominatum, à Chriſti inſtituto alienum, florentioribus Eccleſiæ ſæculis incognitum, iis, qui foris ſunt, terribilem quærit, à populi cervicibus removendum contendo. Vicarium Te, Beatiſſime Pater, Chriſti agnoſcimus omnes Catholici; at Vicarius Chriſti eſt, qui ejus partes ſuſcipit, vicariâ bonâque fide mandata ejus, cujus munus ſubit, exequens, non ad dominationem comparandam, ſed ad Chriſti doctrinam re ipsâ, plus quàm verbo, celebrandam. Probè veréque Epiſcopus Lincolnienſis in Epiſtola ad Innocentium IV. Papam: *Apoſtolicæ Sedis ſanctitas non poteſt niſi quæ in ædificationem ſunt, non deſtructionem; hæc enim poteſtatis plenitudo, omnia poſſe in ædificationem.* apud Matthæum Paris ad an. 1253. p. m. 583.

Agnitum fuit in Tridentino, teſte Franciſco de Vargas Regis Hiſpaniæ Oratore, Hæreticos indies inſolentiores fièri, ex quo diſpiciant graves in Eccleſia abuſus non reformari. Nemo prudens dubitat (& Hæretici nobis id ipſum Vid. Cap. VI. §. 12.

 quo-

quotidie objiciunt) inter hos abuſus illum eſſe graviſſimum, qui in exceſſu ſacræ poteſtatis conſiſtit. Claudius Eſpencæus, vir pius, & boni eccleſiaſtici Zelator, Pio IV. Papæ prædixit, niſi reformetur diſciplina Eccleſiæ, *præſertim Romanæ*, majorem adhuc, quàm eòusque fuerat, futuram populorum à fide defectionem. Quod ille prædixit probavit eventus. Eodem jure & fundamento mihi licet augurari, niſi ea reformatio effectivè fiat, reunionem Hæreticorùm cum Orthodoxis minimè ſecuturam. Tanti intereſt Tuâ, Eccleſiæ, ac cauſæ Dei, ſolicitè indagari, & candide apperiri, in quo hi abuſus, maximè circa regimen Eccleſiaſticum, conſiſtant. *Jus eſt, Pater, jus eſt veras exprimere voces, præſertim apud eum, qui amator eſt & patronus veritatis: utinam audiretis, quomodo inſultant vobis hoſtes Eccleſiæ!* ita ad Te, ſupreme Eccelesiæ Chriſti Pontifex, ſcribere præſumo calamo Joannis Saresburienſis electi Carnotenſis Epiſcopi. Equidem ad ſatisfaciendum Hæreticis jura Romani Pontificis minuenda non ſunt; neque veritati conſulitur, ſi ea cum errore componitur. Verùm hic nemini ſuum, quodque vero jure competit, tollitur; ſuperfluum

cit. Cap. VI. §. 13. n. 11.

Epiſt. 60. inter Epiſtolas S. Thomæ Cantuarien.

&

& adſcititium abrogatur, amore pacis & juſtitiæ. Non ipſam Pontificiam poteſtatem, ſed exceſſivum ejus uſum moderandum, & ad normam genuinorum Canonum temperandum eſſe ſuſtinetur. Inter Chriſtum & Belial incedere medium, magna, fateor, impietas eſt; at inter Scyllam & Charybdim medium tenere curſum, arbitror eſſe prudentiam.

Judica me (ſic Te conjuro, Pater Sancte) & hanc omnibus fidelibus communem, Eccleſiæ, amatiſſimæ illius Chriſti Sponſæ cauſam in verbo S. Stephani Papæ & Martyris: *Nihil innovetur, niſi quod traditum eſt:* & vide, ſi toto hoc Tractatu veras, an apocryphas Traditiones ſecutus ſim. Confer nova ac vetera, & appende animo non præoccupato de juſto, æquo, & bono ſtateram. Non novum vulnus detego, ſed antiquum & exulceratum, atque hoc etiam titulo gravius, & ſanando difficilius. *Quod ergo erat tunc* (tempore concilii Viennenſis & Conſtantienſis) *dolendum, nunc* (poſtquam ſatis cognitum, atque origo & ſedes mali detecta fuit) *auferendum eſt, non aſperè, ſed, ſicut ſcriptum eſt, in ſpiritu lenitatis & manſuetudinis.* Cavebis

apud Cyprianum Epiſt. 75.

S. Auguſtin. Epiſt. 22. alias 63. ad Aurel. Cartag.

vebis

vebis tamen (sic in Domino confido) ut media, quibus in hunc finem utendum est, non tam sint *lenia*, quàm potiùs *levia*, ut vel hoc ipso pro Te & Tuo pontificatu remaneant infructuosa, ac magnum illud sacræ reformationis & reunionis meritum Tuis relinquatur in Petri cathedra successoribus. In Gravaminibus Centum, compilatis anno 1523. in Comitiis Norimbergensibus, declarant Status Imperii Germanici, se, si Pontifex gravamina ipse non tollat, de viis & mediis cogitaturos, quibus liberari à tantis molestiis valeant. Durius sanè foret, nec Sanctæ Sedi adeo honorificum, si sæculares Potestates, authoritate sibi ad tuendos subditos adversùs omnem exteriorem vim, & injuriam (quod enim non jure suscipitur, & alium onerat, injuria meritò appellatur) desuper datâ, uti deberent ad tollendos illos, de quibus querimur, sacri regimis excessus. Vide itaque, an non expediat, ut conveniente Tuæ authoritatis moderatione tantum opprobrium prævenias. Noli fidem adhibere adulatoribus, qui dicunt, tuum & successorum tuorum imperium semper substiturum. Vincula servitutis, ultra condignum adstricta, facem accendunt

Vid. Cap. VI. §. 13. n. 6.

dunt, docéntque uti lumine rationis ad reclamandam competentem libertatem. Quod veritate oppugnatur, diuturnum eſſe non poteſt; & inviſum imperium, poſtquam ejus vera indoles cognita eſt, nunquam retinetur diu. Non omnia poſita ſunt in eloquentiâ atque potentiâ: eſt quædam veritatis atque ſanæ doctrinæ vis, eaque tanta, ut neque imperio prohiberi, neque viribus ſuperari valeat.

Non ignoro, quàm parum tuis Curialibus placita proponam; ſcio etiam, quibus incommodis vera in hoc genere ſcribentes ſe ſe exponant. Dudum ingemuit piiſſimus Gerſonius: *Heu! quòd graviùs plecteretur agens contra unum Papæ decretum, quàm delinquens contra divinum præceptum, & Evangelium, juxta improperium Chriſti ad Phariſæos: Irritum feciſtis mandatum Dei propter traditiones veſtras.* Sed nihil metuo, nec quidquam moleſtiarum aut incommodi recuſo, dummodo reverſio ad cœtum Chriſti fiat, & acceſſio. Tuum eſt illud ſeriò expendere, quod tuus in ſæculo IV. deceſſor Siricius ad diverſos Epiſcopos ſcripſit: Romanus Pontifex, *cui omnium Eccleſiarum cu-*

Conſideratione 30. de Cordis directione

Epiſt. 6. n. 1.

ra

ra demandata *eſt*, *metum divini judicii cogitare* debet, ne audiat *Dominum dicentem*, *Rejeciſtis mandatum Dei*, *ut traditiones veſtras ſtatuatis. Quid enim aliud eſt*, *rejicere mandatum Dei*, *quàm privato judicio & humano conſilio novis rebus conſtituendis liberiùs delectari*: „Noſtrum,
Operum pag. 483. „ inquit Eſpencæus (noſtrum inquam ego) „ eſt etiam quantumvis magnos & maximos admonere, hortari, efflagitare, qui „ nos inter tot licèt infirmitates, ſordes, & „ abuſiones in officio & obedientiâ contine„ mus: non perduellium aut deſertorum, qui„ bus cum eâ, quam reliquerunt Eccleſiâ ni„ hil vel commune vel negotii eſſe vel poteſt, „ vel debet: " Præſumo cum eodem Eſpencæo ita proſequi: „ Equidem minùs ſperave„ rim, mea lectum ab Epiſcopis iri, in quo„ rum rem ſcribo; ſed ſi fortè tamen ad eo„ rum vel aures vel manus pervenerint, non „ diffido vel eorum ſummum (Pontificem) „ pro ſuâ tum pietate, tum medendis noſtris „ abuſibus & erratis voluntate boni conſultu„ rum. Nam & ejus ſanctitatis præceſſor Pau„ lus IV. cum horum partim atque privatim „ monerem, adeo non eſt offenſus, ut ſeriò

cogi-

„ cogitârit de me Romæ retinendo, non ſine
„ honore quem ea ſedes largiri ſolet maxi-
„ mum."

Sanè agimus cauſam Chriſti Capitis noſtri. Tu videris ſanctiſſime Pater, an ea propter humanas rationes, quæcunque illæ eſſe valeant, deſerenda ſit. Quid reſpondebimus Tu & ego, brevi ante tribunal ejus, quod omni politicâ conſideratione ſuperius eſt, comparituri, ſi ſtationem noſtram deſeruerimus: ego, cui ex Patrum dictis & Conciliorum actis loquendi qualecunque talentum datum eſt, *tacendo*: Tu, in cujus manibus ſacra auctoritas poſita eſt, *non operando* conformiter Traditioni, ad nos per eosdem Patres & Synodos fideliter transmiſſæ, ſicque optatam illam, ac Deo placitam Eccleſiarum unionem, quantum in nobis eſt, impediendo. Non hìc me excuſabunt diſcrimina quibus talia proferentes ſe ſe ſolent objicere; neque Te Curialiſtarum, quorum ſummopere intereſt hæc conſilia impediri, inconcinnæ vociferationes. *Si adhuc hominibus placeremus, Chriſti ſervi non eſſemus.* Tuum eſt, ad Galat. Cap. I. v. 10. per Te ipſum de jure & facto Tuo primùm judicare, eo candore, quo id facturus eſſes, ſi

b non

non caput universalis Ecclesiæ, sed qualis non ita pridem fuisti, doctus prudensque adhuc fores Episcopus in Statu Veneto, ejusdémque Reipublicæ, qualis origine es, Nobilis Civis; in qua quomodo de juribus Primæ Sedis respectu aliarum Ecclesiarum, & de stylo Curiæ ejusdem, qualis modò est, sentiatur, pauci ignorant. Illaudabile habitum est Pio II., quòd de jure Romanæ Sedis aliter senserit, aut saltem scripserit Pontifex, aliter Æneas Sylvius. Veritas una est, nec alia nunc erit, quàm fuerit ante quinquennium.

Cur in gratiam Romanæ gentis de qua nonnulli ajebant, satius esse, relinquere totum septentrionem in secessu majoris partis, quàm intuitu gregis Catholici, qui adhuc per Germaniam superest recedere à moderno systemate politico Curiae, cur, inquam, in hujus gentis gratiam differs muneris Tui Apostolici partes, quod superinducta jubet resecari, ut oves, quæ secesserunt, ad ovile redeant, quæ manserunt, eò lubentiùs permaneant? Nôsti Romam, nôsti genium Curiæ: attollunt Romani Papam ultra modum, ut se pascant, repleántque marsupia denariis: colunt Te solùm

pro-

propter se & ad sua desideria: Rege, sicut illi Te regere non amant, abdica quæ primitùs & legitimè Tibi non sunt data, & illico videbis, quid Tuî loco coluerint, quídque sibi avaritia decedere conqueratur. Quid exterarum nationum Pontifices, viri Sancti atque ad rectum tendentes, exspectare possint à Romanis, docent nos historiæ Paparum ex Germania oriundorum, Gregorii V. Saxonis; Clementis II. Bambergensis Episcopi; Damasi II. Bavari, Episcopi Brixiensis; Leonis IV. Alsatæ; Victoris II. Bavari; Stephani IX. Lotharingi; & in ipso reformationis tempore Adriani VI. Belgæ. Horum fata cùm non timeas, cur pigeat Te, Papa Sancte (ùt vox populi Romani erat, & adhuc est) perficere cœpta, opere exequi propositum: *non servire Curialium desideriis* cum dispendio animæ & animarum? *Esto firmus in via Domini, & in veritate sensûs tui, & scientiâ; & prosequatur te verbum pacis & justitiæ.* Cogita, quòd Deus talium laborum, verè Apostolicorum, solus sit remunerator; neque enim in aliquo alio salus, nec spes apud homines ulla.

Ecclesiastici Cap. V. v. 12.

Sed vix credibile est, quantum ad hæc exequendum, & ad frangendos contrarios aulico-

rum conatus, requiratur animi ac Apostolicæ fortitudinis. S. Bernardi de Consideratione Libros, ad dirigendos summos Pontifices, imò ad regendam universam Ecclesiam quasi divinitùs tractatos, non modò Eugenius III. ad quem scripti sunt sed præ cæteris Pius V. & Gregorius XIII. tanti faciebant, ut eorum lectionem etiam mensæ adhiberent. Clemens XI. mox atque ad supremum pontificatum tantùm non invitus raptus fuisset, eundem divum Bernardum propter summam loquendi, monendi, etiam arguendi libertatem sibi gratissimum, omnium consiliorum suorum participem facere decrevit, & seorsim typis iterum subjici jussit laudatos de Consideratione Libros, qui pro enchiridio ei essent, ac facilè possent circumferri, nec ab ejus unquam avellerentur conspectu. Non ignoras, Beatissime Pater, in iisdem libris dispensationes sine causa taxari ùt *crudeles dissipationes*: & meritò; quia sic dispensato porrigitur gladius, quo animam suam juguleт. Nôsti quoque eodem Opere Bernardum non minùs justè, quàm amarè, queri, per Regularium exemptiones, quæ tunc multùm invalescebant, *perturbari terminos, quos Ecclesiis posue-*

Lib. III. Cap. 4. n. 18.

Ibid. n. 14.

posuere patres, confundi ordinem, mutilari diœceses & Ecclesias membris, tolli cum læsione justitiæ jura Episcoporum. Et tamen quid circa hæc & alia, quæ vir sanctus piissimè monuit, quæque in decursu hujus Operis recurrent, emendârunt ii, quos jam nominavi, Pontifices, Bernardi cultores? *Nihil.* Quid obstitit? *Aulici.*

Deus det nobis suam gratiam, ut impleatur commune Christianæ Religionis & Catholicæ Ecclesiæ votum, quo prostratis hæresibus, atque abusibus, primæva instituta & sanctior disciplina, Te Pontifice maximo, ubique florescant. Te concordiæ sequestro detumescant odia: tollantur scissuræ; reducantur devii à fide populi; Pax illa denique tot expetita desideriis, ac etiam tot diffidiis fugata, Pax Veritatis & Justitiæ comes revocetur.

Cæterum tanta mea est in Tuâ prudentia, æquitate ac pietate fiducia, ut non verear hìc mea facere ea verba, quibus S. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopos in libro *de Fide Trinitatis & Incarnatione Verbi*, quem inscribit *Domino & Patri Universæ Ecclesiæ in terra peregrinantis, summo Pontifici* URBANO, hunc ita compellat: *Quoniam divina providentia vestram*

eligit sanctitatem, cui vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret, ad nullum alium rectiùs refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut ejus autoritate corrigatur; nec ulli alii tutiùs, si quid contra errorem respondetur, ostenditur, ut ejus prudentiâ examinetur. Quapropter sicut nulli digniùs possum, ita nulli libentiùs præsentem Epistolam, quàm vestræ destino sapientiæ: quatenus si quid in ea corrigendum est, vestrâ censurâ castigetur; & quod regulam veritatis tenet, vestrâ auctoritate roboretur.

Regibus et Principibus Christianis.

Pacem Reipublicæ ex universalis Ecclesiæ pace pendere, rectè scripsit S. Gregorius M. ad Mauritium Augustum. Hoc sicut verum fuit sæculo VI. quo Gregorius floruit, ita subsequentium temporum idem comprobavit & confirmavit experientia. Revocet in memoriam, quisquis pacem inter Christianos Principes diligit, quæ bella per omnes ferè Europæ partes concitaverit (ut altiùs non ascendam) religionis diversitas sæculis XV. XVI. & XVII., & quæ mala

Lib. V. Epist. 20. edit. nov.

mala eadem causare pergat in Germania hoc ipso, quod nunc agimus, sæculo. *Si de commissæ vobis Provinciæ securitate tractatis*, inquit idem Magnus Cregorius ad Gennadium Exarcham Africæ, *nihil in vobis magis ad hoc proficiet, quam intestina Ecclesiarum quantum possibile est, bella compescere.* Tanti interest è medio tollere, quidquid prævideri potest Ecclesiarum pacem turbaturum, ac quod experientia probat, communem atque ordinariam hucusque publicarum turbarum ac motuum in- & exterorum causam ansamve fuisse. Lib. IV. Epist. 7.

Quid pacem provinciarum & populorum tranquillitatem per motus Religionis & Ecclesiarum dissidia turbari memoro? Ne Principis quidem solium satis firmum esse adversùs hos turbines; neque omni Prætorianorum militum vigilantiâ ipsorúmmet Regum vitam contra furorem sicariorum, quos in Religionis discordia superstitiosus improbúsque Zelus armavit, sat validè defendi, vel sola Gallia (ut de aliis regnis nil memorem) probârunt funesti exitus Henrici III. & IV. Quinimo infame illud monstrum, quod anno 1757. stricto & infixo pugione, in pretiosissimam vitam Ludovici XV. atten-

attentavit, in juridico examine (quod eodem anno Parisiis impressum est) declaravit, se ad horrendum hoc facinus motum esse in consideratione dissensionis, quæ eo tempore vigebat inter Parlamentum ex una, & Archiepiscopum Parisiensem ex altera parte circa effectus & sequelas Constitutionis *Unigenitus*: Unde pro parte Archiepiscopi & ex ejus mandato denegationes Sacramentorum & sepulturæ; ex parte Parlamenti sæpe iteratæ ad Regem remonstrationes, sed omnes infructuosæ; ex quibus secuta Parlamenti primùm vocatio, dein relegatio; ac denique graves ex his omnibus populorum afflictiones publicæque querelæ, quas fanaticus ille temerario ausu sacrilegáque manu vindicare voluit.

Nemo Catholicorum dicet, Primatum, in Ecclesia à Christo institutum, esse objectum litium & bellorum; hunc Romano Præsuli nullus Episcoporum, præter insanum Photium, hactenus disputâsse, vel etiam invidisse legitur; abusum verò hujus potestatis horum malorum principium & causam sæpissimè fuisse, dubitari non debet. Non memoro nunc bella, quae ipsi Romanorum Pontifices moverunt, concitârunt,

aut

aut foverunt ad defendendam ac promovendam hanc Primatûs nimietatem, demum ad formam temporalis Monarchiæ redactam; sunt etenim eruditis abundè cognita. Nec hîc repeto publicæ tranquillitatis discrimina, quæ experientiâ teste regnis ac provinciis identidem imminent à multitudine hominum, qui *Exempti* nuncupati, sub legitimâ suorum Episcoporum disciplina & inspectione vivere recusantes, singularem Rempublicam, per Universam Europam, quin & ultrà dispersam, arctissimoque nexu colligatam, sub privatis suis constitutionibus, haud rarò publicam lucem fugientibus, & uno Monarchâ Romano Pontifice, constituunt, quia e his & eorum politiâ, regnorum (quod Historiæ docent) quieti, ne quid amplius dicam, Cap. VII. persæpe infestâ, alibi locutus sum; quod institu- §. 8. n. 6. 7. m universalis Primatûs sacri, malè intellecti ut nimiùm extensi, fructum esse, certum est.

Sufficiunt hæc ad vestram potentissimi Reges ac Principes attentionem & vigilantiam excitandam, eo fine, ut vobis per probos, doctos, nulloque particulari nexu Curiæ Romanæ addictos viros, præsertim Episcopos, cordatè significari faciatis veros limites illius Primatûs, qui

C juxta

juxta institutionem Christi & morem antiquum exercitus, Ecclesiæ necessarius, & regnorum quieti accommodus, extra legitimam suam sphæram propter humanos & temporales fines deductus, utrique noxius est. *Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam:* ita ad Leonem Imperatorem

Epist. 225. al. 75. scripsit S. Leo Papa. Pars hujus exterioris Ecclesiarum præsidii in eo posita est, ut Principes non permittant, Ecclesias suorum territoriorum & provinciarum (hoc est, Clericos & Laicos sibi subjectos) ab exteris Ecclesiis divexari aut deprimi, illarumque legitima jura ab his usurpari; ut nihil patiantur, quod ex communi Episcoporum & prudentum judicio sanctissimam Religionem nostram iis, qui foris sunt, ita invisam reddat, ut per hoc Ecclesiarum reunio (quæ commune Christianorum votum, & Principum maximè sollicitudinem animare debet) præpideri queat. Audite Cælestinum Papam

Epist. 19. n. 2. ad Theodosium Imperatorem loquentem: *Major vobis fidei causa debet esse, quàm regni; ampliùsque pro pace Ecclesiarum Clementia vestra debet esse sollicita, quàm pro omnium securitate*

terra-

terrarum. Sequentur enim omnia prospera, si primitus quæ Deo sunt cariora serventur.

Minùs, ut ita dicam, Christiani sumus quàm Patres nostri, & infinite plura, quàm illi, habemus officia & praxes. De illis, quæ versantur circa cultum Sanctorum, venerationem reliquiarum & imaginum, purgatorii pœnas, harumque remedia &c. providit Concilium Tridentinum, aut saltem excitavit Episcoporum vigilantiam. Circa universale Ecclesiarum regimen tres etiam maximi momenti quæstiones, quæ omnem, quam hìc tractamus, materiam potuissent exhaurire, in eadem Oecumenica synodo agitatæ sunt: scilicet de *prætenso universali Episcopatu Romani Pontificis*: de *mediatâ, aut immediatâ aliorum Episcoporum jurisdictione*: demum de *Regularium exemptione à jurisdictione Ordinariorum.* Verùm adoptato circa posteriorem Articulum (cujus adæquata decisio à binis prioribus dependet) provisionali solùm remedio, ambæ priores, propter notas causas indecisæ manserunt, neque unquam, prout nunc res sunt, consentiente Curiâ Romanâ, & adstipulantibus iis, qui ex ejus systemate commodum percipiunt, formaliter & apertè defi-

nientur. Vetus adagium eſt: *Citiùs clavam Herculi abſtuleris, quàm Romanis ſua prætenſa jura.* Interim exigit pax & bonum Eccleſiæ ut Romanorum hac in parte genio, cum aliorum omnium populorum detrimento, non ſemper & perpetuò indulgeatur. *Redeat in memoriam Conſtantinus Imperator Chriſtianus: quem famulatum exhibuerit Deo: quæ habuerit vota, ut remotis ſchismatibus, intermortuâ omni diſſenſione, ſub toto cælo filios ſuos gaudens in uno videret ſancta mater Eccleſia. Reddiderat unam communionem, maritis uxores, parentibus filios, fratribus ſorores.* Hunc eundem famulatum exhibere Deo, eosdem jucundiſſimos fructus percipere, eandem communionem reddere, in veſtra, sereniſſimi Principes, eſt poteſtate.

Optatus de Schismate Donat. Lib. II.

Noviſtis, quàm operosè priori ſæculo à Principibus & aliis magnis viris laboratum ſit pro pacificatione & reunione Eccleſiarum, tum per inſtituta ſolemnia Colloquia & Diſputationes, tum per publicas Conferentias & Tractatus. Et imprimis quidem in ipſo ſæculi exordio an. 1601. celebres quidam Lutheranarum partium Doctores cum tribus Jeſuitis, auctoritate Maximiliani Bavari, & Philippi Ludovici Palatini,

de

de Normâ Religionis, & Judice controversiarum, Ratisbonæ disputabant. Anno 1615. Wolfgangus Wilhelmus Palatinus Neoburgi Jacobum Kellerum Jesuitam cum Jac. Heilbronnero Lutherano committebat. Anno 1645. Uladislaus Poloniarum Rex Theologos nobiliores, tam Catholicos, quàm Lutheranos & Reformatos, Thorunium, Borussiæ urbem, accersebat, ut de tollendis Religionis dissidiis inter se deliberarent. Anno 1651. Ernestus Hassiæ Landgravius Valerianum magnum, Capucinum, cum Petro Haberkornio Doctore Giessensi in arce Rheinfeldensi congredi jussit. In Gallia celebris est ea concertatio, quâ anno 1678. Joannes Claudius Theologus Reformatus cum Bossueto Meldensium Episcopo congressus fuit. Anno 1686. & sequentibus Christophorus de Roxas Thinensis in Bosnia Antistes auctoritate Leopoldi Imperatoris primarias Principum Germaniæ, Protestantium sacris addictorum, aulas adibat, media proponens, quibus Religionum tollerentur oppositiones. Extant & quædam pacis conditiones ab Electore Moguntino, jussu & auctoritate summi Pontificis, anno 1660. in aulis Germanicis propositæ. Ast omnium istorum congressuum

colloquiorum, tractatuum, unus idemque fuit exitus; scilicet commune pacis negotium nec in minimo per hæc media promotum est. Unde neque in hoc nostro sæculo hæc via, quam inutilem esse, tot experimenta probaverant, ampliùs tentata fuit.

Armis quoque, ac confœderationibus sæpe nitebantur, hortante Papa, Catholici ruinas Ecclesiæ per Germaniam restaurare; sed Deus exercituum armis non benedixit: plus plerumque amisere Catholici; non videtur esse Christi voluntas, ut violentiis convertantur aberrantes. Controversiarum etiam prædicatores, & scriptores tanto numero fuere, quantum satius fuisset non fuisse. Horum aliqui equidem non caruerunt omni fructu, sed nondum est centuplus, sive optatus finis. Sæpe convincitur intellectus, voluntas autem non vincitur. Protestantium politicorum voluntas magis sauciata est, quàm intellectus. Cur medicinæ hactenus parum profuêre? non fuit inde quæsita medela voluntatum, unde processerat origo mali morbi: odio Pontificii dominatûs nemo erat controversistarum Catholicorum, qui afferret remedium; imò plerique, Regulares præsertim

viri,

viri, ſuſtinendo perfractè, quæ ſuſtinenda per diſputationem debuerant minimè, auxerunt odium, proindéque voluntatis tenax malum.

Quisquis me de bono Catholicæ religionis, & generali Sacrorum in Europa parificatione meditantem, ac pro eâ vota verbaque facientem audire volet, is unicam ad deſideratiſſimum hunc finem ſemitam ſupereſſe exiſtimet, ut omnis materia *Diſciplinæ* reducatur ad eum ſtatum, quo fuit, antequam adverſarii noſtri de injuſto jugo & exceſſu poteſtatis haberent non infundatam querendi materiam. Sublatis his ſcandalis (quæ quidem per ſe, tanquam ab Eccleſia nunquam approbata, non debuiſſent, nec potuiſſent dare fundatam anſam ſcindendæ unionis, attamen, prout nunc res ſunt, plurimorum animos ita occupant, ut propterea ſinum Matris horreant) apparebit Religio noſtra, omnibus, iis maximè, qui Evangelio credunt, qualis vel ipſis Ethnicis viſa eſt, ſancta & amabilis. Vidimus hoc noſtro ſæculo plures potentiſſimos Principes, etiam ſine ſpe temporalis commodi, imò cum gravi ſuo incommodo, ad avorum ſuorum ſacra reverſos. Similes alias & frequentiores converſiones ſpera-

re

re poſſumus pro modo, quo Eccleſiam purgabimus à ſuperfluo & odioſo. Atque hæc vera & plana via foret, plures ſucceſſivè provincias & regna ad eam reducendi. Eo honeſto fine ego præſenti operâ id ago, ut inter hos offenſionis lapides omnium graviſſimus tollatur, aut ſaltem media ſuggerantur, quibus ille auferri valeat. Alii tantundem præſtent circa reliquos leviores, ac aſpirante divinâ gratiâ, veſtroque Sereniſſimi Principes favente potenti Chriſtianoque præſidio, tandem obtinebimus finem bonis omnibus deſideratum.

Epiſcopis Eccleſiæ Catholicæ.

Poſt cauſam Dei & Eccleſiæ ejus, veſtra hic potiſſimum agitur, reverendiſſimi in Chriſto Patres. Qualitatem *ſucceſſorum Apoſtolorum* & omnis eorum officii nemo vobis diſputat. Videte, an omnia adhucillorum jura teneatis! Si magnâ horum parte exuti eſtis, ſupereſt, ut inveſtigetis, quis vos eâ privaverit: Deus, an Eccleſia? Si nec ille, nec iſta; perpendite ulteriùs, num Eccleſiæ realis utilitas poſtulet, ut iis juribus, quibus totius Eccleſiaſticæ poteſtatis auctor,

auctor, creator, & perpetuus Dominus, divino certè conſilio, non ad vanam gloriam, ſed ad opus ſuum perficiendum vos inveſtivit, porro & ſemper careatis. Ad hoc accuratè dignoſcendum, nullum, me quidem judice, aptius medium eſt, quàm ut ad origines eatis, perquirentes, quo tempore, qua occaſione, quo modo, & à quibus eadem jura vobis & Ordini veſtro abrogata fuerint. Nos ſingulas has quæſtiones, & circa quaslibet Juris Eccleſiaſtici partes, hoc Opuſculo examinamus; Vos æſtimate & judicate, quâ ſoliditate. Quòd ſi vera, & quæ Eccleſiæ utilia ſunt, nos dixiſſe deprehenderitis, poſtulat religio veſtra, ut eidem Eccleſiæ non deſitis officio veſtro, id eſt, pietate & auctoritate vobis à Deo creditâ.

Si ad ſimplices Clericos & Presbiteros mihi ſermo eſſet, ſufficeret eis inſpirare correctum, perfectéque diſpoſitum ad ſerviendum Deo in illo particulari ſtatu, ad quem quisque eorum vocatus eſt. At cùm ad eos verba dirigantur, qui ad regimen Eccleſiæ à Deo deſtinati ſunt, amplius aliquid deſideratur, ut ſatisfiat Capitis & æterni Paſtoris veſtri ſanctiſſimæ voluntati, & eorum exſpectationi, qui per vos

ſuum Eccleſiæ ſplendorem, & divino ſimul ac providentiſſimo inſtitutori placitum ordinem redditum optimo jure poſtulant. Agite igitur, induite fortitudinem, & præcingite vos virtute, ut ſuus decor, & nativa poteſtas imprimis ordini ac ſacro muneri veſtro (quocum ſalus Eccleſiæ intimè conjuncta eſt) reſtituatur; hoc ipſo illa ſponte & quaſi naturaliter primævum ſuum ſtatum & gloriam recuperabit. Media huic fini propria præſenti Tractatu ſuppeditantur; veſtrum eſt illa ponderare, &, ſiquidem apta vobis viſa fuerint, ea adoptare, & executioni tradere.

Abſit, ut vel minimum proponam, quod deroget genuinis juribus, quæ Deus aut Eccleſia univerſali Primatui reverà & ſtabiliter voluerint eſſe annexa. Loquamur de primo Vicario Chriſti, veluti de eo locuta eſt omnis retrò antiquitas: exemplo hujus revereamur ſummum Epiſcoporum, atque intendamus Capiti Pontificum. Stemus reſpectu ipſius in eadem agendi ratione, in qua fuerunt Patres noſtri. Movere ad hoc nos debet, quòd Romana Eccleſia ſit Centrum unitatis Catholicæ. Sed hoc ipſo, quòd hac in materia loquamur &

aga-

agamus cum Majoribus noſtris, res Romanæ non permanebunt in eodem ſitu, quo à nonnullis ſæculis perperam, & proprio ſuo damno, ſubſederunt. Reclamavit utique, & fortiter quidem, Curialiſtarum caterva, obtento etiam ſummi Pontificis nomine, titulo, quin & authoritate. Verùm, quantum ad hæc in juſta oppoſitione communis boni Eccleſiæ, & cauſæ Dei attendi debeat, in præſenti Tractatu noſtro ſatìs explicatum eſt. (Cap. IX. §. 7.) Repeto, & toto corde profiteor, vera jura Primatûs non solùm ſervanda, ſed & conjunctis Eccleſiarum viribus, ac Veſtrâ præſertim, reverendiſſimi Patres, ſollicitudine defendenda eſſe. Sed, ut ſuſceptus à vobis pro officii debito juſtus labor tantò ſuaviùs feliciúsque operetur, optandum eſſet, ut inſimul & concorditer Prima Sedes ſe ipſam, ſuo, id eſt, rationabili modo & jure tueatur; quod fieri non poteſt, niſi illa ſe reſpectu aliarum Eccleſiarum conformiter ad inſtitutum Chriſti & ad mores Patrum ſuorum habere tandem incipiat, ſpontéque ſuâ inclinet. Prætendimus ſic non noxium, ſed profuturum, proindéque bonum eidem Sedi ejusque Curiæ dare conſilium, ſcilicet in hoc ſenſu Euripidis;

in Orefce v. 908. seqq. *Quicunque. . . . . . recta consulunt semper,*
Etiamsi non statim, tamen posteà sunt utiles Urbi.

Lib. XII. Epist. 10. „ Maximis Principibus magis spectandum, „ quid velit *perpetua* voluntas Pontificis, quàm „ obsequium improbitate extortum, rectè in- „ quit Erasmus Roterodamus. “

Quis nescit, ex rigore & inflexibilitate Romanæ aulæ, prætensa & immodica sua jura sustinendi, potissimas ejus jacturas & damna nata esse? Si illa justas querelas contra ipsammet prolatas audisset in tempore, plerique populi, qui ejus imperio se subtraxerunt, fortè adhuc hodie in convenienti, eoque debito nexu perstarent. Plerumque sub initium non tam agebatur de doctrinâ speculativâ, quàm de moribus ac politicis rationibus hujus Curiæ, ut non tam à jugo Ecclesiæ, quàm Romæ, se niterentur exsolvere Principes cum plebibus. Lutherus ad defendendum novas suas sententias plurimùm debacchatus est adversum praxes & usus aulæ Romanæ; Excitârunt hi clamores attentionem Principum Germaniæ, & quamvis invisi Romanorum mores, & ex ea urbe prodeuntes populorum vexationes Lutheri in fide

ſide novationes excuſare minimè valeant, nihilominus deſiderium populorum excutiendi jugum, cujus injuſtitiam magìs magíſque ſentiebant eos determinavit ad acceptandum totum Reformatoris, ſeu potiùs Novatoris, ſyſtema, & hoc deplorando medio penitùs abjiciendi auctoritatem, à qua non ſperabatur malorum remedium. Quibus viis & cauſis olim integra regna & multæ Provinciæ legitimo Primatui ſubtracta ſunt, iisdem nunc præcluditur illorum cum Catholicis ſub eodem primario Capite reunio.

An hæc complicatis brachiis aſpectabit copioſum illud *Corpus ſacerdotum*, quod teſte S. Cypriano *concordiæ mutuæ glutine atque unitatis vinculo copulatum eſt, ut ſi quis ex illorum collegio* (de quo & ipſe Romanus Pontifex eſſe dignoſcitur) *gregem Chriſti lacerare & vaſtare tentaverit, ſubveniant cæteri?* Sanè veſtri, venerandi Domini ac Patres (quos etiam ad *univerſo gregi attendendum Spiritus Sanctus poſuit*) veſtri, inquam, officii eſt, laboranti Eccleſiæ hac in parte conſulere & ſuccurrere. Veſtrum, ſi id alii ſeriò & cum effectu præſtare omittant, erit, illud agere atque eniti, ut Ordini

Lib. III. Cap. 13.

Act. XX. Cap. v. 28.

vestro restituantur jura illi ex Christi placito ac vero Jure Sacro propria: ut Ecclesiæ miserè disjunctæ reuniantur; quod, prout nunc res Romæ sunt, in æternum non eveniet: ut denique his modis & viis Primæ Sedi restaurentur jura Primatûs, ei per omnes Ecclesias legitimè competentia. Pietas, Scientia, Prudentia, & Fortitudo sunt propriæ & quasi congenitæ Ordinis vestri dotes. Itaque nemo vestrûm trepidabit timore ubi non est timor. *Leo foris est, in medio platearum occidendus sum:* sic in proverbiis dixit *Piger*. Sed talis, spero, inter vos non datur. Timor in Episcopos, suo fungentes apostolico munere, non cadit, aut saltem cadere non debet. Objicite cuivis, vos vera rectáque sectantes terrere volenti, illud Magistri & Ducis vestri Basilii magni: *Neque enim forsan in Episcopum incidisti*, & statim audietis timidum illud Modesti Præfecti Imperatoris Valentis: *Nemo me ad hunc usque diem ita allocutus est.*

Cap. XII. v. 13.

Gregorius Nazian. Orat. 20.

Deplorandum sanè foret, & vestro caractere indignum, si qui ex vobis propter spem transitoriam vestræ vestrorumque fortunæ, sibi vellent adsciscere illud Væ mutorum, non valen-

lentium latrare. Pluralitas Epiſcopatuum, Translatio ad fœcundiores cathedras, Brevia eligibilitatis, Retentio prælaturarum inferiorum cum epiſcopatibus, Promotio nepotum, Indulta conferendi beneficia in menſibus reſervatis (quibus plerumque ineſcationibus Romani Epiſcopos, agere aliquid contra Curiam volentes, ablactant) non ſunt verba, quæ exaudire deberet Epiſcopus, cui ſponſa pauper & unica tam debet eſſe chara, ac dives, pluréſque contra Apoſtolum uxores. Hoc malo ſpiritu, quod abſit, vel in quibusdam potentioribus Germaniæ Epiſcopis dominante, novit Romana Curia cæterorum omnium Zelum eludere: dividit per paucos reliquorum cœtum, & in diviſos exercebit, quod in coadunatos nunquam audebit. Itaque uno ſpiritu, & conſociatis viribus, veſtram, Eccleſiæ & Dei cauſam ſuſcipite, & evaneſcet omnis, ſi quæ adhuc ſupereſſe poſſet, etiam vana metuendi ratio.

Faxit Deus, ediſcant Eccleſiæ regendæ Principes, Eccleſiaſticum regimen non aulae flatibus & motibus, ſed aeternâ veritate ac Patrum traditione niti oportere.

Docto-

Doctoribus Theologiæ & Juris Canonici.

Post hujus mundi Magnates, tam Ecclesiasticos, quàm Saeculares, ad vos mea se convertit oratio, Eximii & Clarissimi viri. Status ecclesiastici regiminis, ejusque vicissitudines vobis plus debent, quàm communiter existimetur, aut saltem cogitetur. In Decretalibus, Extravagantibus & Clementinis formam Ecclesiae monarchicam stabilitam esse, observarunt eruditi, & à nobis per decursum hujus Operis demonstratum est. Has Canonum Collectiones Gregorius IX. Bonifacius VIII. & Joannes XXII. legum more non publicârunt solemniter, sed eas ad *Doctores* & *Scholares*, in celeberrimâ tum Bononiensi Academiâ degentes, direxerunt, ut per illos traderentur, per hos verò haurirentur haec Monarchiae Sacrae fundamenta. Cùm itaque saeculis XIII. XIV. & sequentibus utriusque Juris Studium Bononiae ita ferveret, ut ex universo cultiore orbe juvenes, tanquam ad mercatum Sapientiae Civilis & Ecclesiasticae, eò confluerent, hi in suam quique patriam reduces, summisque tum

togae

togæ tum ſtolæ officiis ac dignitatibus admoti, didicitæ Jurisprudentiæ principia in uſum & praxin redegerunt ; atque ita facilè & quaſi naturaliter evenit, ut per medium eorundem Doctorum Juris Canonici , ac dein Theologiæ, Monarchicus ille ſtatus, tanquam genuinus & unicé verus , ubique reciperetur , & per totum Occidentem ſtabiliretur.

Et quis Canoniſtarum ac Theologorum, præſertim *Regularium*, adhuc hodie, ſaltem in Italia & Germania (in Gallia enim quodammodo aliter ſapitur) à teneris annis imbutus Syſtemate Monarchiæ Eccleſiaſticæ, & cum hoc proximè conjunctæ Pontificiæ infallibilitatis, eadem principia ſuis diſcipulis non inſtillat? Ego hoc Syſtema refutare aggreſſus ſum: non quidem ex argutiis ſcholaſticis, quibus veſtrûm non pauci vacantes operoſè nihil agunt, ſed ex ſenſu antiquæ & univerſalis Eccleſiæ, factis ipſis ſe ſe manifeſtante, atque ex interpretatione Sanctorum Patrum primi nominis, oppoſitâ textibus illis, in quibus vos ponitis fundamentum ædificii veſtri Monarchici, non momento rationum, vel authoritatum, ſed quadam conjuratione multitudinis, prædominari in docen-

 do

do Ecclesiam affectantis, id jam ferè lucrati, ut Italorum & Germanorum vix unus apertâ fronte, ac cum subscriptione nominis, ausit vestro systemati contradicere. Si hoc effecistis in splendorem ac putativum decus *Romanæ Curiæ*, quid profuistis, aut quantum econtra non nocuistis *Universali Ecclesiæ* vestris istis doctrinis, aulæ politiam potiùs redolentibus, quàm veritatem? An lapidem scandali posuistis de medio? minimè: imò verò reliquistis eum, & augetis nimietate vestri Studii pro sede Petri. Optatis, quod & ego, testis mihi est Deus, sincerè percupio, ut extirpentur hæreses, ut qui à nobis recesserunt, depositis erroribus Theologicis, revertantur ad nos, & sapiant nobiscum id ipsum circa fidem, ut denique Ecclesia Orientalis cum Occidentali reuniatur sub eodem visibili Capite; hoc laudabile est prorsus, sed videamus, quis proximius attingat ad metam.

Vultis, & toto Studio contenditis, *esse absolutam in Ecclesia Monarchiam.* Nos id negamus, formam Ecclesiæ ejusque regiminis talem
Cap. II. §. 12. statuentes, qualem ex sincerâ antiquitate hoc Opere descripsimus; quæque integris octo sæculis nulli mortalium, saltem nulli Christianæ

genti,

genti, offensioni fuit. Ex fructibus cognoscitur arbor: Videamus qui sint effectus, quae corollaria systematis vestri monarchici, omnem saecularem Monarchiam transcendentis. Enarramus ea hoc Tractatu, non mutuata à Curiae Cap. III. §. II. Romanae inimicis, sed ab ejus primariis fautoribus ac statoribus: praetensa inquam hujus Monarchiae jura, ab ipsis summis Pontificibus acriter defensa, & in quantum ab aliâ potestate, praesertim laicâ, obicem non inveniunt, toto die in usum deducta. Ex quàm plurimis hìc repeto pauca: *Episcopi non sunt immediati Christi, sed solummodo Papæ vicarii: Omnis jurisdictio ecclesiastica unicè residet penes Papam, sic ùt resedet omnis potestas sæcularis penes Imperatores adhuc monarchicè regentes: Omnes Episcopi, Archiepiscopi & Patriarchæ sunt meri ejus officiales: Papa explet minima per plebanos & alios inferiores, media per Episcopos, & suprema per se ipsum: Episcopi Ecclesiis particularibus non sunt necessarii; suppleri omnes possunt per Prælatos jurisdictione quasi-Episcopali instructos: Sacramentum Confirmationis passim delegari potest à summo Pontifice simplicibus sacerdotibus, pro quorum ordinatione sufficit interdum peregrè advenire ali-*

quem Episcopum; hoc si fiat, legi divinæ satisfactum iri &c. Atque haec ex praestabilito sacro Papae monarchismo, & aulicè explicato Pontificatu universali, totum orbem pro diœcesi habente, quasi naturaliter dimanant. Quid dicam de aliis, pias ac prudentes aures ferientibus adagiis eorundem Canonistarum, ad Romana principia eruditorum? *Papa potest Rex appellari: est Princeps principum, & Dominus dominantium: est quasi Deus in terris: est supra jus, supra leges, supra Canones: contra jus, & extra jus omnia potest: Est major omnibus Sanctis excepto Petro;* alii dicunt: *Est major Apostolo, nec Petri nec Pauli præceptis adstringitur: Ejus sententia prævalet sententiæ totius mundi: Sola ejus voluntas in beneficialibus est pro ratione: Non committit simoniam vendendo beneficia: Potest aliquem privare suo beneficio sine omni causa: In his, quæ sunt juris positivi valet dispensare absque ulla causa, & sic dispensati sunt tuti quoad Deum: Potest auferre rem uni Ecclesiæ & dare alteri etiam sine causa; nec quisquam potest ei dicere, Cur ita facis? Non tenetur Concordatis: Papa & Christus unum faciunt Consistorium: Potest de injustitia facere justitiam: Potest mutare substantiam rerum & de*

eo,

eo, quod nihil est, facere aliquid: potest mutare quadrata rotundis. Ut verò nemo his auderet contradicere, terruerunt piaculo sacrilegii, dicentes: *de potentia Papæ disputare, sacrilegium est; Papa enim est causa causarum; unde non est de ejus potestate inquirendum, cùm primæ causæ nulla sit causa.* Potésine major dominatus mundanus ficto isto ab auctoribus dominatu Papæ cogitari? Vix invenietur aliquis politicorum majora attribuisse absolutissimo despotismo. Et vos existimabitis, Christum talem formam dedisse Ecclesiæ, quam declaravit *liberam*, non *servam? Ecclesiam*, inquam, declaravit liberam, non *Papam* solum. Aut vobis talia docere vel comminisci pietas videbitur? A nobis certè nulla pietas agnoscitur, nisi cum Veritate & Traditione conjuncta.

Sed hìc nondum sistitur. Inter reliqua attributa juris sui monarchici etiam hoc ponunt Romani, quòd *Papa non subjiciatur Canonibus*, & quòd *à nemine possit judicari*, ne à totâ quidem Ecclesiâ, in generali Concilio congregatâ. Inde fit, ut gravissimi abusus, non eos tantum, qui foris sunt, sed & ipsam Ecclesiam scandalizantes, quos suo loco exhibuimus, non at- Cap. VI. §. 13. & 14.

tentis ſæpe iteratis remonſtrationibus Imperatorum, Regum, integrarum Nationum, Synodorum, Epiſcoporum, denique piorum & Doctorum virorum, in Romana Curia quaſi perpetuentur, atque inde pleraſque alias Eccleſias afficiant, de quibus rectè dixit Epiſcopus Ruremundenſis Lindanus: *Multùm cæcutiat, qui ea non videt; & inſanus ſit, qui excuſare conetur.* Cùm econtra, ſi depoſitis hiſce deſpotici Monarchatûs principiis omnia ſecundùm placita Concilii Generalis Conſtantienſis agerentur, Diſciplina Eccleſiæ ubique in ſalvo eſſet, & incurrentibus ſubinde abuſibus tutò obviaretur. An putatis, talibus doctrinis & diſciplinis licèt ſubſtantiam fidei non afficiant, devios ad veram Eccleſiam facilè reducendos, aut non potiùs horrorem eis injiciendum eſſe & implacabile odium adverſùs illud Eccleſiarum Caput, quod nutritur & fovetur principiis, è quibus ipſamet ejusdem primaria tribunalia, & ſummi ejus Conſiliarii ac Miniſtri, imò Pontifices ipſi, tam inviſas, ne quid amplius dicam, ſequelas deducunt?

Tertium, quod difficilem & ſpinoſam reddit viam reverſuris ad ſacra Catholica, eſt pertinax

tinax

tinax multorum ex vobis doctrina *de infallibilitate Romani Pontificis*, quæ minùs ſolidis nixa præſidiis, & ab odioſo illo Monarchatu plurimùm participans, animis Proteſtantium ferè tantundem odii inſtillat, & plus adhuc infunderet, niſi prudentiores inter eos ſatìs informati eſſent, hanc doctrinam ab Eccleſiâ Gallicanâ, apprimè Catholicâ, ambabus ulnis rejici. Declamate, quantum vultis, & vox ſufficit, è doctoralibus cathedris veſtris pro hac veſtrâ ſententiâ, quam cum lacte bibiſtis, & in qua multos ex vobis ſtatuta Religioſorum Ordinum veſtrorum retinent, cujusque contrariam, etiam agnitam, veritatem alios docere vobis non permittitur; ſed addite, quæſo, hanc ſententiam, quia mera Opinio eſt, *in fidei controverſiis nullius momenti eſſe*, & ſollicitè monete diſcipulos veſtros, ut & ipſi alios de hoc ſeriò moneant, non contenti ſolùm leviter eis inſinuaſſe, quòd Pontificiæ inerrantiæ doctrina non ſit articulus vel dogma neceſſarium Catholicæ fidei. Cur enim vultis, etiam ſtudioſâ talium ſuppreſſione, exagitari conſcientias infirmas, ut redeant ad obedientiam canonicam Papæ, ſubjicientes eidem ſe *tanquam* Paſtori, eos

Vid. Cap. I. §. 10.

eos monarchicè recturo, & *tanquam* Doctori, qui errare non possit solus? Quid igitur has vestras doctrinas tanto æstu Germaniæ, in tres Religiones divisæ, obtruditis, persequendo etiam illos, qui longiùs prospicientes à vobis dissentiunt? An reducetis hac viâ oves, quæ discesserunt, ad antiquum Christi ovile, & Vicarii ejus legitimam obedientiam? Vereor, ne non obtineatis, nisi mecum revertamini ad genuinam Ecclesiæ Catholicæ formam, verúmque gubernationis universalis modum, à Christo institutum, ab Apostolis practicatum, multo tempore servatum, donec Monarchismus, ope falsarum Isidori Decretalium, non spiritu Dei, sed mundi, animos agente, intravit in *Curiam*, & sustinere se fecit per vulgarem Doctrinam *Scholæ*.

Verùm, iterum quæro: Quid Romanum hoc systema, & ex eo depromptæ Italorum Doctorum conclusiones Papæ profuerunt? Nihil: imò, quo magìs ascenderunt impotentes suî doctrinæ, putantes, se obsequium præstare Deo, & ejus Vicariis, eò plus his nocuere: inde enim à tribus ferè sæculis tanta plurium animorum aversio à Papa prognata est, quasi Catholici in talibus constituerent Primatum Petri:

inde

inde Nationes integræ ab obedientia etiam canonica, metuentes, eo prætextu exercitum iri intolerabilem dominatum, diſceſſêre. An eæ ſe reunirent Petræ, niſi ante omnia removeatur petra ſcandali? neque ſolùm à docendis ejusmodi conſecutionibus abſtineatur, ſed etiam ab ipſo Monarchiſmo, tanquam principio talium conſequentiarum, & fonte tantorum abuſuum atque malorum. Hoc præſtare conatus ſum, & nihilominus *petræ adhæreo, & cathedræ Petri conſocior* cum S. Hieronymo, affectu intimo: *Dominatûs* doctrinam, minimè Evangelicam, abominor, non dogma *Primatûs* Apoſtolico-Romani, ratus, non ferendam eſſe in Eccleſia Chriſtianorum ſententiam, *quaſi univerſis plus poſſit unus, & tanta poſſit, quæ prudentis viri animum percellunt.* Pontificiæ dignitati majori quàm quisquam alius reverentia advolvor; ſed quoniam omnibus Eccleſiæ Epiſcopis cum Romano Pontifice communis eſt Epiſcopalis dignitas, id inter alios profitente S. Leone M., abſit, ut quam in uno veneror, in cæteris calcari velim. Vos, ſi putatis expedire, ut monarchiſmi atque inerrabilitatis extra Concilium opinio porro promoveatur à vobis, promovete eam, pace

Epiſt. XII. Cap. 11. nov. edit.

mea; *Romanus orbis ruit, & tamen cervix vestra erecta non flectit.*

His omnibus, & quibuscunque aliis, utcunque gravibus ac evidentibus, inattentis, non dubito, quin vestrûm haud pauci futuri sint, qui obfirmato præjudiciis à juventute haustis animo, scandalum accipiant ab hoc; quod scripsi, verbo: commovebuntur velut ad inexspectatum obtutum cujusdam, hæreseos fuco catholico illitæ: exacuentur calami adversus hoc scriptum: excitabuntur librorum Censores, ac sanctum Officium pulsabitur importunè, donec continuatus Romæ Index prohibitorum suo illum regisiro inseruerit. Exaggerantes latens venenum calumniæ neutiquam deerunt: *Paulus Sarpi, Marcus Antonius de Dominis, Edmundus Richerius*, & si qui alii erant erga sedem Apostolicam malevoli, revixisse dicentur: ita me mihímet præsagire jubent tum præjudicia, tum habitus plurimorum ex vobis specialis ad Curiam Romanam. Sed nolite saltem me Proverb. Cap. 18. judicare ante tempus: *Qui priùs respondet quàm audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum:* priùs totam compagem Operis legite, iterum, atque iterum; & Historiâ Ecclesiæ,

præ-

præſertim Conciliari, ſimul adhibitâ deprehendetis, ſi æquo animo eſſe volueritis, nec ad legendum cum immaturo propoſito refutandi accedere, quod noſtra haec Eccleſiaſtici regiminis ratio non tantùm ſit vera, ſancta & Catholicè genuina, ſed etiam Sanctae, quam colo, amo, veneror, Sedi prae Monarchismo ſalubrior.

Quorumcunque Superiorum, maximè autem Sanctae Eccleſiae Catholicae, de hac qualicunque operâ meâ judicium eò majore fiducia exſpectabo, quòd nullam à me propoſitionem in medium prolatam meminerim, quae non proxime dimanet ex ſanis Doctrinis non incidenter ſparſis, ſed ex profeſſo traditis in probatiſſimis Operibus Joannis Gerſonii, Benigni Boſſueti, Natalis Alexandri, & Claudii Fleury, virorum, quorum ſcriptis ſancta mater noſtra Eccleſia tantum debet, ut nulli in hoc genere poſt Sanctos Patres debeat amplius, ac quorum virtutem & inſignem eruditionem ipſa Romana Curia non poteſt non ſuſpicere. Neque tamen horum authoritatem cœcè ſecutus ſum, ſed fontes adii, quibus illi, & eorum aemuli, Romanorum partium in Studio & ratione politicâ

advocati, hauserunt, quodque ex his Divino verbo, & illud declaranti ecclesiasticae Traditioni, magis conforme mihi visum est, hoc pro ea portione luminis, qua me Dominus illustrare dignatus est, fideliter adoptavi. Maximam autem vim hujus luminis mihi sentire visus sum in admirabili illo concentu, non tam verborum, quàm omnis generis factorum, non privatorum, non rarorum, sed publicorum, communium, continuorum, nullo contrario usu interruptorum, nec ulli ambiguitati aut æquivocationi subjectorum, quæ dum in unam summam coalescunt, unique omninò formæ respondent, evidentiam constituunt fatæ Traditionis, antequam ea per falsas Decretales obscuraretur: imò & post receptos hos malos Canones; quorum ùt ùt ferè universalis per Occidentem (Oriens enim hac in parte beatior fuit) adoptatio non potuit genuinæ Traditionis lucem subitò extinguere.

Qui ex privatis ad me refellendum se se accingent, eos obtestor, ut id faciant christianè; non (quod ex odio Theologico haud rarò videmus evenire) truncando propositiones, & eas aliter venditando, quàm Auctoris mentem

esse,

eſſe, ſuadent, tota libri ſeries & materiæ cohærentia. Interim hoc apud me ſtatutum eſt, illis, qui me meáque ſcripta prudenter ac ſobriè oppugnaturi ſunt, reſpondere imprimis, quantum in meis viribus eſt, ſolidè, quod in & pro bona juſtàque cauſa præſtare non adeo erit arduum: deinde breviter & modeſtè; eâ ferè methodo, quam ſervavit paulò antè laudatus Natalis Alexander, dum reſponderet Religioſis (ſubinde valde irreligioſis) ſuis Cenſoribus. Contumelias contemptu vindicabo, ad poſteritatem ultrò provocans, ad quam potiùs, quàm ad præſens ſæculum, ſemper reſpexerunt, quicunque gnaviter de Republica ſcripſerunt.

Valete! Sponſam Chriſti ſincerè ac prudenter (id eſt, Papam propter eam) amate, & primorum veſtrorum Bononienſium Magiſtrorum errores in hoc cultiore ævo emendate. Agnoſcitis jamtum, illos fraude Iſidori fuiſſe deluſos: ſupereſt, ut perdurantem hactenus falſi effectum, peſſimarum illarum concluſionum atque inordinationum principium, quoque generoſè auferatis. Quantùm ad me: Pax Eccleſiarum primarius finis eſt, quem mihi in hoc Tractatu propoſui. Quantum mihi gaudium, ſi Domi-

nus puriſſimæ huic meæ intentioni ad perfectionem tanti operis benedicere dignaretur! Quidquid eveniat, honeſtum ſemper erit hanc pacem deſiderare, & ad eam conciliandam allaborare. Quòd ſi vel omni etiam fructu deſtituatur votum, ſpes & opera mea, dicam tamen confidenter cum Propheta: *Etſi fruſtra laboravi, & vanè fortitudinem meam conſumpſi, judicium tamen meum cum Domino eſt, & opus meum cum Deo meo; Et licèt Iſraël non congregetur, glorificatus tamen ſum in oculis Domini, & Deus meus factus eſt fortitudo mea.* Si (quod amplius & facile eſt) illorum etiam odium incurram, qui citra neceſſitatem, imò contra omne bonum & æquum, bellis ac diſſidiis frui malunt, hæc ſemper erit dulcis mea conſolatio, tale propoſitum à viris bonis minimé poſſe improbari, cui promovendo ea attuli, quæ pro ingenii ac lectionis mihi conceſſæ modo optima, à vera Catholica & Apoſtolica Religione in nullo puncto aliena, & habitâ temporum, quibus vivimus, aliquâ ratione, videbantur aptiſſima. Iterum valete!

Iſaiæ Cap. XLIX. v. 4. & 5.

Summa

io-
id-
pa-
la-
le-
m
ra
ſi,
us
re-
ui,
od
n-
ra
ui
o,
ſe
æ
lo
li-
n-
ri-

na

Summa

Capitum & Paragraphorum.

CAPUT I.

De exteriore forma regiminis, quam in ſua Ecclesia Chriſtus Dominus inſtituit.

g Eadem

CAPUT II.

De Primatu in Eccleſia, & genuinis ejus juribus.

§. III.

CAPUT III.

De incrementis jurium Primatûs Romani, illorumque ansis tum fortuitis & innocuis tum sontibus.

§. VI.

CAPUT IV.

De causis, quæ vulgò majores vocantur.

§. XI.

CAPUT V.

De Legibus Ecclesiasticis, earum pro Universali Ecclesia ferendi jure; & de Appellationibus ad Romanum Pontificem.

Eadem,

mani

CAPUT VI.

De Conciliis Generalibus.

§. XII.

h 2 Inde

Quis

CAPUT VIII.

De libertate Ecclesiæ, ejusque restaurandæ jure & causis.

§. IX.

CAPUT IX.

De mediis recuperandæ Libertatis Ecclesiasticæ.

Quan-

CAPUT I.

Caput I.

De
EXTERIORE FORMA REGIMINIS,
QUAM
IN SUA ECCLESIA CHRISTUS DOMINUS INSTITUIT.

§. I.

De methodo rite interpretandi textus ſacræ Scripturæ ad hanc materiam pertinentes.

Theologiæ modernæ nævi.

Duo ſunt fontes, è quibus Status Eccleſiæ eruendus venit: ſcilicet *Scriptura* & *Traditio.* Qui cum Ultramontanis formam monarchicam Eccleſiæ tribuunt, ii ex ſacris litteris nonnullos textus, maximè Matthæi *cap. XVI, v.* 18. & Joannis *cap. XXI.* in rem ſuam trahere amant. Ut verò eandem ſententiam etiam ex Traditione confirment, ad varia SS. Patrum aſſerta provocant, qui ipſis videntur S. Petrum, & poſt hunc Romanum Antiſtitem, non ſolùm Caput Eccle-

fiæ constituere, sed etiam Principem, & cum plenaria potestate Rectorem; ita, ut penes illum sit, & apud ejus successores perpetuò maneat totius Reip. Ecclesiasticæ summa. De jam indicatis, aliisque Scripturæ locis infrà agemus speciatim; hìc solùm præviè & generatim observamus, ab erroris periculo minimè remotos esse, qui in interpretandis sacris textibus tanquam *Sophistæ verbosi* (uti S. Hieronymus loquitur) suo genio indulgent, & non magis attendunt ad genuinas interpretandarum SS. Scripturarum regulas, quas ex omnium assensu sapientissimè tradidit Vincentius Lirinensis in *Commonitorio I. cap.* 2. videlicet: „ Cùm Scripturam sacram, pro sui & „ altitudine & obscuritate, non uno eodemque sensu omnes „ accipiant, sed aliter atque aliter aliùs atque alius interpre- „ tetur, & penè, quot homines, tot illinc sententiæ erui „ posse videantur (aliter namque illam *Novatus*, aliter *Sabelli-* „ *us*, aliter *Arius*, aliter *Donatus*) necesse fuit, ut propheticæ „ & Apostolicæ interpretationis lineæ propter tam varii erroris „ anfractus secundùm normam aliquam dirigerentur. Ob id „ ergo post Prophetas, Apostolos, Evangelistas, sanctos quo- „ que Doctores accepimus, quò eorum *Catholicam*, hoc est „ *universalem* intelligentiam, *tanquam Ecclesiæ regulam* à Deo „ præscriptam sequeremur. " Mente & spiritu hujus Legis ducti, in commentandis laudatis textibus sectabimur potiùs *SENSUM Patrum*, quàm *dialectica ratiocinia*, & umbratilem illum recentiorum scholasticorum disputandi modum; *sensum* inquam *universalem*, quem certò nobis aperiet constans eorundem Patrum & Ecclesiæ *agendi* ratio, quando *scribendi* modus aut obscurior, aut inter se contrarius videbitur. Sequemur egregium illud Innocentii III. præceptum in *cap.* 2. *X. de Presbytero non baptizato;* scilicet: *SOPITIS QUÆSTIONIBUS DOCTORUM, PATRUM SENTENTIAS TENEAS.* Non dimittemus ex oculis & animo monitum Venerabilis Guiberti de Noviginto Scriptoris Sæculi XII. Commentario in Genesim *pag.* 19. *col.* 1. ubi: *Nusquam periculosiùs erratur, quàm si à regulis & semitis Patrum veterum recedatur. Teneatur ergo*

eorum

eorum usquequaque sententia, qui de sacri eloquii obscuris, qualiter essent inquirenda, scripserunt.

1.) *Mutilum est, & prorsus invalidum, sumptum è scripturis argumentum, si pro cujusque arbitrio, quod adductum fuerit . . . . in eam, quam semel imbiberint, sententiam pertinaciùs detorqueant. Nam quid promovebis, cum, si quid defenderis, negetur; & ex diverso, si quid negaveris, defendatur? Et tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequêris, nisi vilem de blasphematione laudem . . . . . . Internuntiis PATRUM, & sacrorum CONCILIORUM organis, Spiritus sanctus docet nos omnia, & suggerit nobis omnia: sine quorum auspiciis qui scripturæ sacræ sensum habere se jactitant, non intelligunt, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, sed videntes non vident, & audientes non audiunt:* Ita Concilium Senonense Anni 1528. *in IV. Decreto fidei.* Cum quo conferendus Gratianus *Dist. XXXVII. Can.* 14.

2.) Si unanimis (uti in quibusdam fit) Patrum in eandem interpretationem consensus haberi non possit, convenit observari præcepta, quæ laudatus VINCENTIUS LIRINENSIS *cit. Commonit. I. cap.* 32. commendat: „ Hoc scilicet „ facere magnopere curabunt, quod in principio Com„ monitorii istius sanctos & doctos viros tradidisse nobis „ scripsimus, ut Divinum Canonem secundùm universa„ lis Ecclesiæ Traditiones, & juxta Catholici dogmatis re„ gulas interpretentur: in qua item Catholicæ Apostoli„ cæque Ecclesiæ sequantur necesse est *universitatem, anti*„ *quitatem, consensionem.* Et si quando pars contra ve„ tustatem, unius vel paucorum errantium dissensio con„ tra omnium, vel certò multò plurium Catholicorum „ consensionem rebellaverit, præferant partitionis corru„ ptioni universitatis integritatem: inque eadem universi„ tate *novitatis profanitati antiquitatis religionem*, item„ que in ipsa vetustate unius, sive paucissimorum teme-

 „ ritati

„ ritati primùm omnium generalia, si qua sunt, Universa-
„ lis Concilii decreta præponant: tunc deinde si id mi-
„ nus est, sequantur, quod proximum est, *multorum at-*
„ *que magnorum consentientes sibi sententias Magistrorum.*

3.) Jubet itaque LIRINENSIS, cæteris etiam paribus, & ubi multorum & magnorum Magistrorum consentientes sententiæ (quas tamen pro nobis stare omnino credimus) haberi non possunt, *novitatis profanitati* præferri *antiquitatis religionem.* Ad probandam hanc præcipuam antiquitatis religionem *Traditione* potissimùm utimur; hæc autem ex diutinâ & constanti multorum sæculorum observantiâ multô certiùs eruetur, quâm ex nudis verbis Scriptorum; maximè quando ea tam varia sunt, ut alia in hanc, alia in illam sententiam trahi posse videantur. *Usus constans* & *uniformis Disciplina* plerumque certa sunt; scribentium verba, in hoc præsertim rixoso ævo, disputantium æstu redduntur dubia, tum maximè, quando memorata antiquior Disciplina ex causis, quas suo loco, scilicet *cap. III.* referemus, seriùs alterata fuit; quo casu homines, sive præjudicii, in quo enutriti sunt, amore, sive commodi, quod in novo illo Systemate inveniunt, causâ, omnes nervos intendunt, ut veterum Scriptorum verba recentiori huic Systemati accommodent.

4.) Hix nixi regulis judicabimus facilè & securé, etiam relativè ad textus sacræ Scripturæ, de regimine Ecclesiæ, quale illud à Christo Domino institutum Ecclesia primitùs agnovit, & multis sæculis retinuit, qualéque sic agnitum & retentum probant certissima monumenta hodieque prostantia; nequidquam obsistentibus quibusdam locis Patrum, quæ communiori, & *usu rerum* firmatæ aliorum interpretum sententiæ ad speciem magis repugnare videntur, quàm revera opponantur, infinitè autem absunt ab illa unanimitate, quam Tridentinum *Seß. IV.* ad authenticam Scripturarum interpretationem requirit; dum inte-

interim Romani, sibimet ipsis adulantes, sub illorum scuto tuti esse, & sub hac umbra tranquillè degere posse existimant.

5.) Non venit hîc prætermittenda ingens inter Theologiam *Scholasticam* ac *Positivam* & utriusque methodum differentia, atque hujus præ illa principalius meritum ac virtus in commentandis locis sacræ Scripturæ, & dijudicandis capitalibus illis quæstionibus, quæ in omnium sæculorum disciplinâ sua debent invenire monumenta, Divini institutoris mentem & sensum interpretantia, de quarum numero est illa, quam hîc de forma regiminis Ecclesiæ proponimus. Juvat hunc in finem adoptare fidelem relationem, ùt ùt aliquantò diffusiorem, attamen præsenti nostro instituto apprimè convenientem, ex tractatu idiomatis gallici Lud. le Gendre *de Moribus & Consuetudinibus Gallorum pag.* 35. *edit. in fol.* „ L'ancienne Theologie, „ à laquelle on est revenu depuis 40. ou 50. ans, consistoit à bien étudier l'Ecriture & la Tradition, la Religion ordonnant de croire sans approfondir les Mysteres: On se contentoit de sçavoir quels étoient les Dogmes de la Foy, sans entreprendre de les prouver autrement que par l'Ecriture & par les Ouvrages des Péres. Ce fut l'orgueil de *Berenger* Archidiacre d'Angers, & l'émulation qu'il y avoit depuis quelque tems entre lui & *Lanfranc* Prieur de l'Abbaye du Bec, qui firent naistre sans y penser la *Theologie Scholastique*; l'Archidiacre ayant enseigné des erreurs sur l'Eucharistie, environ l'an 1047. l'Abbé lui opposa un fort grand nombre de passages tant des Péres que de l'Ecriture, si clairs & si convaincans, que pour en eluder la force, Berenger eut recours aux Sophismes & aux Distinctions, que la Logique d'Aristote suggere à un esprit fin: Lanfranc & ses seconds voyant les acclamations, que ces subtilités attiroient à son Adversaire, puiserent dans la même source de quoi defendre &

Abelardus obiit an. 1142. & Gilbertus an. 1154.

„ attaquer non seulement sur cette matiere, mais encore „ sur toutes les autres. *Abelard*, *Gilbert de la Porrée* „ Evêque de Poitiers, & autres sçavans de ce tems-là „ suiverent la même methode.

„ Quoique le mérite de Gens si doctes l'eût déja mise fort „ en vogue, elle y fût beaucoup davantage, depuis qu'un „ de nos Evêques (c'est le celebre *Pierre Lombard*, que „ l'on regarde communement comme le Pere de la Scho„ lastique) eût mis au jour en 1150. son livre appellé *des* „ *Sentences* . . . . . *Alexandre de Hales*, *Albert le Grand* „ & *Saint Thomas* commenterent le Livre des Sentences. „ La Somme de S. Thomas a toujours été regardée com„ me un excellent Abregé de toute la Theologie; les „ Gens à qui elle ne plait pas, n'y trouvent autre cho„ se à redire, si non que trop frequemment il s'y est servi „ d'Aristote pour prouver & pour expliquer les verités „ chrêtiennes.

Alexander decessit 1242. Albertus 1280. S. Thomas 1274.

„ Ces sommes de Theologie furent reçues par le plus grand „ nombre avec applaudissement, parce qu'il falloit bien „ moins de tems à apprendre son Saint Thomas, qu'à „ bien sçavoir la *Positive*, qui comprend l'Ecriture sainte, „ les Conciles, les Peres, & l'Histoire. Une autre rai„ son du progrés de la Scholastique, c'est que ceux qui „ la possedoient étoient presque assurés de vaincre tel ad„ versaire que ce fût, & de n'être jamais vaincus, tant „ elle fournissoit d'argumens, de subtilités, de réponses „ & de faux-fuyans; ces avantages charmerent tellement „ les jeunes Gens, qu'ils se donnerent tout à fait a cette „ nouvelle Theologie, & n'étudierent plus l'Ecriture, ni „ la Tradition, ni même les Humanités, ce qui est cause, „ que le Latin, qu'on a parlé jusqu'à present dans les Eco„ les de Theologie, est si barbare & si grossier.

„ Les vieux Theologiens qui avoient fait d'autres études, „ s'éleverent contre les Nouveaux & les accuserent hau-

„ tement

„ tement d'être au moins suspects d'hérésie; les Nouveaux „ se moquant des Vieux les traiterent de bonnes gens, „ qui n'avoient pas assés d'esprit pour aimer les subtilités & les appelloient par ironie des *Theologiens à Bible*, „ c'est à dire, qui sçavoient la Bible, & qui du reste „ n'eussent pû se débarasser d'un Sophisme. La querelle „ dura longtems; enfin les Scholastiques l'emporterent, „ & depuis cinq à six cent ans on n'a point enseigné d'autre Theologie que la leur. Cette Theologie est née „ en France, & c'est où elle a le plus fleuri. L'esprit de „ chicane se glissa presque en même tems dans l'Ecole „ de Droit &c." His similia, imò graviora, de methodo *positivâ* præferentialiter ad *dialecticam* in definiendis causis. Religionis usurpandâ, tradunt eruditissimi Auctores Historiæ Litterariæ Gallicæ *Tom. IX. pag.* 207. *seqq.* Biblici.

6.) Lutherus, ut Theologorum scholas ignominiosè traduceret, Theologiam Scholasticam eam esse definivit, *quæ à Parisiensium Sorbonna mixtione quadam ex Divinis eloquiis & Philosophicis rationibus, tanquam ex Centaurorum genere, biformis disciplina conflata est.* Hanc certè absurdam, ab omni sanâ & catholicâ Theologiâ alienam methodum quodammodò imitantur, qui divinarum institutionum authoritatem (quarum unica propemodùm ratio, unica lex est revelatio, & Dei voluntas per traditionem declarata) ad calculos, sive laqueos Dialecticos, aut Metaphysicos contrudere, atque offuso minutiarum scholarium pulvere ita obducere laborant, ut illusis mortalium animorum oculis tantarum rerum majestas splendorque obscuretur, ac vilescat. *Miserum Aristotelem!* inquit Tertullianus de Præscript. cap. 7. *qui illis Dialecticam instituit, artificem struendi & destruendi, versipellem in sententiis &c.* Miseros denique fideles, quibus iterum hàc Apostolicâ cautione opus est: *Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundùm traditionem*

nem hominum, secundùm elementa mundi, & non secundùm Christum. Ad Coloss. cap. II, ℣. 8. *Credimus piscatoribus, non dialecticis,* inquiebat S. Ambrosius Lib. I. de Fide cap. 13.

7. Traditione antiquâ, & perpetuâ Ecclesiæ consensione niti debent rerum Theologicarum & Canonicarum, veræque Sophiæ Mystæ; eò totam animi aciem impendere, ut quidquid ibi deprehenderint, pro certo sinceróque habeant; quidquid illinc alienum viderint, pro novo & peregrino aversentur, quicunque hominum, quocunque nomine præditorum reclament, vel in alios tramites abierint: non enim hominum judiciis vel arbitriis stant Dei placita, sed divinâ Christi Apostolorumque traditione, incorruptâ Ecclesiæ propagine ad nos delapsâ, & ad finem orbis, atque ad ipsum usque cœli aditum propagandâ. *Verbum* enim *Domini manet in æternum*, neque *apex unus aut jota unum* deficere poterit, quantumcunque homines aut mundus ipse deficiat. Inter locos Theologicos hic ordo servandus est, ut primus detur *S. Scripturæ*, secundus *Traditioni*, tertius *Rationi humanæ.* Duo priores inter se nunquam discordant; tertius cum prioribus non semper conspirat.

8.) Prudens atque diuturnâ experientiâ firmatum est judicium Gregorii Zallwein, Rectoris magnifici in Universitate Salisburgensi, *Princip. Juris Ecclesiast. T. II. Quæst. 2. cap. 1.* §. 5. hoc nempe: „Theologiæ Scholasticæ suam quamcunque laudem non invidemus, neque omnem utilitatem abrogamus: id tamen confidenter asserere non dubitamus, Religioni, & Ecclesiæ Catholicæ non sat consultum iri, & quod magis est, illius fundamentum nostris temporibus facilè subruendum, nisi fortioribus sustentetur argumentis, quàm eidem à Theologia Scholastica suppeditantur. Noverint ista illi, quibus argumenta Acatholicorum, queis nostram „ Eccle-

„ Ecclesiam impetere solent, vel mediocriter sunt per-„ specta.“ Scilicet experimento constat, seu scriptis seu vivâ voce editis disputationibus accendi potiùs hæreticorum animos, quàm sanari. Econtra historia dogmatum, institutorum Christi, & quarumcumque rerum Ecclesiasticarum per Apostolorum traditiones, Ecclesiæ praxes, & patrum sensus, fideliter proposita, cùm se in animos legentium placidiùs insinuit faciliorem de iis victoriam refert. Quod suo tempore doluit Melchior Canus *Lib. IX. cap.* 1. id fortè adhuc hodie in multis dolendum est, scilicet: „ Quo tempore adversùm in-„ gruentes ex Germania hæreses oportebat scholæ Theo-„ logis optimis esse armis instructos, eo nulla prorsùs „ habebant, nisi arundines longas, arma videlicet levia „ puerorum, ... *Et postea*: „ Malè valent ii „ de re Theologica aut scribere aut disputare, qui sa-„ cros libros, Apostolorum Traditiones, Conciliorum „ dogmata, Juris Pontificii decreta, sanctorum veterum „ doctrinam ignorant.

9.) Absit, ut per hoc omne, quod *à Ratione* ducitur, argumentum ab interpretationibus nostris removere velle videamur. Illam utique rationem, omnèque illud ratiocinium libenter amplectimur, quod à Spiritu divini verbi, scripti vel traditi, quod à sensu genuinorum Canonum ducitur; non, quod hinc ex Aristotelis placitis, & tribus ejus formis Statûs politici, illinc ex ordine & disciplina sacri cœtûs à Christo ad fines supernaturales collecti, malè conflatum, ad Centaurorum genus pertinere non immeritò creditur: Non, quod à *Majori*, aut *Simili* deducitur, quippe qui argumenti modus in judiciis fidei, & Ecclesiæ plerumque fallit; exemplum è multis unum damus *Cap. IV. §.* 1. *n.* 5. Fides & Instituta divina non tam ex naturali habitudine aut proportione rerum, quàm ex revelatione ac Dei constitutione spectantur; neque humanâ ratione hæc stant, sed aucto-

ritate supremâ, & Patrum traditione. *Dist. XXXVII. Can.* 14. Argumentum à *Naturalibus* ad *Ecclesiastica* æque parum quadrare, apparebit ex iis, quæ *cap. II.* §. 5. *n.* 1. & *cap. VII.* §. 7. *n.* 10. radituri sumus.

10.) Sed neque certis quibusdam distinctiunculis, in Philosophorum scholà enatis, quæ ad subruendam magis veritatem, quàm ad eam asserendam, & ferè solùm ad declinandam convictionis confessionem, atque ita ad perpetuandas scholasticas disputationes inventæ sunt, hic locus concedendus est. Sic (quod modò pro exemplo ponimus) qui ex scriptura & traditione, infinitis modis se manifestante, convicti esse debent, à Christo institutum Episcopatum, suàque ei ab illo jura attributa fuisse (de quo nos toto *cap. VII.*) pulchrum quid & solidum se invenisse existimant, si ad firmissimorum horum principiorum eversionem, seu veriùs elusionem, scholasticam illam distinctionem inter *mediatè* & *immediatè* in medium proponant. Idem est de distinctione inter vim *directivam* & *coactivam*, quà nonnulli Scholastici utuntur, dum quæstio proponitur, An Pontifex ligetur Canonibus? de qua ex instituto agemus *cap. V.* §. 5. In eandem sortem conferenda venit distinctio Bellarmini per verba *directè* & *indirectè*, quando non ausus cum Bonifacio VIII. gladium Regum temporalem *directè* subjicere gladio Pontificis spirituali, adinvenit subjectionem *indirectam*, cui eosdem effectus tribuit, qui directæ, si ea vera esset, competerent. Sunt hæ revera *pugnæ verborum*, prætereàque nihil. Otto Truchsessius Episcopus Augustanus & Cardinalis inter alias studiorum Leges, quas suæ Academiæ Dillinganæ præscripsit, hanc sapientissimé posuit: *Qui Theologica tradunt, semper meminerint verborum Pauli, quibus monet, vitandas esse inutiles disputationes & pugnas verborum, & quidquid ad ædificationem non conducit,*

11.) Sunt

11.) Sunt inter Theologos docentes, qui ex instituto profitentur in materiis Jus publicum Ecclesiæ concernentibus principia Italica, eadémque obtrudunt discipulis quarumcunque nationum, velut in id conducti, ut libertates ac prærogativas regni, vel patriæ, à qua aluntur, supprimant, aut sensum ignorari vel negligi faciant. An à talibus Doctoribus instituentur viri, qui in Ecclesiasticis aliquando possent utiliter servire in aulis, & Episcoporum conclavibus? Nònne eorum principiis imbuti laborabunt contra proprias aras focòsque? Et quales ex his scholis aliquando prodibunt Theologi ad futurum fortè generale Concilium mittendi? Quis horum poterit aut audebit loqui de resuscitandis è pulvere Decretis Concilii Constantiensis & Basiliensis, quæ olim Germanis & Gallis peræque chara fuerunt? Quis pro libertate Ecclesiæ Germanicæ? Quis pro salute totius Ecclesiæ Catholicæ, quandoquidem hæc per medium reformandæ Curiæ Romanæ procuranda veniret? Quam rem quoties considero, miseram vicem doleo certarum, imò ferè omnium, per Germaniam Universitatum. Unicum in his angustiis superest solatium, quòd plurima in his Academiis discantur in spem futuræ oblivionis. *Nesciunt necessaria, quia supervacua didicerunt.* Utinam viri illi sequerentur egregia monita Cancellarii Gerson *Opp. Tom. I. col.* 122.

12.) Quos effectus protulerit per Germaniam missio frequentior juventutis ad Universitatem Bononiensem, nôrunt eruditi Rei litterariæ juridicæ: quid verò intereſt, utrùm accedantur à peregrinantibus Italicè docentes, an ab his commorantibus ubique per Germaniam iisdem principiis imbuantur non peregrinantes Germani? Qui ex his inferret: ergo juvenes ad Acatholicorum Universitates mitti debere, malè utique ratiocinaretur; benè verò concluderet, qui Catholicorum in Germania Academias emendandas esse statueret.

13.) Multa Capitula Corporis Juris Canonici, etiam illustres materias concernentia, debentur INNOCENTIO III. Quantus & qualis hic sit in iisdem ratiocinator, quàm exoticus facrorum textuum interpres, aut faltem applicator, prudens quisque lector reperiet, & probant exempla per præfentem Tractatum fparfa. Præftitiffet Ecclefiæ, hunc Pontificem nec tam juvenem electum fuiffe, nec (quod ad rem præfentem reflecto) ftuduiffe Bononiæ; imò & Parifiis, ubi fpeculativismus Theologicus velut negotium perambulans in tenebris, & mirabilibus fupra fe, jamtum regnaverat. Vid. fuprà *n.* 5.

14) Quod de mifera *Theologiæ* facie hactenus notatum eft, idem & in *Jure Canonico* obfervavit Bened. Oberhaufer in Prælectionibus Canonicis *pag.* 18. §. 8. Ubi poftquam dixiffet, circa tempora JOANNIS XXII. magnam fuiffe difciplinæ remiffionem, addit, antiquos Canones, nifi qui Decreto effent inferti, ferè ignoratos jacuiffe, & in fcholis regnâffe nefcio quam Sophifticam, quæ mille modos eludendi Canonum vigorem argutis mentibus fuppeditabat. Quod utinam etiam de noftris temporibus dici non poffet!

§. II.

Diverfæ Patrum fententiæ circa textum Matthæi XVI. v. 18. referuntur.

Inter has communior & materiæ conveniens interpretatio adoptatur.

Primus, qui ad determinandam Ecclefiaftici regiminis formam ponderandus venit facer textus, eft Matthæi *XVI. v.* 18. Hic poftquam JESUS difcipulos fuos interrogaffet: *quem dicunt homines effe filium hominis?* refpondensque Petrus dixiffet: *Tu es Chriftus filius Dei vivi*: tunc regerens JESUS

JESUS ait ei: *Beatus es Simon Bar-Jona: quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cœlis est.* Et ego dico tibi, *quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum. Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Unde Romani eorumque fautores concludunt, solum S. Petrum, ejusque in Romana sede successores, esse lapides fundamentales Ecclesiæ; soli Petro immediatè à Christo datas esse claves Ecclesiæ; ac per hunc in reliquos Apostolos, per ejus successores in omnes Episcopos, omnem sacram authoritatem dimanare; quod quàm parum Patrum, imò universalis Ecclesiæ sensui conveniat, mox videbimus.

1.) Variis modis hunc textum SS. Patres interpretantur. Primò multi per *Petram hanc* intelligunt *FIDEM*, seu *CONFESSIONEM*, quam de Christi Divinitate Petrus fecerat. Hoc agunt HILARIUS *Lib. VI. de Trinit. n.* 36. 37. GREGORIUS NYSSENUS in Opere, *de Adventu Domini.* CHRISOSTOMUS *Homil.* 55. *in Math.* & *Orat. II. contra Jud.* AMBROSIUS *Lib. VI. in Lucam,* & in *cap. XI. Epist. ad Ephes.* GREGORIUS M. *Lib. IV. Epist.* 38. *edit nov.* THEODORETUS *Epist.* 77. *pag.* 947. In eandem sententiam seu sensum ab eruditis laudantur saltem triginta quinque Patrum & antiquorum graviorum scriptorum Commentarii. His addenda loca ipsorùmmet Romanorum Pontificum, S. LEONIS HADRIANI I. NICOLAI I. STEPHANI VI. INNOCENTII II. & URBANI II. apud Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom. VIII. pag.* 375. *edit. Paris.*, quibus omnibus his textus de *Fide Petri* accipitur. Eundem sensum retinet Oratio in Missa Vigiliæ Apostolorum Petri & Pauli in Missali Romano: *Præsta quæsumus Omnipotens Deus, ut nullis nos sinas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ Confessionis petrâ solidâsti.* Cui nul-

latenus repugnat Oratio pro festo Cathedræ S. Petri die 18. Jan. in Missali & Breviario præscripta: *Deus, qui B. Petro Apostolo tuo collatis clavibus regni cœlestis, ligandi atque solvendi Pontificium tradidisti* &c. Itaque cùm non aliter credat, & aliter oret Ecclesia (*legem enim credendi lex statuit supplicandi*, ùt scribit Cœlestinus I. ad Episcopos Galliæ) videtur esse doctrina *Ecclesiæ*, ut hæc ipsa supra confessionem S. Petri fundata credatur, sicque Christi verba: *Et portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*, ad eandem fidem, & ad Catholicam Ecclesiam, in qua illa prædicatur, referantur.

2) Alii hoc loco per *Petram* intelligunt JESUM CHRISTUM, qui revera est Ecclesiæ suæ fundamentum, lapis angularis, & essentiale Caput, juxta plures S. Scripturæ textus: 1 *Corinth.* 3, *v.* 11. Item 1 *Corinth.* 1, *v.* 4. Porrò *ad Ephes.* 2, *v.* 20. Insuper 1 *Petri* 2, *v.* 4. 6. 7. Denique *ad Hebræos cap.* 6, *v.* 1. Facit hoc præ cæteris S. AUGUSTINUS Tract. CXXIV. in Joan. ubi: *Ecclesia fundata est super Petram, unde Petrus nomen accepit. Non enim à Petro Petra, sed Petrus à Petra; sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatus. Ideo quippe ait Dominus: super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei vivi. Super hanc ergò, inquit, Petram, quam confessus, ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus: super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Fundamentum quippe aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus JEsus. Ecclesia ergò quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cœlorum accepit in Petro: id est, potestatem ligandi solvendique peccata.* Idem repetit f. Doctor in suis retractationibus Lib I. cap. 21. ibi: *Tu es Petrus, Petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut cum tota Ecclesia confitetur, dictus est Petrus.* Eadem interpretatio legitur in Commentariis S. HIERONYMI in

cap.

cap. VII. S. Matthæi, nec non in THEODORETO ſuper *cap. III. Epiſt. I. ad Corinth.* aliisque. Nec ſunt contemnenda quæ in hunc ſenſum ſeculo XII. ſcripſit venerabilis Hildebertus Archiepiſcopus Turonenſis ſermone IV. in Dominicam Palmarum Opp. pag. 374. edit. an. 1708. *Eccleſia parva eſt per exiguitatem electorum, non ob multitudinem vocatorum. Licet autem ſit parva inexpugnabilis tamen eſt & invincibilis, quia firmamentis eſt munita. Fundamentum enim tenet in petra, id eſt in Chriſto.* Petra enim erat Chriſtus. *Unde ad Petrum Dominus ait*: & ego dico tibi quia tu es Petrus, *á me petra ita dictus; & ſuper hanc petram, à qua tu diceris Petrus, ædificabo Eccleſiam meam.*

3.) Communior autem ſententia eſt eorum Patrum ac ſacrorum Interpretum, qui Chriſti verba de S. Petro quidem, ſed ita accipiunt, ut quemadmodum Petrus Domino *omnes* interroganti ſuo & condiſcipulorum ſuorum nomine reſpondit, ita & in replica Chriſti cum Petro intelligantur, *RELIQUI QUOQUE APOSTOLI*, quippe qui omnes revera ſunt fundamentum Eccleſiæ juxta illud S. Pauli ad Epheſ. cap. II, v. 20. *Aedificati ſupra fundamentum Apoſtolorum*, nec non Apocal. cap. XXI. *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipſis duodecim nomina duodecim Apoſtolorum agni.* In ſumma: Chriſtus ipſe eſt *unicum & primarium* fundamentum ſuæ Eccleſiæ; & ſi S. Petrus dicatur *ſecundum & miniſteriale* fundamentum, debebit & tantundem afferi de reliquis Apoſtolis. Itaque ſi de *ſecundario* hoc fundamento accuratè loqui velimus, Petrus erat *primus*, *ſed* non *unicus* fundamenti lapis. Sic *a*) ORIGINES Tract. I. ſuper cap. 16. Matth. Tom II. pag. 22. edit. Paris. an. 1604. *Tu es Petrus. Petra enim eſt quilibet Chriſti diſcipulus, & ſuper talem Petram conſtruitur omnis Eccleſiaſtica doctrina. . . . , Quòd ſi ſuper illum unum Petrum tantùm exiſtimas ædificari totam Eccleſiam, quid dictu-*

dicturus es de Joanne filio tonitru, & Apostolorum unoquoque &c. *b*) S. HIERONYMUS Lib. I. adversùs Jovin. Tom. II. pag. 27. edit. Francof. *At dicis: super Petram fundatur Ecclesia, licèt id ipsum alio in loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & EX AEQUO super illos fortitudo Ecclesiæ solidetur, tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio.* *c.*) S. AUGUSTINUS Tract. 108. *Unus pro omnibus dicit, Tu es filius Dei vivi, & propter hoc claves cum omnibus, tanquam personam gerens Ecclesiæ, accepit; ideo unus pro omnibus: quia unitas in omnibus.* Adde alia ejusdem S. Doctoris loca, cum hoc non discordantia, paulo antè relata, & infrà §. VI. referenda. Inter diversa interpretationum genera, quibus textum Matthæi explicat AUGUSTINUS, quæque omnia in eundem finem à nobis intentum collimant, dat finaliter in suis Retractationibus Lib. I. Cap. 21. lectori optionem: *Harum autem*, ait, *sententiarum, quæ sit probabilior, eligat Lector.* *d*) S. LEO Sermone III. in Anniversario die suæ assumptionis ad Pontificatum cap. 3. *Transivit in alios Apostolos vis istius potestatis, & ad omnes Ecclesiæ Principes hujus decreti constitutio commeavit: sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimatur: Petro enim singulariter hoc creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus forma præponitur.* *e*) THEOPHILACTUS in hunc locum Matthæi: Licèt *ad Petrum tantùm dictum sit illud: Tibi dabo claves &c., tamen omnibus Apostolis olim datum est, quando dicit: Quorum remiseritis &c.* *f*) EUCHERIUS Lugdunensis Episcopus Homil. de Nat. Petri: *Hoc enim quod Petro principaliter dicitur, cæteris quoque Apostolis dictum esse intelligi debet.* *g*) PASCHARIUS RATBERTUS Lib. IV. in Matth. *Non super unum Petrum, vèrum super omnes Apostolos, Apostolorumque successores Ecclesia Dei ædificatur.* Eodem sensu hunc textum intel-

intelligunt HINCMARUS Epist. XXXIII. ad Hincmarum Laudun. cap. 20 & alibi. ODO CLUNIACENSIS Lib. IV. Collat. cap. 19. PETRUS BLESENSIS Serm. 44., aliique innumeri. *h*) Eandem interpretationem amplexus est Gratianus *Causa XXIV. Quæst.* 1. *Can.* 6. cum S. AUGUSTINO, & *Can.* 18. cum S. CYPRIANO. Atque adeo quidem hæc opinio de auctoritate annuntiandi Evangelium, & regendi Ecclesiam, omnibus Apostolis *ex æquo* datâ, Sæculo VIII. constans erat, & communis, ut ipse eam *Pseudo-Isidorus* expresserit in Decretali *Anacleto* Papæ supposita, cujus fragmentum idem Gratianus refert *Dist. XXI. Can.* 2. His adde Cardinalem Cajetanum *Tract. de Auctorit. Papæ & Conciliorum cap. III.* „Si qui autem interpretes illud „ *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*, ad Pe„ trum quoque referunt; ii quidem pauci sunt, ac pro „ uno mille in contrarium recensere possumus;" inquit Ill. Bossuetius Episcopus Meldensis in *Defens. Declarationis Cleri Gall. Lib. XV. cap.* 34.

4.) Omnium interpretum loco, quoad intelligentiam hujus sacri textûs, & applicationem ejusdem ad genuinum antiquæ & sanæ doctrinæ conformem *Primatum* Petri, hujùsque in Romana sede successorum, esse potest jam laudati LEONIS Papæ Sermo II. in Anniversario suæ Assumptionis cap. 3. in quo ita: *In universa Ecclesia, Tu es Christus filius Dei vivi, quotidie Petrus dicit: & omnis lingua, quæ confitetur Dominum, magisterio hujus vocis imbuitur. Hæc fides diabolum vincit, & captivorum ejus vincula dissolvit. Hæc erutos mundo, inserit cœlo, & portæ inferi adversùs eam prævalere non possunt. Tanta enim divinitùs soliditate munita est, ut eam neque hæretica unquam perrumpere pravitas, nec pagana potuerit superare perfidia. His itaque modis, dilectissimi, rationabili obsequio celebratur hodierna festivitas; ut in persona humilitatis meæ ille intelligatur,*

gatur, ille honoretur, in quo & omnium Pastorum sollicitudo, cum commendatarum sibi ovium custodia persev. rat & cujus etiam dignitas in ind'gno hærede non deficit. Unde venerabilium quoque fratrum & consacerdotum meorum desiderata mihi & honoranda præsentia hinc sacratior est & devotior, qui pietatem hujus officii, in quo adesse dignati sunt, ei principaliter deferunt, quem non solùm hujus sedis Præsulem, sed & omnium Episcoporum norerunt esse primatem. Hoc loco omnia ferè continentur simul & junctim, quæ *ad speciem diversa* è Patribus retulimus in eum, quem modò interpretamur, locum Matthæi: Scilicet *a*) *Fides* Petri. *b*) Huic conjuncta *universalis Ecclesiæ* fides, *c*) *adversùs quam* portæ inferi non prævalebunt. *d*) Perseverans in Petri successoribus sollicitudo omnium Pastorum & ovium his creditarum, id est, *sollicitudo omnium Ecclesiarum in* sensu Apostoli ad Corinthios II. cap. 11. v. 28. *e*) fundata in *Primatu*, à Petro in Romanos Pontifices quasi hæreditariè translato.

5.) Hæ Patrum doctrinæ, ad speciem diversæ, in substantia tamen non discordantes, multùm absunt, ut in textu Matthæi agnoscant inductionem *formæ Monarchicæ* in Ecclesiam, vigore cujus regimen Universæ *uni Petro* ita committeretur, ut reliqui Apostoli tantùm vocati censerentur *in partem sollicitudinis* ejusdem Petri, cui liberum esset Coapostolis suis, quam voluerit, portionem sacri regiminis communicare, quam voluerit, sibi reservare. Et quanquam nonulli Patres, in hunc locum Evangelistæ disserentes, aut de Romano Pontifice tanquam Primate Ecclesiæ, datâ occasione, honorificè loquentes, S. Petro, hujùsque in Primatu successoribus, figuram sacrorum verborum (quod Scriptoribus Ecclesiasticis familiare est) retinentes ad eum specialiùs applicent, inde tamen haud sequitur, quòd reliquos Apostolos, horumque successores ab illius verâ signi-

ſignificatione ac ſenſu, & à Chriſti, Collegium Paſtorum inſtituentis, intentione, excludant.

6.) Illud nihilominùs de commentario D. HIERONYMI in ſuprà adductis verbis, *Propterea inter omnes unus eligitur, ut CAPITE CONSTITUTO ſchiſmatis tollatur occaſio*: nec non ex illo Magni LEONIS, *Petro SINGULARITER hoc creditur, quia cunctis Eccleſiæ rectoribus FORMA præponitur*: demum ex mox referendis verbis S. AUGUSTINI: *Petro PRIMITUS; quia in Apoſtolis Petrus eſt PRIMUS*: ritè infertur, etiam ex hoc loco S. Matthæi eluceſcere & probari *Primatum Petri*, ſed talem, qui fines *directorii* & *formæ* non egrediatur, nec impediat, quominùs reliqui Apoſtoli pariter dicantur, & revera conſtituant *fundamentum Eccleſiæ*, habeantque, æque ac ipſe, *immediatè* à Chriſto claves Eccleſiæ cum poteſtate gregem dominicum paſcendi, nec non ligandi atque ſolvendi. Vide interim Matthæi *cap.* 23, *v.* 18. & Joannis *cap.* 20, *v.* 22. Ex quibus textibus apparet, oppidò falli illos, qui *uni Petr* claves à Chriſto datas autummant.

7.) Admittamus tamen interim eorum interpretationem, qui in textu Matthæi PETRUM per *fundamentum* Eccleſiæ deſignari aſſerunt: demus etiam, fundamentum eſſe fixum & inconcuſſum; an non ex alio capite moles ædificii poteſt corruere? Quid ſi lapides angulares non adeo firmo nexu conglutinati diſſolvantur? Quid ſi compago rumpatur? Sicut ſine fundamento nec conſurgit nec ſtat ædificium, ita ſine ædificio fundamentum non meretur nomen fundamenti. Ut ergo Eccleſiæ ædificium ſit firmum & immobile, neque portæ inferi adverſus illud prævaleant, talis requiritur inter fundamentum & ædificium conglutinatio, qua omnis partium diſſolutio præcaveatur. Sané ſolum fundamentum non ſuſtentat ædificium, niſi reliqua compages & ſuperſtructa moles debitè ſit coordinata, ſuisque lapidibus

C 2 angu-

angularibus suffulta; imò ipsa soliditas & immobilitas fundamenti à mole superstructa suam mutuat conservationem, quatenus effodi & destrui nequit, quamdiu eidem moles ædificii incumbit. In eo ergo sensu PETRUS dici potest esse *Petra* & fundamentum, quatenus, nisi structura Ecclesiæ eidem innitatur, atque indissolubili conglutinatione eidem conjungatur, facile sit casura in nihilum; non verò in illo, quasi sola *Petra* tanquam fundamentum, etiamsi moles Ecclesiæ illi superædificata suis etiam lapidibus angularibus destituatur, suòque fundamento nexu indissolubili neutiquam cohæreat, nihilominus illius immobilem firmitatem suffulciat. Itaque immobilitas hujus fundamenti inde præcipuè habetur, quòd Christus se ita suæ Ecclesiæ provisurum promiserit, ut, quoties illius necessitas id exigit, inter Pontifices & Corpus Episcoporum summa semper concentratio & contesseratio sit futura. Prudentes hæ ac moderatæ reflexiones, quæ sunt Greg. Zallwein *cit. Tract. Tom. I. Quæst.* 4. *cap.* 2. §. 4., prætenso Romanæ Ecclesiæ monarchico statui æque parum relinquunt locum, ac illæ antiquorum interpretationes, quas hactenus tradidimus.

8.) Quod sic, nec malè, docet vir clarissimus, etiam experientià firmat: hoc, inquit, edocti sumus, quòd, quamdiu non fuit concentratio inter Pontifices & Concilia, tamdiu nulla fuerit pax in Ecclesia, neque controversiæ, lites & causæ hæresium terminari potuerint, usque dum cum Pontifice se Ecclesia, & Pontifex se conjunxerit cum Ecclesia. Causa Rebaptizantium & Quartodecimanorum finiri non potuit, usque dum Ecclesia in Concilio Nicæno congregata suo calculo Pontificum judicio accessit. Causa trium Capitulorum citiùs finem obtinere non potuit, donec Vigilius Papa cum Patribus Concilii Constantinopolitani II. & hi cum Vigilio in unum conspiraverint.

§. III.

§. III.

Genuinus, & Patrum judicio conformis sensus verborum Christi Joan. XXI. *proponitur.*

Alter Textus sacer, qui pro *indefinita & monarchica* potestate S. Petri in Ecclesia allegari solet, est Joannis XXI.; Ubi Petrus de amore Christi ter interrogatus, ter oves ejus pascendas accepit, per verba: *Pasce agnos meos; Pasce oves meas.* Hic volunt, *uni Petro*, licèt alii Discipuli ac Apostoli præsentes fuerint, adeòque & *soli* in cathedra Petri *successori*, independenter à Corpore Pastorum, *illimitatam*, & ad nullum determinatum vinculum restrictam solvendi ligandique potestatem concessam esse. At, si Patres Ecclesiæ consulamus, etiam hoc loco Christi verba in persona Petri ad omnes Pastores Ecclesiæ diriguntur.

1.) Ita a) S. AUGUSTINUS Sermone CVIII. cap. 4. de Diversis: *Non enim inter Discipulos suos SOLUS meruit pascere Dominicas oves: sed, quando Christus ad unum loquitur, unitas commendatur; & Petro primitùs, quia in Apostolis Petrus est primus.* b) S. AMBROSIUS Lib. II. de Dignit. Sacerd. cap. 2. *Repetitum est ter à Domino, Pasce oves meas; & quas oves, & quem gregem tunc beatus suscepit Petrus? sed & nobiscum eas suscepit, & cum eo illas nos suscepimus omnes.* c) S. CHRISOSTOMUS Homil. 79. in Matth. *Amas me Petre? Pasce oves meas. Quod non ad sacerdotes solummodo dictum est, verùm etiam ad singulos nostrùm, quibus vel minimus grex commissus esse videtur.* d) S. BASILIUS in Constit. monast. cap. 22. *Hoc a Christo ipso docemur, dum Petrum Ecclesiæ suæ Pastorem post se constituit. Petre amas me plus his? Pasce oves meas. Et omnibus præterea deinceps Pastoribus ac Magistris eandem tribuit potestatem.* Et multi alii. Itaque ex eo, quòd hæc verba, ad omnes Apostolos & pastores pertinentia, à Christo dirigantur ad Petrum, hujus equidem præeminentia iterum intelligitur; sed id nul-

latenus impedit, quominùs, eàdem præeminentià salva, ovium cura & custodia æque immediatè & directè reliquis discipulis, Christo tunc loquenti & committenti adstantibus, tradita fuerit.

2.) Qualitatem *Pastoris & conductoris* Dominici gregis non esse singularem & propriam solius Petri & Successorum ejus, sed omnibus Apostolis & Episcopis communem, docemur ab Ecclesia in Præfatione Missæ de Apostolis canente: *Quos operis tui vicarios eidem contulisti præesse Pastores.* Et ipse Petrus ad Presbiteros suos: *Pascite*, inquit, 1 Petr. cap. 5, v. 2. *qui in vobis est, gregem De.* Distinctio, quam aliqui scholastici faciunt inter *Agnos* & *Oves*, quasi per has *Episcoporum*, per illos cæterorum *fidelium* cura Petro à Christo commissa fuerit, secùs ac aliis Apostolis, imaginaria subtilitas est, antiquitati incognita, noviter ad sustinendam absolutam potestatem Romani Pontificis adinventa.

3.) Contineat de reliquo verbum *Pascendi*, Petro (suppone etiam soli) dictum, quantamcunque autoritatem & potestatem: non repugno; hoc contendo, nullam verbo *Pascendi* inesse, quæ non æque, imò ampliùs, contineatur illis Christi dictis ad omnes Apostolos: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos;* item his: *Euntes docete omnes gentes.*

4.) Quoad hos similesque sacros textus nunc generatim observâsse sufficiat, ex ea Scripturæ sententia, quam SS. Patres aliique primæ notæ Tractatores Ecclesiastici varios in sensus, salva hinc inde veritate fidei, exponunt, *firmum* pro uno sensu, aliis exclusis, erui non posse argumentum. Unde confidenter concludimus, Romanorum sententiam, attentis diversis illis interpretantium judiciis, quorum etiam plurima pars illorum prætensionibus non favet, in Sacris Litteris solidum non invenire præsidium; proinde eorum desideriis, quoad certiora attulerint, hac in parte in Episcoporum

rum aliorumque gravamen & præjudicium concedendum non eſſe.

§. IV.

De aliis ſacræ Scripturæ locis, quæ in hanc cauſam allegantur.

Equidem Romanæ Curiæ advocati adhuc alia Scripturæ loca hanc in rem atque in ſententiam trahere moliuntur; ſed veriùs dicam, ſacro textu abutuntur. Bellarminus *Lib. II. de Conciliis cap.* 17. quinque loca pro ſe allegat, ex quibus deducere nititur, Romanum Pontificem ſimpliciter & abſolutè eſſe ſupra Eccleſiam univerſam, & ſupra Concilium generale. Primus ejus locus eſt in Evangelii Lucæ cap. XII. *Quis eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Alter in Epiſt. I. Pauli ad Timotheum cap. 3. *Hæc tibi ſcribo, ſperans me ad te venire cito; Si autem tardavero, ut ſcias, quomodo oporteat te in domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei vivi, columna in firmamentum veritatis.* Tertius in Evangelii Joannis cap. ult. *Paſce oves meas* Quartus in Epiſtola Pauli ad Epheſos cap. 4. *Et ipſe dedit quosdam quidem Apoſtolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad Conſummationem ſanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti.* Et poſt alia: *Veritatem autem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput Chriſtus.* Quintus in ejusdem Epiſt. cap. 5. *Viri, diligete uxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemet ipſum pro ea.* JOANNES LAUNOIUS Tom. I. Lib. 2. Epiſt. 1. hic accuſat Bellarminum violatæ regulæ Concilii Tridentini, quod Seſſ. IV. *ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo ſuæ pruden iæ innexus, in rebus fidei & morum ſacram ſcripturam ad ſuos ſenſus contorquens, eandem contra unanimem conſenſum Patrum interpretari audeat.* Tantum autem abeſt, ut Bellarminus relata quinque ſcripturæ loca juxta unanimem conſenſum Patrum acceperit & interpretatus fuerit, ut ne unum quidem è pa-

è patribus propositi lemmatis assertorem in medium proferre potuerit; id quod observâsse, Bellarmini placitum ferè confutâsse est. Singula hæc Scripturæ loca curatiùs dilucidat Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VIII. Diss.* 4. *Art.* 1. *§.* 3. De textu Lucæ cap. XXII, v. 32. in quo Romani præcipuè, licet frustra, gloriantur, agemus ex professo infrà *cap. V.* §. 1. Cæterùm manet inconcussa regula, quam tradit Ill. Bossuetus *de potest. Eccles. Lib. XIII. cap.* 15. „Non „ex proprio cerebro, vanisque ratiocinationibus Christianæ „Reip. formam effingendam esse: sed Scripturis & Tradi„tione demonstrandam *Ecclesiasticam* Monarchiam sub Chri„sto præcipuo Monarcha constitutam, ad formam Monar„chiæ *Sæcularis* penitùs institutam esse; quod falsissimum est.

1.) Silentium sacræ Scripturæ in re tanti momenti, in qua de summa rei Sacræ *uni personæ* per universam Ecclesiam cum *illimitata* potestate credendâ agi contenditur, naturaliter in omnium non præoccupatorum animis prudens idque ingens dubium debet excitare de hujus asserti veritate & subsistentià; neque enim Christus suæ Ecclesiæ satis prospexisse videri potest, si Monarchiam sacram, eamque absolutam, instituere volens, eam tam obscuris & incertis expressionibus involvit, ut imprimis in quinque illis textibus, de quibus hoc §. præcipuè agimus, nullus SS. Patrum illam subodoratus fuerit: sed neque in reliquis Scripturæ locis integræ Provinciæ & Regna, de cætero apprimè Catholica, adhibito impigro studio, eandem invenire unquam potuerint, nec in hunc usque diem videre queant.

2. Scripsit S. LUCAS integrum librum de Actis Apostolorum, in quo horum Gesta, præsertim quantùm ad nostram instructionem pertinet, accuratè traduntur. Nihil in eo conspicitur, ex quo colligi valeat, cæteros Apostolos suspexisse Petrum ùt *Magistrum & Præceptorem* suum, qualem reveriti fuerant CHRISTUM; minùs ùt talem, *à cujus nutu & voluntate illorum ministerium*

nisterium dependeret. Contrarium potiùs ex eadem Apostolorum Historiâ intelligitur. Scilicet Actorum cap. VIII, v. 14. legimus: *cum audiissent Apostoli, qui erant Jerosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem.* Quæ verba expendens GERSONIUS Tract. de Potest. Eccles. Considerat. XI. Operum edit. Antverp. Tom. II. col. 245. „ Apostoli, inquit, miserunt in Samariam Petrum & „ Joannem, *tanquam subditos Ecclesiæ.*

3.) Possunt haud dubiè Interpretes ingenia sua exercere circa curiositates historicas & genealogicas, circa Judaicos ritus, & ejus generis alia, quæ S. Scripturam elucidant, ipsi autem Religioni innoxia sunt; hæc enim propriè non sunt objectum Traditionis & Doctrinæ Ecclesiæ. Aliud est in & de his, quæ sanctæ nostræ *Religioni & Ecclesiæ* Christi possunt causare præjudicium, quale huic per Systema Monarchistarum, (qui tot sacros textus, nullo præeunte Patre, quin magis contra omnium sensum, in rem suam violenter detorquent) effectivé inferri, hoc opere satis demonstramus. Porro Decretum Tridentini non solùm pertinet ad materias fidei & morum ab Ecclesiâ jam *decisas*, sed etiam ad *præveniendos* errores, ita ut, cùm *petulantia ingenia* sibi nimiùm indulgere voluerint, auctoritas Patrum eorum temeritati fines ponat. Hæc monuit Illustrissimus Bossuetus in sua Instructione circa Versionem & Notas Richardi Simon in Novum Testamentum.

4.) Tournelius *Prælect. Theol. de Ecclesia Tom. II. pag.* 301. Bellarminum quodammodo excusare conatur, ex quo Ecclesia nusquam declaraverit, interpretationem alicujus textûs Scripturæ eò ipso illegitimam esse ac rejiciendam, quòd non sit ex communi Patrum consensu; alioquin, inquit, sequeretur, ex innumeris Scripturæ

locis nihil theologicè colligi posse, cùm pauca sint, quæ SS. Patres varii variè non explicaverint. Verùm quanquam hoc in pluribus admitti valeat, in iis tamen tolerandum minimè videtur, in quibus mens Tridentini circa Scripturarum interpretationem tam *apertè* violatur, ut si tali modo privato spiritu (ex quo tanquam ex perenni fonte errores propè innumeri emanârunt, & Dei Ecclesiam conturbârunt) in sacros textus, neglectà Patrum expositione, debacchari liceret, tam esset facile ex iisdem locis, queis Bellarminus hic utitur, unumquemque alium Episcopum, imò & laicum supra Ecclesiam ponere; quo nihil est absurdius.

§. V.

Formam Ecclesiæ non esse Monarchicam, ex sacra Scriptura demonstratur.

Aliam planè ideam de forma & statu Ecclesiæ, *Monarchiæ oppositam*, nobis præbent clari textus sacræ Scripturæ, & genuina horum interpretatio; quippe quibus innotescit, Ecclesiam primo Apostolorum non fuisse subjectam; sed econtra, hanc & illam repræsentans universale Concilium, suam authoritatem immediatè habere à Christo, esseque supra Petrum, & ejus successorem Romanum Pontificem. Et imprimis quidem, quòd Oecumenicorum Conciliorum authoritas *immediatè à Christo* sit, solent eruere ex verbis Joannis XIV. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit VOBIS, ut maneat VOBISCUM in æternum, Spiritum veritatis.* Cui addendum hoc Matthæi XVIII, v. 20. *Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Item illud 1 ad Timotheum III. *Ut scias, quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei Vivi, columna & firmamentum veritatis.* Cum quibus denique oportet conferri verba synodi Hierosolymi-

lymitanæ Apoſtolorum & Seniorum, ad terminandam controverſiam de legalium ceremoniarum obſervatione congregatorum, Actuum XV. *Viſum eſt Spiritui ſancto & NOBIS.* Quo quid magis pro hac authoritate dici, aut ab ullo mortalium pro majore robore expectari debeat, non video, & nemo (uti quidem cenſeo) non præoccupatus, poterit videre. „ Blasphemia eſſet, ſi quis negaret Spiritum Sanctum dictare ſententias, canones & decreta Conciliorum. „ In Actibus Apoſtolorum hoc expreſſum auditis, cùm dixerint Apoſtoli, judicantes non eſſe ſervanda legalia: „ *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis.* " Ita Patres Concilii Baſileenſis ad Eugenium Papam apud Harduinum *Tom. VIII, col.* 1332. paulò antè dixerant: „ Ipſe Spiritus Sanctus adſtabit medius judex & arbiter, quid in Eccleſia Dei tenendum & agendum ſit. Aderit planè Spiritus Sanctus, „ in cujus nomine congregata eſt hæc ſancta Synodus: ipſe „ erit dux & rector Concilii, perfectè illuminaturus corda „ hominum, ut viam ambulent caritatis & pacis. Nobis „ autem eſt gratiſſimum & ſuaviſſimum, illum nobis judi- „ cem & ducem conſtitui, quem nobis Chriſtus dedit, di- Joan. 15.
„ cens: *Cùm autem venerit Spiritus Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, ipſe vos docebit & ſuggeret omnia quæ dixero vobis.* An Spiritum ſanctum vos habere judicem indignamini? Aut potiùs hominem quam Deum velletis elegiſſemus judicem? Meritò in principio ſermonis noſtri dicere perſuaſimus, ne Spiritum ſanctum contriſtaretis." Quando hæc *Collegio* Apoſtolorum & Diſcipulorum ſuorum promittit & largitur Chriſtus, ex contrario de *ſingulis*, nec excepto quidem primo, ſic diſponit Matthæi XXIII, v. 8. ſeqq. *Nolite vocari Rabbi, unus enim eſt Magiſter veſter, omnes autem vos fratres eſtis. Et patrem nolite vocare vobis ſuper terram; unus eſt enim Pater veſter, qui in cœlis eſt. Nec vocemini Magiſtri, quia Magiſter veſter unus eſt Chriſtus.* Quæ ſanè infinitè abſunt ab omni idea Monarchæ, à Chriſto, ut prætenditur, inſtituti. Porro quod univerſæ Eccleſiæ authoritas ſit *potior di-*

 gnitate

gnitate Papali, habeatque hanc à ſe dependentem, prudenter eruitur ex illo Matthæi XVIII, v. 15. ſeqq. *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipſum ſolum: ſi te audierit, lucratus es fratrem tuum: ſi autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum. Quòd ſi non audierit eos, dic ECCLESIAE: ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Sub *fratris* nomine, hoc loco indicati, continetur etiam *Papa*, æque circumdatus infirmitate, & peccato obnoxius. Poteſt itaque & debet in ipſum quoque fraterna correctio exerceri; maximè ſi ob hæreſim, ſchiſma, vel diſſolutos mores, multis ſcandalo ſit & offenſioni. Sic Paulus reprehendit Petrum non rectè ambulantem ad veritatem Evangelii. Si verò fratrem corripientem, vel adhibitis teſtibus, non audiat, denuntiandus erit *Eccleſiæ*, quæ non poteſt dici eſſe Pontifex ipſe: ne idem ſit reus & Judex, corripiens & correctus. Neque poterit his caſibus Pontifex deferri Eccleſiæ *diſperſæ*, quæ ipſum coërcere non valebit, ſed debebit *congregatæ* in univerſali Concilio, quod totius nominis Chriſtiani repræſentatio eſt. Sed nec poſſet Papa Eccleſiæ ſic congregatæ denuntiari, nec ab ea corrigi, niſi hujus ſuperior eſſet poteſtas, immediatè à Deo accepta ad ligandum ſolvendumque omnes fideles, atque ipſum etiam Romanum Pontificem. Unde Dominus noſter jam relatis verbis Matthæi mox v. 18. ſubjicit: *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.*

1.) Hoc argumentum ex Evangeliſta Matthæo depromptum urget GERSONIUS Tract. de *Poteſtate Eccleſ. Conſideratione IV. cit. Tom. II. col.* 231. ubi: „Hanc poteſtatem, inquit, contulit Chriſtus *Matth. XVIII. v.* 15. dum „ dixit Petro vice omnium: *Si peccaverit in te frater tuus, „ vade & corripe eum &c.* Sequitur, *quòd ſi te non audie- „ rit, DIC ECCLESIAE; quòd ſi Eccleſiam non audierit, „ ſit*

„ *ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.* Quo in loco fundatur
„ juridica poteſtas excommunicandi, vel interdicendi ab
„ Eccleſiaſticis ſacramentis & communione fidelium re-
„ belles & inobedientes Eccleſiæ, ſicut uſus eſt Apoſtolus,
„ & idem hortatus eſt ad *Titum III. v.* 10. ſcribens: *hæ-*
„ *reticum hominem poſt primam & ſecundam correptionem*
„ *devita.* Et ſimile dicit 1 Corinth. V, v. 11. *Si quis*
„ *frater nominatur inter vos &c.* Sequitur: *cum hujus-*
„ *modi nec cibum ſumere.* Fundatur rurſus, abſque omni
„ calumniâ poſſibili, in hoc textu plenitudo poteſtatis gla-
„ dii ſpiritualis, & executio ejus in Eccleſia, ſuper quem-
„ libet Chriſtianum, qui eſt frater noſter, etiamſi *Papa*
„ fuerit. Nec accipiendum eſt hìc, *DIC ECCLESIAE*, id
„ eſt, *PAPAE;* quoniam Chriſtus *Petro* loquebatur, qui
„ non dixiſſet ſibi ipſi. Item quia ſubjunctum eſt plura-
„ liter. *Quæcunque ligaveritis ſuper terram &c.* Deni-
„ que ſi non haberet Eccleſia talem poteſtatem & execu-
„ tionem, fruſtra dixiſſet Chriſtus: *DIC ECCLESIAE;*
„ quia potuiſſet impunè non audiri, contra illud, quod ſe-
„ quitur: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi* &c. Fundatur
„ etiam in hoc textu nedum poteſtas *excommunicandi*, ſed
„ & poteſtas *definiendi*, determinandi, ſtatuendi, decer-
„ nendi, conſtituendi præcepta, leges & Canones; pro-
„ cedendi denique contra non obedientes usque ad ſen-
„ tentiam excommunicationis incluſivè; immò ſecundùm
„ Canones nunc inſtitutos, usque ad invocationem brachii
„ ſæcularis; quia dicitur in textu, *quòd ſi Eccleſiam non*
„ *audierit* &c. Audire igitur debet Eccleſiam quilibet fra-
„ ter noſter, qui dicit ad Deum: *Pater noſter*, ſicut ex-
„ plicat alibi Chriſtus: *Qui vos audit, me audit.* Luc.
„ X, 16.

2.) „ Concluditur autem ex præmiſſis (ſic proſequitur Ger-
„ ſo) quòd ſi poteſtas prædicta ſit *Eccleſiæ* data, *Concilium*

„ *generale* repræſentans Eccleſiam habeat illam; imò videtur, quòd Eccleſia, ùt *ſparſim conſiderata*, non habet illam poteſtatem, niſi in quodam materiali & potentiali: ſed *congregatio ſua*, & *unitio*, quæ fit in Concilio generali, dat quaſi formam, ſicut in aliis Communicationibus exemplum dari poteſt. Et fundatur prædicta poteſtas Eccleſiaſtica Jurisdictionis in unitate vel unione tali; quemadmodum notâſſe videtur elevatus Auguſtinus, dum dicit: quòd *Claves Eccleſiæ datæ ſint unitati.* Verum tamen hoc non impedit, quin datæ ſint Petro, tanquam monarchæ, legitimíſque ſucceſſoribus ſuis, principaliùs tamen Eccleſiæ. Primò, ratione indeviabilitatis, *quia portæ inferi non prævalebunt adverſùs eam.* Matth. XVI, v. 18. Nec deficiet fides ejus; non ſic in Papa. Secundò ratione regulabilitatis; quoniam habet regularem uſum poteſtatis Papalis; non ſic è converſo. Tertiò ratione multiplicitatis; quoniam Eccleſia continet poteſtatem quamlibet Eccleſiaſticam, etiam Papalem; non ſic Papa, præſertim in extenſione. Quartò ratione obligabilitatis; quia Eccleſia poteſt condere leges obligantes, & regulantes etiam ipſum Papam, tam quoad perſonam, quam reſpectu uſûs poteſtatis. Non ſic econtra poteſt Papa judicare totam Eccleſiam, vel uſum ſuæ poteſtatis limitare; imò ſi Papa condat Leges & Canones, videtur obſervandum illud, quod dicit Augustinus: *Leges inſtituuntur, cùm promulgantur, firmantur autem, cùm moribus utentium approbantur:* Hoc enim dicitur ad reprimendum præſumptionem quorundam ſummorum Pontificum, vel eis adulantium, qui videntur voluiſſe debere ſervari pro regula immutabili de Papa, reſpectu cujuslibet Provinciæ vel totius Eccleſiæ: *Quod placuit Principi, legis habet vigorem.* “

3.) S.

3.) S. Petrus & reliqui Apostoli, sicut inter se fratres, ita ejusdem Corporis, quod est Ecclesia, *membra* fuere, ùt ùt ille principalius. Quis autem dubitet, uni membro minorem esse authoritatem, quàm toti corpori? Agnovit id S. GREGORIUS Lib. V. Epist. 18. edit. nov. ad Joannem Constantinopolitanum scribens: *Certè Petrus Apostolus primum membrum Sanctæ & Universalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas & Joannes, quid aliud quàm singularum plebium Capita; & tamen SUB UNO CAPITE CHRISTO, omnes sunt membra Ecclesiæ.* In nullo statu Monarchico subditi unquam dicti sunt *fratres* sui Regis, Princeps unà cum eis *membrum* Reipublicæ. Naturale est Ecclesiæ, etiam ex instituto Christi, *coïre in Corpus*, seu *Collegium*; non ita in regnis Monarchicis (quorum paucissima habent Status) subditi cum Rege, tanquam commembro & consodali suo Collegium faciunt, collegialiter deliberant, statuunt, & definiunt. Quare ex communissimis omnis juris Collegialis notionibus ac regulis aptè de Ecclesia tanquam *corpore* dicitur, quòd major sit authoritas Corporis, quàm cujusque membri, etiam primi; secus ac in regnis, in quibus, quantùm ad administrationem publicam, & directionem universi, nihil de Collegio noscitur. Atque hoc est quod dicit S. HIERONYMUS apud Gratianum Dist. 93. Can. 24. *Si auctoritas quæritur, ORBIS major est URBE.* Quo loco sanè non quæritur, quis multitudine aut quantitate, sed quis authoritate præstet.

4.) *Monarcha*, juxta Petavium Lib. III. de Eccles. Hierar. cap. 15. *est, cui regendi, gubernandi, imperandique suprema & ultima potestas inest, à qua Magistratuum omnium authoritas manat, dispersa per singulos, & ad eam tanquam fontem revocatur.* Si sic Christus plenitudinem regiminis Monarchici in Petrum transfundere voluit, mirum

mirum eſt, quòd Apoſtolos ad eum non miſerit, ut ab ipſo ſuam poteſtatem reciperent; cùm inter eſſentialia ſtatûs Monarchici ſit, ut ab ipſo Monarcha omnis poteſtas in inferiores derivetur. At non ſic Chriſtus; ipſe ſingulari & immediatâ vocatione vocavit Apoſtolos; ipſe eis ſuum officium aſſignavit; ipſe poteſtatem contulit; ipſe dixit: *Ite & prædicate. Quorum remiſeritis* &c. *Ecce ego mitto vos* &c. *Quos Epiſcopos poſuit regere Eccleſiam Dei.* Sed de his pluribus agemus *cap. VII.* §. 1.

§. VI.

Poteſtas clavium univerſitati Eccleſiæ à Chriſto data eſt.
Illam hæc per Miniſtros ſuos exercet;
Inter quos Romanus Pontifex primarius quidem eſt,
Nihilo tamen minùs Univerſitati ſubordinatus.

Quando anterioribus §§. probavimus, *non unum* Petrum eſſe fundamentum Eccleſiæ, neque *illi ſoli* traditas eſſe claves cum poteſtate ſolvendi atque ligandi, illud volebamus & debebamus inferre, *Petrum ſolum non eſſe ſubjectum immediatum poteſtatis Eccleſiaſticæ*, ſed clavium poteſtatem *Univerſitati Eccleſiæ* propriè, & ita transſcriptam eſſe, ut illa per eos Miniſtros pro ſua cujusque portione, ac inter hos per ſummum Pontificem, exerceatur. Ea eſt communis ſententia Theologorum Galliæ, tam veterum, quàm recentiorum. Juvat hanc dilucidare, & firmare verbis Toſtati Abulenſis *in cap. XIII. Num. Quæſt.* 48. ubi ita: „ Claves datæ ſunt à Chriſto *toti Eccleſiæ;* quia tamen non poterat univerſa Eccleſia diſpenſare „ illas, cùm non eſſet aliqua perſona, eas Petro dedit *nomine* „ *Eccleſiæ.* Si tamen intelligeretur claves traditas eſſe *Petro* „ *ſpecialiter*, non ſolùm ſequeretur inconvenienter, quod inducitur, ſcilicet, quòd alii Apoſtoli non habuiſſent, ... ſed „ adhuc

„ adhuc inconveniens majus erat, quòd defuncto Petro non
„ mansissent claves, quod necesse erat, si soli Petro datæ fuis-
„ sent; & non solùm, si ipsi soli, sed etiam si omnibus Aposto-
„ lis datæ fuissent, *tanquam determinatis personis*, defunctis illis
„ non mansissent claves in Ecclesia, quia isti non habent pote-
„ statem dandi aliis claves, faciendo eos successores suos, cùm
„ nemo possit Praelatum successorem sibi facere . . . . . Ergo
„ non fuerunt datæ claves illis, *tanquam determinatis personis*,
„ sed tanquam *Ministris Ecclesiæ;* & tunc magìs dabantur cla-
„ ves *Ecclesiæ;* cùm Ecclesia, quæ ipsas habet *radicaliter*, num-
„ quam moriatur. Hinc leviter apparet, quomodo mortuo
„ Petro succederent alii summi Pontifices in æquali potestate,
„ quia illa potestas clavium erat in Ecclesia . . . . . . Hinc
„ mortuo Petro potest eligere successorem, & eligendo con-
„ fert eam potestatem. Hoc idem patet in Communitatibus;
„ si enim aliqua communitas, vel collegium est, ibi erit juris-
„ dictio; & quia non potest administrari per universam socie-
„ tatem, administratur per unum de communitate: non est ta-
„ men jurisdictio in illo, ita, quòd non sit in communitate, sed
„ est magìs in communitate, quia antequam ille constituatur
„ in Judicem, vel Rectorem, nullam habet jurisdictionem: il-
„ lo mortuo, vel cadente, non penitùs exspirat jurisdictio: po-
„ test alius præfici in Rectorem vel Judicem; non tamen pos-
„ set hoc fieri, si non maneret jurisdictio in communitate; er-
„ gò ipsa communitas habet magìs jurisdictionem. . . . . . .
„ Ergò videtur, quòd jurisdictio illa *radicaliùs* erat in *Ecclesiâ*,
„ quam in *Prælato*. Non tamen haberet eam Ecclesia, nisi in
„ principio ei tradita fuisset, quia jurisdictio clavium non est
„ talis, quales sunt jurisdictiones, quas constituunt sibi homi-
„ nes; quia, cùm jurisdictio sit in remittendo peccata & ligan-
„ do, non possunt eam homines sibi fingere, sed à Deo solo
„ est, cùm ipse solus remittat peccata, in Ecclesia autem est ista
„ jurisdictio. Ergo oportet, quòd illam aliquando acceperit;
„ & hoc non fuit, nisi cùm primò traditæ sunt claves à Christo.

Deinde idem Thema profecutus Abulenfis *Quæft.* 19. fic differit: „ Ecclefia fufcipit claves à Chrifto, & Apoftoli, *tan-* „ *quam Miniftri Ecclefiæ;* & nunc Ecclefia illas habet, & Præ- „ lati etiam: fed *aliter Ecclefia*, quàm *Prælati:* nam Ecclefia „ illas habet *fecundum originem & virtutem*, Prælati autem ha- „ bent *fecundùm ufum earum.* Dicitur Ecclefia habere fecun- „ dùm virtutem claves, quia poteft illas conferre Prælato per „ electionem . . . . . Exemplum hujus rei in *domino rei*, „ & *ufufructuario*, atque *ufuario;* nam dominus rei habet ufum „ rei, & confert illum ufum alteri, fed non eo modo, quo ha- „ bet; quia fibi refervat ufum ùt proprietario, alteri con- „ cedit ùt ufuario, vel ufufructuario; & in hoc confert „ dominus, quod habet, quia dominus rei non eft ufufru- „ ctuarius vel ufuarius. Conformiter in Ecclefia: ipfa „ enim non habet claves, *quantum ad ufum.* Omnia au- „ tem ifta defcendunt ex hoc, quòd Ecclefia non eft ali- „ quid *unum per fe*, potens habere *adminiftrationem* cla- „ vium; fi autem poffet per fe adminiftrare, non commit- „ teret alicui Prælato. “

1.) Hanc doctrinam agnovit *Tridentinum*, licèt eo tempore necdum effet fufpicio de falfitate *Ifidorianarum* Epiftolarum, quæ omnem authoritatem Ecclefiafticam Romano Pontifici tribuunt. Tanta eft vis veritatis! Hoc Concilium Seff. XIV. Can. 15. decernit: *Si quis dixerit, claves, ECCLESIAE datas, tantùm ad folvendum, & non ad ligandum &c.* Item Seff. XXV. cap. 21. de Indulgentiis: *Cùm poteftas conferendi indulgentias à Chrifto ECCLESIAE conceffa fit, atque hujusmodi poteftate divinitus fibi traditâ antiquiffimis etiam temporibus ufa fuerit, facrofancta fynodus &c.* hoc loco poteftas conferendi indulgentias à Chrifto conceditur *Ecclefiæ;* priori eidem *Ecclefiæ* conceduntur claves. Quare & Epifcopi ac Paftores in ufu Clavium numquam non

non se agnoverunt Ministros *Ecclesiæ*, exemplo Pauli Apostoli, scribentis ad Coloss. Cap. I, v. 25. *Pro corpore ejus, quod est Ecclesia, cujus factus sum ego Minister.* Cum præmissis conferenda sunt adhuc alia Tridentini loca, nempe Sess. XIV. cap. 5. de Confessione, ubi: *Neque enim per Lateranense Concilium ECCLESIA statuit.* Hic Ecclesia distinguitur à Concilio, alioquin Concilium statuisset per Concilium, quæ nugatoria foret propositio. Tum Sessionis XXV. Decreto de Purgatorio: *Cùm ECCLESIA CATHOLICA Spiritu Sancto edocta ex sacris literis & antiqua Patrum traditione, in sacris Conciliis, & novissimè INhac œcumenica Synodo docuerit, Purgatorium esse.* Hic quoque Ecclesia distinguitur à Concilio, tanquam repræsentans à repræsentato. Particula *in* locum significat, in quo Catholica docet Ecclesia. His addendum quod in Tridentinæ fidei professione à Pio IV. editâ sic habetur: *Item sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta Mater ECCLESIA, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto.* Si sanctæ Matris Ecclesiæ est judicare, hæc judicandi potestas illi à Deo collata est, quam per suos ministros exercet. Omnes hæ locutiones in Bellarmini & ejus discipulorum opinione non intelliguntur, verùm probè intelliguntur in ea Patrum sententia, quam Tostatus optimé & luculenter exposuit.

2.) Sed neque alia fuit Patrum sententia omnibus retrò sæculis. Sic *a*) TERTULLIANUS Scorpiace cap. 10. *Memento, claves hic Dominum Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse.* *b*) S. AUGUSTINUS Lib. de Agone Christiano C. 30. *Huic enim Ecclesiæ claves regni cœlorum datæ sunt, cùm Petro datæ sunt, & cùm ei dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oves meas.* Item Tractatu L. in Joannem: *Petrus, quando claves accepit,*

Ecclesiam sanctam significavit; quem locum etiam laudat & adoptat Gratianus Caus. XXIV. Quæst. 1. Can. 6. qui & alibi in suo Decreto hanc interpretationem constanter retinet. vid. Dist. I. de Pœnitent. Can. 44. nec non cit. Caus. XXIV. Quæst. 1. Can. 4. Item cit. S. Augustinus Tract. CXXIV. *Cujus Ecclesiæ Petrus Apostolus propter Apostolatûs sui primatum gerebat figuratâ generalitate personam . . . . . Ecclesia ergò, quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cœlorum accepit in Petro, id est, potestatem ligandi, solvendique peccata.* Denique, ut ejusdem S. Doctoris alia plura in hanc rem loca prætermittam, idem Sermone CVIII. de diversis cap. 2. *Dominus JEsus discipulos suos ante passionem suam elegit, quos Apostolos nominavit. Inter hos PENE UBIQUE SOLUS PETRUS TOTIUS ECCLESIAE MERUIT GESTARE PERSONAM; propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ solus gestabat, audire meruit: Tibi dabo claves regni cœlorum. Has enim claves NON HOMO UNUS, sed UNITAS accepit ECCLESIAE . . . . Nam, ut noveritis ECCLESIAM accepisse claves regni cœlorum, audite in alio loco, quid Dominus dicat omnibus Apostolis suis: Accipite Spiritum Sanctum; & continuò: si dimiseritis peccata, dimittentur eis; si cujus tenueritis, tenebuntur. Hoc ad claves pertinet &c.* c) S. Cyrillus Alexandrinus Lib. XII. super Joannem v. 22. & 23. *Quomodo ergò, nec immeritò, quærit aliquis, quandoquidem verè aberat* (S. Thomas) *S. Spiritûs verè factus est particeps, cùm discipulis Salvator apparuit, & insufflavit dicens: Accipite Spiritum sanctum? Respondemus, virtutem in omnes permanasse, & scopum largientis implêsse. Dedit autem Christus NON ALIQUIBUS SEORSUM, sed UNIVERSIS discipulis. Quapropter eam accipiunt, tametsi quidam non aderant, dantis liberalitate non ad præsentes solùm contractâ, sed in omnem sanctorum*

rum Apostolorum chorum permeante. d) S. FULGENTIUS Lib. I. de Remissione peccat. C. 19. *In sola ergo Ecclesia Catholica datur & accipitur remissio peccatorum, quam ipse sponsus unam dicit esse columbam suam, unam electam suam, quam super petram fundavit, cui claves regni cœlorum dedit, cui etiam potestatem ligandi solvendique concessit, sicut beato Petro veritas ipsa repromittit dicens: Tu es Petrus, & super hanc petram &c. Ab hac Ecclesia, quæ claves regni cœlorum accepit, quisquis foris est, non cœli viam graditur.* Idem eod. Lib. cap. 24. nec non Libro de Fide ad Petrum cap. 3. e) GREGORIUS I. Lib. VI. Expositionis in cap. 16. Lib. I. Regum cap. 3. pag. 387. Tom. III. edit. nov. *Cornu quidem salutis quid est, nisi sublimitas Ecclesiasticæ potestatis? nam, quod antiquis nusquam dicitur, modò UNIVERSALI ECCLESIAE dicitur, quodcumque ligaveris super terram &c.* f) Ven. BEDA in cap. XIX. Matthæi: *Claves regni cœlorum Petrus, TANQUAM PERSONAM GERENS IPSIUS UNITATIS, accepit.* Et in cap. XXI. *ECCLESIA ergò in Petro claves regni cœlorum accepit.* Denique in Homilia de S. Petro: *OMNI igitur electorum ECCLESIAE juxta modum culparum, vel pœnitentiæ, ligandi atque solvendi datur auctoritas.* Quàm plurima alia Patrum & Doctorum in hanc rem loca, quasi continuatâ serie, usque ad tempora Concilii Tridentini refert Jo. LAUNOJUS Epist. ad Hadrianum Vallentium, quæ est quinta Tomi I. Part. 2. edit. noviss.

3.) Cùm itaque Ecclesia ipsa *principaliter & radicaliter* obtineat potestatem clavium, quæ ab illa in omnes ejus Ministros, ipsúmque summum Pontificem, derivatur, & singulis quibusque pro suâ portione communicatur; hinc sequitur, Ecclesiam *juxta propriam suam dispensationem*, id est *CANONE* regi; *Conciliorum*

 (quippe

(quippe quæ totam Ecclesiam repræsentant) authoritatem superiorem esse illâ *cujusque Ministri*, etiam *summi;* Papam non posse abrogare legem in Concilio Universali latam, aut ab ejus observatione dispensare, nisi de consensu *saltem præsumto*, Concilii: id est, *in eo casu*, quo Concilium ipsum dispensaturum fuisset; Episcopos in generali synodo congregatos esse judices omnium controversiarum Ecclesiasticarum, & personarum, atque ipsorum etiam Pontificum Romanorum, si in fide, officio vel moribus peccent; frequentem Conciliorum celebrationem perutilem esse, & vix non necessariam &c.

4.) Non ignoro effugia, quibus ad declinandum genuinum ac integrum hac in parte ecclesiasticæ Traditionis sensum, utuntur Romanæ Curiæ fautores. Inter hos alii claves in persona Petri non tam ipsi Ecclesiæ, quam *in commodum totius Ecclesiæ* datas esse asserunt. Alii, quòd *JESUS* loquens Petro non intenderit ei dare personale privilegium, Petri morte finiturum, sed ejus Primatui perpetuò adhæsurum, hócque sensu *Ecclesiam* accepisse claves, in ejus sinu usque ad consummationem sæculi substituras. Verùm hæ interpretationes, ùt ùt de se bonæ ac veræ, non exhauriunt totam vim traditionis à Patribus ad nos transscriptæ. Ponderemus verba S. AUGUSTINI Serm. 149. n. 7. *Numquid istas claves Petrus accepit, & Paulus non accepit?* Item Tract. 2. in Joann. *Petrus universam significat Ecclesiam.* Et deinceps: *Ergo si* Apostoli *personam gerebant Ecclesiæ, sic eis hoc dictum est tanquam ipsi diceretur Ecclesiæ.* Porro Lib. III. de Bapt. Cap. 4. n. 6. *Si ergo personam gerebant Ecclesiæ, & sic eis hoc dictum est tanquam ipsi Ecclesiæ diceretur; pax Ecclesiæ dimittit peccata, & ab Ecclesiæ pace alienatio retinet peccata;* & judicet quisque æquus rerum arbiter numne verum sit quod tradit Natalis Alexander Hist. Eccles. Sæc. XV. &

XVI.

XVI. Differt. VIII. n. 54. fcilicet: „ Ex his porro
„ omnibus evidens eft, inconcuffum manere principium
„ iftud ex Scriptura facra & Traditione acceptum, &
„ à S. Auguftino apertè frequenter, perfeveranter tra-
„ ditum & inculcatum, claves toti Ecclefiæ à Chrifto da-
„ tas; immediatè ipfi collatam à fponfo autoritatem li-
„ gandi & folvendi; poteftatem jurisdictionis in tota
„ univerfalitate Ecclefiæ principaliter refidere, ùt Scho-
„ laftici loquuntur: quod unum eft ex fundamentis
„ fententiæ, quam Ecclefia Gallicana, & facra Facultas
„ Parifienfis propugnant, afferentis Concilium Oecume-
„ nicum fuperius effe Romano Pontifice, ùt agnofcunt
„ Dominicus Soto & Martinus Navarrus. "

§. VII.

Omnium Apoftolorum in Ecclefiaftica poteftate æqualitas (falvo Petri Primatu) ex Scriptura demonftratur.

Eadem fpeciatim confirmatur ex iis, quæ ab Apoftolis in Synodo Hierofolymitanâ gefta funt.

Formam regiminis Ecclefiaftici, Monarchiæ oppofitam, prodit difciplina primitivæ Ecclefiæ, tam fub Apoftolis,

Quàm fub Epifcopis, qui in illorum locum proximè fucceſſerunt.

Quam femel *in domo*, id eft *in Ecclefia fua*, Chriftus in-ftituit *œconomiam*, hanc deinceps non mutavit. Illam jam quodammodò, imò fufficienter, agnofcimus ex divinis verbis, ecclefiafticæ poteftatis inftitutivis, & collativis, in quæ in prioribus §§. ex fententia Patrum, imò ex ipfiusmet Ecclefiæ fenfu, commentati fumus. Certè, fi *ab uno homine* totam Ecclefiæ fummam perpetuis futuris temporibus Dominus depende-

pendere voluisset, tanti ea res fuisset momenti, tam omnibus scitu necessaria, tàmque facilis enuntiatu, ut nesciam, an divinæ Sapientiæ regulis fuisset conforme, fideles desuper relinquere in dubio insuperabili, aut potiùs in errore. Dicamus veriùs, dubium, eà de re *seriùs motum*, humanæ imbecillitatis partum esse; quandoquidem satis certum, & ex œconomia Ecclesiastici regiminis (quatenus id à Deo constitutum est) exclusum haberi debeat, quod ex una parte sacræ Litteræ nullatenus declarant, ex altera multorum sæculorum uniformis observatio (si ea bonâ fide & tranquillo animo inspiciatur, & perpendatur) manifestè excludit. Non videtur verosimile, illum à Christo supremum in Ecclesia dominum & judicem constitutum fuisse, qui hactenus inventus est impotens ad terminandas controversias, decidendas finaliter causas, damnandas hæreses eo effectu, ut ab hoc judicio non daretur provocatio; eidémque omnes & *Hæretici* & *Catholici* acquiescerent. Sanè quidquid egerat STEPHANUS Papa, intentato etiam fulmine excommunicationis adversùs Cyprianum & Patres Ecclesiæ Africanæ in causa Rebaptizantium: quidquid tentaverat VICTOR contra Polycratem & Patres Asiaticos in causa Quartodecimanorum, controversiam finire & cum effectu terminare non potuerunt; sola potuit Nicæna Synodus, cui & Patres Africæ & Asiæ acquieverunt &c.

1.) Videtur hæc quæstio ipsos Apostolos anxios tenuisse eo ipso ferè tempore, quo Christus postremum ipsis Vale dedit. Ortâ etenim inter illos, referente Evangelistâ Luca Cap. XXII, v. 24. & 25. disceptatione: *Quis inter ipsos Major esset*, respondit Salvator, & eâ quidem dictionis claritate, quæ nullas tenebras admittit: *Reges gentium dominantur eorum: & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui major est in vobis, fiat sicut minor* (textus græcus habet *junior*, quod opponitur *seniori*) *& qui præcessor est, sicut ministrator.* Erat hic quæstio, si minùs Apostolis, certè

certè Christo, non de *temporali regno* inter illos instituendo, sed de *Ecclesiâ*, de sacro cœtu: ab hac ergo ipse Ecclesiæ fundator Statum Monarchicum exulare volens, opponit præcellentiæ *Regis* munus *Præcessoris*; vixque poterunt verba Lucæ accipi in aliâ, quàm in hac significatione: *Reges gentium dominatum gerunt, & qui potestate istâ summâ fulgent, benificorum titulo ornantur. Absit autem hæc à vestro cœtu; sed in eo, qui prior seniórve est, sit veluti junior; & qui res dirigit, ministrum se esse cogitet.* Unde vel per se corruit, quod relativè ad hunc locum Evangelistæ ingerit Cardinalis Orsi *de Rom. Pontificis Auctoritate Tom. III. Lib. VII. pag.* 599. scilicet *Ecclesiasticam* Monarchiam ad formam Monarchiæ *Sæcularis* equidem non esse institutam, *quantum ad dominandi fastum &* libidinem, opum amplitudinem, & omnem exteriorem apparatum ac splendorem; benè verò, *quoad vim Principatûs*, in eo positam, ut universa Resp. *unius mente, & imperio* regatur.

2.) Ex Epistola Pauli ad Galatas Cap. II, v. 7. seqq. clarè satis eruitur Apostolorum in potestate æqualitas. Eandem firmat Cyprianus in Lib. de Unitate Ecclesiæ scribens: *Et quamvis Apostolis omnibus parem potestatem tribuit post resurrectionem; hoc erant utique & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio prædicti honoris & potestatis.* Eadem est sententia Hieronymi Lib. I. adversùs Jovinianum, ubi: *At dicis*, inquit, *super Petrum fundatur Ecclesia, licèt hoc ipsum alio in loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & EX ÆQUO super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur.* Hinc & omnes Apostoli à Patribus, imò ab Ecclesia, *Vicarii Christi* appellantur omnes eâdem authoritate, eâdem potestate à Christo donati sunt; illámque eodem modo, quo Petrus, exercuerunt; nam Ecclesias, ùt ille, fundârunt, Evange-

lium

lium ubique annuntiaverunt, Episcopos constituerunt; nec quidquam potest assignari, quod iste fecerit, illi verò non fecerint, *exceptis solis functionibus primatûs*, de cujus jure agemus cap. sequenti.

3.) Cùm *Antiochiæ* nata esset controversia circa observantiam Legis Judaicæ, Petrus eam suâ authoritate non diremit, prout potuisset, & haud dubiè fecisset, si penes ipsum solum fuisset summa sacræ potestatis, sed Apostolos congregavit *Hierosolymis*, & præsedit eorum conventui, in quo nec decidit solus, nec decisionem *suo nomine* publicavit. Ex simplici sacri textùs in Act. Apost. cap. XV. complexione seu analysi forma regiminis Ecclesiastici facilè & certò eruitur: Scilicet Paulus & Barnabas ascenderunt Hierosolymam, ubi tum erat Ecclesia principalis, in qua sedebat Petrus Apostolorum Princeps. Ascenderunt autem *a*) in qualitate *condisputantium* adversùs quosdam, dicentes, non posse salvari gentiles sine circumcisione: *b*) in qualitate *deputatorum*, ab Antiochenâ Ecclesiâ: *STATUERUNT, ut ascenderent Paulus & Barnabas.* Ascenderunt illi, non signanter *ad Petrum*, sed in communi ad *Apostolos & Presbyteros* super hac quæstione, Hierosolymæ suscepti sunt *ab Ecclesiâ*, *ab Apostolis*, & *à Senioribus:* en gradationem à majori ad minores. Convenerunt *Apostoli*, *& Seniores*, videre de verbo hoc. Fiebat *magna conquisitio*, id est, disputatio pro & contra. Surgens Petrus postea peroravit, non quasi rem se solo *definiturus*, sed argumentis adductis *persuasurus* cœtum. Itaque deliberatio à Petro inchoatur, qui mos deinde invaluit, ut sacri cœtùs Principes primi sententiam dicerent, iisque autoribus decretum sanciretur. Tacuit interim *omnis multitudo*, non quasi jam adfuisset conclusum, sed *audiebant Paulum & Barnabam, narrantes, quanta Deus fecisset signa & prodigia in Gentibus per eos*, in confirmationem argumentorum, quæ protule-

tulerat perorans Petrus; nolebant iſti duo conjudicare, quia ipſimet erant in controverſiâ cum Phariſæis, & velut partes conteſtantes. Paulo & Barnaba tacentibus locutus eſt Apoſtolus Jacobus, non dicens: *Petrus locutus eſt, cauſa finita eſt;* ſed recapitulans narrata Petri quoad ea quæ *facti* erant: *Simon narravit:* deinde adjecit ea quæ ſunt *juris: Et huic concordant verba Prophetarum &c.* Subjunxit: *propter quod ego JUDICO,* ſentiens primùm id ipſum, quod Petrus, deinde monuit *ulteriora* ſcribenda Gentilibus, ultra id, quod dixerat Petrus, ut abſtineant nempe ab idolothytis, à fornicatione, à ſuffocatis, & ſanguine. Concluſum poſtea factum eſt: *tunc placuit Apoſtolis & Senioribus.* Decretum Concilii expediebatur ſub nominibus communibus, & appellativis: *Apoſtoli & Seniores fratres. .... Placuit nobis collectis in unum . . . Viſum eſt enim Spiritui Sancto, & nobis.* Expediebatur accuratè juxta votum Apoſtoli *Jacobi,* quod fecerat quandam reſtrictionem voti à Petro dati, ut adeo nonnullis in mentem venerit dubitare, an non plus hic fecerit authoritas Jacobi quàm Petri. Plura de hoc Concilio dicemus *cap. VI.* §. 6. *n.* 4. 5. Si ageretur de formâ veteris cujusdam Reip. determinandâ, non poſſet convincentius argumentum contra ſtatum ejus Monarchicum adhiberi. Bellarminus, ea ſic quidem, ſed nullâ neceſſitate facta aſſerit, cùm non modò Petrus, ſed & reliqui Apoſtoli, ex ſe ſe ac ſingulares, quæſtionem determinare potuiſſent. Ergo ſic quaſi luſiſſe Apoſtolos ſtatuit, ac ſimulatè ab iis inſtitutam quæſtionem de re quam exploratam habebant. Supponamus tamen, ſic eſſe: igitur nullo concilio ac deliberatione indigentes, tamen ut formam darent poſteris, hanc inierunt viam, ùt idem fatetur Bellarminus. Hoc ſanè loco fidem Cardinalis Orſi deſidero *cit. Tr. Tom. I. P. I. pag.* 129. ſcribentis: „ Cùm Petrus certam de re, quæ in quæſtionem vocabatur,

„ ſententiam pronuntiâſſet, eam deinde Jacobus ad „ ſcripturarum amuſſim, & Prophetarum oracula exe- „ git non equidem, quòd Petri definitionem haud ſa- „ tis ſuo pondere firmam & immobilem judicaret, ſed „ ut, *quos Petri auctoritas non moveret*, in eandem „ ſententiam veterum Scripturarum auctoritate pertrahe- „ ret.“ Soliditatem hujus ratiocinii, cum ſacro textu col- lati, cujusque prudentis judicio ponderandam relinquo; illud tantùm moneo, qualiter ipſemet Eminentiſſimus hìc agnoſcat, fuiſſe tunc, *qui unius Petri è cathedra deciden- tis auctoritate ſe non ſiviſſent trahi.* Plura vide infra *Cap. VI. §. 6. n.* 5. 6.

4. Apoſtoli erant inſpirati, *quoad ea* quæ relata ſunt in Ca- nonem S. Scripturæ; *non* verò *quoad omnes actiones ſuas* relativas ad Eccleſiarum gubernationem. Sic certè opina- tus eſt D. AUGUSTINUS de S. Petro, cui *judaizanti* reſtitit Paulus; agens enim S. Doctor de cauſa Baptiſmi hæreti- corum, in qua S. CYPRIANUS reſtitit S. STEPHANO Papæ definienti, ait *Lib. II. de Baptiſmo contra Donatiſtas Cap.* 1. „Si potuit Petrus contra veritatis regulam, quam „ poſtea Eccleſia tenuit, *cogere gentes judaizare*, cur non „ potuit Cyprianus contra regulam veritatis, quam poſtea „ tota Eccleſia tenuit, cogere hæreticos vel ſchismaticos „ denuò baptizari? Puto, quòd ſine ullâ ſui contumeliâ „ Cyprianus Epiſcopus Petro Apoſtolo comparatur, quan- „ tum attinet ad Martyrii coronam. Cæterùm magis ve- „ reri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam. Quis „ enim neſcit, illum Apoſtolatûs principatum cuilibet Epi- „ ſcopatui præferendum?“ Itaque licèt cæteri Apoſtoli, ſicut & Petrus ipſe, Spiritu Sancto fuiſſent pleni, non credebant tamen, controverſiam circa legales ceremonias motam aliter definiendam eſſe, quàm congregatæ Eccle- ſiæ judicio. -

5.) Syno-

5.) Synodus illa Hieroſolymitana *Act. Cap. XV.* ab omnibus, ſignanter à Bellarmino *Lib. II. de Concil. cap.* 8. pro norma Conciliorum Eccleſiæ habetur. Quod adverſùs horum *neceſſitatem*, & pro deciſionum Papalium *ſufficientiâ* allegatur: ſcilicet *a*) Concilia, licèt neceſſaria non ſint, tamen ideo utilia eſſe, quia plurium judicio res prudentiùs agi creditur: *b*) Ex omnium Nationum conventu certiorem Eccleſiaſtici ſtatûs rationem haberi poſſe: *c*) Minùs ſuſpectum videri judicium, quod plurium conſenſu perficitur: Hæc inquam, Petro & Hieroſolymitano Concilio nullatenus convenirent, ſi cognitum Apoſtolis fuiſſet, ſoli Petro omnem ſacram auctoritatem & judicii Eccleſiaſtici certitudinem inhærere.

6.) Cùm naſcente Eccleſiâ aliud ſubortum eſſet dubium, *an ad Evangelii gratiam vocandæ ſint gentes*, quas veluti immundas Judæi perhorreſcebant: Petrus objecto cœlitùs viſo de voluntate Dei edoctus, viſionem ipſam & divinam ſententiam Coapoſtolis ſuis aperuit Act. *cap. XI.* ubi: *his auditis*, inquit ſacer textus *v.* 18. *tacuerunt, & glorificaverunt Deum dicentes: Ergo & gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam.* Vidi Theologum, qui ex hoc reliquorum Apoſtolorum *ſilentio* inferebat agnitam in uno Petro gubernante totius Eccleſiæ poteſtatem. Ego potiùs contrarium inde arguerem. Scilicet *tacuerunt*, poſtquam divinâ & miraculoſâ revelatione, à Petro narratâ, certi facti fuiſſent de mente Salvatoris; an, ſi ſententiam de proprio Petrus deprompſiſſet, magìs in hoc conventu tacituri fuiſſent, quàm in Hieroſolymitano illo *Act. XV.* de quo paulò ante memoravimus, meritò dubitaretur. Ipſum illud *Tacuerunt*, non ſine cauſa poſitum, contrarium videtur innuere.

7.) Natura regiminis Eccleſiæ meliùs cognoſci non poteſt, quàm in obſervatione & conſideratione modi, quo ea guberna-

bernata eſt per Apoſtolos, horum diſcipulos, & illorum ſucceſſores, usque ad Concilia generalia, imò per novem priora ſæcula, in quibus octo horum Conciliorum celebrata fuerunt. Porrò quamdiu Apoſtoli vixêre, teſtantibus id eorum Actis, Eccleſia *univerſalis* non fuit recta à Petro in Monarchâ, ſed ab Apoſtolis conjunctim cum illo. Diſcipulos Apoſtolorum horum exemplum ſecutos eſſe, planum fit ex Conciliis, quæ celebrata ſunt ad imitationem Hieroſolymitani illius, cujus acta jam retulimus. Ex his etiam dignoſcitur, Epiſcopos provinciarum rexiſſe *particulares* ſuas Eccleſias inconſulto Romano Pontifice. Videantur Concilia *Africana*, uti & *quinque* priora *Orientalia*. Notandi hanc in rem ſunt Canones Concilii Nicæni *IV. V. & VI.* Antiocheni *XIII. & XIV.* nec non Sardicenſis Canon. *III. & VII.*, qui in judiciis Epiſcoporum Recurſum ad Pontificem primùm induxerunt.

8.) Quoad ſævientibus perſecutionibus deficiebat via congregandorum Generalium Conciliorum, non deerant tamen media, quibus particulares Eccleſiæ de negotiis ad rem communem pertinentibus inter ſe conferrent, & communia concluſa perficerent. De his agemus infrà *Cap. II.* §. 8. nec non *Cap. IV.* §. 2. Quamvis itaque ante annum 325. nulla Oecumenica ſynodus celebrata eſſet, non ignorabantur tamen eò usque illarum jura reſpectivè ad formam & ſyſtema Univerſalis regiminis ſacri. Hoc eſt, quod relativè ad Annum 256. fecit dicere S. Augustinum in cauſa S. Cypriani (de qua nos *Cap. VI.* §. 9.) *ſe non audere tale quid aſſerere, quale Stephanus juſſit, niſi Eccleſiæ Catholicæ concordiſſima auctoritas per plenarium Concilium fuerit eliquata & ſolidata.*

9.) Damnavit in Synodo Romana Melchiades Papa Donatiſtas. Non ceſſabant propterea hi à ſchiſmate & inſe-

infectatione Ceciliani; fed malos fe judices fuiffe paffos conquerebantur. Quid ad hæc Auguftinus? Urgétne Melchiadis judicium fuiffe peremtorium, quod retractare nefas effet? Neutiquam; fed potuiffe Donatiftas Plenarium Concilium adire, atque in eo refciffionem Pontificiæ fententiæ petere. Verba S. AUGUSTINI in Epiftola ejus 162. hæc funt. *Quafi non eis* (Donatiftis) *ad hoc dici poffet, & juftiffimè dici: Ecce putemus illos Epifcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos judices fuiffe; reftabat adhuc plenarium Ecclefiæ Univerfalis Concilium, ubi etiam cum ipfis judicibus caufa poffet agitari, ut fi malè judicaffe convicti effent, eorum fententiæ folverentur: Quod utrùm fecerint, probent: Nos enim non factum effe probamus ex eo quòd totus orbis non eis communicat: Aut fi factum eft, etiam ibi funt victi, quod ipfa eorum feparatio manifeftat.*

10.) *Apiarius* Presbyter ab Epifcopis Africanis gradu & communione fummotus, ad Sedem Apoftolicam confugit; mittuntur à ZOSIMO Papa Legati in Africam; celebratur anno 424. Concilium Carthaginenfe; in eo Legati Pontificii urgent appellationes ad Romanam Sedem; & decretam à Pontifice Apiarii executionem. Anne Patres Africæ detulerunt Pontificis judicio? Nequaquam: fed refcripferunt ad COELESTINUM Papam; Ne ab ipfis excommunicatos in communionem ultrà reciperet; Ne Presbyterorum & inferiorum Clericorum appellationes admitteret; *quia nullâ Patrum definitione hoc Ecclefiæ derogatum eft Africanæ, & Decreta Nicæna five inferioris ordinis Clericos, five ipfos Epifcopos, Metropolitanis fuis apertiffimè commiferunt.* Harduini Concil. Tom. I. col. 950. En! quomodo Patres ifti authoritatem Pontificis Conciliorum authoritati pofthabuerint: & judicio Papæ fe conftanter oppo-

opposuerint, parati cedere Conciliorum Generalium Decretis, si ordinem judiciorum à Romano Pontifice constitutum illa novissent, secus facturi, si illum Universales Synodi ignorâssent.

11.) Cùm *Nestorius* Constantinopolitanus Episcopus hæresim prædicâsset, laudatus Papa COELESTINUS in Synodo Romana excommunicationis & depositionis sententiam in eum tulit. Non paruit huic sententiæ Nestorius in erroribus pertinax. Quamobrem Oecumenicam Synodum indixit Theodosius Augustus, anno 431. EPHESI celebratam. In ea retractatur Nestorii causa; Actione primâ canonicè vocatur ad sanctæ Synodi tribunal; *Religiosissimus & Reverendissimus Episcopus Nestorius*, non secus ac alii Antistites, à Patribus appellatur; apud Harduinum cit. Tom. I. col. 1355. seqq. Cùm verò paulo pòst sententia in eum fertur, tum sic loquitur sancta Synodus: *Cùm præter cætera impiissimus Nestorius neque nostræ citationi parere neque sanctissimos religiosissimosque Episcopos à nobis destinatos admittere voluerit, non potuimus ad eorum, quæ impiè docuit, examinationem animum non adjungere.* Et tum: *Igitur Dominus noster JESUS Christus, quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per sanctissimam hanc Synodum eundem Nestorium Episcopali dignitate privatum, & ab universo Sacerdotum consortio & cœtu alienum esse definit.* Ibid. col. 1422. Ex his evidens est Oecumenicam Synodum supremum esse ac ultimum Ecclesiæ tribunal, ad quod causæ fidei & religionis, post Romani etiam Pontificis judicium & sententiam; deferuntur, in eóque retractantur ac examinantur, perinde ac si à Summo Pontifice judicatæ non essent, ac tandem ita finiuntur, ut deinceps retractari non valeant.

12.) Damnavit *Eutycheten* Flavianus Constantinopolitanus Episcopus, cujus sententiæ subscripsit, novámque hæresim confodit S. LEO Pontifex in celebri sua Episto-

Epiſtola ad Flavianum data, apud Harduinum Tom. II. Concil. col. 290. Sed quo effectu? non alio, quàm quòd Eutyches ad Concilium provocaverit, illùdque tam à Pontifice, quàm ab Imperatore obtinuerit. Vid. Epiſt. LEONIS olim XXV. nunc XL. cap. 3. Anne putabimus, Pontificem, qui ipſe hoc Generale Concilium à Theodoſio aug. ſupplex petiit, tam facilè in illud fuiſſe conſenſurum, in quo ſua ad Flavianum Epiſtola denuò examinaretur, & ſi viſum eſſet, reformaretur? Num id paſſi eſſent Legati Pontificis in Chalcedonenſi Concilio præſentes? Num id Patres congregati auſi fuiſſent, niſi una omnium fuiſſet ſententia, ſupremum & ultimum totius Eccleſiæ tribunal reſidere penes Concilia, & in his Romani Pontificis judicium poſſe retractari?

Equidem S. LEO in Epiſt. XXXII. al. XVI. ait, evidenter apparere, *rem de qua agitur, nequaquam Synodali indigere tractatu*; annuit tamen. At ex eo, quòd neceſſitatem Synodi non agnoverit, non ſequitur, quòd Leo crediderit ſuum judicium eſſe ſupremum, ſed id ex eo capite crediſſe cenſendus eſt, quòd putaverit hæreſin Eutychetis tam ſolidè à Flaviano convulſam, & tam accuratè diſcuſſam eſſe, ut fruſtra novo examini ſubjiceretur.

13.) Anno 553. à Juſtiniano Imperatore Synodus Conſtantinopoli congregata eſt in cauſa *Trium Capitulorum*, quæ tamen aliquoties turbata fuit, eò quòd VIGILIUS Pont. Max. intereſſe recuſaverit, licèt Conſtantinopoli tunc exiſtens. A Patribus hujus Concilii ſemel atque iterum interpellatus, ut dictam cauſam cum cæteris Epiſcopis diſcept[a]re vellet, perſuaderi non potuit. Paulo poſt *Conſtitutum* ſuum ad Juſtinianum dedit, quo

G ſuam

ſuam de Tribus Capitulis ſententiam copioſe declarat, eandem probando & defendendo, atque tandem ſtatuit ac decernit: *Nulli ad ordines & dignitates Eccleſiaſticas pertinenti licere quidquam huic de Tribus Capitulis Conſtituto contrarium conſcribere, proferre, componere vel docere, aut aliquam poſt præſentem definitionem movere ulteriùs quæſtionem.* Harduin. Tom. III. col. 46. Quo non obſtante Synodus eadem Tria Capitula damnavit; cui ſententiæ ipſe poſtea Pontifex ſubſcripſit. Si Vigilius, & qui ſententiam ipſius hac in parte ſequebantur, Occidentales Epiſcopi, ſummum Pontificem abſolutè eſſe ſupra Concilia Generalia ſenſiſſent, omni jure reclamâſſent, à Quinta hac Synodo uſurpari judicium controverſiæ à ſummo Pontifice decretoriâ ſententiâ finitæ: ab ipſa temerè attentari Trium Capitulorum damnationem contra *Conſtitutum* Pontificis, cui parere deberet, utpote ſummo Pontifice inferior, ſuamque ab eo mutuans authoritatem. At talia aſſerere tum nemini in mentem venit.

Hæc pro nunc ſufficiant ad aſſerendam antiquam Eccleſiæ Traditionem in puncto prætenſi *ſtatus Monarchici*; noviora recurrent magno numero per decurſum hujus Operis.

§. VIII.

Capitalis hæc quæſtio de formâ Eccleſiæ Monarchicâ in Concilio Tridentino agitata, nec tamen favore Romani Pontificis deciſa fuit.

Argumenta pro Pontifice in Synodo allegata referuntur, & refutantur.

Quamdiu Eccleſia à Præconceptu *falſarum Decretalium* vacua

vacua fuit, nullum prudens dubium suboriebatur favore serius prætensi status ejus Monarchici. At postquam per sex vel septem Sæcula in illarum, quasi per primos eosque sanctissimos Pontifices & Martyres revera editæ fuissent, verba ab omnibus juraretur, minimè mirandum, si in Tridentinâ Synodo quæstio mota, quin in magno fervore agitata sit: Num Romanus Pontifex pro *Universalis Ecclesiæ Episcopo* & Rectore haberi debeat? Econtra pro singulari Divinæ providentiæ ac sapientiæ effectu, nec non Christi Ecclesiam etiamnum in- & exteriore suâ assistentiâ regentis operatione habendum, quòd eandem quæstionem, etiam in illâ, quâ tunc plerique circa hanc materiam premebantur caligine, non permiserit juxta placita Romanæ Curiæ & ferventia Ultramontanorum desideria, id est, juxta *Isidoriana* decreta in universali Concilio decidi. Quid eâ de re ibidem per integros decem menses actum fuerit, breviter referemus verbis Natalis ALEXANDRI *Hist. Eccles. Tom. VIII. Dissert.* 12. *Art.* 13. „ Canon octavus de summi Pontificis auctoritate „ sub hac formâ paratus fuit: *Anathema sit, si quis dixerit, B.* „ *Petrum per institutionem Christi non fuisse primum inter Apo-* „ *stolos, & ejus Vicarium in terrâ, vel necesse non esse, ut sit* „ *in Ecclesiâ unus Pontifex Petri successor, eique æqualis in au-* „ *ctoritate regiminis: atque in summâ Sede legitimos ejus suc-* „ *cessores ad hoc usque tempus non habuisse jus Principatûs in* „ *Ecclesiâ; nec fuisse Patres, Pastores & Doctores omnium Chri-* „ *stianorum, nec fuisse ipsis traditam à Domino nostro Jesu Chri-* „ *sto plenam potestatem pascendi, regendi & gubernandi Eccle-* „ *siam universalem.* Hæc verba quamvis pene ad verbum ex- „ scripta ex *Florentino* Concilio, maximas difficultates & oppo- „ sitiones pepererunt. Episcopi enim Theologique Galli ad- „ mittere noluerunt has postremas voces, quibus exprimeba- „ tur, traditam esse à Christo potestatem Romano Pontifici „ pascendi regendi & gubernandi Ecclesiam universalem, quod „ sententiæ Gallicanæ Ecclesiæ, asserentis Concilium Generale „ superius esse Romano Pontifice, officere videretur . . . . . . „ Cardinalis *Lotharingus*, se verba illa admittere non posse, con-

 „ testa-

„ teſtatus eſt, absque regni perturbatione, famæ ſuæ diſpendio, „ & damnationis periculo. Pro ſedis Apoſtolicæ auctoritate „ totum ſe profuſurum ſanguinem, ſalvis tamen juribus verita- „ tis, & conſcientiæ officio, quam Eccleſiæ authoritati ſemper „ erat ſubjecturus. Hæc ſummo Pontifici & Cardinali *Borro-* „ *mæo* nomine ſuo dicenda *Britoni* Secretario ſuo præſcripſit. „ Aliis parati Canonis formam ac tenorem Romæ propugnan- „ tibus reſpondit: *Major eſt Orbis Urbe. Præterea meliorem* „ *& perfectiorem orbem & habitationem inquirimus, & per mi-* „ *ſericordiam Dei exſpectamus. Parùm tandem profuerint, qui* „ *verbum unum aut alterum ad gloriam & auctoritatem ſedis* „ *Apoſtolicæ adjecerint, quæ non ab hominibus pendet, ſed à Deo* „ *fundata eſt ſupra firmam petram; & interim nobiliſſimum* „ *regnum, aut etiam regna ab obedientiâ alienaverint. Ego plus* „ *exiſtimo, reipſa prodeſſe ſedi Apoſtolicæ, ſi in fide & obedien-* „ *tiâ regnum Galliæ perſeveret, quàm ſi duo verba meo ſenſu* „ *attulerim, & eas diſputationes excitaverim, quæ ad ſubver-* „ *ſionem tantummodò nunc proſunt. Ego neminem volo judica-* „ *re: ſed qui me judicat, Dominus eſt; & me etiam ſuus Vi-* „ *carius Dominus meus Beatiſſimus Papa judicet, pro cujus ſem-* „ *per auctoritate tuendâ mortem non detrectabo.* Scribit in eâ- „ dem Epiſtolà Cardinalis *Lotharingus*: ſe Gallum, & in Aca- „ demià Pariſienſi inſtitutum profiteri, in qua auctoritas Con- „ cilii ſupra Romanum Pontificem propugnatur . . . . „ Propoſitionem hujusmodi ad ſubverſionem audientium, & „ regni ſeparationem, ejusque deſolationem tendere. Inſa- „ num eſſe ſibi perſuadere, quòd aliquis Gallicanæ Eccleſiæ „ Præſul huic ſententiæ aſſenſum præbeat: Chriſtianiſſimi Re- „ gis Oratores interceſſuros, & proteſtationem oblatu- „ ros; id ſchismatis initium futurum: libros ab utrâque „ parte ſcriptum iri, & ſedis Apoſtolicæ auctoritatem in „ dubium revocandam. Reſcripſit Cardinalis *Borromæus* „ ad Legatos, & ſpeciatim ad Mantuanum, Pontificio nomine „ . . . . . . ubi difficultas in eo offenderetur ſine diſſidio, „ inſuperabilis, ſatis futurum Pontifici, ſi nec de ſuà, nec

„ de

„ de Episcoporum potestate quidquam exprimeretur, illis „ tantùm editis definitionibus, in quas Patres unanimi con- „ sensu conspirarent. Denique, modò sedis Apostolicæ au- „ ctoritati nullum vulnus inferretur, ea Præsides agerent, „ quæ in obsequium Dei, & Ecclesiæ utilitatem cessura „ existimarent. Salebrosa igitur quæstio, consentiente „ Pontifice, & *Ferdinando* Imperatore favente, omis- „ sa est, & Canon de auctoritate Romani Pontificis sup- „ pressus, cùm ejus Primatum novo Canone definiri „ opus non esset, quem in ipsâ Synodo Oecumenicâ ex- „ ercebat, & inextricabiles controversias inter Catholicos „ excitare periculosum, & Christianæ rei exitiale videretur. „ Ista constant ex Historiâ *Pallavicini*, & ex Commentariis „ Rerum ad Synodum Tridentinam spectantium à *Puteano* „ editis. “ Alia quæstio, cum hac intimam connexionem habens, insimul in Synodo mota, sed pariter indecisa reli- cta est: nimirum de *Episcoporum institutione*, *jure*, & *au- ctoritate:* an illa *immediatè* à Deo sit, an à Romano Pontifi- ce, ita, ut hujus proximi sint Vicarii, non Christi. Nos de hac ex professo agemus infra Cap. VII. Utramque autem quæstionem Concilium non finivit, quòd eæ non inter Ca- tholicos & Hæreticos controversæ essent, sed inter Catholicos Theologos disceptarentur.

1.) Nulla Tridenti proposita fuit materia, de qua tam sæ- pe & tam ferventer fuerit disceptatum. Stabant ab unâ parte Itali, ab alterâ Hispani cum Gallis. Momentis Juris, quæ pro illorum parte proferebantur, adminicu- lum quærebatur à rationibus politicis. Fecit inter eos dexterè spargi Cardinalis *Simoneta*, diminutionem Pon- tificiæ auctoritatis toti Italiæ futuram probrosam & præ- judicialem, ex quo illa inter Nationes vix singularem existimationem haberet, præter eam, quam à summo Pontificatu mutuantur. Adeo autem vel in ipsâ Synodo certum habebatur, multum in hac materiâ intervenire

gratiæ & obſequii, ut vel ipſe *Didacus Lainez*, Jeſuitarum Generalis (quem Præſides ultimo loco ad differendum pro jure Pontificio ſervaverant) in ingreſſu ampliſſimæ ſuæ Orationis, quam dixit in Concilio die 20. Octobris anni 1562., apud PALLAVICINUM *Lib. XVIII. Cap.* 15. publicè profeſſus fuerit, *complures ab eo opere ſe dehortatos, ne in vituperationem aſſentatoris Pontificii caderet.* Sanè Gentianus Hervetus, qui cum ſingulari nominis famâ in eâdem Synodo ſtetit, dedit anno ſequenti literas ad Salmeronem Lainii ſocium, quibus ſuos hac de re ſenſus ita exprimit: „ Jeſuitæ ſub „ ipſa Societatis initia vitiis Pontificum & Curiæ Romanæ „ adulabantur. At vos apello Alphonſe Salmeron & Jacobe Lainez . . . . . Quidnam vos movit, ut hanc „ tueremini ſententiam, & miſeris Epiſcopis, qui ad ſuum „ præcipiter ruunt exitum, frigidam, ùt ajunt, ſuffunderetis . . . . . . Si ſodalitatis JESU verè eſtis Sodales, „ quod vobis verbo tribuitis, re ipſâ oſtendite. “ Add. *Cap. VIII.* §. 8. *n.* 8.

2.) Refert PAULUS SARPI *Hiſt. Concil. Trid. Lib. VII. p.* 592. *edit. Amelot. an.* 1713. & noſcitur ex Litteris Vicecomitis de 19. Octob. 1562. Legatos Præſides, dum hæc materia in Concilio agitari inciperet, exiſtimâſſe, ab Epiſcopis aliud non intendi, quàm ut eorum authoritati decus aliquod & incrementum accederet; at ſeriùs, ſcilicet poſt alteram demum Congregationem, habitam ante Seſſionem XXIII., ab eis ex Patrum ſuffragiis & adductis rationibus obſervatum eſſe, cujus ſequelæ & præjudicii ſint hæ quæſtiones: quippe ex quarum deciſione (ſi Galli & Hiſpani audirentur) ſequeretur, Claves ſoli Petro non fuiſſe datas; Concilium eſſe ſupra Pontificem; Epiſcopos ei (excepto Primatu) eſſe æquales; præeminentiam Cardinalium præ Epiſcopis vix ſubſtituram; reſidentiam

tiam Episcoporum esse juris Divini; magnum deniqûe has res influxum habituras in collationes beneficiorum ad excludendas reservationes, & præventiones &c. Quo comperto Legati omnem in hoc nervum intenderunt, ut impedirent, ne plura Italorum suffragia Hispanis accederent.

3.) Proposuit tandem in Concilio Cardinalis *Lotharingus*, ut, quia nimis contentiosi essent hac de re Patrum animi, neque facilè in unum conventuri, illa pro nunc relinquatur in medio, eâ spe, futurum, ut adjuvante Deo alio tempore perficiatur, quod nunc vix possit obtineri. Reposuit Granatensis Archiepiscopus, & cum eo Hispani Præsules, indignum esse, & Patribus probrosum, nolle post tam accuratas discussiones definire rem æque certam, atque sint ipsa Decalogi præcepta. Cumque Lotharingus regereret: sufficere impediri malum, & præjudicium veritati ab adversariis intentatum, si bonum, quod intendimus, cum effectu obtinere minùs valeamus: sic denique, at ægrè satis, quievit contentiosum illud negotium.

4.) Quæ pro Monarchico statu Ecclesiæ à Patribus, & Theologis Romanæ Curiæ addictis in Concilio prolata sunt, ea potissimùm fundantur in textibus S. Scripturæ, quos huic systemati parum favere suprà satis probatum est. Ne quid tamen eorum dissimulemus, quæ pro eodem argumento ampliùs adducta fuerunt, hinc porro addimus, quod *a*) à *Simone Florentino*, Cardinalis *Seripandi* Theologo, ibidem propositum est: scilicet Imperium Monarchicum omnium esse perfectissimum; igitur, nisi illud in Ecclesiâ obtineat, dici non posse, huic à Christo optimâ ratione provisum fuisse. Huic addebat *Lainez* Jesuitarum Generalis *b*) Salvatorem nostrum, quamdiu inter homines versabatur, Ecclesiam suam rexisse absolutè & monarchicè; proinde, quando mundum visibiliter relicturus erat, eâdem cum potestate, atque in eâdem

dem regiminis formâ, Vicarios sibi constituisse S. Petrum ejùsque in Romanâ sede successores, his committendo & subjiciendo Ecclesiam, qualis Christo Domino subdita fuerat. Addit Lainius c) absolutam & universalem Petri potestatem porro elucere ex eo, quòd Christus jamjam moriturus ei adjecerit privilegium infallibilitatis, illo Lucæ XXII, v. 31. *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* &c. Nonnulla alia ad firmandum idem thema protulerunt jam nominatus Jesuitarum Præpositus, & alii Theologi Itali, sed quæ tam exigui ponderis sunt, ut à nobis, qui brevitati studemus, sine ullo causæ dispendio hìc prætermitti possint.

5.) Itaque *ad primum* respondeo, mirum videri debere, quòd Theologus regimen Ecclesiæ velit reducere ad humanæ politices regulas, & non potiùs ad eas, quas ipse præscripsit salutis nostræ Auctor, & suæ Ecclesiæ fundator *JESUS* Christus, qui in illius institutione nihil minùs designat, quàm Monarchiæ formam. Deinde: anne certum est, monarchicum statum reliquis esse perfectiorem? Negant id omnes Republicani, manetque quæstio hactenus indecisa. Neque sic antiqui Pontifices cogitàrunt, quorum acta & scripta nihil tam parum spirant, quàm absolutam authoritatem. Cùm tamen *CAELESTINUS* Papa frequentiore Executorum in Africam missione rationes suas ita constitueret, ut monarchici regiminis formam imitari velle videretur, scripserunt ad eum Africani Patres ê generali suâ Synodo anni 425. *ne fumosum typhum sæculi in Ecclesiam Christi, quæ lucem simplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.* Apud Harduinum Concil. Tom. I. col. 950. Supposito etiam, quòd forma Imperii monarchica optima sit absolutè & in se, non erit tamen hìc talis comparatè ad circumstantias. Cùm enim Ecclesia non in uno populo, non in uno orbis angulo sit inclusa, sed per totum mundum diffusa, ut impos-

impoſſibile ſit, unum omnibus poſſe intendere, ſemperque meliùs proſpectum Reip. nimis remotæ, ſi à propriis Dominis, non mercenariis, regatur: non expedit illi forma regiminis monarchica, quæ facilè ſolet in deſpotiſmum declinare, quod eſt contra naturam regiminis Eccleſiaſtici, in charitate & humilitate fundati. Communio Sanctorum, quæ ſcopus eſt Eccleſiæ, pietate & charitate fovetur, non imperatorià vi, quam Reges gentium affectant. Sed nec ex alterà parte expediret imperium *merè ariſtocraticum*, cùm ſit ſemen diſcordiarum, proin unitas vix poſſit ſervari. Atque ita inſtitutus à Deo eſt Primatus, talis, qualem ex ſincerà antiquitate hìc deſcribimus, ad ſervandam unitatem apprimè idoneus.

6.) *Ad ſecundum:* Quàm verum eſt, Chriſtum, quamdiu inter homines verſatus fuit, Eccleſiam ſuam indefinità authoritate rexiſſe, tam eſt ſuppoſititium, quòd in cœlum aſcendens parem ſuæ poteſtatem primo ex ſuis Vicariis reliquerit. Quam Redemptor noſter in terris habuit authoritatem in Eccleſiam ſponſam ſuam, eam & in cœlis exercere pergit, juxta id quod ante aſcenſionem dixit Apoſtolis: *Ego vobiſcum ſum usque ad conſummationem ſæculi;* ita, ut per operationem Spiritûs ſancti etiamnum veniat à Salvatore & Capite noſtro non ſòlum *interior* gratiarum *influxus*, ſed & *exterior aſſiſtentia*, vi cujus per Apoſtolos, Paſtores & Doctores obſirmantur fideles adverſùs errores, & deducuntur ad unitatem fidei; Miniſtri quoque munera ſua fideliter exercent ſecundùm menſuram poteſtatis & portionem jurisdictionis, quæ cuique à Deo tributa eſt. Sic Lainio aptiſſimè in Concilio reſpondit Jacobus de Nogueras Epiſcopus Aliphanus; in cujus confirmationem placet ſubjungere quod docuit Petavius *Tom. V. Theol. Dogm. Lib.* 12. *de Incarnat. Cap.* 17. *n.* 1. ſcilicet: „ Quibus omnibns ex „ Apoſtoli locis, aliisque tria maximè in *Capitis* proprietate „ ſpectan-

„ ſpectanda ſunt & *ad Chriſtum* accommodanda. Primum „ eſt illius cum membris omnibus ac toto corpore ſumma conjunctio, quæ ex ambobus unum efficit. Secundum eſt Principatus quidam & eminentia, quâ cunctis „ antecellens, iis ipſis velut in arce quadam proſpiciens, „ conſulit ac moderatur. Tertium eſt vivifica vis, & „ communicatio gratiæ auxiliorumque omnium, quæ ex „ largiſſimâ copiâ & plenitudine per univerſa membra di- „ manat à Capite. . . . . . *Et num.* 3. Quod equidem „ ſpiritualis corporis Caput, non *tantùm morale*, ùt vo- „ cant, cujusmodi à plerisque conſtituitur; ſed eatenus „ etiam *Phyſicum* appellari putem poſſe, quòd *phyſicâ eſ-* „ *ſentiâ* (ſic enim nominant) gratiam producat, ùt in Eu- „ chariſtiæ Sacramento, in quo Caro Chriſti in Verbo „ ſubſtans, ſanctitatem & gratiam in iis qui ritè digneque „ participant, efficit. " Patres Concilii Baſileenſis die 3. Sept. an. 1332. ita ad Eugenium PP. ſcripſerunt apud Harduinum Tom. VIII. col. 1328. *Non eſt comparandum Corpus Eccleſiæ aliis politicis corporibus civitatum & univerſitatum: quia in medio hujus corporis eſt Chriſtus, qui ipſum regit ne erret Alia autem polit.ca corpora humanis & variis voluntatibus gubernantur.*

7.) *Ad tertium.* Siniſtram profectò textui Lucæ, qui ſimpliciſſimus eſt, interpretationem affingit Jeſuitarum Generalis, ejusque ſequaces. Eo loco Chriſtus Petro ſe negaturo mandat, ut ab hoc, quem ei prædicebat, gravi lapſu relevatus, fratres ſuos confirmet; id eſt, impediat, quominus probroſâ morte ſuâ ſcandalizati infirmentur in fide, quam Salvator eis tradidit, curetque, ut in ejus profeſſione maneant conſtantes. Quæ ſanè nullà ratione applicari poſſunt *ad judicia doctrinæ* deinceps à ſolo Petro, multò minùs ab ejus ſucceſſori-

ribus, ferenda. Pluribus dehoc loco Evangelistæ agemus *Cap. V.* §. 1.

8.) Quæ ex Actis Tridentini hactenus prolata sunt, omnino evincunt, non fuisse hujus Concilii mentem agnoscere, aut declarare monarchicum Ecclesiæ statum, in quo unus summus Pontifex ad *regendam* universalitatem à Deo constitutus sit, reliqui ad ei *ministrandum*. Inde certò concludi debet, in eum sensum minimè accipiendum esse, quod legitur in eodem Concilio Sess. XIV. de Pœnit. Cap. 7. *Pontifices maximos pro suprema potestate, sibi in universa Ecclesia tradita, causas aliquas criminum graviores suo posse peculiari judicio reservare.* Item Sess. XXIV. Cap. 1. de Ref. *Beatissimum Romanum Pontificem solicitudinem universæ Ecclesiæ ex muneris sui officio debere.* De priore horum locorum agemus speciatim infrà *Cap. V.* §. 4. n. 6. nec non *Cap. VII.* §. 6. De posteriore legimus in PAULI SARPI *Hist. Concil. Trid. Lib. VIII. pag.* 794. Cardinalem Lotharingum, à Synodo Tridentina in Galliam reducem, inter alias etiam hanc exprobrationem sustinuisse, quòd postquam cum reliquis Gallis per decem menses adversus prætensam Romani Pontificis potestatem & sollicitudinem *universalis Ecclesiæ* legitimè decertâsset, hìc eandem minùs cautà expressione quasi significari passus esset: multò accuratiorem futuram fuisse positionem *sollicitudinis omnium Ecclesiarum*, quippe quæ, cùm S. Pauli, Apostoli 2. *Corinth. Cap. XI.* esset, nemini non potuisset arridere.

9.) Equidem Tridentinum Sess. XXV. Cap. 21. declarávit, ut in Decretis de Reformatione, sub quibuscunque clausulis, *salva semper authoritas sedis Apostolicæ & sit & esse intelligatur.* Hoc Romani explicant, ut salvum sit arbitrium, & voluntas Pontificis, sicque in praxi majorem circa hæc Decreta ipsi potestatem tribuunt. Ast rectè ob-

obſervat cl. BARTHELIUS in *Annotat. ad Jus Can. Lib. I. Tit 2. pag.* 54. id menti ſynodi Tridentinæ adverſari, & eâ tantùm ratione hoc additum fuiſſe, quia authoritas Pontificis maximè à Proteſtantibus oppugnata fuit; alia quoque Concilia, licèt id non expreſſerint, eandem authoritatem ſemper ſalvam voluiſſe. Addit Barthelius, ideo etiam in Bullis addi: ſi quid contra Concilia conceditur, per hoc tamen Decretis Concilii Tridentini derogari nolle. Cæterùm reſcriptum, quod aliquid continet contrarium Concilio generali, ſub & obreptitiè obtentum cenſetur. Confer GIBERT *Corp. Jur. Can. Tom. I. pag.* 158. ubi aſſerit, verum ſenſum Clauſulæ, *ſalva ſit ſedis Apoſtolicæ Authoritas*, hunc eſſe, „quòd ſi Pontifex validis ex rationibus expedire ducat, ut ab obſervatione Decretorum Concilii ceſſet in quibusdam circumſtantiis, Concilium tunc libenter conſentire, ut Pontifex illa non obſervet in iis circumſtantiis.

10.) Falſitas decretalium Iſidori tempore Concilii Tridentini necdum erat aperta; quare minimè mirandum, ſi multi Iſidorianis his principiis (quæ Gratianus, juris communis Eccleſiaſtici ſtator, non ſolùm plenè adoptavit, ſed etiam auxit) ſplendido nomine primorum ſanctiſſimorumque Pontificum corruſcantibus, tam tenaciter adhæſerint, & nonnulla eundem ſpiritum redolentia in Acta publica Conciliorum, etiam Generalium, irrepſerint, quæ nullum veritati poſt detectæ præjudicium generant. Dum hodie Hiſtoriam ſacram & Acta Eccleſiaſtica ſeptem vel octo primorum ſæculorum in fontibus ſcrutamur, multò certiùs de genuina poteſtate ſummi Pontificis, quatenus ea revera ex Deo eſt, judicamus, quàm Patres noſtri, falſis illis documentis innocenter deluſi. Confer infrà *Cap. VIII.* §. 5. *n.* 4.

11.)

11.) In Tridentina Synodo *PONTIFICII LEGATI* omnes nervos intendebant, ut absoluta Romani Præsulis Monarchia apertis verbis declararetur; quam verò ii hac in parte à Gallis Hispanisque sentiebant resistentiam, ea novos illis stimulos ansamque dabat, omnem suam industriam versutiamque eò dirigendi, ut quas prætensiones non possent sine gravi omnium exterorum Episcoporum, quin & quorundam Italorum offensa *directè* & *apertè* sustinere, eas saltem *obliquè* insinuarent. Cisalpini sanè Episcopi nihil ardebant ampliùs, quàm ut excuterent illegale illud jugum, & rumperent catenas immeritæ servitutis; verùm minor erat horum numerus, noveratque Aula Romana eis objicere numerum multò ampliorem Italorum, huic servituti à multo tempore adsuetorum, & pro religione exosculantium. Inde evenit, ut quanquam Hispanis & Gallis id datâ quavis opportunitate urgentibus, nonnullorum jurium possessio Episcopis restituta sit, nihilominùs eis pro parte Romanorum hisque faventium *imprimis* nunquam concedi voluerit, suam illos jurisdictionem divino jure & virtute sui caracteris tenere: *deinde*, ut illud, quod recuperàrunt, ipsis solùm tanquam summi Pontificis delegatis concederetur, non verò tanquam jus eorum dignitati inhærens. Unde verè THUANUS *Hist. Lib. VI.* scribit: *Episcoporum potestas* in Concilio Tridentino *non solùm, non aucta, sed ex ea multum delibatum est; cùm ea potestas, quæ ipsorum propria est, & ex Dei instituto iis attributa, iis tanquam à sede Apostolica delegatis concedatur.* Fertur etiam Philippus II. Hispaniæ Rex eâ occasione dixisse: *Prælatos, qui Tridentum iverunt ùt EPISCOPI, inde rediisse ùt PAROCHOS.* Atque hæc quidem ita ex facto hominum, veritati, quæ multis modis obfuscatur, non concedentium. Sed ea molimina non impedierunt, quominùs JUS veritatis, præter agentium intentionem, in eadem synodo in gratiam genuinæ & nativæ formæ Regiminis Ecclesiastici, atque ita in declarationem veri Juris Episcoporum,

rum, perrumperet, uti infra demonstramus *Cap. VI. §. 1. n. 5.* si autem excessu politici zeli pro commodis suæ Curiæ fortè peccarunt Legati Sedis Romanæ, debetur ex altera parte hæc eis justitia, quam & ipse Paulus Sarpius illis tribuit, quòd in materiis doctrinæ se se satis continuerint, & circa Patrum vota ac synodi decisionis impartiales gesserint. Constat etiam omnibus, quòd quanquam Patres & Theologi quoad quasdam quæstiones subinde divisi fuerint, nihilominus in damnanda Lutheranorum doctrina semper convenerint.

12.) Ut autem ad primariam nostram conclusionem revertamur, scilicet *CONSILII* animum non fuisse, Romano Pontifici attribuere absolutum in Ecclesia imperium, addimus præclaram observationem eximii Theologi & Canonistæ Jo. PETRI GIBERT *cit. pag.* 158. ubi: „ Quòd „ Concilium partim convocatum fuerit ad reducendos „ Hæreticos, in gremium Ecclesiæ revocandos; idcirco „ multoties invitati fuere ad conveniendum, imo enixè „ rogati; quod ut illis suaderetur, polliciti sunt iis Patres, „ fore ut benignè audirentur, iisque omnem securitatem „ obtulerunt. Porro Concilium ignorare non poterant, „ quòd attribuendo Pontifici imperium absolutum, ejus- „ que mero arbitrio temperatum, removerentur Hæreti- „ ci à reditu ad Ecclesiam, quia questi erant, quòd Pon- „ tifices Ecclesiam regerent despoticè & declaraverant „ hoc unam esse è separationis suæ causis. Proinde vel „ Concilium non egisset consequenter ad propositum suum, vel nulla est probabilitas, quòd mero Pontificis „ arbitrio Decreta sua subjicere voluerit.

§. IX.

Ecclesia hodieque regitur exteriore Christi institutoris assistentia.

Inde suam habet infallibilitatem; quæ non est revelationis *sed* directionis.

Hæc

Hæc non solùm verbis Sacræ Scripturæ,

Sed & ratiociniis celeberrimorum Philosophorum & Theologorum Angliæ demonstratur.

Quod cum Jacobo Giberto de Nogueras Hispano, Aliphensi Episcopo, diximus paulò antè Ecclesiam etiamnum regi *exteriore* Christi fundatoris sui *assistentia*, quà servetur in puritate & unitate fidei, hoc ad figendum noscendumque Ecclesiæ statum apprimè pertinet. Scilicet in illis, quibus mens humana circumdatur, infirmitatibus fideles omni vento doctrinæ circumferrentur, ipsaque fides, quæ assensum *firmissimum* ex essentia & notione suà exigit, in dubio ac suspenso hærere, & perpetuo fluctuare deberet, si deficeret legitima authoritas, enatas controversias decidendi ex vero sensu sacrarum Scripturarum, *in quibus sunt difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.* 2 Petri III, v. 16. Sed neque unitati fidei adhuc satìs foret consultum, si *merè persuasiva*, & *pædagogica* esset hæc authoritas, non autem *publica*, talisque, cui omnis humana ratio cedere debeat, & se se submittere; insuper etiam ab omni errandi periculo remota, ita, ut omnibus rationabile mentis & intellectùs obsequium imperare possit. Quamobrem ipsamet sapientissima Divinæ providentiæ œconomia exigebat, inter Christianos constitui authoritatem, *nec simpliciter Divinam*, quia hominibus accommoda, *nec simpliciter humanam*, quia certissima, & erroris omnis nescia, ac circa religionem, quæ tota supernaturalis, & ex Dei liberà prorsus voluntate ac institutione pendet, occupata esse debebat; atque ita *humanam* quidem, sed *divinitùs directam*, atque hominibus non tantùm *à Deo communicatam*, sed infallibili Divini ejusdem Spiritùs assistentià, ac *inerrantiæ dono* perpetuò *munitam* esse opportebat. Habet, inquam, Ecclesiæ infallibilitas pro principio *Spiritum Dei*, illi assistentem, eamque illuminantem, juxta illud Salvatoris nostri Joannis Cap. XIV, v. 25. & 26. *Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mit-*

mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, quæcunque dixero vobis. Spiritus autem ille veritatis semper manebit cum Ecclesia, conformiter ad illud ejusdem Domini nostri promissum cit. Cap. XIV, v. 16. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum IN AETERNUM.* Hoc inquam *principium* infallibilitatis Ecclesiæ; ipsa autem ejus *institutio* aliis locis perspicuè legitur, scilicet Matthæi XVI, v. 18. *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs EAM.* Ibidem Cap. XVIII, v. 17. *Si ECCLESIAM non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Nec non Cap. XXVIII. *Ecce ego VOBISCUM sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Item Lucæ X, v. 16. *Qui VOS audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Adde 1 Timoth. III, v. 15. *ECCLESIAE Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Omnia hæc liquidò sic exponit S. Augustinus contra Cresconium *Lib. I. Cap.* 33. *n.* 29. „Scripturarum à nobis tenetur veritas, cùm hoc facimus, quod *universæ* jam placuit *Ecclesiæ*, quam ipsarum „Scripturarum commendat auctoritas, ut quoniam sacra Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, hujus obscuritate quæstionis, eandem *Ecclesiam de illa consulat* quam „sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.“ Observandum interim, hanc sancti Spiritus influentiam & assistentiam non esse *revelationis*, qualis fuit Prophetarum; sed *directionis & providentiæ*, quâ Spiritus ille veritatis vigilat, & intendit conservationi sacri depositi Ecclesiæ crediti, impediendo, ne Pastores concordent ad proponendum fidelibus & ne hi pari conformitate amplectantur aliquid, quod non sit conforme regulis fidei, in verbo Dei contentis. Ita in Concilio Generali, in quo omnia ordinatè aguntur, juxta formam primi Concilii Hierosolymitani, ubi materiæ discutiuntur ex Scriptura & Traditione, ubi Episcopi plenâ libertate pronuntiant, non eveniet unquam, ut realis vel moralis Pastorum unanimitas in errore concordet. Quòd si verò Canonicæ hæ regulæ non serventur, & Episcopi congregati, spretâ ministerii sui digni-

gnitate, veritatem prodant, uti evenit in Concilio *Arminensi* & *Ephesino II.*, suscitabit Deus quosdam è fidelioribus suis Ministris, qui favore orthodoxæ fidei adversus talem prævaricationem reclament: dabit illorum verbis & actibus efficaciam, quæ seductionem dissipet, & veritati triumphum paret; iniquitas sensim detegetur, & quod initio *tanquam Concilium* prætenditur, ex pòst *tanquam Conciliabulum* & *Latrocinium* rejicietur.

Eadem est disciplina earum sacrarum doctrinarum, quæ longo tempore *constanter* & *uniformiter* in Ecclesia observatæ sunt; quippe circa quas obtinet aurea illa regula à S. AUGUSTINO *Lib. IV. de Bapt. contra Donatistas, Cap.* 24. tradita, & ab eodem assiduè inculcata: *quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi ab Apostolis traditum rectissime creditur.* Unde monente VINCENTIO LIRINENSI *Commonit. I. Cap.* 9. non licet *contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consacerdotum, contra morem atque instituta Majorum* novam doctrinam invehere quà toti Ecclesiæ mortiferi erroris labes inureretur. Vid. infrà *num. 2. hoc §.* Dixi, quæ *constanter* & *uniformiter* observata sunt; aliud esset *in* & *de novis dubiis*, aut de iis quæstionibus, in quibus *contra communem sententiam starent haud pauci*, iique graves & probi viri, quales fuerunt CYPRIANUS, eique adhærentes in causa Baptismi Hæreticorum, quo in casu quid agendum sit, antequam quid pro articulo fidei haberi debeat, dicemus infra *Cap. VI.* ubi de Conciliis generalibus tractabimus, præsertim §. 8. *&* 9. Quod autem *Universitati* Ecclesiæ Christus tribuit privilegium, hoc *in unius*, licèt primi, *persona* recognoscere non possumus. Totum præsens opus nostrum in eo versatur, ut ejiciamus ex animis Italorum, & quorundam aliorum, *ideam status Monarchici* in Ecclesia, quæ inde à detectà falsitate Isidorianarum Decretalium plurimùm vacillat, & jam antè apud Gallos & Hispanos (quibus adversum falsa hæc documenta ex legitima Traditione melius quodammodo cau-

tum fuerat) nihil auctoritatis habuit, & in Concilio Tridentino egregiè oppugnata non potuit caput attollere. Quidquid autem illi systemati ex *Traditione*, & longâ primorum sæculorum *Observantiâ*, adversatur, etiam officit *unius irreformabili judicio* in materiis fidei: textus verò *S. Scripturæ*, qui pro solius summi Pontificis infallibilitate adferri amant, jam præsenti Capite in alium & genuinum suum sensum explicati sunt.

1.) Adeo apertum firmumque videtur *Catholicum* Systema *de infallibilitate Ecclesiæ*, à perpetuo Christi Capitis sui præsidio in eam derivante, tum à perspicuis textibus sacrarum Litterarum, quos allegavimus, tum à ratione & œconomiâ Ecclesiæ per Salvatorem nostrum institutâ, ut assensus sapientum ei negari non possit. Utemur hìc pro ejus confirmatione non tam testimonio, quàm ratiocinio trium *Anglorum*, virorum à prudentia & eruditione celebrium, qui in hac causa nemini suspecti esse possunt. Primus est JOANNES LOCKE, qui in Opere, quod inscripsit *le Christianisme raisonable*, *pag. m.* 368. *& seqq.* his verbis, quæ ex Gallico Sermone in Latinum versa damus, disserit: „ Nonne verum est, *sacram* „ *Scripturam unicam esse debere fidei Christianæ regulam*? „ An non verum *nullum nunc in terris reperiri scripturæ sacræ interpretem infallibilem*? Omnes *Protestantes* „ de his duobus principiis conveniunt. Porrò, si ea „ sincerè probant, sicuti millies, & millies eadem propugnârunt, tum in suis sermonibus, tum in Confessionibus fidei, tum in libris editis adversùm Catholico-Romanos, concedant necessum est cuilibet Christianorum æquale jus, per se ipsum S. Scripturam interpretandi. Fateantur oportet, eandem doctrinam „ respectu unius, illam videntis in scriptura, esse articulum fidei, secùs respectu alterius, qui illam in scripturis non esse existimat. Hinc necessariò sequitur, „ nullum Protestantibus jus inesse diffamandi, excom-

„ muni-

„ municandi, & hæreſis notam inurendi illis, qui poſt
„ diligens Scripturarum ſtudium, diverſa prorſus vi-
„ dent ab iis, quæ vident Proteſtantes. Eſto exem-
„ plum: Vos proteſtantes invenitis in Scripturis *Con-*
„ *ſubſtantiationem*, *Ubiquitatem Jeſu Chriſti Corporis*,
„ *Prædeſtinationem abſolutam.* Hæc credenda vobis
„ ſunt. Huic fidei renuntiare haud valetis, quoniam
„ ſcripturam reſpicitis ùt infallibilem fidei veſtræ regu-
„ lam. Verùm ſi ego hæc ipſa dogmata rejiciam,
„ quia in Scripturis illa non invenio, nego vos in me
„ irruere jure poſſe, meque infamare, & ùt deteſtan-
„ dum atque diabolo & ejus angelis devotum hæreti-
„ cum damnare. Hoc mihi paradoxon eſt. Niſi præ-
„ ſumatis, ut pro æterna obtinenda ſalute ego credere
„ adſtringar, reipſa in Scriptura reperiri omnia illa dog-
„ mata, quæ vos videtis, ſecus ego. Quòd ſi hoc à me
„ poſtulatis, cur jubetis, ut ego Scripturam legam, *òmnia-*
„ *que expendam*, *& id teneam*, *quod bonum eſt*, quem-
„ admodum S. Paulus liculenter præſcribit? Cur potiùs
„ catalogum mihi non porrigitis omnium dogmatum,
„ quæ vos contineri in Scripturis ſanctis exiſtimatis,
„ *ut ad ea credenda feſtinem*, ùt ſallè ajebat Comes
„ de Gramont? Quid ejusmodi dogmata expiſcari ego
„ debeo in ſcripturis, in quibus forſitan illa non inve-
„ niam, ſi mihi æque credenda illa ſunt, ſive inveni-
„ am, ſive, ſecus?

Vid. Menagia T. I. pag. 7. edit. Holl.

„ Rurſus, quo fundamento exigitis, ut ego credam
„ aliquod in Scripturis reperiri dogma, ſi ego illud in
„ iisdem non deprehendo? Forſitan autoritate veſtrà
„ nixus? Quia vos eſtis Doctores, Profeſſores, Præ-
„ dicantes qui linguas Arabicam, Græcam, Hebræam,
„ Latinam, Syriacam calletis, qui ingentia controver-
„ ſiarum Theologicarum volumina edidiſtis? At num-
„ quid homines nihiloſeciùs non eſtis errori obnoxii?
„ Jure ergo deſtituti eſtis me aſtringendi, ut vi aucto-

 „ rita-

„ ritatis vestræ credam, hæc & illa dogmata in Scrip-
„ turis contineri, nisi ego ipse in eisdem ille videam.
„ Ut ad id me cogatis, Dei, qui nec falli nec fallere
„ potest, autoritate egetis. Clariùs loquar. Ut jure
„ me ad credendum cogatis Consubstantiationem, Ubi-
„ quitatem Corporis Christi, Prædestinationem abso-
„ lutam, aliosque fidei articulos, quos tanto ardore de-
„ fenditis, quosque ego in Scripturis non invenio, ne-
„ cessum est, ut miraculis, iis similibus, quæ JEsus Chri-
„ stus ejusque Apostoli patrârunt, mihi ostendatis *in-
„ terpretationem*, quâ exponitis sanctos Scripturæ tex-
„ tus, in quibus vestros fidei articulos contineri existi-
„ matis, esse ita *authenticam*, ùt sunt textus ipsi. Ani-
„ madvertite, amabo vos, mihi animus haud est onus vo-
„ bis imponendi, ut miracula patretis per quæ demum jus
„ vobis obveniat amplectendi dogmata, quæ in scriptu-
„ ris reperitis. Adeo longe ab hoc absum, ut contrà
„ asseram, vos obstrictos esse ad credenda illa dogmata,
„ quæ certò doceri existimatis à JEsu Christo, & suis
„ Apostolis in Scripturis. Verùm subdo, si ego hæc
„ dogmata in Scriptura non deprehendo, nullum vobis
„ inesse jus, me obstringendi, ut illa credam, nisi sal-
„ tem mihi palam faciatis, luculentissimis miraculis, vos
„ (Protestantes) à Deo missos esse, ut ejus nomine an-
„ nuntietis hominibus interpretationem, quâ exponitis
„ hos aut illos textus, quibus dogmata vestra confir-
„ matis. Quo in casu eo obsequio interpretationem
„ vestram suscipere debeo, quo ipsam Scripturam san-
„ ctam amplector. . . . .

„ Tandem si verum est, Scripturam esse unicam
„ regulam fidei Christianæ, quemadmodum omnes Pro-
„ testantes profitentur se credere; quo jure possunt
„ illi excommunicare, & ad inferni flammas damnare
„ discipulum JEsu Christi, qui pro fidei articulo ha-
„ bet, ea credenda esse, quæ ipse existimat in Scripturâ
„ sanctâ

„ ſanctâ contineri? Hoc eſt, quod non capio. Quamvis hæc doctrina oppoſita ſit principiis Lutheri, & Calvini, aut definitionibus Concilii Nicæni, aut Synodi Dortrechtanæ, aut Confeſſioni Auguſtanæ, nequeo non illam videre in Scripturis, quousque illam video, & nequeo non illam credere, quousque ſincerè convictus ſum revelatam eam eſſe à Jeſu Chriſto, aut à ſuis Apoſtolis: niſi tenear uno in ſenſu *intelligere* Scripturam, & in alio contrario illam *credere;* illam explicare ùt *Arminienſes* aut *Anabaptiſtæ;* eamque credere in ſenſu quem eidem affingunt *Lutherus* & *Calvinus.*

„ Plures Theologi opponent, me haud rectè ratiocinari. Reverà nemo Chriſtianorum, ut ſalvus fiat, tenetur credere ea omnia, quæ crediderè *Lutherus* & *Calvinus;* quin oppoſita his magnis viris credere valet. At ſunt certi fidei articuli ab omnibus Chriſtianis credendi, certa *dogmata fundamentalia,* quorum profeſſio unam ab altera communionem ſecernit, quæque nemo revocare in diſcrimen poteſt, quin fiat *hæreticus,* & omnibus Eccleſiæ ſuæ cenſuris dignus. Hæc oppoſitio ſe ipſâ corruit. Si Scriptura eſt unica fidei noſtræ regula, ùt penes omnes Proteſtantes convenit, articuli iſti propoſiti ſint conceptis verbis in Scriptura neceſſum eſt: Quo in c ſu omnes, qui credunt in Chriſtum JEſum, illos ſuſciperent. . . . . . Si *Calvinianus* vellet in *articulos fundamentales* erigere interpretamenta, quibus ipſe exponit ſcripturæ loca, *Lutherani* & *Arminiani* eodem jure poterunt ſua commenta tanquam *dogmata fundamentalia,* tametſi oppoſita, proponere, imò propinquiora Spiritui ſancto: imò id præſtare pro ingenio cæteri omnes poterunt, quoniam ſingulis propria dogmata conformiora, quám illa Arminienſium, ſancto Spiritui apparent.

„ Accedit, actum esse de *vulgi* salute, si fides *dog-*
„ *matum horum fundamentalium* sit necessaria ad salu-
„ tem, cùm tamen non minùs pro rudis populi, quàm
„ pro Theologorum, salute mortuus sit Christus.
„ Quandoquidem si excommunicari & anathematizari
„ illi debent ùt hæretici, qui hæc dogmata fundamen-
„ talia in sensu à Theologis hujus aut illius societatis
„ exposita non credunt; rudis populus, qui eadem vix
„ intelligit, nedum credit, in pejori reperitur statu,
„ quàm illi, qui hæc dogmata rejiciunt, quia in Scri-
„ pturis illa non reperiunt. . . .

„ *Catholici Romani* in ratiocinio sibi magìs constant.
„ Ecclesia Romana, inquiunt illi, est infallibilis. Chri-
„ stus JEsus potestatem ei dedit, regendî fidelium con-
„ scientias, eosque imbuendi in omni veritate ad salu-
„ tem necessariâ. Veri igitur Christiani necessariò hu-
„ jus Ecclesiæ definitionibus se submittere adstringen-
„ tur. Has illi rejicere nequeunt definitiones, quin
„ sint rebelles ipsimet Christo JEsu qui hujus Eccle-
„ siæ ore loquitur. Jure ergo Ecclesia Romana illos
„ excommunicat, qui amplecti renuunt suam doctri-
„ nam. Justé illa in istos anathemata vibrat, & satha-
„ næ devovet, ùt hæreticos, infideles & apostatas, qui
„ jugum JEsu Christi Domini & Magistri excusserunt.
„ Consequentia est ineluctabilis. Nemo inficiari illam
„ potest, semel admisso principio, undè necessariò ma-
„ nat. Sed illud in quæstionem vertitur, sitne Eccle-
„ sia Romana infallibilis, & num Christus Dominus fa-
„ cultatem eidem tradiderit, fidelium conscientias re-
„ gendi, eosque instruendi in omni veritate ad salutem
„ necessariâ. Id si ita esset, procul dubio infallibilitas
„ Romanæ Ecclesiæ foret articulus fundamentalis, quem
„ necessariò Christiani omnes admittere tenerentur.

Utitur sub finem Lockius æquivoco, dum ait, de eo quæri, num *Romanam* Ecclesiam Christus dotaverit

jure

jure infallibilis inſtructionis. Si per *Romanam* intelligatur *particularis* illa Ecclesia Italiæ, ùt ùt inter reliquas nunc prima, certè de hoc non quæritur ſolùm, ſed inter ipſos etiam Catholicos valde (ne quid amplius dicam) dubitatur. Si econtra intelligatur Eccleſia *Romano-Catholica* non diffitebitur Lockius, eam revera ſolamque eſſe, quæ hoc jure, eoque divino inſtituto, quod tot loca S. Scripturæ evidentur exprimunt, & ſana ratio firmat; ſemper uſa eſt, proinde vel *in hac Eccleſia ſola*, vel in nulla *authenticam* ſcripturarum interpretationem, veramque fidem eſſe, & conſervari poſſe.

2) Huic loco Lockii, non minùs notabili, quàm longo, addamus ſecundum æque diffuſum, ac ſanâ ratione plenum. Hunc deſumimus ex Præfatione Doctoris GUILIELMI SAYWEL in editionem Epiſtolarum Joannis Launoji anno 1689, Cantabrigæ vulgatam, ubi ita: „ Tota poteſtas & autoritas docendi, regendi, corrigendi Eccleſiam, Epiſcopis & Paſtoribus commiſſa „ eſt, nihil magis Chriſtianis injungitur, quàm pacem colere, ſchismata vitare, Paſtores audire, iis obedire, & ſe ſe ſubjicere, eorum fidem ſequi: & ne „ ſub aliquo prætextu in doctrina & moribus a Eccleſiæ unitate recedant, ſemper ad Epiſcopos in dubiis & arduis recurrendum eſt: *Qui vos audit, me* „ *audit; qui vos rejicit, me etiam rejicit; & ecce vobiscum ſum uſque ad Conſummationem ſæculi.* Deinde Dominus ipſe modum definiens, quomodo lites & diſſidia in Eccleſia terminanda ſint, ait: *Si* „ *peccaverit in te frater, dic Eccleſiæ, & ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus.* Et „ per Eccleſiam hìc Epiſcopi & Presbiteri ſunt intelligendi, quia ſtatim ſubjungit: *Quodcunque ligaveritis in terris, ligatum erit & in cœlis.* Per Eccleſiam itaque ſervator notat eos, quibus incumbit ſententiam ferre, & nonobedientes excommunicatio-

„ nis

„ nis vinculo ligare. Et si possent omnes Episcopi in „ unum convenire, procul dubio omnibus æquale esset „ jus & authoritas de rebus Ecclesiasticis communi suf- „ fragio dijudicandi, ùt est in regimine Aristocratico: „ sed cum hoc sæpe fieri non possit, unanimi Episco- „ porum consensu Ecclesia ita in Provincias, Diœceses, „ & Parochias distributa est, ut quamvis diversis locis, „ eandem tamen fidem & charitatem omnes verè Ca- „ tholici summâ cum benevolentiâ amplectantur; & ad „ ostendendam strictam unionem, & connexionem „ omnium membrorum inter se, & cum Christo Ca- „ pite, sæpè Ecclesia comparatur *corpori*, *viti*, *domui*, „ &c. quorum partes vitam & perfectionem amittunt, „ quamprimum à toto, vel suâ propriâ sede, & loco „ separantur. Atque ita hac ratione, Laicus, qui non „ audit Parochum, & Parochus, qui non audit Episco- „ pum, & Episcopus, qui non audit Synodum Pro- „ vincialem, & Synodus Provincialis, quæ non audit „ Collegium Pastorum, sive Concilium verè Generale, „ in rebus ad pacem & unitatem Ecclesiæ spectanti- „ bus, non audit Ecclesiam, ac proinde non Dominum „ ipsum, qui dicit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi* „ *tanquam Ethnicus & Publicanus.* Hanc etiam me- „ thodum praxis Apostolorum & totius Ecclesiæ, & „ recta ratio in aliis rebus peragendis nobis demon- „ strant. Unde rectè Augustinus contra Donat. „ Lib. 2. Cap. 9. *Si autoritas Cypriani est sequenda,* „ *magis eam sequendam esse in unitate servandâ, quàm* „ *in Ecclesiæ consuetudine commutandâ. Si autem Con-* „ *cilium ejus attenditur, huic est universæ Ecclesiæ po-* „ *sterius Concilium præponendum, nam universum par-* „ *tibus semper jure optimo præponitur.*

Carthaginense III.

„ At objiciat aliquis: verum est, hanc methodum, „ & Scripturæ, & Ecclesiæ praxi, & rectæ rationi con- „ sentaneam esse; nec aliter pax & ordo in regimine

„ Eccle-

„ Ecclesiæ conservari possit, nisi ubi populus à Pasto-
„ ribus, Pastores à Conciliis Oecumenicis, h. e. mem-
„ bra à capite, & partes à toto dirigantur. Sed quo-
„ modo consulendum est Collegium Pastorum aut Con-
„ cilium generale, cùm per mille annos nullus ejusmo-
„ di conventus haberetur, nec unquam sperandum est,
„ Episcopos per tot terrarum spatia, quibus sparguntur,
„ iterum posse in unum coire ad Concilium generale
„ celebrandum? Quamvis igitur Concilium Generale
„ sit *unus* modus, quo Ecclesia mentem suam de rebus
„ Theologicis exponit, non tamen est *solus*, & per se
„ absolutè necessarius. Non enim Dominus dixit solum-
„ modo, *Obedite Ecclesiæ & pastoribus in Concilio con-*
„ *gregatis*, sed *si ECCLESIAM non audierit*, sive in Con-
„ cilio, sive extra Concilium, eadem est autoritas Pa-
„ storum, & eorum monitis & decretis de rebus Ec-
„ clesiasticis fideles obedientiam præstare tenentur. Ab-
„ unde enim sufficit, si ex *Scripturis* & *Antiquorum*
„ *scriptis*, & *Usu passim recepto* res nobis traduntur, li-
„ cèt nullis Conciliorum decretis confirmentur. Fun-
„ damentum enim, & norma omnis veritatis est sacra
„ Scriptura: Ecclesia est custos & interpres istius regu-
„ læ; & semper in omnibus sæculis in Liturgiis & Ca-
„ techismis, in Concionibus, in Litteris formatis, in
„ Conciliis particularibus, & nonnunquam in generali-
„ bus, quando Ecclesiæ necessitas postulabat, fidem
„ Evangelicam unà cum Scripturis, omnibus Christia-
„ nis commendavit. . . . Tantum aberat, ut per
„ Traditionem Ecclesiæ, aut Concilium verè generale
„ ab Ecclesia Catholica approbatum aliquid contra fun-
„ damentalem veritatem in hunc usque diem decerne-
„ retur, quòd audacter affirmare possumus, quòd tot
„ hæreses & schismata funditùs evellerentur, aut saltem
„ reprimerentur, & veritas Christiana tantà claritate
„ per orbem terrarum, ringente diabolo, obnitentibus

„ hæreticis, & frendentibus atheis, diffunderetur, maximè deberi Epiſcoporum ſtudiis & pietati, & œcumenicorum Conciliorum decretis. Ingrati igitur ſunt poſteri, ſi non geſta ſanctorum Patrum cum laude celebrent, & ſummæ injuriæ poſtulandi, ſi contemptui habeant, quæ ab illis in fide Catholica, & Eccleſiæ pace & unitate conſervandà feliciter peraguntur.

„ Non ignoramus, quòd prædixerit Apoſtolus: „ *Oportet eſſe hæreſes, ut & qui probati ſunt manifeſti fiant in vobis.* Et S. Paulus monet Epiſcopos Act. XX. *quòd ex ipſis exſurgant viri loquentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe:* Imò & frequentibus Conciliis idem contingere poteſt. Sed de Collegio Paſtorum aut Conciliis verè œcumenicis, ab Eccleſia Catholica receptis & approbatis, nihil tale dici poteſt. Nec eſt quòd aliquis Scripturam, & Traditionem Eccleſiæ, traditioni Concilii œcumenici paſſim recepti & approbati opponat: idem enim docent, & pari paſſu fidem Evangelicam enunciant, nec aliter teſtantur paſtores ſparſim diffuſi, aliter in Concilio verè libero collecti. Eadem veritas continetur in Scripturis, continetur in Traditione, continetur in Conciliis œcumenicis. . . . . . Si quid dubium & difficile occurrit in Scripturis, Eccleſiæ doctrina & Traditio lumen affert Textui, & tenebras depellit; ſi quid diſceptationi obnoxium eſt in Eccleſia, Scripturæ Canon litem dirimit; & ſi de mente Scripturæ & Eccleſiæ controvertitur, Paſtores afflatu Divini Spiritûs ad hoc munus inſtructi, de Doctrina recepta, & recto ſenſu teſtimonium perhibent.

„ Dum itaque alii ſuam particularem Eccleſiam & interpretationem Scripturis & Eccleſiæ Catholicæ præponunt, & alii ſuam privatam expoſitionem Scripturæ Decretis Conciliorum generalium, & Traditioni

„ Eccle-

„ Ecclesiæ Catholicæ opponunt, ambo à veritate Evan-
„ gelicâ recedunt, & hæreticis & schismaticis ad Eccle-
„ siæ pacem & unitatem convellendam viam præmon-
„ strant: Unde factum est, quòd membra Corporis
„ mystici Domini nostri in tot particulas discerperentur;
„ nec unquam spes subesse potest, ut in unum coirent,
„ donec Traditionem Ecclesiæ ad normam sacræ Scri-
„ pturæ, & interpretationem Scripturæ ad analogiam
„ fidei, seu Traditionem Ecclesiæ Catholicæ componant.
„ Si verò è medio tollantur, quæ præter vel contra
„ Scripturas pro doctrina Catholica traduntur, vel quæ
„ præter vel contra Scripturas pro doctrina Evangelica
„ prædicantur, statim dissentientes Ecclesiæ inter se
„ communionem colerent. Nec opus est, ut Concilium
„ generale ad has lites dirimendas cogeretur: si id,
„ quod superadditum est, à *Romanensibus* auferetur, &
„ id, quod omissum est à *Reformatis*, restitueretur, nulla
„ disceptandi causa restaret, nec illa contentio inter
„ Ecclesias superesset. nisi ut pio affectu erga Deum,
„ & fraternâ erga se invicem charitate aliæ aliis ante-
„ cedant. Imò si Pontifex Romanus limites à Canoni-
„ bus præscriptos, quorum observationi juramento astrin-
„ gitur (*Dist. XVI. Can.* 8.) non transiliret, & Eccle-
„ siæ Reformatæ ordinem Episcopalem secundùm Tra-
„ ditionem Apostolicam, Canonibus definitum, &
„ usu Ecclesiæ Catholicæ per mille & quingentos annos
„ ubique receptum, denuo restituerent, quod facilè pos-
„ sint & debent, Pax & Communio Ecclesiastica non
„ tam miserè perturbaretur. . . . . .

„ At dicant nonnulli: Hæc quidem satis commodè
„ proponuntur, & optandum esset, ut Pastores & Con-
„ cilia sacris Scripturis tam firmiter inhærerent, ut eo-
„ rum Traditionibus & Decretis sine damno salutis tu-
„ tò innitamur. Sed ex nullo S. Scripturæ textu hoc
„ *non deficiendi* privilegium Pastoribus & Conciliis certò

„ ac necessariò colligitur. . . . . . . Verùm imprimis in
„ dubium non vocatur, utrùm vox Dei in Scripturis
„ sit audienda; sed de vero sensu & interpretatione
„ verbi Dei in rebus ad unitatem & pacem Ecclesiæ spe-
„ ctantibus, cui sit fides adhibenda: Plebeis, an Episco-
„ pis? privatis Pastoribus, an Conciliis? particularibus
„ Conciliis, an Collegio pastorum? hoc est, partibus,
„ an toti? si Scripturæ sunt claræ & perspicuæ populo,
„ sunt etiam Pastoribus; si uni Episcopo, multò magis
„ synodo provinciali, & Collegio Pastorum, seu Conci-
„ lio verè generali. De fide, pietate & diligentià Con-
„ ciliorum in tradendà Ecclesiæ doctrinà, & in eruen-
„ dis & expendendis Sacrarum Litterarum mysteriis, mul-
„ tò minùs quàm de privatorum hominum fide & dili-
„ gentià dubitandum est: quod unus videt, plures vi-
„ dere possunt, præsertim Episcopi, qui sunt specula-
„ tores, & huic muneri à Deo ipso præficiuntur. Et
„ si non in apertis verbis, tamen certis rationibus hanc
„ Pastorum in tradenda veritate firmitatem colligere li-
„ cèt: non solùm enim promisit Deus, *quòd portæ infe-*
„ *rorum* contra Ecclesiam in genere *non sint valituræ*,
„ sed in hunc finem dedit Pastores, *ne circumferamur*
„ *omni vento doctrinæ;* & ubique præcipit *obedire eis*,
„ *& habere abundantiùs in honore propter opus illorum*
„ *& pacem habere cum iis*, *eorum fidem sequi.* Et ne
„ fortè aliquis metus subesset, quasi ipsi deficerent, pro-
„ misit Christus, se cum illis adfuturum usque ad con-
„ summationem saeculi; nec solùm in angulis & latibu-
„ lis; sed *Mons domini exaltabitur super omnes montes*,
„ *& non faciet avolare à te ultrà Doctorem tuum*, *erunt*
„ *oculi tui videntes præceptorem tuum.* Ecclesia dicitur
„ *Columna & Firmamentum veritatis;* semper itaque
„ extat, & errantibus viam demonstrat. Nec solùm
„ unitatem, sed pulchritudinem, & ordinem Ecclesiæ
„ Scripturæ repræsentant. Hinc comparatur domui,
„ horto,

„ horto, exercitui, in quibus omnia decenter & certis „ regulis disponuntur. . . . . Hæc itaque supradicta, „ si non certò probare, satis innuere videntur, quòd „ Spiritus sanctus ita reget & disponet corda Episcoporum, „ ut saltem in Decretis & Interpretationibus, quæ „ spectant ad fidem & pacem Ecclesiæ, nusquam à veritate „ Catholicâ aberraverint. Omnes fatentur Ecclesiam „ usque ad finem mundi, saltem in Angulis & locis „ abditis permansuram. Sed cùm tot præclara & „ magnifica de ordine, pulchritudine, pace & unitate „ hujus Civitatis Dei in Sacris Scripturis dicantur, & „ ea tanquam dux & lumen dubiis & errantibus porrigatur; „ Deo curæ erit procul dubio, ne instabiles & „ indocti in hæreses & schismata auctoritate Collegii „ Pastorum, aut Concilii verè œcumenici impellantur, „ & pax & regimen Ecclesiæ defectione Episcoporum „ dissolverentur.

3.) Lockii Philosophica ratiocinia egregiè sustinentur momentis rationum & sacrarum Litterarum, pro Ecclesiæ Universalis jure fideles instruendi pro absolutâ & indefinitâ subjectione debita doctrinæ ejusdem Ecclesiæ; denique pro perpetuâ hujus visibilitate à Saywello prolatis: Addit tamen is, etiam Pastoribus extra generale Concilium obedientiam in rebus sacris esse præstandam; quod & suo certè modo verum est, salvâ illâ subordinatione, quam Saywellus ipse statuit inter Pastores, Episcopos, Synodos provinciales, & Concilia generalia. De eo, quod idem Autor in gratiam Launoianarum Epistolarum sustinet, Ecclesiæ docenti extra Concilium (cujus nomine ipse intelligit sacras Traditiones per viros eruditos ex monumentis Ecclesiasticis erutas & stabilitas) tantum esse authoritatis, quantum in universali Synodo collectæ, agemus infrà *cap. VI.* §. 8. Audiemus autem interim mox dicentem Guilielmum Cave, & suo modo

modo rectè: *Veneramur Patres non tanquam fidei Judices sed Testes.*

4.) Itaque quod de Traditione Saywellus memorat, ampliùs illustrabitur ex GUILIELMO CAVEO, pariter Anglo, quem pro tertio teste adducimus. Is in Epistola Apologetica adversus Joannem Clericum *Tom. II. Hist. Literar edit. Basil in Append. pag.* 68. sequentia tradit: „ In hoc omnes fermè conveniunt Reformati, sacram „ Scripturam primam esse, & unicè infallibilem fidei „ morumque normam; proximum post sacras Litteras „ locum sanctis patribus dandum esse, quatenus iis con„ sentiunt, & veritatem inibi traditam suo judicio com„ probant & confirmant. Veneramur Patres, non tan„ quam fidei judices, sed testes, qui, quid quovis sæ„ culo gestum creditumve sit, nobis fideliter exponunt, „ sacrum fidei depositum ad nos transmittunt; quæ hæ„ reses, & quando ortæ hunc vel illum fidei articulum „ oppugnârunt; perspicuè docent. Et quo vetustiores „ hi testes sunt, eo validius ferunt testimonium & nos „ majori nitimur certitudine. Hanc viam in defenden„ dâ religione Christianâ inierunt olim fortissimi ejus „ athletæ, Tertullianus, Augustinus, & alii, ad antecesso„ res suos perpetuo provocantes. Nemo verò hoc ar„ gumentum felicius, disertiùs, luculentiùs tractavit „ quam VINCENTIUS LIRINENSIS in Commonitorio „ adversus Hæreticos, è quo pauca excerpam. Pag. „ 317. edit. Baluz. *Si quis velit exsurgentium hæretico„ rum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in „ fide sanus ac integer permanere, duplici modo munire „ fidem suam Domino adjuvante deberet. Primò scilicet „ divinæ legis auctoritate, tum deinde Ecclesiæ Catholicæ „ traditione. In ipsa Catholica Ecclesia magnopere curan„ dum est, ut id teneamus, QUOD UBIQUE, QUOD „ SEMPER, QUOD AB OMNIBUS CREDITUM EST: „ Hoc est verè proprieque catholicum (quod ipsa vis no-*

„ *minis*

„ *minis, ratioque declarat) quod omnia ferè universaliter comprehendit; sed hoc demum ita fiet, si sequamur universalitatem, antiquitatem, consensionem.* Verùm omnia huc spectantia notare, integrum esset Commonitorium exscribere. Concludit tandem pag. 356. *Hoc apud omnes ferè hæreses quasi solemne esse ac legitimum, ut semper profanis novitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ à fide naufragent. Contrà verò Catholicorum hoc verè proprium, deposita sanctorum Patrum & commissa servare, damnare profanas novitates, & sicut dixit, atque iterum prædixit Apostolus, si quis annuntiaverit, præterquam quod acceptum est, anathema sit.* Pluribus deinde interjectis hæc habet pag. 362. *Quibus hac lege credendum est, ut quicquid vel omnes, vel plures, uno eodemque sensu, manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum Concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.*

„ Ex his liquet, non esse efficatiorem hæreses confutandi rationem, quàm si post allegatam S. Scripturæ auctoritatem constantem & universalem Veterum consensum ad partes nostras advocemus. Expertus est id Theodosius Imp. apud Sozomenum *Lib. VII. cap.* 12. *pag.* 718. SOCRATEM *Lib. V. cap.* 10. anno 383., quando Catholicos Episcopos cum Arianis, Macedonianis, Eunomianis, coactâ Synodo confligere vellet; suadebat potiùs Nectario & Agellio, qui ipsum consuluerant, Lisinnius, ut interrogarent hæreticos istos, num admitterent illos doctores atque interpretes SS. Scripturarum, qui ante dissidium Ecclesiæ floruissent. *Etenim,* ajebat, *si istorum testimonia rejecerint, à suis consortibus explodentur. Si verò illos ad dirimendas controversias idoneos esse arbitrabuntur, proferendi sunt eorum libri: probè enim nôrat,* inquit

„ SOZO-

„ SOZOMENUS, *antiquos, qui filium Patri coæternum* „ *credi reperissent, nunquam ansos fuisse dicere, quòd* „ *generationis suæ aliquod habuisset initium.* Hoc con„ silio usus Imperator tentare cœpit hæreticorum ani„ mos, quidnam ipsi de veterum interpretationibus sen„ tirent, & percontatus ex iis, qui veteres magnopere „ laudarent, utrum ex illorum dictis controversias de„ cisuri essent, & num illos idoneos doctrinæ testes „ judicarent? mox dissentientes inter se sectarum prin„ cipes abierunt; unde statim lege latâ Theodosius hæ„ reticos penitus exterminavit.

6i) Non habent Protestantes, quod infallibilitati Ecclesiæ, tam evidentibus argumentis ex propria illorum agnitione à Scriptura & Ratione stabilitæ, ut eis assensum negare magnæ temeritatis esset, opponant, quàm illud, quod injecit Andreas Episcopus Wintonensis in Apologia pro Rege Jacobo contra Bellarminum Cap. XIV. pag. 333. scilicet: *Date nobis Concilia legitimè congregata & procedentia. Date Patres unanimi consensu judicantes, & in eorum sententiam ibimus statim.* Ergo juxta illorum principia, contra prædictionem, ordinationem & promissionem Christi, contra analogiam fidei, contra rationis sensum, omnia iterum sunt in incerto, & deficientibus Patribus tanquam veris *Testibus* traditionis doctrinæ Majorum & disciplinæ antiquæ, deficientibus item legitimis Conciliis, tanquam ultimatis *Judicibus*, omnia demum ad S. Scripturam hujusque privatum intellectum & interpretationem redeunt; sicque vera Ecclesia contra prophetiam & promissum Christi est, & perpetuò manebit, non tanquam omnium regula supra *montem* posita, sed in *angula* abscondita; de quo audi S. AUGUSTINUM *Exposit.* 2. *in Psalm. XVIII.* „ In sole posuit Tabernaculum suum in manifestatione „ Ecclesiam suam, non in occulto; non quæ lateat, non velut

„ velut operta, ne fortè fiat ficut operta fuper greges „ hæreticorum . . . . In fole ergo pofuit tabernaculum fuum. Quid tu hæretice fugis in tenebras? &c. “ Rectè profectò vereque dixit Concilium Senonenfe anni 1528. Decret. de Fide: *Concilis fi ea decernendi, quæ ad finceritatem fidei, & extirpationem hæresum, Ecclefiæ reformationem, & morum integritatem pertinent, poteftas adimatur;* (five directè five indirectè) *nihil certum, nihil ftabile futurum eft, nihil denique, quo hæreticus ab orthodoxo poffit internofci.*

6.) Conftat, quòd Proteftantes nihil reformaverint in *Moribus*; quin ex contrario fatis evidens eft, quòd per relaxationem veteris difciplinæ libidini & licentiæ frœna laxata fint. In *Doctrinâ* equidem reformârunt haud pauca; ac per hoc circa eadem puncta reformata non fuftulerunt dubia & controverfias, fiquidem ipfi circa illa inter fe divifi fint. Non eft autem hominis veritatem fincere diligentis, de una communione tranfire ad aliam, tantùm ad mutandas *opiniones*, & absque majore certitudine ex capite *evidentiæ*, multò autem inferiore ex capite *authoritatis*. Taceo, quòd temeritate non videatur vacare, propter rationes non evidenter certas abjicere & damnare loquendi formulas ab antiquitate facratas, & ufus quos conftans traditio fecit venerandos, quosque penitus fupprimi nulla fuadebat neceffitas. *Nos religionem, non quà vellemus ducere, fed potiùs quà illa duceret fequi oportere, idque effe proprium Chriftianæ modeftiæ & gravitatis, non fua pofteris tradere, fed à majoribus accepta fervare,* docet VINCENTIUS LIRINENSIS in Commonit. Cap. 8. occafione controverfiæ de Baptismo Hæreticorum; tumque fic profequitur: *Sed fortè tunc ipfi novitiæ adinventioni patrocinia defuerunt? Immo verò tanta vis ingenii adfuit, tanta eloquen-*

tiæ flumina, tantus adſertorum numerus, tanta veri ſimilitudo, tanta d vinæ legis oracula, ſed planè novo ac malo more intellecta, ut mihi omnis illa conſpiratio nullo modo deſtrui potuiſſe videatur, niſi tanti moliminis cauſam novitatis profeſſio deſtituiſſet. Ingenuè faſſus eſt Hugo Grotius in *Voto pro Pace*, fidem omnium antiquorum dogmatum hodieque in Eccleſia Romano-Catholica ſubſiſtere, minusque ei exprobrari poſſe repudiationem eſſentialium veritatum, quàm ſuperfluorum & inutilium adoptionem. Inter hæc ſuperflua illud nunc impugnamus, quod cæteris omnibus intolerabilius eſt; ſed poterit, imò debebit id debellari, & ad juſtos terminos redigi, *ſine Schismate*, imò ſine generali Concilio, uti ſuprà rectè monuit Saywellus.

§. X.

Ultramontanorum doctrina de Romani Pontificis infallibilitate neque ab aliis Catholicis Eccleſiis agnoſcitur. Neque practicam habet utilitatem.

Quam hactenus non tam probavimus, quàm demonſtravimus, *univerſalis Eccleſiæ* in decretis & definitionibus fidei infallibilitatem, illam Tranſalpini *etiam ſoli Romano Pontifici* aſſerere nituntur; atque ad hanc ſtabiliendam varios textus & loca Patrum proferunt, qui tamen omnes in alium, eumque Catholicum ſenſum aptè exponi poſſunt, & de facto à plerisque SS. Patribus & à celeberrimis Galliæ Theologis exponuntur. Singula hæc loca nunc expendere non vacat; celebriora tamen, eaque in quibus adverſarii noſtri potiſſimum ſuum præſidium collocant, præſenti Tractatu, & ubi ſe ad hoc offert opportunitas, examinamus. Duo hic ſolùm generaliora principia affirmamus: *Primum:* quòd cadente

cadente Romani Pontificis Monarchià sacrà, cui omnis antiquitas Ecclesiastica repugnat, etiam prætensa ejus infallibilitas nutet. *Secundum:* quòd assertio Pontificiæ inerrantiæ parum practicæ utilitatis in Ecclesia habeat; ex quo regulam dirimendarum controversiarum fidei nunquam valeat constituere; mera etenim *Opinio* est, contradicta à viris celeberrimis, inter quos GERSON Universitatis Parisiensis Cancellarius; TOSTATUS, vir præ eruditione dictus *Stupor mundi:* DIONYSIUS CARTHUSIANUS; PETRUS DE ALLIACO Cardinalis; ALMAINUS; ADRIANUS VI. Papa; CLAUDIUS SANTESIUS Tridentini Concilii Theologus; & qui unus plurium instar esse possit, BOSSUETIUS: *opinio*, inquam, à maximis, iisque apprimè catholicis Ecclesiis rejecta; quamque, ùt ait PETRUS COLLET Instit. Theol. Tom. II. p. m. 598., *alii* (Itali præsertim & Monachi) *utràque ulnâ complectuntur*, *alii*, *SI LICERET*, *rejicerent triplici.* Sed erit horum libertatis & veritatis impedimentorum aliquando finis. *Non est autem fides æstimatio*, *sed certitudo*, inquit S. BERNARDUS Tract. de Erroribus Abaëlardi cap. IV. edit. Parisiensis, Tom. I. col. 655. Nec replicam patitur, quod tradit idem BOSSUETIUS in Defens. Cleri Gallicani Lib. XV. cap. 36. nempe: „ Non ratiociniis aut votis duci nos, sed certis „ promissis, certàque traditione niti oportet: ac si vovere, „ aut potiùs somniare placet, certè expetemus homines, ut „ Romanus Pontifex, tanti gregis ductor, non modò nullo „ errore, sed etiam nullo unquam peccato, nullà ignorantià, aut negligentià, aut cupiditate teneatur. Quod cur „ Christus non fecerit, ne quæri quidem fas est.

1.) *ECCLESIA GRÆCA* Sæculo XII. (ut antiquiora hic prætereram, quæ tamen alibi, datà occasione, occurrent) per os NECHITIS Nicomediæ Archiepiscopi suos hac de re sensus abundè declaravit in Anselmi Havelbergensis Dialogo III. cap. 8. impresso in d'Acherii Spicileg. Tom.

XIII. pag. 212. ubi: *Quid igitur*, adjebat, *nobis Scripturarum ſcientia? Quid nobis literarum ſtudia? Quid Magiſtrorum doctrinalis diſciplina? Quid Sapientum Græcorum nobiliſſima ingenia? Sola Romani Pontificis auctoritas, quæ ſicut tu dicis, ſuper omnes eſt, univerſa hæc evacuat? Solus ipſe ſit Epiſcopus, ſolus Magiſter, ſolus Præceptor, ſolus de omnibus ſibi ſoli commiſſis, ſoli Deo ſicut ſolus bonus Paſtor reſpondeat. Quòd ſi in vinea Dei voluerit habere cooperatores, ipſe quidem conſervato Primatu ſuò exaltatus glorietur in humilitate ſuâ, & non contemnat fratres ſuos, quos veritas Chriſti non in ſervitutem, ſed in libertatem in utero matris Eccleſiæ generavit ..... Proinde in nullo Symbolo hoc reperitur, quòd Romanam Eccleſiam confiteri ſpecialiter jubeamur; quinimo Unam, ſanctam Eccleſiam Catholicam & Apoſtolicam confiteri ubique docemur. Hæc de Romana Eccleſia, ſalvâ pace tuâ, dixerim, quam ego tecum veneror, ſed non tecum per omnia ſequor, nec ex neceſſitate per omnia ſequendam arbitror: cujus etiam auctoritatem tam excellentem tu pro nobis propoſuiſti, ut depoſito ritu noſtro ejus formam & immitationem in ſacramentis indiſcuſſâ ratione & Scripturarum auctoritate ſuſciperemus, & ut tanquam cæci clauſis oculis ducentem ſequeremur, quocunque illa proprio Spiritu ducta præiret. Quod quàm ſecurum, ſeu honeſtum nobis fuerit, judicent tam Latini quàm Græci ſapientes.* Eadem Eccleſia Græca in Concilio Florentino nunquam voluit agnoſcere Romanum Præſulem aut Concilio ſuperiorem eſſe aut infallibilem; ſed antiqua duntaxat Romanæ Eccleſiæ privilegia ſervanda. *Scimus*, inquiebat Seſſ. IX. Beſſarion pro Græcis verba faciens, *quæ ſint jura & prærogativæ Romanæ Eccleſiæ: nihilominùs ſcimus etiam, prærogativæ ejus quos terminos habeant.* Et infrà: *Quantâcunque facultate polleat Romana Eccleſia,*

ſia, minùs tamen pollet Synodo œcumenicâ, & univerſali Eccleſiâ.

2.) Haud aliter ſenſit *ECCLESIA AFRICANA*, quæ ſententiam de valore Baptiſmi hæreticorum, à Stephano Papa damnatam, in tribus Conciliis Carthaginenſibus acriter propugnavit, inattento, quòd Pontifex Africanos Epiſcopos à ſua communione propterea removere tentaverit. Sed de hoc pluribus agemus infrà *cap. VI.* §. 9.

3.) *GALLICANA ECCLESIA*, quæ decretis Conciliorum Conſtantienſis, & Baſileenſis circa ſupremam Conciliorum Generalium authoritatem ſupra Pontificem ſemper adhæſit, in horum ſequelam anno 1682. conſpirantibus omnibus regni Ordinibus, Curiis & Accademiis, ſe Romanum Pontificem in decretis fidei, niſi accedente Eccleſiæ aſſenſu pro infallibili haud agnoſcere, ſolemniter profeſſa eſt.

4.) Sed nec aliam fuiſſe *ECCLESIARUM GERMANIÆ* ſententiam abunde liquet ex Actis Synodi Conſtantienſis, quum, uti & Baſileenſem, pro œcumenicâ & legitimâ omnes & ſinguli Status & Prælati Germaniæ unà cum Regibus ſuis Sigismundo, Alberto, & Friederico III. agnoverunt, receperuntque. Vid. HERMANI VON DER HARDT. *Acta Concil. Conſtantien. Tom. I. Part.* 5. *pag.* 172. Qualiter Germania non tantùm acceptârit declarationes & conſtitutiones Synodorum Conſtantien. & Baſileen. circa authoritatem Conciliorum Generalium præ Pontificia, in quacunque materia; ſed & Eugenium Papam ad easdem admittendas urſerit, pluribus demonſtramus infrà *cap.* 6. §. 16. *n.* 8. & 9. Hæc publica perpetuáque Libertatis Germanicæ monumenta minimé evertuntur privatis doctrinis & academicis prælectionibus

bus quorundam Doctorum, maximè Monarchorum Romanæ Sedi adulantium, & propria in his commoda quærentium, licèt supremâ authoritate (quod forte fieri deberet) nondum repressis. Vid. *cap.* 1. §. 1. *n.* 11. 12.

5.) Ipse Cardinalis Orsus, qui novissimus inter Ultramontanos, & magnâ quidem animi contentione, adversùs Declarationem Cleri Gallicani de anno 1682. & æternum ejus Defensoris Meldesis Episcopi Opus, inerrantiam Pontificiam sustinere conatus est, in Præfatione primi Tomi sincerè confitetur: „Ipse & Romæ & alibi plures audivi nec malos, nec indoctos aut imperitos, qui Bossuetiano Opere pervoluto, nec indiligenter, ùt eis videbatur, expenso, causam hanc non ultrà à Romanis Theologis sustinendam, sed veluti conclamatam & deploratam, dimittendam esse censerent. Nihil esse quod perspicuæ veritati objici possit, nec unquam scholasticis subtilitatibus aut distinctiunculis retundendam aut hebetandam aciem argumentorum, quæ Clarissimus adversarius eduxerat. Non enim, ùt in Scholastica disputatione fieri solet, unum aut alterum locum ab eo produci, unde suas ipse conclusiones eliciat; quas ope dialecticæ artis eludere, aut aliis objectis locis obruere, arduum non est: sed omnibus Ecclesiæ sæculis decursis, omnium Conciliorum actis evolutis, omnium celebriorum controversiarum historiâ clarè lucideque contextâ, demonstratum ab eo esse, omnia, quæ ad summam attinent, coalescere, & uni omnino formæ respondere, quam Gallicani Episcopi editâ declaratione informârant." Sic fatente Eminentissimo Romæ & alibi *pluribus viris bonis ac doctis*, post vulgatum Opus Bossuetianum, nec *probabilitas* quidem superesse visa fuit Romano infallibilitatis Systemati. Hanc equidem Orsus restituere conatus est: sed quo effe-

ctu,

ctu, judicent alii. Supponamus interim, quòd apud aliquos, faciliùs apud suos, Romanæ doctrinæ existimationem reparaverit, manebit nihilominùs verum, quod eadem Præfatione agnoscit & declarat Cardinalis noster, nimirum: *Non probabiliter, SED CERTO constare debet, esse Petri successores ad fidei controversias dirimendas divinâ præditos auctoritate, ut eorum decreta veluti Spiritûs sancti oracula, ac veluti certas & irretractabiles fidei Catholicæ regulas excipiamus.*

6.) Si, qui ex adversæ sententiæ patronis vehementissimi sunt, & alterius partis argumenta tantâ occupatione animorum legunt, ut interdum non legisse, sed cursim transiliisse videantur, hìc illud, quod de superioritate Rom. Pontificis supra Concilium asseruit Bellarminus *Lib. II. de Concil. cap.* 17. usurpent, nempe suam sententiam *FERE DE FIDE ESSE*: ii patientur à nobis interrogari: Quid hoc monstri sit, quod est *ferè de fide*, totum de fide non est? Vel enim illud suum *ferè de fide* ad Dei revelationem referunt, vel ad Ecclesiæ consequentem declarationem. In primo sustinebunt, quod Deus *ferè* revelaverit: in altero, quod Ecclesiâ *ferè* definiverit. At quod Deus *plenè* non revelavit, neque Ecclesia *plenè* definivit, nullo modo de fide esse constat: neque enim ex parte fides, sed ex toto, plenoque & perfecto est. Si sic de superioritate Pontificis supra Concilium judicant ex una parte Itali: ex altera multi Gallorum, viri eruditissimi, præeuntibus Gersone & Card. Juliano (vid. *cap. VI.* §. 16. *n.* 4. & 10. nec non *cap. VIII.* §. 4. *n.* 2. 3. 4.) contrariam sententiam *de fide* esse sustinent. Nostro judicio & hi excessu peccant, & illi; poteritque utrisque applicari illud SALVIANI de Gubernat. Dei Lib. V. *Apud nos sunt hæretici, apud se non sunt. Nam in tantum Catholicos se esse judicant, ut nos ipsos titulo hæreticæ appellationis infament. Quod ergo illi nobis sunt, hoc nos illis.*

lis. Periculofa res eft multiplicare articulos fidei fine evidentia, & Hærefes absque neceffitate. Venit etiam inter infignes fcholarum abufus numerandum, quod notavit Jo. LUDOVICUS VIVES celeberrimus fæculi XVI. Theologus, fcilicet: *quæcumque ab Scholæ placitis diffident, fcholaftico Theologo funt hæretica; quod crimen ita vulgatum eft, ut rebus quoque leviffimis impingatur, cùm fit ipfum per fe atrociffimum.*

7.) Itaque eft, & femper manebit verum quod Tournelyanæ Theologiæ Continuator & Abbreviator Colletus, Theologus equidem Gallicanæ Ecclefiæ principiis imbutus, valde tamen moderatus cùm de Romano Pontifice & ejus prærogativis difputat, cit. Tom. II. pag. 592. ftatuit, fcilicet *Infallibilitatem Pontificiam, quam tantopere jactitant Ultramontani NULLIUS IN FIDEI CONTROVERSIIS MOMENTI ESSE.*

Caput II.

De
PRIMATU IN ECCLESIA,
ET
GENUINIS EJUS JURIBUS.

§. I.

Probatur existentia Primatûs ex Scriptura & Traditione.

Quamvis juxta relata *cap. praeced.* in Ecclesia non sit status monarchicus, nec Monarcha *propriè dictus*, inde tamen non sequitur, in ea neque *Primatum* esse, neque *Primatem*. Econtra quisquis unitatem Ecclesiae agnoscit, facilè intelliget, quantùm ejusdem intersit, esse primum aliquem inter Episcopos, qui bono communi principaliter intentus, continuò invigilet, ut arceantur profanae novitates, disciplina ecclesiastica servetur integra; nec minus fatebitur, conveniens esse, ut hic Primatus credatur Episcopo, qui dignitate & praecellentiâ suae sedis plus habeat authoritatis ad defendendam veritatem & promovendam virtutem. Primatus, inquam, Spiritui Domini nostri JESU CHRISTI conformis, sanctus & apostolicus, qui sit sine contagio humani dominatûs, quique fundetur in charitate.

1.) Bini illi textus, Matthaei XVI, v. 18. & Joannis XXI. (quos cap. I. ex sententia Patrum ita interpretati sumus, ut in persona Petri reliquis nihilominùs discipulis claves Ecclesiae traditae, pastura ovium credita, illi denique omnes fundamenta Ecclesiae positi sint) non obscurè indicant *Praecipuum aliquid in Petro* prae reliquis Apostolis,

quod aptiùs exprimere non possumus, quàm huc repetendo eadémmet, quæ ibi retulimus, Patrum verba. Inter hos TERTULLIANUS ait: *Petrus propter Apostolatûs sui primatum Ecclesiæ gerebat figuratâ generalitate personam.* LEO Papa: *Petro singulariter, quia cunctis Rectoribus forma proponitur.* BASILIUS: *Christus Petrum Ecclesiæ suæ Pastorem post se constituit: & omnibus præterea deinceps Pastoribus eandem tribuit potestatem.* EUCHERIUS Lugdunensis: *Quod Petro principaliter, hoc reliquis quoque Apostolis dictum intelligi debet.* VEN. BEDA: *Claves regni cœlorum Petrus tanquam personam gerens ipsius unitatis accepit &c.*

2.) Hunc Petri Primatum annuntiant Evangelistæ, qui, dum Apostolos enumerant, non modò semper Petrum primo loco collocant, sed & *primum* fuisse affirmant. Sic Matth. X, v. 2. *Duodecim autem Apostolorum nomina hæc sunt: PRIMUS, Simon, qui dicitur Petrus &c.* Et Marci III, 16. nec non in Act. Apost. cap. I, v. 13. Simon Petrus commemoratur primus. Denique Lucas cap. VI, v. 14. electos à Christo Apostolos recensens, orditur à Petro. Ne quis autem existimet, nihil per hoc speciale à sacris Scriptoribus intendi, audiat ORIGENEM in Joan. pag. 382. Tom. II. edit. Huet. sic loquentem: *Quòd si opus est Scripturam perscrutari usque ad ea, quæ minima esse putantur: quæret aliquis, cur tandem in numerandis Apostolis primum locum obtineat Petrus? Fortassis, quia cæteris honorabilior. Quoniam etiam verè omnium ultimus Judas ob malum affectum in ultimum locum projectus jacet.* Eodem sensu EUSEBIUS CÆSAREENSIS Lib. III. Demonstrat. Evangel. pag. 123. *Petrum dixit omnibus Apostolis præpositum.* Item in Psal. LXIX. pag. 373. *Maximum inter Apostolos &c.*

3.) Causam, ob quam Christus Petro hanc prærogativam contulerit, alii aliam proferunt: Hieronymus & Chryso-

sosto-

fostomus ejus *ætati* id delatum asserunt. Epiphanius, Cyprianus & Hilarius inde hoc privilegium repetunt, quia Petrus *primus* ad Apostolatum *fuit vocatus*. Augustinus & Cyrillus id præcipuæ *ejus in Christum charitati* tribuunt. Sed perinde est, quâ ratione motus Petrum reliquis Christus prætulerit; sufficit, quòd illud effectivè fecerit, sicque Caput suæ Ecclesiæ dederit, sine quo Corpus non potuisset non sæpius nutare.

4.) Hunc locum etiam post mortem Christi retinuisse Petrum, constat ex Actis Apostolorum, ubi Cap. I. primum Ecclesiæ coëgit Concilium, in quo Apostolis electionem alicujus è discipulis in locum proditoris Judæ proposuit. *Quàm est fervidus*, inquit in hunc locum S. Chrysostomus: *quàm agnoscit creditum à Christo gregem: quàm in hoc choro princeps est?* Et posteà: *Meritò primus omnium auctoritatem usurpat in negotio, ut qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Item *Act. cap. II.* primus omnium Apostolorum Christum annuntiat. *Cap. III.* & *IV.* comitem licèt habeat Joannem, solus tamen orationem habet, & pro se respondet ac pro illo. *Cap. XV.* in Causa Legalium Hierosolymis iterum Synodum congregat, eidemque præsidet. Adde locum S. Chrysostomi ex Homilia 5. de Pœnitentia, quem paulo infrà *Num. 6.* referemus. Unde magis magisque declaratur, Ecclesiæ cœtibus præsidendi jus ita fuisse huic Apostolo concessum, ut illud nemo in controversiam vocârit, nemo non libentissimè tulerit.

5.) Equidem Petrus non magis est Apostolus & Episcopus, quàm Joannes, Philippus & Bartholomæus; sed primus est Apostolorum & Episcoporum. Doctrina ejus neque purior est, neque certior, quàm reliquorum. Est, sicut illi, una ex petris vivis, super quas ædificavit Dominus Ecclesiam suam; sed primus lapis est ex ministeria-

sterialibus; adeo, ut quodammodo singularius de illo dixerit Christus: *Tu es Petrus &c.* Ita tamen, ut Christus sit & maneat lapis angularis mystici hujus ædificii, à quo solo venit ejusdem æternitas & indeflectibilitas, ipso dicente: *EGO vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.*

6.) Loca Patrum in confirmationem primatûs Petri cumulare supersedeo, quia ubivis prostant. Juvat tamen paucorum testimonia adferre, è Græcis, & Latinis. *a*) Ex Græcis S. BASILIUS in Procœmio de Judicio Dei: *Beatus ille Petrus*, inquit, *omnibus discipulis prælatus, cui soli majora data quàm aliis sunt testimonia, qui prædicatus est beatus, cui claves regni cœlorum concreditæ sunt.* S. CYRILLUS Hierosolymitanus Catech. 2. pag. 31. & Catech. 11. pag. 151. *Petrus Apostolorum summus & Princeps.* GREGORIUS NAZIANZENUS Orat. 26. pag. 453. *Vides, quemadmodum ex Christi Discipulis, magnis utique omnibus & excelsis, atque electione dignis, hic petra vocetur, atque Ecclesiæ fundamenta in Fidem suam accipiat.* Item Orat. 7. p. 142. *Petrus Ecclesiæ columen.* Demum Carmine adversus Episcopos apud Tollium pag. 25. *Petrus Apostolorum princeps.* S. EPHRÆMIUS SYRUS Sermone de Compunctione & salute animæ pag. 142.: *Princeps ac vertex Apostolorum Petrus flens amarè veniam impetravit, ac coryphæus permansit.* Item in Panoplia pag. 479. *Princeps Apostolici cœtûs Petrus.* S. GREGORIUS NYSSENUS Sermone 2. de S. STEPHANO pag. 339. apud ZACAGNIUM: *Ille quem Dominus Apostolici chori principem & coryphæum designavit &c.* Ibid. pag. 343. *Celebratur Petri memoria, qui Apostolorum est Caput, & unà quidem cum ipso cætera Ecclesiæ membra glorificantur; Dei verò Ecclesia in ipso solidatur. Hic enim juxta prærogativam sibi à Domino concessam, firma & solidissima petra est, super quam Salvator Ecclesiam*

ftam ædificavit. S. Epiphanius Doctor Ecclesiæ Hæresi 59. cap. 7. pag. 50.: *Princeps Apostolorum Petrus . . . . . . solidæ petræ instar nobis extitit, cui velut fundamento Domini fides innititur.* Et in Anchorato cap. 9. pag. 14. *Huic* (Petro) *Germanum suum filium indicat; & beatus idcirco dicitur . . . . . Sic enim ei, qui inter Apostolos primus esset, consentaneum erat, solidæ, inquam, illi petræ, supra quam Ecclesia Dei est fundata, & portæ inferi non prævalebunt illi. Quarum portarum nomine hæreses & hæreseon conditores intelliguntur.* S. Joannes Chrisostomus Homilia 5. de Pœnitentia pag. 311. Tom. II. *Gravem post illum casum; nam nullum negationi par malum, sed tamen post tantum malum, iterum eum ad priorem honorem revehit: Ecclesiæ præfecturam ipsi* (Petro) *per universum mundum tradidit.* Idem Homilia de decem millium talentorum Debitore pag. 4. Tom. III. *Petrus chori Apostolorum princeps, os discipulorum, columna Ecclesiæ, firmamentum fidei, confessionis fundamentum, orbis terrarum piscator, qui genus nostrum ex profundis errorum in cœlum adduxit &c.* Denique Homilia 87. in Joan. sub initium: *Quia Petrus erat os Apostolorum & Princeps, propterea Paulus eum visurus ascendit.* B. Theodoretus Epist. 77. pag. 947. *Hac de causa Christus Dominus noster Apostolorum principem, cujus confessionem velut basin quandam & fundamentum Ecclesiæ defixerat, fluctuare & errare permisit &c.* b) Ex Latinis S. Ambrosius Lib. X. in Lucam pag. 1542. *Quia Petrus solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur.* Porro in Cap. 12. Epist. 2. ad Corinth.: *Primatum non accepit Andreas, sed Petrus.* S. Hieronymus Lib. I. adversus Pelag. Tom. II. pag. 179. Lit. e. edit. Francof. *Quid Platoni & Petro? Ut ille enim princeps Philosophorum, ita hic Apostolorum fuit, super quem Ecclesia Domini stabili mole fundata est.* Alium

in hanc rem locum S. HIERONYMI referemus §. seq. S. AUGUSTINUS Lib. II. de Bapt. n. 2. *In Scripturis sanctis didicimus, Apostolum Petrum, in quo primatus Apostolorum tam excellenti gratiâ præeminet, aliter quàm veritas postulabat, de circumcisione agere solitam.* Item Serm. 76. num. 1. & 4. *In illo uno Apostolo, id est, Petro, in ordine Apostolorum primo & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia, utrumque genus significandum fuit, id est, firmi & infirmi, quia sine utroque non est Ecclesia.* Item Lib. I. contra JULIANUM cap. 4. *Puto eam tibi partem orbis sufficere debere, in quâ primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare.* S. CYPRIANUS Epist. ad Quintum: *Petrus, super quem Dominus ædificat Ecclesiam suam:* ad quæ verba AUGUSTINUS Lib. II. de Bapt. Cap. 1. *Ecce,* inquit, *commemorat Cyprianus, quod etiam nos in Scripturis Sanctis didicimus, Apostolum Petrum, in quo primatus Apostolorum tam excellenti gratiâ præeminet.* Plura de CYPRIANI in hanc rem doctrina vide in Petri Constant. Præfat. ad Epistolas Rom. Pontificum pag. 4. seq. S. GREGORIUS M. Lib. V. Epist. 20.: *Ecce, claves regni cœlorum accepit* (Petrus) *potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiæ & principatus committitur, & tamen universalis Apostolus non vocatur.* Item Lib. III. Epist. 30. *Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis.* Lib. V. Epist. 13. *Curæ nobis fuit, quæ universis Ecclesiis à nobis impenditur.* Denique Lib. VII. Epist. 19. *Quia cunctarum Ecclesiarum injuncta nos sollicitudinis cura constringit.* ALCUINUS Epist. ad Eanbaldum Tom. II. Lectionum Canisii, edit. 1725: *Non despiciant Romanos discere ordines: Quatenus Caput Ecclesiarum Christi secundùm facultatem virium imitantes: benedictionem à beato Petro principe Apostolorum; quem Dominus noster JEsus Christus caput electi sibi gregis statuit, habere mereantur æternam.* S. PA-

SCHA-

SCHASIUS RADBERTUS Lib. VI. in Matth. Cap. 10. pag. 473. *Jure igitur in meritis primus æstimatur, per quem, & in quo, ad alios dona transmittuntur. Accipiunt autem reliqui in eo omnes claves regni cœlorum, cùm ei à Domino specialiùs committantur.* &c. &c.

§. II.

Fundamentum hujus Primatûs est bonum Unitatis in Ecclesia.

Causa instituendi inter Apostolos, & fundandi in Ecclesia Primatûs, est bonum Unitatis in eàdem servandæ: bonum, sine quo impossibile est Ecclesiam subsistere aut perdurare, uti abundè demonstravimus cap. I. §. 9. Aptè id expressit S. OPTATUS MILEVITANUS, scriptor Sæculi IV., à S. AUGUSTINO Lib. II. de Doctrina Christ. cap. 40. n. 6. comparatus Cypriano, Lactantio, Victorino & Hilario. Is *Lib. II. contra Parmenianum pag.* 28. *Negare*, inquit, *non potes, scire te, in urbe Roma Petro primò cathedram Episcopalem esse collocatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus est: in qua una cathedra unitas ab omnibus servaretur; ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: ut jam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret.*

1.) Nec minùs clarè alibi idem sanctus & egregius scriptor hanc Ecclesiæ Unitatem Primatui Petri annectit. Sic Lib. VII. pag. 104. *Bono unitatis beatus Petrus, cui satis erat, si, quod negavit, solam veniam consequeretur, & præferri Apostolis omnibus meruit, & claves regni cœlorum communicandas cæteris solus accepit.* Revera, quæ *Matth. XVI.* Petro datæ sunt claves, erant postea *Matth. XVIII. & Johan. XX.* communicandæ reliquis Apostolis, equidem *immediatè à Christo,* ùt ex iisdem textibus apparet, attamen sine præjudicio unitatis, & fundati super eâ Primatûs, qui jam Matthæi XVI. institutus noscebatur.

tur. Hinc idem S. OPTATUS pag. 105.: *Stant tot innocentes, & peccator accipit claves, ut unitatis negotium formaretur.*

2.) Neque singularis ea fuit Optati opinio, sed communis Patrum sententia. Hinc HIERONINUS Lib. I. adversus Jovinianum pag. 27. Tom. II. edit. Francof.: *Super Petrum fundatur Ecclesia; licèt idipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant: & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur: attamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut Capite constituto schismatis tollatur occasio.* AUGUSTINUS Tract. 108. *Ideo unus pro omnibus, quia unitas in omnibus.* S. PACIANUS Barcinonensis Episcopus Epist. 3. pag. 311. *Ante passionem suam dixerat Dominus Apostolis: Quæcunque ligaveritis in terra &c. . . . Ad Petrum locutus est Dominus; ad unum ideo, ut unitatem fundaret ex uno: mox idipsum in commune præcipiens, qualiter tamén ad Petrum incipit: Et ego tibi dico: Quia tu es Petrus, & super istam petram ædificabo Ecclesiam meam &c.* S. LEO Papa Serm. 3. pag. 53. edit. Lugdun. an. 1700. *Dicitur beatissimo Petro: Tibi dabo claves &c. Transivit quidem etiam in alios Apostolos jus potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ Principes decreti hujus constitutio commeavit: sed non frustra uni commendatur quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Petri forma præponitur.* S. CYPRIANUS Epist. 59. pag. 265. Romanam Ecclesiam vocat *Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis orta est.*

§. III.

Quæ ratio movit ad instituendum Primatum, eadem illum fecit perpetuum.

Hic

Hic Primatus Romano Præsuli creditus esse probatur. Non quidem à Christo, sed à Petro & ab Ecclesia. Adeoque & hujus authoritate ad aliam sedem transferri potest.

Ratio unitatis, superiore §. exposita, quæ Christum Dominum in fundatione Ecclesiæ suæ movit, ut inter hujus Ministros unum constitueret Primum, & Corporis moderatorem, ea quoque effecit, ut eundem primatum in Ecclesia perpetuò voluerit subsistere. Personas, quæ post futurum Petri decessum primarium hoc in Ecclesia munus gesturæ essent, salvator non designavit: Fecit id vel Petrus ipse, & solus; vel cum eo Ecclesia. Perinde est, quâ ratione & quo tempore id factum fuerit: sufficit Primatum à Christo institutum esse, provisione eatenus à Deo non factâ. Rite id exponit Bellarminus *Lib. II. de Rom. Pont. cap.* 12. *Opp. Tom. I. pag.* 635. *edit. Col.* „ Successio Romani Pontificis in Pontificatum Petri ex instituto Christi est: ratio autem successionis, quâ *Romanus* Pontifex potiùs quàm *Antiochenus*, vel aliquis alius, succedat, *ex facto Petri* initium habuit. Successio ergo ipsa ex Christi instituto & jure divino est, quia Christus ipse instituit in Petro Pontificatum duraturum usque ad finem mundi; & proinde quicunque Petro succedit, à Christo accepit Pontificatum. At verò quòd Episcopus *Romanus*, quia Episcopus Romanus est, sit Petri successor, *ex facto Petri* ortum habuit, non ex prima Christi institutione. Nam potuisset Petrus nullam sedem particularem sibi unquam eligere, sicut fecit primis quinque annis, & tunc, moriente Petro, non Episcopus Romanus, neque Antiochenus successisset, sed is, quem *Ecclesia* sibi elegisset; potuisset quoque semper manere Antiochiæ, & tunc Antiochenus sine dubio successisset. Quia verò Romæ sedem fixit, & tenuit usque ad mortem, inde factum est, ut Romanus Pontifex ei succedat."

Cum itaque firmum maneat, quoad perſonam & locum ſucceſſoris in Primatu, à Deo nihil proviſum ſtatutumque eſſe, reliquum eſt, ut penes Eccleſiam (cui, uti dictum, poteſtas clavium, & omnis Eccleſiaſtica authoritas tradita fuit) ſteterit, & etiamnum perduret jus determinandi, per quem unam alteramve partem clavium adminiſtrari, adeoque, per quem primum in Eccleſia officium, per quem inferiora munia, conformiter ad inſtitutionem Chriſti, geri velit. " Hinc, ſicut per rationes convenientiæ *humanâ auctoritate* Romanæ urbis Antiſtiti ſacer Primatus creditus fuit, ſic & ex rationabilibus motivis *auctoritate Eccleſiæ* eundem ad alium Epiſcopum e. g. Mediolanenſem, Pariſienſem &c. transferri poſſe, rectè ſtatuunt Scotus *in IV. Diſt.* 24. Card. de CUSA *de Concordantia Cath. Lib. II. cap.* 33. CORDUBENSIS *Lib. IV. Quæſt.* 1. BANNES *in II. Quæſt.* 1. *Art.* 10. & alii. Ea Sæculo XVI. fuit conſtantiſſima ſententia regni Galliæ, quam in Articulis Germanis Smalcaldæ propoſitis, his verbis exprimunt: *Sentire Regem Gallorum, jure tantum humano, non divino, Romanum Pontificem habere Primatum.* Apud SECKENDORFF *Hiſt. Luth. Tom. II. p.* 105.

Quòd autem inde à Petri exceſſu, per continua non interrupta tempora, hoc, de quo agimus, eminens Primatûs officium, non ab aliis, quàm ſolis Romanis Præſulibus, nunc cum *juſtâ & legitimâ*, nunc cum *exceſſivâ* authoritate, geſtum ſed & in illis à Catholica Eccleſia reſpectivè agnitum fuerit, certum reddunt Acta Conciliorum, Geſta eorundem Pontificum, denique Scripta & elogia Patrum, tum Orientis, quam Occidentis.

1.) Fidem Romani Primatus præprimis faciunt antiquiſſima Concilia. Inter hæc Concilium generale NICÆNUM I. anni 325. Can. VI., qualiter Paſchaſinus ſedis Apoſtolicæ Legatus in Concilio Chalcedonenſi anni 451. ſic hunc Canonem ex ſuo codice recitavit: *Eccleſia Romana ſemper habuit primatum*: apud HARDUINUM Collect. Concil. Tom. II. Coll. 638. Dixerant autem judices in eadem CHAL-

CHALCEDONENSI Synodo ibid. col. 642.: *Ex his, quæ gesta sunt, & ab unoquoque deposita, perpendimus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum secundum Canones antiquæ Romæ amantissimo Archiepiscopo conservari &c.* Dum Patres Concilii CONSTATINOPOLITANI an. 381. Capitulo V. apud Harduinum Tom. col. 810. decernunt, *Constantinopolitanæ civitatis Episcopum habereoportere primatûs honorem post Romanum Episcopum*, supponunt utique & agnoscunt, Romanum Antistitem esse omnium primum. Patres Concilii AQUILEJENSIS ejusdem anni in Epistola ad Gratianum, Valentinianum & Theodosium A A A. apnd Harduinum cit. Tom. I. col. 837. *Romanam Ecclesiam* vocant *totius orbis Romani caput.* Afri è numeroso MILEVITANÆ Synodi conventu ad Innocentium I. scribentes, cùm nec ipsorum, nec complurium aliorum sententiæ cederent, Pelagius Cælestiusque dixerunt: *Arbitramur adjuvante misericordiâ Domini Dei nostri, qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis tuæ DE SANCTARUM SCRIPTURARUM AUCTORITATE DEPROMPTAE faciliùs eos, qui tam perversa & perniciosa sentiunt, esse cessuros.* INNOCENTII I. Epist. 27. n. 3. apud Petrum Constant col. 875. Concilium CONSTANTIENSE, Pontificibus de cætero haud ultra condignum favens, Romani Episcopi Primatum abundè firmat, dum adversas ei sententias damnat, illam quidem JOANNIS WICLEF: *Non est de nessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*; hanc verò JOANNIS HUSS: *Romanus Pontifex non est Caput Romanæ Ecclesiæ.* Concilium FLORENTINUM, post agitatam multis in Collationibus Latinos inter & Græcos de Romano Primatu quæstionem, sic tandem sanxit: Definimus, sanctam Apostolicam sedem & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum.

 2.) His

2.) His Conciliorum, maximè *Orientalium* decretis addamus exstantiora quædam Græcorum Patrum pro Romano Primatu elogia. Inter hos S. ATHANASIUS Epist. ad Felicem Papam Tom. II. pag. 676. *Ob id vos*, inquit, *prædecessoresque vestros Apostolicos videlicet Præsules, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum curam habere præcepit, ut nobis succurratis.* S. GREGORIUS NAZIANZENUS Carm. de Vita sua pag. 9. Tom. II.

Fides vetustæ (Romæ) *recta erat jam antiquitùs,*
Et recta perstat nunc item, nexu pio,
Quodcunque labens sol videt, devinciens,
Ut universi Præsidem mundi decet,
Totam colit quæ Numinis concordiam.

B. THEODORETUS Epist. 116. ad Renatum pag. 989. *Habet sanctissima illa Sedes Ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum multis nominibus &c.* Notum S. IRENÆI locum referemus infrà §. 5. S. CHRYSOSTOMUS postquam accepit latam in se à Theophilo Alex. & à Synodo ad Quercum exauctorationis sententiam, ad Innocentium I. Rom. Pontificem confugit, *Obsecro*, inquiens, *ut scribas, quòd hæc tam iniquè facta non habent robur: illi autem, qui adeo iniquè egisse deprehensi sunt, pœnæ ecclesiasticarum legum subjaceant.*

3.) Ex Latinis Patribus laudamus imprimis CYPRIANUM, qui Epist. 55. ad Cornelium Papam scribit: *Petri cathedra, Ecclesia principalis, unde unitas sacerdotalis exorta est.* Idem de unitate Ecclesiæ: *Qui Petri cathedram deserit, in Ecclesia non est.* Plura S. Cypriani in hanc rem loca collegerunt Hagiographi Antverpienses in Commentario prævio ad Acta hujus Sancti Tom. IV. Septembris pag. 314. seqq. S. HIERONYMUS Epist. 57. ad Damasum pag. 90. Tom. II. edit. Francofurt. *Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Benedictioni tuæ, id est, Cathedræ Petri,*

tri, communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. S. AUGUSTINUS Epist. 43. *In Romana Ecclesia semper Apostolicæ Cathedræ viguit principatus.* Episcopi *GALLIAE* in Epist. ad Leonem Papam Opp. Leonis pag. 288.: *Magna & ineffabili quadam tui gratulatione succrescimus, quòd illa speciali doctrinæ vestræ pagina ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut verè consonâ omnium sententiâ declaretur: meritò illic Principatum sedis Apostolicæ constitutum, unde adhuc Apostolici spiritus oracula referentur.* Ipse S. LEO M. Sermone II. in Anniversario die assumptionis suæ ita loquitur: *Soliditas illius fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est; & sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit. . . . . Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non relinquit.* Tum inferiùs: *Celebratur hodierna festivitas, ut in persona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo omnium Pastorum sollicitudo cum commendatarum sibi ovium custodia perseverat, & cujus etiam dignitas in indigno hærede non deficit.* S. PROSPER Carmine de Ingratis num. 40.

Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta Caput mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet.

S. BERNARDUS Lib. II. de Considerat. ad Eugenium Papam Cap. 8.: *Non modò ovium, sed & pastorum tu unus omnium Pastor* &c. His addendus VALENTINIANUS IMP. Epist. ad Theodos. Opp. Leonis pag. 263. ubi: *Beatissimus Romæ civitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotii super omnes antiquitas contulit &c.* Dum sic Imperator in causa religionis scribit ad Imperatorem, debuit ea tunc fuisse publica & communis fidelium sententia.

 Alia,

Alia, & fortiora his, occurrent per decursum hujus Capitis, præsertim §. 5. *&* *seqq.*

4.) Inter tot Romanos Pontifices, primorum præsertim sæculorum, Sanctitate & doctrinâ conspicuos, ne unus quidem deprehenditur, qui sibi aut Ecclesiæ suæ collatam hanc prærogativam non crediderit, ut esset totius Ecclesiæ Caput. Econtra intra reliquas omnes Christiani orbis Ecclesias, illas etiam, quæ ab Apostolis fundatæ sunt, nullam offendimus, cujus præsul eò devenerit ambitionis, ut se totius Ecclesiæ Caput affirmare non vereretur, uno excepto Photio, Constantinopolitanæ urbis Episcopo, qui præter alia multa, quæ per summam impudentiam dixit, scripsit, egit, hoc etiam cum suis affirmare non timuit: *Quando de Romana urbe Imperatores Constantinopolim sunt translati, tum & Primatum Romanæ sedis ad Constantinopolitanam Ecclesiam transmigrasse, & cum dignitatibus regiis Ecclesiæ Romanæ privilegia translata fuisse.* NICOLAUS I. Epist. 70. ad Episc. Galliæ n. 7. Ast nullâ id ratione sustineri potuit, & secuta tempora docuerunt, per translationem regiæ sedis, Ecclesiæ Romanæ ne quidquam de suo Primatu decessisse. Et verò antequam Byzantium migraret Constantinus, quid præsulibus Romanis conferebat Imperatorum præsentia, nisi ut vexationum ærumnas & incommoda, & quascunque sævientium Principum furor inferre pœnas poterat, mortem denique ipsam citiùs ac faciliùs subirent?

5.) Quòd autem is, qui Ecclesiæ totius Caput erat, in urbem totius orbis dominam pervenerit, ibique sedem fixerit suam, singulari divinæ Providentiæ consilio factum videtur: ut scilicet ipse ejusque successores inde, quasi ex sublimi loco, excubias agere, & muneris sui partes commodiùs implere possent, non tantùm sine perturbatione quietis populorum sed adjuvante etiam civilium rerum in Imperio dispositione. *Sede Senioris Romæ,*

Romæ, *QUOD URBS ILLA IMPERARET*, *Patres jure privilegia tribuerunt*, inquiunt Patres Concili Chalcedonensis anni 451. Can. 28. Possunt hæc non minùs accipi de & pro causâ fixationis Primæ Sedis in urbe orbis dominâ, quàm de juribus Patriarchalibus eidem postea attributis. Conveniunt insuper omnes ex Imperio negotiorum causâ Romæ, tanquam in sede ordinariâ Imperatoris & Senatûs, datque hic civium Romanorum in urbe quasi naturalis confluxus occasionem conveniendi Caput universalis Ecclesiæ, vel per se, vel per epistolas, atque ab eo responsa accipiendi. Erat demum situs Romæ, quasi in meditullio Orientis Occidentisque positæ, idoneus ad novas Ecclesias fundandum, ac fundatis prospiciendum. *Romani Imperii amplitudinem Ecclesiæ exordiis & amplificationi servire*, agnovit & tradidit S. Leo M. Lib. II. de Vocatione gentium Cap. 16. & Sermone LXXX. in Natali Apostolorum Petri & Pauli Cap. 2.

6.) Sententia, licèt in se verissima, quòd Primatus cum omni suo jure, authoritate Ecclesiæ, aliò transferri valeat, non placet Romanis; irascitur ei singulariter Benedictus PP. XIV. in suo Opere de *Synodo Diœcesana Lib. II. cap.* 1. *n.* 1. Quamvis ipse ibid. haud diffiteatur, *in aliquo sensu* (non exprimit in quo) *dici posse, supremam Ecclesiæ Monarchiam jure tantùm humano Romanæ sedi annexam esse*. Quidquid sit: cùm talis translationis legitimæ causæ hactenus defuisse videantur, & omnis prudens ratio ei obstitisse meritò censenda sit; hinc ne fortè per talem mutationen ipsi Primatui noceatur, Christus ejusdem auctor & conservator firam ei fecit (non obstantibus tot tantisque vicissitudinibus) in Romana Sede constare firmitatem: Fecit id, cùm sancta illa sedes sub Romanis persecutoribus infidelium tyrannidi subesset; idem fecit, quando exagitati seditionibus Romani Pontifices aliò se conferrent, ibique multo tempore consisterent; idem probabiliter faciet, si quid aliud humano

mano animo prævisum, aut imprævisum, Romæ eveniat. Nostrum non est in hæc divinæ Providentiæ arcana indagare, sed in *naturam rei*, de qua agimus, inquirere.

§. IV.

In quo consistat natura Primatûs, & quæ sint genuina ejus jura?

Joannes Wiklef, Joannes Huss, Lutherus & Calvinus, eorumque sequaces, Primatum in Ecclesia vel negant penitùs, vel ita deprimunt, ut ad nihilum ejus jura redigantur. Theologi Romanæ Curiæ addicti eum econtra tam enormiter efferunt, ut maximam illi invidiam conflent. Qui saniores sunt, & rem ex jure ac æquitate æstimant, illum nec extenuant cum Romanæ aulæ inimicis, nec ultra condignum extollunt cum ejusdem Curiæ adulatoribus. Nos, dum in naturam Primatûs sollicitè inquirimus, eam in statu Monarchico, hujusque juribus nullatenùs deprehendimus; hunc siquidem statum ab Ecclesiâ penitùs exulare, non solùm superiore Capite generatim probavimus, sed ne *unicum* quidem effectum juris monarchici in sacro nostro primatu, qualis à Christo institutus, & ante falsas Decretales exercitus est, in Ecclesia deprehendi, per decursum hujus Tractatûs demonstrabimus, tanquam in quo singulas ejus partes probè excutiemus. Econtra cum genuinum fundamentum ejusdem Primatûs in *bono UNITATIS Ecclesiæ*, supra §. 2. invenerimus, hinc pro principio statuemus, *OMNIA ILLA ET SOLA ESSE PRIMOGENEA, ET ESSENTIALIA JURA PRIMATUS, SINE QUIBUS UNITAS NON POTEST SERVARI.* Quia autem in applicatione hujus regulæ facilè affectibus indulgeri posset, aliis eam ad superfluum dominatum extendere, aliis illam cum præjudicio unitatis nimis coarctare volentibus; hinc, ut in re tam gravi, & ad justum Ecclesiæ regimen pertinente, æqua ponatur ratio, certius aliud & prudentius ad tollendas quas-

quascunque enascituras difficultates ac dubia non supererit medium, quàm ut circa singulas sæpefati Primatûs partes ejusque jura consulamus *constantem usum & disciplinam Ecclesiæ;* non quidem qualis fuit, postquam falsi Canones plurima in jure publico Ecclesiastico corruperant; sed qualem primis sex vel septem Sæculis cum maximo Ecclesiæ bono & unitatis (pòst heu nimiùm ruptæ, &, prout nunc res sunt, ægre restaurandæ) conservatione viguisse, ex scriptis Patrum, actis Conciliorum, ipsorumque Romanorum Pontificum gestis evincitur. Denum à prudentià vacuum, & à proposito nobis fine alienum non putamus consilium, quo authoritatem sedi Apostolicæ divinâ institutione concessam in iis rebus collocamus, de quibus Scholæ Catholicæ omnes consentiunt; nihil enim eget Cathedra Petri concertationibus nostris; quodque in ea Catholici omnes unanimi consensione venerantur, planè sufficit ad eam tuendam potestatem, quam sedes Apostolica ad ædificationem, non autem ad destructionem accepit.

1.) Nulli Apostolorum in particulari erat potestas, seu jurisdictio propriè dicta in alium, sed singuli subjiciebantur Collegio, hujusque decisionibus & mandatis. Qualis in Senatu est Præses, talis propemodum in Collegio Apostolorum Petrus. Ille Senatorum sententias rogat, non cogit; uno suo arbitrio nihil decidit. Reliquorum actibus intendit, eos commonefacit; arguit etiam, sed non destituit. *Caput* ipsorum est ac *Major*, non in *stricta significatione* superior, minùs *Dominus*, quam qualitatem quidam imperite tribuunt Petro ex malè intellectâ denominatione *Principis Apostolorum*. Caput, inquam, erat Petrus: Inde deferebatur ei primarius honor; ejus sententiæ multùm tribuebatur; nulla causa majoris momenti sine ejus participatione definiebatur, maximè, si Universum Corpus Ecclesiæ respiceret. Ipse in conventibus proponebat materiam, de qua deliberandum erat; ipse cùm

id opportunum esset, levabat vocem suam, & omnium loco ac nomine loquebatur.

2.) Verùm inter hos *nudi directorii* fines jura Primatûs non subsistunt; exigit amplius aliquid conservatio Unitatis in Ecclesiâ, non semper in Conciliis congregatâ, quam pro fundamento & principio Primatûs ponimus. Qui ad genuinum sensum S. Scripturæ, Traditionis, ac Disciplinæ primorum sæculorum sapiunt, illi quanquam sciant, claves à Christo toti Ecclesiæ, collectim sumptæ, datas esse, ita, ut harum jus juxta ejusdem Ecclesiæ beneplacitum & destinationem per Prælatos & Antistites exerceatur: nôrunt nihilominùs; quòd cum Romanus Pontifex inter hos sit *primus*, supremo ejus muneri annexa esse debeat sollicitudo, ut per universum orbem observentur Canones; ut fides illibata custodiatur; ut iidem ritus substantiales in ministrandis Sacramentis adhibeantur; ut denique unam omnes, eamque sanam, doctrinam moralem profiteantur. Quisquis enim primus est in aliqua societate, is lege naturali tenetur invigilare, ut leges societatis serventur. Cùm verò, qui id procurare tenetur, necessariâ autoritate instructus esse debeat, refragantes ad id compellendi mediis systemati convenientibus, & per Canones eum in finem statutis, hinc minimè dubitandum, quin talis autoritas Romano Pontifici quà Primati universali competat. Atque illud est, quod in Concilio Florentino diponitur, quando ratio exercendi Primatûs determinatur, scilicet *juxta eum modum, qui in Actis Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Porrò, qualis modus circa singulas supremi hujus Ministerii partes exercendas in *Conciliis*, & *sacris* Ecclesiæ, qualis vicissim in *improbis* Isidori *Canonibus* contineatur, per decursum hujus Tractatûs, in quo de omnibus suo ordine agemus, explanabitur.

3.) Communiter agnoscitur, quòd, quanquam penes summum Pontificem solum legislatoria potestas respectu universa-

versalis Ecclesiæ non resideat, nihilominùs in magna congregandorum Generalium Conciliorum difficultate condere possit leges generales, easque toti Ecclesiæ proponere observandas, non antè tamen vim habituras, quam communi consensu fuerint receptæ.

4.) Licèt Pontifex non sit omnium controversiarum *ultimus* judex, sunt tamen ejus *præcipue* in judicando *partes*; & quanquam ejus definitiones de fide ac moribus non sint omnino irrefragabiles, sunt tamen magni apud omnes momenti, solentque singulæ privatim Ecclesiæ singularem eis reverentiam præstare, adeo, ut *provisoriè* illis obsequendum sit, saltem, ùt ait GERSO, *ad non dogmatisandum contrarium*, quamdiu Ecclesia non reclamat. Quod secus est circa privata *Episcoporum* Decreta, quibus ii tantummodo sunt obstricti, qui eorum jurisdictioni subjiciuntur.

5.) Si tamen pertinacius sit malum, nec tantæ sedis judicio possit omnino extingui, sive ob plurium insignium Ecclesiarum oppositionem, sive ob Hæreticorum, aut Schismaticorum contumaciam, cùm necesse sit hoc casu, generale Concilium universam Ecclesiam repræsentans congregari, nemo dubitabit, aliis hoc facere omittentibus id Romanum Pontificem virtute Primatùs sui posse & debere.

6.) Cùm Papa sit *Centrum Unionis* Ecclesiasticæ, sic inde ab initio nascentis Ecclesiæ per omnium sæculorum decursum, tum in negotiis gravioris momenti, tum in iis, quæ Universam Ecclesiam sive in fide sive in disciplina respiciunt, ad eum referebatur; ut per hoc medium dissitæ Ecclesiæ *etiam extra Concilium* inter se conferrent, & bono communi consulerent, maximò ad servandam inter se unionem, & fidei unitatem.

7.) Insuper æquum est, & patitur universalis Ecclesia, ut Romanus Pontifex tanquam Caput in legibus, à Conciliis, etiam Generalibus, latis sapienter dispenset; eo

ſcilicet caſu, quo ipſummet Concilium diſpenſaturum eſſet.

8. Multitudo fidelium, diviſio diœceſium, & inde nata ſtabilitas Paſtorum ſuadebat, ut authoritati *inſpectionis* & vigilantiæ, quibusdam præſulibus competenti, adderetur & illa *inſtantiarum*, id eſt, ut diverſi gradus inſtituerentur judiciorum, á quorum uno, ſcilicet inferiore, provocaretur ad aliud ſuperius; inter hæc autem judicia ſupremum, ſaltem in Occidente, non quidem ſimpliciter, certo tamen modo, per Concilia, & omnium quidem primò per Sardicenſe anni 457. Romano Pontifici attributum eſt; huic enim potiùs, quàm cuivis alteri, hæc prærogativa conveniebat, ex quo jam à S. Petro jus illud univerſalis inſpectionis & ſacræ præfecturæ obtinuiſſet.

9.) Habent denique Eccleſiæ Occidentis hunc præterea reſpectum ad Eccleſiam Romanam, quòd ex hac urbe exierint, qui primi Chriſtianam fidem annuntiàrunt in Italiâ, Galliâ, & Hiſpaniâ; unde Romana Eccleſia *Mater* & *magiſtra* cæterarum Eccleſiarum dicta fuit, etiam à Tridentino. Dat hic reſpectus fundamentum reverentiæ & gratitudinis, qualis debetur Matri, & ei, qui eſt cauſa ſalutis; non tamen omnimodæ dependentiæ & ſubjectionis. Reſponſa illius ad harum conſultationes attentionem merentur & reſpectum; at leges non ſunt, quæ ſtrictè obligent.

10.) Hæc ſumma Pontificiorum *reſervatorum*, quæ in Primatu fundantur, defluentium partim, imò ùt plurimùm, immediatè ex jure divino, partim deductorum ex convenientia hujus juris & inſtituti, partim ab Eccleſia ad melius eſſe adjectorum, proinde mutationibus pro re nata, & dum utilitas Eccleſiæ exigit, obnoxiorum. De ſingulis his juribus âgetur hoc Tractatu ſuis reſpectivè locis latiùs & ex condicto.

§. V.

§. V.

Ecclesia, cui Primatus annectitur, per hoc fit Centrum Unitatis.

Inter reliquas proprietates sacri & universalis nostri Primatûs ea ex primariis est, quod in sequelam eorum, quæ §. 2. à nobis tradita sunt, pro *Centro* etiam Unitatis habeatur, ad quod omnes Ecclesiæ particulares collimant. Scilicet oportuit unam aliquam & singularem Ecclesiam à Deo constitutam esse, cujus ope & auctoritate per orbem terrarum omnem innotescerent, qui in provinciis peculiaribus, deteguntur Hæreticorum errores & doli. quæque his malis adhibenda sint remedia, ut una præprimis eademque omnium perstaret inconcussa fides. Per hoc medium dissitæ Ecclesiæ etiam extra Generale Concilium inter se conferunt, & sub directione atque auctoritate communis omnium Ecclesiarum primatis communi bono consulitur. Hæc quo modo quibusque viis in effectum redigantur, dicemus *h. cap.* §. 8. *n.* 5. *seqq.* & *cap. IV.* §. 2. *n.* 7. 8. *Ad hanc Ecclesiam* (Romanam) inquit IRENÆUS Lib. III. adversus Hæreses cap. 3. *propter potiorem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles.* Insuper ad fidem in sua unitate, religionem in puritate, hierarchiam sacram in suo statu servandam, opus est principiorum, & articulorum ad illa pertinentium communicatione, atque exteriore unius Ecclesiæ ad aliam, demum omnium inter se, per Commune illud Centrum, communionis demonstratione, per symbola aut signa ad eam declarandam idonea & recepta. S. OPTATUS MILEVITANUS, qui floruit circa annum 368. Lib. II. contra Parmenianum pag. 28. *Negare non potes scire te in urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus: unde & Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, nec cæteri Apostoli singulas sibi defenderent: ut jam schismaticus & peccator esset qui contra singularem Cathe-*

dram alteram collocaret: ergo Cathedrâ unicâ, quæ est prima de dotibus sedit, prior Petrus; cui successit Linus, Lino successit Clemens, Clementi Anacletus. Cumque nobis totus orbis commercio formatarum, in una communionis societate concordat. Vestræ Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare. Sed & habere vos in urbe Roma partem aliquam dicitis. Ramus est vestri erroris, protentus de mendacio, non de radice veritatis. Huic communioni opposita est excommunicatio, tanquam remedium ab origine Ecclesiæ receptum, semperque in ea retentum, & nunquam non usurpatum ad excludendum à Consortio Ecclesiæ eos, qui necessariam illam unionem scindere aut schisma facere voluerint; uti hæc latiùs exponemus *cap. III.* §. 4. ubi de principiis & receptis in Ecclesia regulis communicationis omnium Ecclesiarum per Romanum Pontificem distinctiùs agemus. Confer Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. I. cap.* 2. n. 4.

1.) Equidem qui Romanas partes cum excessu tuentur, ex genio hujus *Unitatis* (quæ à summâ perfectaque animorum cum Principe Apostolorum consensione originem trahit atque in simili consensione omnium Episcoporum & fidelium cum Petri successore conservatur) nec non ex natura *Centri* (in quo omnes ac singulæ à peripheria ductæ lineæ desinunt, atque in eo invicem conjunguntur, demumque in illo immotè quiescunt) concludunt, in Petri Cathedrâ, ejusque auctoritate ac judicio universam debere quiescere Ecclesiam, nec ab illâ recedi aut ad generale Concilium ab eâdem recurri posse. Verùm differt Centrum *physicum* à *morali*; neque enim hoc illius indolem ita sequitur, ut, quod in physicis *semper* obtinet, in moralibus non declinet *unquam*. Adde *cap. III.* §. 6.

2.) Relata Irenæi verba expendens Renatus Massuetius *Dissert. III. in Iren. Art.* 4. §. 30. sic in eadem commentando disserit: „ Ut *Unitas* inter tot Episcopos, totque singulares „ Ecclesias, tam longè à se invicem distantes, foveri „ omniumque consensus faciliùs explorari posset, nec „ omnes

„ omnes emergentibus controversiis, maximo cum singularum gravamine, simul in unum locum convenire „ cogerentur; necesse erat primam aliquam inter omnes „ Ecclesiam constitui, quæ cæteris omnibus præesset, „ cæteris pro jure invigilaret, ac veluti quoddam *Unitatis Centrum* esset, in quod omnes confluentes, ejusdem fidei, & communionis nexu colligarentur. Cognitâ igitur hujus primæ Ecclesiæ sententiâ, cæterarum „ omnium satis ùt plurimùm cognita fuerit: una enim „ omnium cum ea Ecclesia fides atque doctrina: hæc cæterarum Caput, cui arctissimè adhærere tenentur omnes.

3.) Ex his omnibus, Irenæi mentem dilucidè exponentibus, aliud non colligimus, quàm *a)* Romanæ Ecclesiæ inter omnes per universam terram verâ fide unitas præsidium ac directorium, etiam extra generale Concilium, quod sæpius congregare foret difficile. *b)* Jus reliquis fidelibus invigilandi: utique juxta formam & normam Canonum. *c)* Unitas *veluti* Centrum, in quo, & per quod fideles inter se correspondeant, & communionis nexum servent; adeo quidem, ut, *d)* qui Romanæ Ecclesiæ fidem noverit, reliquarum cum ea communicantium religionem ùt plurimùm quoque cognitam habeat. At ex his nullâ ratione sequitur, Caput illud & præsidium non indigere vicissim subsidio Corporis, à quò & sustentetur, & nutans sublevetur: hoc sanè sustentaculo ei opus esse, visum fuit Sixto PP. III. cujus verba referemus *cap. III.* §. 6. *n.* 4.

4.) Hoc sensu scripsit BONIFACIUS I. Papa anno 422. ad Episcopos per Thessaliam constitutos, in Collectione D. Petri Coustant. col. 1037. *Instituto universalis nascentis Ecclesiæ de beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit*: indeque mox concludit: *Hanc ergo Ecclesiis toto orbe diffusis velut Caput suorum certum est esse membrorum; à qua se quisquis abscindit, fit Christianæ religionis extorris, cùm in eadem non cœperit esse compage.*

§. VI.

§. VI.

Ea quae ad Ecclesiae statum attinent, ubivis gerantur, ad Romanum Pontificem referenda sunt;

Ut is sollicitudinem suo ministerio convenientem expleat.

Persuasam habens Sardicensis Synodus, Romanae sedis Antistiti, tanquam Ecclesiae Capiti, incumbere Ecclesiarum omnium sollicitudinem, sic anno 347. scribit ad JULIUM Papam apud HARDUINUM Tom. I. Concil. col. 653. *Hoc optimum & valde congruentissimum judicabitur: si ad Caput, id est ad Petri sedem, de Singulis quibusque provinciis Domini referant Sacerdotes* Huic Synodo praeluxerant anno 314. Arelatensis Concilii Patres, qui Sylvestrum pariter de rebus à se gestis & decretis certiorem facere curaverunt. Vid. HARDUINI *cit. Tom. I. Col.* 261. Jam ab anno 255. Idem praestiterant Afri & ex duabus provinciis Carthagine congregati, unde conscriptis ad Stephanum Papam literis (quae prostant apud eundem HARDUINUM *Tom. I. col.* 157.) ipsi significarunt ea, quae decreverant. Quin & ipsa etiam nascentis Ecclesiae exordia si recolimus, occurret Epistola Corinthiorum ad Clementem, in qua, post expositam discordiae apud ipsos obortae causam, Romanorum opem & consilium implorabant. Porro anno 416. Afri paternum exemplum imitati, è Conciliis Carthaginensi & Milevitano ad INNOCENTIUM Papam referenda esse duxerunt ea, quae de Pelagii atque Caelestii causâ sentiebant, quaeque adversus illorum haeresim definiverant. Quorum litteris rescribens INNOCENTIUS I. Epist. 30. n. 1. & 2. apud PETRUM COUSTANT in Epist. Rom. Pont. col. 895. primò *inter caeteras Romanae Ecclesiae curas & Apostolicae sedis occupationes* eas recensent, *quibus*, inquit, *diversorum consulta fideli ac modicâ disceptatione* tractamus. Tum nec silet, quo pacto Apostolicae sedis Praesulem *praeter illa quae extrinsecus sunt, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum.* Unde gratulatur Afris, *quòd super anxiis rebus quae sit tenenda sententia*, ab eadem sede quaesierint,

anti-

antiquæ regulæ formam secuti, quam toto semper orbe mecum, inquit, nostis esse servatam, utpote *scientes*, idque etiam *acti ne firmantes, quod per omnes provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent.* Atquæ hæc obiter, velut quæ omnibus obvia compertaque sint, præfatus, sic demum Afros alloquitur: *Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres & Coëpiscopos nostros nonnisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem, referre debere, velut nunc retulit vestra Dilectio, quod per totum mundum possit Ecclesiis omnibus in commune prodesse.* Nempe, ùt postrema Innocentii verba innuunt, oportuit unam aliquam & singularem Ecclesiam à Deo constitutam esse, cujus ope & auctoritate Fidei & Disciplinæ in commune consuleretur. Conf. infrà *cap. IV.* §. 2. *n.* 10.

1.) Ephesina Synodus in suis ad *CÆLESTINUM* Papam litteris, postquam eum laudaverat, quòd in sublimi culmine positus omnium Ecclesiarum negotiis provideat, Capitis officio rectè functus, cujus est cæterorum corporis membrorum sanitati providere, deinde ideo ad eum scribere se testatur, quoniam oportebat omnia ad eum referri. *Est* (sic ad eum Patres) *hoc vobis adeo magnis in more positum, ut in omnibus celebres sitis, studiaque vestra Ecclesiarum firmamenta constituatis. Quia verò necesse est, ut omnia quæ consecuta sunt Sanctitati Tuæ significentur; non potuimus non scribere &c.* HARDUINUS Tom. I. col. 1503.

2.) Eamdem secuti morem Chalcedonensis Concilii Patres, relationem LEONI miserunt, in qua viginti supra quingentos convenisse se statim exponunt, tum subjiciunt proximè: *Quibus Tu velut Caput membris præeras*, scilicet per Legatos. Epist. LEONIS 90. n. 1.

3.) *Scitis Synodalium legum esse, ut in rebus, QUÆ AD ECCLESIÆ STATUM PERTINENT, si quid dubitationis fuerit exortum, ad Romanæ Ecclesiæ maximum Sacerdo-*

cerdotum, quasi ad Caput nostrum, membra sequentia recurramus, inquit appositè ad hanc rem S. Avitus Episcopus Viennensis Epist. 36. Adde ejusdem Epistolam 93.

4.) Justinianus Imp. in *Leg. 7. Cod. de Sum. Trinit.* ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum ita scribit: „ Divinum antehac promulgavimus edictum, per quod „ hæreticorum furores comprehendimus, ita ut in nullo „ quovis omnino modo immutaverimus, immutemus, aut „ prætergressi simus eum, qui nunc usque coadjuvante „ Deo servatus est, Ecclesiasticum statum, quemadmodum „ & tua novit Sanctitas; sed in omnibus servato statu „ unitatis sanctissimarum Ecclesiarum cum ipso sanctissi„ mo Papa veteris Romæ, ad quem similia hisce per„ scripsimus. Nec enim patimur, ut quicquam eorum, „ *quæ ad Ecclesiasticum spectant statum, non etiam ad ejus„ dem referatur Beatitudinem, quum ea sit Caput omni„ um sanctissimorum Dei Sacerdotum*, vel eo maximè, „ quòd, quoties in eis locis hæretici pullularunt, & sen„ tentia & recto judicio illius venerabilis sedis coërciti „ sunt. “

5.) Ideo autem ad Papam referenda sunt, quæ ad statum Ecclesiæ pertinent, quia servandæ unitatis in fide & incorruptæ in substantialibus disciplinæ primaria sollicitudo ei incumbit. Hoc sensu scripsit Xystus PP. III. ad Joannem Antiochenum Epist. 6. n. 5: *Romano Pontifici non parum oneris, non parum laboris incumbere, ut Ecclesiæ Domini macula desit & ruga.* Et Cælestinus I. Epist. 3. ad Episcopos Illyrici: *Pontificem præcipua circa omnes cura constringit, cui necessitatem de omnibus tractandi Christus in S. Petro Apostolo, cùm illi claves aperiendi claudendique daret, indulsit.* Juvat hic specialia quædam exempla universalis hujus sollicitudinis, sese ad omnes provincias & Ecclesias extendentis, subjungere.

6.) Ut

6.) Ut DAMASUS Papa Orientem ab Arianis afflictum litteris suis visitare & consolari non gravetur, scripsit ad eundem BASILIUS Cæsareæ Episcopus circa exitum anni 371. apud Petrum Coustant *col.* 475. hoc tenore: „ Horùnce malorum unicum esse remedium duximus „ vestræ commiserationis visitationem. Et quidem nos „ semper tempore prætèritò recreavit càritatis vestræ „ vis admirabilis: atque ob lætum rumorem, quò spes „ dabatur fore ut visitaremur à vobis, aliquantisper „ animo corroborati sumus. Verùm istà spe lapsi, cùm „ durare ampliùs nequeamus, hàrùmce litterarum no„ strarum hortamento utimur, ut vos ad opem nobis „ ferendam excitati viros quosdam mittatis unanimes, „ qui vel dissidentes inter se componant, vel Dei Ecclesias „ reducant ad amicitiam, vel saltem perturbationis hujus „ auctores vobis notiores faciant: *ut & vobis deinceps* „ *compertum sit & exploratum, quibuscum communionem* „ *habere debeatis.* Atqui nihil prorsus novum aut inusita„ tum exposcimus, sed quod olim beatis ac Deo caris „ viris, præsertim vobis (id est Romanis Pontificibus „ Damasi Prædecessoribus) in more fuit positum &c. " Narrat deinceps Basilius, qualiter Dionysius Papa Cæsariensem Ecclesiam per litteras visitaverit. Adde Epistolam 15. BONIFACII I. de anno 422. apud Coustant *col.* 1042. *seq.* ubi n. 6. specificè refertur, qualiter Orientalium maximæ Ecclesiæ in gravibus negotiis ad sedem Romanam recurrerint ejus opem implorantes.

7.) Postquam Afri ab ANASTASIO I. Papa litteras accepissent, quibus suam erga eos benevolentiam & paternam pro illorum Ecclesia sollicitudinem ostendebat, hi 13. Septemb. an. 401. Carthagine congregati, easdem litteras sibi recitari, & quo pacto illas receperint, synodalibus gestis in hunc modum mandari curàrùnt in *Cod. Can. Eccles. Afric. C.* 65. „ Recitatis Epistolis beatissimi fra-

 tris

„ tris & consacerdotis nostri Anastasii Ecclesiæ Romanæ
„ Episcopi, quibus nos *paternæ & fraternæ caritatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est*, ut de hæreticorum & schismaticorum Donatistarum insidiis & improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam catholicam graviter vexant, nullo modo dissimulemus: gratias agimus Domino, quòd illi optimo & sancto antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamvis in diversitate terrarum, sed in una compage corporis constitutis, inspirare dignatus est. "

8.) Ex simili Zelo servandæ unitatis in Fide & puritatis in Disciplinà profecta est INNOCENTII I. Epistola 3. circa annum 404. in Hispaniam missa, & ad Synodum Toletanam directa, in Collectione Coustantiana *col.* 763. *seqq.* in qua Pontifex ait: „Sæpe me & nimia cùm teneret „ cura sollicitum super dissensione & schismate Ecclesiarum, quod per Hispanias latiùs in dies serpere, & citatiore gradu incedere fama proloquitur; necessarium tempus emersit, quo non posset emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina provideri. Nam fratres nostri coëpiscopus Hilarius, & Elpidius Presbyter, partim unitatis amore permoti, partim qua laborat provincia pernicie, ùt oportuit, excitati, ad sedem Apostolicam commeârunt, & in ipso sinu fidei violatam intra provinciam pacem, disciplinæ rationem esse confusam, & multa contra Canones Patrum, contemto ordine, regulisque neglectis, in usurpatione Ecclesiarum fuisse commissa, nec concordiam, in qua fidei nostræ stabilitas tota consistit, posse retineri, cum dolore & gemitu prosecuti sunt . . . . . . Quare incumbendum est dilectioni vestræ, & bonis sacerdotibus adnitendum, quatenus præeunte doctrinâ in unitatem Catholicæ fidei omnes qui dispersi sunt congregentur; & esse inexpugnabile unum corpus incipiat,

„ quod

„ quod ſi ſeparetur in partes, ad omnes patebit lacerationis injurias, & ex ſeſe peſtem patietur internam, „ quando ſecum compago ipſa confligit. Sed hæc generaliter de unitatis reformatione omnes, tanquam „ ſingulis ſcripta ſint, accipiant Sacerdotes. Dehinc „ in partes animum ſuper omnibus dilectio veſtra quæ „ proponentur intendat &c.

9.) Si ab Hiſpania oculos deflectamus in Britanniam, videmus ibidem, qualiter „ Agricola Pelagianus, Severiani „ Pelagiani filius, Eccleſias Hiberniæ dogmatis ſui inſinuatione corrupit. Sed actione Palladii Diaconi Papa CÆLESTINUS Germanum Antiſidiorenſem Epiſcopum „ vice ſuâ mittit, ut deturbatis hæreticis Britannos ad fidem Catholicam dirigat, teſte Proſpero *in Chronico ad annum* 429.“ Refert autem etiam Proſper *Lib. cont. Col. lat. C.* 21. *n.* 25. quòd idem Papa „ nec ſegniore cura ab hoc eodem morbo (Pelagiano) Britannicas liberaverit, quando quoſdam inimicos gratiæ, ſolum ſuæ „ originis occupantes, etiam ab illo ſecreto excluſit „ Oceani, & ordinato Scottis (Palladio) Epiſcopo, dum „ Romanam inſulam ſtudet ſervare catholicam, fecit „ etiam barbaram Chriſtianam.“

10.) Idem CÆLESTINUS Papa de puritate fidei in Eccleſia Conſtantinopolitana ſollicitus, ſcripſit ad ejusdem urbis Clerum & populum *Epiſt.* 14. *n.* 1. „ Nos licèt „ longè poſiti, ubi perverſitate doctrinæ cognovimus „ noſtra membra lacerari, paternâ ſollicitudine nos urente pro vobis alieno flagravimus incendio: licèt inter „ Eccleſias Dei, quæ in unum Chriſti thalamum ubique „ referuntur, nihil longè ſit, nihil cenſeatur alienum. „ Cùm ergo noſtra viſcera ſitis, jure trepidavimus, ne „ fidem veſtram, quæ ubique prædicatur, à tramite „ veritatis inſinuatio malè docentis avertat.“

11.) Denique, ut plura alia prætermittam, Eutherius Thyanensis & Helladius Tharsensis Episcopi Orientis anno 433.[1] scribunt ad XYSTUM Papam apud Coustant *in Epist. RR. Pont. col.* 1245. „ Olim quidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis Zizaniis insurgentibus sufsecit vestra Apostolica Sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimendam, & corrigenda quæ necessarium fuit, muniendumque orbem terrarum ad gloriam Christi, tam sub illo ter beato & inter sanctos habendo Episcopo Damaso, quàm sub pluribus aliis gloriosis atque admirabilibus. Cujus rei gratiâ & nos præsumimus has supplicationes offerre: ut adjuvetis orbem terrarum, & in illa parte, quæ tyrannidem sustinet, quæque ad hoc impugnatur, ut iis quæ non conveniunt (nempe Capitulis Cyrilli) assensum præbeat, eò quòd nec velit, nec expedire judicet, ut Aegyptiorum Capitulorum varias vocum novitates excipiat." Cùm Orientales in hac Epistola JULIUM Papam potuissent nominare, qui Athanasii ad se confugientis causam, donec sedi suæ restitueretur, propugnare non destitit; DAMASUM in medium proferre maluerunt, ùt qui Apollinarii damnârit hæresim, quam à Cyrillo restauratam prætendebant.

12.) Placuit hæc plurium exemplorum allegatione illustrare, ut simul innotescat, quibus modis Sæculo IV. & V. Romani Præsules per reliquas etiam longissimè dissitas Ecclesias gravissimo suo Primatûs ministerio in bonum Fidei & Disciplinæ satisfecerint. Scilicet curat imprimis pro posse Pontifex, juxta effatum *Xysti*, ut Ecclesiæ Domini macula desit & ruga. Hunc in finem *Anastasius* Afros paternè & respectivè fraternè monet, ut sibi à Donatistarum insidiis & novitatibus caveant, *Innocentius* verò Hispanos hortatur, ut violatam Ecclesiæ pacem & concordiam, in qua fidei nostræ stabilitas tota consistit, restituant, confusam disciplinæ rationem emen-

emendent, Patrumque Canones sanctè custodiant. Idem Afris denuntiat, qualiter Sedes Apostolica in anxiis & dubiis fidei quæstionibus responsa dare nunquam detrectet. *Cœlestinus* orthodoxos Episcopos mittit in Britanniam, qui paganos ad Christianam religionem convertant, & devios ad veram fidem reducant. Hæresum Zizaniis in Oriente pullulantibus, *Damasus* Papa & nonnulli ejus successores Epistolis & Legationibus malo obsistunt, errantes in rectam semitam deducentes, & perversas doctrinas damnantes; cui damnationi Orientales plerumque acquiescunt. Eidem Damaso scripsit Basilius M. ut viros in Orientem mittat, qui vel dissentientes componant, vel dissensionum auctores notent, ut ipse Pontifex noscat, quibus communicare debeat, quibus non.

13.) In omnibus autem his, & pro eorum directione, ac pleniore intellectu addendum illud, quod ad Eulogium Episcopum Alexandrinum scripsit S. GREGORIUS M. L. VIII. Epist. 30. scilicet: *Verbum JUSSIONIS peto à meo auditu removete; quia scio, quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi.*

§. VII.

Romanus Pontifex est tutor & vindex Canonam per universam Ecclesiam.

In horum fideli observatione Papa sui Primatûs invictum præsidium invenit.

Fuit sanè Pontificibus primorum sæculorum intimè persuasum, neque dubitabant reliqui per orbem Episcopi, illos à supremo omnium Pastore Christo in altiori speculâ positos, ut totam quàm latè patet Ecclesiam circumspicerent, & ubique

que cùm Apoſtolicas Traditiones, tum etiam Synodalium Canonum ſtatuta ſedulò ſanctèque coli curarent; ubi verò eadem vel per ignorantiam lædi, vel negligi per deſidiam, aut etiam à nonnullis præ nimio novitatis ſtudio attentari deprehenderent, tum (quod ſuadet pacis & diſciplinæ amor) erudirent imperitos, erigerent deſides, novarum rerum amantes dedocerent. Demum ſi nihil promoverent monitis, hortationibus, minis: ea adverſùs contumaces obverterent media, quæ hunc in finem ab ipſis Canonibus præſcripta, non ſolùm illis prodeſſent ad emendationem, ſed & cæteris ad exemplum. Dixi *Media à Canonibus præſcripta:* de quorum ratione & modo agemus §. 9. Porro hæc talia ſunt, ut non ſolùm non ſupponant abſolutam in Eccleſia monarchiam, ſed ex contrario omnem ejus ideam ab illa excludant. Quare non poteſt Pontifex per ſe refractarios deponere; uti *cap. IV.* §. 8. nec non *eod. cap.* §. 11. *n.* 2. demonſtramus: bene verò excommunicare; at excommunicandi jus & facultas nullam arguit jurisdictionem propriè talem in perſonam excommunicati, quemadmodum *cap. III.* §. 4. viſuri ſumus; aut ſi talem à quovis Epiſcopo, etiam alienum diœceſanum excommunicante, exerceri ſupponeremus, ea ex Scoti & aliorum ſententià communi totius Eccleſiæ nomine, & ex ejus delegatione, exerceri dicenda eſſet. Cæterùm infinita propemodum ſunt Romanorum Pontificum loca, quibus illi ſe ex Apoſtolico officio Tutores Canonum profitentur. Ex multis juvat hìc referre ſequentem GREGORII VII. *Lib. II. Epiſt.* 50. *ad Sanctium Aragoniæ Regem*, ubi: „ Quod nos de cauſa Aragonenſis Epiſcopatùs conſuluiſti, „ & te quodammodo velle ſignificaſti . . . . incongruum „ fore prævidimus, quoniam in eo Canonica Decreta nobis „ obviare cognovimus . . . . quia venerandi Canones ad ſacerdotii gradum tales provehi contradicunt; probare eos „ non ſatis cautum fore putavimus, ne quidquam à nobis „ contrarium ſanctis Patribus in exemplum & auctoritatem poſteris relinquatur. Solet enim Sancta & Apoſtolica Sedes „ pleraque conſideratà ratione tolerare, ſed nunquam in ſuis

„ decre-

„ decretis & constitutionibus à concordia Canonicæ traditionis recedere. " Hæc est accurata Sedis Apostolicæ descriptio, hæc digna cultu & veneratione imago, in qua, quæ sint illius munera, perspicuè dignoscitur. Imprimis enim quod Aragoniæ Rex & Aragonensis Episcopus proponunt negotium, Gregorius, consideratâ re, incongruum, eique se consentire non posse affirmat, & affirmationis ratio hæc est, quia *Canonica Decreta obviant.* Deinde protestatur Pontifex, se, si id concederet, in Ecclesiasticam cautionem & prudentiam peccaturum, ibi: *Et quia venerandi Canones ad sacerdotii gradum tales provehi contradicunt, probare eos non satis cautum fore putavimus.* Præsertim cùm id à posteris posset in malum exemplum trahi: *Ne quidquam,* inquit, *á nobis contrarium Sanctis Patribus in Exemplum & auctoritatem posteris relinquatur.* Porro quidquid Gregorius hic discernit, confirmat nunquam satis laudanda Apostolicæ Sedis consuetudine, quæ sic habet: *Solet sancta & Apostolica Sedes pleraque consideratâ ratione tolerare, sed nunquam in suis decretis & constitutionibus à concordia Canonicæ traditionis discedere.* Si (quod optandum fuisset) optima hæc consuetudo semper perdurâsset, non legeremus, quæ in Commonitorio, quod ADRIANUS VI. suo in Germaniam Legato Francisco Cheregato dedit, dolenter legimus, scilicet; „ Scimus jam aliquot annis in hac sancta Sede „ multa abominanda fuisse, excessus, in mandatis, abusus in spiri- „ tualibus, & omnia tum demum in perversum mutata. Non legeremus, quæ in Consilio à delectis Prælatis PAULO III. dato sequentibus scripta sunt: „ In aula Romana prodierunt „ Doctores, qui docerent, Pontificem esse dominum bene- „ ficiorum omnium; ac ideo, cùm dominus jure vendat id „ quod suum est, necessariò sequi, in Pontificem non posse „ cadere simoniam. *Item*: Abusibus illis, quibus jam pridem „ Ecclesia Dei laborat, & præsertim hæc Romana Curia, „ effectum probè est, ut paulatim ac sensim ingravescenti- „ bus pestiferis his morbis, eam in magnam hanc ruinam „ traxerit, quam videmus. &c.

Objecerat Anonymus quidam, vir suo modo non indoctus, Ludovico Thomassino hanc materiam tractanti, in hæc verba: *Faciendo Pontifices meros executores Canonum & provisores Ecclesiæ, hoc est illis sub verbis magnificis illudere.* Huic Thomassinus in Responsionibus, quæ Tomo I. ultimæ editionis Operis de Disciplina Ecclesiæ præfixa sunt, ità reposuit *Notâ XX.* „ Cavesis, ne secus vel sentire vel loqui, „ fœdissima sit adulatio; Catholicis enim & piis auribus, sa- „ nis & sobriis Theologis pulchrius, optatius, magnificen- „ tius est, & magis imperatorium, executorem esse legum „ & Canonum, quàm pro arbitrio dominari, provisorum „ esse publicæ rei ad consulendum, quàm solutum legibus, „ & salutis publicæ incuriosum, suæ unius gloriæ cupidum „ regnare.

1.) A CÆLESTINO Papa Epist. 4. n. 1. in Collectione Petri Coustant *col.* 1066. verè & asseveranter dictum fuit: *In speculis à Deo constituti* (sumus), *ut vigilantiæ nostræ diligentiam comprobantes, & quæ coërcenda sunt resecemus, & quæ observanda sunt sanciamus.* Duo in hoc dicto observanda sunt: primum: ut per vigilantiam suam curet Papa, quatenus *coërcenda resecentur*; alterum, ut *observanda sanciat.* Potest, uti diximus, rebellia membra excommunicando resecare; potest observanda sancire Constitutionibus & Rescriptis Apostolicis, eà ratione quam exponemus §. *seq.* & *cap. V.* §. 1. & 2. In priori sensu distinctius scripsit idem CÆLESTINUS Epist. 5. n. 3. *Quisquis conatus fuerit tentare prohibita, sentiat censuram Apostolicæ sedis.*

2.) *Sanctionis*, & quidem pœnalis, exemplum adversus violatores Canonum dedit ZOSIMUS Papa Epist. 9. n. 4. apud Coustantium col. 970. ad Hesychium scribens: *Sciet quisque hoc* (quod scilicet missis litteris interdixerat) *posthabitâ PATRUM ET APOSTOLICAE SEDIS auctoritate* (notandum, quòd hæc duo conjungat) *neglexerit, à nobis distri-*

districtiùs vindicandum, ut loci sui minimè dubitent sibi non constare rationem, si hoc putat POST TOT PROHIBITIONES impunè tentari. Contumeliæ enim studio fit quidquid interdictum TOTIES, usurpatur. Plerumque tamen Pontifices violatoribus Canonum non quamlibet minabantur pœnam, sed *congruam.* Sic SIRICIUS Epist. 1. n. 19. item Cælestinus Epist. 5. n. 3. in hunc modum: *Quæ enim solâ admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per severitatem, CONGRUENTEM REGULIS, vindicemus.* Vid. Coustant col. 637. & 1074.

3.) Neque verò Cælestinus adhibendam hanc severitatem dicit, ut privata quædam constituta defendat, sed ut recidat *ea, quæ in eversionem regularum novellâ præsumtione tentantur.* Ita & Siricius, dum iis, qui sacros Ordines illicitè vel contulerint, vel susceperint, interminatur pœnas, non simpliciter ait, quia id tentatum contra interdicta nostra est, *sed contra Canones ET interdicta nostra.*

4.) Demum hic recolendum, quod ab eodem SIRICIO Epist. 5. n. 1. declaratum, ac deinde his verbis ab Innocentio Epist. 1. n. 2. repetitum: *Litteras tales dare placuit, non quæ nova præcepta aliqua imperent, sed quibus ea, quæ per ignaviam desidiamque aliquorum neglecta sunt, observari cupiamus; quæ tamen APOSTOLICA ET PATRUM CONSTITUTIONE sunt constituta.* Non fuit in his omnibus Romanorum Pontificum animus, novum Jus condendi, sed antiquos Canones renovandi, memoriam & usum reducendi, uti ampliùs dicemus *cap. III.* §. 7. *n.* 2. 3. Laudandus itaque meritò LIBERIUS Papa, anno 354. ad Constantium Imp. scribens Epist. 4. n. 3. *Nunquam mea statuta, SED APOSTOLICA, ut essent semper firmata & custodita perfeci Secutus morem ordinemque majorum, nihil addi Episcopatui urbis Romæ, nihil minui passus sum.*

 5.) Roma-

5.) Romanum Pontificem sententiæ Conciliorum executorem esse, iteratò declaravit Gelasius Papa, imprimis quidem in Epistolâ ad Faustum Magistrum contra Acacium cap. 2. Opp. 5. Leonis edit noviss. Tom. II. pag. 91. ubi: *Itane non perspicit secundùm formam Synodi Chalcedonensis Acacium fuisse damnatum . . . decessoremque meum executorem fuisse veteris constituti, non novæ constitutionis autorem?* Deinde Epistolâ ad Episcopos Dardaniæ cap. 2. cit. Tom. II. pag. 96. ibi: *Quibus convenienter, ùt dictum est, ex paterna traditione perpensis, confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret unius cujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, nullam magis exequi sedem oportere præ cæteris, quàm primam.*

Attentionem hìc præprimis meretur S. Bernardus Lib. III. de Considerat. cap. 5. ad Eugenium Papam scribens: *Superest, ut generaliter super universum Ecclesiæ statum intendat consideratio tua: si plebes clericis, si clerici sacerdotibus, si sacerdotes Deo in ea, qua oportet, humilitate subjecti sint; si in monasteriis & religiosis locis servetur ordo, vigilet disciplina; si super prava opera & dogmata censura ecclesiastica vigeat; si floreant vineæ honestate & sanctimoniâ sacerdotum; si flores fructus parturiant, obedientiam fidelium populorum; si demum vestra ipsorum Apostolica mandata & instituta eâ, qua dignum est, sollicitudine observentur, ne quid in agro Domini tui aut neglectu incultum, aut fraude surreptum inveniatur.* Per Apostolica mandata & instituta ea haud dubiè S. Bernardus hìc intelligit, imò illa clarè indicat, quibus jubetur sacrorum Canonum executio, non quibus his per privilegia derogatur in perpetuum. Hoc significant verba hæc: *Ne quid in agro Domini tui aut neglectu incultum, aut fraude surreptum inveniatur*, Neutrum invenitur, ubi est diligens sacrorum Canonum executio, utrumque invenitur, ubi est ante dicta sacrorum Canonum derogatio.

6.) No-

6.) Notanda etiam sunt, quæ in hanc rem scripsit Ill. Bossuetius Defensione Declarationis Cleri Gallicani *Tom. II. in Corollar pag.* 408. scilicet: „ Hâc exequendi auctoritate freti, Gelasius, ac deinde secuti Romani Pontifices, adversùs Imperatores, ac Regiæ urbis Antistites, in Chalcedonensem Synodum rebellantes, nullâ novâ Synodo indigere se professi, tantâ egere confidentiâ, tantaque vi, ut Imperatores, totamque Orientalem Ecclesiam, ad condemnandos perduelles, solâ jam Sedis Apostolicæ auctoritate perpulerint. Quid ubi nulla Synodus intervenit? Ecclesiarum consensione freti, haud minùs fiducialiter egerunt: Pelagianos nullo loco consistere passi sunt, ac superbis ne illud quidem solatium reliquerunt, ut ab Oecumenica Synodo damnati viderentur. Quis autem Pontifex posteriore ætate, quâ nonnullis potestate aucti videntur, tantâ auctoritate tanta gessit? Tanta potest, auctore & executore Petro, *Capiti connexa Ecclesiarum fides*

7.) Paulo pòst subjungit vir Illustrissimus: „Invicti fuerunt Romani Pontifices, cùm Canonis ab Ecclesiis, sede Apostolicâ, sive auctore, sive probante susceptos vindicarunt. His Constantinopolitanos Præsules alta spirantes, & Principum gratiâ ferociores, & à Nestorianis Acacianisque usque temporibus Ecclesiæ graves, tanquam in schisma erupturos animo providerent, qua gravitate poterant, coërcebant. Orientali Ecclesiæ, quæ novæ Romæ faveret, Nicænos Canones opponebant; invictos se rati, *quamdiu, ùt ipsi profitebantur, secundùm Canonum regulas paternorum, rem gererent.* “ Contrarium sanctissimæ hujus Disciplinæ observamus in hodierna Politica Romana, quam indicamus *cap. III.* §. 7. *n.* 6.

8.) Ita est: Tam diu suus stabit Primatui vigor, quàm diu Rom. Pontifex secundùm paternorum Canonum regulas rem geret; quàm primùm hanc metam prætergreditur,

ceffat *quoad hoc* fubordinatio, & (quod naturale eft) oritur confufio: *Univerfæ pacis tranquilitas non aliter poterit cuftodiri, nifi fua Canonibus reverentia intemerata fervetur*, inquit S. LEO M. *Epift.* 62. (nunc 92.) *cap. IV.* Primatis authoritas, & Canonum obfervantia funt bini cardines, in quibus totus facer orbis vertitur: horum altero convulfo, alter ferè extra activitatem ponitur. Eâ ratione eodemque fenfu fcripfit ad Joannem Panormitanum S. GREGORIUS M. *Lib. XIII. Epift.* 44. (nunc. 37.) *Tunc ftatus membrorum integer manet, fi Caput fidei* (Rom. Pontificem) *nulla pulfet injuria & Canonum manet incolumis atque intemerata femper auctoritas.*

9.) Habet univerfalis Primatus fua jura, partim ex Jure *divino*, *partim ex humano*; imò plura ex hoc quam ex illo. Habet Ordo Epifcoporum ferè omnia fua ex Jure divino. Quantùm ad reciprocam feu refpectivam horum jurium obfervantiam ac defenfionem, nemo æquus negabit, quin par debeat effe & æqualis ratio. Ea fanè eft conftans Ecclefiæ traditio. Hinc GREGORIUS Lib. III. Epift. 29. ad Presbyteros & Diaconos Mediolanenfis Ecclefiæ, in fin. *SICUT ab aliis noftra exigimus, ita fingulis fua jura fervamus.* Item GREGORIUS VII. Lib. I. Epift. 24. ad Brunonem Epifcopum Veronenfem *SICUT Romanæ Ecclefiæ debitum honorem impendi à cæteris Ecclefiis, ita unicuique Ecclefiæ proprium jus fervare defideramus.* Porro INNOCENTIUS III. Lib. I. Epiftolâ ad Rectores Tufciæ: *SICUT jura noftra volumus fervari, fic aliorum jura volumus illibata fervare* &c. Itaque fi, quod Sacri Canones Ordini Epifcopali proprium fecere, naturalis ille Canonum Tutor & Vindex non folùm non defendat, fed tollat ipfa, aut evertat; naturale eft, ut *quoad hoc* Tutor ille non agnofcatur, quoadusque officii fui partes debite refumpferit.

§. VIII.

§. VIII.

Summus Pontifex habet jus, universalis Ecclesiæ nomine, leges aliaque observanda proponendi.

Quemadmodum Petrus, Apostolici princeps Collegii, Matthæi XVI., v. 15. seq. Domino *omnes* Apostolos interroganti; *Quem vos me esse dicitis?* pro omnibus *unus* respondit: *Tu es Christus filius Dei vivi*: ita & Petri successor ex communi eorum, qui in locum Apostolorum successerunt, sensu, nec non ex universali Traditione, ad Ecclesiam loquitur. Sunt autem quædam in fide tam aperta, ut ea pernegare ne contumaces quidem audeant; & est quædam Ecclesiæ Catholicæ vox, quæ quocunque locorum diffunditur; quam etiam ante omnem dictam sententiam Catholici haud graviter audiunt. Quantò magis cùm prolatum judicium ab altissima Petri Sede ad omnes dilabitur Ecclesias? Sic (ut iterum præeuntis Petri exemplo utamur) is Act. I, v. 16. exsurgens dixit in medio fratrum: *Viri Fratres, oportet impleri scripturam &c.* Quæ cùm omnibus manifesta visa esset, nullius exquisita est sententia, sed in verbo Petri omnes agnoverunt sensum Scripturæ.

Non aliâ ratione Petri successor (cum quo, tanquam Centro, omnium Ecclesiarum Antistes communicant, quique vel hoc etiam titulo communis traditionis, præ cæteris, gnarus esse, eámve occurente dubio faciliùs indagare potest) subortâ quæstione veritatem depromit ab alto. Hanc *si omnes*, aut ferè omnes *recognoscant*, tum in Petri decreto communem omnium, totiusque Ecclesiæ sententiam venerantur; hocque est quod dixit S. Leo Papa sermone III. in Anniversario suæ assumptionis cap. 3., relatus in Decreto Gratiani Can. 5, Cauf. XXIV. Quæst. I. *Manet ergo Petri privilegium, ubicunque ipsius fertur æquitate judicium.* Eo sensu idem S. Leo M. Epist. 93. (aliàs 63.) scripsit ad Theodoricum Episcopum Cyri: *Gloriamur in Domino, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro*

priùs

priùs ministerio (al nostrum priùs ministerium) *definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu* (al. irretractabilis. . . . assensus), *ut verè a se prodiisse ostenderet, quod priùs à prima omnium sede formatum, totius Christiani orbis judicium recepisset: ut in hoc quoque Capiti membra concordent.* Alia & plura ejus generis exhibet Bossuetius *Defens. Cleri Gallic. Lib. XIV. cap.* 12. 13. *&* 14. Si autem *graves oriantur seditiones*, fratresque inter se (maximè verò *Episcopi* aut integræ *Ecclesiæ*) collidantur, unicum superest, ut ad *communem Synodum* recurratur, & communis fides communi atque *expressa* Apostolici cœtus & successorem ejus, id est Episcoporum (quorum quisque Ecclesiam suam *in universali Concilio* repræsentat) sententiâ, Spiritu sancto auctore, declaretur. Quo certè in cœtu sit princeps ipse Petrus; cæterum *communi sententiâ* judicium proferetur. Divina planè sunt, & huc omnino pertinent, quæ scripsit S. Cyprianus *Epist.* 71. „Nec Petrus despexit Paulum, quòd Ecclesiæ „ priùs persecutor fuisset, sed consilium veritatis admisit, & „ rationi legitimæ, quam Paulus vindicabat, facilè consensit, documentum scilicet nobis & concordiæ & patientiæ „ tribuens, ut non pertinaciter nostra amemus, sed quæ „ aliquando à fratribus & collegis nostris utiliter & salubriter „ suggeruntur, si sint vera & legitima, ipsa potiùs nostra „ ducamus. Cui rei Paulus quoque prospiciens, & concor„ diæ & paci fideliter consulens, in Epistola sua posuit dicens:
2 Cor. 14. „ *Prophetæ autem duo aut tres loquantur, & cæteri examinent.* „ *Si autem alii revelatum fuerit sedenti, ille prior taceat.*

Itaque si ex inspirato Pontifex extra Concilium ità ediceret, ut in ejus eloquio Ecclesiæ suam traditionem non recognoscerent, his competit jus contradicendi. Ne verò ille sublime sui Primatùs ministerium justæ particularium Ecclesiarum contradictioni exponat, cautelis opus est queis provida antiquitas usa fuit. Nos eas indicamus *cap. IV.* §. 2. *n.* 8. *&* 9. Cæterùm non solùm in legibus condendis, verùm etiam in aliis

aliis gravibus negotiis totam Ecclesiam tangentibus, & Universalis Ecclesiæ authoritate definiendis, Romanum Pontificem eodem prætaxationis jure uti dicimus *cap. II.* §. 7. *n.* 6. *cap. IV.* §. 8. *n.* 5. *cap. V.* §. 9. *n.* 2. Porro quæ præsenti §. tradimus, ea illustrationem, quin & pro re nata modificationem ac restrictionem accipere debent ab iis, quæ de Constitutionibus Ecclesiæ uberiùs tractabuntur *cap. VI.* §. 8.

Quod hìc de causis *Fidei* tradimus, illud quoque in materiis *Disciplinæ* locum invenit. Sanè *Decretis summorum Pontificum* inter Canones Disciplinares etiam debetur locus; sed illis tantùm, quæ pro fundamento habent Canones ab Ecclesia agnitos, maximè Conciliares, & ad horum executionem pertinent.

1.) Non ob quamvis subortam quæstionem sollicitandus Orbis terrarum, aut generalia Concilia statim convocanda sunt, sed ex eâ tantùm causâ, ex qua graves per orbem dissensiones oriuntur, nec aliter pax coalitura videtur. Sed neque ulla lex jubet, aut consuetudo exigit, ut ad œcumenicum Concilium quæcunque quæstiones de *magna* quavis re, sed de *obscura*, *ancipiti*, & gravibus altercationum *nebulis involutâ* deferantur. Sic in Actis Apostolorum cap. XV, v. 2. Concilium non ideo præcisè collectum videmus, quod suborta esset quæstio, sed post ipsam quæstionem *facta seditio non minima*, ut textus loquitur. Vide Jo. Gersonium *Tom. II. col.* 307. *Prop. VI.*

2.) Si Papa (quod Superi avertant) non proponat, sed imponat & imperet universæ Ecclesiæ, etiam sub excommunicationis pœna, quæ particularibus Ecclesiis videantur injusta, aut minùs opportuna, magisque pro excessiva elatione primariæ Ecclesiæ, reliquarum verò depressione adinventa, quàm universali Ecclesiæ & bono Religionis profutura: Faciendum tunc, quod in S. Cypriano laudavit S. Augustinus, quodque vel ipse in illo excusat Bellarminus; de quo nos *cap. II.* §. 12. *n.* 1. & *cap. VI.* §. 9.

3.) Quod

3.) Quod pluries hoc Tractatu insinuamus, id & hic ex S. AUGUSTINO repetendum est: scilicet ad damnandam, imò extinguendam, quamlibet hæresim, neque summi Pontificis neque Conciliorum authoritatem semper desiderari. Sic S. Doctor *Lib. IV. ad Bonif. cap.* 12. „Numquid congregatione Concilii opus erat, ut aperta perniciës damnaretur? Quasi nulla hæresis aliquando, „ nisi Synodi congregatione damnata sit; cùm potiùs „ rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint incomparabiliter „ plures, *quæ UBI extiterunt, ILLIC improbari damnarique meruerunt*; atque inde per cæteras terras devitandæ innotescere meruerunt." Notetur illud: *Ubi extiterunt, illic &c.* id est, in iis diœcesibus vel provinciis, in quibus natæ fuerant. Nec non: *Inde devitandæ &c.* nullà censuræ Romanæ factà mentione. Adde infrà *cap. IV.* §. 2. & *cap. VI.* §. 8. *n.* 3. & 4.

4.) Quando in edicto publico circa materiam fidei Traditio tanquam motivum credendi proponitur, sive à Papa, sive ab alio, non provocatur ad traditionem particularis Ecclesiæ Romanæ, sed aliarum etiam, præcipuè Apostolicarum, Ecclesiarum. Sic Gratianus, Valentinianus & Theodosius A. A. A. ad populum urbis Constantinopolitanæ in *L.* 1. *Cod. de summa Trinitate:* „In tali „ volumus Religione versari, *quam divum Petrum Apostolum tradidisse Romanis*, Religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat; quamque *Pontificem Damasum* „ sequi claret, & *Petrum Alexandriæ Episcopum*, virum „ Apostolicæ sanctitatis. Add. cap. III. §. 6. n. 1.

5.) Qua autem ratione talium decretorum Apostolicæ sedis promulgatio per Ecclesias fieret, paucis verbis, scitè tamen ac distinctè, explicat INNOCENTIUS I. Epist. 24. n. 4. in Collectione Coustantiana *col.* 854. ubi responsis ad Alexandri Antiocheni consultationes datis subjungit: *Gravi-*

Gravitas itaque tua hæc ad notitiam Coëpiscoporum vel PER SYNODUM, si potest fieri, vel per harum (litterarum) *recitationem faciat pervenire, ut OMNIUM CONSENSU studióque firmentur.* Ex his duplicem observare est Pontificia decreta promulgandi modum: unum quidem, cùm Episcopis aliisque *in Synodum* coëuntibus; alterum verò, cùm Episcopis itidem, sed singulis & seorsim, denuntiata, eorum *consensu* confirmabantur. Quamvis Innocentio magìs arrideat facta in Synodali cœtu promulgatio, eamque, *si fieri potest*, præferri amet; haud dubiè quia magìs authentica est, magisque ad *omnium consensum*, quo decreta sua firmari cupit, patefaciendum accommodata. Ubi verò est consensus, ibi quoque deliberandi atque dissentiendi facultas supponitur.

6.) Hac vià Concilii (scilicet Lateranensis II. anni 1139.) usus fuit INNOCENTIUS II. ad publicandum Decretum Gratiani, ejusque procurandam receptionem. Quamvis enim privatum hoc Monachi opus, anno 1127. uti refert Tholosanus, exaratum, aut saltem, quod mavult Bellarminus, eò anno inchoatum, nec eo judicio ac curâ confectum sit, ut nomen *Concordiæ discordantium Canonum* sustineat, nec à Pontifice aliquo Juris robur acceperit: non tamen eò minùs studuerunt Pontifices, ut illud gentibus omnibus tanquam genuinum Corpus Canonum insinuaretur, licèt irrito aliquamdiu conatu, cùm tot experimentis moniti Reges ac Principes non possent non subolfacere, quid monarchicis his principiis, eorumque generali insinuatione, affectet aula Romana. Rem sic refert Odericus Vitalis, qui floruit circa annum 1140. Hist. Eccles. Lib. XIII. pag. 919. *Multa eis* (Patribus Concilii Lateranensis) *Papa* Innocentius *de priscis Codicibus propalavit, insignemque SACRORUM DECRETORUM TEXTUM congessit. Sed nimis abundans*

 per

per universum orbem nequitia terrigenarum corda contra ecclesiastica scita obduravit. Unde remeantibus ad sua Magistris apostolica decreta passim per regna divulgata sunt. Sed nihil, ùt manifestò patet, oppressis & opem desiderantibus profuerunt, quoniam à PRINCIPIBUS & OPTIMATIBUS REGNORUM cum subjectis plebibus parvi pensa sunt. Adde Sim. Frid. Hahn *Hist. German. Tom. III. cap.* 4. §. 9. *pag.* 203. *Not. CC.*

7.) Plura de decretorum Sedis Romanæ publicatione & receptione collegit ac eruditè exposuit P. Coustant in Præfat. ad Epistolas Romanorum Pontificum *num.* 47. *pag.* 49. *seqq.* Conf. §. præced. n. 2. & seqq. Vid. etiam infrà cap. IV. §. 2. n. 7. Sed & illa, quæ in Majoribus, licèt non Generalibus Synodis definita fuerant, haud rarò ad Romanum Pontificem eo fine dirigebantur, ut per ejus organum omnibus Ecclesiis innotescerent. Sic Patres Concilii primi Arelatensis Acta & Canones à se constitutos dirigunt ad Silvestrum Papam cum Epistola, qua eum rogant, *ut per ipsum*, tanquam *qui majores diœceses tenet*, (i. e. cujus authoritas extensiores fines tenet) decreta Concilii *potissimùm omnibus insinuentur:* apud Harduinum *Concil. Tom. I. col.* 261.

§. IX.

Qua ratione Papa sollicitudinem suam, ad omnes Ecclesias pro observantiâ Canonum se se extendentem, exercere debeat, ex SS. Cypriano & Augustino declaratur.

Idem exemplis ab Ecclesia Orientali desumptis ostenditur.

Diximus, & inter attributa universalis Primatûs primariò numeravimus jus & obligationem summi Pontificis, curandi atque intendendi, ut per universam Ecclesiam observentur Canones,

nones, tam circa Doctrinam, quàm circa Disciplinam universaliter receptam. Si autem ulteriùs, quo modo hæc cura ad mentem & sensum Canonum in usum redigi debeat, exploretur, nonnulla SS. Augustini & Cypriani loca, quibus pro exemplo utimur, nobis sufficiens lumen accendent. Et S. AUGUSTINUS quidem, postquam *Lib. I. contra duas Epist. Pelagian. cap. I.* ad Bonifacium Papam scripsisset, necessarium esse, ut irrumpenti Pelagianismo occurratur, addidit, hanc sollicitudinem omnibus Episcopis communem esse, magìs tamen ad Romanum Pontificem pertinere: *Cùm sit*, ait, *communis omnibus nobis, qui fungimur Episcopatûs officio; quamvis in eo præmineas celsiore fastigio, Speculâ Pastoris.* Itaque si novus in Ecclesia error exsurgat, Episcoporum earum diœcesium, in quibus nascitur, est, se se illi objicere; quod si facere negligant, aut si sola eorum authoritas ad id minimè sufficiat, sanctæ sedis pondus adjiciendum est, ut malum eò certiùs, fortiusque comprimatur. Hac disciplinâ & methodo usi sunt Episcopi Africæ in negotio Pelagianorum: Scilicet Patres Conciliorum Carthaginensis & Milevitani an. 416., postquam novam hanc hæresim damnaverant, hoc suum judicium INNOCENTIO Papæ communicàrunt, ut Apostolicæ Sedis authoritas eis ad suffocandum errorem accederet: *Procul dubio*, ajunt, *ista te permovent, ut ab eis corrigendis, ne latiùs serpant, multosque contaminent, vel potiùs interimant, dum sub nomine Christi à gratia Christi penitus alienant, omnino dissimulare non possis;* apud Harduinum *Tom. I. col.* 1223. Atque eâ ratione decreta Romani Pontificis in materia fidei ad universam Ecclesiam pertinent; attamen salvo jure Episcoporum, hæc decreta examinandi, utì alio loco dicemus. Eadem de Pontificio Primatu, hujusque exercitio disciplina concipitur ex Epistola S. Cypriani scripta circa annum 254. ad Stephanum Papam occasione Marciani Arelatensis Episcopi, quem Novatianorum sectæ addictum ex Faustini Lugdunensis litteris intellexerat. Hunc cùm Præsules Galliæ à sua sede deponere negligerent, scripsit ad Stephanum Papam CYPRIANUS

Epist. 13. *Lib. III.*: *Cui rei nostrum est consulere & subvenire, Frater Carissime, qui divinam Clementiam rogitantes, & gubernandæ Ecclesiæ libram tenentes &c.* Agnoscit hic imprimis S. Martyr & Doctor, firmatque, omnibus Episcopis pro bono universalis Ecclesiæ vigilandum, maximè enascente adversùs fidem errore: *Idcirco*, addit, *Frater Carissime, copiosum est corpus Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutine atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex Collegio nostro hæresim facere, & gregem Christi lacerare, & vastare tentaverit, subveniant cæteri.* Ex hoc principio Cyprianus, quanquam à Gallia remotus, venit in adjutorium fidei in illa periclitanti. Attamen amplius quoad hoc in Romano Pontifice jus recognoscens, hunc urget, ut majorem suam authoritatem interponat, eo fine, ut deposito Marciano, alioque in ejus locum constituto Episcopo, schismatis tollatur occasio: *Dirigantur*, inquit, *ad provinciam, & ad plebem Arelate consistentem à te litteræ, quibus abstento Marciano, alius in locum ejus substituatur, & grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus, & vulneratus contemnitur, colligatur.* Non quasi solius Stephani Papæ authoritate Marcianus destituendus, & alius in ejus locum ponendus esset Arelate Episcopus (nam de simili Romani Pontificis jure tunc ne cogitabatur quidem), sed ut promotore Stephano, tanquam inter omnes Primas tenente, Episcopi Galliæ excitarentur ad satisfaciendum suo officio adversùs Collegam schismaticum. In proprio significatu *abstentio* significat *excommunicationem*, in extraneo *depositionem*; quanquam hæc potiùs illius esset sequela: utrumque autem, sicut & quod de *colligendo dissipato* per Marcianum *grege* mox subditur, erat synodi materies; quam proinde hujus negotii causâ in Gallia collectam fuisse prudenter creditur. Subjungit in fine Epistolæ S. Pater: *Significa planè nobis, quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus, ad quem fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.* Hoc scire Cypriani intererat, ut nôsset, cui dirigendæ essent Litteræ Formatæ, ad communionem unitatemque cum Galliis servandam. Simili supre-

supremi muneris sui vigilantiâ CÆLESTINUM Papam, postquam à S. Cyrillo de prævaricatione Nestorii monitus fuerat, adversus hunc usum fuisse, dicemus *cap. V.* §. 4. *n.* 2. præter complura alia, quæ per decursum hujus Capitis insinuamus.

1.) Omnis Ecclesiastica potestas versatur circa *Dogma*, aut circa *Disciplinam*. Quæ circa illud sit Romani Pontificis præcipua & generalior, quæ respectiva Episcoporum, auctoritas, apparet ex jam dictis, & iis, quæ cap. IV. §. 2. porrò trademus. Quod ad externum Ecclesiæ regimen attinet, de ejus partibus agemus singulatim tum eodem Capite IV. tum alibi. Nullam prætermittemus regiminis Ecclesiastici partem, in qua aliquid juris sibi vindicare possit Romanus Pontifex; & ubilibet curatè indagabimus, quid in quavis habeat juris *originarii*, quid *adventitii*. Eo intuitu tractabimus de *Conciliis*, de *Judiciis*, de *Legibus* &c.

2.) Hic prævié asserimus, principalius jus & officium Primatis nostri nullum esse, quàm ut *ante alios omnes* curet, ut circa *fidem & mores* statuta Canonum maneant illibata; diverso tamen modo: fides enim eadem esse debet in toto mundo; mores econtra, quatenus legi divinæ non repugnant, & substantiam rerum credendarum non ingrediuntur, pro genio, usu & statu provinciarum ac regnorum varii esse possunt; nec tenentur populi & diœceses particulares suos usus, siquidem illaudabiles non sint, universalitati accommodare.

3.) Quæ ex SS. Augustino & Cypriano *hoc* §. pro regula proposuimus, ex actis Ecclesiæ *Latinæ* desumpta sunt. Sed nec aliâ disciplinâ *Græci* utebantur respectu primæ sedis. Hinc S. BASILIUS *Epist.* 69. scripsit ad Athanasium: *Visum est mihi consentaneum, ut scribatur Episcopo Romano, ut quæ hìc geruntur consideret, & sententiam*

tiam expromat; scilicet ubi pro religione *in commune* consulendum est, minimè prætereundus Romanus Pontifex; imò hujus partes sunt, ut causâ legitimè discussâ primus suam sententiam expromat, præsertim si ea causa generalior sit, & malum latiùs serpere velle videatur. His principiis innixus idem S. BASILIUS *Epist.* 70. scripsit ad Damasum Papam: *Omnino nihil exposcimus nòvi, sed quod & cæteris olim beatis ac Deo dilectis viris usitatum & præcipuè vobis. Novimus enim ex serie memoriæ, à Patribus nostris interrogatis & litteris etiamnum apud nos asservatis edocti, Dionysium beatissimum illum Episcopum* (Romanum), *qui apud vos & rectâ fide & reliquis virtutibus enituit, invisisse Ecclesiam nostram Cæsariensem, & Patres nostros per litteras consolatum esse, ac misisse, qui fratres captivos redimerent . . . . . Nunc difficilior ac tristior est rerum nostrarum status, & curâ majore indiget. Neque enim terrenarum ædium lugemus demolitionem, sed excidium Ecclesiarum: neque corporum servitutem, sed animarum captivitatem quotidie ab hæresis propugnatoribus perfici videmus. Quare nisi jam ad suppetias ferendas excitemini, paulò post nec quibus manum porrigatis inventuri estis, omnibus sub hæresis potestatem redactis.* Aliud pro Orientali Ecclesia exemplum dedimus paulo antè in Cælestino Papa respectu Nestorii.

4.) Hanc certè universalem Ecclesiarum curam, & servandæ in eis, tam Græcis, quàm Latinis orthodoxæ fidei, S. DIONYSIUS ALEXANDRINUS & tota ejus Ecclesia agnovit in Dionysio Episcopo Romano; cùm enim ille à quibusdam Catholicis, quasi malè sentiret de SS. Trinitate, delatus fuisset, misit ad Dionysium Romanum apologeticos libros, quibus ab omni hæreseos suspicione se purgavit. Vid. BARONII *Annal. Eccles. Tom. II. an.* 263. *n.* 31. & *seqq.*

5.) Accidit nonnunquam, ut Papæ hæresim ejusque auctorem seu fautorem damnaret, atque loco, etiamsi Episcopus esset, pellendum decerneret. Attamen id ita eveniebat, ut Pontifex depositionem ipse, & jure suo decernere non videretur, sed hæc tanquam damnationis & excommunicationis sequela haberetur, aut verò quæ à Papa eatenus decreta essent in Synodo deinde confirmarentur. Ita cùm ad Siricium Papam delata esset impia Joviniani scriptio, errorem ipsum & fautorem erroris, convocato Clero, rogataque priùs omnium sententiâ, anathemate confixit; Sic autem confixit, ut non tam judicare se, quàm Apostoli præcepto obsequi, ejusque judicium denuntiare profiteretur: *Apostoli*, inquit Epist. 7. n. 4. *secuti præceptum, quia aliter quàm quod accepimus annuntiabant* (Jovinianus ac Socii) *omnium nostrûm tam Presbiterorum & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri, unam scitote fuisse sententiam, ut. . . . . qui incentores novæ hæresis & blasphemiæ inventi sunt, divinâ sententiâ & nostro judicio extra Ecclesiam remaneant.* His jungendum Decretum Zosimi Papæ quod retulimus §. 7. n. 2. Tulerat etiam Papa Cælestinus in Pelagianos depositionis sententiam; hanc firmat *EPHESINA SYNODUS* anno 431. ad Cælestinum scribens: *Lectis in sancta Synodo gestis quæ celebrata sunt in depositionem irreligiosorum Pelagianorum & Cælestinorum Cælestii, Pelagii, Juliani, Præsidii, Flori, Marcelliani, Orontii, & similia eis sapientibus, censemus & nos valida & firma perdurare quæ definita fuerunt à tua reverentia, & consentanei sumus in sententia omnes depositos eos habentes;* apud Harduinum *Tom. I. Concil. col.* 1510. Coustantium in *Collect. Epist. RR. PP. col.* 1175. Adde infrà cap. V. §. 4. n. 9.

6.) Interim perstat quod jam dictum est, à Pontifice ipso utcunque contumaces non fuisse depositos, sed nec aliâ ratione punitos. Postquam Joannes Archiepiscopus &

Patriarcha Constantinopolitanus nomen ac titulum *Episcopi Universalis* (de quo nos agemus hujus Capitis §. 11.) admisisset, & ad sæpe iteratas GREGORII M. admonitiones eum noluisset demittere, hic illum nec depositionis nec aliâ pœna coërcere tentavit, sed scripsit ad Eulogium Alexandrinum & Anastasium Antiochenum *Lib. V. Epist.* 43. *edit. nov.* „Magnopere orandum „est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, ut hunc à mente illius avertat errorem, hoc ab „unitate atque humilitate Ecclesiæ malum superbiæ & „confusionis amoveat. Et favente Domino omnibus „viribus concurrendum atque providendum, ne in unius veneno sermonis viventia in Christi corpore membra moriantur. Si enim hoc dici licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur; & cùm fortasse is in errore perit, qui Universalis dicitur, nullus „jam Episcopus remansisse in statu veritatis invenitur. „Obtestor ergo, ut constanter ac sine præjudicio servetis, sicut accepistis, Ecclesias, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolicæ usurpationis adscribat. State fortes, state securi, scriptáque cum Universalis nominis falsitate, nec dare unquam, nec suscipere præsumatis. Omnes Episcopos curæ vestræ subjectos ab „hujus elationis iniquitate prohibete, ut universæ vos „Ecclesiæ Patriarchas, non solùm in bonis operibus, „sed etiam in veritatis auctoritate cognoscant. Siqua „autem forsan adversa subsequuntur, unanimiter persistentes etiam moriendo debemus ostendere, quia in „damnando Generalitatis nomine nostrum specialiter „aliquid non amamus." Talibus mediis Ecclesiastico-politicis opportunè utebatur, qui in Ecclesia maximâ authoritate pollebat, jurisdictionem autem propriè talem non poterat exercere.

§. X.

§. X.

Rom. Pontifex habet jus mittendi Legatos ad opus officii sui Primatialis.

Ne verò in hoc committantur abusus in plerisque regnis muneri & functionibus Legatorum fines ponuntur.

Reliqua Romani Pontificis reservata, suprà §. 4. enuntiata, aliis locis opportuniùs, non minùs tamen solidè, elucidabuntur. Hìc interim prætermittendum non est, quòd Papæ pro exercitio & usu jurium suo Primatui adhærentium competat facultas habendi in provinciis & regnis *Vicarios & Legatos.* Hinc INNOCENTIUS I. exemplo provocatus Apostolorum, qui *principes Evangelii constituti, cæterarum rerum causas necessitudinesque suis discipulis curandas obeundasque mandarunt*, scripsit anno 412. Thessalonicensi Episcopo Ruffo: *Divinitus ergo hæc procurrens gratiâ ita longis intervallis disterminatis à me Ecclesiis discat consulendum, ut prudentiæ gravitatisque tuæ committendam curam causasque censeam.* Epist. 13. Adde S. GREGORII M. Epist. 54. & 55. Lib. V. nov. edit. Scilicet cùm supremo Pontifici vi sui muneris incumbat cura, inspectio, & quædam superintendentia in omnes Ecclesias, in nullibi, *quoad hoc*, potest haberi pro extraneo. Quia verò ipse omnibus adesse non potest, sic prohiberi nequit, quòminùs per Nuntios has suas partes expleat. Eâ ratione in *cap.* 20. *de Consuetud. inter Extravagantes Communes* Principes & subditi excommunicantur, si prohibeant ingressum Legati Pontificis.

Interim minor majorve fuit Legatorum authoritas, prout creverunt obstetricantibus Isidorianis Decretalibus, jura Romanorum Pontificum. Postquam vigore harum spuriarum Epistolarum certum credebatur, nullum Concilium pro rato perfectóque haberi, nisi cui Pontifex per se vel per suos delegatos præsedisset nec quemquam Episcoporum deponi posse, nisi authoritate Sedis Apostolicæ; necesse erat frequentissimos

ſimos in provincias Legatos mitti. Poſtquam etiam Concilia exaruiſſent, non decerant tamen Pontificibus obtentus, ſuos Legatos provinciis obtrudendi. Admodum generale eſt quod in hanc rem ſcribit ALEXANDER II. Epiſt. 21. ſcilicet: *quòd cura univerſalis Eccleſiæ cogat mittere Legatos ad viſitandas Eccleſias, cùm Pontifex per ſe id facere nequeat.* Diſertiſſimus in eadem materia eſt INNOCENTIUS III. Lib. IV. Epiſt. 104. ad Imperatorem Conſtantinopolitanum, ubi: *Dominus Sedem Apoſtolicam totius Chriſtianitatis Caput inſtituit & Magiſtram; à qua ſicut Unguentum in Capite, quod deſcendit in barbam Aaron, & ad oram etiam veſtimenti, panis intellectus & vitæ ad alias procedat Eccleſias, cum doctrinâ fidei, & aquâ ſapientiæ ſalutaris. . . . Eapropter Pontificem portare onera gravia cum plenitudine poteſtatis. . . . . verùm attendens, quòd meſſi multæ operarius unus non ſufficit, multos ſibi operarios & coadjutores adjungit ac per eos exequitur, quod per ſe non poteſt perſonaliter adimplere . . . . ſic vices ſuas aliis committendo, ut intelligatur ipſemet facere, quod per alios fieri decernit. Cùm igitur non ſolum neceſſitas Eccleſiæ ſed etiam ultilitas Conſtantinopolitani Imperii poſtulârit, illuc ac latere noſtro deſtinari Legatum &c.* His in definitis rationibus ita increvit Legatorum frequentia & authoritas, ut cuncta provinciarum negotia ad eos deferre licuerit ſive ageretur de judiciis, ſive de privilegiorum confirmationibus, ſive de aliis quibuscunque rebus. Conf. Thomaſſinus *Part. I. Lib. 2. cap.* 119. Equidem Concilium Tridentinum ejus agnoſcens authoritatis, qualis tunc à Legatis excercebatur, abuſum, aliquos ei limites poſuit; aſt poſteritati relictum manſit, detectâ ſeriùs memoratarum Decretalium falſitate & injuſtitiâ, penitùs emendare quod hac in parte Regnis noxium, & Epiſcoporum juribus adverſum intelligitur.

1.) Ab initio Legati Pontificii ne minimam quidem partem jurisdictionis exercebant, ſed erant meri *Apocriſarii*, & *Reſponſales* Cum ſub Chriſtianis Imperatoribus Eccleſia

ſia cœpit exaltari, ſuos in comitatu Cæſarum Papæ habebant Legatos, qui Imperatoribus negotia propo-nerent, & de his referrent iterum ad Pontificem, ad-inſtar Legatorum aliorum Principum.

2.) Sæculo IX. poſt falſas Decretales Nuntii Apoſtolici am-pliſſimam poteſtatem ſortiebantur, ut ad ſpecimen regi-minis ſæcularis eſſent inſtar Præſidum provinciarum; exer-cebantque concurrentem cum Epiſcopis jurisdictionem. Aucta hæc ſunt maximè ſub Gregorio VII. & Bonifacio VIII. adeo, ut quidquid eſſet jurisdictionis, vel conten-tioſæ, vel voluntariæ, hoc iidem Legati in provinciis exer-cerent. Vid. clar. Barthelii *Annotat. ad Jus Can. P. En-gel Lib. I. Tit.* 30. *pag.* 108. Meritò igitur his Legationi-bus ſe ſe oppoſuerunt Reges & Principes, Archiepiſcopi & Epiſcopi: illi quidem, quia ſuis provinciis & ſubditis valde graves acciderunt; hi vero, quia eorum beneficia conferebant, & præripiebant jurisdictionem. Itaque præprimis inter Reges Angliæ & Rom. Pontifices fuit conventum, ne poſthac Apoſtolici Legati mittantur in Angliam, niſi de Conſenſu Regis. Idem jus reges Scotiæ ſibi aſſerruarunt. Celebre eſt reſponſum, quod Rex Sco-tiæ cuidam Legato Pontificio intrare volenti dediſſe fertur: *Non me memini Legatum in mea terra vidiſſe, nec opus eſt aliquem vocandum. Deo gratias: omnia ſe bene habent.* Exemplum recens de non admiſſo per Ge-nuenſem Rempublicam in Regno Corſicæ Legato & Vi-ſitatore *Cæſare Creſcentio ab Angelis* à moderno Pontifice Clemento XIII. miſſo, in omnium memoria verſa-tur. Hanc recuſationem non fuiſſe illegitimam, defen-dit clar. Oberhauſer *Prælect. Canon. Lib. I. Tit.* 30. §. 18.

3.) Tandem per Concilia, Conſtantienſe & Baſileenſe, po-tiſſimùm verò per Tridentinum *Seſſ. XXIV. cap.* 20. quo-dammodo reſtricta eſt exceſſiva Legatorum authoritas, & Epiſcoporum jurisdictio quaſi poſtliminio reſtituta; ita, ut

ut ſub pœna nullitatis omnes cauſæ in prima inſtantia coram Epiſcopis tractandæ ſint, nec detur niſi à *definitivis* eorum ſententiis appellatio. Obſervat autem Barthelius *loc. cit. pag.* 109. propter has, ſimilesque reſtrictiones non mitti ampliùs Cardinales, ſed plerumque Archiepiſcopos in Partibus.

4) In Gallia, Belgio, & Siciliâ, Pontificii Legati ne minimam partem jurisdictionis exercent. Antequam autem in Galliam admittantur, indigent permiſſione Regis; bulla legationis Parlamento Pariſienſi exhibetur, in quâ ſi quid inveniatur Libertatibus Eccleſiæ adverſum, illud modificatur; ſic verificatæ, approbatæ, & modificatæ facultates Nuntii regiſtrantur in omnibus Regiis Curiis (*Parlements*) ad quarum diſtrictus eædem facultates extenduntur; denique jurat Nuntius, ſe non aliter, quàm ita, & quamdiu Regi placitum fuerit, his approbatis facultatibus uſurum. Hericourt *Loix Eccleſiaſtiques Part. I. Chap.* 7. §. 6. *ſeqq.*

5.) In Germania Nuntii Apoſtolici ampliore adhuc utuntur poteſtate, quàm in aliis regnis; cognoſcunt nempe in illa, & decidunt cauſas in ſecundâ & ulteriore inſtantiâ; non tamen id peræque in omnibus Germaniæ partibus; Moguntini e. g. nuntio ad tractum Rheni nihil jurisdictionis in ſua Archidiœceſi permittunt. Hæ variationes tam temporum, quàm locorum, ſufficiunt ad probandum, omnia hæc quantùm cum eſſentialibus juribus Primatûs neceſſariam non habent connexionem, mutationibus eſſe obnoxia, neque aliud fere habere fundamentum, quàm *in origine* falſas Decretales, *in conſervatione* majorem vel reſpectivè minorem potentiam, vigilantiam & genuinorum Jurium notitiam; quæ omnia *in Sacris* non faciunt Jus.

6.) Quemadmodum *Legatis*, ne limites Pontificiæ poteſtatis excederent, fines à Regibus & Synodis poſiti ſunt, ita & Romanæ Sedis *Vicarii*, hinc inde in partibus conſtituti,

ſtituti, ſuos invenerunt obices, ùt primùm Epiſcoporum, Metropolitanorum, ſeu Provincialium Synodorum præjudicium obſervabatur. Ex pluribus exemplis damus unum alterùmve: Cum SERGIUS Papa II. anno 844. Drogonem Metenſem Epiſcopum ſuum trans Alpes Vicarium conſtituiſſet, ut omnium illic ſollicitudinem gereret, cum poteſtate congregandi Synodos generales in Germania & Gallia iisque præſidendi, recipiendi etiam auctoritate Apoſtolicà appellationes, examinandi Epiſcopos & Abbates &c. Patres concilii Vernenſis, eodem anno menſe Decembre habiti, imprimis ſtatuerunt Canone XI. *de prælatione reverendiſſimi Drogonis definire aliud non audemus, niſi exſpectandum, quàm maximus cogi poteſt, Galliæ Germaniæque conventum, & in eo Metropolitanorum reliquorumque Antiſtitum inquirendum eſſe conſenſum, cui reſiſtere nec volumus, nec valemus.* Deinde vero hunc conſenſum nunquam ſecutum fuiſſe, ſicque Pontificium hunc Vicariatum, tanquam juribus aliorum Præſulum præjudicialem, evacuatum manſiſſe, intelligimus ex Hincmari *Epiſt. XLIV. cap.* 30. ubi: *Quod* Drogu *affectu ambit, effectum non habuit; & quod efficaciæ uſu, non conſentientibus quibus intererat, obtinere non potuit, patientiſſimè, ùt eum decuit, toleravit, ne ſcandalum fratribus Conſacerdotibus generans, ſchiſma in ſanctam Eccleſiam introduceret.*

7.) Similiter cùm Anſegiſo Epiſcopo Senonenſi à Romanâ ſede jura Apoſtolici Vicariatûs per Galliam & Germaniam attributa eſſent, atque Epiſcopis in Pontigonenſi Synodo congregatis authoritate Caroli Calvi Imp. ea agnoſcenda proponerentur, hi Pontificium decretum acceptàrunt quidem, ſed non aliter, quàm *ut ſervato ſingulis Metropolitanis jure privilegii ſecundùm ſacros Canones, & juxta decreta Sedis Romanæ Pontificum, ex eisdem ſacris Canonibus promulgata, Domini Joannis Papæ Apoſtolici juſſionibus*

ſionibus obedirent. Et cùm Imperator & Legati Apoſtolici ſatìs egerint; ut abſolutè Archiepiſcopi reſponderent, ſe obedituros de primatu Anſegiſi, ſicut Apoſtolicus ſcripſiſſet, aliud, niſi ùt prædictum eſt, reſponſum ab eis extorquere non potuerunt. Annales Bertiniani *ad annum* 876. Cùm autem hac declaratione inattentà Imperator juſſiſſet ſellam plectilem poni ante omnes Epiſcopos Ciſalpini regni ſui, & in ea Anſegiſum collocari, reclamavit Hincmarus Remorum Archiepiſcopus, audientibus omnibus *hoc factum ſacris regulis obviare*; & ſic ſoluta eſt Synodus in illa die. De hoc negotio iterum agemus infrà *cap. IV.* §. 1. *n.* 4. Adde Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. V. Cap.* 45. *n.* 2. 3. 4. *&.* 6. nec non *Lib. VI. cap.* 29. *n.* 3. 4. 5. item *cap.* 28. *n.* 11.

Hæc ſufficiunt ad probandum jus Epiſcoporum, Principum, Nationum, contradicendi Litteris Legatorum & Vicariorum papalium, in quantum eæ illorum juribus præjudicant, aut genuinis Canonibus adverſantur. Pone tamen, exſtare exemplum ſimilium litterarum & commiſſionum, quibus contradictum haud appareat: ſive illud factum ſit aliquorum indulgentià, veri juris ignorantià, ſeu alià quavis cauſà, per hoc Romanæ Curiæ rationibus nequidquam accedit. Vid. infrà *cap. VIII.* §. 6.

§. XI.

Principatus Summi Pontificis per univerſam Eccleſiam non tam eſt jurisdictionis, quàm ordinis, ac conſociationis.

Quo ſenſu Papa dicatur Epiſcopus univerſalis?

Vidimus §. 8. *cap. I.* quanto ſtudio laboraverint in Concilio Tridentino Romani, ut Pontifex *Univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus & Rector* declararetur; quamquam fruſtraneo conatu.

natui. Expoſuimus præſentis Capitis §. 4. & *ſeqq.* qualiter eidem ſummo Pontifici incumbat *ſollicitudo univerſæ Eccleſiæ*, ſeu, ùt malunt Galli, *ſollicitudo omnium Eccleſiarum*; at inde non ſequitur, Papæ competere jurisdictionem propriè dictam, & immediatam in omnes Eccleſias. Diximus §. 8., eſſe ei jus proponendi Leges ab omnibus Eccleſiis obſervandas; verùm addidimus, id eum facere non ſuo jure, ſed univerſalis Eccleſiæ nomine, proindeque ab hujus voluntate dependere, an has ùt ſuas velit agnoſcere. Ad eum non pertinere de quibuſcunque per orbem Chriſtianum eccleſiaſticis cauſis cognoſcere & ſtatuere; imo ante Concilium Sardicenſe ne ullâ quidem ratione jus appellationis ad eum pertinuiſſe probabimus *cap. V.* Poteſt convocare Generale Concilium; ſed & Senatum congregat Præſes, absque quòd ſolus jurisdictionem teneat, quæ penes Corpus reſidet. Debet in caſu exortæ hæreſis (ſicut fecit Stephanus Papa in cauſa Marciani Arelatenſis) ſcribere ad Epiſcopos Provinciæ vel Regni, ut ſchiſmaticum Epiſcopum cauſâ cognitâ deponant, ſcandalum tollant, Canones Conciliorum univerſaliter receptos obſervent, & ſimilia; ſi verò hi monitis minùs obſecundent, ipſe per ſe, ſuaque Primatiali authoritate ſcandaloſum vel hæreticum Præſulem non deponit (hoc enim ex ſenſu genuinorum Canonum in ejus facultate non eſt) ſed eum, eique adhærentes excommunicat. Aſt ne ipſa quidem hæc excommunicatio eſt actus jurisdictionis proprie talis, uti *cap. ſeq.* demonſtrabimus, quippe cujus jus cuique Epiſcopo reſpectu cujuscunque hæretici, etiam non ſubditi, competit. Verè etenim GELASIUS Papa Kal. nov. an. 493. ſcripſit ad Fauſtum legationis officio Conſtantinopoli fungentem apud Harduinum Collect. Concil. Tom. II. col. 884. *Quod non ſolùm Præſuli Apoſtolico facere licet, ſed unicuique Pontifici, ut quoslibet & quemlibet locum, ſecundùm regulam hæreſeos ipſius antè damnatæ, à Catholica communione diſcernant.* Clerus Gallicanus in celebri ſua Declaratione de Eccleſiaſtica poteſtate anno 1682. editâ, propoſitione quartâ edixit: *irreformabile non eſſe S. Pontificis*

judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit; mox addens: *in fidei quæstionibus præcipuas esse ipsius partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias PERTINERE.* Rectè haud dubiè; nec quisquam bonus Catholicus aliter sentiet. Sed vigilanti verbo *Pertinere* Clerus usus fuit, quod conjunctum cum præcedente *negativâ irreformabilitatis*, ac cum jure omnium & singulorum Episcoporum propriâ veraque, in ipsos à Christo delapsâ, authoritate cognoscendi de puritate Decretorum fidei à Romana sede emanantium, sufficienter excludit *imperium*, quod omni jurisdictioni verè tali connatum est. Quæ si in causis *Doctrinæ* vera sunt, in negotiis *Disciplinæ* minus adhuc dubii habent & difficultatis. Sed de his agemus pleniùs infrà *cap. V.* §. 4.

1.) In contentione, quæ fuit inter S. STEPHANUM Papam & S. CYPRIANUM de Baptismo Hæreticorum, hic. S. Pater illum in Carthaginensi Synodo III. circa an. 255. apud Harduinum *Tom. I. col.* 159. perstringens ad Collegas suos, ex tribus Africæ provinciis congregatos, dixit: „ Neque enim quisquam nostrûm Episcopum se „ esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad „ obsequendi necessitatem Collegas suos adigit, quando „ habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab „ alio non possit cum nec possit ipse alterum judicare. „ Sed exspectemus universi judicium Domini nostri Jesu „ Christi, qui unus & solus habet potestatem & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu „ nostro judicandi. “ Qui bonâ fide contulerit inter se quæ in hac controversia Stephanum inter & Cyprianum acta sunt, animadvertet facilè, S. Cyprianum, licèt aliás Primatum, Romani Pontificis probe recognoverit, uti hujus Capitis §. 3. *n.* 3. demonstravimus, verum imperium & externam coactionem ab eo exclusisse. Talem scilicet hic S. Martyr præter-propter fatebatur principatum.

patum summi Pontificis in *universali* Ecclesia, qualem Cyprianus gerebat in *Africana*, qui æqualitatem & libertatem Episcoporum Africæ non infirmabat, sed jus solùm dabat Concilia convocandi, iisque præsidendi, Coëpiscopos fraternè admonendi, similiaque, quæ Romano Pontifici *per totam Ecclesiam* competunt, in sua Africana exercendi; eo semper salvo, quod Stephani R. P. universalis Primatus sit ex institutione Christi, Cypriani econtra humanæ ordinationis.

2.) Quod multi in Papa *Jurisdictionem* vocant, nos *Authoritatem* dicimus. Quis rectiùs loquatur, judicent peritiores. Fortè de re convenimus, sicque inutilis esset de voce concertatio. Saltem nos cum Tridentino loquimur, quod quoties de primariis Apostolicæ Sedis in Ecclesia juribus agit, semper *authoritatis*, nunquam *jurisdictionis* vocabulo utitur. Vid. Sess. VII. in fine præfat. de Reform. & Sess. XXV. cap. 21. Dico itaque Romani Pontificis Primatum non esse simplicem nominis & gradûs prærogativam; ad eum originariè pertinere jus immediatum & universale vigilantiæ, adhortationis, imò excommunicationis, eo quo diximus sensu, aliaque quæ hoc cap. singulatim recensuimus. Hac ratione ex omnibus totius orbis Ecclesiis ad Papam recurri potest, atque ad eum referri debet de gravioribns causis, fidem & unitatem Ecclesiæ concernentibus. Loquimur identidem de juribus Primatui *à Deo* annexis, non de iis, quæ illi *ex facto hominum*, accesserunt, sive per Ecclesiæ consensum & legitimos Canones, sive per spurias Decretales, sive demum per obscurorum fata temporum & circumstantiarum. Pluribus de hac materia & ex professo agemus *Cap. V.* §. 4.

3.) Graviter sanè peccant, qui eo sensu Romanum Pontificem *Catholicæ Ecclesiæ Episcopum* dici existimant, quasi Catholica Ecclesia ejus diœcesis sit, in qua ipse proprio

jure Episcopum agat, reliqui Episcopi, præter nomen, vicariam illius unius præfecturam tantùm administrent. Hos sæpe in Epistolis suis perstringit S. GREGORIUS M. Maximè autem notanda sunt verba Epistolæ ejus ad Eulogium Alexandrinum, quæ est XXX. Lib. VIII. Indict. 1. nov. edit. ubi: *Indicare quoque*, ait, *vestra Beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur, dicens; SICUT JUSSISTIS. Quod verbum jussionis peto à meo auditu removete; quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus Patres Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi Non tamen invenio Beatitudinem vestram hoc ipsum, quod memoriæ vestræ intulit, perfectè retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere, & ecce in præfatione Epistolæ, quam ad meipsum, qui prohibui, direxistis, superbæ appellationis verbum, Universalem me Papam dicentes, imprimere curastis. Quod, peto, dulcissima mihi Sanctitas vestra ultrà non faciat, quia vobis subtrahitur, quod alteri plus, quàm ratio exigit, præbetur. Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est universalis Ecclesia. Meus honor est, fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego verè honoratus sum, cùm singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim universalem me Papam vestra Sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum. Sed hoc absit. Recedant verba, quæ vanitatem inflant, & caritatem vulnerant. Et quidem in sancta Chalcedonensi Synodo atque pòst à subsequentibus Patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas novit, & tamen nullus eorum uti hoc unquam vocabulo voluit, ut dum in hoc mundo honorem Sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum.*

ſuum. His confirmantur quæ præcedentibus inſinuavimus. Cæterùm perverſè religioſus foret, qui aliter, ac Sedes Apoſtolica per S. Gregorium, aut ſentiret, aut ſcriberet.

4.) In hanc Epiſtolam & titulum *œcumenici Epiſcopi* ita commentantur eruditiſſimi editores Benedictini Operum S. Gregorii M. *Tom. IV. pag.* 248. „Quod ſpectat „ ad vocis hujus ſignificationem, idem eſt *œcumenicum,* „ ac *univerſale*; & Concilium œcumenicum dicitur, „ quod ex omnibus mundi partibus convocatur & con- „ gregatur. . . . . Si in hoc ſignificatu quid ſit œcu- „ menicus Epiſcopus aut Patriarcha conſtituamus, ſta- „ tim quale in Religione Chriſtiana monſtrum foret hu- „ jusmodi Epiſcopus manifeſtum fiet. Nullus enim „ univerſalis Epiſcopus fieri propriè poteſt, niſi exclu- „ ſis cæteris aliis Epiſcopis; etenim ſi totius orbis Chri- „ ſtiani unus quiſpiam foret Epiſcopus, cui alteri lo- „ cus relinqueretur? Id verò ſacræ Scripturæ disertè „ adverſatur, quæ non obſcurè nos docet Spiritum ſan- Actor. 20. „ ctum poſuiſſe *non unum ſed plures* Epiſcopos regere „ Eccleſiam Dei. Unus quidem eſt grex Chriſti, ſed „ plures gregis hujus Paſtores ſunt, qui ſinguli unam „ hujus gregis portionem paſcendam & regendam ſuſce- „ perunt.

Et poſtea *pag.* 251. „Immeritò verò heterodoxi, apo- „ ſtolicæ Sedis hoſtes inſenſiſſimi, ad ſe trahunt quod „ S. Gregorius docet, *œcumenici* nomen ne Romano „ quidem Pontifici concedi poſſe, cujus primatum & „ ampliſſimam in omnis Eccleſiæ jurisdictionem hac ſen- „ tentià pulſari contendunt. Sic ex ſancti viri modeſtià „ & humilitate fragrantibus illis floribus non mel ùt apes, „ ſed venenum conficiunt ùt araneæ. At non attendunt „ *œcumenicum* eo ſenſu quo S. Gregorius vocem hanc „ interpretatur, ſignificare unicum in tota Eccleſia Epi- „ ſco-

„ ſcopum, quod ultra fatemur Papæ non congruere, „ & ad ſupremam ejus dignitatem ac poteſtatem minimè convenire. Cæcutiunt autem qui non vident Gregorium ipſum de ſe ſuaque *auctoritate*“ (hoc vocabulum ſupremo ejus juri meliùs convenire exiſtimamus, quàm illud *jurisdictionis*. Vid. cap. V. §. 4. n. 9.) „ tam „ modeſtè ſentientem, jurisdictionem tamen in tota „ Eccleſia exercuiſſe liquet. Adde cap. VII. §. 1. n. 6.

5.) S. LEONIS M. Epiſtolæ 26. hæc præponitur epigraphe: *Cæſari Theodoſio religioſiſſimo & piiſſimo Auguſto, Leo Papa Eccleſiæ CATHOLICAE Urbis Romæ.* Sanctus hic Pontifex, qui aliàs ſimplici hàc appellatione: *Leo Epiſcopus*; vel iſta: *Epiſcopus Urbis Romæ* contentus eſt, nihil aliud extraordinarià illà inſcriptione deſignat, quàm *Catholicæ Communionis Epiſcopus*, ùt loquitur Epiphanius Hæreſ. XLII. Eàdem ratione eodemque ſenſu, quibus de Aurelio Carthaginenſi, Auguſtino & Fortunatiano Epiſcopis Africanis, in Carthaginenſi Collatione cum Donatiſtis ità ſcribitur: *Fortunatianus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ: Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ: Auguſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ dixit*: ſcilicet ut ſe ſe hac formulà ab Hæreticorum conventiculis & communione ſecernerent. Creduntur huic appellationi occaſionem primi dediſſe Donatiſtæ, qui Eccleſiam in parte collocabant: quibus *Catholicæ Eccleſiæ* nomen opponunt Eccleſiæ per orbem diffuſæ aſſertores Epiſcopi.

6.) Cùm Heterodoxi S. GREGORII M. teſtimoniis contra Romanum Pontificem abutantur, Bellarminus *Lib. II. de Rom. Pont. cap.* 31. nominis *Univerſalis* duas expoſitiones affert, ut illorum objectionibus occurrat. Ejus verba ſunt. „ Reſpondeo duobus modis poſſe intelligi nomen Univerſalis Epiſcopi: uno modo, ut ille qui „ dicitur Univerſalis, intelligatur eſſe ſolus Epiſcopus „ omnium urbium Chriſtianarum, ita ut cæteri non ſint „ Epi-

„ Episcopi, sed Vicarii tantùm illius, qui dicitur Uni-
„ versalis Episcopus, & hoc modo nomen hoc est verè
„ profanum, sacrilegum & antichristianum: & de hac
„ significatione loquitur GREGORIUS, ùt patet ex ra-
„ tione quam reddit: sic enim ait Lib. IV. Epist. 36. ad
„ Eulogium: *Si unus Patriarcha universalis dicitur, Pa-
„ triarcharum nomen cæteris derogatur.* Et Lib. VII.
„ Epist. 70. ad Eusebium: *Si unus universalis est, restat,
„ ut vos Episcopi non sitis.* Altero modo dici potest
„ Episcopus universalis, qui habet curam totius Eccle-
„ siæ, sed generalem, ita ut non excludat particulares
„ Episcopos, & hoc modo nomen hoc posse tribui Ro-
„ mano Pontifici ex mente Gregorii probatur, quia
„ Gregorius fatetur, tributum nomen universalis Episco-
„ pi (LEONI) Romano Pontifici à Concilio Chalcedo-
„ nensi. Existimavit igitur B. Gregorius, in aliquo
„ sensu hoc nomen Romano Pontifici convenire. "
Hæc Bellarminus. Igitur sensus ille non potest esse prior; & qui contradiceret, in Chalcedonense Concilium injuriosus esset. Quare in posteriore sensu universalis Episcopi nomen à LEONE Papa recusatum esse dicendum est: nam quo in sensu oblatum fuit, in eodem & rejectum, quandoquidem rejectum fuisse GREGORIUS testatur *Lib. V. Epist.* 20.

7.) Hac distinctione positâ, ex *Universalis Episcopi* titulo, quem Card. Bellarminus in *prima* acceptione ùt profanum, sacrilegum, antichristianum Romano Pontifici abjudicat, quidem facilè probaretur, eundem Episcopos exuere posse nativis & propriis suis juribus *cap. VII.* recensebimus. Sed in acceptione *secunda*, in qua idem Cardinalis rectè asserit, quod Romanus Pontifex *habeat* quidem *curam totius Ecclesiæ sed generalem* tantùm, nunquam probabitur, universalis Episcopi titulum excludere aut arctare particularia jura, quæ singulis Episcopis in suis respectivè diœcesibus ab universalibus Ecclesiæ Conciliis sanciuntur.

§. XII.

§. XII.

In primævo statu, in quo Primatus octo sæculis perstitit, bono Unitatis optimè prospectum fuit.

Verùm inquient Romani: Si summo Pontificatui ex natura Primatûs & Jure divino non adhæreat jus proprium & *absolutum* in rebus sacris, præsertim fidei, decidendi, statuendi, & imperandi, non erit à Deo satis prospectum bono suæ Ecclesiæ & securitati fidei: interim dum judicium universalis Ecclesiæ exspectatur, hæreseos malum serpet latiùs, quisque facilè inveniet prætextum licentiæ ad vilipendendum decreta primæ Sedis, & in incerto fluctuabit Religio. At minimè existimamus, in sententia nostra (quæ est eadem cum sententia Patrum, & conformis systemati florentissimorum Ecclesiæ sæculorum) minùs consultum stabilitati fidei, quam finaliter reducimus ad hunc Apostolici Symboli articulum: *Credo in Spiritum sanctum, SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM.* Quis existimabit, à veris Christianis, qui se *corde & ore* Ecclesiæ filios agnoscunt, & subditos profitentur, decreta etiam particularium Synodorum, & summorum Pontificum facilè contemnenda? Non ignoramus, plurimas hæreses solà Romanorum Pontificum authoritate, nullo interveniente Concilio, damnatas & supressas esse. Sed quis unquam sustinuit, à solis œcumenicis Conciliis hæreses damnari & profligari posse? Ad extremum hoc remedium tunc demum recurrendum est, si difficultas aut hæresis tolli non possit intermediis judiciis Episcoporum, Conciliorum diœcesanorum & provincialium, demum Romanorum Pontificum, quibus omnibus pro re nata competit de rebus fidei judicium, quanquam non ultimatum & irrefragabile.

1.) Neque sic (quod fortè quis nobis malè affinget) arma privatis suppeditamus *ad resistendum* Romano Pontifici, legitimo Ecclesiæ Capiti à Christo constituto. Quando, per quos, & quomodo ad Ecclesiam, id est, ad generale Con-

Concilium, à Papa recurri possit, dicemus alibi; uti & quæ media interim adversus irrumpentes hæreses adhibenda sint. Vid. *cap. VI.* §. 8. Cæterùm nemo dubitat, quin resistentia possit esse legitima. Hoc certè putavit Bellarminus, dum *Lib. IV. de Rom. Pont. cap.* 7. *Opp. Tom. I. col.* 817. *Lit. C. edit. Col.* docet, S. Cyprianum Stephano Papæ (qui tamen vera bonaque ordinaverat) propter repugnans dictamen conscientiæ obedire non debuisse.

2) Quid si integrum Regnum aut Respublica, magna Provincia, & plures Episcopi prudentes & pii, rationabiliter credant, extare casum, de quo in Decreto Gratiani *Caus. XXV. Quæst.* 1. *Can.* 6. memorat Urbanus I. nimirùm: *Si quod docuerunt Apostoli & Prophetæ, Romanus Pontifex destruere (quod absit) niteretur? Non sententiam dare, sed magis ERRARE convinceretur. Sed hoc procul absit ab eis, qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optimè custodierunt!* Resistere *legitimæ* Potestati gravis noxa est, & quovis suplicio vindicanda. Resistere ei, qui authoritatem usurpat, quam nec à Deo obtinuit nec ab hominibus, sæpe excusationem meretur. Sed de hoc plura alibi, & ex instituto, præsertim *cap. IX.* §. 9.

3.) Quamdiu continebatur Authoritas Romani Pontificis intra fines Petro præscriptos, & primis octo sæculis observatos, tollebantur omnes hæreses per media Ecclesiæ connata; neque illarum ulla remansit. Postquam autem eadem Authoritas in Monarchiam excrevit, prudentissimè ambigitur, an, quoad illa in hoc statu permanserit, exspectari possit funestissimi schismatis, quo Ecclesia ultra duo sæcula premitur, exitus. Vid. infrà *cap. VIII.* §. 8. Post hæc judicet quisque bonus & æquus, quo systemate (abstrahendo etiam ab omni vero Jure & antiquâ Disciplinâ) bono Unitatis meliùs consultum sit.

4.) Finaliter Syſtema noſtrum, ab Eccleſia agnitum, tot ſæculis ſanctè ſervatum, nec ulli ſæcularium Poteſtatum præjudicium aut inquietudinem generans: Syſtema, in quo omnes hæreſes feliciter ſuppreſſæ ac ſublatæ, leges diſciplinares incomparabiliter meliùs ſervatæ ſunt, ad hæc capita reducitur: Incumbit Petri ſucceſſori ſollicitudo omnium Eccleſiarum. Ideo ex omnibus provinciis ad eum referenda ſunt quæ ad communem Eccleſiæ ſtatum pertinent. Ad ipſum tanquam ad Centrum omnia concurrunt, quo ſervetur unitas fidei, puritas morum, Hierarchia eccleſiaſtica, ritus ſubſtantiales Sacramentorum &c. Ad eum pertinet cura & defenſio Canonum à generalibus Conciliis ſancitorum, aut aliàs ab Eccleſia acceptatorum. Hunc in finem inſtruit, hortatur, arguit. Adverſus refractarios utitur mediis per Canones præſcriptis. Demum ſuam & Eccleſiæ communionem negat, à qua ſimilis aliarum Eccleſiarum communio & reſpectivè excommunicatio ùt plurimùm dependet. Scribit etiam ad Epiſcopos provinciæ, ut Collegam ſcandaloſum aut hæreticum deponant. Suborto in cauſa fidei dubio, priusquam aliquid definiat, & toti Eccleſiæ credendum proponat, Epiſcoporum ſententias rogat, colligit, ponderat. Quòd ſi ne ſic quidem omnium Eccleſiarum exſpectationi ſatisfactum appareat, ſed earum plures atque inſignes reclament, Univerſalem Synodum congregat; eique, ſalvo ſuo præſidio, liberum cauſæ examen, cognitionem, & deciſionem permittit. Neque aliter procedit in negotiis Diſciplinæ, quatenus hæc univerſam Eccleſiam poſſunt afficere; nam & in his jus habet legem communem proponendi, cujus vigor ab acceptatione & publicatione dependet. Cæterùm non invadit ordinaria Epiſcoporum jura, neque ea ſibi privativè arrogat, quæ Chriſtus in perſona Apoſtolorum omnibus Epiſcopis attribuit, quibusque hi ab origine Eccleſiæ quietè uſi ſunt. Minus paſtorali eo-

rum

rum pedo & inspectioni subducit oves ex Domini instituto & Ecclesiæ ordinatione inde à diœcesium divisione Episcoporum sollicitudini creditas. Cùm ex constituto sanctissimorum Canonum ab Universali Ecclesia sancitorum omnes causæ Ecclesiasticæ intra provinciam judicandæ & terminandæ sint, ipse eorundem Canonum primus custos & vindex, illorum vim & authoritatem non enervat. Et si ob speciales rationes Patres permiserunt, ut Episcopus à suis Collegis vexatus, Primæ Sedis authoritatem inclamare possit, eo fine, ut Pontifex dispiciat, num fortè judicium in provincià, assumptis è vicinia pluribus judicibus, addito etiam his, quatenus visum, Apostolico Legato, renovandum sit, non ideo ipsius causæ plenam cognitionem ac decisionem trahit ad suam Sedem: minùs eo prætextu omnibus liberam facultatem tribuit, in quibuscunque causis ad Romanam Curiam appellandi.

5.) Eruditis non est incognitum, in quo doctissimus Cardinalis Perronius substantiam sacri Primatûs nostri collocaverit, Epistolà ad Casaubonum scriptà, quæ cernitur in capite ejus *Replicæ ad Regem magnæ Britanniæ*, qui liber cùm mihi modò ad manum non sit, nihilominùs transumptum Epistolæ, gallico idiomate, ex alio Opere huc referendum putavi. Est autem tale: „L'Eglise Romaine est le centre & la racine de l'unité épiscopale & de „ la communion ecclésiastique; & l'antiquité lui a per- „ pétuellement déféré la primauté & la suprême inten- „ dance sur toutes les choses religieuses & ecclésiastiques: „ *& c'est la seule chose* que l'eglise éxige comme un arti- „ cle de foi de la confession de ceux qui entrent dans „ sa communion, afin de discerner sa societé de celle „ des Grecs & autres complices de leur secte, qui se „ sont séparés depuis quelques siécles du chef visible „ de l'église. "

6.) Postquam toto Capite I. egimus de statu & forma Ecclesiæ, Capite verò II. de singulis partibus tractavimus,

 quas

quas in facro regimine tenet Ecclefiæ Caput Romanus Pontifex, exfpectabit haud dubiè Lector, ut nunc accuratè definiamus, quæ in hac *Civitate Dei* (fic eam S. Auguftinus vocat) dicenda fit vigere regiminis formula. Quisquis à nobis hoc interrogat, non fuccenfeat fi ei refpondeamus cum viro, facris quidem Proteftantium addicto, fed docto & rerum politicarum cumprimis perito, atque in hac parte vera tradente: *In Ecclefiis formandis non opus eft decreto fuper certa regiminis forma introducenda; abfurdæque adeo funt quæftiones, monarchica, ariftocratica, an democratica forma competat Ecclefiæ. Hæ quippe formæ cadunt in Statum aliquem feu Civitatem; Ecclefia autem Status non eft.* Ita Samuel à Pufendorf in Libello de Habitu religionis Chriftianæ ad vitam civilem §. 32. pag. 139.

CAPUT

CAPUT III.

DE INCREMENTIS JURIUM PRIMATUS ROMANI, ILLORUMQUE ANSIS, TUM FORTUITIS ET INNOCUIS, TUM SONTIBUS.

§. I.

Episcopatus in Ecclesia unus est, & omnibus Episcopis certo modo communis.

Diximus suprà *cap. I.* §. 6. & ex Patrum sententia probavimus, Claves à Christo non uni Apostolo, sed Corpori Ecclesiæ datas esse, primariò gerendas per Apostolos, quibus omnibus & singulis Dominus eas tradidit immediatè, ita ut quilibet horum æqualem in eis partem habuisse credatur, non quidem quoad externum & politicum regimen, sed primam & essentialem religionis partem Christianæ videlicet fidei seu doctrinæ propagationem & conservationem. Hoc sensu S. CHRYSOSTOMUS Homil. XVII. in illud: *Salutate Priscillam.* Tom. V. pag. 217. edit. Francof. S. Paulum totum mundum suæ curæ commissum habuisse, asserit, his verbis: *Primum est, ut Pauli virtutem admiremur, quòd cùm illi totius orbis terrarum esset cura commissa, & terram, mare, cunctasque civitates, quæ sub cœlo sunt, & barbaros & græcos, & tot populos secum circumferret, adeo de viro uno, deque una muliere sollicitus esset.* Et paulò post: *Jam enim Præsules Ecclesiarum id agere nihil sanè mirum, cùm & tumultus illi sedati sint, & unius civitatis tantùm curam*

ram susceperint: tum verò non periculorum tantùm magnitudo, sed & itineris intercapedo, & multitudo curarum & continui fluctus, quodque non semper apud omnes assiduè moraretur, poterant etiam caros à memoria excutere. Eàdem ratione idem S. Doctor *Homil. VI. adversùs Judæos Tom. I. pag.* 480. Timotheum *universi orbis Episcopum* nuncupat. Hoc jus, hæc obligatio, divisis diœcesibus, non cessavit in Episcopis, Apostolorum Successoribus. Si quando periculum esset, ne fides vel hæresi subverteretur, vel vexationibus destrueretur, nullus erat Episcoporum, qui non existimaret, suarum partium esse, ut manum admoveat, & pro quàvis alia non minùs, quàm pro propria sua diœcesi laboret. Diœceses ad bonum ordinem tempore pacis conservandum spectabant: Fides autem res universalis erat, quæ cum oppugnaretur, universus orbis una tantùm diœcesis, & tota Ecclesia unus grex habebatur.

1.) De hac doctrina nemo dubitabit, quisquis mentem Patrum sollicitè voluerit indagare. Ex his S. AUGUSTINUS Lib. I. contra duas Epist. Pelag. cap. I. ad Bonifacium Rom. Pontificem sic scribit: *Communis est nobis omnibus, qui fungimur Episcopatûs officio (quamvis ipse in eo celsiore fastigio præemineas) specula pastoralis: Facio quod possum pro mei particula muneris, quantum mihi Dominus adjuvantibus orationibus tuis dare dignatur, ut pestilentibus & insidiantibus eorum scriptis medentia & munientia scripta prætendam &c.* S. CYPRIANUS Epist. 68. al. 67. ad Stephan. de sui temporis consuetudine loquens, *Copiosum*, inquit, *Corpus est Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutine atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex Collegio nostro hæresin facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentaverit, subveniant cæteri . . . . Nam etsi Pastores multi sumus, unum tamen gregem pascimus, & oves universas, quas Christus sanguine suo & passione quæsivit, colligere & fovere debemus.* Eodem sensu GREGORIUS NAZIANZENUS Orat. XVIII. in laud. Cypr. p. 281. de S. Cypriano dicit, *quòd EPISCOPUS UNIVERSALIS fuerit; quòd non Carthaginensi tantùm Ecclesiæ, nec Africæ, verùm*

rium Occiduis omnibus regionibus, ac prope etiam Orientali omni, atque Australi, & Septentrionali oræ præfectus fuerit. Nec aliter de S. Athanasio loquitur, dum Orat. XXI. p. 377. ait, quòd *cùm Alexandrino populo præfectus fuerit, idem sit, ac si universo terrarum orbi præfectus fuisset.* Hoc ipsum cum Basilii congruit observatione, quam de eodem S. Athanasio habet Epist. 52. ad Athanas. Tom. III. edit. Paris. an. 1636. pag. 79. nimirum: *T[illegible]tam geris omnium Ecclesiarum curam, quantam ejus, quæ tibi peculiariter à Domino nostro concredita est.* Dem[illegible] ut plura alia prætermittamus, Symmacus Papa in [illegible]t. ad Aeonium Arelat. *Dum ad Trinitatis instar, cui una est atque individua potestas, unum sit per diversos Antistites Sacerdotium, quomodo priorum Statuta à sequentibus convenit violari?*

2.) Inde nata pervulgata illa apud Cyprianum notio de *uno* tantùm in Ecclesia *Episcopatu*, in quo quilibet Episcopus æqualem universi curam sustineat. Verba S. Cypriani Epist. VII. de Unitate Ecclesiæ sunt: *Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Hujus Cyprianæ Epistolæ summa refertur à Gratiano *Caus. XXIV. Quæst.* 1. *Can.* 18. Sententiam Cypriani sequuntur præstantissimi Theologi & Canonistæ, Thomassinus *Part. I. Lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 6. & 8. Petrus de Marca de *Concord. Sac. & Imp. Lib. I. cap.* 2. *n.* 4. Tournelius *Tom. II. Cursûs Theologici Tract. de Ecclesia pag.* 146. *edit. Colon.* Hericourt *Tr. de Legibus Eccles. pag.* 16. & alii. Sicut autem docuit Cyprianus *unum* à multis geri Episcopatum, ita S. Leo M. Epist. XII. ad Anastasium Thessalonicensem cap. II. agnovit *communem* inter omnes Episcopos dignitatem, & Epist. IV. ad Eundem cap. 1. nec non Epist. V. ad Metropolitanos per Illiricum cap. 2. fraternum omnium Episcoporum *Collegium.*

3.) Ne quis autem S. Cyprianum, illustrissimum Doctorem, calumnietur, ac si verbis ludat in re maximè gravi, gestis sanctissimorum virorum, & praxi Ecclesiæ ejus senten-

fententiam firmabimus. Magnum ATHANASIUM, ab exilio reducem, ne Ecclefia ab Arianismo obrueretur, in variis civitatibus, quas peragrabat, etiamfi ad ejus diœcefin minimè pertinerent, non dubitâffe plures ad facros Ordines evehere, refert Socrates *Hift. Ecclef. Lib. II. cap.* 24. Idem fecit celebris ille EUSEBIUS SAMOSATENSIS tempore perfecutionis Arianæ fub Valente: *Qui cùm multas Ecclefias Paftoribus carere didiciffet, militari habitu indutus, & tiarâ capiti impositâ, Syriam, Phœniciam, & Paleftinam peragravit, Pres[illegible]os ordinans & Diaconos, aliosque fufficiens Ordines [illegible]iafticos. Quòd fi quando doctrinâ confentientes Epifcopos inveniffet, etiam Pontifices carentibus Ecclefiis præfecit.* Ita de eo Theodoretus Lib. IV. cap. 12. De eodem Eufebio idem Theodoretus Lib. V. cap. 4.: *Magnus Eufebius ab exilio reverfus Acacium, cujus celebris eft fama, Berœæ ordinavit Epifcopum; Hierapoli verò Theodorum ...... Chalcidis porrò Eufebium, & Cyri noftræ Ifidorum .... Sed & Eulogium ...... ab eodem ferunt Edeffæ Paftorem fuiffe ordinatum ..... Poftremum omnium Marim divinus Eufebius Dolichiæ creavit Epifcopum.* Cùm EPIPHANIUS fimili in cafu Paulinianum, fratrem S. Hieronymi, primò quidem Diaconum, deinde Presbiterum in quodam monafterio, extra ipfius diœcefin in Paleftina fito, ordinâffet, hoc ille fe jure egiffe defendit, quod in cafu neceffitatis quilibet Epifcopus in quâlibet totius Ecclefiæ parte officio fuo fungi queat: *Nam etfi*, ait, *finguli Ecclefiarum Epifcopi habent fub fe Ecclefias, quibus curam videntur impendere, & nemo fuper alienam menfuram extenditur; tamen præponitur omnibus caritas Chrifti, in qua nulla fimulatio eft: nec confiderandum, quid factum fit, fed quo tempore, & quo modo, & in quibus, & quare factum fit.* Ita poteftatis & juris fui Epifcopalis exercitium in aliena diœcefi defendit EPIPHANIUS ad Joan. Hierofolimit. Tom. II. Opp. pag. 312. b. In Arii Alexandrini caufa OSIUS Cordubenfis, Hifpanus, judex & arbiter fedet in-

in Synodo Alexandrina. ATHANASIUS, in Tyria ab Orientalibus damnatus, ab Occidentalibus in Sardicensi absolvitur. CHRYSOSTOMI curam pro conversione hæreticorum & idololatrarum, ad omnes homines & ad plures provincias se se extendentem, latè enarrant Antverpienses Hagiographi *Tom. IV. Septemb. pag.* 526. *seqq. tot.* §. 41. *&* *pag.* 642. §. 78. Idem in Concilio Constantinopolitano Asiaticorum Episcoporum, nihil ad se pertinentium, causam tractat; laboranti Ephesinæ Ecclesiæ succurrit, & ordinato ibi Episcopo, Asiæ Ecclesias reformat; unde non suam tantùm, sed & aliorum universas Ecclesias curâsse dicitur. CYRILLUS Alexandrinus in Nestorium insurexit. Petrum Mongum Alexandrinum Præsulem damnavit ACÂCIUS Constantinopolitanus. Et quæ sunt innumera ejus generis alia, quorum nonnulla etiam videri possunt apud Remigium Cellier *Hist. des Auteurs Ecclesiastiques Tom. VII. pag.* 282. *&* *seq.* Quibus adde Petri Aurelii *Opp. Tom. I. pag.* 22. *seq.*

4.) Hoc igitur sensu potestas Episcopi *Eugubiensis* tam latè se extendebat, quàm Episcopi *Romani*, & Episcopus *Rhegiensis* æque totius Ecclesiæ Episcopus erat, ac *Constantinopolitanus*; ex quo nullus officii Episcopalis actus sit, quem non quisquis eorum, *exigente necessitate*, sine ulla dispensatione, potuisset peragere: scilicet, uti jam diximus, in rebus ad fidem spectantibus, & quæ cum hac magis necessariam connexionem habent; qualis inter alia est observatio Canonum substantialium; quæ enim extra hæc ad solam Ecclesiasticam politiam (quæ sine præjudicio unitatis Ecclesiæ in diversis diœcesibus diversa esse potest) pertinent, in his nihil unquam erat, aut esse potest, aliis in aliorum diœcesibus commercii aut curæ, sed suæ solius diœceseos negotiis quemque intentum esse oportet.

5.) Denique egregiam illam & planè Apostolicam omnium Ecclesiarum sollicitudinem non in remotissimis tantùm sæculis intuemur in Cypriano, Chrysostomo, Ambrosio,

ſio, aliisque aureorum temporum Epiſcopis; ſed ne inter poſterioris etiam ævi Antiſtites deſuêre, qui ſicuti hæredes erant officii & poteſtatis Apoſtolicorum illorum virorum, ita & eſſent zeli eorum imitatores. Vide inter alia Vitam Bartholomæi de Martyribus *Lib. II. Cap.* 2.

6.) Quamvis ſæpè haud levem zelum pro decore domûs Dei ejusque exaltatione in aliis quoque Dei ſervis, uti in Hieronymo, Bernardo &c. æque ac in Epiſcopis videamus, multùm tamen abeſt, ut eadem ab illis, qualia ab his, aut poteſtate, aut authoritate præſtita intelligamus. Certè non omnibus Presbiteris, ſed omnibus & ſolis Apoſtolis atque Epiſcopis dixit Chriſtus apud Marcum cap. 16. *Euntes in mundum UNIVERSUM prædicate Evangelium OMNI CREATURÆ.* Et apud Matthæum cap. 20. *Euntes docete OMNES GENTES.* Add. infrà cap. VII. §. 3.

§. II.

Non omnia, quæ Romani Pontifices in aliorum diœceſibus geſſêre, præciſè vi Univerſalis Primatûs egiſſe; aut ſuâ auctoritate perfeciſſe cenſendi ſunt.

Plura quodam devolutionis jure ſuſceperunt, quæ ad jus ordinarium minimè pertinent.

Si itaque Epiſcopatus omnium ita *pro indiviſo* communis exiſtit, ut, quantùm ad ſubſtantialia fidei, etiam poſt diviſionem diœceſium quilibet Epiſcoporum in defectu aliorum eam fartam ſalvamque ſtatuere teneatur: multò magis, imo primariò, ſubſidiaria hæc cura tenebit Primatem; adeo, ut quæ hac in parte in quovis alio Epiſcopo levior fortaſſe culpa omiſſionis videri poſſet, ea in Capite longè gravior futura ſit, non ſolùm *coram Deo*, ſed etiam *coram Corpore Eccleſiæ*, cui & ipſe Primas de gravi negligentia, in ſublimi munere admiſſa, reſpondere

ſpondere tenetur. Quare quæ Romanus Pontifex ſæpe legitur feciſſe extra fines ſuæ diœceſeos, provinciæ, quin & ſui patriarchatûs, pro ſuſtinenda fide, pro reprimenda hæreſi, pro Canonum univerſalium manutentione & executione, (de quibus egimus *cap. II.* §. 7.) ea ex prædictorum norma multùm abſunt, ut in agente ſpecialiorem & propriè dictam eámque *immediatam Jurisdictionem* aut ſupponant, aut involvant. Interim facillimum eſt, ut hæc minùs peritis, aut parum attentis fiant occaſio erroris, quo firmiter tenent, ſine ſuppoſitâ in agente *ordinariâ & immediatâ* in omnibus diœceſibus *Jurisdictione*, talia tractari haud potuiſſe.

1.) In quavis ſocietate ſingulis ejus membris jure naturali incumbit obligatio procurandi obſervationem legum communium. Quoniam verò in communibus his obligationibus idem evenire ſolet, quod in communi bonorum ſeu jurium poſſeſſione, ut ſcilicet hæc communiter negligantur; hinc convenit, ut in omni ſocietate unus præcipuè ferat onus, reliquis ex officio intendendi, & legum executionem urgendi. Juſtum eſt, ut qui hoc onere gravatur, reliquis præferatur honore, loci præeminentiâ, imò authoritate dicendi. Hi ei honores attribuuntur, non tam ùt laboris præmium, quàm ut pondus addant admonitionibus illius, à quo procedunt.

2.) Hac ratione ſpecialior eſt obligatio Romani Pontificis, ceu Capitis Eccleſiæ, ſe ſe objiciendi irruentibus in eam erroribus & vitiis, tanquam à quo Eccleſia etiam neglectæ hac in parte ſtationis rationem poterit exigere. Hoc ſenſu intelligendum illud Gregorii: *Cunctos Chriſtianos, ubi peccant, Sedis Apoſtolicæ correctioni ſubjectos eſſe.* Adde cap. V. §. 4. n. 9. v. *Ad primum.*

3.) Huc quoque pertinet jus illud Primæ Sedis in gravioribus Eccleſiæ negotiis præeundi, ſeu primam ſententiam promendi, etiam extra Concilium, quam deinde aliæ Eccleſiæ, ſive expreſſè, ſive tacitè, plerum-

 que

que sequuntur; in quo Ecclesiarum consensu seu conspiratione negotii perfectio consistit. De hoc egimus latius *cap. II.* §. 8.

4.) Denique extraordinario quodam *quasi devolutionis* jure ac titulo plura justè suscipiebant supremi Pontifices, nimirum urgente necessitate, aut suadente manifestâ Ecclesiæ utilitate. Attamen hæc ad jus ordinarium ita trahi neque debent neque possunt, quasi Pontifex ea regulariter & in quavis occurrentia in alienis diœcesibus aut provinciis agere, sicque cum Ordinariis omnibus concurrere posset, seu eos prævenire, vel etiam, quod amplius est, hos ab exercitio jurium Episcopalium excludere. Hoc pulchrè dilucidavit Thomassinus *in Responsione ad Notas Scriptoris Anonymi*, quam ultimæ editioni sui Operis de Ecclesiæ Disciplina præfixit, ubi *Not. IX.* „ Quod dixi Metropolitanorum authoritati tuendæ in„ vigilâsse Pontifices, nec eorum vices suplêsse, aut im„ plêsse, nisi inevitabili necessitate urgente: eo prospe„ ctum à me est Pontificum majestati, æquitati, sancti„ tati; qui subditorum sibi Præsulum jura tueantur, non „ invadant unquam; munia tunc demum suppleant, „ cùm charitas urget, cùm necessitas cogit. Si cui vi„ detur citra necessitatem, propter utilitatem tamen Ec„ clesiæ, aliquando Pontifices implêsse vices & munia „ negligentium Episcoporum: non contendam, non „ cavillabor, meam confitebor tarditatem, qui vel ho„ norificentiùs Romano Pontifici duxerim, si non nisi „ cogente necessitate, quæ Episcoporum munia sunt, „ ipse aggrederetur; vel non discreverim utilitatem „ Ecclesiæ ab inevitabili necessitate. Ecqua enim ar„ ctior necessitas incumbere potest Vicario Christi, quàm „ Ecclesiæ Christi utilitatibus inservire? An potest vi„ deri non necessarium, quod Ecclesiæ utile fuerit? „ Sed esto sint minutiæ aliquæ utilitatum, quæ neces„ sitatis nomine dignandæ non sint: at Episcopalia mu-

„ nia

„ nia impleri, vel ab Episcopis, vel à Pontifice eorum
„ supplente negligentiam, has tu existimabis utilitates
„ nullius aut minimi momenti? Si permagni autem mo-
„ menti sunt, patere, ut donentur nomine necessitatis.
„ Cavesis autem, ne contumeliam facias ipse Pontifici-
„ bus præter mentem tuam, si citra necessitatem eos
„ dicas supplere defectum Metropolitanorum vel Epi-
„ scoporum. Quid enim magis dissonum, quàm sum-
„ mum Ecclesiæ Pontificem in rebus minimè necessariis
„ occupari? aut invidiam conflare Metropolitanis, eo-
„ rum vices implendo, quando minimè necessarium est?
„ aut potestatem Metropolitanorum (*multò magis Episco-
„ porum*) imminutum ire, quando nulla urget necessitas?
„ Cum his conferantur quæ dicentur infrà *Cap. VII.* §. 3.
„ *n.* 2.

Atque hæc *PRIMA* ansa erroris, quo multa tanquam *ordinaria* jura & propria officia Primatûs considerantur, quæ tamen *a*) vel per se omnibus Episcopis communia sunt, vel *b*) tantùm ex præcipuâ Primatis obligatione aliorum defectus extra ordinem supplendi dimanant, vel *c*) ab illo quidem inchoantur, attamen suam vim & robur à superveniente aliarum Ecclesiarum consensu, saltem tacito, obtinent.

§. III.

Varia etiam præter vel contra statuta Canonum in alienis diœcesibus acta leguntur, quæ in exemplum trahi non debent. Nonnulla ex speciali privilegio & prærogativa exercebantur, quæ ultra fines privilegii extendi non possunt.

ALTERA cautela est, ut non *à factis*, sed *à Jure* normam in hac materia sumamus. Negari equidem non potest, exstare etiam exempla, quibus Romani Præsules majori Libertate usi, tantundem ferè authoritatis & potestatis in alienis diœcesibus exercuerint, quantum proprii harum Ordinarii. At

 non

non debet de *genuinâ* Pontificum potestate judicari ex *illâ*, quam exercuerunt eo tempore, quo hæc nullis credebatur circumscripta limitibus; venit ea potiùs commensuranda ex actis Conciliorum, ex sententia Doctorum Ecclesiæ, ùt plurimùm etiam ex proprio Pontificum judicio: sed illo, quod de suis juribus ferebant *ante tempora ignorantiæ.*

Multò minùs à particulari jure aut privilegio, etiam legitimo concludi potest aut debet ad jus universale. Exercuit Romanus Pontifex etiam in purioris Disciplinæ sæculis jus ad Clericatum sive ad Ordines sacros promovendi quorumcunque Episcoporum diœcesanos. Hoc jus etiam exprimitur & stabilitur in Decreto Gratiani *Caus. IX. Quæst.* 3. *Can.* 20. *&* 21. item *Caus. XVI. Quæst.* 1. *Can.* 31. Quid facilius iis, qui fundandæ Monarchiæ Ecclesiasticæ totâ mente incumbunt, quàm hoc interpretari & accipere tanquam effectum & fructum juris diœcesani universalis? Et tamen eò referri minimè debet; quandoquidem constat, simile jus intra fines sui respectivè Primatùs aut Patriarchatûs competiisse Episcopo Carthaginensi tanquam totius Africæ Proconsularis Primati, Patriarchæ Constantinopolitano, aliis item primariarum Sedium Episcopis; quibus certò nullum jus diœcesanum competiit in provinciis & Episcopatibus ad suum Primatum pertinentibus. Vide hæc egregiè deducentem Franciscum Hallier *Tract. de sacris Electionibus & Ordinationibus pag.* 650. *seqq.*

1.) Hodie non tam in facili est veros fines Romani Primatûs & jurium ei annexorum determinare. Provenit hæc difficultas ex eo, quòd recentiores Theologi & Canonistæ Gratiani & Isidori afferta non satìs distinxerint ab eo, quod circa eundem Primatum est *juris Divini*, aut primævæ ac legitimæ institutionis. Romæ & in locis huic Curiæ cum excessu addictis creditæ fuerunt Ultramontanorum prætensiones esse antiquissimæ, Papamque *semper* usum fuisse prærogativis ei seriùs attributis; sicque Primatus, quatenus *ex Jure Divino* est, fuit confusus cum novellis opinionibus & doctrinis, quæ ex multis

tis singularibus juribus, partim veris, partim supposititiis, unum Systema, idque Monarchicum, conflantes, Pontifici per deductas inde consequentias infinitam potestatem adjiciunt. Itaque si regimen Ecclesiasticum ex & in vero ac genuino suo statu æstimare, atque in convenientem Deoque placitum ordinem velimus reponere, omnia providè dissecanda, singulæque politici hujus ædificii partes separatim spectandæ erunt, antequam ea in unum corpus coalescere, nobisque vera cum falsis, apta cum ineptis in una mixtura repræsentari patiamur.

2.) Quod diximus de jure primariarum sedium alienos Clericos ordinandi, non sic accipiendum est, ac si earum Episcopis licitum liberumque fuisset aliorum diœcesanos ad servitium peregrinarum ecclesiarum destinare & consecrare; sed sicuti nemo ordinabatur nisi ad officium certæ ecclesiæ, quod nunc *beneficium* vocamus, ità Romano Pontifici, Primatibus, & Patriarchis solùm permittebatur præter vel contra communem regulam (de qua nos infrà *Cap. VII.* §. 3. *n.* 1.) ex alienis diœcesibus Clericos deligere, eosque Patriarchalis seu Primatialis suæ Ecclesiæ (quam reliquarum formam esse, adeoque delectu Cleri eminere decebat) ministerio volentes adscribere. Hæc multum absunt ab exercitio propriæ & ordinariæ jurisdictionis in alienis diœcesibus.

§. IV.

Antiqua ratio excommunicandi, ejusque jus, non erant effectus jurisdictionis respectu excommunicati.

TERTIUM, quod sub specie vel opinione jurisdictionis universalis propriè dictæ in errorem facilè inducere potest, est modus communicandi & respectivè excommunicandi, inter Romanam & alias Ecclesias olim servatus. Communio illa Ecclesiarum duobus præcipuè modis innotescebat: Primò ex litteris communionis, quas ad se scribebant invicem.

Secun-

Secundò ex benignâ susceptione eorum, qui ab externis Ecclesiis veniebant, & concessâ eis communione. Quoniam verò fieri six poterat, ut singulæ Ecclesiæ mutuo sibi commercio notæ essent, idcirco magnæ quædam Sedes eligebantur, per quas Ecclesiæ inter se communicabant. Sic Ecclesiæ Orientis cum Occidentalibus communicare censebantur, quando communicabant *Antiocheno* Patriarchæ, qui junctus erat communione cum *Romano*, cui specialiori nexu adhærebant Occidentales. Ita etiam Aegyptii per *Alexandrinum* communicabant cum *Romano*; & Occidentales omnes cum Orientalibus & Aegyptiis itidem per *Romanum*, quem S. BASILIUS Epist. 239. propterea Occidentalium *Coriphæum* nominat. Verba S. Basilii sunt: *Ego ipse circa communem formam ad eorum* (Occidentalium) *Coriphæum scribere volebam.* Hoc sensu *OPTATUS MILLEVITANUS*, ut se & suos cum omnibus universi orbis Ecclesiis communione junctos demonstraret, ait, se suosque cum Siricio Papa communicare, *cum quo*, inquit, *totus orbis commercio Formatarum in una communionis societate concordat.* Eodem in negotio S. AUGUSTINUS Epist. 162. ait: Cæcilianum *Romanæ Ecclesiæ & cæteris terris per litteras communicatorias esse conjunctum.* Nec aliter accipienda illa S. CYPRIANI Epist. 52. verba, ubi *scripsisti etiam*, ait, *ut exemplum earundem Litterarum ad Cornelium* Rom. Pontificem *transmitterem, ut sciret te secum, hoc est, cum catholica Ecclesia communicare.* Hoc pariter sensu scripsère *PATRES CONCILII AQUILEJENSIS* anni 381. ad Gratianum, Valentinianum, & Theodosium A. A. A. apud Harduinum Collect. Concil. Tom. I. col. 837.: *Totius orbis Romani Caput Romanam Ecclesiam, atque illam sacrosanctam fidem Apostolorum ne turbari sineret, obsecranda fuit Clementia vestra. Inde enim in omnes veneranda communionis jura dimanant.* Agebatur in hac Epistola de Ursino Antipapa, qui Romanam Ecclesiam turbare non cessabat. In alia mox sequenti Epistola eorundem Patrum ad eosdem Augustos ibid. col. 839. in negotio Paulini & Flaviani, de Antiochenæ urbis cathedrâ contendentium: *petimus*, inquiunt, *Vos, clementissimi & Christiani Principes, ut &*

Alexan-

Alexandriæ Sacerdotum Catholicorum omnium Concilium fieri censeatis, qui inter se pleniùs tractent atque definiant, quibus impertienda communio, quibusque neganda sit. Nam etsi Alexandrinæ Ecclesiæ semper dispositionem ordinemque tenuerimus, & juxta morem consuetudinemque majorum, ejus communionem indissolubili societate servemus: tamen ne aut aliqui videantur esse posthabiti, qui & pacto, quod stare volumus, communionem nostram rogârunt, aut ullius pacis & societatis fidelium neglecta compendia; id obsecramus, ut cùm inter se cœtu pleniore tractaverint, etiam auxilia decretis Sacerdotalibus Vestræ Pietatis aspirent, & nobis deferri ad notitiam censeatis, ne titubanti nutemur affectu &c. Sic Romana Ecclesia erat quidem *punctum*, in quo, & per quod reliquæ Ecclesiæ inter se communicabant; sed vel ipsa hæc communionis jura & communicandi modi regebantur Regulis, non à *Romana*, sed ab *Universali* Ecclesia dictatis. Vid. Epistolam Concilii Africani ad Cælestinum Papam an. 425. apud Coustantium *col.* 1060. *n.* 2. nec non *col.* 1062. *n.* 5. ibique *not.* 9. Huic Ecclesiarum *Communioni* opposita est earundem *Excommunicatio*. Cùm enim quædam Ecclesia, aut ejus Episcopus in doctrina vel disciplina alterius Ecclesiæ, ejusve Episcopi perversum quid esse arbitrabatur, tunc nuntium ejus communioni mittebat vel datis litteris, vel rejectis à sua communione iis, qui inde veniebant. Hac ratione Ecclesia Romana, quæ propter Primatum sui Antistitis est *Centrum unitatis*, cujusque Episcopus cæterorum omnium *Caput* constitutus est, ut schismatis tollatur occasio, alias Ecclesias sæpe excommunicabat: scilicet, ut quisquis alius Episcopus Episcopum, aut Ecclesiam, sive vicinam, sive longissimè dissitam; absque ulla jurisdictionis specie, vel umbra.

1.) Multa percurrentibus Historiam Ecclesiasticam obveniunt hujus excommunicationis exempla. *a*) S. Cyrillus Alexandrinus in Epistola ad Cælestinum Papam Parte I. Concilii Ephesini cap. XIV. in Collectione Lab-

bæi hisce sanctum Pontificem alloquitur: *Non prius autem illius* (Nestorii) *communionem palam aperteque deserimus, quàm hæc ipsa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hìc sentias, præscribere; quo liquidò nobis constet, communicare ne nos cum illo oporteat, an verò liberè ei denuntiare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet ac prædicat. Porro tuæ integritatis mens, & super hac re sententia, piissimis Deoque devotissimis Macedoniæ Episcopis, nec non totius Orientis Antistitibus perspicuè per litteras exponi debet. Nam cupientibus illis ansam dabimus, ut omnes uno animo in una sententia persistant, rectæque fidei, quæ jam impugnatur, opem ferant.* Cæterùm ultimatum de fide Nestorii judicium demum ab Ephesina Synodo prolatum est. *b*) S. EPIPHANIUS Hæresi LXVIII. quæ est Melitianorum, Num. 8.: *Id quod*, ait, *Ursatii & Valentis confessione postea declaratum est, cùm pœnitentiâ ducti Julio Romano Pontifici libellos obtulerunt, quibus errorem suum deprecabantur. Calumniam, inquiebant, contra Papam Athanasium struximus: tu verò ad communionem & pœnitentiam nos admitte.* *c*) S. CHRYSOSTOMUS, postquam accepit latam in se à Theophilo Alexandrino & à Synodo ad Quercum exauctorationis sententiam, confugit ad Innocentium I. his ad ipsum verbis scribens: *Obsecro, ut scribas, quòd hæc tam iniquè facta, & ab una solùm parte, absentibus nobis, & non declinantibus judicium, non habent robur, sicut neque suâ naturâ habent: illi autem, qui adeo iniquè egisse deprehensi sunt, pœnæ Ecclesiasticarum legum subjaceant: nobis verò, qui nec convicti, nec redarguti, nec habiti ùt rei sumus, litteris vestris & charitate vestrâ aliorumque omnium, quorum scilicet & antea societate fruebamur, frui concedite.* Vide infrà *cap. V.* §. 9. *n.* 2. ubi etiam de excommunicatione Occidentalium adversùs Orientales, qui eis subjecti non erant. Pertinent hæc primariò ad communionem

nionem cum Romano Pontifice, & respectivè excommunicationem, de qua hic tractamus. Porro similia eâdem occasione S. Joannes Chrysostomus petiit à Venerio Mediolanensi, & Chromatio Aquilejensi.

2.) Attamen si Romanus Pontifex sine legitima causa excommunicationem ferret, totaque Ecclesia aut magna ejus pars judicaret, eam decerni non debuisse, tunc excommunicatus ab illo pro schismatico habendus minimè esset, dummodo animum retineret servandæ cum eodem Pontifice, tanquam Primate unitatis, & ad recuperandam ejus communionem totis viribus allaboraret. Hinc nemo Cyprianum & Africanos Antistites, licèt à communione Stephani Papæ vel actu pulsos, vel jam jam pellendos, ab Ecclesia alienos esse, aut futuros fuisse, pronuntiabit. Idem est de Firmiliano, Meletio, Cyrillo & aliis Orientalibus. Sed de his ampliùs tractabimus infrà *cap. VI.* §. 9. nec non *cap. IX.* §. 7. Cæterùm nemo ignorat, validitatem & effectum Excommunicationis *Juris* sive *Canonis* dependere à validitate & obligatione legis. Vid. Suarez *de Censuris Disput.* 4. *Sect.* 6. *n.* 4.

3.) Hæc hactenus de excommunicatione respectu non subditi. Quantum autem ad eam, quæ à particulari aliqua Ecclesia ejusve Episcopo, vigore *Jurisdictionis* verè talis, in sibi subjectum seu proprium suum diœcesanum fertur, ejus effectus nihilominus ex Canonum dispositione se se ad universam extendit Ecclesiam, ita ut à suo Episcopo excommunicatus ab alio recipi non debeat. Sic statuunt Canones Apostolici 12. *&* 33. Concil. Nicæn. *Can.* 5. Concil. Sardic. *Can.* 16. Concil. Elvirian. *Can.* 53. &c. Hujus Disciplinæ illustre exemplum dedit Ecclesia Romana (quæ non minùs his Canonibus tenetur, quàm aliæ) in Marcione, qui ab Episcopo eodemque parente suo excommunicatus Romam confugit, sperans se ibidem in communionem recipiendum; sed respondit ei ejusdem Urbis Clerus apud EPIPHANIUM Hæres. 42.: *Nobis*

injussu venerandi patris tui facere istud non licet; una siquidem fides est, & una animorum consensio. Eâdem ratione SIRICIUS Papa Epistolà X. ad Gallos Episcopos n. 19. apud Coustantium pag. 699. *aut removeantur quibus indignè ordo collatus est, aut ad nos nomina eorum deferantur, ut sciamus à quibus nos abstinere debeamus.* Hoc dedit ansam viris eruditis sustinendi, quod Papa, & quilibet Episcopus legitimè excommunicans, id nomine & vice *totius Ecclesiæ* agat. Sic Almainus *de Authorit. Eccles. cap. VIII. Resp. ad* 3. *arg. Tom. II. Gerson. col.* 997. „ Episcopus particularis non solùm gerit vices „ suæ dioecesis in ordine ad populum sibi commissum; „ sed etiam totius Ecclesiæ universalis in ordine ad „ eundem populum; aliàs non posset aliquem *simpliciter* excommunicare, ùt bene arguit Scotus in IV.

§. V.

Qualitas Sedis PATRIARCHALIS, Romæ adhærens; sæpe cum Universali Primatu miscetur, & errores generat.

QUARTO loco ad devitanda *æquivoca* minimè prætermittenda in Romano Pontifice qualitas *Patriarchæ*, quam per Occidentem exercebat super tot Metropoles, antiquitate, urbium celebritate, dignitate Sedium, nec non Sanctitate primorum Episcoporum illustres; quarum fides, utì jam dictum, æstimabatur ex illa *Patriarchæ*, ad quem eæ referebant; adeo, ut non ab *Occidentalibus* solùm haberentur Romanorum Pontificum decreta fidei pro orthodoxis, sed ab *Orientalibus* reputarentur tanquam declarationes *totius Occidentis.* Eo sensu S. AUGUSTINUS scribens adversùs Julianum, & S. HIERONYMUS contra Vigilantium, provocant ad authoritatem Præsulis Romani, cujus sententiam tanquam judicium totius Ecclesiæ Occidentalis proponunt. Eodem pariter animo

INNO-

INNOCENTIUS PP. II. voluit decreto Romanæ Sedis reverentiam haberi, utpote munito omnium Ecclesiarum Occidentis, quibus præsidebat, suffragio.

GRATIANUS agens *Distinct. XXII.* de Ecclesiis, quæ inter *Majores* habendæ sunt *Can.* 6. refert Canonem 36. Concilii Constantinopolitani II. vulgò *in Trullo* his verbis: „ Renovantes sancti Constantinopolitani decreta Concilii, petimus, „ ut Constantinopolitana Sedes similia privilegia, quæ *inferior* „ *Roma* habet, accipiat; non tamen in ecclesiasticis rebus „ magnificetur ùt illa: sed hæc secunda post illam existens, „ prius, quàm Alexandrina Sedes, numeretur, dein Antiochena, & post eam Hierosolymitana. " Legitur in hoc Trullano Canone per Gratianum *inferior Roma*, pro *senior Roma*. Itaque tum secundùm hunc Canonem, tum juxta Novellam Justiniani 123. *quinque* numerantur & revera sunt per universam Ecclesiam *Patriarchæ*, scilicet *Romanus*, *Constantinopolitanus*, *Alexandrinus*, *Antiochenus* & *Hierosolymitanus*. Romana Sedes in Can. 21. Concilii VIII. sub Adriano II. habiti anno 869. relato eàdem *Dist. XXII. Can.* 7. adhuc expressè recensetur inter Patriarchales. Interim Canonistæ sensim Romanum Pontificem è numero & ordine Patriarcharum expunxerunt, atque ita horum tantùm quatuor numerârunt; quos tandem secutus est INNOCENTIUS III. in *Cap.* 23. *X. de Privilegiis*, ubi antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renovans, *quatuor* duntaxat expressit tanquam Patriarchales, Romanam inter eas nequaquam reponens, sed de hac dicens: *Quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote Mater universorum Christi fidelium & Magistra.* Itaque mirum videri non debet, si abolito tandem Romani *Patriarchatûs* titulo & jure, omnia olim in *Occidente*, id est intra fines *Romani Patriarchatûs*, à Romanis Præsulibus gesta, deinceps habita fuerint quasi acta *jure Universalis Primatûs*, qui in divina institutione suum habet fundamentum.

1.) Notus est Canon. XXVIII. Concilii Chalcedonensis: *Antiquæ Romæ throno, quòd Urbs illa imperaret, Patres haud immeritò privilegia tribuerunt; & eâdem consideratione moti* 150. *Dei amantissimi Episcopi sanctissimo novæ Romæ throno æqualia privilegia tribuerunt, rectè judicantes &c.* Fuit hic Canon scopulus, ad quem Protestantes alliserunt. Videntes hi ex hoc Canone, Romanis Pontificibus certa quædam privilegia à Patribus concessa, existimârunt, his privilegiis *Primatum ipsum* contineri, proinde hunc non esse *juris Divini*, sed humanæ concessionis. Provenit ille error ex malè intellecto Canone, in quo non agitur de *Primatu* Papæ, sed de jure ejus *Patriarchali*, utì solidê demonstrat Du Pin *de Antiquâ Ecclesiæ Disciplinâ Differt. I.* §. 11.

2.) Utcunque autem extensa sint *Patriarchatûs Occidentalis* privilegia, utì & aliorum Patriarcharum jura, certum est, eos esse *humanæ institutionis*, hancque dignitatem Romano Episcopo obvenisse *sine præjudicio* aut alteratione illius, quam ferebat tanquam Caput Ecclesiæ *ex jure Divino.* Tantum autem abest, ut officium Patriarchæ jura dignitati & muneri Episcopali propria minueret, ut illud potiùs ad horum tutelam institutum noscatur. Neque tamen negandum, quòd successu temporis confusa fuerint utriusque officii jura, multaque existimata *à Primo universalis Ecclesiæ Episcopo* facta, quæ reapse *Patriarcha Occidentis* gesserat.

3.) Damus hujus æquivoci exemplum, ex pluribus unum, idque cæteris extantius: Variæ Spuriæ Decretales, à nobis alibi referendæ, Romano Pontifici tribuunt *plenitudinem potestatis*, dum interim reliquos Episcopos tantùm in *partem sollicitudinis* vocatos esse volunt. Possent illæ fundamentum videri habere in Epistola XII. S. LEONIS Papæ apud Gratianum Caus. III. Quæst. 6. Can. 8. in qua suo per Illiricum Vicario, Thessalonicensi Episcopo, in fine scribit: *Vices nostras ita tuæ credidimus Charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in pleni-*

plenitudinem potestatis. Verùm agitur hìc apertè de potestate *Patriarchali*, quam eo tempore, id est, sæculo V. Romanus Pontifex per Illiricum obtinuit, uti observat, & pluribus probat Petrus de Marca *de C. S. & J. Lib. V. cap. 26.* Itaque non loquitur Leò P. de *potestatis plenitudine*, quasi ex Christi ordinatione hanc per *omnes* Ecclesias *solus* habeat Romanus Episcopus, cæteri verò per orbem Antistites ab eo tantùm vocati sint in *partem sollicitudinis.* Add. *cap. seq.* §. 1. *n.* 2.

4.) S. Hilarius iis, qui unà fidei communione ac societate cum Gallis copulabantur, Librum de Synodis scribens, cum iisdem Germaniæ primæ & secundæ, Britanniarumque Episcopos recenset. His si adjungantur variæ Illirici provinciæ, quas Innocentius *Epist.* 13. *n.* 2. suam in eas vicem Rufo committens recenset (nempe Achaiæ, Tessaliæ, Epiri veteris, Epiri novæ, & Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripensis, Mœsiæ, Dardaniæ & Prævali Ecclesiæ;) diœceseon, quæ ad Romanum Patriarchatum attinent, satìs accurata habebitur enumeratio. Ità, & rectè Petrus Coustant. *ad Epistolas Rom. Pontificum pag.* 855. *not. c.*

5.) Quando agitur de institutione & certis prærogativis *Sedium Patriarchalium*, dubitari nequit, quin ejusmodi Sedium, & jurium eis attributorum, institutio pro bono Ecclesiæ mutari, ampliari, vel etiam restringi possit. Hoc agnovit Bellarminus *Lib. II. de Concil. cap.* 8. *Opp. Tom. II. col.* 96. *edit. Col.* dicens: „ Decretum „ de honore Sedium patriarchalium, sicut à Concilio „ Nicæno factum fuerat, ita poterat ab alio mutari.

§. VI.

APOSTOLICÆ Ecclesiæ dignitas, Romanæ præcipuè competens, & SANCTITAS Episcoporum ejus, magnam illi auctoritatem conciliavit, sed nativi Primatûs juribus nihil addidit.

Idem

Idem observandum de qualitate MATRIS & MAGISTRÆ, quæ Romæ respectu Ecclesiarum Occidentis tribuitur.

Titulus & dignitas CAPITIS ECCLESIÆ, nec non VICARII CHRISTI, Romano Pontifici propria, absolutam superioritatem non importat.

Pro *QUINTA* ratione seu occasione erigendæ, aut per quandam speciem æquivoci asserendæ, firmandæque sacræ Monarchiæ, deprehenduntur serviisse variæ dotes, Romanæ Ecclesiæ communiter attributæ, quas hic junctim intuebimur: videlicet *Sanctæ*, *Apostolicæ*, *Matris & Magistræ* aliarum Ecclesiarum; quibus addendæ prærogativæ Præsulis in hujus Ecclesiæ cathedra sedentis, quæ sunt *Vicarii Christi*, & *Capitis universalis Ecclesiæ.* Et imprimis quidem qualitas *APOSTOLICÆ* Ecclesiæ, Romanæ Sedi, præ aliis ab ipsis Christi discipulis fundatis, eâ ratione magis propria est, quòd ipsa ab Apostolorum *Principe* plantata noscatur. Habet equidem Traditio, tanquam Regula articulorum fidei, suam in omnibus Catholicis Ecclesiis sedem; at major semper hujus testimonii fides æstimata fuit in Ecclesiis, quæ ab Apostolis institutæ sunt, & ab his proximè verbum Dei hauserunt, de quo, tanquam ad se per authenticam traditionem delato, eò certiùs respondere posse creduntur. Maxima autem semper fuit hujus depositi ratio in Ecclesiâ *Romanâ*, etiam independenter ab omni Primatu, tanquam fundatâ à Petro, & non hujus tantùm, sed & Coapostoli ejus Pauli verbo ac sanguine irrigatâ. Hoc singulare decus non modicè illustratum fuit *SANCTITATE* Romanorum Præsulum; siquidem inter omnes, quantùmvis illustres, Christiani orbis Ecclesias nulla sit, in qua tot refulserint Episcopi sanctitatis gloriâ insignes, quam Romana; nullâ autem re magis, quam hac, populorum reverentia conciliatur.

His qualitatibus accedit illa *MATRIS*, quam Romæ promeruit spiritualis generatio plurimarum Ecclesiarum *Occidentis*.

cidentis. Scripsit sub initium Sæculi V. INNOCENTIUS I. Papa Epist. XXV. n. 2. ad Decentium Episcopum Eugubinum, *Manifestum esse, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, in Insulas interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores, constituerint Sacerdotes.* Quod tamen in sensu accommodo accipiendum esse, dubitari haud potest. Quidquid sit: receptum erat, ut Ecclesiæ Matres *Centrum* essent *unionis*, & ecclesiasticæ communionis, respectu filiarum; sique naturâ ipsâ duce ac magistrâ diligimus observamusque eos, à quibus corporis vitam accepimus, nihilo certè minùs admonemur intimo religionis sensu, ut obsequio singulari eos prosequamur, qui nos genuerunt in Christo, atque auctores secundum Deum salutis nostræ fuerunt. Porro quod sub Innocentio I. Romanæ Ecclesiæ fuit attributum, ut esset aut diceretur mater Ecclesiarum *Occidentis*, id succedente tempore ità extensum est, ut sub Innocentio III. eadem *universarum Ecclesiarum* mater appellaretur, quanquam revera & in proprio sensu non esset. Sic legitur in Concilio Lateranensi anni 1215. cap. 5. *Disponente Domino* Romana Ecclesia *super OMNES ALIAS ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote MATER UNIVERSORUM Christi fidelium.* Possunt nonnullæ Patrum, præsertim Cypriani elocutiones (quas infrà referemus) universalioris hujus maternitatis denominationi occasionem & ansam dedisse.

Docet insuper ratio, quoties dubitationis aliquid habent leges, ad eos imprimis recurrendum esse pro earundem interpretatione, (maximè ubi hæc ex usu ac traditione accipi potest) à quibus & per quos illæ profectæ sunt. Inde ad Romanam Ecclesiam, tanquam ad fidei suæ alumnam & Canonum interpretem, è vicinis æque ac remotissimis oris majores nostri confluebant, ut ex ejus tanquam *MAGISTRÆ* sinu seu dogmatum seu legum explicationem plenius haurirent. Unde apparet, quare loco cit. dixerit INNOCENTIUS I. *si in his provinciis* nemo *alius Apostolorum* præter Petrum

invenitur aut legitur docuisse, oportet eos, qui in illis sunt, *hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, à qua eos principium habuisse non dubium est.*

Chalcedonense Concilium Romano Præsuli qualitatem *CAPITIS ECCLESIÆ* quoque attribuit in suâ ad S. Leonem relatione: tum exponendo, qualiter ipse per suos Legatos Concilio præsideat, velut Caput suis præest membris: tum ab eo exspectando, ut ipse quædam Concilii decreta probet, sicut Concilium ejus probavit Litteras, his verbis: *Rogamus igitur, & tuis decretis nostrum honora judicium, & sicut nos CAPITI in bonis adjecimus consonantiam, sic Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat.* Adde Leg. 7. & 8. Cod. de Summa Trinit. Insuper *VICARII JESU CHRISTI* nominantur Pontifices; idque imprimis ab Episcopis & Presbiteris, qui cum GELASIO Papa ad cognoscendam Miseni Episcopi causam consederunt, *Gelas. Epist. XXVII. n.* 15. Deinde in Decretalibus *cap.* 2. & *cap.* 3. §. 2. *de Translat. Epis.* nec non *Extravag.* 3. §. *Nos itaque Joannis XXII. de Verb. Signif. &c.*

Verùm hic observandum, quod circa omnia hæc & generatim notavit Andreas Duvallius *de suprema Rom. Pontificis potestate Part. IV. Quæst.* 7. qui Ultramontanorum sententiis egregiè addictus, ac præcipuus Richerii æmulus, licèt Doctor Sorbonicus, Romanis minùs suspectus videri debet. Sic autem ille: „ Concilium Florentinum auctoritatem Papæ supra Concilium non definivit, etsi definiat „ eum esse *Christi Vicarium*, totius *Ecclesiæ Caput*, & à „ Christo ipsi traditam potestatem *regendi universalem Ecclesiam:* Quod nemo eorum, qui contrà sentiunt, negat. „ Illius enim potestatem in Ecclesiam universalem ubique locorum diffusam, sive in omnes & singulas orbis particulares Ecclesias, admittunt; & omnium Christianorum *Patrem & Doctorem* eum agnoscunt: sed contendunt, Concilium Florentinum non propterea definivisse, eum in Ecclesi-

„ clesiam Universalem, quatenus est legitimè congregata, & „ in Concilio aliquo per suos Prælatos generaliter unita & „ consentiens, potestatem habere. " Scilicet *essentiale* ac *principale* Ecclesiæ Caput est & manet Christus, Pontifex tantùm *ministeriale*; quæ duo follicitè discernenda sunt. Ecclesia Corpus Christi est, non Romani Pontificis. Christus Petro dixerat: *Pasce meas*, non *tuas oves.* Caput ministeriale summus Pontifex non influit spiritum in Ecclesiam; hoc fit à Capite essentiali Christo per influxum charismatum & gratiarum. Mortuo Capite ministeriali vivit Corpus Ecclesiæ, Christum Caput habens; & visibili Capite ab Ecclesia sublato aliud substituitur. Conf. *cap. I.* §. 8. *n.* 6.

Cæterùm nihil facilius est, quàm ut honorata undique in Romana Ecclesia qualitas *Matris & Magistræ*, atque in eo, qui eidem Ecclesiæ præest, auctoritas *Capitis universalis Ecclesiæ* ac *Vicarii Dei*, in tenebrosis seculis, atque in concursu tot aliarum ansarum amplificandæ potestatis, quas hoc Capite enumeramus, minùs cautos in transversum agat, cùm vel in hodiernâ harum rerum luce Romani nondum desinant has expressiones in favorem prætensæ suæ Monarchiæ captare.

1.) Sedes seu Ecclesiæ *APOSTOLICÆ* non unâ ratione dicuntur. *a*) Romana Sedes *Apostolica* appellatur per excellentiam: quia à principibus Apostolorum fundata, & utriusque sanguine consecrata fuit. *b*) Alexandrina & Antiochena: quia post SS. Petri & Pauli prædicationem Christianum in hac nomen primùm exortum est, illa per S. Marcum Petri discipulum fundata. *c*) Ecclesiæ, quæ ab aliis Apostolis fidei semina acceperunt, aut ab eis sunt administratæ: hoc titulo Hierosolymitana Sedes Apostolica appellatur à Theodorito *Lib. IV. cap.* 21. *d*) TERTULLIANO *Lib. de Præscript. cap.* 32. ea est Apostolica Ecclesia, quæ *evolvit ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel Apo-*

ſtolicis viris, qui tamen cum Apoſtolis perſeveraverit, habuerit autorem & anteceſſorem: hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt: ſicut Smirneorum Eccleſia Policarpum ab Johanne collocatum refert. e) Illæ quoque ab eodem Tertulliano cit. Lib. cap. 20. *Apoſtolicæ deputantur, ut ſoboles Apoſtolicarum Eccleſiarum, quæ ab Eccleſiis per Apoſtolos conditis traducem fidei & ſemina doctrinæ mutuatæ ſunt, ut Eccleſiæ fierent.* Adde ejusdem Libri cap. 36. f) Videtur denique S. AUGUSTINUS *Lib. II. de Doctrina Chriſt. cap.* 8. eas Eccleſias Apoſtolicis accenſere, quæ Epiſtolas Apoſtolicas accipere meruerunt: quales ſunt Theſſalonicenſis, Epheſina, Coloſſenſis &c. S. LEO *Epiſt. LXXVIII. n.* 3. Anatolio auctor eſt, ut Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopatu contentus, ſuæ ſe dignitatis finibus concludat, non ambiat altiorem gradum, *nec dedignetur Regiam civitatem, quam APOSTOLICAM non poteſt facere SEDEM: quæ utique* (inquit eodem ſenſu GELASIUS Epiſt. VII. n. 6.) *per Canones inter Sedes nullum locum accepit.* Ubi notandum, Apoſtolicas illas Cathedras veluti per autonomaſiam *Sedes* nuncupari. Equidem non diffitendum, illud Romanum inter & reliquas Sedes eſſe diſcriminis, quòd hæ privilegia *per Canones*, & Eccleſiaſtico tantùm, eoque humano Jure inſtituta dicantur obtinuiſſe; illa verò, quæ Petri morte conſecrata eſt, totum id retinuerit juris, quod Apoſtolorum princeps fuerat *à Domino* conſecutus. Verùm dum (prout hic) ſimpliciter & in ſenſu hactenus enuntiato, agitur de qualitate Apoſtolicæ Sedis, quæ per ſe neque ſedentem facit infallibilem, neque totius Eccleſiæ Monarcham conſtituit, abſtrahimus hactenus de alterâ, cum priore neceſſariam connexionem non habente, dignitate Primatûs, ejusque juribus ac effectibus, de quibus alibi abundè diſſerimus.

2.) Ha-

2.) Habet utique *SANCTITAS* tam ſuaves illecebras, ut vel ferociſſimos animos, & impiâ religione obligatos in ſui admirationem traducat. Eâ etiam ratione eâudem inter anſas ampliatæ auctoritatis Romanæ referimus; ſed nullum illa jus novum ſupperaddit: quod ſi daret, quia merè humanum foret, per contraria ſcandala, illa præſertim Sæculi X., amiſſum dici poſſet. Præclara hæc plurium Pontificum dos facilem eis acceſſum, quin & gratiam paravit apud Auguſtos, qua hi inclinabantur ad eorum decreta, etiam extra ordinem emanata, Imperiali poteſtate ſuſtinenda. Exemplum damus in S. Leone M. cui difficile haud fuit, cùm ei per ſub-& obreptiones prævento (quod agnoſcit Baronius *ad annum* 445. *n.* 9.) propoſitum eſſet, S. Hilarii Arelatenſis poteſtatem in Galliis pro bono Eccleſiæ (ùt ei videbatur) minuere, à Valentiniano III. Imp. (cujus animum, quo vellet, inclinabat) elicere edictum Gallicanæ Eccleſiæ conſuetudini derogans, hoc tenore: *Ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quàm aliarum provinciarum liceat ſine viri venerabilis Papæ urbis æternæ auctoritate tentare: ſed illis omnibusque pro lege ſit, quicquid ſanxit vel ſanxerit Apoſtolicæ Sedis autoritas.* Sed de hoc negotio pluribus agemus infrà *Cap. IV.* §. 11. *n.* 2.

3.) Titulus *MATRIS*, & *MAGISTRÆ omnium Eccleſiarum*, Romanæ demum per Canones in Corpore Juris clauſos obtigiſſe, aut ſaltem in eo ſenſu, quo ſeriùs acceptus eſt, confirmatus videtur. Primus circa hoc & antiquiſſimus Canon, ex ſpuria Epiſtola Calixti Papæ deſumptus, in Decreto Gratiani *Diſt. XII. Can.* 1. exſtans, ſequentibus pro fundamento potuit ſervire. Huic adde alterum *Diſt. XXI. Can.* 6. In Decretalibus vide *cap.* 2. *circa fin. de Summa Trinit. cap.* 5. *de Appellat. cap.* 23. *de Privilegiis, cap.* 20. §. *Quia. de Foro compet.* In Sexto Decretalium *cap.* 5. §. *fin. de Pœnis.* In Extravagantibus Communibus *cap.* 3. *de Elect.* Verùm hæc Capi-

tula etiam commodè explicantur & proprie ſpectant ad Romanam Eccleſiam comparatam cum ſingulis aliis *ſeorſim* ſumptis, & *ùt plurimum*, ſaltem in Occidente, ab illa conditis. Sanè eâ authoritate, quâ Chriſtus fuit & eſt *Magiſter* diſcipulorum ſuorum omniumque fidelium, nec Petrus, nec ejus in Primatu ſucceſſores, Magiſtri omnium Eccleſiarum dici debent; hoc enim expreſſè prohibuit Dominus Matthæi *XXIII. v.* 8. *ſeqq.* Quòd *propriè* non potuerit, nec poſſit Romana Eccleſia dici *Mater Catholicæ*; *id eſt*, *univerſalis Eccleſiæ*, manifeſtum eſt; potiori id jure debetur aliis Apoſtolicis Eccleſiis, quæ in Oriente ac Paleſtinâ primùm coaluerunt, antequam Romanæ civitati fides & Epiſcopatus inferretur. Hoc imprimis convenit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, quæ revera Mater & Matrix omnium Eccleſiarum nuncupatur in Epiſtola Patrum Concilii Conſtantinopolitani ad Damaſum, Ambroſium, & alios Epiſcopos Romæ congregatos, in Harduini *Collect. Concil. Tom. I. col.* 826. & à Juſtino Imp. circa annum 514. in Epiſtola ad Hormiſdam apud eundem *Tom. II. col.* 1025. Porro & Paulus Titum in Creta Metropolitam inſtituit, juſſitque, ut per Eccleſias Epiſcopos conſtitueret, abſque quòd in his omnibus intervenerit, aut neceſſe fuerit intervenire Petrum. Nec Epheſinam, Cæſarienſem, Heracleenſem, aliasque in Oriente primarias Sedes Petrus inſtituit &c. Hinc eſt, quòd INNOCENTIUS Papa in Epiſtola ad Decentium recenſens provincias, quæ à S. Petro ejusque ſucceſſoribus fidei ſuæ ſemina, Eccleſiarumque inſtitutionem debent, nullas nominet, præter *Italiam*, *Gallias*, *Hiſpanias*, *Africam atque Siciliam*, *inſulasque interjacentes.* Itaque, cùm Tridentinum *Seſſ. VII. Can.* 3. *de Baptismo*, nec non *Seſſ. XIV. cap.* 3. *de Extremâ unct.* laudatorum Canonum phraſin imitatum, eâdem quoque expreſſione *Matris* & *Magiſtræ* utatur, id non alio ſenſu, quàm illo, quem modò expoſuimus, intelligendum erit.

De

De reliquo hæc in Tridentino non *declarantur* per decretum fidei, ſed *referuntur* ex communi Juris Canonici uſu loquendi. Equidem jam ante omnia hæc S. CYPRIANUS Epiſt. 45. ad Cornelium ſcripſit: *rationem reddidiſſe nos ſcimus, & hortatos eſſe, ut Eccleſiæ Catholicæ matricem & radicem agnoſcerent ac tenerent;* quod de *Romana Eccleſia* intelligit Jacobus Pamelius & alii interpretes; ſicut & primâ fronte accipi debere videri poſſet. Verùm genuinus ſenſus Cypriani eſt, hortatum ſe eſſe ſingulos navigantes, ne parti Novati adhærerent, ne ſchiſma & diviſionem ſectarentur, ſed ut *unitatem Catholicam*, quam Eccleſiæ Catholicæ *radicem & matricem* appellat, agnoſcerent ac tenerent. Deinde quid per Matricem intelligat vir ſanctus, apertè declarat Epiſtolâ 71. ad Quintum, ubi, *quos*, inquit, *conſtat hìc*, hoc eſt in Eccleſia Catholica, *baptizatos eſſe, & à nobis ad hæreticos tranſiiſſe, ſi poſtmodum, peccato ſuo cognito, & errore digeſto AD VERITATEM ET MATRICEM redeant, ſatis ſit in pœnitentiam manum imponere.* Hoc igitur eſt Catholicum *tenere matricem* in Epiſtola ad Cornelium, quod hæreticum *redire ad matricem* in Epiſtola ad Quintum. Quod in formulâ Profeſſionis fidei, à Pio IV. præſcriptâ continetur: *Sanctam CATHOLICAM & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem & Magiſtram agnoſco:* id non ita accipiendum eſt, acſi *particularis* Eccleſia Romana idem eſſet, quod Eccleſia Catholica ſeu *Univerſalis*, quæ profectò differunt; ſed eo ſenſu, quo prædicatum *CATHOLICÆ Eccleſiæ*, Romæ cum multis aliis Eccleſiis commune, imò tanquam Capiti ferè præcipuum eſſe, diximus *cap. II.* §. 11. *n.* 5.

4.) *CAPUT* ſanè eſt Romanus Pontifex univerſalis Eccleſiæ; verùm non omni Capiti competit ſuperioritas propriè dicta in univerſum Corpus. Dantur Corpora ſuo Capite ſuperiora, qualia ſunt pleraque Capitula, Collegia

gia judicum, Universitates &c. In *singula* membra au & quid juris seu potestatis competat Capiti Ecclesiæ, distinctè explicabimus, cum de Legibus, Judiciis, Appellationibus &c. acturi sumus. De *universis* semper manebit verum, quod Sixtus III. in Epistola ad Episcopos per Illiricum consistentes scripsit: *Ut omne corpus capite regitur, ita ipsum caput, nisi suo corpore sustentetur, firmitatem & vigorem suum perdit, & non tenet quam habûerat dignitatem.* Cæterùm uti Metropolitanus & decretis, quæ Provinciale Concilium edit, & ipsi Provinciali Concilio subjicitur, etiamsi hujus Concilii *Caput* sit, & illi præsit: ita & Romanus Pontifex & Canonibus, quos Universale Concilium edit, & Universali Concilio subjicitur, etiamsi ejus *Caput* sit, & illi præsit; quia uterque per hoc non desinit sui Concilii esse *membrum.* S. Gregorius M. *Lib. IV. Epist.* 38. (hodie Lib. V. Epist. 18.) ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum hujus ratiocinationis materiam suppeditat, dum *certè*, inquit, *Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & Universalis Ecclesiæ est, Paulus, Andreas, Joannes, quid aliud quàm singularium sunt plebium capita? & tamen sub uno Capite* (Christo) *omnes membra sunt Ecclesiæ. Atque ut cuncta brevi cingulo locutionis astringam, Sancti ante legem, Sancti sub lege, Sancti sub gratia, omnes hi perficientes Corpus Domini, in membris sunt Ecclesiæ constituti.* Patres Concilii Basileensis apud Harduinum Tom. VIII. col. 1323. relativè ad hanc materiam ita scripserunt Eugenio Papæ: „ Quòd „ Pontifex *CAPUT* sit & *Primas* Ecclesiæ, *Vicarius* „ *Christi*, & à Christo, non ab hominibus vel Synodis, „ aliis prælatus & Pastor Christianorum: & ei datæ „ sint à Domino Claves, & uni dictum: *Tu es Petrus:* „ & solus in plenitudinem potestatis vocatus sit, alii in „ partem solicitudinis, & multa hujusmodi: quæ cùm „ vulgatissima sint, minimè necessarium erat recensere:

Ista

„ Iſta planè fatemur & credimus, operámque in hoc
„ ſacro Concilio dare intendimus, ut omnes eamdem
„ ſententiam credant. Et nihilominus ipſum Romanum
„ Pontificem dicimus obedire teneri mandatis, ſtatutis,
„ ordinationibus ac præceptis hujus ſanctæ Synodi Ba-
„ ſileenſis, & cujuscunque alterius Concilii generalis le-
„ gitimè congregati, in his quæ pertinent ad fidem, ad
„ exſtirpationem Schismatis, & ad generalem reforma-
„ tionem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris, quem-
„ admodum declaratum exſtitit per generale Concilium
„ Conſtantienſe, catholicam repræſentans Eccleſiam...
„ *Et poſtea col.* 1326. Id duntaxat probat, quòd omnes
„ ſingulares homines particularésque Eccleſiæ ipſi Pon-
„ tifici obedire debent, niſi in his quæ huic ſacræ Sy-
„ nodo, & cuilibet alteri legitimè congregatæ, præju-
„ dicium generarent. Nam etſi ſit *CAPUT miniſteria-*
„ *le* Eccleſiæ, non tamen eſt major totâ Eccleſiâ. Etſi
„ *CAPUT* ſit & principalis Prælatus hujus Corporis
„ myſtici, eſt nihilominus intra corpus; nam ſi extra
„ corpus eſſet, tunc non pertineret ad Corpus, nec
„ tunc Caput eſſet. Corpus igitur hoc totum continet,
„ & ipſum quod dicitur caput, & ſingula membra. ...
„ *Demum col.* 1340. Dicimus ſummum Pontificem eſſe
„ *CAPUT* Eccleſiæ, & Romanam Sedem principalem
„ inter alias ſedes. Sed numquid dum partem lauda-
„ tis, obliti eſtis totius? Numquid dum unam Eccle-
„ ſiam extollitis, eam quæ univerſalis eſt, prætermitti-
„ tis? Si hæreticus eſt qui Romanæ Eccleſiæ prima-
„ tum aufert, quantò major ille hæreticus erit, qui
„ eam Eccleſiam, in qua Romana continetur & præeſt,
„ ſuper omnes Eccleſias & omnes homines poteſtatem
„ habere negat? Confer ſupra *cap. I.* §. 8. *n.* 6.

5.) Per hoc, quòd Papa ſit *VICARIUS CHRISTI,* à ſimili Vicariatu non excluduntur reliqui Epiſcopi, æque ac ille, Apoſtolorum ſucceſſores. Quare Concilium ad Theo-

donis-villam an. 844. apud Harduinum Tom. IV. col. 1466. in Præfatione: *divinum*, inquit, *consilium à nobis secundùm præceptum Domini, quo dicitur: Interroga sacerdotes legem Dei, &c. à nobis, quanquam indignis, Christi tamen Vicariis, quærere, & divina devotione, velut revera ex ore ipsius expectare dignemini.* Item Meldense Concilium anni 845. in Præfatione apud eundem cit. Tom. IV. col. 1480. *Nos omnes, licèt indigni, Christi tamen Vicarii & Apostolorum ipsius successores.* Porro Concilium Episcoporum Remensis & Rotomagensis provinciæ apud Carisiacum anno 858. habitum in Epistola ad Ludovicum Regem Germaniæ Cap. VII. *Rectores ac Pastores Ecclesiarum, ùt Patres & Christi Vicarios colite.* In Collect. Harduini Tom. V., col. 468. &c. In eo solùm differunt, quòd Pontifex in hoc Vicariatu parem cum Petro partem habeat, adeoque sit *primus Vicarius*, & cæterorum in jam explicato sensu *Caput.* Interim evenit haud difficulter, ut quod suâ origine in *reverentia filiali*, in *magistrali authoritate* demum in *mero Primatu* fundatum est, pòst in *imperium* sacrum pertrahatur, atque à multis, dominante ignorantiâ & ignaviâ, ùt tale agnoscatur.

§. VII.

Relationes in gravioribus & dubiis causis, ad Romanam Sedem fieri solitæ, magnum ei auctoritatis pondus addidêre.

SEXTUM Pontificiæ authoritatis augmentum debetur frequentibus illis particularium Ecclesiarum ad Romanam Sedem Relationibus, & inde ad has remeantibus Responsis. Quamvis enim illæ de se minimè sint argumentum *Statûs Monarchici*, nihilominùs in hunc sensum paulatim tractæ sunt, postquam Romani Pontifices his Relationibus adsueti, eas deinceps

inceps *pro jure* poſtularent. Conſuetudo multorum, in difficilioribus negotiis ad Sedem Romanam, tanquam Matrem & Magiſtram recurrendi, & inde lumen ſeu conſilium accipiendi, talis erat, ut nullum *jus perfectum* Primæ Sedi ad has relationes competierit, quaſi ejus conſilia neceſſariò expetenda, & iis acquieſcendum fuiſſet; quanquam poſtmodum Romani id ipſum *in neceſſitatem* traxerint. Non ad ſolum Romanum, ſed ad alios etiam magnæ authoritatis Epiſcopos, recurſus pro accipiendis luminibus & directione ſumebantur. Sic ad S. Cyprianum ſubinde, ab ipſa etiam Romana Eccleſia, ſimiles relationes factæ leguntur; neque ex eo aliqua juris prærogativa pro certa Eccleſia deſumi poteſt. Theodoſius Imperator in *Leg.* 45. *Cod. Theod. de Epiſc.* & *Leg.* 6. *Cod. Juſtin de SS. Eccleſ.* tale privilegium, quale Romanus Epiſcopus ſibi vendicabat, indulſit Conſtantinopolitano. Verba Legis ſunt: *Si quid dubietatis conceſſerit, id oporteat, non abſque ſcientia viri reverendiſſimi ſacroſanctæ legis urbis Conſtantinopolitanæ (quæ Romæ veteris prærogativâ lætatur) conventui Sacerdotali, ſanctoque judicio reſervari.* Hinc duo quaſi ſponte defluunt: *primum:* prætenſum Romani Pontificis jus hâc lege *per indirectum* confirmari; *alterum:* hoc jus Relationum ſuâ origine, tanquam *verum & perfectum jus*, nulli ſedi proprium eſſe; preſſiùs tamen ab una parte ſtrictiusque vindicatum, ab altera verò remiſſiùs agnitum, viam facilè aperuiſſe ad mutandum *Conſilia* in *Mandata*; *Directorium* in *Imperium.*

1.) Primus id feciſſe videtur Innocentius I. qui anno 402. cathedram Petri aſcendit. Quid ille de *Majoribus cauſis*, ex prætenſo *Synodi ſtatuto & veteri conſuetudine*, Sedi Romanæ referendis ad Victricium Rothomagenſem Epiſcopum ſcripſerit, videbimus *cap. ſeq.* §. 1. Idem in alia Epiſtola ad Epiſcopum Nucerianum ita diſſerit: *Mirari non poſſumus, Dilectionem tuam ſequi inſtituta Majorum omnia, quæque poſſunt aliquam recipere dubi-*

 tationem,

tationem, ad nos quasi ad Caput atque ad Apicem Episcopatûs referre, ut CONSULTA videlicet Sedes Apostolica, ex ipsis rebus dubiis certum aliquid faciendum pronuntiet. Idem Papa in Epist. ad Concil. Milevitan. apud Harduinum Tom. I. Concil. col. 1028. *Inter cæteras*, inquit, *Ecclesiæ Romanæ curas & Apostolicæ Sedis occupationes, quibus diversorum CONSULTA fideli & medicâ disceptatione tractamus &c.* Sicque iteratò sæpesatas Relationes *Consulta* vocat. Idem facit LEO Papa Epist. 10. ad Episcopos Galliæ pag. 217. *Nobiscum Vestra Fraternitas recognoscat, Apostolicam Sedem pro sui reverentia, à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus esse CONSULTAM.*

2.) Hâc eo tempore utebantur modestiâ Pontifices, ut non *novum jus* conderent, sed consulti de *jure constituto* in dubiis responderent; licèt, utì mox innuimus, eam Sedi Romanæ jam prærogativam vindicaverit Innocentius I., ut de quæstionibus dubiis & majoribus ad eam referri *debere* contenderet. Præterea id curabant atque agebant, ut sua responsa, quæ & *Decreta* vocabant, in aliorum notitiam deducerentur, eo fine, ut omnibus norma essent Disciplinæ. Cæterùm observat de Marca de C. S. & J. Lib. VII. Cap. 13. n. 4. *eam Romanis Episcopis mentem non fuisse, cùm responsa dabant post consultationes, ut novas leges his responsis præscriberent, aut nova statuta inveherent, sed tantùm, ut Christianorum mentes revocarent ad observationem Canonum & antiquæ traditionis*, id quod ex Innocentii I. confessione illustrat.

3.) Hæc authoritas cùm Responsis Romanorum Pontificum tributa esset, consultum visum fuit eadem colligere, ut jus Ecclesiasticum in Occidente certiorem haberet usum. Fecit hoc sub initium Sæculi VI. Dionysius Exiguus ad preces Juliani Presbiteri tituli S. Anastasiæ. Constat ejus opus ex Constitutis & Decretis Sedis Apostolicæ Præ-

Præſulum Syricii, Innocentii, Zoſimi, Bonifacii, Cæleſtini, Leonis M., Gelaſii, & Anaſtaſii; quibus deinde ab aliis, Dionyſio poſterioribus, alia decreta ſub nomine Hilarii & ſequentium Pontificum usque ad Gregorium Minorem in hac Collectione addita ſunt. Nulla quidem primitùs hujus Codicis publica authoritas; ſed ne eà quidem intentione à Dionyſio concinnatus fuit; attamen ità hæc Collectio à Romana Eccleſia ſuſcepta & probata fuit, ut à NICOLAO I. *Diſt. XIX. Can.* I. nec non à LEONE IV. *Diſt. XX. Can.* I. omnibusque inſequentibus Canonum Collectoribus *Codex Canonum* dicta ſit.

4.) Atque ea quidem necdum, aut vix, introductô Jure Iſidorianô, hactenus ſatis moderatè, hoc verò pleniùs receptô, alia inducta rerum facies. Tunc etenim Epiſcopis impoſita neceſſitas & obligatio recipiendi & ſeſe conformandi Decretalibus Romanorum Pontificum. Hoc ex fundamento, Sæculo IX. JOANNES PP. VIII. Williberto Colonienſi Archiepiſcopo Pallium negavit, ita ad eundem reſcribens apud Sirmondum Concil. Gall. Tom. III. pag. 520. *Optatum tibi pallium nunc conferre nequivimus, quia fidei tuæ paginam minùs, quàm oporteat, continere reperimus, cùm videlicet in ea nullam ſanctarum univerſalium Synodorum, ... nec DECRETALIUM PONTIFICUM ROMANORUM CONSTITUTORUM ſecundùm morem feceris mentionem; ſed nec illam ſubſcriptione munieris, nec aliquem, qui hanc jurejurando firmaret, miſeris.*

5.) Sed proceſſère ea cum tempore longiùs. Obſervat celeberrimus noſtri ævi Canoniſta Barthelius, Anteceſſor & Procancellarius Wirceburgenſis, in *Annotationibus ad Patris Engel Jus Canonicum in Proœm. pag.* 7. „qualiter „ usque ad medium Sæculum XII. rariores adhuc fuerint ad Pontificem recurſiones. At poſtquam (ait) „ in hoc Sæculo invaluit ſtudium Juris Civilis, Pontifices etiam totum proceſſum forenſem in Eccleſiam „ intro-

„ introduxêre. Cœperunt etiam tum temporis dispen-
„ sationes, exemptiones, privilegia, indulta, sub Inno-
„ centio potissimùm III. & Alexandro III., qui se *Do-*
„ *minos Canonum* dixerunt; cùm antecessores Pontifi-
„ ces se tantum *Custodes*, *Vindices*, *& Executores Ca-*
„ *nonum* nominarent; neque unquam nisi in pœna post
„ transgressionem Canonis dispensaverint. Hinc con-
„ tinuæ supplicationes, consultationes ad Pontificem fa-
„ ctæ, & tot rescripta prodierunt, ut ex illis ab anno
„ 1150. usque ad annum 1230. sex fuerint compilatio-
„ nes factæ, donec tandem Gregorius IX. suam edide-
„ rit, & more approbandi tum consueto ad Universita-
„ tem Bononiensem miserit, illamque publicè prælegi
„ jusserit. Circa hoc tempus (addit clar. Barthelius)
„ *Ecclesia*, quæ antea hoc tantùm nomine compellaba-
„ tur, cœpit vocari *Curia Romana*, novaque illa di-
„ sciplina & politia introducta est.

6.) Cùm Imperator Justinianus displicentiam relationum sibi factarum ostendisset, easque Novellâ CXXV. inhibuisset; Romani Pontifices contrariâ politicâ in rem suam usi noscuntur: laudare enim solebant referentes & consulentes, uti constat ex multis Capitulis Decretalium Gregorii IX. his præsertim, quæ incipiunt: *Quòd in dubiis vel Gratum gerimus*. Habent hæc utique sua motiva, ex ratione Statûs desumpta; maximè quoad eos recursus, qui plerumque libenter sumi amant ab illis, qui onere & vinculo legis solvi optant. Nemo dubitat de veritate ejus, quod asserit Claudius Fleury Instit. Eccles. Lib. I. Cap. I. §. 17. nempe: *Pontificum potentia nullâ re magis censeri posse videbatur, quàm si dispensationes à Canonum observantia in infinitum extenderentur, quarum præteritis decem sæculis admodùm circumspectus usus fuit*. Sed hæc ad insignes sequioris ævi corruptelas pertinent. Aliter sensit proba antiquitas. Vid. *cap. II.* §. 7. *n.* 6. 7.

7.) Hæc

7.) Hæc intelligenda ſunt citra præjudicium illarum Relationum, quas *de rebus ſtatum univerſalis Eccleſiæ tangentibus* ad ſummum Pontificem faciendas eſſe diximus *cap. II.* §. 6. Interim neceſſariæ hæ Relationes potuerunt eſſe, & veroſimiliter fuerunt anſa & occaſio aliarum relationum de rebus, ad officium Primatis propriè non pertinentibus.

8.) Magnum Eccleſiæ obſequium præſtant, qui operam locant in deſtruenda veſana illorum ſecuritate, qui ſub ſcuto diſpenſationum, indulgentiarum, exemptionum, & aliarum ejus generis gratiarum, ſe immunes putant ab obligationibus communium & genuinarum regularum Diſciplinæ ac Morum, quique Romani Pontificis poteſtatem eo potiſſimùm fine in immenſum extollunt, ut in illa præſidium inveniant adverſus remorſus conſcientiæ, ſæculi cupiditatibus ſeductæ, quæ quandoque velo religionis obducuntur.

§. VIII.

Quæ hinc inde occurrunt figuratæ aut ampullatæ Patrum elocutiones, ſubſtantiam rei non mutant.

Genuina Romanæ Eccleſiæ jura, hactenus relata, (quæ licèt propriis ſuis limitibus circumſcripta, nihilòminus de ſe magna, & omni titulo veneranda eſſe, nemo negaverit) occaſionem dederunt tum Patribus & Scriptoribus Eccleſiaſticis, tum ipſis etiam Romanis Pontificibus, ut ſæpe de illis illorumque complexu (inter quæ univerſalis Primatus ſemper præeminet) ampliſſimis verbis, præſertim in æſtu concertationis, loquerentur & ſcriberent. Inde novus iterum, & nobis quidem in ordine *SEPTIMUS* titulus extendendæ Pontificiæ poteſtatis: id ita ferente humanæ conditionis infirmitate, quæ ægrè intra legitimos fines ſeſe continet. Scilicet à proprio & ſtricto ſenſu *Verborum*, nonnunquam generaliùs, &

& ſine conſideratione aut reſpectu ad *determinata* quædam *Jura*, quæ Primatui adhærere ſeriùs prætenſa ſunt, prolatorum, argumenta deſumuntur, pro eorundem putativorum jurium aſſertione & confirmatione. Venit hìc omnino uſui, quod in Concilio Florentino Patres Græci Romanis, ex elogiis Patrum concertantibus, oppoſuerunt: *Quæ honoris causâ dicta ſunt, in conſequentiam trahi non debere.*

1.) Admodum frequens in Decreto Gratiani, in Decretalibus, nec non in literis & conſtitutionibus recentiorum Pontificum, eſt uſus, ſeu potiùs abuſus, verborum Chriſti: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. Paſce agnos meos, paſce oves meas*; Et *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua &c.* ad ſtabiliendam univerſalem Monarchiam ſacram, infallibilitatem, jus excluſivum cognoſcendi de cauſis, quas *Majores* dicere placuit &c. Vid. Diſt. XIX. Can. 7. Diſt. XXI. Can. 2. & 3. Diſt. XXII. Can. 2. Cauſ. IX. Quæſt. 3. Can. 14. Cauſ. XVI. Quæſt. 3. Can. 17. Cauſ. XXIV. Quæſt. 1. Can. 4. & 15. Cap. 1. de Homicidio in 6to. Extravag. *Unigenitus* de Pœnitentiis inter Communes. Bulla Pii II. de an. 1463. Tomo I. Bullarii pag. 377. edit. an. 1727. &c. Dum Jacobus Pamelius ad S. Cypriani Epiſtolam 54. Not. 90. pro aſſerendâ exceſſivâ poteſtate ſummi Pontificis, qualem ipſe credidit, non exiguum numerum falſarum Decretalium attuliſſet, ſcilicet Anacleti Epiſt. 1. & 3. Evariſti Epiſtolam ad Africanos Epiſcopos, Alexandri Epiſtolam ad orthodoxos omnes, Sixti I. & Eleuterii ad Eccleſias Gallicanas, Pii I. ad omnes Eccleſias, Victoris ad Theophilum, Zepherini ad Epiſcopos Siciliæ, Lucii ad Epiſcopos Gall. & Hiſp. &c. ſubjungit in fine: *Hi ferè omnes ſuam ſententiam confirmant dicto illo ad Petrum; Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam.* Verùm ſacros hos textus ad id, pro quo allegantur, evincendum, nimis generales, quinimo planè extraneos eſſe,

patet

patet ex eorum proprio sensu, quem *Cap. I.* dedimus conformiter ad judicia Patrum, & ad praxin primorum sæculorum, quam toto hoc opere fideliter exhibemus. Si hoc evenit circa ipsum Dei verbum, quis mirabitur similem aut majorem abusum circa scripta Patrum? Ex multis & generalioribus horum dictis, quæ in ambiguum & excessivum sensum in eo, quod hic tractamus, argumento, trahi possunt, atque solent, pauca pro exemplo elucidabimus, quia omnia recensere gravius, & à nostro instituto alienum foret.

2.) S. HIERONYMUS in Epistolâ, labente anno 380. aut circa initium anni 381. scriptâ ad Damasum, quæ est 14. aliàs 57. apud Gratianum Caus. XXIV. Quæst. 1. Can. 25. *Ego*, inquit, *nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ id est, Cathedræ Petri communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio.* Et postea: *Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicunque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, antichristi est.* Hæc verba, utcunque turgida, probè expensa, aliud non exprimunt, quam communionem illam cum primariâ Sede, scilicet Romanâ, de qua egimus suprà §. 4.; hanc Caput esse aliarum Ecclesiarum, & Centrum unitatis, nemo Catholicorum negat. Considerandæ insuper veniunt circumstantiæ temporum, in quibus hæc Hieronymus scribebat. Idem S. Doctor Epist. 16. aliàs 58. *Hinc*, ait, *præsidiis fulta mundi Ariana rabies fremit: hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat.* Alii scilicet tres hypostases, alii unam duntaxat in Deo esse ac dici debere contendebant. In hoc conflictu ac schismate Orientalium, sapienter dicebat Hieronymus: *Cathedræ Petri consocior; si quis cathedræ Petri jungitur, meus est.* Quem alium consulere tutiùs tunc potuisset, quàm Romanum Pontificem, cujus præcipuæ sunt in quæstionibus fidei partes; quam-

vis ineluctabile non ſit ejus judicium. Et verò cùm teſtaretur Hieronymus, velle ſe judicio Damaſi Rom. Pontificis adhærere, non ignorabat cum eo totum Occidentem Aegyptumque conſpirare: *Hæreticum me cum Occidente, hæreticum cum Aegypto, hoc eſt, cum Damaſo Petroque condemnent*, ſcribit Epiſt 15. aliàs 77. Damaſo ſcilicet *Romæ*, & Petro *Alexandriæ* Epiſcopo. Unde intelligi poteſt illud ejusdem Epiſtolæ 14. n. 2. *Hic Collegas tuos Aegyptios confeſſores ſequor:* adeo ut inter diverſas Epiſcoporum Orientis, in quo degebat Hieronymus, factiones & ſectas, Petri Alexandrini, qui ob fidei confeſſionem è civitate ſua pulſus antea fuerat, Aegyptiorumque ei adhærentium fidem ſectari ſe profiteatur. Videtur de cætero Hieronymus hìc intendere in edictum Theodoſii ſub finem menſis Febr. an. 380. datum in *Cod. Theod. Lib. XVI. Tit.* 1. *leg.* 2. quo iſte Princeps eam declarat religionem Catholicam, *quam Pontificem Damaſum ſequi claret, & Petrum Alexandriæ Epiſcopum.*

3.) S. AUGUSTINUS Epiſt. 43. aliàs 162. *In Romanâ*, inquit, *Eccleſiâ ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus.* Item Epiſt. 190. al. 157. *Me*, ait, *apud Cæſaream præſente, venerunt, quo nos injuncta nobis à venerabili Papa Zozimo, Apoſtolicæ Sedis Epiſcopo, eccleſiaſtica neceſſitas traxerat.* Hic iterum nihil præterquam Univerſalis Primatus, & huic cohærens jus indicendi Synodos.

4.) Cùm Pelagius & Cæleſtius adverſùs Apoſtolicam doctrinam *de Gratiâ* dogmatizare cœpiſſent, Epiſcopi Africæ, poſtquam illos in duabus Synodis provinciarum Carthaginenſis & Numidiæ damnâſſent, Synodales ſuas relationes miſerunt ſucceſſori S. Petri, ut eorum judicium etiam primæ & Apoſtolicæ Sedis authoritate muniretur, atque particularium illarum Eccleſiarum Traditio, cum Traditione Sedis Apoſtolicæ collata, origini & principio conformior agnoſceretur. Id his verbis

bis expressit idem S. AUGUSTINUS Epist. 95. in fine ad Innocentium I. scribens: *Utrùm noster* (Afrorum) *rivulus, licèt exiguus, ex eodem, quo etiam tuus abundans emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus.* Post hæc S. Doctor, collatione factâ, in Romanæ Ecclesiæ doctrinâ se universalis Ecclesiæ sententiam invenisse ratus, non dubitavit asserere, atque repetitis vicibus proclamare, *CAUSAM FINITAM* esse, *Sermone II. nunc* 131. *de Verb. Apost. cap.* 10. Item *Lib. III. contra Julian. cap.* 1. Et hoc quidem ex eo, quod jam memoravimus, capite, quod illo Libro I. contra Julianum cap. 4. sic refert: *Quid enim potuit vir ille sanctus* (Innocentius Papa) *Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitùs Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia?* Sic itaque in exspectatione S. AUGUSTINI causa finita erat, uti aliæ plures hac ratione finitæ sunt; idque ex eâ decisivâ ratione, quia Papa responderat, *quod antiquitùs Apostolica Sedes cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia*; at quia id ipsum, quod Augustino, non omnibus visum est, sic eadem causa hoc solo Pontificis responso *effectivè & plenè* necdum terminata est: siquidem Innocentio anno 417. defuncto, alia in Pelagianos sub Zozimo in Africâ celebrata sunt Concilia, & tandem Ephesinâ *œcumenicâ* Synodo, adversùs Nestorium convocatâ, nedum Nestorianæ hæresis, sed etiam Pelagianæ, uno ore, fuit conclamata damnatio. Vid. Annati *Apparat. ad Theologiam Lib. VII. cap.* 9. *p. m.* 633. Interim illa Augustini verba, *Causa finita est*, adeo sunt ad gustum Cardinalis Orsi & Sociorum ejus, ut ex illis universalem regulam pro quibusvis causis, per Romanos Pontifices decisis, desumant, quando econtra illud ejusdem S. Doctoris ad Donatistas, querentes de judicio Papæ Miltiadis: *Restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Concilium*, ad unum solum particularem casum pertinere contendunt. Vid. infrà *cap. VI.* §. 7. *n.* 11.

 5.) Mi-

5.) Minùs finita, & folius Romani Pontificis authoritate dirempta eft quæftio de *Spiritûs Sancti Divinitate*, de qua fequentia refert Sozomenus Lib. VI. Hift. cap. 21. *Controverfia, quæ jam pridem incœpta fuerat, nimirum utrùm Spiritus fanctus Patri & Filio confubftantialis cenfendus effet, jam magis magisque crevit: deque ea multæ difputationes plenæ contentionis, non minores illis, quæ antè de Deo Verbo fufceptæ fuiffent, inftitutæ. In hac re quidem & hi, qui Filium Patri diffimilem afferebant, inter fe confenferunt; nam utique Spiritum fanctum adminiftrum, & tertium à Patre, tum ordine, tum honore, tum etiam fubftantiâ diverfum effe affirmabant. At qui Filium Patri confubftantialem putabant, hi de Spiritu fancto idem ipfum cenfebant. Quam doctrinam in Syria Apollinarius Laodicenfis, in Aegypto Athanafius Epifcopus, in Cappadocia & Ecclefiis Ponti Bafilius & Gregorius ftrenuè propugnabant. Quæ controverfia cùm contendendi ftudio, uti credibile eft, in dies magis magisque crefceret, Epifcopus Romanus de eâ certior factus, fcripfit ad Ecclefias Orientis literas, ut unà cum Sacerdotibus & Epifcopis Occidentis Trinitatem & confubftantialem effe, & gloriâ æqualem, exiftimarent. Quo facto, utpote controverfiâ JUDICIO ROMANÆ ECCLESIÆ TERMINATA, finguli quievere: eaque quæftio finem tandem accepiffe VIDEBATUR.* In hac relatione duo obfervanda & diftinguenda funt, quorum alterum ad *factum fummi Pontificis*, alterum ad *narrationem Hiftorici* pertinet. *a*) Romanus Pontifex fcripfit Orientalibus, ut fentirent *cum Epifcopis Occidentis:* ficque non fuam tantùm fidem, fed omnium Occidentalium, quorum nomine, ùt ipforum *Patriarcha* hactenus loquitur, illis propofuit. *b*) *Videbatur* quidem fic caufa Romanæ Sedis judicio, ex fententiâ omnium Ecclefiarum Occidentis (fuppone, fi vis, à Papa ùt *Primate* Univerfalis Ecclefiæ, à cujus officio hoc minimè alienum eft: Vid. *cap. II.* §. 6. *n.* 4. item §. 8. & *cap. IV.* §. 2. *n.* 8. 9.) propalato, terminata; verùm defuit & huic quieti fua ftabilitas, quæ non nifi *plenarii* Concilii (nimirum Conftanti-

ſtantinopolitani an. 381.) authoritate, Orbisque adunati conſenſione reſtitui potuit, unius Romani Pontificis judicio ad hoc minùs ſufficiente.

6.) S. Bernardus Lib. II. de Conſiderat. ad Eugenium cap. 8. *Age*, inquit, *indagemus diligentiùs, qui ſis, quam geras pro tempore perſonam in Eccleſia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, ſummus Pontifex. Tu princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noë, patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, auctoritate Moiſes, judicatu Samuel, poteſtate Petrus, unctione Chriſtus. Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ ſunt. Sunt quidem & alii cœli janitores, & gregum paſtores: ſed tu tantò glorioſius, quanto & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi aſſignatos ſibi greges, ſinguli ſingulos; tibi univerſi crediti, uni unus; nec modò ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium Paſtor.* Ex ampliſſimis his verbis, figurarum plenis, aliud certi verique non eruimus, quàm ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, incumbentem Romano Pontifici, tanquam Primati; quâ autem ratione hæc ſollicitudo explenda: an eâ, quam hactenus expoſuimus, utpote ſtatui ac genio puriorum Eccleſiæ ſæculorum conformi: an tali, qualem prætendunt Ultramontani, id minimè exprimitur. Cæterùm ævo divi Bernardi ſyſtema falſarum Decretalium jam prævaluerat; unde minimè mirandum, ſi idem vir ſanctus hic & alibi ſecundùm hujus corruptæ Oeconomiæ ideam non tantùm locutus fuerit, ſed & quædam Scripturæ loca in eundem ſenſum traxerit, quæ ſecundùm ſe ſpectata illuc nullâ ratione pertinere noſcuntur.

7.) Hæc lucem dare poſſunt aliis ſimilibus Patrum locis, quæ in hanc rem proferuntur à Bellarmino, Petronio, Tournelio, Orſo & aliis, neque tamen cauſam, in quam allegantur, ullâ ratione evincunt, ad ſummum verò aliis anſam dare potuerunt, & probabiliter dederunt agnoſcendi aut ſupponendi in Papa authoritatem, quam ne-

que divino neque humano jure obtinet. Illustre hujus rei exemplum porro exhibebimus *cap. V.* §. 8.

§. IX.

Status Ecclesiæ exterior per falsas Isidori Decretales penitùs immutatus est.

Lineamenta hujus novi Systematis.

Septem, quas hactenus recensuimus, ansæ Pontificiorum jurium extra legitimos fines proferendorum, eæ simul junctæ occasionem & materiam dederunt *OCTAVÆ*, omnium ferocissimæ, quæ in una compage, ex præcedentibus pessimè formatâ, imò egregiè ementitâ, Ecclesiæ statum formamque consarcinavit, à primævo suo instituto, & à veritate planè alienam. Loquor de spuriis Decretalibus Isidori, ante finem Sæculi VIII. sub ficto nomine primorum sanctissimorum Pontificum & Martyrum editis, de quarum auctore, receptione, ac constanti observantiâ agemus infrà *cap. VIII.* Quæ fuerit norma regiminis Ecclesiastici ex Christi instituto, & Apostolorum usu, felicibus illis sæculis, eam, quam hìc tangimus, periodum præcedentibus, servato, evidenter liquet tum ex iis, quæ à nobis generatim de genuino Systemate sacræ Reip. hucusque exposita sunt, tum ex illis, quæ de singulis ejus partibus deinceps tradentur. Hìc ex opposito intuebimur ejusdem Reipublicæ Christiano-Ecclesiasticæ faciem, qualem in suis pseudo-Decretalibus pingit Isidorus, quamque pro exteriore regiminis formâ in Ecclesiam invehere ei successit, ministrâ ignorantiâ, & adminiculantibus circumstantiis, quas *cit. cap. VIII.* referemus. Agnoscemus autem haud difficulter in juniore hac facie, antiquitati incognitâ, formam illam Monarchicam, quam toto hoc Opere expugnamus; sicque facilè intelligemus, per hac Decretalium confictionem & introductionem, *Patrum disciplinam* fuisse confractam, &, quoad hanc, Christiano orbi quasi pro Jure proposita principia,

tanquam

tanquam ab Apostolica Traditione ad nos transmissa, quæ tamen Apostolorum moribus, & primorum sæculorum observantiæ directè repugnant.

Juvat ad sequentium intellectum & præparationem, confictarum harum Decretalium, & qua illæ ratione in orbem Christianum & Ecclesiæ disciplinam magno successu invectæ fuerint, primam ideam hìc exhibere ex Stephani Baluzii Præfatione ad Reginonis Libros de Ecclesiasticis Disciplinis. In ea sic vir doctissimus §. 3. „ Aevo Karoli magni Col-„ lectioni Canonum insertæ sunt famosæ illæ ac nobiles Epi-„ stolæ, quæ priscis Pontificibus tribuuntur, quas verò Ri-„ culfus Archiepiscopus Moguntinus à bono illo Mercato-„ re Hispano comparatas in hunc terrarum orbem primus „ detulit. Disputatum valde est illo sæculo de auctoritate „ istarum Epistolarum, Gallicanis Episcopis litem adversùs „ eas moventibus, quòd intelligerent illas antiquis regulis „ esse contrarias. Vicit tamen fortuna populi Romani. „ Itaque nihil frequentiùs post illa tempora insonuit in au-„ ribus Christianorum, quàm istarum Epistolarum auctori-„ tas & mentio, ita ut qui deinceps collectiones Canonum „ & Decretorum composuerunt, etiam istis Epistolis usi sint „ tanquam bonis mercibus, quamvis non omnes. Rhabanus „ enim, tamenetsi Abbas Fuldensis esset in diœcesi Mogun-„ tina, licèt Moguntinus & ipse Archiepiscopus fuerit post „ Otgarium, adeòque Riculfi successor, Epistolis illis non „ utebatur, ùt rectè observatum est ab Antonio Augustino. „ §. 4. Magna sanè fuisse videtur istarum Epistolarum au-„ ctoritas eo tempòre, quo Synodus habita est Durocortori „ Remorum adversùs Arnulphum loci illius antistitem, id „ est, anno 991. Attamen si quis rem penitiùs introspiciat, is „ animadvertet, non repugnâsse quidem palam Episcopos de-„ cretis illis, sic enim vocantur in actis Synodi, sed cùm „ intelligerent contraria illa esse veteribus institutis ac mori-„ bus nostris, eorum vim & auctoritatem elusisse prudentiâ „ planè singulari. Nondum inter Gallicanos Episcopos exo-

leve-

„ leverat memoria rerum præclarè geſtarum ab Hincmaro „ Remenſi Archiepiſcopo, cujus crebra & magna fuere certamina cum tentamentis Pontificum æternæ urbis. Incidit „ enim Hincmarus in difficillima tempora Nicolai I. & Hadriani II., qui nulli diligentiæ, nullis laboribus pepercerunt, ut Sedis ſuæ dignitatem, quæ magna haud dubiè „ ac ſplendida eſt, in immenſum extollerent. Sed inprimis in omnibus cauſis opportunis importunè obtrudebant „ epiſtolas illas, quæ nondum gratiam amiſerant novitatis, „ quibus verò fides & auctoritas acceſſerat ex ſtupenda ac „ mirabili taciturnitate & ſilentio hominum illius ſæculi. „ Quoties autem illæ afferebantur adverſùs mores noſtros, „ non contradicebat quidem apertè Hincmarus, ſed duritiem illarum mollire conabatur verbis reverentiæ plenis, „ & initâ, quantum fieri poterat, conciliatione cum vetuſtis „ regulis; ſin minùs, earum auctoritatem minuebat comparatione veterum Canonum & adductis verbis Epiſtolarum, „ quæ citra controverſiam ſcriptæ fuerunt ab Epiſcopis Romanis quorum nominibus inſcriptæ ſunt. Qui defenſionem Arnulphi ſuſceperunt in Concilio Remenſi, nulla „ fermè alia præſidia in cauſam induxerunt præter falſas illas Epiſtolas, in quibus cavetur, ne Epiſcopus judicetur absque auctoritate Epiſcopi Romani, caſſaque & irrita decernuntur judicia quæ prætermiſſo hoc ordine ferri contingeret. Sed iſtâ magnorum nominum commemoratione non admodum permotos fuiſſe Epiſcopos noſtros hæc res indicio eſt, quòd multâ primùm reverentia uſi erga Romanorum Pontificum decreta, quæ proferebantur, licèt falſa haud dubié eſſe intelligerent, cùm „ ad eam partem ventum eſt, in qua certum erat Epiſcopis, non paſſuros ſe, ut novum jus invaleſceret adverſùs veteres regulas, neque aliquid ſuppeteret, quo maniſeſta Decretorum iſtorum verba eludere interpretatione „ poſſent, tum Decretis illis liberè opponunt Canones „ Africanos, qui de judicandis intra provinciam Epiſcopis decre-

„ decreverunt, etiam in fine actorum propterea describen-
„ tes Concilium sextum Africanum sive Carthaginense.

His generatim præmissis descendamus ad specialia, & quibus maximè in capitibus Isidorus Jus publicum Ecclesiasticum & Apostolicam Ecclesiæ formam per sua falsa corruperit, intueamur.

1.) Præprimis facit Isidorus Romanum Pontificem *UNIVERSALIS Ecclesiæ* Episcopum. Sic etenim Epist. II. Stephani I. *Stephanus Universalis Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus* apud Harduinum Tom. I. col. 143. In Decreto Gratiani Victoris Epist. I. cap. 3. *Ecclesia Romana Universalis Ecclesiæ Sedes* vocatur; Caus. II. Quæst. 6. Can. 7. In Pontiani Epist. II.: *Pontianus sanctæ & Universalis Ecclesiæ Episcopus omnibus Christianis*; Caus. III. Quæst. 5. Can. 4. Similia aliis attribuuntur, signanter Sixto I. in Harduini *Collect. Concil. Tom. I. col.* 90.

2.) Vult Isidorus omnes *MAJORES* causas ad Apostolicam Sedem referri. Hunc in finem loqui facit Anacletum Papam Epist. I. in fin. apud Gratianum *Caus. II. Quæst.* 6. *Can.* 3. nec non Marcellum Epist. I. *Caus. XXIV. Quæst.* 1. *Can.* 15. in qua Episcopos provinciæ Antiochenæ hortatur, „ne à Sedis Romanæ dispositione devient, ad
„ quam (ait) cuncta *Majora* Ecclesiæ negotia, divinâ
„ disponente gratiâ, jussa sunt referri, ut ab ea regula-
„ riter disponantur, à qua sumpsere principia.“ Idem quoque ordinat circa *DIFFICILIORES* causas; siquidem Epistolâ III. Anacleto attributâ Cap. 4. apud Harduinum *cit. T. I. col.* 74. hæc memorat: „ Si quæ Causæ
„ *difficiliores* inter vos (loquitur ad Episcopos, & reli-
„ quos Christi Sacerdotes) ortæ fuerint, ad hujus san-
„ ctæ Sedis apicem eas, quasi ad Caput referte, ut Apo-
„ stolico terminentur judicio: quia sic Dominum velle,
„ ab eoque ita constitutum esse, antedictis testimoniis
„ declaratur. Hæc verò Apostolica Sedes cardo & ca-
„ put omnium Ecclesiarum à Domino, & non ab alio,

 est

„ est constituta. Et sicut cardine ostium regitur, sic „ hujus sanctæ Sedis authoritate omnes Ecclesiæ, Do- „ mino disponente, reguntur. “ Adde *Caus. II. Quæst.* 6. *Can.* 3. & *Dist. XXII. Can.* 2. Nos de Majoribus & Difficilioribus causis ex professo tractabimus *cap. seq.*

3.) Causas *EPISCOPORUM* reservat Romanæ Sedi in pluribus falsis Epistolis, sub nomine Sixti I. Epist. II. cap. 2. Aniceti cap. 3. Eleuterii cap. 2. Victoris Epist. I. cap. 3. Zepherini Epist. I. Marcelli Epist. I. Eæ pro parte prostant in Decreto *Caus. III. Quæst.* 6. *Can.* 5. 6. 7. 9. Denique in Africanorum ad Damasum Papam Epistola, quam ex collectione Isidori dat Harduinus *cit. Tom. I. col.* 763. in qua ita: „ Episcoporum judicia, & summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum, in honore beatissimi Petri, Patrum Decreta omnium, cunctam reservavere sententiam, inquirendi reverentia in „ Dei rebus, quas omni cura & sollicitudine observare „ debemus. Maximè verò justè ab ipso debent Præsulum examinari vertice Apostolico, cujus hæc vetusta „ sollicitudo, tam mala damnare quàm revelare laudanda. “ Confer infrà *cap. IV.* §. 1. *n.* 3. §. 8. §. 11. *n.* 2.

4.) Huic Epistolæ ita respondere fingitur Damasus, ut simul innuat, sine auctoritate Romani Pontificis nulla *CONCILIA*, etiam *provincialia*, (de horum enim materià hìc potissimum sermo est) congregari posse. „ Nam „ ùt nostis (ait cap. 2. apud Harduinum *col.* 764.) Synodum sine auctoritate fieri non est Catholicum; nec „ Episcopus nisi in legitimà Synodo, & suo tempore „ Apostolicà vocatione congregata, definitivè damnari „ potest; neque ulla unquam Concilia rata leguntur, „ quæ non sunt fulta Apostolicà auctoritate.“ His adde falsam Decretalem Julii I. Papæ apud eundem Harduinum *col.* 566. Fontes, ex quibus hæc derivavit Isidorus, indicat Petrus Coustantius in *Collect. Epist. RR. Pontif. col.* 386. *not. e.* Ejus verba dabimus *cap. VI.* §. 2. *n.* 5.

5.) Quam-

5.) Quamvis, ùt observat clar. Pithœus in Commentario ad Libertates Ecclesiæ Gallicanæ *cap. X.* non reperiatur, ullius *Synodi* & Decretorum ejus *CONFIRMATIONEM* octo primis sæculis à Sede Romanâ postulatam fuisse; nihilominus post publicatas falsas Decretales, & receptum Gratiani Decretum, cui eæ insertæ sunt, invaluit opinio, præsertim apud Romanos, nullam Synodum cogi, aut ejus decreta rata esse posse, nisi Sedis Apostolicæ accesserit auctoritas. Etenim in supposititiâ Epistola Marcelli Papæ ad Maxentium apud Gratianum *Dist. XVII. Can.* 1. legitur: *Synodum Episcoporum absque hujus sanctæ Sedis auctoritate (quanquam quosdam Episcopos congregare possitis) non potestis regulariter facere.* Porro *eâd. Dist. Can.* 2. in quo fragmentum supposititiæ Decretalis sub nomine Julii I. ad Orientales, hoc summarium præfigitur: *Non est ratum Concilium, quod auctoritate Romanæ Ecclesiæ fultum non fuerit.* Equidem in Decreto Concilii Trid. *Sess. XXIV. cap.* 4. quo singulis trienniis Synodum Episcoporum cogendam statuitur, nihil occurrit de præsidio Legati Apostolici, aut confirmatione à Pontifice petendâ; attamen ad calcem dicti Capitis secundi subnectitur declaratio Congregationis Cardinalium Concilii Trid. interpretum de die 6. Aprilis an. 1596. his verbis concepta: *Quæ in Conciliis Provincialibus conduntur, publicari non debent inconsulto Pontifice.* Hac declaratione, tanquam falsis Decretalibus sat conformi, verbis Concilii Tridentini *vim apertam* inferri, observat P. de Marca *de C. S. & J. Lib. VI. cap.* 14. *n.* 13. Adde Launoium *Tom. V. Lib. VII. Epist.* 2.

6.) Iisdem semper principiis insistens Isidorus, fingit Anterum Papam scribentem, quasi Eusebius quidam Apostolicâ auctoritate de parvâ civitate ad Alexandrinam Sedem *TRANSLATUS* fuisset; quod quantum à moribus tertii sæculi, quo Anterus floruit, alienum sit, nemo ignorat, & nos pluribus referemus *cap. seq.* §. 6.

 7.) De

7.) De *APPELLATIONIBUS* ad Romanam Sedem agemus ex condicto infrà *cap. V.* Ad probandam prætenfam antiquitatem hujus juris producuntur inter cæteros trium primorum fæculorum Pontifices, Sixtus I. *Epift. II. cap.* 2. Zephyrinus *Epift. I.* Fabianus *Epift. III. cap.* 5. Sixtus II. *Epift. I.* In quarum poftremâ fic differitur apud Harduinum *Tom. I. col.* 180. & in Decreto Gratiani *Cauf. II. Quæft.* 6. *Can.* 5. „ In hac fanctâ Sede (Romanâ) dudum à multis Epifcopis conftitutum „ fuit, & modò (ait Auctor Epiftolæ) ad veftrum & „ cæterorum fratrum auxilium eft denuo roboratum, „ ut omnes Epifcopi, qui in quibusdam gravioribus „ pulfantur vel criminalibus caufis, quoties neceffe fuerit, liberè Apoftolicam appellent Sedem, atque ad „ eam quafi ad Matrem confugiant, ut ab ea, ficut „ femper fuit, piè fulciantur, & liberentur. " Poft hæc, tanquam *antiquam* Apoftolorum & primorum Pontificum authoritatem, adducit Canones Synodi Sardicenfis, (quæ anno 342. habita eft, quando Sixtus PP. II. jam anno 259. obierat) verbis non parum interpolatis, ac tum demum fubjungit: „ Et fi quis putaverit, fe proprio Metropolitano gravari, apud Primatem diœcefeos, aut penes Univerfalis Apoftolicæ Ecclefiæ Papam judicetur: Ait enim Jacobus Apoftolus: *Judicium fine mifericordia illi fiat, qui non fecit* „ *mifericordiam. Superextollit autem mifericordiam ju-* „ *dicio.* " Solida, me Hercule, & infignis probatio!

8.) Ex eodem Ifidoriano promptuario refertur apud Gratianum *Dift. C. Can.* 1. Decretalis Pelagii I., in qua hæc inter alia: „ Placuit, ut quisquis Metropolitanus *ultra* „ *tres menfes* confecrationis fuæ, ad fidem fuam exponendam, *PALLIUMQUE* fufcipiendum, ad Apoftolicam Sedem non miferit, commiffâ fibi careat dignitate, fitque Metropolitanis aliis licentia, poft fecundam & tertiam commonitionem, viduatis Ec- „ clefiis,

„ clesiis, cum consilio Romani Pontificis, ordinando „ Episcopos subvenire." Inde inducta disciplina hodieque obtinens, quòd Metropolitani, licèt consecrati, ante receptum pallium ne Episcopales quidem functiones exercere valeant; cum tamen, uti observat Thomassinus *de Discipl. Eccles. Part. I. Lib. 2. cap.* 57. *n.* 8. 9. non reperiatur, quòd primitùs Metropolitani, obtentâ consecratione, impedirentur obire functiones, quoadusque pallium recepissent. Eo non attento, præmemoratæ Decretali innixus Gregorius VII. *Lib. IX. Epist.* 1. Rothomagensem Metropolitanum vehementer redarguit, quòd pallio ab Apostolica Sede haud postulato, functiones sui ordinis obire præsumpserit: „ Proinde, ait, „ Apostolicâ tibi præcipimus auctoritate, ut quia *San-* „ *ctorum Patrum* statuta parvi pendisti, nullum dein- „ ceps Episcopum vel Sacerdotem ordinare, seu Ec- „ clesias præsumas consecrare, donec honoris tui *sup-* „ *plementum*, Pallii videlicet usum, ab hac Sede impe- „ traveris." Gregorium VII. secutus est Innocentius III. in *cap.* 28. §. *un. v. Præterea. de Elect.*

9.) Voluit denique Isidorus, & sub falso nomine Julii I. Papæ *Dist. XI. Can.* 3. Orientalibus declaravit, *non licere membris dissentire à consuetudine Ecclesiæ Romanæ.* In iis etiam negotiis, quæ directè ad Sedem Romanam referre non potuit, ut tamen huic apertas liberasque manus servaret, addidit familiarem sibi clausulam: *Salvo in omnibus Romanæ Ecclesiæ privilegio*; vel: *Salvâ in omnibus Apostolicâ auctoritate.* Vid. Pii I. Epist. II. & Fabiani Epist. III. cap. 2. apud Harduinum *Tom. I. col.* 98. *&* 129. Adde Gratianum *Caus. III. Quæst.* 6. *Can.* 12. *&* 14.

10.) Quis non, consideratis, combinatis, & pro veris reputatis his omnibus, concludet pro *MONARCHIA ROMANI PONTIFICIS*, cujus meri ministri sint Episcopi? Hoc certè fecit Gratianus, asserens Episcopos tantùm in

in partem sollicitudinis esse vocatos, solum Papam in plenitudinem potestatis; sic enim sub nomine Vigilii (alii *Julii*) Papæ scribit Caus. II. Quæst. 6. Can. 12.: *Qui se scit aliis præpositum, non molestè ferat, quem sibi esse prælatum. Ipsa namque Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem sint vocatæ Sollicitudinis, non in plenitudinem Potestatis.* Idem sub nomine Gregorii IV. refert ead. Quæst. 6. Can. 11: Utrumque hunc locum & Vigilii & Gregorii suppositititium esse, observavit de Marca *Lib. V. cap.* 26. *n.* 9. Interim substitere hæc principia, & transierunt etiam in Decretales Georgii IX. uti videre est in *cap.* 4. *de Auctorit. & usu pallii*; suntque hodiedum veluti fundamentum cæterorum Italicorum Axiomatum circa potestatem summi Pontificis. Inde ea colligit Fagnanus in *cap.* 1. *de Officio & potestate judicis ordin. n.* 47. *seqq.* & inter reliqua hoc; Quòd Episcopi jurisdictionem non immediatè à Christo, sed à Romano Pontifice teneant, adeoque illa possit pro hujus voluntate coarctari. Plura de fictis Isidori Decretalibus recurrent *toto cap. IV.*

11.) De fructu hujus præclaræ operæ ita differit Petrus Coustant, doctissimus Congregationis S. Mauri Sodalis in Præfatione ad Epistolas Romanorum Pontificum anno 1721. editas, pag. CXXVII. „ Isidorus hac suâ „ fraude quàm sit perniciosè de Ecclesia meritus, dici „ vix potest. Hinc debilitati penitus fractique Disci„ plinæ nervi, perturbata Episcoporum jura, sublatæ „ judiciorum leges, aut miserum saltem in modum af„ flictæ; hinc discordiarum, seditionum ac litium seges „ immensa, quæ tot sæculis ad Ecclesiæ dedecus fide„ liumque offensionem fruticavit. Neque id solùm, „ sed alienæ etiam communionis hominibus aperta in„ gens ad calumniam fenestra. Cùm enim putida tot „ scripta mendacii insimulare promtum esset, ac re qui„ dem verâ insimularent ipsi convincerentque, gradum

„ inde

„ inde ad genuina in dubium vocanda fecerunt. Errorem, ut par erat, refellere parum contenti, in veritatem ipsam involârunt. Exprobrata Catholicis nimia credulitas, fuco falsi adsperfa fapientiffima decreta, fanctiores ritus explosi, rejecta fine pudore ac modo fundatiffima quæque fummorum Pontificum jura, aut certè ad tenuem exilemque umbram redacta . . . Spurios quidem hos fœtus in ipfo ftatim ortu extingui ad Ecclefiæ utilitatem pertinebat. . . . Verùm Ifidori ætate nil mirum ab hujusmodi fraudibus non ita cautum effe. Difciplinæ veteris feveritatem laxaverat præpofitorum incuria, feu fatalis illa rerum humanarum conditio, ut optimæ quæque non fint diuturnæ. Accedebat paucitas hominum, qui & intimam antiquitatis cognitionem & fanioris critices guftum haberent. In hoc rerum ftatu irrepfit fenfim, neque animos ftatim perculit, latens error, & fub graviffimorum nominum perfona invaluit, fic tamen, ut majorum noftrorum quafi fomno adolevifse videatur. “

12.) *Omnia* in fancta Religione noftra *quâ fide à Patribus accepta funt, eâdem fide filiis confignari debent, nosque religionem non quà vellemus ducere, fed potiùs quà illa duceret, fequi oportere; idque effe proprium Chriftianæ modeftiæ & gravitatis, non fua pofteris tradere, fed à majoribus accepta fervare*, inquit Vincentius Lirinenfis in *Common torio cap.* 8. Adverfùs hanc regulam Sæculo VIII. infigniter peccatum eft duce Ifidoro, qui formam Ecclefiæ & regiminis ejus, qualem à Patribus acceperat, pofteris non confignavit, fed quà ipfe voluit duxit, & difcipulos invenit. Porro *Ecclefia*, ut ait Facundus, *non eft indiga falfitatis*.

§. X.

§. X.

Novum illud Syſtema non leviter roboratur per amplum dominium & regimen temporale, quod Romanæ Eccleſiæ circa eadem tempora acceſſit.

Romana Curia à Sede diſtinguenda eſt.

Ad ſtabilienda hactenus recenſita media formandæ *Monarchiæ ſacræ* acceſſit *NONO* dominium temporale ampliſſimi territorii, quod Romanæ Eccleſiæ ex Imperatorum & Principum liberalitate ſeriùs obvenit; quodque (prout eſt humana debilitas, quæ exteriore apparatu faciliùs capitur & excœcatur) ejusdem Eccleſiæ Præſuli, eccleſiaſtico Primatu jamtum fulgenti, temporalis quoque Principatûs majeſtatem faſtumque adjecit; qui ſe deinde etiam in officium ſacri Primatûs ejusque adminiſtrationem nimiùm quantùm ingeſſit. Itaque Romæ, tanquam in Centro, volvebatur ſpirituale regimen univerſalis *Eccleſiæ;* agebatur autem & ibidem jamtum Sæculo VIII. & IX. ſæcularis *Curia*, haud levem in res Romani Imperii & jura Capitis ejusdem habens influxum, qui deinde & mira incrementa accepit. Conf. ſuprà §. 7. *n.* 4.

1.) Non agam hìc de prætenſa donatione CONSTANTINI, de qua videri poſſunt Baronius *in annal. ad an.* 324. *n.* 117. de Marca *Lib. III, cap.* 12. *n.* 3. & innumeri alii. Hoc donum, qualecunque ſit, antiquius eſt Sæculo X., in quo illud multi Critici reponunt. Comparet hæc donatio jam Sæculo VIII. in Epiſtola Hadriani Papæ I. ad Carolum M. quæ eſt XLIX. Codicis Carolini, lectu digniſſima, in Muratorii *Rer. Ital. Script. Tom. III. P. II. pag.* 194. Nec examinabo fines donationis à PIPINO, Eccleſiæ Romanæ factæ terrarúmve ei beneficio hujus Regis reſtitutarum, de quibus teſtantur Eginhardus *de Geſtis Pipini regis ad annum* 755. *apud Du Chesne Tom. II. pag.* 235. Annales Fuldenſes *ad an.* 756. Annales Laurisheimenſes *ad an.* 753. Anaſtaſius in *Vitis Pontificum, in Vita Stephani III. pag.* 126. Minùs hìc diſcutiam, an CAROLUS M. factus Imperator & Dominus Romæ, ſupremum & *abſolutum*, an *utile* tantùm domi-

dominium hujus urbis, Romanæ Ecclesiæ & summo Pontifici transcripserit, in qua quæstione pro *Imperio* disputat Muratorius *Droits de l'Empire sur l'Etat Ecclesiastique c. VI. p. 77. seq.* pro *Papa* Justus Fontanini *Dominio della S. Sede sopra Comachio Diss. I. c.* 95. 96. Hoc tamen perspicuum existimem, amplam tum modò Romani Pontificis in urbe tractuque Romano potestatem fuisse, multaque cum imperio ab eo liberè sancita & facta esse. Unde apparet, regimen illud Pontificum temporale receptioni Isidorianarum Decretalium tantùm non coævum esse.

2.) Qui in Historia Ecclesiastica vel tenuiter versati sunt, non ignorant, quantum per omnia Sæcula Romanis Pontificibus negotii fuerit cum Imperatoribus & Romamano Imperio, aliisque Principibus circa illud, quod nunc vocamus *Patrimonium S. Petri*, ejúsve partes, imò circa extera regna & provincias, quæ feudi titulo à Romana Ecclesia dependere prætenduntur; quàm porro faciles fuerint Romani ad miscendum in his conflictibus jura spiritualia (& ea quidem ad leges Isidori commensurata) cum temporalibus, pro defensione aut extensione jurium sui territorii; & vicissim, quàm politicè iidem agant ad sustinendas omnes vel minimas partes sacræ suæ authoritatis, in quarum possessionem eos Jurisprudentia falsarum Decretalium, aliæque non minùs favorabiles circumstantiæ, quas suis respectivè locis indicamus, miserunt.

3.) Pientissimus quidam Galliæ Præsul superiore sæculo hanc politicarum sacrarumque rationum mixturam deplorans, dolore verè Apostolico ingemuit, ita ad suos Collegas scribens: „ Ce n'est pas aujourd'hui, que
„ ceux qui sont auprès des Papes, & qui ne travail-
„ lent qu'à leur inspirer leurs passions, les ont por-
„ tè à mepriser les Evêques. Il paroit, que de-
„ puis quelque tems, ils les ont voulu mettre en pos-
„ session de ne faire aucun etat des lettres des Evê-

 „ ques,

„ ques; lorsqu'ils n'écrivent qu'en Evêques, sans être „ apuïés du credit & de la faveur des personnes sé- „ culieres. Comme le Pape a deux qualités, celle de „ *Prince Temporel*, & celle de *Chef de l'Eglise*, on les „ confond tellement ensemble, que lors même qu'il „ ne s'agit que des fonctions de la derniere, qui ne „ doit rien avoir que de spirituel & de Divin, on est „ sujet à y mêler beaucoup de cet esprit de grandeur „ mondaine, qu'inspire la premiere; & c'est ce qui „ fait que la seule qualité de Successeurs des Apôtres, „ quand elle est destituée des apuis humains, n'atire „ guéres le respect en un lieu, où ceux, qui ont le „ plus de crédit auprés des souverains Pontifes, sont „ accoutumés de regarder les choses par des vûës plus „ politiques qu'Apostoliques, & sont d'ordinaire plus „ disposés à traiter des plus importantes affaires de „ l'Eglise avec des personnes qui n'en ont aucune con- „ noissance, qu'avec des Evêques, qui en seroient le „ mieux instruits, lorsqu'ils n'ont point d'autre recom- „ mendation que leur caractere, leur suffisance, & leur „ piété. Car il semble, qu'alors ils prennent plaisir à „ enseigner par actions, ce que les Theologiens de Ro- „ me enseignent par leurs livres, que le Pape est le „ maitre souverain & absolu de toute l'Eglise: Que „ les Evêques ne sont que ses Vicaires, tenant de lui „ toute leur puissance: Qu'il les ecoute, quand il lui „ plait; & qu'il ne les ecoute pas, quand il ne lui „ plait pas . . . . . Qu'il est libre d'en user comme „ il veut; & que quoiqu'il fasse, c'est aux inferieurs à „ respecter la conduite, que l'on tient sur eux." Confer infra *cap. VII.* §. 8. *n.* 15. item §. 9.

4.) Agimus hic de rationibus politicis, quæ veniunt in subsidium Monarchiæ sacræ. Qui cum INNOCENTIO III. in *cap.* 34. *X. de Elect.* sustinet, ad Papam pertinere jus electum Imperatorem examinandi, approbandi, coronandi,

nandi, aut, ſi indignum putaverit, rejiciendi: cum Clemente V. in *Clementina unica de Jurejur.* ab Imperatore ſummo Pontifici homagium & vaſallagium deberi: cum Innocentio IV. in *cap. 2. de ſentent. & re judicata in 6to*, quòd Papa Regibus ſibi inobedientibus poſſit regna auferre, & aliis tradere: denique cum prælaudato Innocentio III. in *cap. 6. X. de Voto & voti redemptione*, quòd Rex votum ultramarinum non implens regno privandus ſit: qui, inquam, præ oculis habet Syſtema Juris Eccleſiaſtici, ex cujus principiis hæ concluſiones defluunt, quæ Romano Pontifici tantam authoritatem ſuper omnes Reges & regna tribuunt; an ille, ſtipatus catervâ Miniſtrorum, has res, ſi non plus, ſaltem non minùs ex rationibus politicis, quàm ſacris, æſtimantium, facilis erit ad relaxandam vel minimam partem jurium, quæ ejusdem Monarchiæ tribuunt Iſidorus & Gratianus, quorum verba purum veriſſimumque ſonum eſſe ſanctiſſimorum Patrum ſecundi & tertii ſæculi, juràſſent non ipſi solùm Pontifices eorumque Aulici, ſed ii etiam, quibus illorum imperium tam grave & oneroſum accidit?

5.) Gerohus Præpoſitus Reicherſpergenſis Expoſitione in Pſalmum LXIV. ſive in Libro de corrupto Eccleſiæ ſtatu ad Eugenium III. Papam, apud Baluzium *in Miſcellaneis Tom. V. pag.* 63. „ Neque enim, ait, vel hoc „ ipſum carere maculâ videtur, quòd nunc dicitur *Curia Romana*, quæ antehac dicebatur *Eccleſia Romana.* „ Nam ſi revolvantur antiqua Romanorum Pontificum „ ſcripta, nusquam in eis reperitur hoc nomen, quod „ eſt Curia, in deſignatione ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ rectiùs *Eccleſia* quàm *Curia* nominatur, „ quia nomen Curiæ, ùt ante nos dictum eſt, à cruore derivatur, ſive à curis, ùt ait quidam:

„ *Curia curarum genitrix, nutrixque malorum,*
„ *Injuſtos juſtis, inhoneſtos æquat honeſtis.*

 „ Abſit

„ Absit autem à facrofancta Romana Ecclesia talis macula & ruga, qualis nomine Curiæ notatur; quod nomen his, qui mollibus vestiuntur, & in domibus Regum sunt, atque Judicibus cunctis, qui in judicio sanguinis cooperantur ad vindictam malefactorum, non improbabiliter attribuitur. " Sic rectè cogitari & dici putabatur ante VI. Sæcula. Quid obstat, ut & idem existimemus hodie? Adde infrà *cap. VII.* §. 5. *n.* 5.

6.) Magnam in Jure Publico Sacro soloecismum committunt qui Romanam *Curiam* cum *Sede* vel *Ecclesia* confundunt. Delectorum Cardinalium & aliorum Prælatorum ad Paulum III. Consilium sub initium hæc memorat: „Quoniam Sanctitas sua Spiritu Dei erudita (qui, „ ùt inquit Augustinus, loquitur in cordibus nullo verborum strepitu) probè noverat, principium horum „ malorum inde fuisse, quòd nonnulli Pontifices tui „ prædecessores prurientes auribus, ut inquit Apostolus „ Paulus, coacervaverunt sibi magistros ad desideria „ sua, non ut ab iis discerent quid facere deberent, sed „ ut eorum studio & calliditate inveniretur ratio, qua „ liceret id quod liberet. Hinc effectum est, præterquam quòd principatum omnem sequitur adulatio ùt „ umbra corpus; difficillimúsque semper fuerit aditus „ veritatis ad aures Principum, quòd confestim prodirent doctores, qui docerent Pontificem esse dominum beneficiorum omnium: ac ideo cùm dominus „ jure vendat id quod suum est, necessariò sequi, in „ Pontificem non posse cadere simoniam: ita quòd voluntas Pontificis, qualiscunque ea fuerit, sit regula, „ qua ejus operationes & actiones dirigantur; ex quo „ procul dubio effici, ut quidquid libeat, id etiam liceat. Ex hoc fonte, Sancte Pater, tanquam ex equo „ Trojano irrupere in Ecclesiam Dei tot abusus & tam „ gravissimi morbi, quibus nunc conspicimus eam ad „ desperationem ferè salutis laborâsse, & manâsse ha-

„ rum

„ rum rerum famam ad infideles usque. " Hæc sanè omnia nec *Romanæ Ecclesiæ*, nec *Sedi Apostolicæ* tribuenda sunt; sed *Curiæ*, cui etiam viri probi illa vellent abjudicare, si abjudicari possent; sed cui alteri adjudicarentur?

§. XI.

Systema falsarum Decretalium etiamnum in Romana Ecclesia viget; quin multò durioribus, quàm olim, conditionibus practicatur.

Si jam enarratis modis Jus Publicum Ecclesiasticum per varia media, maximè autem per falsa Isidori, & his immixtos errores Gratiani, ingentem plagam sustinuit, quin potissimâ suâ parte eversum est, atque egregium illud falsum *novissimè* solùm detectum fuit, minimè mirandum, quòd Romana Curia, jurium utcunque partorum tenacissima, iisdem principiis continuò insistat, imò (sicut in humanis, cùm semel aggeres rupti sunt, fieri solet) eorum consequentias multiplicet. Non poterimus autem certiùs evincere eorundem principiorum in dicta Curia subsistentiam, quàm si Lectorem rogemus, ut systema subdititiarum Decretalium, quod §. 9. suis è fontibus erutum stitimus, comparet imprimis cum generali ideâ, quàm de supremis juribus summi Pontificis dat, inter alios, Cardinalis de Luca, deinde cum sequelis, quas ex ea deducunt, & quotidie practicari tradunt versetissimus in his rebus Papa BENEDICTUS XIV. & alii primarii in Curia Doctores, Consiliarii, ac Judices. Sic autem laudatus Cardinalis in *Relat. Curiæ Rom. forensis Disc. IV. n.* 10. „Spectatâ majori & principali personâ Summi Pontificis, in concernentibus regimen Ecclesiæ Universalis sub nomine Officialium & Adjutorum Papæ, juxta unam opinionem, veriorem, receptam hac in Curia (quam tamen, ùt aliàs dictum est, aliqui Ultramontani non de

 „ facili

„ facili admittunt) largè seu mediatè recensentur catholici „ Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, aliique in- „ feriores Prælati spiritualem, seu quasi-Episcopalem juris- „ dictionem habentes. Cùm enim Papa dicatur *Episcopus* „ *Ecclesiæ Universalis*, ac *Ordinarius Ordinariorum* habens „ universum mundum pro diœcesi, ùt suprà Discursu 2. ad- „ vertitur; hinc per necesse danda est hæc subordinatio, „ quòd scilicet alii Prælati, quamvis in pontificali dignitate „ vel ordine constituti, consendi sint quidem Pastores sibi „ commissorùm gregúm vel ovilium, ita pro meliori regi- „ mine distributorum, sed subordinati primo Pastori, à quo, „ vel cum cujus auctoritate præpositi sunt, juxta illam pro- „ portionem, quæ cadit inter Episcopum & parochos, vel „ plebanos singulorum locorum diœcesis. Si enim hæc sub- „ ordinatio non adesset, non potuisset Papa interdicere E- „ piscopis ac Prælatis provisiones beneficiorum, quæ sub „ Apostolicis reservationibus vel affectionibus cadunt, alia- „ que multa eis prohibere, sibique reservare, quæ inspectâ „ jurisdictione nativâ, & antiquorum Canonum dispositio- „ ne sunt juris Episcopalis." Ex generali hac ideâ ponti- ficiæ authoritatis (quam *cap. VII.* §. 7. aliis etiam verbis ejus- dem eminentissimi Viri exhibemus) hæc quasi naturaliter pro- fluentia, & illis, quæ suprà §. 9. ex Isidoro dedimus, ap- primè respondentia themata dimanare facit, ac velùti totidem firmas conclusiones statuit BENEDICTUS XIV. in celebri suo Opere *de Synodo diœcesanâ*, videlicet: „ Romanus Pontifex „ est universæ, quæ sub cœlo est, Christi Ecclesiæ Prin- „ ceps, Moderator, & Pastor. *Lib. II. cap.* 1. *n.* 1. Est „ supra Concilium. *Lib. XIII. cap.* 12. *n.* 2. In tota Eccle- „ sia est proprius Sacerdos, qui confessiones excipere, & „ facultatem illas excipiendi alteri delegare potest. *Lib. IX.* „ *cap.* 14. *n.* 2. Habet auctoritatem reservandi casus. *L. V.* „ *cap.* 4. *n.* 1. In eo residet plenariè jus indulgentias elar- „ giendi, & ab eo profluit in Episcopos. *Lib. II. cap.* 9. *n.* 7. „ Potest ab omni jurisdictione Episcopi subtrahere quam- „ libet Ecclesiam. *Lib. V. cap.* 7. *n.* 6. In Conciliis genera-

„ libus

„ libus non tenetur sequi, majorem partem judicum. *Lib.* „ *XIII. cap.* 2. *n.* 3. Supremam habet auctoritatem relaxandi & immutandi quamcunque legem ecclesiasticam. „ *Lib. IX. cap.* 4. *n.* 7. Ipse solus potest leges, ritus, & „ consuetudines ubique receptas tollere & mutare. *L. XIII.* „ *cap.* 18. *n.* 11. De Pontificis potestate, postquam dispen„ savit, dubitare, instar sacrilegii est. *Lib. VII. cap.* 7. *n.* 7. „ Potest jure optimo sibi reservare spolia Clericorum. *L. III.* „ *cap.* 8. *n.* 6. *&c.* " His multò uberiora prostant in iis Curialistarum scriptis, quæ universam sacram Jurisprudentiam complectuntur. Ex horum primariis, qui reliquorum omnium norma sunt & cynosura, extracta hic subjungimus potiora axiomata, scilicet ex Collectionibus Recentiorum Decisionum Rotalium Merlini & Rubei, ex Fagnani Commentariis in Libros Decretalium, denique ex Cardinalis de Luca Theatro Veritatis & Justitiæ. Celebriores his non novimus, neque forte noverunt alii. Ex his autem prudens Lector facilè judicabit de reliquis.

1.) In Clementis Merlini *DECISIONIBUS S. ROTÆ ROMANÆ* edit. an. 1662. Tomo I. occurrunt sequentia: De potestate Papæ nefas est dubitare. *Decis.* 389. *n.* 26. *an.* 1629. Papa est in re beneficiaria dominus supremus, & dispensator. *Decis.* 814. *n.* 2. *an.* 1639. Potestas est indubitata, & absoluta in Pontifice Romano, præsertim in materià beneficiarià, in qua liberas habet habenas. *Decis. eád.* Cùm Papa sit dominus beneficiorum omnium, rectè potuit præjudicare quibuscunque collatoribus. *Decis.* 830. *n.* 3. *an.* 1640. Papa est supra omne jus positivum. *Decis.* 775. *n.* 26. *an.* 1638. Dogma certissimum est & solùm ab hæreticis impugnatur, ecclesiasticum regimen esse debere præcipuè monarchicum, quod ex tribus generibus Regiminum optimum est & perfectissimum, Apostolorumque principem Petrum, & non alium, fuisse Monarcham à Christo Domino constitutum hujus regni, Romanumque Pontificem subinde

de succedere Petro in hac ecclesiasticâ Monarchiâ, Caputque & Pastorem esse omnium Ecclesiarum particularium, ac etiam totius universalis Ecclesiæ simul congregatæ, uti omnia scitè admodum ex principiis fidei, sacris Conciliis, & SS. Patrum testimonio comprobant, & ab impiorum calumniis vendicant Card. Turrecremata &c. *Decis.* 775. *n.* 23. *an.* 1638. Dato autem hoc monarchico regimine, sequitur hæc facultas disponendi super bonis omnium Ecclesiarum, tanquam suo dominio, & primariæ ac supremæ administrationi subjectarum. *Ibid.* Papa est dominus omnium bonorum Ecclesiarum, & habet plenariam dispositionem jure monarchico, quod apud eum residet in universum Corpus Ecclesiæ, & singula ejus membra. *Ibid. n.* 20. Congruè dici potest, Papam constitutum esse à Deo Dominum domûs suæ, & Principem omnis possessionis suæ. *Ibid. n.* 22. Episcopi à Papa immediatè acceperunt & habent potestatem cum omni aliâ facultate administrandi bona suarum Ecclesiarum. *Ibid. n.* 21. Ipse Pontifex, tanquam Caput Ecclesiæ est dominus & supremus arbiter dominii & proprietatis Ecclesiarum. *Decis.* 846. *n.* 12. *an.* 1640. Papa uti totius Ecclesiæ gubernator supremus, & Dei Vicarius, est dominus bonorum omnium Ecclesiarum, & habet liberam ac plenam administrationem super his bonis Ecclesiarum. Inferiores Prælati dicuntur habere administrationem ab ipso Papa. *Decis.* 764. *n.* 12. Et potest liberè alienare ista bona, concurrendo, vel præveniendo inferiores Prælatos. *Ibid. n.* 13. Papa potest supplere omnes defectus, & de hoc dubitare nefas est. *Decis.* 577. *n.* 3. *an.* 1633.

2.) Ex VIII. Parte Recentiorum Decisionum Rotalium Rubei hæc facilè in oculos animumque incidunt: Papæ potestas in beneficialibus est amplissima, & adæquat, ut vulgò dicitur, quadrata rotundis. *Decis.* 83. *n.* 27. *anno*

anno 1638. Summus Pontifex non eſt ſimplex admini-ſtrator rerum Eccleſiarum, ſicut ſunt alii Prelati inferiores, ſed eſt dominus abſolutus, & ideo poteſt vendere bona Eccleſiarum ùt ſua, & utì dominus, non autem ùt ſimplex diſpenſator, & concurrendo cum inferioribus Prælatis bona omnium Eccleſiarum in feudum & emphytheuſin poteſt concedere. *Deciſ.* 39. *n.* 31. 32. 33. & 34. *an.* 1638. Romanus Pontifex eſt Monarcha, Imperator, Rex, & Antiſtes, & de ejus poteſtate temporali in toto orbe ad aſſequendum aliquem finem ſupernaturalem, & aliàs, vide latè à me ſcripta in Part. I. Annot. ad deciſ. 2. à num. 187. usque ad num. 291. Part. 3. Recent. Rubeus *annot. ad Deciſ.* 217. *n.* 166. *anno* 1643. Conſtito de voluntate Papæ in beneficialibus, fruſtratorium ſemper erit, & quaſi nugas agere, ſi quis vellet quærere de ejus poteſtate & auctoritate; argumenta enim deducere in materia tam clara non minùs ſtultum eſſet, quàm ſub lucidiſſimo ſole mortale lumen quærere: Et non ſolùm Papa poteſt prævenire, vel concurrere cum quolibet orbis collatore circa beneficiorum collationem; ſed quod plus & mirabile eſt, omnia beneficia mundi ſunt manualia & obedientialia reſpectu Papalis poteſtatis: Quare Papa ad nutum ſuæ voluntatis ſine cauſa (quod tamen pro immenſâ æquitate ac pietate Romanorum Pontificum nusquam fieri vidimus, aut legimus) poteſt quemlibet poſſeſſorem ſuo beneficio privare &c. Idem *ad Deciſ.* 254. *n.* 16. & 17. *an.* 1644.

3.) In Ejusdem Rubei Part. IX. Recentiorum occurrunt ſequentia: Plenitudo poteſtatis, quam Papa habet ſuper jure, cùm ſit ipſe Monarcha, & imperator ſupremus, longè difficiliùs extenditur ad Canones Conciliorum, quàm ad alias quascunque conſtitutiones; ex hoc tamen in nihilo derogatur veritati illi hodie canonizatæ, coronatæ, & ſacroſanctæ, quòd Papa ſit major

Concilio, quidquid nonnulli temerario latrent ausu. Idem *ad Decis.* 90. *n.* 180. 181. *an.* 1642. Summo Pontifici, dum Dei vices retinet, censentur ab initio donata fuisse omnia bona, quæ aut ex munificentia Principum virorum, aut aliorum pietate concessa fuerunt alicui Ecclesiæ. *Decis.* 24. *n.* 2. *an.* 1641. Pedibus Romani Pontificis, tanquam Vicario JEsu Christi, successori B. Petri, ac æterni regni Clavigero, Cæsarea succumbit Majestas, Regesque suas submittunt regales coronas, ejusque Romani Pontificis summa potestas, tanquam æmula solis, ubique se dilatat, imò relinquendo à tergo, uti metas angustas, terminos Zodiaci, à Zeferinis portis Empirei usque ad profundos abyssos averni gloriosè se extendit. Rubeus *ad Decis.* 412. *n.* 125. 126. 127. *an.* 1646.

4.) Parte XII. ejusdem Collectionis: Fas non est dubitare de potestate Papæ. *Decis.* 107. *n.* 27. *an.* 1655. Papa in bonis Ecclesiæ habet latissimam potestatem, & nullâ lege coarctatam. *Decis.* 413. *n.* 36. *an.* 1642. De potestate Papæ disputare sacrilegium est. *Eâdem Decis.* *n.* 78. Pontifex non attentat, cùm præsit jure quæsito positivo. *Decis.* 105. *n.* 5. *an.* 1656.

Parte XIII. Papa potest tollere Jus Civile, quod ei famulari solet. *Decis.* 538. *n.* 20. *an.* 1615. Papa potest disponere de bonis Ecclesiæ, quomodo vult, tanquam bonorum Ecclesiæ absolutus dominus. *Decis.* 374. *n.* 3. *an.* 1661.

Cesso ab extrahendis ulterioribus; qui volet excutere reliqua Volumina Recentiorum Decisionum Rotalium, XIX. Tomos implentia, hæc & similia principia (ex quibus etiam exteræ Nationes Romæ judicantur) sexcenties in eis repetita inveniet.

5.) In CARDINALIS DE LUCA Theatro Veritatis & Justitiæ sequentes prostant doctrinæ: Papa est Episcopus totius

orbis.

orbis. *De Benef. Disc.* 21. *n.* 6. *Disc.* 45. *n.* 13. Habet fiscum & territorium in toto mundo quoad personas & causas Ecclesiasticas. *Relat. Cur. Disc.* 2. *n.* 5. 35. 36. *&c.* Ad eum spectat Dioeceses & loca Nullius constituere. *De Jurisd. Disc.* 1. *n.* 11. *Disc.* 7. *n.* 3. Omnes Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ sunt ejus Officiales. *Relat. Cur. Disc.* 4. *n.* 10. Est absolutus dominus omnium beneficiorum; & in eis potest tertio præjudicare. *De Benef. Disc.* 46. *n.* 17. *Disc.* 52. *n.* 16. Potest prævenire ordinarios collatores, & concurrere cum quolibet eorum. *De Jurisd. in Sum. n.* 33. *seqq. de Benef. Disc.* 18. *n.* 11. *Disc.* 23. *n.* 2. Beneficia perpetua ejus respectu sunt manualia. *De Benef. Disc.* 97. *n.* 24. Concordata non ligant ejus potestatem. *Miscell. Disc.* 1. *n.* 7. Concedere potest Coadjutorias sine consensu Coadjuti, & absque consensu Capituli vel Monasterii. *De Regular. Disc.* 53. *n.* 14. 16. Perpetuis pensionibus potest Ecclesias gravare, etiam absque patronorum consensu. *De Jurepatr. Disc.* 66. *n.* 14. Habet plenum dominium etiam in iis, quæ Ecclesiis concessa sunt per Principes sæculares. *Relat. Curiæ Disc.* 2. *n.* 17. Derogare potest Conciliis generalibus cum notâ speciali, & Tridentino absque eâ. *De Benef. Disc.* 46. *n.* 1. 13. *Disc.* 52. *n.* 14. *Annot. ad Concil. Trid. Disc.* 1. *n.* 13. *Disc.* 41. *n.* 1. *&c.* Concernentibus Deum & animam ipse solus in orbe derogat. *Annot. ad Concil. Disc.* 21. *n.* 6. Ad actûs validitatem potest fingere factum fuisse id quod erat faciendum. *De Feud. Disc.* 4. *n.* 3.

6.) Denique FAGNANUS in suo ad Decretales Commentario sequentia suppeditat: Papa non puri hominis, sed veri Dei vicem gerens in terris, cœleste habet arbitrium. *In cap. Quanto. de Translat. Ep. n.* 64. 65. 66. Est major Apostolo; nec Pauli nec Petri præceptis adstringitur. *Cap. Super eo. de Bigam. n.* 16. 17. Omnia potest extra jus, supra jus, & contra jus. *Cap. Consultationibus.*

nibus. de Cler. ægrot. n. 25. Interpretatio Papæ prævalet dictis sanctorum Patrum; & contraria opinio Abbatis erronea est. *Cap. Ne innitaris. de constitut. n.* 6. Standum est ejus sententiæ si contradicat Ecclesiæ, vel Concilio, etiam in materiâ dogmatum. *Cap. Significasti. de Elect. n.* 11. Sententia Papæ prævalet sententiæ totius mundi. *Ibid. n.* 48. Non subjicitur Canonibus. *Cap. Antigonus. de Pactis. n.* 57. In spiritualibus omnia potest, & nullus potest quærere possessionem, quæ illi præjudicet. *Cap. Cum illo. de Translat. Epis. n.* 5. Facit jus de eo quod non est jus; potest enim immutare naturam rei. *Cap. Cùm pridem. de Pactis. n.* 27. De absolutâ potestate potest rerum substantiam mutare, & de eo, quod nihil est, aliquid facere. *Cap. Cùm ad monasterium. de Statu monach. n.* 52. Est universalis Ecclesiæ Episcopus, judex omnium mortalium, & Ordinarius singulorum. *Cap. de illis. de Desponsat. impub. n.* 44. *Cap. Præterea. Ne Prælati vices suas. n.* 51. Solus habet potestatis plenitudinem, & principatum in omnibus Ecclesiis. *Cap. Conquestus. de Feriis. n.* 29. *Cap. Relatum. Ne Clerici vel Monach. n.* 28. Explet minima per Plebanos & alios inferiores; media per Episcopos, & suprema per se ipsum. *Cap. Ex parte. de Foro compet. n.* 5. Potest committere ea, quæ sunt Ordinis, etiam non Episcopo. *Cap. Aqua. de Consecrat. Eccles. n.* 5. In uno Episcopatu potest duos Episcopos constituere. *Cap. Quanto. de Translat. Episc. n.* 51. 89. Potest concedere privilegium audiendi confessiones alterius diœcesani, etiam Episcopo invito; & contraria opinio damnatur, uti periculosa in fide. *Cap. Omnis. de Pœnit. & remiss. n.* 73. Voluntas Papæ in beneficialibus est pro ratione, & sola potestas pro causa. *Cap. Quanto. de Translat. Epis. n.* 39. 43. Si velit, potest liberè disponere de beneficiis jurispatronatûs laicorum. *Cap. Quoniam. de Jure patr. n.* 9. Concedendo in Germania Coadjutorias perpetuas in omnibus mensibus, non

dicitur

dicitur Concordatis contravenire. *Cap. Nulla. de Concess. præb. n.* 77. Potest quem privare suo beneficio sine causa. *Cap. Consultationibus. de Cler. ægrot. n.* 27. In his quæ sunt juris positivi, dispensare potest sine ulla causa, & sic dispensati sunt tuti quoad Deum. *Cap. Henricus. de Cler. pugn. in duello. n.* 15. Voluntas Papæ in dispensationibus habetur pro ratione. *Cap. Quia. de Præb. n.* 15. Romanus Pontifex est Princeps principum & Dominus dominantium. *Cap. Præterea. Ne Prælati vices suas. n.* 50. Contra infideles, ejus mandatis inobedientes, potest justè bellum indicere. *Cap. Canonum statuta. de Constitut. n.* 72. In Concilio deponit Imperatorem, etiam non approbante Concilio. *Cap. Antigonus. de Pactis n.* 56. Ratione criminis potest absolvere vasallos laicorum ab omni obligatione, & alios Principi obnoxios à quocumque pacto, etiam jurato. *Cap. Absolutos. de Hæreticis. n.* 2. Propter injustitias, & alias iniquitates, potest judices sæculares dignitate privare. *Cap. Vergentis. de Hæreticis. n,* 7. Potest res & bona omnium Ecclesiarum totius orbis administrare, & de iis disponere pro libitu voluntatis. *Cap. Relatum. Ne Clerici vel Monachi. à n.* 29. *usque* 36. Potest collectare Ecclesias totius mundi. *Cap. Præterea. Ne Prælati vices suas. n.* 39. Potest auferre rem uni Ecclesiæ, & dare alteri, etiam sine causa; nec quisquam potest ei dicere, Cur ita facis? *Cap. Quanto. de Transl. Ep. n.* 48.

7.) Si dantur in Theologia propositiones *piarum* aurium offensivæ, quæro, an hæ non sint tales, quæ omnium *prudentum* in Jure Ecclesiastico aures non debeant gravissimè lædere? Plus dico: horrorem talia injiciunt iis, qui in scientiâ Scripturæ, Conciliorum, Patrum, & Historiæ Ecclesiasticæ vel modicè versati sunt. Et si unquam alibi argumentum *ab Absurdo* locum invenit, illud hic plenam suam vim debebit exercere. Anne talia principia, non *speculativa*, sed quàm maximè *practica*, & decidendis causis undecunque advenientibus

 quoti-

quotidie inservientia, vel umbram spei relinquere possunt reuniendorum cum Romana Ecclesiâ, vel *Protestantium* in Occidente; vel *Schismaticorum* in Oriente? Conf. infrà *cap. VIII.* §. 7. *n.* 9. Interim monstramus per decursum hujus Operis, has conclusiones non esse approbatas ab Universali Ecclesia, etiamsi sint adoptatæ à particulari Romana, vel potiùs ejus Curia, & non paucis renitentibus obtrusæ. Protestamur autem coram Deo & Sanctis ejus, quòd hæc (quæ absque eo in omnium oculis & manibus sunt) non proferamus eo fine aut animo, ut iis, qui foris sunt, aversionem injiciamus, & majorem à sanctâ nostrâ Ecclesiâ alienationem; sed ut tandem aperiantur oculi Curialistarum Romanorum, & tam pro bono interni Regiminis Ecclesiastici, quàm pro reunione aliarum Ecclesiarum cum unicâ verâ, Systema suum monarchicum politico - sacrum aliquando dimittant. Adde *cap. VI.* §. 14. *n.* 6.

8.) Non diffitetur ALEXANDER III. in *cap.* 5. *X. de Rescriptis*, talia subinde à Romana Curia prodire, *quæ fraternum animum EXASPERARE videntur*. De horum sanè numero sunt quæ jam recensuimus. Itaque sequendum consilium moderatione plenum, quod *ibid.* dat Pontifex: scilicet, ut *per literas rationabilis causa prætendatur, quare talia adimpleri non possint.* In his causis allegandis & justificandis toti quanti sumus; superest ut audiamur.

9.) Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus docuit *Ecclesiam servam natam esse, & principandi jure carere*; dominum verò Romanum Pontificem, quòd eo jure solus potiretur, & si quis potiretur, per eundem Pontificem reipsa potiri. *Statuâ dignum inventum*, inquit Launoius Lib. IV. Epist. 1. *sed plumbeâ!* Addit, ad hanc Cajetani, ùt consummatæ, ita & deploratæ adulationis Theologi, ætatem & ludum maximè referenda esse, quæ HADRIANUS VI. expressit in mandatis Francisco Cheregato Germaniam petenti datis, & delecti Prælati in suo Consilio,

ſilio, quod PAULO III. dederunt. Sed ceſſabit Launoius irridere aut indignari doctrinæ Cajetani tanquam ſingulari, ſi eam contulerit cum ſententiis modernorum Romanorum hoc §. relatis, quæ ſi veræ ſunt, non ſupponunt tantùm, ſed egregiè etiam firmant Cajetani *de Eccleſia ſerva* ſententiam, quæ, uti diximus §. 10. nata eſt, & adolevit in ſchola Romanæ Curiæ. Verumenim vero deſerenda eſt hæc *Curiæ* ſchola, & adeunda *Sedis Apoſtolicæ* ſchola, ubi apertè traditur, Eccleſiam eſſe, ſicuti Chriſtianorum omnium, ita & Romani Pontificis, Matrem & Dominam. Sic Concilium Trid. Seſſ. XIII. Can. 9. *Si quis negaverit omnes & ſingulos Chriſti fideles utriusque ſexûs, cùm ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate, ad communicandum, JUXTA PRÆCEPTUM SANCTÆ MATRIS ECCLESIÆ, anathema ſit.* Sanctæ Matris Eccleſiæ præceptum dicit, quod S. Mater Eccleſia per ſuos miniſtros conſcripſerat; nec illud potuiſſet conſcribere, niſi priùs conſcribendi jus habuiſſet, quo ſi ſerva eſſet nata, ut Cajetanus ejúsque diſcipuli tradunt, penitus careret. Hæc certe Curiæ doctrina eò periculoſior eſt, quòd in Scripturis & apud Patres *Sponſa Chriſti* vocetur Eccleſia.

CAPUT

Caput IV.

De
Causis, quae vulgo Majores vocantur.

§. I.

De causis Majoribus in genere; quando & quomodo illæ Sedi Apostolicæ reservari cœperint?

Ad formandum de genuina Romani Pontificis potestate rectum & Canonibus conforme judicium, multùm refert nôsse, qualis fuerit Ecclesiæ disciplina in quibusdam negotiis *gravioris* momenti, quæ sequius ævum Summo Pontifici reservavit. Porro in Jure Canonico aliæ causæ *MAJORES*, sic *communiter* dictæ, non exprimuntur, quàm sequentes: 1.) Difficiliores fidei quæstiones. 2.) Ineligibilium personarum ad prælaturas Postulationes. 3.) Confirmationes legitimarum electionum ad easdem prælaturas factarum. 4.) Episcoporum cessiones sive resignationes. 5.) Translationes eorundem Episcoporum. 6.) Sedium Episcopalium erectiones, translationes & uniones. 7.) Institutio novarum Metropolium & Sedium Patriarchalium. 8.) Episcopalium Coadjutorum datio. 9.) Denique Episcoporum depositio. Nullum horum Reservatorum jure Divino, & primorum sæculorum observantiâ Apostolicæ Sedi proprium esse singulatim demonstrabimus. Inde tantò certiùs concludemus, *Primatum* ejusdem Sedis origine & substantiâ suâ multùm distare à *Monarchia*, nec alia jura (nisi speciatim ei ab Ecclesia attributa noscantur) ipsi competere, quàm directiva illa,

de

de quibus egimus *cap. II.* præsertim §. 4. Hic tantùm de Majoribus caussis *generatim* statuimus, ante sæculum quintum de earum reservatione non fuisse cogitatum.

1.) Antiquiorem locum, qui *Majorum caussarum* mentionem ingerat, non vidi, quàm in Epistolà INNOCENTII ad Victricium Rothomagensem, anno 404. scriptà, ubi: *si Majores causæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post Episcopale judicium referantur.* Habetur ea cap. 10. inter Decreta Innocentii I. à Dionysio Exiguo collecta apud Justellum *cap. I. veteris Juris Canonici.* Apud Labbæum *Concil. Tom. II. col.* 1250. Item apud Antonium Augustinum *Epit. veteris Juris Can. Lib. II. Tit. X. cap.* 21. Nec non Petrum Coustant in *Collect. Epist. RR. Pont. col.* 749. *n.* 6. Verùm *a)* Verba illa *Vetus consuetudo* apud probioris notæ Scriptores, signanter Labbæum & Justellum non reperiuntur. *b)* Quòd *post Episcopale judicium* causæ Majores ad Apostolicam Sedem referendæ sint, apertè denotat, huic relationi judicia Episcoporum eorum locorum, in quibus eædem causæ natæ sunt, præmittenda fuisse. *c)* Quod de *Statuto Synodi* Innocentiana Epistola memorat, observat laudatus Coustant. *l. cit in not.* non pertinere ad Sardicensis Concilii Canones 3. 4. vel 7. quibus Romanum Pontificem appellare permittitur, sed respicere ejusdem Synodi Epistolam ad Julium, in qua declarat Synodus, *optimum & valde congruentissimum esse, si ad Petri Apostoli Sedem de singulis quibusque provinciis Domini referant Sacerdotes*: scilicet ad ductum eorum, quæ tradidimus *cap. II.* §. 6.

2.) Aliud vestigium illius disciplinæ, quà *Majores* causæ Romanæ Sedi reservantur, Sæculo V. inveniri creditur in Epistola XII. LEONIS Papæ cap. 1., in qua hic Sanctus Pontifex Anastasio Thessalonicensi Episcopo, suo per Illiricum Vicario, in memoriam revocat mandata aliàs da-

ta, vigore quorum *Majora negotia & difficiliores causarum exitus liberum ei esset* non nisi *sub nostræ* (Pontificiæ) *exspectationis sententiâ expendere.* Ast ex toto Epistolæ contextu intelligitur, hìc solùm agi de Jure *Patriarchali*, quod per Illiricum Papa tunc exercebat, cujus administrationem Vicario suo ita commiserat, ut si major emergeret causa, *quæ ibidem terminari non posset*, ipse eam suo arbitrio &. judicio non definiat, sed ejus decisionem suspendat, donec Leonis sententiam intellexisset. Vid. suprà cap. III. §. 5. n. 3. Dixi *Major causa, quæ ibidem*, id est, in provincia, *terminari non posset*, quod qualiter accipiendum sit, facilè intelligitur ex LEONIS Epist. XIII. cap. 1. ubi hujusmodi causas non tam à suo Vicario tanquam *Judice* discuti finirique mandat, quàm ab eodem *ùt ARBITRO sub divini timore judicii componi* statuit. Adde etiam Epist. IV. cap. 5. Interim ex his & similibus Isidorus Mercator occasionem arripuit fingendi Decretales, in quibus *reservationem* Majorum causarum favore Sedis Apostolicæ antiquissimorum temporum disciplinæ simpliciter adscribit; quæ deinde etiam in Decretales Gregorii IX. influxit.

3.) Varias fictitias Isidori Decretales, quibus cognitio & decisio *Majorum causarum* summo Pontifici reservatur, indicavimus *cap. III.* §. 9. n. 3. Plures ex Blondelli Pseudo-Isidoro refert Bœhmer *J. Eccles. Protest. Lib. III. Tit.* 6. §. 17.

4.) JOANNES Papa VIII. constituens Ansegisum, Senonensem Archiepiscopum, suum per Gallias & Germaniam Vicarium, dedit ei authoritatem, „quoties utilitas Ecclesiastica dictaverit, sive in evocanda Synodo, sive in aliis negotiis exercendis, per Gallias & Germanias Apostolicâ vice finiantur, & decreta Sedis Apostolicæ per ipsum Episcopis manifesta efficiantur; & rursus, quæ gesta fuerint, Apostolicæ Sedi

„ pandat

„ pandantur, & *majora* negotia ac *difficiliora* quæque „ ſuggeſtione ipſius à Sede Apoſtolica diſponenda & enu- „ cleanda quærantur. " Cùm per hanc commiſſionem jura Metropolitanorum in convocandis Epiſcoporum Conciliis, & *majoribus* etiam cauſis in eis terminandis labefactarentur, Epiſcopi, eà præſente Carolo Calvo Francorum rege lectà, reſponderunt: „ Ut *ſervato ſingulis* „ *Metropolitanis jure* privilegii, ſecundùm Sanctos Ca- „ nones & juxta Decreta Sedis Romanæ Pontificum „ ex ejusdem Canonibus promulgata Domini Joannis „ Papæ Apoſtolici mandatis obedirent. Et cum Impe- „ rator & Legatus Apoſtolicus ſatagerent, ut *abſolutè* „ *&* *ſimpliciter* Epiſcopi reſponderent, ſe obedituros „ de Primatu Anſegiſi, ſicut Apoſtolicus ſcripſit, aliud, „ niſi quod prædictum eſt, reſponſum ab iis extorque- „ re non potuerunt. " Referuntur hæc in Labbæi *Collect. Concil. Tom. IX. col.* 281. Conf. ſuprà *cap. II.* §. 10. *n.* 6. *&* 7. Sic equidem Epiſcopi obſervantiæ antiquæ Diſciplinæ adhuc adſueti, & jurium ſuorum tenaces, cùm de his ſingulatim lædendis aut auferendis ageretur, contra vim Iſidoriani Juris ſubinde reclamabant, utì exemplo Hincmari Remenſis omnibus conſpicuum eſt, ſed vicit plerumque, in defectu artis criticæ, conſpecta in receptis Codicibus auctoritas primorum Pontificum.

5.) Innocentius III. volens in *cap.* 13. *X. Qui filii ſint legitimi*, prærogativam Apoſtolicæ Sedis de cauſis majoribus ambiguis & difficilibus cognoſcendi ex *jure Divino* deducere, provocat ad Deutronomii Cap. XVII., ubi in gravi difficultate ad ſummum Sacerdotum ejusque Concilium recurrendum Dominus diſpoſuit. Sed nemo non agnoſcit, quàm infirmo hæc fundamento nitantur. Etenim *a*) is Scripturæ locus ad præcepta vel ceremonialia vel judicialia pertinet. *b*) Loquitur

 de

de *Synedrio* ſive ſupremo Judæorum tribunali, quod poſt conſtructum templum reſedit in civitate Jeroſolymitanâ. c) Parum vel nihil concludit ratiocinium hujus cap. 13.; quia in iis, quæ pendent à mera Dei voluntate, argumentum à majori ad minus non habet locum.

6) Quamquam autem nec ulla ex præmemoratis cauſis, quæ *Majores* vocantur, in ſpecie pertineat ex naturâ ſuâ ad cognitionem & diſpoſitionem Primi ſeu Summi Præſulis; id tamen non impedit, quominùs ſubſiſtat quod *cap. II.* §. 6. ſtatuimus, ſcilicet ea graviori momenti negotia, quæ univerſæ Eccleſiæ aut unitati fidei præjudicium poſſunt adſerre, non ſine participatione Primæ Sedis definienda eſſe. Eo ſenſu in cauſa Pelagii Cæleſtiique ad Afros reſcripſit INNOCENTIUS I. Papa Epiſt. 29. n. 1. *Ut quidquid quamvis de disjunctis remotisque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad hujus* Romanæ *Sedis notitiam perveniret, ut totâ hujus auctoritate, quæ fuerit juſta pronuntiatio, firmaretur.* Eâdem ratione BONIFACIUS I. Epiſt. 15. n. 6.: *maximas Orientalium Eccleſias in magnis negotiis, in quibus opus eſſet diſceptatione majore, Sedem ſemper conſuluiſſe Romanam, & quoties uſus exegit ejus auxilium poſtulâſſe.* Quà de re vide latiùs tractantem Petrum Couſtantium in *Præfat. ad Epiſtolas RR. Pontificum n. 22. pag. 17. ſeq.*

7) Qua autem viâ, quibúsque mediis tandem evenerit, ut cauſæ Majores Romanæ Sedi privativè ceſſerint, convenit hìc referri verbis Viri, cujus religio & erga eandem Sanctam Sedem reverentia nemini ſuſpecta eſſe poteſt, ſcilicet Gregorii Zallwein in Salisburgenſi Univerſitate Rectoris magnifici *Princip. Jur. Eccleſ. Tom. I. Quæſt. 4. cap. 3. §. 4.* „ Audiamus qua arte ſucceſ„ ſivè quaſi per gradus factum ſit, ut Pontifices tot „ cauſas majores ſibi reſervaverint. Jam ſæculo II. & III. „ factum eſt, ut fierent recurſus, relationes & conſul„ tationes

„ tationes ad Sedem Pontificiam. Sæculo IV. in Synodo Nicæna, teste Innocentio I. ulteriùs statutum est, ut causæ majores ad Sedem Apostolicam devolvantur, sed non nisi NB. *post juditium Episcopale*, in Epist. ad Victric. Rotomag. Notant tamen authores Canonem ab Innocentio citatum non esse Synodi Nicænæ, sed Sardicensis. Sæculo V. & VI. jamjam Pontifices relationes & devolutiones magis urgebant, speciatim Innocentius I. suprà citatus, provocans ad Synodum Nicænam & antiquam consuetudinem. Eodem sæculo inceperunt Pontifices constituere Vicarios Sedis Apostolicæ, quibus ampliorem concedebant potestatem, cum mandato tamen, ut causas majores ad Pontificem referrent; quo factum est, ut authoritas Metropolitanorum & Synodorum multùm labefactaretur. Sic Leo I. in Epistolâ ad Episcopum Thessalonicensem, jam tunc temporis dignitate Vicariatûs Apostolici ornatum, scriptà expressè illi injungit, ut causas majores ad ipsum referat. Et cùm postea hic non nihil duriùs haberet Atticum Epiri Episcopum, ipsi exprobrat, quòd illius causam ad Tribunal Pontificium, tanquam causam majorem, non retulerit. Jam illo tempore desiit etiam frequentia Synodorum particularium: & ideo mirum non est quod Causæ Majores frequentiùs ad Pontificem sint devolutæ. Sæculo VIII. emanavit Collectio Pseudo-Isidoriana, in qua cùm plures aliæ prærogativæ; tum hæc præcipuè Pontifici asseritur, quòd depositio Episcoporum ad ipsum tanquam una ex causis majoribus, contradicentibus Galliæ Episcopis, pertineat; à quo tempore causæ majores magis magísque determinatæ sunt. Accessit integra fermè cessatio Synodorum, frequentissimæ ipsorum Episcoporum & Metropolitarum ad Romanam Sedem provocationes, aliqualis negligentia Episcoporum sua jura minús strenuè vindicantium, ipsa etiam authoritatis

„ Metropoliticæ ad sopiendas & determinandas lites, „ causas & controversias insufficientia, Legatorum à „ tempore Nicolai I. ingenti cum authoritate, & hinc „ inde etiam Episcoporum præjudicio, missorum fre- „ quentia, ac denique ipsa Pontificum authoritas, quæ „ à sæculo VIII. usque ad XIII. immensa accepit in- „ crementa.

§. II.

Causæ fidei non sunt reservatum summi Pontificis.

Singuli Episcopi & particularia Concilia habent jus damnandi hæreses.

Doctrinas á Sede Apostolicâ damnatas possunt Concilia particularia ad examen revocare.

Qua causâ, & quo fine, graviores fidei quæstiones ad Rom. Pontificem referendæ sint?

Singuli Apostoli damnabant errores, enatos in Ecclesiis, quarum gerebant curam. Sacra Scriptura nobis certa hujus disciplinæ exempla prodit in Epistolis S. Pauli, S. Petri, S. Joannis. Hoc jus conservârunt Episcopi Apostolorum successores, & non secus ac ipsi Apostoli à Spiritu sancto positi regere Ecclesiam Dei; probè noscentes, non minùs ad officium sollicitudinis pastoralis & regiminis Ecclesiastici pertinere, de dogmatibus fidei cognoscere & judicare erroresque condemnare, quàm morum & vitæ puritatem in populo suo conservare, & vitia atque abusus extirpare. Hinc legimus ab initio Ecclesiæ Episcopos in nascentes errores hæresesque sollicitè inquisivisse, suaque authoritate, ùt primùm eas detexerant, convixisse & damnasse. Imò nullam penè hæresim per Concilia Generalia primorum sæculorum damnatam videmus, quæ non priùs per Episcopos, vel particularibus Decretis, vel per con-

congregatos in Episcopalibus Synodis damnata fuisset. Neque creditur de hac Episcoporum authoritate per octo aut novem Ecclesiæ sæcula fuisse dubitatum. At verò circa Sæculum X. falsis decretalibus sub nomine primorum Pontificum in authoritatem receptis, ac signanter post editum receptumque Decretum Gratiani, prætendi & doceri cœpit, majores & graviores causas, atque inter has præcipuè *Quæstiones fidei*, ad Sedem Apostolicam esse referendas, ejusque solius judicio terminandas. Unde in Concilio Remensi anni 1148., in quo Episcopi Gallicani Symbolum fidei adversùs Gilbertum Porretanum condiderant, Romanæ Ecclesiæ Cardinales, id ægrè ferentes dixerunt: *Nulli fas esse circa fidem quidquam determinare citra authoritatem Romani Pontificis* uti fusiùs refertur in Actis ejusdem Concilii, & apud Baronium in *Annal. Eccles. ad an.* 1148. *n.* 16. Hæc persuasio, Sacræ Scripturæ, toti antiquitati, Conciliorum definitionibus & observantiæ universalis Ecclesiæ contraria, tempore INNOCENTII III. eousque invaluerat, ut hic Pontifex interrogatus super Quæstione de Baptismo parvulorum, in suo responso ad Archiepiscopum Arelatensem, *cap.* 3. *X. de Baptismo.* quasi indubitatum præmittendum censuerit: *Majores Ecclesiæ causas, præsertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas intelligit, qui eum quærenti Domino, quem discipuli dicerent ipsum esse, respondisse notabat: Tu es Christus filius Dei vivi; & pro eo Dominum exorâsse, ne deficiat fides ejus.* Confer Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. VI. pag.* 485. *seqq.*

1.) Divinæ Scripturæ Canones docent, Episcopum esse debere *Doctorem rectè tractantem Verbum veritatis; attendere debere doctrinæ; amplecti qui secundùm doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere; depositum custodire; devitantem profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis sententiæ; hæreticum hominem corrigere, & post unam alteramve correctionem devitare.* Epist. Pauli *ad Timoth. I. ad* Titum *cap.* 1. & 3.

2.) In

2.) In Actis Concilii Chalcedonensis *Act.* 3. Leonis Papæ Legati ad Concilium referunt, Eutichen *regulariter à proprio damnatum Episcopo Flaviano.* Harduini *Collect. Concil. Tom. II. col.* 346. Quis nescit, errores Gothescalci Monachi in Concilio Moguntino anni 848., hæresin Berengarii in Synodo Turonensi an. 1055., novitates Abäelardi in Senonensi Concilio an. 1140., denique errores Lutheri primitùs à variis Episcopis & particularibus Conciliis fuisse damnatos?

3.) Multis Canonibus in Decreto Gratiani referuntur & probantur damnationes hæreticarum doctrinarum, factæ in particularibus Synodis: signanter in Sedecim Canonibus Concilii Gangrensis relatis *Dist. XXX.* In quinque Canonibus Concilii Milevitani, insertis *Dist. IV. de Consecrat. à Can.* 152. *usque ad fin.* In Canone 5. Concilii Toletani XII., relato *de Consecr. Dist. II. Can.* 9. In Canone 17. mox allegati Concilii Milevitani *Causa XXXII. Quæst.* 7. *cap.* 5. &c. Quibus addi potest *cap.* 3. *X. de Presbitero non baptizato.* Contigit autem hæresibus non paucis, sic ac unius provinciæ aut regni tantùm Episcopis damnatis, ut penitus extinguerentur, cæteris, scilicet Episcopis & Ecclesiis consensu solùm tacito, non Synodalium decretorum authoritate suffragantibus. Sic enim Eustathianos, quos Synodus Gangrensis damnavit, non legimus ab aliarum provinciarum Conciliis apertè deinde damnatos. Idem Aërianis, Collyridianis aliisque accidit. Vid. Epiphan. *Hæres.* 75. & 79. Hos autem præter locorum, ubi exorti sunt, Episcopos non constat ab aliarum regionum Synodis rejectos esse, sed universalii Ecclesiæ consensione, quæ sensim sine sensu inoleverit, exauctoratos, quemadmodum singulorum postmodum Patrum scriptis declaratum est.

4.) Possunt *Concilia particularia* suo examini subjicere doctrinas à Sede Apostolica definitas & inquirere, num hæ definitiones verbo Dei scripto vel non scripto conformes sint. Colligitur id inter cætera ex *Can.* 109 de

Consecrat.

Consecrat. Dist. IV., in quo legitur, qualiter Concilium Arelatense decisam à Papa Stephano quæstionem de Baptismo (quem, S. Cypriano oppositus, à quibúsvis hæreticis quâcunque labe infectis validè administrari edixit. Vid. infrà *cap. VI.* §. 9.) suo examini subjecerit, illamque aliter quodammodo definierit. *Patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*, inquit ALEXANDER III. in *cap.* 5. *X. de Rescriptis.* Adde infrà *cap. IX.* §. 8. *n.* 13.

5.) Imò *Episcopi* acceptantes Constitutiones Papæ, *etiam in materia fidei*, non debent id facere nisi cum deliberatione, maturitate, & judicio; neque enim sunt *simplices executores* judiciorum Papæ, quippe qui neque est Dominus Ecclesiæ, neque ab hac ùt infallibilis agnescitur. Etiam huc pertinet, quod ad Archiepiscopum Ravennæ in *cit. cap.* 5. scripsit ALEXANDER Papa, scilicet: *Si quando aliqua tuæ Fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes: Qualitatem negotii pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per literas tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas.*

6.) Neque tamen propterea dici potest, ita Episcopos sese supra Pontificem efferre, atque de ejus Constitutionibus sibi sumere judicium. Illud scilicet hoc casu agunt Episcopi, quod ex divina institutione ad eorum pertinet officium: judicant, uti debent de negotio fidei, nec eunt in prævium Papæ sententiam, quàm cognitâ causæ veritate & justitiâ; in summa: *judicant cum ipso* Romano Pontifice. Nota est plurium Conciliorum formula, quâ Episcopi, aliorum judicium præmisso examine secuti, signant: *Ego judicans, ego consentiens subscripsi.*

7.) Primis Ecclesiæ sæculis, quando sævientibus persecutionibus generalia Concilia adunari non poterant, enascente controversiâ, quæ orthodoxam *fidem* tangeret;

aut cùm *ſchiſma* oriretur, ſcindendæ Eccleſiæ aptum; denique ſi de reformanda aut determinanda communi *diſciplina* ageretur; (qui tres caſus à Conſtantienſi Concilio expreſſi ſunt, tanquam ad univerſalis Eccleſiæ judicium neceſſariò deferendi) Epiſcopi, quantùm id ſerebant tempora & circumſtantiæ, particulares in ſuis provinciis Synodos cogebant; (uti ſignanter factum in cauſa Paſchatis, de qua mox) harum concluſa & definitiones Papæ transmittebant, qui cum omnibus totius mundi eccleſiis communicans, eâ ratione cunctorum colligens ſententias, commune faciebat concluſum, quod omnibus deinde propalabat, ab his acceptandum, ſi illud Canonibus & communi Eccleſiarum ſententiæ conforme viſum eſſet; qua in parte Victor Papa in memorato Paſchatis negotio quodammodo exceſſiſſe notatur. Vid. infrà *cap. IX.* §. 7. *n.* 2. Ita circa materiam *FIDEI* agebatur in cauſa Pauli Samoſateni Epiſcopi Antiocheni, docentis Chriſtum eſſe purum hominem, de cujus concordi damnatione, anno 272. factâ, videndus Euſebius *Hiſt. Lib. VII. cap.* 27. 28. 29. *&* 30. Theodoretus *Hiſt. Lib.* 1. *cap.* 4. nec non Epiſtola Alexandri Alexandrini ad Alexandrum Conſtantinopolitanum *Tom. II. Concil. edit. Labbe. pag.* 18. in qua Paulus omnium totius mundi Epiſcoporum conſilio ac judicio ab Eccleſia pulſus dicitur. Pro exemplo cauſæ *SCHISMATIS* illud proponimus, quod Novatianus Presbiter Eccleſiæ Romanæ anno 251. adverſus S. CORNELIUM Pontificem accendit; de quo vid. Epiſtolæ Cornelii ad Cyprianum *inter Cyprianicas edit. Oxonen.* 49. *&* 52. *Rigalt.* 46. *&* 52. In materia *DISCIPLINÆ* ſerviet imprimis quæſtio *de Lapſis*, ad annum 255. potiſſimùm pertinens; circa quam conſulendæ ejuſdem S. Cypriani *Epiſt.* 19. *aliàs* 14. *item Epiſt.* 55. *aliàs* 52. Huc quoque referendum, quod ex Euſebii *Hiſt. Lib. V. cap.* 23. *&* 24. intelligitur, ſcilicet VICTOREM I. Papam anno 196. per diverſas provincias encyclicam miſiſſe Epiſtolam,

ſtolam, qua ab Epiſcopis, quo die Paſcha celebrandum eſſe ſentirent, ſibi ſignificari *petebat.* Vid. Couſtantii *Epiſt. Rom. Pont. col.* 94. De his extra-Conciliaribus omnium Eccleſiarum in commune tractatibus & definitionibus per organum Romani Pontificis, præſertim in cauſis fidei, pluribus egit Boſſuetius Diſſertatione præliminari, quæ editioni Gallicæ Defenſionis Cleri Gall. præfixa eſt, *cap. LXXVI.*

8.) Eâ porro de cauſâ majores fidei quæſtiones ad *Sedem Apoſtolicam* referri haud rarò expedit, ut illarum definitio omnibus valeat prodeſſe. Sunt autem in his rebus *modi*, citra earundem cauſarum haud leve præjudicium non facile negligendi. Epiſcoporum, qui viciniores ſunt graſſanti novodogmati, munus eſt cum diſcretis, atque omni partium ſtudio liberis, hominibus doctis, ſynodaliter, vel quaſi, deſuper deliberare, correſpondere cum Metropolitano, & Comprovincialibus, nec non aliis ſanctitate & doctrinâ conſpicuis Epiſcopis; audire etiam deſuper ſentimenta ſuarum Univerſitatum, præmonitarum tamen, ne quid nimis, ne quid præcipitanter agant. Cùmprimis autem, malo latiùs graſſante, referendum erit Primæ Sedi. Hæc utique ſtudebit, ad parcendum ſumptibus, milleque incommodis, rem ſopire *extra Concilium*; damnabit propoſitiones, aut diſſimulabit; ſed *variante effectu*; prout res inſtituetur. Si primò audiantur *ſententiæ Epiſcopales*, atque collecto unanimi ſenſu Papa ſuum publicet judicium de novo dogmate; jam aderit efficax, & cuilibet ſufficere debens damnatio, licèt nondum adeſſet *ultimata*, de qua agemus *cap. VI.* §. 8. fieri enim vix poteſt, ut quod *in doctrinalibus* omnes Eccleſiæ *diſperſæ*, poſt maturam deliberationem, ſenſerunt, ab eo recedant *congregatæ*. Quòdſi verò Roma *primùm* incipiat, & *loco collectarum ſententiarum Epiſcopalium* ſui magni Patriarchatûs, audiat *Theologos* ſolùm Romanos, præventos ſæpe homines, Tho-

 miſtas,

miftas, Scotiftas, Jefuitas, calentes ad damnandum, & crucifigendum, hisque folùm auditis definiat, tunc docuit experientia inde à Luthero usque huc, tantæ efficaciæ non effe fulmina Apoftolica: regerunt enim damnati dogmatis profeffores, *Papam fine Concilio non effe inerrabilem: Non conftare de pofitivo affenfu omnium Ecclefiarum: A multis Epifcopis caufam nullatenus, à multis non nifi obiter difcuffam fuiffe: Plerosque tantùm promulgâffe bullam dogmaticam, ne difplicerent Papæ, aut fe fufpectos facerent &c. &c.* Sint hæc inania: attamen elucet ex his, quòd modorum alius alio fit efficacior. Adde *cap. III.* §. 10. *n.* 3.

9.) S. AUGUSTINUS referens controverfiam de Baptismo hæreticorum, quæ Sæculo. III. S. Cyprianum Epifcopum & Martyrem à S. Stephano Papa & pariter Martyre fere ad fchisma usque divifit, (de qua nos pluribus infrà *cap. VI.* §. 9.) fcribit Lib. II. de Bapt. contra Donatiftas cap. 4. *Quomodo potuit ifta res, tantis altercationum nebulis involuta, ad plenarii Concilii luculentam illuftrationem confirmationemque perduci, nifi PRIMO DIUTIUS, per orbis terrarum regiones, MULTIS hinc atque hinc difputationibus atque COLLATIONIBUS EPISCOPORUM pertractata conftaret?* Dein *Lib. V. cap.* 26. *Si quid poftea PLURIBUS & DIUTURNIORIBUS inquifitionibus compertum Ecclefia confirmaverit, non ambigamus.* Denique Lib. VII. cap. 53. *Nobis tutum eft, in ea non progredi aliqua temeritate fententiæ, quæ nullo in catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario terminata funt.* Si itaque, antequam fidei controverfia ad *plenarii Concilii* cognitionem & decifionem perducatur, conveniat, ut priùs *multis* Epifcoporum *collationibus* per *orbis terrarum regiones* pertractetur, & quod vel fic *diuturnioribus inquifitionibus* compertùm fuerit, Ecclefia confirmare, proin ea, quæ in *regionalibus Conciliis cœpta* funt, in univerfali *terminare* debeat: quantò magìs prudentiusque *Romanus Pontifex*, ex cathedra definire volens, à collectione fententiarum Epi-

Episcopalium, non paucarum, sed plurimarum, per orbis terrarum regiones dispersarum, incipiet, antequam suam illis examinandam proponat.

10.) Sed & illâ ratione graviores fidei quæstiones ad Romanum Pontificem referri oportet, quia eæ *ad Statum Universalis Ecclesiæ* attinere possunt, quò titulo summi Pontificis est curare, ne quid definiatur, quod in eundem statum communem seu publicum impingat. Hac causâ Cyrillus Alexandrinus, comperta Nestorii hæresi, officii sui esse duxit rem tanti momenti cum Papa communicare. *Si silere*, inquit ad Cælestinum scribens Epist. Cælest. 8. n. 1. *& non pietatem tuam de omnibus, quæ moventur, litteris certiorem facere citra culpam ac sinistræ suspicionis metum liceret, præsertim in rebus adeo necessariis, UBI FIDES PERICLITATUR, in memetipso dicerem, Bonum & periculi expers est silentium . . . . . . Sed quoniam Deus hisce in rebus vigilantiam nostram exigit, & LONGA ECCLESIARUM CONSUETUDO suadet, ut hujusmodi res cum Sanctitate tua communicentur, scribo planè necessitate adactus.* Huc, ut alia prætermittamus, etiam spectat illud Aviti Viennensis Episcopi Epist. 36. *Scitis Synodalium legum esse, ut in rebus quæ ad Ecclesiæ statum pertinent, si quid dubitationis fuerit exortum, ad Romanæ Ecclesiæ maximum Sacerdotem, quasi ad CAPUT NOSTRUM membra sequentia recurramus.* Imò Justinianus Imperator, cùm Christum *unum de Trinitate* dicendum esse, re diligentissimè discussâ, non dubitaret, tamen id quod hácce de causâ edixerat, petiit à Joanne II. firmari, & hanc petitionis suæ rationem affert Epist. 3. Joannis II. n. 3. *Nec enim patimur quidquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, ut non vestræ innotescat Sanctitati: quia CAPUT est omnium sanctarum Ecclesiarum.* Adde Codicis Justinianæi Lib. I. Tit. 1. Leg. 7.

11.) Dum *graviores* & *difficiliores* fidei quæstiones ad summam Sedem deferendas esse tradimus, monendum insimul arbitramur, per hoc dubiam aut difficilem non effici doctrinam quampiam, quòd quidam de ea dubitent, aut eandem fortè oppugnent, si suâ nimirum culpâ id faciant, certissimorum documentorum, quæ pro debito non curant, ignoratione, vel ingenti rerum suarum, quo cœcantur, affectu. Quidquid isti obstrepent, fas est Episcopis, ea, quæ per se firma sunt, quæ à majoribus tradita vident, & de quibus ipsi inter se consentiunt, judicare & declarare, quantumcunque privati dubitent. Non in quovis Ecclesiæ vox & authoritas residet; sed in iis qui Ecclesiarum capita & vertices constituti sunt, ut earundem Ecclesiarum nomine & assensu loquantur. De cætero ea demum *dubia* & *difficilia* vocantur in Canonibus & Pontificum Decretis, quæ dubia sunt Episcopis inter se, & de quibus ipsi nihil habent quod statuant; non quæ apud minores Theologos ambiuntur. Ea verò, de quibus Episcopi sine dubitatione consentiunt, in eo sensu non habentur dubia, quòd ante illorum sententiam ad Pontificem referenda sint.

12.) Itaque damnantur hæreses à *Summo Pontifice*, & ab *Episcopis*; imò & à Catholicarum Universitatum *Theologicis Facultatibus*; sed dispari effectu & robore. Lutheri dogmata Lovaniensis & Coloniensis Academiæ damnàrunt, etiam ante Rom. Pontificis sententiam, utì apparet ex Bulla Leonis X. de anno 1520. Wiclefi doctrinas multò antè reprobavit Facultas Oxoniensis, Hussii Pragensis, utriusque simul Parisiensis, sicut Constantiensi Concilio traditur & commendatur; attamen citra ullam jurisdictionis speciem, qua memoratæ Facultates penitùs destitutæ sunt. Ideo hæ Censuræ *doctrinales* & *scholasticæ* vocantur. *Juridicæ* econtra sunt, quæ ab iis emanant, quibus juris dicendi authoritas in Ecclesia

clesia competit, & pro ea portione, quæ illis à Deo aut ab Ecclesia data esse dignoscitur. Nec attinet hic dicere, hos omnes (si Generalia Concilia excipias) errare posse: quandoquidem regulariter, & *à privatis*, admittendum non sit illud genus exceptionis adversus constitutas publicè authoritates, quarum nulla incolumis esse poterit, si debitum eis honorem pudorémque hoc telo concutere liceat.

13.) An infallibiles solùm Episcopos audiri voluit Christus? An infallibiles solùm Episcopos posuit Ecclesiæ Pastores Doctorésque *in consummationem sanctorum*, *in ædificationem Corporis Christi*, *ut non simus fluctuantes omni verbo Doctrinæ* ad Ephes. IV. v. 11. 12.? Nemo Hæreticorum Concilia Episcopalia hoc solo nomine elusit. Omnes vel obreptum Episcopis, vel sibi calumnias impactas, vel alias causationes, quibus non particulares solùm, sed generales etiam Synodos ludificari solebant, protulerunt.

14.) Non quærebatur olim, quænam Episcoporum Concilia errori obnoxia, quænam certæ veritatis essent. Boni omnes omnia colebant, omnia venerabantur ùt Pastorum vocem, ùt Magistrorum Ecclesiæ doctrinam, ùt eorum, quibus dictum esset, *Qui vos audit, me audit*. Lucæ X. v. 16. Non perscrutabantur, non dijudicabant privati, sed piè, humiliter, quietè suscipientes illorum judicium, illud iis à Deo & Ecclesia relictum arbitrabantur, non sibi, qui nullà inquirendi potestate præditi essent. Vide hæc latiùs tractantem Petrum Aurelium *Opp. Tom. I. pag.* 21. 80. 138. 148.

§. III.

§. III.

Confirmatio electionis Episcoporum genuino Jure ad Synodum provincialem, aut ad Metropolitanum pertinet.

Eò etiam datâ opportunitate reduci posset.

Ad constitutionem Episcopi aliud non requiritur, quàm *legitima* assignatio dioeceseos, & consecratio. Solum Romanum Pontificem hæc in sua habere potestate, nullà valet ratione sustineri. Episcopi Græci non minùs sunt veri Episcopi, licèt eorum Patriarchæ præstent, quod ratione Episcoporum Latinorum facit Papa. In Occidente etiam confirmatio electi ad Synodum Provincialem spectabat usque ad tempora Alexandri PP. III. Aliud antè, hac in parte, Latini non agebant respectu Papæ, quàm quòd ei electionem, seu potiùs consecrationem suam jam factam significarent, & mediâ transmissione professionis fidei, ejus communionem peterent.

1.) Confirmatio & approbatio electionis sive nominationis primis Ecclesiæ sæculis omnimodo erat penes Episcopos ordinatores, id est, Metropolitanum cum Suffraganeis, juxta Canonem IV. NICAENUM, cui addendus Canon. XII. Synodi LAODICAENAE apud Harduinum *Tom. I. col.* 783. *seq.* Quoniam tamen inter Episcopos ordinatores primus & præses est Metropolitanus, neque semper omnibus Comprovincialibus Episcopis commodum esset ad singulas Episcoporum ordinationes convenire, sensim ex quodam saltem tacito Ecclesiæ consensu ad Metropolitanum devolutum est jus discutiendæ electionis, eamque vel ùt Canonicam probandi, vel reprobandi ùt minùs legitimam. Hanc Metropolitani authoritatem non obscurè expressit in citato Canone NICAENA Synodus his verbis: *Potestas sanè vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad Metropolitanum Episcopum.* In hujus sequelam

quelam Gratianus Dift. LXIV. Can. 8. ait : *Illud generaliter clarum est, quod si quis prœter sententiam Metropolitani fuerit factus Episcopus, hunc magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere.* Adde ejusdem Diftinctionis Can. 1. & 6. Inde etiam illud Innocentii I. ead. Dift. Can. 5. *Extra conscientiam Metropolitani Episcopi nullus audeat ordinare Episcopum.* Cum his confer SIRICII Papæ Epift. V. ad Afros cap. 1. ibique Notam Couftantii. Quòd fi eligentium vota in partes dividantur, itidem *Metropolitani* eft eum alteri præferre, qui illum meritis fuperat. *Dift. LXIII. Can.* 36.

2.) Inde ab ALEXANDRO III. de Epifcoporum Confirmatione à *Romana Sede* obtinendâ frequens eft in Jure mentio: in *cap.* 1. 2. 3. *&* 4. *X. de Translat. Episc. cap.* 15. 18. 19. 20. *&* 21. *X. de Electione. cap.* 6. 16. 47. *eod. Tit. in* 6. *cap.* 5. *X. Ut lite non contest.* Scilicet cenfuerunt Pontifices, inducendam majorem Epifcoporum ab eis dependentiam: aut potiùs in confpectu Ifidorianarum Decretalium toleratum eft, ut illi majorem fibi in hos authoritatem attribuerent.

3.) At hic qualis-qualis confenfus, hæc tolerantia, antiquum & genuinum jus ita non aboleverunt, ut illud opportuno tempore non poffit reduci. Non fuit mutata, nec potuit mutari rei fubftantia, aliâ folùm inductâ Ecclefiafticâ politiâ. Obfervârunt quidam Galli, qualiter vigentes inter Innocentium IX. & Ludovicum XIV. notæ diffenfiones commodam occafionem præbere vifæ fuerint, priftinam & genuinam Difciplinam reducendi, præcidendique ingentem illam fubordinationem, quam poft fe trahit obligatio petendi & obtinendi bullas Pontificiás pro beneficiis Confiftorialibus. Per hoc non folùm immenfæ pecuniarum fummæ, quæ quot-annis Romam mittuntur, in regnis & provin-

ciis mansissent, sed etiam Episcopi rediissent in pristina sua jura, & Clerus tam Regularis, quàm Sæcularis fuisset emendatior.

§. IV.

Idem jus in Postulatione obtinet.

Quibus causis Metropolitanorum jura in his & similibus minuta sint?

Cujus est Electionem confirmare, ejus est & Postulationem admittere; nisi dispensatio, qua postulatus eget, Confirmantis potestatem excedat. *cap.* 13. *X. de Elect. cap.* 1. *&* 2. *X. de Translat. Episc.*

1.) Postulatio per se ad Majores causas non pertinet; nisi quando de tali agitur, in qua Postulato opus est dispensatione, quam *Jus novum* Papæ reservat, uti in defectu natalium quoad dignitates. *Cap.* 20. *X. de Elect. cap. fin. X. de Filiis presbit. cap.* 1. *eod. Tit. in* 6. Idem est de ea, quæ solvit vinculum Episcopale in transferendo ad aliam Sedem. *Cap.* 2. *X. de Transl. &c.* Itaque ad quas dignitates confirmatio Electionis *ex moderno Jure Pontificio* ab Apostolica Sede obtinenda est, ad eas multò magis Postulationes ab eadem Sede peti debere, naturale est.

2.) Quærenti, quibus demum causis, quâ rerum fatalitate evenerit, ut Occidentis Archiepiscopi omnes sibi eripi passi sint jura tam sublimia, tamque firmiter radicata, ut post immediatas Dei ordinationes in Ecclesia nihil excogitari possit stabilius: respondet Gregorius Zallwein *Princip. Jur. Eccles. Tom. IV. Quæst.* 2. *cap.* 2. §. 7. harum diminutionum causas esse sequentes: 1.) Collectio Isidori, in qua omnia ferè Metropolitanorum jura adscribuntur summis Pontificibus. Hi ergo

go occasione utendum rati, Isidorianas Epistolas in vim legis assumpserunt, & hujus Collectionis acceptationem atque usum omnibus modis, quidquid Episcopi Galliæ contradicerent, ubivis urserunt, uti pluribus dicemus *hoc cap.* §. 8. 2.) Circa eadem tempora, eâdemque occasione, desierunt Synodi provinciales, antea tam frequentes. 3.) Ipsi Pontifices, falsis decretalibus potissimùm fulti jura Metropolitanorum restringere & arctioribus limitibus circumscribere coeperunt. 4.) Iidem variis exemptionibus & privilegiis Episcopos Metropolitanorum obedientiæ subtraxerunt, sibíque immediatè subjecerunt. 5.) Frequentia appellationum ad Sedem Pontificiam; item reservatio omnium ferè majorum causarum, quarum cognitio & decisio olim tam ad Metropolitas quàm Episcopos pertinuit. 6.) His demum supervenerunt reservationes dignitatum & beneficiorum Ecclesiasticorum, quorum collationem Pontifices ad se traxerunt. Has præfatus Auctor ultimum arietem vocat, quo Metropolitanorum jura subversa fuere. 7.) Non debent neque possunt hic prætermitti jura ac privilegia annexa *Pallio*, quo Roma Archiepiscopos & subinde Episcopos decorat, & per hoc eos sibi immediatè subjectos reddit.

§. V.

Datio Coadjutoris cum futura successione seriùs inter causas Majores numerata est.

Ut deputatio Coadjutoris Episcopi inter Majores causas numeraretur, exeunte demum Sæculo XIII. factum esse colligitur ex *cap. unico de Clerico ægrot. in* 6. De cætero Coadjutores cum futura successione dari, Juris analogiæ repugnat. Vid. *cap.* 3. *de Concess. præb. in* 6. & totos Titulos *de Concessione præbendæ & ecclesiæ non vacantis.* Add. *Caus. VII. Quæst.* 1. *Can.* 12. 13. & 14.

1.) In cit. cap. unico, anno 1298. compoſito, ſic loquitur BONIFACIUS VIII. *Paſtoralis officii debitum exequentes, declaramus atque ſtatuimus, Coadjutorum Epiſcoporum & ſuperiorum Prælatorum dationem intelligendam eſſe de cauſis Majoribus, & referendam ad Sedem Apoſtolicam, & ab ea, non obſtante conſuetudine contraria tantummodo poſtulandam.* Verba *Declaramus atque ſtatuimus intelligendum eſſe de cauſis Majoribus*, ſatis indicant hic Jus Novum condi, præſertim ſi ſimul ponderentur hæc: *Non obſtante contrariâ conſuetudine*, quæ non obſcurè ſignificant, eò usque rem aliter fieri conſueviſſe; quemadmodum & effectivè ante falſarum Decretalium receptionem contrarium uſum obtinuiſſe probant Bœhmer *J. E. P. Lib. III. Tit.* 6. §. 7. Natalis Alexander *Hiſt. Eccleſ. Tom. V. pag.* 176. & 451.

2.) In ſequelam hujus Juris Novi Concilium Tridentinum *Seſſ. XXV. de Ref. cap.* 7. ordinat, ut ſi urgens neceſſitas aut evidens utilitas Cathedralis Eccleſiæ vel Monaſterii id poſtulet, non alius detur Coadjutor, quàm cauſâ per Papam diligenter cognitâ, eaque lege, ut qualitates in ipſo Prælato deſideratas Coadjutor habeat.

§. VI.

Translationes Epiſcoporum, ſemper authoritate Synodorum Provincialium factæ, demùm vi falſarum Decretalium Romano Pontifici reſervatæ fuerunt.

Nullus genuinus Juris locus proſtat, pontificatu INNOCENTII III. antiquior, qui expreſſè vel æquivalenter dicat, Translationes Epiſcoporum Papæ reſervari. Prima in hanc rem Decretalis legitur in *cap.* 2. *X. de Translat.* quæ eſt de anno 1198. Cumque Collector Sæculi XII. *Canoni* 34. *Cauſ. VII. Quæſt. I.* clauſulas huic reſervationi Pontificiæ

tificiæ conformes inseruerit, hinc colligitur, eo tempore hanc disciplinam invaluisse. Ad eundem Canonem 34. respexit idem Innocentius in cap. 3. cit. Tit. in quo ita: *Potestatem transferendi Pontifices ita sibi retinuit Dominus & Magister, quòd SOLI beato Petro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis speciali privilegio præbuit & concessit. Sicut* (ait) *testatur ANTIQUITAS, cui Decreta Patrum sanxerunt reverentiam exhibendam, & evidenter asserunt sacrorum Canonum sanctiones.* In fato Canone 34. sub nomine *Anteri* Papæ legitur, quòd Episcopi habeant potestatem mutandi Episcopos *non tamen sine sacrosanctæ Romanæ Sedis auctoritate & licentiâ.* Sciunt quidem hodie eruditi, hanc Decretalem esse fœtidam & malè olentem pseudo-Isidori mercem; quin nec eam clausulam in eâdem Epistolâ haberi notârunt Correctores Romani. Verùm ætate Innocentii inter venerandæ antiquitatis sincerissima monumenta habebatur, quidquid in Gratiani Decreto continebatur, è quo tanquam unico Canonum limpido fonte sua ferè depromebat Innocentius. Hoc itaque supposititio Decreto innixus pronuntiavit translationem Episcoporum *soli Petro* ejusque successoribus *speciali privilegio* à Christo fuisse reservatam; cum tamen constet, eam per novem ùt minùs sæcula authoritate Synodi Provincialis factam esse.

1.) Quarto, sexto, & octavo Sæculo ad Episcopos provinciæ pertinuisse Episcopi translationem, ex variis Juris textibus colligitur. *a*) Hoc de quarto Sæculo docet *Can.* 37. *Caus. VII. Quæst. I.* desumptus ex Concilio Carthaginensi IV. anno 398. celebrato; cui addi potest Canon XIII. Apostolorum, quorum Canonum Collectio ad quartum Sæculum pertinere creditur. *b*) Quoad sextum Sæculum adduci potest *Canon* 36. *ejusd. Quæst. I.*, in quo per verbum *Majores* provinciæ Episcopos intelligi non dubitatur. *c*) De octavo Sæculo idem indicat *Can.* 34. *ejusd. Causæ & Quæstionis.* Adde Natalem Alexandrum *Hist. Eccles. Tom. V. pag.* 177. 451.

451. & 700. Textibus Juris ad speciem repugnantibus satisfacit Gibert *Corp. Jur. Canon. Tom. II. Tit. 7. §. 5. pag.* 128.

2.) Sæculo IX. invaluit, ut disjunctivè vel Sedis Apostolicæ authoritate, vel decreto Synodi provincialis absolveretur. Tradit id Hincmarus *Opp. Tom. II. pag.* 744. dicens: *Si causa certa necessitatis vel utilitatis exegerit, ut quilibet Episcopus de civitate, in qua ordinatus est, transferatur ad aliam civitatem, Synodali dispositione, vel Apostolicæ Sedis consensione, apertissimâ ratione manifestum fieri debet.* Conf. Thomassinus Disc. Eccles. Part. II. Lib. 2. cap. 63. & 64. ex quo etiam colligitur, æmulationes Metropolitarum & regnorum divisiones Pontificii juris accumulationem hac in parte produxisse.

§. VII.

Iisdem mutationibus etiam Cessiones Episcoporum subjectæ fuisse noscuntur.

Quo tempore ad alios, quàm ad Papam, Episcoporum Confirmatio pertinuit, consequens est, ut ad eosdem quoque spectàrit admissio resignationis Episcoporum. Scilicet non invenitur in toto Corpore Juris locus Sæculo XII. antiquior, qui abdicationem Episcopatûs referat inter causas Majores, & Romano Pontifici reservatas. Primus hic Canon est INNOCENTII III., quem jam pluries in horum novorum Jurium constitutione laudavimus, in cap. 2. X. de Translat. ubi: *Translatio, depositio, CESSIO, non tam Constitutione Canonicâ, quàm INSTITUTIONE DIVINA, SOLI sunt Romano Pontifici reservata.* Quod ante ea tempora renuntiationes Episcopatuum authoritate Conciliorum provincialium constanter & optimo jure peractæ fuerint, demonstrant Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. V. pag.* 178. & 451. nec non Gibert *l. cit.* §. 4. *pag.* 125.

1.) Ad

1.) Ad verba citati cap. 2. *Institutione divinâ* reflectens Guillelmus Barclaius Tract. *de Potestate Papæ cap. XXVIII.* observat, „ hæc illa esse, quibus homines isti in præ„ cipitem errorem deferuntur, *ut quidquid à Papa fit,* „ *à Deo factum esse putent.* " Alii his & similibus Decretalibus adscribunt perversam quorundam Canonistarum opinionem, de quâ Cardinalis Contarenus in suo ad Paulum III. Consilio: „ Voluntatem Pontificis regulam quandam esse, quâ ejus actiones dirigantur: „ neque in Jure positivo constituendo, aut abrogando, „ aut dispensando regulam quampiam Pontifici esse con„ stitutam. " Rectè profectò! nam qui jura sua immediatè à Deo obtinere sibi persuasum habet, ille ea ab hominibus sibi auferri aut contra voluntatem suam coarctari haud patietur.

2.) Abundant Ecclesiastica monumenta eorum exemplis, qui vel nemine consulto onus Episcopale abjecerunt, vel de hoc cum suæ Provinciæ Episcopis egerunt. Plura horum exempla prostant apud Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. VI. cap.* 8. nec non in Vita Bartholomæi de Martyribus Bracarensis Archiepiscopi auctore Ludovico Isaco de Sacy *Lib. IV. cap.* 11. Adde S. AUGUSTINUM *Epist.* 261. *ad Cœlestinum Papam, & Lib. II. contra Cresconium cap.* 11. *&c.*

§. VIII.

Causæ depositionis Episcoporum de Jure ad Synodos Provinciales pertinent.

Ut eæ inter reservata summi Pontificis referrentur, plurimæ Decretales confictæ sunt.

Episcoporum Canonica Judicia secundùm Canonum dispositionem fieri debere, inconcussa veritas est. Porro Canones decernunt, Episcopos in Conciliis suarum Provinciarum

ciarum judicari, &c, si causa canonica subsit, deponi debere. Ita statutum in Antiocheni Concilii Canone XIV. & XV., Sardicensis Canonibus III. IV. & VII., Constantinopolitani I. Canone VI. in Collectione Græca, Chalcedonensis Canone IX. Africanorum Conciliorum Canonibus plerisque, ùt videre est in Codice Ecclesiæ Africanæ Can. XII. XV. XIX. XXVIII. LXXXVII. LXXXVIII. XCVII. collatis cum Ecclesiæ Africanæ Epistola ad Cœlestinum Pont. max. Item ex Capitulis Hadriani I. Metensi Episcopo Ingilramno anno 785. traditis in Binii & Sirmondi *Collect. Concil.* cap. V. IX. X. XII. XIX. XX. XXVII. XXIX. Eam disciplinam tum in Galliis, tum alibi, religiosè constanterque servatam fuisse produnt quàm plurima exempla apud Gregorium Turonensem *Hist. Franc. Lib. V. cap.* 28. nec non *Lib. VII. cap.* 16. & 17. Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. VII. per tot.* Natalem Alexandrum *Hist. Ecclef. Tom. III. pag.* 118. *Schol.* 5. item *Tom. V. pag.* 454. 701. & *seq.* Adde infrà *h. cap.* §. 11. *n.* 2.

Ut tam certa Jura pessumdarentur, nulla est ex causis, quæ *Majorum* titulo honorantur, circa quam plures textus conficti sunt, quàm Depositio Episcoporum. Falsæ hæ Decretales prostant sequentes in Decreto Gratiani: Ex *Sæculo II.* ANACLETI Papæ Causa III. Quæst. 6. partim Can. 13. partim Can. 15. SIXTI I. Cauf. II. Quæst. 6. Can. 4. HIGINI Causa IX. Quæst. 3. Can. 4. ANICETI ead. Quæst. 3. Can. 6. ELEUTERII Cauf. III. Quæst. 6. Can. 7. VICTORIS Cauf. II. Quæst. 6. Can. 7. Ex *Sæculo III.* ZEPHERINI Cauf. III. Quæst. 8. Can. 1. FABIANI Cauf. II. Quæst. 6. Can. 1. 2. 20. 21. Item Cauf. III. Quæst. 6. Can. 1. 2. 3. SIXTI II. Cauf. II. Quæst. 6. Can. 5. Nec non Cauf. III. Quæst. 6. Can. 5. Ex *Sæculo IV.* JULII I. Cauf. II. Quæst. 6. Can. 10. Cauf. III. Quæst. 6. Can. 9. FELICIS II. Cauf. II. Quæst. 6. Can. 16. DAMASI Cauf. III. Quæst. 9. Can. 7. & Quæst. 6. Can. 6. &c. Puderet tantam falsorum instrumentorum copiam, quibus Sacra Disciplina inde à Sæculo IX. regitur, Lectorum oculis subjicere.

cere, nisi ea Acatholicis & Orthodoxis peræque cognita essent. Ante fictitios hos Canones nullum habemus qui dixerit, inconsulto Pontifice Episcopum deponi non posse; post illos verò habemus adhuc nonnullos, qui id fieri posse agnoscant. Eò pertinent *Canones* 11. *&* 13. *Caus. II. Quæst.* 6. quibus insinuatur, eo solùm casu Episcopos à Collegis *definitivè* judicari non valere, quo ad Romanam Sedem provocârunt.

Ideo autem Impostor Eruditis creditur hac in causa artem suam potissimùm exercuisse, quia sperare poterat, futurum, ut hi Canones ad alia Episcoporum negotia, veluti Translationes, electionum Confirmationes, Postulationes & Cessiones facilè traherentur. Potuit & hoc dare ansam Episcopis Primæ Sedi tantò arctiùs adhærendi, ut vel eà ratione severitatem Judiciorum Provincialium diffugerent. Siquidem per hoc lata quodammodo lex impunitati creditur, aditu videlicet reserato, januâque patefactâ appellandi in omnibus causis Sedem Apostolicam & Pontificem Romanum. Unde frequentes ac graves querelæ magnorum virorum Ivonis Carnotensis, Hildeberti Cenomanensis, Bernardi Abbatis Clarevallensis, & aliorum. Vid. infrà *cap. V.* §. 7. *n.* 3. *cap. IX.* §. 8. *n.* 7.

Cùm mirum videri posset, quomodo Pontifices sub præsidio novellorum Canonum Episcopos, Galliæ præsertim, qui avitis Juribus & Disciplinis tenaciùs solebant inhærere, à pristinis moribus abduxerint, atque ita æterno (si Superi paterentur) supplicio mactaverint Jus illud, quo uti Ecclesiam voluerunt, qui eam fundavere; indicabimus id hoc §., facem nobis præferente Stephano Baluzio in erudita Præfatione, qua Antonii Augustini Libros de Emendatione Gratiani illustravit. Hoc postquam in Majoris momenti negotio, de quo hìc tractamus, intellexerimus, expeditius erit judicium nostrum de reliquis, quæ materiam præsentis Capitis constituunt.

 1.) Cùm

1.) Cùm falsarius sibi proposuisset, ex Romano Pontifice *absolutum Monarcham* Ecclesiæ facere, omnia arripuit media, quibus viam pararet, suo systemati quomodolibet aptam. Ad hoc Canones III. & VII. Concilii Sardicensis (qui quandam provocationis speciem à Synodis Provincialibus ad Rom. Pontificem Episcopis permittunt) ei fuerunt valde opportuni. Nos eosdem Canones ex vero & naturali suo sensu interpretabimur infrà *cap. V*. Ex quo apparebit, nihil minùs ex eis sequi, quàm *reservationem* Causarum Episcopalium, & in specie *Depositionis* Episcoporum.

2.) Huc repetenda, quæ superiore §. diximus de *cap. 2. X. de Translat.*, in quo etiam *Depositio* Episcopi summo Pontifici ex prætenso Jure Divino reservatur. Hic textus primus est ex Jure Canonico, inter non spurios, qui tantam authoritatem Apostolicæ Sedi tribuerit. Absit, ut INNOCENTIO III. idem crimen imputemus, quod Isidoro. Ille hujus falso quodammodò innocenter deceptus est. Pontifices, supposito & jam communiter recepto Isidoriano Systemate, quæsierunt & publicàrunt rationes eidem Systemati convenientes, quibus jus hujus Reservationis colorarent. In *Can. 9. Cauf. III. Quæst. 6.* allegatur gravitas materiæ, quæ illam *Majoribus* causis fecit annumerari. In *cap. 2. & 3. X. de Translat.* proponitur vinculum spiritualis matrimonii, quod est inter Episcopum & Ecclesiam. Sed hæ causæ satìs arbitrariæ sunt.

3.) Interim hæ fuerunt ansæ, quibus motum Concilium Tridentinum *Sess. XXIV. cap. 5.* sequentem in modum statuit: *Causæ criminales graviores contra Episcopos, etiam hæreticos, quod absit, qui depositione aut privatione digni sunt, ab ipso tantùm Summo Pontifice cognoscantur & terminentur. Quòd si ejusmodi sit causa, quæ necessariò extra Romanam Curiam sit committenda, nec uni prorsus ea committatur, nisi Metropolitanis aut Episcopis,*

ſcopis, à Beatiſſimo Papa eligendis: hæc verò commiſſio & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſſimi Pontificis ſignata, nec unquam plus his tribuat, quàm ut ſolam facti inſtructionem, ſummam, proceſſumque conficiant, quem ſtatim ad Romanum Pontificem transmittant, reſervatâ eidem Sanctiſſimo ſententiâ definitivâ. Ad hunc articulum tria veniunt obſervanda: *a*) Reſervationem cauſarum depoſitionis Epiſcoporum repugnare genuino Juri & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, uti jam diximus. *b*) Quæ Tridentinum in ſequelam & vim falſarum Decretalium ordinavit, tanquam in errore Juris Communis fundata, emendationi ſubſequentium temporum, quibus falſum detectum eſt, ſubjacent. Vide infrà *cap. VIII.* §. 5. *n.* 4. & 5. *c*) Adverſus hanc Tridentini diſpoſitionem Oratores Regis Chriſtianiſſimi, Concilio præſentes, mox proteſtati ſunt, hoc modo: *Caput* Cauſæ criminales *non placet, adverſatur enim antiquiſſimo Juri Regio, & Eccleſiæ Gallicanæ privilegiis, quibus cavetur, ne quis etiam volens, extra regnum à quoquam ex quacumque cauſa in jus vocari, nedum condemnari poſſit.* Adde cit. cap. VIII. §. 9.

4.) Eam, quæ ſic facta fuit, mutationem ex Jure antiquo in Jus novum, ſequentibus notavit Petrus de Marca de C. S. & J. Lib. III. cap. 6. n. 1. ubi: „ Hæc una, „ inquit, ratio Nicolao I. perſuaſit, ut ſe acerrimum „ vindicem earum Epiſtolarum (Iſidori) præſtaret, quò „ faciliùs Epiſcopos Romanæ Sedi ſine medio ſubjice- „ ret. Ex iis enim novam illam Regulam, veteribus „ Canonibus incognitam, conſtituit, ſcilicet Epiſcopum, „ etiamſi non appellaverit Romanam ſedem, à Synodo „ Provinciæ inconſulto Romano Pontifice deponi non „ poſſe. Nicolai verba hæc ſunt in Epiſtola 42. ad „ Epiſcopos Galliæ: *Quanquam etſi nunquam provo-* „ *càſſet, nunquam omnino præter ſcientiam noſtram de-* „ *poni debuerit: quia ſacra Statuta, & veneranda De-* „ *creta Epiſcoporum cauſas, ut pote majora negotia, no-*

„ *ſtræ definiendas cenſuræ mandârunt.* Statuta illa De-
„ cretalia, quorum meminit Nicolaus, referri debent
„ ad Epiſtolas Victoris, Sixti, Marcelli, Zephirini, Ju-
„ lii, & aliorum Pontificum. Iis duo præcipue caven-
„ tur. Primum, ut nulla Synodus Provincialis Epi-
„ ſcoporum criminales cauſas definiat inconſultâ Ro-
„ manâ Sede. Secundum, ut nulla Synodus præter
„ Sedis illius auctoritatem cogatur. His duobus capi-
„ tibus præcipuum diſcrimen Juris antiqui & novi con-
„ tinetur. Unde effectum eſt, ut Metropolitanorum
„ auctoritas, quæ in Canonibus decernendis, aut Ju-
„ diciis reddendis vigebat, maximè debilitata ſit, atque
„ adeo novæ, quæ in dies emergere ſolent negotiorum
„ ſpecies, non ampliùs in Conciliis Gallicanis, ùt fieri
„ ſolebat juxta mores antiquos, ſed in Conciliis Ro-
„ manis primùm, deinde à ſolis Pontificibus diſcuſſæ
„ & deciſæ fuerint; licèt Synodorum Provincialium
„ congregationi, & Canonum condendorum poteſtati
„ in univerſum Epiſcopi Gallicani renuntiare noluerint.

5.) Quomodo per quandam conſequentiam ex *præeunte* Papæ judicio Epiſcopi quandoque loco ſuo dejecti fuerint, diximus *cap. II.* §. 9. *n.* 5. *cap. III.* §. 4. & repetemus adhuc alibi. Hìc ejus rei idoneum exemplum adferemus verbis Meldenſis Epiſcopi Benigni Boſſuetii in *Defenſ. Declarat. Cleri Gallic. Lib. XIV. cap.* 15. ubi ita: „ Gelaſius PP. Epiſt. 13. ad Epiſcopos
„ Dardaniæ ſcribens, commemorat quòd Dioſcorum
„ *Sedes Apoſtolica ſuâ auctoritate damnavit*, id eſt, uti
„ ex antè dictis facilè eluceſcit, quòd autor fuerit ejus
„ ſententiæ, quam facto deinde examine Chalcedonen-
„ ſis Synodus confirmaret, ut vidimus; de Epiſcopis
„ verò, qui Dioſcoro conſenſerunt, hæc ſcribit: Se-
„ des Apoſtolica *hos in ſua perfidia permanentes ſuâ*
„ *autoritate proſtravit: quam congregatio, quæ illic*
„ Chalcedone ſcilicet) *collecta fuerat, eſt ſecuta: Quo-*
„ *niam ſicut id, quod prima ſedes non probaverat, con-*
„ *ſtare*

„ *ſtare non potuit; ſic quod illa cenſuit judicandum, Ec-*
„ *cleſia tota ſuſcepit.* Quæ ad Sedis Apoſtolicæ auto-
„ ritatem ideo referuntur, quòd eam præeuntem Chal-
„ cedonenſis Synodus ſit ſecuta: ut profectò conſtet,
„ in eo eſſe vim maximam & ineluctabilem, quòd Se-
„ dis Apoſtolicæ judicia *Eccleſia tota ſuſcepit*, habitâ
„ quidem quæſtione, & novâ diſcuſſione, ut ex geſtis
„ conſtitit. "

6.) Ut nunc ad illud accedamus, quod nobis hic ſecundariò propoſitum eſt: monſtrare, cur & quomodo Galliæ Antiſtites paſſi ſint cauſas Epiſcoporum à Synodis provincialibus abſtrahi, & Romam etiam in prima inſtantia deferri. Hìc mox ſub initium cognitarum in Gallia Iſidorianarum Decretalium occurrit Angilramnus Metenſis Epiſcopus, qui omnium primus contra divinos canones convellere tentavit Jus antiquum & verè Canonicum, *quando pro ſui cauſa agebatur*; id eſt, quando accuſatus de crimine ſubtrahere ſe voluit cognitioni ſuorum judicum. Eo fine idem Epiſcopus Hadriano Pontifici Capitula obtulit ex Iſidorianis ùt plurimum collecta, ut in iis cauſæ ſuæ præſidium quæreret. Inſcribuntur quidem hæc Capitula apud Sirmondum, Harduinum & alios Synodographos HADRIANO PAPAE, acſi ab hoc Pontifice fuiſſent *Ingilramno Mediomatricæ urbis Epiſcopo tradita Romæ ſub die XIII. Kalendas Octoberis* (anno 785.) *quando pro ſui negotii cauſa agebatur.* Aſt obſervavit Baluzius *l. cit.* §. 4. in vetuſto codice MSpt. bibliothecæ S. Victoris Pariſienſis hanc legi rubricam: *Incipiunt Capitula collecta ex diverſis Conciliis ſive decretis Pontificum Romanorum ab Angilramno Metenſi Epiſcopo, & Adriano Papæ oblata.* Qui titulus cùm & in aliis MSpt. legatur, isque multò veroſimilior ſit eo, quem Sirmondus ſecutus eſt, hinc Dupinius *Biblioth. Author. Eccleſ. Tom. VI. pag.* 114. Calmet *Hiſt. Lotharing. Tom. I. pag.* 529. *nov. edit.* aliique melioris notæ Cri-

Critici hæc Capitula Ingelgramno meritò adſcribunt. Qua occaſione illud obſervandum venit, Iſidorianas Epiſtolas, quibus Angilramnus jam anno 785. in ſuis Capitulis uſus eſt, non fuiſſe primùm à Riculfo Archiepiſcopo Moguntino in Galliam & Germaniam invectas, quippe quòd Riculfus demum anno 787. cathedram Moguntinam aſcendiſſe noſcatur; niſi fortè præclaram hanc operam noſtris Eccleſiis ille jam præſtiterit, antequam Archiepiſcopus crearetur.

7.) Occurrunt poſt hæc apud Baluzium §. 5. & 6. Epiſcopi Galliæ, qui ſub ſcuto *Pallii*, à Romano Pontifice obtenti, ſe à juriſdictione Provincialium Synodorum eximebant. De horum numero eſt Theodulfus Aurelianenſis Epiſcopus, qui propter crimen conjurationis adverſus Ludovicum pium Imp. ùt Eginhardus refert ad ann. 817. & 818. judicio Epiſcoporum Gallicanorum apud Aquisgranum congregatorum depoſitus, & in monaſterium Andegavenſe ad agendam pœnitentiam projectus, ſe non ſemel criminis inſontem fuiſſe conteſtatus eſt, ſed & in Epiſtolis ad Modoinum Auguſtodunenſem Antiſtitem ait, ſe, quamvis confeſſus fuiſſet crimen, judicari non potuiſſe ab Epiſcopis Galliæ, ſed à ſolo ſummo Pontifice, quia ab eo *Pallium* acceperat. Non multò poſt cùm NICOLAUS I. Arctardo Namnetenſi Epiſcopo uſum pallii concederet, hæc inſimul ad eum ſcripſit: *Porro cenſemus, apoſtolicæque inſtitutionis auctoritate definimus, ut nullus Metropolitanorum Antiſtitum, vel ceterorum Epiſcoporum in controverſiis criminis, ſi Sedem appellaveris Apoſtolicam, vel ejus ſpeciali expedieris audiri vel diſcuti fortaſſit examine, præſumat de te proferre non noſtro præmiſſo decreto judicium, ſed Apoſtolicæ Sedis tantùm reſerveris examinandus vel judicandus incunctanter arbitrio, cujus videlicet decreto vel largitate vocanti Eccleſiæ incardinatus & palliatus eſſe dinoſceris.*

8.) Al-

8) Aldricus Cenomanorum Episcopus, timens, fortè angore conscientiæ, ne in jus raperetur, adeoque ante omnem causæ cognitionem, GREGORII IV. Papæ auxilium imploravit; hic occasionem stabiliendi per universam Ecclesiam, præcipuè per Gallias, novi Juris Canonici arripiendam ratus, patrocinium Aldrici libenter suscepit; datáque anno 839. epistolà generali ad Episcopos universi orbis, quæ prostat ex parte in Decreto Gratiani *Caus. II. Quæst.* 6. *cap.* 11., integra apud Harduinum *Concil. Tom. IV. col.* 1269., tantùm ut unius hominis molestiam sublevaret, docuit Episcoporum judicia, præsertim si Sedem Apostolicam appellaverint, peragi non posse absque interventu authoritatis Episcopi Romani; Aldricum porro vetuit alibi, quàm apud Sedem Apostolicam, aut ante Legatos è latere Rom. Pontificis judicari. *Si quid ei*, inquit in hac Epistola Gregorius, *grave intolerandùmque objectum fuerit, nostra erit exspectanda censura: ut nihil priùs de eo, qui ad Sinum sanctæ Ecclesiæ Romanæ confugit, ejùsque implorat auxilium, decernatur, quàm ab ejusdem Ecclesiæ auctoritate fuerit præceptum: quæ sic vices suas aliis impertivit Ecclesiis, ut in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* Et postea: *Nec quisquam frivolus aut contentiosus sive contumax, hæc nos irrationabiliter præcipere contendat: cùm & auctoritate Canonum, & prædecessorum nostrorum Decretis sancitum sit, ut Episcopus accusatus, si voluerit, appellet Romanum Pontificem, & ad eum, si libuerit confugiat: ut ab eo ejus audiatur causa, aut ipse à latere suo legatos, qui eam audiant, mittat, qui justè cum omnibus Episcopis comprovincialibus ejus auctoritate judicent.* Tam bellè Sardicenses Canones ex falsis decretalibus Gregorius interpretatur; ídque ad implorationem Gallicani Antistitis, in nova hac Jurisprudentià sua quærentis commoda.

9.) Ro-

9.) Rothado Suessionensi Episcopo judicio Gallicanorum Episcoporum in Synodo Suessionensi congregatorum anno 853. deposito, mox alius in ejus locum ordinatus est, nequidquam obstante illius ad Apostolicam Sedem appellatione. NICOLAUS I. Pont. Max. (vir ad suscipiendas appellationes etiam adversùs Concilia Provincialia promptissimus, in retinenda, propaganda & explicanda authoritate suâ non minus felix quàm audax) hanc *minutionem & abominationem privilegiorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ* (ùt ipse in Concilio biennio pòst pro restitutione Rothadi Romæ habito loquitur) sustinet iniquum fuisse judicium Synodi Suessonensis, quæ præterquam quòd congregata esset sine authoritate Romani Pontificis (*quod nulli fas est*, inquit) Episcopum damnaverat appellantem Apostolicam Sedem. Ut vero Episcopos Gallicanos facilius induceret ad restitutionem Rothadi, aperit illis vastissimum campum impunitatis, privilegia nimirum Ecclesiæ Romanæ, antiqua quidem, si Superis placet, dein pluribus sæculis deperdita, noviter bonis avibus recuperata, id est; jus appellandi Sedem Apostolicam in omnibus causis. Hæc sunt ejus verba in Harduini *Collect. Concil. Tom. V. col.* 258. ad Episcopos Synodi Silvanectensis, digna profectò quæ hìc describántur: *Privilegia Sedis Apostolicæ tegmina sunt, ut ita dicamus, totius Ecclesiæ catholicæ: privilegia, inquam, hujus Ecclesiæ munimina sunt circa omnes impetus pravitatum. Nam quod Rothado hodie contigit, unde scitis, quòd cras cuilibet non eveniat vestrum? Sic Apostolus admonet dicens: Qui putat se stare, videat ne cadat.* (1. Cor. 10.) *Quod si contigerit, ut verbis utamur propheticis, ad cujus rego confugietis auxilium?*

Sufficiunt hæc ad intelligendum, qua ratione inducti fuerint Episcopi Galliæ ad renuntiandum juri suo antiquo, per falsas Decretales obscurato; plura in hanc rem suppeditat Baluzius in laudata Præfatione. Observat

ſervat autem de Marca *Lib. III. cap.* 4. *n.* 5. & *cap.* 5. *n.* 5. Epiſtolas contentas in Collectione Iſidori ſic non repudiatas quidem ab Epiſcopis Galliæ, quin & datâ opportunitate in ſuum favorem apprehenſas, quia de falſitate illarum nondum conſtabat, attamen in authoritatem Canonum publicè non fuiſſe receptas.

§. IX.

Erectio novorum Epiſcopatuum nullo expreſſo Juris textu, ſed tantùm obſervantiâ, Romanæ Sedi reſervatur.

A Metropolitano & particularibus Conciliis Epiſcopatus erigi poſſe, omni Jure ſcripto certum eſt. Intelligitur id tum ex Decreto Gratiani *Cauſ. XVI. Quæſt.* 1. *Can.* 50. & 51. tum ex Decretalibus *cap.* 16. *de Majorit. & obedient.* Oppoſitos ad ſpeciem Canones dilucidat Gibert *cit. Tom. II. Tit. VII.* §. 6. *pag.* 134. Sed ne in Tridentino quidem quidquam legitur, quod hac in re Pontificiæ reſervationi faveat. Quanquam in Occidentali Eccleſia jam diu uſus invaluerit, ut authoritate Romanæ Sedis Epiſcopatus erigantur, etiam in Gallia. Obſervant autem eruditi, miſſiones ad extraneos à ſummis Pontificibus pro Primatialis officii jure ac debito frequenter factas, occaſionem dediſſe, ut facultas creandi novos Epiſcopatus in ſolius Papæ manus decideret; præſertim poſtquam authoritas & frequentia provincialium Synodorum per falſas Decretales inſigniter fuiſſet diminuta.

1.) Equidem Antiſtites ſe hodie plerumque ſcribunt Dei & *Apoſtolicæ Sedis gratiâ* Epiſcopos. Sed *a*) hic mos non adeò antiquus eſſe dignoſcitur, quippe Sæculo XIV. necdum uſitatus; vid. Gallia Chriſtiana *nov. edit. Tom. I. in Probat. pag.* 12. 27. 36. 47. 60. 70. 81. 88. 116. 149. 151. 174. 175. Tom. II. *pag.* 239. 246. 300. &c. &c. *b*) Convenit hæc formula cum GREGORII M. ſententiâ,

 qui

qui scribens ad Petrum Subdiaconum, suum in Sicilia Legatum *Epist.* 36. *Lib. I. nov. edit.* de hujus insulæ Episcopis, ut prohibeat eos convenire ad anniversarium suæ ordinationis diem, quæ Romæ celebratur; quamvis id moris esset, addit: *sed si eos convenire necesse est, in beati Petri Apostolorum Principis Natalem conveniant; ut ei, ex cujus largitate Pastores sunt, gratiarum actiones solvant.* Ad quem locum Benedictini Congregationis S. Mauri in sua editione hæc observant: „ Idem profitentur Antistites, dum se suis „ in Epistolis & Commonitoriis præfantur Apostolicæ „ Sedis gratiâ Episcopos. Sedem enim Apostolicam „ pro S. Petro usurpari, & vice versâ, nôrunt eru- „ diti omnes. " Itaque eo sensu plerique Episcopi S. Petri & Sedis ejus gratiâ Pastores sunt, seque esse profitentur, quo scripsit INNOCENTIUS I. ad Decentium Episcopum Eugubinum, *Manifestum esse, in omnem Italiam, Gallicas, Hispanias, Africam atque Siciliam, & insulas interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus aut ejus successores constituerunt Sacerdotes.* c) Observat Thomassinus *Discipl. Eccles. de Benef. Part. II. Lib. I. cap.* 60. *n.* 9. & 10. primos, qui hac forma: *Dei & sanctæ Sedis gratia* in Gallia usi sunt, Archiepiscopos fuisse: scilicet Petrum Narbonensem in Concilio Biterrensi an. 1351. & Simonem Turonensem in Andegravensi Synodo an. 1365. *Eâ*, inquit, *de causa, quòd auctoritas Metropolitanorum dimanaverit à primatu S. Petri super Episcopos; potestas verò Episcoporum juris & instituti sit divini.* Interim crudè accipiendum non est, quod hoc loco Thomassinus ait de authoritate Metropolitanorum super Episcopos, à Primatu Petri dimanante; sed potiùs intelligendum de iis juribus, quæ Archiepiscopali *Pallio* annectere Pontificibus visum fuit; de quo alibi.

2.) For-

2.) Fortè eâ de causâ Ecclesiæ utilius foret, pristinam hac in parte Disciplinam reduci, quòd non desinut qui querantur, à Romana Sede tot non erigi novos Episcopatus, quot institui postularent populorum ad veram fidem conversiones. Juvat eâ de re audire Auctorem libelli anno 1762. in Gallia adversus Jesuitas editi sub rubrica *Questions proposées à l'Auteur de l'appel à la raison.* Sic autem ille pag. 30. „ Vos Missions des „ Indes orientales & occidentales ont un vice radi-„ cal, qui les rend essentiellement différentes des „ missions des vrais Apôtres & de leurs imitateurs, „ qui vous ont précédé en cette bonne œuvre. On „ vous a dit, que ce défaut principal entrainoit ne-„ cessairement l'instabilité de vos prétendues nouvelles „ Eglises, & qu'il en causoit nécessairement la rui-„ ne, comme l'experience l'a si bien prouvé. Cette „ difference est bien facile à sentir & à definir. Les „ Apôtres de Jesus Christ & leurs imitateurs, en ar-„ rivant dans un pays qu'ils vouloient convertir, com-„ mençoient par y établir un Evêque Diocèsain fixe & „ à demeure; l'Evêque établissoit des Curés & des „ Ministres inferieurs dans des Paroisses determinées. „ C'est là ce qu'on appelle la Hierarchie Ecclesiastique, „ & une mission executée selon l'esprit de l'Eglise. „ Vous n'avez jamais pû revoquer en doute que cette „ méthode ne fût bonne, puisqu'il est de fait & de „ foi que le Saint Esprit en eût l'Auteur. Pourquoi „ donc les Jesuites ne l'ont-ils pas suivie? Pour-„ quoi point d'Evêques? Pourquoi point de Curés „ en titre dans leurs missions à la Chine, au Japon „ & dans les Indes. Si vous aviez préféré le vrai „ bien des pauvres peuples que vous prétendiez con-„ vertir, vous auriez établi leurs Eglises sur le vrai „ fondement de l'autorité & de la sollicitude pasto-„ rale: pourquoi ne l'avez vous point fait? Parce „ que les Evêques & les Curés titulaires renverse-

 „ roient,

„ roient, ou du moins géneroint trop l'autorité de „ votre Regime. Vous avez mieux aimé courir les „ risques de voir le troupeau ſans Paſteurs, & la foi „ détruite à la premiere perſécution. L'événement „ vous a fait voir, que des Egliſes ainſi fondées n'a- „ voient aucune conſiſtance, au lieu que le Chriſtia- „ nisme, établi ſur la véritable Hierarchie, reſiſte „ dix ſiécles à la plus violente perſecution. "

§. X.

Quod in erigendis Epiſcopatibus, idem & in novis Metropolibus & Eccleſiis Primatialibus inſtituendis juris eſt.

Ante falſas Decretales nihil planè invenitur, quod hac in parte prætenſionibus Ultramontanorum faveat. Poſt harum autem receptionem cœperunt circa Sæculum X. Pontifices & hoc ſibi jus vindicare, non tamen ſine Epiſcoporum obmurmuratione. Cùm Joannes IX. ſub initium dicti Sæculi Metropolitanum cum tribus novis Epiſcopis in terris Sclavorum inſtituiſſet, qui à ſua ad Chriſtianam fidem converſione Patavienſi Epiſcopo ſubjecti fuerant; conqueſti ſunt de hac novà inſtitutione, tanquam ſacris Canonibus repugnante, Pheotmarus Juvavienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, aliique Epiſcopi in Epiſtola ad dictum Pontificem, quæ exſtat in Labbæi *Tom. IX. Concil. col.* 498. Adde ſuprà §. 1. *n.* 4. *hoc cap.*

1.) Fictæ Decretales, quæ tantam poteſtatem Pontificibus tribuunt, ſunt Clementis I. ad Jacobum fratrem Domini, cujus fragmentum proſtat apud Gratianum *Diſt. LXXX. Can.* 2., nec non ſecundæ Epiſtolæ Anacleti Papæ, cujus verba idem Gratianus retulit *Diſt. XCIX. Can.* 1. In his ſpuriis monumentis fit mentio *Metropolitanorum, Archiepiſcoporum, Primatum & Patriar-*

triarcharum, quin & *Archiflaminum*, quos à S. Petro & Clemente per provincias constitutos fuisse asseritur; cùm tamen eo ævo neque has dignitates, sed nec earum etiam nomina cognita fuisse, hodie omnibus manifestum sit.

2.) Cùm GREGORIUS VII. Litteris, in Gallia Christiana *Tom. IV. pag. 7. inter Instrum.* editis, quibus Lugdunensem Ecclesiam in Primatialem erigit, eique tres Metropolitanos, Rothomagensem scilicet, Turonensem & Senonensem subjicit, expressè profitetur, se in hac erectione *antiqua Sanctorum Patrum vestigia* imitari, nequaquam obscurum est, cum in paulo antè relatam falsam Decretalem Clementis I. intendere. Patet & hoc manifestiùs ex Ejusdem Epistola ad prædictos tres Metropolitanos *ibid. pag.* 8. in qua pro firmando jure Sedis Apostolicæ erigendi Ecclesias Primatiales impendit fragmentum pariter allegatæ suppostitiæ Decretalis Anacleti Papæ I. relatum apud Gratianum *cit. Dist. XCIX. Can.* 2. ad quem Canonem Correctores Romani sequentia notant: „ Hoc Caput integrum repetitur „ à Gregorio VII. *Lib. VI. Regesti Epistolá* 35. Rothomagensi, Turonensi, atque Senonensi Archi- „ episcopis scriptâ, ex quâ, & originali nonnulla „ sunt restituta. "

3.) Si ex una parte in erigendis Metropolibus Romani Pontifices post sæculum X. noviorem Isidori Jurisprudentiam secuti sunt, eam non minùs ex altera parte detorquerunt in earundem Metropolium præjudicium. Hoc dedit locum notæ querelæ S. BERNARDI Lib. III. de Considerat. cap. 4. *Murmur loquor & querimoniam Ecclesiarum. Truncari se clamitant, ac demembrari. Vel nullæ, vel paucæ admodùm sunt quæ plagam istam aut non doleant, aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, EPISCOPI ARCHIEPISCOPIS, Archiepiscopi Patriarchis sive Primatibus.* Hic

 agi

agi de plurium Episcoporum à potestate suorum Metropolitanorum nec non provincialium Synodorum exemtione, & per hoc factâ perturbatione antiquæ disciplinæ à generalibus Conciliis maximâ providentiâ institutæ, manifestum est; quidquid in contrarium memoret Thomassinus *de Veteri & nova Ecclesiæ Disciplina. Part. I. Lib. I. cap.* 48. *n.* 1. 2.

4.) Fuit aliquoties in Galliâ proposita quæstio & instituta deliberatio, de constituendo intra fines regni *Patriarcha*. Creditum eâ occasione nonnullis, ad hoc perficiendum Romanæ Sedis consensum æque parum desiderari, atque ad Constantinopolitani & Hierosolymitani Patriarchatûs erectionem Romanorum authoritas olim requisita est. Ast ineptum, aut saltem incompletum erat hoc ratiocinandi genus. Orientales illi Patriarchatus ibant à pari cum nostro Occidentali, habebantque singuli separatos fines; neque unius jura eorúmve exercitium alteri ferebat præjudicium. Vid. suprà *cap. III.* §. 5. At si ageretur de novo Patriarchatu excitando intra fines hujus nostri antiqui Occidentalis, & cum attributione verorum jurium patriarchalium, ac respectivâ diminutione eorum, quæ ad hunc vigore *genuinorum Canonum* pertinent; non posset id *regulariter* fieri, Patriarchâ Romano rationabiliter dissentiente. Attamen hæc intelligenda sunt salvis iis, quæ *extra ordinem*, pro re natâ & Ecclesiæ bono, statui posse memorabimus *cap. IX.* §. 4. *n.* 2. 3. 4. Loquor hic de *vero* Patriarchatu, qualis semper intelligitur, quoties in Jure hujus dignitatis mentio occurrit. Alia est ratio *minorum* Patriarchatuum, quales sunt Aquileensis, Venetus, Ulyssipponensis, Indiarum &c. qui, quoad jus, *Primatibus* potiùs accensendi veniunt.

§. XI.

§. XI.

Nec ullum juris Monarchici attributum, per totam Ecclesiam, Romanæ Sedi adhærere, adversùs Cardinalem Orsum singillatim demonstratur.

Attamen in negotiis universam Ecclesiam concernentibus Papa, tanquam Primas, extra Concilium, multum valet; præsertim sui negatione assensûs.

Si itaque, uti nunc luce meridianâ clariùs patet, ex omnibus illis Pontificiis reservatis, quæ *Majorum causarum* nomine significantur, ne vel unum Primatui Universalis Ecclesiæ naturaliter, id est, ab instituto, adhæreat, quid dicemus de *minoribus* Ecclesiæ *negotiis?* & qua ratione figurare nobis licebit totam rerum summam ex Christi instituto esse penes solum Romanum Pontificem; Episcopis (quibus tamen hæc omnia & singula, tam majora, quàm minora, inde à primæva Ecclesiæ institutione, & ex ipsiùsmet Salvatoris concessione competebant) in partem tantùm sollicitudinis à Papa, non authoritatis à Christo, vocatis.

Rectè dixit Ill. Bossuetius de Potest. Eccles. Lib. XIII. cap. 15. *non ex proprio cerebro vanisque ratiocinationibus Christianæ Reip. formam effingendam esse: sed Scripturis & Traditione demonstrandum, Ecclesiasticam MONARCHIAM sub Christo, præcipuo Monarcha, constitutam esse, quod,* inquit, *falsissimum est.* Hoc prudenti monito excitatus Cardinalis Orsi *Tom. III. Lib. VII. cap.* 3. *pag.* 598. se accingit ad probandam *ab effectibus* sacram Monarchiam, seu à juribus ei naturaliter connexis, probè advertens, totam suam molem machinamque ruituram, sin ex Scriptura & Traditione demonstraret, ea omnia, aut saltem potissimam illorum partem suo Monarchæ competere. Scilicet ibidem Romano Pontifici attribuere nititur jus ferendarum *Legum, & Pœnarum* eis, qui

qui iisdem legibus refractarii essent infligendarum; jura supremi *Judicii*, & constituendorum *Magistratuum*; jus universalium *Comitiorum* seu *Conciliorum*; demum ipsiusmet *Immunitatem* ab omni judicio humano. Alia, quæ Pontifici largiretur jura Majestatica, non habuit Eminentissimus. Præsens nostra qualiscunque Tractatiuncula in his similibusque summæ potestatis attributis elucidandis, & suis quasque legitimis possessoribus attribuendis & vindicandis, tota quanta occupatur. Sit autem penes æquum prudentemque Lectorem judicium, an in comparatione eorum, quæ ex genuinis fontibus, antiquâ scilicet Ecclesiæ observantiâ, proferimus, vel unicum ex iisdem attributis Orsus Romanæ Sedi ita asseruerit, ut vel umbra Statûs Monarchici in Ecclesia remaneat.

1.) Jus proprium ferendarum pro universali Ecclesia legum Romano Pontifici neque in materiis Fidei, neque in causis Disciplinæ competere, probabimus *capite V.* Habet is quidem, utì *cap. II.* §. 6. insinuavimus, jus nomine Ecclesiæ leges observandas proponendi; sed quia, utì ibidem demonstravimus, illæ vigorem non obtinent, priùsquàm ab Ecclesia agnoscantur & admittantur, hinc tantum abest, ut ex hoc prætaxationis jure absoluta propriaque potestas legislatoria deduci valeat, ut potiùs ejus oppositum inde defluat. Hæc lumen ac confirmationem accipiunt à Gregorii M. Epist. 30. Lib. VIII. ubi Eulogio Episcopo Alexandrino scribit: „ Verbum *jussionis* peto à meo auditu removete; quia scio quis sum, qui estis. Locô enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi. " Id ità Gregorius, quo nullus majore constantiâ Apostolicam authoritatem exercuit. Vid. *cap. V.* §. 4. *n.* 9. Quid ita? quia Canones, quia priscas consuetudines, quia omnium fratrum jura æque ac sua servabat, cum Episcopis, rectam fidem & regulam secutis, æquo propemodum

modum jure agens. In omnibus Rebuspublicis formula publicationis legum ſemper accommodata eſt ipſiusmet Reip. formæ ſeu ſyſtemati. In Monarchico Imperio nunquam aliter Leges conceptæ fuerunt, quàm Principis nomine. Nullæ magis veriusque ſunt Leges Eccleſiaſticæ, quàm quæ in Generalibus Conciliis feruntur; at hæ nec concipiuntur nec emanant ſolius Pontificis nomine. In primo Concilio Apoſtoli Decretum ſuum circa obſervationes legales adſcripſerunt Synodo, non S. Petro: *Viſum eſt Spiritui ſancto & NOBIS:* Eàdem ratione omnes Synodi Generales in *Oriente* habitæ Canones ſuo nomine conceperunt. Inter *Occidentales* pleræque idem fecere, ne Tridentinà quidem exceptà.

2.) Ad probandum jus Pontificis puniendi eos, qui ſe ejusdem legibus refractarios exhibent, Orſus *l. cit. pag.* 611. & 614. duo proponit exempla Epiſcoporum, ſuis honoribus à Sede Apoſtolica privatorum: ſcilicet Marciani Arelatenſis à S. Stephano Papa, & S. Hilarii pariter Arelatenſis à Leone M. depoſitorum. Aſt utrumque ad Orſi intentum parum aut nihil conducit. De *Marciani* exauctoratione, non à Rom. Pontifice (de quo nulla proſtat notitia) ſed ab Epiſcopis Galliæ hortatu Stephani procuratâ, egimus ipſi *cap. II.* §. 9. Confer Galliam Chriſtianam *Tom. I. col.* 522. *nov. edit.* De negotio *Hilarii* ſequentia veniunt obſervanda: *a*) Eum non fuiſſe depoſitum, ſed jure tantum Metropolitico à Leone privatum. Vid. Leonis *Epiſt. X. nov. edit. cap.* 7. *b*) Leonem ad ſic, & acerbiùs, adverſùs Hilarium procedendum ſub- & obreptionibus inductum fuiſſe agnoſcit Baronius *ad an.* 464. *n.* 8. *c*) Hilarium etiam illegaliter & à judice non competente damnatum, probat du Pin *de Antiq. Eccleſ. diſcip. Diſſ. II. pag.* 207. *ſeq.* *d*) Leo diſciplinam continuâ ſerie cuſtoditam prætergreſſus, ſuæque Sedis amplitudini (quæ Sanctorum etiam virorum infirmitas eſt) plus æquo ſtudens, in hoc negotio

gotio vel ab ipsorum etiam Sardicensium Canonum, quorum maximè authoritati incumbebat, sanctione recessit. *e*) Denique cernens, hoc inceptum suum novum esse, & sententiam suam nullam in Gallia vim habituram, pro eâ, qua apud Augustum, tum Romæ præsentem, pollebat authoritate, à Valentiniano III. Imp. rescriptum impetravit, datum 6. Junii ad an. 445. ad Aëtium Magistrum militiæ in Gallia, ut judicium illud executioni mandet; prostat illud apud Baronium *ad an.* 445. *n.* 9. Plura de utrâque hac causâ, tam *Marciani*, quàm *Hilarii*, egregiè discussa vide in Dissertatione Apologetica pro Hilario Arelatensi, quæ extat Tom. II. Opp. S. Leonis nov. edit. *Part. I. cap.* 8. 14. *&* 16. Porro verissimum est quod observavit Fleuri *Disc. IV. in Hist. Eccles. n.* 3. „ Il est dit dans les fausses decretales que les Evêques ne peuvent être jugez definitivement que par le Pape seul, & cette maxime y „ est souvent répetée. Toutefois vous avez vû cent „ exemples du contraire . . . . . Rien n'est plus fréquent dans les neufs premiers siécles, que les accusations & les dépositions d'Evêques: mais leurs procés se faisoient dans les Conciles provinciaux, qui „ étoient le tribunal ordinaire pour toutes les causes „ ecclésiastiques. Il faut ignorer absolument l'histoire „ de l'Eglise, pour s'imaginer, qu'en aucun tems, ni „ en aucun païs, on n'ait jamais pû juger un Evêque „ sans l'envoyer à Rome, ou faire venir une commission du Pape. " Vide suprà *cap. III.* §. 9. *n.* 3. *& hoc cap.* §. 8. Adde etiam infrà *cap. V.* §. 7.

3.) Tertium, quo tanquam a naturali attributo, & ita a consequenti, Eminentissimus Orsus *pag.* 615. *seqq.* Pontifici monarchicam potestatem vindicare, hancque veluti à posteriori deducere nititur, est jus Appellationis seu supremæ instantiæ. Verùm nos *cap. V.* §. 6. *& seqq.* genuinam hujus juris tum originem, tum ideam, dantes, utramque talem esse evidenter demonstramus,

mius, quæ Romano Primatui à divina institutione minimè adhæreat, & ità *limitatè* primæ Sedi ab Ecclesia seriùs attributa sit, ut ex ipsa hac novà humanaque concessione ad negativam potiùs & exclusivam omnis juris monarchici concludi debeat. Adde *cap. I.* §. 7. *n.* 7.

4.) Cardinalis de Luca in Relatione Curiæ Romanæ (cujus verba *cap. III.* §. 11. *&* *cap. VII.* §. 7. referimus) ait, sub nomine Ministrorum & Officialium Papæ, quanquam in *largiore* significatione, etiam venire Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos. Qui alterius Officialis est, & ex ejus delegatione jurisdictionem exercet, debet *a*) hanc ab illo, quacunque concessione, sive expressà, sive tacità, accepisse, & *b*) ab eodémmet suum obtinuisse officium; neutrum autem in Episcopis verificatur respectu Papæ: non *primum*: quia talis concessio neque apparet ex Scriptura, neque ex Traditione, quin ex his ipsis contrarium erui, nempe Episcopalem authoritatem immediatè à Deo esse, abundè nos probaturos confidimus *cap. VII.* Non *secundum*, quia certum est, & à nobis præsentis Capitis §. 3. 4. 5. *&* 6. ad oculum demonstratum, de *Jure* nullas Romani Pontificis in constituendis & confirmandis Episcopis partes esse.

5.) Jus convocandarum universalium Synodorum, ad quod Orsus porro provocat, æque parum concludit ad Statum Ecclesiæ monarchicum; siquidem imprimis nullà lege divinà aut humanà ea convocatio Romano Pontifici reservatur, uti id non solùm infrà *cap. VI.* §. 2. asseremus, sed ibidem insimul probabimus, octo priora generalia Concilia ejusdem authoritate coacta non fuisse. Subjungemus equidem *ibid.* §. 3. id ei tacito Principum & Ecclesiarum consensu, rationabiles ob causas, seriùs delatum esse, attamen non pro omni casu. Supposito etiam illud universali Primatui originariè & essentia-

ſentialiter annexum eſſe, inde tamen ad monarchica jura æque parum concludetur, quàm ex jure cujusque Præſidis congregandi Senatores.

6.) Quòd denique Papa Generalium Conciliorum juri, directioni & poteſtati non ſubſit, hoc pernegamus, omnino confidentes, nos ejus contrarium demonſtraſſe *c. I.* §. 5. 6. 7. 8. item *cap. V.* §. 5. nec non *cap. VI.* §. 1. & 16. denique *cap. IX.* §. 3. & 9. Quæ autem ibi referimus talia ſunt, ut ſane in terminis *directivæ* obligationis minimè ſubſiſtant, ſed *coactivam* omninò involvant. Ipſi Romani Pontifices tanquam certum ratumque ſemper agnovêre & tradidêre, ſed ad ſervandum Conciliorum decreta & Patrum ſtatuta, id eſt, Univerſalis Eccleſiæ placita, diſtrictè obligari. Sic JULIUS I. in Epiſtola ad Orientales apud Athanaſium: *Id verò ad Synodi & Epiſcoporum, qui in Synodo fuerunt, contumeliam vergeret, ſi quæ illi tanto ſtudio & curâ, velut Deo præſente egiſſent, à nobis ùt vana futiliaque abrogarentur.* Seu, ùt emendatiùs legit Couſtantius col. 362. *Illud enim revera Synodo & Epiſcopis, qui in ea convenere, contumelioſum eſſet, ſi quæ illi tanto ſtudio & pietate, tanquam Deo præſente egerunt, quaſi nullius pretii abrogarentur.* LEO I. in Epiſt. *LXXVIII.* ad Marcianum Imp. cap. 3. *In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt, me perſeverantem exhibere famulatum, quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, & ad meum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Eccleſiæ regimen Spiritu Dei inſtruente ſunt conditæ, me, quod abſit, connivente violentur; & major ſit apud me unius fratris voluntas, quàm univerſæ domus Domini communis utilitas.* GELASIUS I. in Epiſt. 13. ad Epiſcopos Dardaniæ: *Quibus convenienter ex paternâ traditione perpenſis confidimus, quod nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret, uniuscujusque Synodi conſtitutum, quod Univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ ceteris oportere: quàm primam &c.* Ex quo ſequitur, Epiſcopos, qui non ſervant

vant ſtatuta Patrum, peccare, & inter eos Romanum maximè; aut ſi Romanus Epiſcopus non peccat, dum ſtatuta Patrum minimè ſervat, cæteros Epiſcopos multò minùs peccare. Alias non minùs pertinentes hanc in rem Pontificum declarationes magno numero collegit Jo. Launoius *Lib. I. Epiſt.* 7. & 8. nec non *L. II. Epiſt.* 3.

7.) His, quantùm ad judicia humana, quibus Romani Pontifices exempti aſſeruntur, addendum quod tradidit doctiſſimus Gerſon *Tract. de Reformatione Eccleſiæ in Concilio Univerſali cap. XVIII.* „ Et ſi Papa dicat, ſe „ non habere ſuperiorem in terris qui eum judicet: „ (*Diſt. XL. Can.* 6.) Certum, quòd omnes leges factæ „ & decreta ſint propter conſervationem reipublicæ, ùt „ prædixi. Unde illa jura ſic loquentia intelliguntur, „ quando malitia *Papæ* aut *Papatus* ipſius Papæ non „ redundat in detrimentum aut damnum totius univer„ ſalis Eccleſiæ, & ubi mala vita ejusdem Papæ non „ eſt hominibus notoria. Quia tunc, ùt dixi, propter „ ſuum malum vivere ſubjicitur præcepto correctionis „ fraternæ. Secus eſſet, ſi bene viveret, bene do„ ceret, ùt Papam decet. Quis enim ſanctum dubi„ tet, quem apex tantæ dignitatis attollit? Nam ſi „ malum futurum Papam illi Sancti, qui illud Capitulum „ inſtituerunt, prævidiſſent, nequaquam de Papa talia „ dixiſſent: Cùm Paulus propter culpam minimam Pe„ trum reprehenderit, qui tamen Princeps Apoſtolo„ rum extitit, & ſanctior & melior tunc, quàm nunc „ ſunt noſtri Papæ. “ Huic Gerſonis loco jungendus ille ejusdem Cancellarii, quem retulimus *cap. I.* §. 5. *n.* 1. 2. Ex cujus utriusque loci conjunctione intelligitur, quomodo qui fraternæ correctioni ſubjectus, fratrem corripientem non audit, ex Chriſti inſtituto, Eccleſiæ judicio ſubmittatur. Adde Andreæ Epiſcopi Magorenſis *Gubernaculum Conciliorum* in Actis Concilii Conſtantien. *Tom. VI. pag.* 155.

8.) Atque hæc ſunt omnia & ſingula Monarchiæ Eccleſiaſticæ ſigna caracteriſtica, quæ Eminentiſſimus Orſi deſignare potuit. Accidit reverà ei quod reliquis omnibus hujus Syſtematis ſtatoribus: dum pro eo ſtabiliendo *generalia* proferunt, magnificis verbis incedunt; dum verò ad genuinos & *ſpeciales* effectus hujus Monarchiæ ex genuino Jure & antiqua Diſciplina demonſtrandos urgentur, multò modeſtiores, quin & aridi comparent. Itaque nolentes volentes fateri coguntur, uſum, obſervantiam & traditionem Eccleſiæ eorum ſententiæ repugnare. Juvabit nihilo minùs cum his conferre ea, quæ de ſummis Romani Primatûs juribus, horúmque conveniente uſu, ſpecialiùs adhuc memorabimus *cap. VII.* §. 3. *n.* 2.

9.) Sed neque illa impediunt, quominus vera & ſpeciatim notanda ſit gravis hæc obſervatio Boſſuetii *L. XIV. cap.* 15. ſcilicet: „ S. Gelaſius Pontifex Epiſt. 13. ad „ Epiſc. Dardaniæ de Acacio adverſùs Chalcedonenſem „ Synodum rebellante commemorat, quæ Sedes Apo„ ſtolica, etiam ſola, ac ſine præcedente Synodo, poſ„ ſit in abſolvendis damnandíſve, quas oporteat per„ ſonis: quæ quidem nos pari veneratione ſuſcipimus; „ abſit enim, ut velimus Sedem Apoſtolicam in omnibus „ cauſis Concilio œcumenico eſſe ſubjectam, cùm mul„ ta ſint, quæ vel ſola diſſentiendo prohibeat atque „ diſturbet, cujus conſenſionem atque ſententiam in „ maximis rebus maximè exquirendam perpetua tradi„ tio docet. Hinc illa exempla, quæ nobis Zoſimus „ Pontifex pari magniloquentiâ ac veritate ſubjungit, „ Athanaſii, Joannis Chryſoſtomi, Flaviani, quos *Sedes* „ *Apoſtolica etiam ſola, QUIA NON CONSENSIT, ab*„ *ſolvit.* Quæ quidem vera ſunt; ſed aliunde ſupplen„ da ea, quæ cùm ad rem facerent, beatus Gelaſius „ prætermiſit. “ Nos imprimis illa, quæ Gelaſius circa cauſas Athanaſii, Joannis Chryſoſtomi & Flaviani prætermiſit, & plurimùm ad rem faciunt, ſupplebimus

cap.

cap. V. §. 9. Deinde, ficut fummus Pontifex in legibus ferendis in verba & fententiam præit, ita & in aliis gravioribus negotiis, univerfam Ecclefiam concernentibus, propter quas Concilium congregari vel planè non, vel difficiliùs poteft; Et quamvis folà fuà voluntate & authoritate nova perficere non poffit, attamen *non confentiendo* extra Concilium impedire valet, quominus ea, quæ ab univerfalis Ecclefiæ ordinatione dependent, perficiantur. Quæ *de abfolvendis vel damnandis*, citra judicia ordinaria, *perfonis* afferit Boffuetius, ea interpretationem accipiunt ab iis, quæ in caufa S. Joannis Chryfoftomi gefta funt, & à nobis tradentur *cit.* §. 9. *n.* 2.

10.) Si (quod probavimus) contra genuinum Ecclefiæ Syftema obfcurioribus fæculis tot *Refervata* Romanæ Curiæ facta, atque tam multa, imò innumera alia in Difpenfationibus, provifionibus beneficiorum, Appellationibus &c. ad eandem Curiam tracta fuerunt: reftat, ut expendatur, juréne an injuriâ in Concilio Generali Viennenfi poftulaverit Durandus Mimatenfis Epifcopus, ut Ecclefia Romana *non omnia ad fe traheret*, ne *omnia perderet.* Vid. infrà *cap. VIII.* §. 3. *n.* 6.

Caput V.

De
LEGIBUS ECCLESIASTICIS, EARUM PRO UNIVERSALI ECCLESIA FERENDI JURE; ET DE APPELLATIONIBUS AD ROMANUM PONTIFICEM.

§. I.

Rom. Pontifex an & quatenus habeat jus condendi leges in causis Fidei, universam Ecclesiam obligantes?

Exponitur genuinus sensus verborum Lucæ 22. v. 32.

Quæ in Ecclesia *universaliter* statuuntur aut decernuntur, ea vel ad *Doctrinam* pertinent, vel ad *Disciplinam.* Ex iis quæ *cap. IV.* §. 2. de materia *doctrinæ* tractavimus, sat intelligitur. Concilia & Episcopos esse genuinos, natosque arbitros, ac judices fidei, multumque abesse, ut à *solius Papæ* judicio atque authoritate dogmata dependeant. Sed neque ab eo hanc potestatem ex afferto aliquo privilegio infallibilitatis jure prætendi posse abundè liquet ex traditis *cap. I.* §. 10. Porro in *novis* fidei *decretis*, pro universali Ecclesiâ condendis, Episcopi, per provincias & diœceses dispersi, eandem partem obtinent, quam habent in generali Concilio congregati, licèt diverso effectu, de quo agemus Capite sequenti. Quis non videt, quàm invidiosa res sit, summam Ecclesiæ ac Fidei, uni homini, summo quamvis, summaque dignitate prædito, sed mortali tamen, ne quid dicam ampliùs, permittendam? Convocari Episcopos ad Generales Synodos, ac viduari Ecclesias, ut unum Legislatorem

rem audiant? Rem per se tantam, tam incredibilem, atque huc usque pro dubiâ saltem habitam pro certo Ecclesiæ fundamento collocari? Denique ut id fiat, everti formulam ab Apostolica usque ætate firmissimam; nempe illam: *Visum est*, non Petro, sed *Spiritui Sancto & nobis*. Quanta autem audent, qui Petro negata Petri successoribus tribuunt. Itaque quod in hac materia Romano Præsuli, quà *Primati* universalis Ecclesiæ, præcipuum est, ad ea ferè redigitur, quæ de ejus jure prætaxandi & toti Ecclesiæ Leges *proponendi*, tradidimus *cap. II.* §. 8. Quibus adde *cap. IV.* §. 11. *n.* 1.

1.) Nova est prætensio, omni antiquitati repugnans, definitionibus Conciliorum & universalis Ecclesiæ usui contraria, quâ nonnulli asserunt, *solius* Romani Pontificis esse, circa regulas fidei decernere, statuere & ordinare; Episcopos econtra teneri se se hac in parte illius judicio ac decreto submittere sine examine, sine cognitione, sine libertate deferendi Pontificis sententiam, ubi eam invenerint vel non conformem sacræ Scripturæ & Traditioni, vel ejus de fide statutum minùs aptum ad promovendum bonum religionis.

2.) Equidem exclusivam hanc & absolutam summi Pontificis authoritatem, in prætensa ejus infallibilitate fundare conantur; quam, quia nemo nisi Deus homini potest tribuere, ideo illam quærunt in verbis Christi, Lucæ XXII. v. 32. *Ego pro te rogavi Petre ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Verùm *a*) his verbis Christus Petro promittit, non solùm, quòd nullum errorem fidei definiturus, & alios docturus sit, sed etiam quòd *particularis & personalis* ejus fides non sit defectura. Id est: Petrus equidem negabit Dominum & Magistrum suum, nihilominùs post agnitum errorem, resurgens à lapsu, fratres & Coapostolos suos in fide confirmabit, ipse futurus in eâ stabilis. Hujus autem promissionis efficaciam, ad Petri successores transferam nemo sustinebit. *b*) Petrus juxta prædictionem

nem JEsu Christi fuit tentatus ad negandum Dominum suum, succubuit tentationi assentiens; Christi oratio pro eo operata est illius conversionem; agnovit culpam suam, eamque amarè deflevit; primus post Resurrectionem Evangelium prædicavit, ejusque fidem constanter defendit, quam denique morte suâ obsignavit. Sic prædictio & promissio Christi *in personâ Petri* impleta est. At hæc nihil *ad Petri successores*, qui neque ceciderunt cum ipso, neque cum eo resurrexerunt, neque eandem aut similem cum eo promissionem acceperunt. *c*) Hic genuinus & naturalis sensus est sacrorum verborum, de quibus agimus; sic ea communiter accipiunt & interpretantur Patres ac Doctores, nominatim TERTULLIANUS *Lib. de Fugâ in persecut. cap.* 2. CYPRIANUS *Epist.* 8. & in *Lib. de Orat. Domin.* HILARIUS *Lib. I. de Trinit.* BASILIUS *Homil.* 22. AMBROSIUS *in Psalm.* 43. CHRYSOSTOMUS *Homil.* 63. *&* 8. *in Matth.* AUGUSTINUS *Epist.* 252. item *Lib. de Corrept. & Gratiâ cap.* 6. 8. *&* 12. CYRILLUS ALEXANDRINUS *Lib. XI. in Joan.* S. LEO *Serm.* 2. *in Natal. Apost.* PROSPER *Lib. contra Collat. cap.* 35. *Ven.* BEDA *in cap. XXII. Lucæ.* Et alii quàm plures. Adde Ill. Bossueti *Defens. Declar. Gallic. Lib. I. cap.* 7. nec non *Lib. III. cap.* 10. item *Lib. XV. cap.* 3. *seqq.*

3.) Gerson Tractatu *Quomodo & an liceat in causis Fidei à summo Pontifice appellare, seu ejus judicium declinare, proposit. III. Opp. Tom. II. col.* 307. sequentia tradit: „ In „ causis fidei nullus *particularis homo* per suam deter- „ minationem potest de Propositione non hæretica fa- „ cere hæreticam, sicut nec de Catholica non Catholi- „ cam; ita nec Papa, nec Episcopus, propriè & verè „ loquendo, possunt propositionem aliquam hæreticare. „ Possunt tamen propositionem aliquam, quæ videtur „ aliquibus non hæretica, *declarare quod sit hæretica*, & „ hoc *judicialiter*, sicut Doctores scholasticè hoc fa- „ ciunt, vel *doctrinaliter.* Et hoc appellatur facere Ar- „ ticulum; diversimodè tamen, quia Papæ *determinatio*

pæ-

„ *pœnalis*, extendit se ad omnes fideles, sed Episcopa-
„ lis tantummodò ad subditos suos, ùt præcisè est Epi-
„ scopalis." Rectè hæc ità; sed *a*) talis *declaratio Papalis* (præsertim antequam consensus Ecclesiæ accesserit) propriè non potest dici Universalis Ecclesiæ *Lex*, de qua in præsentiarum agitur; quanquam *Judicium*, & quidem in Ecclesia primarium, Romano Pontifici negandum niminè veniat, licet definiens *per se* non sit. Quod *b*) de *determinatione pœnali* addit Gersonius, lumen & restrictionem accipit ab iis, quæ tradimus *c. II.* §. 9. *c. III.* §. 4. *c. V.* §. 4. *n.* 9. & alibi.

4.) Dicunt aliqui, quòd, quanquam infallibilis non supponatur Rom. Pontifex, *provisoriè* tamen ipsius Decretis, quæ apud omnes bonos maximi ponderis esse debent, obsequendum esse, saltem *ad non dogmatisandum contrarium*, quamdiu Ecclesia non reclamat. Verè hæc iterum; ast parùm accuratum est quod dicitur: *Quamdiu ECCLESIA non reclamat*; ex quo sufficiat *negatio consensûs Universalis Ecclesiæ*, quam sufficienter manifestat reclamatio plurium & gravium *particularium* Ecclesiarum. Huc pertinent binæ propositiones Gersonii *cit. col.* 307. inter quas *Secunda*: „ In causis fidei non habe-
„ tur in terra Judex infallibilis, vel qui non sit deviabilis
„ à fide, de lege communi, præter ipsam Ecclesiam Uni-
„ versalem, vel Concilium Generale eam sufficienter
„ repræsentans. *Quarta*: In causis fidei nulla determi-
„ natio judicialis Episcopi, immò nec Papæ solius, præ-
„ cisè ùt est Episcopi vel Papæ, ligat Fideles ad cre-
„ dendum quòd ita sit de veritate Fidei, sicut præten-
„ dit sua Declaratio; quoniam tam Papa, quàm Epi-
„ scopus deviabiles sunt à Fide: obligat tamen subdi-
„ tos sub pœna excommunicationis talis Determinatio,
„ *quòd non dogmatizent oppositum talis Determinationis*,
„ nisi appareat manifesta ratio repugnandi." Quibus denique addendum quod ex eodem Gersone retulimus *cap. I.* §. 5. *n.* 2. Nimirum „ Ecclesia potest condere

„ leges, obligantes & regulantes etiam ipsum Papam
„ tam quod personam, quàm respectu usûs potestatis.
„ Non sic econtra potest Papa judicare totam Eccle-
„ siam, vel usum suæ potestatis limitare; imò si Papa
„ condat leges & Canones, videtur observandum illud
„ quod dicit Augustinus: *Leges . . . . firmantur, cùm*
„ *moribus utentium comprobantur.* Cum his conferantur
„ quæ diximus *cap. IV.* §. 3. *n.* 11.

5.) Ne in illo, quod de *judiciali* declaratione tradit Gerso (qui ejus jus peræque attribuit *Papæ* ac *Episcopis:* illi pro toto mundo: his pro suis respectivè ecclesiis) error subrepat; observandum venit, hîc ùt plurimùm non agi de judicio propriè & juridicè dicto, cui de essentia intervenire debent actor, judex & reus: Deinde aliam hac in materia esse naturam judicii *Episcopi*, utpote qui jurisdictionem verè talem in ferendis legibus, decidendis litibus, puniendis reis &c. à Christo acceptam, intra fines suæ dioecesis citra omnem controversiam omneque dubium exercet, tam in causis Fidei, quàm in quibuscunque aliis Ecclesiasticis; Aliud *Papæ*, qui quidem etiam jure sui Primatûs, à Deo accepti, judicium suum seu sententiam format & declarat, futuram normam toti Reip. Christianæ; sed quia hæc norma (quæ, tanquam omnes fideles quasi judicium Dei ligatura, certa & ultimata esse debet) talis esse non potest, nisi authoritate & sigillo Universalis Ecclesiæ munita; ideo ex natura rei *Lex* totius Ecclesiæ esse aut dici aliter non valet, quàm per universalis Ecclesiæ (cujus solius, ex communi fidelium agnitione, est leges Fidei *infallibiles* condere) consensum; qualis consensus dioecesanorum in legem particularem Episcopi non requiritur. Pro exemplo damus Bullas LEONIS X. de 15. Junii 1520. & 5. Jan. 1521. adversùs errores Lutheri. Adde infrà *cap. VI.* §. 1. *&* 6. *n.* 3. Qui autem sustinuerit, judicii Papalis, *quatenus Lex est*, inde-

independenter ab assensu Ecclesiæ in caussis Fidei per universum orbem eandem per omnia naturam, vim & authoritatem esse, quam judicium Episcopale in particulari quavis diœcesi obtinet, ei non poterimus salvâ veritate assentiri. Et sanè, si quis poneret hanc Thesin: *Papa omnia potest in toto mundo, quæ quisque Episcopus in sua diœcesi;* is paucos prudentes sibi inveniret assentientes; certè non Gersonem.

§. II.

In materiis Disciplinæ Papa non habet potestatem obligandi totam Ecclesiam.

Imò ne Generalium quidem Conciliorum decreta in materia disciplinari particulares Ecclesias obligant sine receptione.

Leges etiam pro universa Ecclesia legitimè latæ non obligant, nisi in provinciis debitè promulgatæ.

Semel autem receptæ, non possunt ad beneplacitum Papæ mutari.

Disciplina Ecclesiastica, quæ nervus est, quo religio sustinetur, quoad partes suas *essentiales* per JEsum Christum instituta, per Apostolos aucta, per horum successores Episcopos in Conciliis tum generalibus tum particularibus in Corpus illud disciplinare Ecclesiasticum, in quo demum subsedit, redacta est. Quoties autem Patribus visum fuit, novum aliquid à cunctis fidelibus observandum generali lege statuere, cautè simul providerunt, ut illud in omnibus Ecclesiis debitè publicaretur, non ignorantes absque tali publicatione Ecclesiasticæ legi vim obligandi deesse. Eo fine Synodus Arelatensis viginti duos Canones, adversus Donatistas editos, Sylvestro Pontifici publicandos transmisit. Idem in Conciliis Nicæno, Sardicensi, Chalcedonensi & sequentibus factum est, quorum decreta ad omnes Patriarchas,

ſingulis in diœceſibus publicanda eſſe transmiſſa legimus. Sic, ut multa alia prætermittamus, INNOCENTIUS III. Canonem Concilii Lateranenſis in cap. 12. de Pœnitentia contentum, quo omnes ad communionem Paſchalem obligantur, in omnibus Eccleſiis fecit promulgari. Decretum Concilii Tridentini de Clandeſtino matrimonio in omnibus parochiis publicè denuntiari debuit. Conf. *cap. II.* §. 8. *n.* 5. 6. 7. Adverſùs Canones diſciplinares, vel in generalibus Conciliis ſancitos, legitiméque pulicatos, vel univerſalis Eccleſiæ obſervantiâ receptos uſuque ſtabilitos, Romani Pontifices nunquam aliquid directè attentarunt; & ſi quid aliquando hâc in parte ſtatuerunt, id ad harum legum communiter receptarum obſervantiam pertinuit. Habuerunt præterea & habent diverſæ Nationes & ſingulares Eccleſiæ pro particulari ſuo regimine ſingulares uſus legesque, laudabiles utique & inviolabiles, dummodò *communibus* Eccleſiæ & *eſſentialibus* conſtitutionibus non repugnent; his derogare non creditur eſſe in poteſtate ſummi Pontificis. Veriſſimè ſcripſit LEO Papa IX. in Epiſt. ad Michaëlem Cerular. Tom. IX. Concil. Labbæi col. 966. *Nil obſunt ſaluti credentium diverſæ pro loco & tempore conſuetudines, quando una fides, per dilectionem operans, bona quæ poteſt, uni Deo commendat omnes,* & Gratianus Diſt. XI. cap. 8. *Privatis Conſtitutionibus & propriis informationibus unaquæque Eccleſia pro locorum varietate, prout cuique viſum eſt, ſubſiſtit & regitur.*

1.) In re certa & omnibus nota verſabor paucis. Eccleſia Neo-Cæſareenſis in Ponto peculiari utitur liturgiâ, de qua S. BASILIUS *Epiſt.* 63. *ad Nœoceſar. pag.* 96. loquitur. Ab hac diſcrepabat liturgia S. Chryſoſtomi, quam hic pro Eccleſia Conſtantinopolitana compoſuit. Similiter differt formula Ambroſiana à Romana, & hæc ab aliis. Africanæ quoque Eccleſiæ ſingularem pro ſemet ipſis liturgiam habebant, diverſam à Romanâ &c. Vid. Card. Bona *Rer. Liturg. Lib. I. cap.* 9. 10. 11. 12.

2.) Equidem INNOCENTIUS I. Papa prætendit, & quidem omnium primus, Occidentales Eccleſias Romano ritui

ritui subjicere; sic enim scribit ad Decentium Concil. Tom. II. col. 1245. edit. Labbe, & apud Constantium in Epistolis RR. PP. col. 856. *Quis enim neget, aut non advertat, quòd à Principe Apostolorum* Petro *Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari, nec superinduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum, præsertim cùm sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque Siciliam, Insulasque interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis* Petrus *Apostolus, aut ejus successores, constituerint Sacerdotes; ...... oportet eos sequi, quod Romana Ecclesia custodit. Si qui à Romanæ Ecclesiæ institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas, ut scire valeamus, qui sint, qui aut novitates inducunt, aut alterius Ecclesiæ, quàm Romanæ, existimant consuetudinem esse servandam.* Sed imprimis hic discursus laborat fundamento, cùm verosimile non sit, alium Apostolum præter Petrum toto Occidente Evangelium non prædicâsse, aut instituisse Ecclesias. Deinde etiam effectu caruit intentio Papæ Innocentii, quod irrefragabiliter evincunt Missa Ambrosiana, Mozarabiba, & Gallicana apud Card. Bona *cit. cap.* 10, 11. *&* 12. Adde Constantium *loc. cit. Not. e.*

3.) Dignum memoratu exemplum est Archiepiscopi Moguntini, quod refert Conradus Urspergensis in Chron. ad an. 1054. pag. 217. ubi: *Apostolico* (Leone IX.) *& Imperatore* (Henrico III.) *Natale Dominicum divino & regio cultu Wormatiæ agentibus, missarum celebratione in sanctâ die peractâ, ut oportuit, ab Apostolico, in sequenti die Luitpoldum Moguntinæ Sedis Episcopum, ut pote in suâ Sede præcipuum, huic subrogavit officio. Qui peractâ processione .... postquam se in suâ sede locavit, quidam ex Diaconis suis Hunibertus nomine .... lectionem decantavit. Quod quidam ex Romanis Papæ assistentibus vituperantes, & contra Papam, quia Romano more non ageretur, objurgantes, persuaserunt ei, ut ad eundem Diaconum mitte-*

mitteret, & decantationem interdiceret. Quod cum ille juvenum more contemneret, iterum mittendo Papa interdixit, qui mox eâdem vocis sonoritate, quâ priùs cantavit, legendo decenter lectionem usque ad finem perduxit. Quâ finita Papa illum ad se vocavit, quasi pro inobedientiæ contumaciâ degradavit. Archiepiscopus verò misit ad illum, ut suum sibi redderet ministrum. Quod ubi Papa abnuit, Pontifex (Moguntinus) *ùt erat antiquæ disciplinæ, licèt ægrè, patienter tamen interim tacendo sustinuit: Perlecto autem Evangelio . . . . . . ubi sancti sacrificii tempus advenit, Moguntinus in suâ sede resedit, verè contestans, nec se, nec alium quempiam completurum illud officium, nisi reciperet processionis suæ ministrum. Quod ubi Apostolicus intellexit, Pontifici* Moguntino *cessit, reindutumque ministrum continuò remisit. Quo recepto, debito se Præsul injunxit officio. Quâ in re & Pontificis* Moguntini *auctoritas, & Apostolici consideranda est humilitas, dum & ille officii sui dignitatem defendere contendebat, & iste, licèt majoris dignitatis, Metropolitano tandem in suâ diœcesi cedendum perpendebat.* Adde S. AUGUSTINI Epist. CXVIII. cap. 5.

4.) Hæc non impediunt, quominùs perstent, quæ diximus suprà *cap. II.* §. 8. scilicet pertinere ad Romani Pontificis Primatum, ut leges, quas necessitas vel utilitas Ecclesiæ hìc & nunc postulare videtur, universali Ecclesiæ *proponat;* has propter *intrinsecam* earum æquitatem Episcopi tenebuntur acceptare, quando eas judicabunt aptas ad promovendum bonum religionis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, & postquam statui publico Regni vel Imperii nullum dignoscentur afferre præjudicium. Huc respicit pulchrum illud S. LEONIS Serm. III. pag. 53. effatum: *Manet ergo Petri privilegium, ubicunque EX IPSIUS fertur ÆQUITATE judicium.* De hoc vide latiùs & egregiè disserentem Petrum

Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. IV. cap.* 6. *n.* 3. Secundùm hæc quoque accipiendum, hisque accommodandum, quod scripsit celebris Academiæ Wirceburgensis Procancellarius Bartelius in *Annot. ad Jus Can. pag.* 10. scilicet: „ Si objectum Constitutionum Pontificiarum sit *materia fidei* vel *morum*, utique leges habent suam auctoritatem; si autem objectum sit *ærarium*, *fiscus*, *& Camera*, tolerantur potiùs quàm „ approbantur. " Quis Ex. gr. dicet de facto attendi debere, aut unquam attendendas fuisse Constitutiones Papales, quibus quasi ad invidiam Principum Romano Pontifici asseruntur *jura temporalia*, & ad hæc respicientes quædam eminentiores prærogativæ? Huc pertinent cap. *Venerabilem* 34. X. de Elect. & electi potest. Cap. 1. v. *Unde in veteri.* de Sacra Unct. Clem. un. de Jurejurando. Clem. *Pastoralis.* in fin. de Sent. & re judic. Extravagans *Unam sanctam.* inter Comm. de Majorit. & obedientiâ. Extravagans *super* de Consuetudine. Extravagans *Si fratrum.* Joannis XXII. Ne sede vacante &c.

5.) Quòd si supponeretur etiam, præter veritatem, regimen Ecclesiæ *arbitrarium* esse, *& ab unius voluntate* dependere; nihilominùs in tanta regionum, morum, geniorum, aliarumque ferè infinitarum circumstantiarum varietate, ad officium Episcoporum, quibus suarum respectivè Ecclesiarum cura & regimen à Deo commissum est, maximopere pertineret, dispicere & maturè ponderare, an leges & decreta, quæ Romæ emanant, populis suæ curæ creditis utilia futura sint, aut potiùs apta ad gignendos tumultus in fideli illarum regionum populo: quo casu finis legis, qui est majus bonum, nullatenùs obtineretur. Adde suprà *cap. I.* §. 8. *n.* 5. Confer de Marca *de Concord. S. & J. Lib. II. cap.* 16. *n.* 6. item *Lib. III. cap.* 7.

6.) Ea scilicet est regiminis Ecclesiastici ratio, diversitati morum (quæ pro differentiâ nationum ita variat, ut

quod uni prodest, alteri noceat) à Salvatore nostro taliter adaptata, ut ne *Generalium* quidem *Conciliorum* (quibus nemo Catholicorum potestatem legislativam denegat) Constitutiones sine Ecclesiarum, regnorum ac provinciarum acceptatione, vim & effectum legis obtineant. Per solam hujus acceptationis necessitatem explicari potest ratio, ob quam aliis in locis Oecumenicarum Synodorum Canones observentur, in aliis minùs; si enim eorum executio & observantia esset necessaria sequela authoritatis à qua illi emanârunt, deberent ubique æqualiter servari, quia ex eadem authoritate procedunt. Sanè evidens est, quòd Tridentina Synodus, condemnationem Protestantium, & usuum in Latina Ecclesia receptorum justificationem sibi pro primario fine proponens, non habuerit intentionem suis Canonibus, licèt universaliter conceptis, *Orientales* obligandi. Hujus rei indicia apparent in Decretis concernentibus usum latinæ linguæ in sacrificio Missæ & aliis partibus divini officii, divortium ob causam adulterii, numerum Minorum Ordinum, ritus & formas variorum sacramentorum, usum Calicis, cœlibatum Presbyterorum &c. Egregiè hæc confirmantur ex actis receptionis Concilii Tridentini in Gallia, & cæteris regnis. Decreta hujus Synodi confirmaverat Pius PP. IV. solemni constitutione, publicatâ Romæ die 26. Jan. an. 1563.; atque aliâ 18. Julii 1564. subsecuta declaraverat, Concilii sanctiones vigorem obtinuisse, & parendi obligationem induxisse, inde à primâ Maji ejusdem anni. Nihilominùs certum & omnibus notum est, eadem decreta (illis exceptis, quæ specialis observantia introduxit, quæve in jure divino positivo, aut naturali fundata sunt) vim legis in Gallia non obtinere, & conscientias non ligare, quia publicâ auctoritate recepta & publicata nunquam fuerunt. Agnovêre id ipsum Romani Pontifices per toties iteratas apud Reges Galliæ instantias, quibus rogârunt, ut decreta Con-

Concilii in regno reciperentur. Ut alia prætercam, petitio Cleri Gallicani in Conventu Statuum anni 1615. continebat: „ Qu'il plaise à V. M. ordonner, que „ le Concile Universel & Ecumenique de Trente sera „ *reçu & publiè* en ce Royaume, & les constitutions „ d'icelui gardées & observées, sans prejudice toutes- „ fois des droits de V. M., libertés de l'Eglise Gal- „ licane, privileges & exemptions des Chapitres &c. „ pour lesquels sa Sainteté sera suppliée à ce qu'elles „ soient reservées & demeurent en leur entier. " Vid. Histoire de la reception du Concile de Trente *Tom. II. pag.* 314. Sed Status sæcularis huic petito non acquievit, opponens: „ Que par cette clause on blessoit l'au- „ thorité du Roi, en l'engageant de supplier le Pape de „ conserver les droits, & la libertè de sa Couronne, & „ on favorisoit le sentiment de ceux, qui les regardent, „ comme des concessions des Papes.... Enfin, parce „ que la publication du Concile de Trente pouvoit tirer „ à consequence contre l'article de l'independance de „ la Couronne de France &c. *cit. Tom. II. pag.* 340. Et postea *pag.* 352. *seq.* „ Il est inoui, que jamais on „ ait procedé en ce Royaume à aucune promulgation „ de Concile, combienque Ecuménique. Il n'y en a „ aucun dans les Regitres du Parlement, ni ailleurs. „ Aussi la vraie publication des Conciles gît en l'obser- „ vance & l'execution d'iceux, comme pour exemple il „ se pratique beaucoup de choses du Concile de Trente „ parmi nous, sans que pour cela il soit nécessaire d'en „ exprimer le nom, n'étant ni *Trente*, ni *Constance*, ni „ *Basle*, qui ayent fait les Conciles, mais les resolu- „ tions des Peres qui y ont été assemblés. Denique „ *pag.* 354. La bigarrure du temps, auquel nous vi- „ vons, aporte & à vous & à nous la necessité de re- „ jetter la publication du Concile plustôt, que de l'em- „ brasser. Néanmoins Messieurs du Clergé se peuvent „ mettre d'eux-mêmes dans ce Concile, en pratiquer

„ les resolutions en retranchant la pluralité des béné- „ fices & autres abus, auxquels il a remédié. " Atque in his terminis negotium persitit; Clerus Gallicanus in solemni Conventu anni 1615. se decretis Concilii submisit, Rex autem illud non acceptavit, neque in regno permisit publicari. Adde de Marca *cit. L. II. cap.* 17. *n.* 6. Locum hic sanè merentur verba Stephani Pasquier celebris in Parisiensi Parlamento Advocati, in Libro quem inscripsit *Recherches;* in quo ita: *En admettant tous les Decrets du Concile, au lieu de moyenner un ordre, on y apportat un désordre, & une Monarchie non jamais vue au milieu de la notre. C'est pour quoi sagement nous ne l'avons voulu admettre en France, encore qu'à chaque occurrence d'affaires les Courtisans de la Cour de Rome nous couchent toujours de la publication de ce Concile, par lequel en un trait de plume le Pape acqueroit plus d'autorité, qu'il n'auroit pû faire dès & depuis la fondation de notre Christianisme.* Quâ ratione, & quibus, ac quam variis modificationibus, & restrictionibus in aliis regnis & provinciis Concilium non nisi de speciali consensu & authoritate Principum acceptatum fuerit, legi potest, & quidem de Statu ac Rep. *Venetâ* apud Morosini Hist. Venet. Lib. VIII. pag. 324. ad an. 1564. de regno *Neapolitano* in Giannone Hist. Civile du Royaume de Naples Tom. IV. Lib. XXXIII. pag. 240. seqq. de *Hispaniâ* apud eundem eod. Lib. XXXIII. pag. 237. de regno *Poloniæ* in Vita Cardinalis Commendoni Lib. II. cap. 10. & 11. de *Belgio* in Van Espen Tract. de Promulgatione Legum Eccles. P. III. cap. 2. Confer Spondanum *ad annum* 1564. *n.* 3.

7.) Cæterùm ut revertamur ad Ecclesiasticas Constitutiones *solius* Romani *Pontificis* auctoritate emanantes: rectè scripsit Ivo Carnotensis Epist. 180. *si privilegiis nititur Rhemensis Ecclesia, illa privilegia apud nos nulla sunt, quia nec in generalibus Conciliis; nobis audientibus sunt recitata, nec ad Ecclesias nostras Epistolari maturitate dire-*

directa; & ut manifestiùs dicamus, nullâ nobis familiari vel publicâ relatione prolata. Illius ergo legis prævaricatores non sumus, cujus auditores nunquam fuimus; quæ tamen, si audita esset, nihil in his obesse posset; lex enim justa debet esse, & possibilis, loco & tempori congruens. Hæc quantùm ad posteriorem partem, quæ Thesin continet, manifestè pertinent *a*) ad Legislatoriam de rebus Ecclesiasticis potestatem. *b*) ad modum eas ferendi, & respectivè recipiendi. *c*) ad necessariam earundem legitimamque publicationem. Scilicet ad cujuscunque legis rationem omnino pertinet *Publicatio;* neque sufficit per incertos rumores aut vagas privatorum relationes legis notitiam deferri. Si enim omnis legis, tanquam *communis præcepti*, vigor à publica authoritate, eáque competente, promanare debeat, quidni & promulgatio, quæ dat legi complementum atque vim obligandi. Eò tendit Can. 3. Dist. IV. *Leges instituuntur cùm promulgantur.* Hoc noverunt & impleverunt Concilia: videlicet primum Apostolorum *Act. XV. v.* 22. 23. Nicænum apud Harduinum *Tom. I. col.* 439. aliáque. Habent hæc majorem eámque singularem rationem in Constitutionibus à Romana sede pro universali Ecclesia emanantibus, quæ, ùt diximus, specialiorem acceptationem & Ecclesiarum consensum desiderant, qui sine conveniente promulgatione nequit haberi. Vid. *cap. II.* §. 8. Exempla Bullarum Pontificiarum, vi promulgationis in Urbe factæ undique, ùt prætenditur, receptarum, sunt petitiones illius principii, de quo hìc quæstio movetur. Clausulæ demum recentioribus quibusdam bullis & decretis insertæ, queis Papam solâ publicatione Romanâ legem suam obligare velle declaratur, eadem contra se argumenta, ac bullæ ipsæ decretáque pati debent. Finaliter, nihil apertiùs duritiem ac dominatûs sæcularis asperitatem sapit, quàm si legis obligatio, non servatâ inter locum promulgationis, & loca, quibus promulganda est, proportione, induci eò velit, quò vox

præconis non potuit pertingere. Non sic fecere Principes Gentium. Verùm tanta Romanorum animis non insidet asperitas; quidquid hujus rei est, ex regulis politices commensurandum venit: Illi haud ignorantes, plures ex iis, quas evulgant, Constitutionibus, alibi non fore acceptandas publicandásve, talem stylum induxerunt, quo aliis persuadere conentur, publicationem Romæ in Campo Floræ factam pro universo Christiano orbe valere. Sed sapientiores nôrunt quantum in his omnibus sit roboris & juris.

8.) Cùm Romani quererentur, quòd Episcopi *Galliæ* illis solùm Decretalibus Pontificum utantur, quas suæ intentioni cònspicerent suffragari, tunc Hincmarus *scripsit Apologeticum contra obtrectatores suos, qui calumniabantur eum apud Papam Joannem, quòd nollet auctoritatem recipere Decretorum Pontificum Sedis Romanæ; atque & tunc in Synodo Tricassina, & postea hoc in Apologetico respondit, se Decretalia Pontificum Romanorum, à SANCTIS CONCILIIS RECEPTA ET APPROBATA recipere, & sequi DISCRETE, PROUT SUNT SEQUENDA:* ita Flodoardus Hist. Remen. Lib. III. cap. 21. Dum Galli sic sentiunt & loquuntur, dicuntur *uti Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ.* Ne ipsis quidem Romanis, siquidem ratione contendere amant, hæc displicere possunt. Sanè NICOLAUS I. in *Can.* 1. *Dist. XIX.* ad Episcopos *Galliæ* scribens, licèt prolixè contenderet, quòd etiam ea, quæ pro multifariis Ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diverso tempore Sedes Apostolica scripsit, omni debeant honore præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet opportunitatibus reverenter assumi, interjecit tamen hæc verba: *discretione, vel dispensatione magistrâ.* Nos alibi dicemus, Legislatoriam potestatem, quantùm ea *de Jure* penes Romanum Pontificem residere creditur, non esse majorem *in aliis partibus* orbis Catholici, quàm *in Gallia.* Atque hoc intuitu omnibus commune est, quod

verè

verè dixit egregius quidam Galliæ Jurisconfultus: *Tot habemus Libertates, quot novas habent, aut formare poſſunt Romani prætenſiones, alienas ab antiquo & genuino Jure communi.*

9.) Quando autem Leges pro Univerſa Eccleſia in Conciliis latæ, & ab hac generali uſu receptæ ſunt, non eſt in ſolius ſummi Pontificis poteſtate illas abolere, aut eis, ſaltem absque præſumpto Synodi conſenſu, derogare. Evincit hoc ſuperioritas Conciliorum Oecumenicorum ſupra Pontificem, quam firmamus *cap. I.* §. 5. 6. 7. & 8. *cap. V.* §. 5. *cap. VI.* §. 1. *cap. IX.* §. 3. & 9. Illud agnoverunt ſæpe Romani Pontifices, nempe ſe univerſalibus Conciliorum legibus teneri; quorùm in hanc rem loca notiora ſunt, quàm ut ea hic conglomerare neceſſe ſit. Vid. Gibert *Corp. Juris Can. Tom. I. in Prolog. Sect. II. pag.* 3. *ſeqq.* Item *pag.* 22. & *ſeqq.* Demum *pag.* 158. *ſeq.* Porro *Tom. II. pag.* 14. 15. 16. & *ſeqq.* Natalis Alexander *Hiſt. Eccleſ. Tom. III. pag.* 115. *ſeqq. edit. Pariſ.* de Marca *de C. S. & J. Lib. III. cap.* 7. Scilicet manebit ſemper verum & firmum quod refert Gratianus Cauſ. XXV. Quæſt. 1. cap. 7. *Contra ſtatuta Patrum concedere aliquid, vel mutare, nec Apoſtolicæ quidem Sedis POTEST autoritas. Apud illam enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui Decreta Patrum ſanxere reverentiam.* Adde infrà cap. VIII. §. 6. n. 3.

10.) Profeſſionis Fidei, quam olim Romani Pontifices electi edebant, quæque refertur in *Libro Diurno Romanorum Pontificum*, hæc ſunt formalia: „ Nihil de Traditione, quod à probatiſſimis prædeceſſoribus meis „ ſervatum reperi, diminuere vel mutare, aut aliquam „ novitatem admittere, ſed ferventer, ùt verè eorum „ diſcipulus & ſequipeda, totis viribus meis conatibus„ que tradita conſervare ac venerari. Si qua verò emer„ ſerint contra Diſciplinam Canonicam, emendare; ſa„ crosque Canones & conſtituta Pontificum noſtrorum, „ ùt

„ ùt divina & cœleſtia mandata cuſtodire, utpote tibi, „ Beate Petre redditurum me ſciens de omnibus, quæ „ profiteor; diſtrictam in divino judicio rationem, cu„ jus locum divinâ dignatione perago. “ Hinc rectè colligitur, Romanum Pontificem Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos abrogare, aut in eis pro libitu diſpenſare non poſſe.

11.) Adverſùm hæc ſi Romana Curia attentare præſumat, non Epiſcoporum tantùm erit, efficax ponere remedium ſervando ſuo genuinis Canonibus vigori; ſed & Principum ſæcularium. Rectè eâ de re ſcripſit P. de Marca *Lib. VI. cap.* 36. „ Certum eſt, Regem ex „ ſententia Conſilii ſui, quod auget aut minuit prout ei „ lubet, poſſe latis edictis decernere, ut Canones ob„ ſerventur, ac circumſtantias & modos neceſſarios ad„ dere ad faciliorem eorum executionem, ſive ad ve„ ram eorum mentem explicandam, eosque accommo„ dare ad utilitatem regni. Ad probationem autem „ hujus auctoritatis extant exempla omnium Imperato„ rum Chriſtianorum, Conſtantini videlicet, Valentinia„ ni, utriusque Theodoſii, Arcadii & Honorii, Mar„ ciani, Leonis, Juſtiniani, Heraclii, Leonis Philoſophi „ & Baſilii. In Gallia verò, inter Reges tertiæ ſtirpis „ emicat ſanctus Ludovicus; qui propriâ auctoritate, „ nullâ factâ mentione congregationis Eccleſiæ Gallica„ næ, celebre illud edictum tulit anno 1268., quo pel„ ſumdantur novitates ab Eccleſia Romana per illas „ tempeſtates introductæ, & Eccleſia Gallicana revoca„ tur ad obſervationem Canonum &c. “ Plurà de his memorabimus infrà *cap. IX.* §. 6. & 8.

12.) Si, vel ipſâ id haud obſcurè fatente Romana Curiâ, ad legis Eccleſiaſticæ *Diſciplinaris* obligationem requiratur ejus publicatio in provinciis, aliud obtinebit in *Dogmate*, vel ipſâ hujus naturâ contrarium ſuadente. Etenim inter omnes convenit, Eccleſiam Catho-

Catholicam eandem ſemper & ubique fidem ex Apoſtolica traditione, ſive ſcripto, ſive ſine ſcripto, conſervâſſe; neque materiæ credendorum quidquam poſt Apoſtolorum tempora acceſſiſſe novi. Sed nec minùs certum eſt, ad hoc ut quis fide divinâ dogma aliquod revelatum credere debeat, non requiri, illud ei aliquâ lege humanâ propoſitum aut intimatum fuiſſe, ſed ſufficere, ut quacunque ratione ipſi conſtet, articulum illum, ſive ſcripto, ſive non ſcripto, à Deo eſſe revelatum, atque ab Eccleſia declaratum & definitum. Unde nequaquam dependet à publicatione vel executione Decreti ſeu Bullæ Dogmaticæ, ut quis Dogmati aſſenſum fidei præbere teneatur; eò quòd præveniendo omnem publicationem & executionem quisque debeat fide divinâ credere dogma, quod ipſi ſufficienter conſtat ex divina revelatione eſſe traditum.

§. III.

Collectiones Canonum non niſi ex receptione & obſervantiâ Juris vigorem obtinent.

Hoc nominatim verum eſt de Decreto Gratiani, de Decretalibus Gregorii IX. & reliquis partibus Juris Canonici.

Eadem, imò minor ratio habetur Regularum Cancellariæ, Bullæ Cœnæ, & Declarationum Concilii Tridentini.

Quod de *ſingularibus Conſtitutionibus* Romanorum Pontificum diximus, id de *integris Collectionibus* Decretalium etiam tenendum eſt; quippe quæ ex eorum, quorum juſſu compilatæ & evulgatæ ſunt, authoritate, legis communis vim non obtinent, ſed ex receptione ac obſervantiâ pro Jure poſſunt allegari. Vid. ſuprà *cap. III.* §. 7. *n.* 3. *ſeqq.*

 1.) *DE-*

1.) *DECRETUM GRATIANI* est compilatio Canonum Synodalium, Pontificiorum Decretorum & Epistolarum, nec non extractuum è scriptis SS. Patrum, per privatum hominem procurata, nullâ Ecclesiasticâ authoritate munita. Interim cùm hæc Collectio, multâ licèt confusione compacta, erratorum congerie, nec non apocryphis monumentis referta, mox servierit, & hucusque serviat prælectionibus Scholarum, atque in Ecclesiasticis tribunalibus frequenter allegetur, habet pondus aliquod, attamen, vel ipso hoc, inter alios, agnoscente Card. de Luca *in Annotat. ad Concil. Trid. Disc.* 28. *n.* 8., nullam propriam & legalem authoritatem, nisi quâ per se gaudent Concilia, Decreta & Scripta, è quibus desumpta sunt loca, quæ in capite singulorum Canonum indicantur; dummòdo tamen ii fontes (quod sæpe desideratur) genuini sint. Adde suprà *cap. II.* §. 8. *n.* 6. Confer etiam *Can.* 1. *Dist. XIX.* ubi NICOLAUS I. rectè monuit, authoritatem Decretalium non è Corpore Canonum, sed à Scriptoribus, quos ipse Pontifices esse existimaverat, derivandam esse.

2.) Nec aliter tenendum de *DECRETALIBUS* GREGORII IV. Quanquam enim hæc Collectio (quæ & ipsa multam crisin patitur, ex quo, utì rectè observat Franciscus Florens in Oratione *de recta Juris Canonici discendi ratione.*, in ea Pontificum constitutiones passim interpolatæ, rescissæ, ac sæpe contra mentem Auctorum immutatæ sint) jussu hujus Pontificis per Raymundum à Pennafort procurata, & eo fine publicata sit, ut ejus tam in Judiciis, quàm in Scholis usus esset; nihilominùs ne ab ipso quidem Papâ tanquam Lex communis ad *universam* Ecclesiam directa fuit, sed solùm *ad Doctores & Scholares Bononiæ commorantes*, utì apparet ex Epistolâ Gregorii eidem Collectioni præfixâ. Idem de Collectione BONIFACII VIII. & CLEMENTINARUM dicendum apparet ex similibus Epistolis Bonifacii

&

& Joannis XXII., quæ his Collectionibus respectivè præmittuntur, quibus hoc quoque intenditur, ut earum usus fiat in Judiciis & in Scholis.

3.) Habuerunt hæ declarationes Pontificum eatenus suum effectum, ut quemadmodum *Jus Civile Romanum* ubique ferè gentium ità pro Jure communi habetur, ut in defectum Juris patrii & particularis, seu scripti, seu consuetudinarii, ex illo causæ civiles dirigantur; & si quid in lege patria aut Consuetudine dubii occurrat, id (quantum analogia Juris patitur) ex Jure Romano dilucidationem accipiat: ita quoque causæ Ecclesiasticæ, & exterior Ecclesiæ politia *Jure Canonico Romano*, tanquam Jure communi Ecclesiastico, dirigantur ac decidantur; & si quid difficultatis in Jure Sacro particulari, seu scripto seu non scripto, obveniat, ex illo accipiat interpretationem; tunc scilicet, cùm Jura Romana non repugnant spiritui & genio Juris illius Ecclesiastici particularis. Vid. A. Duck *de Authoritate Juris Civilis Lib. I. cap.* 7. §. 15. *seqq.*

4.) Inter Romanos Pontifices Sæculi XII. & XIII., quorum Decretales in Collectionem Raymundi relatæ sunt, quidam non solùm Disciplinæ sacræ *eo tempore vigentis* apprimè gnari, sed & Juris Civilis erant peritissimi. Ideo haud mirandum, si eorum Epistolæ in communi Jurisprudentia Civili ex usu eam adeptæ sint auctoritatem, ut hoc jus Romanum, cùm dubium fuerit, ex Jure Pontificio interpretationem accipiat. Id ità rectè quoad *Jura privatorum.* At *Jus publicum* Ecclesiasticum, à Christo & Apostolis institutum, & fundamentalibus regulis ab Ecclesia receptis innixum, mutare, non est in potestate summi Pontificis, neque dependet à voluntate privatorum. Hoc autem egregiè factum iisdem, de quibus agimus, Decretalibus Epistolis, quæ tum emanârunt, cùm per falsas Isidori Decretales authoritas Papæ in immensum aucta, & vicissim Conciliorum provincialium, quin & ipsorummet

met Episcoporum nativa potestas depressa esset. Quare non ineptè scripsit quidam Galliæ ICtus: citare Decretales Gregorii IX. ad asserendas & probandas prætensiones Curiæ Romanæ, & ejusdem Sedis excessivas prærogativas, idem esse ac allegare Manifesta Regum Angliæ pro probatione & legitimatione earum prætensionum, quibus hi regnum Galliæ ad sua jura pertinere contendunt. Quod diximus de *Decretalibus* Gregorii IX. hoc multò magis obtinet in *Sexto Decretalium & Clementinis.* De his ita scripsit Joannes Gerson Tractatu *de Modo reformandi Ecclesiam in Concilio Universali cap. V.* in Hermanni von der Hardt Actis Concil. Constant. Tom. I. Part. V. pag. 77. „Quis fecit hos libros *Sextum & Clementinas?* arrogantiam, „superbiam, juris Ordinariorum locorum usurpationem, Imperatorum Romanorum injuriosam detractionem, & eorum aliorumque potestatis periculosissimam suppressionem, & alia multa in spiritualis „& secularis reipublicæ læsionem malitiosè & pertinaci ambitione fabricata, in omnibus & per omnia „concludentes? Et male: Quia non minùs terreno „Principi in his, quæ ad jura pertinent imperii, „quam spirituali, in his quæ ad Deum spectant, debetur obedientia. Vult enim Deus, hominem homini subesse duplici ratione, carnali Domino, quia „caro est, & spirituali, quia spiritus est. Igitur omnes inobedientes Romano Imperatori & ejusdem imperio, quia ejus jura usurpant, in statu damnationis „existunt. Nihilominus & Papæ voluerunt observari „illos sicut sancta Dei Evangelia. Et sic de multis „contentis in *Decretis & Decretalibus* post donationem Constantini. Quorum occasione & multa succreverunt, & succrescunt schismata in utraque Republicâ memoratâ.

5.) In *BULLA COENÆ* stabilitur absoluta Monarchia Romani Pontificis, condemnantur receptæ in Gallia

ap-

appellationes ab Abusu, eximuntur Clerici ab omni jurisdictione Magistratûs politici, & per consequens etiam in temporalibus à legitima potestate Principis; & quæ sunt ejus generis alia; idque sub actuali excommunicationis declaratione ac fulminatione. Inde sequitur *ex una parte*, quòd vel Romani plerosque Gallos deberent habere pro excommunicatis, id quod tamen non faciunt; vel quòd ipsimet agnoscant, solam publicationem Pontificiorum decretorum, factam Romæ, alibi nullum effectum producere: *ex altera verò parte*, quòd Galli (quorum parlamenta annis 1580. & 1641. omnem publicationem hujus Bullæ inhibuerunt; quanquam & hoc ipsum §. 15. ejusdem Bullæ adversetur) nullam summo Pontifici immediatam jurisdictionem & legislativam potestatem in aliis diœcesibus agnoscant. Idem faciunt ex Germanis illi, qui Bullam Cœnæ in Germania receptam non esse *simpliciter* asserunt; uti Fridericus à Sommeting *Introd. in Univ. Jus Lib. I. Tit. 2. n. 75.* & alii. Qui verò cum Layman *Theol. moral. Lib. I. Tr. 5. P. II. cap. 5. n. 2.* & Pichler *ad Jus Can. Lib. V. Tit. 39. n. 16.* mediam viam amplexi, asserunt, quòd licèt hæc Bulla inde à tempore Pauli V. quotannis tantâ cum solemnitate Romæ promulgetur & innovetur, nihilominùs in Germania *quoad omnia, & in omni rigore RECEPTA non sit*, ii nescio quid intelligant, si ad id, ut hæc & quævis alia Papalis Constitutio vim legis obtineat, *receptionem* non requirant. In additione *ad Num. 54. cap. VII. probationum Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ* referuntur literæ Dn. Ancel Oratoris Regis Galliæ apud Rudolphum II. Imp. facientes fidem, qualiter hic Imperator Legatum Apostolicum à promulgatione Bullæ Cœnæ, quam ille in Bohemia cum perturbatione statûs illius regni programmate publico insinuare jam cœperat, cohibuerit. Qua ipsâ occasione idémmet Imperator edixisse ibidem fertur, ne ullæ Bullæ Pontificiæ deinceps, nisi se conscio &

& probante, emitterentur in lucem; atque executioni mandarentur. Conſtat quoque ex iisdem litteris, Archiepiſcopum Moguntinum noluiſſe publicare ſæpe dictam Bullam, eò quòd prævideret, hac publicatione plus detrimenti, quàm utilitatis, ſuæ Eccleſiæ obventurum.

6.) *REGULARUM CANCELLARIÆ* aliæ in Gallia & Germania receptæ ſunt, aliæ non. Illæ propter internam æquitatem & bonitatem: Hæ, quia cum Jurisprudentià Eccleſiaſticâ, Germanicâ & Gallicâ, non concordant. Quinimo aliquarum, quæ ſic receptæ ſunt, non admittitur derogatio aut diſpenſatio, ſi ea Romæ (utì facilè fit) obtineatur. Hoc de *Gallia* teſtatur Hericourt *Loix Eccleſiaſt. Part. I. chap.* 15. §. 10. De *Germania* Barthelius in *Annot. ad Jus Canon. Lud. Engel. Lib. III. Tit.* 5. *pag.* 215.

7.) Circa *DECLARATIONES* Cardinalium *CONCILII TRIDENTINI* interpretum, quas Romani Pontifices pro legibus haberi volunt, (Vid. Benedicti XIV. Inſtitutiones Eccleſiaſticas *Inſtit. CVII. v. Si quis.*) conſiderandum, eas (præterquam quòd nullibi publicentur *ùt leges*) non à viris è provinciis, unde difficultates oriuntur, evocatis (ceu Tridentinum Seſſ. XXV. ſub. Rubr. *de Recipiendis & obſervandis Decretis Concilii* voluit) ſed à talibus confici, qui præjudiciis Romanæ Curiæ occupati, Declarationes ſuas ad normam Romanæ praxeos, & Pontificiarum alibi non receptarum Conſtitutionum condunt. Ex Secretariis hujus Congregationis celebriores ſunt *Proſper Lambertinus*, poſtea Benedictus XIV. P. M. & *Proſper Fagnanus*; quibus autem principiis hi circa res Curiæ & Pontificiam authoritatem imbuti fuerint, vidimus *cap. III.* §. 11. In eo etiam hæc Congregatio ſubinde excedit, quòd cùm in dubiis ſolùm ad declarandum Concilium inſtituta ſit, quandoque ejus ſenſum ultra proprietatem ver-

borum,

borum; imò contra literam & mentem Synodi extendat, atque adeo novam legem ferat. Exemplum hujus rei ſuppeditat Engel *ad Tit. de Majorit. & Obed. n.* 28. Aliud ſimile, non quidem Congregationis Concilii, ſed Congregationis Cardinalium cauſis Epiſcoporum præpoſitæ, approbante URBANO VIII. videri poteſt apud Barboſam in *Collectan. ad Concil. Trid. Seſſ.* 13. *Cap.* 1.

8.) Dixit Gerſo, à nobis *num.* 4. relatus, propter multa in Decreto Gratiani & Decretalibus contenta, in utraque Rep. varia ſuccreviſſe & ſuccreſcere ſchiſmata. Gulielmus Major Epiſcopus Andegavenſis qui anno 1311. interfuerat & ſubſcripſerat Concilio generali Viennenſi, de quo nos pauca memoramus *cap. VIII.* §. 4. in ſuâ Synodo diœceſanâ anni 1312. apud Dacherium in Spicilegio *Tom. XI. pag.* 258. *ſeq.* poſtquam pro condigno laudâſſet *Quatuor principalia Generalia Concilia, & alia deinceps habita; nec non Decreta ſummorum Pontificum, quæ ad reformationem Eccleſiæ & informationem vitæ humanæ, maximè Clericalis, pro varietate temporum & factorum, ſeu rerum exigentia, inſtinctu Spiritus ſancti divinitùs ſucceſſerunt. Quæ quidem*, ait, *dicta Sanctorum Patrum & ſtatuta Conciliorum, maximè principalium quatuor, decretaque ſummorum Pontificum ſi ad integrum ſervarentur, ad ſanctæ Matris Eccleſiæ & Fidei orthodoxæ ſtabilimentum, inſtructionem morum, repreſſionem criminum, propagationem virtutum procul dubio ſufficere viderentur, nec opus eſſet oneroſa novorum multitudine ſtatutorum* (ſub his intelligit Collectiones Decretorum & Decretalium tunc ſatìs recentium) *humeros premere ſubditorum, cùm multitudo oneroſa nihil habere dignoſcatur honeſti:* antiquos illos ſanctosque Canones vocat *panes ſimilagineos Sanctorum antiquorum Patrum:* recentiores econtra *ſiliquas porcorum, & panes furfureos modernorum;* ſic enim proſequitur: *Verùm quia multa de prædictis ſtatutis Conciliorum & Decretis ſummorum Pontificum*

tam

tam propter negligentiam Prælatorum, quàm propter abusum subditorum & corruptionem in dissuetudinem abierunt, & aliàs nullo modo servantur, sed petulantiâ & insolentiâ animorum indomitorum, & maximè Clericorum, temorè corrumpuntur, & damnabiliter violantur; idcirco eadem sancta Statuta revocare, renovare & in lucem reducere esset perutile toti mundo, & panes similagineos sanctorum antiquorum Patrum mensis apponere filiorum potiùs quàm siliquas porcorum, & panes furfureos modernorum. Vota Majoris bona utique erant & sancta; sed vetera non tam facilè reducuntur, postquam recentiora radices egerunt. Vid. Arthurum Duck *cit. cap.* 7. §. 16. 17.

9.) Equidem Decisiones Rotae per se majorem vim & authoritatem non habent quàm arresta & judicata aliorum Tribunalium; prætendunt nihilominus Curialistæ horúmque fautores, plures Sententias Rotales conformiter latas efficere aut monstrare *Stylum Curiæ*, qui & quodammodo *Jus* faciat, ità ut etiam in subordinatis tribunalibus secundùm hunc stylum sit procedendum. Hoc si verum est, poterimus ex iis, quæ à nobis *cap. III.* §. 11. relata sunt, discipere, quo Jure Sacro utamur, aut quo saltem nolentes volentes uti cogamur, nisi sententias nostras in via appellationis Romæ reformari velimus. Qui prudentiores sunt, suadent & monent, ut non tantùm in diœcesibus nostris utamur Jure *vero*, non *falso*, quod confinxit Isidorus, quódque Rota sequitur, sed & omni studio caveamus à dicasteriis, quæ talem sibi stylum & Jus efformant, quo omnia Pontifici attribuuntur, plurimumque præjudicii affertur juribus Ordinariorum.

§. IV.

§. IV.

Ampla quidem authoritas, non tamen jurisdictio propriè talis Romano Pontifici in omnes Ecclesias competit.

Argumentis, quæ hanc in rem ex Tridentino, Florentino, & aliis Conciliis pro Papa petuntur, satisfit.

Quæ pro generali legislatoriâ & judiciariâ Romani Pontificis per universam Ecclesiam potestate solent & possunt allegari, ea præ cæteris studiosè collegit Tournelius *in Cursu Theologico Tract. de Ecclesiâ Quæst. V. art. 2.*; sed vel hâc præcipuè de causâ cum illo hìc agemus lubentiùs; quòd non nisi verum quæramus & solidum. Videbimus autem, utì confido, dilucidè, ea quæ in hanc causam à Tournelio proferuntur, talia esse, ut si ad fidem Actorum, præcipuè Conciliarium, è quibus pleraque deprompta sunt, reducantur, *directivam* quidem illam *authoritatem*, cum Primatu necessariò conjunctam, indicent, atque jura ex hoc proximè defluentia, à nobis *cap. II.* explicata, significent; ad probandam verò *propriam jurisdictionem* in universam Ecclesiam & singulas ejus partes nullatenus sufficiant. Cùm autem brevitati studeamus, graviora, quæ hìc producuntur, ponderabimus, è quibus facile erit prudentùm & minùs præoccupatorum de reliquis judicium. Vide interim quæ de hac materia jam occupavimus *cap. II.* §. 9.

1.) Dicit Tournelius, Thema hoc de Rom. Pontificis *jurisdictione* meliùs dignosci non posse, quàm ex *antiqua & constanti* Ecclesiæ *Traditione*, quæ probatur ex Conciliis, Patribus, & gestis summorum Pontificum, qui approbante Ecclesiâ, hâc universali jurisdictione usi sunt. Hactenùs rectè. Sed intueamur singula, judicemus de applicatione Regulæ. *a*) Fatentur, ait, Patres *CONCILII EPHESINI* de an. 431., se per Canones & per Epi-

 stolam

ſtolam Cœleſtini Papæ ad pronuntiandam in Neſtorium damnationis ſententiam compulſos eſſe. Verba COELESTINI ad Concilium *Art.* 2. ſunt : *Direximus pro noſtra ſollicitudine ſanctos Fratres & Conſacerdotes noſtros, unanimes nobis & probatiſſimos viros, Arcadium & Projectum Epiſcopos, & Philippum Presbiterum noſtrum, qui iis, quæ aguntur, interſint, & quæ à nobis antè ſtatuta ſunt, exequantur; quibus præſtandum à veſtra Sanctitate non dubitamus aſſenſum, quando id, quod agitur, videatur pro univerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum.* Decreverat ſcilicet Cœleſtinus, „ ut niſi Neſto-„ rius decem dierum intervallo nefariam doctrinam ſuam „ anathematiſet, ... illico Sanctitas tua illi Ec-„ cleſiæ proſpiciat; is verò modis omnibus ſe à noſtro „ Corpore ſegregatum eſſe intelligat. " *b) CONCILIUM CHALCEDONENSE* an. 451. plura ſimilia argumenta ſuppeditat. Scilicet in ejus Actis primùm *Paſchaſinus, aliis Legatis præſentibus, dixit: Beatiſſimi atque Apoſtolici viri Papæ urbis Romæ, quæ eſt Caput omnium Eccleſiarum, præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus eſt ejus Apoſtolatus, ut Dioſcorus* (Alexandrinorum Archiep.) *non ſedeat in Concilio, ſed audiendus intromittatur. Hoc nos obſervare neceſſe eſt* &c. Item Act. 3. *Sanctiſſimus & beatiſſimus Archiepiſcopus magnæ & ſenioris Romæ* LEO, *per nos & per præſentem ſanctam Synodum, unà cum ter beatiſſimo & omni laude digniſſimo B. Petro Apoſtolo, qui eſt petra & crepido Eccleſiæ Catholicæ, & rectæ fidei fundamentum, nudavit eum tam Epiſcopatûs dignitate, quàm etiam & ab omni ſacerdotali alienavit miniſterio.* Porrò Act. 5. legati minantur: ſi rata non habeatur Leonis definitio, congregandam Romæ Synodum, ad quam rebelles mittendi forent. Denique Patres Chalcedonenſes rogant Leonem, ut quæ ipſi ſtatuerant, ſuo velit confirmare aſſenſu: *Rogamus igitur*, inquiunt in Relatione Synodi ad Leonem, *& tuis decretis noſtrum honora judicium,*

&

& ſicut nos Capiti in bonis adjecimus conſonantiam, ſic & Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat. c) In *CONCILIO LATERANENSI* ſub Martino I. an. 649. adverſus Monothelitas Stephanus Dorenſis natione Græcus Act. 1. libellum obtulit, in quo dicit, Hæreticos ſemper authoritate ſummæ Sedis damnatos fuiſſe. Refertur quoque in eadem Synodo Epiſtola Concilii Africani ad Papam Theodorum, cujus hæc ſunt verba: *Antiquis regulis ſancitum eſt, ut quidquid, quamvis in remotis ageretur provinciis, non prius tractandum vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam almæ Sedis veſtræ fuiſſet deductum, ut hujus auctoritate, juxta quæ fuiſſet, pronuntiatio firmaretur, indeque ſumerent cæteræ Eccleſiæ velut de natali fonte prædicationis exordium, & per diverſas totius mundi regiones puritatis incorruptæ manarent fidei ſacramenta ſalutis.* d) *CONCILIUM FLORENTINUM* quæſtionem Græcos inter & Latinos multis collationibus & diſputationibus ventilatam, tandem determinavit his verbis: *Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem & Romanum Pontificem ſucceſſorem eſſe B. Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiusque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem ac Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam à Domino noſtro JEſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis œcumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur.* e) *CONCILIUM TRIDENTINUM* Seſſ. XIV. de Pœnit. cap. 7. declarat. *meritò Pontifices Maximos, pro ſupremâ poteſtate ſibi in univerſa Eccleſia traditâ, cauſas aliquas criminum graviores ſuo poſſe peculiari judicio reſervare.* Quæ omnia, præſertim ſimul ſumpta, *juriſdictionem, eamque propriam*, potiùs indicare videntur, quàm *nudum Primatûs honorem*, & *Directoris officium.*

2.) Verùm hæc, neque omnia, neque ſingula, apta ſunt ad nos in contrariam ſententiam movendos. Et quidem,

quantum præprimis ad *EPHESINUM CONCILIUM* attinet, ea, quæ ante Synodum à quocunque demum gesta sunt, non debent reputari pro fructu seu effectu propriæ veræque in alios Episcopos jurisdictionis vel imperii. Scripsit revera *a*) COELESTINUS PP. die 10. Augusti an. 430. ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum: *sint in communione, quos ipse* (Nestorius) *resistentes sibi à communione summovit, nostramque communionem habere se non posse noverit, si in hoc perversitatis suæ tramite Apostolicæ doctrinæ contrarius perdurârit. Auctoritate igitur tecum nostræ Sedis adscitâ, vice nostrâ usus, hanc exequeris districto rigore sententiam, ut aut infra decem dies, ab hujus conventionis die numerandos, pravas prædicationes suas scriptâ professione condemnet, & hanc se de Nativitate Christi Dei nostri fidem tenere confirmet, quam & Romana, & tuæ Sanctitatis Ecclesia, & universalis devotio tenet; aut nisi hoc fecerit, mox Sanctitas tua illi Ecclesiæ provisura, à nostro eum Corpore modis omnibus sciat esse removendum. Eadem autem scripsimus & ad sanctos Fratres & Coëpiscopos nostros, Joannem, Rufum, Juvenalem, & Flavianum, ut nota sit de eo nostra, immò Christi divina, sententia.* Harduini Collect. Concil. Tom. I. col. 1323. Paria scripsit Cœlestinus ad Synodum ipsam, verbis, quæ priore num. retulimus. Verùm debent hæc omnia interpretationem accipere ex iis, quæ suprà *cap. III.* §. 4. de modo communicandi Ecclesiarum inter se, speciatim Romani Episcopi cum Alexandrino, & per hunc cum Aegyptiis, dicta sunt. Negatâ igitur Nestorio reliquorum Episcoporum communione, per se fluebat, ejus cathedræ de alio Antistite providendum fuisse, mediante Alexandrino. *b*) Talem excommunicationis & damnationis censuram in virum heterodoxum ejusque scripta ferre pertinebat ad jus omnium orthodoxorum Episcoporum. Cyrillus jam ante Concilium Ephesinum in Alexandrina sua Synodo, quam ex Aegyptiaca diœcesi mense Novembri

vembri anni 430. collegit, Nestorii doctrinam anathematizaverat. Vid. Hardum. *loc. cit. col.* 1283. *seqq.* Quinimò, ùt ex mox relatis verbis Cœlestini Papæ apparet, Nestorius ipse alienos à sua opinione Episcopos excommunicaverat, attamen sine jurisdictionis specie vel obtentu. *c*) Hæc, inquam, omnia fiebant sine superioritatis Ecclesiasticæ usu aut jure. Hàc verà superioritate denique jure suo in Nestorium usa est Ephesina Synodus, juridicam depositionis sententiam in eum ferendo, quæ exstat apud Harduinum *cit. Tom. I. col.* 1422. Ephesinam autem hanc Synodum ne Romani quidem Pontificis Cœlestini, sed Theodosii junioris Imp. authoritate convocatam fuisse, invictè probat Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. V. Dissert. VII. in Sæc. V. pag.* 225. *seqq. edit. Paris.* *d*) Attamen negandum minimè est, quin Cœlestinus, ùt primùm à S. Cyrillo de prævaricatione Nestorii monitus fuerat, jure sui Primatûs usus, in hunc insurrexerit, eum tum ùt hæreticum à communione excludendo, tum Aegypti Episcopos excitando, ut se se modis omnibus huic orthodoxæ fidei eversori opponerent, eum etiam, nisi intra breve tempus resipisceret, suà Sede movendo. Vide Relationem Synodi ad Theodosium & Valentinianum A. A. apud Harduinum *l. cit. col.* 1442. *v. Hujus itaque.* Nemo autem vel mediocriter eruditus asseruerit, eo ævo jus deponendi Episcopos Romano Pontifici competiisse, aut ab eo exercitum fuisse. Vid. *cap. IV.* §. 11. *n.* 2.

3.) Quod ad *CHALCEDONENSE CONCILIUM* pertinet, varia equidem in ejus Actis occurrunt, quæ *prætaxantem* aliquam in Romano Pontifice, tanquam Primate, authoritatem, & jus præsidii in Conciliis universalibus comprobant; ad non propriam & immediatam jurisdictionem in aliarum provinciarum Episcopos. Nonnulli quidem Patrum hujus Synodi in Relatione ad Leonem Papam asserunt, *Imperatores fideles ad ordinandum decentissimè præsedisse;* sed hoc ad externæ disciplinæ regi-

men & constitutionem tantùm spectabat: Scilicet Imperatores Conciliis per se vel suos judices eo fine præsidebant, ut in eis omnia ritè, ordine, atque secundùm præscriptas regulas agerentur, & ne quid turbarum à quoquàm ederetur, aut vis cuiquam inferretur. Vid. infrà *cap. VI.* §. 4. Itaque *a*) præparatoriè quidem ordinaverat LEO Pontifex, *ut Dioscorus non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur*; at cùm Sedis Apostolicæ Vicarius seu Legatus Paschasinus id se in mandatis habere in Concilio proposuisset, gloriosissimi Judices & Commissarii Imperatoris dixerunt: *Quid enim specialiter objicitur Dioscoro reverendissimo Episcopo?* Vicarii Sedis Apostolicæ insistebant, dicentes: *necesse est judicii sui eum dare rationem. Non patimur tantam injuriam nec VOBIS fieri, nec nobis, ut iste sedeat, qui judicandus advenit.* Tandem post plures altercationes interlocuti gloriosissimi judices dixerunt, ut Dioscorus *in medio sederet*, adeo, ut *reo* similis magis haberetur, quàm *judici*. Atque hoc modo præliminaris hæc controversia sedata fuit. *b*) Non à *solo* Romano *Pontifice*, sed à *tota Synodo* Dioscorum depositum fuisse, Gesta Actionis III. manifestè probant. Scilicet, cùm absentibus Commissariis Imperialibus ex relatione trium Episcoporum ad id deputatorum appareret, Dioscorum tertiò vocatum nolle se Concilio sistere, nec accusatoribus respondere, Paschasinus Vicarius Apostolicæ Sedis petivit à Synodo: *Quo igitur dignus est ita contemnens?* Sancta Synodus dixit: *indignatione, quæ contra inobedientes à SANCTIS REGULIS constituta est.* Et Stephanus Ephesi Episcopus addidit: *Hoc consequens est, ut, qui SECUNDUM SANCTOS CANONES vocatur, eosdem CANONES conculcavit, EORUM SENTENTIÆ subjaceat.* Harduini Collect. Concil. Tom. II. col. 343. Id ipsum omnes Episcopi dixère, depositionem Dioscori sine nova dilatione postulantes. Ex decreto igitur Synodi procedentes Vicarii Sedis Apostolicæ declarârunt, *manifesta esse*,

esse, quæ à Dioscoro quondam Alexandriæ magnæ Episcopo commissa sunt ADVERSUS SANCTARUM REGULARUM ORDINEM & Ecclesiasticam disciplinam &c. His præmissis iidem Vicarii in depositionis Sententiam præiverunt, dicentes: *Unde sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus magnæ & senioris Romæ* Leo &c. ùt suprà n. 1. Prolatâ sententiâ iidem Vicarii dixêre: *Igitur sancta hæc & magna SYNODUS, QUÆ PLACENT REGULIS, super memorato Dioscoro DECERNAT.* Harduinus l. cit. col. 346. Post hæc singuli Episcopi sua suffragia dederunt, & unanimi consensu, licèt dolentes, sententiam in Dioscorum conceptam probârunt, ejus præsertim contumaciam allegantes. Evidens autem est, quòd Episcopi supponerent, eum *à Synodo*, non autem *à solo Leone* damnatum. Quinimò, ne ullam ii quidem Leonis aut Vicariorum ejus mentionem facientes, Dioscori damnationem solis adscribebant Episcopis: Sic Simeon Episcopus Metropolitanus *Amydenæ civitatis dixit*; *Concors & ego sum REGULARITER GESTIS super damnatione Dioscori, quondam Episcopi Alexandriæ magnæ civitatis, à sanctissimo ac beatissimo Anatolio Archiepiscopo Constantinopolitanæ civitatis novæ Romæ, & sanctissimis & Deo amantissimis Episcopis in hoc sancto Concilio congregatis, alienum JUDICANS eundem Dioscorum ab omni Episcopali dignitate & ministerio.* Harduin. col. 351. Plura sub hac verborum formula occurrunt Episcoporum suffragia. Hinc & sententia insinuata fuit Dioscoro, nec non Clero Alexandrino sub nomine *sanctæ & magnæ & universalis Synodi, quæ gratiâ Dei secundùm constitutum piissimorum & Dei amantissimorum Principum nostrorum collecta est in Chalcedonensium civitate*; diciturque in formulâ insinuationis, utì & in edicto, quo Constantinopoli sententia publicata fuit, Dioscorum *à sancto & universali concilio esse ab Episcopatu depositum, & ab omni ecclesiastica functione submotum.* Harduin. col. 378. *c*) Ortâ inter Patres circa defi-

definitionem fidei disputatione, placuit Imperatori, re ad ipsum delatâ, uti & antea à Judicibus suggestum fuerat, convenire sex Episcopos Diœcesis Orientalis; & tres ex qualibet alia, cum Anatolio Episcopo Constantinopolitano & Vicariis Sedis Apostolicæ, qui definitionem fidei conciperent, *vel si hoc non placeret, singuli fidem suam per suum Metropolitam manifestam constituant, ut nulla similiter dubietas aut discordia relinquatur; si autem neque hoc vestra velit Sanctitas* (ait Imperator) *cognoscite, quia in partibus Occidentalibus habet fieri Synodus, eò quòd Religiositas vestra hic noluit de vera & orthodoxa fide indubitanter definire.* His positis multùm clamaverunt Episcopi, qui definitionem fidei antè conceperant, aut conceptam probârant, dicentes: *aut definitio persistat, aut discedimus. Petimus recitari definitionem, & ii, qui contradicunt, & non subscribunt, ipsi ambulent*, scilicet ad partes Occidentales, ubi Synodum habendam Imperator minabatur. Alii econtra clamabant: *Qui contradicunt, manifesti fiant. Qui contradicunt, Nestoriani sunt. Qui contradicunt, Romam ambulent;* nimirum ad Synodum. Tandem animis mitigatis, juxta primum medium ab imperatore propositum, electi fuêre è singulis Diœcesibus Episcopi, qui unà cum Anatolio Constantinopolitano Antistite, & Vicariis Sedis Apostolicæ, de fidei definitione tractarent; fuitque concepta per hos definitio, prælecta, & à Patribus probata. Vid. Harduin. *cit. Tom. II. col.* 450. *seqq.* *d*) Prostat relatio Synodalis in sæpe citati Harduini *Tom. II. col.* 655. *seqq.* In ea Patres nullam petunt confirmationem Decretorum, quæ fidem concernunt, aut Dioscori depositionem, rati, satis esse, quòd Leonis Epistolam prælucentem, ipsumque Papam sibi *ut membris Caput præsidentem, ac spiritu præsentem, ac penè in Legatis visum* habuissent. Itaque quod hæc nihil ampliùs desiderabatur; adeo, ut mox absoluto Concilio, tanquam re confectâ & exploratâ, omnem de fide conten-

ten-

tentionem interdicerent. Interim haud diffitendum, quòd Pontifex, authoritatis suae commendandae multùm studiosus, *non petitam* Concilii confirmationem fuerit impertitus; quâ autem occasione id factum, ipse S. Leo exponit: Cùm occasione improbati ab eo Canonis XXVIII. (quo certa privilegia Episcopo Constantinopolitano tribuebantur, quae sibi praejudicare Romanus existimabat) nonnulli sparsissent, ipsam Chalcedonensem Synodum ab eo improbari, haec scripsit ad Antistites in eâ congregatos Epist. 87. aliàs 61. *Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrùm quae in Synodo Chalcedonensi per unanimitatem vestram de fide statuta sunt, approbem: haec ad omnes Fratres & Coepiscopos nostros, qui praedicto Concilio interfuerunt, verba direxi, ut omnium fidelium corda cognoscant, me non solùm per Fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium, propriam vobiscum iniisse sententiam; in sola videlicet fidei causa adversùs malignos interpretes &c.* Ejusdem generis est, quod in Codice Encyclio ad idem Chalcedonense Concilium cap. XXV. apud Harduinum col. 737. ad Leonem Imp. scripsit Agapitus Episcopus Rhodiorum: *Penè omnes Occidentalium partium Episcopi consentientes sibimet, & pariter decernente sanctissimo atque beatissimo Leone, Romanae Urbis Archiepiscopo, litteris propriis, & oris sui confessione ea, quae ab ipsis sanctis Patribus Chalcedonense collectis interpretata sunt, confirmaverunt atque consignaverunt.* Scilicet stylo Ecclesiastico *confirmantur* decreta non modò ab *aequalibus*, sed passim etiam ab *inferioribus*; & speciatim non tantùm à Romanis Pontificibus Conciliaria decreta, sed & vicissim à Conciliis etiam particularibus decreta summorum Pontificum confirmata leguntur; quod eruditè demonstrat Ill. Bossuetus *Defens. Declar. Gall. Parte II. Lib. XIII. cap. 2.*

4.) Quoad ea, quae in *CONCILIO LATERANENSI* anni 649. gesta & relata sunt, nec negari potest, nec dubitari debet, quin ad universalis Ecclesiae Primatem ejus-

que officium pertineat, primariam sollicitudinem suam ad hoc intendere, ut fides per omnes Ecclesias illibata permaneat, exstirpentur hæreses, refragantes damnentur. Quòd si hæreseos malum latiùs serpere velle videatur, neque Episcopi, in cujus diœcesi ea nata est, authoritas ad illam supprimendam sufficiat, expedit, ut damnatio summæ Sedis accedat, cujus exemplum particulares Ecclesiæ reverenter & faciliùs sequuntur. Verùm hæc unius in alterum sacram superioritatem propriè talem, seu *jurisdictionem*, haud involvunt, sed unicè *ad fidei tutelam* (quæ omnes Episcopos peræque tangit) & ad excommunicationis indolem (quæ sine omni jurisdictione esse, & in hæreticos à quovis Episcopo ferri potest) pertinent. Si tamen pertinacius sit malum, ita, ut ne summi quidem Pontificis authoritate tolli valeat, ad Universale Concilium, tanquam ultimatum judicem, revertendum est. Præterea verum fixumque manet, in rebus quibuscunque maximi momenti, à quibus salus Corporis dependet, nihil *sine Primatis accessu*, & quantum fieri potest, *assensu*, statuendum esse.

5.) Quæ n. 1. ex *FLORENTINO CONCILIO* relata sunt, ea sic primus, & perperam, an. 1626. ex sinistra Græci exemplaris versione Romæ edidit Abrahamus Cretensis, nimirum: *Quemadmodum etiam in actis Conciliorum Oecumenicorum, & in sacris Canonibus continetur.* Quando econtra, reverente Flavio Blondo Eugenii PP. IV. Scribâ, & hanc ob causam minimè suspecto, in *Decad. III. Lib. X.* sic legendum est: *Quemadmodùm ET in Gestis Oecumenicorum Conciliorum, ET in sacris Canonibus continetur.* Expressionem Blondi non solùm probant Marcus Vigerius Cardinalis *in Decachordo Chorda X.* Joannes Roffensis *in Art. XXV. Contra Lutheranas assertiones,* Joannes Eckius *de Primatu Petri Lib. II. cap. 25.*, & Albertus Pighius *de Eccles. Hierarchia Lib. IV. cap. ult.*; sed & apertè firmat textus Græcus in verbis: καθ' ὃν τρόπον

καὶ

καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι διαλαμβάνεται. Id eſt: *Juxta eum modum, qui & in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur.* Talis igitur eſt Romani Antiſtitis per univerſam Eccleſiam poteſtas, atque ita exercenda, *quemadmodum* tum *in geſtis* Oecumenicorum *Conciliorum*, tum in ſacris *Canonibus* (non verò uti in falſis Decretalibus) *continetur.* Scilicet repetita illa particula &, &, *καὶ, καὶ*, regendæ Eccleſiæ rationem definit, ac circumſcribit, atque aliam quamlibet propoſitam excludit. Quod ipſum adhuc luculentiùs apparet ex mutuis Græcorum & Latinorum concertationibus, quæ Decreti ſanctionem antecedunt, ejuſque formæ auſam dederunt. Evacuatis his diſputationibus, in duo finaliter puncta à Græcis & Latinis Patribus convenitur, eaque ſtatuuntur: Primum, ut in aſſerendo Romani Pontificis Primatu *de dictis Sanctorum* (quod volebant & urgebant Romani) nulla fiat mentio: Alterum, ut ſummi Pontificis Primatus retineatur talis, qualis & in *Actis Conciliorum Oecumenicorum*, & in *ſacris Canonibus* aſſertus reperitur. Porro Florentini Patres Oecumenicas Synodos ſeptem priores intelligunt, ſiquidem hæc Florentina, quando primùm ab Abrahamo Cretenſi edita, & Clementis VII. Papæ privilegio munita eſt, ſe *octavam* Oecumenicam inſcribat. Conferatur P. de Marca *de C. S. & J. Lib. III. cap. 8. n. 5.* Natalis Alexander *Hiſt. Ecleſ. Tom. VIII. pag. 584. edit. Pariſ.* His de ſe ipſis ſat luculentis, tria adhuc momenta ſubjungenda veniunt: Primum: quòd ipſo agnoſcente Bellarmino Lib. II. de Concil. cap. 13. *Concilium Florentinum non ita expreſſè hæc definiverit:* Alterum: quòd Patres Concilii Tridentini nullatenùs crediderint, capitalem illam quæſtionem, quam hic tractamus, quæque tam fervidè in eodem Concilio agitata fuit, in Florentina Synodo favore Papæ fuiſſe deciſam. Vid. ſuprà *cap. I. §. 8.* Tertium: quòd in eadem Tridentina Synodo à Gallis pernegatum fuerit,

 rit,

rit, Florentino inter Generalia Concilia locum dandum esse; quippe quod *ex quibusdam Italis & quatuor solùm Græcis Patribus* compositum fuit. *Florentinam sola Gallia pro Oecumenica nunquam habuit*, inquit Didacus Payva in Defensione Trid. fidei Lib. I. pag. 179. Adde Launoium Tom. III. Part. 2. pag. 447.

6.) Sicut *CONCILIUM TRIDENTINUM* studiosè cavit, ne primariam illam de summi Pontificis authoritate quæstionem, cujus ausas toto cap. III. exposuimus, decideret, & immediato Episcoporum juri præjudicium ferret, uti vidimus *cap. I.* §. 8. & porro videbimus *cap. VII.* §. 2., ita nihil eidem tribuit, quod superiorum Conciliorum hac in parte sanctionibus quidquam superaddat, quemadmodùm solidè demonstrat Natalis Alexander *cit. Tom. VIII. p.* 654. & 692. Cæterùm quæ ejusdem Concilii *Sess. XIV. de Pœnit. cap.* 7. de reservatione certorum graviorum criminum declarantur, ea generaliora sunt, nec exprimunt, à quo, & quibus gradibus, ac quoad quas partes, suprema hæc potestas Romano Præsuli in universa Ecclesia tradita fuerit; nihilque impedit, quominùs credamus, reservandorum nonnullorum graviorum peccatorum potestatem ab Ecclesia, seu Concilio supremo, Pontifici permissam fuisse eâdem ratione, quâ illi tributa fuit facultas dispensandi in quibusdam constitutionibus Conciliorum; de quo vide infrà *cap. V.* §. 5. item *cap. VII.* §. 6. *n.* 6. Adde etiam *cap. VI.* §. 1. *n.* 5.

7.) Dum sic gravioribus argumentis, quæ à *Conciliorum* actis & decretis petuntur, solidè satisfit, facile erit Lectori ex iisdem genuinis principiis satisfacere reliquis Transalpinorum objectionibus, ab authoritate *Patrum*, *Pontificum*, quin & enuntiatione nonnullorum *Imperatorum*, petitis. Negandum interim non est, quin continuus ille usus universalis Primatûs Romani multis privatis, quin & ipsis summis Pontificibus, ansam dare potue-

potuerit credendi & ſcribendi, his univerſalem quandam ac propriam per totam Eccleſiam, & in ſingula ejus membra Epiſcopalem jurisdictionem competere. At hæc nihil poſſunt adverſus inſtitutum Chriſti, & veram Eccleſiæ œconomiam. Cùm in Florentina Synodo Seſſ. XXV. de ſanciendâ Romani Pontificis dignitate *per dicta ſanctorum Patrum* ageretur, Græci Latinis reſtiterunt: *Hoc etiam*, addunt Acta, *non placuit Imperatori* Orientis, qui, *AN SI QUIS*, *inquit*, *SANCTORUM IN EPISTOLA HONORET PAPAM, EXCIPIET HOC PRO PRIVILEGIO?* Itaque ſepoſitis à definienda authoritate Papæ *Sanctorum dictis*, Synodus ad *Oecumenicorum Conciliorum* geſta, & *ſacros Canones*, ſe duntaxat recepit, ex quibus illa demum comprobetur.

8.) Ut nihil quod ad hanc materiam pertinet, relinquamus intactum, addimus formulam Profeſſionis fidei à Pio IV. PP. præſcriptam, & orbis Catholici reverentiâ conſecratam, hoc tenore: *Agnoſco Sanctam, Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram; Romanoque Pontifici B. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario veram obedientiam ſpondeo ac juro.* Quod ad verba *Sanctæ, Catholicæ & Apoſtolicæ ROMANÆ Eccleſiæ* attinet, illud lumen ac interpretationem accipit ex iis, quæ obſervavimus *cap. I.* §. 9. *n.* 1. *v. Utitur.* De qualitate *Matris & Magiſtræ* egimus *cap. III.* §. 6. Quantùm ad *Obedientiam* Rom. Pontifici debitam, conſtat imprimis, non omnem obedientiam ſupponere aut involvere ex oppoſito jurisdictionem. Hoc apparet in Patre, Hero, Magiſtro &c. Sic ſcripſit ad Innocentium IV. Papam Robertus Epiſcopus Lincolnienſis apud Matthæum Pariſ. ad an. 1253. *Noverit Diſcretio veſtra, quòd mandatis Apoſtolicis AFFECTIONE FILIALI devotè & reverenter OBEDIO. His quoque, quæ mandatis Apoſtolici adverſantur, PATERNUM ZELANS HONOREM, adverſor & obſto. Ad*

utrumque enim teneor ex divino mandato. Et S. BERNARDUS Lib. III. de Confiderat. ad Eugenium P. P. cap. 1. *Numquid non & villa villico, & parvus dominus fubjectus eft pædagogo? Nec tamen villæ ille, nec is fui domini dominus eft. Ita & tu præfis ut provideas, ut confulas, ut procures, ut ferves. Præfis ut profis; præfis ut fidelis fervus & prudens, quem conftituit Dominus fuper familiam fuam. Ad quid? Ut des illis efcam in tempore, hoc eft, ut difpenfes non imperes &c.* Utcunque autem verba hujus Profeffionis, & in ea expreffæ Obedientiæ accipiant Romani, non poterit malè verti Epifcopis, aliisque Presbiteris & Clericis, fi eam intelligant ac jurent conformiter ad tenorem & mentem prælaudati Canonis Florentini, fcilicet *juxta eum modum, qui in geftis œcumenicorum Conciliorum, & in facris Canonibus continetur.* Archiepifcopus olim in receptione Pallii Rom. Pontifici non aliter obedientiam promififfe, quàm *fecundùm Canones*, obfervat & probat Natalis Alexander *Hift. Ecclef. Tom. VI. pag.* 117.

9.) Editores noviffimi Operum GREGORII M. Benedictini Congregationis S. Mauri *Tom. IV. pag.* 251. tradunt, ab eodem S. Gregorio facram jurisdictionem per univerfam Ecclefiam exercitam fuiffe, in Africa, Aegypto, Afia, inter ipfos Conftantinopolitani Patriarchatûs fines. Scilicet 1.) in caufa Monachorum Ifauriæ. *Lib. IX. Epift.* 59. *Lib. III. Epift.* 53. *Lib. IV. Epift.* 32. 2) Caufam Petri Epifcopi Africani Colombo in Numidia Epifcopo judicandam committendo. *Lib. VI. Epift.* 37. 3.) Similiter Urficini Taurinæ civitatis Epifcopi Syagrio Auguftodunenfi, nec non 4.) Januarii Malacitani Epifcopi, alteriusque Præfulis, Stephani nuncupati, Joanni Defenfori delegando. *Lib. IX. Epift.* 115. *Lib. XIII. Epift.* 45. 5.) Paulum in Africa Epifcopum, à Gennadio Patricio accufatum (cùm ipfe, ut judicio Papæ fe fifteret, Romam veniffet, nec ex altera parte idonei accufatores comparerent) remittendo. *Lib. VII. Epift.*

Epist. 2. Denique 6.) Joannis Episcopi primæ Justinianæ in Illirico & Primatis ordinationem, petentibus id provinciæ Episcopis, confirmando, eundemque pallio donando. *Lib. II. Epist.* 22. *&* 23. Verum re curatiùs inspectà disparebit omnis idea jurisdictionis propriè dictæ ex his factis apparenter resultans.

Ad Primum. Cùm quendam ex Monachis Isauriæ, sacerdotii dignitate insignem, in ecclesia Constantinopolitana fustibus cæsum fuisse Gregorius accepisset, scripsit semel atque iterum ad Joannem Patriarcham CP. ut criminis perpetrati veritatem exploraret. Illi dissimulanti, & facti ignorantiam affectanti, reposuit Gregorius: *Quid deterius esse potest, quàm ut agantur talia adversùs servos Dei, & ipse nesciat qui præsto est. Quæ ergo potest esse Pastoris excusatio, si lupus oves commedit, & pastor nescit?* His aliisque Pontifex Joannem ad saniora consilia revocare studens, eum hortatur ad observantiam Canonum, qui episcopos Pastores esse volunt, non percussores: *Nova* enim *& inaudita*, inquit, *est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem: Si autem Canones non custoditis,* & *majorum vultis statuta convellere, non cognosco qui sitis.* Ad extremum suadet, ut emendato juvene totius mali artifice, rejectisque ejus consiliis, Monachos à se malè habitos in suis ordinibus recipiat, eisque pacem præbeat. Sabiniano quoque suo apud Mauricium Imp. Legato præcepit, ut de eodem negotio Patriarcham sui officii admoneret. Illum statim non præbuisse aurem satis indicat alia Epistola ad Narsem Patricium, in qua *De causa*, inquit, *Presbiterorum, quæ cum fratre meo & C episcopo, viro reverendissimo Joanne Patriarcha agitur, ipsum, puto, adversarium patimur, quem asseris velle Canones custodire. Caritati autem tuæ breviter fateor, quia omni virtute & omni pondere eamdem causam auxiliante omnipotente Deo, exigere paratus sum. In qua si videro Sedi Apostolicæ Canones non servari, dabit Omnipotens Deus quid contra contemtores ejus faciam.* Vide Episto-

Epistolas suprà citatas. Sic sanè potuit & debuit Rom. Pontifex vi Primatialis officii hortari Archiepiscopum CP. muneris sui pastoralis, cui deesse videbatur, & observantiæ Canonum; poterat etiam in casu certæ, scandalosæ, & perdurantis prævaricationis, communionem cum eo rumpere, uti diximus *cap. III.* §. 4. Et hoc sensu verè scripsit S. GREGORIUS *Lib. IX. Epist.* 59. Joanni Syracusano occasione Primatis Byzareni in Africa: *Si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei* (Sedi Apostolicæ) *Episcopus subjectus non sit.* Attamen in continenti subjungit: *Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humilitatis æquales sumus.*

Ad 2dum. Remisit in cit. Epistola ad Columbum Numidiæ Episcopum GREGORIUS quendam Petrum nomine, qui se Episcopum fuisse asserebat, atque causæ suæ remedium à Gregorio postulaverat, ut *ei servet quidquid justum canonicumque fuerit, quatenus & rectitudinis vigor à vobis in omnibus impleatur, & causa ipsius secundùm Dei timorem, & ECCLESIÆ videatur REGULAS judicata.* In quo recursu quid amplius pro jure & jurisdictione Rom. Pontificis habeatur, quàm in illo SS. Athanasii, Joannis Chrysostomi & aliorum, de quo infrà §. 9., equidem non video; imò minus.

Ad 3tium. Scripsit eâ Epistolà ad Syagrium Augustodunensem Episcopum GREGORIUS, ut Segusienses Taurinensis diœceseos parochias (quas Guntramnus Rex, postquam eum tractum suis ditionibus adjecerat, Taurinensi Episcopo deinceps subesse noluit, sed ad novum Maurienæ Episcopatum referri jussit; eò quòd Taurinum in potestate Longobardorum adhuc esset) illi restitui faciat, his eum verbis interpellans: *Præ cæteris fraternitatis tuæ sollicitudo pro nostra commendatione, ac divinæ considerationis intuitu, in ejus se enixiùs defensione impendat, & à suis illum ampliùs contra rationem remotum esse parochiis non permittat; sed tam per se, quàm supplicando præ-*

præcellentissimis Regibus, quos vos in nullo credimus contristare, id peragat, ut & hoc quod malè factum est, corrigatur, & quæ violenter ablata sunt, veritate patrocinante reddantur. In his omnibus adhuc minùs apparet quidquam, quod arctissimos Primatis, pro bono & pace Ecclesiæ, ùt decet, solliciti, fines transgrediatur.

Ad 4tum. Habet causa Januarii Malacitani Episcopi aliquid speciale, quod in *Exemplo legis Joanni Defensori eunti in Spaniam*, Gregorianæ Epistolæ, de qua agitur, subjuncto, sic exprimitur: *Contra hæc si dictum fuerit, quia nec Metropolitam habuit nec Patriarcham, dicendum est, quia à Sede Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum caput est, causa hæc audienda ac dirimenda fuerat, sicut & prædictus Episcopus petiisse dignoscitur, qui Episcopos alieni Concilii habuit omnino suspectos.*

Ad 5tum. Ex Epistolâ 2. Libri VII. ad Columbum Antistitem Numidiæ scriptâ, videmus equidem, Paulum quendam Episcopum Romam venisse, ad se purgandum super quibusdam imputatis, non comparentibus autem idoneis adversùs illum actoribus, sine ulteriore causæ discussione ac judicio remissum esse. Sed quis inde inferet adversùm ea, quæ *cap. IV.* §. 8. & 11. evidenter demonstramus, ad jura & jurisdictionem Romani Pontificis tum pertinuisse, Episcoporum causas Romam promiscuè evocare; ibidemque agere & definire?

Ad 6tum. Notum est, nullam esse regionem exteram, in quam tantum authoritatis sibi tribuerint summi Pontifices ac in Illiricum. Non mirum ergo, si nonnulla ibidem extent Romanæ potestatis exempla, quæ alibi frustra quæsiveris. In citatâ hic Epistolâ 23. scribit Joanni Pontifex: *Pallium pro more transmisimus, & vices vos Apostolicæ Sedis agere iteratâ innovatione decernimus &c.* De hoc egimus cap. IV. §. 1. n. 2. Porro ex confirmatione Episcopi primæ Justinianæ deducat quisquis volet,

volet, eo jam ævo in more fuiſſe, electionum & ordinationum Epiſcopalium confirmationem à Papa petere. Vid. *cit. cap. IV.* §. 3. & 4.

Hæc ſingulatim & paulò uberiùs dilucidare fuit operæ pretium: tum ut faciliùs intelligeretur, veris his monumentis (quæ ſibi ſolis relicta nec univerſalem monarchiam, nec jurisdictionem propriè talem evincunt) falſa Iſidori quodammodo fulciri, & aliquâ ſimilitudinis ſpecie ſuſtineri potuiſſe: tum ut aliis ejusmodi exemplis, in antiquitate fortè obvenientibus, congruâ interpretatione ſuccurri valeat.

§. V.

Romanus Pontifex communibus Eccleſiæ legibus obligatur.

An & qualiter in iis diſpenſare valeat?

Quomodo id poſſint Epiſcopi?

Regiminis in Eccleſia à Deo conſtituti Chriſtus abſolutus Dominus & Monarcha eſt, juxta illud: *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem ſanctum ejus* Pſ. 2. v. 6. Quo etiam ſenſu Eccleſia regnum ejus nuncupatur Luc. I. v. 33. *Regni ejus non erit finis.* Sed regimen illud, quod à Chriſto *hominibus* traditum fuit, *miniſteriale tantùm* eſt, legibúsque à Chriſto poſitis adſtrictum, juxta illud S. Pauli 1. Corinth. Cap. 4. v. 1. *Sic nos exiſtimet homo ùt miniſtros Chriſti ac diſpenſatores myſteriorum Dei.* Itaque, ſicuti reliquis Apoſtolis, ita & Petro, quæ liganda erant, ligandi, quæ ſolvenda, ſolvendi, à Chriſto datum eſt *miniſterium;* non, quæ liganda, ſolvendi, & quæ erant ſolvenda, ligandi conceſſa facultas. Multò minùs illis facere licuit, quod Chriſtus ſuo exemplo non docuit; ipſe autem ſolvere legem non venit, ſed adimplere. Quare cùm Petrus aliquando aliter ageret, Paulus, licèt in converſione adhuc novitius, ei in faciem reſiſtere non timuit; ille verò ſui junioris

ris increpationem ſuſcipiens, quod plus juſto fecerat, diligenter correxit. Quotquot etiam Petri ſucceſſores noverunt, miniſterium ſibi à Deo creditum eſſe ad *ædificationem*, non ad *deſtructionem*; non contra veritatem, ſed pro veritate: quotquot agnoverunt, ſe, ſi ſuâ poteſtate adverſùs regulas, pro bono regimine Eccleſiæ ſummâ ſapientiâ conditas, id eſt, contra Canones, uterentur, adverſùs monitum ſapientis ſepem diſſipare, & unâ manu deſtruere, quod Apoſtoli, quod Patres tanto laborum, ſanguinis & vitæ impendio alterâ manu conſtruxerunt: totidem etiam faſſi ſunt ſuam obligationem, Chriſti & univerſalis Eccleſiæ inſtitutis ac Canonibus, pro bono regimine ejusdem ſacræ Reip. legitimâ authoritate conditis, ſe ſe conformandi. Ex pluribus vide eorum ſaltem loca, quæ hanc in rem collegit Gratianus *Cauſ. XXV. Quæſt.* 1. Sed utinam hoc ſciviſſent, & agnoviſſent omnes! Non potuiſſent eo caſu delecti à Paulo III. Cardinales & Prælati in celebri ſuo Conſilio dicere: „ Quoniam Sanctitas Tua probè noverat, principium horum malorum inde fuiſſe, quòd nonnulli Pontifices, tui prædeceſſores, prurientes auribus, ut inquit Paulus Apoſtolus, coacervaverunt ſibi Magiſtros ad deſideria ſua, non, ut ab iis diſcerent, quid facere deberent, ſed, ut eorum ſtudio & calliditate inveniretur ratio, quâ liceret id, quod liberet: Inde effectum eſt, præterquàm, quòd principatum omnem ſequitur adulatio, ùt umbra corpus, difficilimùsque ſemper fuit aditus veritatis ad aures Principum, quòd confeſtim prodirent Doctores, qui docerent, Pontificem eſſe dominum beneficiorum omnium . . . . Ita, quòd voluntas Pontificis, qualiscunque ea fuerit, ſit regula, quâ operationes ejus, & actiones dirigantur: Ex quo procul dubio effici, ut quidquid libeat, id etiam liceat. Ex hoc fonte, Sancte Pater, tanquam ex equo Trojano, irrupêre in Eccleſiam Dei tot abuſus, & graviſſimi morbi, quibus nunc conſpicimus, eam ad deſperationem ferè ſalutis laborâſſe, & manâſſe harum rerum famam ad infideles usque. “ Nec ſcripſiſſet Hadrianus VI.

 in

in mandatis, quæ suo in Germaniam Legato Francisco Cheregato dedit: *Scimus, jam aliquot annis in hac sanctâ Sede multa abominanda fuisse, abusus in Spiritualibus, excessus in Mandatis, omnia in perversum mutata.*

Didicerant hi viri egregii, non in Romanæ Curiæ Schola, sed ex Romanæ Ecclesiæ Traditione, Christi Ecclesiam jure, non authoritate, canone, non arbitrio proprio, regi. Quamobrem mirum nemini videri debet, authoritati, & proprio arbitrio ab ipsis adscribi quæcunque mala in Ecclesiam irruperant; & remedium opportunius, efficaciusque pestiferæ huic contagioni nullum adhiberi posse, quàm si Ecclesia sacris duntaxat regatur canonibus, nec ab iis recedatur, nisi ex tali causâ, quàm ipsa eorundem canonum conditrix Ecclesia probâsset. Hanc in sacrâ Dei Civitate œconomiam toties Tridentina Synodus agnovit, & probavit, quoties commendavit & ursit veterum verorúmque Canonum restitutionem, & observantiam. Hoc fecit *Sess. VI. de Ref. Cap.* 1. *Sess. XXII. de Ref. Cap.* 1. *Sess. XXIII. de Ref. Cap.* 7. *& Cap.* 16. *Sess. XXV. Cap.* 18. Porro nemini sano in mentem veniet, Patribus Concilii Tridentini eum fuisse animum, ut sic restitueretur antiquorum Canonum vigor, quatenus illi quidem observarentur ab omnibus, à solo autem Romano Pontifice (qui tamen illorum à Deo Custos constitutus est) non servarentur, nisi quatenùs ipsi visum esset, licèt bonis omnibus, & ipsimet universali Ecclesiæ, eos in tali casu servandos esse videretur. Nos certè hâc in parte, relictâ Curiâ adulatrice, Apostolicam Sedem venerandam, suspiciendámque arbitramur, quæ B. Petrum sapienter imitatur & subsequitur. Hic primus Romanorum Pontifex, ùt Chrysostomus Homilia III. in Apostolorum Acta scribit: *facit omnia ex communi Discipulorum sententiâ, nihil auctoritate suâ, nihil cum imperio.*

Locupleti huic, & certæ Romanæ Ecclesiæ Traditioni in cumulum adiicimus professionem fidei, quam neoelectus summus Pontifex quondam emittebat, cùm inaugura-

gurraretur ; & proſtat in veteri Romanæ Eccleſiæ Diurno, hoc tenore : „ Ego N. miſericordià Dei Presbiter electus „ futurúsque per Dei gratiam humilis Apoſtolicæ Sedis Antiſtes, tibi profiteor, beate Petre Apoſtolorum Princeps, ... Diligentiùs autem & vivaciùs omnia Decreta prædeceſſorum Apoſtolorum noſtrorum Pontificum, „ quæque vel ſynodaliter probata ſunt, confirmare, & indiminutè ſervare, & ſicut ab eis ſtatuta ſunt, in ſui vigoris ſtabilitate cuſtodire, quæque vel quòsque condemnàrunt, vel abdicarunt, ſimili auctoritatis ſententià condemnare, diſciplinam, & ritum Eccleſiæ, ſicut inveni, & à ſanctis prædeceſſoribus meis traditum reperi, illibatum cuſtodire &c. &c. " In hac fidei profeſſione abſolutæ authoritati, & proprio motui, quo ſacris canonibus derogatur, nihil relinquitur. Sed ejus præſtatio jam dudum exolevit.

1.) Quæ hoc §. 22. addimus, tantæ ſunt evidentiæ, ut ne ab ipſis quidem Romanæ Curiæ adulatoribus pernegari valeant. Interim illi ſibi imaginantur, ſingulare ſe eidem Curiæ obſequium præſtare, ſi quàdam hìc utantur diſtinctiunculà, de indole earum, quarum meminimus *Cap. I.* §. 1. *n.* 10., aſſerentes, ſummos Pontifices eſſe, & profiteri ſe ſubjectos Canonibus quoad vim *directivam*, non quoad *coactivam*. Itaque nolentes volentes agnoſcunt, Papam, quotiescunque contra Canones, univerſalis Eccleſiæ uſu & authoritate receptos, agit, peccare quidem in Deum, & Eccleſiam; attamen, ut ſe eisdem canonibus accommodet, eum cogi non poſſe contendunt. Nos de *directà* coactione agemus *cap. VI.* §. 1. & 16. de *indirectà* hìc ſolùm memoramus, *a*) Quòd, quemadmodum confitentibus omnibus Pontifex adverſùs Canones agens peccaret, ita & malè ageret Epiſcopus, aut quicunque alius ejus ordinationem ſacris Canonibus, præcipuè Tridentino *Seſſ. XXV. Can.* 18. adverſam, v. g. diſpenſationem, exequens;

 nam

nam & illi peccant, qui malè agentibus consentiunt; consequenter hanc illi non tantùm non debeant, sed nec possint exequi. *b*) Quòd adversùs similia, in sacros Canones attentata detur locus remediis juris, quæ *Cap. IX.* asserimus, scilicet Retentio bullarum, Appellatio ab abusu, legitima Resistentia &c.

2.) Omnes sciunt, quòd incidant interdum causæ, ob quas à Jure communi, atque à canonibus, vel à canonum litterâ, recedendum videatur. Necessaria tunc est in Ecclesiâ potestas, easdem leges interpretandi, earundem rigorem paternâ indulgentiâ mitigandi, demùm dispensando ab eis recedendi. Hoc cum prudentiâ & discretione facere, non est contra canones, sed maximè juxta eosdem. Illud verò sine discretione, & sine tali ratione, quæ ipsosmet legislatores ad aliter in & pro illo particulari casu, si illum prævidissent, disponendum motura fuisset, agere circa canones, spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ consecratos, esset illos apertè violare. *Non debet reprehensibile judicari, si secundùm varietatem temporum statuta quoque varientur humana; præsertim, cùm urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit; quoniam ipse Deus ex iis, quæ in veteri Testamento vetuerat, nonnulla mutavit in novo,* inquit Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III. cap. 50. Cum hoc si conjungantur quæ Concilium Tridentinum circa materiam Dispensationum declaravit, omnia, quæ ad hanc rem pertinent, exhausta credentur; dummodò (quod optandum) pari sanctitate impleantur, & serventur, quæ à duobus his generalibus Conciliis ordinata sunt. Sic autem Tridentinum Sess. XXV. de Ref. cap. 18. *Sicuti publicè expedit legis vinculum quandoque relaxare, ut pleniùs, evenientibus casibus & necessitatibus, pro communi utilitate satisfiat; sic frequentius legem solvere, exemplóque potiùs, quam certò personarum, verúmque delectu petentibus indulgere, nihil aliud est, quàm unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter*

propter sciant universi, Sacratissimos canones, exactè ab omnibus, & quoad fieri poterit, indistinctè observandos. Quòd si urgens justáque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse; id causâ cognitâ, ac summâ maturitate, atque gratis, à quibuscunque, ad quos dispensatio pertinebit, præstandum; alitérque facta dispensatio subreptitiæ censeatur. Igitur duæ tantùm sunt causæ dispensandi, *Necessitas* & *Utilitas*; qualis autem hìc intelligatur utilitas, S. BERNARDUS Lib. III. de Consid. cap. 4. explicat, nimirùm: *Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio: ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis: utilitas dico COMMUNIS, non PROPRIA; nam, cùm nihil horum est, non planè FIDELIS DISPENSATIO, sed CRUDELIS DISSIPATIO est.*

3.) Eadem fermè in Ecclesia fuêre fata juris *dispensandi*, ipsarúmque dispensationum, quæ juris *reservandi* majores causas. Per tria prima sæcula Episcopi, nullo Romano Pontifice, nullo Provinciali Concilio interveniente, eas concedebant: ubi verò Concilia frequentari cœperunt, Episcopis consultissimum visum est, si ad ea dispensationes, tunc admodùm raræ, referrentur. Posteà sensim ad Pontificem traductæ sunt, in iis etiam causis, in quibus ab Episcopis, & Synodis dispensari posse, nemo dubitabat; ita, ut sæculis IV. & V. etiam ab Africanâ Ecclesiâ, & ab Oriente Romanis Pontificibus pro dispensationibus supplicatum fuisse, pluribus exemplis demonstret Thomassinus *Part. II. Lib.* 3. *cap.* 24. Eo non obstante, à Sæculo VI. ad XII. usque, Episcopi & particulares Synodi passim adhuc utebantur nativo suo in dispensationibus jure; ita tamen, ut nihilominùs sæpè fieret recursus ad Apostolicam sedem, maximè in causis majoribus & difficilioribus, quas Episcopi sponte ad Pontificem amandabant. Idem *l. c. t. cap.* 25. 26. & 27. Defluit hæc potestas (utique juxta eum modum, quem num. præcedente descripsimus, usurpanda) *ex jure ligandi, & solvendi*, quod cuivis Episcopo datum est; hanc etiam

etiam exercet respectu Canonum, ab universali Ecclesiâ acceptatorum, tanquam à Spiritu Sancto positus, ut in sua diœcesi regat Ecclesiam Dei. Nec obstat, quòd sic inferior dispensaret in lege superioris; hoc enim si Episcopos in prudenti regimine suorum diœcesanorum arctaret, etiam Papam impediret, quominùs in Decretis Generalium Conciliorum dispensare posset in *Gallia*, in quâ iisdem Conciliis subesse creditur, & tamen rationabiles ejus dispensationes admittuntur. Sic Theologi & Canonistæ Romano Pontifici communiter attribuunt potestatem *certis in casibus* dispensandi *in lege divinâ*; ex ratione, quòd acceperit omnem potestatem necessariam ad rectam fidelium gubernationem. Conf. Gibert *Corp. Jur. Can. Tom. II. pag.* 104. *&* 149.

4.) Hæc hactenus ita ex Jure & constanti Ecclesiæ Traditione. Ast postquam lapsu temporis, maximè Sæculo XII. & sequentibus Synodi particulares fermè ex integro desinebant, & Episcopi ex una parte sua jura negligentiùs vindicabant, ex altera verò Pontifices suas prærogativas in immensum exaltabant, maxima pars dispensationum Sedi Apostolicæ reservata est. Nemo inquit Thomassinus *cit. Lib. III. cap.* 28. *n.* 4., tam hospes est in Annalibus Ecclesiæ, qui nesciat Juris novi Decretalium veluti principem & parentem esse INNOCENTIUM III. Unde quæcunque ille principia constanter tenuit & secutus est, illa in toto Juris novi & Decretalium Corpore dominantur. Porro dominans Innocentii principium, ex quo jus in Ecclesiæ dispensandi metitus est, fuit prætensa ex sua parte *plenitudo potestatis*, ex parte Episcoporum *pars sollicitudinis*. Sic ille Regesto XVI. Epist. 154. *Ascitis aliis in partem sollicitudinis, summus Pontifex assumptus est ad plenitudinem potestatis; qui cùm moderator sit Canonum, juri non facit injuriam, si dispensat. Præsertim cùm dispensatio sic Juris vincula laxet in aliquo, quòd in aliis non dissolvit: & sic beneficium gratiæ spiritualis inducat, quod vigorem Constitutionis non perimit generalis.* Item in cap. 4.

X. de Conceff. præbend. *Licèt intentionis noſtræ non ſit inveſtituras de vacaturis factas contra Canonum inſtituta ratas habere: qui ſecundùm plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare.* Demum in cap. 3. X. de Translat. Epiſ. *Non enim homo, ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex, qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, Eccleſiarum neceſſitate vel utilitate penſatâ, non humanâ, ſed divinâ potiùs authoritate diſſolvit.* Quæ de plenitudine poteſtatis hìc profert Innocentius, quæque huic porrò annectit attributa, ea ſat infirmo pede ſtare, prudentioribus notum eſt. Solidius igitur fundamentum huic Pontificio juri quærendum. Fortè illud Pontifici competit tanquam *annexum Primatûs*, cui neceſſario adhærere debeat ſuprema in Eccleſia poteſtas, Conciliorum decreta pro negotiis occurrentibus & in particularibus caſibus interpretandi, ac ubi neceſſitas, vel Eccleſiæ utilitas poſtulat, moderandi: Quod tamen Gerſon, à nobis *num.* 7. recenſendus, admittere non videtur. Veriùs itaque certiúsque illud ei tum tacitè, tum expreſſè, attributum eſt, & agnoſcitur ab *Eccleſia.* De hac ab Eccleſia Papæ agnitâ poteſtate intelligendus S. Bernardus Lib. III. de Conſiderat. cap. 4. ibi: *Quid? inquis: prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Non ſum tam rudis, ut ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem.*

5.) In Concilio Lateranenſi IV. anni 1215. editis adverſùs pluralitatem beneficiorum decretis ſubditur hæc clauſula: *Circa ſublimes tamen & literatas perſonas, quæ majoribus ſunt beneficiis honorandæ, cùm ratio poſtulaverit, per Sedem Apoſtolicam poterit diſpenſari.* Hæc non ſolùm eſt expreſſa, ſed etiam, utì videtur, *excluſiva* diſpenſandi facultas, Papæ in hoc puncto tributa. Similis reſervata diſpenſandi poteſtas colligitur etiam ex cap. 20. X. *de Elect.* In eo ſæpè laudatus INNOCEN-

TIUS III. verba faciens de canone, quem ALEXANDER III. publicaverat in Concilio Lateranensi III. adversus spurios: *Nobis tamen*, inquit, *per eum adempta non fuit facultas dispensandi, cùm non fuerit prohibentis intentio, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præjudicium generare, pari post eum, imò eadem potestate fruituris; cùm non habeat imperium par in parem.* Ex eâ Innocentii responsione colligitur, Pontifici visum esse, non ampliùs Episcopis adfuisse potestatem dispensandi in decretis Lateranensium Conciliorum sæculi XII. & XIII. Habet hæc specialitas, juri Episcoporum suprà num. 3. à nobis stabilito derogans, suas causas. Erant enimverò hæc Concilia tanquam generales conventus totius Occidentalis orbis; refigebatur in iis Latinæ Ecclesiæ disciplina universa, quam dudum colluvies quædam vitiorum prorsùs labefactârat. At nova hæc disciplinæ restauratio nullius ponderis & vigoris futura erat, si singulis Episcopis permitteretur in ejus decretis dispensandi facultas. Ita Thomassinus *cit. cap.* 28. *n.* 5. Et rectè. Verùm imprimis hæ & similes reservationes, quamvis in memoratis Conciliis placitæ, non fuerunt generaliter receptæ, uti constat ex Constitutionibus Synodalibus Richardi Poore Episcopi Sarum in Anglia an. 1217. *Can.* 2. apud Harduinum *Tom. VII. col.* 89. & ex Concilio Andegavensi an. 1365. *Can.* 8. eod. *Tom. VII. col.* 1774. Deinde non immeritò dubitari posset, an hæ jurium Episcopalium in summum Pontificem translatio habenda sit pro *perpetuâ* eorundem abdicatione, an pro *temporariâ* tantùm, quoadusque scilicet eædem circumstantiæ duraverint. Dabimus pro hujus rei elucidatione exemplum ex actis ejusdem INNOCENTII III. desumptum. Monuit is *Regest. XV. Epist. III.* Gallicanos Episcopos, ne dispensationibus minùs circumspectè largiendis ecclesiasticam enervarent disciplinam, Sedi verò Apostolicæ pro more reservarent majoris in-

famiæ

famiæ crimina abſolvenda: *attentiſſimè proviſuri*, inquit, *quatenùs in hoc articulo ſic flectatis, ut non rumpatis nervum diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ne facilitas veniæ peccandi tribuat incentivum. Volumus igitur & præcipimus AD CAUTELAM, ut diſpenſationem eorum Sedi Apoſtolicæ reſervetis, qui publicè delinquentes, non verentur in populi ſcandalum generare.* Tantò lubentius, ait Thomaſſinus *l. c. n.* 3. huic mandato paruiſſe Galliæ Epiſcopos, quòd impares ſe ſentirent tantæ & multitudini & importunitati hominum, has diſpenſationes efflagitantium. Quis autem dixerit, Epiſcopos Galliæ voluiſſe hanc reſervationem eſſe & fieri perpetuam? Adde infrà *cap. VII.* §. 6. Interim hiſce viis res eò deductæ ſunt, ut hodie fermè omnes diſpenſationes in SS. Canonibus, in impedimentis matrimonii, irregularitatibus, cenſuris eccleſiaſticis, ſimoniis, aliiſque delictis ad Pontificem pertinere communiter credantur.

6.) Ex his concludimus, *a*) Epiſcopis Jure divino competere jus diſpenſandi in ſuis diœceſibus ex cauſâ Canonicâ in omnibus cauſis diſpenſabilibus: *b*) Huic juri non potuiſſe præjudicari per reſervationes, à ſummis Pontificibus factas ex prætenſâ plenitudine poteſtatis. *c*) Certum minimè eſſe, quòd reſervationes diſpenſationum, in Conciliis generalibus factæ, fuerint & ſint perpetuæ; id magis dependere à circumſtantiis, pii & prudentis Epiſcopi judicio ponderandis. Locum hic & attentionem meretur ſequens animadverſio Petri Rebuffi in *Praxi Benefic. Tit. de Diſpenſ. ad plura benef. n.* 32. *pag. m.* 370. „ Ignari Epiſcopi, neſcientes, quàm „ pulchra Jus Canonicum eis tribuiſſet privilegia, pau- „ latim ex conſuetudine & ſtylo Curiæ Romanæ de- „ rogari illis paſſi ſunt, & jus ſuum neglexerunt; ve- „ runtamen adhuc jure poſſent ex præfatâ neceſſita- „ tis cauſâ diſpenſare.“ Ubi etiam allegat *cap.* 26. & 33. *X. de Præb.* aliosque textus ad probandum, quòd

 Epi-

Epifcopus ex caufa difpenfare poffit contra Concilia generalia; dicens, id ita practicari & fervari in Galliâ.

7.) Diximus ideo nonnullas difpenfationes refervatas fuiffe Summæ Sedi, etiam per Concilia univerfalia, quia fic meliùs profpectum credebatur difciplinæ Ecclefiafticæ; fed verfum deinde eft folium. Audiamus eâ de re Gerfonem *Tract. de Reformat. Ecclefiæ in Concilio univerfali cap. XVII.* „Caveat univerfalis Ecclefia fuper „omnia, ut nunquam fub quovis colore concedat Papæ poteftatem difpenfandi contra ftatuta Generalis „Concilii, aut ea interpretandi, feu immutandi, propter varietates temporum, & novos fupervenientes „cafus, fed quòd folùm illa debeant immutari per „aliud Concilium Generale, fiendum de tempore in „tempus propter reformationem Ecclefiæ. Luce enim „clariùs conftat, quòd pro majori parte facta & ordinata in quatuor Generalibus Conciliis principalibus, „& aliis Conciliis, per temporum fucceffiones, ftatuta, crefcente avaritiâ Pontificum, Cardinalium, & „Prælatorum, tam per Papæ refervationês, quàm per „iniquas Cameræ Apoftolicæ conftitutiones, & Cancellariæ Regulas, & *ambitiofas difpenfationes*, abfolutiones, indulgentias &c. fint ferè immutata, & quafi „in derifum & oblivionem pofita.

8.) Sic cogitabatur tempore Concilii Conftantienfis, nec aliter tamen adhuc agebatur tempore Tridentini. Colligimus hoc inter cætera ex Concilio delectorum Cardinalium & Prælatorum PAULO III. dato, cujus partem jam retulimus hoc §. „In eo iidem Patres hæc inter alia: Ideò nos ad te accerfivifti, imperitos quidem, „& tam magno negotio impares, non parùm tamen „affectos . . . . ac graviffimis injunxifti, ut omnes „hos abufus colligeremus, tibíque illos fignificaremus: obteftatus nos reddituros effe rationem hujus „negotii nobis demandati Deo optimo, fi negligen-

„ter

„ ter ac infideliter ageremus . . . . . Illud verò ante „ omnia putamus ſtatuendum eſſe . . . . ut quantum „ fieri poteſt , leges ſerventur. Nec nobis licere di- „ ſpenſare in legibus , niſi urgenti de cauſâ & neceſ- „ ſariâ &c. " Fuit in horum ſequelam diſpenſationibus legitimus modus in Tridentino poſitus , ſignanter *Seſſ. XXIV. de Matrim. cap.* 5. nec non *Seſſ. XXV. de Ref. cap.* 18. Sed qualiter ea Romæ ſerventur, paucis incognitum eſt. Utinam verum non eſſet quod ſcripſit Benedictus Oberhauſer Prælect. Canon. in Procemio pag. 19. quódque à nobis alibi etiam obſervatum meminimus, ſcilicet: *Pontificum potentia nullâ re magis cenſeri poſſe creditur , quàm ſi diſpenſationes à Canonum obſervantia in infinitum extendatur.* Cùm Pius V. aliquando in cauſa matrimoniali Canonicè diſpenſâſſet cum duobus Hiſpanis, qui ante obtentam gratiam, & ad eam impetrandam, 15000. aureos obtulerant, monuit Papam Datarius, ut hanc ſummam acceptaret, piis, ut inquiebat , uſibus applicandam ; ſed ei Pontifex hæc verba repoſuit: *Raró, ex cauſa, & gratis.* Loquebatur vir Sanctus ex Trid. Concilio, & ex traditione Romanæ *Sedis*, Datarius ex uſu *Curiæ*, qui hodieque viget. Factum refert Felibianus in Additionibus ad Vitam Pii V.

9.) Quòd diſpenſatio contra Canones & abſque legitima cauſa Pontificis diſpenſantis conſcientiam multùm gravet , pulchro documento teſtatus eſt Bonifacius VIII. in *cap. fin. de Reſcriptis in Sexto.* optans , ut ſuis hac in parte lapſibus ſuâque pœnitentiâ cautiores fiant Pontifices ſucceſſores. Verba Bonifacii hæc ſunt : *Quia per ambitioſam importunitatem petentium tam nos , quàm nonnulli prædeceſſores noſtri Romani Pontifices indulgentias perpetuas multis conceſſimus de percipiendis fructibus beneficiorum ſuorum, diſtributionibus quotidianis duntaxat exceptis, ſive in ſcholis eſſent, ſive in Eccleſiarum ſuarum altera reſiderent, aut in Romàna Curia moram traherent,*

herent, seu alio certo loco, vel etiam ubicunque: ex quo insolentiæ oriuntur vagandi, & dissolutionis præparatur materia, minuitur cultus divinus, quem desideramus augeri, & officium plerumque, propter quod beneficium Ecclesiasticum datur, omititur: Nos volentes emendare præterita, & quantum possumus, adversùs futura cavere, omnes hujusmodi, & similes indulgentias personis, non Ecclesiis, vel dignitatibus datas penitus revocamus, & earum concessionem nostris volumus exulare temporibus. Quódque nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus. In hoc Capitulo varia meritò observamus: *a*) ex verbis *sive in Ecclesiarum suarum altera residerent*, colligimus, qualiter Bonifacius ejúsque prædecessores etiam faverint beneficiorum pluralitati. *b*) Ex verbis *Indulgentias personis, non Ecclesiis datas*, discimus à contrario verum ac legitimum dispensationum usum. Demum *c*) quod hìc Pontifex de una specie dispensationis proponit, in omnibus peræque obtinet. Quis autem post hanc Bonifacii Decretalem sustineat, Papam non ligari Canonibus?

10.) Quod de *Dispensationibus* hactenus dictum est, idem & de *Privilegiis*, proportione servatâ, tenendum venit. hodie Lib. II. Epist. 47. De his ita S. GREGORIUS M. Lib. II. Indict. X. Epist. 39. ad Dominicum Carthaginensem Episcopum: *De ecclesiasticis privilegiis quod vestra Fraternitas scribit, hoc postpositâ dubitatione teneat: quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiis sua jura servamus.* Huic loco Gussanvilæus hanc præclaram subiicit notam: „Privilegia nec abominatur universè, nec verò passim „concedit S. Gregorius; medio tutiùs incedit: Iniqua „sunt, quæ jus Naturæ, jus Divinum, jus Canoni„cum, utilitatem Publicam perturbant. Aequa sunt, „quæ legem non tam solvunt, quàm supplent, adju„vántque, salvâ justitiâ, æquitate suadente ac impel„lente; ita ut non tam ipsis privilegiariis provideatur,

„quàm

„ quàm Ecclesiæ, populique fidelis salus ex æquo pro-
„ curetur & bono. His siticinibus fulciantur privi-
„ legia, per me stabunt, nec illis obstabunt Chalcedo-
„ nenses Canones 4. & 8. " Eandem Notam Patres Benedictini Congregationis S. Mauri in sua editione repetunt. Prudentiâ, æquitate ac justitiâ plenas has regulas non fuisse servatas in generalibus Regularium privilegiis, quibus eorum status subjectionis hierarchicæ & canonicæ obedientiæ mutatur in statum exemptionis ab hierarchica subjectione & canonicâ obedientiâ, cum perturbatione *Juris Canonici* & eversione *jurium Episcopalium*, proinde nec *æquitate suadente*, nec *justitiâ salvâ*, apparebit ex iis, quæ de generalibus his exemptionibus pluribus tradituri sumus *cap. VII.* §. 7. *&* 8.

§. VI.

Romano Pontifici ex natura & jure Primatûs non competit jus Appellationum ex omnibus totius Ecclesiæ partibus.

Genuinus sensus Sardicensium Canonum exponitur.

Qui summo Pontifici originariam & propriam jurisdictionem verumque imperium in omnes Ecclesiæ Provincias & singulos fideles tribuunt, ii magnum suæ sententiæ pondus collocant *in jure Appellationis* eidem ex *omnibus* Christiani orbis *partibus* competente. Facit id præprimis Benedictus XIV. Pont. Max. glor. mem. in suo Tractatu *de Synodo diœcesanâ Lib. IV. cap.* 5. *n.* 1. ubi: „ Est ejus-
„ modi appellationum jus adeo necessariò connexum cum
„ Romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis
„ primatu, ut nemo possit illud in controversiam adducere,
„ nisi & hunc velit perfractè inficiari: Etenim cùm Primatûs
„ prærogativâ Romanus Pontifex sit supremus in Ecclesia
„ judex, cuique datur per appellationem ipsius implorare tui-
„ tionem: ab inferioris quippe sententiâ superioris tribunal
„ adire,

„ adire, omnibus concessum esse, ipsa naturalis æquitas di-„ ctat & persuadet. " At vereor, ne doctissimus Pontifex suam sententiam potiùs ex præconceptu Monarchico deprompserit, quàm ex antiquis verisque monumentis Ecclesiarum. Sanè Justinianus Imp. quando *Nov. CXXIII. cap.* 22. omnes judiciorum Ecclesiasticorum instantias, scilicet *Episcopi* cum sua Synodo, *Metropolitani* & congregati cum eo provincialis Concilii, demum *Patriarchæ* seu *Primatis* recenset, & de hoc in fine addit: *nullâ parte ejus sententiæ contradicere valente*; ne verbum de Romani Pontificis judicio memorans, hoc manifestè à serie *ordinariarum* instantiarum & appellationis excludit. Concilium Lugdunense II. anno 567. habitum apud Harduinum Tom. III. col. 353. præcipit, *ut si quid inter Episcopos ejusdem provinciæ contentionis emerserit, Metropolitani sui & comprovincialium Episcoporum judicio sint contenti; quòd si diversæ provinciæ fuerint, conveniant Metropolitani duo, atque communi fratrum studio res judicetur.* Additur pœna in eum, qui se ab hac conditione subtraxerit, ut trium mensium spatio à fratrum charitate sequestretur. In Capitulis, quæ anno 785. Hadrianus I. Papa Ingilramno Metensi Episcopo, vel Ingilramnus Hadriano Romæ tradidit, apud Harduinum eod. Tom. III. col. 2061. cap. 12. *Prudentissimè justissiméque Nicæna sive Africana Decreta definiverunt, negotia in suis locis, ubi orta fuerint finienda; maximè quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit cognitorum, ad Concilium suæ provinciæ, vel etiam universale provocare.* Concilium Francofurtanum anni 794. Can. 6. apud Harduinum Tom. IV. col. 905. *Statutum est à domno Rege & sancta Synodo, ut Episcopi justitias faciant in suis parochiis. Si non obedierit aliqua persona Episcopo suo de Abbatibus, Presbiteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Monachis & ceteris Clericis, vel etiam aliis in ejus parochia, veniant ad Metropolitanum suum, & ille dijudicet causam cum suffraganeis suis. Comites quoque nostri veniant ad judicium Episcoporum. Et si aliquid est, quod Episcopus Metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem*

dem veniant accuſatores cum accuſato cum litteris Metropolitani, ut ſciamus veritatem rei. Scripſit ad NICOLAUM I. Papam Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis apud Flodoardum Hiſt. Remenſis Lib. III. cap. 13. *Abſit à nobis, ut privilegium primæ & ſummæ Sedis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Pontificis pro parvo ſic pendamus, ut controverſias & jurgia, tam inferioris, quàm ſuperioris ordinis, quæ Nicæni & cæteri ſacrorum Conciliorum Canones, & Innocentii & aliorum Romanæ Sedis Pontificum decreta in Synodis provincialibus à Metropolitanis præcipiunt terminari, ad veſtram ſummam Authoritatem fatigandam ducamus.* Hæc ſufficiunt, & perpetuò ſuffeciſſent ad excludendas appellationes Romanas, niſi Iſidorianis Decretis tanta Eccleſiæ & Traditionis monumenta obſcurata & quodammodo convulſa fuiſſent.

Quia tamen aſſertum hoc Romanorum jus appellationum ab omnibus mundi partibus recipiendarum, præcipuum ſuum fundamentum trahit à *SARDICENSI Synodo*, convenit ejus diſpoſitionem & mentem hìc curatiùs ſcrutari; quo facto apparebit, *adjectitium eſſe privilegium*, memoratâ Synodo primo Epiſcopo tributum, originariè & ex natura Primatûs Apoſtolici eidem non competens, ſed ne indolem quidem genuinæ appellationis habens, proinde prætenſum illum primatum jurisdictionis propriè dictæ deſtruens potiùs, quàm ſuſtinens.

Scilicet præter antiquum judiciorum Eccleſiaſticorum morem, Conciliis *Nicæno & Antiocheno* definitum, amplius aliquid à Sardicenſi Synodo ordinatum fuit, Romanoque Pontifici attributus honos, cum authoritate conjunctus, quem nec ex jure Divino, nec ab antiquiore lege Eccleſiaſticâ obtinuerat. Nimirum ejusdem Concilii Can. III. & V., præeunte OSIO Epiſcopo Hiſpano, Patribus placuit, ut Provincialis Synodi judicium, in Epiſcopum latum, renovari queat, ſi ità videatur Præſuli Romano, ad quem permittitur Epiſcopo damnato confugere, non quidem eo fine & effectu, ut ejus cauſa Romæ judicetur, ſed tantùm, ut ibi-

dem inquiratur, num causa talis sit, quae novum examen desideret. Si itaque Romanus Pontifex intellexerit, causam in provincia non satis examinatam fuisse, concedunt ei Patres Concilii, ut praeter Episcopos Provinciae, in qua causa judicata est, ex finitimis Provinciis cognitores tribuat, qui causam denuò excutiant, datâ insuper Romano Antistiti facultate, ut, quatenùs velit ad posterius illud judicium etiam Legatos *de latere* suo mittat; si vero Papa perspexerit, causam non esse talem, quae retractari debeat, firmum manebit Provinciae judicium. Probatae huic Osii propositioni, mox addidit Gaudentius Episcopus appendicem, quam Patres Sardicenses pariter probârunt, scilicet, ut interim, dum Romae deliberatur, num causa Episcopi depositi iterum sub examen revocanda sit, nullus in ejus locum substituatur.

Ex curatâ Canonum, quibus haec stabiliuntur, ponderatione, binae hae propositiones & veritates pullulant: Primo. Novum quid & antè insuetum hìc introduci. Secundo. Non concedi simpliciter provocationem ad Romanum Pontificem, nec potestatem ei fieri definitivè judicandi de causa Episcopi in Provincia damnati, sed tantùm quandam decernendae revisionis authoritatem ipsi tribui.

1.) Primum satis apparet ex verbis Osii proponentis: *Si vestrae*, inquit, *Dilectioni videtur, Petri memoriam honoremus*; Nimirum dum proponit *a*) an non placeat Patribus in hoc *memoriam* B. Petri *honorare*, cupit hunc honorem Romano Pontifici *deferri*; non jus aliquod praeexistens Romanae Sedi *conservari*. Addit *b*) *Si vestrae Dilectioni videatur:* id est, si vobis propositio & concilium meum arrideant, Petri memoriam honoremus. Haec verba ad ipsum Petri Primatum, aut jus aliquod ei *per se* cohaerens referri non possunt, quippe quae à Synodi arbitrio minimè dependebant; proinde necessariò ad separatum aliquod privilegium spectant, quod Patres successori Petri ex causa mox recensendâ adjicere meditabantur. *c*) Adeo autem verum est, istam Osii

Osii propositionem novam fuisse, ut mox Gaudentius Episcopus ei aliquid adjiciendum censuerit; scilicet: *Necesse est adjici huic sententiæ, quam sincerâ dilectione plenam protulisti, ut si quis Episcopus fuerit depositus &c.* Unde luculenter apparet, disciplinam istam, quæ ab Osio Episcopo Cordubensi, Occidentalium Coriphæo, proponebatur, necdum in usu fuisse. Porro ad proponendam & sanciendam *novam hanc disciplinam* motus est Osius per judicia ab Orientalibus, Arianâ lue infectis, in Athanasium & Marcellum lata, quæ Sardicensis Synodus resciderat, & quibus similia alia meritò timebantur. Cùm enim illi sic damnati, ad Julium Papam confugissent, ab eo in communionem recepti, atque in dictâ Synodo, ad instantiam Julii convocatâ, absoluti fuerunt. Itaque ut Episcopis, ita injustè damnatis, aliquis purgationis locus relinqueretur, optimum visum est, si cui à Concilio facultas daretur dignoscendi, *utrùm, & quando, renovationi judicii locus esse deberet, vel non:* ne Judicia Ecclesiastica hæreticorum aut impiorum quorundam artibus & protervìæ paterent sine omni remedio. Cùm verò nemo esset, qui hoc munere potiùs honorandus videretur, quàm Romanus Episcopus, inter omnes Primatum obtinens, & in quo B. Petri memoria honorari possit, hinc Osius, qui causam sociorum Athanasii in Occidentem trahere avebat, Synodo proposuit, num placeret, ut præfato modo, id est, præliminaris cujusdam cognitionis delatione, *honoretur memoria S. Petri.*

2.) Dixi *præliminaris cujusdam cognitionis* delatione: nam facultatem judicandi causas appellationum interpositarum ab Episcopis, damnatis à Synodo provinciali, Patres Sardicenses Romano Pontifici minimè attribuerunt. Siquidem *a)* juxta Canonem III. Episcopus *damnatus, se bonam causam habere* putans, illud unum sperare potest, *ut iterum Concilium renovetur.* Huic revisorio judicio eosdem Episcopos Provinciæ, qui primitùs judica-

dicaverant, iterum intervenire observavit Hincmarus in Epistola ad Joannem PP. VIII. nomine Caroli Calvi scriptâ *cap.* 9. *b*) Scribitur Romano Pontifici, ut ipse videat, num æquum sit judicium renovari. *c*) Si ille existimaverit, judicium esse renovandum, non ipse judicat causam, sed dat judices; ibi: *Et si judicaverit, esse renovandum, det judices.* eod. Can. III. *d*) Judices ita dati neque Romani sunt, neque Romæ judicant; sed *si* Pontifex *justum putaverit, ut renovetur judicium, vel discussionis examen, scribere dignetur his Episcopis, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia* (in Provincia) *requirant, & juxta veritatis fidem definiant.* Can. V. *e*) Adeo autem verum est, summum Pontificem non habuisse, nec per Canones Sardicenses obtinuisse jus causæ Romæ definiendæ, ut ad summum illi concedatur facultas, mittendi Legatum ad, secundum judicium, in Provincia agendum. eod. Can. V. *f*) Non inquirit in præliminari suo judicio Papa de *internis meritis causæ*, an scilicet malè vel benè judicatum fuerit, sed *utrùm causa talis sit, quæ iterum sub incudem revocari debeat*: nec confirmat judicium Provincialis Synodi rescindendo appellationem, sed tantùm, ùt habet Canon III. *si probaverit talem causam esse, ut non refricentur, quæ dicta sunt, quæ decreverit, confirmata erunt.* g) Itaque Papa non dignoscit, num damnatus nocens sit nec ne, sed utrùm in sententiâ adversùs ipsum latâ servata sit forma judicii, an non? an per vim extorta, aut ex odio vel gratiâ profecta sit? utrùm denique causa satis fuerit examinata & discussa? Sicque in effectu Pontifex latum in Provincia judicium non infirmat, sed pro re natâ aliud judicium & novum examen indicit. Exempla talium informium judiciorum dabimus infrà §. 8. *h*) Nôrunt omnes, quantum sit discrimen inter *remedium talis revisionis, & jus admittendæ appellationis*, quorum posterius integram causæ cognitionem transfert ad judicem

dicem ſuperiorem , ut litem *in ſuo tribunali* excutiat & definiat; nihil autem ſimile eſt in privilegio quod à Sardicenſi Synodo Papæ tribuitur. *i*) Denique veræ appellationis ordinarius effectus eſt , ut vim ſententiæ ſuſpendat; noſtra econtra ſpecies provocationis ad Romanum Pontificem non omnino ſuſpendit prius judicium, manet enim *depoſitus Epiſcopus*, etiamſi Papa reviſionem decernendam putaverit ; ſolummodo ex adjectà Gaudentii Epiſcopi ſententià, quæ Concilio probata eſt, *nullus interim in ejus locum ordinatur*, ne ſi quis actu ordinatus fuiſſet , & poſtea cauſa amoti Præſulis retractanda decerneretur, inde tumultus naſceretur, cùm Epiſcopus modò ordinatus loco cedere nollet.

3.) Itaque valde impropriè *appellandi* voce in hác materia utitur Canon V. Sardicenſis Latini idiomatis ; accuratior hâc in parte eſt textus Græcus, qui *VELUTI appellantem* dicit Epiſcopum in Provincia condemnatum , dum ſic ad Romanæ Eccleſiæ Antiſtitem confugit. Ex quo videntur Præſules iſtud appellationis *veræ* nomine non eſſe dignati , quod his aliis verbis ſæpius exprimunt: *Renovare examen; renovare judicium; refricare quæ acta ſunt; confugere ad Epiſcopum Romanum; cauſam iterum audiri.* Quamobrem cùm Oſius ait Can. VII. *Si appellaverit*, non addit, ad *Romanum Epiſcopum* ; ſed ſubauditum vult potiùs : *aliud judicium* ; ſubjicit verò ſtatim : *Et confugerit ad Romanum Epiſcopum :* ut nimirum aliud judicium impetret ſecundùm Synodi Decretum. Attamen inde evenit, ut ſequens ætas exiſtimaverit , in his Canonibus agi de *vera appellatione* , juxta propriam & legitimam hujus vocis ſignificationem; quod rectè obſervavit P. de Marca *de C. S. & J. Lib. III. cap.* 3. *n.* 6. addens, Sardicenſibus his Canonibus deberi primam originem juris Sedis Romanæ quoad judicia Canonica Epiſcoporum.

4.) Inſinuavimus, huic recurſui ad Romanum Pontificem non adhærere *effectum ſuſpenſivum* ſententiæ à Concilio

 Pro-

Provinciali adversus Episcopum appellantem latæ. Palmare hujus rei exemplum habemus in causa Hincmari Episcopi Laudunensis circa annum 865., in qua Episcopi provinciæ Remensis Hadriano II. Papæ, ad quem Hincmarus appellaverat, scribunt: „ Si forte, quod „ non putamus, visum vobis necessariò fuerit, ut se„ cundum Sardicenses Canones renoveris judicium, & „ detis judices, scribendo Episcopis, qui in finitimis & „ vicinis provinciis sunt, ut & ipsi diligenter omnia „ requirant, & juxta fidem veritatis definiant: vel si „ decreveritis mittere à latere vestro habentes authori„ tatem vestram, qui cum Episcopis judicent, *eô in* „ *gradu adhuc non restitutô*, sicut sacri Sardicenses Ca„ nones præcipiunt, non abnuimus. " Labbe *Concil, Tom. VIII. col.* 1656.

5.) Interim nova hæc Judiciorum Ecclesiasticorum forma non per omnia placuit Afris, qui è Synodo suâ *CARTHAGINENSI*, circa annum 425. celebratâ, Cœlestino Papæ scribunt, non solùm ut Presbiterorum aliorumque Clericorum improba refugia seu appellationes (quæ tunc modò haud infrequentes fuisse intelliguntur) repellat, sed etiam ne de latere suo mittat, qui appellantium Episcoporum causam recognoscant. Verba Epistolæ apud Harduinum *Tom. I. col.* 950. hæc sunt: „Pres„ biterorum quoque & sequentium Clericorum impro„ ba refugia, sicut te dignum est, repellat Sanctitas tua: „ quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ dero„ gatum est Africanæ, & decreta Nicæna sive inferio„ ris gradûs Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metro„ politanis apertissimè commiserunt. Prudentissimè „ enim justissimeque viderunt, quæcunque negotia in „ suis locis, ubi orta sunt, finienda, nec unicuique pro„ videntiæ gratiam sancti Spiritûs defuturam, qua æ„ quitas à Christi Sacerdotibus & prudenter videatur, „ & constantissimè teneatur: maximè quia unicuique „ concessum est, si judicio offensus fuerit Cognitorum, „ ad

„ ad Concilia ſuæ provinciæ, vel etiam *Univerſale* pro-„ vocare. " Ubi notandum quòd per Concilium *Univerſale* hìc appelletur, quod ex deputatis omnium provinciarum Africæ coadunatum eſt. Cum hac Epiſtola Synodali Africanorum conjungenda alia eorundem de 31. Maji an. 419. ad Bonifacium I. PP. apud Harduinum cit. Tom. I. col. 942. ubi: *De tua poſcimus Sanctitate, ut quemadmodum ea apud Nicæam à Patribus acta & conſtituta ſunt, ſic ea à nobis facias cuſtodiri, & ibi apud vos iſta, quæ in Commonitorio attulerunt, faciat exerceri, id eſt: „ Si Epiſcopus accuſatus fuerit* &c. " Hic ſequuntur verba Canonis 7. Concilii Sardicenſis. Tum ſic proſequuntur Patres Africæ: *Hæc utique usque ad Adventum, donec authentica Nicæni Concilii afferantur exempla, veriſſimorum exemplariorum Nicæni Concilii inſerta geſtis ſunt, quæ ſi ibi, quemadmodum conſtituta ſunt, & quemadmodum ipſo quod apud nos fratres ex Apoſtolica Sede directi allegaverunt Commonitorio, continentur, eoque ordine vel apud vos in Italia cuſtodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare cogeremur, vel intolerabilia pateremur. Sed credimus adjuvante miſericordiâ Domini Dei noſtri, quod tuâ Sanctitate Romanæ Eccleſiæ præſidente, non ſumus jam iſtum typhum paſſuri; & ſervabuntur erga nos, quæ nobis etiam non diſſerentibus cuſtodiri debeant cum fraterna caritate, quæ ſecundùm ſapientiam atque juſtitiam, quam tibi donavit Altiſſimus, etiam ipſe perſpicis eſſe ſervanda, niſi fortè aliter ſe habeant Canones Concilii Nicæni &c.* Pro horum meliore intellectu non prætermittendum, *Nicænorum* Canonum nomine hìc *Sardicenſes* intelligi. Conf. Concilium Milevitanum *Can.* 22. & Codicem Canonum Afric. *à cap.* 135. *ad* 138. Plura vide in Zegeri van Eſpen Commentario in Canones, *Diſſert. in Synodos Africanas* §. *X. pag.* 292. *& ſeqq. edit. Colon. an.* 1755.

6.) Sacrum

6.) Sacrum illud Jus, quamcunque causam terminandi intra provinciam, haud dubiè mansisset integrum, nisi infausta illa Isidori Collectio, referta falsis Epistolis Decretalibus, totam Ecclesiasticæ disciplinæ faciem süsque déque vertisset. His etenim Appellationes ad Apostolicam Sedem in quacunque, etiam levissimi momenti causa sunt propositæ, imò & jus tributum summo Pontifici, ut de causis in quocunque loco enatis in prima instantia cognoscere valeat & judicium ferre. Sic Pseudo-Sixtus III. peregrina judicia prohibet, *salvâ*, inquit, *in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate.* Can. 12. Cauf. III. Quæst. 6. Sic Pseudo-Anacletus in Can. 15. eâd. Causâ & Quæstione definit, unamquamque provinciam suos judices habere debere, non extraneos, *nisi Apostolicæ sedis decreverit auctoritas.* Inde & Pseudo-Damasus ad Afros scribens, in Can. 6. eâdem Cauf. & Quæst. potestatem Metropolitani & Concilii provincialis in Episcoporum causis, & summis causarum Ecclesiasticarum querelis ad id restringit, ut facta, quæ allegentur, discutere valeat, ipsas verò causas definire ad solius Apostolicæ sedis auctoritatem pertineat. His sanè falsis Decretalibus impensè faverunt summi Pontifices GREGORIUS IV. LEO IV. SERGIUS, NICOLAUS I. aliique; nec mirum, utpote quæ Romani Pontificis potestatem ultra modum eveherent, depressâ tanto magis cæterorum Episcoporum potestate. His equidem pro posse restiterunt Galliæ Germaniæque Episcopi sub imperio Caroli M. Ludovici Pii & Caroli Calvi; Hincmarus præsertim Remensis Archiep. in sua ad Nicolaum I. epistolâ paulò antè laudatâ. Ast prævaluit turbatissimis illis temporibus ambitiosum illud Jus novarum Decretalium, quæ ab omnibus habebantur pro antiquis, in tantum, ut tempore Concilii Constantiensis gravissimæ eâ de re fuerint Gallorum, Germanorum, Hispanorum & Anglorum querelæ.

§. VII.

§. VII.

Provida & cauta fuit Canonum Sardicensium ordinatio: Nec tamen omnibus locis congrua; hinc nec ubique recepta.

Illam falsæ Decretales in infinitum extenderunt,

Magno Disciplinæ Ecclesiasticæ detrimento, & justitiæ dispendio, in hodiernum usque diem perdurante.

A natura insitum est omnibus hominibus, ut cùm iniquiùs secum actum esse putant, ad eos confugiant, qui aliquam authoritatem habent, & apud quos aliquid gratiæ sperare possunt. Hinc videmus multos à Synodis damnatos non solùm *ad Romanum Pontificem*, sed nonnunquam *ad Imperatores*, aliquando *ad alias Sedes*, & sæpius ad *majores Synodos* confugisse. Deinde licèt innumeris Canonibus esset vetitum, ne quis excommunicatum in communionem susciperet; attamen ubi perspicuum erat, aliquem innocentem per vim, vel per gratiam, aut omissâ legitimâ judicandi formâ, damnatum esse, haud difficulter ab aliis Episcopis in communionem suscipiebatur. In his circumstantiis conveniebat certum modum statui ac determinari, ne illis, qui se ita gravatos existimarent, in infinitum vagari permitteretur. Hoc eo modo præstitêre Patres Sardicenses, quem superiore §. exposuimus. At quia etiam Conciliorum statuta ibi non obligant, ubi propter inconvenientias, inde certis in locis resultantes, non recipiuntur, utì probavimus suprà §. 2. *n.* 6., hinc Sardicensis ordinati in Oriente & in Africa vix ullum usum fuisse, quin eidem datâ opportunitate contradictum esse, deprehenditur. Vid. §. *præced. n.* 5. Add. §. *seq. n.* 2.

Interim hæc dederunt campum Isidoro falsario zelum suum pro Romana Curia exercendi: imprimis quidem interpolando textum Synodi Sardicensis, utì vidimus *cap. III.*

§. 9. *n.* 7. Deinde, quod in eadem Synodo in & pro solis caussis *Episcoporum* permissum fuit, extendendo ad quascunque caussas & quoscunque judices. *Si quis vestrûm*, ait, *pulsatus fuerit aliqua adversitate, licenter hanc Sanctam & Apostolicam Sedem appellet, & ad eam quasi ad caput suffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur.* Ita ex supposititia Epistola Sixti I. *Caus. II. Can.* 4. *Quæst.* 8. Et *Can.* 8. ex Epistola Zepherini: *Ad Romanam Ecclesiam AB OMNIBUS, maximè tamen ab oppressis, appellandum est, & concurrendum quasi ad Matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressoribus reserventur: quia non potest, nec debet mater oblivisci filium suum &c.* Conferantur hìc quæ dicentur cap. VIII. §. 2. *n.* 6.

1.) Claudius Fleuri ex fide & veritate Historiæ suæ Ecclesiasticæ differit, quando *Disc. IV. n.* 5. hæc scribit: „ Une des plus grandes playes, que *les fausses* „ *Decretales* ayent fait à la discipline de l'Eglise, c'est „ d'avoir étendu à l'infini les appellations au Pape. „ Il paroit, que le faussaire avoit cet article fort à cœur, „ par le soin qu'il a pris de répandre par tout son „ ouvrage la maxime que non-seulement *tout Evêque*, „ mais *tout Prêtre*, & en general *toute personne*, qui se „ voit vexée, peut *en toute occasion* appeller directement au Pape. Il a fait parler sur ce sujet jusqu'à neuf „ Papes, Anaclet, lex deux Sixtes, premier & second, „ Fabien, Corneille, Victor, Zephyrin, Marcel, &
Ep.59. „ Jules. Mais S. Cyprien, qui vivoit du tems de
p.265. „ S. Fabien & de S. Corneille, ne s'est pas seulement „ opposé aux appellations, il a encore montré les raisons solides de n'y pas déferer; & du tems de S. „ Augustin l'Eglise d'Afrique ne les recevoit point encore, comme il paroit par la lettre du Concile tenu „ en 426. au Pape Celestin. Enfin jusqu'au neuviéme „ siécle on voit peu d'exemples de ces appellations „ en vertu du Concile de Sardique: si ce n'est, comme je l'ay dit, de la part des Evêques des grands

„ siéges,

„ fiéges, qui n'avoient point d'autre fuperieur, que „ le Pape. Mais depuis que les fauffes Decretales furent connues, on ne vit plus qu'appellations par „ toute l'Eglife latine. Hincmar mieux inftruit, que „ les autres, de l'ancienne difcipline s'oppofa vigoureufement à cette nouveauté.

2.) Eft hæc conftans modernorum & eruditiffimorum Galliæ Canoniftarum traditio, è quibus etiam Hericortium hìc juvat audire. Is in Tractatu *les Loix Ecclefiaftiques de France dans leur ordre naturel Part. I. Chap.* 25. fequentia profert: „ Le Concile de Nicée permet à ceux „ qui fe croyent excommuniés injuftement par leur „ Evêque, de fe plaindre au Concile de la province „ de la fentence prononcée contre eux; mais le même „ Concile ajoûte, que toute affaire, de quelque nature qu'elle foit, fera terminée dans la Province. Ainfi dans le commencement du quatriéme fiécle, il „ n'y avoit d'appel que de l'Evêque au Concile Provincial, & le Concile jugeoit fouverainement. Dans „ le Concile *de Sardique*, on permit aux Evêques vexés par leurs Comprovinciaux de s'adreffer au Pape, qui pouvoit faire examiner l'affaire de nouveau „ dans une affemblée d'Evêques plus nombreufe que „ celle, qui les avoit condamnez. Tout le monde „ fçait, combien l'Eglife d'Afrique s'oppofa à ces appellations d'outre-mer, & il n'y a perfonne de ceux, „ qui étudient la Difcipline Ecclefiaftique, qui n'ait „ lû la lettre que cette Eglife écrivit du tems de S. „ Auguftin au Pape S. Celeftin. L'Eglife *Gallicane* „ ne conferva point fon ancien droit avec moins de „ zele, que *celle d'Afrique*. Nous voions plufieurs „ Evêques des Gaules condamnés dans le quatriéme „ fiécle par le Concile de leur Province fans qu'ils „ fe foient addreffés au Pape, pour faire retracter les „ jugements prononcés contre eux. C'eft ce que „ foutint faint Hilaire dans la difpute, qu'il eut avec „ le

„ le Pape S. Leon. Dans la ſuite, on ceda au Pape „ le droit de connoitre par appel des cauſes des Evê-„ ques, & des autres affaires les plus importantes. „ Un droit nouveau, qui s'établit, quoiqu'avec op-„ poſition, en attire ſouvent un autre aprés lui. Ou-„ tre l'appel *des Evêques*, on admit à Rome celui *des* „ *particuliers*, qui ſont bien-aiſes de trouver un juge „ ſuperieur, auquel ils puiſſent s'adreſſer, ſoit parce „ qu'ils croyent avoir été mal condamnez, ſoit parce „ qu'ils eſperent d'avoir plus de faveur auprés ceux, „ qui examineront leur affaire de nouveau. Les fauſ-„ ſes Decretales ne ſervirent pas peu à établir ce droit „ d'appel pour les affaires legeres . . . . . Le Con-„ cile de Bâle prit quelques meſures pour reprimer „ ces abus &c. " Tantum abeſt, ut quæ à Sardicenſi Synodo in honorem ſedis Apoſtolicæ ordinata ſunt, *ex jure Divino* immediatè promanare, aut Romano Primatui *eſſentialiter adhærere* cenſeri debeant. Adde §. *ſeq.* *n.* 2.

3.) Quàm horrendas inconvenientias poſt ſe trahant promiſcuæ illæ appellationes ad Romanam Curiam, intelligimus ex S. Bernardo, qui Lib. III. de Conſiderat. cap. 2. ad Eugenium Papam talia refert: *Quantos novimus appellâſſe pulſatos, quo interim liceret, quod numquam licet? Nonnullis etiam, quoad vixerunt, licuiſſe appellationis ſuffragio nefaria ſcimus, verbi gratiâ, inceſtum, adulterium. Quale eſt hoc, turpitudini patrocinari, quod vel maximè formidari à turpibus oportebat? Quousque murmur univerſæ terræ aut diſſimulas, aut non advertis? Quousque dormitas? Quousque non evigilat conſideratio tua ad tantam appellationum confuſionem atque abuſionem? Præter jus & fas, præter morem & ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non cauſa diſcernitur, aut perſona. Præſumuntur leviter paſſim, plerumque & nequiter. Volentes malignari, nonne his potiſſimùm terreri ſolebant?*

bant? Nunc terrori ipsi ex his magis fiunt, atque id bonis. Antidotum versum in venenum. Non mutatio dexteræ Excelsi hæc.

Appellantur boni à malis, ut non faciant bona: & supersedent a voce tonitrui tui formidantes. Denique appellantur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia solvere vel prohibere. Appellantur, ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ ejusmodi sunt, punire ullatenus vel cohibere præsumant. Appellantur, ne indignas & infames personas à sacris officiis benificiisque repellere seu amovere queant. Quod tu invenis remedium morbo huic, ne quod repertum ad remedium fuit, reperiatur ad mortem? . . . . . Tuum est considerare, non meum commentari istud. Et cur, inquis, malè appellati non veniunt ostensuri suam innocentiam, malitiam convicturi? Dico quod dicere ad hæc solent; NOLUMUS VEXARI FRUSTRA. IN CURIA ESSE, QUI PROCLIVIUS FAVEANT APPELLANTIBUS, FOVEANT APPELLATIONES. CESSURIS ROMÆ DOMI CEDERE SATIUS. Eædem querelæ à tot sæculis in hunc usque diem perdurant. Adde ejusdem S. Bernardi Epistolam 178. & binas sequentes.

4.) Bernardo juvat jungere Conradum Urspergensem, illi ferè coævum. Is *in Chron. pag.* 307. sequentia memorat: „ Vix remansit aliquis Episcopatus, sive di-
„ gnitas ecclesiastica, vel etiam parochialis ecclesia, quæ
„ non fieret litigiosa, & Romam deduceretur ipsa cau-
„ sa, sed non manu vacuâ. Gaude mater nostra Ro-
„ ma, quoniam aperiuntur cataractæ thesaurorum in
„ terra, ut ad te confluant rivi & aggeres nummo-
„ rum in magna copia. Lætare super iniquitate filio-
„ rum hominum, quoniam in compensationem tan-
„ torum malorum datur tibi pretium. Jucundare su-
„ per adjutrice tuâ discordiâ, quia erupit de puteo in-
„ fernalis abyssi, ut accumulentur tibi multa pecu-

„ nia-

„ niarum proemia. . . . . . Ad te trahit homines non
„ ipſorum devotio aut pura conſcientia, ſed ſcelerum
„ multiplicum perpetratio, & litium deciſio pretio
„ comparata."

5.) Circa eadem tempora contra eundem appellationum abuſum & Epiſcopalis authoritatis depreſſionem Hildebertus Archiepiſcopus Turonenſis *Epiſt. LXXXII. ad Honorium II. Pont. Max.* ita ſcribit: „ Quaslibet
„ appellationes in Romana vigere & ſuſcipi Eccleſia,
„ cis Alpes auditum non eſt, nec in ſacris traditum
„ Inſtitutis. Quòd ſi fortè hujusmodi emerſit novitas,
„ ut placeat omnem indifferenter admittere appellatio-
„ nem, Pontificalis cenſura peribit, & omnino con-
„ teretur Eccleſiaſticæ robur diſciplinæ. Quis enim ra-
„ ptor ad ſolam anathematis comminationem non ſta-
„ tim appellabit? Quis Clericus aut Presbyter, fruſtra-
„ toriæ appellationis refugio non putrebit, aut etiam
„ ſepelietur in ſtercore ſuo? Quis Epiſcopus habebit
„ in promptu, non omnem dico, ſed aliquam ulciſci
„ inobedientiam? Ejus virgam quævis appellatio quaſ-
„ ſabit, ſolvet conſtantiam, ſeveritatem emolliet, ad-
„ ducens & illi ſilentium, & reis impunitatem delicto-
„ rum . . . . , Dilatione nempe cenſuræ facinora fo-
„ vebuntur, & venient in profundum iniquitatis impu-
„ nè delinquentes &c."

6.) Nemo ſibi perſuadeat, has querelas, peræque juſtas, atque amaras, *modum* tantùm appellationum tangere, non autem earum *ſubſtantiam*; ab eo autem tempore illis modorum vitiis finem poſitum eſſe, tum per varias Concilii Tridentini ſanctiones, tum per plures ſubſecutas Romanorum Pontificum Conſtitutiones, ſignanter CLEMENTIS VIII. GREGORII XV. URBANI VIII. BENEDICTI XIII. &, quæ harum omnium ſummam complectitur, BENEDICTI XIV. data 3. Cal. Aprilis an. 1742. Verùm omnibus his & ſingulis Ordina-

dinationibus aliud non cavetur , quàm ut frivolis appellationibus à gravaminibus *extrajudicialibus*, per Episcopos pastorali suo munere fungentes prætensè illatis, occurratur ; ùt primum autem negotium ejus naturæ est, ut *judicialiter* tractandum, aut saltem ità tractatum coram Ordinario fuerit , juxta Jurisprudentiam Romanam ex omnibus mundi partibus, in quibuscunque causis, & ab omnibus personis, in via appellationis, Romam ambulandum est , omnesque eæ inconvenientiæ, tam *publicæ*, quàm *privatæ*, tanquam *naturales comites* hujus provocationis, exhauriendæ sunt, quarum partem recensent Bernardus, Hildebertus, Urspergensis, Fleurius, & alii; aut causa, sæpe cum publico dispendio, in medio relinquenda.

7.) Fatentur, quos jam laudavimus, summi Pontifices, sæpe ad eorum thronum ab Episcopis deferri de Romanis appellationibus quærelas. Benedictus XIV. sub initium citatæ suæ Constitutionis anni 1742. asserit, has *querelas inanes esse, nec ulli innixas fundamento, utpote ex hac unica re causam & originem habentes, quòd inferioribus grave sit obedientiæ ac subjectionis jugum erga majora tribunalia , ipsisque nimis displiceat , sibi subditis adpellationis beneficio succurri.* Sic existimatur, aut saltem asseritur Romæ; sed solidiùs cogitatur extra Italiam , ubi ideo hæ appellationes refugiuntur , quia repugnant sacris Canonibus, æquitati, prudentiæ & politiæ Christiano-Catholicæ, bono disciplinæ Ecclesiasticæ, juribus regnorum, evertunt fortunas privatorum ; & procurant delinquentibus impunitatem. His adde, quòd Romani parum, aut planè non attendant ad jura particularia provinciarum , è quibus lites ad Curiam deferuntur. Vid. *Cap. III.* §. 11. *Cap. V.* §. 3. *n.* 7. *Cap. VII.* §. 4. *n.* 9. *Cap. VIII.* §. 10. *n.* 4. *Cap. IX.* §. 2. *n.* 2. 4. *& seqq.*

§. VIII.

§. VIII.

Summorum Pontificum Gelasii & Nicolai I. Epistolæ, quæ favore Romanarum appellationum solent allegari, explicantur.

Benedictus Papa XIV. loco sub initium §. 5. *hoc Cap.* citato ad sustinendam prætensam illam connexionem juris recipiendarum & finiendarum appellationum cum Rom. Pontificis Primatu, duas summorum Pontificum auctoritates profert: primam Gelasii in Epistolâ anno 495. 1. Febr. ad Episcopos Dardaniæ scriptâ apud Harduinum Concil. Tom. II. col. 909. ubi: *Cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, sedes B. Petri Apostoli jus habeat resolvendi: utpote quòd de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illo autem nemo sit appellare permissus.* Hanc Gelasii auctoritatem repetit & allegat Nicolaus I. Epist. 8. ad Michaelem Imp. Harduini Tom. V. col. 167. inquiens: *Patet profectò, sedis Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio; siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Verùm quod scripsit Gelasius, *CANONES voluisse*, ut ad Petri sedem de qualibet mundi parte appellaretur, id apertè ad Canones *Sardicenses* pertinet, proinde ex præmissis interpretationem accipit. Quod addidit: Romanum Pontificem *de omni Ecclesia fas habere judicandi; neque cuiquam licere de ejus judicare judicio*, id quoad priorem partem in materia fidei (de qua in Epistola agitur) suo modo verum est, circa *præliminare* aliquod judicium, reservata semper universali Synodo suâ ampliore authoritate. In altera verò suæ propositionis parte, non loquitur Gelasius de *Synodo* aliquâ, quacunque demum, sed de *singularibus* Episcopis, utì apparet

paret ex voce *Cuiquam*; horum quippe *nulli in particulari* competit jus reformandi sententiam summi Pontificis. Confirmat id scopus Epistolæ, in qua contra illos agitur, qui nomen Acacii retinere volebant in dypthicis, id est, adversus *singulares* Episcopos.

1.) Plura speciosa verba exhibet Gelasiana Epistola, si *singulatim* considerentur; si verò *ad totum* ejus argumentum attendatur, parum continet, quo Ultramentanorum prætensiones suffulciantur, uti solidè demonstrant Ill. Bossuetus *de Potest. Ecclesiast. Lib. XII. cap.* 33. *Lib. XIV. cap.* 15. *Lib. XV. cap.* 9. & 22. Launoius *Epist.* ad Jacobum Boëtium, quæ est 3. *Lib. II.* Dupinius de *Antiqua Eccles. Discip. Diss. II. pag.* 160. 168. 220. & *seqq.* Cæterùm sententia Gelasii rectiorem interpretationem, aut si ejus verbis præcisè insistere malis, certiorem refutationem accipere non potest, quàm in curata discussione trium illustrium exemplorum, ad quæ in confirmationem sui asserti ipse provocat, quæque nos §. *seq.* ad justam actorum publicorum lancem ponderaturi sumus. Confer interim suprà *c. III.* §. 8., & habet hoc pro exemplo, qualiter Romani, cùm de munienda sua authoritate ageretur, jam sub finem Sæculi V. expressionibus usi sint, quæ posteros, nisi sollicitè omnia combinent, facilè in errorem nimietatis possent conjicere.

2.) Tempore Nicolai I., id est Sæculo IX. fictæ Isidori Decretales suum jam vigorem obtinuerant; proinde minimè mirandum, si hic Pontifex plenis velis ierit in communem tunc sententiam, suæ Sedi adeo faventem, atque hunc in finem ex Gelasii Epistola, quæ in rem suam esse videbantur, decerpserit. Eo non obstante, demonstrat Stephanus Baluzius in excellenti sua Præfatione in librum Antonii Augustini de Emendatione Gratiani, ante octingentos annos, id est, ante epocham de qua hìc agimus, Synodos Gallicanas nullam unquam appellationem à decretis suis ad Romanum Pontificem fieri permisisse.

§. IX.

SS. Athanaſii, Joannis Chryſoſtomi, & Flaviani provocationes ad Sedem Romanam, neque fundant, neque ſupponunt illud jus appellationis, quod ſibi Romani tempore Gelaſii Papæ aſſeruerunt, aut etiamnum prætendunt.

Sed videamus porro, quàm infirma ſint argumenta, quibus Auctor Epiſtolæ Gelaſianæ utitur ad probandum ab exemplis, & ex diſciplina Eccleſiæ, id quod intenditur. „ Apoſtolica, inquit, Sedes frequenter, more majorum, „ *etiam ſine ulla Synodo* præcedente, & abſolvendi, quos „ Synodus iniquè damnaverat, & damnandi nullà exiſtente „ Synodo, quos oportuit, habuit facultatem. Sanctæ me„ moriæ quippe ATHANASIUM Synodus Orientalis addixe„ rat; quem tamen exceptum Sedes Apoſtolica, quia dam„ nationi Græcorum non conſenſit, abſolvit. Sanctæ me„ moriæ nihilo minùs JOANNEM Conſtantinopolitanum Sy„ nodus etiam Catholicorum Præſulum certè damnaverat, „ quem ſimili modo Sedes Apoſtolica, *etiam ſola*, quia non „ conſenſit, abſolvit. Itemque ſanctæ memoriæ FLAVIANUM, „ Pontificum congregatione damnatum, pari tenore, quo„ niam ſola Sedes Apoſtolica non conſenſit, abſolvit: po„ tiusque, qui illic receptus fuerat, Dioſcorum ſecundæ Se„ dis Præſulem ſuà auctoritate damnavit. " Accurato ſingulorum horum exemplorum examine inſtituto, iisque tum ad fidem Hiſtoriæ, tum ad normam Diſciplinæ primorum ſæculorum ponderatis, nihil proderunt ſive ad fundandum jus amplius Appellationum, quàm ſit illud, quod Sardicenſibus Canonibus inſtitutum eſt, ſive ad ſtabiliendam Romani Pontificis ſupremam judicandi in cauſis Epiſcoporum authoritatem.

1.) Quod imprimis ad cauſam S. ATHANASII attinet, cùm is citra omnem judiciorum formam, per vim & ambitum, innocens & abſens, damnatus eſſet, non ſolius Julii Papæ, ſed omnium Occidentalium ſententià, additis etiam

etiam Aegyptiorum & Orientalium quamplurimorum suffragiis, suæ Sedi restitutus est. Scilicet *a*) Imperator Constantinus extraneorum illorum Episcoporum, qui Athanasium damnaverant, judicium, utpote contra leges latum, ratum non habuit, atque Episcopos Concilii ad se evocavit, ut facti sui rationem redderent. *b*) Athanasius ità damnatus non provocavit ad Romanum Pontificem, sed confugit ad Imperatorem, ut is, quæ contra formam judiciorum & leges ab adversariis facta fuerant, rescinderet aut irrita declararet. *c*) Ad Sedem suam & Ecclesiam recuperandam, non impetravit Romani Pontificis auxilium; sed quemadmodum à Constantino fuerat expulsus, ita à filiis ejus restitutus est. *d*) Athanasius Romam confugit, non quasi appellans, sed vim hostium metuens. *e*) *Eusebiani*, adversarii S. Athanasii, *ad* JULIUM *litteras misère, & ut nos terrerent, Synodum jusserunt convocari, & ei, si vellet, causæ arbitrium detulerunt*, inquit Athanasius *Apolog. II. pag.* 739., sicque Julius *tanquam judex à partibus electus* potuisset Eusebianos ad se vocare, detrectantes damnare, atque Athanasium absolvere; *f*) Neutrum tamen fecit, nec ullum judicium tulit, sed tantùm auditâ Athanasii apologiâ suam cum eo communionem confirmavit, & pro Episcopo ipsum habuit. *g*) Synodus *Sardicensis* ex Imperatorum rescripto causam Athanasii retractavit, eumque suæ Sedi restituendum declaravit. *h*) Is non contentus Occidentalium in hac Synodo sententiâ, Orientalium quoque postulavit judicium, & ab his, tum subscribentibus Synodicæ Epistolæ Concilii, tum seorsim per eorum litteras, innocens declaratus est. Adde Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Sæcul. IV. Diss.* 22. *Tom. IV. pag.* 292. *seqq.*

2.) Aeque parùm *originarium* jus Romanarum appellationum sustinetur altero exemplo, quod de S. JOANNE CHRYSOSTOMO Gelasius profert. Exstat Chrysostomi Epistola ad Innocentium Papam de sua in Synodo ad

ad Quercum damnatione, in Operibus S. Chryſoſtomi apud Montfauconium Tom. III. pag. 515., ubi ſic latinè: *Igitur Domini mei maximè verenandi & pii, cùm hæc ita ſe habere didiceritis, ſtudium veſtrum & magnam diligentiam adhibete, quo retundatur hæc, quæ in Eccleſias irrupit, iniquitas. Quippe ſi mos hic invaluerit, & fas fuerit cuivis in alienam paroeciam irrumpere, idque ex tantis intervallis, & ejicere, quos voluerit, & auctoritate propriâ quæque pro libidine ſuâ facere, ſcitote, quod brevi tranſibunt omnia, & totus orbis premetur bello inexpiabili, omnibus ejectis, & omnes ejicientibus. Quapropter, ne confuſio hæc omnem, quæ ſub cœlo eſt, nationem invadat, OBSECRO, UT SCRIBAS, QUOD HÆC TAM INIQUE FACTA, & ab una ſolùm parte, abſentibus nobis, & non declinantibus judicium, NON HABENT ROBUR, ſicut neque naturâ ſuâ habent: illi autem, qui adeò iniquè egiſſe deprehenſi ſunt, pœnæ Eccleſiaſticarum legum ſubjaceant; nobis verò, qui nec convicti, nec redarguti, nec habiti ùt rei ſumus, literis veſtris & caritate veſtrâ, aliorumque omnium, quorum ſcilicet & antea ſocietate fruebamur, frui concedite.* Ex mox relatis verbis ad Pontificem directis: *Obſecro, ut ſcribas, quòd hæc tam iniquè facta non habeant robur*, concludunt Romani, præeunte hìc Gelaſio Papâ, appellatum à Chryſoſtomo ad Innocentium, huncque rogatum, ut Pontificiâ ſuâ authoritate judicia in Oriente lata irritaret. Verùm, ſi advertatur, eandem Epiſtolam, quæ etiam invenitur apud Palladium in Dialogo hiſtorico de Vita & converſatione S. Joannis Chryſoſtomi, teſte eodem Palladio *pag.* 22. à S. Joanne ad Venerium Epiſcopum Mediolani, & ad Chromatium Aquileiæ Epiſcopum pariter ſcriptam fuiſſe, certò concludetur, Chryſoſtomum non petiiſſe, ut illi, aut alter eorum irritet judicium in Oriente latum, ſed ut ſinguli ſcribant, illa, quæ ibi facta fuerunt, robur habere non poſſe, tanquam acta adverſùs Canones & formam judiciorum Eccleſiaſticorum; proindeque petiit, ut ſibi ab Occidentalibus non denegetur communio, ſed ea potiùs

potiùs confirmetur. Hæc autem omnia *facere non solùm Præsuli Apostolico licet, sed & cuicunque Pontifici*, inquit ipse Gelasius Papa in Epistola ad Faustum, in Harduini *Collect. Concil. Tom. II. col.* 886. Quem effectum apud Innocentium Pontificem produxerint litteræ S. Chrysostomi, legitur apud Palladium *cit. pag.* 22. nimirum: *Ad hæc beatus Innocentius Papa utrique parti pares litteras communionis misit, improbans judicium, quod à Theophilo factum videbatur; dicens, deberi aliam cogi Synodum irreprehensibilem Occidentalium & Orientalium; primum quidem secedentibus ab illo consessu amicis, deinde & inimicis: à neutris enim, ùt plurimùm, rectum proficiscitur judicium.* Sed videamus porro, quid Innocentius acceptis hac de causa litteris Cleri Constantinopolitani responderit. Has responsorias primùm edidit Sozomenus *Lib. VIII. cap.* 26. In his cumprimis Pontifex: *Injustè perpessus est frater & comminister noster Joannes Episcopus vester, qui in judicio auditus non est. Nullum crimen profertur, nullum auditur.* Et deinde: *Quódnam est hoc perditum consilium? In locum viventium sacerdotum alii substituuntur: .... Neque enim talia unquam à Patribus nostris gesta comperimus, sed potiùs prohibita, cum nemini licentia data sit in locum viventis alium ordinandi. Reproba enim ordinatio honorem Sacerdotis auferre non potest: quemadmodum is Episcopus omnino esse nequit, qui injustè substituitur.* Porro: *Solos Canones Nicænos sectari & agnoscere debet Ecclesia Catholica. Quòd si à quibusdam alii proferantur, qui à Nicænis Canonibus dissentiant, & ab hæreticis compositi esse arguuntur, hi à Catholicis Episcopis rejiciendi sunt .... quemadmodum etiam in Sardicensi Synodo jam condemnati sunt.* Denique: *Sed quid adversùs ista in præsenti faciemus? NECESSARIA EST COGNITIO SYNODI, quam & nos jam pridem congregandam esse duximus. HÆC ENIM SOLA EST, quæ hujusmodi tempestatum motus sedare possit. Quam quidem ut obtineamus, utile fuerit medicinam horum malorum ex voluntate ac nutu Dei optimi maximi, & Christi Domini nostri in-*

terim exspectare .... Nam & nos diu multumque cogitamus, quonam modo œcumenica Synodus congreganda sit, ut turbulenti motus cœlestis Numinis arbitrio tandem conquiescant. Sic *a*) Innocentius quidem judicium à Theophilo actum improbavit; quod & procul dubio Venerius Mediolanensis, & Chromatius Aquilejensis, & infiniti alii fecêre; at non *formâ* aut *viâ judiciali.* *b*) Misit Innocentius Chrysostomo litteras communionis; sed nec minùs illas dedit ejus adversario Theophilo, qui teste Palladio *pag.* 9. pariter, & primus quidem eâ de re litteras ad Pontificem dederat. *c*) Ad juridicam causæ decisionem dixit *necessariam esse Synodi COGNITIONEM.* Quæ omnia multùm distant à prætenso jure Pontificis privativo, per se *in via & gradu appellationis* cognoscendi de controversiis Episcoporum, easque definiendi, ultra tenorem Canonum Sardicensium, quorum eò certiùs memor fuit Innocentius, quòd expressam eorum mentionem in sua Epistola faciat. Exitum causæ juvat hìc subjungere verbis Ill. Bossuetii *Defens. Cleri Gall. Lib. XIV. cap.* 11. „Innocentius Papa Theophili judicium cassum & irritum „habuit: ultimam tamen sententiam Concilio œcumenico reservavit, ùt disertè asserit inculcatque Palladius „Chrysostomi Comes ac rerum omnium testis oculatus. „Locum Universalis Concilii Occidentales Thessalonicam designabant. Memorabilis verò est hæc Palladii „sententia: *Scopus Romanæ Ecclesiæ iste est, non communicare Orientalibus Episcopis, præsertim Theophilo, donec Dominus* Imperator *dederit locum Universali Synodo, quæ profectò morbis eorum, qui hæc patraverunt, medeatur.* Sic „Romanus Pontifex, quæ pro loci amplitudine solus inchoavit, non nisi totius orbis sententiâ finiturus erat. „Verùm, cum Synodus œcumenica ab Arcadio Imp. „impetrari non posset, totius Occidentis cum Apostolica Sede conjuncta sententia profecit, ut Joannis „Chrys. nomen Constantinopoli quoque in sacras Tabulas referretur; ac sine novo judicio, consensione

„totius

„ totius Ecclesiæ, Theophili Synodus solveretur. “ Itaque causa terminata fuit, non vià *judiciali*, sed eà quam citra jurisdictionem propriè dictam, in Primatis Universalis jure & potestate esse, insinuavimus *cap. III.* §. 4. Adde *cap. V.* §. 4. *n.* 9.

3.) Flavianus Episcopus Constantinopolitanus in Ephesina Synodo (quæ latrocinium communiter dicitur, ob violentiam Dioscori & fautorum Eutychis) injustè damnatus, ab iniquo hoc judicio appellavit. Hujus appellationis luculentus testis est S. Leo Papa Epist. XL. ult. edit. ad Theodosium Imp. datà, in quà cap. 3. de suis Legatis ita loquitur: *Quia & nostri fideliter reclamârunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit.* Post hanc appellationem per Flavianum interpositam, idem sanctus Pontifex convocationem Concilii generalis apud Theodosium urget: *Quàm autem*, inquit, *post appellationem interpositam hoc* Concilium *necessariò postuletur, Canonum Nicææ habitorum decreta testantur;* Canones *Sardicenses* haud dubiè intelligit S. Leo, secundùm Sedis suæ morem loquens. Itaque appellationis libellum Flavianus tradidit Legatis Papæ, in sequelam Sardicensium Canonum; Leo sicuti vigore eorundem Canonum de causæ meritis & substantia judicare non poterat, ita nec Flaviani causam coram se fecit ventilari, nec ejus judicandæ potestatem sibi arrogavit; sed in mox laudata Epistola ad Theodosium conversus, cùm causa fidei huic negotio implicata esset, *Generalem*, ait, *Synodum jubeatis intra Italiam celebrari . . . convenientibus utique Orientalium provinciarum Episcopis.* Rectè id ab Imperatore rogavit Pontifex; illius enim erat convocare generalia Concilia, uti cap. sequenti demonstrabimus. Igitur non alio fine aut consilio Flavianus libellum appellationis consignavit Legatis Leonis, tanquam universalis Primatis, quàm ut hujus ope & ministerio obtineret suæ causæ in legitima synodo retractationem. Negari equidem non debet, quòd S. Leo judicium Latronicii Ephesini irritum habuerit, & omni id quidem jure,

jure, tanquam quod in innocentem Flavianum per vim latum fuerat; at inde concludendum non venit, speciale judicium catenus à Pontifice institutum fuisse. Postquam is intellexisset, ea quæ Ephesi facta sunt, contra jus fasque gesta esse, poposcit à Theodosio *Epist.* 40. ut omnia in statu esse juberet, *in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus convocaretur*; quod certè longè abest ab omni specie judicii definitivi, à Pontifice, suâ authoritate, ferendi. Confer van Espen in *Commentario posthumo in Canones & Decreta Juris veteris ac novi pag.* 206. *seqq. edit. Colon.* Nec non Paschasii Quesnelli Dissertationem de Causa Flaviani Ep. Constantinop. in pseudo-Synodo Ephesina damnati, quæ est Octava *Tom. II. Opp. Leonis pag.* 304. *seqq. edit. Lugd.*

§. X.

Appellationum Romanarum incommodis Synodus Basileensis remedium attulit.

Idem fecere Concordata Galliæ & Germaniæ.

Illud, quod Concilio Tridentino præscriptum fuit, insufficiens est.

Subsistente identidem falsarum Decretalium systemate, ejus sequelæ omnibus adeo intolerandæ visæ sunt, ut quamvis ob defectum artis Criticæ illud ex fundamento everti non posset, nihilominus his temperandis manum apponendam esse, bonis omnibus tandem videretur. Igitur subsistente hactenus prætenso Romanarum Appellationum jure, in Concilio Basileensi Sess. XXXI. nono Kal. Februarii Anno 1438. habitâ, Decreto *de Causis*, quod incipit ab his verbis *Ecclesiasticæ sollicitudinis.* §. *Quæ attendens*, & §. *Si verò quispiam.* constitutum est, ut in partibus ultra quatuor dixtas à Romana Curia distantibus omnes quæcunque causæ (exceptis Majoribus in Jure expressè enumeratis, & Electionum Ecclesiarum

fiarum Cathedralium, nec non Monafteriorum Sedi Apoftolicæ immediatè fubjectorum) apud eos judices in partibus terminarentur & finirentur, qui de Jure aut confuetudine præfcriptâ vel privilegio caufarum hujusmodi cognitionem habent; utque fi quis à Sedi Apoftolicæ immediatè fubjecto ad eandem Sedem appellaverit, caufa per refcriptum *in Partibus* committatur usque ad finem litis. Quidquid autem in contrarium hujus faluberrimi Decreti attentatum, factum vel obtentum fuerit, fit ipfo Jure nullum, & impetrans in expenfas condemnetur.

Hæc Bafileenfis Concilii Decreta inferta funt Pragmaticæ Sanctioni Galliæ *Tit. IV. de Caufis* §. 1. 2. & 5. itémque, licèt paululùm immutatis verbis, in Concordatis Galliæ *Tit.* 26. *de Caufis*, & *Tit.* 28. *de Exemptorum appellationibus*. Hoc jus in Gallia religiofiffime fervatur. Idem Bafileenfe Decretum Germania publicè fub Alberto Rege acceptavit in Concordatis Principum de anno 1439. ficque folemni pacto cum Sede Apoftolica inito fibi non tantùm fecit approbari, fed etiam in fubfecutis Concordatis Afchaffenburgenfibus falvari; qua de re omninò videndus Libellus, cui Tit. Concordata *Nationis Germanicæ integra*.

1.) Qualiter hoc Bafileenfe Decretum fub Alberto Rege Germaniæ die 26. Martii anno 1439. Moguntiæ (ubi & Cardinalis S. Petri ad Vincula, & Legati Regis Francorum, nec non Regis Caftellæ & Ducis Mediolanenfis aderant) ab Oratoribus Regis Germaniæ, Archiepifcoporum & ftatuum Imperii receptum atque acceptatum fit, narrant Raynaldus in *Annal. ad an.* 1439. *n.* 19. Harzheim *Concil. German. Tom. V. pag.* 259. Ipfum verò Acceptationis inftrumentum proftat in memorato integrorum Concordatorum Libello *pag.* 21. in quo ita cavetur: „ Nos Oratores Romani Regis, Principes Electores hic præfentes, aliorúmque Electorum facri Imperii & Alemaniæ Metropolitanorum abfentium Oratores, Decreta facri Bafileenfis Concilii acceptamus „ cum

„ cum omni honore, reverentiâ & devotione . . . .
„ Acceptamus similiter ultimum Decretum tricesimæ
„ primæ Sessionis, disponens de Causis & de Appel-
„ lationibus, quod incipit *Ecclesiasticæ sollicitudinis studi-*
„ *um.* " Porro EUGENIUS IV. 5. Febr. an. 1447. Germanicæ Nationi indulsit, ut ab eadem sic acceptatum Decretum finale Sessionis XXXI. Concilii Basil. servetur, usquedum cum eadem Natione aliter conventum, vel in futuro Concilio Generali aliud fuerit ordinatum. Eugenianam hanc declarationem ediderunt L. B. de Senckenberg *Recess. Imp. Part. I. pag.* 174. Harzheim *cit. Tom. V. p.* 301. In ea sic disponitur: „ Super
„ aliis autem Decretis Basileæ editis, & per claræ me-
„ moriæ quondam Albertum Romanorum Regem ac-
„ ceptatis, ex quorum observantia Natio Germanica
„ præfata ex pluribus gravaminibus dicitur relevari,
„ contenti sumus, volumus ac decernimus, quòd om-
„ nia & singula vigore Decretorum hujusmodi cum
„ suis modificationibus acceptatorum quomodolibet ge-
„ sta vel acta sunt, rata & firma persistant . . . . . .
„ Permittentes interim & indulgentes, quòd omnes &
„ singuli, qui præfata Decreta receperunt, illis liberè
„ & licitè uti possint . . . . . . donec per Legatum
„ hujusmodi, ùt prædictum, concordatum fuerit, vel
„ per Concilium, quod ad prædictorum Regis, Præ-
„ latorum & Principum exhortationem convocare pro-
„ ponimus, aliter fuerit ordinatum.

2.) Tantum abest, ut Eugeniana hæc concessio (quam NICOLAUS V. mox sub initium sui Pontificatûs confirmavit. Vid. Raynaldum *ad an.* 1447. *n.* 17.) per Concordata Germaniæ Aschaffenburgensia anni 1448. sublata sit, ut ex contrario in iisdem expressè confirmata deprehendatur, circa finem his verbis: *In aliis autem, quæ per felicis recordationis Dom. Eugenium Papam IV. pro Natione præfata usque ad tempus futuri Generalis Concilii permissa, concessa, indulta atque decreta, & per memoratum sancti*ssi-

ctissimum Dominum nostrum Papam Nicolaum confirmata fuere, in quantum illa Concordiæ præsenti non obviant, istâ vice nihil extitit immutatum.

3.) Negari equidem non potest, sæpissimè hac in parte Concordatis Germaniæ contraventum fuisse, dum Romani non tantùm prorogationes privatorum admitterent, sed & subinde compellere vellent partes, ut in causis non Majoribus Romæ litigarent; qui, si adversùs Curiam Romanam rem habere nollent, ultrò debebant cedere. Verùm publico nomine hisce abusibus nunquam cessum fuit. Quare anno 1457. Cancellarius Moguntinus Meyer in Epistolis ad Card. Aeneam Sylvium conquestus est, quòd *causæ, quæ in partibus tractandæ terminandæque fuerant, ad Apostolicum tribunal indistinctè trahantur.* In Gravaminibus Nationis Germanicæ de annis 1510 & 1518. legitur: *Causæ, quæ in Germania, in qua etiam docti & justi sunt judices, terminari poterant, ad Tribunalia Romana trahuntur.* Ideo Legatus Pontificius anno 1522. promittere debuit remissionem causarum Germaniæ in Rota Romana admissarum, in Lünig *Spicileg. Eccles. Part. I. pag.* 389. Et ut quàmplures alias Germanorum protestationes adversùs Concordatorum infractiones prætermittam: juratæ illæ, quas singuli Imperatores in suis Capitulationibus faciunt promissiones de omni opera impendenda, ne Concordatis Principum contraveniatur, sunt toties iteratæ salvationes, publico nomine factæ, adversùs illegitimas hujusmodi contraventiones. Hinc minimè dubitandum, quin cuivis privato, hac in parte adversùs Concordata Principum gravato, à Consilio Imperiali Aulico auxilium præstandum, & ad ejus implorationem Mandata S. C. de non contraveniendo Concordatis decernenda sint. Monet autem, & rectè, Greg. Zallwein *Tom. II. Quæst.* 3. *cap.* 3. §. 7. cavendum esse, ne causa qualiscunque ad Curiam Romanam devolvatur, quæ Romanas quomodocunque respicere possit Reservationes, quippe quæ procul

 dubio,

dubio, secundùm easdem Reservationes decideretur, licèt illæ in partibus receptæ non essent. Inter has numerari possunt sequentes: PIUS V. reservavit beneficia hæreticorum, beneficia recepta per confidentiam simoniacam, parochias extra concursum collatas. ALEXANDER VI. beneficia eorum, qui litigantes in Curia Rom. offendunt. GREGORIUS XIII. beneficia resignata, quorum resignationes non sunt publicatæ &c. Vide etiam Regulas Cancellariæ 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 15. 18. 19.

4.) Quid in Concilio Tridentino pro restrictione appellationum actum fuerit, fusè narrat van Espen *J. E. U. Part. III. Tit.* 10. *cap.* 1. Tandem in hac Synodo *Sess. XXIV. cap.* 20. *de Reform.* earundem excessui & frequentiæ hic modus positus fuit, *ne appellationes ab Ordinariis interpositæ per Superiores quoscunque recipiantur, earúmque commissio, aut inhibitio fiat, nisi à definitiva, vel à definitivæ vim habente, & cum gravamen per appellationem à definitiva reparari nequeat.* Utrùm verò hoc Synodi Decreto abusibus appellationum, præsertim Romanarum, sufficienter provisum sit; haud immeritò dubitatur, cùm raró possit fieri sententia interlocutoria, quæ non in se contineat gravamen irreparabile, adeoque à qua non possit appellari, prout ostendit Bœhmerus *Jur. Eccles. Protest. Lib. II. Tit. de Appell.* §. 10.

CAPUT

CAPUT VI.

DE CONCILIIS GENERALIBUS.

§. I.

Jura Universalium Conciliorum prætenso statui Monarchico Ecclesiæ repugnant.
Romanum Pontificem Generalibus Synodis subjectum esse, Constantiense & Basileense Concilium apertè definierunt.
Idem pluribus Concilii Tridentini locis haud obscurè insinuatur.
Episcopi in Conciliis sunt Conjudices, non meri Consultores Papæ.

Hactenus abundè demonstravimus, Monarchicam illam potestatem, quam nonnulli Rom. Pontifici tribuunt, non evinci neque sacro Textu, neque primorum sæculorum Usu & observantiâ; quin ex contrario eandem destrui, omnemque illius idæam fugari in consideratione Ecclesiasticæ Disciplinæ circa Causas Majores, circa modum ferendi Leges pro universali Ecclesia, circa Judiciariam potestatem, & jura appellationum. Idem non minùs apparebit ex jure & disciplinâ *Generalium Conciliorum*, quæ in singulis eorum partibus hoc Capite ponderabimus.

Et imprimis quidem constat, à Generali Concilio universam Ecclesiam repræsentari, non item à solo Romano Pontifice. Constat item, & probavimus *cap. I.* §. 5., Generalia Concilia, in Spiritu sancto legitimè congregata, suam immèdiatè à Christo habere authoritatem. Itaque quæcun-

que de authoritate Ecclesiæ dicuntur, trahi ad Generale Concilium, quod illam repræsentat, necesse est; alioquin non recta esset repræsentatio, si eadem in repræsentante & repræsentato authoritas non esset. Hæc authoritas universalis Ecclesiæ se extendere debet, & revera se extendit ad omnes & singulos, qui eandem Ecclesiam agnoscere debent pro *Matre*, à primo ad infimum usque. Equidem *singulis* Ecclesiæ Pastoribus post diœcesium divisionem pars Ecclesiasticæ jurisdictionis in certas personas, certas causas, certósve districtus credita est: at Universæ Ecclesiæ authoritas & potestas, *in omnes*, data, semper integra & illibata permansit. Vid. *cit. cap. I.* §. 6. & 7. Nullâ lege divinâ primum Ecclesiæ Membrum ab universali hac, ex divina institutione proximè emanante, Ecclesiæ authoritate exceptum legitur. Romanos Pontifices in errores prolabi posse, & gravibus fœdisque vitiis depravari, nemo dubitat; aliundè autem constat, ab ecclesiasticâ communione ejiciendos, & de Episcopatu deturbandos esse eos, qui in fide vel moribus graviter & cum scandalo peccant; at quis Papam sic gradu dejiciet, nisi Ecclesia in Spiritu sancto congregata? hoc verò non posset, nisi eo esset superior. Si Papa ab omni tribunali & judicio altiore esset independens, non esset qui remedium ferret erroribus & scandalis, quæ toties à Romanis Episcopis in Ecclesiâ causata fuisse produntur ab Historia Ecclesiastica. Nihil itaque justius, ac divinæ providentiæ & prudentiæ, omnia fortiter & suaviter disponentis, regulis accommodatius, quam ut eo casu denuntietur Ecclesiæ; quod & haud rarò factum novimus. Quoties etiam in Ecclesia graviores controversiæ exortæ sunt, Universalia Concilia convocata fuerunt; hæc autem necesse non fuisset congregari, si unius Romani Præsulis authoritas illam Concilii superaret aut æquaret. Non inepta cujusdam erat interrogatio: Quare non miserint Romani post enatas Sæculo XVI. hæreses, Nuntios & Cursores ad Principum aulas potiùs pro deferendo illuc ultimato Papæ LEONIS X. judicio, quàm ad tractandum cum eis de convocatione Concilii

cilii Tridentini, ſi tunc vel ab ipſis ſummis Pontificibus ſeriò exiſtimatum fuiſſet, eorum ſententiam in his cauſis abſolutè definitivam, nec Conciliorum examini ſubjectam exiſtere. Atque hæc ità de hac materiâ generatim. Alia & plura ſolidè tractata vide apud Natalem Alexandrum *Hiſt. Eccleſ. Tom. VIII. Diſſert. 4. in Sæculum XV. pag. 369. & ſeqq. Art. 1. §. 2. & ſeqq.* ubi Bellarmini & ei adhærentium argumentis reſpondet. His adde Andreæ Epiſcopi Magorenſis Hiſpani Gubernaculum Conciliorum. Part. IX. cap. 4. in Actis Concilii Conſtantienſ. Hermanni von der Hardt. *Tom. VI. Part. 4. pag. 304. ſeqq.* Nos imprimis ſententiam Conciliorum Conſtantienſis, Baſileenſis, & Tridentini de hac quæſtione paucis exponemus, deinde per ſingulas Generalium Conciliorum, quotquot illorum hactenus habita ſunt, actiones & partes eorum ſuperioritatem, poteſtatem & juriſdictionem in Rom. Pontificem demonſtrabimus, & inde concludemus, ſancta, æqua & juſta fuiſſe Synodorum Conſtantienſis & Baſileenſis hac de re Decreta. Non hìc (utì faciunt qui contrà ſentiunt) Conciliaria decreta Conſtantienſia & Baſileenſia cum Florentinis, Lateranenſibus & Tridentinis collidemus, quod Hæretici rideant, ſed quæ ad ſummam attinent, omnia coaleſcere, atque uni omnino formæ reddi demonſtrabimus.

1.) Concilium *CONSTANTIENSE* Seſſ. IV. declarat, *quòd ipſa Synodus, in Spiritu ſancto congregata legitimè, Generale Concilium faciens, & Eccleſiam Catholicam repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediatè habeat, cui quilibet, cujuſcunque ſtatûs vel conditionis, ETIAMSI PAPALIS exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem generalem Eccleſiæ Dei in CAPITE & membris.* Seſſione verò V. *Quòd quicunque cujuſcunque conditionis, ſtatûs, dignitatis, ETIAMSI PAPALIS, qui mandatis aut præceptis hujus ſacræ Synodi, & CUJUSCUNQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS* legitimè *congregati .... obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit,*

fipuerit, condignæ pœnitentiæ fujiciatur &c. Cùm hæc Decreta Bellarmino incommodarent, is *Lib. I. de Concil. cap.* 7. generofa tranfiliens pede, non dubitavit afferere: „ Hoc Concilium, quantum ad primas Seffio„ nes, ubi definit Concilium effe fupra Papam, repro„ batum eft in Concilio Florentino & Lateranenfi ulti„ mo. " Quæ cùm eruditis parum perfuaderent, tum quod Florentinum Conftantienfi revera non deroget, tum verò etiam, quòd bina illa juniora Concilia pro Generalibus univerfim non agnofcantur: excogitavit Emmanuel Scelefratus notam illam de textûs Seffionis IV., fucatione fabulam, acfi verba *Reformationis in Capite & membris* primo Decreto quartæ Seffionis non fuiffent à Patribus inferta, cùm tamen certò conftet, ea inveniri in præambulo hujus Decreti, & adhuc magis authenticè in primo Decreto Seffionis V. Prætendit equidem Scelefratus, ejusdem quintæ Seffionis Decreta non fuiffe debità cum deliberatione, & confentientibus omnibus, quorum intererat, condita. Verùm fi absque apertis probationibus, & ab Univerfali Ecclefia agnitis, liceret poft aliquot fæcula Generalium Synodorum placita, fub prætextu infufficientis deliberationis, enervare, nihil in his remaneret fanctum, & omnia incertitudinibus exponerentur. Multi has Scelestrati ineptias confutârunt. Omnium loco laudamus & fuademus confuli Natalem Alexandrum *Hift. Ecclef. Tom. VIII. Differt.* 4. *in Sæculum XV.* Videbimus autem infrà *cap. VIII.* §. 3. qualiter celeberrimus Gerfon duabus Orationibus coram univerfà Conftantienfi Synodo habitis, non folùm genuina utriusque Decreti verba recitaverit, fed & nemine reclamante ùt hæreticum pronuntiaverit, quisquis his veritatibus, à Generali Concilio definitis, auferit contradicere; quod fieri fanè haud potuiffet, nifi antè in communi Synodo verba Decretorum genuina & authentica, ipfa verò Decreta ab omnibus ùt legitima fuiffent agnita. Adde Hermanni von der

der Hardt Acta Concilii Constantiensis *Tom. VI. Part. 2. pag. 11. seqq. nec non Part. 4. pag. 154.* Ceterùm constat, à ducentis Patribus, communi consensu, Sessionis IV. & V. Canones fuisse conditos; ut profectò pudere debeat aspernari, imò fœdis erroris ac schismatis notis tantum infamare cœtum, vel si etiam, quod absit, pro œcumenica Synodo non valeret. Porrò certum est, nihil ab ullo Romano Pontifice contra eos Canones gestum esse: imò *tota* Constantiensis Synodus, æque ac cæteræ Concilii Generalis titulo insignitæ, in Editione Romana PAULI V. jussu prodiit. Solus Binius, uno præeunte Bellarmino, tanto Concilio ausus est hanc notam apponere: *Concilium Constantiense ex parte approbatum:* nullis Ecclesiasticis gestis, nullâ aliâ authoritate nixus. Quæ si privatis liceant, nihil est quod Theologi adversus hæreticos Conciliorum œcumenicorum fixa & irrevocabilia decreta jactemus.

2.) Concilii Constantiensis Decreta confirmavit Synodus *BASILEENSIS*, Sess. II. & alibi pluries. Ex eàdem hac Synodo ad Eugenium Papam, Concilium abrumpere conantem, sequentia scripsit Cardinalis Julianus, Pontificis Legatus & Concilii Præses, die 5. Junii an. 1432. in Operibus Aeneæ Sylvii pag. 75. *An hoc Concilium legitimum sit, ex Concilio Constantiensi dependet; Si illud verum fuit, & istud. Nemo autem dubitare visus est an illud legitimum fuerit: similiter & quicquid ibi decretum est. Nam si quis dixerit Decreta illius Concilii non esse valida, fateri necesse habet, privationem olim Joannis XXIII. factam vigore illorum Decretorum non valuisse. Si illa non valuit, nec Papæ Martini tenuit electio, facta illo adhuc superstite. Si Martinus non fuit Papa, nec Sanctitas vestra est, quæ per Cardinales ab ipso factos electa est. Nullius ergo magis interest defendere Decreta illius Concilii, quàm Sanctitatis vestræ. Et si quodcunque illius Concilii Decretum revocetur in dubium, eàdem ratione poterunt re-*

 vocari

vocari & reliqua ejusdem Concilii Decreta : hac eâdem ratione nec aliorum Conciliorum Decreta valebunt: Quia qua ratione vacillat fides unius Concilii, vacillabunt reliqua omnia, juxta argumentationem B. Augustini, & habetur IX. Dist. cap. Si ad Scripturas. *Ergo & Fides, & omnia Ecclesiæ Sacramenta titubabunt, si de robore unius Concilii legitimè celebrati dubitetur. Per Concilium autem Constantiense fuit factum Decretum, FREQUENS, in quo statuitur, quòd primum Concilium fiat in quinquennium à fine illius, & aliud in septennium. A fine Concilii Constantiensis quinquennio elapso, celebratum est Papiense vel Senense; à cujus fine elapso septennio, cœptum est celebrari istud.* Valde convincenti argumento, seu tali quod vocamus *Ad hominem*, utitur Cardinalis, ad probandam subsistentiam Concilii Constantiensis, & singulorum ejus Decretorum; apparet etiam satis ex hoc discursu, neminem eò usque de eâdem subsistentiâ dubitâsse.

3.) Pergit deinde Julianus, probando, Papam Concilio subjectum esse: *Dicunt, dissolutionem Concilii* (quam Eugenius meditabatur) *evidenter tendere in eversionem Fidei, & ruinam Ecclesiæ, & perturbationem populi Christiani: Ergo fieri non posse, nec parendum fore. Asserunt etiam prædictam dissolutionem fieri non potuisse obstante quodam Decreto Constantiensis Concilii.* „Quòd „ in his, quæ pertinent ad Fidem & extirpationem „ Schismatis, & reformationem Ecclesiæ in Capite & „ in membris, quilibet cujuscunque conditionis, *ETIAM* „ *PAPALIS*, tenetur obedire statutis & ordinationibus „ & præceptis cujuscunque Concilii Generalis: & nisi „ obediret, puniatur &c.“ *Ecce posse statuere in aliquem, posse præcipere, posse punire non obedientem, signa sunt evidentia superioritatis in his, in quibus statuit, præcipit, aut punit. Teneri autem obedire, subjici ac parere, signa sunt inferioritatis in prædictis casibus. Ergo in prædictis casibus, cùm Papa, ùt dicunt, sit in-*

inferior Concilio, quod etiam facto probatum fuit (Nam propter unum de tribus casibus Concilium privavit Joannem, & propter alterum privavit Benedictum) non poterit Papa dissolvere Concilium: Quia inferior, in eo quo est inferior, non potest solvere vel ligare superiorem, nec tollere legem Superioris . . . . . . Concilium autem hoc congregatum est propter extirpandas hæreses, faciendam pacem, reformandum mores: & in prima Sessione ordinavit & statuit ad ista debere intendi: & quòd procurans impedire hoc Concilium, dissolvere, vel prorogare, vel mutare, severiter possit puniri, & procedi tanquam contra communem turbatorem communis pacis &c. Si autem dissolvi potest, constat quòd non obeditur prædictæ Ordinationi. Harduino paradoxior fit, qui sibi vel aliis persuadere conetur, Julianum virum sanè egregium, pium, Sedi Romanæ apprimè addictum, cum omnibus Nationibus, quarum Prælati Basileensi Synodo aderant, Italis, Gallis, Germanis & Hispanis, conspirâsse, ad falsificandum verba Concilii Constantiensis, quæ suæ ad Eugenium gravissimæ Epistolæ inseruit; aut adeo fuisse, à sanâ mente motum, ut hoc falso voluerit ac potuerit imponere Romanæ Curiæ circa rem gravissimam, Primam Sedem præcipuè tangentem, ante sedecim solùm annos singulari cum strepitu in conspectu totius Europæ decisam, cujus decisionis (in persona Joannis XXIII. etiam executioni mandatæ) Tabulæ in omnium manibus erant.

4.) Porro: *Nemo dubitat* (sic prosequitur in sua Epistola Card. Julianus) *si contra aliquem summum Pontificem ageretur de hæresi, quòd ipse non posset Concilium dissolvere: quia si posset dissolvere, non posset judicari, quod est contra Caput SI PAPA, Dist. XL. Ergo sicut in hæresi, sic in aliis duobus casibus: Isti enim tres parificati sunt per Concilium Constantiense. Et, ut prædixi, facto Concilium Constantiense approbavit hanc sententiam: quia propter Schisma privavit Petrum de Luna,*

na, & propter deformitatem vitæ privavit Joannem. Et si quæ Jura reperiuntur quæ dicunt. „Prima sedes non „ judicatur à quoquam: & Primam sedem nemo judi-„ cat: & Nemo sibi dicit, cur ita facis? " *intelligenda sunt his tribus casibus exceptis. In principio de Fide provisum fuit per Caput SI PAPA: in aliis duobus per Decretum Constantiense. Alioqui si sine ullâ exceptione intelligeretur illud*, Prima sedes &c. *tunc Caput* si Papa XL. Dist. *& prædictum Decretum Constantiense essent falsa? Et si Caput* si Papa, *addidisset causæ hæresis istos duos casus, nemo dubitaret de reprædicta sententia. Sic etiam nemo debet dubitare de Decreto Concilii, quod factum est auctoritate Papæ, & repræsentat universam Ecclesiam. Et si dicatur, in Conciliis intelligitur excepta auctoritas Papæ: Respondeo, illud verum est, quando persona Papæ specialiter non includitur; sed si specialiter includitur, non potest excipi, quia saperet contradictionem.* Ut, quàm recto devotoque animo Papæ hæc insinuet Cardinalis, manifestet, addit in fine Epistolæ: *Si sanctitas vestra videret puram mentem meam, & mundam conscientiam, & integrum animum quo talia scribo, osculuremini me ex nimia charitate, & procul dubio me ùt filium diligeretis. Dixi sæpe, & jam dico & protestor coram Deo & hominibus, quòd causa eritis schismatis & multorum malorum, si non mutaveritis consilium.* Igitur quamvis Eugenius IV. Basileense Concilium statim dissolvere tentaverit, stetit tamen illius, ceu œcumenici Concilii, inconcussa & Eugenio superior authoritas, donec Ferrariam translatum est: Conciliique Constantiensis Decreta de suprema Generalium Conciliorum Authoritate, non solùm Schismatis, sed quovis tempore, à Basileensi egregiè explicata sunt & invictissimis argumentis ac Decretis totius mundi reverentiam postulantibus confirmata. Hæc inter complures alios solidè probat Natalis Alexander cit. *Tom. VIII. Differt.* 8. *Art.* 3. sequenti autem, *Art.* 4. osten-

ostendit, nullius planè ponderis esse argumenta, quibus Basileensem Synodum è numero Conciliorum Generalium expungendam quidam contendunt, aut sacrosancta ejus Decreta de Conciliorum Generalium Authoritate convellere nituntur. Cæterùm Conciliorum Constantiensis & Basileensis decretis nullatenus derogari per Concilium *LATERANENSE V.* anni 1512. latè demonstrat Tournelius *Prælect. Theol. Tom. V. pag.* 160. *& seqq. edit. Colon.*

5.) Ipsum Concilium *TRIDENTINUM* (quamvis, uti *cap. I.* §. 8. insinuavimus, ab *apertâ* decisione capitalis illius quæstionis consultò abstinuerit) nihilominus superioritatem in Pontificem *actu* exercuisse variis locis deprehenditur. Tanta, tamque penetrans est, ùt ùt occulta, vis veritatis, ut vel non advertentibus, vel invitis iis, quorum interest eam occultari, se se manifestet. Sic *a)* Concilium concipit Decreta & Canones suo nomine, & hac ratione sibi ea attribuit. Vid. suprà *cap. IV.* §. 11. *n.* 1. Et quamvis in eo non prætermittatur memoria Legatorum sanctæ sedis, fit id tantummodo, ut sacro Cœtui, qui eadem Decreta condidit, præsedisse dicantur. *b)* Licèt Paulus III. Legatis suis dedisset facultatem Concilii, cùm necesse foret, aliò transferendi, nihilominus Translatio ipsa Bononiam ipsius auctoritate Synodi decreta, ordinata & effectuata fuit Sessione IX. die 21. mensis Aprilis an. 1547. ibi: *Considerans, quòd* . . . . . . *DECREVIT & ORDINAVIT Consilium ex eo loco in hanc civitatem esse transferendum*, Præcedente Sessione VIII. Concilio seu Patribus proposita fuerat quæstio: *Placetne vobis DECERNERE & DECLARARE* . . . . . *Concilium ipsum ad civitatem Bononiæ* . . . . . . *transferendum esse, & ex nunc transferri? Responderunt, PLACET.* *c)* Exercuit supra Papam authoritatem, abolendo Mandata Apostolica & mentales Reservationes *Sess. XXIV. cap.* 19. Item Accessus & Regressus à Romanis Pontificibus eo ævo concedi solitos, nec non Con-

adjutorias beneficiorum, quæ Episcopatibus & Abbatiis inferiora sunt, *Seſſ. XXV. cap.* 7. &c. Varia circa Cardinalium munus & obligationes, etiam respectivè ad Papam, statuit *Seſſ. XXIII. cap.* 1. *&* 2. *Seſſ. XXIV. cap.* 11. *&* 18. *Seſſ. XXV. cap.* 1. *&* 7. *d*) Concilium insinuat, Papam quasdam potestates, quibus fruitur, *ab Ecclesia* tenere. Huc pertinet jus statuendi & dispensandi in impedimentis Matrimonii dirimentibus. Siquidem Tridentinum *Can.* 3. *&* 4. *Seſſ. XXIV. de Matrim.* has facultates *Ecclesiæ* arroget, quasi fonti, anathema pronuntians in eos, qui dixerint, *Ecclesiæ* jus non esse, novos Gradus adjicere eis, qui in Levitico expressi sunt, aut in horum aliquibus dispensare. Igitur, si Ecclesia has similesve potestates Papæ transmittit, illo superior est, & consequenter etiam Concilium Oecumenicum Ecclesiam repræsentans. Postquam sacra Synodus *Seſſ. XXI. Can.* 4. articulum de usu Calicis alicui nationi, vel regno, rationalibus de causis concedendo, sibi definiendum reservâsset, in ultimo Decreto sequentis Sessionis XXII. committit Papam pro concessione hujus usûs, curam illi relinquendo ponderandi, an revera adsit justa causa concedendæ talis dispensationis; scilicet: *nunc eorum, pro quibus petitur saluti optimè consultum volens* Concilium, *DECREVIT integrum negotium ad Sanctissimum Dominum nostrum esse referendum, prout præsenti Decreto refert; qui pro suâ singulari prudentiâ id EFFICIAT, quod utile Reipublicæ Christianæ, & salutare petentibus usum Calicis fore judicaverit.* *e*) Quod Concilium, tanquam validissimum, imò unicum post Scripturam Catholicæ fidei documentum, proponens, frequenter tradit de *Consuetudine*, *Consensu*, *Judicio & Interpretatione*, denique de his innexa *Inerrantia Ecclesiæ*, & nunquam dicit de *Papa*, satis indicat Ecclesiam, & Generalem Synodum, quæ hanc repræsentat, habere aliquid plus quàm solum Papam. Ita Seſſ. IV. in Decreto de editione & usu sacrorum Librorum dicit,

cit, *Ecclesiæ esse judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum.* Sess. IV. in Procemio de Justificatione agens, exponit doctrinam, quam *Ecclesia Catholica Spiritu sancto suggerente perpetuò retinuit.* Idem facit in Præfatione Sessionis XIII. agens de Eucharistiæ Sacramento. Sess. XIV. de Pœnitentia Can. 6. provocat ad modum Confitendi, quem *Ecclesia Catholica ab initio semper observavit & observat.* Adde ejusdem Sessionis cap. 4. de Satisfactione, ibi: *Neque verò securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit &c.* Argumentum, quod hanc in rem ex Sess. XXI. cap. 1. desumitur, reliquis ferè validius est; in eo ad Judicium Ecclesiæ sic provocatur: *Sancta Synodus, à Spiritu Sancto, qui Spiritus est Sapientiæ & Intellectûs, Spiritus Consilii & Pietatis, edocta, atque ipsius Ecclesiæ JUDICIUM & consuetudinem secuta, declarat ac docet &c.* Huc etiam confer. quæ attulimus cap. I. §. 6. n. 1.

Cæterùm per clausulam *Salvâ semper in omnibus Sedis Apostolicæ authoritate,* quæ legitur in fine Præfationis Sess. VII. Concilii Trid. aut per hanc similem, *Salva semper in omnibus Sedis Apostolicæ authoritas sit, & esse intelligatur,* quæ exstat ejusdem Concilii Sess. XXV. cap. 21. inferri non potest; quasi sacra hæc Synodus suorum Decretorum vigorem summi Pontificis authoritati, & Concilii jura ejus potestati subjecerit; quemadmodum demonstrat Gibert *Corp. Jur. Can n. in Prolegom. Part. I. Tit. 20. Sect. 2. pag. 157. seq.* Observat tamen & refert Ill. Bossuetus *Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. XI. cap. 18.* his clausulis Gallos ita commotos fuisse, ut vel eâ causâ Tridentinam Synodum admittere recusarent.

6.) Doctrinam Prosperi Fagnani, celebris Canonistæ, sed Romani, quasi *Episcopi in Conciliis sint tantùm consultores Papæ, non con-judices,* meritò ùt *erroneam* perstringit Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VII. pag. 538. Schol. X.* Sed juvat hic summatim recolligere, quæ eâdem

dem de Quæstione adversus Bellarminum disputat. III. Bossuetius *in Defensione Declar. Cleri Gall. Lib. XIII. cap.* 20. Nempe *primò:* „ Vidimus Romanorum Pontificum in Conciliis Oecumenicis judicia retractata ; „ de his quæstionem habitam; quæstione habitâ, Cœlestini, Leonis, aliorumque probata judicia; Vigilii atque Honorii rescripta improbata fuisse, neque quidquam à Sancta etiam Sede profectum, aut à Patribus, „ aut à Romanis etiam Pontificibus , pro irrefragabili „ esse habitum, nisi postquam Ecclesiæ consensus accessit. *Secundò.* Si pontifex petit tantum consilium , „ quod quidem pro animi sui sententia vel admittat „ vel respuat ; non profectò Episcopi , sed doctissimi „ quique vocandi sunt. Nec erunt adhibendi qui conjudicent, qui condecernant, qui anathemata simul intorqueant ac pronuntient: sed qui datis consiliis prælucerent , & rem Pontificio judicio potestatique relinquerent. *Tertiò.* In Macedonii quæstione de Spiritu Sancto non dabant consilia S. Papæ Damaso in „ Occidente versanti, qui seorsim Constantinopoli quæstionem habebant Orientales Patres : neque hi per „ litteras Consulationem mittunt, sed Decretum , sed „ Symbolum , sed Anathema adversus hæreticos &c. „ *Quartò.* Non Episcopi putabant se esse à Papa selectos judices, sed à Christo datos; neque ipse Pontifex Synodos exquirebat , quæ sibi judicaturo essent „ necessariæ; sed orbis Christianus meritò reposcebat, „ ut quòd certâ fide crederet, certâ jam & invictâ autoritate doceretur. *Quintò.* Si lux quærebatur tantùm, cur congregatæ Synodi Romanorum Pontificum „ dogmata non editis tractatibus , sed Decretis conditis muniebant? An verò Tertia, Quarta, Sexta, Septima Synodi, mysterium fidei lucidiùs explanârunt, quàm „ Cyrillus à Cœlestino laudatus , quàm Leo , quàm „ Martinus, quàm Agatho, quàm Gregorius II. quàm Adrianus I. ? Neutiquam. *Sextò.* Illud Bellarmini,

„ Con-

„ Concilia non esse medium divinum confirmandæ fidei, „ sed humanum, monendo & instruendo Pontifici; id, „ inquam, ex Apostolico illo Concilio perspicuè refel- „ litur, neque enim quisquam dixerit, convenisse Apo- „ stolos ut monerent Petrum, sed ut ipsi cum Petro, „ conjunctâ authoritate eam veritatem promerent, cu- „ jus custodes ac testes à Christo in commune essent „ constituti. *Septimò.* Cùm fateatur Bellarminus, De- „ finitiones de fide præcipuè pendere ex traditione Apo- „ stolica, & consensu Ecclesiarum, hinc profectò fit, „ ut illa consensio ad plenam veritatis fidem necessa- „ riò requiratur; quæ si Pontifici pronuntianti desit, nem- „ pe deerit illud, quod est præcipuum, & unde *PRÆ-* „ *CIPUE*, teste Bellarmino, definitio pendeat. *Octavò.* „ Conciliis novo ausu humanam tribuunt authoritatem, „ at non invenimus in Sacris Conciliis, in eo reposi- „ tam esse vim illam, quæ os omne obstrueret, sed in „ repromissione Christi dicentis: *Vobiscum sum omni-* „ *bus diebus sæculi:* sed in certissima inhabitatione Di- „ vini Spiritûs, cujus præsentiam Sacerdotum toto or- „ be præsidentium congregatio testaretur: sed in invicto „ robore Traditionis ejus, quam communis consensio „ declaret. *Nonò.* Quod ait Bellarminus, Congrega- „ tionem Sacerdotum Christi eò esse comparatam, ut „ Papam dicturum audiant, neque quis ignorantiam „ decreti prætexat. Primum quidem inutile est, cùm „ aliis modis ita sententiæ promulgentur. Ut verò ne- „ mo ignorantiam prætexere possit, Patribus contu- „ meliosum est, ut toto orbe convocati, tanto quidem „ labore, at nullo interim necessario officio, ecclesias „ suas deserant. “ His Bossuetius in Corollario suæ Defensioni subnexo *pag.* 402. addit: „ *Denique* decur- „ runt ad illud, convocatas Synodos, quacunque in „ quæstione, non ex necessitate ad solvenda dubia, sed „ ex abundanti ad frangendos contumaces. Frangen- „ dos verò, an potiùs adjuvandos, si post infallibile,

„ quod illi quidem volunt, Pontificis judicium quæſtio „ innovetur? Vel enim illuſoria deliberatio eſt de re „ jam confecta quærere: vel ſi ſeria habetur quæſtio, „ jam non modò contumaces, ſed etiam modeſti pro- „ bique dubitare coguntur. "

Qui poſt hæc ſententiam Bellarmini ſectantur, de iis liceat jure dubitare, an non deditâ operâ privatis magis commodis ac favoribus, quàm Veritati & Eccleſiæ bono ſtudeant. Adde infrà §. 6. *n.* 4. *ſeqq.*

7.) At inquient: Eo prætextu, quaſi *a*) absque generali Concilio nihil ſit in fide definitum; & quòd *b*) ſæpe multa & gravia in adminiſtratione ſupremi officii Pontificalis emendanda occurrant, continuò ſollicitari Eccleſiam, ac Chriſtianum orbem commoveri, Sedisque Apoſtolicæ authoritatem in ordinario etiam regimine à Concilii authoritate ſuſpenſam, adeoque impeditam ſemper, & tantùm non invalidam teneri, malum fore gravius illo, cui ab Oecumenicis Synodis quærimus remedium. Ad harum propoſitionum primam abundè reſpondebimus §. 8. Ad alteram declaramus, talem nobis non eſſe animum, ſed regulas tradere, omni Juri Sacro conformes, queis *imprimis* ea, in quibus jam à pluribus ſæculis, ſupremo in regimine, absque alia ſpe emendationis, peccari à bonis omnibus agnoſcitur, cum effectu corrigantur. *Tùm* ut Pontificiæ authoritati ſui ponantur aut declarentur fines, quibus Conciliaria Decreta & Canonica Diſciplina ponantur in tuto. *Demum* ut in omnem, licèt rariorem, eventum noverit Romana Curia, dari remedium, Eccleſiæ & ſummo ejus Capiti Chriſto probatum, quo uſurpationibus, Corpori noxiis, occurratur. Nempe mortalem tantâ poteſtate præditum, tot tentationibus obnoxium, tantâ adulatione circumdatum, aliquo Canonum metu coërceri oportet.

§. II.

§. II.

Nullâ lege divinâ aut humana convocatio Universalium Conciliorum summo Pontifici reservatur.

Octo priora Concilia Generalia solâ Imperatorum authoritate convocata fuêre.

Ne tumultuariè Episcopi in Synodos coëant, legitimè convocandi sunt. Nulla autem exstat lex Divina aut Ecclesiastica, quæ convocationem Generalium Conciliorum Romano Pontifici *reservet*, quæque irrita declaret ea, quæ sine ejus voluntate coacta sunt. Certum est ex contrario, octo priora Concilia, quæ à Christianis omnibus *Generalia* agnoscuntur, à Romanis Imperatoribus convocata esse, quædam etiam invito Pontifice. Imperatorum hoc jus habet fundamentum omninò solidum: Scilicet, quoad integrum perstabat Romanum Imperium, Ecclesia Catholica ejus ferè finibus comprehendebatur; ad Christianorum autem Imperatorum, sicut & ad quorumcunque aliorum supremorum Principum, officium pertinuit & pertinet, ut potestate sibi concessâ populi sibi commissi non modo temporalem, sed æternam etiam felicitatem tueantur ac promoveant. Ex utroque hoc fonte fluit jus Imperatorum, ortis hæresibus (quæ non minùs Reip. politicæ tranquillitatem, quàm Ecclesiæ pacem atque unionem labefactant) imperandi Episcopis suæ Jurisdictioni & Imperio subjectis, ut in cœtum coëant, unicum exstirpandis hæresibus & schismatibus remedium, collatísque suffragiis pro potestate sibi à Deo collatâ decernant, quid ex Lege Dei credendum esset. Sicuti hoc jus competiit olim Imperatoribus in universo Christiano orbe, id est, toto Romano Imperio, ita & cuivis imperanti competit in suo territorio: Suadet hoc ratio jam allata; & probat Historiarum fides, illud à Regibus Franciæ & Germaniæ jam inde à prima Christianismi origine fuisse exercitum.

Bellarminus *Tr. de Conciliis Lib. I. cap.* 12. generaliter afferit, Jure divino Rom. Pontifici competere jus *exclusi-*

tum Generalia Concilia indicendi. Hoc ſanè non probatur ex duobus Theologiæ principiis, quæ ſunt *Scriptura*, in qua eà de re nihil; & *Traditio*, quæ manifeſtè repugnat. In Synodo Hieroſolymitana (quâ tum alii, tum præſertim Synodi V. Patres Collatione VIII. apud Harduinum *Tom. III. col.* 189. celebrandorum Conciliorum formam exprimi judicant) invenitur quidem *Act. XV.* Simonem Petrum omnium primum locutum eſſe, Synodum autem ab eodem convocatam fuiſſe, non traditur. B. Lucas in Actis Apoſtolorum, quod notatu ſibi viſum eſt neceſſarium, in acta retulit, ratus, & perſonam quæ Synodum convocat, & Synodi convocationem, extrinſecum eſſe aliquid, nec ad rei per Synodum definiendæ aut definitæ naturam neceſſariò pertinere. His adde Gerſonium, cujus verba §. 15. *n.* 2. *hoc cap.* referemus.

1.) Primum univerſale Concilium, anno 325. *NICÆÆ* habitum, à Conſtantino Imperatore convocatum eſſe, teſtatur Euſebius *in Vita Conſtant. Lib. III. cap.* 6. Socrates *Lib. I. cap.* 5. Sozomenus *Lib. I. cap.* 17. Theodoretus *Lib. I. cap.* 7. Secundum Concilium generale, quod fuit primum *CONSTANTINOPOLITANUM*, anno 381. habitum, ſolius Theodoſii M. Imp. auctoritate convocatum eſt, inconſulto Damaſo Papâ, qui tunc Romanam Sedem tenebat; ſed nemine quidem ejus nomine comparente, uti videre eſt ex ſubſcriptionibus apud Harduinum *Collect. Concil. Tom. I. col.* 813. *ſeqq.* Sunt quidem, qui aliter ſentiunt, moti Epiſtolà Synodicà, quam ſervavit Theodoretus *Lib. V. cap.* 9.; Aſt obſervandum imprimis, hanc Epiſtolam non eſſe ſolùm inſcriptam Damaſo Papæ, ſed etiam Ambroſio Mediolanenſi, Brittoni Trevirenſi, & pluribus aliis Epiſcopis Romæ congregatis. Deinde eadem Epiſtola non eſt opus *Patrum* memorati Concilii Conſtantinopolitani an. 381., quod Generalibus accenſetur, ſed *alterius Synodi non generalis*, in eadem urbe ſequenti anno 382. poſt Aquilejenſe Concilium habitæ. Vid. Harduin. *l. cit. col.* 825. Confer Natalem Alexandrum *Hiſt. Eccleſ. Sæcul. IV. Diſſ.* 36.

2.) Pri-

2.) Primum Concilium *EPHESINUM*, quod inter Generalia tertio loco numeratur, celebratum anno 431. à Theodosio juniore convocatum fuisse apparet ex Epistola ejusdem Theodosii & Valentiniani Impp. ad Cyrillum Patriarcham Alexandriæ & Episcopos Metropolitanos provinciarum apud Harduinum *cit. Tom. I. col.* 1343. Cœlestinus Papa, ut se conformaret voluntati Augustorum, misit Legatos suos ad Concilium, Theodosio respondens: *Huic Synodo, QUAM ESSE JUSSISTIS, nostram præsentiam, in his quos mittimus, exhibemus.* Ibid. *col.* 1473. *CALCEDONENSE*, quod numero reputatur quartum generale, anno 451. celebratum, equidem ad instantiam Leonis Papæ convocatum fuit; at non ab ipso, verùm à Marciano Imp. & primùm quidem Nicæam, uti videre est ex ejusdem Augusti Litteris convocatoriis, tum ad omnes ejus temporis Episcopos apud Harduinum *Tom. II. col.* 46., tum speciatim ad Anatholium Antistitem Constantinopolitanum; inde verò ejusdem Imperatoris authoritate Chalcedonem translatum, uti constat ex ejus Litteris *cit. T m. II. col.* 50.

3.) Quintum Oecumenicum est *CONSTANTINOPOLITANUM II.* anni 553., quod testibus Evagrio *Lib. IV. cap.* 37. *&* Nicephoro *Lib. XVII. cap.* 27. Justinianus Imp. indixit. Adde valde notabilem ejusdem Imperatoris Epistolam ad Episcopos Constantinopoli congregatos, quà exponit, qualiter anteriora Concilia à piissimis Imperatoribus adunata fuerint apud Harduinum *Tom. III. col.* 54. Sextum generale itidem *CONSTANTINOPOLITANUM* est, actum annis 680 & 681. præsente Agathone Romano Pontifice. Direxerat Constantinus Imp. ad Domnum Agathonis prædecessorem Divalem sacram, quà eum invitaverat ad mittendum ad Concilium, ex jussu Imperatoris habendum, personas negotio aptas, apud Harduinum *cit. Tom. III. col.* 1043. Exstat *&* *ibid. col.* 1074. ad eandem Divalem responsio

Agathonis successoris Domini Papæ, quæ recitata fuit ejusdem Concilii Actione quartâ.

4.) Generale septimum fuit *NICÆNUM II.* convocatum anno 787. ab Irene Imperatrice & Constantino ejus filio; teste itidem Divali sacrâ eorundem Augustorum ad Hadrianum I., quâ invitatur ad Concilium proximè habendum, apud Harduinum *Tom. IV. col.* 21. Misit etiam Legatos suos Hadrianus ad Concilium, cujus quoque acta habuit rata. Denique octavum Concilium Oecumenicum, id est, *CONSTANTINOPOLITANUM IV.* indictum fuit per Basilium Imperatorem cognomento Macedonianum anno 869. eo scilicet tempore, quo Roma & Italia Imperatoribus Orientis non ampliùs parebant. Quod nihilominus ab hoc Imperatore idem concilium convocatum fuerit, manifestò apparet ex Historiâ hujus Synodi scriptâ ab Anastasio Bibliothecario, & è Concilii Actione V. ex ejusdem Anastasii versione Latinâ. Ibidem refertur Helias Presbiter Hierosolymitanus Patres ita alloquens: *Scitis, quia in præteritis temporibus Imperatores erant, qui congregabant Synodos, & ex toto terrarum orbe vicarios ad dispositionem hujusmodi causarum colligebant; quorum more & Dei cultor Imperator noster universalem hanc Synodum fecit &c.*

5.) „Generalia Concilia indicendi seu convocandi jus penes summum Pontificem est, qui & eis per se, vel per „Legatos præest; absque illo habita, non censentur legi„tima, *juxta vetustum Ecclesiæ Canonem, jam Sæculo „quarto agnitum,*" inquit Franciscus Zech S. J. in Præcognitis Juris Canonici *Tit. IX.* §. 156. citans pro fide hujus Canonis Socratem & Sozomenum in Historiis Ecclesiasticis. Videamus quid in hoc argumento sit roboris ad alterandam fidem Disciplinæ Ecclesiasticæ, quàm hoc §. stabilivimus. Refert Socrates Lib. II. cap. 17. qualiter *Julius Romanæ Urbis Episcopus cognitis insidiis, quas*

quas Athanasio struxerant Ariani . . . . rescribens Episcopis, qui Antiochiæ convenerant, graviter conquestus est . . . . quòd contra Canones ipsum ad Synodum non vocâssent; cùm Ecclesiasticâ regulâ interdictum sit, ne præter sententiam Romani Pontificis quidquam ab Ecclesiis decernatur. Hæc ex Socrate ferè describens Sozomenus Lib. III. cap. 10. *A Julio*, inquit, *ad Episcopos, qui Antiochiæ convenerant, litteras datas esse, quibus eos accusabat, quòd Nicæni Concilii fidem clanculo innovarent, & quòd præter Ecclesiæ leges ipsum ad Synodum non vocâssent; legem enim esse Pontificiam, ut pro irritis habeantur, quæ præter sententiam Episcopi Romani fuerint gesta.* Duo in his lectoris attentionem merentur: imprimis, quòd Episcopi conciliabuli Antiocheni *contra Canones Papam ad Concilium non vocaverint*; sed hoc non concludit ad jus Papæ convocandi Concilium. Deinde asserta illa ab utroque Historiographo regula, qua interdictum sit, *ne præter sententiam Romani Pontificis quidquam ab Ecclesiis decernatur.* Henricus Valesius in Notis ad memoratum Socratis locum dicit, conquestum quidem esse in suis literis Julium, quòd non fuerit invitatus ad Synodum; quòd verò scripserit, regulam esse Ecclesiasticam, ut absque consensu Episcopi Romani nihil in Ecclesia decerni possit, id in Epistola illa nuspiam legi. Sed fallitur Valesius. Verba Epistolæ Julii Papæ, ad quæ respexit Socrates, hæc sunt: *An ignoratis hanc esse consuetudinem, ut primùm nobis scribatur, & hinc quod justum est decernatur?* Integra Epistola prostat in Operibus S. Athanasii editionis Benedictinorum *Tom. I. pag.* 141. Eandem quoque edidit & notis illustravit Petrus Coustant in *Collect. Epistolarum Rom. Pont. Tom. I. col.* 354.

6.) Ne verò ex ipsis his Julii verbis, ad quæ omnia reliqua referuntur, præsidium aliquod in eam, quam Romani jactant, sententiam desumi posse quis arbitretur, juvat hic subjungere notam laudati Coustantii, viri doctissimi,

ctiſſimi, in eundem locum *col.* 386. Is poſtquam Socratis & Sozomeni verba à nobis recitata retuliſſet, ſic proſequitur: „ Utriusque verbis nonnihil mutatis „ Epiphanius Hiſt. Tripart. Lib. IV. cap. 9. innuit „ irritam eſſe ſynodum Antiochenam, quia *neque Julius ei interfuit, neque in locum ſuum aliquem deſtinavit; cùm utique regula Eccleſiaſtica jubeat, non oportere præter ſententiam Romani Pontificis concilia celebrari.* Hinc Iſidorus Mercator in Scripto Julii nomine confiɛto ad Orientales n. 3. affirmat, *canonibus in Nicæna Synodo jubentibus, non debere præter ſententiam Romani Pontificis concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari.* Addit & in altera æque falſa Julii ad eosdem Orientales Epiſtola n. 4. *dudum à ſanctis Apoſtolis ſucceſſoribùsque eorum in præfatis antiquis Decretûm ſtatutis, quæ hactenus ſancta & univerſalis apoſtolica tenet Eccleſia, non oportere præter ſententiam Romani Pontificis concilia celebrari, nec Epiſcopum damnari.* Sententiam Julii dum à diverſis tractatur, qui eadem verba interpolare amant, „ quis crederet tam diverſâ rerum facie exhiberi potuiſſe? Inficiandum tamen non eſt, eo pacto quo res „ tum erant, cùm ſcilicet Euſebianorum legati ſynodum „ à Julio petiiſſent, cùm Julius eorum petitioni annuens Epiſcopos Romam vocâſſet, cùm plurimi jam „ veniſſent, Euſebianis præter Romani Pontificis ſententiam nec concilia celebrare, nec de controverſis „ rebus decreta ſancire, nec accuſatos Epiſcopos damnare licuiſſe. At in eo falſi ſunt Socrates & Sozomenus, quòd hæc Julii verba, *An ignoratis hanc eſſe conſuetudinem, ut primùm nobis ſcribatur, & hinc quod juſtum eſt, decernatur,* de unâ Alexandrinâ Eccleſiâ ab eo dicta, de univerſis interpretati ſint. Ei „ autem conſuetudini, quam Julius hìc vindicat, ſuffragantur geſta Dionyſii Alexandrini, qui cùm in ſuſpicionem veniſſet hæreſeos, ad Dionyſium Roma-

„ num

„ num delatus, se se purgare non distulit. Et id qui-
„ dem Romani Pontificis in Alexandrinam Ecclesiam
„ speciale jus ad hujus Ecclesiæ originem referre li-
„ cet, quippe quæ Petrum, jam Romæ constitutum,
„ Marci ipsius discipuli operà, seu, si mavis cum Leo-
„ ne, Marcum in omnibus doctoris sui Petri magiste-
„ rio in omnibus consonantem, fundatorem habuit.

§. III.

Tacito Principum & Ecclesiarum consensu jus congregandi Universales Synodos Romano Præsuli dimissum fuit;

Non tamen absolutè, & pro omni casu.

Equidem post octo sæcula hæc disciplina mutata fuit. Scilicet separato Orientis Imperio ab Occidentali, hocque posteriore insuper in plura Regna & Status diviso, non erat ampliùs in unius Principis potestate omnes Christiani orbis Episcopos in unum locum congregare. Cumque multis difficultatibus implicata res esset, omnium Principum ad hoc obtinere concursum, usu, & tacito tam Ecclesiarum, quàm Principum consensu, hoc jus generales Synodos convocandi dimissum ferè fuit soli Romano Pontifici, tanquam ei, qui primam Sedem tenet, in qua unitas Sacerdotii concentratur; ita tamen, ut nec sic Christianorum Potentatuum assensus aut excludatur, aut prætermittatur; qui vel ideo necessarius est, quòd Episcopi, tanquam horum subditi, absque eorundem venia Ecclesias suas & regna ac provincias deserere non possint, & sine illorum concursu non valeat servari concordia inter Sacerdotium & Imperium, citra quam Christiana societas nequit subsistere. Hinc in Bulla indictionis Concilii Tridentini Paulus III. expressè dicit, se consuluisse Principes, & nominatim Imperatorem ac Regem Galliæ. In Bulla resumptionis ejusdem Concilii Julius III.

 spe-

ſperare ſe ait, *per Dei gratiam & benignitatem, futurum, ut Reges omnes ac Principes Chriſtiani ſuis in hac re votis annuant, faveant, atque aſſiſtant.* Denique Pius IV. in ſua Bulla celebrationis ejusdem Concilii dicit, ſe Principes *de conſilio ſuo certiores feciſſe.* Cæterum ex his inferri non debet, neque ullo argumento probari poteſt, Reges & Principes à ſe irrevocabiliter abdicâſſe jus & facultatem congregandi Oecumenica Concilia, præſertim pro eo caſu, quo Papa id cum magno Eccleſiæ incommodo facere omitteret. Adde infrà *cap. IX.* §. 9.

Ipſi interim Imperatores priſtini ſui juris tam parum erant obliti, ut Fridericus I. Imp. in Epiſtola ad Conciliabulum Papienſe data: *Quamvis noverim*, dicat, *officio ac dignitate Imperii penes nos eſſe poteſtatem congregandorum Conciliorum; hoc enim & Conſtantinus, & Theodoſius, nec non Juſtinianus, ſeu recentioris memoriæ Carolus M. & Otto Impp. feciſſe memorantur.* De hoc jure etiam in Concilio Florentino inter Latinos & Græcos altercatum legitur. Idem jus à Carolo V. vindicatum cernitur in Præfatione Synodi Auguſtanæ anni 1548. apud Harduinum *Tom. IX. col.* 2029.

Quamvis autem Imperatoribus & aliis (quos mox indicabimus) convocandarum Generalium Synodorum facultas, vel ſimpliciter, vel certis in circumſtantiis competat; tamen per hoc ab eodem jure, & proprio quidem, ſummum Pontificem (ad cujus officium conſervatio ſtatûs & unitatis Eccleſiæ primariò pertinet) non excludimus; hoc ſolùm atque iterùm volumus, Jure Divino hanc Convocationem non eſſe *reſervatam* Papæ, ſed nec eam humano quidem Eccleſiaſtico Jure Pontifici competere *ſoli*; niſi in quantum alii illam à ſe (quia mutatis circumſtantiis aliter non poterant) ſaltem tacitè abdicaverint; quod Principes ſæculares *communiter* quidem (attamen reſervato ſuo aſſenſu) & ne *pro omni caſu* quidem feciſſe videntur.

1.) Tempore Schismatis Avenionenſis mota fuit quæſtio: *An non diviſâ inter duos Pontifices Eccleſiâ, Cardinales uni-*

universale Concilium convocare possint? In conferentiâ anno 1408. Florentiæ sub præsidio Laurentii à Rudolphis celebris JCti eâ de re tribus diebus continuis habitâ, unanimi voto conclusum fuit, Concilium ab illis hoc casu congregatum legitimum esse. Vid. L'Enfant *Hist. Concil. Pisani Lib. III.* §. 7. Adde Andreæ Episcopi Magorensis *Gubernaculum Conciliorum Part. VII. pag.* 269. *& seqq.* in Hermanni von der Hardt Actis Concil. Constantien. Tom. VI. Pisanum Concilium convocatum fuit anno 1409. durante Schismate Benedicti XIII. & Gregorii XII. per Cardinales Benedicto adhærentes, apud Portum Liburnum congregatos, cum quatuor Cardinalibus alterius obedientiæ, ipso Gregorio consentiente. Finaliter, propter quodvis impedimentum Pontificis, sive physicum, sive morale, convocatio Concilii generalis, siquidem illud Ecclesiæ necessarium videatur, omittenda non erit. *Si adesse Concilio Pontifex propter infirmitatem non possit, an propter infirmitatem Papæ infirmitas Ecclesiæ tam periculosa negligetur?* inquiunt Patres Synodi Basileensis ad Papam Eugenium apud Harduinum Tom. VIII. col. 1329.

2.) Rectè statuit Gerson *Tr. de Auferibilitate Papæ ab Ecclesia Considerat. XI. Opp. omnium Tom. II. col.* 215. *edit. Antverp.* nec non *Tract. de Reformat. Ecclesiæ cap. VIII.* in Hermanni von der Hardt Actis Concilii Constantien. Tom. I. Part. V. pag. 85. item *eod. Tract. cap. XIV. & XV.* pag. 97. & seqq. quoties de ipso Papâ judicando agitur, jus ejus, tanquam qui hoc casu pars foret, congregandæ Synodi cessare, illudque ad Principes & Episcopos redire. De hoc jure Principum, & præcipuè Imperatoris sic scribit Aeneas Sylvius in Exhortatoria sua ad unionem Ecclesiæ, sive Epist. 18. *Quo in statu sit Respublica Christiana vides: lacerata Ecclesia est: nec in populo, nec in clero pax est: dolet super his invictissimus Imperator noster, & ut Advocatum decet Ecclesiæ, operam navare cœpit, ut subor-*

tum Schisma possit eradicari: ad hoc nullus aptior videtur modus, quàm generale cogi Concilium: hunc ipse amplexus est, & super eo cæteris Regibus ac Principibus scribit. Plura suppeditat mox citatum *Gubernaculum Conciliorum pag.* 281. *seqq.*

3.) Multò magis Concilium unum œcumenicum, universalem Ecclesiam repræsentans, de assensu Principum, aliud sequens poterit indicere. Inter quatuor Concilia, quorum historia in Actis Apostolorum prostat, illud, quod *cap. VI.* recensetur, numero seu ordine secundum est. A toto illud Apostolorum Collegio convocatum fuisse, insinuatur *ibid. v.* 2. ubi: *Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt &c.* Universitas Cracoviensis in Tractatu de Auctoritate sacrorum Conciliorum, anno 1440. edito, apud Cæsarem Bullæum in *Historia Universit. Parisien. Tom. V. pag.* 499. dicit, ex hoc S. Scripturæ loco ortum habere potuisse celebre illud Decretum Concilii Constantiensis de frequenti generalium Conciliorum celebratione, & respectivâ eorundem indictione, quod incipit per verbum FREQUENS de quo nos *hoc cap.* §. 7. *n.* 9.

4.) Cùm apud omnes constet, saltem in quibusdam casibus extraordinariis, Universale Concilium absque Papa congregari posse, idque non modò in Schismate, sed & si Pontifex sit hæreticus, si detentus, si mente captus, si apertè simoniacus, si ea moliatur, quibus universam pessumdet Ecclesiam &c. quos casus evenire posse Theologi & Canonistæ omnes agnoscunt: nemo diffitebitur iisdem casibus Papæ Concilium anteponi. Vid. Bossuetii *Defens. Cleri Gallic. Lib. III. cap.* 4. 5. 6. 7. 8. & 9. Quorsum autem attineret Concilium absque Papa, & in ejus causa, celebrari, nisi authoritas Concilii prævaleret? Et quorsum attineret, illud in causa Papæ celebrari posse, nisi & ab aliis valeat hunc in finem convocari?

5.) Con-

5.) Concilium ſemel ritè adunatum impedire valet, ne Papa illud intempeſtivè disrumpat. Quid eâ de re actum fuerit in Baſileenſi Synodo, cùm Eugenius Papa reformationem ſuæ Curiæ ſubodoratus, & exceſſûs in Pontificia poteſtate moderationem veritus, illam aliò transferre moliretur, diximus *hoc cap.* §. 1. *n.* 2. *ſeqq.* & dicemus ampliùs *cap. IX.* §. 7. *n.* 5. Quibus adjunge Andreæ Magorenſis Epiſcopi *Gubernaculum Conciliorum Part. IX. pag.* 299. *ſeqq.* Ex memorato Concilio Baſileenſi ita ſcripſerunt Patres ad Eugenium apud Harduinum *cit. Tom. VIII. col.* 1320. „ Olim Papa „ Joannes XXIII. congregato Conſtantiæ Concilio, in„ de receſſit, dans ſuo receſſu, quantùm in eo erat, „ occaſionem diſſolutionis prætenſæ. Numquid qui „ Conſtantiæ remanſerunt usque in finem dicendi ſunt „ temerarii & præſumtuoſi? Numquid ut ſequerentur „ Joannem, dicendum eis fuiſſet: Recedite hinc, ne „ ſit ſchisma in Corpore? An potiùs finaliter pro„ nuntiatum fuit, receſſum ſuum fuiſſe illicitum & ſcan„ daloſum? Et quis non videat, plus eſſe expreſſè „ conari diſſolvere, quàm ſolùm corporaliter ex Con„ cilio diſcedere? Igitur ſi hîc pronuntiatum ſit hujus„ modi diſſolutionem non valuiſſe, nihil novi factum „ eſt. Qui usque ad finem Conſtantiæ perſeverave„ runt, ab omnibus commendati & laudati ſunt &c.

6.) Idem Andreas *Part. VII. p.* 277. obſervat, quòd in Concilio per Concilium convocato poſſit à Papa, Concilium in exercitio ſuorum jurium impediente, recedi, & ei fieri *obedientiæ ſubtractio;* addens, id expreſſè poni in textu *Can. Anaſtaſius.* 9. *Diſt. XIX.* ubi dicitur, quòd *multi Clerici & Presbyteri ſe à communione Anaſtaſii Papæ abegerunt.* Quanquam autem hic Canon à Correctoribus Romanis pro confícto habeatur; nihilominùs ſatìs indicat, quæ hac in parte diſciplina viguerit ante Gratianum, & Ivonem, qui ſuo illum Decreto quoque intulerat.

§. IV.

§. IV.

Duplex in Conciliis præsidium, unum ab Imperatoribus, alterum regulariter à Pontificibus exercitum.

His etiam competit jus proponendi, & primam sententiam edicendi:

Attamen salvo jure Episcoporum.

Duplex in Conciliis præsidium exercetur: alterum à *Principibus sæculi* ad ordinem *exteriorem*, de quo jam memoravimus *cap. V.* §. 4. *n.* 3., alterum à *summis Pontificibus.* Utriusque meminit Relatio Synodi Chalcedonensis ad Leonem Papam apud Harduinum *Tom. II. col.* 655. ibi: *Si enim ubi sunt duo aut tres congregati in nomine ejus, ibi se Christus in medio eorum fore perhibuit, quantam circa quingentos viginti Sacerdotes familiaritatem potuit demonstrare, qui & patriæ & labori suæ Confessionis notitiam prætulerunt? Quibus TU quidem SICUT MEMBRIS CAPUT PRÆERAS, in his, qui tuum tenebant ordinem, benevolentiam præferens; IMPERATORES verò fideles ad ordinandum decentissimè PRÆSIDEBANT, sicut Zorobabel & JEsus, Ecclesiæ, tanquam Jerusalem, ædificationem, circa dogmata renovare annitentes.* Itaque quod ad præsidium hierarchicum attinet, illud per verba: *Sicut membris Caput præeras in his, qui tuum tenebant ordinem*, Leoni tanquam summo Pontifici agnoscitur. Cum hoc jure præsidii naturaliter connexum est jus proponendi, competens Præsidi cujuscunque Collegii. At hoc præsidium eique cohærentia jura æque parùm evincunt *superioritatem Papæ supra Concilium*, quàm præsidentia & directorium cujusque Præsidis in quocunque alio Corpore seu politico seu ecclesiastico.

1.) Hæc ita quidem in regula, & nisi Concilio aliter videatur; in hujus etenim facultate est, etiam præsentibus Pontificiis Legatis alteri deferre præsidium. „ Mul-

„ tæ

„ tæ rationes ſuadent, præſidentiam Concilii NICAENI, „ quam habuit Oſius Cordubenſis, ipſi delatam fuiſſe „ per electionem Concilii cum beneplacito Imperatoris; „ neque enim credimus eum fuiſſe Legatum Pontifi- „ cis, " inquit Gibert *Corp. Jur. Can. in Prolegom. Part. I. Tit.* 15. *ſect.* 17. *pag.* 107. Aderant Concilio Silveſtri Papæ Legati Vitus & Vincentius Presbiteri, qui poſt Oſium ſubſcripſerunt. Adde Launoium *Lib. VIII. Epiſt.* 1. *& ſeqq.* Concilio CONSTANTINOPOLITANO I., Generali II., anno 381. celebrato, DAMASUM Papam, tunc in cathedra Petri ſedentem, non præfuiſſe certum eſt; cùm ne Conſtantinopoli ille quidem tum fuerit, ſed Romæ, neque Legatos ad hanc Synodum miſerit. Ad eundem & nonnullos alios Occidentis Epiſcopos ſacra Synodus direxit Epiſtolam, in qua illa ſe *Univerſalem* nominat ante omnem Romani Pontificis conſenſum, apud Harduinum *Tom. I. col.* 823. *Lit. d.*

2.) *Jus proponendi* Romano Pontifici in generalibus Synodis competens, nullatenus impedire poteſt nec debet, quominus etiam ab aliis, de aſſenſu congregatorum Patrum, ordinatè proponatur, quidquid ipſiúsmet Pontificis perſonam aut prætenſiones, aliáſve Eccleſiæ utilitates poſſet concernere. Equidem in Concilio Tridentino clauſula illa, *Proponentibus Legatis*, quæ in Seſſ. XVII. & antea ſæpius uſurpata fuit, non nihil invidiæ præ ſe tulit, ex quo ea Epiſcopis jus, quo in præcedentibus Conciliis fruiti erant, per quandam reſervationem auferre videretur. „ Quoad perverſas inten- „ tiones, quas introductores clauſulæ *Proponentibus* for- „ taſſe habuerunt, inquit Gibert *l. cit. pag.* 169. earum „ præcipua eſt, impedire ſinceram Romanæ Curiæ re- „ formationem, ſive quoad commercium Beneficio- „ rum, Diſpenſationum, abſolutionis Caſuum reſerva- „ torum; ſive quoad uſurpationem juris Epiſcoporum, „ qui pro meris Vicariis à Pontifice habebantur; ſive

„ quoad

„ quoad luxum, mollitiem, earumque turpes effectus; „ quippe illi haud ignorabant, quantopere reformatio „ exoptaretur à Principibus, qui Legatis suis præcepe- „ rant, ut acriter in eam instarent, & à pluribus san- „ ctioribus Prælatis, qui studia sua dudum testati erant. „ . . . . . Inde formido erat, ne, si alii quàm „ Legati facultatem habuissent proponendi Capita discu- „ tienda, aliqui existerent Episcopi, qui ultrò, vel „ suggerentibus Principum Legatis, quæstiones move- „ rent circa abusus in Romana Curia vigentes, & mul- „ tò magìs, ne insinuatà aliis Episcopis necessitate „ ejusmodi quæstiones tractandi, necessaria quoque „ tandem fieret eorundem abusuum emendatio. Itaque „ ad occurrendum huic suo incommodo, causa ipsius „ amputanda erat, per reservationem de qua loqui- „ mur; nec circumstantiæ patiebantur, ut alia adhi- „ beretur cautio. “

3.) Verùm intercedentibus Principum Oratoribus, præsertim Hispano (qui ajebat, „ Regem consideràsse, „ cùm ipse tam ingentem partem orbis Christiani pos- „ sideret, se obstringi, ne permitteret dici posse, in- „ ductum ætate suà fuisse id quod tam grave detrimen- „ tum inferret Conciliis in posterum. “ Pallavicin. *Hist. Concil. Trid. Lib. XXIII. cap. 2. n.* 1.) multisque eà de re habitis tractatibus, quos ad longum refert idem Pallavicinus *cit. cap.* 2. *per totum, cap.* 5. *à num.* 7. *ad* 14. *cap.* 6. *n.* 5. *cap.* 8. *n.* 5. *cap.* 12. *n.* 6. *&* 7. Concilium Sess. XXIV. de Reform. cap. 21. *explicando declarat, mentis suæ non fuisse, ut in verbis* Proponentibus Legatis, ac Præsidentibus, *solita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis ullà ex parte immutaretur; neque novi quidquam, præter id, quod à sacris canonibus, vel generalium synodorum formà hactenus statutum est, cuiquam adderetur, vel detraheretur.* Unde quæ hactenus diximus de jure Episcoporum, præsertim circa *propositiones* in Conciliis faciendas, saltem pro futuris temporibus salvata sunt,

ſunt, licèt eorum uſus, tum propter cauſas in cit. cap. 21. Seſſ. XXIV. publicè allegatas, tum propter ſecretas cauſas, quas num. 2. retulimus, in Tridentino factus non fuerit.

4.) Exercuit inſuper Papa in Oecumenicis Conciliis, eique juxta tradita à nobis *cap. II.* §. 6. competit jus *Relationis*, ſeu *primæ ſententiæ*, ita, ut ipſius ſit referre ad Patres, quo de cenſendum ſit, & primam ſententiam edicere, quæ definitionis vim nanciſcitur, ubi Patrum ſententiæ acceſſerint. Sic rectè Ill. de Marca *de C. S. & J. Lib. V. cap.* 8. Cujus ſententiæ adſtipulatur clar. Thomaſſinus in altera Præfatione ſeu Recenſione ſuarum de Synodis Diſſertationum §. *V.*

§. V.

Generalium Synodorum Decreta non indigent Pontificiâ confirmatione.

Hujus non-uſum probant Acta ſingulorum Conciliorum.

Optandum quidem eſt, ut ſummi Pontificis, tanquam viſibilis Capitis Eccleſiæ, conſenſus ſemper accedat ad concluſa Concilii, ut tantò evidentiùs & eo majore robore univerſalis Eccleſiæ conſenſus opponi poſſit his, qui unionem ſcindere, aut pacem turbare volunt. At ſi Papa Concilii decretis ſubſcribere, & univerſalis Eccleſiæ deciſioni ſe ſe accommodare recuſet, poterit Oecumenica Synodus ſuâ adverſùs illum, ſicut contra alia Eccleſiæ membra, authoritate uti. Ita formaliter declaravit Concilium Conſtantienſe Seſſ. III. & Baſileenſe Seſſ. II. Hæc Conciliaris declaratio, quam reſpuunt Ultramontani, exprimit doctrinam Eccleſiæ *Gallicanæ*, imò veriùs *Univerſalis*. Rectè omnino Turrecremata, aſſertor cœteroquin vehemens Pontificiæ dignitatis, *Lib. III. cap.* 10. ubi loquens de jure Conciliorum: " *Celebratio*, inquit, *Conciliorum utilis eſt ad refrœnandum exorbitantias quorundam Pontificum, qui Pontificatum ſuum aut extra SS.*

Patrum regulas pro voluntate exercent, aut ſimoniacâ pravitate dehoneſtant, aut Sæculi vanitate & vitâ ſcandaloſâ confundunt &c. Plura de hac materia ex probatiſſimorum Theologorum & Canoniſtarum doctrina occurrent infra *cap. IX.* §. 9. Inde ſequitur, quòd, cùm aliunde certum ſit, omne Concilium à dominatione Papæ liberum eſſe debere, ſynodalia decreta absque illius approbatione tum maximè vigorem obtineant, quando *de ipſiusmet Pontificis perſonâ & prætenſionibus* agitur, aut ſanè hoc caſu conſenſus & acceptatio ei non magis libera eſſe debet, quàm cuicunque fideli. Porro obſervant eruditi, ante duodecimum ſæculum nullam Synodum deprehendi, cujus Decreta ſub nomine Romani Pontificis, tanquam Præſidis Concilii, fuerint concepta. Antea loquebatur & decernebat ſuo nomine ſynodus; & meritò quidem: ex quo decreta communi congregatorum Epiſcoporum authoritate condita, omnibus etiam Epiſcopis adſcribi debeant.

1.) Dum de diſciplina Eccleſiæ circa Pontificiam confirmationem generalium Conciliorum tractatur, *triplex* earundem *Synodorum ſpecies* diſtinguenda venit. *Prima* illarum, quibus ipſe Pontifex interfuit; *Altera*, quibus adfuit per Legatos; *Tertia*, quibus neutro modo intervenit. Ad primam ſpeciem pertinent Concilia *LATERANENSIA, LUGDUNENSIA, VIENNENSE, & FLORENTINUM.* In his nullum occurit veſtigium, quo dignoſcatur, vel rogatum fuiſſe Pontificem, ut horum Conciliorum decreta confirmaret, vel eadem ab illo proprio motu confirmata fuiſſe. *a*) Sed neque poteſt Pontifex, qui Concilio adfuit, omnique ſuâ poteſtate ad ejus Decreta condenda concurrit, his ſuâ confirmatione novam aut pleniorem tribuere authoritatem. Intereſt Papa Concilio tanquam Caput univerſalis Eccleſiæ, proinde *extra illud* nequit habere authoritatem ſuperiorem illâ, quam *in eodem* exercet, communicabilem quàdemum - cunque confirmatione eorundem decretorum, quæ ipſe conjunctim cum aliis Patribus condidit. *b*) Decreta præſatorum Conciliorum Lateranenſis IV. duorum

rum Lugdunenſium, Viennenſis & Lateranenſis V. concepta fuerunt ſub nomine Pontificis, cum clauſulà: *Sacro approbante Concilio.* Itaque ſi eadem Concilia ſuorum Decretorum confirmationem à Pontifice petiiſſent, hoc ipſum fuiſſet rogare, ut Papa ſuummet opus firmaret, quod eſſet inutile & ferè abſurdum. *c*) Si autem talis confirmatio intelligeretur & acciperetur de nuda declaratione, quòd Decreta legitimè facta ſint: prætérquam quòd de tali Confirmatione hìc non agatur, nullus ſimilis Confirmationis foret fructus; quippe quòd Pontifex declararet id, quod ex modo concipiendi Decreta jam ſatis intelligitur.

2.) Quantum ad Concilia, quibus Pontifex *per Legatos* adfuit: nec de his ullum exſtat monumentum, quo probetur, eorum confirmationem à Sede Romana rogatam fuiſſe; id quod & ampliùs apparebit ex evolutione Epiſtolarum, quas Concilia ad Papam ſcripſère poſt condita Fidei & Diſciplinæ decreta. *a*) Primum horum Conciliorum eſt *NICÆNUM I.*, cui nomine ac loco Silveſtri Rom. Pontificis tanquam Legati interfuerunt Vitus ac Vincentius urbis Romæ Presbiteri præſide Oſio Epiſcopo Cordubenſi. Nulla hìc apparet requiſitio Confirmationis ex parte ſynodi, aut ejus conceſſio ex parte Pontificis, præter utramque ſpuriam, quas edidit, ſimulque atro calculo notavit Harduinus *Tom. I. col.* 343. *&* 344. Utriusque hujus documenti confictio deſignat potiùs, quid Romani ſeriùs imperitis perſuadere tentaverint, quàm quid dictaverit geſtorum veritas. *b*) Alterum eſt *EPHESINUM.* Hujus Synodi Patres ſcribunt ad Cœleſtinum Papam, exponendo ea, quæ circa quatuor facta ipſis propoſita in Concilio geſta ſunt. Abſolutà narratione, dicunt, ſe Acta adjeciſſe, ut Pontifex ex ipſis factorum veritatem cognoſceret. Et hæc eſt ſumma Epiſtolæ, in qua ne verbum, quo ſignificetur, Synodum à Papa ſuorum Decretorum confirmationem rogaviſſe. Vide Epiſtolam ipſam apud Harduinum *cit.*

Tom. I. col. 1503. & Coustant *Epist. Rom. Pont. Tom. I. col.* 1163. Putat equidem Cardinalis Orsi in Tract. *de Auctorit. Rom. Pont. Tom. I. Part.* 1. *pag.* 147. argumentum pro absolutâ Romani Pontificis potestate in hoc Concilio exercitâ, desumi posse ex verbis Commonitorii, quod Cœlestinus dedit Legatis suis ad Universalem hanc Synodum proficiscentibus, scilicet: *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodiri debere mandamus...... Ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debeatis, non subire certamen.* Ad horum intelligentiam noscendum, actam in hoc Concilio esse causam Nestorii ex una, & S. Cyrilli ex altera parte, qui ambo universale hoc judicium à Theodosio Imperatore petierant. Habuerat jam Cœlestinus de hoc Nestorii negotio Romæ Synodum, è qua ad Cyrillum scripserat, ejus partes sustinendo. Cùm denique causa ad Oecumenicum Concilium delata esset, prudenter utique egit Pontifex, instruendo Legatos suos, ne contendentium Episcoporum dissidiis sese immiscerent, quippe qui non pars contendens, sed Judices esse deberent, *cum Synodo utique;* in qua Papa legitimi Primatûs prærogativam quidem, & rectè, sustinuit, Judicis autem partes *solus* minimè egit. Præfata Epistola Synodalis Ephesinorum Patrum *negativè solùm* probat, ab hoc Concilio non fuisse rogatum Pontificem, ut sua Decreta confirmet: *c*) At Epistola Concilii *CHALCEDONENSIS* ad Leonem Papam, quæ exstat apud Harduinum *Tom. II. col.* 655. præbet quoque *positivum* hujus rei argumentum. Nempe postquam Synodus sua adversùs Dioscorum Alexandrinum, Eutichis fautorem, ipsumque Eutichem, & horum hæresim, gesta narravit, non postulatâ à Pontifice confirmatione sententiarum, quas in hæreses ipsas, harumque auctores tulerat, ad aliud factum transit multò minùs grave, ejus petens confirmationem, ex quo Pontificis Legati illi contradixissent. Scilicet Synodus Patriarchæ Constantinopolitano secundum in Ecclesia

gradum,

gradum, unà cum potestate, Metropolitanos Asiæ & Ponti, nec non Episcopos diœcesium inter Barbaros sitarum consecrandi, contulerat. Huic attributioni Pontificii Legati repugnaverant, utpote quæ adversaretur dispositionibus sexti Canonis Nicæni, & primi Concilii Constantinopolitani, insuper etiam dignitati Sedis Apostolicæ, cujus esset tales prærogativas concedere. Itaque Synodus cupiens tollere hanc qualemcunque difficultatem, recurrit ad Pontificem, petens ab eo, sub *Confirmationis* verbo, ratihabitionem eorum, quæ contra voluntatem Legatorum acta fuerant. Diversa hæc agendi ratio, *circa duo capita*, docet, Concilium non putavisse, quòd sua Decreta *annuentibus Legatis* confecta confirmatione Pontificis indigeant; econtra eam utiliter obtineri pro roboratione Decreti, *iisdem Legatis repugnantibus* concepti circa rem de qua citra Primatis universalis concursum disponi non posse existimabatur. Adde S. Leonis M. *Epist. XC. cap.* 2. & *Epist. LXXXVII. cap.* I. *ultimæ edit.* cum Notis. Confer etiam quæ à nobis de hac Synodo tradita sunt *cap. V.* §. 4. *n.* 3. *d*) Fatendum, Concilium generale VI., quod est *CONSTANTINOPOLITANUM III.* videri postulare ab Agathone Pontifice suorum Decretorum confirmationem, per verba Synodalis Epistolæ: *Quam* doctrinam *ut iterum per honorabilia rescripta confirmetis, vestram rogamus paternam sanctitatem,* apud Harduinum *Tom. III. col.* 1439. sed multùm abest, ut Patres postulent confirmationem, de qua hìc agitur, tanquam sine quâ Decreta Conciliorum non habeant vim obligandi; rogant enim duntaxat confirmationem, quæ sita est in *nova approbatione*; quæ cùm sit *novum testimonium*, Pontificem Concilio consentire, definitionem aliquatenus corroborat. Firmat hunc sensum verbum *Iterum*, evincitque, nihil aliud peti à Pontifice, nisi, ut rursùs faciat, quod jam fecit. *e*) Epistolæ Tarasii Archiepiscopi Constantinopolitani, ad Hardunum Pontificem scriptæ post celebrationem

Concilii *NICÆNI II.* Oecumenici VII., apud Harduinum *Tom. IV. col.* 507. *&* 511. annumerari possunt Epistolis de quibus loquimur, quæ *Synodi Relationes* appellantur. At in toto illarum contextu nihil est, quo probetur Concilium ab Hadriano rogâsse suorum Decretorum confirmationem. Nihil in illis aliud dicitur Romanæ sedi favorabile, quàm quòd definitiones Concilii Romam missæ sint: unde eò minùs concludi potest, Concilium à Papa petiisse Synodalium statutorum confirmationem; ex quo credibile sit, similes Epistolas à Synodo ad alias quoque insigniores sedes missas fuisse. *f*) Talis Enciclica seu Circularis Epistola scripta fuit à Concilio Generali VIII. *CONSTANTINOPOLITANO.* Præter hanc Epistolam narratoriam Gestorum hujus Concilii, & probabiliter missam ad omnes Episcopos, qui Concilio non adfuerant, saltem ad eorum præcipuos, alia est ejusdem speciei, inscripta Pontifici Hadriano II., quæ desinit in verba, quibus ostenditur, synodum longè abfuisse à petendà confirmatione suorum Decretorum, ut ea vim obligandi haberent; scilicet: *Vos autem Conventum omnium nostrum, & consonantiam hujus Synodi benevolè recipite, & precibus apud Deum vestris confirmate.* Add. infrà num. 6. *g*) Et hæc sunt omnia Concilia *Orientis*, quæ ad Pontificem Actorum suorum relationem misêre. Quia verò in nullo eorum quidquam reperitur, ex quo colligi possit, eadem *suorum Decretorum confirmationem* à Pontifice petiisse, verosimillimum est, nullum illorum hanc desiderâsse. *h*) Quantùm ad Concilia generalia *Occidentis*, quibus per Legatos Papa adfuit, nullum noscitur, quod miserit ad illum suorum Gestorum relationes; unicum est *TRIDENTINUM*, quod Pontificis confirmationem rogaverit. Is igitur, qui Bullam Pii IV. Concilii Tridentini confirmatoriam confecit, in Historia Conciliari parum erat versatus, vel ipsos fontes minimè consulerat, cùm Pontificem dicere facit, Concilium, dum confirmationem suorum De-

Decretorum petit, veterum sequi vestigia Conciliorum. De *CONSTANTIENSI* & *BASILEENSI* Conciliis egimus hoc cap. §. 1. & 5.

3.) Concilia, sine ullo Pontificis interventu habita, sunt *a*) *CONSTANTINOPOLITANUM I.* sub Damaso Pontifice, cujus acta, & specialiter subscriptiones, nullam mentionem habent Romanæ Sedis Legatorum. Ideo autem Damasus neque per se, neque per Legatos huic Concilio adfuit, quòd ipse eàdam de causa Synodum haberet Romæ, in qua exspectabat Episcopos, qui Constantinopoli coacti fuerant. Factum hoc intelligitur ex Epistola Synodica hujus Concilii apud Harduinum *Tom. I. col.* 822. in qua nullum verbum, quo probetur, idem Concilium suorum Decretorum confirmationem Româ postulâsse. Quin ex contrario manifestum fit ex eàdem Epistolà, ad Damasum Papam, Ambrosium Mediolanensem, Brittonem Trevirensem, Valerianum Aquilejensem Archiepiscopos, aliosque Antistites directà, hanc Synodum ante omnem Romani Pontificis consensum pro Oecumenica habitam fuisse, his verbis: *Quæ igitur ad fidem attinent, quam apertè prædicamus, in summâ sunt hujusmodi, de quibus ampliùs animis vestris satisfacere poteritis, si tomum Synodi Antiochenæ, & eum qui superiori anno Constantinopoli A SYNODO UNIVERSALI est editus, inspicere dignamini.* *b*) Idem est de *CONSTANTINOPOLITANO II.* generali V. cui Pontifex ideo neque ipse neque per Legatos adfuit, quòd non probaret moveri quæstionem *de tribus Capitulis*, & quidem *in Concilio.* Exstat equidem apud Conciliorum Collectores, signanter Harduinum *Tom. III. col.* 213. græcè & latinè *Epistola Decretalis Vigilii Papæ pro confirmatione quintæ Synodi Oecumenicæ*; sed imprimis notat Harduinus ipse in margine: *Suppostititiam esse hanc Epistolam, probari à Joanne Garnerio Soc. JEsu in Notis ad Breviarium Liberati;* deinde quamvis in inscriptione hujus Decreti, ad Eutichium missi, feratur, illud factum fuisse ad confirmationem S. Concilii,

cilii, nullum tamen in eo est verbum, ex quo id colligatur; nisi pro Confirmatione Concilii accipiatur *damnatio Trium Capitulorum*, quæ ostendit Pontificem consentire Synodi Decreto. Porro, ne loquitur quidem Pontifex de hoc Concilio, multò minùs de damnatione ab eodem factâ.

4.) Cæterùm de quibusdam Actis, ad executionem Conciliorum pertinentibus, dici sine omni præjudicio potest, ea facta esse ad illorum *Confirmationem*. Sic Concilium Constantinopolitanum I. in sua ad Theodosium Imp. Epistola apud Harduinum *Tom. I. col.* 807. petit confirmationem gestorum suorum his verbis: *rogamus igitur Clementiam tuam, ut per literas pietatis tuæ ratum habeatur Concilii decretum.* In fine Concilii Generalis VI. exstat Lex Imperatoris Constantini Pogonati ad Joannem Pontificem ad confirmationem hujus Concilii inscripta sub hac rubrica: *Exemplar divinæ jussionis Justiniani Augusti, directæ ad Joannem Papam urbis Romæ in confirmationem VI. Synodi Constantinopolitanæ*, apud Harduinum *Tom. III. col.* 1477. Plura vide apud Ill. Bossuetium *Lib. XIII. cap.* 2. 9. *& seqq.* Fieri itaque eâdem ratione potuit, ut Generalia Concilia, si Pontificiam confirmationem petiissent, nihil intendissent aliud, quàm ut impetrarent aliquas litteras eorundem Conciliorum executioni inservientes, per testimonium approbationis Capitis Ecclesiæ. Atque his abundè satisfit iis, quæ de Confirmatione Concilii Constantinopolitani III. Generalis VI. profert Cardinalis Orsi *de Auctorit. Rom. Pont. Lib. I. cap. XXIV. Art.* 3. *pag.* 415. *seq.*, & de aliis Generalibus Synodis in Libro II. passim.

5.) Finaliter triplicem potest habere *Confirmatio* sensum: *a*) authoritatem impertiri: *b*) ratum habere: *c*) agnoscere, quòd requisitæ solemnitates fuerint observatæ. Non declarârunt Patres *TRIDENTINI*, in qua harum trium significationum confirmationem suorum Decretorum à Pontifice peterent. Verosimile eos id diversis motivis impulsos fecisse,

fecisse, prout alii pro superioritate Pontificis supra Concilium, alii pro dependentia Papæ à Concilio affecti erant. Sic consenserint in hanc petitionem *Itali* sub primâ notione Confirmationis: *Galli*, *Germani & Hispani* sub secunda & tertia; ita ut eâ viâ concorditer absolveretur Concilium, quod viginti ferè annis duraverat; atque ut per unitatem Confirmationis declararetur unitas Concilii, sub tribus Pontificibus Paulo III. Julio III. & Pio IV. celebrati.

6.) Non possum, quin hìc mea faciam verba laudati Episcopi Meldensis *cit. Lib. XIII. cap.* 10. „ Libenter quæ„ rerem, ludántne nos Synodi, cùm absolutè ac de„ cretoriè ponunciant: *Si quis non ita senserit, anathe„ ma sit.* Ac nimis profectò ineptiunt, qui hæc ana„ themata intentari respondent à Synodis sub ratihabi„ tione & confirmatione futurâ ipsius Pontificis; at sal„ tem audiant has formulas ab omnibus Synodis fre„ quentatas, quæ effectum ipsum denotant: *Ab Ecclesia „ projecimus, privavimus, nudavimus omni dignitate.* Ac „ rursus alio modo, *nudatus est, privatus est, projectus est.* „ Tanquam perfectâ re, quam ipsi pendere volunt. Po„ stremò si adhuc hæsitant, esto illud ab VIII. Syno„ do decretum, peremptorium haud minùs adversùs „ eorum sententiam, quàm adversùs Photium: *Nos „ eum inobedientem, & resistentem Sanctæ huic & Uni„ versali Synodo repulimus & anathematizavimus atque à „ tota & Apostolica Ecclesia fecimus alienum, per datam „ nobis potestatem in Spiritu Sancto* A PRIMO ET MA„ GNO PONTIFICE NOSTRO LIBERATORE ET „ SALVATORE CUNCTORUM: quid enim exspectant „ qui sic pronuntiant?

§. VI.

Nullus unquam Pontifex ausus est de novo discutere decreta alicujus Concilii universalis.

Econtra Synodi Generales frequenter ad novum examen revocârunt materias & quæstiones à summis Pontificibus decisas.

In Conciliis Episcopi jure suo discernunt & judicant.

Inauditum est, aliquod *Concilium Generale*, multò minùs *Pontificem*, ausum fuisse discutere, aut sub incudem revocare definitiones *præcedentium* Conciliorum, universim *pro Generalibus* habitorum; quin ex contrario, cùm easdem definitiones tanquam documenta fidei venerarentur, iisdem ad dirimendas novas controversias usi sunt. Sic Concilium generale Constantinopolitanum I. suos Canones inchoat præcipiendo, ut definitiones Nicænæ Synodi stabiles maneant atque inconcussæ. Eadem definitio Nicæna lecta fuit in Concilio Ephesino, statutumque, ut ipsa Actis ejus insereretur. Synodus Chalcedonensis Constantinopolitanæ & Ephesinæ vestigiis insistens, definitionem Generalium Conciliorum innovat, suis Actis infert, & eandem in fronte decreti mox proponendi locat, veluti principium, cui illa innititur. In damnatione *Trium Capitulorum*, latâ à quinto Concilio generali, Synodus monet, se illa damnare, ideo, quòd eadem reperisset contraria doctrinæ Concilii Chalcedonensis, addens se recipere definitiones omnium Conciliorum præcedentium, nempe Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis, ac damnare, quidquid eadem Concilia rejecerant atque damnaverant. Idem observatum noscitur in Conciliis Generalibus VI. VII. & VIII. Eadem Ratione scripsit S. Leo M. ad Leonem Augustum Epist. CXXXII. cap. 3. *Prænoscat igitur pietas vestra, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec*

ad

ad certandum contra illos, à Sede Apostolica profecturos: quia de rebus, quæ apud Nicæam, & apud Chalcedonam, sicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum: tanquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit autoritas. Adversâ planè disciplinâ usa fuère Concilia respectu Pontificiarum Definitionum: has denuò discusserunt, hoc suo tractatu, discussione & deliberatione significantes, aliter se *de his Decretis*, aliter de *Synodalibus Definitionibus* sentire. Non poterant Concilia generalia I. II. & V. submittere suo examini Decreta S. Sedis, cùm horum nulla præcessissent de materiis, quæ in iisdem Synodis definitæ sunt. Econtra usus & disciplina Ecclesiæ, Pontificia Decreta suo examini ac judicio subjiciendi, se se plenè manifestat in Conciliis III. IV. VI. & sequentibus.

1.) Ut ex pluribus hujus rei exemplis pauca delibemus, primum desumemus è Concilio *CHALCEDONENSI*, ex cujus Actione II. apparet, quòd licèt Leo Pontifex definivisset, duas esse in JEsu Christo naturas, Divinam & humanam, in Persona unica, ac sine ulla confusione & proprietatum diminutione unitas; nihilominùs Synodus hoc caput denuo discusserit, Pontificis Epistolam duntaxat laudando inter Patrum testimonia, probantia, Ecclesiam universam illuc usque credidisse, duas esse Naturas integras, atque unicam in Christo Personam. Vid. Harduin. *Tom. II. col.* 286. *seqq.* Scilicet postquam ex decreto Concilii, & pro more Synodorum, publicè lectæ essent professiones fidei & doctrinæ Patrum circa materiam, de qua agebatur, nempe Concilii Nicæni, Cyrilli, Leonis Papæ in Epistola Synodica ad Flavianum Archiepiscopum Constantinopolitanum contra Eutychetis hæresim, Hilarii, Gregorii Nazianceni, Ambrosii, Joannis Chrysostomi & Augustini, *reverendissimi Episcopi clamaverunt:* Hæc quæ in LEONIS Epistola continetur, *Patrum fides, hæc Apostolorum fides. Omnes ita credimus, orthodoxi ita credunt. Anathema ei, qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est; Aposto-*

 li

li ita docuerunt. Piè & verè Leo docuit; Cyrillus ita docuit; Cyrilli æterna memoria. Leo & Cyrillus similiter docuerunt; anathema ei, qui sic non credit. Hæc vera fides. Catholici ita sapimus. Hæc Patrum fides. Hæc in Epheso cur lecta non sunt? Hæc Dioscorus occultavit. Et postea: *Magnificentissimi judices & Amplissimus Senatus dixerunt: Post hæc omnia adhuc quis dubitat? Reverendissimi Episcopi clamaverunt: Nemo dubitat. Atticus reverendissimus Episcopus Nicopolitanæ Civitatis dixit: Quoniam præstitit Magnificentia vestra suarum aurium facilitatem cum patientia, precamur (si jubeatis) inducias dari nobis, ut intra paucos dies tranquillâ mente, & non turbato animo, quæ Deo placent, à Sanctis Patribus ordinentur. Quoniam verò nunc Domini nostri & Sanctissimi Patris & Archiepiscopi Leonis, adornantis Apostolicam sedem, lecta est Epistola; oportet verò & beatæ memoriæ Cyrilli Epistolam scriptam ad Nestorium, in qua jubet eum consentire duodecim Capitulis, & hanc dari nobis, ut in tempore disceptationis parati inveniamur. Reverendissimi Episcopi clamaverunt: Si jubetis dari nobis inducias, petimus Patres simul perscrutari. Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus Senatus dixerunt: Differatur audientiâ usque ad quinque dies, ut inter hos conveniat vestra sanctitas ad sanctissimum Archiepiscopum Anatolium, & communiter de fide tractetis &c.* Ex his intelligitur *a*) plures Patrum non fuisse contentos solius Epistolæ S. Leonis lectione, sed & voluisse illam Cyrilli ad Nestorium videre, ut post utriusque collationem in tempore *disceptationis* parati inveniantur. *b*) Atticum Episcopum Nicopolitanum cum aliis petiisse inducias, ut tranquillâ mente, & non perturbato animo, quæ Deo placent, à sanctis Patribus *ordinentur*. *c*) Eos, qui sanam partem tuebantur, non provocâsse ad unius Leonis authoritatem, sed etiam, & æqualiter, ad Cyrilli sententiam, ibi: *Leo ita docuit, Cyrillus ita docuit.* *d*) Proinde, dum profitentur, Petrum per Leonem locutum esse, aliud non dicunt, quàm examinatam à se, &

& cum Patrum ſcriptis collatam ſententiam Leonis inveniſſe conformem doctrinæ *Petri* & reliquorum *Apoſtolorum*, eandem proinde amplectendam eſſe. Confirmantur hæc egregiè ex ejusdem Leonis Papæ Epiſtola XCIII. ad Theodoretum Epiſcopum Cyrenenſem ſcriptâ 11. Junii an. 453. atque adeo biennio poſt celebratam Chalcedonenſem Synodum, ubi: *Ne aliarum Sedium ad eam, quam cæteris omnium Dominus ſtatuit præſidere, conſenſus aſſentatio videretur, aut alia quælibet ſubrepere poſſet adverſa ſuſpicio, inventi ſunt, qui de judiciis noſtris ambigerent. Et dum nonnulli diſſenſionum incitati auctore, ad contradictionis bella proſiliunt, ad majus bonum, malum ejus, auctore totius bonitatis diſpenſante, perventum eſt.* Loquitur S. Papa de ſua ante Concilium definitione in cauſa hæreſis Eutichis ac Neſtorii; & deinde ſic proſequitur, referendo, qualiter eadem cauſa per Epiſcopos fuerit examinata: *Ipſa quoque veritas*, inquit, *& clariùs reniteſcit, & fortiùs retinetur, dum, quæ fides priùs docuerat, hæc poſtea examinatio confirmaret. Multùm denique ſacerdotalis officii meritum ſplendeſcit, ubi ſic ſummorum ſervatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas. Et ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc ſe accipit exerendi fiducia, ut vincatur adverſitas: ne, quod per ſe probatur reprobum, ſilentii præjudicio videatur oppreſſum.* Medio ſanè meridie cœcutit, qui in his non intelligit ſolemnis Pontificii decreti in materia fidei Conciliarem diſcuſſionem, ſeu *examen* ad indagandam firmandamque *veritatem* inſtitutum, *conſenſum* ab *aſſentatione* diſtinctum, eumque cum plenaria *libertate* præſtitum.

2.) Quamvis notabile ſit hoc exemplum, propter inſignem S. Leonis famam, ſequens tamen graviùs eſt, deſumptum ex Actis Concilii *CONSTANTINOPOLITANI*, generalis VI. ab Actione IV. ad XVII. Ex quibus liquet, Agathonem Pontificem in Romana CXXV. Epiſcoporum Synodo diſcuſſiſſe quæſtionem, *An duæ ſint in Chriſto voluntates*, eamque definiviſſe; & nihilominus Con-

cilium generale eandem rurſus tractat, atque definit, quaſi neque tractata, aut definita fuiſſet, apud Harduinum *Tom. III. col.* 1074. *& ſeqq.* præſertim 1115. 1142. *ſeqq.* Meretur hoc eò majorem attentionem, quòd Agathonis definitio vim omnem ac pondus habeat, quæ Definitioni *ex Cathedra* maximè ſolemni competere poſſit; nulla eſt enim ex iis, quæ hoc nomine donantur, quæ auctoritate 125. Epiſcoporum Pontifici junctorum fulciatur. Nimirum, quo ritu & ordine S. Cyrilli & S. Leonis Epiſtolæ in tertia & quarta Synodis, eodem ordine rituque S. Agathonis in Synodo ſexta probantur Epiſtolæ: hac formulâ: *Paulus magnificus à ſecretis dixit: Dicat Georgius Archiepiſcopus hujus Regiæ urbis, & qui cum eo &c. Si convenit ſenſui ſuggeſtionum directarum ab Agathone Sanctiſſimo Papâ, & ſuâ Synodo. Georgius dixit, inſpiciens omnem virtutem* (id eſt, ſignificationem ac vim) *earum litterarum, & ſcrutans libros ſanctorum probabilium Patrum; cuncta, quæ continent, inveni conſonantia eis, & ſic profiteor & credo.* Alii: *Inveni in nullo eas à ſanctis Patribus diſcrepare, & conſentio &c.* In eum ſenſum omnes ſingulatim dicunt; nec niſi eo examine probatæ ſunt Epiſtolæ S. Agathonis & Romanæ Synodi. Vid. Harduinum *l. cit. col.* 1155. *ſeqq.* At *inquis:* Sancto Pontifici explorata erant omnia, igitur in tanta certitudine nullus quæſtioni, nullus examini quale nos aſſerimus, permittebatur locus. Qui hæc objiciunt, non videntur ſatis percipere, quid ſit examen in negotio fidei, præſertim dum de ſummis & præcipuis Chriſtianæ religionis dogmatibus agitur. Neque enim aut Patres Nicæni, cùm de Arianis quærerent, de Filii divinitate ambigebant: ſed, quàm ab ea fide Ariani abeſſent, quibusque ſententiis ac verbis inſanus error confutandus eſſet. Neque Epheſini, cùm de Neſtorii & Cyrilli, atque adeo de Cæleſtini fide inquiſitio fieret, ipſi de fide dubitabant; ſed rectene, an ſecus, illi fidem expoſuiſſent.

Neque

Neque item Chalcedonenses ullo modò dubitabant, quis esset Christus, Deusne ac homo verus; an confusis Naturis quid tertium: id sanè non quærebant, sed verene & ex communi Patrum & Ecclesiæ sententià tantum sacramentum Leo exponeret. Et utcunque Leoni certum esset, à se rectè & *plenissimè* fidem expositam fuisse; nihilominùs Episcopi, ad quos perlata erat Leonis Epistola, tam in-quàm extra Concilium, ejus sensum quisque cum ea fide componebat, quàm ipsi à Patribus accepissent, neque hunc aliter, quàm ex certa & expressa disquisitione acceptabant. Confer infrà *hoc* §. *n.* 6.

3.) Ultimum exemplum à nobis modò adferendum vel ob eam quoque causam haud modicum habet gravitatis, quòd ejus sit ævi, quo Pontificis Infallibilitas in Definitionibus *ex Cathedra* asseri jam cœperat. Illud depromitur ex diplomate Leonis X. adversùs errores Lutheri, & ex Actis Concilii Tridentini. Ex Pontificio Decreto patet, idipsum post deliberationem, tractatum, ac discussionem, tanto negotio parem, factum fuisse, Pontificemque prævìè excepisse sententiam Cardinalium, & complurium aliorum virorum insignium: puta superiorum Generalium, Priorum Regularium & Doctorum sive in Theologia, sive in utroque Jure. Et nihilominùs ex Actis Tridentini cum Bulla Leonis collatis manifestum est, synodum rursus & ab integro discussisse errores à Pontifice jam damnatos.

4.) Sustinet Cardinalis Orsi *de R.m. Pontificis auctoritate Lib. I. cap. X. Art.* 2. & alibi sæpius, esse aliquam rerum à summo Pontifice definiendarum discussionem, quæ cum ineluctabili ipsius in fidei dogmatibus definiendis auctoritate conciliari optimè possit: ejusmodi autem inter alia opinatur, quam Ephesini Patres adhibuerunt in Concilio Generali tertio circa Decretum Cœlestini Papæ adversùs Nestorium: „ Instituitur, in-„ quit

„ quit vir Eminentiſſimus, aliquando de rebus fidei „ collatio & inquiſitio, non ut aliquid, quod ad- „ huc lateat, certum fixumque eruamus, ſed ut il- „ lud majori luce donetur; utque firmis etiam ra- „ tionibus teneamus, quod ſolâ auctoritate tenemus; „ vel etiam ut non ipſi nos in veritate firmemus, ſed „ ut aliis conſulamus, & qui ad amplectendam de „ aliquo fidei dogmate Apoſtolicam definitionem Pon- „ tificiæ auctoritatis pondere non ſatis inclinantur, eò „ ſaltem illos perſpicuis ex ſacrarum Litterarum, aut „ Patrum, aut Conciliorum oraculis ductis argumen- „ tis compellamus. Hujusce rei (addit) illuſtre „ habemus documentum in celebri illo Apoſtolorum „ Hieroſolymitano Concilio, quod aliorum forma „ exiſtit & exemplar. Quum enim Petrus cer- „ tam de re, quæ in quæſtionem vocatur, ſen- „ tentiam pronuntiaſſet, eam deinde Jacobus ad „ Scripturarum amuſſim, & Prophetarum oracula „ exegit; non quidem, quòd Petri definitionem haud „ ſatis ſuo pondere firmam & immobilem judicaret, „ ſed ut, quos Petri auctoritas non moveret, in ean- „ dem ſententiam veterum Scripturarum auctoritate „ pertraheret." Idem Cardinalis ſcripſit amplam Diſſertationem *de Modo conciliandi ſummam Romani Pontificis auctoritatem cum libertate ſuffragiorum in Synodis Oecumenicis*, quam Tomo I. majoris ſui Operis ſubjunxit. Hujus lucubrationis Summa tota quanta in hoc redit: „ Ut Epiſcopi in generalibus Syno- „ dis juſtam notitiam accipiant conditæ à Romano „ Pontifice legis, hujus æquitatem, rationes, & mo- „ menta cognoſcant, atque ita tum auctoritate ſum- „ mæ Sedis munita, tum luminibus illuſtrata, & Ze- „ lo incenſa, omnia poſſit adverſus impios & per- „ duelles pro religione & veritate: *in hoc*, ait, *ve- „ re Synodi libertas poſita eſt.*" Vid. *pag.* 66. *&* 67. Verùm imprimis gratis ſupponitur, unius Petri autho-

thoritate quæſtionem de Legalibus *deciſam*, *terminatamque* fuiſſe. Emanavit profectò Synodale concluſum *omnium Apoſtolorum & Seniorum* nomine ac jure; licèt Petrus, tanquam Primas, primus ſententiam ſuam protulerit; quam cùm reliqui Apoſtoli prævià disquiſitione veritati & Scripturis conformem inveniſſent, ſuum ei calculum addiderunt. Vid. ſuprà *cap. I.* §. 7. *n.* 3. Dein abſonum foret dicere, vel ſolùm cogitare, toties univerſalium Conciliorum coactione totum orbem Chriſtianum concuſſum fuiſſe, eò præcipuè fine, ut quod ſinguli jam antè *Pontificià eaque ineluctabili auctoritate tanquam de fide* domi tenebant, dein rationum momentis, ſacræ Scripturæ oraculis, vel Patrum ſententiis firmatum peregrè perciperent; & ad id percipiendum aliquot Epiſcoporum centurias ex longiſſimè diſſitis regionibus, ex Occidente in Orientem, & viciſſim, proprios greges deſerendo, cum ingenti ſumptu in pauperum & Eccleſiarum præjudicium, commigràſſe; quaſi de his omnibus non potuiſſent per litteras Encyclicas, aut aliis commodioribus viis fideles erudiri; cùm tamen nemini fas eſſet dubitare de veritate Pontificii oraculi, ad ipſos jam antè delati. Vix liciti eſſent tales conventus, cùm mala quæ ab iis provenirent, bonis penſari non poſſent. Quantum ab hac ſiniſtrà interpretatione diſtat conſtans Diſciplina Conciliaris! Hæc docet in Synodis quidem actum fuiſſe rationibus, ſcripturarum allegationibus, & Patrum ſententiis, nihilo tamen ſeciùs eorundem Epiſcopórum, qui his armis certabant, *diſcuſſione, deliberatione, votis, ſententiis*, ac *conſenſu* cauſas, de quibus agebatur, eſſe *definitas*. Vid. ſuprà §. *I. n.* 9. Interim his & ſimilibus minutiis, blandiuntur ſibi Itali, disjecta eſſe validiſſima præſidia, quibus incomparabilis ille ſanctæ Religionis noſtræ Defenſor Boſſuetus, & alii viri, docti non minùs quàm pii, libertatem Eccleſiæ invictè tuentur; quando ex contrario ſapientiores & præjudi-

 ciis

ciis vacui putant, hoc esse in re valde seriâ ludere, vel propriis oculis spontè velum objicere eo fine, ut incautis pro *Libertate* Canonicâ imponatur *Servitus* ordini Episcopali indigna, sacris Litteris & Traditioni adversa, sicque forma sacri regiminis à Christo instituta evertatur.

5.) Quod in specie ad Concilium Hierosolymitanum (ad quod Cardinalis Orsus tam confidenter provocat) attinet, juvat hìc legere, quid de eo sentiat & scribat ejusdem cum illo Dominicanorum instituti Alumnus & gravissimus Theologus Melchior Canus, qui Romanis hâc in causa omnium minimè suspectus videri potest. Is de Locis Theologicis Lib. V. cap. 5. pag. m. 161. *Apostolis* (sicque inter hos Petro, ait) *& Presbiteris in Synodum Hierosolymitanam congregatis non statim revelatum est, quid esset in fidei causâ DECERNENDUM, sed facta est priùs, ùt Lucas ait, MAGNA CONQUISITIO.*

6.) Pergit deinde doctissimus Canus, in confirmationem eorum, quæ nos de Conciliari *Disquisitione* exposuimus: „ In Nicæna Synodo, ùt Rufinus tradit, per „ singulos dies agitabatur conventus: nec facilè aut te- „ merè de re tanta statuere audebant Patres. Evoca- „ batur frequenter Arius in Concilium, & assiduo „ tractatu assertiones ejus discutiebantur, & quid ad- „ versum hæc teneri deberet, aut statui, summâ cum „ liberatione quærebatur. Ita post diutinum multum- „ que tractatum firmissimâ omnium sententiâ Arius con- „ demnatus est. Ex quo perspicuum est, non dor- „ mientibus & oscitantibus Patribus Spiritum sanctum „ assistere, sed diligenter humanâ viâ & ratione quæ- „ rentibus rei, de qua disseritur, veritatem. " Sic actum in Conciliis Generalibus, quibus nullæ præluserunt Romanorum Pontificum Decretales; nec aliter processum in illis, quæ secuta sunt eorundem Pontificum decla-

declarationes circa eas fidei quæstiones, quæ deinde constituerunt objectum deliberationis in similibus Synodis. Plura dicemus infrà §.-8.

7.) Cùm Episcopi authoritate sibi divinitùs commissâ *singuli* extra Synodos de rebus fidei cognoscant & *judicent*, utì *cap. IV.* §. 2. probavimus, indignum videtur Christiano existimare, eosdem *universos*, in Oecumenicis Conciliis congregatos non æque *Judicum* munere atque authoritate fungi. *Episcopos in Conciliis non Consiliarios esse, sed Judices*, adversùs Hæreticos ipse probat Bellarminus Lib. I. de Conciliis, cap. 18. Post hæc prudens firmumque judicium formari poterit de disjunctiva propositione Illustrissimi de Marca de C. S. & J. Lib. V. cap. 7. n. 2. scilicet: *Si summam in censendo & definiendo potestatem Romano Pontifici tribuamus, perit libertas suffragiorum. At concessâ suffragiorum libertate, æqualitas quædam hâc in parte induci videtur inter Romanum Pontificem & cæteros Episcopos, quod multum de summa ejus dignitate detrahit.* Invictum manet inconcussumque principium, frustra convocari Generales Synodos, si tota authoritatis Ecclesiasticæ & definiendæ veritatis ratio in uno Pontifice consistat. Qui sic sentiunt, uno illo argumento attoniti, veluti palabundi in diversa fugiunt; sed undique præcipitia. Quidquid eis perfugii superesse videtur, illud obstruximus suprà §. 1. *n.* 9.

8.) Andreas Episcopus Magorensis Hispanus, inclytus in Constantiensi Synodo Orator, Libro, quem inscripsit *Gubernaculum Conciliorum*, quemque Cardinali Juliano in Basileensi Concilio præsidenti anno 1435. obtulit, *Part. I. cap.* 2. apud Hermannum von der Hardt Act. Concil. Constantien. Tom. VI. Part. 3. pag. 148. seq. ita disserit: „Papa potest peccare, Ergo ipse subjicitur legi Evangelicæ. Quia ait Apostolus: *si spiritu ducimini, non estis sub lege.* Subjicitur ergo, in

„ quantum peccator, correctioni fraternæ, juxta præ-
„ ceptum Christi, qui ait: *si peccaverit in te frater*
„ *tuus, corripe eum. Si te non audierit, adhibe tecum*
„ *duos vel tres, & si illos non audierit, dic Ecclesiæ: si*
„ *Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & pu-*
„ *blicanus.* Ergo Ecclesia secundùm Christi Jesu Evan-
„ gelium ipsum potest arguere, judicare & condem-
„ nare: Ergo est major, quàm Papa in potestate....
„ Non est possibile secundùm fidem Jesu Christi, quòd
„ Papa possit quacunque potestate à Christo sibi tra-
„ ditâ arguere, corrigere, judicare, aut condemnare
„ sacrum Concilium, quod repræsentat universalem Ec-
„ clesiam, quæ regitur Spiritu Sancto, & quæ est sine
„ peccato, & sine macula ante thronum Dei. Quia
„ nullus punitur, nisi propter culpam, quam habere
„ non potest universalis Ecclesia. Et tamen, ùt dictum
„ est, Papa potest errare & peccare, & judicari &
„ condemnari per Concilium. Ergo major est potestas
„ Concilii, quàm sit Papæ Romani.

§. VII.

Concilia Generalia absolutè necessaria esse, Ecclesia sæpius agnovit.

Ea frequentiùs haberi optat Ecclesia, & Canones præcipiunt.

Sed instemus paulò ampliùs necessitati congregandorum universalium Conciliorum, propter indeclinabilem in materiis fidei authoritatem *illis solis* inhærentem. Dixerat, & rectè dixerat, Meldensis Episcopus Bossuetius: *Quorsum attinebat, ab ultimis orbis partibus cieri Episcopos tantis laboribus tantisque sumptibus, & Ecclesias Pastoribus viduari, si totum erat in Romano Pontifice?* Adversùs hæc regerit Eminentissimus Orsus *cit. Tom. II. pag.* 334. „ Non
„ id

„ id ex nobis quærant, non ex Romanis Pontificibus, Silve-
„ ſtro, Damaſo, Cœleſtino, Agathone, Hadriano, qui nus-
„ quam indicant, poſt Apoſtolicæ Sedis decreta opus fuiſſe
„ Oecumenicis Synodis, ut hæreſes indeclinabili auctoritate
„ confoderentur. Non item ex Magno Leone quærant,
„ qui quamquam ad reſarciendas Orientis jacturas poſt
„ Epheſinum Latrocinium Oecumenicam Synodum poſtula-
„ vit, tamen anteà Synodi celebrationi totis viribus interceſ-
„ ſerat, ratus ſuæ ad Flavianum Epiſtolæ ſatis ineſſe roboris
„ ac momenti ad Eutychianam hæreſim profligandam. Non
„ ergò ex nobis, non ex Romanis Pontificibus, ſed ex Orien-
„ tis Imperatoribus, & Regiæ urbis Epiſcopis quærant, cur
„ poſt Apoſtolicæ Sedis decreta *per univerſum Occidentem*,
„ *& maximam Orientis partem recepta*, voluerint tantis labo-
„ ribus, tantisque ſumptibus Synodos Oecumenicas celebra-
„ ri? Et ſi quidem reſponderint, quòd non aliter potue-
„ rint ſolemnia illa Romanæ Sedis decreta, toto jam ferè
„ orbe ſuſcepta, invictum auctoritatis robur obtinere; eo-
„ rum reſponſio jam non illam, quæ nobis peculiaris eſt, ſed
„ quæ etiam Gallicanis Epiſcopis communis eſt, doctrinam
„ atque ſententiam labefactabit. Quare aut fateri debent
„ adverſarii, hoc argumento non probari Conciliorum ge-
„ neralium, ad ſanciendа fidei dogmata, & profligendas hæ-
„ reſes, abſolutam neceſſitatem; aut eo demonſtrari, quòd
„ neque accedente majoris partis Epiſcoporum, & eorum mo-
„ ralis unanimitatis conſenſu, irreformabile evadat Apoſtolicæ
„ Sedis de fidei controverſiis judicium. " Singulare profe-
ctò ratiocinium! Quaſi celebratio primarum generalium Sy-
nodorum fuiſſet privatum ſeu particulare attentatum Impe-
ratorum Orientis, & Epiſcoporum urbis Conſtantinopoli-
tanæ, adverſus authoritatem & infallibilitatem Romani Præ-
ſulis: quaſi eorundem Conciliorum Acta non eſſent factum
Univerſalis Eccleſiæ: demum, quaſi idem Univerſalis Eccle-
ſiæ geſtum, non ſemel aut bis, ſed toties repetitum, quo-
ties Generalia Concilia habita fuerunt, non ſit apertum do-
cumentum conſtantis diſciplinæ ejusdem Univerſalitatis

circa medium finaliter terminandi implexas & tumultuosas fidei controversias. Itaque si consequenter voluisset loqui Eminentissimus, debuisset dicere: *Non ex nobis, sed ex Universali Ecclesiâ, quærant, cur ea post Apostolicæ Sedis decreta voluerit tantis laboribus, tantisque sumptibus in Oecumenicis Synodis coïre &c.* Quod autem ad retorsionem in Gallicanorum Episcoporum sententiam attinet, ea (supposito, quod olim etiam existimatum fuerit, dispersorum per orbem Episcoporum sententiis, cum Romani Pontificis judicio conspirantibus, eandem vim esse, quæ Conciliari concluso ab omnibus agnoscitur, de quo mox disquiremus) vim argumenti nullatenus debilitat; sed imprimis supponit & firmat (quod hìc interim notari cupimus) tunc communiter & universim talem cum Papa concordantem non congregatorum Episcoporum sententiam pro *finali* judicio habitam non esse. Cæterùm in convocatione octo primorum Conciliorum Generalium non tam attendebatur ad numerum Episcoporum Pontifici novam hæresim damnanti adhærentium, quàm ad causæ difficultatem, & ad tumultum, quem perversa illa doctrina in Ecclesia excitaverat, aut movere pergebat, quique non putabatur aliter tolli posse, aut Imperatorià potestate priùs comprimi debere, quàm articuli fidei, de quibus agebatur, eà authoritate definiti fuissent, quæ ab omnibus, & in omni casu, *pro irrefragabili* haberetur.

1.) Vel non cogitabatur tunc de ea, quæ hic objicitur, quæque hodie in Scholis tractatur, quæstione: vel non putabatur rei Catholicæ consultum, in spinosam illam indagationem, an sufficiens ad constituendam Universalitatem adesset numerus Episcoporum Pontifici adhærentium, se se intromittere, atque interim certum & naturale Conciliorum remedium differre aut negligere.

2.) Addit tamen sæpe laudatus Cardinalis Orsi post Bellarminum, & Melchiorem Canum: eo demum casu Oecumenica Concilia desiderari posse, quo res adeo implexa est, & tot altercationum nebulis involuta, ut ad

ad eam certo judicio terminandam *Pontifex ipse* sibi opus esse judicet non modò domesticæ ac sibi jugiter adhærentis, verùm & plenioris, imò & generalis Synodi consultatione. Verùm si ad hæc restringitur usus & necessitas generalium Conciliorum, certè supervacua fuisse dicenda sunt (quòd tamen sine impietate ferè dici non potest) octo illa priora Generalia, de quibus hoc Capite frequens mentio occurrit; quippe quorum nullo Pontifex hac ratione hocque fine usus esse noscitur; quin ex contrario aliqua eorum sine Pontificis voluntate coadunata leguntur.

3.) *Mos antiquus habuit, quòd omnia negotia difficilia terminabantur per Concilium; & crebrò fiebant. Postea verò quidam summi Pontifices, qui magìs ad modum terrenorum Principum, quàm Apostolorum, rexerunt, non curàrunt facere Concilia; ex qua omissione prodierunt multa mala.* Ita Card. Zarabella Archiepiscopus Florentinus Tract. de Schism. apud Schard. pag. 242. edit. an. 1609. Itaque juxta eorum sententiam, qui Ecclesiam Dei more terrenorum Principum regere amant, celebratio Oecumenicorum Conciliorum minimè erit necessaria; secundùm morem antiquum, & institutum Christi, Ecclesia illis eget. Quid cuique Reipublicæ maximè conveniat, imò pro ejusdem conservatione necessarium sit, longa rerum experientia attentos ac prudentes monet. Hac edocti Patres Concilii Constantiensis Sess. 39. sequentia declarant: *Frequens Conciliorum generalium celebratio agri Dominici præcipua cultura est, quæ vepres, spinas & tribulos hæresium, errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimam fertilitatis adducit; illorum verò neglectus præmissa disseminat atque fovet. Hæc præteritorum temporum recordatio & præsentium consideratio ante oculos nostros ponunt.*

4.) Si necesse est, *ut veniant scandala*, ùt dicit Dominus Matth. XVIII, v. 7. & *oportet esse hæreses*, ùt Apostolus

lus ait, 1. Cor. XI, v. 19. necesse etiam est, ut in Ecclesia sit *certum & ultimatum* aliquod judicium, quo & scandala frequenter pullulantia tollantur, & enatæ subinde hæreses damnentur; alioqui brevi tempore Ecclesia universa in partes scinderetur & periret. Nam omne regnum in se divisum desolabitur. Dissensiones circa res *Fidei* nullâ meliori ratione, quàm per Generale liberum Concilium è medio tolli posse, etiam Recessibus Imperii Romano-Germanici declaratum est. Vid. R. I. an. 1524. §. 28. an. 1525. §. 5. & 6. an. 1526. §. 1. an. 1529. §. 1. an. 1548. §. 4. & seq. an. 1551. §. 10. Adde Gibert *Corp. Juris Canon. Tom. I. in Prolog. Sect. IV. pag.* 6. *seqq.*

5.) Porro ad elucidationem, aut veriùs refutationem eorum, quæ *num.* 2. ex Melchiore Cano, Bellarmino & Orso proposuimus, apprimè servit sequens clariss. Giberti *loc. cit. pag.* 169. observatio: „ Infallibilis „ consilio non indiget; quis ejus judicium improbare „ absque temeritate audeat vel possit; nisi fortè ii, qui „ Pontifici infallibilitatem largiuntur, eam nasci dicant „ solùm post Episcoporum adprobationem, quo in „ casu necesse erit, eos præterea confiteri, Pontificem ejusmodi prærogativam à Concilio habere. Verùm si hæc nobis concedant, tollunt simul necessitatem explorandæ mentis Pontificiæ circa uniuscujusque Decreti argumentum, ubi Legatos habet in Concilio; nihil quippe foret in suffragio Pontificis, quo tanquam certâ regulâ Patres astringerentur; verùm sufficeret Legatos audire, quemadmodum aliorum Episcoporum Procuratores audiuntur, qui, cùm speciali documento seu instructione non egeant circa singula Capita specialia, quæ Synodus discutit, sed generale mandatum pro omnibus in Concilio gerendis afferant; nihilo-magis necessarium est, ut Legati Pontificii speciales habeant instructiones circa singulas quæstiones in Synodo discutiendas. Adjice id

sæpe

„ ſæpe impoſſibile eſſe, cùm multæ quæſtiones incidant,
„ quæ prævideri nequeunt, ſufficiet autem eos generalem facultatem habere ad tractanda omnia, quæ in Concilio proponentur.

6.) Genuina hæc principia ſectatus HADRIANUS VI. Papa, antiquæ probitatis vir, errorum Lutheri condemnationem, à Leone X. anno 1520. factam, non allegavit, ſive cùm Fridericum Saxoniæ Ducem per litteras hortatus eſt: ne Lutherum, quem verbis alioqui durioribus appellat, in fidem ſuam reciperet, aut illius erroribus patrocinaretur: ſive cùm Franciſco Cheregato Oratori ſuo in Germaniam eunti mandata dedit eo conſilio, ut Germaniæ Principes & populos in Catholicæ Eccleſiæ communione retineret, vel ad eam illos, qui deſeruerant, revocaret. In his autem mandatis ſic loquitur: „ Et certè fatemur, Luthero " (qui ſe inauditum à Leone X. condemnatum eſſe querebatur) „ defenſionem negari non debere in his, quæ ſunt facti, „ hoc eſt, utrùm dixerit, nec ne: utrùm prædicaverit, „ vel ſcripſerit, nec ne: ſuper divino jure & materia „ Sacramentorum *ſtandum auctoritati Sanctorum & Eccleſiæ.* Adde, quòd ferè omnia, in quibus Lutherus ab aliis diſſentit, ſunt *per diverſa Concilia* priùs „ reprobata. Non debet autem revocari in dubium, „ quòd *per Generalia Concilia & univerſam Eccleſiam* „ conſtat eſſe approbatum, tanquam fide tenendum. „ Injuriam namque facit *Eccleſiæ Synodo*, qui ſemel ritè diſpoſita nititur in dubium revocare. Quid enim „ unquam certi eſſe poterit inter homines, vel quis „ dubitationum contentionumque finis erit, ſi præſumptuoſo & perverſo cuique libertas ſeu licentia erit „ recedendi ab iis, quæ non unius aut paucorum, ſed „ tot ſæculorum, & tot ſapientiſſimorum hominum conſenſu, *& Catholicæ Eccleſiæ*, quam Deus in his, quæ „ ſunt fidei, nunquam errare permittit, *determinatione* „ ſancita ſunt.

 7.) Im-

7.) Imbutus hac doctrinâ CLEMENS VII. ad convocandam Synodum animum appulit, & in litteris, quas eâ super re ad Franciscum I. Regem Galliæ anno 1533. scripsit, illam esse remedium unicum à decessoribus usurpatum affirmat. „ Superiori, inquit, biennio, sicut „ tua Majestas recordari potest, cùm Serenissimum Cæ„ sarem, quanquam pro sua inclyta pietate omnia cona„ tum, tamen in conventu Augustano nihil remedii „ ad hæresim Lutheranam in Germania tollendam præ „ illorum obstinatione afferre potuisse audiremus, *so„ lumque Concilii generalis remedium* à nostris præde„ cessoribus in casu simili usitatum, & ab ipsis Luthe„ ranis postulatum, superesse videremus, habitâ super „ hoc cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Car„ dinalibus maturâ deliberatione, ad ipsius Concilii Ge„ neralis indictionem in Italia, & loco ad hoc commo„ diore celebrandi devenire intendentes, id tuæ Maje„ stati, sicut Cæsaris, & cæteris Principibus significan„ dum communicandumque duximus. " Consonat PAULUS III. in ipsa convocatione Tridentini Concilii, anno 1544. ubi hæ tres generalis Concilii habendi causæ memorantur: *ad tollenda in religione dissidia*; *ad reformandos mores*, *ad suscipiendam contra infideles expeditionem. Quorum*, inquit, *trium Capitum causâ*, *Concilium maximè esse necessarium semper duximus.* Joannes Launoius *Lib. III. Epist.* 4. producit Romanorum Pontificum XXXVI. testimonia, quibus Conciliorum non modò utilitas, sed etiam necessitas, identidem comprobatur.

8.) Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in Canonibus reformandi Ecclesiam Kal. Nov. an. 1416. in Concilio Constantiensi oblatis Cap. I. apud Hermannum von der Hardt *Act. Concil. Constant. Tom. I. Part.* 8. *pag.* 412: „ Si Concilia sæpius celebrata fuissent, ve„ risimile est, quod hoc nefandum schisma non tam diu perdurasset, nec fortè schisma Græcorum. Un„ de

„ de hujusmodi schismatibus debuisset citò per Con-
„ cilium generale provideri. Ut in primitiva Eccle-
„ sia docuerunt Apostoli, prout legitur *Actorum VI.*
„ quod quia ortum murmur Græcorum adversus Hæ-
„ breos &c. statim XII. Apostoli ipsum convocatâ mul-
„ titudine sedaverint. Similiter *Act. XV.* ortâ dissensio-
„ ne propter observantiam legalium, statim Paulus &
„ Barnabas ascenderunt ad Apostolos in Hierusalem.
„ Unde patet, quàm damnabiliter peccaverint illi, seu
„ Principes, seu Prælati, qui pro sedatione hujus schis-
„ matis, convocationem Concilii neglexerunt aut im-
„ pediverunt. " Addit deinde Cardinalis Cameracen-
sis: „ Item aliqui sunt casus ardui necessariò reforman-
„ di, in quibus non potest commodiùs quàm per ge-
„ nerale Concilium provideri. Sicut patet primò de
„ reformatione Curiæ Romanæ, quæ, ùt infrà dicetur,
„ necessaria est. Et tamen non nisi per generale Con-
„ cilium fieri potest, Et ideo non debet Romana Cu-
„ ria indignari, seu respuere à generali Concilio re-
„ formari. Sicut nec contemsit à generali Concilio
„ plures sui principatùs honores recipere. Quia licet
„ principaliter Romana Ecclesia principatum habuerit
„ à Domino, tamen secundariò à Concilio, ùt dicit Glos-
„ sa *Dist. XVII. super cap.* 6, " Sed hoc posteriùs ad
materiam *Disciplinæ* pertinet, de qua pluribus agemus
§. 12. *h. cap.*

9.) Sicuti Generalia Concilia in quibusdam occurrentiis, juxta humanæ conditionis fragilitatem non rarò obvenientibus, necessaria sunt, ita *frequens* eorundem celebratio Spiritui Ecclesiæ & Canonicis Sanctionibus conformis est. „ Inter varia Statuta à Constantiensibus Pa-
„ tribus edita, *nihil sapientius utiliusque* provisum or-
„ dinatumque fuerat, quàm ut frequentia haberentur
„ Concilia Generalia, in quibus, ùt ipsi ajebant, *hæ-*
„ *resum errores, & schismatum vepres & tribuli exstir-* Concil.
„ *parentur, excessus corrigerentur, deformataque refor-* Const.
marentur; Sess. 39.

„ *marentur;* ſicque excultus Dominicus ager frugem
„ uberrimæ fertilitatis produceret; unde ſolemni ſan-
„ xere decreto, ut aliud Concilium poſt quinquen-
„ nium à præſentis Conſtantienſis fine computandum
„ Papiæ celebraretur; indeque tertium ſeptennio ela-
„ pſo, à ſummo Pontifice & Concilio pariter indicen-
„ dum in qua mallent civitate; ac deinde *de decennio*
„ *in decennium.* Abſoluto itaque anno 1418. Con-
„ ſtantienſi Concilio, Papienſe conſequenter anno 1423.
„ inceptum eſt, quod propter vigentem ea in urbe
„ peſtem translatum eſt in Senenſem civitatem. Quo
„ ſequenti anno 2. Martii finito, indictum in ſepten-
„ nium eſt Baſileenſe anno 1431, die 3. Martii incho-
„ andum &c. " Ita Martene & Durand *Collectionis amplisſ. Tom. VIII. in Præfat. num.* 2. Patres Concilii Baſileenſis in Epiſtola ad Eugenium Papam apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 1341. dicunt, illud Capitulum *Frequens Seſſ. XXXIX.* ita eſſe in Eccleſia neceſſarium, ſicut oculus in capite. Dixerant iidem antè *col.* 1334. in Papæ poteſtate non eſſe hoc Decretum abolere, vel ejus diſpoſitionem fruſtratoriam reddere; *eſſet enim*, inquiunt, *contra mentem Eccleſiæ, quæ illud pro univerſali Eccleſiæ ſtatu conſervando edidit, de quo Pontifex non* diſponit aut *diſpenſat.*

10.) Dum Bellarminus Lib. I. de Conciliis cap. 10. dicit *Concilia utilia eſſe, & ſuo quodam modo neceſſaria, non tamen abſolutè & ſimpliciter*, ex volaticæ Academiæ principiis diſcurrit, ubi pro arbitrio quidvis negatur vel aſſeritur, non Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quæ ſimplici, nudâ & communi oratione declaratur. Non ita loquuntur Pontifices & Concilia, quorum verba jam retulimus. Scilicet Bellarminus hìc cum ſuis Theologis Scholaſticis Generalium Conciliorum frequentationem redigit ad ſimplicem & abſolutam rerum naturalium conditionem, quæ ſumma eſt in Philoſophando fallacia: alius quippe eſt rerum *moralium* ſtatus,

quo

quo æſtimanda ſit Univerſalium Synodorum celebratio, alius rerum *naturalium* ſtatus, ubi *quod abſolutè & ſimpliciter neceſſarium eſt*, perpenditur. Hæc noſtrorum Scholaſticorum fraus (quæ illis bona videtur) ſi ab eorum diſputatione detrahatur, ipſa diſputatio, veluti magno quodam labefactata motu, concidet.

11.) Ad ſupprimendas hæreſes Menandri, Ebionis, Cerinthi, Marcionis, Nicolaitarum, Montaniſtarum, & plurium aliorum nullo opus fuit Concilio, etiam particulari; econtra hæreſes Rebaptizantium, Arianorum, Macedonianorum &c. non niſi immensâ vi Univerſalium Synodorum ſuffocari potuerunt. Nimirum *illæ* unam alterámve solùm Eccleſiam, *hæ* majores quosdam & plures infecerant Epiſcopos. Prudens eſt & æquum, ut remedium proportionetur malo. Conformiter ad hanc Eccleſiæ Diſciplinam S. Auguſtinus Pelagianis ad Concilium generale provocantibus illud denegandum putavit; dum econtra adverſùs alias jam nominatas hæreſes illud permiſſum & tanquam neceſſarium decretum fuerit.

§. VIII.

Parum firma eſt illorum ſententia, qui à plurima parte Epiſcoporum, definitioni Romani Pontificis extra Concilium adhærentium, ultimatum & irrefragabile judicium conſtitui exiſtimant.

In eorum ſententia, qui ſupponunt, omni tempore id in Eccleſia receptæ Diſciplinæ fuiſſe, ut plurimâ parte Epiſcoporum ſentiente cum Romano Pontifice, de rebus fidei decernente, non multis ex adverſo ſtantibus, cauſa *pro demum finitâ* haberetur, nihil argumento, à Conciliis Generalibus petito, quod adverſùs Pontificiam prætenſionem præſenti Capite urgemus, decedit. At nos (quod hìc incidenter, nec tamen ſine fructu, in illud, quod de vero & ultimato

to controversiarum fidei Judice tractamus, argumentum redundante, monitum sit) irrefragabilem, & talem, quæ pro formando *articulo fidei* desideratur, certitudinem in illorum sententiâ non deprehendimus. Sanè *ultimatum* illud & à Divinitate participans inerrantiæ privilegium non tam *singulis*, quam *Corpori*, atque adeò Oecumenicis Conciliis, reservatum videtur, quibus omnino convenit illud Christi promissum: Ego *VOBISCUM sum*. Nimirum *Quod dixit: Ego vobiscum sum, UNIVERSAE promisit Ecclesiæ*, ait S. AUGUSTINUS. Hæc fuit sententia Patrum Concilii Senonensis anno 1528., dum Decret. III. de Fide ita disserunt: *Quòd si ubi duo vel tres in nomine Domini CONGREGANTUR, (LICET SIBI IPSIS RELICTI FALLI POSSINT) continuò tamen in medio eorum sit Dominus; quantò magìs, ubi summus Pontifex, cæterique Primores Ecclesiastici conveniunt, ut hæresibus subinde pullulantibus occurrant, & Dominicum agrum subortis expurgent zizaniis?* Sic promissum Salvatoris nostri intellexit sincera antiquitas, quæ per octo sæcula non novit alium modum, *pertinacium* circa res fidei in Ecclesia motuum *finaliter* componendorum, quàm Conciliorum authoritatem. Quæ autem per tot sæcula habita sunt pro genuina norma *ultimatò* finiendarum controversiarum fidei, ea sic in formam Ecclesiastici regiminis videntur influere, ut convelli minimè debeant opinione olim ignoratâ, quâ in convocationes Conciliorum, Majoribus nostris tam sacras, & hodienum omnium bonorum votis expetendas, recentiores insurgere nituntur.

Neminem fugit, quantum intersit inter *singularia* ac *disgregata* plurium judicia, licèt de cætero in idem colliment, & inter *Collegiale* conclusum. Tanta est, & omnium animis quasi innata hæc differentia, ut nulla societas, nulla natio, nullum ævum hactenus pro vero & legali judicio agnoverit sententiam, aliter quàm à *congregatis* Senatoribus conceptam & latam. Scilicet quisque Senatorum domi suæ ex *privatò* sensu judicat de re & objecto, de quo quæritur; in Senatu econtra, seu Collegio singuli eriguntur & confirmantur suorum

rum Collegarum eruditione, intellectu, & experientiâ; quæ in communi disquisitione & deliberatione omnibus redduntur *communia*, & formant quandam sufficientiam ac plenitudinem notitiarum, negotio, quod tractatur, proportionatarum; ipsæ etiam oppositiones, contradictiones & disputationes, quæ à talibus conventibus abesse minimè solent, dant ansam ulterioribus reflexionibus; unde resultat amplior causæ dilucidatio, exactior & securior discussio, curatius examen difficultatum & incommodorum ex una, justitiæ verò & veritatis ex altera parte. Termini etiam & voces, de quibus circa Symbola fidei frequenter agitur, curatiùs ponderantur, certiùs determinantur, aptiusque deliguntur. Vid. suprà §. 6. *n.* 2. *&* 6. Appositè hæc expresserunt Patres Concilii Generalis V. Constantinopolitani II. Collat. VIII. apud Harduinum *Tom. III. col.* 188. „ Licèt sancti „ Spiritùs gratia & circa *singulos* Apostolos abundaret, ut „ non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant; „ non tamen voluerunt de eo, quod movebatur, si oporte- „ ret gentes circumcidi, *definire*, priusquam *communiter con-* „ *gregati* divinarum Scripturarum testimoniis uniusquisque „ sua dicta confirmaverunt. Unde communiter omnes de „ eo sententiam protulerunt, ad gentes scribentes Act. XV. „ *Visum est Spiritui sancto, & nobis &c.* Sed & Sancti Pa- „ tres, qui per tempora in Sanctis quatuor Conciliis con- „ venerunt, antiquis exemplis utentes, *communiter* de ex- „ ortis hæresibus & quæstionibus disposuerunt: certo con- „ stituto, quòd in communibus disceptationibus, cùm pro- „ ponitur, quæ ex utrâque parte discutienda sunt, veri- „ tatis lumen tenebras expellit mendacii. *NEC* enim *PO-* „ *TEST* in *communibus* de fide *disceptationibus ALITER* ve- „ ritas manifestari, cùm unusquisque proximi adjutorio *in-* „ *diget*, sicut in Proverbiis dicit Salomon: *Frater fratri ad-* „ *jutorium præstans, exaltabitur sicut civitas munita: valet* „ *verò sicut regnum fundatum* &c." Confer suprà §. 6. *n.* 5. *&* 6.

Et hæc quidem *modum* tractandi pricipaliùs attinent. Quod verò ad *jus*, seu *universaliter* definiendi *potestatem* pertinet, rectè, meo quidem judicio, statuit Gerson de Potest. Eccles. Considerat. IV. Opp. Tom. II. col. 231. edit. Antverp. scilicet: *Ecclesia SPARSIM CONSIDERATA non habet illam potestatem, NISI IN QUODAM MATERIALI ET POTENTIALI: sed CONGREGATIO sua & unitio, quæ fit in Concilio generali, DAT QUASI FORMAM, sicut in aliis communitatibus exemplum dari potest.* Quocum conjungendum illud Almaini in Tractatu de Auctoritate Ecclesiæ, edito eodem Tomo II. Gersoniano, cap. X. col. 1004. *Ecclesia UT DISPERSA nullum actum jurisdictionis exercere potest, nec aliquid sententialiter definire; & sic infallibilitas in definiendo ei competere debet UT CONGREGATAE in Concilio.* Confer suprà cap. I. §. 6. Est haud dubiè extraconciliaris illa summi Pontificis ac aliorum, & quidem plerorumque, Episcoporum consensio, circa fidei quæstionem aut difficultatem recèns motam, magni ponderis; est *præjudicium* admodùm urgens pro sanctitate doctrinæ, in qua illi conveniunt; at *per se* nunquam erit *judicium definitivum* Universalis Ecclesiæ, seu *infallibiliter* decisivum. Nimirum *a*) Non satìs constat de promisso Christi; quippe quod *Ecclesiæ*, id est, Corpori, non *singulis*, utcunque multìs, factum intelligitur. *b*) Sana ratio omnibus persuadet, viam Conciliarem ad detegendam determinandamque veritatem multò esse aptiorem, quàm dispersorum quomodolibet diligens examen. *c*) Singularia multorum decreta non possunt coalèscere in unum, ità ut *Universalis Ecclesiæ* forment *decisum*. *d*) Nostræ sententiæ succurrunt Usus & Disciplina Ecclesiæ. *e*) Non agitur hìc de argumentis humanà ratione aptis ad indagandam veritatem, sed *DECISO ultimato*, & ex instituto Christi *infallibili*. De consensu Episcoporum, quatenus ex eo *Testimonium* Universalis Ecclesiæ erui vellet, aut posset, tractabimus mox in Commentario. *f*) Qui *privatam* suam sententiam gravissimorum virorum testimonio & judicio præfert, facilè in *errorem* prolabitur, & sæpe cum

temeritate

temeritate peccat; qui autem doctrinæ divinitus inſpiratæ reſiſtit, *formalis hæreticus eſt*.

1.) Fideles ſubmiſſionem debent Eccleſiæ non *definienti* ſolùm, verum etiam *docenti*; huic quippe Unitati ſeu Corpori docenti dictum eſt: *Qui vos audit, me audit*. Quocunque enim modò Eccleſia locuta ſit, transacta res cenſeri debet; *neque fieri poteſt unquam, ut Eccleſia, ſpiritu veritatis inſtructa, non repugnet errori*, ut ait Boſſuetius in Defenſ. Cleri Gall. Part. I. Lib. III. cap. 2. Repugnabit utique: ſed repugnans legitimo procedet modo: eo ſcilicet, quem deſcribemus *num*. 13. Eſt ſanè Eccleſia non minùs infallibilis docens, quàm definiens; at quodque ſuo ordine; in *ambiguis* autem & *indeciſis* recta ratio exigit, ut puncta controverſa antè definiantur à Corpore ſeu Collegio, quàm à membris *fide divinâ* proponantur credenda; ſive ea deciſio fiat & emanet *expreſsè*, quemadmodum fit in Conciliis, ſive *tacitè* per univerſalem & conformem Eccleſiæ obſervantiam, de qua agemus infrà *num*. 5. 11. 12. *&* 14. Equidem nemo Catholicorum diffitetur, & Concilium Tridentinum Seſſ. IV. apertè definit, nulli errori ſubjectum eſſe poſſe *unanimem* ſententiam *Patrum* circa dogma fidei, aut ſacrarum Scripturarum interpretationem. Sed negamus, *Romani Pontificis* & *Epiſcoporum* ſententiam, verè vel interpretativè concordantem, eſſe illum *unanimem PATRUM conſenſum*, de quo Tridentinum loquitur; hæc quippe unanimitas docentium Patrum imprimis non reſtringitur ad ſolos Epiſcopos, nam plures eorum, quos Eccleſia ùt *Patres* veneratur, Epiſcopi non fuere; deinde eadem unanimitas neque verificatur in nudà conformitate ſenſûs, ſed *frequentiam* & *perſeverantiam* deſiderat, utì paulo pòſt num. 3. & 11. ex Vincentii Lirinenſis verbis: *quidquid vel omnes vel plures, uno eodemque ſenſu, manifeſtè, FREQUENTER, PERSEVERANTER*, item: *quod ubique, quod ſemper, quod AB OMNIBUS*, adſtruemus. Adde infrà *num*. 7.

Non diffitebimur equidem, viventibus nunc in Ecclesia Doctoribus & Magistris, seu illis, qui fidelem populum vice Christi, & ex commissione Episcoporum, in fide instruunt, *universis & simul sumptis* Spiritum veritatis abrogari vix posse, quin per indirectum Corpori Ecclesiæ idem Spiritus auferatur; verùm hæc qualis-qualis inerrantiæ species ad ipsam *ECCLESIAM* referenda est, conformiter ad illud S. Augustini Epist. 55. aliàs 119. cap. 19. *Ecclesia inter multam paleam constituta multa tolerat, & tamen quæ sunt CONTRA FIDEM, vel BONAM VITAM, non approbat, nec TACET, nec FACIT.* Quo etiam pertinent verba INNOCENTII I. Dist. LXXXIII. Can. 3. ab ejus successoribus sæpius deinde repetita, scilicet: *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas cùm non defensatur, opprimitur.* Nec verum esse non potest illud verbum Apostoli ad Rom. I, v. 32. non solùm qui ista faciunt, digni sunt morte, *sed etiam qui consentiunt facientibus*: Consentirent autem, si publicè laboranti atque oppressæ veritati non succurrerent qui debent, & qui ad hoc potissimùm in Ecclesia constituti sunt; nam cùm quiescunt, probant; cùm patiuntur, decernunt; cùm tacent, clamant. Itaque consensu tacito clamat Ecclesia, cùm reclamare deberet, si dissentiret; officio enim deesse & veritatem prodere universa non potest. Finaliter, illud Tertulliani de Præscript. cap. 28.: *Quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum*: non ad multos tantùm *Episcopos*, sed propriè ad *fidelium* multitudinem pertinet.

2.) Ergo, ais, nullus Hæreticorum existimabit se *ultimatò* & *infallibiliter* damnatum, nisi per Universale Concilium. Ita sanè ex nostra sententia omnibus illis casibus, & in eis circumstantiis, quibus tu conformem Episcoporum cum Papa sententiam desideras. Quid autem facilius est, quid certius: damnare hæreses in Generali Synodo, an dispersorum *concordibus* sententiis?

tiis? Illius plura & indubia exempla dederunt novem priora Ecclesiæ sæcula; hujus incertitudinem inter reliqua probat Historia Jansenistarum, qui, quia res tractum habuit, aliaque, quæ disparatis Episcoporum judiciis opponi amant, intervenêre, horum judiciorum pariformitatem, universalitatem & legalitatem non agnoverunt. Interim his addi cupio quæ *cap. IV.* §. 2. *n.* 13. 14. dicta sunt.

3.) Equidem S. AUGUSTINUS, postquam adversus Pelagianos undecim ex antiquis Patribus, qui diversis locis ac temporibus floruerant, Catholicæ Traditionis testes produxisset, Julianum arguit, *qui maximè querebatur, examen ipsis & Episcopale judicium denegari:* Ostendit scilicet, in undecim illis Patribus, cum cæterorum choro mirè concinentibus, tantum esse pondus authoritatis, quantum congregatis in Concilio: *Isti,* inquit Lib. II. contra Julianum cap. X. *Episcopi sunt docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores adversùs garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate (quæ tria bono judici tribuisti) non potes invenire, quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum, si tales possent illic facilè tot sedere; quia nec istè uno tempore fuerunt. . . . . Hos itaque de aliis atque aliis temporibus atque regionibus, ab Oriente & Occidente congregatos vides, non in locum, quo navigare cogantur homines, sed in Librum, qui navigare possit ad homines &c.* Sed quà in caussâ ita differit S. Doctor? in caussa *Pelagianorum*; de qua ipse Libro IV. contra duas Epistolas Pelag. cap. ult. scribit: *Concilii congregatione opus non fuit, ut TAM APERTA pernicies damnaretur.* Scilicet hoc imprimis volebat Augustinus, Pelagianorum doctrinam Patrum & uniformibus Ecclesiarum *testimoniis* ita obrui, ut *formali* ac *expresso* universalis Ecclesiæ *judicio* opus non sit. Proinde facto rectè applicabatur regula, quam pro tali casu præscribit Vincentius Lirinensis *Commonitorii*

nitorii cap. 4.: „ Quùm primùm mali cujusque erro-„ ris putredo erumpere cœperit, & ad defenfionem fui „ quædam facræ Legis verba furari, eaque fallaciter & „ fraudulenter exponere, ftatim interpretando Canoni „ Majorum fententiæ congregandæ funt; quibus illud „ quodcunque exfurget novitium, ideoque profanum, „ & absque ullâ ambage prodetur, & fine ullâ retracta-„ tione damnatur . . . . . & quidquid vel omnes vel „ plures *uno eodemque fenu*, *manifeftè*, *frequenter*, „ *perfeveranter*, velut quodam confentiente fibi Magi-„ ftrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo fir-„ maverint, id pro indubitato, certo, ratoque habea-„ tur. " Hac regulâ probè utetur Doctor in fua cathedra, Epifcopus in Synodo Diœcefana, & Provinciali, denique Patres in Generali; fcilicet quisque pro fuo modo, & pro fua authoritate.

4.) Sed revertamur ad Augustinum, qui poftquam cit. cap. fin. dixiffet: *Concilii congregatione opus non fuiffe, ut tam aperta pernicies damnaretur*, mox profequitur: *Quafi nulla hærefis aliquando, nifi Synodi congregatione, damnata fit: quùm potiùs rariffimæ inveniantur, propter quas damnandas neceffitas talis extiterit, multæque fint atque incomparabiliter plures, quæ UBI extiterunt, ILLIC improbari damnarique meruerunt, atque INDE per cæteras terras devitandæ innotefcere potuerunt.* Rectè dicit S. Doctor: *Ubi* hærefes extiterunt, *illic* damnantur, ut *inde* ad cæteras terras devitandæ innotefcant. Nimirum quilibet Epifcopus, tanquam judex fidei à Deo & ab Ecclefia conftitutus, conformiter ad ea, quæ *cap. VI.* §. 2. tradidimus, judicabit de perniciofis doctrinis in fua diœcefi natis, feu in eam invectis. Damnabuntur hæreticæ doctrinæ, earumque fautores primùm in Synodis Epifcopalibus; fi verò malum latiùs ferpat, in provincialibus; & fic deinceps; poteritque, imò debebit doctrina ità condemnata, cum fuo doctore, *interim faltem*, devitari. Habebitur etiam talis doctrina

ctrina profcripta non in illa tantùm diœcefi & provincia, fed in aliis etiam; ea etenim femper fuit Ecclefiarum inter fe focietas & concordia, Canonumque ac definitæ doctrinæ apud omnes authoritas, & religio tanta, ut quod Synodo aliquâ conftitutum *uspiam* effet, idem aliæ Ecclefiæ fibi *pro re natâ* imitandum, & pariter ftatuendum ducerent, five expreffâ confenfione, five tacitâ approbatione. Sic facilè & quafi naturaliter evenit quod S. Auguftinus memorat, nempe raras fuiffe hærefes adeo pertinaces, ut ad eas profligandas opus fuerit convocatione Generalis Synodi.

5.) Verè dicit Ill. Boffuetius (quamvis de cætero à nostra, quam hìc exponimus, fententiâ diverfus) in Secundo fuo Paftorali Documento circa Ecclefiæ promiffa: *Dieu sçait tellement se saisir des cœurs, que la saine doctrine prevaut toujours dans la communion visible & perpetuelle des successeurs des Apôtres.* Accipimus hoc Meldenfis Epifcopi effatum, ficuti illud, quod ex Eodem fuprà *num.* 1. laudavimus: fcilicet de *Ecclesia* ipfa, eaque *Universali.* Neque neceffum eft, ut divinus ille motus femper fiat per medium Generalium Conciliorum; eundem enim per *constantem & uniformem* Ecclefiæ *Observantiam* (quæ nec falli nec fallere poteft) non minùs fieri, obfervavimus *cap. I.* §. 9. Adde *cap. II.* §. 8. *n.* 5. *& hoc cap,* §. 1. *n.* 5. *lit. e.* nec non *h.* §. *n.* 14. Huc etiam pertinet hæc laudati illuftriffimi Viri obfervatio *Defens. Cleri Gall. Lib. XIV. cap.* 1. „ Ecclefiæ fententiam (Romani Pontificis aut „ Concilii Univerfalis) non exfpectàrunt, ut Manichæos, „ Ophitas, Collyridianos, Tertullianiftas, aliasque five manifeftè impias, five obfcuras levesque fectas, per „ loca excitatas, aut horrerent aut contemnerent. Neque dignæ funt habitæ, propter quas Romani fe Pontifices commoverent. Ergóne fingulares Ecclefiæ, à „ quibus ftatim rejectæ, aut etiam oppreffæ funt, ineluctabili authoritate gaudebant? Minimè: Sed profe-

 „ ctò

„ cto sic habet: Semel constituto hoc certo dogma„ te, vim illam ultimam & ineluctabilem *unitate & con„ sensione* constare; id quoque valere quocunque mo„ do se illa consensio declaraverit, sive Concilia con„ gregentur, sive non congregentur." *Hanc communem & pervulgatam esse controversiarum finiendarum viam, qui non intelligit, eum pacis inimicum, & omnis Ecclesiasticæ rei imperitum esse profiteor*, ait Bossuetius initio Capitis seq. Patres Concilii Basileensis apud Harduinum Tom. VIII. col. 1324. ad Eugenium Papam scripserunt; „ Non solùm Ecclesiæ decreta & sententiæ au„ thentica sunt, quibus & irrefragabiliter stari oportet, „ sed etiam ejus facta & consuetudines instar habent „ SS. Scripturarum. Sacræ enim Scripturæ & consuetudini Ecclesiæ par ritus, & idem utrisque pietatis debetur affectus.

6.) Dixi *constantem & uniformem UNIVERSALIS ECCLESIÆ observantiam*: Si enim Decretum fidei, sive à particulari Synodo, sive à Romano Pontifice emanatum, non adeo paucas sibi habeat adversantes Ecclesias, Pastorum dignitate, eruditione & pietate conspicuas quales in controversia de Baptismo Hæreticorum habuisse Decretum Stephani Papæ & Martyris dicemus §. *seq.*: aut si adversantium, etiam *Sæcularium*, tantus sit numerus, qualis Sæculo XVI. fuit Lutheranorum & Calvinistarum, sed ne tantus quidem, aliud non supererit remedium, quàm *formale & expressum judicium Universalis Ecclesiæ.* Adde §. præced. n. 11. Sanè cùm ab Imperatore & Regibus apud Romanam Sedem pro convocatione Tridentini Concilii tam ferventer ageretur, publicè & communiter existimatum non fuit, unius Rom. Pontificis damnationem, accedente plurimarum *disparatarum* Ecclesiarum consimili judicio, partim expresso, partim tacito, constituere *ultimatum & indefectibile* decisum Universalis Ecclesiæ. Vid. §. *præced. n.* 6. 7. & *cap. IX.* §. 3.

7.) Dum

7.) Dum Pontifex aliquod dogma definit, Episcoporum est, hanc definitionem cum Verbo Dei scripto & tradito conferre, ad dispiciendum, an huic illa sit per omnia conformis. Vid. *cap. II.* §. 8. *&* *cap. IV.* §. 2. Si Episcopi ad summi Pontificis sententiam *etiam tacitè* accedant (quod non semper evenisse docet Historia Ecclesiastica) *atque in eo statu res tranquillè permaneat*, ita, ut per hoc *constans* illa & *uniformis*, seu (ut Lirinensis loquitur) *manifestè, perseveranter, ubique, & ab omnibus* tradita & agnita doctrina, atque fidelis observantia comprobetur, causa finita est. Atque hoc modo plures hæreses citra Generale Concilium suppressæ aut sublatæ noscuntur. Sed idem etiam vel solâ particularium Synodorum præeunte discussione, sententiâ atque authoritate, concurrente tacitâ omnium approbatione & acceptatione, evenisse constat; absque quòd inde erui valeat aut harum Synodorum, aut Romani Pontificis infallibilitas; vel illa decisio tanquam *Collegiale Conclusum* Ecclesiæ considerari debeat. Eveniunt hæc eâ Spiritûs Sancti directione, de qua *num.* 5. ex & cum Bossuetio locuti sumus, quæque operatur in omnibus illis membris, quæ simul sumpta Corpus Ecclesiæ constituunt, uti pluribus dicemus *num.* 14.

8.) Quantum *Conciliares* deliberationes & *Synodalia* conclusa à *singularibus* Episcoporum judiciis & decretis differant, experientia etiam Tridentinos Patres & Theologos edocuit. Inter hos Didacus Payva Doctor Lusitanus in Defensione Tridentinæ fidei Lib. I. pag. 42. *cùm de Religione*, inquit, *quæstio existit, tam avidè Theologi primùm, deinde Patres, sacra oracula atque veterum placita investigant, tam accuratè, diligenter & studiosè veritatem indagant, tam candidè & simpliciter adversariorum sententias referunt, eorumque argumenta exquisitè expendunt, ut neque tantam diligentiam quidquam latere, neque adversarios pro se quidquam amplius dicere potuisse videatur. Quare cùm Tridenti-*

no

no ipse in Concilio versarer, sæpe dicere solebam, quòd quamvis nullis Christi promissionibus Conciliorum authoritas firmata esset & constituta, illa certè perscrutandi veritatem tam accuratâ ratione coactus, illorum facilè definitionibus assentirer. Quâ tamen veritatis tam diligenti ac seriâ disquisitione transactâ nihil conficitur, quamdiu graves aliquot & spectati viri à majore parte dissentiunt . . . . . Patres illud crebris sermonibus usurpabant, Religionis mysteria à Conciliis non nisi summâ Patrum consensione edisseri.

9.) Principium de *majori parte* conclusum faciente non est *diuini juris*, sed *humani;* hinc in aliquibus materiis placuit prævalere *majora* vota: in aliis *duas tertias*: in aliis *singulorum* assensum requiri. Non leguntur Concilia se se ad regulas *humani* juris adstrinxisse. *Tametsi fuerit plurimorum in Concilio congregatorum testimonium* (inquit Holden Lib. I. Resolut. fidei cap. 9. *nisi UNIVERSUM & CATHOLICUM sit, Traditionis certitudinem perfectam non habebit.* Dum *catholicum* dicimus, absolutam nihilominus universalitatem non desideramus. Sic in Nicæna Synodo quinque Episcoporum resistentiam aliorum trecentorum decem & octo consensui ad decidendum inpedimento esse non debere visum est. Processerunt itaque Oecumenica Concilia ad definitiones nullo refragante; aut certè, si quorum singularis opinio aliquando, ùt contigit in Tridentino, explosa fuit, talium virorum erat opinio, quorum morositas, atque exotica singularitas nimiave contendendi prurigo extra semitam Patrum, quæ est simplicitas in dogmatizando, ex conversatione atque colloquiis jam erant Patribus universis probè nota ac perspecta. *Nego*, inquit Canus Lib. V. de Locis cap. 5. Quæst. 2. *cùm de fide agitur, sequi plurimorum judicium oportere. Nec hìc, ùt humanis vel electionibus vel judiciis ex numero suffragiorum sententiam metimur. Scimus frequenter usu venire, ut major pars vincat minorem:*

norem: scimus ea non semper esse optima, quæ placent pluribus: scimus in rebus quæ ad doctrinam pertinent, sapientium sensum esse præferendum. Hæc Canus, qui existimat, Papam Conciliis vim & authoritatem conferre.

10. Nullum in laudata Tridentino Synodo *fidei* decretum, nisi ex summâ Patrum consensione, statutum esse, ex ipsiúsmet Pii IV. Pontificis animo refert Pallavicinus Hist. Concil. Trid. Lib. XXII. cap. 4. n. 2. & alibi, præsertim Lib. XIX. cap. 15. n. 3. ubi: *jussit significari Legatis .... satis futurum Pontifici, si nec de sua, nec de Episcoporum potestate quidquam exprimeretur, illis tantùm editis definitionibus, in quas Patres UNANIMI consensu conspirarent.* Ad quæ reflectens Bossuetius in Defens. Cleri Gall. Lib. I. cap. 2. *Quod*, ait, *Pius IV. scripsit, ut eæ definitiones ederentur, in quas Patres unanimi consensu conspirarent: id verò tantâ Sede, tantoque Pontifice dignissimum fuit; neque enim in fidei decretis quid privati quique SEORSIM sentiant, sed quid COMMUNIS traditio OMNES doceat, attendendum est.* Adde laudatum Pallavicinum *Lib. XVIII. cap.* 2. ubi narrat diu agitatam fuisse quæstionem, An Christus in ultima Cœna se ipsum in sacrificium Deo Patri obtulisset; divisis hinc inde suffragiis: „ Quæ res, inquit, hunc exi„ tum tulit. Cùm initio complures repugnarent decla„ rationi hujusce oblati, quo hìc se Christus quocum„ que modo obtulisset, postremò contigit adversùs quàm „ evenire solet in subtilioribus disputationibus. . . . . „ Etenim *ferè omnes* in primam sententiam abiere, etiam „ qui acerrimè restiterant &c. " Quæ sanè plurimùm absunt à privatis Doctorum Episcoporumque *extra-Synodalibus* sententiis, judicio Romani Pontificis adhærentibus, etiamsi frequentissimis (ubi de novo dogmate definiendo, aut vetere declarando agitur) ad gradum articuli fidei elevandis; nisi *constans* illa & *uniformis* Ecclesiæ *observantia*, quæ ex natura sua tractum habet, & morâ indiget, postmodum accedat, de qua memoravimus paulo antè *n.* 5. & 6.

11.) Itaque totum revertitur ad receptissima & genuina fidei principia accuratè tradita in *Veroniana* Regula Fidei §. 2. Scilicet totalis & unica Catholicæ fidei regula, illa nimirum, ad quam omnes sub pœna hæreseos & separationis ab Ecclesia Catholica obligantur, est *Divina revelatio* facta Prophetis & Apostolis, *proposita ab Universali Ecclesia vel in Generali Concilio, vel per Universalem ejusdem Ecclesiæ observantiam.* Quidquid hujus indolis esse dignoscitur, est articulus Catholicæ fidei. Econtra *nulla doctrina ad capita fidei referenda venit,* cui deest sive prima conditio, id est, revelatio divina, sive altera, nempe propositio per Ecclesiam universalem alterutro modo facta. Hujus regulæ sunt quæcunque ingrediuntur formulam nostræ Professionis fidei, extractam è Decretis Concilii Tridentini à Papa PIO IV., qui ei per Legatos præsedit. Sed quis *ultimato* decidet, cùm prudenter dubitatur, aut controvertitur, *num constans illa & universalis Ecclesiæ observantia pro hoc illóve articulo habeatur*, sive, ut cum Vincentii Lirinensis Commonitorio cap. 3. & 4. loquar, an revera adsit illud: *Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus?* Haud dubiè Concilium.

12.) Dixi cum *Veroniana* Regula, propositionem, ad hoc ut constituat articulum fidei, debere nobis esse propositam vel *a*) per *Generale Concilium*, vel *b*) per *universalem Ecclesiæ Observantiam*; quæ duo procul dubio inter se differunt. Concilium, licèt essentialiter constituatur à solis Episcopis, *Universam* nihilominus *Ecclesiam repræsentat*, proindeque habet *Universalis Ecclesiæ consensum & authoritatem*; uti rectè docet Bellarminus Lib. I. de Concil. cap. 15. & 18. Extra Concilium Ecclesia consistit non in solis Episcopis, sed in reliquis etiam Clericis, imò Laicis. Inter hos *singuli* quidem *Episcopi* nomine & authoritate Ecclesiæ de fide judicant; sed nec ultimatò nec infallibiliter: *Corpus* verò ex Laicis Clericisque compositum, fidem, quam tanquam fidele depositum

positum servat, ad nos illibatam transmittit, licèt *per se ipsum*, extra Synodum non valeat agere ut persona moralis, id est, non judicare, definire, condemnare, excommunicare &c. uti suprà cum Gersonio & Almaino ex vulgatis Jurisprudentiæ principiis, quæ omnibus Corporibus politicis communia sunt, insinuavimus. Qualiter Ecclesia *in Oecumenica Synodo* articulos fidei proponat credendos, omnes nôrunt. Qua id ratione fiat *per universalem Ecclesiæ observantiam*, vidimus suprà num. 5. Scilicet ibi *definiendo*, hic *tradendo*. In hoc tamen majus est privilegium universalis Observantiæ in rebus fidei, quòd hæc sit *absolutè* infallibilis Concilium Generale *conditionatè:* si nempe Patres legitimè convocati, in eo ita se gesserint, ut dici debeant repræsentâsse totam Ecclesiam; quod, an ita de facto sit, declarat agnitio seu receptio Ecclesiæ. Qui autem utrumque hoc lumen simul & semel deficere posse sustinent, illi sunt in reatu, quem *cap. I.* §. 9. reprobavimus.

13.) Adversùm hæc instituent (sic auguror) qui à nobis dissentiunt, sequentem argumenti progressum: 1) Pontifex de mota in Ecclesia quæstione *judicium* pronuntiat; 2.) accedit omnium *Ecclesiarum* toto orbe dispersarum consensus; 3.) agnoscunt singulæ suam in hoc judicio, quam profitentur, fidem. 4.) Hic communis Ecclesiarum consensus est certissimum *Traditionis* argumentum; 5.) proinde eandem obtinet authoritatem, quam Universale Concilium.

Ad singula respondeo: *Ad* 1. Utitur sanè Pontifex, tale ferens judicium, jure, & fungitur officio suo, juxta tradita *cap. II.* §. 8. *&* *cap. IV.* §. 2. *n.* 8. sed judicium ejus non est *Universalis Ecclesiæ* judicium. *Ad* 2. Accedens omnium Ecclesiarum *extra - Conciliaris* consensus juxta probata non est ejusdem indolis, nec in via *universalis JUDICII* habet eandem vim, quam obtinet definitio earundem Ecclesiarum in Oecumenica Synodo congregatarum, & *collegialiter* statuentium. *Ad* 3. Agno-

ſcunt ſingulæ ſuam in Papæ enuntiato fidem, perinde ac ſi omnes, definitioni particularis cujusdam Synodi adhærentes, ſuam in illa profiterentur. Utroque caſu, ſi vel ſic omnia tranquilla perdurent, obtinebit quod ſuprà *num.* 5. cum Boſſuetio expoſuimus; at citra *formale* & expreſſum (de quo hìc agimus) *concluſum Eccleſiæ*; neque illud quidem ex ſolo *Epiſcoporum* acceſſu, ſed ex *univerſorum* fide fidelium, quæ deficere non poteſt. *Ad* 4. Cùm de *univerſali* ſeu catholica *Traditione* agitur, imprimis conſtat, eam à nullo particulari ſeu *ſingulari* homine, qualis is cunque ſit, petendam eſſe. Deinde ſinguli Eccleſiæ Paſtores & Rectores, extra Concilium, veritatum revelatarum, *reſpectu Univerſalis Eccleſiæ*, ſunt tantùm pro ſua quisque parte, *Cuſtodes & Teſtes*; conſtat autem, quantum interſit inter *Teſtem & Judicem.* Porro ſicuti *SCRIPTURA*, ita *TRADITIO* Eccleſiæ conſtans, & univerſaliter recepta, eſt *Norma* ſeu regula, ad quam quisque privatus, quisque Paſtor & Epiſcopus, demum quæque Synodus, in ſua reſpectivè Sphæra, ſuam & aliorum fidem regulare & efformare debet, ſed non eſt *Judicium ipſum.* Et quemadmodum juxta Tridentinum ad S. Matris Eccleſiæ tribunal pertinet *JUDICARE de vero ſenſu & interpretatione Scripturarum ſanctarum*; item, qui Libri Canonici ſint, qui non: ita ad idem Tribunal ſpectat, auditis convenientibus teſtimoniis, ultimatò *judicare* de exiſtentia, qualitatibus & accidentibus *Traditionis*, de quibus ſæpe graviſſimæ quæſtiones moventur, uti §. *ſeq.* in exemplo videbimus. *Ad* 5. Quàmprimùm *de JUDICIO Univerſalis Eccleſiæ*, ex traditione & teſtimonio ſingularum Eccleſiarum formando, agitur, jam ex communibus principiis omnis Juris Collegialis *Collegium* ſupponitur & requiritur, quod teſtimonia *collegialiter* audiat, examinet, ponderet, propoſitæ quæſtioni applicet, & ſic demum ex Chriſti promiſſo *indefectibiliter* pronuntiet. Adde Bellarminum Lib. I. de Concil. cap. 18. ubi: *Nos ergo dicimus, confeſſum*

ſeſſum Epiſcoporum in Conciliis legitimis eſſe verum JUDICUM conſenſum &c. Verùm ab hoc Eccleſiæ *Judicio* differt univerſalis & uniformis *Obſervantia* Eccleſiæ in materia fidei: non quidem quoad infallibilitatem, bene verò quoad alios effectus, qualitates, accidentia, directionem &c.

14.) Poſt hæc: Promiſſum Chriſti, inquient, de infallibilitate ſeu non-defectione Eccleſiæ *omni die* impleri debet in morali totalitate *Corporis*; aliàs illo ſaltem die evacuabitur divina promiſſio: ità, ut nunquam dici aut cogitari valeat, Spiritum veritatis vel minimo tempore ab Eccleſia receſſiſſe; at hoc aſſeri deberet, ſi Epiſcoporum, à Spiritu ſancto ad regendam Eccleſiam Dei poſitorum, ſeu effectiva ſeu moralis univerſalitas cum Papa conſentire poſſet in dogma aut regulam morum errori vel vitio obnoxiam. Rectè hæc & veriſſimè de *Corpore Eccleſiæ*; ſed negamus hoc *extra Concilium* conſtitui aut legitimè repræſentari à *Papa* & *ſolis Epiſcopis*. *Authoritas Eccleſiæ Catholicæ*, inquit Gratianus Diſt. XI. cap. 9. *ſuccedentium ſibi Epiſcoporum ſerie, & POPULORUM CONSENSIONE firmatur.* Eſt Chriſtus ſanè & manebit cum *PRIMIS PASTORIBUS*, ut per quemvis eorum ſervetur fidei puritas atque integritas, & in eâ ritè inſtituatur grex, qui *per ſe loquendo* vocem ſui Paſtoris audire tenetur. Sed nec minùs divino ſuo lumine adeſt *PASTORIBUS SECUNDI ORDINIS* ad baptizandum, docendum, cæteraque muneri paſtorali & ordini Sacerdotali divinitùs adjuncta peragenda. Illud *Amas me Petre, paſce oves meas &c. non ad Sacerdotes ſolùm dictum eſt, verùm etiam ad ſingulos noſtrûm, quibus vel minimus grex commiſſus eſt*, inquit S. CHRYSOSTOMUS Homil. 79. in Matth. Quare nec ipſis quidem LAICIS (Quanquam ii ad nullam eccleſiaſticorum Conciliorum & Judiciorum ſpeciem pertinere noſcantur) gratia Chriſti deeſt, ad fideliter cuſtodiendum fidei depoſitum, & ad opera ſua illi conformandum, imò & ſuo modo alios, præſertim liberos,

 jure

jure Catholicæ educationis, in articulis fidei instruendum. Nam ùt ait NICOLAUS I. relatus in Can. 4. Dist. XCVI. *fides universalis est, omnium communis est; non solùm ad Clericos, verùm etiam ad Laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos.* Adde Can. 36. Dist. IV. de Consecrat. In hoc sensu Sæculo XII. non incongruè scripsit Godefredus Abbas Vindocinensis Opusculo II. de Investitura: *Nemo est qui contradicere palam non debeat & possit. Nam si Prælati non habeant autoritatem, habent tamen Christiani vocem ...... Quòd si fuerit vitiosus, vel quolibet alio crimine infamis factus, non ideo silere debet; quoniam unicuique peccatori communem Ecclesiæ fidem, quam suam esse credit & confitetur, defendere & contra ejus adversarios liberè pugnare licet.* Horum omnium neque pauci neque multi infallibilitate gaudent, sed, ùt diximus, *CORPUS* ipsum, ex jam enuntiatis membris compositum, cujus voci omnes fideles *semper* obedire tenentur, quodque nullo unquam tempore à vero & recto deviat, constanti & uniformi agendi ratione falsum *dogma* sequendo, aut corruptos *mores* probando. Dico, *constanti & uniformi agendi vel credendi ratione:* hic enim solus modus est, quo *Corpus Ecclesiæ* possit *extra Concilium* sensus suos promere. Hanc vocem in Ecclesia nunquam non, etiam ante Concilia, locuti sunt, & porro loquentur *Laici* cum *Clericis*, circa species Sacramentorum, baptismum parvulorum, jejunium Quadragesimale, piam crucis formandæ methodum, orationes pro defunctis, cultum reliquiarum, venerationem sacrarum imaginum, aliaque, quæ ad omnes æque pertinent. Vide Canum *in Locis Theol. Lib. IV. cap. ult. v. Resp. ad* 14. Itaque ad satisfaciendum omnibus ex adverso argumentis servient & sufficient sequentia hactenus probata Themata: *a*) Episcopi neque soli sunt in Ecclesia Doctores, neque *b*) soli fidei Custodes, neque *c*) soli Spiritûs sancti habent assistentiam, neque *d*) soli extra Concilium Universalem Ecclesiam constituunt aut repræsentant. Potest autem

tem Deus, antequàm constans Universalis Ecclesiæ consensus separatis Episcoporum decretis superveniat, unum vel plures, etiam ex secundi Ordinis Sacerdotibus, excitare, atque eorum, in gratiam orthodoxæ fidei reclamantium, verbis vim & efficaciam addere, ad parandum veritati triumphum; ne dicam zelus ardens paucorum Episcoporum, sicut in Concilio, ità & extra illud, reliquos in suas partes trahere, sic efficaciter non minùs quàm suaviter disponente Spiritu illo Veritatis. Et quis ipsis etiam *laicis* Doctoribus facultatem subinde monendi & reclamandi (cum debita tamen ad Ecclesiam submissione) denegabit? Qui Ecclesiæ Dei, etiam inter laicos, *Prophetas* & *Doctores* à Spiritu Sancto datos esse dubitare præsumpserit, ille ponderet sequentia ex Actibus Apostolorum *cap. XIII.* „ Erant autem in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ, *Prophetæ* & *Doctores*, in „ quibus *Barnabas*, & Simon, qui vocabatur niger, & „ Lucius Cyrenensis, & Manahen, qui erat Herodis „ Tetrarchæ collactaneus, & *Saulus*. Ministrantibus illis Domino & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: „ Segregate mihi *Saulum* & *Barnabam*, in opus ad quod „ assumpsi eos. *Tunc* jejunantes, & orantes, *imponentesque eis manus* dimiserunt illos." Fuerant eòusque Paulus & Barnabas laici, & nihilominus in Ecclesia Antiochena Prophetæ & Doctores. Vitabuntur econtra faciliùs certiusque omnes in Ecclesia motus, si quemadmodum faciendum diximus *cap. IV.* §. 2. *n.* 7. 8., Episcopi, sive cùm Pontifici extra Oecumenicum Concilium eorum vota roganti suos pandunt sensus: sive dum post primæ Sedis effatum, de ejus acceptatione deliberant, negotium, antequam de eo statuant, in suis particularibus Synodis ordinatè tractent. Porro quando re ipsâ, vel moraliter, adsit constans illa Ecclesiæ uniformitas (quæ res tractum temporis desiderat) æque debet priorum ac prudentum virorum judicio, ac demum Conciliorum definitioni relinqui, quàm in adversario-

fariorum noſtrorum ſententiâ, dubium illud ſeu quæſtio: Quandonam adſit moralis unanimitas Epiſcoporum Papæ aſſentientium, de quo poſteriore regulas & principia tradit Tournelius *Tom. II. Part. I. de Eccleſia pag.* 77. item *pag.* 96. *& ſeqq.* denique *pag.* 116. *& ſeqq. edit. Col.* Interim prioris aliqualem idæam dabunt quæ tradidimus *n.* 9. *&* 10. *h.* §.

15.) Quanquam autem Corpus Eccleſiæ nullo unquam tempore poſſit conſentire in dogma *falſum*, inde tamen non ſequitur, quod ad objectam à quolibet novam fidei difficultatem ſemper in promptu habeat, & illicò propalet deciſionem *veri*. Vid. cap. VII. §. 2. n. 3. Aliud eſt *non conſentire* erroribus novis, aliud eos *protinus profligare*, & tanquam hæreſes *CON*- id eſt unanimi conſenſu *damnare*: nequidem Concilium hoc ſtatim facit, ſed poſt multum demum tractatum, atque diſceptationem: *Facta* eſt, inquit Evangeliſta Act. XV. *disquiſitio magna*: quàm multò minùs ergo promiſſio Chriſti importabit *extemporaneam* definitionem extra Concilium. Pleræque Generales Synodi enatos errores ſeriùs damnârunt ùt hæreſes. Palmare exemplum dabit §. ſequens. Dum interim horum errorum magiſtri plerumque pro ſe allegarent rationes quidem non *veras*, attamen nondum plenè *eliquatas*, & definitivè *evictas*. Inerrantia Corporis Catholici ſalvatur per *non-labi* in enatum errorem; illicò autem *definire finaliter*, & ſtatim, ut ità dicam, *prophetare*, neutiquam importat. In eâ, quam §. proximo referemus controverſiâ de Baptismo Hæreticorum, S. AUGUSTINUS, etiam poſtquam Rom. Pontifex ſuam ſententiam protuliſſet, Lib. II. de Bapt. cap. 4. ſcripſit: *Quomodo potuit iſta res, tantis altercationum nebulis involuta, ad plenarii Concilii luculentam illuſtrationem confirmationemque perduci, niſi primò DIUTIUS per orbis terrarum regiones, MULTIS hinc atque hinc diſputationibus & collationibus Epiſcoporum pertractata conſtaret?* In ſumma: Fides ſubinde obſcuratur,

tur, veritas confunditur, errores videntur prævalere, zizania bono frumento miscentur, illudque nonnunquam suffocare existimantur; multi paleam elevant super fundamentum de se solidum; verbo: dantur tempora tenebrarum, in quibus veritas altercationum nebulis involvitur; at ea deinde per discussiones, quæ in Concilio Generali fiunt, primævum suum splendorem recipit. Postquam autem illa per disquisitionem & decisionem Conciliarem declarata est, non debet, neque potest ei resisti sine damnabili pertinacia.

16.) Ulteriores adhuc si quis hac in causa instantias facere voluerit, ei satisfaciemus Bossuetii, licèt hac in parte nobis adversantis, sapientissimis, & huic, quam tractamus, materiæ omninò convenientibus reflexionibus. Sic autem ille *Lib. XV. cap.* 36. „ Instant: at saltem in „ gravi dissensione, aut incerta erunt omnia, aut pe- „ riculum schismatis imminebit, neque quidquam re- „ medii est. Neutrum: nam & eruditiores Traditione „ tenebuntur, ùt factum sub Stephano Augustinus do- „ cet; & imperitiores, siquidem sunt Ecclesiæ veri filii, „ piæ Matris judicium obedientissimè exspectabunt.... „ Sunt quidem eâ de re multa à Gersone non incom- „ modè scripta. Verùm id sufficiat: infinita esse, quæ „ ille Spiritus, in se unus ac simplex, in donis varius, „ Ecclesiæ suggerat. Id quidem certâ fide credere nos „ oportet, non remedia, non auctoritatem defuturam, „ cùm Ecclesia Catholica *dispersa & adunata* tanta pos- „ sit. Hinc existit argumentum: id tantùm in Eccle- „ sia habendum est pro impossibili, quo facto nullum „ supereft veritati præsidium: at in casu, quem dici- „ mus, tutum superesset in Ecclesiæ Catholicæ auctori- „ tate præsidium &c. " Qua autem ratione interim & *provisionaliter* hæresibus occurratur, pluries per decursum hujus Tractatûs insinuavimus. Vid. *cap. II.* §. 4. *n.* 4. §. 8. & 9. *cap. IV.* §. 2. *n.* 12. 13. 14. *cap. V.* §. 1. *n.* 4. *cap. VI.* §. 8. *n.* 4.

17.) In solidis his principiis non inveniet Jansenista confugium subtilis suæ vanitatis; licèt enim nondum esset *ultimato* & *in forma* condemnatus, agnoscere tamen debet adesse modò omnia *materialia* prævidendæ damnationis in futuro Concilio Generali: Et non solùm ille peccat in Deum & Ecclesiam, qui his adhærere pergit, quæ per *judicium Patrum ultimatum* de facto sunt damnata, sed etiam qui præseminat, aut rebus usque adeo discussis pertinaciter sustinere pergit doctrinas, quas prudenter prævidet, aut prævidere debet, damnatum iri, quàm primum congregabuntur in unum Patres cum Pontifice. Sanè S. AUGUSTINUS causam Pelagianorum finitam esse affirmat, licet non ignoraret decem & octo inter illos *pertinaces* in errore suo permansisse, interpositâ ad Concilium generale appellatione, quos Imperator tanquam Ecclesiæ & Imperii *perturbatores* in exilium deportari mandavit: Unde viget hìc illud Vincentii Lirinensis Commonit. cap. 38. *Si quando pars contra universitatem; novitas contra vetustatem; unius vel paucorum dissensio contra omnium vel certò multo plurium Catholicorum consensionem rebellaverit: præferas partis corruptioni universitatis integritatem.*

18.) Extra Concilium (quod quandoque nonnullorum inexcusabili culpa nimiùm differtur) non nisi tardè & gradatim pervenitur ad *Unitatem sensûs*, quando in Ecclesia exoritur novum aliquod dogma, quod antiquas regulas videtur convellere, aut hæresibus jam damnatis favere, non aliter, quàm subtili quadam explicatione, aut verborum dulciore apparatu, ab eis diversum, quodque hæreses *crudum* posuerunt, *paulo meliùs decoctum*, idem tamen semper in substantiâ manens, publicè proponens fidelibus. Talis erat doctrina Jansenii, saltem ùt jacet in quinque Propositionibus; sive ità revera senserit Jansenius, utì eas Ecclesiæ acceperunt & intellexerunt ex obvio sensu, sive non: Quid hoc ad nos? Tendunt potissimùm eæ disputationes ad salvandam *personam* jam mortu-

mortuam & judicatam, quæque sola posset esse interpres verborum suorum, si adhuc viveret.

19.) Ut nemo sibi ex his rebellionis arma desumat, addimus, nihil futurum iniquius, quàm si quis contendat, nulla judicia Ecclesiastica vim suam sortiri, priusquàm partes adversæ acquiescant. Inde sanè eveniret, ut omnia ferè dogmatica Ecclesiæ decreta subvertantur; cum pleraque nonnullos sibi adversantes habuisse Historiæ monumenta demonstrent. Hoc unum volumus: cum nobis multò appareat verosimilius, à solis Episcopis extra Concilium totam Ecclesiam nec constitui, nec repræsentari, non debere eadem judicia universalia antè revera finita censeri, quàm quando de sententiâ seu acceptatione *Corporis Ecclesiæ* satis constat; ad quod determinandum noscendumque iisdem ferè regulis & principiis utendum est, quæ ex adversariorum nostrorum sententiâ apud bonos valent ad statuendum de unanimitate & conformitate *Corporis Episcoporum*; de quibus vide Ill. Bossuetium *in Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. III. cap.* 2. Quibus illud porro addimus, quando de fide, docilitate & acceptatione Ecclesiarum quæritur; Episcoporum, de suis respectivè Ecclesiis referentium *testimonio* regulariter deferendum esse. His adde quæ pluribus exposuimus *cap. II.* §. 2. *n.* 13. 14.

§. IX.

Quæ priore §. tradita sunt, illustrantur & confirmantur ex controversiâ de Baptismo Hæreticorum, inter SS. Cyprianum, & Stephanum Papam.

Hæc sanè Saculo III. fuit sententia magni illius Ecclesiæ luminis, S. Cypriani, in dissensione, quam habuit cum S. Pontifice Stephano, occasione Baptismi Hæreticorum; & Sæculo V. S. Augustini, qui in jam memoratam Cypriani sententiam commentatus est. In hac concertatione

tribus munitus præſidiis incedebat Romanus Pontifex: ſcilicet authoritate primæ ſuæ Sedis; numeri Epiſcoporum ſibi adhærentium; & Traditione. Singula hæc ad deciſionem cauſæ, quæ vertebatur, inapplicabilia aut irrelevantia eſſe, regerebat Cyprianus. *a*) Et quantum quidem ad *Primum*, ſcilicet *AUTHORITATEM SEDIS APOSTOLICÆ*: ſcripſit in eadem cauſa ad Cyprianum FIRMILIANUS Cæſareæ Capadocum Epiſcopus *Epiſt.* 75. *inter Cyprianicas*: „ Stephanus „ de Epiſcopatûs ſui loco gloriatur, & ſe ſucceſſionem Pe„ trì tenere contendit, ſuper quem fundamenta Eccleſiæ „ collocata ſunt &c. " Hinc comprimis intelligitur, eo jamtum ævo, ſub obtentu Cathedræ Petri, à Romanis Pontificibus amplius aliquid juris prætenſum eſſe, quàm eis ab aliis Eccleſiis & digniſſimis illarum Rectoribus agnitum conceſſumque fuerit. Ipſe *S.* CYPRIANUS in Concilio Carthaginenſi III. apud Harduinum *Tom. I. col.* 159. hanc exceſſivam Stephani prætenſionem, aut ſaltem ſequelam ab illo ex Petri ſucceſſione & primatu ductam perſtringens, ſic ejusdem Synodi Patres alloquitur: „ Supereſt, ut de hac ipſa re „ quid ſinguli ſentiamus, proferamus; neminem judicantes, „ aut à communione aliquem, ſi diverſum ſenſerit, amo„ ventes. Neque enim quisquam noſtrûm Epiſcopum ſe „ eſſe Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad ob„ ſequendi neceſſitatem Collegas ſuos adigit, quando habeat „ omnis Epiſcopus pro licentia libertatis & poteſtatis ſuæ „ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non poſ„ ſit, cùm nec ipſe poſſit alterum judicare. Sed exſpecte„ mus univerſi judicium Domini noſtri JEſu Chriſti, qui „ unus & ſolus habet poteſtatem & præponendi nos in Ec„ cleſiæ ſuæ gubernatione, & de actu noſtro judicandi. " Peſſimè concluderet, qui hinc deduceret, Cyprianum negâſſe Primatum Romanæ Sedis, quippe quem ab ipſo agnitum defenſumque fuiſſe, probavimus *cap. II.* §. 1. *n.* 6. At ſequelam quam nonnulli ex hoc Primatu ad deprimendam aliorum Epiſcoporum authoritatem & libertatem, aut de eorum ſententia *extra Concilium* judicandi facultatem trahebant,

perne-

pernegavit cum Africanis Patribus Cyprianus. *b*) *Alterum* cui Stephanus innitebatur, erat *TRADITIO*. Aſt hanc negabat, aut ſaltem non legitimam cum ſuis Cyprianus contendebat, Epiſt. 74. ad Pompejum ſcribens: *Conſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt*; quam corrigendam eſſe ſuſtinet, recurrendo ad divinæ & Apoſtolicæ traditionis caput ac originem, *ut ſi in aliquo*, inquit, *nutaverit & vacillaverit veritas, ad originem Dominicam, & ad Evangelicam atque Apoſtolicam traditionem revertamur, & inde ſurgat actûs noſtri ratio, unde & ordo & origo ſurrexit.* Paulo antè dixerat: *Unde eſt iſta traditio? utrumne de Dominica & Evangelica auctoritate deſcendens, an de Apoſtolorum mandatis atque Epiſtolis veniens? . . . . Ut nemo infamare Apoſtolos debeat, quaſi illi hæreticorum baptismata probaverint, aut eis ſine Eccleſiæ Baptismo communicaverint.* Scilicet illo ævo necdum ſatis conſtabat, pro qua parte circa eam Theſin, de qua contendebatur, ſtaret veritas & authoritas Traditionis. Aptiſſimè de hac eâdem Cypriani & Stephani controverſiâ S. AUGUSTINUS Lib. II. de Baptismo contra Donatiſtas. cap. 8. *Noluit vir graviſſimus* (Cyprianus) *rationes ſuas, etſi non veras* (*quod eum latebat*) *ſed tamen non victas, VERACI quidem, ſed tamen NONDUM ASSERTÆ conſuetudini cedere.* Notanda hìc interim apta illa diſtinctio inter *rationes NON VERAS, & NON VICTAS*, quæ alibi ſæpe locum obtinet, præſertim adverſus captioſa ratiocinia Cardinalis Orſi. *c*) *Tertium* Stephani præſidium ponebatur in numero ſeu *COPIA EPISCOPORUM CUM ROMANO PONTIFICE SENTIENTIUM.* Jam laudatus Auguſtinus Lib. de unico Bapt. contra Petilianum cap, 14. ſcribit: *MULTI cum illo* (Stephano) *QUIDAM cum iſto* (Carthaginenſi Epiſcopo) *etiam ſentiebant: utrique cum eis in unitate conſiſtentes.* Addit non multò pòſt, *ferme octoginta* Africanarum Eccleſiarum Epiſcopos ſtetiſſe cum Cypriano, *reliquos* per Chriſtianum orbem *omnes* cum Stephano. Idem Lib. III. contra Creſconium Donatiſtam cap. 3. *Si omnino, ait, jam credendum ſit, quinquaginta Epiſcopis Orientalium id eſſe viſum, quod ſeptuaginta Afris, vel aliquanto ejus pluribus, contra TOT MILLIA EPI-*

SCOPORUM, *quibus hic error IN TOTO ORBE displicuit.* Item Lib. IV. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 6. *Non invenio, cur Cyprianus .... vir tantâ ſcientiâ præditus .... adverſùs totius orbis morem has rationes* (ex textibus ſacræ Scripturæ petitas) *arripuit, quas modò nos antiquitate ipſius conſuetudinis, & plenarii POSTEA Concilii auctoritate firmati, diligentiùs conſiderantes, veriſimiles potiùs, quàm veras, eſſe invenimus.* Tot millium Epiſcoporum vota in congregatâ Synodo haud dubiè prævaluiſſent, cauſamque finiiſſent; & tamen neque Auguſtinus neque Cyprianus tantam Epiſcoporum, per orbem diſperſorum, Romano Pontifici adhærentium turbam, contra numerum reſpectivè tam modicum, putârunt *citra Generale Concilium* conſtituere Regulam firmam credendi agendique; ſic etenim ille cit. cap. 14. adverſùs Petilianum: *Illis temporibus* (viventibus ſcilicet Cypriano & Stephano) *ANTEQUAM PLENARII CONCILII SENTENTIA, quid hac de re ſequendum eſſet, TOTIUS ECCLESIÆ CONSENSIO confirmaſſet, viſum eſt ei* (Cypriano) *cum fermè octoginta Coëpiſcopis Africanarum Eccleſiarum*, ... Hoc nullatenus improbat Auguſtinus, disertè agnoſcens, Cyprianum non fuiſſe damnandum, quòd bonâ fide, & ratione non victus, inhæſerit ſuæ & exigui illius numeri Africanorum ſententiæ *ante plenarii Concilii definitionem*; quando econtra ſuo Auguſtini ævo Donatiſtæ inexcuſabiles ſint, qui *poſt plenariæ Synodi definitionem* adhuc Cypriani ſententiæ inſiſterent, ùt ùt ea jam non modò ſeptuaginta vel octoginta Afrorum, ùt antè, ſed inſuper quinquaginta Orientalium votis munita incederet. Exiſtimabat ergo non ſolùm Cyprianus, ad captivandum intellectum haud ſufficere Stephani Papæ decretum cum accedente *diſperſorum* per orbem *Epiſcoporum* aſſenſu; ſed & Auguſtinus, veræ de Hæreticorum Baptiſmo doctrinæ adverſùs Cyprianum cæteroquin egregius aſſertor, quod ad robur Pontificii Decreti attinet, Cypriani ſententiam apertè ſequitur Lib. II. de Bapt. cap. 4. aſſerens: *Neque nos tale aliquid auderemus aſſerere*, quale Stephanus juſſit, *niſi Eccleſiæ Catholicæ concordiſſimâ authoritate firmati: Qui & ipſe* Cyprianus *ſine*

ne

ne dubio cederet, ſi jam illo tempore veritas eliquata PER PLENARIUM CONCILIUM *ſolidaretur.*

1.) De eo diſceptatur inter Patronos Curiæ Romanæ, & horum Contradictores: An quæſtio, quæ inter SS. Stephanum & Cyprianum vertebatur, *dogmatica* fuerit, an *diſciplinaris*? Quærebatur de valore Sacramenti imprimentis characterem, ſicque vix dubium eſſe poteſt, quin pro *dogmaticâ* habenda ſit. Scilicet agebatur de præcipuo religionis noſtræ capite, hoc eſt, de virtute & efficacia ſacramenti omnino neceſſarii, quo deficiente nullus dici aut cenſeri poteſt Chriſtianus. Ad hæc de baptismi tuenda unitate agebatur; hunc enim, quem *unum* Scriptura conceptis verbis prædicat, iterandum non eſſe fides docet. Sanè dogmatica erat hæc quæſtio in opinione CYPRIANI & Epiſcoporum Africæ, in Concilio Carthaginenſi apertè dicentium: *Qui hæreticorum baptisma probant, noſtrum evacuant: ſecundo baptismate* (eo ſcilicet, quod in Catholica Eccleſia datur) *qui non fuerit baptizatus, regno cœlorum fiet alienus: Quot ſint baptismata, viderint aut præſumtores aut fautores hæreticorum: ſi error non obtemperat veritati, multò magis veritas non conſentit errori: Qui hæreticis Baptismum Eccleſiæ concedit & prodit, quid aliud quàm Sponſæ Chriſti Judas exiſtit &c.* Vid. Harduinum cit. col. 159. ſeqq. Hanc ſuam ſententiam Patres Carthaginenſes non humanis ratiociniis, ſed divinis oraculis muniebant. Vid. *Can.* 5. ubi: *Baptisma, quod dant Hæretici & Schismatici, non eſſe verum, ubique in Scripturis ſanctis declaratum eſt.* Et tamen, uti apertè vidimus, iidem Patres cum Primate ſuo Cypriano non putabant, hâc in parte cedendum Stephano Papæ, & Epiſcoporum per orbem diſperſorum, ejus ſententiæ adhærentium, multitudini, licèt Romanus Pontifex illos propter hanc opinionum diverſitatem, & agendi rationem ad eandem efformatam, vel actu à ſua communione removerit, uti communiùs

munitùs creditur, vel saltem eos se inde semoturum minatus molitusque fuerit. Si opponas, perperam sic judicâsse Africanos, quippe qui sinistrè verba S. Scripturæ in suum sensum interpretati sint: Respondeo cum S. Augustino, *veritatem*, tam ex verbo Dei *scripto* quàm *tradito*, eo ævo nondum fuisse *eliquatam*; Cypriani, viri gravissimi, *rationes* (quod seriùs ex generalis Concilii decisione apparuit) equidem fuisse non *veras*, attamen tunc necdum *victas*; atque in hoc rerum situ Cyprianum, absque deciso Universalis Concilii cedendum non esse, ratum fuisse. Sed & in opinione STEPHANI in hac causa agebatur de *Doctrina*, siquidem in materia meræ *Disciplinæ* is nunquam potuisset dicere, vel etiam cogitare, minùs desinire, omnes à se dissentientes ab Ecclesia pellendos esse.

2.) Ex eo, quod Stephani edictum haud paucas habuerit sibi adversantes Ecclesias, dignitate & eruditione illustres, concludit Tournelius de Ecclesia Quæst. III. Art. 5. *in controversia de Baptismo ab hæreticis collato, tempore Stephani summi Pontificis & S. Cypriani, non fuisse moralem unanimitatem, saltem completam & perfectam.* Econtra Cardinalis Orsi *Tom. II. pag.* 78. „ Juxta communes, *inquit*, & pervulgatas notiones, tamdiu „ permanere censetur in aliqua societate *moralis unanimitas*, quamdiu quorundam resistentia non impedit, „ quominùs universæ societati quidquam absolutè ac „ simpliciter tribuatur. At quæcunque fuerit Eccle„ siarum Africæ & Asiæ &c. resistentia, hæc S. Augu„ stinum & alios Patres minimè impedivit, quin ad„ mittendi sine novo baptismo hæreticos consuetudi„ nem universæ Ecclesiæ tribuerent: ergo non defuit „ in hac controversia *moralis* Episcoporum *unanimi*„ *tas* &c. Citat deinde Orsus varia S. Augustini loca, quibus probat, etiam *tempore S. Cypriani* fuisse *universalis* Ecclesiæ consuetudinem hæreticos non rebaptizandi; & manet nihilominùs inconcussà S. Augustini senten-

in ſententia ſuprà relata, *ſe non audere tale quid aſſerere, quale Stephanus juſſit, niſi Eccleſiæ Catho'icæ concordiſſima auctoritas per plenarium Concilium fuerit eliquata & ſolidata.* Erga quàm illa de rebaptizatione ſententia culpabilis, tam hæc de Romano Pontifice & conſentientibus ei Epiſcopis culpâ vacat. Porro ſi Orſum ſequimur, Auguſtinus obſervantiam & ſententiam *plerarumque* ſegregatarum Eccleſiarum *univerſali* Eccleſiæ attribuit, & tamen multò majorem vim & authoritatem agnoſcit in plenario Concilio, tanquam quo veritas *eliquatur & ſolidatur:* Si ad Tournelium attendimus, tam implexa res eſt dignoſcere, an adſit moralis illa unanimitas, ut doctiſſimi Theologi poſt diligens examen *facti*, ex Hiſtoriâ ubertim conſcriptâ prominentis, de *jure* convenire non poſſint, in cauſa, quæ in ea, quam tractamus, quæſtione pro exemplo & norma ſervire deberet, & pro tali uſurpari ſolet. Add. infrà num. 5.

3.) Diximus, actum fuiſſe de *Dogmate*, atque in eo ſententiam Vincentii Lirinenſis ſequimur; Cardinalis Orſus econtra tenet, eſſe punctum *Diſciplinæ: Agnoſcimus ergo*, inquit ille pag. 60. *in Stephani decreto auctoritatem Cathedræ PRÆCIPIENTIS, non Cathedræ DEFINIENTIS. Idque probant Auguſtini verba*, quibus dicitur, Stephanum Cypriano *ad iſta non conſenſiſſe, verùm etiam contrà ſcripſiſſe atque PRÆCEPISSE.* Aſt ſicuti Cypriani & Africanorum factum contradicit *infallibilitati* Romani Pontificis, ſi (quod num. 1. probavimus) præceptum Stephani *dogmaticum* fuit; ita repugnat *Monarchiæ*, ſi reputetur pro *diſciplinari*; non enim *juſtitiæ* tantùm, ſed quàm maximè *poteſtatis* defectum in Stephano Cyprianus incuſat, dum quærit, quis eum *Epiſcopum Epiſcoporum conſtituerit*, id eſt, talem, qui valeat Epiſcopis *præcipere.*

4.) Hanc de Baptiſmo controverſiam (poſtquam ſeptuaginta circiter annis, etiam ſub Stephani ſucceſſoribus,

maximè ſub Sixto Papa, duraverat) *plenario* demum Concilio definitam eſſe, teſtatur S. AUGUSTINUS *Lib. IV. de Bapt. cap.* 9. Alii putant Arelatenſi, alii Nicæno; veriùs poſteriore. Vid. Natal. Alexandri *Hiſt. Eccleſ. Tom. III. Diſſert.* 24. *in Sæc. III.* Cæterùm conſtat ex Euſebii *Hiſt. Eccleſ. Lib. VII. cap.* 5. & aliis coævis monumentis, Stephanum Papam, quòd Cyprianus cum ſuis Africanis ejus ſententiæ ſubſcribere recuſaret, ab eorum communione vel actu abſtinuiſſe, vel ſaltem (quod aliqui opinantur) ſe id facturum comminatum eſſe, imò veriùs tentâſſe. Quod vel ideo minùs probat AUGUSTINUS *Lib. I. de Bapt. contra Donatiſtas cap.* 7. *&* *Lib. IV. cap.* 6., quia hæc quæſtio tunc nondum ſatis erat *eliquata*, nec ab univerſali Eccleſiâ *deciſa*. Prudentior & moderatior in Cypriano erat agendi ratio: utramque deſcribit S. Hypponenſis Epiſcopus *Lib. V. de Bapt. cap.* 25. nimirum: *Stephanus abſtinendos putaverat, qui de ſuſcipiendis hæreticis priſcam conſuetudinem convellere conarentur: iſte autem* (Cyprianus) *quæſtionis ipſius difficultate permotus, & ſanctis charitatis viſceribus largiſſimè præditus, in unitate cum eis manendum, qui diverſa ſentirent; ita quamvis commotiùs, tamen fraternè indignaretur.* Itaque præcipitantiùs voluit Stephanus excommunicare, aut actu excommunicavit Cyprianum, quem, uti videre eſt in Epiſtola Firmiliani, appellat *Pſeudo-Chriſtum, Pſeudo-Apoſtolum, & doloſum operarium*, cum quali hominum genere nulla in ſacris ſtare communio poteſt; moderatiùs econtra Cyprianus communionem cum Romano Pontifice, & his, qui cum eo ſentiebant, non abrupit; unde factum, referente ſic porro AUGUSTINO, ut *vincente pace Chriſti in cordibus eorum, in tali diſceptatione nullum inter eos malum ſchiſmatis oriretur.* Ex iis, quæ ſuprà *cap. III.* §. 4. tradita ſunt, abundè intelligitur, tales excommunicationes nullam jurisdictionis ſpeciem involvere aut ſupponere. Optandum equidem

dem esset, ut similes in Ecclesia dissensiones nunquam eveniant; quòd si tamen accideret, qui prudentior sanctiorque foret, is Cyprianicâ moderatione, Augustino & bonis omnibus probatâ, uteretur; certum etenim firmumque semper stabit illud ejusdem S. AUGUSTINI aureum effatum: *Præcidendæ unitatis nulla unquam justa potest esse necessitas.* Pluribus de his tractat Bossuetius *Defens. Cleri Gallic. Lib. XIV. à cap.* 3. *ad* 10. Probat autem *ibid. cap.* 5. illud Stephani Papæ contra rebaptizantes decretum, tota Sedis Apostolicæ authoritate factum, & Cyprianum cum ei adhærentibus à Stephano actu excommunicatos fuisse. Adde ejusdem Dissertationem præliminarem, editioni Gallicæ anni 1745. adjectam, *à* §. 67. *ad* 77.

5.) Tradunt equidem adversæ partis Theologi, eam in sentiendo unanimitatem sufficere, quæ sit totius *Corporis Ecclesiæ*, quippe cui inerrantiæ donum promissum est; atqui, inquiunt, unanimitas multitudinis Episcoporum, qui Capiti suo Romano Pontifici adhærent, est moralis unanimitas totius Corporis Ecclesiæ &c. Ecclesiam enim *omnibus diebus* alicubi esse oportet: ergo vel est cum morali Episcoporum unanimitate, vel cum paucis contradicentibus, quo posteriore nihil absurdius. Verùm non sic ratiocinabatur AUGUSTINUS, qui postquam Lib. de Bapt. contra Petilianum cap. 14. scripsisset: *multos cum illo*, Stephano; *quosdam cum isto*, Cypriano, *sensisse*, mox subjungit, *utrosque cum eis in unitate consistentes* mansisse: atqui si major Episcoporum numerus cum Rom. Pontifice legem facerent, nec Cyprianus, nec respectivè pauci cum ipso sentientes in unitate remansissent; ergo &c. Conf. §. *præced. n.* 14. *&* 15.

Cùm totum præsens Opus censuræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quin & saniori judicio prudentum & doctorum virorum substernamus, facimus id nihilominus singulariter intuitu illorum, quæ hoc & præcedente §.

tractata sunt; atque id eò quidem faciliùs, quòd hæc sine minimo totius Tractatûs præjudicio, aut honestissimi finis in eo propositi dispendio, potuissent prætermitti, atque unico veritatis indagandæ magisque explicandæ studio eruditis ponderanda proposita sint.

§. X.

Legitimitas appellationis à Romano Pontifice ad Generale Concilium, proinde hujus superioritas, omnibus Sæculis & ab omnibus Nationibus in Ecclesia agnita fuit.

Oportet, ut in omni Rep. sit judicium absolutè supremum. Tale in Ecclesia est Universale Concilium; siquidem juxta hactenus deducta, Status *Monarchicus*, si institutum Christi & genuina Disciplina Ecclesiæ apud nos valeant, ab hac penitus exulet. Itaque de legitimitate appellationis à Pontifice ad Concilium dubitandum non erit. Sic sensit S. AUGUSTINUS, dum de judicio Romano adversùs Donatistas à Papa Miltiade lato, *Epist.* 162. ita scribit: *Ecce putemus illos Episcopos, qui Romæ judicârunt, non bonos fuisse judices: restabat adhuc plenarium Ecclesiæ universæ Concilium, ubi cum ipsis judicibus causa posset agitari, ut si malè judicâsse convicti essent, eorum sententiæ solverentur.* Cùm idem S. Doctor in ea, quam superiore §. tractavimus Quæstione de Hæreticorum Baptismo *Lib. II. de Bapt. cap.* 4. & 9. scriberet: *Quæstio tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii authoritatem roburque perducta est. Neque nos tale quid auderemus asserere, quale Stephanus jussit, nisi Ecclesiæ Catholicæ concordissimâ authoritate firmati; cui & ipse Cyprianus sine dubio cederet, si jam illo tempore veritas eliquata per plenarium Concilium solidaretur:* non potuit non Concilii præ Pontifice superioritatem, & legitimum ordinem recursûs ab hoc ad illud agnoscere & publicè profiteri.

fiteri. Itaque quoad substantiam hæ appellationes, seu recursus, antiquissimi sunt: Juvat id pluribus hìc exponere verbis Ludovici Hericourt *Loix Ecclesiastiques Part. I. chap.* 25. ubi: „ Les appellations au futur Concile sont plus anciennes au fond, que dans la forme. En effet on étoit „ persuadé dans les premiers siécles de l'Eglise, que le Pape n'est point infallible, & on s'opposoit à ses decisions, „ tant sur le Dogme, que sur la Discipline, jusqu'à ce, „ qu'elles fussent confirmées par le Corps des pasteurs. Les „ Asiatiques ne furent pas regardés comme separés du corps „ de l'Eglise, quoi qu'ils n'ayent point voulu se soûmettre à la decision du Pape Victor, qui les avoit excommunié au sujet de la celebration de la Pâque. Saint Cyprien, qui étoit dans l'erreur sur le batême des Heretiques, mourut dans le sein de l'Eglise, qui celebre sa fête non obstant l'excommunication prononcée contre lui „ par le Pape St. Etienne. La raison qu'en rend S. Augustin dans le livre II. du Batême, c'est que cette question n'étoit point encore suffisament eclaircie, & que les „ raisons du Pape Etienne n'étoient point assés fortes pour „ emouvoir l'ame de saint Cyprien. Ailleurs S. Augustin „ avoue, qu'il n'oseroit point décider cette question, si „ l'autorité d'un Concile General, *plenarii*, à laquelle S. „ Cyprien auroit cedé lui-même, ne l'avoit determiné. Le „ même Saint dit aux Donatistes, que s'ils avoient sujet „ de se plaindre du jugement du Pape Meleniades, ils pouvoient s'adresser au Concile Universel: *restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Concilium.* Nestorius fut appellé au Concile d'Ephese pour y prendre sa place entre les Evêques, „ quoiqu'il eut été condamné par le Pape Celestin, qui „ l'avoit excommunié, s'il ne se retractoit dans dix jours. „ La celebre Epître de saint Leon contre l'Eutichianisme „ avoit été approuvée par les Evêques d'Italie, des Gaules, & d'une partie de l'Orient; mais les oppositions des „ Evêques de l'Ilirie engagerent le Pape à demander à l'Empereur Theodose, qu'il assemblât un Concile General.

„ Le cinquiéme Concile condamna la lettre d'Ibas contre „ la decision du Constitutum de Vigile. Sophronius Patriarche de Jerusalem s'eleva contre la lettre d'Honorius, „ & le sixiéme Concile condamna cette lettre comme contraire aux Dogmes Apostoliques & aux definitions des „ Saints Peres. On trouve dans l'Histoire Ecclesiastique „ plusieurs autres exemples d'oppositions formées aux Decrets des Papes, qui en ont suspendu l'effet jusqu'à ce, „ quils eussent été acceptés par l'Eglise assemblée dans un „ Concile Oecumenique. " Adde Ill. Bossuetum Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. XVI. cap. 23. ubi: *Novum sit fortasse vocabulum; ipsa res antiquissima, & cum ipsius Ecclesiæ constitutione conjuncta est.*

In omnibus itaque his factis nullà equidem *formalis appellatio*; at variæ species *recursuum* à gravaminibus Pontificum ad generale Concilium. Erant hi modi recurrendi pristinæ Disciplinæ, & illi ævo accommodati, quo necdum judiciaria, propriè dicta, eaque absoluta potestas penes Romanum Pontificem residere existimabatur. Mutatà hac in parte externà Ecclesiæ Disciplinà, & remanente semper inter fideles ideà superioritatis Concilii supra Papam, creditum fuit, veræ appellationis specie, tanquam formà processui judiciario magis accommodatà, utendum esse. Duravit hic appellationis modus multis sæculis, præsertim in Gallia, usque dum ibidem reciperentur appellationes *ab Abusu*, de quibus ampliùs agemus infrà *cap. IX.* In hoc multò commodiore, nec minùs legali instituto, eadem vis inveniebatur ad reprimendos excessus Pontificiæ authoritatis.

1.) Tam frequentes fuêre & ordinariæ in Ecclesia inde ab initio Sæculi XIII. formales appellationes à Papa ad Concilium, ut illarum à diversis nationibus, scilicet Germanis, Anglis, Gallis, Italis, Hispanis & Polonis injectarum, integram Centuriam hìc recensere, haud adeo foret difficile; juvat autem aliquas saltem ad speciem delibare. Et primùm quidem Fridericus II. Imp. anno

no 1239. à ſententia Gregorii PP. IX. appellaſſe legitur apud Matthæum Paris in Hiſt. maj. pag. 454. ubi: *Ecce*, inquiebat, *quòd ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales per ſanguinem JEſu Chriſti & ſub obteſtatione Divini judicii per litteras noſtras & Nuntios obteſtamur, ut Generale Concilium Prælatorum, & aliorum Chriſti fidelium debeant evocare.* Et poſtea pag. 466. *Nos autem, qui proceſſum hujusmodi temeritate plenum & juſtitiâ vacuum habebamus, ad Fratres ſuos litteras & legatos transmiſimus, Generale petentes Concilium convocari.* Anno 1246. Eccleſia Anglicana appellavit ad futurum Concilium ab impoſitione tributorum factâ per Innocentium III. apud eundem Matthæum pag. 953. Anno 1251. Conradus IV. Imp. ab injuſto proceſſu & gravamine inferendo per Innocentium IV. in Steph. Baluzii *Miſcellaneis Tom. I. pag.* 482.

2.) Anno 1303. Philippus Pulcher cum adhærente ei Clero regni Galliæ ſimiliter appellavit contra Bonifacium VIII. Marca *de C. S. & J. Lib. IV. cap.* 16. *n.* 7. Galterus Epiſcopus Pictavenſis à Clemente Papa V. ob prætenſam contumaciam condemnatus, & ſuo Epiſcopatu privatus, cùm paulo pòſt lethali ægritudine infirmatus, ad extrema deveniſſet, appellavit à Pontificis ſententia, ſeu ad judicium Dei, ſeu ad futurum Concilium, ac membranam appellationis, animam exhalando, anno 1306. die 21. Jan. in manum ſuam inſeri juſſit, cumque ea tumulari voluit. Gallia Chriſt. *Tom. II. col.* 1188. *nov. edit.* Parem appellationem anno 1323. interpoſuit Ludovicus Bavarus, hujus nominis IV. Imp. Exſtat hujus appellationis documentum in Libro Hervardi Cancellarii Ducis Bavariæ apud Freherum *Script. Rer. Germ. Tom. I. in Append. pag.* 19. Michael Cæſenas Ordinis Minorum Generalis ob controverſiam de paupertate Chriſti & uſu ac dominio rerum à Joanne XXII. hæreſeos damnatus, die 13. Junii an. 1328. appellavit ad Eccleſiam Catholicam & ad futurum Concilium. Waddingus

dingus *Annal. Minor, d. an. n.* 18. Raynaldus *eod. an. n.* 64.

3.) Anno 1408. antiqui Cardinales Gregorii Papæ XII. à variis sibi ab eo inflictis gravaminibus appellârunt ad generale Concilium, tanquam in quo Pontificum actiones soleant examinari & judicari. Fleury *Hist. Eccles. Tom. XX. Liv. C. n.* 8. Anno 1418. 22. Aprilis, dimisso eo die Concilio Constantiensi, Poloniæ Regis Legati ad futurum œcumenicum Concilium appellârunt à Martino V., à quo sine effectu petierant, ut Librum Joannis Falckenbergii, jam in secretis Congregationibus damnatum in publica Sessione condemnari faceret. Bossuet. *Lib. XV. cap.* 27. Anno 1427. die 22. Martii Henricus Archiep. Cantuariensis appellavit ad futurum Concilium à decreto Martini V. quo eum suspendit & respectivè privat exercitio quorundam jurium suo Archiepiscopatui & Primatui annexorum, apud Wilkins *Concil. magnæ Britan. Tom. III. pag.* 485. Eodem anno Regens Angliæ ad universale Concilium appellavit à bulla Legationis data die 18. Martii ejusd. anni Henrico Cardinali ad persequendum armis spiritualibus & temporalibus Wiclefistas & Hussitas, quâ hic Legatus sine veniâ Regis uti præsumebat. Continuatio Fleury *Tom. XXI. Liv. CV. n.* 21. Anno 1431. Cardinalis Dominicus Capranica provocavit ab Eugenio IV. & Cardinalibus ab eo ad judicandam causam ejusdem Dominici delegatis, ad Concilium Basileense eo anno inchoatum. Baluzii *Miscellan. Tom. III. pag.* 273. Anno 1460. Universitas Parisiensis appellavit à Bullâ Nicolai V. datâ favore Religiosorum Mendicantium adversùm jura Parochorum. Fleury *Continuat. Tom. XXIII. Liv. CXI. n.* 14. Sigismundus Dux Austriæ eodem anno appellavit ad futurum Concilium à bulla excommunicationis Pii II. in eum latæ propter violentias commissas adversùs Cardinalem de Cusa, Brixiensem Episcopatum, contra usum & disciplinam Germaniæ, in

in Commendam tenere volentem. Freherus *Script. Rer. Germ. Tom. II. pag.* 121. & 125. Eodem anno Joannes Dauvet Caroli VII. Regis Galliæ Procurator generalis cum reverentia se opposuit bullæ *Execrabilis* ejusdem Papæ Pii II. quâ appellationes ad futurum Concilum sub pœnâ excommunicationis interdicuntur, hâc usus elocutionis formâ: *Neque enim æstimandum est, eundem Sanctissimum Dominum nostrum per Litteras, quas Mantuæ publicâsse fertur, quæ incipiunt EXECRABILIS ET INAUDITUS &c, voluisse prohibere, ut in nullo casu, sive tangat conservationem orthodoxæ fidei, sive extirpationem schismatis, sive universalem reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris, super gravaminibus, quæ per aliquem summorum Pontificum inferri contingeret Principibus & Regionibus, liceat quovis modo habere* recursum *ad judicium plenarii Concilii; cum sub generali prohibitione non veniant ea, quæ speciali prohibitione indigerent, & præsertim talia, ex quibus læsio fidei orthodoxæ, schismatum fomenta, atque gravissima decoloratio status Ecclesiæ universæ sequi posset.* Dietherus Archiepiscopus Elector Moguntinus anno 1461. similiter appellavit ab excessiva taxa Annatarum suæ Archidiœcesi imposita apud Gudenum *Cod. Diplm. Mogunt. Tom IV. pag.* 334. Anno 1467. Universitas Parisiensis ad futurum Concilium provocavit ab abolitione Pragmaticæ Sanctionis. Spondanus *Continuat. Annal. d. an. n.* 3. Philippus I. Archidux Austriæ, quà Dux Brabantiæ, dio 28. Maji 1497. à diversis abusibus, qui ab Alexanqro VI. Papa in collationibus beneficiorum comittebantur, ad Concilium generale appellavit. Vid. documentum in libro anno 1672. Antverpiæ edito sub tit. *Ordinantien, Statuten, edicten en placcaerten.*

4.) Similis appellatio Capituli Cathedralis Parisiensis annis 1501. & 1502. à censuris adversus ejusdem Capituli & Ecclesiæ beneficiatos ac subditos comminatis. Conclusa Capitularia desuper edita prostant in *Collectione*

Mandatorum Card. Noaillii pag. 650. *seqq.* Resp. Veneta anno 1509. ab excommunicatione Julii II. ad futurum Concilium provocavit. Raynaldus *d. an. n.* 6. *&* 13. Spondanus *eod, an. n.* 1. Idem anno 1511. fecit Resp. Florentina. Eodem appellationis remedio anno 1517. usa est Parisiensis Academia uti & Parlamentum Regium pro defensione Canonicarum Electionum & Juris communis adversus Concordatum Bononiense, & Pragmaticæ Sanctionis abrogationem. Continuation de Fleury *Tom. XXV. Liv. CXXV. n.* 13 *&* 54. Nec minus anno 1526. Carolus V. Imp. appellavit à decretis Clementis VII. Vid. Goldasti *Constit. Imp. Tom. I. pag.* 500. Add. Lünig *Spicileg. Eccles. Part. I. pag.* 435. Denique, ut plura alia omittam, anno 1688. Achilles de Harlay Procurator Regius appellationem ad futurum generale Concilium interposuit à quocunque gravamine per Innocentium Papam XI. regno Galliæ inferendo. Observandum tamen, hoc remedium, in se spectatum, in plerisque casibus sapere aliquid imbecillitatis aut ignorantiæ Juris; siquidem appellare à Papa, erat ejus recognoscere authoritatem, quæ plerumque deficiebat. Aptior itaque est, quæ & in similibus casibus postea receptior fuit, appellatio *ab Abusu.*

5.) Fieri equidem nequit, ut Papa à se ipso ad Concilium appellet; adsunt tamen exempla, quibus Pontifices eos, qui ad se pro remedio recurrerunt, ad generale Concilium remiserunt. Unum præbet Innocentius III. *Lib. III. Regest.* 15. *Epist.* 104. ubi in gravi negotio dissolutionis matrimonii scribit ad Philippum Augustum: *Non auderemus super hujuscemodi casu de nostro sensu pro te aliquid definire, propter illam sententiam Evangelicam, quam ipse Christus expressit; ut quod Deus conjunxit, homo non separet, cùm absque dubio nec Sanctorum exempla, nec Patrum decreta intentioni tuæ in hoc articulo suffragentur. Verùm si super hoc absque generali deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divi-*

divinam offenſam & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan ordinis & officii nobis periculum immineret, cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare. Quod ſanè nihil eſt aliud, quâm cauſam ad futurum Concilium remittere, cujus amplior ſit authoritas, quàm Pontificis, & à quo ipſe periculum ordinis & officii metuere poſſit. Plura ſuppeditat Launoius *Lib. II. Epiſt.* 7.

§. XI.

Dilucidatur ulteriùs materia appellationum à Rom. Pontifice ad futurum Concilium; & declaratur, quibus caſibus illæ obtineant.

Quod in actionibus hominum ùt plurimùm uſuvenit, ut in exercitio nonnullorum; imò plerorumque jurium detur *legitimus uſus* & reſpective *abuſus;* id pariter accidit in iis, de quibus hìc agimus, Appellationibus. Legitimum earundem uſum deſignavit in ſuo actu appellationis à Conſtitutione Pii II, laudatus priore §. regius Procurator Joannes Dauvet, ſcilicet in caſibus, qui tangunt *conſervationem orthodoxæ fidei, extirpationem ſchismatis,* & *univerſalem reformationem Eccleſiæ in capite & in membris*; item *ſuper gravaminibus, quæ per aliquem ſummorum Pontificum inferri contingeret Principibus & Regionibus.* Abuſum econtra notavit Pius II. in eadem, de qua tunc agebatur, Conſtitutione *Execrabilis* in verbis: *Calumniatores malevoli & perverſi ſubterfugere juſtitiam præſumentes, per ludibria frivolarum appellationum ad futurum Concilium, ceu ad id, quod nusquam eſt, obedientiam improbè declinant & temerè.* Etenim & alii Pontifices, nominatim Julius II. & Gregorius XIII. has appellationes ſeverè & *generatim* inhibuerunt, atque inter hos poſtremus eandem prohibitionem Bullæ *Cœnæ Domini* inſeruit. Verùm nemo prudenter ſuſtinebit, eſſe in Romani Pontificis poteſtate, cum præjudicio Univer-

ſalis Eccleſiæ, antiquorum Canonum, ordinis Epiſcopalis, Principum & Regnorum, jura antiquitati iguorata, id eſt ſuperioritatem præ Univerſalibus Conciliis, ſibi adſcribere. Eâ ratione memoratæ Bullæ in Statibus Catholicis nunquam fuerunt receptæ; quod de Bulla *Cœnæ* ſpeciatim indicavimus *cap. V.* §. 3. *n.* 5. Adde Ill. Boſſuetii Defenſionem Declationis Cleri Gallicani *Lib. XV. à cap.* 26. *ad* 31.

Itaque ordinatum Julii II. & Gregorii XIII. moderatione indigere cenſendum eſt. Ad hanc amplectendam nos compellit S. LEO apud Gratianum *Can.* 5. *Cauſ. XXIV.* cum ait: *Manet ergo Petri privilegium, ubicunque ipſius fertur æquitate judicium.* Sic ferendum enimvero; ſed quis ſemper laturus eſt? Num JOANNES XII.? Negabit Romanum Concilium, à quo Joannes iſte propter intoleranda crimina anno 963. depoſitus eſt. Num ALEXANDER VI.? Non aſſentiet JULIUS II. qui ſe ab eodem immaniter tractatum ſcribit in Bulla, qua Lateranenſe Concilium indicit, apud Harduinum Tom. IX. col. 1586. Ubi, *quid enim*, inquit, *felicis recordationis Alexandro VI. Romanorum Pontifici prædeceſſori noſtro magis nos odioſos fecit, niſi ſtudium & cura generalis Concilii celebrandi? &c.* Hi ſanè exceſſus erant quovis Juris remedio emendandi. Propter levius autem quodcunque gravamen à Pontificis decreto ad Concilium provocare, nec expedit, nec convenit. Potius tum ſequendum concilium moderatione plenum Epiſcoporum viginti duorum anno 895. Triburiæ in Villa regia ad Rhenum congregatorum *Can.* 30. apud Harduinum, Tom. VI. col. 448. ubi: *In memoriam beati Petri Apoſtoli, honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem: ut quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat magiſtra eccleſiaſticæ rationis. Quare ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas, ut licèt vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur jugum, conferamus, & piâ devotione toleremus.* Sicuti in pleriſque aliis, ita maximè in his, ſervanda medietas.

1.) Ad hoc, ut quis appellare poſſit ad judicem ſuperiorem, debet tribunal ejus exſtare. Sed quid ſi hoc deficiat

ficiat ſtudio & machinatione ejus, à cujus judicio provocatur . præſertim obtentu ſupremæ & irreformabilis authoritatis: an eo minùs juſta & legalis erit appellatio, aut propterea ſuo carebit effectu? Non poterit hoc caſu appellatio haberi tanquam illuſoria & fruſtratoria, dummodo appellans ſeriò diſpoſitus ſit ad ſe ſubmittendum deciſioni ſupremi illius judicii; qui certè animus defuiſſe videtur appellantibus Lutheranis, & omnibus iis, qui Eccleſiam agnoſcre nolunt ùt Matrem & Magiſtram.

2.) Si decretà plurium Conciliorum ſervarentur, quæ ea ſtatis temporibus renovanda & cogenda ſanxerunt, haberet Eccleſia certum promptumque remedium occurrendi & medendi pluribus incommodis, quibus nunc affligitur. Subſiſtit ſanè tribunal Oecumenici Concilii in voto Eccleſiæ, &, ut ita loquar, in *Jure*. Vigore expreſſorum Decretorum Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis illud ſingulis Decenniis congregandum eſt; *Ut ſic per quandam continuationem, ſemper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.* Concilium Conſtant. Seſſ. 39. *Quem terminum liceat ſummo Pontifici de fratrum ſuorum S. R. E, Cardin lum conſilio, ob emergentes fortè caſus abbreviare; ſed nullatenus prorogetur.* ibid. In litteris indictionis ALEXANDRI III. pro convocatione Concilii Lateranenſis III. an. 1179. apud Harduinum Tom. *VI. Part .2. col.* 1672. inter cætera ſcribitur, Concilia *Generalia* cumprimis utilia eſſe, *quòd* in iis *bonum ſecundùm conſuetudinem antiquorum Patrum provideatur, & firmetur à multis: quòd, ſi peculiariter fieret, non facilè poſſet plenum robur habere.* Nemo rerum Sæculi XVI. benè gnarus dubitabit, quin à Tridentino Concilio, ſi illud primâ poſt natas hæreſes occaſione congregatum fuiſſet, potuerit obveniri infinitis illis malis Germaniam aliaque regna & provincias deſolantibus, quæ deinde immedicabilia

facta ſunt per moram & diuturnas illas deliberationes, An Concilium convocandum eſſet, nec ne?

3.) Sunt equidem haud exiguæ difficultates congregandæ & celebrandæ Synodi Univerſalis; ſed nemo ignorat, maximas remoras & obſtacula naſci ex horrore ferè invincibili & oppoſitione Romanæ Curiæ adverſùs ſanctiſſimum ac divinum hoc inſtitutum, ad cujus ſolum ferè nomen ea contremiſcit inde à Conſtantienſi & Baſileenſi Conciliis. Noti ſunt motus illi tantùm non infiniti Caroli V. Imp., & Franciſci I. Regis ſollicitationes, imò minæ, quibus tandem, licèt ſeriùs, effectum eſt, ut Concilium Tridentinum convocaretur, & deinde diſſolutum reſtauraretur. Vid. infrà *cap. IX.* §. 3. Frequentior Conciliorum celebratio Romanos Præſules eis tandem adſueſceret, inſimulque præberet occaſionem deliberandi, ſtatuendique de mediis, quibus Epiſcoporum ad ea acceſſus minùs redderetur difficilis. Cæterùm ſi ſaluberrimæ leges de frequentandis Conciliis non obſerventur culpa eorum, quibus ejus rei executio ſecundùm ſtatum modernum ab Eccleſia commiſſa eſt, ingemiſcit hæc meritò; aſt inde minimè concludi valet, Appellationem ad Concilium propterea tanquam illegitimam & fruſtratoriam taxari poſſe ab iis, quorum facto eadem Concilia negliguntur.

4.) Sicut ab omni alia Synodo, ita maximè ab illa, ad quam à ſummi Pontificis decreto appellatum eſt, exulare debent vis, metus, & quidquid aliud plenæ libertati poſſet officere; ex quo nemo libenter ſe ſubmittat deciſioni, quam prudenter exiſtimat eſſe ejusdem judicis opus, à quo provocavit. Neque ſic præjudicabitur Papæ præſidio, ad quod pertinet curare, ut ſervetur ordo, impediantur factiones; non verò præſcribere & dictare ea, quæ collegiali judicio decidenda ſunt; aut dominari ſive apertis modis, ſive obliquis viis, aut ſecretis motibus. Abſint factiones, reliqua ſalva erunt

ex

ex Christi promisso, qui discipulis suis & eorum successoribus dixit, se cum eis futurum usque ad consummationem sæculi.

§. XII.

Magna Generalium Conciliorum in negotiis fidei utilitas; & ex horum neglectu hæresum propagatio.

Major eorundem pro conservandâ & restaurandâ Disciplinâ necessitas.

Concilium Tridentinum uberem adhuc reformationis messem post se reliquit, à futuris Conciliis Universalibus colligendam.

Si ex una parte multùm expedit pro conservandâ puritate fidei universalia Concilia haud rarò cogi; adeo quidem, ut si ea sæpius congregata fuissent, Christianus orbis sub durissimis illis hæresum ponderibus verosimiliter non gemisceret: exigit ex altera parte Ecclesiæ utilitas, quin & necessitas, ut illa frequenter celebrentur pro conservanda & restauranda ecclesiastica Disciplina, quæ quasi continuo freno indiget. Qui genuinos Ecclesiæ Canones eorumque sensum ac spiritum perspectum habent, ii satis superque sentiunt, multùm abesse, ut per Canones Concilii Tridentini sacra Disciplina in eum statum restituta sit, in quo illam videre ipsimet Tridentini Patres optaverunt. Omnium hanc in rem testimoniorum & documentorum loco esse potest declaratio & protestatio anno 1563 sub finem Tridentinæ Synodi facta à *CAROLO CARDINALE A LOTHARINGIA*, quæ prostat in Libro *Memoire pour le Concile de Trente pag.* 571. hoc tenore: *Cùm nudiùs tertiùs meam de reformationis articulis dicerem sententiam, præfatus sum, etiam me valdè cupere, ut prisca illa Ecclesiastica restitueretur disciplina. Sed cùm his corruptissimis temporibus & moribus intelligam, non posse ea, quibus maximè opus est, protinùs adhi-*

adhiberi remedia, interim assentiri & probare ea, quæ nunc sunt decreta: non quòd ea judicem satis esse ad integram ægrotantis Reip. Christianæ curationem, sed quòd sperem, his priùs lenioribus fomentis adhibitis, cum graviora medicamenta pati potuerit Ecclesia, Pontifices Maximos, & maximè sanctissimum Dominum nostrum Pium pro sua insigni pietate & prudentia diligenter curaturum, ut ea, quæ desunt, implens, & efficaciora inveniens remedia in usum veteribus jam diu abolitis revocatis Canonibus, & maximè quatuor veterum illorum Conciliorum, quæ quantum fieri poterit, observanda censeo, vel si expedire videbitur, frequentiori Conciliorum Oecumenicorum celebratione, morbum ab Ecclesia propulsans: eam suæ pristinæ restituat sanitati. Hanc autem meam mentem & sententiam, tum meo, tum omnium Galliæ Episcoporum nomine, ad acta referri volo, & ut fiat, à Notariis peto & postulo. Multo provectiorem post Tridentinam Synodum apparituram fuisse Disciplinæ reformationem, nisi egregiè obstitissent Romanorum & Curialistarum, propriam suam & suorum reformationem toto studio declinantium, indefessa molimina, quæ omnem Patrum ardorem & constantiam fregerunt, ac per hoc effecerunt, ut graviora reformationis capita ad directionem & unum Romanæ Curiæ identidem revocarentur, atque hac viâ sepelirentur, discimus, & hoc loco memoramus, non ex Scriptoribus Protestantibus, nec ex Paulo Sarpio, aut alio quocunque Romanæ Sedis osore; sed ex viro probo & candido, rerum in Tridentina Synodo gestarum gnaro atque oculato teste, Francisco de Vargas, Regis Hispaniæ in eodem Concilio Oratore, qui Parte I. Commentarii *Quis ordo deceat in Conciliis, & quænam ibidem sint Legatorum officia*, sic intr cætera fatur: „ Sæ„ pè disputatum fuit, an (in) Concilio se applicarent ad re„ formandos abusus ante dogmatum examinationem. Om„ ne malum fatebantur è pravâ consuetudine invectâ origi„ nem trahere. Esse eundem fontem hæresium ajebant. „ Ac certè præbere hanc occasionem hæreticis, ut indies „ insolentiores fiant, & audaciâ efferantur. Postquam igi-

„ tur

„ tur conventum, ut eodem tempore dogmata perluſtrarent,
„ ac de tollendis disquirerent erroribus , & ut *conjunctim*
„ hæc duo pertractanda aſſumerentur, Legati idem ſe com-
„ probare ſimulàrunt. Hinc ſtatim ab initio de pravo Scri-
„ pturæ ſacræ uſu quædam allata. Sed ubi ad mores ac
„ diſciplinam pedem promoverunt , tam pauca geſta ſunt,
„ & quæ tot modis atque limitibus circumſcripta , ut lon-
„ gè præſtitiſſet, hoc quidquid erat ſuo loco fuiſſe relictum.
„ Pudor non erat omnia Romæ iterum reſcindi , quod &
„ in conſpectu totius Orbis atque Concilii facere univerſi
„ haud dubitàrunt, quæ Tridenti erant determinata. Ju-
„ cundum nempè videbatur, & vel maximè decorum, ani-
„ mum nullo fractum timore præ ſe ferre, quando per Con-
„ cilium decreta edebantur Curiæ Romanorum adverſa. Ni-
„ hil erat, cui diligentiùs Legati invigilarent, quàm ubi Re-
„ formationem, acriorem præſertim, ſibi turbare licebat, &
„ cura ideo præcipua fuit , Epiſcoporum conſilia expiſcari.
„ Vide verò, quâ ratione ad finem hunc aſpiraverint. Pri-
„ mò quidem verbis haud obſcurè indicabant, quàm prom-
„ pti eſſent ad labores pro reformatione, etiam graviſſimos,
„ ſubeundos ; & in meliorem horum probationem dixe-
„ runt , tempus jam denique ſalutem omnibus promittere.
„ Poſtmodùm ab Epiſcopis, Hiſpanis præcipuè, petierunt,
„ ut ſecum annotationes communicarent, quas abuſibus ip-
„ ſi, & modo eisdem occurrendi ſubſtituiſſent ; has enim
„ inſtar regulæ ac inſtructionis ſibi poſſe ſervire. Epiſco-
„ pi igitur, rem ita probè confectam rati, optimâ fide tra-
„ diderunt obſervationes, & quæ animo volverent, haud
„ ægrè aperuerunt. Sed hæc eorum ſinceritas eò tandem
„ profuit, ut Legatis de mente ſimul Epiſcoporum, & per
„ quas diſpertiti, provinciarum conſiliis conſtaret; neque hæc
„ quin confeſtim ad Curiam Romanam transmitterent, un-
„ quam defuêre. Ac certè demùm innotuit, Legatos eo-
„ dem tempore ſtudio incubuiſſe contra propoſitiones, qua-
„ rum expeditio imminebat. Erat qui Epiſcopis hæc retia
„ præmonſtrabat, quæ facilis omninò via eſſet incurrere.

Fortè Vargas ipſe.

„ Poftquam mores Legatorum toti fuerunt ex fallaciis „ ac diffimulatione confuti, quàmdiu Concilium inde ab „ initiis fuis duravit, idem quoque judicandum de eo, quòd „ tantâ animi impotentiâ ac feftinatione ad finem propera- „ verint. Notum eft orbi univerfo, quibus artibus inftru- „ cti accefferint. *Brevi* fibi quodam providerant, quo à „ Pontifice poteftatem nacti transferendi aliorfum Concilii, „ quando & quâ ratione ipfis idoneum videretur. . . . . „ Quemadmodum facta Curiæ Romanæ, quantum licet, conti- „ nuo ferè ftudio Legati defendunt, contra autem loco fuo pel- „ lunt Concilii dignitatem, & quo Epifcopi non aggredian- „ tur, reformationi obfunt impedimentis: fic omnem quo- „ que ipfi evitant occafionem, ne mentionem injiciant in „ Conventu etiam rerum minimarum, quæ fórfitan iftuc „ tendere videantur. E re potiùs effe videtur, ut excogi- „ tatis conditionibus ac mediis fupprimant caufas, quafi ef- „ fet quæftio de emptione & venditione; aut à litibus ani- „ mi, tanquam in foro agerent, donis atque promiffis ef- „ fent abftrahendi. Certum eft, argumenta, à Legatis in „ partem utramque allata, originem à Spiritu S. non ha- „ buiffe; tendebant enim omnia ad firmandos abufus..... „ Nec fecerunt unquam, quin femper confiliis optimo fuc- „ ceffu infervirent. Quæ à Concilio dimiffa, nequidem re- „ medium dicebant impofterum admittere. Nec moratur „ eos, effe damnata; hoc enim aulæ Romanæ fufficit, quòd „ tranquillâ jam diu utatur confuetudine, quâ Canones fo- „ lummodò elidat. . . . . Penes quemque jam arbitrium „ efto, an ita conveniat celebrare Concilia, & num hoc ve- „ rè abufus fit reformare? Ex eodem confilio, Curiæ Ro- „ manæ utilitatem quærendi, profectum, quòd tantas lites „ moverent legati, quibus in urbe Roma reformationem, „ fi quæ futura effet, obtinerent, non in ipfo Concilio. „ Sed prout in eo capite fucceffu non adeo felici depugnâ- „ runt, ita omnem quoque induftriam fuam in id contule- „ runt, ne fines poteftatis fuæ ultrà proferret Concilium, „ quàm data ex aula Romana permiffio requireret; fed gra-

„ tiam

„ tiam ipſis potiùs haberet, quòd nec ulteriora in detrimen-
„ tum ſuum auſi conſtituere. Præter hæc inventa, eò præ-
„ cipuè directa, ne Concilium ſe ſe extolleret, atque ne
„ quisquam verbum ultra faceret, quàm liberet Legatis,
„ peſſimus quoque mos emergebat, ubi jam ſuffragia col-
„ ligenda: Erant inter Epiſcopos plerique ſtipendio à Pon-
„ tifice conducti, imò eum ſolùm in finem ſuſtentati, ut
„ vices repugnantium, ubi de Reformatione agebatur, ſibi
„ ſumerent. . . . .

„ Adverte ergo animum ad univerſa, quæ in Conci-
„ lio hoc Tridentino contigerunt. Contra Papam magis
„ ejusque Legatos dimicatum fuit, quo minùs quod affe-
„ ctabat iſte, in univerſum Conventum imperium exerceret,
„ quàm malis obviam itum eſt, quibus graviſſimis Eccle-
„ ſia premebatur. Faxit Deus, ne majores hac ſuâ nequi-
„ tiâ evadant; nec enim aliud cogitant, quàm omnes aſtu-
„ tiæ artificiique modos intendere, quibus res trahant ad
„ Pontificis libidinem. Ita quidem, ut nihil intereſſe vi-
„ deam, Romæne ſolus Papa cum ſuis deliberet, an Patres
„ hac ratione congregaverit. Ut dicam, quod res eſt, Ro-
„ mæ habetur Concilium, & quæ Pontifex ibidem præſcri-
„ pſit, hìc executioni mandantur. Quicquid in negotiis
„ difficillimis conſtituitur, diu antè Pontifex juſſit unà cum
„ Cardinalibus ad ſeligendas res Concilii deſtinatis. Et ve-
„ rè dixerit quis, nos hìc vivere non in Concilio, ſed in
„ Epiſcoporum conventu &c. " Hactenus Franciſcus de
Vargas. Adde Ejusdem, Petri de Malvenda, veterumque
quorundam Hiſpaniæ Epiſcoporum de Concilio Trid. Epi-
ſtolas & Obſervationes *pag.* 47. *ſeqq. edit. an.* 1704. Equi-
dem Franciſcum Vargam nonnulla duriùs perſtrinxiſſe non
abnuam; nihilominùs cùm teſte Paulo Manutio *Epiſtolarum
Lib. II. Epiſt.* 1. vir fuerit, qui pietate in Deum & ſan-
ctitate vitæ parem fortâſſe aliquem, ſuperiorem neminem
habuerit, quique, agnoſcente Pallavicino *Hiſt. Conc. Trid. Lib.
XXI. cap.* 11. *n.* 3. religionis ſtudium, ſuâ doctrinâ, ſuique
Principis pietate nihil inferius, præ ſe ferebat, quique in-

ſuper ſcripto, non minùs erudito quàm pio, ad tuendam Pontificiam authoritatem edito, ſuam fidem Pio IV. Papæ probavit: ſic de ſubſtantia eorum, quæ memorat, nimirum de Romanæ Curiæ & Miniſtrorum ejus indefeſſo labore alienandi Patres ab omni eo, quod ad reformationem aulæ Papalis, & quæ inde dependent, pertinere, aut hanc promovere potuiſſet, eo minùs dubitari debet, quo facilius foret hæc Curialiſtarum ſtudia vel ex ipſo Pallavicino demonſtrare. Manſit itaque ex præallegata reſervatione & voto Cardinalis Lotharingi & Eccleſiæ Gallicanæ, imò veriùs Univerſæ, ſecuturæ poſt Tridentinam Synodo haud parca meſſis reformationum in Diſciplinaribus ad mentem Eccleſiæ & ſenſum genuinorum Canonum. In *diſciplinaribus* inquam; non in rebus *fidei*; circa quas nec eadem transverſa ſtudia vigebant, neque ea, quæ in illis, commoda & humani fines intendebantur, aut agentibus proponi poterant.

1.) Vix poteſt plenariorum Conciliorum utilitas & neceſſitas meliùs intelligi, quàm ex oppoſitione facta per Euſebium in Vita Conſtantini inter Imperatores Licinium & Conſtantinum: De illo tanquam perſecutore Eccleſiæ refert. Lib. I. cap. 51. *Lege latâ præcepit, ne Epiſcopi uspiam inter ſe de ullâ re conferrent, neve ulli eorum in alterius Eccleſiam ventitare liceret, & Synodos ac Concilia de communibus negotiis habere.* Addit deinde Euſebius: *Si præcepto paruiſſent, Eccleſiaſticas leges convelli oportebat. NEQUE ENIM MAJORIS MOMENTI CONTROVERSIÆ ALITER QUAM PER SYNODOS COMPONI POSSUNT.* Aliâ planè ratione agebat Conſtantinus eodem teſte Euſebio cit. cap. 51. *Nam* is *Sacerdotis Dei, pacis & concordiæ mutuæ cauſâ, in unum convocabat.* Repræſentat eum Euſebius cap. 44. tanquam Principem decoris & unionis in Eccleſiâ ſervandæ pro officio ſtudioſum: *Eccleſiæ Dei*, ait, *præcipuè curam gerens, cùm PER DIVERSAS PROVINCIAS quidam inter ſe diſſentirent, ipſe velut communis omnium Epiſcopus à Deo conſtitutus, Miniſtrorum Dei*

Dei Concilia congregavit. Produnt manifeſtè verba Euſebii, ei non eſſe ſermonem de *particularibus* ſeu minoribus Conciliis. Utitur inſuper Euſebius loquelâ & ſenſu non privato, ſed publico, & ſuo ævo communi. Viderint itaque illi, qui, quantum ad convocationem Conciliorum attinet, *Licinium* magìs ſequuntur, quàm *Conſtantinum*, & per hoc ſaltem anſam dant, ut interim Diſciplina Eccleſiaſtica corrumpatur, nec Eccleſiarum diſſenſiones circa res fidei in tempore tollantur.

2.) Ad probandum, quòd, & quantâ reformatione Romana Curia ante Concilium Tridentinum indiguerit, non indigemus alio documento, quàm Adriani VI. Pontificis Inſtructione datâ Cheregato ejus Legato anno 1523. ad Norimbergenſia Comitia miſſo apud Raynaldum *in Annal. ad an.* 1522. *n.* 70. in quâ hæc inter reliqua: *Scimus, in hac ſancta Sede aliquot jam annis multa abominanda fuiſſe; abuſus in Spiritualibus, exceſſus in Mandatis, & omnia denique in perverſum mutata. Nec mirum, ſi ægritudo à Capite in membra, à ſummis Pontificibus in alios inferiores Prælatos, deſcenderit. Omnes nos, id eſt, Prælati & Eccleſiaſtici, declinavimus, unusquisque in vias ſuas, nec fuit jam diu, qui faceret bonum, non fuit usque ad unum. Quam ob rem neceſſe eſt, ut omnes demus gloriam Deo, & humiliemus animas noſtras ei: videatque unusquisque noſtrûm, unde ceciderit: & ſe potiùs quilibet judicet, quàm à Deo in virgâ furoris ſui judicari velit. Quâ in re, quod ad nos attinet, polliceberis, nos omnem operam adhibituros, ut primùm Curia hæc, unde fortè omne hoc malum proceſſit, reformetur: ut ſicut inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ita etiam ab eâdem ſanitas & reformatio omnium emanet. Ad quod procurandum nos tantò arctiùs obligatos reputamus, quantò univerſum mundum hujusmodi reformationem avidiùs deſiderare videmus.* Quàm ſincera fuit hujus Pontificis declaratio, tam ſeria videtur fuiſſe ejusdem de re-

formandâ suâ Curiâ intentio; *sed quod non ita pòst morte sublatus Adrianus præstare non potuit, successor ejus fortè noluit*, inquit vir integerrimus Claudius Espencæus *Operum suorum pag.* 480. *edit. Paris. an.* 1690.

3.) Si hæc comparentur cum protestatione & reservatione Cardinalis Lotharingiæ, & cum relatione Francisci de Vargas, haud difficulter fides adhibebitur Edmundo Richerio in Hist. Conciliorum Lib. IV. P. I. cap. 2. §. 1. scribenti: *Quanquam Curia Romana à Synodi Constantiensis temporibus toto conatu certârit, ut studium nationum Christianarum de necessitate Ecclesiæ reformandæ obsolesceret: . . . . tamen nunquam voti sui compos sic effici potuit, quin semper viri boni & pii, disciplinæ Ecclesiasticæ atque bonorum morum ruinam uberrimè deflerent, ac necessitatem emendandæ in melius Ecclesiæ demonstrarent.* Quænam autem sint illa à viris piis adeo desiderata, necdum tamen obtenta, Catholicæ Reformationis Capita, §. sequenti demonstrabimus.

4.) Nolim hic prætermitti, quæ Gerardus Landrianus Laudensis Episcopus, à Patribus Concilii Basileensis ad Henricum Angliæ Regem missus, de necessitate habendæ Synodi Anglis exposuit apud Raynaldum *Continuat. Annal. Eccles. ad an.* 1432. *n.* 7. nempe: „ Quidquid hæresum, quidquid bellorum, quidquid discordiarum, calamitatum, quibus miserè nimiùm nunc populus Christianus premitur, omnia inquam per intermissionem Conciliorum exorta sunt. Atque olim sancti Patres, ubi quidquam parum honestè, parum verecundè, parùm moderatè fieri conspiciebant, Concilia statim nullo intervallo facto cogebant in unum, neque morbos per negligentiam, aut desidiam excrescere sinebant, nullo sanè alio sanctiori instituto aut documento utiliùs communi omnium saluti, atque posteritati suæ consulere posse putantes. Nos igitur tantorum patrum soboles, sedendo, stan-

„ tes,

„ tes, & otiosi aspicere poterimus tam exitiosa, & in„ dies magis excrescentia mala gentis nostræ? &c. " Quòd (ut plura alia specialia hìc prætermittam) irrumpens ille reservationum beneficialium abusus, successivè auctus, & tandem ad summum perductus fuerit, omissioni generalium Conciliorum adscribit Cancellarius Gerson, cujus verba damus *cap. VII.* §. 4. *n.* 8.

5.) De necessitate frequentium Conciliorum Generalium pro emendando Statu Ecclesiastico differens Andreas Episcopus Magorensis Hispanus, egregius in Concilio Constantiensi Orator, Tractatu, quem inscripsit *Gubernaculum Conciliorum*, *Part. III.* in Actis Concilii Constantiens. *Tom. IV. Part.* 4. *pag.* 170. in hæc verba erupit: „ Non propter hoc, quòd magnas & caudatas „ habemus cappas, non propter hoc, quòd baculos „ pastorales in manibus, & mitras habemus in capiti„ bus, & sacris induimur vestibus, ac indulgentias & „ peccatorum absolutiones aliis & non nobis damus, „ sumus sancti: Sed si voluntatem facimus JEsu Chri„ sti, sumus ejus fratres, vel Prælati vel Episcopi; ac „ Clerici, justissimi, boni & rectissimi . . . . . . Sed „ quia tales non sumus, nec voluntatem Domini faci„ mus, nec bene vivimus, nec de peccatis nostris pœ„ nitentiam facimus, nec ad Deum in toto corde con„ vertimur, ideo sunt necessaria Concilia generalia, in „ quibus, si salvi esse cupimus, si voluntatem Dei JE„ su facere volumus, inveniemus opera voluntatis di„ vinæ, regulas Legis Evangelicæ, normas, statuta & „ regulas, officiorum nostrorum, & totius vitæ no„ stræ, extirpationem cujuscunque criminis & culpæ, „ introductionem cujuscunque virtutis moralis & Theo„ logicæ, protectionem Christianitatis & fidei Catho„ licæ, extinctionem sectæ hæreticæ & adhæsionis schis„ maticæ, reconciliationem & pacem totius plebis Chri„ stianæ, rectitudinem & æquitatem judicii & justitiæ, „ reformationem, correctionem & emendationem Ec-

„ clesiæ

„ clesiæ Catholicæ. Hæc & infinita alia bona & san-
„ cta opera inveniuntur in sacris generalibus Conciliis,
„ per quæ reputatur tota universalis Ecclesia sancta &
„ immaculata, in qua non est peccatum, nec culpa, nec
„ ruga; nec macula, luce divinâ perfusa, quæ san-
„ ctitatem unius cubiculi, scilicet JEsu Christi, cujus
„ est sponsa, casto pudore custodit, ut ponitur *XXIV.*
„ *Quæst.* 1. *cap. Loquitur.*

6.) Prosequitur deinde Andreas *pag.* 172. „ Papa cum
„ suis Officialibus & Cardinalibus sibi assistentibus in
„ Romana Curia existentibus, majori movetur ratione,
„ quòd nunquam vellet celebrari seu convocare, aut
„ convocari seu celebrari facere Concilia generalia.
„ Quia dubitant collationem seu revocationem pensio-
„ num & Commendarum, pluralitatem dignitatum &
„ beneficiorum ac officiorum, usurpationem reserva-
„ tionum Episcopatuum, dignitatum, monasteriorum,
„ & aliorum quorumcunque beneficiorum, absolutio-
„ nem peccatorum & excommunicationum, legitima-
„ tionem bastardorum, & dispensationem in gradibus
„ consanguineorum, & consimilium reservationem, quæ
„ sunt factæ per Ecclesiam Romanam & Curiam con-
„ tra jura scripta & authentica, in libris Decretalium
„ & Decretorum sanctorum Patrum posita, quòd ta-
„ lia & similia limitentur & reducantur ad jura scripta
„ ante tempus Bonifacii Papæ VIII. Et quòd colla-
„ tiones beneficiorum, episcopatuum, dignitatum ac
„ monasteriorum, & electiones & confirmationes ipso-
„ rum devolvantur ad Ordinarios, juxta tempora
„ aliorum Pontificum Romanorum. Et quia, ùt di-
„ ctum est, vident adversùs se Statuta generalium Con-
„ ciliorum in prædictis & similibus, ideo abhorrent
„ generalia Concilia, nec volunt ea esse aut fore in
„ militanti Ecclesia.

7.) Cardinalis Monilianus in Compendio Institutionum Theologicarum agens cap. XIV. de utilitate & necessi-
tate

tate Conciliorum ita loquitur : *Conciliorum celebratio valet ad quinque* . . . . Et post pauca ; *Quartò valet ad refrœnandum exorbitantias quorundam Pontificum, qui munus sacrum, aut spretis Sanctorum Patrum regulis & pro voluntate exercent, aut simoniaca pravitate dehonestant, aut sæculi vanitate, aut vitâ scandalosâ confundunt.* Hæ Theologicæ Institutiones à Papa Pio V., cùm sub nomine Michaëlis Cardinalis Alexandrini officio Magistri sacri Palatii fungeretur, approbatæ fuerunt.

§. XIII.

Referuntur singulatim abusus Ecclesiastici, inde à Constantiensi Concilio à viris piis & integris Nationibus publicè incusati, per Tridentinum non sublati.

Sed eamus in singula, & videamus, in quibus capitibus inde à Concilii Constantiensis & Basileensis temporibus viri boni & pii, quin & integræ Nationes, lapsum *Canonicæ disciplinæ*, relativè ad Curiam Romanam, incusaverint, reformationemque optaverint, imò efflagitaverint, absque quòd ea vel in Concilio Tridentino decreta, aut aliunde hactenus obtenta fuerit ; quæ proinde alterius Concilii manum, vel aliud quodcunque legale medium adhuc desiderat, idque eò efficacius promptiusque, quò majus est scandalum, quod iisdem abusibus, qui nullo temporis lapsu justificari possunt, causatur tam Catholicis, quàm Acatholicis; qui posteriores dicunt schisma esse in Ecclesia, non ipsorum voluntate, sed illorum facto, qui, ne vetus sanaque disciplina omnibus Ecclesiis restituatur, totis viribus obsistunt. Quà in re num illi rectè ratiocinentur ego quidem nec asseveravero, nec crediderо; illud nihilominùs post Adrianum Papam VI. jam laudatum, post Claudium Espencæum, & post Auctorem Consultationis de Capitibus reformationis jussu Ferdinandi I. Imp. editæ mox recensendos, asserere non vereor, primariam causam immanium

defectionum Sæculo XVI. à Catholica religione factarum fuisse, & obstaculum reunionis modò esse palpabiles illos abusus Pontificiæ authoritatis, quos ex probatissimis Scriptoribus ejusdem Sæculi XVI. jam referemus, quosque in hunc usque diem perdurare, nemo harum rerum prudens negaverit. Scio, quid ad hæc reponant Romani: illud nimirum, quod Cardinalis Pallavicinus Hist. Concil. Trid. Lib. II. cap. 7. n. 14. ad *Gravamina Centum* à Natione Germanicâ anno 1523. Adriano PP. VI. pro emendatione proposita, de quibus mox; scilicet: *His omnibus postulatis si indulsisset Pontifex, ejus authoritas deserta jacuisset, & dum recuperandis laicis, & reconciliandis hæreticis studeret, obsequentium sibi Germanorum Antistitum jacturam fecisset.* Ergo tanti valet authoritas Papæ, non quidem genuina illa, & *jure Divino* obtenta (de hac enim minuendâ in illis Gravaminibus, & in recensu abusuum, quem hic instituimus, nullatenùs agitur) sed quomodocunque parta, ut potiùs Laici in perditionem euntes dimittendi, & Hæretici Ecclesiæ non essent reconciliandi, quàm pacis amore (ne dicam alio jure vel titulo) quidquam remittendum ab acquisita illa potestate, atque hanc exercendi ratione, utcunque populis gravi, & non conformi antiquis Canonibus, sub quibus Ecclesia magis floruit, & suâ pace gavisa est.

1.) Querelas à Clero Nationis Germanicæ adversùs gravamina & infractiones Concordatorum in dietâ Confluentinâ anno 1479. propositas exhibet Leibnitz Cod. Juris Gent. Diplom. Part. I. pag. 439. In his occurrunt sequentia: a) §. 1. *Concordata nationis prædictæ per pactum cum S. Sede Apostolicâ non sine legitimâ causâ inita, & gravibus dictæ nationis laboribus obtenta, plurimùm infringuntur & violantur.* b) §. 15. *Summus Pontifex interdum sæpiùs derogat statutis & consuetudinibus Ecclesiarum, de Nobilibus & legitimis duntaxat recipiendis, & aliis diversis statutis, per quæ statuta Ecclesiæ conservantur in suo esse, & hoc sine legitimâ causa.* c) §. 23. *Insuper Fratres Mendicantium ob-*

obtinuerunt, & indies obtinere nituntur diversa enormia, ac juri communi contraria privilegia exorbitantia, de obtinendis beneficiis etiam Majoribus, & de regendo Ecclesias parochiales, ac alias curatas; & de ministrando simpliciter ecclesiastica sacramenta, in præjudicium libertatis sæcularium Clericorum, & rectorum parochialium Ecclesiarum, etiam in præjudicium secularium Ecclesiasticorum. d) §. 24. *Item impetrantur à S. Sede Apostolica exorbitantia privilegia exemptionis à jurisdictione Ordinarii & aliorum Prælatorum contra eorum præscriptam consuetudinem, in offensam & jacturam Cleri sæcularis.* Postremum hoc repetitur in Gravaminibus Centum Norimbergensibus anni 1523. *Art.* 13.

2.) In Epistolâ Jacobi Regii ad Maximilianum Imp. adhortatoriâ, ut abolitionem Gravaminum nationis Germanicæ apud Pontificem urgeret, de anno 1507. apud Freherum Script. Rer. Germ. Tom. II. pag. 377. *Sed & hoc*, ait, *Deo gratissimum, animabus salutiferum, tuæ autem Majestati imprimis honorificum visum est, si à sacrosanctâ Sede Apostolica de quorundam abusibus erudienda, inviolabili lege impetrares, ne deinceps quicunque vel natali obscurus, vel omnium bonarum literarum indoctissimus, contra divinam naturalemque legem, contra sacratissimos Canones, duo aut tria sacerdotia sub uno tecto, tres aut quatuor præbendas aut canonicatus in diversis Collegiis, inter eadem Romani Imperii mœnia sitis, totidemque pingues parochias, qualicunque dispensatione, ne dicam dissipatione, à summis Pontificibus esset consecuturus; cùm tot canonicatuum, aut ecclesiarum parochialium quælibet alterius aut utriusque Juris Sacrave paginæ Licentiatum, imò Doctorem, honesto Statu nutrire posset, adeo, ut singuli singulis essent contenti.*

3.) In decem Gravaminibus Germanicæ nationis, & S. R. I. cum remediis & avisamentis ad Cæsaream Maje-

ſtatem an. 1510. apud Freherum cit. Tom. II. pag. 373. a) §. 1. *Quod ad ſervandas bullas, pacta, privilegia & literas ab anteceſſoribus absque omni derogatione conceſſas, ſucceſſores Pontifices teneri ſe non arbitrantur: imò per crebras diſpenſationes, ſuſpenſiones, revocationes, ad cujuscunque, etiam vilis, perſonæ inſtantiam contraveniunt.* b) §. 2. *Quòd annatæ absque dilatione & ſine miſericordiâ, etiam Epiſcopis intra paucos annos mortuis, exiguntur. Interdum plus, quàm debeatur, extorquetur, propter nova officia & novos familiares. Exemplum de Moguntinenſi & Argentinenſi Eccleſiis.* In Epiſtolâ Caroli V. Imp. ad Adrianum VI. Papam de anno 1522. apud Goldaſtum Conſt. Imp. Tomo uno pag. 447. dicitur, *Annatas, quas novi Antiſtites Rom. Pontifici ſolvere conſueverunt, ab origine ea maximè ratione conceſſas eſſe, ut hujusmodi pecuniis Chriſti fidei hoſtes arcerentur.* Idem repetitur in Gravaminibus C. Norimbergenſibus *Art.* 27. c) §. 10. *Cauſæ, quæ in Germaniâ, in quâ etiam docti & juſti judices ſunt, terminari poterant, ad tribunalia Romana indiſtinctè trahuntur; quod S. Bernardus, ad Eugenium Papam ſcribens, valde improbare videtur.* In Friderici III. Imp. Aviſamentis, quæ tempore Concilii Baſileenſis à Statibus Imperii Moguntiæ in publico conventu fuêre deliberata, de hâc materiâ ſequens proponitur Capitulum XII. *Idem quòd in partibus noſtræ nationis, quæ ultra quatuor diætas à Curià diſtant, omnes cauſæ, Majoribus, nec non electionum Eccleſiarum Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectarum exceptis, in partibus terminentur.*

4.) Decem illis Gravaminibus ſubjuncta ſunt quædam remedia Imperatori Maximiliano ſimul præſentata. In his a) §. 1. *Si Cæſareæ Majeſtati conſultum viſum fuerit, proponatur ſummo Pontifici & ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ, quòd grave, imò intolerabile ſit nationi Germanicæ, amodò tantas expenſas & moleſtias pati, tantas pro confirmatione Archiepiſcoporum & Epiſcoporum*

inferre

inferre annatas, præsertim quæ in Episcopatibus quibusdam successu temporis auctæ, in quibusdam duplicatæ esse dicuntur. b) §. 2. *Nam Sedes Moguntina, ùt dicitur, olim solùm dedit decem millia florenorum. Quæ cùm quidam illic electus dare renueret, sicque usque ad mortem suam persisteret, electus post eum, confirmationis cupidus, se opponere timuit Sedi Apostolicæ, offerens antiquam summam, puta decem millium florenorum: Is nec confirmationem impetrare potuit, nisi & reliqua decem millia simul redderet, quæ adhuc extabant, à suo prædecessore nondum persoluta.* c) §. 3. *Sicque cogebatur dare viginti millia florenorum, quæ tum indubiè in registrum Cameræ signata sunt, & usque ad nostram ætatem à singulis Archiepiscopis exacta: & nedum viginti millia, sed & viginti quinque propter nova officia, & novos Pontificum familiares. Tandem excrevit summa usque ad viginti septem millia, quæ Archiepiscopus Jacobus cogebatur nuper persolvere.* d) §. 8. *Mitiùs ergò summus Pontifex, velut pius pater, filiorum suorum amator, & fidelis ac prudens Pastor, cum filiis suis Germanicæ nationis agat, ne propediem vel in universos Christi Sacerdotes persecutio suboriatur, vel instar Bohemorum plerique ab Ecclesia deficiant Romana.* Huic Consilio addictum insuper exhibitum sequentis Rubri: *Remedium pro Civitatibus Imperii animarum salute.* In eo §. 1. *Si sollicitante Cæsareâ Majestate, à Sede Apostolicâ impetraretur, quòd Uriel Archiepiscopus Moguntinensis impetravit, ne quis deinceps in Civitatibus Imperii simul possit habere Canonicatus aut Vicarias in diversis ejusdem Civitatis ecclesiis, sed ut singulæ in singulas distributiones deservirent; tum minuerentur lites, Respublica magis sentiret commodum, plures Docti, Imperio & fidei utiles, promoveri possent, plures Missæ legerentur, & omnis divinus cultus alacriùs & laudabiliùs perageretur. Sicut de Basilea & Spira exemplum adduci posset; in utraque enim Civitate nullus simul in diversis Ecclesiis plures Canonicatus aut Vicarias ex sanctissimâ consuetudine possidere potest; ideoque utrobique religio & divinus cultus egregiè floret.* Idem inconveniens etiam in Concilio

cilio Constantiensi allegatum fuit à Petro de Alliaco Cardinali Cameracensi *in Monitis de Necessitate reformationis Ecclesiæ in Capite & in membris cap. XIX.* ubi: „Infinitæ dispensationes etiam mirabiles, & sine cujuscunque ordine atque justificatione ad obtinendum beneficia incompatibilia, non habito respectu ad personas, quibus concederentur, hactenus emanârunt, cedentes evidenter in divini cultûs diminutionem, & animarum periculosissimum detrimentum. Et propterea oportet etiam removere istas abusivas, indiscretas gratias & dispensationes, veriùs dissipationes, quæ ambitionem plurimùm augent, cultum divinum minuunt, & animarum pericula etiam indubitanter adducunt." Dicunt, usu in Germaniâ obtinere, quòd unus plures possit habere præbendas. Sed vel hinc dispicitur, hunc usum, seu magis abusum, fundamentum habere in reprobatis dispensationibus super pluralitate beneficiorum, sine Canonicâ causa concedi solitis. Post hæc sequuntur *Avisamenta ad Cæsaream Majestatem*, quorum §. 4. monetur: *Provideat etiam Cæsarea Majestas, ne Fratres Mendicantes contra ipsam prædicent, qui Sedi Apostolicæ libenter deferunt, timentes perdere privilegia sua, utinam Christo & Naturæ innixa: quamvis justissimam causam dudum habuissent, contra tantam avaritiam tantosque abusus prædicandi.*

5.) In Maximiliani I. edicto anni 1510. de abolendis quibusdam Germanorum Gravaminibus apud Freherum cit. Tom. II. pag. 378. inter alia dicitur: a) *Manifestissimè experti sumus, & indies experimur, ex ineffabili atque à nullo dispensabili quorundam avaritiâ provenire, qui in beneficiis assequendis nullum finem constituunt: per quorum absentiam (cum in uno solo personaliter resideant, & distributiones deserviant) divinus cultus diminuitur, ultimæ benefactorum voluntates cassantur, defunctorum animæ tardiùs ex igne purgatorio eripiuntur, ædificia labant, ecclesiæ deseruntur, ecclesiastica libertas læditur, litteræ & monumenta perduntur,* ho-

hospitalitas & eleemosynæ minorantur, patrimonia parentum & nervi rerum publicarum ex crebris hujusmodi avarorum collitigationibus evanescunt: Clerici pro doctrinâ suâ & virtute beneficiis digni, suaque prudentiâ ecclesiis in temporalibus & spiritualibus utiles, à præbendis repelluntur, impediuntur, indignè vexantur, injustè eis lites moventur, scandala laicis præbentur, ipsorum odium & murmur in reliquos honestos Sacerdotes excitatur atque augetur. Eas ob causas, prosequitur imperator b) *ex officio Cæsareæ Majestatis, ex amore incrementi cultûs divini, ex zelo Reipublicæ, hortamur & requirimus, ne quis à modò in unâ nostrarum, nostrique Romani Imperii civitate Canonicatum aut Vicariam possidens, in alterâ ejusdem civitatis ecclesiâ aliam præbendam occupet, nisi primam infra spatium anni in personam idoneam ac Ecclesiæ utilem sit dimissurus: neque alium in beneficiis assequendis per injustas lites aut ambages indignè vexet aut circumveniat....* c) *Nec exiles præbendas, potissimùm verò curatas ecclesias pensionibus gravet..... sub pœnâ criminis læsæ majestatis, & gravissimæ nostræ offensæ.* Sic sanxit potestas Sæcularis conformiter ad sacros Canones: quando ex alterâ parte authoritas Ecclesiastica adversus sanctissimorum Canonum dispositionem indifferenter pergit dispensare.

6.) Circa idem tempus Paulus Langius Monachus in Ziticensi Chronico apud Pistorium Rer. Germ. Tom. I. ad annum 1513. ait: a) *Amore quidèm auri & nunc Romæ cuncta venalia sunt ...... Præbendarum pluralitas in infinitum conceditur ..... Annatæ, sive medii fructus, absque ullâ dilatione temporis exiguntur. Quinimò ipsæ annatæ, in quas tempore Calixti PP. III. ad quatuor Principes consenserunt annos, non modò adhuc durant, sed & indies magis crescunt, duriusque premunt & opprimunt.* Et deinde b) *Pro palliorum Archiepiscopalium redemptione ingens pecunia in damnum Ecclesiarum, contra sanctionem Leonis PP. II., imò contra sacri Basileensis Concilii decretum, pro usu pallii, aliorúmve officiorum confirmatione & impetratione nihil persolvendum statuentis, exigitur & extorquetur ..... Nam nostrâ*

strâ ætate Archipræsules pecuniam, quam pro pallio seu etiam confirmatione obtinendâ Romam mittere coguntur immediatè, quatenùs ipsi indemnes maneant, & thesauros suos non minuant; æquivalentem, imò multò ampliorem sub nomine subsidii extorquent pecuniam, quemadmodùm nuper in Archiepiscopatu Magdeburgensi contigisse, haud absque querelâ pauperum, proh dolor, audivimus. c) *Per prædicta itaque & similia, quæ ex Romanâ Curiâ manant, gravamina, per orbem Christianum ruinæ, destructiones, & ærumnæ oriuntur. Nec mirum, cùm ipsa Germaniæ suprema & principalis, quondamque potissima, Moguntinensis Archiepiscopalis Ecclesia, ob eas res causasque maximis & permultis onerata sit debitis, & vehementer exhausta.* Omnia hactenùs recensita gravamina Status Imperii anno 1523. in Comitiis Norimbergensibus repetierunt, eisque in suis ita dictis *Gravaminibus Centum* alia addiderunt, in quorum Epilogo ita demùm perorando, & ad Pontificem supplicando, concludunt: *Quòd si enumerata onera atque gravamina in præstituto tempore, non etiam ocyùs, ex oculis mortalium sublata atque abolita & abrogata fuerint (id quod Imperii Romani Status laici futurum minimè suspicantur, auguranturve) tum sanctitatem Pontificiam latere nolunt, prædicta urgentissima atque intolerabilia penitusque nonferenda onera diutiùs eos neque perferre velle, neque tolerare posse: sed rei ipsius iniquitate & necessitate huc eos adigi, cogi atque compelli, pro eorum captu ac industriâ, de aliis commodioribus fortè viis & mediis cogitandi, vestigandi, ac consultandi, quibus tandem modis, quâ arte, quâ denique solertiâ, onerum atque gravaminum suprà memoratorum exonerari, liberari, ac tandem in pristinam immunitatem & libertatem asseri, atque vindicari possint. Quemadmodùm omnia hæc, priusquam Sanctitatis Pontificiæ Orator & Legatus* (Cheregatus) *à Norimberga solvisset, eidem per modum responsi hinc legantis Sanctitatis referenda, ad longum sunt exposita, atque enumerata.*

7.) Sed videamus, quid Itali & Romani, ipsique Pontificis Ministri, de abusibus in Curia vigentibus sentiant. In

In Concilio de emendanda Ecclesia anno 1536. jussu Pauli III. PP. à delectis Cardinalibus & Prælatis conscripto, eidemque Pontifici reverenter oblato, observantur sequentia: a) *Non putemus nobis licere dispensare in Legibus ecclesiasticis, nisi urgenti de causa & necessaria; nulla namque perniciosior consuetudo, quàm legum inobservantia.* b) *Non licere Pontifici & Christi Vicario in usu potestatis clavium, potestatis inquimus à Christo ei collatæ, lucrum aliquod captare. Hoc etenim est Christi mandatum: Gratis accepistis, gratis date.* Dein, post plura: *Diximus, Beatissime Pater, non licere aliquo pacto in usu clavium aliquid lucri utenti comparari. Hoc non tantùm ad Sanctitatem tuam pertinet, sed ad omnes, qui sunt participes hujus potestatis: ideò à Legatis & Nuntiis vellemus idem servari. Nam sicut usus, qui nunc invaluit, dedecorat hanc Sedem, & conturbat populum, ita si fieret è contra, maximum decus huic Sedi compararetur, & ædificaretur mirificè populus.* c) *Pensiones dari Clericis divitibus, qui commodè & honestè vivere queunt ex reditibus, quos habent, magnus certè abusus, tollendus utique.* d) *Alius præterea inventus est dolus, cùm scilicet Coadjutores dantur Episcopis petentibus, minùs idonei, quàm ipsi sint, ita ut, nisi quispiam claudere oculos voluerit, liquidò videat, hæredem eâ ratione institui.* e) *Abusus alius est eadem calliditate inventus: nam quædam beneficia incompatibilia Jure sunt & appellantur; qua ipsa vi nominis majores nostri admonere nos voluerunt, non deberi ea uni conferri. Nunc in his dispensatur, non tantùm duobus, sed pluribus.* f) *Abusus magnus & minimè tolerandus, quo universus populus Christianus scandalizatur, est in impedimentis, quæ inferuntur Episcopis in gubernatione suarum ovium, maximè in puniendis sceleribus & corrigendis. Nam primò multis viis eximunt se mali homines, præsertim Clerici, à jurisdictione sui Ordinarii. Deinde, si non sint exempti, confugiunt statim*

ad Pœnitentiariam, vel ad Datariam, ubi confeſtim inveniunt viam impunitati, & quod pejus eſt, ob pecuniam præſtitam. g) *Abuſus in diſpenſatione in Nuptiis inter conſanguineos ſeu affines. Certè in ſecundo gradu non putamus faciendam eſſe, niſi ob publicam cauſam gravem. In aliis verò gradibus, non niſi ob cauſam honeſtam, & absque pecunia, ùt jam diximus, niſi jam priùs conjuncti eſſent; ubi liceret pro abſolutione à peccato, jam perpetrato, imponi mulcta pecuniaria poſt abſolutionem, & deputari ad pios uſus. Nam ſicut, ubi non eſt peccatum, in uſu clavium nihil exigi poteſt pecuniæ: ita ubi abſolutio petitur à peccato, imponi mulcta pecuniaria poteſt, & deputari ad pios uſus.* h) *Nec indulgentiæ item dandæ eſſent, niſi ſemel in anno, in unaquaque inſignium Civitatum.*

8.) In Conventu Epiſcoporum Galliæ apud Melodunum, anno 1548. habito, de jure, quod ſibi aſſererent Romani Pontifices in Provinciam & Britanniam Gallicam, apud Balutium Miſcellaneorum Tom. VII. pag. 105. ſeqq. Epiſcopi ex mandato Regis congregati deliberaverunt & aviſaverunt: a) *Quas Pontifex maximus reſervationes in Provinciam & Britanniam Gallicam vendicat, quas Cancellariæ regulas, quas regreſſiones, quæ beneficia & exſpectationum & præventionum, quas mandatorum providendi formulas, revocat, deinde penſiones aſſignatas, & edicta cenſuræ Apoſtolicæ, interdicta, devolutiones, rejectiones, cauſarum vendicationes, ſimplices ſignaturas, aut ſine plumbo diplomata, cæteraque cujusmodi ſunt, ad Scripturarum normam & Canonum exigantur.* b) *Pontificum decreta, ſi decretis antiquorum Patrum repugnarent, aut Evangelicis præceptis, irrita ſint ipſis Canonibus; ita nihil immutari ſine ratione queat, hoc eſt nihil planè, quod rectum ſit & æquum, nihil alienum aut contrarium induci. Id quoque obtineri præter cæteros intereſt ipſius Summi; quia ſignatum eſt velut conſignatum officium eſt tuendæ religionis, non*

non modò instituendæ. c) *Reservationes in Provinciam & Britanniam, quas commemorat, quo tandem pacto aut possumus accipere, aut cum veterum sanctitate Canonum atque Religione congruant, quæ videri queant sæpe numero à præceptione Christi discrepare. Quid enim discrepare, cùm Christi documento conferes alium mei gregis designari procuratorem, ne inconsulto Pontifice, meæ procurationis particulæ, & in hac re mihi summæ potestatis auctoritatem objici, præsertim si nihil est, quod in me reprehendatur.* d) *Suspicimus beatissimi Patris nostri non minùs quàm Petri sublimem illam dignitatem, ut illius tamen vestigiis insistamus, in quibus præterquam quod nihil est simile præventionum, nihil exspectationum, nihil reservationum, mandatorum, regressuum, regularum Cancellariæ. Singulatim hæc si discutiantur, vix cum ullo antiquitatis aut more aut jure conveniunt, cum evangelicis institutis ne vix quidem, in quibus libera est omnium recta Ecclesiæ administratio . . . . Hujusmodi amplificata jura habita sunt invidiosa & velut subcontumeliosa.* e) *Coadjutoriæ illæ operæ quoniam nisi aut in mente captis, aut justa quavis alia de causa minùs aptis ad fungendum munus? Cujus rei singulorum sit Episcoporum in sua cujusque procuratione cautio. Quorum negligentiæ tamen & culpæ tum judicem tum vindicem & procuratorem non negamus esse debere summum Pontificem, præsertim si hoc malum ab ejusdem ordinis Principibus, qui propiùs aderant, contemnitur.* f) Demum: *Pensiones verò illas haud dubiè constat longè ab antiquorum disciplinâ & moribus aberrâsse, & abhorrent præterea à Canonum institutione; quæ tamen eò sunt receptæ à nobis, ut componerentur lites, & ne fortè resignans inopia premeretur imposterum.*

9.) In Consultatione de Capitibus reformationis in Tridentina Synodo propositis ac proponendis, jussu Ferdinandi I. Imp. institutâ, apud Schelhornium Amœnit. Hist. Eccles. & Literar. Tom. I. pag. 490. seq. ponderan-

derantur sequentia: a) §. 3. *Tametsi Romanus Pontifex maximam habeat dispensandi potestatem, praesertim in his, quae juris positivi sunt, tamen animadversum est, quòd nonnunquam ex Urbe dispensationes ad exteras nationes adferantur, quae plenae publici scandali sunt, quaeque auctoritatem Apostolicae Sedis non imminuunt tantùm, sed dedecorant etiam, efficiuntque tandem, ut omnes aliae dispensationes, etiam legitimè factae, vilescant atque contemnantur. Piè itaque Papa Pius Sanctissimus D. N. caeterique reverendissimi Patres in hoc Concilio congregati diligenter provideant. ut scandalum hoc ex Ecclesia submoveatur, neque in posterum aliquid tale dispensetur, quod aut ipsos sacros Canones sua penitus autoritate orbare, aut offendiculosam aliquam abusionem, ea ista dispensandi potestate indignam, prae se ferre videri posset.* b) §. 4. *Eadem est ratio de exemtionibus, contra jura communia passim concessis, ut scilicet autoritate Concilii revocentur, omnesque Basilicae & Monasteria utriusque sexûs, sub illius Episcopi potestate consistant, in cujus territorio vel dioecesi posita sunt, ut sacri disponunt Canones.* c) §. 5. *Etsi in superiore Tridentina Synodo saluberrimae sanctiones promulgatae sint, de abroganda pluralitate dignitatum & beneficiorum ecclesiasticorum, de personali residentia, de incorporationibus, ac congruarum partium assignatione, & id genùs aliis: videmus tamen ejusmodi statuta hactenùs suum non sortiri effectum, sed planè negligi, prorsusque contrarium fieri. Videmus enim etiam nunc non uni unum beneficium conferri, sicut decretum fuit, sed à singulis etiam plures Episcopatus, plures Praelaturas, plures Canonicatus, plura denique curata beneficia, si non directè, per indirectum tamen, malis quibusque artibus impunè impetrari & teneri . . . . . Quamobrem sacri Concilii fuerit, primùm, ut antiqui Canones seriò renoventur, qui jubent singulis singula beneficia conferri, & haec quidem non nisi idoneis personis . . . . . Provideant itaque diligenter, ne posthac Cleri-*

Clericus connumeretur in duabus Ecclesiis, cùm hoc negotiationis illicitæ sit turpisque lucri potius, quàm ullus laudabilis mos venerandæ antiquitatis in Ecclesia. Ac denique conductitiis Presbiteris non committantur ecclesiæ &c. d) *Cessantibus intereà, nec obstantibus juribus, consuetudinibus, exemptionibus, dispensationibus, incorporationibus, reservationibus & commendis quibuscunque; nisi enim omnis Ecclesiasticarum dignitatum & beneficiorum nundinatio prorsùs sublata fuerit, singulisque ecclesiis singuli non quidem mercenarii, nec conductitii, sed proprii Ministri, ad quos proprio jure oves spectent, sine personarum acceptatione, sed solius virtutis duntaxat, probitatisque ac eruditionis ratione habitâ, & qui perpetuò residere velint, constituantur, nullam omnino spem esse, religionem Catholicam conservari, vel instaurari unquam posse, omnes pii & periti homines Catholici palàm profitentur.*

10.) In Elencho abusuum, corruptelarum &c. in Ecclesia Romana, jussu Ferdinandi I. & Maximiliani II. Imp. à Gregorio Vicelio conscripto, & *Vitæ* ejus *regiæ* subjuncto edit. an. 1650. pag. 112. seqq. dicitur: a) *Dispiciatur . . . . . num Apostoli Petri successori liceat, Episcopos Ecclesiarum jurejurando sibi obstringere & obnoxios facere, manusque & pedes horum colligare, quo nimirùm vinculo coërceantur, ne veritati Christianæ liberè subscribere audeant, & modis omnibus caveant, ne vel pilum Sedis lædant, nec hiscant, quicquid peccet Sedes . . . .* b) *Etiam à Curia ista sublimior potestas rejecet auctionem palliorum intolerandam, quâ scilicet insigniuntur Archiepiscopi, Episcopi, sine quâ Episcopi nequidem sunt. Tanti autem venditur pallium unum, quanti multa etiam ditissimà cujusque latifundia, contra apertissimos Canones Gregorii M. & aliorum: ut hodie nihil aliud sit pallii redemtio, nisi Germaniæ ac aliarum nationum tacita direptio.*

11.) Claudius Espenceæus, vir natalium splendore, eruditione, & sincerâ pietate illustris, atque Paulo IV. Pontifici adeò probatus, ut parùm abfuerit, quin Cardinalitio galero eum dignatus esset, uti ipse refert in Epistola ad Cardinalem Colignæum *Operum suorum pag.* 915., & testatur Thuanus *Hist. Lib. XXXV. pag.* 714. Is, inquam, Espencæus Commentar. in Pauli Epist. ad Titum. cap. I. Opp. pag. 478. seqq. a) *Annon*, inquit, *αἰσχροκερδία est clarissima, quòd tam multa positivo tantùm jure præcepta vel prohibita eousque ligant homines, donec pecuniâ sibi harum constitutionum gratiam impetrent, ita, ut regina rerum pecunia divitibus licitum faciat, quod pauperibus illicitum est.* Paulo post: b) *Quid quòd liberos vulgò conceptos, & ex damnato coitu, inconcessisque Hymenæis, contra Dei, Ecclesiæ, legumque statuta editos, ejusdem pecuniæ vi legitimant, ad omnium Statuum & dignitatum capacitatem idoneos reddunt, illegitimos ad parem cum legitimis successionem habiles interim reddunt & admittunt &c.* c) Deinde pag. 479. *Prostat, & in quæstu pro meretrice sedet Liber palam ac publicè hìc impressus, hodieque, ùt olim venalis, TAXA CAMERÆ SEU CANCELLARIÆ APOSTOLICÆ inscriptus, in quo plus scelerum discas licet, quàm in omnibus vitiorum Summistis & Summariis, & plurimis quidem licentia, omnibus autem absolutio empturientibus promissa.* Intendit hìc Espencæus in libellum Romæ anno 1514. apud Marcellum Silber in Campo Floræ expressum, sub hoc titulo: *Taxæ Cancellariæ Apostolicæ, & Taxæ sanctæ Pœnitentiariæ;* in quo per ordinem designatur quantitas taxæ solvendæ pro quibuscunque litteris dispensationum, absolutionum &c. Pergit eàdem p. 479. vir integerrimus. d) *Quâ subtilitate excusari possunt Exspectativæ gratiæ, reservationes in pectore, beneficiorum primo currenti collationes, plurium curionatuum ad unum sacellum vel canonicatum, aut simplex alioqui beneficium unio seu unitio,*

tio, ne ſcilicet obſtet pluralitas; mandata, præventiones, popinæ, minuta ſeu communia ſervitia . . . . . & infinita id genus, primum quidem Eccleſiæ tamdiu inaudita, nec à redivivis Petro & Paulo intelligenda, ut id nihil hactenus fuerit, quàm, quod prior prædixerat, fictis verbis in avaritia de nobis negotiari, 2. Petri 2. Deinde tanta & talia, ut ne ſui quidem Gloſſographi ea non incuſent. e) Porrò pag. 480. *Integro decennio interruptum* Concilium, *totis votis optatum, tandem etiam à Piò IV. obtentum, rurſum Tridenti reſumptum, & tertiò congregatum, Patribus licèt integrâ re à Pontifice permiſſâ, adeo tamen Romanam Curiam repurgare ſibi non permiſit, ut etiam quæcunque de morum reformatione & diſciplina eccleſiaſtica inferioribus præſcripſit, in his ſalvam ſemper Sedis Apoſtolicæ autoritatem & eſſe & intelligi declararit, Seſſionis IX. & ultimæ Can. 21. die 1. Ut non minus gratè quàm piè Pius idem magnam gratiam Patribus Tridentinis publica oratione Romæ in frequentiſſimo R. Cardinalium conceſſu & conſiſtorio habuerit, quod in eccleſiaſtica emendatione tantam autoritatis illius rationem habuerint, tantaque in eum moderatione ſint uſi, ut ſi is ſe ipſe ſuaque reformare voluiſſet, longè ſeverior in ſe futurus fuerit.* f) Poſt pauca: *Si non minus verè quàm liberè Adrianus VI. Papa hodiernæ morum vaſtitatis tabem à Capite in reliquum Eccleſiæ Corpus ſerpiſſe dixit, percutiat ſanctuarium ſuum Pius ejus ſucceſſor oportet, & à domo ſua incipiat. Certè videt propter aliquot ejus præceſſorum, ſua, non quæ JEſu Chriſti ſunt, quærentium, αἰσχροκέρδιον & avaritiam (ùt ex Scriptoribus, ei licèt Sedi addictiſſimis probare poſſumus) in quem Statum adducta ſit S. Sedes Apoſtolica, imò tota Chriſti Eccleſia, quàm multa non multis ab hinc annis facta ſit ab ea diſceſſio; metuendum ne major fiat, ni vel aliquando tandem remedium adhibeat, ſi tantis, quibus obruitur Eccleſia, malis medendis allata mora fuerit, hoc futura damnoſior, quo longior.* Vid. ſuprà §. 12. n. 2. hoc Cap.

Et

Et tam diuturnorum motuum non alia causa major, quàm, quòd tot annis nihil immutatur, nihil emendatur, & omnis emendandi spes inde abrupta, quòd reliquum Ecclesiæ Corpus reformatum velint, qui tam multis annorum centenariis urbem, in quâ merum atque mixtum habent imperium, deformatissimam adhuc reliquerunt, g) Et tandem pag. 483. *Nusquam pejus habent Ecclesiæ, quàm in patriis, quas vocant Obedientiæ, Episcopis earum à Papa, hoc est, à Petri successore, plenitudine potestatis non contento, Apostolorum successoribus Fratribus suis & Coëpiscopis nullâ, vel certè admodùm parvâ, sollicitudinis parte relicta, Tam multis Sedis Apostolicæ juribus summis, hoc est, summis injuriis, privilegiis, hoc est, abusibus, consuetudinibus, hoc est, corruptelis, ... gravari se quiritantur locorum Ordinarii, ut præter pedum & mitram nihil eis penè reliquum sit,. Nec est, quod speret Pontifex Galliam nostratem adeò deformem reformare, adeò nutantem continere, nisi sua primùm piet ac repurget.*

12.) Franciscus Duarenus JCtorum sui ævi flos, anno 1559. defunctus, in præclaro Opere de sacris Ecclesiæ ministeriis ac beneficiis Lib. I. cap. 6. p. m. 63. in hanc rem notavit sequentia: a) *Illud unum verè ingenueque dico, nihil Reip. Ecclesiæque Gallicæ mihi videri utilius, quàm auctoritate Regis Pastores præfici Ecclesiis, si à Pontifice Romano obtinere possint Episcopi, ut ordinatio, inquisitio, ac confirmatio secundùm veteres Canones libera ipsis relinquatur, modò ipsi officii sui meminisse velint. Quis enim est adeo imperitus rerum, ut Romanæ Curiæ artes non norit, & quantum ea hirundo gallici absorbeat sanguinis quotidie non satis intelligat? Dicam, quod à viris peritissimis, ac diu in republica versatis non semel accepi, quanquam incredibile videtur, quotannis variorum diplomatum à Pontifice obtentorum nomine, ad septuaginta & eo ampliùs aureorum millia hinc Romam exportari solere.* b) Lib. VIII. cap. 4. pag. 412. *Postulat aliquando necessitas aut utilitas evidens Ecclesiæ; ut duo plurave munera ecclesiastica unus idemque obtineat; ùt puta, si ea sit hominum idoneorum penuria, ut præstet unum multis ecclesiis, quàm singulos singulis, præfici; quæ*

quæ res ad Episcoporum cujusque civitatis curam pertinet. Can. 2. Dist. LXXI. In gratiam verò personarum magis quam Ecclesiæ beneficia coacervare, quamvis & genere & doctrinâ aliis antecellant, pessimi res exempli, & antiquis Canonibus omnino contraria est. Itaque gratiam horum Canonum à solo Pontifice Romano, cujus voluntas pro ratione habetur, fieri posse constitutum est in cap. de multa. 28. X. de Præbed. & dignitat. Atque ita Canones primâ specie invicem pugnantes conciliari posse videntur, quamvis alii aliter nodum dissolvant. Hinc fit, ut captatores beneficiorum Romam certatim cursitent, prætextu litteraturæ aut nobilitatis, veniam à Pontifice impetraturi, quæ nemini, quamvis indigno nebuloni, modò is numeret, denegari consuevit. Quâ ex re tanta Ecclésiæ deformatio exorta est, ut nulla vis humani ingenii ad eam indignitatem exprimendam sufficiat.

13.) Guilielmus Lindanus Episcopus Ruremondensis, vir Apostolico dignus ævo, in Apologetico ad Germanos Antverpiæ anno 1568. edito, *Tom. I. pag.* 19. *seq.* ex Ruevardi Tapperi, sui quondam in Lovaniensi Academia Præceptoris, quem *pietate non minùs clarum, quàm rarâ eruditione præstantem* prædicat, ex Concilio Tridentino, anno 1552. interrupto, reversi, & collapsos Ecclesiæ mores deplorantis, ore sic disserit: a) *Omnes, quæ sua sunt, quærunt & student avaritiæ, per dispensationes super beneficiorum pluralitate, & super aliis plurimis, super quibus nec Christus dispensare posset . . . . . . sub prætextu tamen nescio cujus causæ rationabilis, quæ ex more, nullo facto examine prætexitur, & bullis inseritur semper; multaque præterea in Capitibus Ecclesiæ damnabilis est hypocrisis.* b) Et mox: *Sunt tamen notoria vitia* Curiæ Romanæ, *ut multùm cæcutiat, qui ea non videt, & insanus sit, qui excusare conatur. Quis enim non videt, quantus sit sacrorum Canonum circa disciplinam neglectus? Quis non gemit, nullam fieri illorum executionem, nisi circa beneficia, & ea, quæ ad forum pertinent contentiosum? quorum si revera esset observatio, & Prælati, quorum est eos exequi, suo non*

deessent officio in his quæ mores & disciplinam concernunt, florentissima essent omnia in Ecclesia, nec opus esset Universalibus Conciliis ad reformandam Ecclesiam Episcopos fatigare.

§. XIV.

Summa abusuum hodienum in Ecclesia vigentium, qui forti indigent remedio.

Illos quisquis spontè tolerat, summâ injuriâ in Ecclesiam agit, nec potest salvare animam suam.

Itaque abusus Ecclesiasticæ potestatis, quatenus hæc in & à Romana Curia exercetur, illi verò universam Ecclesiam affligunt, ex probatissimorum Scriptorum relatione ad sequentia potissimùm Capita reducuntur: Sancti & genuini Canones extra usum & vigorem, quem eis sequior ætas abstulit, relinquuntur. Constitutiones anteriorum Pontificum, etiam saluberrimæ, nonnullæ quoque Regulæ Cancellariæ, quæ, si servarentur, suam haberent utilitatem, ligant, donec pecuniâ solvantur; solet autem hæc esse decem scutorum pro qualibet derogatione. Laudabilibus consuetudinibus particularium Ecclesiarum derogatur promiscuè, uti sine sumptu & expensis, ita sine scrupulo. Putat & prætendit Curia, se Concordatis non ligari. Captantur ibidem utilitates & temporalia lucra ex usu clavium. Fiunt & autorizantur variis sub titulis & prætextibus beneficiorum nundinationes. Annatæ tolluntur sine justo originario titulo, & exiguntur juxta enormem taxam arbitrariè impositam. Pro confirmatione electionis & juribus pallii levantur expensæ tam excessivæ, ut integræ provinciæ summopere graventur, & ferè depauperentur. Tanta necessitas petendorum palliorum Metropolitanis imponitur, ut sine illis nequidem valeant, quod jure divino possunt Episcopi eorum Suffraganei. Impediuntur Episcopi in exercitio propriæ suæ jurisdictionis, & pastoralis officii, quod divino jure obtinent. Præveniuntur, & multis modis

modis arcentur à feligendis & deputandis aptioribus miniftris ad fervitia fuarum ecclefiarum. Jura Ordinariorum læduntur per exorbitantes exemptiones. Neque minùs præjudicatur juribus Parochorum per enormia privilegia Mendicantium. Lites in caufis etiam levioribus & ordinariis, variis modis, maximè autem per appellationes, trahuntur ad Curiam Romanam, cum ingenti difpendio rerum & perfonarum. Difpenfationes in beneficialibus, matrimonialibus, aliisque, conceduntur absque legitima caufa, directè contra Canones. Eàdem ratione difpenfatur fuper pluralitate beneficiorum cum quovis petente, fine confideratione meriti, aut alterius rationis Canonicæ. Approbantur Coadjutoriæ cum futurâ fucceffione, etiam fuper beneficiis nullam curam annexam habentibus, & ubi nullum à Coadjutore fervitium exfpectatur, folâ intentione transmittendi beneficium quafi hereditariè. Præbendæ etiam exiles gravantur penfionibus, non attento, an fub tali refervatione refignans egeat, aut quale meritum in Ecclefiam ei fuffragetur. Erga præftationem certæ taxæ fpurii indiftinctè legitimantur, ac per hoc habiles redduntur ad beneficia & honores. Indulgentiæ conceduntur fine difcretione aut Canonico motivo, cum manifeftâ infractione pœnitentialis difciplinæ; quæ proinde etiam fuo effectu deftituuntur & fructu carent, populo in hac fua remiffionis pœnarum temporalium fpe malè delufo. Ligantur Epifcopi per noxia juramenta defendendi omnia Romanæ Sedis jura ac privilegia, illa utique, in quorum poffeffione eadem invenitur &c.

Si jam quæratur primò, an revera hodie adhuc omnes hi ufus vigeant? fecundò, an ergo ii damnandi fint? refpondebo ad utrumque paucis cum Guilielmo Lindano, paulo antè laudato: *Multum cæcutiat, qui hæc non videt; & infanus fit, qui excufare conetur.*

1.) Qui vel unius horum abufuum reum fe conftitueret, vix excufari poffet à noxa; quid fi tantorum? Fruftra autem provocabitur ad Apoftolicæ Sedis *fumma jura, privilegia, & confuetudines*; quippe quæ, ùt mox

 vidi-

vidimus, Claudius Espencæus, vir Pontificibus probatus, *summas injurias, abusus, & corruptelas* jure appellavit.

2.) Si quis fortè opponat, sine his summis juribus & prærogativis Summam Sedem sustineri, & Primatum ejus exerceri non posse: confidenter regero, non licere facere malum, ut eveniat bonum; & ex Deo non esse illam Ecclesiasticæ potestatis partem, quæ talibus mediis ad se sustinendum indiget; proinde hanc egere reformatione, sive viâ & medio Concilii, sive alio ad hunc finem idoneo. Quibus justioribus mediis Romani Pontifices olim se suaque suprema jura tutati fuerint, diximus *cap. II.* §. 7. *n.* 6. & 7.

3.) Prætendunt Itali, Romanum Pontificem ex cathedrâ loquentem errare non posse in quæstionibus juris tam *Fidei*, quàm *Morum*. De materia *fidei* satis egimus alibi; hìc videmus *mores* minùs laudabiles circa res sacras vigere in Romana Curia, idque à sæculis; nec tolerari solùm, sed ab ipsomet Pontifice, cujus nomine & authoritate talia exercentur, probari. Quis igitur, si circa hos similésve morum articulos lex universo populo Christiano proponenda aut declaranda esset, multum fiduciæ ponet in *solo* Papa, & particulari ejus Ecclesia Romana? quando ex adverso evidens est, talia nunquam ab *universali* libera Synodo probanda fore.

4.) Alvarus Pelagius, Minorita, unus de summis Papæ juxta combibitas falsas decretales adulatoribus, tetigit quidem varias hujus mei Operis materias in Libro *de Planctu Ecclesiæ*, in quo inferiores Status Ecclesiæ perstrinxit acriter, se autem, suasque de Papa opiniones meritò plangendas fecit. Idem ferè dicendum de Cardinalis Bellarmini libello, quem inscripsit *Gemitus Columbæ*.

5.) „Sed, inquis, durum est de Prælatis talia sentire. Re„spondeo: Utinam ipsi, agnito errore, talia de se sen„tirent. Nam cum beato Augustino de Civit. Dei.

Lib.

„ Lib. XIV. cap. 14. audeo dicere: *Superbis est utile,*
„ *cadere in aliquod apertum, manifestum peccatum, ut*
„ *sibi displiceant, qui sibi placendo ceciderant. Salu-*
„ *brius enim sibi Petrus displicuit, quando flevit, quàm*
„ *sibi placuit, quando præsumpsit. Hinc ait Pro-*
„ *pheta: Imple facies eorum ignominiâ & quærent no-*
„ *men tuum Domine, qui sibi placuerunt quærendo suum.*"
Ita Mauritius de Praga inclytus Theologus in Consilio de Ecclesiastico statu in Synodo Constantiensi emendando anno 1417. Patribus dato, quod ex MSto Augustæ Bibliothecæ Vindobonensis edidit Hermannus von der Hardt *Act. Concil. Constant. Tom. I. Part.* 17. *pag.* 861.

6.) Porro instas: Talia, etiamsi vera sint, propalare, probrosum est, & grave scandalum parit, conformiter ad illud S. Augustini Epist. CXIX. ad Januarium cap. 19. *Etiamsi multa hujusmodi propter nonnullarum vel sanctarum vel turbulentarum personarum scandala devitanda liberius improbare non audeo.* His respondemus secundùm regulam ab eodem sancto Doctore alibi traditam: Non ideo quòd aliqui præposterè scandalizentur, ac quædam alio quàm proferuntur sensu atque intentione accipiant, à promovendo vero communique bono abstinendum est, ad quod amplectendum prudentiores non indispositi esse rationabiliter creduntur. S. Gregorius M. Homilia VII. super Ezechielem: *Si de veritate*, ait, *scandalum sumitur, utiliùs permittitur nasci scandalum, quàm ut veritas relinquatur.* Et S. Thomas in Secunda Secundæ Quæst. XLIII. art. 7. *propter nullum*, inquit, *scandalum, quod sequi videatur, debet homo prætermissâ veritate falsitatem docere.*

7.) Si jam quæras remedium sanandis deplorandis his malis efficax, dabimus illud promptum & aptum ex S. Caroli Borromæi Oratione habitâ in Concilio primo Mediolanensi circa medium, ubi: *Morum disciplinam fa-*

cilè restituemus, si quâ ratione, quibusve factis primum constituta diuque conservata est, eandem nos in restituenda adhibebimus, apud Harduinum Tom. X. col. 636.

8.) Dum optimâ mente pro bono Ecclesiæ hæc profero, audio nonnullos dicentes, mitioribus verbis utendum esse, cùm de Romano Pontifice sermo instituitur. Absit, ut vel in minimo recedamus à respectu tanto Capiti debito. Eccur autem non liceat pro tot & tantorum malorum medela iterum, & iisdem quidem verbis, proferre, quod gravissimi viri eodem fine, sed fructu nondum secuto, dixerunt? Quis nos cum veritate arguet, quòd de Romanæ *Curiæ* abusibus fortiùs locuti simus, quàm id fecit HADRIANUS VI. in instructione datâ Francisco Cheregato, suo ad Comitia Imperii Legato, in Raynaldi *Annal. Eccles. Tom. XX. ad an.* 1522. *n.* 70. in qua hæc: „Scimus, in hac sancta Sede aliquot jam annis multa abominanda fuisse, abusus in spiritualibus, excessus in mandatis, omnia denique in perversum mutata: nec mirum, si ægritudo à capite in membra, à summis Pontificibus in alios inferiores Prælatos descenderit. Omnes nos, id est, Prælati & Ecclesiastici declinavimus unusquisque in vias suas, nec fuit *jam diu* qui faceret bonum, non fuit usque ad unum. Quamobrem necesse est, ut omnes demus gloriam Deo, & humiliemus animas nostras ei, videátque unusquisque nostrûm unde ceciderit, & se potiùs quilibet judicet, quàm à Deo virgâ furoris sui judicari velit. Qua in re, quod ad nos attinet, polliceberis, nos omnem operam adhibituros, ut primùm Curia hæc, unde fortè omne hoc malum processit, reformetur; ut sicut inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ita etiam ab eadem sanitas & informatio omnium emanet.“ Anno 1536. eædem rursum querelæ, à Cardinalibus PAULO III. propositæ. §. *seqq. n.* 5.

Sed

Sed adhuc ſine optato ſucceſſu. Quare ergo non proponantur iterum?

9.) De MARCELLO II. qui PAULO III. fuerat ab Epiſtolis, & conſiliorum ejus particeps, hæc in illius Vita ſcripſit Onuphrius: „ Eà ſimplicitate, qua privatus „ cùm eſſet, edebat, habebàtque, ſive publicè, ſive pri- „ vatim convivaretur, Anagnoſtem in menſa, qui Sacros „ Libros, aut SS. Patrum ſcripta legeret. Poſt lon- „ gum in prandio ſilentium recordatus aliquando ea „ Hadriani IV. verba: *Romano Pontifice nemo eſt miſe-* „ *rabilior, conditione ejus nulla miſerior; totius enim* „ *vitæ lætitia & felicitas amaritudo eſt: Cathedra Ro-* „ *mani Pontificis eſt ſpinoſa, iter undique conſertum acu-* „ *leis, pondus tantæ molis, ut robuſtiſſimos premat &* „ *confringat humeros:* manù menſam percutiens dixit: „ *NON VIDEO, QUOMODO QUI LOCUM HUNC* „ *ALTISSIMUM TENENT, SALVARI POSSINT.*" Non memini hoc Pontificis effato graviora me protuliſſe. Et quis unquam corripuit S. Bernardum propter ea quæ reprehendit in EUGENIO III. Guilielmus Durandus in CLEMENTE V. Card. Julianus in EUGENIO IV.? &c.

§. XV.

Adverſus modernos abuſus Eccleſia ſemper in Generalibus Conciliis reclamavit, & eorum reformationem ſtudioſè quæſivit;

Sed per Romanam Curiam ab optimo propoſito nunquam non impedita fuit.

Vix firmum pedem Romæ fixerant Diſciplinares corruptelæ, cùm Eccleſia per os Virorum eruditorum & ſanctorum, tum in Conciliis, tum extra ea, adverſus illas reclamaret, idque agere nunquam ceſſaret. Jam ante ſex Sæcula

la hoc præſtitit per organum divi BERNARDI: dum hic apud Eugenium Papam, ſuum quondam ſpiritualem filium, amarè quereretur: 1.) de Appellationibus ad Romanam Curiam; 2.) de diſpenſationibus ſine cauſa: 3.) de Privilegiis & exemptionibus Regularibus in præjudicium juris Ordinariorum: 4.) de Captura auri & argenti ex rebus ſacris, cui Romæ ſtudetur. Hic non repetimus quæ circa tria priora ex his objectis ſanctus Pater deplorat, monet, hortatur, quia alibi illius eò pertinentia verba referimus. Circa quartum ſpecialiùs ſuos ſenſus unà cum voto generalis reformationis exprimit in Epiſtolâ CCXXXVIII. anno 1145. ad Eugenium Papam ſcriptâ: *Quis*, inquit, *mihi det antequam moriar, videre Eccleſiam Dei ſicut in diebus antiquis: quando Apoſtoli laxabant retia ad capturam, non in capturam argenti vel auri, ſed in capturam animarum? Quàm cupio illius te hæreditare*
Act. 8. *vocem, cujus adeptus es Sedem! Pecunia, inquit, tua tecum*
v. 20. *ſit in perditionem. O vox tonitrui! ô vox magnificentiæ & virtutis! ad cujus terrorem confundantur & convertantur retrorſum omnes qui oderunt Sion. Hoc vehementer exſpectat, & omnino expetit à te mater tua; hoc filii matris tuæ, puſilli cum majoribus deſiderant.* Ardentibus votis, nomine *Matris & Filiorum*, id eſt Eccleſiæ, prolatis, hoc ad Eugenium terribile monitum addit Bernardus: *Confortare igitur & eſto robuſtus . . . . . . In omnibus operibus tuis memento te eſſe hominem, & timor ejus, qui aufert ſpiritum principum, ſemper ſit ante oculos tuos. Quantorum in brevi Romanorum Pontificum mortes tuis oculis aſpexiſti! Ipſi te prædeceſſores tui tuæ certiſſimæ & citiſſimæ deceſſionis admoneant &c.* Non ceſſavit vir Sanctus (qui os Eccleſiæ ſui ævi verè dici poteſt) hortari populos, Clerum, Epiſcopos, Pontifices, quoad vixit de malis Eccleſiæ gemens ac dolens; ſed maximus morientis dolor fuit, non vidiſſe illum, quem tam ardenter deſideravit, & Eugenio paulo ante defuncto, toto pontificatûs ſui tempore prædicavit, beatum Eccleſiæ ſtatum. Quod optavit ſed non vidit Bernardus, hoc infiniti poſt eum alii, etiam in Conciliis Patres, optârunt, voluerunt, ſed non vide-

viderunt; neque hodie adhuc tot viris probis, qui id ferventissimis votis expetunt, videre conceditur.

Verùm hæc mala, atque neglecta eorum remedia, nemo imputet Ecclesiæ. Hæc nunquam non opere probavit quod de ipsa S. AUGUSTINUS prædicat: scilicet *Ecclesia Dei quæ sunt contra bonam fidem*, *VEL BONAM VITAM*, *nec approbat*, *NEC TACET*, *nec facit.* Loquitur utique Ecclesia per medium magnorum virorum, quorum actiones & scripta publicè & communiter laudantur; sed immediatiùs appertiusque loquitur in *Conciliis*, maximè *Generalibus.* In his ergo quoties posterioribus sæculis congregata fuit, non omisit levare vocem suam, pravitates, illas præsertim, quæ in *Regimen Universi* irrepserunt, insectando, earumque reformationem totis viribus flagitando. Hoc potissimum præstitit in Conciliis *Vienensi*, *Pisano*, *Constantiensi*, *Basileensi & Tridentino.*

Quæ consolatio pro afflicta Christi Sponsa, vel uno Sæculo XV. (quòd fortè inter reliqua fuit corruptissimum) tria habuisse Concilia Generalià, in quibus per organum Episcoporum ac Doctorum, suo Spiritu animatorum, illa suos planctus, gemitus, atque desideria liberè edidit! Non dissimulabantur in sacris his cœtibus mala: & multùm absuit, ut tenebræ vocarentur lux, aut incurvaretur regula potiùs quam ut agnosceretur prævaricatio. Verum executioni optimi propositi, & laboris pro Reformatione egregiè suscepti, semper obstitere rationes politicæ Curiæ Romanæ. Quibus id artibus studiisque effectùm fuerit, nobis aperient genuinæ Historiæ & Acta memoratorum Conciliorum. Inde 1.) documentum sument posteri, quibus deinceps mediis ad frangenda hæc studia utendum sit: 2) solatium Catholici, quòd Sponsa Christi semper manserit sine ruga, quippe cujus facies per privatorum malitiam defigurari non potest: 3.) terrorem illi, qui per hæc Studia in regnum Christi invexerunt eum malorum cumulum, sub quo illud etiamnum gemit.

1,) CLEMENS V. generale *CONCILIUM*, anno 1311. & sequenti *VIENNÆ* Allobrogum varios ob fines, speciatim

etiam *ad restaurationem Disciplinæ* celebratum, indicens voluit, ut singuli Archiepiscopi & Episcopi ad illud conferrent memoriale eorum, quæ quisque pro bono Ecclesiæ statuenda judicaret. Præstitere id nonnulli Præsules fideliter & cordatè, non omittendo abusus Romanæ Curiæ, universam Ecclesiam affligentes, & Conciliari medio ac reformatione apprimè egentes. Egregia hanc in rem Guilelmi Durandi Mimatensis Episcopi, nec non alterius Antistitis, cujus nomen hactenus incompertum est, monita alibi summatim referimus. Verùm cùm Synodus de his judicium & provisionem summo Pontifici permitteret ac reservaret, optima consilia effectu destituta fuêre. Refert Continuator Guillelmi Nangii in Spicilegio d'Acheriano Tom. XI. pag. 646. quòd *etsi de aliquibus statim vel reformationem universalis Ecclesiæ tangentibus* Patres *aliqua prolocuta fuerint, & eorum ordinatio, seu provisio, seu decisio à Prælatis & aliis quorum intererat, priusquam Concilium solveretur, & instanter & pluries à Papa Clemente peteretur, de quibus etiam ipse Papa (ut dixerunt aliqui) Decretales quasdam, prætcrea constitutiones edidit & statuta; nunquam tamen in dicto Concilio fuerunt publicè promulgata, sed penitus judicio Apostolico liberè fuerunt reservata, & ad plenum dimissa.* Sæpius iteratæ illæ Patrum instantiæ hoc equidem effecerunt, ut Pontifex soluto Concilio quædam ediceret & decerneret adversùs mundanos Monachorum mores; de Vita & honestate Clericorum; circa administrationem Hospitalium, jurisdictionem Collegii Cardinalium sede vacante, circa Festum S^mi^ Sacramenti &c. Sed his graviora, Ecclesiæ Disciplinam tangentia, ùt ùt ab Episcopis proposita, à Clemente Papa prætermissa fuerunt. Talia sunt, Abusus dispensationum in quacunque materia, signanter circa pluralitatem beneficiorum, & super defectu ætatis providendorum; Collationes, reservationes & exspectativæ beneficiorum Romanæ in præjudicium Ordinariorum dari solitæ, subinde etiam indignis;

dignis; multifariæ Litium ad Romanam Curiam diversis sub prætextibus attractiones cum detrimento Ecclesiarum, neglectæ in Ecclesiis Residentiæ propter excessivum Curialistarum numerum, abusus Exemtionum & frequentia litium inde ortarum, quas Ordinarii cum Exemptis Romanæ sustinere coguntur; multiplicatæ involationes in jura Episcoporum, & horum in Romana Curia contemptus; denique universalis ferè in eadem neglectus Sacrorum Canonum, & erectum in illa ex adverso Simoniæ solium: De his, inquam, in Decretis Synodi & subsecutis Decretalibus Clementis Papæ altum silentium, neque ulla circa hæc secuta emendatio, quanquam ab Episcopis probè fuissent monita.

2.) *CONCILII PISANI* anno. 1409. celebrati (quod pro legitimo & *Universali* agnoverunt Ecclesiæ Galliæ, Angliæ, Lusitaniæ, Germaniæ, Bohemiæ, Hungariæ, Poloniæ & aliæ Septentrionis, quin & maxima Italiæ pars cum ipsa Roma, ac denique mille in Constantiensi Synodo congregati Patres) hujus inquam Concilii Sessione XVI., die 10. Junii habitâ, omnes & singuli Cardinales, antequam conclave pro electione novi Pontificis ingrederentur, solemniter protestati sunt, eum, qui eligendus esset, inchoatum Generale Concilium continuaturum, usque dum *Reformatio in Capite & membris*, quâ Ecclesia mirum quantum indigebat, perfecta & consummata esset. ALEXANDER V. 26. ejusdem mensis electus, idem promissum die 1. Julii renovavit, volens ut ex numero Patrum cujusvis Nationis deputarentur viri probi & docti, qui unà cum selectis Cardinalibus manum operi actu admoverent.

Hoc spiritu cum reliquis actus Cancellarius Gerson egregiam ad novum Pontificem de Reformatione Ecclesiæ in plena Synodo oratione habuit in hæc verba ex Act. Apost. cap. I. v. 6. *Domine si in tempore hoc*

restitues regnum Israël: quæ exstat Opp. Gerson. Tom. II. à pag. 131. ad 141. In ea hæc, inter reliqua, arguit Gerso: *Monachos paupertatem professos ad Prælaturas nisibus summis aspirare, & ad Commendas currere. Apostolicas aures ab iis assiduè pulsari, quatenùs nova privilegia valeant extorquere.* Quosdam Clericos *novenis beneficiis non saturari, & tamdiu novos hiatus pandere quamdiu vivant. Videas,* inquit, *ferè omnes summis importunitatibus in Leges irruere, dum nunc petunt gratiam obtinendorum simul incompatibilium; nunc in absentia* posse *fructus colligere; nunc* ad *Ordines non compelli, & mille alia rectis legibus vetita. Vix,* ait, *aliquod beneficium infra Prælaturas confertur, quin ipsum, uni Pontifex, alteri verò Legatus aliquis, idem Ordinarius alteri conferat, Quid est hoc aliud quàm litium materiam exhibere?* Pontificem deinde sic hortatur: *Contra leges rectè latas, quantalibet importunitate petentium fatigeris, nunquam dispensabis, nisi aut necessitas urgeat, aut communis provocet utilitas: alioquin fuerit potiùs crudelis dissipatio, quàm justa dispensatio. Cavebis dispensationem ipsam Lege communiorem facere, ne turpe sit, si regulam sua vincat exceptio.* Denique subjungit, *Si hæc feceris ad quæ te suscepti officii debitum astringit, tum schismatum avulsis radicibus pax ipsa Christiana sibi terrarum orbem denuo vindicabit. Et in hoc positum est unicum pacis stabile fundamentum, sine quo si quis ædificare voluerit, nihilo plus agit, quam si det operam, ut gravia tecta parietibus arundineis superimponat. Morum corruptio fuit prima causa mali; quare morum correctio erit prima causa boni &c.*

Post hæc sperari potuisset, futurum ut in hoc Concilio meditata, promissa, & tam necessaria Reformatio susciperetur & perficeretur. Fuit etiam Sess. XXIV. habitâ die 7. Augusti publicatum Papale Decretum de celebrandis per Metropolitanos Provincialibus Synodis, & habendis per Monachos regularibus Capitulis. Verùm ipsa generalis *Reformatio in Capite & in membris* quæ post depositionem duorum Antipaparum, & electionem

ctionem unius veri Pontificis, prima Neo-electi in congregata apud ipsum universali Synodo cura esse debuisset, in eadem Sessione XXIV. ab Alexandro ad aliud futurum Generale Concilium, id est, ad Kalendas Græcas, (uti eventus docuit) remissa est.

Objectioni, quæ adversus legalitatem & universalitatem hujus Concilii à defectu Pontificiæ & ordinariæ convocationis opponi posset, in laudata Oratione *pag.* 135. sic occurrit Gersonius: „ Unde convocatio Con„ cilii tam mira? Unde priùs discordantium inaudi„ ta consensio? Unde tot Præsulum ac præsapientum „ concursus tam celer? non à Deo certè dissensionis „ sed pacis. Non vocavit Papa: fuit Conventiculum. „ O ridenda & irrationalis nimiùm ratio. Neque verò „ ad quatuor illa Concilia, quæ in Actibus Aposto„ licis describuntur, Petrus vocâsse memoratur. Ne„ que Synodus Nicena jussu Silvestri, sed Constanti„ ni convenisse legitur. Ad quintum Universale Pa„ trum Concilium contra Theodorum Nestorii disci„ pulum, nemine convocante se se certatim Patres „ exhortati sunt. Fuere ergo conventicula? Cave di„ xeris. Coluntur à Gregorio tanquam Evangelia. Quid „ si scisma dubios reddit Christianos, quem duorum „ pro Papa colant? Quid si (quod perrarum est) Sum„ mus Pontifex labatur in hæresim, ùt legimus Libe„ rium Arrianæ pravitati subscripsisse; Marcellinum ido„ lis sacrificâsse? Quid si intolerandis oneribus Chri„ stianitatem gravaret? An adversùs tantos morbos ul„ lam relinquis medelam? Relinquo inquies. Credo „ sanè: nam imperfectam nimiùm Ecclesiasticam poli„ tiam astrueres, nec à Deo, cujus perfecta sunt ope„ ra, salubriter institutam, quod credere nefas est, si „ quis in eam morbus posset irruere, contra quem „ nulla posset adhiberi medicina; sed tamen nulla me„ moratis casibus relinquitur, si non aliquando sine „ Papæ vocatione convenire possit Ecclesia. “ Adde

 Launoium

Launoium *Lib. I. Epist.* 10. & *Lib. II. Epist.* 6. Ubi insimul ostendit, falsum esse, quòd tempore Concilii Pisani demum nata sit sententia de superioritate Concilii supra Papam.

3.) In *CONCILIO* Generali *CONSTANTIENSI* post reunionem trium Obedientiarum, & depositionem Petri de Luna, duo adhuc perficienda supererant, scilicet *Reformatio Ecclesiæ in Capite & membris* atque *Electio summi Pontificis.* Circa primum illud magnumque objectum prostant in Actis hujus Concilii præstantissimorum virorum, Nicolai de Clemangiis, Joannis Gerson, Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis, Francisci de Zabarellis Cardinalis Florentini, Bernardi Baptizati, Pilei Archiep. Genuensis, Stephani & Mauritii de Praga, atque aliorum monita & commentarii amplissimi de Abusibus omnium Ordinum Ecclesiasticorum. Nihil notatu dignius est, quàm mirus ille magnorum sanctorumque virorum, qui Sæculo XV. floruere, concentus in repræsentandis & deplorandis Ecclesiæ malis, detegendisque originibus & causis corruptionum in Clerum, maximè Romanum, introductarum. Omnium itaque Patrum Concilii Constantiensis una vox erat, Reformationem esse necessariam; de eo solùm contendebatur, an præmittenda esset Pontificis electio: an verò inchoandum à negotio Reformationis. Pro hoc ultimo stabat Imperator Sigismundus cum Germanis & Anglis, impulsis justo metu, ne præmissâ Pontificis electione, necessarium illud Reformationis negotium à Romanis *pro more* eluderetur. Pro altera parte stabant Cardinales cum Italis, Gallis & Hispanis. Cessêre tandem, licèt ægrè, primi, eâ lege, ut causa Reformationis tractaretur mox post electionem, adhuc ante coronationem Papæ. Vid. Hermanni von der Hardt Acta Concilii Constantiensis *Tom. IV. pag.* 1417. *seqq. pag.* 1432. 1449. *&c.*

Electus 11. Novembr. an. 1417. MARTINUS V. paucis post suam coronationem diebus, inito cum Præsi-

Præſidibus Nationum conſilio, *Collegium Reformatorium* inſtituit, conſiſtens in ſex Cardinalibus & quibusdam deputatis Nationum. Verùm multùm abſuit, ut hoc Collegium exſpectationi univerſalis Synodi ſatisfaceret. Primi fuêre Germani, qui de ejus inertia quererentur, menſe Januarii an. 1418. ſua pro Reformatione deſideria Martino Papæ exhibentes novo ſcripto, quod Hermannus von der Hardt *Tom. I. pag.* 999. *ſeqq.* edidit. Galli quoque, nunc prudentiores, moræque pertæſi, atque ad ſeriam Reformationem aſpirantes, Cæſarem obſecratum venêre, ut Papam eâ de re interpellaret atque urgeret. Denique Hiſpani directè ac obliquè novo Papæ ad promiſſam Reformationem proſequendam calcaria in Concilio addere minimè prætermiſerunt. Idem *Tom. IV. pag.* 1503. His ſtimulis agitatus Pontifex die 21. Martii ejusdem anni in Seſſione generali XLIII. quædam de reformatione Eccleſiæ ſtatuta promulgavit, edita *eod. Tom. IV. pag.* 1533. *ſeqq.*, ſed penitus inſufficientia.

Poſt hæc die 22. Aprilis Seſſione XLV. & ultimâ non ſine turbine Concilium ſolvit Pontifex. „ Interim „ ardentiſſimè optabat & ſperabat Cæſar *Reformationem* „ prout nuper convenerat, per novum Papam *in Capite & Curia Romana* primùm perfici, deinde per eundem Nationumque deputatos reformationem quoque „ *Eccleſiaſtici Corporis Clerive inferioris*, dignè inſtitui „ atque abſolvi. Verumtamen ſpe ſuâ fruſtratus Cæſar „ optimus. Ex quo enim quomodocunque de Reformatione Curiæ Romanæ per Martinum erat actum, „ ùt ex ſuperioribus liquet, reliquum à Cæſare quæſitum negotium ſubito abruptum. Conſtantiâ namque „ abire inſtituit Martinus, *brevemque*, ne qua retineretur „ datâ morâ, *itineris ſui terminum*, proximum diem lunæ „ fixit, eumque publicè omnibus innoteſcere voluit. „ Quo cognito Cæſar non parum commotus, cum Papa *de differendo abitu* egit . . . . . Verum diſſuaſit „ rem Martino Cardinalis quispiam. Quem & audivit

„ Papa,

„ Papa, etsi antea Cardinali fuisset infensus. Sententia „ igitur stetit. " Ita ex Windekio, universæ hujus rei teste, in Historia Sigismundi MSta Hermannus von der Hardt *l. c. pag.* 1580. Add. Lenfant. *Hist. du Concile de Constance Tom. II. pag.* 231. 233. 254. Sic nec MARTINUS V. nec (uti mox videbimus) ejus successor EUGENIUS IV. probrosum nomen osorum justæ reformationis, quo se coram omnibus populis in pluribus Universalibus Conventibus onerabant, nequidquam veriti, satis comprobârunt; Romanam Curiam nunquam majorem monstrare zelum, quàm dum de impedienda reformatione agitur. Eâ occasione rectè dixit Ill. Bossuetus in Defensione Declar. Cleri Gall. Lib. IX. cap. 18. *Elusa reformatio non probat Synodi authoritatem infirmam, sed hominum animos fuisse omninò perversos.*

Porro inter Sessionem XLII. & XLIII., octavo scilicet Kal. Martii ejusd. anni 1418., MARTINUS V. edidit Bullam adversùs sectatores Wiclefi & Hussi, in qua mandat, ut qui de his hæresibus suspectus est, interrogetur & juret, *se credere quod quodlibet Concilium generale, & quod SACRUM CONCILIUM CONSTANTIENSE, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRAESENTANS, approbavit & approbat . . . . , & quod condemnavit & condemnet quod idem sacrum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam repræsentans, condemnat esse FIDEI VEL BONIS MORIBUS contrarium*, apud von der Hardt Tom. IV. pag. 1527. Unde rectè concludit Jesuita Berthier Hist. de l'Eglise Gallicane Tom. XVI. pag. 126. decreta Constantiensis Concilii à Martino Papa in eadem ipsa synodo *Generatim* probari & laudari, non solùm in materia *Fidei*, sed *Morum* etiam, tanquam emanata à Corpore *Universalem Ecclesiam repræsentante.*

4.) Postquam *CONCILII BASILEENSIS* Sessione II. die 15. Febr. an. 1534 decretum declaratumque fuisset, *Sacram Basileensem Synodum, sacris Constantiensi & Senensi*

nensi Conciliis generalibus decernentibus, & auctoritate Apostolicâ interveniente, fuisse debitè legitimeque ac ritè initiatam: per ipsam verò Concilii formam, perque agendi modum & ordinem Patres demonstrarent, seriò se acturos esse quod agere jussi erant, scilicet *Reformationem in Capite & in membris*, EUGENIUS IV. medicos hos corrupti Ecclesiæ Statûs metuens, bis dissolvere Concilium tentavit. Hoc statim moliri cœpit sub specie *Translationis*, quam favore Græcorum se Occidentalibus conjungere volentium, se post annum & dimidium Bononiæ suscepturum prætendebat: „Quasi statim Basileæ non posset tot exoptata votis reformatio fieri, ac tum, si res posceret, nova Synodus revocari Bononiam," inquit Bossuetus in *Defensione Declarationis Cleri Gallicani Lib. X. cap.* 1. addens: „Sed Eugenio Græcis quoquo modo opus erat, ut consiliis suis aliquem colorem obtenderet." Prosequitur tum Illustrissimus: „Grave visum est Patribus reformationem elisam toties, & in longum ire spem Orbis, Synodumque Basileensem, duorum generalium Conciliorum, duorum Pontificum, ipsiusque adeo Eugenii IV. auctoritate, tantâ solemnitate, tantâ Orbis Christiani exspectatione inchoatam, in ipsis initiis ab ipso Eugenio repente dissolvi.

Itaque Patres hisce machinationibus constantissimè obsistebant, atque per Constantiensia non modò decreta, verum etiam aliis rationibus ostendebant Concilium Pontifice superius esse. Ediderunt ergo Sess. III. decretum adversus attentatam dissolutionem seu translationem, quam irritam declarant. Pridem etenim (ùt *l. cit.* observat Bossuetus) plerique suspicabantur, MARTINUM V. & EUGENIUM IV. abhorrere à Conciliis celebrandis, ac Reformationis opus cunctanter & dissimulanter aggressos; quare Patres ægrè ad Concilia veniebant, quæ Pontificibus invisa, ac statim re infectâ

 solvenda

ſolvenda eſſe crederent: Ipſe certè Eugenius Juliano Cardinali, ſuo ad Baſileenſe Concilium Legato, ſuccenſebat, quòd res Concilii citiùs optato proceſſiſſent. Cùm verò ſolvendi Concilii miſſa eſt facultas, Julianus pro eo ac debuit ad Pontificem ſcripſit: In Concilio Orbis Chriſtiani ſpem eſſe unicam, nec ſe facilè potuiſſe adduci, ut crederet tantam rem à Pontifice diſſimulanter aut negligenter actam, ſibi quidem decretum, non exercere diſſimulatoris officium, cùm de correctione Cleri nulla alia ſpes ſupereſſet.

Dum interim nequidquam impedientibus Romanorum moliminibus, per integras viginti Seſſiones Concilium in negotiis pertractandis ad ductum Synodi Conſtantienſis imperterritè procederet, adeo, ut Seſſione XXI. etiam *Annatæ* ſub pœnis in Jure adverſùs Simoniacos Statutis damnarentur (conveniebat enim, ùt eâ occaſione rectè monuit Concilii Præſes Cardinalis Julianus, à Synodo provideri, ut juxta Apoſtoli ſententiam Romani *à ſpecie mali abſtinerent*) atque hoc quidem eo tempore, quo Concilium vel ex eorum etiam, qui ei plurimùm adverſantur, ſententiâ, generale eſſet: miſit Eugenius ad Synodum peculiares Legatos, qui de aliquot Decretis, præſertim de Annatis (quód Romanis graviſſimum videbatur) quererentur; ſed perſtitit in ſententia Synodus.

Quare his aliisque commotus EUGENIUS, Legatos miſit toto orbe terrarum, ſuo ſacrique Collegii Cardinalium nomine de Synodo conqueſturos, cum Commonitorio ſeu ſecreto mandato, quod Odoricus Raynaldus in *Continuat. Annal. Baron. ad an.* 1436. expreſſit, cujus hæc, inter cætera, verba ſunt: *Utile præterea foret, ſi ii Nuntii Apoſtolici ſecum portarent ſub bulla aliquam Curiæ Reformationem, quam Regibus & Principibus præſentarent: Hoc enim baculo adverſarii noſtri ſemper nos invadunt & percutiunt, quia dicunt multa in Romana Curia fieri, quæ egent magnâ reparatione,*

paratione, nec illa tamen corriguntur per illam reformationem, etiamsi usquequaque plena non foret, modò esset aliqua, eorum ora obstruerentur, qui continuò lacerant & carpunt Romanæ Curiæ famam, nec haberent quid ultrà impingerent, redirentque tunc Reges & Principes meliùs ædificati, & proni magis ad condescendendum petitionibus Domini nostri Papæ & sacri Collegii; deterrerenturque qui auctoritatem Apostolicæ Sedis sub hoc prætextu persequuntur. En, quàm serius & sincerus Romanis fuerit ad reformationem animus. Apparuit ille deinde ampliùs in translata *FERRARIAM* & *FLORENTIAM* Synodo, in qua de Reformatione ne mussitârunt quidem. *Hæc, qui legent,* inquit magnus ille Meldensium Episcopus cit. Lib. X. cap. 6. *ne adversus sacrosanctam potestatem trahant, neque hominum peccata Sedi imputent: sed divina judicia contremiscant, totque reformationes impias, sequente sæculo ex inferis proditas, neglectæ Reformationis ultrices cogitent.*

Justissimâ hac crisi punctus Cardinalis Orsus *Tract. de Rom. Pontificis in Synodos Oecumenicas potestate Part. II. pag.* 398. voluit ejus odium in Patres Basileenses detorquere: „ Quandoquidem, inquit, Bos„ suetius Eugenium neglectæ reformationis arguit, mo„ netque nos divina judicia contremiscere, totque re„ formationes impias sequente sæculo ex inferis pro„ dituras, neglectæ reformationis ultrices cogitare; at„ que adeo optimo Pontifici imputat, quòd occasio„ nem nefariis hominibus dederit ad Ecclesiam refor„ mationis specie, quantum in ipsis erat, funditus ever„ tendam: alium ex eodem Commonitorio locum sub„ jiciam, quo tantorum malorum invidia in ipsos Ba„ sileenses facilè retorquetur. Inde enim, si verum „ fateri volumus, prima mali labes, quòd homines „ temerarii velut Ecclesiæ reformandæ studio, in sum„ mos Ecclesiæ Principes ora laxare, eorum mores &

 „ vitia

„ vitia carpere, legitimam poteſtatem contemnere, jugum excutere, & auctoritatem invadere auſi ſunt. Qua ſemel occupatâ non ad ædificandam & componendam Chriſtianam Rempublicam uſi ſunt, ſed ad eam temerè perturbandam, aut ſi fieri poſſet & funditus evertendam: *Hoc enim modo*, inquit Eugenius, *in Eccleſiam introductæ ſunt hæreſes, dum inferiores per contemtum quemdam aut de ſuperiorum vita & moribus judices eſſe volunt, aut eis leges, quod minimè poſſunt, imponere ſatagunt. . . . . Deſinant ergo Romanum Pontificem laceſſere; recognoſcant eum Ec leſiæ Caput; non recedant a doctrina Patrum, quæ ipſi omnes leges ſubjicit &c.* " Verùm ex jam dictis evidens eſt *a*) EUGENIUM imprimis ipſum, deinde ejus tam prædeceſſores, quos jam nominavimus, quàm ſucceſſores usque ad enatas Sæculo XVI. hæreſes omnem declinâſſe Curiæ Romanæ, populos dirè gravantis, reformationem, ùt ùt ardentiſſimè & cum minis deſideratam: *b*) Romano Pontifici ſuam usque ad ea tempora ſtetiſſe authoritatem, non quidem talem; quam in laudato Commonitorio prætendit Eugenius, eam ſcilicet, quæ *omnes ipſi leges ſubjiciat*, ſed quæ juxta hactenus tradita ſufficiat & apta ſit ad Eccleſiam tranquillè gubernandam, quæque multis ſæculis talis viſa fuit: *c*) A nemine rerum à quinque aut ſex ſæculis geſtarum gnaro dici poſſe, quòd *poſtulata* à Nationibus Reformatio, & in Conciliis toties propoſita, potuerit unquam dare anſam ſchismati, aut defectioni à vera Eccleſia, ſed quòd eam effectivè dederit conſtanter in- & extra Concilium *negata* Romanæ Curiæ reformatio, & tot gravaminum ſublatio, quam illa ne hodie quidem pro digno ſuſcipit, minùs perficit. *d*) Pax & ſecuritas, quam ſine reformatione prætendebat Eugenius, erat injuſta. Pax & reformatio, quam volebant Patres Baſileenſes, erat æqua & Canonica. Pax & libertas, quam deinde Reformatores Sæculi XVI. quæſierunt.

runt, erat impia; ſed in rebellione rarò aut nunquam ſtatur intra fines recti.

5.) De impedita à Romanis etiam poſt Baſileenſe Concilium Reformatione plura legi poſſunt in Hermanni von der Hardt Commentatiuncula *de Emendationis Eccleſiaſticæ, à Gerſono deſideratæ, publicis olim fatis in Germania ſub Sigismundo, Alberto, Friderico III. & Maximiliano Imperatoribus*, quæ proſtat Actorum Concil. Conſtant. Tom. I. Part. II. à pag. 143. ad 243. Interim tanta ab omnibus reformandæ Eccleſiæ, præſertim Romanæ, neceſſitas agnita fuit, ut ALEXANDRO VI., monſtro Pontificis, an. 1505. defuncto, congregati in Conclavi pro eligendo ſucceſſore Cardinales jurejurando ſe ſe obligaverint ad reformandam per eum, qui Pontifex eligendus eſſet, Eccleſiam in Generali Concilio, poſt biennium celebrando. Addita fuit juratæ huic promiſſioni ſtipulatio de ſimili Concilio ſingulis trienniis renovando, usquedum plenaria Eccleſiæ emendatio ſubſecuta eſſet. Verùm tam ab electo novo Pontifice JULIO II. quàm ejus ſucceſſore LEONE X. minimè impletum fuit ſolemne hoc promiſſum Deo factum. Hanc Reformationis neceſſitatem, & enatam ex ejus neglectu Eccleſiæ ruinam, Romani tam parum ignorabant, ut in Conſilio de emendanda Eccleſia, quod anno 1536. PAULUS III. à delectis Cardinalibus & Prælatis rogaverat, hi Pontifici apertè dicerent: *abuſibus illis, graviſſimis videlicet morbis, quibus jam pridem Eccleſia Dei laborat, ET PRÆSERTIM HÆC ROMANA CURIA, effectum prope eſt, ut paulatim ac ſenſim ingraveſcentibus peſtiferis his morbis, eam in magnam hanc ruinam traxerit, quam videmus.* Et paulo pòſt: *Eccleſiæ abuſus & graviſſimi morbi, quibus nunc conſpicimus eam ad deſperationem ferè ſalutis laboráſſe, vel manáſſe earum rerum famam ad infideles usque, qui ob hanc præcipuè cauſam Chriſtanam religionem derident, adeo, ut per nos nomen Chriſti blasphemetur inter gentes.* His adde verba HA-

DRIANI VI. quæ §. *præced. n.* 8. retulimus. Verùm etiam hæc faluberrima monita & confilia, à domefticis iisque fidiffimis Conciliariis profecta ne tum quidem, cùm hærefes jam latè graffarentur, audita funt, fed plerisque in Senatu Cardinalium Reformationem illam improbantibus, ea ad commodius tempus remiffa eft.

6.) Ab hoc tempore prudenter poterat caufa Religionis pro defperata haberi. Fuerant jam à longo tempore omnium ora ad petendam Reformationem aperta, tantaque hujus vifa neceffitas, ut quàm plurimi difpofiti effent ad eam, qualifcunque demum foret, etiam fine examine amplectendam. Ad hæc acceffit communis, pluribus jam fæculis perdurans, ignorantia rerum facrarum in Clero & populo. His in tenebris, & Cleri corruptione, populis gravi, prætenfis Reformatoribus haud difficilè fuit pronas ubique aures invenire. Fuere quidem ad fiftendum mali impetum media quædam adhibita, fed tarda & finiftra: *Siniftra* imprimis, quia exceffui reformationis opponebantur non tolerendæ nimietates; *Tarda*: quia dilata per viginti & octo annos adunatio Concilii Tridentini (in cujus prompta convocatione unicum effe potuiffet, ficut olim in Concilio Nicæno fuit, mali remedium) dedit Reformatoribus tempus & fpatium perverfas fuas doctrinas diffeminandi & implantandi. Zelus Imperatoris, Principum & Epifcoporum, Concilium totis viribus flagitantium, vix fuperabilem refiftentiam inveniebat ex parte Romanorum, fuam in Synodo reformationem metuentium; hanc malebant declinare, quàm adverfùs hærefes uti remedio, quod caufæ quotidie magis vulneratæ feriùs applicatum, tandem minùs utile futurum, prævideri poterat. Debuiffet Romana Curia ex avifamentis Conciliorum Conftantienfis & Bafileenfis fibi juftas cautelas ac regulas pro propria emendatione & falute fumere; verùm ftudebant ex contrario ipfimet Pontifices reprimere vocem magnorum virorum, fpiritu Ecclefiæ animatorum. Has

circumftantias

circumſtantias in ſuum commodum derivârunt infauſti Reformatores, corruptionem *Romanæ Curiæ*, jam ferè omninò profanæ, cum ipſa *Sancta Sede*, & particularem *Eccleſiam Romanam* cum *Eccleſia Univerſali* commiſcentes aut confundentes.

7.) Quem hactenus Curia in omnibus occaſionibus manifeſtavit genium *propriæ* reformationis oſorem, eum illa non minùs in *TRIDENTINA SYNODO* ſuſtinuit. De hoc imprimis teſtatur Epiſtola Franciſci Vargas, Caroli V. Imp. pro regno Hiſpaniæ ad Concilium legati, ſcripta ad Epiſcopum Atrebatenſem Antonium Granvellanum, Cæſaris Adminiſtrum, 26. Novembris an. 1551. quæ erat altera poſt habitam Seſſionem XIV. dies, *dans les Lettres & Memoires de Vargas pag.* 207. In ea hæc „ inter reliqua: „ Le Légat eſt toujours le même c'eſt „ un homme qui a perdu toute honte. Comme il „ s'apperçoit que nous ſommes timides, il tâche de nous „ épouvanter, en parlant avec beaucoup de hauteur & „ de fierté. Il traite les Evêques comme des eſclaves. „ Pour ſe tirer de tout comme il veut, il menace de s'en „ aller. Le reſte ira de même à l'avenir, & la con- „ cluſion du Concile ſera telle que je l'ay toujours dit, „ à moins que Dieu ne faſſe un miracle pour l'empê- „ cher. Il eſt inutile que ſa Majeſté ſe fatigue davan- „ tage à ſolliciter le Pape & ſes Miniſtres. C'eſt vou- „ loir ſe faire entendre à des ſourds, & entreprendre „ d'amollir les pierres les plus dures. Tout l'avantage „ qu'on a tiré du Legat depuis les dernieres dépêches de „ ſa Majeſté, c'eſt qu'il eſt devenu encore plus intraitable. „ Le voila ſorti de cette (quatorziéme) Seſſion avec „ une reformation honteuſe, qui ne ſervira qu'à nous „ rendre la fable & l'objet des railleries du monde. Les „ hérétiques en feront plus hardis à parler & à faire „ des pasquinades.

„ Je ne puis vous exprimer la douleur que cette „ conduite me cauſe. Elle deshonore Dieu, & elle

„ nuit

„ nuit à la reputation de l'Empereur. Les Evêques en „ sont fort choqués. Plusieurs croyent blesser leur „ conscience, en gardant ainsi le silence, & en laissant „ passer tout. Ils ont de la peine à se résoudre à re- „ ster ici plus longtems, & on ne les a retenu que par „ les plus vives sollicitations. Je crois que désormais „ les instances & les prieres ne seront pas capables de „ de les arreter, à moins que le Légat ne change de con- „ duite . . . . J'insiste sur la nécessité des „ Synodes Provinciaux, parce que l'expérience nous „ apprend, qu'il en est des Conciles Généraux, com- „ me des anciens jeux séculaires. On les tient de sié- „ cle en siécle; encore est-on quelquefois plus de cent „ ans sans en voir un. Et quand cela arrive, on les „ tient, comme nous voyons maintenant. Le notre „ servira du moins à détromper le monde. On con- „ noîtra que les artifices des Papes & les grands ob- „ stacles qu'on trouve de leur part, empêchent que „ ce ne soit un moyen propre pour reformer l'Eglise. „ Ils ne pensent qu'à se rendre maîtres du Concile, „ & à en tirer de nouveaux avantages. Ils tiennent „ les Synodes Généraux sous le joug, & dans une en- „ tiere dépendance de leurs volontés. Ils font aussi „ ensorte qu'on ne puisse rétablir les Conciles Pro- „ vinciaux, que comme il leur plaira, & à condition „ qu'ils y auront des Présidens de leur part. C'est „ par-la que la Cour de Rome tiendra tout le corps „ de l'Eglise tellement assujetti, qu'aucun particulier „ n'osa souffler. On ne corrigera jamais les abus, & „ personne n'entreprendra de le proposer.

„ Telle étoit la prétention du Pape d'aujourd'hui „ lors qu'il étoit Légat au Concile. S'il avoit pressé „ l'abolition des Synodes Provinciaux, comme il avoit „ déja commencé d'en parler, il en seroit enfin venu „ à bout. Il avoit déja gagné des Prélats. Un d'en- „ tre eux eut la hardiesse de dire dans une Congré-

„ gation

„ gation générale, que les anciens Conciles de Tole-
„ de s'étoient soulevés contre le Siége Apostolique, &
„ d'ajouter d'autres choses ridicules. Plusieurs furent
„ scandalisés de ce qu'on osoit parler ainsi d'un grand
„ nombre de Conciles célébres, qui on été si utiles
„ à l'Eglise de Dieu. On nous écrit, que l'Evêque
„ de Fano, qui tint ce discours, sera fait Cardinal à
„ la premiere promotion. On vit bien qu'il faisoit
„ grand plaisir aux Légats. Je vous prie, Monseig-
„ neur, de réprésenter tout ceci à l'Empereur . . . .

„ Je reviens à ce que j'ai déja dit. Nous nous don-
„ nous beaucoup de peine inutilement. Quand il sera
„ question de régler une chose à laquelle le Pape & la
„ Cour de Rome seront intéressés, nous ne gagnerons
„ jamais rien: Et ce sera un grand miracle, si nous
„ n'y perdons pas beaucoup &c. " Plura in hanc rem ex ejusdem Francisci Vargas scriptis attulimus §. 12. Adde etiam *cap. VII.* §. 2. *n.* 3. Cum quibus conferri quoque poterit Fleury *Continuation de l'Histoire Ecclesiastique Tom. XXX, Lib.* 147. *n.* 85. 86. *&* 87. Ubi memorantur abusus & gravamina hac occasione ab Hispanis proposita, sed obsistente identidem Romana politicâ in effectu non sublata: scilicet reservationes beneficiorum, pluralitas eorundem, maximè si sint cum cura; commendæ, uniones ad vitam, exspectativæ, coadjutoriæ, resignationes in favorem, aliaque artificia ad fovendam in beneficiis successionem; exemptiones à jurisdictione Ordinariorum; Judices conservatores &c. Oratoris Hispani fides (quantùm ad declinationem justæ reformationis, de qua hìc agimus) eò minùs suspecta esse potest, quòd ab Actis Concilii & ejus Historiâ nullatenus sit aliena ejus narratio, ne illâ quidem, quam ad gustum Curiæ edidit Pallavicinus. Hunc vide *Lib. XVIII. cap.* 7. *&* 13. Add. *Lib. XVI. cap.* 11. Item *Lib. XXI. cap.* 8. Ad hunc posteriorem locum pertinet, quod post ipsum Pallavicinum aliósque refert

Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VIII. pag. 655. n. 5.* „ Circa morum emendationem plura in hac Sessione (XXIII.) optata sunt quàm conclusa. De aulæ Romanæ reformatione *plurimi è Patribus* libertè sententiam dixere; & inter alios *Nicolaus Psaulmeus* Benedictinus: Episcopus Virdunensis, cùm libertate Episcopali differeret, *Sebastianus Vanzius* Urbevetanus Antistes, ad proximos sibi conversus, imprudenter dixit: *Nimium cantat is Gallus.* Quo audito, *Petrus Danesius* Episcopus Vabrensis appositè respondit: *Utinam ad hujus Galli cantum excitaretur Petrus & fleret amarè!* " Puncta Reformationis ab Imperatore, sine fructu, in hoc Concilio proposita vid. in Martene *Collect. ampliss. Tom. VIII. pag.* 1425. In his capitibus, Germanicæ nationis nomine prolatis, primum erat: *Orandum summum Pontificem, ut se ipsum & Romanam Curiam reformare benignè patiatur* ..... Tertium: *Providendum ne fiant ampliùs dispensationes scandalosæ.* Quartum: *Revocandas omnes exemptiones contra Jura Communia passim concessas, monasteriaque omnia sub ejus Episcopi potestate constituenda, sub cujus sunt diœcesi.* Quintum: *Tollendam prorsus pluralitatem beneficiorum* ...... Sextum: *Episcopos omnino ad residentiam cogendos, nisi in extrema Ecclesiæ necessitate* ..... Nonum: *Fortassis expedire humanarum sanctionum multitudinem non nihil contrahere, superfluis resectis; & Prælatos suas constitutiones æquare obligationibus Juris Divini* ... Ultimò *reverendissimos Patres Concilio præsidentes dare operam debere, ne quæstiones, quæ offendiculosas parere possint contentiones, ùt fuit hæc: An residentia sit de Jure Divino, nec ne, aut similes proponantur; aut quando id vitari non possit, non patiantur saltem offendi in bilem, nec afferri in fabulam adversariorum.*

Ut plura alia in hanc rem prætermittam: eorum, quibus Acta hujus Concilii peregrina non sunt, neminem

nem fugit, Archiepiſcopos Granatenſem & Bragenſem, Epiſcoporum Pariſienſem aliosque dolore tantùm non confectos fuiſſe ab inſuperabili Romanæ Curiæ adverùs ſaluberrimam Reformationem oppoſitione. Ceſſêre quidem tandem illi, ſed unicè ad impediendam Concilii disjunctionem. Non valentes condignum obtinere, maluêre Patres modico bono contenti diſcedere in pace, quàm relinquere Eccleſiam ſchismatis periculo expoſitam. His omnibus non incongruè applicabuntur quæ ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum ſcripſit S. Leo M. Epiſt. 53. (hodie 80) Cap. 3. *Nimis ergo hæc improba, nimis ſunt prâva, quæ ſacratiſſimis Canonibus inveniuntur eſſe contraria: in totius Eccleſiæ perturbationem ſuperba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Synodali Concilio, ut fratres in negotio fidei convocatos, & definitione ejus cauſæ, quæ erat curanda, perfunctos, ad conſentiendum ſibi aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret ...... Nec poteſt de eorum contradictione dubitari, de quibus in epiſtola tua etiam ipſe conquereris, quòd conatibus tuis voluerint obviare.*

8.) Aeque mirandum ac dolendum, quòd Romana Curia non ſenſerit infelices ſequelas ſuæ oppoſitionis adverſùs ſaluberrimas Diſciplinæ regulas, quas in Eccleſiam introducere Concilia *CONSTANTIENSE* & *BASILEENSE* tanto ſtudio laborârunt. Quod pondus reddendarum rationum ab iis, qui tot labores & tam pia ſtudia, à *tribus* Generalibus Synodis pro Reformationis opere & ad *componendam Eccleſiam* ſuſcepta, tantâ conſtantiâ enervârunt, atque ità malum corruptæ Diſciplinæ per ſæcula & ad hunc usque diem tranſmiſerunt! Eadem Curia, ex præconceptis infundatis principiis, renuit ſe ſubmittere duabus prioribus, in id intentis, ut illam Sacris Canonibus, & per naturale conſequens Eccleſiam inſtituto Chriſti conformem redderent. Illa excuſſo legitimo Eccleſiæ & Conciliorum

ſuprematu audentior, poſtremam univerſalem Synodum, *TRIDENTINAM* ſcilicet, ſibi ipſi ſubjugare tentavit. Demum eò res ſuas perduxit, ut Generalium Conciliorum, deinceps habendorum, nec rem nec nomen ſuſtinere valeat. Quæ ex priori attentato poſt memorata bina Concilia Sæculi XV. enata ſint damna, docuit experientia: quæ ex altero (per quod malum Diſciplinæ quaſi obfirmatum eſt) cum tempore evenient, ad divinæ providentiæ arcana pertinet.

9.) Concludimus hunc §phum obſervatione Didaci Payva Luſitani, qui erat unus ex Concilii Tridentini Theologis. Is in Defenſione Tridentinæ fidei. Lib. I. de Conciliorum Generalium auctoritate: *Concilia*, inquit, *in dogmatibus Fidei non poſſunt errare: circa leges ad Eccleſiam componendam latas poſſunt errare & non ſemper ſalubriora ſtatuunt.* Ne verò cui inſignis hujus Theologi fides ſuſpecta habeatur, adjungimus de illo judicium Card. Pallavicini *Hiſt. Concil. Trid. Lib. XXIV. cap.* 10. *n.* 17. ubi „ Hiſpano, inquit, Luſitanum aſſo„ ciabo, nec minùs doctum, nec minoris auctoritatis. „ Didacus Payva Regis Sebaſtiani Theologus, ob ſuo„ rum Operum præſtantiam à nobis variis in locis com„ mendatus, in Libro de Generalium Conciliorum au„ ctoritate, hæc habet &c. “ Atque hæc una ex primariis cauſis eſt, ob quas Generalium Conciliorum placita in materia Diſciplinari particulares Eccleſias ſine receptione non obligant; uti demonſtravimus *cap. V.* §. 2.

§. XVI.

Quæ de jure Generalium Conciliorum hoc Capite tradita ſunt, ea firmantur & illuſtrantur authoritate Cardinalis Juliani, Pontificii ad Baſileenſe Concilium Legati ac Præſidis.

Dum Patres Concilii Baſileenſis EUGENIUM IV. ad ſe univerſali Synodo jungendum premerent; proinde ipſe bullâ Calendis

Calendis Augusti an. 1433. datâ, demum post Sessionem XIV. Synodicè declarâsset ac decrevisset, *præfatum generale Concilium à tempore inchoationis suæ continuatum fuisse & esse, prosecutionem semper habuisse & continuari, prosecutionemque habere debere, perinde acsi nulla commutatio, translatio seu dissolutio facta fuisset*: advenit quinto Idus Octobris Basileæ Sigismundus Imperator. Eo præsente, præsentibus itidem iis, qui nuper advenerant, Apostolicæ Sedis Legatis, Bartholomæo Archiepiscopo Spalatensi, Cristophoro Cerviensi Episcopo, & Nicolao Abbate B. Mariæ in Moniacis; Cardinalis Julianus, Concilii nomine Pontificis Præses, coram tota Synodo die 16. ejusdem mensis & anni elegantem ac prolixam orationem habuit, in qua ex sententia congregati universi nominis Christiani methodo simplici & invictâ probat, Concilium legitimè congregatum potestatem immediatè habere à Christo; cujus decretis omnes, ne excluso quidem summo Pontifice, teneantur obedire; neque illud à Papa dissolvi posse. Quamvis autem, ait, Conciliorum Decreta tantæ sint authoritatis, ut cuivis Christiano debeant pro ratione sufficere; attamen, qui juxta S. Petri doctrinam parati esse debemus omni poscenti reddere rationem de ea, quæ in nobis est, fide: ipse velit ex multis clariora quædam dicere, ut murmurantibus contra Concilium porro non sit obloquendi locus. De his postquam solidè Julianus disseruisset, jam nominatus Spalatensis Archiep. omnia, quæ ab illo dicta fuerant, paucis repetens, contestatusque imprimis, *sibi in mandatis datum fuisse, ne de authoritate Papæ disputaret*, in gratiam Eugenii tantùm locutus est; ad cujus dicta replicavit Julianus, & Spalatensis vicissim duplicavit. Has publicas hinc inde disceptationes, ac momentosas actiones, è duobus manuscriptis, uno Aquicinctensi, altero regii Collegii Navarræ, edidêre Martene & Durand *Collect. ampliss. Tom. VIII. à pag.* 643. E quibus juvat hic in confirmationem præcedentium decerpere potiora à Card. Juliano pro præcipuâ dignitate Concilii, & ad sustinenda ejus jura, in Synodo allegata. Rubrica Aquicincten-

cinctensis MS. hæc est: *Disputatio facta inter Dominos Cardinalem S. Angeli Præsidentem Concilii Basileensis, & Archiepiscopum Spalatensem Oratorem Domini Eugenii Papæ.* In Codice autem Navarræ talis legitur inscriptio: *Disputatio habita per Dominum Legatum cum Ambasciatoribus Papæ super dissolutione, an valueri &c. reportata per Magistrum Stephanum de Novaria MCCCCXXXIII. die decima sexta mensis Octobris.*

Porro Synodalia Juliani afferta sunt sequentia: *a*) „ Cùm „ Generale Concilium sit adunatio totius Ecclesiæ, facta in „ virtute & authoritate Spiritûs sancti; sequitur, ibi in re„ præsentatione esse Ecclesiam ubi est Concilium;" per consequens Concilium esse ejusdem authoritatis, cujus est Ecclesia, quæ suam immediatè à Deo obtinet potestatem. *b*) „ Claves in persona Petri Ecclesiæ datæ sunt: neque enim „ Ecclesia propter Papam, sed Papa est propter Ecclesiam; „ & non dicitur. *Credo in Papam*, sed *in Sanctam Eccle„ siam Catholicam*. Proinde quidquid Papa tanquam mini„ steriale Caput Ecclesiæ, & ejus jure ac nomine potest, „ hoc multò magis illa, in Spiritu sancto congregata, va„ lebit per se ipsam." Ita profectò: Ecclesia est *CHRISTI* Sponsa, quis autem ferat, Ministrum seu Vicarium *Sponsum* dici, & toto jure Sponsi omnibusque ejus prærogativis ita gaudere, ut non nisi ab eodem Vicario; & per eum, omne jus omnisque potestas Sponsi fluat in Ecclesiam Sponsam, & hanc repræsentans Universale Concilium? Hoc certè repugnat Concilio Constantiensi, quod potestatem Synodi Generalis immediatè à Deo esse declarat. *c*) „ Asseverant SS. Patres, Decreta Generalium Conciliorum, „ tanquam ab universali Ecclesia condita, & à Spiritu san„ cto dictata, sicut sancta quatuor Evangelia veneranda ser„ vandaque esse. Addit divus Augustinus, se nec Evan„ geliis credere, nisi eum ad hoc moveret Ecclesiæ, proin„ de & Universalium Conciliorum authoritas." Hoc quidem etiam agnoscunt qui à nobis dissentiunt, non ignorantes, talia de constitutionibus, quæ à solis Rom. Pontifici-

bus

bus emanant, non tradi; ſed nullum volunt agnoſcere Concilium pro *Generali*, niſi cui Papa præſideat; his ex mente Card. Juliani ſatisfaciemus infrà *num.* 5. *&* 11. *d*) „Concilium Generale ſuperius eſt Pontifice, habens conformiter decreto Concilii Conſtantienſis jus reformandi Eccleſiam in Capite & membris." Hoc jus Conciliorum agnoſcit & declarat Conſtantienſe, non tantum *in & pro caſu ſchismatis*, ſed *generatim*, etiam *indubio Papâ exiſtente* atque ab omnibus agnito; uti pluribus explanabimus *num.* 6. *e*) „Hanc poteſtatem Concilia effectivè exercuerunt: & „imprimis quidem Romanum an. 963. deponendo Papam „JOANNEM XII." Hujus depoſitionis hiſtoriam præter Luitprandum referunt Continuator Reginonis, Adamus Bremenſis, Sigebertus, & alii bene multi, relati à Pfeffingero in *Vitriario illuſtrato Tom. I. pag.* 316. quorum nullus eſt, qui factum Concilii improbet, aut depoſitionem Joannis iniquam & illicitam eſſe, ſcribat; omnes econtra uno ore Joannem Expapam, & Leonem ei ſuffectum legitimum Pontificem appellant. Primus omnium Baronius Joannis patrocinium ſuſcepiſſe videtur, Synodum illam Romanam *Conciliabulum* vocitans. Sed hanc vindicavit Launojus *Lib. IV. Epiſt.* 1. Nobis in præſentiarum ſufficit, Sæculo X. & deinceps communiter in Eccleſia creditum fuiſſe, Romanos Pontifices propter impia facta & ſcandaloſam vitam à Conciliis deponi poſſe. Hoc ſanè creditum fuit INNOCENTIO III. cum ad Philippum Auguſtum, ab Ingeburge conjuge ſeparari cupientem, Epiſt. 106. Lib. XV. ſcriberet: *Si ſuper hoc absque Generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offenſam & mundanam infamiam, forſan Ordinis & Officii nobis periculum imminere &c.* Illis, qui inſtitutâ inter Reges & Romanos Pontifices comparatione, ſacris profana immiſcent, & ita conantur efficere, ut Romani Pontifices Eccleſiæ & Generalibus Conciliis ſubjecti non ſint, etiamſi Sedis Apoſtolicæ traditio repugnet, ſatisfacit Launoius *Lib. IV. Epiſt.* 2. Cum quibus confer noſtra *cap. I.* §. 8. *n.* 6. *f*) „Eandem po-

„teſtatem

„ testatem & jus exercuit Constantiense Concilium in Joan-„ nem XXIII., qui erat verus Papa, " authoritate generalis Concilii Pisani legitimè electus, à quo Constantiensis Synodus convocata fuerat; in qua ab iisdem Patribus, qui eum pro solo, vero, summo Pontifice agnoverunt, depositus est. Quinimo ipse Joannes & qui post eum electus fuit Martinus V. hoc Concilium pro generali habuerunt, & quæ ab ipso fuerant, etiam tempore unius obedientiæ, circa depositionem ejusdem Joannis XXIII. decreta, approbârunt. Fatentur Romani, Pontificem hæreticum deponi posse; imò asserunt, eum ex causa hæreseos *ipso jure* suâ dignitate excidisse. Verùm imprimis non solùm lupus reputatur ille, qui talis est ex vitio fidei, sed etiam qui ex morum incorrigibilitate. Vide textum quoad reliqua valde singularem, ne dicam absurdum, in *Can. VI. Dist. XL.* Deinde si hæreseos crimen *ipso jure* privationis pœnam inducit, erit hoc indubiè ex Jure Ecclesiastico humano: textum enim ad id evincendum in S. Scriptura non habemus; & Petrus etiam abnegato Christo adhuc remansit Apostolus. Si autem sic Lege Ecclesiasticâ humana statutum est, sequitur, eandem Legem, & Ecclesiam seu universalem Synodum, per quam illa lex lata fuit, superiorem esse Pontifice. Nec quantùm ad hoc, refert, an ipso Jure per Concilium dictato, an Concilii sententià Papa perstringatur. g) „ Decla-„ rat insuper (sic pergit Julianus) eadem S. Synodus *pro* „ *hæretico* habendum, qui diceret, Concilium non posse „ omnia facere *in his*, quæ pertinent *ad generalem refor-„ mationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris.* " Hac occasione adversùs Schelestratum, asserentem in nonnullis manuscriptis hujus Concilii & actorum ejus non inveniri verba: *Ad reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*, & inde concludentem, quasi à certis Concilii Basileensis deputatis anno 1442. ea verba adjecta, atque ita sensus Decretorum Constantiensium vitiatus esset: adversùs inquam hoc commentum venit observandum, qualiter Julianus hac suâ actione, proinde anno 1433. coram Imperatore, Legatis

gatis Pontificiis & Patribus Basileensibus ex Sess. IV. Constantiensis Concilii prælegerit, „ *Decretis Generalis Concilii quemlibet, ETIAMSI PAPALIS DIGNITATIS EXISTAT, teneri obedire in his quæ pertinent ad extirpationem hæresum, morum reformationem IN CAPITE & in membris.* " Eadem verba jamtum inserta fuerant Epistolæ, quam die 3. Septembris 1432. Basileensis Synodus ad Papam Eugenium exaraverat, apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 1326. Causam autem, ob quam in quibusdam manuscriptis hujus Concilii Sess. IV. inveniantur dicta verba *Reformationis in Capite & in membris*, in aliis non, ritè aperuit Jesuita Berthier *in Historia Ecclesiæ Gallic. Tom. XV. pag.* 488. *h*) „ Idem, firmat Bulla MARTINI V. de 22. „ Febr. an. 1418. " in qua Pontifex suspectos de hæresi jubet interrogari, *Utrùm credant, quòd quodlibet Concilium generale, ET ETIAM CONSTANTIENSE, universam Ecclesiam repræsentet &c.* Add. inf. num. 4. Porro *i*) „ Unum „ Concilium generale potest indicere aliud sequens, præfinito tempore celebrandum; & tunc non desideratur ad „ hoc alia auctoritas aut nova indictio Papæ vel cujuscunque alterius. " Hoc notoriè fecit Concilium Constantiense &c. *k*) „ Universale Concilium, ritè cœptum, „ à Papa dissolvi, aut invitis Patribus aliò transferri non „ potest. Quomodo enim, inquit, Concilium Papæ aliquid præciperet, si huic daretur facultas illud destruendi; Et quare, si Pontifex vellet Ecclesiam congregatam „ dissolvere, non posset hæc sua jura tueri se seque defendere? " Talem dissolutionem Basileensis Synodi sub specie translationis attentavit Eugenius. De ejus duplicitate sic queritur Julianus: „ Potéstne dici commutatio, seu „ translatio, cùm ipse terminum prorogaverit *per annum* „ *cum dimidio*? " Alibi: „ Dicite, ait, precor, post Concilium Constantiense, quid fecit Concilium Senense? Quid „ istud Basileense? Certè nihil adhuc: *propter dissolutionem*. „ Si in viridi & in decretis ita novis existentibus, prout „ sunt, Papa hoc facit, quid faciet hinc ad centum annos,

 si

„ si Concilium cederet, & Papa obtineret? Nihil adhuc „ dicere possemus, nisi quòd actum esset de Christiana Religione; & Principes, qui nunc favent Papæ, essent causa, quòd Papæ essent in futuro pessimi, & nullus esset, „ qui auderet eis dicere quicquam. *l*) Supponere aut prætendere, quòd ii, qui nomine Papæ Concilio præsident, „ omnimodam in illud potestatem habeant, repugnat fidei, „ æquitati & honestati. *m*) Fuerunt subinde Generalia Concilia legitimè celebrata absque Romano Pontifice. " Horum quædam exempla *num.* 11. recensebimus. *n*) „ Dum „ Papa se à Concilio separat, eive contrariatur, potest Synodus illo absente aut invito procedere; " nec enim Pontifex Concilium ita in sua habet potestate, ut ab eo recedens illud concludat, aut reddat deinceps irritum; utì *eod. num.* 11. probabimus. Convocatio & Præsidium Synodale ad Pontificem pertinent tanquam res *officii*, non meri *arbitrii*, unde si officio suo desit, non deerunt alii qui illud suppleant; parum enim interest, nullum aut inutilem habere Præsulem. *Cap.* 2. §. 1. *X. de Translat. Epis. o*) Si eâ occasione schisma oriatur in Ecclesia, erit illud & tenebit se à parte Papæ, non Concilii. „ Sed nec eo casu reputabitur esse quæstio tam de „ Patrum aut Synodi commodis juribùsve, quàm de jure „ Universalis Ecclesiæ ex una, & Romani Pontificis ex altera parte. Ita in Basileensi Concilio agitur adversùs Eugenium de auctoritate Ecclesiæ, & de exequendis Conciliorum, maximè Constantiensis, decretis. " Quo attento, frustra a nonnullis Romanarum partium pro asserendâ prætensâ Eugeniani accessûs ad dictum Concilium insubsistentiâ, allegatur *exeptio metûs*, nimirum *schismatis*, quod modis omnibus declinare dicunt Pontificis officium postulâsse. Confer infrà *num.* 11. nec non *cap. IX.* §. 7. *p*) „ In „ tali occurrentia Concilium à Regibus & Principibus justè petet, & meritò exspectabit protectionem adversùs Papam „ refractarium, etiam cum subtractione obedientiæ. " Hoc titulo Sigismundum Imperatorem ita alloquitur Julianus: *Si itaque Serenitas vestra, & alii Reges & Principes debitum*

tum ſuum facere velint, ut ſperamus, omnia bene fient, neque dubium erit de ſchismate. Amplectimini ergo ſacrum Concilium, & illi totis viribus adhærete. Conſervate Eccleſiam & fidem Catholicam, quam certè in magno fluctu videtis. Et licèt ipſe Dominus Eugenius Papa ab Eccleſia ſe ſeparet, vos tamen cum Eccleſia perſeverate; neque credat quisquam, quòd aliquid fiat aut velit fieri per nos ad vindictam, ſed ſolùm omnia fecimus ut reſipiſcat, & Eccleſiam matrem omnium recognoſcat, atque Eccleſiæ monitiones & mandata ſuſcipiat. Si viderit, ſe non habere obedientiam, fortaſſe mutabit animum, tollet ſcandala, & honorabit Eccleſiam matrem ſuam. Si viderit, per vos nimis ſibi faveri, creſcet pertinacia ſua, & vos Eccleſiam offendetis, & eritis cauſa multorum malorum in Eccleſia Dei in futurum, nutrietisque ſuam ſcandaloſam diſſolutionem. Poſt hæc refert Card. Julianus, *q*) „ Bul„ lam quandam ab Eugenio Papa pro diſſolutione Concilii „ ad omnes fideles miſſam, plenam hæreſibus, quam Con„ cilium non poſſit inexaminatam relinquere. “ *r*) Repetit, qualiter Generalium Conciliorum placita à Romanis Pontificibus ſatis malè obſerventur; quæ res reformatione indigeat: „ Quæ major, inquit, deformitas, quàm illa quæ eſt in Capite; „ & in Capite, quæ major deformitas, quàm nolle ſuſci„ pere monita ſanctæ Matris Eccleſiæ? “ *s*) Præcedentium Conciliorum eventu doctus, dicit, „ ſe munus Præ„ ſidis à duobus Pontificibus MARTINO V. & EUGENIO „ IV. ſibi delatum ægrè ſuſcepiſſe, dubitans, futurum Ba„ ſileæ ſicut factum fuerat Senis; & certò, inquit, idem, „ imò pejus fiebat hìc, niſi fuiſſet iſtorum Patrum conſtan„ tia. “ Prædicit item, quòd ſi Concilium Papæ cedat, *univerſalem*, eamque adeo neceſſariam Reformationem, quæ ſine *Generali* Concilio perfici non poteſt, minimè ſecuturam; id quod etiam eventus probavit. Antequam in hac diſceptatione ad replicam veniret Julianus, dixit Spalatenſi Archiepiſcopo: *Mallem, Pater reverendiſſime, quòd intenderemus reformationi Eccleſiæ Dei, & ſuper hoc mandatum haberetis, quàm veniretis ad luctam diſputationis in præſenti*

ti materia: Certè tempora disputatione non indigent. Verùm qualiter Eugenii animus ad Reformationem affectus fuerit, vidimus §. præcedente.

1.) Qui sic coram Imperatore & Ecclesiâ legitimè congregatâ, ac pro hujus defensione loquebatur Julianus tit. S. Angeli Cardinalis, Concilii Præses, is erat origine Romanus, nomine atque illustri prosapiâ *Cæsarinus*; vir eloquentiâ, eruditione, prudentiâ, & magnanimitate nemini suo ævo secundus. Primum in academia Patavinâ Jurisprudentiam docuit; dein Auditoris Rotæ; Protonotarii ac Referendarii officiis in Curia perfunctus est. Pontificibus Martino V. & Eugenio IV. nullo non tempore addictissimus, illis fidem suam probavit in Conciliis, Florentino præsertim, in quo adversùs Græcos præcipuus fuit Catholicæ fidei vindex; in gravissimis legationibus, quas tam ante quàm post Basileense Concilium, eorundem Pontificum nomine ac jussu obivit in Anglia, Bohemia, Polonia, Germania, ac demum in Pannonia; in quarum postrema anno 1444. pro gloria Sanctæ Sedis manibus impiorum militum occubuit. Vid. Eggs *Purpura docta Lib. III. pag.* 101. *seq.* L'enfant *Hist. du Concile de Basle Tom. I. pag.* 5. 247. 299. 307. 316. 323. 331. *Tom. II. pag.* 2. 5. 128. 165. 170. In Oratione, quàm hìc recensemus, dixit inter reliqua Julianus: *Ego, ùt multi sciunt, satis laboravi pro ipso* (Eugenio) *& adhuc laborare vellem, & ponere me in perpetuis carceribus Venetiis aut alibi, ubi ipse vellet, quod fortasse pauci facerent.* Post hæc judicet quisquis æquus rerum arbiter, an talis tantusque vir inter media hæc obsequia tam aversi potuerit esse à S. Sede animi, ut aut vera ejus jura apertè atque invidiosè in Synodo impugnaret, aut ad clancularium eorundem diminutionem consentiret in falsificationem Decretorum Constantiensium. Add. Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. VIII p.* 403.

2.) His

2.) His inattentis, Juliano & Basileensibus Patribus à Romanis objiciebatur, quòd in Synodo nonnulla statuissent Apostolicæ Sedi & Romano Pontifici adversa. Quibus in sua dictione Julianus Respondet: *Decreta hujus Concilii non esse contra Sedem Apostolicam, neque contra Eugenium, sed pro illa, & pro hoc: si ipse bene vellet vivere, salutem animæ suæ desiderare, & debitum suum facere.* Sanè *privata* Eugenii *vita*, omnium coævorum testimonio, innoxia fuit; non potest itaque indirecta hæc inculpatio, in publico atque tam solemni conventu facta, cadere nisi *in illam* à Pontifice *neglecti officii partem*, quam ab eo maximè requirebat Julianus, scilicet Reformationem universalis Ecclesiæ, præcipuè autem Romanæ Curiæ, quam ille ante susceptum Pontificatum in Conclavi juratò promiserat, quamque post actum suæ coronationis, se perfecturum, diplomate confirmaverat. Hoc igitur intuitu Eugenius 23. Febr. an. 1447. moriens, in extremis (referente Raynaldo ad dictum annum num. 12.) exclamâsse censendus est: *O Gabriel, quantò magis conduxisset animæ tuæ saluti, si nunquam Cardinalatum, nec Pontificatum obtinuisses, sed in tuo monasterio religiosam disciplinam coluisses.* Adde infrà num. 9. Væ Curiæ, quæ tales morientibus Principibus suis gemitus extorquet.

3.) Eodem ferè tempore Gregorius Corrarius, Venetus, Romanæ Ecclesiæ Protonotarius, in Basileensi Synodo coram Imperatore ita locutus est: *Secundò dicunt; Nimis circa Sedem Apostolicam intentos esse hos Patres, cætera minùs curare. Scire velim ab his, si quispiam eorum, ùt digni essent, omnium membrorum vitio laboraret, priùsne in caput, an forsasse in pedes, curam conjiciendam putaret? Si nemo tam delirus, qui non in caput fateatur, cur carpitur hæc sancta Synodus, si, ùt ratio atque ordo poscebat, Capitis imprimis curam habendam censet, à quo salutem totius corporis necesse est derivari? Nec tamen reliqua membra neglectui esse con-*

 cedo;

cedo; cæterùm ad illa præcipuè intendi, quibus omissis Status Ecclesiæ stare non potest. Nam quis non videat, quamlibet multa egerimus Decreta, Sanctiones, Leges; nequicquam fieri omnia, nisi Sedes Apostolica exequatur?

Talia quamvis de se vera & æquissima sint, Curiæ tamen Romanæ minimè sapiunt. Hæc se ipsam reformare nolens, nec ab Ecclesia (licèt illa hujus in Generalibus Conciliis authoritatem supra se, unà cum Constantiensibus Decretis, Basileæ admisisset) se reformari patiens, postquam videret Monarchicam suam potestatem infringi, Legatis Præsidibus coactivam jurisdictionem negari, Annatas quasi simoniacas abrogari &c. omnia media ad dissipandam Synodum adhibuit, dicens, *Tutum non esse, nocendi facultatem eis linquere, qui jam nocere moliti fuerant.* Aegro amaram, sed salubrem potionem præbere, anne ei nocere est? Hoc quidem Eugenius putavit sanus; moriens non item.

4.) Dixit inter alia Præses Concilii Julianus in sua Disputatione: *Articulis fidei est, credere unam Sanctam Ecclesiam Catholicam; an ergo ipsa sit supra Papam, qui est Minister ejus, an non, hoc ad fidem pertinet?* Quinimo affirmativa posterioris propositionis ex Decreto Concilii Constantiensis *Articulus fidei* est. Sic sanè sensit & edixit Cardinalis noster: *Cùm Concilium Constantiense*, inquit ille, *& bulla Martini dicat, quod si quis diceret Concilium non posse facere omnia in his quæ pertinent ad Reformationem in Capite & membris, & in aliis casibus expressis in Decreto, ESSET HAERETICUS.* Nec aliter sensit integrum Collegium Patrum Basileensium in Epistola, quam 3. Septemb. an. 1332. dedit ad Eugenium apud Harduinum Tom. VIII. col. 1327. ubi: *Si in Evangelio reperiremus scriptum Decretum illud Constantiensis Concilii, quòd Papa tenetur obedire Concilio; hæreticum esset hoc revocare in dubium. Sic & hæreticum est, si quis illi Decreto contumaciter contradicat.* Interim nos temperamento utimur, in quo

præivit

præivit Natalis Alexander *cit. Tom. VIII. pag.* 427. cujus verba hic adſcribimus: „ Quamvis ita ſenſerunt „ Theologi Pariſienſes, ac Viri doctiſſimi, qui Concilio Baſileenſi adſuerunt, & in eo Concilii auctoritatem pro ſua virili propugnarunt; attamen dicere „ nolumus, uti nec ſentimus, doctrinam de Autoritate Concilii ſupra Romanum Pontificem eſſe dogma „ fidei, & oppoſitam opinionem eſſe hæreticam. Parcamus Romanis auribus, parcamus Eccleſiaſticæ Unitati. . Cum Romanæ Eccleſiæ Theologis fide conjuncti ſumus, ut communione: Cathedræ S. Petri utrique jungimur: Summi Pontificis Primatum, non „ *honoris* duntaxat, ſed *poteſtatis* & *auctoritatis*, immediatè à Chriſto ſuper omnes Eccleſias particulares „ inſtitutum & acceptum, pariter profitemur & colimus: In quæſtionibus nonnullis de Poteſtate Eccleſiaſtica diſſidemus quidem, ùt in hac de Concilii „ poteſtate ſupra Romanum Pontificem, aut Romani „ Pontificis ſupra Concilium: Sed iſta diſſenſio fidei „ ſummam non ſpectat; quamvis ad Materiam fidei „ aliquo ſenſu quæſtiones hujusmodi pertineant, quia „ Eccleſiæ & ſummi Pontificis poteſtas, de cujus amplitudine diſputatur, fidei dogmata fundant plurima; „ quamvis quæcunque circa illam poteſtatem quæſtiones excitantur, fidem per ſe non ſpectent, nec errores omnes, in quos circa illas impingitur, ſint contra fidem . . . . . Sic Decreta duo Seſſionis quintæ, de quibus diſſerimus, ad materiam fidei ſpectare dici poſſunt, quia Eccleſiæ & Concilii Generalis „ legitimè congregati authoritas, quam declarant, ad „ objectum fidei noſtræ pertinet, & propoſitiones quædam illis Decretis definitæ, ita pertinent ad fidem, „ ut oppoſitæ ſint veræ hæreticæ. Dogma ſcilicet fidei eſt, quòd Concilium Generale univerſam Eccleſiam repræſentet. Dogma fidei eſt ex illo conſequens, „ quòd Concilium Generale in Spiritu ſancto legiti-

„ mè

„ mè congregatum errare non possit. Dogma fidei „ est, quòd Concilii Generalis statutis seu ordinationibus aut præceptis, ad Fidem, extirpationem Schismatis, „ & Reformationem Ecclesiæ pertinentibus, omnia ejusdem Ecclesiæ membra parere teneantur. Adeoque „ Decreta Sessionis V. ad materiam fidei ratione istorum dogmatum pertinent; quamvis propositionem „ de Concilii authoritate supra Papam, ut ipsum puniat ac deponat, si statutis suis ac mandatis obedire „ contumaciter contempserit, esse dogma fidei tota Ecclesia non conveniat. Quæ cùm ita sint, MARTINUS V. *Sess. XLV.* approbans *omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materiis fidei per sacrum generale Concilium Constantiense conciliariter*, „ Decreta etiam quintæ Sessionis, de quibus differimus, „ approbavit & confirmavit.

5.) Præter ea, quæ Natalis Alexander hìc Christianè refert ad doctrinam Romanorum à formali hæresi excusandam, addunt Romanorum partium advocati, authoritatem Apostolicæ Sedis quidem submitti Concilio, non tamen seorsim sumpto, sed unito suo Capiti Romano Pontifici; neque enim, ajunt, Concilium sine hoc considerari potest ùt *Universale*, neque sine eo, tanquam Capite, dici *Ecclesia.* Sed videat quisquis harum rerum habet prudentiam, num propter hæc & similia Basileensium Patrum, per os sui Præsidis loquentium, sententia minùs firma, proin deserenda sit. Basileenses sustinentes superioritatem Concilii supra Papam, eumque in finem innixi Concilio Constantiensi, non solùm *verbis* Decretorum, sed & concomitantibus ejusdem Synodi *actionibus*, vim & sensum verborum interpretantibus, usi sunt ad probandam authoritatem Concilii etiam à Papa derelicti, eoque contradicente: *Concilium Constantiense*, inquit Cardinalis Julianus, *declaravit discessum Joannis XXIII. scandalosum, & turbativum universalis Statûs Ecclesiæ; & tamen per talem*

talem fugam non dissolvebatur Concilium Constantiense. Hinc facilè & apertè intelligitur, quis fuerit sensus Concilii, sua Decreta Sessionis IV. & V. paulò post fugam Joannis Papæ condentis. Sed neque minùs verum est, Basileensem Synodum, Martinum V. & Eugenium IV. Decreta Constantiensia acceptâsse in eo sensu, in quo lata sunt. Si *Ecclesia* nunquam considerari potest sine Papa, ergo frustra dixit Innocentius III. Serm. 2. de Consecrat. Pontif. *In tantum mihi fides necessaria est, ut cùm de ceteris peccatis Deum judicem habeam, propter solum peccatum, quod in fidem committitur, possim AB ECCLESIA judicari.* Sed de hoc vide suprà *Lit. f.*

6.) Ast peccant, inquies Julianus & Patres Basileenses, dum ea quæ Constantiæ *occasione dubiorum & schismaticorum Pontificum* decreta sunt, ad Papam Eugenium & quemcunque *Pontificem certum* applicant, hosque potestati Concilii subjiciunt. Verùm quàm vanum sit virorum illorum effugium, vel ex unius Gersonii operibus in Constantiensi Synodo editis evincitur, quippe qui totus in eo est, ut authoritatem Concilii *cujuslibet* in *quemlibet* Papam statuat; Pauci autem sunt, qui ignorant Decreta Constantiensia juxta Gersonii votum condita fuisse. Sed & independenter ab hoc, eam in rem apertum est Concilii Decretum. Etenim 1.) generale Statutum est de quocunque Concilio Generali, nullis terminis circumscriptum, nullâ exceptione limitatum. 2.) Non solum casum extirpationis Schismatis exprimit, sed & reformationem Ecclesiæ, tam in Capite quàm in membris, & ea quæ tum ad Fidem tum ad Mores spectant. 3.) Non tantùm hujus Concilii mentionem facit, sed & cujuscunque alterius Generalis legitimè congregati. 4.) Pœnas statuit generales adversùs eos, qui Concilii generalis Decretis non parerent, cujuscunque dignitatis tandem sint. 5.) Authoritatem Concilii in Papam ex eo derivat, quòd Eccle-

ſiam Catholicam repræſentet, & errare non poſſit, quæ duo Conciliis omnibus Generalibus conveniunt, quoquo tandem tempore celebrentur. 6.) Concilium Joannem XXIII. pro legitimo haud dubiè Pontifice agnoſcebat; ſed hunc Concilio parere vult, & ex ejus nutu abdicare ſe Pontificatu, ac, ni faciat, abdicandum eſſe decernit. Tandem 7.) exuit eum Papatu, non ùt Papam dubium; nec tantùm ùt ſchismatis fautorem, ſed præmiſſis de ejus vitâ, tam ante quàm poſt adeptum Papatum actâ, legalibus informationibus, illum damnavit tanquam *ſimoniacum*, *honorum ac jurium ne dum Romanæ, ſed plurium aliarum Eccleſiarum dilapidatorem, malum ſpiritualium honorum Eccleſiæ adminiſtratorem, vitâ & moribus ſcandaloſum; in his & aliis malis obduratum, atque incorrigibilem :* quod nec feciſſet Concilium, nec facere potuiſſet, ſi hæc crimina, cum ſchismate nil commune habentia, in Papa recognito non crediiſſet ſui fori eſſe, ſuæque cognitionis. Rectè veréque ad Eugenium PP. ſcripſerunt Patres Baſileenſes apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 1335. „ Concilium Conſtantienſe Benedictum propter ſchisma, „ Joannem XXIII. propter deformitatem vitæ depoſuit. " Nihil eſt ergo, quod *ad tempus tantummodò ſchismatis, & incerti Pontificis*, Concilii verba detorqueantur. Nec verò quovis alio ex capite Decreti hujus authoritas nutare poteſt, cùm pleno Concilio factum ſit unanimi Patrum conſenſu, re priùs per Nationes ſingulas diſcuſſâ, & ita definitâ; cumque poſtea ſimul cum cæteris Conſtantienſis Concilii Decretis à Papa Martino V. ſolemniter approbatum fuerit. De quibus omnibus & ſingulis vide latiùs & ſolidè diſſerentem Natalem Alexandrum *cit. Tom. VIII. pag.* 407. *ſeqq.* item 413. *ſeqq.* nec non 424. *ſeqq.*

7.) Cùm his inattentis Eugenius ſibi & ſuæ Curiæ à Baſileenſi Synodo metuens, ante ſuum ad eam acceſſum allegaret, quædam ab ea fieri, quæ facultatem Conciliorum

liorum superarent, reposuit hac suâ dictione Julianus: *Præsupponit in bulla sua, nos non potuisse facere multa, quæ fecimus: quod si toleraretur, nimis esset grave pro Ecclesia Dei: Nam faceret dubitari de Conciliis præteritis, & futuris; quia sicut unum ruit, aut aliqua ejus pars, ita & aliud.* Ut autem coactivam Conciliorum authoritatem respectu summi Pontificis tantò evidentiùs demonstraret Cardinalis noster, verè dixit: *Si Concilium cederet, & Papa se ei subtrahere volens obtineret, actum esset de Christiana Religione; & licèt Papæ fierent pessimi*, sive in moribus, uti nonnulli paulo pòst fuerunt, sive in gubernatione Ecclesiæ, graves in ea abusus (quales §. 13. & 14. recensuimus) fovendo, *nullus esset, qui auderet*, cum fructu & effectu, *eis dicere quicquam.* Tandemque in eundem sensum hæc aptè protulit: *Si hæc & similia diceremus Ecclesiam* (certè congregatam; disparata enim in exercitio nihil valet) *facere non posse* adversùs Papam talibus criminibus, qualia ex. gr. ea sunt, quæ paulo antè ex condemnatoria Joannis XXIII. sententia recensuimus, *certè sequeretur, Christum minus sufficienter providisse Ecclesiæ suæ sanctæ.* Non inconveniens huic loco est observatio clar. P. Benedicti Oberhauser in *Prælect. Can. Lib. I. Tit.* 33. §. 22. „ Magnum Ecclesiæ vulnus accidit in Disciplina, cùm authoritati Conciliorum Provincialium Sedes Apostolica præscripsit. Quid fiet, si energiam Conciliorum Generalium, quorum in Ecclesia saluberrima est authoritas, unius Pontificis arbitrio ancillari dixerimus?

8.) His aliisque à Juliano egregiè prolatis motus, & aliunde justè compulsus Eugenius, Basileensi accedens Synodo post decimam quartam ejus Sessionem (in quarum alterâ Decreta Seff. IV. & V. Concilii Constantiensis renovata fuerant) illam *tanquam* à suo exordio *generalem*, simpliciter & absolutè acceptâsse creditus est à Patribus Concilii, ab Imperatore & Prin-

cipibus, ab Univerſitatibus, ab omni demùm Rep. Chriſtiana. Hoc inattento, refert Joannes Card. de Turrecremata *Lib. II. de Eccleſia cap.* 100., Eum Juliano, hanc acceptationis bullam in diſputatione, tempore Concilii Florentini habità, alleganti rèpoſuiſſe: *Nós quidem bene progreſſum Concilii approbavimus, volentes ut procederet, ut incœperat: non tamen approbavimus ejus Decreta.* III. Boſſuetus hujus aſſerti fidem penes Turrecrematam relinquens, judicat ejusmodi colloquia dictaque nullatenus ſufficientia ad evertenda, aut etiam interpretanda ea, quæ *Synodicè* geſta, decreta & approbata ſunt. Cardinalis Orſus *de Rom. Pont. Auctorit. Lib. VI. cap.* 2. regerit, hìc non quæri, quid in Concilio decretum, aut approbatum fuerit; ſed *quo ſenſu* ea Pontifex probaverit: nobis autem, inquit, Pontificiæ mentis melior graviorque interpres eſſe non poteſt, quàm Pontifex ipſe. Verùm & illuſoria Eugenii Exceptio, & inanis Orſi Duplica, juſtis interpretationum regulis manifeſtè adverſantur. Concilio à Papa diviſo, Imperatore Sigismundo mediatore, concordiæ ratio talis inita fuit, ut Eugenius inchoatum Baſileenſe Concilium ſuſciperet, atque probaret. Annuit Pontifex. Aſt circa formam decreti eà de re edendi nova inter Eugenium & Patres Baſileenſes difficultas orta eſt: *Volumus*, ajebat in prima ſua perſcriptione Pontifex, & *contentamur*, præfatum Baſileenſe Concilium à tempore inchoationis ſuæ continuatum fuiſſe, & eſſe . . . . . Patres his verbis non contenti, poſtulàrunt, ut ſcriberetur: *Decernimus & declaramus &c.* Horum verborum ampliorem ſenſum, majusque robur ſentiens Papa, per aliquot menſes hæſitavit, & per hoc concordiam retardavit; tandem autem conſenſit, atque hoc tenore bullam ſuæ ad Concilium acceſſionis & approbationis expedivit. Concilium, Imperator unionis interpres, totus denique mundus, hæc acceptationis verba ita intellexit, ut non de *materiali* ſolùm Synodi *continua-*

tinuatione, ſed de *geſtis* etiam, *concluſis* ac *decretis Synodicis* acciperentur. Omni Juri Gentium, bonæ fidei atque honeſtati repugnat tardior illa & privata (ſi vera eſt) Eugenii interpretatio, quæ ex communibus regulis contra eum facienda eſt, qui poſt multos tractatus clariùs loqui potuiſſet ac debuiſſet; ſi tamen circa ſenſum aut vim acceptationis Decretorum Baſileenſium, tempore præſtiti ab Eugenio Synodalis conſenſûs, aut durante usque ad Ferrarienſem translationem Synodo, de modo & ſignificatione acceptationis prudens dubium, vel in re tanta ullius doli, ſeu ſiniſtræ interpretationis ſuſpicio ſubeſſe potuit, quod nemo æquus arbitrabitur.

Ridiculum illud de extorto *per metum ſchismatis* Pontificis acceſſu ad Synodum, jam exploſimus ſuprà *Lit. O.* Applicet hìc ſibi Eugenius & quiscunque ejus ſucceſſor verba Hincmari, quæ retulimus cap. II. §. 10. n. 6. *Quod affectu ambiit, & obtinere non potuit, patientiſſimè, ut eum decuit; toleravit; ne ſcandalum fratribus Conſacerdotibus generans, ſchisma in ſanctam Eccleſiam introduceret.* Adde Natalem Alexandrum *Hiſt. Eccleſ. Tom. VIII. pag.* 523. *n.* 41.

9.) Sanè Eugenius ante mortem de his Conciliis, ſignanter *Conſtantienſi* (quod hujus rei caput eſt) aliter ſenſiſſe intelligitur. Cùm anno 1447. ageretur de concordia inter Sedem Apoſtolicam & Nationem Germanicam; atque ad hanc conciliandam Legati Pontificii in Francofurtano conventu Oratoribus Cæſaris ac Principum quatuor poſtulata nomine Papæ addixiſſent, quorum alterum, teſte Cochlæo in Hiſt. Huſſit. Lib. IX. hoc erat: *Ut profeſſio poteſtatis, auctoritatis, & præeminentiæ Generalium Conciliorum, Catholicam militantem Eccleſiam repræſentantium* (præſertim *Conſtantienſis* & *Baſileenſis.* Vide Unionem Electorum Imperii de anno 1446. in Mülleri Theatro Comitiorum Tom. I.

 pag.

pag. 278. nec non Gudeni Cod. Diplom. Mogunt. Tom. IV. pag. 290.) *per tuos*, Eugeni Papa, *Oratores facta, tuis litteris approbetur.* Pontifex, habitâ cum Cardinalibus deliberatione, Nonis Februarii dicti anni, adeoque octodecim ante suum decessum diebus, litteras dedit ad Fridericum Imperatorem, Theodericum Archiepiscopum Moguntinum & Fridericum Brandeburgicum Electores, quibus quoad hoc postulatum respondet: *Concilium generale Constantiense, decretum FREQUENS, ac alia ejus decreta, sicut cætera alia Concilia Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potestatem, auctoritatem, honorem & eminentiam, sicut & cæteri antecessores nostri, à quorum vestigiis deviare nequaquam intendimus, suscipimus, amplectimur & veneramur.*

Has litteras edens Odoricus Raynaldus *Annal. Eccles. Tom. XVIII. ad dict. an. n.* 5. „ Observatione, „ inquit, dignum est, Eugenium in litteris non majo- „ rem auctoritatem decreto Concilii Constantiensis, „ quod à voce *Frequens* initium ducit, contulisse, „ quàm Martinus tribuisset; ac professum se à præde- „ cessorum vestigiis nolle deflectere. " Ego verò hanc Raynaldi observationem viro probo minùs dignam judico. Non habuit in animo Natio Germanica exigere à Papa declarationem super qualiquali submissione, aut acceptatione unius tantùm alteriúsve Decreti Concilii Constantiensis, eâve ad solum casum Schismatis & incerti Pontificis restrictâ; sed universim omnium decretorum hujus, sicut & quorumcunque aliorum Generalium Conciliorum: *Nisi Eugenius Nationis* Germanicæ *onera tolleret, & auctoritatem Conciliorum, UT CONSTANTIÆ DECLARATA FUERAT, profiteretur, se ipsius depositionem in Basilea factam, amplexuros*, inquit Gobellinus in Comment. Pii II. Lib. I. pag. 11. Talibus etiam mediis utitur Deus ad Ecclesiam suam, subinde disjunctam, in eodem spiritu colligandam. Ita-

que

que æquiſſimo poſtulato, à Pontificiis Legatis jam conceſſo, Papa ita annuit, ut imprimis agnoſcat authoritatem & plenum vigorem Decreti *FREQUENS*, quo Pontifex obligatur ad convocandum ſingulis decenniis Generale Concilium, *ut ſic* (ſunt verba decreti) *per quandam continuationem ſemper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam exſpectetur:* Deinde etiam *aliorum*, id eſt, reliquorum ejusdem Conſtantienſis Concilii *decretorum.* Quà autem ratione agnoſcit *poteſtatem, auctoritatem, honorem & eminentiam* omnium Conſtantienſium Decretorum? Eàdem *ſicut cætera alia Concilia Catholicam militantem Eccleſiam repræſentantia*; & hoc quidem, non ſicut unus MARTINUS V. (qui ſolus inde à Conſtantienſi Synodo Eugenium præceſſerat;) ſed *ſicut cæteri* Pontifices *anteceſſores Concilia generalia ſuſceperunt & venerati ſunt*; qui quà id ratione fecerint videbimus infrà num. 12. Non venit Eugenio in mentem dicere aut cogitare, Conſtantienſe Concilium à ſe *pro parte* recipi, *pro parte* repudiari; decretum Seſſionis V. non pro ſe ſuaque perſona, ſed pro futuris caſibus *dubiorum* Pontificum admitti; quod tamen, ſi unquam ſeriò cogitâſſet, hic debuiſſet declarare & exprimere. Dicant qui volent, Papam nullo pacto, nullâ acceptatione, nullâ declaratione potuiſſe ſucceſſores ſuos Concilio ſubjicere, aut ſubjectos cum effectu agnoſcere. Qui tam miserè ratiocinantur, ſupponunt, aut veriùs fingunt, ſtatum perpetui in Eccleſia belli, inter Papam ex unâ, Concilia & Nationes ex alterâ parte, nullâ ratione terminabilis. Quod non unus Papa temere, ſed multi prudenter agnoverunt, contra eos jus facit. Mirum! in quæ abſurda ſe conjiciant, qui contra tot & tam evidentia argumenta authoritatem Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis impugnare, aut extantiora eorum Decreta ſiniſtrè interpretari pergunt, nullo vero Eccleſiæ bono, ſed evidenti ejus detrimento.

10.) Hoc ut luculentiùs appareat, videmus, præeunte iterum Cardinale Juliano, quæ ex illorum sententia enascantur scandala. Scandalum est, quòd Papa ex diffidentia Spiritûs Sancti, quem scit Universalibus Conciliis præsidere, non velit horum cognitioni suam qualemcunque prætensionem (quam ad minùs dubiam esse non ignorat) submittere, aut eorum hac in parte decisioni stare; quod Eugenio à Patribus Basileensibus exprobratum vidimus *cap. I.* §. 5. Scandalum est, perpetuò disputare de causa, quæ legitimà authoritate, id est, communi Ecclesiæ consensu, terminata meritò bonaque fide credebatur; & cujus decisioni nihil opponi potest, cui non respondeatur, ac satisfiat convenienti soliditate. Qui prudentiores sunt, ùt Galli, tales disputationes porrò non patiuntur. Scandalum est, velle amputare aut tollere finale, atque eo respectu unicum, adeoque necessarium medium auferendi *maxima*, quia *universalia*, Ecclesiæ scandala. Scandalum est, Ecclesiam Catholicam exponere crisi & derisioni Hæreticorum: quasi in illà nesciretur, penes quem, Concilio dissentiente à Papa, demum sit Summa Rerum in Civitate Dei, quìsve in ea altero major sit, ad effectum, ut gravissimis in occurrentiis, totam Ecclesiam tangentibus, cum plenarià certàque authoritate statui valeat. Scandalum est, si Pontifex per se vel per Legatos suos Concilio præsidens, vim coactivam in Patres, seu membra Concilii sibi assumens, his liberam legitimamque decidendi, & collegialibus votis definitivè statuendi facultatem abroget; eis eadem secum sentiendi necessitatem imponat; ex pluralitate votorum collegiale conclusum *in rebus Disciplinæ* facere renuat; & per hoc justæ diffidentiæ, atque discordiarum semina spargat. Scandalum est, ubi Papa sub prætextu & scuto extravagantium, antiquitati ignoratarum prætensionum, Synodum ipsam, Synodique præsidium declinans, hoc incertis Capitibus relinquit; atque ita variarum in ipsa Synodo enascentium inordinationum

causa

causa efficitur, ex quibus deinde ansas illius Decreta arrodendi desumit. Scandalum est, si Papa, postquam Concilium legitimé congregatum, atque illius in se & particularem suam Romanam Ecclesiam jurisdictionem agnovit, videns illud ad necessariam reformationem suæ Curiæ, universam Ecclesiam gravantis & scandalizantis accedere, illud propterea quovis modo dissipare conetur, & per hoc Ecclesiam periculo schismatis ipse exponat, cujus deinde causam Synodo contra jus & fas imponit. Scandalum est, inter resuscitatas disputationes de superioritate Papæ & Concilii, Sponsam Christi lutulento cœno mersam linquere. Scandalum denique est, de infallibilitate Generalium Conciliorum quotidie dissentiendo disputare, atque illam velle derivare à Pontificiæ inerrantiæ privilegio; tam parum firmo; sicque eam haud tenuiter labefactare, quâ vacillante omnia corruent. Omnia hæc scandala Julianus hisce breviter indicâsse videtur: *Et quia dicitur per nonnullos, quòd non est scandalum natum ex dissolutione Concilii; certè magnum subortum est, & adhuc quotidie per eam turbamur; quotidie sunt scandala, quotidie dissensiones . . . . . Si non fuisset dissolutio, jam facta esset Reformatio &c.* Dixi, inter reliqua scandala & illud esse, idque inter cætera fortè maximum, quod prætextu aut prætensione superioritatis Papæ præ Concilio Ecclesia relinquatur sine debita reformatione. Hujus prætextûs inanitatem aperuerunt Patres Concilii Basileensis 3. Sept. an. 1332. ad Eugenium scribentes apud Harduinum Tom. VIII. col. 1322. ubi: *Dicitis impossibile videri simul de principatu Ecclesiæ & moribus disputare. Disputatio ista cur necessaria sit non intelligimus. Nos semper debitum suæ Sanctitati reddimus: semper reddat & ipse quod debet Universali Ecclesiæ, recognoscendo auctoritatem Concilii generalis, juxta decreta sacræ Constantiensis Synodi.* Post hæc, qui judicii de vero, æquo & bono capax est, statuat de causa & facto Patrum Basileensium, Decreta

Concilii Constantiensis plenis votis adoptantium, rite interpretantium, & debitè exequentium; atque ita demum optet inter sententiam Juliani Cardinalis, & Eugenii Pontificis; attamen optando parcat Catholicæ Unitati.

11.) Dixit Julianus, in Basileensi Synodo esse *quotidianas dissensiones & scandala*: Inde Cardinalis Orsus, dum ea Lib. VI. cap. 12. Art. 8. singulari operâ & exquisito studio recenset, ita subdit: „ In Pseudo - Synodo Basileensi cernere apertissimè est, quàm perniciosa & infesta Ecclesiasticæ paci & unitati sint Constantiensia „ Sessionis V. Decreta, nisi ad tempus schismatis & dubiorum Pontificum referantur. " Verùm imprimis, quamvis Eugenius ante suum accessum, ad Basileense Concilium, & postea adhuc, plura in eo non jure agi quereretur, nihilominùs illud deinde à suo initio usque ad Sessionem XXIV. pro legitimo & œcumenico agnovit tum aliàs, tum in Epistola, quam ad suos in Germania Legatos scripsit, datas XI. Cal. Augusti an. 1446. apud Raynaldum *ad eund. annum n.* 3. Id quod etiam fatetur primarius Romanæ causæ patronus Card. Bellarminus *Tr. de Ecclesia Lib. III. cap.* 16. *v. Ad sextum.* Deinde indagandum est, quis primaria harum inordinationum causa fuerit. Earum, quæ acciderunt, quamdiu stetit Concilium, & Julianus cum eo, dixit publicè hic vir egregius coram Imperatore & universa Synodo, fuisse *Papam*, Concilium omnibus viis & modis elidere conantem. Propter eos abusus; qui Concilio *per consensum majoris partis Patrum*, & discessum Juliani Præsidis, jam soluto evenerunt, non sequitur legitimum Conciliorum, maximè Generalium, usum abrogandum, aut competentem eis, etiam ex jure Divino, authoritatem minuendam esse. Posse etiam sine præsidio Papæ in Generalibus Conciliis ordinatè procedi, probârunt Constantinopolitanum anni 381., & Constantiense inde à fugâ Joannis XXIII. usque ad electionem Martini V. Quòd Rom. Pontifex Synodis Oecumenicis regulariter

præsi-

præſidere debeat, nemo dubitat nec diſputat; quòd autem ille propter negatum ſuum præſidium Concilia omnia, utcunque pro rerum & temporum circumſtantiis Eccleſiæ neceſſaria aut utilia noſcantur, perpetuò declinare & impedire valeat; aut in eis, dum legitimè congregata ſunt, Epiſcopos, quos *Spiritus ſanctus conſtituit regere Eccleſiam Dei*, ſuis juribus exuere permittendus ſit, absque quòd adverſus tanta incommoda legitimum in Eccleſia remedium inveniatur, non creditur: Et quod tandem remedium? Illud, quod verbo & facto monſtravit Concilium œcumenicum Conſtantienſe. Hic iterum clamabit Orſus: *Subeſt novum periculum ſchismatis*, vel ex diſſidio inter Papam, & Concilium, vel inter duos de Papatu contendentes, depoſito nolente cedere. Equidem væ illi (etiamſi ſummus Pontifex ſit) cujus ſeu pervicaciâ, ſeu ambitione, tale ſchisma excitaretur. Quidquid autem eveniat, minus malum erit hujus, quod metuitur, ſchismatis, quàm graviſſimi illius, quod prædixit Julianus, quod nos inde à tempore Lutheri perdurare ſentimus & videmus, quodque §. præcedente probavimus eſſe fructum impeditæ legitimæ authoritatis Conciliorum. Plus dico: utriusque ſchismatis, illius de quo nos dolemus, & ejus quod illi timent, eadem cauſa eſt, ſcilicet neglectus Sacrorum Canonum, præſertim Conciliarium.

12.) Quandoquidem hunc §. expoſitioni doctrinæ Cardinalis Juliani de juribus Romani Pontificis reſpectu Generalium Conciliorum deſtinavimus, ſupereſt, ut ex ejus ſententia declaramus, quâ ratione Papa ſit Eccleſiæ, etiam in Concilio congregatæ, Caput; quomodo præcipuâ ſecundùm eandem Eccleſiam auctoritate polleat; Concilia confirmet; & illis nihilominùs ſubjectus ſit & inferior. Hunc in finem hìc ſubjungimus verba Synodalis reſponſi, quod per os noſtri Cardinalis tertio Nonas Novembris an. 1435. Baſileenſis Synodus dedit

Ambrosio Priori Camaldulensi, & Antonio de Sancto Vito, Eugenii IV. Oratoribus. Ea hæc sunt: *Si Dominus noster veram pacem & unitatem inter nos & ipsum fore desiderat, necesse est, ut quæ ad justitiam spectant, primò ipse præmittat, hoc est, ut Ecclesiæ universali jus suum tribuat. Quod est illud Ecclesiæ jus? Quæ sunt illæ justitiæ partes? Non certè aliæ, nisi, cùm Ecclesia universalis Spiritu sancto dirigatur, & eam universale Concilium repræsentet, ut Decreta Synodalia diligenter & per alios suo exemplo & jussu servari faciat. Ita & sui antecessores Sancti Romani Pontifices, quorum vitam in testimonium sanctitatis etiam miraculis illustravit Deus, fecerunt, summâ veneratione universalium Conciliorum Canones suscipientes, & per eos inviolabiliter servari facientes: Qui sine magna & urgentissima causa adversùs ea non disponebant quidquam, nec ab aliis aliter fieri patiebantur, Inquit etiam B. Damasus: Absit à me, ut Sanctorum Patrum Canones absque inevitabili ratione transgrediar unquam: & Magnus ille Gregorius ùt sancta Evangelia Concilia Generalia se venerari affirmat: & non solùm quatuor illa primæva, sed & omnia, dum illâ ratione utitur, quæ omnibus Universalibus Conciliis communis est. B. quoque Gelasius, universalis Ecclesiæ statuta asseverat nullam esse Sedem, quam magis exequi oqorteat quàm Primam. Non mihi satis est usque in crastinum, si singulos, tam summos Pontifices, quàm sanctos Doctores recensere pergam, qui saluberrimam Conciliorum doctrinam super cæteris aliis efferebant, venerabantur & observabant.*

Pergit deinde Julianus: *Nec sic faciendo quidquam Romani Pontificis auctoritati deperit, aut detrahitur; imò adjicitur & accrescit. Quidquid enim in sacris statuitur Conciliis, suâ etiam auctoritate statuitur, quæ semper ibi refulget ùt prima & præcipua præ omnibus, Caput & Directrix. Et cùm aut personaliter, aut auctoritativè semper in Synodis universalibus intersit, ipseque Eccle-*

Ecclesiæ Rector sit & Pastor, Decreta Conciliorum etiam sua & Sedis Apostolicæ non immeritò dici possunt. Nos enim unum Ecclesiæ corpus sumus, & ipse hujus corporis caput sub Capite Christo. Quicquid igitur sit ab hoc corpore Ecclesiastico, etiamsi omnia membra in idem concurrant; sicut in corpore naturali accidit, magìs tamen ac præcipuè operatio quævis capiti appropriatur & adscribitur, ab ipsoque magìs quàm ab alio corporis membro procedere censetur. Itaque non secus Synodalia Decreta pro suo debito & honore exequi debet, ac per alios servari facere, quam si ab ore proprio dictata & promulgata essent. Dum enim ipse præsens est; ipse concludit, ipse statuit, & sub nomine suo ac persona omnia decernuntur. Dum abest, sui Præsidentes, qui vice ejus funguntur, locumque Apostolicum tenent, & personam Pontificis repræsentant, per sacrum Concilium deliberata concludunt. Per Concilium autem statuta in nullo derogant suæ potestati, quin pro tempore, loco, causisque & personis, utilitate vel necessitate suadente, moderari dispensarique possit, atque uti summi Principis ἐπιεικεία, *quæ ab eo auferri nequit.*

Viden', quomodo decreta Corporis Ecclesiæ à Papa procedant? Tanquam à Capite, à quo omnis operatio corporis magìs profluit, quâm ab alio quovis *particulari* corporis membro. Qualiter Conciliaria decreta ipsius auctoritate dicentur? Ut Capitis & Directoris; unde *etiam* Pontificis Decreta dici possunt. Quâ ratione Papa Concilii decreta confirmet? Parendo, & exequendo. Quâ authoritate in eis dispenset? Ut summus Princeps atque primarius Minister Ecclesiæ & ejus nomine ac vice; sed perrarô & non nisi communi Ecclesiæ utilitate vel necessitate id suadente. Præstat hoc Juliani Synodale responsum centum Scholasticorum lucubrationibus, quas sæpe zelus dictat, sed non secundùm scientiam Scripturarum & Traditionis discretus.

CAPUT VII.

DE AUTHORITATE EPISCOPORUM EX JURE DIVINO.

§. I.

Christus Episcopatum instituit, eique propria ipse jura attribuit, perpetuò illi adhæsura.

Inde colligitur æqualis omnium Episcoporum authoritas.

Auctor salutis nostræ, missus à Patre suo ad perficiendum opus ejus, ex discipulorum turbâ duodecim elegit, quos *Apostolos* nominavit, mittens eos ad prædicationem Evangelii, tanquam testes oculatos vitæ, doctrinæ, & resurrectionis suæ. His post suam resurrectionem totum illud officium, quod ipse acceperat à Patre, perficiendum generali mandato commisit, dicens: *Sicut misit me vivens Pater, ita ego mitto vos.* Joan. XX. Ad idem nimirum opus perficiendum, quod quidem ipse Christus à Patre missus, tanquam præcipuus, *propriâ* authoritate propriaque doctrinâ hìc existens in terris visibiliter exercuit *circumeundo civitates & castella;* ipsi verò tanquam ejus ministri authoritate *delegatâ*, & doctrinâ eis traditâ, ac infusâ, & experimentali, continuarent; & quod ipse cœperat, ipsi prosequerentur. Ut autem Apostoli possent aliquo modo esse perpetui in Ecclesia, dedit eis potestatem alios eligendi & assumendi ad idem opus, sicut ipse eos elegerat & assumpserat. Dixit igitur illis: *Ite, docete, prædicate, baptizate; & sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos;* cum commissione

fione & mandato generali; ut ficut ipfe habuit à Patre generale mandatum docendi, inftruendi, & convertendi mundum ad cognitionem veri Dei, & miniftros ad hoc neceffarios congruâ authoritate inftructos deputandi; ita & ipfi haberent idem officium & mandatum cum eadem poteftate miniftros eligendi, fimili authoritate munitos; id continua fucceffione usque ad confummationem fæculi. Ex his confequens eft, omnes Epifcopos in fua inftitutione; *præveniendo omnem humanam ordinationem*, effe in poteftate & authoritate gubernandi Ecclefiam æquales, non tantùm quoad ea, quæ *Ordinis* funt, fed & quæ *Jurisdictionis*, in quantum hæc ad falutem populi & rectum Spirituale Ecclefiæ regimen fpectant; conftat etenim, fucceflorem in jura fui prædeceffloris fuccedere, nifi oftendatur, hæc in fucceffore legitimè reftricta effe. Hinc S. AMBROSIUS in Pfalmum 38. pag. 858. *Tibi, inquit, claves dabo regni cœlorum, ut folvas & liges . . . . Quod Petro dicitur, Apoftolis dicitur. Non poteftatem ufurpamus, fed fervimus imperio.* Idem Lib. II. de Spiritu Sancto pag. 664. *Nec Paulus inferior Petro, quamvis ille Ecclefiæ fundamentum, & hic fapiens architectus, fciens veftigia credentium fundare populorum: nec Paulus, inquam, indignus Apoftolorum collegio, cum primo quoque faciè conferendus, & nulli fecundus. Nam qui fe imparem nefcit, facit æqualem* Item S. HIERONIMUS Lib. I. adverfùs Jovinianum pag. 168. *Super Petrum fundatur Ecclefia; licèt id ipfum alio loco fuper omnes Apoftolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & EX AEQUO fuper eos Ecclefiæ fortitudo folidetur: tamen PROPTEREA inter duodecim unus eligitur, UT CAPITE CONSTITUTO SCHISMATIS TOLLATUR OCCASIO* &c. Adde Natalis Alexandri *Hift. Ecclef: Tom. VII. pag.* 529. *feq.*

Sanè fi vocationem Apoftolorum, quorum fucceffores Epifcopos effe, faltem Catholicis certum effe debet, expendamus fecundùm *SCRIPTURAM*, invenimus fingulos immediatà vocatione Apoftolatum accepiffe à Domino cum omnibus Juribus eidem adhærentibus. Sic Paulus ipfe ad Galat. I.

I t. I. v. 1. *Apostolus non ab Hominibus, neque per hominem, sed per JEsum Christum.* Paulo consentit Lucas cap. VI. v. 13. *Vocavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominavit.* Et nonne Christus ipse dixit eis Marci XVI. v. 15. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Et Matthæi XVIII. v. 18. *Quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo &c.* Ipse scilicet Christus talem potestatem discipulis suis dedit; non, ut eam acciperent, ad Petrum misit. Hoc ipso autem quòd jurisdictionem suam immediatè à Christo acceperint Apostoli, ex regulis legitimæ successionis ex eodem fonte suam quoque habere noscuntur Apostolorum successores; sicut suam habent Petri successores authoritatem ab eo, à quo Petrus ipse. Hæc principia si firma non permaneant, erit actum de legitima in Ecclesia successione.

Sicuti S. Scriptura, ita & omnis *TRADITIO* absolutè repugnat prætenso juri Romani Pontificis conferendi jurisdictionem Episcopis. Nullum per duodecim circiter sæcula influxum habuit potestas Petri & successorum ejus in ordinationes Episcoporum. Elegerunt Episcopos plebs, Clerus, Episcopi comprovinciales cum Metropolitano; confirmavit & ordinavit idem Metropolitanos cum suis Suffraganeis- Non dedit ad eligendum Pontifex consensum; non fuit ab eo petita aut obtenta confirmatio; non data Metropolitano neo-electum Episcopum consecrandi potestas; non assignata à Papa diœcesis. Quemadmodum Christus Dominus characteri Episcopali potestatem ordinandi Presbyteros, ita & consecrandi Episcopos alligavit. Utraque hæc potestas haud dubiè exercenda est juxta Canones, non à solo *Papa*, sed ab *Ecclesia* conditos. „ Res quodammodo „ *absurda*, & vires intellectûs humani transcendens esse vi- „ detur, quòd jurisdictio omnium Episcoporum in toto „ orbe Catholico existentium ex Primatu Petri veluti ex fon- „ te originario immediatè in ipsos diffundatur, “ inquit vir Magnificus Gregorius Zallwein *Tom. IV. Quæst.* 2. *Cap.* 2. §. 8.

1.) In

1.) In ipſam ergo Apoſtolicam authoritatem Epiſcopi ſuccedunt, ita nimirum, ut quidquid poteſtatis Epiſcopalis, id eſt, ad regimen Eccleſiæ ſpectantis, *Apoſtoli* habuerunt, id ab ipſis in *Epiſcopos* transfuſum ſit. Ea verò, quæ Apoſtolis non ùt *Epiſcopis*, ſed ùt *Apoſtolis*, ſunt propria, neque debito Eccleſiæ regimini & adminiſtrationi ſunt neceſſaria, niſi fortè ad tempus, in Epiſcopos non tranſierunt; utì ſunt qualitas teſtium immediatorum Reſurrectionis Domini, electio ipſorum ab ipſómet Chriſto facta, plenitudo ſcientiæ, donum linguarum, miraculorum &c.

2.) Omnibus & ſingulis Apoſtolis dictum eſt: *Quidquid ligaveris . . . . . . quidquid ſolveris . . . . . .* Nullus *quoad hoc* altero ſuperior aut major eſt; nullus alterius hàc in parte jus & poteſtatem limitare aut reſtringere poteſt, quippe quæ omnibus eàdem plenitudine data fuit & independentià. Quoad hanc *ligandi ſolvendique* poteſtatem nihil magis immediatè aut extenſè obtigit Petro quàm Joanni, aut Andreæ. Idem eſt quoad facultatem annuntiandi Evangelium: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes &c.* Quos reliqui Apoſtoli inſtruxerunt & ordinàrunt, æque bene inſtructi, miſſi & ordinati erant, ac qui à Petro. Illi eàdem authoritate & independentià loquebantur, qua hic.

3.) Ex eo, quòd *omnes Epiſcopi ſucceſſores Apoſtolorum ſint*, S. Hieronymus in Epiſtolà ad Evagrium, relata apud Gratianum *Diſt.* 93. *Can.* 24. æqualitatem Epiſcoporum maximarum & minimarum Civitatum adſtruit, ibi: *Ubicunque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Regii, ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejusdem meriti, ejusdem eſt & Sacerdotii.* Cui conforme eſt illud S. Cypriani apud Gratianum Cauſ. 24. Quæſt. 1. Can. 16. *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis pars in ſolidum tenetur.* Vide ſuprà cap. III. §. 1. Hæc Epiſcoporum plena poteſtas, ſeu ùt

Synodus Toletana octava loquitur, *Episcopalis Eminentiæ divina auctoritas*, septem ad minus sæculis mansisse videtur; scilicet usque ad irruptionem falsarum Decretalium.

4.) Non constat, quòd S. Petrus cuivis Apostolo certam nationem aut populum, prædicatione suâ convertendum, assignaverit. Hæc assignatio aut planè non fiebat, quocunque eorum hac in parte motum seu dictamen Spiritûs sancti sequente, aut eâdem collegiali Apostolorum consensu definitâ. Fuêre quidem jam inter Apostolos & Christi discipulos nonnulli certæ Ecclesiæ alligati; attamen hæc adscriptio nullam inter Apostolos essentialem differentiam induxit, utì nec inter Episcopos de eorum authoritate & missione ad gubernandam Ecclesiam quidquam diminuit. Neque impedit eadem Episcoporum ad certum populum adscriptio, quominùs iidem vocati censeantur ad impendendam omnibus fidelibus pastoralem curam, dum id necessitas aut salus populi exigit. Vid. *cit. cap. III.* §. I.

5.) Itaque Episcopi in administratione suarum Ecclesiarum nihil *Jure divino* recognoscunt reservatum Papæ. Secus est de iis, quæ *Canones & Observantia* ex particularibus causis Summæ Sedi speciatim reservârunt, quæque inter hujus Sedis privilegia, maximè *Patriarchalia*, numerata sunt, juxta illud Concilii Chalcedonensis: *Sedi senioris Romæ, quòd Urbs illa imperaret, Patres jure privilegia tribuerunt.* Vid. cap. III. §. 5. n. I.

6.) Verè scripsit Petrus Collet. *Institut. Theol. Tom. II. Tract. de Ecclesia Quæst.* 5. *p. m.* 585. „ S. GREGO-„ RIUS M. Epist. 43. Episcopi *Universalis* nomen tan-„ quam profanum, superbum, sacrilegum rejecit, non „ tantùm à *Constantinopolitano*, sed etiam à *Romano* Epi-„ scopo juxta illum sensum, quasi unus foret in „ orbe Christiano Episcopus, à quo suam cæteri

„ mu-

„ mutuarentur authoritatem : qui profectò sensus ab-
„ surdus est. Omnes enim Episcopi *pro Christo lega-*
„ *tione funguntur*; omnes sunt *à Spiritu sancto positi*
„ *regere Ecclesiam Dei*; omnibus dictum à Christo, *Ac-*
„ *cipite Spiritum sanctum*, *quorum remiseritis pecca-*
„ *ta &c.* Ad hunc sensum respexisse S. Gregorium
„ demonstrant hæc ipsius verba Epist. 18. ad Joannem
„ Constantinopolitanum : *Qui indignum te esse fate-*
„ *baris, ut Episcopus dici debuisses: ad hoc quandoque*
„ *perductus es, ut DESPECTIS FRATRIBUS, Episco-*
„ *pus appetas SOLUS vocari.* Et infrà rationem red-
„ dit, cur nullus Romanus Pontifex sibi titulum *Uni-*
„ *versalis* Episcopi assumpserit: *Ne*, inquit, *si sibi*
„ *in Pontificatûs gradu gloriam singularitatis arriperet,*
„ *hanc omnibus Fratribus denegâsse videretur.*" Verba
S. Gregorii dedimus *cap. II.* §. 11. *n.* 3.

7.) Dum ad sæculum usque nonum Episcopi etiam *Fra-tris* titulo Romanos Pontifices compellâssent; hi nomen illud sibi hactenus cum reliquis Episcopis commune, nunc fastidire incipientes, *Patris* titulum cum exclusione fraternitatis prætendunt. Gregorius IV. in Epistola ad Episcopos Regni Francorum, *Romano*, inquit, *Pontifici scribentes contrariis eum in præfatione nominibus adpellastis, FRATREM videlicet & PAPAM, dum congruentius esset, solam ei paternam reverentiam exhibere.* Biblioth. Patrum maximæ *Tom. XIV. pag.* 315.

8.) Equidem turba Canonistarum, in utramque partem disputare adsueta, dum Quæstionem proponit: An jurisdictio Episcopalis *immediatè* à Deo sit, an *mediatè?* quædam pro utrâque sententiâ argumenta, multosque hinc inde stantes pugiles producit; sed non agunt omnes, præsertim Regulares (quorum singulare hac in Quæstione commodum versatur) apertè satis, sincerè & distinctè. Ex pluribus Romanarum partium Fautoribus hic pro exemplo damus unum ex celebrioribus, scilicet Franciscum Schmalzgrueber, qui *Decre-*

 tal.

tal. Lib. I. Tit. 31. *n.* 26. pro *mediata* processione jurisdictionis Episcopalis se resolvens, *eod. num. v. Sed tenenda est*, ait, *potestatem jurisdictionis, quam habent Episcopi, iisdem dari immediatè ab ECCLESIA seu ROMANO PONTIFICE.* Verùm hìc minimè confundendus erat *Pontifex* cum *Ecclesia*. Utique ab *Ecclesia* (penes quam omnem sacram potestatem residere probavimus *cap. I.* §. 6.) jurisdictio in singulos Prælatos, à summo ad infimum usque, pro sua portione dimanat; ast *Rom. Pontifex* hujus assignationis seu traditionis merum instrumentum est, idque à sex solùm vel septem sæculis; antè enim Episcopos nec per eum creatos, nec confirmatos fuisse, omnibus notum est.

9.) Revocandum semper in memoriam, divisionem potestatis Episcopalis in eam quæ est *Ordinis*, & quæ *Jurisdictionis*, seu veriùs dilacerationem Episcopalis dignitatis, à Christi instituto alienam esse: Non quin *distinguere* liceat duplicem potestatem Episcopalis officii, sed quia *devidere* nefas est, & ejus naturæ repugnat. Nam Christus Apostolatûs officium & Episcopalem statum non mancum quidem mutilúmque instituit, sed plenum, integrum, perfectum, & Sacerdotii sui summi ac perfectissimi imaginem. Sicut ergo Christi Sacerdotium vim omnem sacerdotalem perfectámque pascendi gregis potestatem complectitur, ita ut varias in ea plenitudine & perfectione conclusas potestates distinguere quidem discernerépue liceat, dissociare verò, & inter se quodammódo discindere, sit piaculum: Sic & Episcopatus plenitudinem Sacerdotii & Pastoralis muneris perfectionem naturâ suâ continet, cui Christus non minùs *Jurisdictionis* quàm *Ordinis* potestatem alligavit. Hujus rei, à sua origine certæ, hoc etiamnum indicium remansit in Ecclesia, ut nefas esse constet, Episcopum sine certæ jurisdictionis ac diœceseos attributione consecrari, nec unquam aliter fiant Episcoporum consecrationes, nec unquam

aliter

aliter ab initio Ecclesiæ factæ fuisse reperiantur. Itaque quando Ecclesia fines diœcesium determinat, & juxta beneplacitum suum inter Episcopos dividit, nihil facit aliud, quàm quòd jurisdictioni vel jam collatæ, vel vigore ordinis Episcopalis conferendæ, det objectum, in quod Episcopus suam jurisdictionem exercere valet. Add. *cap. III.* §. 1.

10.) Bellarminus, dum *Lib: IV. de Rom. Pont. Cap.* 24. *&* 25. hanc quæstionem tractat, è Scripturis novi Testamenti locum nullum adducit, quo Episcopos omnes à Papa jurisdictionem accipere confirmet. Hoc semel observâsse in re tanti ponderis Bellarminum refutâsse est. Nos hac in parte veræ *Theologiæ* principia duo, nempe divinæ legis authoritatem, & Catholicæ Ecclesiæ traditionem; nec non *Juris Ecclesiastici* principia quoque duo, sacros videlicet Canones, & Sedis Apostolicæ Decreta de Ecclesiasticis Ordinibus & Canonum disciplinis promulgata sequimur. Bellarminus antiquam Ecclesiæ Disciplinam recentioribus Scholæ distinctionibus & placitis metitur, ut Patrum doctrinæ incommodet. In hac materia distinctio inter *mediatè* & *immediatè* non convenit cum sacra Scriptura, Conciliis, Patribus, Canonibus, imò etiam hodiernis sacrorum rituum Codicibus, consequenter frivola est. Res tanti ponderis non quæsitis ex Academia volatica distinctionibus, sed testimoniis ac monumentis fidelibus asserenda est. Aliud fingere, quæ propositis ad arbitrium lemmatibus serviant, aliud proferre, quæ historicæ veritati consentiant, nec disciplinam veterem lacessant.

§. II.

Quæstio de immediatâ aut mediatâ Episcoporum authoritate, in Concilio Tridentino proposita, nec tamen apertè definita fuit.

Argumenta, quæ in utramque partem proposita fuerunt, recensentur & ponderantur.

Ipsa Tridentina Synodus Sess. XXIII. de Ordine cap. 4. asserit, *Episcopos in locum Apostolorum successisse.* Qui ergò negat, Episcoporum authoritatem *immediatè* à Deo esse, debet etiam sustinere, suam Apostolis authoritatem, non fuisse concessam *proximè à Christo*, sed *à Petro.* Imò si *ideo* Pontifex censetur Primatum suum eique coherentia jura *immediatè* habere à Deo, *quia est successor Petri;* quidni Episcopi etiam suam inde authoritatem proximè trahent, cùm æque sint successores Apostolorum? Fuit hæc quæstio magnorum in memorato Concilio causa motuum, quorum historiam in compendio dabimus ex Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. VIII. Diss. XII. n.* 2. 3. „ In privatis, inquit, Theolo-„ gorum & generalibus Patrum cœtibus, diu, multùm, acri-„ terque disceptatum fuit: *An Episcopi Jure Divino in Ec-„ clesiâ sint instituti? Quo jure in suis Ecclesiis residere te-„ neantur?* Episcoporum institutionem ac residentiam juris „ esse divini, Hispani, Gallique Præsules propugnabant. Ita-„ li pro contrariâ sententiâ tanquam pro aris & focis cer-„ tabant, Romani Pontificis auctoritatem imminui *falsò* ar-„ bitrati, nisi Episcopi sacram potestatem ac jurisdictionem „ ab Apostolicâ Sede precariò obtineant, sintque, *non Chri-„ sti* sed *summi Pontificis* Vicarii: veritique, ne summus Pon-„ tifex dispensare de residentiâ non posset, si Juris Divini „ definiretur. Theologos inter *Petrus Soto* Dominicanus „ institutionem ac residentiam Episcoporum Juris esse Di-„ vini, ad obitum usque defendit, ac lethali ægritudine „ Tridenti decumbens, gravem ac luculentam ad *Pium* „ *IV.* scripsit Epistolam. *Didacus Lainius* Soc. Jesu supre-„ mus Moderator, institutionem Episcoporum non esse Ju-„ ris Divini, prolixâ Dissertatione aggressus est, cujus sum-„ mam exhibet Pallavicinus *Lib. XVIII. cap.* 15. . . . . . . „ Demum agente Cardinali Lotharingo, pluribus vicibus „ reconcinnati Canones, septimus & octavus, sub eâ pro-

„ mul-

„ mulgati ſunt formâ, quâ nunc habentur; ſepoſitâ ſcilicet
„ illâ quæſtione, de quâ variabant Catholicorum ſententiæ:
„ An Epiſcoporum auctoritas & jurisdictio Juris eſſet Divi-
„ ni, Hæreticorum errores duntaxat damnati ſunt, aſſeren-
„ tium, *Epiſcopos non eſſe Presbiteris ſuperiores :* & *Epiſco-*
„ *pos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſ-*
„ *ſe legitimos ac veros Epiſcopos, ſed figmentum humanum.*
„ In explicatione verò Catholicæ doctrinæ ſacra Synodus
„ declaravit : *Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſe-*
„ *runt, ad Hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere, & po-*
„ *ſitos, ſicut Apoſtolus ait, à Spiritu ſancto regere Eccleſiam*
„ *Dei &c.* De reſidentiâ verò viſum eſt ſanctæ Synodo de-
„ finiendum non eſſe, quo jure ad eam Paſtores teneren-
„ tur, propterea quòd complures anſam inde arripuiſſent
„ damnandi res antea geſtas, & juſtam abſentiam Epiſco-
„ porum, ùt ſcripſit Cardinalis *Lotharingus* in literis ad *Bri-*
„ *tonem* Secretarium ſuum cum Romano Pontifice commu-
„ nicandis. Sic porrò incipit Decretum : *Cùm præcepto*
„ *divino mandatum ſit omnibus quibus animarum cura com-*
„ *miſſa eſt, oves ſuas agnoſcere &c.* His verbis conceptum
„ Decretum eſt, quibus veritati, conciliique exiſtimationi
„ conſultum eſſet. Ubique enim jam conclamabatur, *Pa-*
„ *tres jam non poſſe ferre jus divinum, ſed nequidem au-*
„ *dire* (inquit Cardinalis Lotharingus ad Britonem Secre-
„ tarium ſuum, & rerum ſuarum in Romanâ Curiâ Pro-
„ curatorem) additque; *quod quantum ſcandalum afferre poſ-*
„ *ſit his noſtris calamitoſis temporibus, quis non audit? Hâc*
„ *viâ in hæreſi ſuâ confirmantur Hæretici, qui nos ajunt*
„ *reliquiſſe mandata Dei propter traditiones hominum, qui*
„ *de oppreſſo per nos verbo Dei perpetuò conqueruntur :*
„ *ſcandalizantur Catholici, qui hoc ne verum ſit, nunc ma-*
„ *ximè verebuntur. Itaque ut illi calumniæ obviaremus, &*
„ *puſillos non ſcandalizaremus, deputati ad reformandum*
„ *Decretum de Ordine, cenſuimus incipiendum Decretum*
„ *à divino mandato, ut ex eo functiones nobis injunctæ eli-*
„ *cerentur, & abſtineremus poſtea ab expreſſione ea, quæ ab*
„ *ali-*

„ *aliquibus exposcebatur*, *ut diceremus*, *residentiam esse ex* „ *Jure divino*. Haud plures quàm sex aut septem in di- „ cendis sententiis ita exorbitâsse testatur, ut dicerent, Epi- „ scopos jure tantùm positivo & Canonicis constitutioni- „ bus ad residentiam obligari. " Adde suprà *cap. I.* §. 8.

1.) Juvat hìc paucis repetere potiora ex iis, quæ de Divina institutione Juris & Authòritatis Episcopalis in Tridentino à Patribus in utramque partem disputata fuêre. *Pro affirmativa* quidem *a*) dixit Joannes Fonseca Theologus Archiepiscopi Granatensis: Si credatur Papa esse institutus à Christo JEsu, quia dixit Petro Matthæi XVI, v. 19. *Tibi dabo claves regni cœlorum*, & Joannis XXI, v. 15. *Pasce agnos meos:* credi non minùs debet, à Christo æque constitutos esse Episcopos, cùm omnibus Apostolis diceret Matth. XVIII, v. 18. & Joannis XX, v. 23. *Quæcunque alligaveritis super terram*, *erunt ligata & in cœlo &c.* Item Marci XVI, v. 15. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Denique Joannis XX, v. 21. *Sicut misit me Pater*, *& ego mitto vos.* Proinde si Papa succedit in jus Divinum Petri, Episcopi pariter succedunt in jus Divinum Apostolorum. His addidit Fonseca textum Act. Apost. cap. XX, v. 28. *Posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Quibus denique subjunxit: ex eo, quòd Episcopi creentur per Papam, æque parum sequi, illos suam à Christo institutionem non habere, quàm quòd suam summus Pontifex obtineat à Cardinalibus, à quibus eligitur. *b*) Bartholomæus de Martyribus Archiepiscopus Braccarensis, vir verè sanctus, sustinuit, potestatem Episcopis in ordinatione traditam nullâ humanâ authoritate tolli posse: Hanc non solùm complecti ea, quæ sunt *Ordinis*, sed & quæ *Jurisdictionis*, ex quo illis, dum consecrantur, grex assignetur conducendus

dus & pascendus ; ipsis quinimò *Titularibus* Episcopis Urbem assignari, manifesto argumento, Episcopatum sine populo, & jurisdictione in eum, non subsistere. Cui accedit, quod in traditione pedi adhibeatur formula: *Accipe baculum Pastoralis officii &c.* scilicet in signum potestatis corrigendi vitia. In traditione annuli dicitur *Ecclesia eis desponsari.* Per traditionem Evangelii mittuntur *ad prædicandum populo, eorum curæ commisso.* Demum in fine Consecrationis in Oratione: *Deus omnium fidelium Pastor & Rector &c.* (quæ deinceps in missali Romano Pontifici appropriata est) dicitur, dirigendo verba ad Deum, quòd *voluerit, ut hic Episcopus Ecclesiæ præsit.* Addidit Braccarensis Antistes, Innocentium III. in *cap.* 2. *X. de Translat. Epis.* dicere, quòd matrimonium Spirituale inter Episcopum & Ecclesiam sit vinculum à Deo institutum, nullâ humanâ potestate rumpendum. *c*) Nec minùs Segoviensis Episcopus sustinuit, inde ab Apostolorum tempore Episcopis jurisdictionem semper ab Ecclesia assignatam fuisse ; hanc traditionem Apostolicæ esse originis. Constare insuper ex Ecclesiastica Historia & Patribus, quòd Episcopi inter se communicaverint de iis, quæ in suis respectivè Ecclesiis agerentur, in ordine ad obtinendam Fratrum suorum approbationem ; idem & à summis Pontificibus observatum intuitu eorum, quæ Romæ fierent ; solitos etiam Patriarchas mittere ad Episcopos circulares litteras, quibus de sua eos ordinatione & fidei professione certiores facerent ; eodem quoque more Romanos Pontifices usos esse respectu reliquorum Antistitum. *d*) Fortiùs idem thema ursit Georgius Zischowid Seniensis Præsul, cui mirum videbatur, moveri quæstionem, an Episcopi à Christo instituti sint, & ab eo jurisdictionem sacram obtinuerint: Si eorum, ajebat, authoritas non veniat à Deo, neque illa Conciliorum inde poterit derivari, hæc quippe aliud non sunt, quàm

Conventus & Decreta Episcoporum. Si humana solùm *singulis* tribuatur authoritas, *collectorum* non futuram humanâ majorem. Delusum ergo hactenus esse Christianum orbem, quando Generale Concilium ei propositum fuit privilegio inerrantiæ munitum, tanquam certum remedium finiendarum controversiarum fidei. Se jam quinque mensibus Tridenti subsistere, in eâ persuasione, peræque huic Synodo applicandum esse, atque Hierosolymitanæ ab Apostolis congregatæ, illud Act. Apost. XV, v. 28. *Visum est Spiritui sancto & nobis.* Regessit quidem ad hoc in Concilio Didacus Lainez, ea verba primæ Synodi *narrativè* solùm referri, non *dispositivè;* deinde ad id, quod à quavis Universali Synodo exspectatur, sufficere, ut sua Episcopis à Pontifice conferatur authoritas; eâ ratione Synodi definitiones non agnosci legitimas, nisi quatenùs probantur Pontifici, cui Spiritus S. assistit. At in hac suppositione manebit verum, Concilii authoritatem non esse aliam; quàm unius Romani Pontificis; quod teste Seniensi Episcopo neque sibi persuadebat, neque à sacro Tridentino conventu exspectabat Christianus orbis, de mente Pontificis circa controversas eo tempore quæstiones fidei jam antè satis informatus. Et si inepta Lainii observatio in mox citatum locum ex Actis Apostolorum attendatur, parum nobis proderunt exempla Apostolorum ad formandos Episcoporum mores, & illorum Gesta ad figendum originarium Statum & formam sanctæ nostræ Ecclesiæ, hisque neglectis, pascemur sophisticis distinctiunculis.

2.) Amplissima Oratio, quam eâdem de materiâ die 20. Octobris 1562. in contrarium habuit mox laudatus Jesuitarum Præses Generalis, ad sequentia Capita reducitur: Romanum Pontificem, tanquam generalem Dei Vicarium, Petro successisse in universalitate sacræ potestatis, quam ille minoribus Præsulibus, prout Eccle-

siæ

ſtæ judicaverit expedire, diſtribuit: Voluiſſe quidem Deum, ut Epiſcopis traderetur certa portio Eccleſiaſticæ jurisdictionis, ſicut & vult alia multa, de quibus tamen immediatè non diſponit: Etiam in Scriptura enumerari dotes ſervi boni, neque tamen inde confici, ſervum quemque ab hero ipſo conſtituendum eſſe: Epiſcopis poteſtatem *jurisdictionis* non infundi per conſecrationem, ſed per ſimplicem collationem, quæ cuivis Clerico, imò laico communicari valeat: Illos quidem eſſe Apoſtolorum ſucceſſores, ſed in poteſtate *conſecrandi* tantùm: Verba Chriſti *Paſce oves meas* dicta quidem fuiſſe cunctis Apoſtolis, attamen non in omnibus, ſed in uno Petro, à quo, quia integrum gregem paſcere per ſe ipſum non poterat, reliqui Apoſtoli huic operi admovendi erant: Poſitos quidem eſſe à Spiritu ſancto Epiſcopos ad regendam Eccleſiam Dei, ſed mediatè, uti conſtituuntur Magiſtratus laici: In Romano Pontifice jurisdictionem eſſe immutabilem; in Epiſcopis eam variari, & per Papam reſtringi, non quidem ex & pro mero hujus arbitrio, ſed ex prudenti cauſâ &c. Verùm quid hoc eſt aliud, quàm illud thema, quod in quæſtione vertitur, ſæpe variatis phraſibus multiplicatisque verbis proferre, & in fine nec minimum probâſſe. Hi, me quidem judice, ſunt fructus *ſpinoſæ*, *ſenticoſæ*, *frigidæ*, *jejunæ ac infelicis illius tum Philoſophiæ*, *tum Theologiæ*, quæ teſtibus actis Concilii Trevirenſis anni 1548. *in ſcholis recepta*, fuit una ex cauſis hæreſum Sæculo XVI. in Eccleſiâ enatarum. Vid. Harduinum *Tom. IX. col.* 2065.

3.) Memoravimus ſuprà ex Natali Alexandro, & aliunde ex actis Concilii Tridentini notum eſt, Epiſcopos Italiæ (quorum 187. in eodem Concilio ſedebant, cùm Synodus univerſim ex 265. Epiſcopis coaleſceret) tanquam pro aris & focis dimicâſſe, ne Concilium Tridentinum definiret, Epiſcoporum Inſtitutionem & Re-

ſidentiam eſſe Juris Divini. Secretum motivum hujus Italicæ concertationis, quæ bilem tam juſtè movit egregio Cardinali Lotharingo, inſinuat Jo. Petrus Gibert. *Corp. Jur. Can. in Prolegom. Part. I. Tit. 20. Sect. 6. p.* 172. nempe: „ Cupiunt illi, ambiuntque officia Curiæ Romanæ, perinde ac Epiſcopatus, voluntque illa cumulatim poſſidere. Volunt quoque Cardinalatum, Legationes, Nuntiaturas conjungere cum Epiſcopatibus. Porrò, exoptata adipiſci nequeunt, niſi Pontifex eos pro beneplacito ſuo diſpenſare poſſit à reſidentia: ſecus conſcientiæ ſtimulis urgerentur, quia ſibi conſcii non ſunt aliquam neceſſitatem, aut evidentem Eccleſiæ utilitatem, ſemper requirere ejusmodi diſpenſationes; & quamvis exiguam habeant cognitionem dignitatis Juris Divini, nequeunt ignorare, non licere Pontifici ab eo diſpenſare pro arbitrio ſuo: credentes autem Pontificem eſſe Juris Eccleſiaſtici poſitivi Dominum, parum curant ſecum diſpenſari absque ullâ canonicâ cauſâ; ſed ipſis ad ſecuritatem conſcientiæ ſufficit, ut Pontifex eos diſpenſare velit, ſive ex merâ indulgentiâ, ſive ex alio humano quovis motivo.

4.) Finaliter & verè dicit idem clar. Gibert, Chriſtum Eccleſiæ ſuæ non promiſiſſe, fore, ut omnes veritates revelatas *ſimul* ipſi detegeret, ſed *ſucceſſivè*, prout ipſe volet. Eccleſiæ Hiſtoria nos compellit, ut ſic intelligamus & exponamus hunc locum: *Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, quæ dixero vobis.* Confer ſuprà cap. VI. §. 8. n. 15.

§. III.

Refutatur Fagnanus, omnem jurisdictionem à Papa in Epiſcopos dimanare ſuſtinens.

Epi-

Episcopalia jura in aliorum diœcesibus exercendi facultas Romano Pontifici non competit.

Fagnanus *ad cap.* 1. *de Offic. Jud. ord. n.* 50. favore jurisdictionis à Papa in Episcopos defluentis sic ratiocinatur: „ In textu sacro Act. XX. *Attendite vobis & universo gregi, in quo Spiritus sanctus vos posuit Episcopos* „ *regere ECCLESIAM Dei;* aut verbum illud *Ecclesiam* volumus intelligere de Ecclesia *universali* respectu *singulorum* „ Episcoporum, ita, ut quilibet Episcopus sit positus à „ Spiritu S. ad regendam Ecclesiam universalem. Et „ hoc est erroneum, quia hæc potestas data est soli Petro „ Apostolorum Principi, & Romanis Pontificibus illius suc- „ cessoribus; alioquin tot essent Papæ, quot Episcopi, con- „ tra unitatem Ecclesiæ, & Catholicam veritatem. Aut „ volumus intelligere prædictam authoritatem de *singularibus* Ecclesiis, ita, ut quilibet Episcopus positus sit à Spi- „ ritu S. ad regendam suam Ecclesiam particularem, & „ ita concurrant omnes collectivè ad regimen universalis „ Ecclesiæ: & hoc similiter est falsum, quia Christus po- „ pulos Apostolis non divisit, & multò minùs Episcopis il- „ lorum successoribus, sed dixit omnibus & singulis: *Do-* „ *cete omnes gentes*, Marci ult. & *prædicate Evangelium* „ *omni creaturæ* Matth. ult. *Quæcunque ligaveritis super* „ *terram, erunt ligata & in cœlo*, Matth. 18. & *quorum* „ *remiseritis peccata, remittuntur eis*, Joan. 20. Ergo non „ est nostrum fingere hanc limitationem, & divisionem ju- „ risdictionis fuisse factam immediatè à Christo, cùm ex „ Evangelio haberi non possit. Superest ergo, ut Apo- „ stolis & aliis Episcopis Ecclesiæ, & subditis, & conse- „ quenter jurisdictio præfinita fuerit *immediatè* primùm à „ Petro, & deinde à summis Pontificibus, ejus successori- „ bus. Atque ita Episcopi constituti sunt à Spiritu S. ad „ regimen Ecclesiæ *mediante jurisdictione*, quæ singulis tri- „ buitur & præfinitur ab Ecclesia Romana.

Nos adversùm hæc probamus suprà *cap. III.* §. 1. unum eumque indivisum à Christo institutum esse Episcopatum, quem omnes Apostoli, & post eos Episcopi, tenuerunt *in solidum.* Hanc doctrinam, quàm accuratissimi Theologi & Canonistæ sequuntur, egregiè firmant relati per Fagnanum S. Scripturæ textus. Divisis postea diœcesibus (quod sub Apostolis fieri cœptum; de his enim jam legitur, quòd fundàrint Ecclesias particulares, easque creatis à se Episcopis commendàrint; exemplum habemus in Apostolo Paulo *ad Titum I.*) mansit quidem *solidaria* illa primorum Ecclesiæ Pastorum sollicitudo & obligatio, sed sine præjudicio jurium cuique Episcopo in suo districtu, id est diœcesi, privativè attributorum. *Singulis Pastoribus*, ait S. CYPRIANUS, *portio gregis fuit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet.* Fuit hæc disciplina confusioni tollendæ visa adeo necessaria, ut Ecclesia variis Canonibus eam stabilierit, ac frequenter severeque Episcopis interdixerit in aliena diœcesi quidquam agere vel ordinare. Plures antiquos Canones in hanc rem profert Gratianus *Caus. IX. Quæst.* 2. Pertinet hæc prohibitio peræque ad Romanos Pontifices, quibus in aliorum Episcoporum diœcesibus nullam immediatam *Episcopalem* jurisdictionem competere tot argumentis hoc Opere probamus. Dixi *Episcopalem* jurisdictionem: Cautà siquidem discretione secernendum est *jus Episcopale* Romani Pontificis ab ejus *Primatu:* illud par est juri cæterorum Episcoporum, & iisdémmet limitibus circumscriptum: hic per se non importat jus, functiones Episcopales ordinarias in alienis diœcesibus exercendi. Vid. *tot. cap. II.*

Hæc non obstant, quin persæpe factum fuerit, & tantùm non innumeris exemplis probatum exstet, quòd Episcopi *suapte sponte* in Pontifices effuderint sua jura, eáque potestatis insignia, quæ sibi solis competebant in suis diœcesibus; dum ex altera parte Pontifices in iisdem diœcesibus nihil adgrederentur, quod non sperarent in eorum commodum & voluptatem cessurum. Hinc cum LEO IX. aliique

que Pontifices complures Italiæ, Galliæ, Germaniæque lustrarent provincias, Ecclesiarum utilitatibus, temporúmque necessitatibus servientes, nullus Episcoporum cogitavit in propria sua Ecclesia eos anteire aut impedire in Pontificalium munerum functione. Scilicet concordiæ & charitatis lex, nec non publici Ecclesiarum boni amor mentes conatúsque eorum hinc inde omnes rexit temperavítque. *Si qui* Pontifices *evagati sint ultra hos modestiæ limites, id oblivione & silentio opprimi conducibilius est, ùt ex quo nihil argumenti elici possit, nihil adjumenti ad posterorum mores regendos*, inquit Thomassinus Part. I. Lib. 1. Cap. 6. n. 1. Quare cùm subinde Pontifices, Ordinariis non consentientibus, per se vel per alios in horum Ecclesiis jura Episcopatûs exercere, & quasi surripere tentarent, docent Historiæ, illorum conatibus ab Episcopis haud raró obstitum fuisse.

1.) Innocentius I. PP. Epistola ad Victricium Archiepiscopum Rothomagensem *cap.* 7. hanc regulam ùt inviolabilem statuit: *Ut de aliena Ecclesia Clericum ordinare nullus usurpet, nisi ejus Episcopi præcibus exoratus concedere voluerit.* Et S. Leo Epist. XII. cap. 9. *Alienum Clericum invito Episcopo illius nemo suscipiat, nemo sollicitet, nisi fortè ex placito charitatis id inter cedentem accipientemque conveniat.* His adde Concilium Nicænum *Can.* 16. Sardicense *Can.* 19. Codicem Can. Eccl. Afric. *C.* 54. Et si *majoribus Sedibus* hac in parte aliquid speciale permissum est, id eis omnibus commune evasit, nec Romanæ tribuit particulare jus aliorum Episcoporum dïœceses invadendi, eorumque jura ordinaria præripiendi.

2.) S. Gregorius M. titulum *Episcopi universalis Ecclesiæ* ideo potissimùm damnat, quia illi, qui eum sibi arrogat, videtur tribuere jus & jurisdictionem per omnes diœceses: *Si unus Universalis est*, inquit Lib. IX. Epist. 68. nov. edit. *restat, ut vos Episcopi non sitis.*

Item

Item Lib. IX. Epist. 22. vet. edit. *Si sua unicuique Episcopo jurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur.* Conf. cap. II. §. 11. n. 3. 4. & cap. VII. §. 1. n. 6. Sic rectè sensit Gregorius; & tamen neminem Pontificum Apostolicæ potestatis plenitudine & universalitate tam longè latéque regnâsse cognitum est: sed adverte insimul ad illud æque indubium, quòd nemo humiliùs, sanctiùs, modestiúsque regnaverit, nemo propensiùs solis Ecclesiæ *utilitatibus* ac *necessitatibus* servierit, quàm Gregorius. Quare nihil egit ex prætenso illo universali Episcopatu, quem non nudo verbo, sed magìs opere perhorrescebat; omnia ex jure Primatûs, quem noverat non collidi cùm Episcopatu, minùs illi jus esse huic sua jura præripere. Quod favorabilius pro exercitio supremorum jurium hujus Primatialis authoritatis in singulorum Episcoporum diœcesibus dici aut etiam cogitari potest, hoc sequentibus expressit Gerson. Tom. I. pag. 126. antiq. edit. apud Thomassinum l. cit. n. 18. *Nec tamen plenitudo potestatis Papalis sic intelligenda est immediatè super omnes Christianos, quòd pro libito possit jurisdictionem in omnes per se vel alios extraordinarios passim exercere. Sic enim præjudicaret Ordinariis, qui jus habet immediatum, imò immediatissimum super plebes eis commissas actus hierarchicos exercendi. Extenditur igitur plenitudo potestatis Papæ super omnes inferiores, solùm dum subest necessitas, ex defectu Ordinariorum inferiorum: vel dum apparet evidens utilitas Ecclesiæ.* Quæ hìc de *necessitate* aut *evidente utilitate* Ecclesiæ, nec non de *defectu Ordinariorum* dicuntur, ea certè ad nullam ordinariam jurisdictionem referri possunt, sed ad illud jus *ertraordinarium*, quod in Unitate Episcopatûs radicatum omnibus quidem Episcopis certo modo commune esse tradidimus *cap. III.* §. 1. *n.* 4. magìs tamen propriùm esse dignoscitur, & specialiùs

cialiùs adhærens officio Primatis: scilicet, ut aliis id facere omittentibus horum defectus ille suppleat, & necessitatibus occurrat. Quòd si autem Papa Curialistarum suggestionibus accensus ex his jus *ordinarium* facere, adeoque Episcopos in exercitio propriæ suæ jurisdictionis prævenire, aut in hac cum illis per se vel per suos delegatos concurrere vellet, superessent tunc remedia, de quibus agemus toto Capite IX. Adde *cap. III.* §. 2, *n.* 4.

3.) Concilium *SALEGUNSTADIENSE* habitum sub Benedicto VIII. anno 1022. *cap.* 18. declarat: *Quia multi tantâ mentis suæ falluntur stultititiâ, ut in aliquo capitali crimine inculpati, pœnitentiam à suis Sacerdotibus accipere nolint, in hoc maximè confisi, ut Romam euntibus Apostolicus omnia sibi dimittat peccata; sancto visum est Concilio, ut talis indulgentia illis non prosit, sed priùs juxta modum debiti pœnitentiam sibi datam à suis Sacerdotibus adimpleant, & tunc Romam ire si velint, ab Episcopo proprio licentiam & litteras ad Apostolicum ex iisdem rebus deferendas accipiant.* Quid, mutato hodie per falsas Decretales, quæ summo Pontifici absolutam potestatem in universam Ecclesiam tribuunt, Jure Ecclesiastico, diceret Romana Curia, si his conceptum verbis Canonem particularis Synodus conderet?

4.) Eandem disciplinam & Concilii Salegunstadiensis dispositionem probat Synodus *LEMOVICENSIS* anni 1034. in qua *de Pontifice Romano injustè absolvente excommunicatos ab Episcopis, istiusmodi fuit in Synodo querela proposita*, inquit Baronius ad d. an. Num. XIX. Sed factum excusavit Benedictus IX. ibid. Num. XX. his verbis: *Quod nescienter egi, Frater charissime, non mea, sed tua est culpa: Scis enim, quia quicunque de Universa Dei Ecclesia, quæ est in toto orbe terrarum, ad me causâ remedii recurrit, impossibile est mihi ejus curam negligere, dicente Domino ad beatum specialiter*

 Petrum,

Petrum, PETRE PASCE OVES MEAS. Quo ergo modo poterit Sedes Apostolica ejicere aliquem de medela, nisi rationabili causâ? Debueras certè mihi, antequam illa mortua ovis Romam veniret, ejus causam tuis innotescere apicibus, ut eam ego omnimodè abjicerem, tuamque firmando authoritatem, eum anathematis ictu repercuterem. Profiteor quippe omnibus Consacerdotibus meis, ubique terrarum, adjutorem me & consolatorem potius esse, quàm contradictorem; absit enim schisma à me & Coepiscopis meis. Itaque illam pœnitentiam & absolutionem, quam tuo excommunicato ignoranter dederam, & ille fraudulenter accepit, irritam facio & cassam, & de ea nihil aliud speret, quàm maledictionem, quâ satisfacta tu ipse absolves. Eadem Acta Num. XXII. aliud simile exemplum produnt in quodam diœcesano Episcopi Engolismensis, qui pari obreptione litteras absolutionis Roma retulerat; ibi: *Episcopus intelligens fraudem ait homini: Versa vice quod ego postulare debueram ab Apostolico, Apostolicus postulat à me: Non credere possum hoc mandatum ab eo extorsum, & hoc tibi nihil utile est: & donec à me, vel hujus Sedis Archidiacono, me jubente, accipias pœnitentiam, permane in excommunicatione. Et ejecit eum foras de Ecclesia.* Post hæc Patres Concilii Lemovicensis sic statuunt ac declarant Num. XXIII. *Et dixerunt Episcopi: Hoc ab ipsis Apostolicis Romanis & cæteris Patribus tantùm teneamus, ut parochiano suo Episcopus si pœnitentiam imponit* NB. *eumque Papæ dirigit, ut judicet, utrùm sit an non pœnitentia dignus pro tali reatu, potest eam confirmare auctoritas Papæ: aut levigare, aut super adjicere. Judicium enim totius Ecclesiæ maximè in Apostolica Romana Sede constat. Item si Episcopus parochianum suum cum litteris vel testibus Apostolico ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ùt multoties pro gravissimis fieri solet reatibus, in quibus Episcopi ad dignam hæsitant pœnitentiam imponendam: hic talis licenter à Papa remedium*

dium sumere potest: NB. *Nam inconsulto Episcoqo suo ab Apostolico pœnitentiam & absolutionem nemini accipere licet.* Adde P. de Marca Lib. IV. Cap. 8. n. 6.

Hoc sensu Henricus Leodiensis Episcopus anno 1078. graviter questus est ad GREGORIUM VII. de absolutione ab eo uni ex suis diœcesanis concessâ. Colligimus id ex ejusdem Gregorii *Epist.* 4. *Lib. VI.* apud Harduinum *Tom. VI. col.* 1397. in qua ita Pontifex ad Henricum: *Mirati sumus, non eâ te, qua decuit, ad Apostolicam Sedem reverentiâ scripsisse, sed nos ab absolutione illius parochiani tui, qui olim ad nos venit, mordaci invectione reprehendisse, tanquam Apostolicæ Sedis non esset authoritas quoscùnque & ubicunque vult ligare & absolvere.* Non sic scripsisset GREGORIUS M. sed scimus, quæ sit inter utrumque hunc Gregorium diversitas in sentiendo & in agendo. Tempore Gregorii VII. jam plenis velis incedebat Isidoriana jurisprudentia *de Universali Romani Pontificis Episcopatu*, Vid. Cap. quem Gregorius M. tanto habebat in horrore. Atta- III. §. 9. men, uti hoc. §. abundè demonstratur, non potuere n. 1. Episcopi huic juri se suásque Ecclesias submittere, inattentâ omni illâ reverentiâ, quam Isidori Decretalibus quasi invitâ mente exhibebant.

5.) Fulco Comes Andegavensis ædificato an. 1050. in diœcesi Turonensi monasterio, obtinuit à Romano Pontifice, ut ejus ecclesia à Petro S. R. E. Cardinale, tanquam delegato Apostolico, consecraretur: *Quod audientes*, inquit Glaber Rodulphus Hist. Lib. II. cap. 4. in Collectione Francisci Duchesne Script. Hist. Franc. Tom. IV. pag. 15. *Galliarum quique Præsules, præsumtionem sacrilegam cognoverunt ex cœca cupiditate processisse . . . . . . Universi etiam pariter detestantes; quoniam nimirum indecens videbatur, ut is, qui Apostolicam regebat Sedem, Apostolicum primitùs ac Canonicum transgre-*

grediebatur tenorem. Cùm insuper multiplici sit antiquitùs auctoritate roboratum, ut non quispiàm Episcoporum in alterius diœcesi istud præsumat exercere, nisi Præsule, cujus fuerit, compellente, seu permittente .... Licèt namque Pontifex Romanæ Ecclesiæ ob dignitatem Apostolicæ Sedis, cæteris in orbe constitutis reverentior habeatur, non tamen ei licet transgredi in aliquo Canonici moderaminis tenorem. Sicut enim unusquisque orthodoxæ Ecclesiæ Pontifex ac sponsus propriæ Sedis uniformiter speciem gerit Salvatoris, ita generaliter nulli convenit quippiam in alterius procaciter patrare Episcopi diœcesi. Eandem rem paucioribus verbis & modestioribus explicuerat Hincmarus apud Flodoardum Lib. III. Cap. 13. in Epistola ad NICOLAUM I. Ubi hæc inter alia: *Non aliud nisi quod regulæ sacræ præcipiunt & mihi petendum & vobis concedendum est.* De Glabro Baronius hæc ex genio Romanæ Curiæ scribit ad an. 996. num. 25. „ Sicut in recensendâ historiâ fidelis est, ita in eo valde hallucinatus erravit, dum „ nihil vult in alienâ diœcesi posse præsumere Romanum Pontificem plus, quàm cæteros Episcopos, quibus certis limitibus est definita diœcesis; & extra ipsam nihil penitùs agere posse existimavit. “ Verùm non loquitur hic Glaber ex suo privato sensu, sed historicè refert illud, quod quorumlibet *Episcoporum Galliæ* tunc *commune* prodebatur judicium, quæque fuit receptæ observantia disciplinæ; & est, vel ipso agnoscente Baronio, Glaber in recensenda historia fidelis. Cardinalis Bona in Notitiâ Auctorum in fronte libri de divinâ Psalmodiâ pag. 41. Glabrum vocat *Historiarum sui temporis accuratissimum Scriptorem.*

Hæc disciplina (quidquid de hoc speciali casu in contrarium proponant de Marca *de C. S. & J. Lib. IV. Cap.* 8. *n.* 2. Thomassinus *Part. I. Lib.* 1. *Cap.* 6. *n.* 3.) sæculo XI. Episcoporum animis firmiter inhæsit. Agebatur sub URBANO II. de dedicatione Ecclesiæ monasterii

ſterii Cavenſis in diœceſi Salernitana: volebat eam conſecrare ipſe Pontifex, opponit ſe Archiepiſcopus, proponit. Papa judicialem cauſæ diſcuſſionem, hanc detrectat Salernitanus, juri ſuo ordinario inſiſtens &c. Diſcimus hæc omnia ex ipſius Urbani Epiſt. 10. apud Harduinum Tom. VI. col. 1638. ubi: *Noſtris autem diebus Alphanus Salernitanæ Eccleſiæ Archiepiſcopus confrater noſter ad ejusdem loci ſubjectionem modis cœpit omnibus anhelare. Nobis itaque diſponentibus baſilicam ipſius loci dedicare, ille ſuæ Eccleſiæ minui jura clamitabat: cui nos ex abundanti ſatisfactionem juris obtulimus; ille autem, cùm ad poſtulatum & acceptatum actionis terminum perveniſſet, actionem aggredi refutavit.* Notandum, quòd prætenſionem ſuam Urbanus unicè fundaverit in monaſterii exemtione, quâ illud donaverat Gregorius VII. ſecundus Urbani prædeceſſor.

6.) Natio Gallica, antiquæ diſciplinæ pro merito tenax, nunquam patitur, ut ordinario Epiſcoporum juri à Pontificibus horúmve Legatis præjudicium inferatur, aut impedimentum ponatur per exercitium *immediatæ* jurisdictionis in illorum diœceſibus. Dignè id expreſſit Advocatus generalis Talonus die 15. Maji an. 1647. in Actione ſua concernente Decretum Inquiſitionis Romanæ, ubi: „ La ſeconde choſe, que nous avons re„ marquée, eſt le Mandement où Certification de M. „ le Nonce, imprimé au pied de cette bulle, dans le„ quel il ſe qualifie Nonce auprés de la perſonne du „ Roi dans tout le Royaume de France, termes inſo„ lites & extraordinaires, parce que le Nonce faiſant „ en France fonction d'Ambaſſadeur, & n'en pou„ vant faire d'autre, il n'a point d'emploi, que pro„ che la perſonne du Roi, & n'en a aucun autre dans „ ce Royaume . . . . . La troiſiéme eſt, en ce qu'il „ dit, que l'original de ce decret eſt demeuré dans les „ archives de ſa Nonciature; laquelle maniere de par-

 „ ler.

„ ler ne convient pas à nos moeurs, parce que le Non-„ ce du Pape n'a point en France de greffe ni d'ar-„ chives, ni que l'ambassadear des autres Princes, ni „ que l'Ambassadeur du Roi n'en â point lors qu'il „ est à Rome. En dernier lieu il ajoute, que cette „ bulle sera envoyée aux Evêques & Archevêques de „ sa Nonciature, comme si la qualité de Nonce avoit au-„ cun territoire certain & limité: & d'autant que cette „ maniere de parler est une entreprise nouvelle, nous „ estimons, qu'il est necessaire d'y pourvoir. " Sunt hæc principia Ecclesiæ Gallicanæ; sed servata ex sincera antiquitate & Sacris Canonibus, adversùs abusus, qui in regno Franciæ introduci volebant, & alibi, ubi in his & similibus remissiùs agitur, effectivè introducti sunt, & nunc remedio restitutorio indigent.

7.) Equidem THEOTMARUS Archiepiscopus Salisburgensis, & cum eo alii Bavariæ Episcopi, in Epistolâ editâ in Metropoli Salisburgensi *Tom. I. pag.* 5. 6. JOANNEM Papam IX. *non unius urbis, sed totius orbis* Episcopum vocant, se verò ipsos inscribunt, *humillimos Paternitatis vestræ filios.* Ast notant doctissimi Auctores Historiæ Litterariæ Galliæ *Tom. VI. pag.* 98. primas has esse vices, quibus talis loquendi formula, eousque inusitata, in Epistolis Episcoporum ad Papam occurrat. Similiter HERIVEUS Remensis Archiepiscopus in sententiâ anno 900. contra Fulconis prædecessoris sui occisores in præsentia aliorum Episcoporum latâ apud Duchene *Script. Hist. Franc. Tom. II. pag.* 585. dicit, se homicidas illos excommunicare *auctoritate Episcopis per B. Petrum Principem Apostolorum divinitùs collatâ*; observant iidem eruditissimi Auctores *cit. Tom. VI. pag.* 186. nullam similem expressionem è penna cujusquam Episcopi profluentem à se ad ea usque tempora notatam fuisse. Hi scilicet erant primi fructus Isidorianarum Epistolarum.

8.) Con-

8.) Concilium *ANSANUM* anni 1025. in diœcesi Lugdunensi, compositum Episcopis provinciarum Lugdunensis, Viennensis, & Tarantasiensis: *Dum multa de Ecclesiasticis causis & de communi Populi utilitate ibidem tractarent, surgens supradictus Gauslenus Episcopus* Matisconensis *in medio proclamavit, se conqueri de Burchardo Viennensi Archiepiscopo, qui sine licentia & assensu suo, contra Canonum Statuta, ordinationes de Monachis fecerat in Episcopatu suo, scilicet in Cluniacensi Cœnobio. Ad quæ idem Archiepiscopus respondens: Dominum Odilonem Abbatem, qui præsens aderat, illarum ordinationum adduxit autorem in defensorem. Itaque Dominus Odilo cum suis Monachis surgens, ostendit privilegium quod habeat à Romana Ecclesia, quod eis talem libertatem tribuebat, ut nulli, in cujus territorio degebant, nec alieni aliquatenus subjacerent Episcopo, sed quemcunque vellent, adirent, vel de qualibet regione adducerent Episcopum, qui faceret ordinationes vel consecrationes in eorum Monasterio. Relegentes ergo sancti Chalcedonensis & plurimorum autem eorum Conciliorum sententias, quibus præcipitur, qualiter per unamquamque regionem Abbates & Monachi proprio debeant Episcopo subjici, & ne Episcopus in parœcia alterius audeat ordinationes vel consecrationes absque licentia ipsius Episcopi facere, decreverunt chartam non esse ratam, quæ Canonicis non solum non concordaret, sed etiam contrairet sententiis. Adjudicaverunt quoque Dominum Abbatem non posse existere Archiepiscopo legitimum autorem Canonicæ defensionis. Unde prædictus Archiepiscopus ratione convictus, petens veniam à Gausleno Episcopo, loco satisfactionis firmavit & per quales ipse voluit fidejussores, ut unoquoque anno, quamdiu ambo viverent, tempore quadragesimæ sufficientiam olei de olivis ad conficiendum Chrisma ipsi persolveret sine negligentia.*

9.) Do-

rum esset, uti saltem usque ad XI. Sæculum fuisse noscitur, omnis beneficiorum Collatio ad Episcopum pertinuit. Erectis verò beneficiorum titulis; nec non horum Collatione sensim ab ipsâ Ordinatione sejunctâ, ratio, quæ Episcopum antè constituerat ordinarium Ordinationis Ministrum, eique *Ordinandorum* detulit electionem, etiam suadet, *Beneficiandorum* optionem Episcopo primariò deferendam esse, & quasi Jure deberi. Itaque hoc jus Episcoporum in Sacris Canonibus fundatum, ipseque ministerio Episcopali connaturale & congenitum est. Observavit id inter cæteros Franciscus Duarenus *de Sacris Ministeriis Lib. III. cap.* 1. ubi quærens, quam in conferendis beneficiis potestatem habeat Romanus Pontifex, respondet, „ eum priscis temporibus nullum jus, nullamque potestatem Ordinandorum Sacerdotum aut Clericorum extra propriam diœcesin sibi vindicâsse.

Ex quo ulterius concludit: „ Cùm ergò Romanus „ Pontifex secundùm *antiquos Canones* in alienis Ecclesiis „ neminem ordinare, id est, ad ministerium Ecclesiæ pro- „ movere possit, satis perspicuum est ex his, quæ secun- „ di Libri cap. 3. diximus, Ecclesiastica beneficia totius or- „ bis ab eo conferri non posse; quin vetustiores sanctiores- „ que Urbis Romanæ Episcopi, Sede Ecclesiaque propriâ „ contenti; reliquis Episcopis Ecclesiarum sibi commissarum „ liberam administrationem reliquerint, quasi *Urbis* magìs, „ quam *Orbis* Episcopi. “ Genuino huic & nativo Episcoporum juri grave vulnus inflictum fuit per Mandata, Exspectativas, & Reservationes Apostolicas, quæ sunt sequioris ævi partus. Adeò autem ille abusus invaluit, ut Clemens Papa IV. in *cap. 2. de Præbendis in* 6. non dubitáverit asserere, *omnium* beneficiorum Ecclesiasticorum plenariam dispositionem ad Romanum Pontificem pertinere.

1.) *MANDATORUM* Apostolicorum *de providendo*, & *Exspectativarum* initia ad Sæculum XII. communiter

 refe-

referunt Canoniſtæ. Obſervat autem inter àlios Gonzalez *de Reg. VIII. Cancellar. Gloſſa* 1. *Proëm. n.* 25. nullam horum Mandatorum in Decreto Gratiani fieri mentionem.

2.) Notat Molinæus ad Regulam Cancellariæ de Infirmis reſignantibus *num.* 172. „ quòd *PRAEVENTIONES* primùm uſurpatæ ſint de vacantibus in *Curia* „ *Romana*, non jure *reſervationis*, ſed *præventionis*; „ & hoc plauſibiliter ab Ordinariis toleratum ad vitandam diuturnam vacationem Eccleſiis damnoſam & eò „ quòd vacatio in loco remoto non poterat niſi tardè „ ad notitiam Ordinariorum pervenire. Tum initio Pontifices Romani non ſolebant perſonis, ſed Eccleſiis „ providere, nullâ perſonarum acceptione habitâ. Poſtquam autem (pergit hic Auctor) attentârunt etiam vacantia *in partibus* jure *Præventionis* conferre, tum „ cœperunt vacantia in Curia ſibi jure *Reſervationis* „ præſumere &c.

3.) Gradatim tamen proceſſum: De Alexandro III. legitur in prima Appendice ad ejus Litteras *Epiſt.* 43. quòd ab Abbate S. Remigii pro certo Clerico præbendam petierit, addito tamen: *rogantes attentiùs, monentes atque MANDANTES, quatenus eidem Clerico liberaliter provideatis.* Eâdem pene formâ idem Papa *Epiſt.* 7. pro alio quoque Clerico eidem Abbati ſcripſerat. Fuêre autem hæc mandata ad beneficia tam *vacatura*, quàm actu *vacantia.*

4.) Cùm verò ſimilibus *Mandatis* non ſemper obedirent ordinarii Collatores; (exſtat hujus renitentiæ inſigne exemplum apud Matthæum Paris ad annum 1253. de Roberto Lincolnienſi Epiſcopo) additæ ſunt *Monitoriæ*, & tandem *Executoriæ*. Harum litterarum *monitoria-*

toriarum, *præceptoriarum*, & *executoriarum* frequens occurrit mentio in Decretalibus, præſertim Innocentii III. & Honorii III. ſignanter in *cap.* 30. 37. 38. *&* 40. *X. de Reſcriptis.* Et hinc mos invaluit, hodieque obſervatur, ut in Litteris adjungatur executor, ſi Epiſcopus nollet conferre beneficium.

5.) Mandata de providendo dabant locum *RESERVATIONIBUS Specialibus*: hæ *generalibus*: utræque poſt medium Sæculum XIII. producebant *PRAEVENTIONES.* Scilicet facilè perſuadebatur Pontificibus, ſi ſibi jus eſſet *mandandi* Collatoribus, ut primò vacaturum beneficium certis ad id nominatis Clericis conferant, non minùs ſibi competere facultatem propriæ ſuæ collationi primò vacaturum beneficium *reſervandi.* Et quando quidem non eſſet potius jus reſervandi unius beneficii, quàm alterius, cogitabant, eodem jure, quo ſibi reſervabant collationem unius, poſſe & reſervari collationem duorum, trium, quatuor &c.

Hiſtoriæ Papalium reſervationum ingens lumen affundunt Gravamina Eccleſiæ Gallicanæ INNOCENTIO IV. Pontifici à Ludovico IX. Rege transmiſſa, quæ ex Additamentis manuſcriptis Matthæi Paris, in Bibliotheca Cottoniana ſervatis, Eduardus Braun deprompſit, ſuoque *ad Ortuinum Gratium Appendici* inſeruit *pag.* 238. Sic autem ibi: *Dicturus*, ait regius Legatus, *quod injunctum eſt mihi à Domino Rege Franciæ, veniam peto: imprimis ſupplicans, ut non habeatur reſpectus ad perſonam loquentis, ſed potiùs ad perſonam & auctoritatem illius, que me miſit & venire fecit invitum. Dominus Rex jam dudum moleſtè ſuſtinuit gravamina, quæ inferuntur Eccleſiæ Gallicanæ, & per conſequens ſibi & Regno . . . . Sciatis igitur quòd ipſe ſuper gravaminibus iſtis, quæ poſita ſunt hic . . . . movetur*

vetur multum & miratur. Mirantur etiam & moventur Barones, & omnes regni Proceres & Magnates, non solùm quòd hæc fiunt, sed quòd Dominus Rex sustinet, quòd hæc fiant: imò, quia ipse, ut verbis eorum utar, ita permittit destrui regnum, sicut sui dixerunt ei nuper in colloquio apud Romilarem congregato: nec solùm moventur super his Dominus Rex & Magnates, sed etiam generaliter omne regnum motum est & turbatum, usque adeo, quòd devotio illa, quam solebant habere ad Ecclesiam Romanam, jam quasi penitus extincta, & non solùm extincta, sed conversa in odium vehemens & rancorem vehementem. Pergit inde Legatus ad onera & tributa, ecclesiis Regni imposita, eaquè latè admodum persequitur, additis singulorum Legatorum Papalium nominibus. Subjungit dein, quæ magis ad præsentem rem faciunt: *Item*, inquit, *gravantur Ecclesiæ in collatione beneficiorum & præbendarum multarum. Nam in qualibet Ecclesia, etiam in illis Ecclesiis, quæ sunt speciales Ecclesiæ Domini Regis, utpote in Ecclesia S. Martini Turonensis, & quibusdam aliis, contulistis multas præbendas, & etiam non vacantes: & non solùm præbendas, sed etiam personatus vacaturos; quod omnibus videtur mirabile, cùm nec sic factum fuerit usque modo, nec videatur juri vel rationi consonum, quòd sic fiat . . . . . Certe non multum tempus elapsum est, ex quo Dominus Papa* ALEXANDER (III.) *persecutionis cogente incommodo, venit in Franciam, confugiens ad subsidium inclytæ recordationis Regis Philippi, à quo benignè susceptus est, & stetit ibi diu, & fortè vivunt aliqui qui viderunt eum. Ipse tamen in nullo gravavit Ecclesiam Gallicanam, ut nec unam solam præbendam aut aliud beneficium ipse Papa dederit ibi: Sed nec aliquis prædecessor suus, nec multi etiam de successoribus, dederunt in sua auctoritate beneficium aliquod usque ad tempus Domini* INNOCENTII III. *qui primus assum-*

aſſumſit ſibi jus iſtud: in tempore ſuo revera dedit multas præbendas, & ſimiliter poſt ipſum Dominus Honorius (III) *& Dominus* Gregorius (IX.) *ſimili modo fecerunt; ſed omnes prædeceſſores veſtri, ùt publicè dicitur, non dederunt tot beneficia, quot vos ſolus dediſtis iſto modico tempore, quo rexiſtis Eccleſiam veſtram. Et ſi ſucceſſor veſter in tantam excederet vos in hoc, ſicut exceſſiſtis prædeceſſores veſtros, certè ipſe conferret omnia beneficia; & ſic non reſtabit aliud conſilium in[illegible]enis noſtris, niſi fugere aut fugare.* Adduntur alia plura; denique ſubjungitur: *Sed fortè dixerit aliquis mihi: Iſti ſummi Pontifices, de quibus mentionem feciſtis, poteſtatem habuerunt conferendi præbendas & faciendi omnia, quæ nunc fiunt, ſed non facerunt, quia noluerunt. Reſpondeo, domine, poſſetis & vos, ſicut & ipſi potuerunt; dum tamen non faciatis, ſicut nec illi fecerunt.* Quæ hi Pontifices ſuis reſervationibus & collationibus egerunt in *Gallia*, eadem & in *Germania Angliaque* præſtitiſſe probantur.

6.) Hæc methodus, hæc principia Sæculo XIII, ab Innocentio III. Gregorio IX. & Innocentio IV. adoptata, ad nihil tendebant aliud, quàm ad ſtabiliendum abſolutum jus ſummi Pontificis in collatione *omnium* beneficiorum. Nimirum Pontifices unius ſæculi uſu jam adſueti pro ſuo beneplacito diſponendi de beneficiis, mediantibus mandatis de providendo, facilè concludebant, ſupremæ ſuæ in Eccleſia dignitati adhærere jus diſponendi de omnibus beneficiis. Primus, utì diximus, hanc Eccleſiæ ſummoperè perniciosſam conſequentiam deduxit, aut ſaltem ùt irrefragabilem propoſuit Clemens IV. qui ſummam Sedem anno 1265. conſcendit.

7.) Hoc principio ſemel ſtabilito, ſub Bonifacio VIII., qui triginta poſt Clementem IV. annis ſedit, pro

 jure

jure decernebatur in *cap.* 31. *de Præbendis in* 6. Papam ejusque Legatum in collatione beneficiorum posse prævenire Collatorem ordinarium; sique dubium sit quis primus contulerit, tunc provisum Apostolicum præferendum esse, *propter conferentis ampliorem prærogativam.*

8.) Qualiter antiquus & justus ordo providendi dignitatibus & beneficiis auctis successivè & multiplicatis reservationibus eversus fuerit, hisce tradit Gersonius *Tract. de Reformatione Ecclesiæ cap. XXIII.* „ Per universalem „ Ecclesiam in diversis generalibus Conciliis certæ potestates dispensandi certa beneficia sunt Papæ collatæ, ac faciendi alia. Reliqua verò beneficia dispositioni Ordinariorum sunt commissa. Ut quòd Patriarchæ & Cardinales per Papam instituerentur, Primates verò per Patriarchas, Archiepiscopi per Primates, Episcopi per Archiepiscopos, Abbates verò & reliquæ dignitates per Ordinarios. . . . . . . Crescente postea intolerabili pompâ, avaritiâ & ambitione Romanorum, incœperunt modicùm beneficia reservare. Et quia nullus eorum malitiis, *propter defectum Conciliorum*, restitit, successivè omnia mundi beneficia reservârunt, rapinâ manifestâ Episcopos & Ordinarios suis potestatibus & autoritatibus & consuetudinibus & juribus sine causâ privando: Immemores illius, quòd non debeat inde procedere injuriarum occasio, unde jura nascuntur . . . . . . „ Ideo dico, quòd secundùm Deum & rectam conscientiam, ex quo Papa cum suis Cardinalibus transgrediuntur terminos rationis & justitiæ, quos statuerunt patres nostri, fingentes autoritates & potestates sibi collatas fuisse à Christo, quas nunquam legimus in Evangelio, excedentas etiam limites Conciliorum generalium, & usurpantes sibi „ tales

„ tales poteſtates, quas per mille annos nunquam Pa-
„ pæ auſi ſunt facere vel attentare, qui, vel ſaltem mul-
„ ti, fuerunt meliores, ſanctiores & digniores Pontifi-
„ cibus hujus temporis: Quod inquam tales reſervatio-
„ nes ſint rapinæ manifeſtæ, & conſuetudines ad omne
„ malum inductivæ. Nec talium eſt capax Papalis au-
„ toritas, niſi univerſalis Eccleſia ita diſponat.

9.) Inſignibus his inconvenientiis, falſo principio nixis, equidem per Concordata, à diverſis Nationibus cum Romanâ Curiâ inita, utcunque modus fuit poſitus; aſt non infrequentes Nationum, præſertim Germanicæ, ſunt querelæ, iisdem Pactis publicis per Romanos contraveniri; quin Pontifices ſe eis non teneri aſſerunt. Vidi certè Breve BENEDICTI XIV. ad Capitulum Cathedrale Leodienſe de anno 1741.; quo ſummus hic Pontifex apertè ſuſtinuit, ſupremam ſuam in Eccleſiâ poteſtatem per ea non alligari. Adde infrà §. *fin. cap. VIII.* Pertinet utique ad Primatum *generalis inſpectio & ſuperintendentia*, ut beneficia ritè, dignè, & dignis conferantur, à quocunque demùm fiat collatio; ſed inde non ſequitur, collationes ipſas Pontifici quà Primati transſcribendas eſſe; repugnaret id potiùs utilitati Eccleſiæ, quàm eam ſuſtineret. Paroemia vel in ipſa Curia recepta eſt: *Papa providet perſonis, Ordinarii autem Eccleſiis.* Ad id quod dicitur, Papam nec voluiſſe; nec potuiſſe ſibi per Concordata ligare manus, congruè reſpondebitur: manus ſummi Pontificis, quæ revera ligari non poſſunt, ſpectare ad cauſas univerſales v. gr. Fidei, executionis Canonum, aliásque, quas tot. Cap. II. diximus eſſentialiter pertinere ad jus & officium univerſalis Primatis; secùs eſſe in iis, ad quæ Pontifices, Iſidorianis Decretalibus innixi, ſeriùs ſuas manus extenderunt, qualia ſunt proviſiones beneficiorum, exactio annatarum &c. Quare in his optimo jure potuerunt,

tuerunt, voluerunt, imò debuerunt fibi moderamen indicere.

10.) Non defuêre quidem tituli feu prætextus, quibus odium his refervationibus volebat abftergi: In Extravagante *Ad regimen* BENEDICTUS XII. afferit, fe ideo has refervationes facere, ut *Ecclefiis* provideatur de idoneis & aptioribus perfonis. In *cap.* 16. *X. de Præbendis.* INNOCENTIUS III. ut pauperibus Clericis, à fuis Epifcopis fine fufficienti beneficio ordinatis, de honefta fuftentatione provideatur. Verùm quis nefcit, merita & qualitates promovendorum ad beneficia & dignitates vacantium Ecclefiarum Epifcopis faciliùs quàm Romano Pontifici, innotefcere? agnofcunt id Pontifices ipfi per fuas provifiones, quæ fiunt in forma *Dignum.* Et quid ex altera parte æquius & rationabilius, quàm ut beneficia & bona Ecclefiaftica cujusque particularis Ecclefiæ, tum ex intentione fundatorum, tum ex mente Canonum, primariò relicta & inftituta cenfeantur, ut miniftris ac pauperibus fingularum refpectivè Ecclefiarum confulatur? Quid juftius, quàm ut Epifcopis & ordinariis Collatoribus, per fundatores aut facros Canones defignatis, horum diftributio feu difpenfatio fervetur integra, utpote quibus propriorum Clericorum aut paupertas aut merita propiùs innotefcunt? Unde minime mirandum, non ceffaffe Epifcoporum aliorumque Prælatorum, quin & Principum querelas adverfùs has refervationes; imò toties, quoties fe ad id obtulit occafio, earum abolitionem ac reformationem poftulatam effe; easque etiamnum ab omnibus tanquam odiofas & malas reputari.

11.) „ Non omnis propterea refervatio Papæ denegan-
„ da. Servetur modus, tollatur abufus, aurea in om-
„ nibus fervetur mediocritas. Non autem ex eo re-
„ fervatio

„ ſervatio eſt approbanda, *quòd Papa dominus ſit om-
„ nium beneficiorum*, quod principium Romanorum fal-
„ ſum eſt; ſed ut ſervetur vinculum, & debita na-
„ tionum obedientia; parum enim exteræ nationes
„ Pontificem curarent, niſi gratias quasdam ab ipſo
„ poſſent exſpectare. " Ita Barthelius in *Annot. ad Jus. Can. Lib. III. Tit.* 5. §. 2. *Quæſt.* 1. *pag.* 207.

§. V.

Indagatur in originem Annatarum.

Earundem illegalitas, tam quoad ſubſtantiam, quàm in modo, oſtenditur.

Poſtquam Romani ſibi his mediis attribuiſſent *Collationem* plerorumque per Chriſtianum orbem beneficiorum; & aliis quoque viis, quas ſuprà *cap. IV.* §. 3. aperuimus, jus confirmandi omnes proviſiones de dignitatibus & beneficiis, quæ *Conſiſtorialia* nunc dicuntur, obtinuiſſent; cœperunt etiam cogitare de *Fructibus* beneficiorum acquirendis; tandemque rem eò perduxerunt, ut unius anni reditus illis ſolverentur, aut pro eis certa pecuniæ ſumma; neque ante hujus realem præſtationem à Præfectis Cancellariæ extraderentur bullæ collationis, proviſionis, confirmationis &c. Diu diſputatum fuit, & adhuc quæritur, an & qualiter hæ Annatæ *à vitio ſimoniæ* excuſari valeant? Quidquid ſit: illud certum eſt, eas novum onus eſſe, infirmo nixum fundamento, tali ſcilicet, quod aliam ſupponit naturam Romani Pontificatûs, quàm huic ex Jure Divino, & vigore ſacrorum, id eſt, genuinorum Canonum reverà ineſſe, hoc Opere demonſtravimus. Confer interim Hermanni von der Hardt *Acta Concilii Conſtantien, Tom. I. Part.* 4. *pag.* 150. *& ſeqq.*

Antequam in Eccleſiis factæ fuiſſent bonorum diviſiones, & beneficia in titulum erecta, Epiſcopi erant pleni

administratores rerum temporalium suarum diœcesium. Idcirco in sua potestate esse credebant, vacantium Ecclesiarum fructus pro necessitatibus, sive præsentibus, sive futuris, ad annum vel ultrà sibi reservare; idque eo majore jure, quòd crederent, mortuo beneficiato beneficium iterum coalescere cum Episcopatu tanquam suo stipite, à quo avulsum fuerat, illiúsque fructus; veluti quosdam rivulos ab Ecclesia matrice dimanantes, sede vacante ad suum fontem refluere. Postquam autem non tantum in Concilio Lateranensi III. an. 1179. Episcopis semestre pro conferendis beneficiis præfixum esset, sed etiam tum in eodem Concilio, tum in Lateranensi IV. sub Pontificibus ALEXANDRO III. & INNOCENTIO III. Episcopis inhibitum, Ecclesias novis exactionibus onerare; cœperunt Episcopi pristinum jus suum reservandi fructus munire aut resuscitare rescriptis Pontificiis. Sic circa annum 1223. HONORIUS III. in *Cap.* 32. *X. de Verb. Signif.* Episcopo Tullensi indulsit duas annatas omnium beneficiorum in ea diœcesi vacantium, ad diluendum æs alienum, quod contraxerat. Similiter referente Matthæo Parisiensi ad annum 1246. *pag. m.* 471. Archiepiscopus Cantuariensis ex rescripto Pontificio fruebatur annatis suæ diœceseos. Eandem gratiam ad quinquennium alteri Episcopo circa annum 1302. indulsit BONIFACIUS VIII. in *Cap.* 10. *de Rescriptis in Sexto.*

Equidem hæc non poterant quadrare aut applicari ad Ecclesiam Romanam: neque enim hæc custos erat aliarum Ecclesiarum viduatarum, neque harum substantiam administrabat, neque cum veritate dici poterat, quòd cæteræ Ecclesiæ ab ipsa fuerint avulsæ, & reditus Ecclesiarum vacantium ad Romanam tanquam suum fontem refluerent. Nihilominus videmus circa eadem jamtum tempora magnas pecuniarum summas ex vacantibus beneficiis Romam delatas. Queritur de hoc Durandus Mimatensis Episcopus in Opusculo de modo Concilii Generalis celebrandi ad CLEMENTEM V. Part. II. Tit. 20. En

ejus

ejus verba: *Cùm illa decreta, in quibus agitur de simonia, in novo & veteri Testamento, in Concil:is à sanctis Patribus & Romanis Pontificibus damnata, non serventur; & maximè in Curia Romana, in qua etiam cœtus dominorum Cardinalium vult habere cum domino Papa certam portionem à Prælatis, qui promoventur ibidem; videretur super hoc maximè providendum. Nam hæc hæresis maximè corrumpit Ecclesiam universalem.* Equidem Thomassinus Part. III. Lib. 2. Cap. 58. n. 4. contendit, hoc loco nondum agi de Annatis propriè dictis. Sit hoc: Attamen negari vix potest, in his & similibus exactionibus, quas Durandus non immeritò taxat, verarum Annatarum occasionem & originem quærendam esse, uti ampliùs apparebit ex sequentibus.

1.) Annatarum originem alii attribuunt JOANNI XXII. in *Extravagante* 11. *de Præbendis.* Alii BONIFACIO IX. qui, teste Theodorico Niem, relato à Raynaldo *ad annum* 1392. *num.* 5. primus fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium & Abbatiarum vacantium suæ Cameræ reservavit. Elegantem de Annatis Dissertationem composuit, & Tomo XV. Historiæ Ecclesiæ Gallicanæ præfixit Guilhelmus Franciscus Berthier, Jesuita, in qua Annatarum natales deducit à CLEMENTE V., qui testibus Matthæo Westmonasteriensi & Walsinghamo, à sollicitationibus Episcoporum Angliæ, annatam beneficiorum suæ diœcesis pro se a Romana Sede frequenter petentium, occasionem nactus, tandem anno 1305. cogitavit & dixit: *Potest sibi superior appropriare commodum, quod postulat inferior:* sicque sibimet ipsi easdem annatas addixit, retinuitque; cujus deinde exemplum alii Pontifices secuti sunt. Plura & egregia de Annatarum origine congessit Pfeffinger ad Vitriarii Corpus Jur. Pub. *Tom. I. pag.* 1405. *seqq.* Perinde est, à quo Pontifice Sæculo XIV. eæ primùm inventæ fuerint; illud certum, quòd forma, quæ in

illarum exactione & solutione hodie servatur, primùm à Bonifacio IX. inducta sit. Vid. Fagnanum ad *cap. Præterea. X. Ne Prælati vices suas. num.* 10.

2.) Nemo in ea, quâ hodie hæ res, & limites Pontificiæ authoritatis, luce sunt, ad originem Annatarum respiciens, credet, Romanos Præsules, sine excessu propriæ Ecclesiasticæ potestatis, & læsione temporalium jurium Imperii, sibi beneficialium redituum annatas sic primitus adscribere potuisse. Quod plausibiliùs favore earundem hactenus productum est, & proferri valet: Scilicet, Papæ subveniendum esse ab inferioribus Ecclesiis: ad id respondit in Concilio Constantiensi Natio Gallica *Art.* 17. „ Quòd quilibet Episcopatus „ certos suos habet reditus pro dotatione & sustentatione sua, sive Episcopi, sicut habet Episcopus Romanus, quæ suffecêre & sufficere possunt, cum industria, & alia, quæ ordinariè superveniunt: nam „ Apostolus ex industria quærebat sibi victum, ne, quibus ministrabat, esset nimiùm onerosus. Et sanè, „ si non sufficiant reditus Episcopi Romani de præsenti, primùm habet requirere subsidium à Clero „ suæ Civitatis & Diœcesis, deinde suæ Provinciæ, & „ per modum subsidii charitativi temporalis, & non „ perpetui census: & postmodum ab aliis Ecclesiis immediatè subditis potest subsidium benignè implorare „ (causâ necessariâ suppositâ, expressâque, & verâ) honestè non possunt denegare *ad tempus.*

Aliâ ratione, nec minùs solidâ, huic piæ subventionis titulo occurrit Ungarica Natio apud Franciscum Kollarium Tr. de *Regum Ungariæ potestate legislatoria circa sacra cap. XIII.* §. 5. ubi, „ aut Annatas, inquit, „ dependere cogimur Ungari contemplatione confirmationis electionis Prælatorum nostrorum, aut titulo „ subsidii. Primus casus laborat vitio simoniæ . . . .

Alter

„ Alter ſubſidiorum caſus liberos nos omnino atque
„ immunes ab Annatarum onere pronuntiat; cùm ex
„ inſtituto earundem his & ſimillimis ſubſidiis omnium
„ maximè Ungari egeamus. Non enim nos latet, à
„ Joanne PP. XXII. novum tributi genus inventum
„ eſſe, quod *Annata* vocatum eſt, ad ferendos inpri-
„ mis ſumptus *peregrinationis* contra Saracenos *transma-*
„ *rinæ*, quod *Paſſagium transmarinum* vocabant; cui
„ verò nunc ea ſubſidia neceſſaria magis fuerint, quàm
„ Ungaris? qui pro ſalute Italiæ atque univerſi Chri-
„ ſtiani orbis diu noctúque armis accincti eſſe, & ne-
„ ceſſarios vitæ nummos, quos noſtrum defraudan-
„ tes genium unciatim vix comparſimus, in ærárium
„ conferre cogimur: quamobrem nullus non videt,
„ Sereniſſimos Reges noſtros, tanquam *Defenſores Chri-*
„ *ſtianitatis* (quo titulo inſignivit eos S. Rex noſter Ste-
„ phanus *Decret. Lib. II. cap.* 12.) & vi etiam Regiæ
„ auctoritatis, quam hoc libello oſtendere ſtudui, *pro-*
„ *hibere poſſe quæcunque tributa, quæ ſummus Pontifex, ſive*
„ *titulo annatarum, ſive alio quolibet modo, imperare vellet*
„ *perſonis eccleſiaſticis, ac etiam prohibere, ne ea, quorum*
„ *exactioni conſenſus jam eſt adhibitus, augeantur impoſte-*
„ *rum. Quodſi negotium iſtud paulo liberiùs tractare viſum*
„ *fuerit, rogandus erit Pontifex, ut remittat nova illa ſub-*
„ *ſidia veteribus annatis addita, ipſeque rationem habebit*
„ *querelarum, quæ fient adverſùs miniſtros Curiæ Romanæ.*
„ *Hujus rei exemplum dedit Gnutus Rex Anglorum, qui re-*
„ *ligionis cauſa Romam petiit, obtinuitque ut Epiſcopi Angliæ*
„ *liberi eſſent à ſolvendis pecuniis, quæ ab eis exigebantur*
„ *ratione pallii.* Petrus de Marca Lib. VI. cap. 12. §.
„ 13. 14. Atque hoc civiliori ac paulo liberaliori con-
„ ſilio uſi eſſe cenſendi ſunt majores noſtri, qui, ùt
„ vidimus, Ferdinando III. auctores fuere, ut is *apud*
„ *ſummum Pontificem auctoritate ſua Imperiali & Regia,*
„ *ac totius Regni nomine ſe ſe clementer interponere velit,*

 „ *qua-*

„ *quatenus sua Beatitudo relaxationem annatarum, à centum* „ *annis* (ab anno 1550. ad 1649.) *usitatam, continuare di-* „ *gnetur.*

3.) Ad objectionem petitam à praxi inferiorum Prælatorum & Canonicorum, exigentium temporalia ab admittendis ad possessionem beneficiorum, vel ad Statum Regularem, respondet Gersonius in Tractatu de Simonia, qui habetur Operum ejus *Tom. II. edit. ult. pag.* 648. „ Quòd valde multa, proh dolor! sint & „ facta sunt, habentia malam speciem turpis quæstus; „ sicut & alia vitia regnare videmus passim apud ho- „ mines; virtutes autem rarò: propterea dicit lex an- „ tiqua; *Non sequeris multitudinem ad faciendum malum.* „ Exod. 23. 2. hæc enim est argumentatio pessima: „ multitudo facit hoc, igitur est licitum; quoniam op- „ positum consequentis frequenter, & quasi semper, „ stat cum antecedente.

4.) Sed nec illa objectio à Gallis in Synodo Constantiensi intacta remansit, quæ ex consensu eorum, quibus in Romana Curia providetur, desumi posset. Etenim, ajunt, semper intervenit coactio; ex quo litteræ provisionis Romæ non expediantur, aut relaxentur, nisi priùs solutâ taxâ, in libris Cameræ Apostolicæ descriptâ. Proinde quamdiu Romanis agnoscitur vel permittitur jus provisionum & expeditionum, cessat in provisis libertas solvendi, tollitur consensus, & impeditur omnis præscriptio.

5.) Concilium Basileense Annatarum exactionem prohibuit, eâ tamen lege, ut *congruum* aliunde *subsidium* Romano Pontifici subministraretur. Si omnia, præsertim quoad provisiones beneficiorum & ecclesiasticarum dignitatum, redirent ad normam & statum sacrorum Canonum, sublatis iis, quæ sequius, in disciplinaribus meritò

meritò exosum ævum, obstetricante ignorantiâ & superstitione, adjecit, & in deterius mutavit, non indigeret Curia tot Officialibus, proinde faciliùs his, de quibus agimus, *subsidiis* carere posset ac deberet. Georgius Vicelius (qui judice Christophoro Browero S. J. inter propugnatores Ecclesiæ Catholicæ non est postremus) in Elencho abusuum, jussu Ferdinandi I. & Maximiliani II. Impp. conscripto, *Viæ*, ejus *regiæ* subjuncto, *pag.* 359. *seqq. edit. an.* 1659. *Dispiciatur*, ait, *num expediat Christianismo tantam alere Curiam, cujus pars maxima ad nihil vacat aliud, nisi ut emulgeat Episcopatus, exsugat Abbatias, deglubat Prælaturas, expilet citatos, excoriet damnatos .... Breviter aurum & argentum, quod Petro non erat, emungat ab omni natione, & hoc ad delicias sæculi abutatur. Hæcne Apostolica? Hæcne boni exempli? &c.*

Romanorum Pontificum status honestus & conveniens dignitas per annos mille ducentos, & eo ampliùs sine Annatis retenta est. His igitur opus non erit, ut eadem dignitas porro sustineatur. Hinc unusquisque summus Pontifex id sine annatis facere potest, quod illi faciendum ex officio Curialistæ afferunt. Hic addendum, quòd URBANUS II. & alii expeditionum in terram sanctam auctores non imposuerint annatas.

Dum Nuntii Eugenii Papæ in memorato Basileensi Concilio querebantur de Decreto abrogationis Annatarum, dicentes inter alia, oportere Sedem Apostolicam abundare ac potentem esse, ut liberalis esse possit exemplo illorum Romanorum Pontificum, qui B. Athanasio, B. Joanni Chrysostomo, ac B. Thomæ Cantuariensi de sedibus propriis pulsis opem & necessaria subsidia contulerunt; nec non S. Gregorii M. qui usque in Jerusalem indigentibus vitæ necessaria ministrabat; respondit eis Cardinalis Julianus Synodi Præses apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 1353. „ quòd nec B. Athanasio

„ nasio, nec B. Joanni Chrysostomo, nec B. Thomæ „ Cantuariensi per Romanos Pontifices, nec pauperibus „ Hierosolymitanis per B. Gregorium de his annatis sub- „ ventum est; Neque enim adhuc hæc vocabula in Ec- „ clesia Dei audiebantur, neque etiam alii sancti Episco- „ pi præclara caritatis & pietatis opera de emolumentis „ sigillorum explere consueverant. " Paulò antè dixerat idem Card. Julianus: *Nonne & gratis offerre, & eleemosynam dare, pium est & caritatis opus? sed quoniam tempore baptismi nummos projicere in concham, speciem prætendebat mali, emendari & aboleri hanc consuetudinem jussit Ecclesia. Nihil quidem novitatis per hoc Decretum in Ecclesia introductum est; sed præcepta & exempla Christi exsecuti sumus, ac sanctorum Patrum renovamus instituta &c.*

6.) Cùm in Concordatis regni Galliæ Annatæ non habeant solidum fundamentum, hinc Legatis ab Henrico II. Rege anno 1547. ad Concilium Tridentinum missis mandatum fuit, quatenus Patribus insinuarent, Papæ nullum ad illas in regno Francorum jus esse. Idem anno 1579. Parlamentum Parisiense in suis ad Henricum III. remonstrationibus observavit. Jesuita Berthier *l. cit. pag. XXXII. & seq.* refert, Annatas ex universo Galliæ regno annuatim non importare ultra ducenta millia librarum; addens, propter hanc summam non adeo excessivam, aliasque considerationes, tum Religionis, tum Statûs, hactenus motos fuisse Reges ad non impediendam præstationem Annatarum, citra suam authoritatem impositarum. In aliis fortè fidelioribus relationibus legitur, annatarum, dispensationum, aliarúmque Romanarum exactionum & expeditionum titulo, annuè saltem quingenta millia librarum è Gallia Romam deportari. Inde sequitur, quòd Galli à tempore Francisci I. intra annos ducentos quinquaginta Romanis numeraverint centum viginti mille millia; quæ summa ad moder-

modernum monetæ valorem reducta, hodie conficiet librarum Francicarum facilè ducenties quinquagesies mille millia, id est *deux cent cinquante millions*. Qui ante duo sæcula has taxas in Gallia abolitas cupiebant, illi *quoad hoc* patriæ suæ non volebant malè, & poterant potiùs pro bonis calculatoribus haberi, quàm pro malis civibus. Adde Nationis Gallicæ in Concilio Constantiensi publicam Declarationem de Annatis non solvendis, apud Hermannum von der Hardt *Tom. I. Part.* 13. *pag.* 761. *seqq.*

7.) Victorius Siri in Opere, quod inscripsit *Il mercurio, overo Historia de correnti tempi. Tom. I. Lib. III. pag.* 619. subministrat Demonstrationem Michaëlis Episcopi Lamecensis, Joannis IV. Lusitaniæ Regis ad Urbanum VIII. Papam Legati, quâ is summo Pontifici exponit, ex solo Lusitaniæ regno variorum diplomatum à Romana Curia obtinendorum nomine, aliisque de causis, *quingenta scutatorum millia* quotannis Romam deportari solere.

8.) Sed nec Germanis magis parcitur; fortè quòd Curialistæ sciant, à diviso horum Imperio non tantum sibi, quantum à Gallis, metuendum esse. Martinus Meyr Cancellarius Moguntinus in Epistolâ ad Aeneam Sylvium, tunc Cardinalem Senensem, pridie Kal. Septembris an. 1457. exaratâ, à pluribus editâ: *Excogitantur*, inquit, *mille modi, quibus Romana Sedes aurum à nobis, tanquam à barbaris, subtili extrahat ingenio: ob quas res natio nostra quondam inclyta, quæ suâ virtute suoque sanguine Romanum Imperium coëmit, fuitque mundi domina ac regina, ad inopiam nunc redacta, ancilla & tributaria facta est: & in squallore jacens, suam fortunam, suam pauperiem multos jam annos mœret.* Legitur apud Meiern in Actis Executionis Pacis Norimb. Tom. II. pag. 462., qualiter in hoc Conventu Imperii publico retulerit Legatus Moguntinus: „ Pontificem à Trevirensi Coadjutore pe-

„ tere triginta ducatorum millia pro Pallio; Archiepi-
„ ſcopum Moguntinum pari modo vexari; bellam hanc
„ eſſe devotionem: utrumque Electoratum ad incitas
„ eſſe redactum, & tantam pecuniæ vim Romam mit-
„ ti debere, ut ibidem habeant, quod diſſipent. In
„ Italia etiam eſſe Archiepiſcopatus, qui pro Pallio
„ non ſolvunt ultra centum coronatos. Dominus
„ Volmar (Legatus Cæſareus) ſubridebat dicens: ſcri-
„ bendum Papæ, ſe, niſi Pallii taxam remittat, Luthe-
„ ri ſectam amplexuros. Ille (Legatus Moguntinus)
„ jocum hunc malè verti poſſe, cæteroquin effica-
„ ciſſimum id futurum medium ad inſinuandam Roma-
„ nis moderationem.

9.) Cùm in exactione Annatarum toties excederent Romani, multùm ea de re conqueſti ſunt Ordines Imperii, atque de iis abrogandis graviter quandoque apud Cæſarem egerunt. Vide *Querelas à Clero Nationis German. contra gravamina & infractiones Concordatorum in dieta Confluentina An.* 1479. §. 7. *ſeqq.* apud Leibnitz in *Cod. Jur. Gent. dipl. Part. I. pag.* 439. *ſeq.* & *Remedium contra Gravamina nationis Germanicæ*, quod Maximiliano II. Imp. an. 1510. exhibuere Germaniæ Proceres apud Freherum *Script. Rer. Germ. Tom. II. pag.* 678. ubi pluribus urgent, grave prorſus eſſe Germaniæ iſtud tributum, quippe auctum ſucceſſu temporis duplicatumque, ac contra jus exactum: meliùs in uſus publicos erogari, quàm aliorſum deferri magnam illam pecuniæ vim, quâ bellis contra Turcas gerendis, conſervandæ paci, aliisque publicis privatisque neceſſitatibus ſuſtinendis, Germania ipſa indigeat. Quare & rogant Cæſarem, ut de abolendis his aliisque gravaminibus feriò conſilia agat, auctoritatemque ſuam eâ de cauſâ apud Pontificem interponat. Memoriâ etiam digna ſunt, quæ in eandem ferè ſententiam diſſerunt Ordines Imperii in Reſponſione

ſione Cheregato Nuntio Hadriani VI. Pont. datâ in Comitiis an. 1523. apud Goldaſtum *Conſt. Imp. Tom. I. pag.* 452. ubi inter alia: *Cùm autem Ordines ſacri Romani Imperii nihil dubitent, beatitudinem Pontificis pro comperto habere, Principes Germaniæ in ſolutionem Annatarum, ad aliquot annos Sedi Apoſtolicæ ſolvendarum, eâ lege ac conditione conſenſiſſe, ut in oppugnationem perfidiſſimi Turcæ & defenſionem fidei Catholicæ converterentur: ex quo autem numerus annorum, intra quos Annata illa ſolvi debeant, nunc longo intervallo transactus ſit, neque Annata illa à Beatitudinis ſuæ prædeceſſoribus Pontificibus Romanis, in hunc uſum, in quem decreta ſunt, converſa . . . . . Cauſatur inde populus Germanicus, quare Annata ad hoc opus non applicatur: averſaturque alia in ſe ob hanc cauſam gravamina ſuſcipere . . . . . Quare illuſtriſſimus Princeps Locumtenens aliique Principes & Ordines Romani Imperii vehementer orant, ut beatitudo Pontificis velit hæc & alia paterno affectu conſiderare, & illa Annata, quæ poſt obitum Epiſcoporum aliorumque Prælatorum ſeu Eccleſiaſticorum ad Curiam Romanam ſolvenda fuerint, in futurum non exigere: ſed illa fiſco ſacri Romani Imperii applicanda relinquere, ut eò commodiùs juſtitia, pax & tranquillitas nationi Germanicæ conſervari, & Reſpublica eò meliùs per hæc ordinari, poſſintque per Germanicam nationem aliis Chriſtianis potentatibus contra Turcam, communem hoſtem, auxilia & præſidia præſtari: quod aliàs & absque eo minimè ſperandum erit.* Add. litteræ Caroli V. Imp. ad Adrianum VI. Pont. apud Goldaſtum *l. cit. pag.* 447. Vide etiam Pfeffingerum *cit. Tom. I. pag.* 1408. *ſeqq.*

10.) Natalis Alexander, quamvis de cætero Annatas, *titulo ſubſidii charitativi*, in quod Principes & Nationes, partim tacitè, partim expreſſè, conſentiunt, à vitiis ſimoniæ & injuſtitiæ liberet, nihilominus *Hiſt. Eccleſ. Tom. VIII. pag.* 581. *Schol.* 2. addit & docet, eas revocandas non eſſe, QU*AMDIU CONCORDATA FIDELITER SER-*

 VAN-

VANTUR; qua reservatione *in Thesi* nihil æquum magis est ac naturale. Qualiter autem imprimis hæc conditio, saltem in Germania, impleatur, videbimus *cap. VIII.* §. 9. Deinde Concordata Germaniæ inclytam hanc Nationem Annatis non gravant *purè & simpliciter*, sed adjectâ conditione: *Nisi in futuro Concilio de consensu dictæ Nationis aliter fuerit ordinatum.* Quæ conditio etiam ad *Alternativam mensium* pertinet. Porro hoc Concilium adhuc exspectatur; & quod judicium de illorum causa ferendum, qui ejus convocationem studio declinant, ne hæc aliaque ad normam genuinorum Canonum exigantur?

11.) Hoc ipso, quo hæc scribo, tempore, Episcopi, Metensis in Lotharingia, Ludovicus Josephus de Montmorenci; & Auturensis in Wasconia, Comes de Rachecour; quamvis uterque jam à biennio ad suum Episcopatum à Christianissimo Rege nominatus, nondum in suis diœcesibus resident; idque non aliâ causâ, quàm ut interim, & antequam suarum Ecclesiarum onera & sumptus sustinere incipiant, expensas bullarum Romanarum ex suorum Episcopatuum fructibus recuperent. Non dubito, quin plures alii tantundem fecerint, eo fine, ne primo ingressu debitis obruti, deinceps perpetuò egeant. „ C'est le Chancelier, ensuite Cardinal Duprat, qui conseilla le Concordat de Leon „ X. & de Francois I. Ce traité oblige tous les Evê„ques & tous les Abbés de donner d'avance la pre„miere année de leur revenu au Pape: jusqu'a ce „ qu'ils ayent satisfait à cette loi, ils sont exclus de „ l'Episcopat & du gouvernement des Monastéres; „ auparavant il n'en coutoit pas un sol pour être Evê„que & Abbé. Delà, le fleuve d'or, qui coule de „ France à Rome. Par une admirable transmutation „ du plomb en or cette Cour change quelques li-

„ vres

„ vres de plomb en un infinité de livres d'or. Voi-„ la le déséspoir de l'alchimie. " Ita Gayot de Pitaval *dans les Causes Celebres Tom. XII. pag.* 130. Sed fortè vir eruditus & facundus nimium imponit Cancellario Duprat. Postquam Concilio Basileensi & Pragmaticâ Sanctione annatae abrogatae fuissent, Concordatum Gallicum illas expressè non restituit, sed tantùm Tit. VI. §. 4. ordinat, ut in omnibus provisionibus beneficiorum Româ obtinendis *illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de Camera. aut libras Turonenses, seu alterius monetae, valor secundùm communem aestimationem exprimatur; alioquin gratiae ipsae sunt ipso jure nullae.* Inde concludunt Itali, per hoc approbatam fuisse Regulam 55. Cancellariae de exprimendo valore, occasione annatarum introductam, consequenter & ipsas annatas. Galli ex contrario sustinent, annatam ex Episcopatibus & Abbatiis unicè solvi, quia Rex permittit, & Clerus consentit. De his vide latiùs tractantes La Combe *Recueil de Jurisprudence Canonique: Verb. Annate. n.* 5. Durand *Dictionnaire de Droit Canonique. Verb. Annate. pag.* 95.

12.) Meretur observari, & potest datâ occasione usum habere, quod die 14. Octobris anno 1435. decrevêre Patres Concilii Basileensis, cûm EUGENIUS Papa Hugoni Rothomagensi Archiepiscopo propter annatas (quae ab eodem Concilio ante quadrimestre damnatae & abrogatae fuerant) Camerae Apostolicae nondum integrè solutas, Pallium negaret. Commisit scilicet Sacrosancta Synodus Amedaeo Archiepiscopo Lugdunensi, quà Galliarum Primati, tum Basileae commoranti, ut pro eo casu vices Papae supplendo, pallium Hugoni largiretur. Verba diplomatis, quod edidêre Martene & Durand *Collect. ampliss. Tom. VIII. pag.* 868. notabilia sunt, nimirum haec: *Tibi, qui palliatus existis, &*

Galliarum Primas, cum Patriarchis eamdem formam tenens, nomine differens, ut ſicut illis palliatis ex Lateranenſis Concilii permiſſione ſuos licet Metropolitanos palliare, hac vice ad te ex cauſis prædictis extendentes, committimus & mandamus, quatenus conſtito tibi ſummariè de præmiſſis . . . . . ad ſolutionem reſidui Cameræ Apoſtolicæ faciendam, quod auctoritate Univerſalis Eccleſiæ penitus remittimus, decernas eum penitus non teneri ſeu fore obligatum; nec non pallium, inſigne videlicet plenitudinis pontificalis officii, de corpore B. Petri ſumptum, ad honorem Omnipotentis Dei & B. Mariæ Virginis ac B. Petri & Pauli Apoſtolorum, univerſalis nec non Rothomagenſis ſibi commiſſæ Eccleſiarum, ei tradas, ut eo utatur infra Eccleſiam ſuam &c.

§. VI.

Jure divino, & antiquo eccleſiaſtico, nulli caſus ſummo Pontifici reſervantur.

Sed nec Jure veteri ullæ diſpenſationes Sedi Apoſtolicæ ſervatæ noſcuntur.

Quibus modis & viis cœperint reſervationes quorundam graviorum criminum?

Quis ſenſus, & quæ vis declarationis eâ de re per Concilium Tridentinum editæ?

Quamdiu in Eccleſia cognitum fixumque fuit, nullum Romano Pontifici eſſe jus & immediatam jurisdictionem in aliorum Epiſcoporum diœceſanos, nihil ſciebatur de caſibus Sanctæ Sedi reſervatis. Notat Thomaſinus de *Diſciplinâ Eccleſ. Part, I. Lib. II. cap.* 13. 14. pluribus ſæculis penes Epiſcopos fuiſſe plenam ac omnimodam authoritatem abſolvendi

vendi in foro pœnitentiali cujuscunque & quantúmvis enormis ſceleris reos; neque enim iis ſæculis ulla erat reſervatio Papalis in foro pœnitentiali nota. Pòſt, tum ex Epiſcoporum conſenſu, tum ex invecta doctrina, quaſi Papæ tantum juris & immediatæ jurisdictionis in alienos diœceſanos competat, quantum proprio Epiſcopo, invaluerunt *Reſervationes Papales*, non ultrâ ſubſtitutæ, quàm quoad perſtabit vigor hujus doctrinæ aut Epiſcoporum conſenſus. Idem de *Diſpenſationibus* pro foro exteriore obſervandum eſt. Juvat id exprimere verbis clariſſimi Barthelii *in Addit. ad Jus Can. Lib. I. Tit.* 33. *pag.* 137. „ Ubi vel jus ſcri„ ptum vel conſuetudinarium non adimit Epiſcopo pote„ ſtatem, illam in regula habet. Paucos habemus Cano„ nes, in quibus poteſtas illis adempta, ùt in diſpenſandâ „ ætate; in impedimentis matrimonii nullos habemus, ſed „ ex mera conſuetudine ſunt reſervata. Cùm enim ob te„ neram conſcientiam Epiſcopi in Sæculo XII. deſuper „ ſæpiùs referrent ad Pontificem, non, quò de ſuâ poteſtate „ dubitarent, ſed quòd ejus inquirerent conſilium, quia ma„ gis adhuc inſiſtebant obſervantiæ Canonum, conſuetudine „ ſibi hæc impedimenta Pontifex reſervavit. Quia tamen in „ remotis partibus nimis dein ſumptuoſum & difficile erat „ recurrere Romam, cœperunt Epiſcopi iterum uti ſuâ po„ teſtate, ſi nempe recurſus vel nimis difficilis vel nimis „ ſumptuoſus fieret, vel eſſet periculum in morâ. Et hoc „ caſu Doctores dicunt, *ex caſu Papali fieri Epiſcopalem.* „ De quo obſervandum, in praxi non oportere quemquam „ eſſe ſcrupoloſum, ex Papali facere caſum Epiſcopalem, „ ſi cauſa Canonica ſubſit, cùm redeat primigenea facultas „ Epiſcoporum, quam conſuetudine tantùm ſibi Pontifex re„ ſervavit. Ne ergo Epiſcopi paſſim redeant ad ſuam po„ teſtatem, acceptiſſimam in Germania accipiunt poteſtatem, „ quam ſingulis quinquenniis debent repetere, vi cujus diſ„ penſare poſſunt in caſibus aliàs jure poſitivo vel conſue„ tudine reſervatis. “ Conf. *cap. V.* §. 5.

1.) Quæ

1.) Quæ suprà §. *III. n.* 4. & 5. ex actis Synodi Lemovicensis anni 1034., aliisque ejusdem ævi monumentis relata sunt, satis probant, nullum eo tempore adhuc fuisse agnitum jus Pontificium fori pœnitentialis in alienos diœcesanos. At non multò post cœperunt Episcopi nonnullos gravium criminum reos ad Sedem Apostolicam mittere; idque ut vel à Pontifice reconciliarentur; vel ut à Pontifice pœnitentia imponeretur, quâ demum peractâ ab Episcopo absolvebantur.

2.) Refert Rogerius Howdenus in Annal. pag. 488. edit. Francof. an. 1601. qualiter *anno gratiæ* 1143. *qui erat annus octavus regni Regis* Stephani, *Rex interfuit Concilio Londoniæ in media Quadragesima; quo, quia nullus honor vel Clericis vel Ecclesiæ Dei à raptoribus deferebatur, & æque capiebantur & redimebantur Clerici ut Laici; tenuit idem Wintoniensis Episcopus, Urbis Romanæ Legatus, Concilium apud Londoniam, Clericis pro tempore necessarium, in quo sancitum est, ne qui alicui Clerico violenter manus injecerit, ab alio possit absolvi, quàm ab ipso Papâ, & in præsentiâ ipsius: Unde Clericis aliquantulum serenitatis vix tandem illuxit.* Vid. Davidis Wilkins Concilia magnæ Britanniæ Tom. I. pag. 421. Hoc Concilium Matthæus Paris ad præcedentem Annum 1142. recensuit.

3.) Ivo Carnotensis quendam Nobilem, cui ob mutilationem Religiosi Presbiteri quatuordecim annorum pœnitentiam imposuerat, ad Pontificem Romanum pro indulgentiâ obtinendâ remittens, hanc causam exprimit Epist. 160. *reservantes itaque hanc indulgentiam Apostolicæ moderationi, ad Apostolorum eum limina direximus, quatenùs & fatigatione itineris hujus peccatum suum diluat, & apud pietatis vestræ viscera misericordiam, quam Deus vobis inspiraverit, inveniat.*

4.) De-

4.) De S. Laurentio Archiepiscopo Dublinensi memorat Scriptor Vitæ ejus apud Baronium Annal. Tom. XII. an. 1179. n. 14. quòd *taliter Ministrorum Ecclesiæ execrabatur immunditiam, castitatis & honestatis zelator, tamque eos ad continentiam provocabat, ut omnes tam Subdiaconos, quàm Diaconos vel Presbiteros, si incontinentiæ convicti essent, licèt tanquam Archiepiscopus posset, tamen nollet absolvere, sed ad Romanam Ecclesiam à summo Pontifice absolvendos destinaret; ita, ut quodam tempore (quod dictu mirum est) centum & quadraginta Presbiteros, incontinentiæ convictos, Romam miserit absolvendos.*

5.) Quod difficultas obtinendæ absolutionis apta fuerit ad retrahendum à committendo crimine Sedi Apostolicæ reservato, facilè apparebit, si attendatur, qualiter juxta disciplinam illius temporis, nemo à pontifice absolutionem impetraret, nisi se *personaliter* Sanctissimo sisteret, & ab eo pœnitentiam acciperet; adeo, ut vel ipsa itineris fatigatio pars pœnitentiæ judicaretur, ab hac itineris molestià tantùm excusabantur mulieres, valetudinarii, & similes. Vid. *cap.* 6. *&* 13. *X. De sentent. excom.*

6.) Equidem Concilium Tridentinum Sess. XIV. cap. 7. declarat, *Pontifices maximos, pro supremâ potestate, sibi in Ecclesiâ universâ traditâ, causas aliquas criminum graviores suo potuisse peculiari judicio reservare.* Verùm *a*) textus inquit *Potuerunt*, non exprimendo, qualiter potuerint; verosimiliùs autem sic potuerunt, sic voluerunt, sicuti effectivè fecerunt, scilicet, ùt mox innuimus, *consentientibus Episcopis;* ex quo in Pontificis potestate non sit, sine illorum participatione & consensu limitare potestatem, quàm ipsi à Christo Domino acceperunt. *b*) Prætermissio congruæ explicatio-

 nis

nis circa hanc rem in ipſo Concilio dedit anſam quibusdam, nominatim Lovanienſibus & Colonienſibus Theologis, objiciendi, qualiter ex antiquitate probari non poſſit, Pontifici competere jus ſibi abſolutionem quorundam peccatorum propriâ auctoritate reſervandi. Vid. Frà-Paolo *Hist. Conc. Trid. edit. d'Amelot. Lib. IV. pag.* 331. Adde Vargas *Lettres pag.* 233. & 238. *edit. Amſterd. an.* 1699. *c*) Tempore Concilii Tridentini necdum erat detecta falſitas Decretalium Iſidori, ſicque adhuc vigebat opinio & doctrina iisdem conſona, tunc vulgariter recepta, quaſi Papa eſſet *Ordinarius Ordinariorum*, habens concurrentem, imò majorem per omnes diœceſes poteſtatem, quàm proprii eorum Epiſcopi. Nunc in hoc *diſciplinari* puncto, & *materiâ regiminis* Eccleſiaſtici, fortè aliter & explicatiùs loquerentur Patres, neque modò penitùs negligerent prudens illud & eruditum monitum Lovanienſium & Colonienſium Theologorum. Vid. ſuprà *cap. V.* §. 4. *n.* 6.

7.) Dicunt Bellarminus *de Rom. Pont. Lib. IV. cap.* 2. Lacroix *Theol. moral. Lib. VI. Part.* 2. *n.* 1551. & alii Romanarum partium: probabiliùs Epiſcopos nunc habere jurisdictionem ſuam mediante Papâ; alioquin, ajunt, Papa non poſſet ſibi reſervare caſus invitis Epiſcopis. Inſubſiſtentiam primæ harum propoſitionum (quam ſi non dictavit, certè firmavit, ignoratio jurium à nobis *cap. IV.* §. 3. traditorum) demonſtramus toto hoc capite VII., ex quo facilè fluit reſponſio ad ſubſumptum alterius propoſitionis.

§. VII.

Exploſâ Cardinalis de Luca ſententiâ de Romani Pontificis univerſali Ordinariatu.

Corruit

Corruit privilegium Mendicantium excipiendi Confessiones in aliorum diœcesibus.

Referuntur Episcoporum adversùs hoc privilegium oppositiones.

Plura de Regularium privilegiis.

Cardinalis de Luca in *Relatione Curiæ Romanæ* referens opiniones in eadem Curia receptas, *Discursu II. num.* 37. hoc ponit summarium: *Papa est Ordinarius Ordinariorum, eosque prævenire valet.* In contextu autem sic prosequitur: „ Quamvis nonnulli Episcopi aliique Prælati & Magistratus „ ultra montes, quorum aliquibus (ubi etiam *schismatis* ma- „ cula objici non valeat, aliqua tamen *proximitas* fortè con- „ gruere videtur) *antiquas retineant opiniones* super æqua- „ litate eorum potestatis in propriâ diœcesi cum Papa, qui „ non possit citra casus appellationis & recursûs in eo- „ rum potestatis ac jurisdictionis exercitio se ingerere, „ eosque impedire, quasi quòd quilibet dicatur Pontifex in „ propria diœcesi. Attamen eodem themate retento, con- „ clusivè scilicet insinuandi opiniones in Curia tam firmas „ ac receptas: hæc opinio pariter damnata est, atque „ receptum, quòd Papa tanquam Ordinarius Ordinariorum, „ à quo omnis Episcoporum jurisdictio ordinaria immedia- „ tè descendit, concurrere potest cum quolibet Ordinario. " Itaque Eminentissimus de Luca Episcopos, Prælatos & Magistratus *ultra Montes*, qui Papam nolunt agnoscere Ordinarium Ordinariorum, *schismati proximos* argui posse putat, sub quibus speciatim Galli comprehenduntur; & tamen fatetur, eos *antiquas retinere opiniones.* Claudius Fleury, vir in Historia & Disciplina Ecclesiastica versatissimus, *Hist. Eccles. Lib. LXXXIV. n.* 42. referens in compendio Apologiam, quam S. Thomas pro defensione Fratrum Mendicantium opposuit libello Guillelmi à S. Amore,

 qua-

quaque hanc plenitudinem & universalitatem Pontificiæ potestatis expressit, dicens, *quòd Papa habeat immediatam jurisdictionem in omnes Christianos*, monet has opiniones fuisse novas : *Ces maximes touchant l'autorité du Pape étoient nouvelles.* Certè sub initium Sæculi IX. communis fuit opinio, Romanum Pontificem non posse Episcopalia jura in omnibus diœcesibus exercere ; veluti quòd posset alienos parochianos sine licentià proprii Episcopi absolvere. Colligitur id, præter ea, quæ *præsenti cap.* §§. 2. 3. & 6. fusiùs insinuavimus, ex Capitulari Ahytonis Episcopi Basileensis ad suos Presbiteros directo anno 821. Postquam enim eos monuit, qualiter se ipsos & plebem sibi commissam castè & justè regere, atque in religione divinâ confirmare debeant, subjungit *cap. XVIII.* „ Et hoc omnibus fidelibus „ denuntiandum, ut qui devotionis causâ ad limina beato- „ rum Apostolorum pergere cupiunt, domi confiteantur „ peccata sua, & sic proficiscantur, quia *à proprio* Epi- „ scopo suo aut Sacerdote ligandi aut exsolvendi sunt, non „ *ab extraneo.* Ad quæ verba reflectens prælaudatus. " D. Fleury *Lib. XLI. num.* 15. rectè ait: *Ici sous le nom d'Evêque étranger le Papa est manifestement compris comme les autres.* Evincitur autem & hoc ex Ahytonis Capitulari, eo tempore fideles proprio Episcopo aut Sacerdoti sua peccata confiteri debuisse, nec potuisse alieno sine illius licentià; quæ disciplina usque ad Sæculum XIII. perduravit. Porro agnoscit ipse Card. de Luca *l. cit. Disc. IV. n.* 10. quòd ruente fundamentò *universalis illius Episcopatûs*, quem Ultramontani Rom. Pontifici afferunt, „ non posset Papa interdice- „ re Episcopis ac Prælatis provisiones beneficiorum, aliaque „ multa sibi reservare, quæ inspectà jurisdictione nativâ, & „ antiquorum Canonum dispositione, sunt juris Episcopa- „ lis. "

Quis enarrabit omnia Regularium privilegia, ex luculento illo fonte, quem Cardinalis de Luca hìc aperit, pro-

manan-

manantia? Tantus eorum eſt numerus, ut ſpiſſa impleant Volumina. Interim hæc omnia & ſingula, quatenus juribus Epiſcoporum, Parochorum & quorumcunque aliorum officiunt, nullius eſſe roboris & ad Jus Commune reduci debere, apparebit ex iis, quæ §. *ſeq.* latiùs exponemus.

„ Volunt, inquit Petrus Aurelius *Opp. Tom. II. pag.* 345.
„ *primæ edit.* Regulares ſuo miniſterio, proportione quâ-
„ dam, reſpondere dignitati & eminentiæ ſummi Pontificis,
„ ita ut cum eo univerſali quadam ſupra omnem Eccleſiam
„ poteſtate polleant, & ſicut Pontifex (juxta illorum ſen-
„ tentiam) eſt univerſalis Epiſcopus, ita Regulares ſint
„ quaſi univerſales Parochi & miniſtri ejus generales, tantò
„ particularium eccleſiarum parochis altiores, quantò
„ Pontifex particularibus Epiſcopis antecellit. " Antea dixerat idem Aurelius *pag.* 273. „ Regulares, qui ab Ec-
„ cleſiæ Paſtoribus ad animarum meſſem, quaſi operæ ſub-
„ ſidiariæ, humaniter admittuntur, illis ipſis, à quibus be-
„ nevolè admiſſi fuerunt, ſubitò ſe anteferunt, nec ſolùm
„ pares, ſed etiam ſuperiores & excellentiores in labore
„ alieno, & in aliena meſſe colligenda eſſe volunt, contra
„ illud conſiliorum Evangelicorum, quorum ſectatores ſe
„ profitentur, nobiliſſimum: *Cùm invitatus fueris ad nuptias,* Lucæ
„ *non diſcumbas in primo loco, ne fortè honoratior te ſit in-* XIV.
„ *vitatus ab illo, & veniens is qui te & illum invitavit, di-*
„ *cat tibi, Da huic locum, & tunc incipias cum rubore no-*
„ *viſſimum locum tenere.*

1.) Habet ſummus Pontifex, *quâ Epiſcopus* Romanus particularem diœceſim, in quâ Paſtoralia jura exercet per modum cujuslibet Epiſcopi; habet ſua jura *Patriarchalia*, quæ non dant ei facultatem Epiſcopalia exercendi in aliorum diœceſibus, licèt intra fines ſui Patriarchatûs conſtitutis; habet denique *Papalia*, quæ ei vigore Univerſalis Primatûs competunt: Sed nec

 horum

horum usu, post divisionem dioecesium, privativo juri cujusque Episcopi, in suo districto assignato, per concurrens exercitium præjudicari posse, toto hoc Opere probavimus, firmantes, Romano Præsuli in posteriore hac qualitate *præsidium & directorium* competere Universi, id est, *sollicitudinem omnium Ecclesiarum*, sed non *immediatam curam & directionem singularum ovium.*

2.) Hoc principio per falsas Decretales convulso, cœperunt Antistites Romani dare Fratribus *Mendicantibus* privilegium seu facultatem fidelium confessiones in alienis dioecesibus excipiendi. Primus, qui simile privilegium concessit, videtur fuisse GREGORIUS IX. cujus bulla, data Anagniæ IV. Kal. Octobris an. 1227. exstat apud Parisium ad an. 1246., quà omnibus Prælatis per Angliam constitutis mandatur: „ Ut Fratres „ Prædicatores benignè recipiant, & populos sibi com„ missos sedulò admoneant, ut ex ore ipsorum verbi „ Dei semen devotè suscipiant, *confiteantur: Cùm ip„ sis* (inquit) *auctoritate nostrâ liceat confessiones au„ dire, ac pœnitentias injungere.*" Vocat id Matthæus Parisiensis l. cit. *INAUDITUM privilegium, hoc etiam ipsis temporibus novum.*

Fortasse dices, concedendæ facultatis hujusmodi magnam tum fuisse necessitatem, & talem quidem, quæ se etiam ad futurum tempus extenderet. Si hoc est ita, non renuo; necessitati enim summæ parendum est; & eà reapse vigente summo Pontifici haud dubiè competit potestas sacerdotes debitis facultatibus instructos mittendi quo demumcunque locorum tanta necessitas urget. Sed ut dicam liberè quòd sentio, eum qui aptè probaret hoc, quàm qui gratìs & sine ratione assereret, audirem libentius. Hoc sanè argumentum

tum ex eo plurimùm infirmatur, quòd non pauciores ſint poſt GREGORIUM IX. parochiales Presbiteri, quàm antè fuerint; & tamen qui antè fuerunt, excipiendis fidelium confeſſionibus ſuffecerunt. Si autem per mille ducentos annos hac in parte aliquid defeciſſet, obdormiviſſent certè Pontifices, maximè Romani, in paſtorali ſuo officio, & de multiplicandis ſacramenti pœnitentiæ miniſtris parum curâſſent. Quis Papa ante ſæculum XIII. per ſingulas orbis Chriſtiani provincias, diœceſes, parochias, miſit unquam monachos, qui fidelium confeſſiones exciperent, & iis pœnitentiam imponerent? Hoc autem ſi nullus feciſſe reperiatur, quis muneris hujusmodi functionem Romano Pontifici jure tranſcribet? Quæ traditio Scripturæ interpres hanc authoritatem ſuſtentabit. Quæ diſciplina exemplo vel unico confirmabit?

3.) Non poterat itaque non rei novitas cauſare diſſidia inter Prælatos ac Parochos ex unâ parte, & Mendicantes ex alterâ. De iis, quæ eâ de cauſâ in Angliâ orta ſunt, refert idem Hiſtoricus. Sed nec minores in aliis Chriſtiani orbis partibus in fine ejusdem Sæculi XIII. deſuper fuiſſe contentiones, intelligimus ex Conſtitutione BONIFACII VIII. quæ incipit *Super cathedram*, relatâ inter Extravagantes Communes *Tit. de Sepulturis.* Sperabat Bonifacius ſuâ Conſtitutione gravem hanc periculisque plenam diſcordiam penitus evellendam; ſed ſpes ſua ipſum fefellit, ſi fidem adhibemus ejus ſucceſſori BENEDICTO XI. in Conſtitutione, quæ incipit *Inter cunctas*, relatâ inter easdem Extravagantes *Tit. de Privilegiis.* Poſteriorem hanc Conſtitutionem iterum caſſavit ejusdem Benedicti immediatus ſucceſſor CLEMENS V. præfatam à Bonifacio VIII. editam renovans: „ Utpote quæ (teſte eodem „ Clemente) ùt probavit effectus, nedum pacis ab au-

„ thore

„ thore ſperatæ fructum non attulit, quin imò diſcor-
„ diæ, pro quà ſedandà proceſſerat, fomentum non
„ modicum miniſtravit.“ Hæc Clementis V. Conſtitutio proſtat in Clementina *Dudum, de Sepulturis*. Sed ne ſic quidem hæc diſſidia & ſcandala ſublata fuère.

4.) Durarunt eà adhuc tempore Concilii Tridentini, ùt ex ejus Actis & Hiſtorià intelligitur; è quibus conſtat, plures ex Patribus inſtitiſſe, ut authoritate Concilii hæc privilegia omnimodè revocarentur, Regularibus ad primævam ſuam inſtitutionem reductis, vigore cujus *non niſi ùt auxiliares & ſubſidiarii* Prælatorum ac Paſtorum ordinariorum, in Hierarchicis functionibus, atque ab horum beneplacito dependentes conſiderandi veniunt. Aſt reſtiterunt non ſolùm illorum Ordinum Generales, eorumque Patroni, ſed vel maximè Curiales Romani. Nec mirum: ſiquidem hæc privilegia fidelium confeſſiones excipiendi, & eis verbum Dei annuntiandi in Epiſcoporum diœceſibus & Curatorum parochiis, ſine eorum venià, non poſſint inniti niſi *plenitudini poteſtatis Pontificiæ*, ad quam citata Extravagans Bonifacii VIII. nominatim provocat. Non ignorabant autem Pontifices, quòd Fratres Mendicantes, his privilegiis muniti, eam *plenitudinem Pontificiæ poteſtatis* & jurisdictionis, tanquam ſuorum privilegiorum baſin & fundamentum, eodem, quo ſua privilegia, zelo ſtudioque propugnaturi eſſent.

Lud. Thomaſſinus, quem Pontificiæ poteſtatis vindicem potiùs quàm maſtigem eſſe eruditis cognitum eſt, in Reſponſione ad Notas Scriptoris anonymi, quam ultimæ editioni ſui Operis de Veteri & nova Eccleſiæ Diſciplina præfixit, opportunè ad hanc materiam ſcribit *Not.* 27. „Quid
„ tam neceſſarium, quàm bonum pacis inter Pontificem
„ & Epiſcopos? Plenitudini Pontificiæ ſpiritualis poteſta-
„ tis ex animo aſſentimur, ſed uſum hujus poteſtatis
„ &

„ & exercitium ſemper bono pacis, charitati, utilita-
„ ti, neceſſitati Eccleſiæ, juſtitiæ & ſanctitati ſerviiſ-
„ ſe, hoc opere toto per omnium retrò ſæculorum
„ demonſtrare aggreſſi ſumus. " Sic ille: etiam in ſuppoſito talis *plenitudinis Pontificiæ poteſtatis*, qualem deſiderant Regulares in ordine ad fines ſuos; at hæc, judice Thomaſſino, tunc in exercitio ceſſat, cùm per ejus uſum bonum pacis turbatur inter Pontificem & Epiſcopos; non poteſt autem bonum illud pacis non turbari, niſi Epiſcopis dicatur, ut ſinant ſe tranquillè exui juribus, quibus à Deo & ab Eccleſia noſcuntur eſſe inveſtiti.

5.) Quis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ vel modicùm gnarus, ex his *novitatibus* pro parte Romanorum, *oppoſitionibus* ex parte Corporis Paſtorum, indeque natis *contentionibus* ac *ſcandalis*, non percipit gravem & quaſi ſubſtantialem alterationem in ſacrâ Hierarchiâ, quæ inde ab Apoſtolorum inſtituto ſancta & inviolata perduraverat: alterationem, inquam, innixam fundamento, ante falſas Decretales ignorato: cuique denudando usque ad finem Sæculi XVI. obſtabat defectus & ignoratio ſanæ Criſeos. Quidquid ſit: ipſa rei novitas, tam manifeſtis argumentis evicta, grave præjudicium eſt adverſùs Romanorum attentatum ſacro Epiſcoporum juri tam præjudiciale, & hujus baſin, quam interim Regulares tam pro ſuo, quàm talia, primis decem ſæculis inaudita privilegia concedentis, commodo, totis viribus ſuſtinent.

6.) Equidem Concilium Tridentinum Seſſ. XXIII. cap. 15. ſtatuit, nullum Presbiterum, *etiam Regularem*, niſi ab Epiſcopo approbatum, poſſe ſæcularium confeſſiones audire. Sed nemo exiſtimet, ſpiritui inde-

 penden-

pendentiæ Monachorum vel sic terminos satis firmos positos esse. Etenim imprimis multi ex Gallis ante Edictum regium anni 1695. Art. XI. sustinebant, se hoc Decreto non ligari, ex quo Tridentinum in Gallia quoad dogma solùm receptum sit; proinde jus antiquum (sic vocant jus sæculi XIII.) apud se adhuc vigere. Hoc sensu Jesuitæ, ad prætensa sua privilegia Apostolica provocantes, annis 1594. 1624. 1644. 1649. 1656. 1668. &c. adversùs Episcopos Galliæ concertabant. Alii simpliciter prætendunt cum Navarro, Layman, Palao &c. solam præsentationem à superiore Regulari factam Episcopo sufficere, si hæc sine causa non admittatur; neque volunt quidem Episcopi hac in parte judicium denegatorium pro legali & sufficiente agnoscere. Plures docent approbationem, semel ab Episcopo datam, non posse ab eo revocari, allegantes hunc in finem Constitutionem PII V. de 6. Augusti an. 1571. Prætendunt quidem nonnulli Theologi, Pianam hanc constitutionem à GREGORIO XIII. primo pontificatûs sui anno abrogatam, & rem ad dispositionem Concilii Tridentini reductam esse; verùm alii cum Vasquesio hanc Gregorianam declarationem vel negantes, vel ignorantes, Pianæ firmiter adhærent. Pleràque tenent, Tridentinò, cum de confessionibus *Sæcularium* tantùm loquatur, sufficienter agnosci & probari prætensum jus Regularium excipiendi Confessiones *suorum*, sine approbatione Episcopi; cùm tamen reflectendo ad œconomiam hujus Concilii, à nobis *cap. I.* §. 8. nec non *cap. VI.* §. 8. *n.* 10. satis explicatam, etiam à studiosâ prætermissione vocis *Regularium* nihil definiti horum favore erui valeat. Ex his apparet *a*) Regulares Tridentinum interpretari juxta sensum sibi magìs faventem; amant autem commodam hanc inter preta-

pretationem etiam in praxi tenere, licèt agatur de valore Sacramenti: *b*) Facilè eis fuisse, dum Pontifices haberent ex Monachorum ordine assumtos (quales fuerunt paulo antè nominati *Benedictus XI. & Pius V*) ab his impetrare privilegia Juri communi contraria, & juribus Episcoporum adversa; *c*) Ea verò omnia inniti fundamento fragili, scilicet prætensæ *Plenitudini potestatis*, *& Ordinariatui universali*; quibus unà cum Jure Isidoriano sublatis, tota huic superstructa moles labitur.

7.) Universim plus sperandum boni, minus metuendum mali & inconvenientiæ, si directio animarum permaneat in manibus verorum Pastorum, juxta ordinem Hierarchiæ Ecclesiasticæ institutorum. Neminem fugit, Ecclesiam inclinari & quiescere super sollicitudine & authoritate *pastorali* à JEsu Christo fundatà; Episcopos verò & Parochos, unà cum Presbiteris, qui sub horum auspiciis, directione ac nutu in parochiis operantur, solos esse primævos & necessarios Ecclesiæ ministros. Porro primitivus ille, & inter omnes *solus* immutabilis Ecclesiæ status, quo omnis animarum directio in eorum, quos jam nominavimus, manibus existit, multò est convenientior *a*) Episcopali sollicitudini, toti ovili debite intendenti, *b*) Pastoribus secundi ordinis, de commisso sibi minore grege rationem reddituris, *c*) Spirituali bono singula-

 rum

rum ovium, quarum intereſt ſuos noſſe Paſtores, & ab iisdem noſci.

Quantùm ad *Epiſcopos*: horum inſpectio in commiſſos eis greges multò foret facilior, multò luminoſior, multò denique fructuoſior, ſi, ùt olim, quisque Parochus de omnibus ſuis purochianis Epiſcopo ſuo poſſet reſpondere. Inſtructio etiam eſſet uniformior; regulæ morum ac directionis promptiùs certiusque executionit raderentur; dum econtra ſuperinducta Regularium miniſteria (qui ſe Parochis ſubmittere plerumque detrectant, minùs ſe tanquam horum delegatos gerere, aut illis ſuæ geſtionis rationem reddere volunt) ferè neceſſariam confuſionem inducunt, ordinem Epiſcopalis inſpectionis & directionis invertunt, opinionum in moralibus diverſitatem & haud rarò laxitatem invehunt, & per conſequens regularum Eccleſiaſticarum uniformitatem impediunt.

Fruſtra his in circumſtantiis *Parochis* ad animum revocabitur, ſe de ſingulis ovibus ſuæ curæ commiſſis æterno Paſtori reſponſuros, quando coguntur ſupererogatorium illud regularium miniſterium à ſuo paſtorali munere authoritateque quodammodo independens agnoſcere; imò nolentes volentes ſe ad horum extraneorum judicium referre; quanquam convenientem ſollicitudinis ac directionis ſpiritum in eis deſiderari haud rarò advertant. Si de his meritò gemunt

gemunt vigiles & Zelosi Pastores, remissi ex contrario gaudent, quòd faciles, imò facillimos inveniant, in quos maximam suæ sollicitudinis partem erga levem retributionem possint derivare, & in otio dies suos transigere.

Denique singuli quique *Fideles* (quidquid in contrarium clamitet præventio) vix possunt non spirituale pati detrimentum, dum caulam sui Pastoris deserunt, ut se committant transitoriæ directioni Religiosi post breve tempus dispariturі, plenè dependentis ab arbitrio sui superioris Regularis, propriâ jurisdictione carentis, & per genuinas Ecclesiæ constitutiones ad regimen animarum non vocati.

Inde juvat pro nunc inferri 1.) Ministerium Regularium in Hierarchicis functionibus nullius veræ & propriè dictæ necessitatis esse; sic certè ipsâ fide & plurimorum sæculorum experientiâ docemur. 2.) Idem ministerium periculosum fieri, mox atque à sollicitudine Pastorali primi & secundi ordinis independens esse prætenditur. 3.) Maximè autem damnosum evenire, quando ad spiritum independentiæ accedit spiritus singularitatis, fortè ex peregrino Jure aut Theologia assumptæ, spiritus novitatis, factionis & partium, denique spiritus doctrinæ huic illive Ordini Religioso propriæ, & oppositus doctrinæ aliorum Ordinum, sive in dogmate, sive in regulis morum

aut disciplinâ Ecclesiæ. Attamen hæc non impediunt, quominus 4.) primi secundíve ordinis Pastores unum alterúmve Religiosum, pro re natâ, circumstantiarum exigentiâ, & suo arbitrio, in adjumentum suæ sollicitudinis adhibeant; id quod sine omni periculo & tantò majore cum fructu practicabitur, si id, quod §pho sequente proponimus, & cum universo Episcoporum Collegio optamus, ad effectum deducatur.

8.) Originem & occasionem tot privilegiorum, à Regularibus obtentorum, sat genúinè nobis aperit Pastoralis Instructio Archiepiscopi Parisiensis anno 1763. die 28. Octobris edita favore Jesuitarum adversus Parlamenta Galliæ. In ea sic illustrissimus Præsul *pag.* 26. „ Si nous mettions, après cela, en paralle- „ le les privileges des autres Ordres, vous ver- „ riez, que ceux des Jesuites sont les moins éten- „ dus; quoiqu'ils aient aussi marqué trop d'empres- „ sement pour partager les graces accordées aux di- „ verses Congregations. Cette sorte de goût étoit une „ foiblesse, repandue alors presque généralement dans „ les Sociétés religieuses. Dès qu'un Ordre ou une „ Communauté avoit obtenu quelque marque de pro- „ tection spéciale, quelque gage de la bienveillance „ du S. Siege, on voyoit tous les autres Corps mo- „ nastiques solliciter le même avantage, & l'acti- „ vité sur ce point alla si loin, qu'on en vint jus- „ qu'à se pourvoir du droit de communication pour

„ tous

„ tous les tems futurs, en forte qu'on devenoit par-
„ ticipant de toutes les graces faites ou à faire aux
„ Ordres religieux quelconques, même à ceux qui
„ font militaires. Voila, de la part des Réguliers,
„ un abus bien manifefte, mais il n'eft point parti-
„ culier aux Jefuites, & d'autres Ordres leur en ont
„ donné l'exemple. " Si, agnofcente illuftriffimo Præ-
fule, ex parte petentium hac in re manifeftus fuit
abufus, an ille ex parte concedentium eft minor? An
hæc bona fpecies regiminis Ecclefiaftici? An non
hæc validà egent reformatione, ut fuum Ecclefiæ refti-
tuatur decus?

9.) Parifienfis Antiftes, de exculpandis Jefuitis follici-
tus, fic profequitur: „ Quel avantage les Jefuites
„ (nous entendons fur-tout ceux de France) en ont-
„ ils retiré? Presqu'aucun, M. T. C. F. puisque
„ ces privileges font à peu près nuls dans la pra-
„ tique. Et c'eft ici un des points qui méritent le
„ plus d'être remarqués dans toute cette matiere de
„ privileges, d'exemptions, de conceffions, de gra-
„ ces & de faveurs fpeciales. Car il ne s'agit pas
„ feulement des communications de Bulles dont nous
„ venons de parler, mais en général de toutes les
„ prérogatives accordées aux Jefuites, & confignées
„ dans le corps de leurs loix. Quel ufage en font-ils
„ parmi nous? " Si vigilantia & potentia Cu-
riarum

riarum fæcularium & Epifcoporum *Galliæ* ea eft, ut in illo regno Regulares ab ufu & exercitio exorbitantium fuorum privilegiorum impediantur, atque bonum Ecclefiæ & Reip. poftulet, ut hac in parte par fit conditio aliorum Catholicorum regnorum & provinciarum; nihilo tamen minùs firmus iisdem Religiofis animus effe & manere cenfendus eft, fuis privilegiis fine diminutione fruendi, ubicunque à majore poteftate non arceantur; qua in re etiam Romanæ Curiæ affiftentiam fibi poffunt promittere. Dabimus hujus rei exemplum recens; Dedit GREGORIUS XIII. anno 1578. Jefuitis hoc privilegium verè fingulare (dum *fingulare* dico, ad Jus Commune, & in eo firmiter radicatum jus omnium Parochorum refpicio, non ad alios religiofos Ordines, quia & horum aliquibus idem à fummis Pontificibus conceffum non ignoro) ut ab onere præftandarum decimarum immunes fint, tum ex fundis huic oneri antea fubjectis, tum maximè ex novalibus. Refert autem Francifcus Zech S. J. in fuo Jure Ecclefiaftico *Tract. de Jure rerum Part. II. Sect.* 3. *Tit.* 4. §. 50. *p.* 83. qualiter 26. Martii 1757. Romæ ab Auditore Cameræ Joanne Conftantio Caracciolo fecundùm hoc privilegium in favorem Collegii Fridburgenfis S. J. in Brisgoja contra Parochum M. pronuntiatum fuerit.

§. VIII.

§. VIII.

Per exemptionem Regularium juribus Ordinariorum durum & immeritum vulnus inflictum est.

Quid de tollenda hac exemptione in Concilio Tridentino actum fuerit?

Gravia motiva, tam politica, quàm ecclesiastica, referuntur, harum exemptionum abrogationem adhucdum postulantia.

Non minor violatio jurium Episcopalium contigit, hodieque subsistit, in *personali* Regularium *exemptione.* Infiniti penè sunt Canones, etiam Sæculo IX. & sequentibus editi, quibus uno consensu mandant Concilia, ut Monachi obediant Episcopis *secundùm Canonicam auctoritatem:* quâ clausulâ indubiè antiquos Canones indicatos & renovatos voluêre, ac præcipuè Chalcedonensem quartum, quo Monachi (qui eò usque laïcis adnumerati fuerant) Episcopis subjecti declarati sunt. Secundùm hanc Canonum uniformem definitionem respondit adhuc Bonifacius VIII. *cap.* 7. *de Privilegiis in* 6. Ordinarium circa jurisdictionem in personas Regulares suæ diœcesis de Jure Communi habere fundatam intentionem. Interim multa particularia Monasteria per Romanorum Pontificum concessiones ordinariæ jurisdictioni successivè erepta sunt, quibus demum accesserunt generales exemptiones totius Ordinis *Cisterciensis* per Alexandrum III. *Prædicatorum* ac *Minorum* per Innocentium III. & Honorium III. Post quos non fuit *Minimis* & *Jesuitis* difficile, similes favores à Sancta Sede obtinere.

Vix cœperant hæ exemptiones, cùm simul etiam oriren-tur Episcoporum contra easdem querelæ ac gravamina. Ut particularia plura (quæ studiosè collegit Launoius *Opp. Tom. III.* Part. 2. pag. 495. seqq.) prætermittam, sub initium Sæculi XIV. in Concilio Viennensi actum fuisse de revocan-

dis exemptionibus, restituendoque Episcopis vetere & communi jure in Religiosas familias, quæ in eorum diœcesibus degerent, referunt Odericus Raynaldus in *Appendice ad an.* 1312. *n.* 24. Claudius Fleury *Hist. Eccles. Tom. XIX, Liv.* 91. *n.* 53. Fuit ea res etiam agitata in Concilio Tridentino aliquoties, præsertim die 6. Septembris an. 1563. Sed pervicit Pontificia eximentis fortuna ac potestas, evenitque etiam hic, quod plerumque alias, scilicet, ut in Universalis illius Episcopatûs Romani effectibus & sequelis invenirentur & agnoscerentur abusus atque inordinationes, subsistente semper & intactâ manente eorundem effectuum caussâ; ex quo necdum detectâ falsitate Isidorianarum Epistolarum, in Decretum Gratiani (quod omnibus pro Jure erat) illapsarum, Tridentinis Patribus vix possibile fuerit debellare cum effectu universalem illum & absolutnm Episcopatum Papæ, quem Romanarum partium clientes omnibus modis politicis sustinere laborabant, quoqne stabilito, reliqui Episcopi de jure suo proprio læso cum fundamento queri non poterant. *Spectabat ad Principis Ecclesiastici prudentiam* (inquit hâc occasione Card. Pallavicinus Hist. Concil. Trid. Lib. VIII. c. 17. n. 11.) *illam auctoritatis eminentiam sartam tectam servare; pro eo ac debet quicunque optimus Princeps suæ legitimæ jurisdictionis satagere.* Non minore attentione digna sunt verba ejusdem Cardinalis Lib. XII. cap. 13. n. 8. ubi, *haud inficior*, ait, *unum ex emolumentis, quæ Regularium immunitas secum fert, in* ■ *situm, quòd auctoritatem Sedis Apostolicæ sustineat secundùm institutionem Christi, & Ecclesiæ bonum: cùm in comperto sit, omne Monarchiæ regimen, quo se illæsum tueatur, opus habere in singulis provinciis aliquo prævalido præsidio ejusmodi subditorum, qui Principi, per se ac perpetuò illic dominanti nequaquam subjiciantur.* Addit idem cit. Lib. VIII. cap. 17. n. 12. *Nec alio pacto laudati Ordines sustentandæ Lateranensi Basilicæ collabenti, hoc est, Ecclesiæ Catholicæ, opportuni fuissent: vaticinium profectò, quod re comprobatum est, vel ipso Nicolao Machiavello fatente.* Ergo ex Ultramontanorum sententiâ, per Pallavicinum hic expressâ 1.) Monarchicum regimen à

Christo

Christo in Ecclesia institutum fuit. 2.) Opus est omni imperio Monarchico, ut in provinciis habeat præsidia à Principibus seu Gubernatoribus provinciarum independentia. 3.) Spectat ad reciproca Romani solii, has immunitates largientis, commoda, ut hoc vicissim à Regularibus sustineatur; 4.) sunt etenim hi eo pacto collabanti Lateranæ Basilicæ, vel ipso Machiavello agnoscente, opportuni. Unde 5.) prudentiæ summi Pontificis erat, eos ex immediata sua potestate non dimittere. Ad hæc singulatim respondere, ac denuò monstrare horum principiorum pugnam cum S. Scriptura & Traditione, nec non usum decem saltem sæculorum his rationibus politicis contrarium, esset diffidere luminibus eorum, qui præsentem opellam nostram legere non dedignantur. Sufficiet hic generatim notâsse quod ad Eugenium III. Papam scripsit S. BERNARDUS Lib. III. cap. 4. de Consideratione: per Regularium exemptiones *perturbari terminos, quos Ecclesiis posuêre Patres, confundi ordinem, mutilari* diœceses & *Ecclesias membris, tolli cum læsione justitiæ jura Episcoporum.*

Cæterùm quantùm ad Acta Concilii Tridentini, quoad hanc materiam Exemptionum, tam Ordinibus Regularium, quàm Capitulis Canonicorum concessarum, attinet, ex iis abundè dignoscitur, revocationi *particularium* privilegiorum speciatim obstitisse, quòd Romani sustinerent, privilegia, per Apostolicam Sedem concessa, non debere nisi per ipsúmmet Pontificem revocari. Vide librum, cui titulus *Memoires sur le Concile de Trente pag.* 578. ubi Orator Regis Christianissimi in Notis ad Decreta *Sess. 24. de Reform.* promulganda, quas ipse Tridento se subtrahens, & Venetias de mandato Regis secedens, ad Regem transmisit, hæc Capite sexto, quod erat *de Revocandis exemptionibus Capitulorum*, refert: „ Hoc totum Caput de abrogandis aut certè moderandis Ca„ nonicorum exemptionibus, ab Hispanis Episcopis & bo„ nis omnibus vehementer efflagitatum, ex una tantùm causa „ rejectum est, quòd non placuit exemptiones à Romanis „ Pontificibus Canonicorum Collegiis concessas, etsi ex iis „ maxima incommoda proficiscantur, ab alio, quàm à Ro-

„ mano Pontifice tolli aut minui posse. “ Eò magis hæc verosimilia sunt, quòd in aliis reformandæ Disciplinæ capitibus in eodem Concilio à Romanis persæpe objectum constet, ea ad solum Papam spectare, nec ad illa ab aliis manum mittendam, utí circa reformationem Curiæ Romanæ, & similia. Hæc inquam obstacula tollendarum particularium exemptionum; quantùm autem ad *Generales* Regularium, leguntur æquissimis Episcoporum desideriis ad eas abolendas obstitisse etiam Principum Oratores; quod mirum videri non debet legentibus apud Paulum Sarpium *Hist. Conc. Trid. Lib. VII. pag.* 603., qualiter in negotio controversæ institutionis Episcoporum, quam ipsi immediatè à Deo esse contendebant, Cardinalis Simoneta apud aulam Regis Hispaniæ laboraverit, ut huic persuaderet, Episcopos id intendere, ut absoluti suarum Ecclesiarum domini declarentur; inde ingens Regi & regno obventurum præjudicium. Eodem sensu à Warmiensi Cardinali Polono scriptum ad P. Canisium S. J., tunc in aula Imperatoris degentem.

1.) Juvat hìc propiùs scrutari, & curatiùs ponderare momenta Juris, propter quæ, auctore Pallavicino, Episcoporum desideriis de tollendis Regularium exemptionibus in Concilio deferri non debuit. Primam causam concessæ iisdem immunitatis ponit Cardinalis *cit Lib. VIII. cap.* 17. *n.* 12. in Abbatum virtute, & egregiis ab iisdem ad Dei gloriam hominumque salutem susceptis operibus: „ Etenim, ait, ad magna molimina, & in „ remotis à supremo Principe regionibus, opus est „ auctoritate nec finitâ, nec ulli subjectâ, cujusmodi „ Romani suis Imperatoribus concedere consueverunt. “ Videtur Auctor ipse huic causali quodammodo diffidere, cùm mox subjungat: „ Hæc tamen causa, prout „ variant hominum opinamenta, haud planê S. Ber„ nardo probata, subverito, hanc Monachorum appe„ tentiam, se à sui Episcopi jure subducendi, ex occul„ ta superbiæ lue oriri posse. “ Verum præstat ipsum

eâ

eâ de re audire S. BERNARDUM in Tract. de Moribus & officio Episcop. cap. IX. ubi *Miror*, ait, *quosdam in nostro Ordine Monasteriorum Abbates hanc humilitatis regulam odiosâ contentione infringere: & sub humili (quod pejus est) habitu & tonsurâ tam superbè, ut, cùm ne unum quidem verbulum de suis imperiis subditos suos prætergredi patiantur, ipsi propriis obedire contemnant Episcopis. Spoliant Ecclesias, ut emancipentur, redimunt se, ne obediant. Non ita Christus: ille siquidem dedit vitam, ne perderet obedientiam, quâ isti ut careant, totum ferè suum suorumque victum impendunt. Quid est hoc præsumptionis, ô Monachi! Neque enim quia Prælati Monachis, ideo non Monachi: nempe Monachum facit Professio, Prælatum necessitas* . . . . . . Et infrà . . . . . *Sed non propter me, inquit, facio, sed quæro Ecclesiæ libertatem. O libertas, omni (ut ita loquar) servitute servilior! Patienter ab hujusmodi libertate abstineam, quæ me pessimæ addicat superbiæ servituti. Plus timeo dentes lupi, quàm virgam pastoris. Certus sum enim ego Monachus, & Monachorum qualiscunque Abbas, si mei quandoque Pontificis à propriis cervicibus excutere jugum tentavero, quòd satanæ mox tyrannidi, me ipsum subjicio . . . . . . Stupenda insania! Animarum non cunctor turbas mihi custodiendas colligere: & unum super propriam gravor habere custodem . . . . . . Quid igitur vos, ô Monachi, Sacerdotum gravat auctoritas? Metuitis infestationem? Sed si quid patimini propter justitiam, beati. Sæcularem contemnitis? Sed secularior nemo Pilato, cui Dominus astitit judicandus &c.* Comparetur post hæc Pallavicinus Bernardo. *Ille* dicit, concedi Religiosis immunitates propter singularia Abbatum merita, & magna pro bono Ecclesiæ molimina: *Hic* eas ab Abbatibus sollicitari ex spiritu independentiæ. Cui credemus? Quis amborum meliùs novit hominum Sæculi XII., præsertim Monachorum, ingenia? Quis majore sinceritate judicavit, & locutus est?

 2.) Hoc

2.) Hoc eodem S. Bernardi loco prævenitur alterum Card. Pallavicini ratiocinium, quo *cit. cap.* 17. *n.* 11. ait, „Romanos Pontifices justam suæ auctoritatis tutelam curàsse, non armorum vi, arciumque præsidio, sed industrià sanctissimorum Cœtuum, & fluxa omnia despicientium, atque oculos hominum ad se trahentium admirabilitate vitæ, mortalem conditionem transgressæ: ut proinde nemini suspicari liceret, eos unquam consensuros fuisse patrocinio tyrannicæ minimeque legitimæ auctoritatis." Quòd Romani Pontifices industrià Religiosorum Ordinum suæ auctoritatis tutelam curaverint, verissimum est; hoc enim ipso Regulares simul curârunt rem suam propriam, quæ sine indefinita Pontificis potestate non potuisset subsistere. Quòd autem hoc factum fuerit humilitate ac vitæ Sanctitate eorundem Religiosorum, non credidit D. Bernardus, nec alii eidem coætanei viri sancti & doctissimi, quos mox nominabimus. Unde pariter & omnino concidit, quod opinatur Eminentissimus Historiographus, quasi non posset cadere fundata suspicio in Monachos, tot tantisque virtutibus conspicuos, dati consensûs in abusum Pontificiæ potestatis. Sanè hunc abusum agnovit, & manifestè arguit Monachorum sanctissimus, sæpe laudatus BEENARDUS, dum hàc de re ad Eugenium III. Papam Lib. III. cap. 4. de Considerat. scribit: *Murmur loquor & quærimoniam Ecclesiarum. Truncari se clamitant ac dismembrari. Vel nullæ vel paucæ admodùm sunt, quæ plagam istam non doleant, aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis . . . . Bonáne species hæc? Mirum, si excusari queat vel opus. Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis; sed justitiæ fortè non ita. Facite hoc quia potestis; sed utrùm & debeatis, quæstio est . . . . . . Quid tam indignum tibi, quàm ut totum tenens, non sis contentus toto, nisi minutias quasdam atque exiguas portiones ipsius tibi creditæ universitatis,*

tatis, tanquam non ſint tuæ, ſatages, neſcio quomodo, adhuc facere tuas. Hæc ſcripſit Bernardus, imbutus principiis Epiſcopatûs univerſalis & plenitudinis poteſtatis, quæ ex falſis Decretalibus, quæ tunc erant ſanctiſſimæ, biberat: quid dicturus, ſi ſciviſſet, nullum Pontifici competere jus *ordinarium* in diœceſibus Epiſcoporum, & immediatum in horum diœceſanos.

3.) Porro ſic urget Pallavicinus *cit. cap.* 17. *n.* 11. „Romani Pontifices in ſupremæ hujus auctoritatis pacificâ „poſſeſſione fuêre poſiti: neque enim alioquin hæ im„munitates ab ipſis conceſſæ, nec apud Epiſcopos, nec „apud Principes ullo fuiſſent in pretio.“ Si de quieta poſſeſſione *Sæculi XII.* loquitur Pallavicinus, vel ex mox relatis verbis S. Bernardi erroris convincitur; eo certè ſæculo non Ciſtercienſium ſolùm, ſed & Norbertinorum ac Cartuſienſium cœnobia Epiſcopis ſubjecta fuiſſe conſtat. Quo autem in pretio apud *Epiſcopos* eodem ævo fuerint hæ Regularium exemptiones, comprimis intelligemus ex Petri Bleſenſis Epiſtolâ 68. nomine Richardi Archiepiſcopi *CANTUARIENSIS* ad Alexandrum III. ſcriptâ, in qua ille: *Adverſùs Primates & Epiſcopos intumeſcunt Abbates: nec eſt qui majoribus ſuis rererentiam exhibeat & honorem . . . . . . Quid eſt eximere ab Epiſcoporum jurisdictione Abbates, niſi contumaciam ac rebellionem præcipere, & armare filios in parentes? . . . . . . Monaſteria enim, quæ hoc beneficium damnatiſſimæ libertatis, ſive Apoſtolicâ auctoritate, ſive, quod frequentius eſt, bullis adulterinis adepta ſunt, plus inquietudinis, plus inobedientiæ, plus inopiæ incurrerunt; ideoque & multæ domus, quæ nominatiſſimæ ſunt in ſanctitate & religione, has immunitates aut nunquam habere voluerunt, aut habitas continuò rejecerunt.* Archiepiſcopo Cantuarienſi jungimus Epiſcopum Carnotenſem Joannem Saresberienſem, qui Lib. VII. cap. 21. Nugis Curial. teterrimo ſtylo deſcribit quoſdam: *Qui ad*

ad Ecclesiam Romanam confugiunt, quæ mater pietatis religioni consuevit providere quietem. Implorant opem ejus, protectionis implorant clypeum, ne cujusquam possint malignitate vexari, & se possint plenius exhibere, & charitatis exhibere manus, ne decimas dent, Apostolico privilegio muniuntur. Procedunt ulteriùs, & quò sibi plura impunè liceant, à jurisdictione omnium Ecclesiarum se ipsos eximunt, & efficiuntur Romanæ Ecclesiæ filii spirituales. Dein relatis pluribus horum hypocritarum fraudibus & excessibus subdit hoc notandum: *SI EIS OBLOQUERIS, RELIGIONIS INIMICUS, ET VERITATIS DICERIS IMPUGNATOR.* Qualia defensoribus veritatis objici nec hodie rarum est. Qui plures Episcoporum, Conciliorum, aliorumque contradictiones & oppositiones nôsse cupit, adeat Zegeri van Espen *Repagulum Canonicum adversùs nimiam exemptionum à jurisdictione Episcoporum extensionem, in Epilogo Partis II.*, & post hæc aliaque, quæ deinceps relaturi sumus judicet de possessione Romanorum Pontificum tales exemptiones concedendi, ad quam tam confidenter provocat Pallavicinus, & de pretio, in quo eas fuisse contendit. Qua interim ratione Abbates juramentum subjectionis & obedientiæ, in sua benedictione Episcopis præstari solitum, sæculo undecimo declinare cœperint, aut saltem tentaverint, non tamen (si quosdam specialiter Exemptos excipias) peræque obtinuerint, pluribus exponit Mabillonius *Præfatione in Sæculum VI. Benedictinum* §. 3.

4) Interim pergit Eminentissimus *cit. cap.* 17. *n.* 12. „ Alia „ causa universales exemptiones *integris Ordinibus* con- „ cedendas persuasit. Ea fuit, quòd hæ familiæ sub „ unâ eâdemque vitæ disciplinâ, ejusdemque Præsidis „ moderatione, per cunctas terrarum orbis plagas dis- „ pergendæ erant: adeoque à vario Episcoporum ju- „ dicio arbitrioque regi non poterant; sed solùm à mo-

„ derato-

„ deratoribus supremo ipsorum Præsidi ritè subjectis : „ itidem ac nequeunt plures formæ, nullo inter se or- „ dine colligatæ, uni corpori dominari." Ast & hic sibi adversarium habet Pallavicinus magnum illum Monachorum Patriarcham BERNARDUM, qui quid monastico instituto conveniat, meliùs novit, quàm quicunque alius. Scribit is ad Eugenium III. Papam cit. cap. 4. *Nolo autem prætendas mihi fructum emancipationis ipsius: nullus est enim, nisi quòd Monachi etiam dissolutiores fiant . . . . . . Non est arbor bona faciens fructus tales, ... quodque magis dolendum inter Ecclesias inimicitias graves, perpetesque discordias . . . . . . Túne tibi licitum censeas, suis Ecclesias mutilare membris, confundere ordinem, perturbare terminos, quos posuerunt Patres tui? Si justitiæ est ejus cuique servare suum; auferre cuiquam sua, justo quomodo poterit convenire?* Sic ad Papam Bernardus, qui solus in diversis & dissitis diœcesibus 160. ejusdem instituti monasteria fundaverat. Anne putabimus, eum aliter cogitaturum & locuturum fuisse, si illorum instituisset sex millia? Bernardo sociemus alium, & illo quidem juniorem Monachorum Patrem S. FRANCISCUM. De hoc scribit Card. Baronius *ad an.* 676. *n.* 5. „ Ut Mo- „ nachi ab Episcopali obedientià hujusmodi privilegiis „ se subtraherent, nec gratum fuit S. Francisco; sed „ Fratris Eliæ, hominis non divino Spiritu, sed carnis „ prudentià nitentis opus fuit. " Scilicet hic S. Pater (qui in primo Capitulo generali, anno 1219. habito, congregata vidit ultra quinque millia Religiosorum sui Ordinis, non computatis iis, qui in cœnobiis manserant) filiis suis hoc præceptum testamento reliquit: *Præcipio Fratribus universis per obedientiam; quòd ubicunque sint, non audeant petere aliquam litteram in Curia Romana.* Sic cogitavit Bernardus, sic Franciscus: quamvis *ille* habuerit sui instituti plura monasteria, quàm vel Germania, vel Gallia habeat Jesuitarum (ut unum Or-

dinem pro exemplo nominem) Collegia: *hic*, antequam è vivis discederet, plures sui Ordinis professos, quàm fortè tota Europa numeret Jesuitas. Quàm bellos autem fructus Frater ille Elias, carnis prudentià nixus, & suà paterni testamenti infractione retulerit, refert alius fidelior D. Francisci filius P. Alvarus Pelagius *Lib. II. de Planctu Ecclesiæ cap.* 66. ubi narrat Fratres Minores „ non curantes servare voluntatem Patris, quam in te„ stamento suo Fratribus notificaverat, & servare man„ daverat, & sic fractores testamenti, & indigni hære„ ditate perfectionis Evangelicæ, quæ maxime in pau„ pertate & humilitate & charitate consistit, à Sede Apo„ stolica declarationes & privilegia plurima impetrâsse: „ per quæ à sancta paupertate & humilitate quasi omni„ modè recesserunt. Nam *eorum privilegia, per quæ „ nemini subsunt, nisi Sedi Apostolicæ, eos in superbiam „ erexerunt, & in contumaciam contra omnes Prælatos* . . . . contra quos S. Bernardus: Quanti „ usque hodie fœda sequuntur infeliciaque vestigia. Imò „ quàm pauci evadunt, quibus libido dominandi non „ dominetur. Quæ sequimini miseri? Nónne iste est „ mons, in quem ascendit Angelus, & factus est Dia„ bolus? Maximè Fratres Minores, qui magis humi„ les esse debent, quàm homines de mundo, per regu„ lam & professionem & vocationem suam omnibus „ subesse debent, maximè dominis Episcopis & aliis „ Prælatis, & ordinariis locorum Sacerdotibus, & eis „ honorem & reverentiam exhibere: sicut ipse Pater in „ Regula & in Testamento mandavit . . . . Eorum „ privilegia faciunt eos contendere totà die . . . . . . „ Faciunt etiam eos contemnere Prælatos Ecclesiæ: & „ occasione privilegiorum magìs sunt insolentes, & „ magìs delinquunt. “ Hìc monasticum statum non metior ex privatis commoditatibus Monachorum, qui hierarchicæ & canonicæ subjectionis impatientes, solvi cupiunt à sacris Canonibus, quibus in Episcoporum

pote-

poteſtate collocantur; ſed publicis utilitatibus, quæ ex obſervatione ſacrorum Canonum emergunt. Eorundem Canonum obſervationi virtutes multæ, & cumprimis humilitas, Chriſtianarum omnium virtutum fundamentum ſuperſtruitur: plenæ & perpetuæ exemptioni ab obſervatione ſacrorum Canonum virtutes nullæ, ſed vitia multa inædificantur. S. Bernardus, ùt jam vidimus, dixit monachos per hanc emancipationem *diſſolutiores fieri*; Alvarus Pelagius, eos *in ſuperbiam & contumaciam erigi.* His addendus Petrus Bleſenſis in Epiſt. 68. ad ALEXANDRUM III. ubi: *Quid eſt*, inquit, *eximere ab Epiſcoporum jurisdictione Abbates, niſi contumaciam ac rebellionem præcipere, & armare filios in parentes?* Petrus Aurelius *Opp. Tom. II. pag.* 406. hæc ſcribit de Jeſuitis: „ Arrogans Societatis Zelus, „ quo nihil ipſi par, nihil ſimile, nihil non inferius & „ abjectius, nihil quod præ gloria ejus non negligen-„ dum ſit, exiſtimant; quo omnia verti ac ruere ſatiùs „ eſſe ducunt, quàm ut quicquam de ſplendore Socie-„ tatis, ſeu jure, ſeu injuriâ minuatur. " Nolim equidem ego Aurelium in cauſa Jeſuitarum pro legitimo teſte accipi; hoc tantùm cupio, ut quisquis hæc legit, illorum mores obſervet, & ſiquidem Aurelium non dixiſſe falſum deprehenderit, inde concludat, etiam hunc eſſe fructum eccleſiaſticæ emancipationis.

5.) Linquamus modò Pallavicinum, ut audiamus ab ejus æmulo F. Paulo Sarpi, quid Tridenti favore exemptionis Regularium, & pro eadem ſervanda, adverſùs Epiſcoporum hac in parte deſideria juraque prolatum fuerit. Is *Hiſt. Concil. Trid. Lib. VIII. pag.* 734. *edit. Amelot.* ex allegatis Monachorum refert ſequentia: Regularium exemptionem tam eſſe antiquam, ut meritò ad Jus Commune referenda veniat, nec inter Privilegia ampliùs computari debeat; Epiſcopos, eorumque Canonicos, tunc, cùm illis ſubjacerent monaſteria, eam

 duxiſſe

duxisse vitam, ut digni fuerint, qui Regularibus præessent; hodie ab Episcopis ignorari omnem methodum regularis observantiæ, proinde monasteriorum regimen sine formæ regularis ruinà eis committi haud posse; Demum, si in hoc antiqua disciplinà reduci vellet, hanc & in multis aliis revocandam, neque justum esse, ut Monachi subjiciantur Episcopis, antequam hi eos mores resumpserint, qui deceant magistros vitæ regularis. Non sic ratiocinabantur SS. *Bernardus*, *Norbertus*, *Bruno*, *Franciscus*; Quæ tam vitiosum habent initium, ordinationi divinæ, & formæ Ecclesiasticæ à Christo institutæ adversum, nullo temporis lapsu Juris Communis vigorem poterunt obtinere. *Quodcunque adversus veritatem sapit, erit hæresis* (vel error) *etiam vetus consuetudo. Nec hæreses tam novitas quàm veritas revincit*, inquit Tertullianus de Veland. Virg. cap. 1. Si quæ monasteriorum ante jam nominatorum Patriarcharum ætatem particularia privilegia obtinuerunt (generales enim Ordinum exemptiones tunc adhuc erant incognitæ) ea vel ab ipsis Episcopis, vel à Romanis Pontificibus de Episcoporum & Principum consensu, concedebantur, & erant tam exiguo numero, ut ordinaria Episcoporum jurisdictio vel nullum vel planè exiguum inde caperet detrimentum. Vide Petrum de Marca *de C. S. & J. Lib. III. cap.* 16. Itaque nimietate fortè peccabant, si qui eas res ad antiquiorem statum, quàm ad normam Sæculi X. vel XI. reduci postulabant. Quanquam & hujus jamtum ævi particulares exemptiones earumque diplomata tantùm non innumeris obreptionibus & falsis deturpata esse probent Launoius *Tom. III. Part.* 2. *pag.* 414. & qui de Re Diplomatica ex professo tractant; quæ proinde singula probè examinanda forent, antequàm pro legitimis agnoscantur.

Ajunt quidem, Episcopos, qui Regularia instituta non calleant, parum videri idoneos visitandis monasteriis, & docendis quæ non didicerint; sed non attendunt,

dunt, potuisse id & fecisse plures Episcopos tum præterito tum præsenti ævo; qui quamvis Regulares non fuissent, tamen religiosas domos non solùm cum fructu visitârunt & egregiè rexerunt, sed etiam nova Regularium instituta condiderunt. Porro si Episcopi non congruè præficiantur Monachis, nisi regularem vitam sint professi, ne summi quidem Pontifices dignè præerunt Regularibus, cùm & ipsi non fuerint Regulares. Quærenda igitur illis erit exemptio à Romanis quoque Pontificibus, ne fortè & hi constituant quod nesciunt, doceant quæ non didicerunt, Doctores antequam discipuli, duces priusquam milites sint. Sed & eodem sermone, si quidem audiretur, Eminentissimi Cardinales, aliique viri primarii, qui Romæ Congregationi de Regularibus propositi sunt, vellicantur & carpuntur. Et quis ferat, Ecclesiæ totius regimen, mysteriorum, sacrarum rerum divinarumque omnium administrationem, quæ Episcoporum curâ & potestate continetur, minoris fieri, tenuioris virtutis & facultatis haberi, quàm Regularium directionem. Cæterùm egregiè de se præsumunt Monachi, si suis Superioribus Regularibus & Ordinum Generalibus, qui in Tridentina Synodo erant, plus virtutis fuisse autument, quàm Episcopis, qui in eodem generali Concilio sedebant, & quibuscum illi hac de materia certabant; aut etiam universim ordini Monachorum præ statu Clericorum sæcularium. Non recordabantur tunc illi eorum quæ viginti septem annis antè, delectorum Cardinalium & Prælatorum novemviralis cœtus PAULO III. dixerat, scilicet: *Alius abusus corrigendus est in Ordinibus Religiosorum, quòd adeo multi deformati sunt, ut magno sint scandalo sæcularibus, exemplóque plurimùm noceant.*

Ne quis autem in conspectu quarundam antiquiorum & *particularium* exemptionum in errorem inducatur, quasi illæ essent effectus *monarchici Juris*, à Papa per universam Ecclesiam exerciti, juvabit hic subnectere

 ob-

observationem eruditissimorum virorum, Religiosorum Congregationis S. Mauri in novo Tractatu de Re Diplomatica gallicè conscripto *Tom. V. pag.* 107. ubi: „ Ce fut vers ce tems *) que les priviléges accordés „ par les Papes à diverses Eglises; & surtout aux Ab„ bayes, donnèrent naissance à une espèce de bulles, „ dont les caractères, du moins pendant quelques siè„ cles, furent très-diférens de ceux des autres lettres „ & decrétales. Dès le cinquieme on vit plus d'une „ fois de pareils priviléges émanés de la puissance „ épiscopale. Leur nombre se multiplia considérable„ ment au sixieme siècle. Nous aprenons de deux „ Conciles, l'un Provincial **), l'autre National ***), „ en quoi ces priviléges consistoient, & sur quels prin„ cipes ils étoient apuyés. Il paroit par les mêmes „ Conciles, qu'il étoit libre au fondateur d'une Abbaye; „ pourvu qu'il ne fût pas du Clergé, & qu'il n'eût pas „ bâti son monastère sur des terres apartenantes aux „ Eglises, de soumettre sa nouvelle fondation à tel Pré„ lat qu'il lui plaisoit. Les laïques fondateurs faisoient „ une espèce d'ofrande de ces monastères au Métropo„ litain, au Primat, au Patriarche, & plus souvent en„ core au Pape. Les Prélats qui avoient accepté ces „ nouvelles Abbayes en étoient censés les ordinaires; „ sans que les Evêques locaux, dans le diocèse des„ quels elles se trouvoient enclavées, y réclamassent „ quoi que ce fût. Il nous reste des priviléges de „ Conciles, anterieurs à ceux que nous avons des Pa„ pes. Il en est aussi qui reconnoissent pour auteurs „ des Evêques particuliers hors des Conciles. *&c.* "

*) Sæculo V.

**) *Arelatense.*

***) *Africanum.*

6.) Sunt profectò, præter justitiam causæ, rationes haud paucæ, tum *politicæ*, tum *Ecclesiasticæ*, quæ restitutionem jurium Episcopalium in Regulares suadeant. Et quantùm quidem ad illas: possunt amplissima hæc Religiosorum Ordinum corpora, non solùm per diversas unius

unius regni provincias, sed per omnes etiam catholicas terras dispersa, & inter se tam arcto vinculo colligata, publico esse valde nociva. Quodlibet eorum se quasi separatum populum considerat; gloria & accrementa unius invidiam aut saltem æmulationem alterius provocant. Inde divisiones: quæruntur protectiones: habent suos singuli patronos & adhærentes: itur in partes: sequuntur demum publici tumultus. Oppositiones inter Dominicanos & Augustinianos ratione publicationis indulgentiarum excitârunt furorem Lutheri, & denique produxerunt illum malorum abyssum, in quem Germania, aliaque regna demersa noscuntur. Divisiones internæ, quæ hodie Galliam affligunt, si non primariam suam originem, saltem nutrimentum debent oppositioni Clericorum sæcularium & quorundam Religiosorum Ordinum adversùs Jesuitas. Verè scripsit Jesuita Davrigny dans ses *Memoires Chronologiques Tom. II. ad an.* 1641. *pag.* 145. „Ce fut alors que prirent naissance les noms „ de Jansenistes & de Molinistes, aussi fameux que le „ furent autrefois en Italie les noms de Guelphes & de „ Gobelins, & qu'ont été depuis en France ceux de „ Frondeurs & de Mazarins." Hæc & similia non evenirent, si Monachi Episcopis, quique suis, essent subditi; forent illi tunc utique minùs potentes, sed & vicissim minùs metuendi, & publico utiliores. Haberet quælibet Religiosa domus separata sua commoda, sed omnia referrentur ad commune bonum regni, provinciæ, aut diœcesis, sicque singuli impedirentur, quominùs possent ire in turbas & factiones, aptas ad turbandam tranquillitatem publicam. Sic in Concilio Tridentino (in quo, ut ita loquar, agebatur de fortuna rei Christianæ) studebant Episcopi bono Ecclesiæ & Imperii, Cardinales Regularium commodo & Splendori suorum Ordinum, Romani securitati suæ Monarchiæ. In judiciariâ Actione Advocati Generalis *Labrisse* ad causam N. de Launay & ejus uxoris adversùs Abbatem,

Prio-

Priorem & Religiosos Clarevallenses coram supremo Regis Galliæ Senatu anno 1763. habitâ; hæc *pag.* 52. legimus verba Talonii, celeberrimi quondam Advocati regii: *Qu'il est tout à fait contraire au bien de l'Etat, au service du Roi, & a la police de l'Eglise, qu'un Ordre Regulier ne reconnoisse dans le Royaume ni l'Evéque, ni le Metropolitain, ni le Primat; & que le Pape soit son Superieur immediate.* Ita existimatur in Gallia; neque aliter judicabatur in Germania, cùm Ordines Imperii in Gravaminibus Centum anni 1523. Art. VIII. etiam hoc ponerent: *Insuper & hoc moliuntur Summi Pontifices, monasteria aliquot eximendo, ut ab Episcoporum, eorum videlicet Ordinariorum ac Defensorum Protectorumque aliorum jurisdictione ita exempti, reddantur immunes, immediateque subjaceant Sedi Apostolicæ: quæ res non tantùm prædictis ipsorum Ordinariis ac Defensoribus, sed & toti Romano Imperio cedit in jacturam &c.*

7.) Duriora equidem sunt, attamen non à *politicâ* ratione vacua, licèt à viro Protestantium sacris addicto prolata, & certè scandalum generantia, proindeque sanctæ Religionis nostræ extensionem & incrementum, pro quo quotidie Deum deprecamur, impedientia, quæ scribit Tubingensis Universitatis Cancellarius Pfaffius libro Gallicè edito sub rubrica *Demonstration solide de la verité de la Religion protestante chap. V.* §. 5. *pag.* 181. ubi: „ Je „ m'étonne, qu'un grand Seigneur puisse souffrir ces „ gens-là, qui relevent immediatement du Pape; ce „ Pontife ayant de cette maniere une armée dans tous „ les païs catholiques, toûjours prête à suivre ses or- „ dres, & qui même ont déja assassiné tant de Princes, „ à cause qu'ils étoient contraires à leur interêt, croyant „ faire en celà une action sainte & meritoire. “ Supponamus tamen tantos horrores extra omnem deinceps memoriam & prudentum hominum metum procul emandandos

dandos & actu amandatos esse: rariùs enim ad extremos hos excessus devenitur, utinam nunquam! Interim per hoc nundum tollitur justus timor secretarum relationum, occultarum machinationum contra Principem, contra Statum, contra Ministros, etiam contra unum alterumve privatum, ubi agitur de interesse Curiæ Romanæ, de gloria vel utilitate Ordinis, sæpe etiam de commodo extranei Principis aut Domini, Ordini magis faventis.

Ut autem, qui id fortè nesciret, intelligat, quæ sit cujusque Ordinis Monachorum seu Regularium per orbem dispersorum consensio animorum, ad quemcunque finem sibi (pone etiam *secundariò*) propositum, suoque particulari systemati convenientem, quoad usum & applicationem mediorum à voluntate ac directione Ministri Generalis, Romanæ Curiæ alligati, *ût plurimùm* dependentem: dabimus ejus specimen seu exemplum in Ordine Jesuitarum, ex quo de reliquis, licèt fortè non tam *absolutè* & *monarchicè* gubernatis, haud ægrè feretur judicium. Sic autem Illi in famoso libro, quem *IMAGO PRIMI SÆCULI SOCIETATIS JESU* inscripsit Provincia Flandro-Belgica, edito Antverpiæ an. 1640. Prolegom. pag. 33. *Dispersa quidem sunt per omnes orbis angulos Societatis membra, tot nationibus regnisque divisa, quot limitibus tellus: sed hæc tantummodo sunt intervalla locorum, non mentium; discrimina sermonis, non pectoris; colorum dissimilitudo, non morum. In hac familia idem sentiunt Latinus & Græcus, Lusitanus & Brasilus, Hibernus & Sarmata, Iber & Gallus, Britannus & Belga: atque in tam disparibus geniis nullum certamen, nulla contentio; nihil in quo sentias plures esse . . . . . Nihil sua putant interesse ubi nati sint . . . . Idem propositum, idem tenor vitæ, eadem voti copula colligavit . . . . .* Tum. pag. 662. *Volvitur & revolvitur hominis unius nutu Societatis universæ tanta moles, moveri facilis, difficilis commoveri.* Quem

 Statum

Statum publicum, quem Principem, quam Remp. non reddat attentam ac sollicitam arctissima hæc unio tam pro tentum Corporum, toto orbe diffusorum, uno eodemque spiritu animatorum, & politicâ ratione, etiam exteriore, gubernatorum, occultè, & apertè agere valentium, tum se ipsis, tum per exteros, quos multis modis, facili negotio, in rem & causam suam pertrahunt, potissimum verò sibi religionis titulo vinculoque copulant, quo non datur fortius ad vinciendas hominum mentes animosque. Patria cujusque Monachi est ejus Ordo: Monarcha Generalis, ejusve Senatus: subest dominationi peregrinæ, cujus influentiæ statui publico cujusque regni ùt plurimùm noxiæ sunt, subinde etiam funestæ.

Quod Parlamentum Parisiense in famoso Arresto de 6. Augusti 1762. *pag.* 28. *seq.* dixit de Jesuitis, *in sensu accommodo* de omnibus religiosis Ordinibus accipi potest; nempe: „ La Societé forme un Corps immen- „ se répandu dans touts les Etat sans en faire réelement „ partie; ne pensant & n'agissant que par l'impulsion „ d'un seul homme, Elle marche toujours infallible- „ ment vers son but; & pour qu'elle puisse exercer son „ empire sur les hommes de tout état, & de toute digni- „ té, Elle s'est constituée monarchique, & concentrée „ dans le gouvernement & la disposition du seul Gene- „ ral, auquel elle a attribué toute espece de pouvoirs „ utiles à l'avantage & à l'élevation de la ditte Societé; „ ensorte qu'autant elle se procure de membres dans les „ differentes Nation, autant les Souverains perdent „ de sujets, qui prêtent entre les mains d'un Monarque „ étranger le serment de fidelité le plus absolu & le plus „ illimité &c. " His & similibus rationibus à Procuratoribus Generalibus Parlamentorum in medium propositis, Jesuitæ in libellis ante suam condemnationem ubertim editis identidem reposuerunt: *Quare potiùs Jesuitæ,*

quàm

quàm Dominicani, Carmelitæ, Franciscani &c. quibus eadem objici possunt. Add. infrà cap. IX. §. 8. n. 10.

Quantum ex una parte regnorum provinciarumque tranquillitati & securitati intereſt hanc Unionem, Eccleſiæ ac Religioni minimè neceſſariam, certo modo diſſolvi, tantum ex contrario Romana Curia laborat, ut eadem omnibus modis ſervetur integra. Sanè modernus ſummus Pontifex CLEMENS XIII. maluit eandem Societatem Jeſu è Gallia ejectam videre, quàm ad inſtantiam Regis, per ejus Legatum Cardinalem de Rochechouart factam, conſentire, ut Vicarius Generalis Jeſuitarum pro eo regno deputaretur: ne, inquit Sanctiſſimus in Brevi eum in finem 28. Januarii 1762. ad Ludovicum XV. dato, nexus ille *Ordini* (veriùs *Curiæ*) abſolutè neceſſarius diſſolvatur. Evidens eſt, Papam hìc principaliter reſpicere ad conſequentias, ſuo ſyſtemati demum ingenti futuras præjudicio.

Saltem ad depellendum omne quod hac ex parte in Remp. redundare poteſt præjudicium, inſpectione, mediis & cautelis extraordinariis utendum foret: omnis autem ſocietas, omne Collegium, quod ſuâ propriâ conſtitutione Principem reddit peculiari modo ſollicitum anxiúmve, eô ipſô credi reputarique poteſt tanquam Reipublicæ periculoſum, & vel hac ſolâ ratione ad fines Juris Communis ablegandum.

8.) Quod autem ſpecialiùs attinet ad *Eccleſiaſtica* incommoda, ex Regularium exemtione orta, eorum partem licet haurire ex iis, quæ circa reformationem Ordinum Mendicantium an. 1667. in Gallia acta ſunt, quæque referuntur in citati Jeſuitæ Davrigny *Memoires Tom. III. à pag.* 8. *ad* 24. partem referemus verbis Euſtachii du Bellay Epiſcopi Pariſienſis. Is cùm Tridenti, infirmitate detentus, Congregationi, in qua Didacus Lainez S. J. eum quem *cap. I.* §. 8. retulimus, diſcurſum habuit, intereſſe

non potuisset, re intellectâ, in hæc verba prorupit, apud Fra-Paolo *Hist. Concil. Trid. Lib. VII. p.* 597. „Que
„ cette nouvelle Theologie changeoit le Roiaume Céleste, c'est à dire l'Eglise, qui s'appelle ainsi, en une
„ Tirannie temporelle, pour faire de cette Epouse de
„ JEsus-Christ une servante prostituée aux volontés
„ d'un homme. Que de faire un seul Evêque de droit
„ divin, & distributeur de toute la puissance des autres,
„ c'étoit dire, qu'il n'y avoit qu'un seul Evêque, & que
„ les autres étoient des Vicaires, qui pouvoient être démis par cet Evêque. Qu'il vouloit exciter tous les
„ Péres à empêcher, que l'autorité Episcopale, déja si
„ ravalée, ne fut entiérement anéantie, pendant que
„ toutes ces Congrégations de Réguliers, qui pulluloient de jour à autre, lui donnoient de si rudes secousses. Que les Evêques, qui avoient conservé
„ leur autorité entiére jusqu'en l'an 1050. avoient reçu
„ un grand coup des Ordres de Clugni & de Citeaux
„ & de quelques autres nés dans le même siécle, Rome
„ ayant tiré à soi une partie des fonctions essentielles
„ aux Evêques par les menées de ces Moines. Que
„ les Mandians étant venus après, presque tout lexercice de l'autorité Episcopale leur fut transféré par les
„ concessions des Papes. Maintenant disoit-il, une
„ Compagnie née depuis deux jours, qui au jugement
„ de l'Université de Paris n'est ni Séculiére ni Reguliere, & qui semble etre venuë; pour faire des nouveautés dans la foi; pour troubler le repos de l'Eglise, & pour renverser tout l'Etat Monastique; essaie d'abolir entierement la Jurisdiction Episcopale,
„ en la faisant précaire & d'institution humaine, comme pour enchérir sur tous les attentats de tous les
„ Ordres, qui l'ont précédée. Cet Evêque aiant dit
„ & redit la même chose à divers Prélats, fut cause que
„ beaucoup d'autres, qui n'y pensoient pas, y firent reflexion. " Equidem Card. Pallavicinus *Hist. Concil. Trid.*

Trid. Lib. XVIII. cap. 15. hunc ſermonem à Paulo Sarpio Pariſienſi Epiſcopo affictum venditat, quo Lainium alienâ manu diverberet, & in ipſo cunctos Regulares Ordines, maximè *Jeſuitas*. Verùm Pallavicinus nullum probabile hujus falſi argumentum ſeu indicium profert. Econtra intelligimus ex Epiſtola Vice-Comitis de 26. Octobris 1562. quòd ſibi propoſuerit Epiſcopos Pariſienſis, datâ opportunitate, reſpondere argumentis Patris Lainez. Querelæ, quas generatim hìc fundit Bellaius de everſione ordinis & jurium Epiſcopalium per Regulares, & in horum gratiam, eæ tales ſunt, ut hodieque ferè ex omnium piorum & doctorum Epiſcoporum, ſaltem Cis-alpinorum, ore audiantur. Quod verò de *Jeſuitis* in ſpecie profert (ſive in toto, ſive in parte ſaltem verum, quod hìc non diſquiro; licèt prius minùs ipſe credam) omnino conforme eſt ejusdem Præſulis nec non Univerſitatis Pariſienſis votis & conſultationibus, in negotio Receptionis Jeſuitarum in Galliam anno 1554. datis, quæ edita proſtant in Cæſaris du Bulay *Hiſt. Univerſit. Pariſien. Tom. VI. pag.* 570. *ſeqq.*

Viscónti Epiſcopus Vintimilienſis, negotiorum in Concilio geſtor.

9.) Non ex vano ſcripſit Eraſmus Roterodamus 1. Novembris an. 1519. ad Albertum Brandenburgicum Cardinalem Archiep. Moguntinum Lib. XII. Epiſt 10. edit. Baſileen. an. 1540. atque ad communes tam *ſacras* quàm *civiles* noxas pertinet: *Mundus oneratus eſt tyrannide Fratrum Mendicantium, qui cùm ſint ſatellites Sedis Romanæ, tamen eò potentiæ ac multitudinis evadunt, ut ipſi Romano Pontifici, atque ipſis adeo Regibus ſint formidabiles. His, cùm pro ipſis facit Pontifex, plus quàm Deus eſt. In his quæ facit adverſùs illorum commodum, non plus valet quàm ſomnium.*

Exemtio Regularium, omnibus ferè Ordinibus communis, habet pro fundamento Romani Pontificis Monarchiam, & abſolutam poteſtatem in omnes diœceſes, ac jura Epiſcoporum, tanquam ſuorum in ſacro & univer-

universali regimine prætensorum Vicariorum; quin & indirectam saltem Papæ potestatem in Principum jura, ad quæ haud dubiè pertinet conservatio Ecclesiasticæ Hierarchiæ à Deo & Apostolis institutæ, per generalem verò exemptionem Regularium, quam hi contra quoscunque tuentur, impugnatæ ac eversæ. Si autem œconomia eorundem Ordinum sacræ hujus Monarchiæ, secundùm sensum Romanæ Curiæ (à qua illa procedit & unicè sustinetur) intellectæ, & singularis illius potestatis, quæ se quibuscunque Conciliis superiorem gerit, effectus est atque emanatio: omnes verò hæ Causæ (scilicet *a*) indefinita in sacris Papæ authoritas, & ab hoc immediatè ac limitatè in Episcopos dimanans potestas, *b*) indirecta saltem Pontificis in jura principum eorumque exercitium impediendi authoritas, *c*) ejusdem superioritas præ Universalibus Conciliis) nonnullorum jamtum regnorum & insignium Ecclesiarum Catholicarum publicis legibus damnatæ sint, universim autem in nulla Provincia aut Rep., quæ sua suorumque commoda intelligit ac curat, tolerari debeant, tanquam pugnantes cum principiis Hierarchiæ Ecclesiasticæ, juribus subditorum utriusque statûs, & tranquillitate regnorum; per se manat, effectum cum sua causa eàdem in damnatione hærere.

Jurant omnes Monachi in Statuta, privilegia & jura suorum respectivè Ordinum, & vovent obedientiam his juribus ac statutis conformem. Horum, ùt dixi, anima est immediata ad Papam submissio, & huic respondens exemptio à jurisdictione Ordinarii. Sed nec habet quidem per se loquendo sæcularis potestas in illegali hoc rerum situ & jurium confusione media ad limitandam hanc obedientiam, atque dependentiam ad quam monachus solemni se voto adstrinxit, idonea. Vincula per Religionem contracta eis, qui se illis submiserúnt, nunquam videntur capacia temperamenti, ab aliena potestate dependentis; sanctitas sui principii sacrosanctos

semper

ſemper reddet effectus in oculis & corde eorum, qui hæc vota emiſerunt.

Ut ejus quod de prætenſione Romani Pontificis in temporalibus Regum, & habitu Religioſorum ad hanc prætenſionem diximus, non deſit exemplum è multis unum, damus illud ex Natalis Alexandri *Hiſt. Eccleſ. Tom. VII. pag.* 491. ubi poſtquam retuliſſet, qualiter Clerus Gallicanus, Ordines regni, Pariſienſis Academia, centum triginta & duo Fratres Prædicatores Pariſiis congregati attamen hi poſteriores eo ſolùm intuitu, *ut Regis indignationem non incurrerent*, ac *ne inter tot & tantos ſingulares appareant*) à Bulla BONIFACII VIII. quæ incipit *Unam Sanctam*, ad futurum Concilium appellâſſent, ſubjungit, „ non eandem fuiſſe Occitanorum Montiſpeſſulani Prædicatorum ſententiam, qui cùm urgerentur, ut Regis & omnium Ordinum Appellationi ſubſcriberent: *id ſe facturos negârunt, niſi de expreſſa voluntate & aſſenſu Prioris ſeu Magiſtri Generalis totius Ordinis; Fratre Joanne Gobi Priore præcipiente Fratribus in virtute ſanctæ obedientiæ, ne ſententiam privatim rogati aliter reſponderent; Quamobrem ipſis juſſum eſt, ut intra triduum è regno exirent.* “ Sic Dominicani Occitani à beneplacito & expreſſo mandato Magiſtri ſui Generalis exſpectabant, an Bullæ, Regem & Coronam Galliæ in temporalibus ſubjicienti acquieſcere, an econtra omnibus regni Statibus; huic attentato ſe ſe per medium appellationis opponentibus, uti Rex mandaverat, adhærere debeant. Dicebatur (uti idem Natalis Alexander refert) Generalis Prædicatorum tunc Pariſiis præſens, qui ſine dubio illis, qui ibidem, *ne ſingulares viderentur*, & *ne Regis indignationem incurrerent*, communi Nationis Appellationi ſubſcripſere, ſuum ad hoc conſenſum impertitus eſt. Occitani, qui hunc conſenſum nondum obtinuerant, Regis mandato ſe ſubmittere conſtanter renuunt; atque hinc ſuæ imprudentiæ, temeritatis & inobedientiæ pœnas meritò luunt. Conjiciat

jiciat ex his quisquis harum rerum prudens eſt, cui parti omnes Dominicani Galliæ adhæſuri fuiſſent, ſi in cauſa minùs aperta & ſtrepitoſa, nullo expreſſo Regis mandato urgente, integram habuiſſent libertatem: Colligat deindè, quid probabiliter eventurum ſit, ſi in negotio minùs publico quicunque Magiſter Ordinis Romæ reſidens, in Italia enutritus, ſui inſtituti Religioſis mandata, quæ hi ab illo exſpectent, danda habeat, non quidem directè relativa ad illam majorem generalémque Theſin *de Romani Pontificis authoritate in temporalia Regum*, ſed pertinentia ad particulares minoresque caſus, quorum judicium & norma dependet â remotioribus concluſionibus â dicta Theſi defluentibus; præſertim ſi Regularium commoda in his verſentur, qualia ſunt ea, de quibus modò tractamus.

10.) De *internis* nævis, qui in domibus Religioſorum vigent, quique multò facilius certiusque à vigilantibus Epiſcopis tolli poſſent, pauca ſolùm memorabo. In Abbatiis, quæ ampliſſimis fundationibus dotatæ ſunt, exiguntur dotes, apertà ſané injuſtitià; neque enim bona fides patitur iterum petere quod ſemel acceptum eſt. Attolluntur ædificia nimis ſumptuoſa; menſa, famulatus, curruum & equorum apparatus ſæculi vanitatem ſapiunt. Nutriuntur inteſtina odia & diſſidia. Decernuntur incarcerationes perpetuæ, formâ proceſſûs nequidem in ſubſtantialibus ſervatâ; accuſatus quandoque non auditur; accuſator & teſtes ei manent ignoti; ſolus Superior, vir nunnunquam animi impotentis ac vehementis, pronuntiat, & ſpretâ omni appellatione ſententiam exequitur; eaque omnia tam ſecretò tractantur, ut ne hilum transſpiret extra clauſtrum. Hoc multùm improbavit Goffridus Abbas Vindocinenſis in ſimili caſu *Epiſt.* 9. *Lib. III.* ſcribens Andegavenſi Epiſcopo: *Hoc dicimus inuſitatum; & in toto Canonum Corpore non invenitur, ut quilibet ſub illius manere debeat poteſtate, à*

quo

quo de crimine accusatur. In multis monasteriis solida studia non aestimantur pro merito, plurimumque abest, ut ea juxta normam à Mabillonio praescriptam instituantur, & laudabili huic fini Bibliothecae accommodentur; unde evenit, ut in iis sumptu publico nimis multi alantur de numero eorum, quos Paulus JCtus in L. 25. §. 1. ff. de Probat. vocat *viros simplicitate gaudentes & desidiae deditos.* Numerus Monachorum mendicantium multiplicatur in infinitum; sicque Reipublicae auferuntur multa subjecta utilia, quibus vicissim gravatur Ecclesia, tanquam servis inutilibus. Certus Monachorum numerus Reip. & Ecclesiae utilis est, nimius utramque gravat. Pro alendis tot mendicantibus excogitantur & practicantur media, sacrâ nostrâ Religione ejusque majestate indigna. Cùm spiritus ambitionis etiam Mendicantium cucullis se se insinuet, sic in electionibus Praesidum Provincialium schismata haud raro cum scandalo saecularium enasci videmus. Tale ante tres vel quatuor annos viguit in Carmelitarum Calceatorum Provincia Belgica, quod demum authoritate & severitate Aulae Bruxellensis terminatum est. Tale etiam viguit in Provincia Thuringica FF. Recollectorum, per separationem tandem terminatum &c.

11.) Cùm in Concilio generali Viennensi de tollendis Regularium exemptionibus ageretur, harum abusus manifestus tum monstrabatur in Ordine *Templariorum*, eâdem in Synodo abrogato; cujus corruptio & impietas sub scuto hujus immunitatis nata est, adolevit, & ad apicem perducta fuit, nunquam substitura, aut saltem tam universalis haud futura, si iidem Religiosi Ordinariorum visitationi & jurisdictioni fuissent subjecti. Palmari huic argumento aliud non poterat objici, quàm falsum illud toties contritum principium: Papam esse Ecclesiae Monarcham, cujusque Christiani immediatum Pastorem & proprium Episcopum; ipsius tanquam Capitis

Ecclesiæ esse determinare diœceses, eas mutare, dividere, & partem substrahere; denique ad hujus magnitudinem & auctoritatem pertinere, ut per totum orbem habeat à se immediatè dependentes. Vid. Fleury *Hist. Eccles. Tom. XIX. Liv.* 9[illegible] *n.* 53. Pone tamen, hæc principia tam esse vera, quàm sunt falsa: non erit tamen in potestate Pontificis statum Ecclesiæ de meliore mutare in deteriorem; hoc autem per generales Regularium exemptiones factum esse queruntur viri magni & boni, S. Bernardus, Ivo Carnotensis, Goffridus Vindocinensis, Jonnes Saresberiensis, Petrus Blesensis, Arnulphus Lexoviensis, Durandus Mimatensis & alii apud Launoium *Tom. III. Part.* 2. *à pag.* 495. *ad* 532.

12.) Sive his, sive aliis rationibus motus CALIXTUS III. Pont. Max. teste Oderico Raynaldo *ad an.* 1471. *n.* 69. concepit litteras, quibus Mendicantium familiæ ad Jus Commune reducerentur; has cùm PAULUS II. promulgare meditaretur, Mendicantium Ordinum Magistri in eam prorupêre temeritatem, ut *provocationis ad Concilium Generale formulam* ederent. Hi sunt fructus arboris non bonæ, de quâ scripsit ad Eugenium Papam S. Bernardus suprà *num.* 4.

13.) Equidem Patres Concilii Tridentini, facilè agnoscentes intolerabiles abusus sub præsidio harum immunitatum in Ecclesiam illabi posse, quibus è longinquo non nisi seriùs & parùm efficax remedium adhiberi valeat, providerunt *ad interim* de quali - quali temperamento, radice mali hactenus subsistente. Referemus illud verbis cl. Barthelii Antecessoris Wirceburgensis in *Annotat. ad Jus Canon. Lib. I. Tit.* [illegible]. *pag.* 105. ubi: „ Cùm per „ excessivas, inquit, istas exemptiones nimiùm restrin- „ geretur authoritas Episcoporum, vitia ob remotionem „ locorum, quibus Pontifex non poterat inspicere, im- „ punita manerent, voluerunt Episcopi istas exemptio- „ nes omninò tolli & abrogari. Intererant autem com- „ plures etiam Abbates & Generales Ordinum, qui suis insti-

„ instituerunt privilegiis, utpote quæ non gratuita, sed „ remuneratoria affirmabant, ob insignia in Ecclesiam „ merita. Quia tamen ipsi agnoverunt Ecclesiæ disci- „ plinam sic non posse ob sæcularium exemptiones sub- „ sistere, in pluribus casibus delegata est ipsi jure Epi- „ scopis jurisdictio, & sic via media est complorata, „ ita, ut non titulo ordinario, sed tanquam Apostolicæ „ Sedis delegati illam possint exercere. Quia tamen hæc „ jurisdictio non est *attributoria novæ* potestatis, sed „ *excitatoria* restrictæ & *sopitæ jurisdictionis*, hinc se- „ cus ac aliæ delegationes, est latissimæ interpretatio- „ nis...... In Gallia Episcopi non attendunt formu- „ las delegationis, & nominetenùs tantùm sunt delegati, „ re ipsâ jure ordinario exercent jurisdictionem; ab „ ipsis enim non ad Pontificem, sed ad Archiepiscopum „ fit appellatio &c." Rectè vocavit Barthelius *sopitam jurisdictionem*; quanquam enim ea Episcopis divinitùs collata sit, delituit tamen & pressa gemebat sub fæce falsarum Decretalium. Nunc cùm Episcopalia jura suâ in luce collocata dispiciantur, malum jam olim agnitum radicitùs tollendum, & negotium à Tridentino *inchoatum* perficiendum esset; maximè quòd cuivis ratione utenti in oculos animumque occurrat, privilegia, utcunque meritis, dari non posse cum præjudicio tertii, præsertim ordinis Episcopalis, qua nemo hactenus in Ecclesia plus meritus est, neque deincepś ampliùs mereri poterit. His adde Launoium *Opp. Tom. III. Part. I. p.* 137. *Part. II. p.* 436. Gibert *Corp. Jur. Can. Tom. I. p.* 160. *seqq.*

14.) In hoc præternaturali & violentò rerum situ evenit haud raró, quòd Episcopi ex Pastoralis officii debito teneantur reprimere Monachorum attentata adversùs legitimam authoritatem illis à *JESU* Christo commissam; his tum in more est arrodere justissima Episcoporum ordinata, tanquam detrahentia suis privilegiis, quæ putant attingi non posse sine invasione supremorum jurium Primæ Sedis, & quâdam adversùs hanc rebellionis specie. Ne-

minem fugit, quod & quantum fit pondus authoritatis Regularium in Romana Curia, in qua cùm per Generales fuorum Ordinum femper refideant, parum eis difficile accidit fummorum Pontificum religionem circumvenire; quemadmodum id fæpiùs eveniffe, ipfimet Pontifices quefti fuerunt. Hinc nova diffidia, novæ remoræ, nova fcandala. Igitur tollatur radix hujus & tot aliorum malorum, quæ præfenti Capite indicavimus; fiet hoc reftitutione Juris veri, remoto falfo.

15.) Necdum dimittimus Card. Pallavicinum, ejusque principia, placitis Machiavelli, ùt ipfe fatetur, conformia, à nobis paulo antè recitata. Qualiter Romani Pontifices *in tutandis Canonibus* fuam olim explicuerint poteftatem, & per hoc Ecclefiarum præfidium, affiftentiam atque favorem meriti fuerint, tradidimus *cap. II.* §. 7. Quâ id ratione præftiterint poft introducta falfa Monarchiæ univerfalis principia, refert Boffuetius in Defenf. Declar. Cleri Gall. *Tom. II. pag.* 411. „ Non jam ferè tutandis „ Canonibus, fed exemptionibus, difpenfationibus, „ refervationibus, denique extraordinariis arbitrariisque „ mandatis & imperiis eminere cœpit auctoritas; cùm „ Papa longè pofitus, tot Capitula, tot Monafteria, de „ quibus ne cogitare quidem vacat, immediatè regenda „ fufcepit; proprios arcet Epifcopos, atque ab iis fuum „ quoque Clerum avellit; cùm Epifcopalem jurisdictio- „ nem in *Monachos* atque *Mulieres* effundit, atque effu- „ fam tutatur; cùm denique Romana Curia Epifcopos „ veluti adverfos habere, *in tot exemptis præfidium ac* „ *firmamentum ponere voluiffe vifa eft.* " Deus immortalis! quam varius & difcors afpectus regiminis priftini & facri à Chrifto inftituti, à novo illo, mundano, & politico. Addit Ill. Meldenfis: „ Certò ftatuimus, nun- „ quam Ecclefiæ Catholicæ, nunquam Sedi Apoftolicæ „ fuam dignitatem conftituram, nifi defenfis Canoni- „ bus, adfcitisque Epifcopis, quos ipfe Chriftus adju- „ tores dederit. " Conf. *cap. III.* §. 10. *n.* 3.

§. IX.

§. IX.

Quòd Episcopi Cardinalibus seriùs fuerint postpositi, non debet, neque potest præjudicare illorum ordini, ex divina institutione in Ecclesia absolutè primo.

Antiqui Patres, quotquot Ecclesiasticam Hierarchiam descripserunt, Episcopos, Presbiteros & Diaconos commemorant, non Cardinales. Hos imitatur Concilium Tridentinum Seff. XXIII. Can. 6. ubi: *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divinâ ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbiteris & Ministris, Anathema sit.* Nulla ibi mentio Cardinalium: adeoque ordinatione divinâ non sunt instituti, eo sensu quo Episcopi, neque ex institutione Christi Episcopis sunt superiores. Qua autem ratione his tandem fuerint prælati, referemus verbis Bellarmini, cujus testimonium sufficiet ad probandum & demonstrandum qualiter hac in parte antiqua disciplina, instituto Christi conformis, fuerit eversa. Sic autem ille *Lib. I. de Clericis cap.* 16. *Opp. Tom. II. col.* 279. *edit. Col.* „ Fateor tamen olim Episcopos quoscunque prælatos fuisse Cardinalibus non Episcopis, imò etiam Cardinalatum gradum fuisse ad Episcopatum, ùt Onuphrius rectè docet in Libro de Cardinalibus, & apertissimè colligitur ex Libro I. cap. 7. Vitæ S. Gregorii. Postea tamen mutatus est ordo, & cœpti sunt Cardinales Episcopis anteponi, & Episcopatus gradus esse ad Cardinalatum; cujus mutationis duplex ratio assignari potest. Una, quòd ad solos Cardinales devoluta sit electio summi Pontificis: Nam quo tempore Pontifices eligebant Imperatores, vel Clerus & Populus, non est mirum, si tanti non fierent Cardinales. At postea quàm cœperunt ipsi soli eligere, & etiam ipsi soli ùt plurimùm eligi, non sine causa cœpit dignitas Cardinalitia pluris fieri, quàm antea. Altera causa est, quòd soli Cardinales cœperint adesse summo Pontifici in consiliis: nam antea Cardinales neque soli, neque primarii Consiliarii Pontificis erant. Siquidem primis „ sex-

„ sexcentis vel octingentis annis summi Pontifices ad gravio-
„ ra negotia Ecclesiæ dijudicanda cogebant Concilia Natio-
„ nalia Episcoporum Italiæ, quibus Conciliis intererant qui-
„ dam Cardinales Presbiteri, sed primus locus Episcoporum
„ erat. Quocirca non erat ratio, cur eo tempore Cardinales
„ Presbiteri Episcopis anteponerentur, cùm eo tempore non
„ minùs, imò magis Pontificem juvarent in Ecclesiâ univer-
„ sali regendâ Episcopi quàm Cardinales. At postea creve-
„ runt negotia Ecclesiæ Romanæ, præsertim cùm accessisset
„ Principatus temporalis, tempore Pippini & Caroli M. Pro-
„ inde egebat summus Pontifex Consiliariorum ope multò
„ sæpiùs quàm antea. Neque poterat tam sæpe convocare
„ Concilia Episcoporum, quàm necesse erat. Itaque usu do-
„ cente, & necessitate cogente, his postremis annis sexcentis
„ vel septingentis, cœperunt paulatim omitti Concilia Episco-
„ palia, & res tota redigi ad Senatum Cardinalium. Factâ
„ autem legitimâ hac mutatione Consilii Pontificis ab Episco-
„ pis & Cardinalibus ad solos Cardinales, mirum esse non
„ debet si etiam facta est mutatio Dignitatum." Ergo mu-
tatus est ordo à Christo institutus, & ut cum Synodo Tole-
tanâ VIII. loquar, postposita *Episcopalis Eminentiæ divina au-
ctoritas*, quia 1.) post tempora Caroli M. mutatum est jus eli-
gendi Rom. Pontificis; quia 2.) post Sæculum VIII. multipli-
cata sunt negotia ejus Ecclesiastica; quia 3.) per accessionem
amplissimi dominii temporalis admodum aucta fuerunt negotia
temporalia Romanæ Curiæ; quia 4.) hæ rationes suaserunt
loco Episcoporum exterorum ad Consilium & Ministerium
advocare Presbiteros & Diaconos Romanos. Verùm ad pri-
mum: An Ordo Hierarchicus, ad formam genuini regiminis
Ecclesiastici à Christo adaptatus, atque optimo successu multis
sæculis servatus, eâ ratione alterandus fuerit, quòd ex insti-
tuto merè humano jus eligendi Episcopum Urbis Romæ à
Clero & populo ad ejusdem particularis Ecclesiæ Presbiteros
& Diaconos translatum sit, aliorum esto judicium. Ad se-
cundum fateor, post Sæculum VIII. insigniter auctam esse in
Romana Curia molem negotiorum Ecclesiasticorum, idque
pro-

propter assumptam à falsis Decretalibus formam status Monarchici in Ecclesia; sed de eo quæritur, an hæc infinitorum negotiorum & causarum ad eandem Curiam attractio, & tot Ministrorum ad eorum gestionem deputatio bona sit, & Ecclesiæ proficua? Nos de eo dubitavimus suprà §. 5. *n.* 5. Ante tempora Caroli M. Ecclesia his carebat, & optimo successu. Ad tertium Cura temporalium non deberet mutare Statum Ecclesiasticum, sed ne in hunc quidem influere*; quanquam id revera evenisse, & adhucdum evenire, cum aliis observaverimus & doluerimus *cap. III.* §. 10. Ad quartum in regimine Universalis Ecclesiæ Christus summo Pontifici Episcopos adjunxit non solùm ùt Consiliarios, sed ùt Comministros & Cooperatores. Papæ liberum est quoscunque sibi Consiliarios & Ministros assumere, sed sine præjudicio eorum, quos Christus jam antè in hoc officio, & primariò quidem, instituerat. Hujus instituti memoriam Romana Sedes in eo saltem hucusque servat, quòd ex Stylo Curiæ Papa Episcopos *Fratres* nominet, Cardinales *Filios*.

1.) Cardinales Presbiteri & Diaconi olim erant urbis Romæ parochialibus Ecclesiis præfecti, & Christianam ibidem plebem regentes. In Concilio Romano anni 993. sub *Joanne XV.* & Claromontano an. 1095. sub *Urbano II.* post Episcopos subscripserunt. *Nicolao I.* sedente illorum dignitas extolli cœpit. Sub *Alexandro III.* accepit incrementum. Sub *Innocentio IV.* sessionis honorem supra Episcopos obtinuerunt. Sub *Bonifacio VIII.* æquales Principibus declarati sunt. Hæc, & quæ sequuntur, refero, non eo fine, ut Cardinalitia dignitas à suo, quem nunc obtinet, quemque Ecclesia (licèt fortè ex principiis, quæ impugnamus) ei agnovit, gradu deturbetur, atque ad primævum statum reducatur; sed ut propria cujusque rei conditio & natura cognoscatur, & per hoc quædam evidentur aut emendentur indignitates.

2.) Nicolaus de Clemangiis Tractatu *de Corrupto Ecclesiæ Statu cap. XIII.* (edit Hermanni von der Hardt cap. XIII.)

de

de Cardinalium statu hæc memorat: „Ex sortis infimæ „ clericatu in hanc elationem cum Sedis Apostolicæ „ pompatûs incremento pervenerunt. Quippe quibus „ id olim erat negotii, ut efferendis mortuis sepulturæ- „ que mandandis inservirent. Nunc verò phylacteria „ sua in tantum dilataverunt, ut non modò Episcopos, „ quos *Episcopellos* solent passim vocare, sed Patriar- „ chas, Primates, sed Archipræsules velut infra se po- „ sitos despiciant, imò se jam ab illis supplicibus prope- „ modum adorari sinant, quin etiam Reges ipsos æqui- „ parare contendant . . . . Et *cap. seq.* Quantæ illud „ aviditatis est, quòd tantam multitudinem beneficio- „ rum invicem repugnantium tenent! Quod Monachi „ simul & Canonici sunt, regulares & seculares! Quod „ sub eodem habitu, omnium religionum, ordinum, „ professionum, jura, gradus & officia, beneficiaque „ possident! Non quidem duo vel tria, decem vel vi- „ ginti, sed centena & ducentena, & interdum usque „ ad quadringentena, vel quingenta, aut his amplius: „ Nec parva, vel tenuia, sed omnium pinguissima & „ optima.“ Dubito, an quod de immenso omnige- norum beneficiorum à Cardinalibus obtineri & possideri solitorum numero queritur Nicolaus de Clemangiis, ho- die emendatum sit. Sanè vidi Romæ anno 1725. om- nia per obitum Cardinalis Francisci de Aquaviva vacan- tia beneficia à Benedicto XIII. Pont. Max. defuncti ne- poti, tunc Abbati, post etiam Cardinali, Trojano de Aquaviva simul & semel conferri; erant autem numero *Centum & undecim.*

3.) Legitur in Vita Bartholomæi de Martyribus Archiepi- scopi Bracarensis, viri Apostolico ævo dignissimi, *Lib. II. cap.* 22. qualiter is mense Septembri anni 1563. ex urbe & à Concilio Tridentino Romam profectus, ibidem vi- dens in Congregatione coram Pontifice habitâ Cardina- les sedentes & tectos, Episcopos verò ætate, doctrinâ

ac virtute venerandos per plures horas nudato capite ſtantes, ſoluto conventu Papam allocutus interrogaverit, qua id conſcientiâ ferat, quando certum ſit, Cardinalitiam dignitatem *humani*, Epiſcopalem contra *divini* inſtituti, atque Epiſcopos Romani Pontificis *fratres* eſſe. Cumque Papa repoſuiſſet, hunc uſum jam à longo tempore vigere, regeſſit Bartholomæus, pellendum à Curiâ tantum abuſum, quippe qui damnatum à Principe Apoſtolorum *Dominatum in Clero* saperet. His & ſimilibus argumentis victus & perſuaſus Pontifex, alterâ die Epiſcopis ſedes in Congregationibus aſſignavit, ajens, à Bracarenſi Archiepiſcopo ſibi veritatem dictam eſſe: commiſerationem mereri ſummos Pontifices, ſicut pleroſque Magnates, quod ii, qui eos proximant, majoremque ſuorum commodum, quàm juſtitiæ & veritatis habeant rationem. Ampliſſimas ex hoc conſtituto Pius IV. laudes retulit, ſed nec minores ejusdem conſilii promotor Bartholomæus, de quo in Epiſcoporum corona dixit Cardinalis Alexandrinus poſtea ſub nomine Pii V. Pontifex-maximus. *Honores Sanctorum Bartholomæo poſt obitum negari non poſſe, qui vivus tantum feciſſet miraculum.*

4.) Zallwein *Princip. Juris Eccleſ. Tom. IV. Quæſt.* 2. *c.* 2. §. 1. „ Cauſas ſi quis à nobis admirabundus inquirat, „ quibus factum eſt, quòd ſimplices Presbyteri & Dia- „ coni, nullo caractere inſigniti, nullaque prærogativâ „ ex jure divino inſignes ad tam ſublimem dignitatis „ gradum ſupra Archiepiſcopos, Primates & Patriar- „ chas aſcenderent, dabimus ei ſequentes . . . . . . „ Quando incepit creſcere authoritas Pontificis, quam „ Sæculis X. XI. & XII. immenſa accepiſſe incrementa „ aliunde ſcimus, crevit etiam authoritas Cardinalium: „ intererat enim Pontificis pro ſtabilienda ſua authori- „ tate, ut ſuis Cardinalibus novos honorum cumulos „ affunderet, & authoritatem Metropolitarum &c. ſuo

„ modo deprimeret . . . . . *Et deinde*: Cum Pontifi-
„ ces non rarò ipſos Epiſcopos ſpectatiores in ſuos Car-
„ dinales aſſumerent, facilè hi adduci potuerunt, ut in-
„ cremento dignitatis & authoritatis Cardinalitiæ ſuf-
„ fragarentur. “

§. X.

Qua viâ Epiſcopi in jura ſua redire queant, oſtendit Cancellarius Gerſon.

Atque hæc hactenus de Epiſcopali authoritate, adverſus primævum & divinum ſuum inſtitutum variis modis depreſſâ. Media, quibus ea legitimo ſuo vigori & nativis juribus reddi valeat, ſuggerit Gerſo *Tract. de Statibus Eccleſiaſticis. Tit. de Statu Prælatorum. Conſiderat. IX. Tom. II. col.* 533. *nov. edit.* nempe: „ Status Epiſcopalis, ſi nimis arctetur in ſuis „ juribus eſſentialibus quoad reſtrictionem uſus vel exercitii, „ paſſim communiter per Papam, absque utilitate majori Ec- „ cleſiæ, ſive hoc eſſet in exemtionibus ſubditorum ab eo, „ ſive in reſervatione caſuum in foro pœnitentiæ, ſeu in re- „ ſtrictione ſtipendiorum temporalium, ſeu in reſervatione „ beneficiorum eccleſiaſticorum ſub eo, ſeu per inductionem „ oneroſam Privilegiatorum ſe invito, aut in immoderata „ exactione ſtipendiorum, aut modis ſimilibus. Ille, in- „ quam, Status Epiſcopalis poſſet rationabiliter deferre que- „ relam, nedum ad Papam, & Generale Concilium, quod „ eſt convenientiſſimum medium, ſed ad Principes orthodo- „ xos, implorando juvamen opportunum. “ Sed de his mediis nos agemus diſtinctiùs *cap. IX.* Quibus unum illud hìc juvat pro Epiſcopis addere, quod ad Senatum dixit Romanus Orator, ſcilicet: *Vos oro obteſtorque, Judices, ut in ſententiis ferendis, quidquid ſentietis, id audeatis.*

1.) *Numquid non grave Eccleſiarum Prælatis & Rectoribus poteſt exiſtere, quòd ipſos oporteat ſe opponere Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ ipſorum Caput noſcitur & Magiſtra,*

ac

ac cum ea agendo vel defendendo litigare assiduè, vel recedere juri suo? inquit JOANNES XXII. Extravagante de Verb. Signif. cap. 3. Hæc alternativa Episcopis hìc offertur: vel *assiduè ligitare* cum Romana Ecclesia: vel *juri suo cedere.* Hoc posterius Episcopi non possunt sine prævaricatione, ergo prius, utcunque *grave*, amplectendum est. Ubi autem & qualiter pro recuperatione & defensione jurium Episcoporum litigandum, jam dixit Gerson.

2.) Verùm Deo, cui nihil impossibile est, facile foret, mortalium animis æquum ingerere medium inter dura illa hujus alternativæ extrema, illudque per suam gratiam efficax reddere. Hoc medium Romanis ferè persuasum putaremus, si ii seriò cogitarent, & identidem præ oculis haberent quod legitur in Decreto Gratiani Dist. XCIX. Can. 5. *Episcopis subtrahitur, quod Romano Pontifici, plus, quàm ratio exigit, præbetur.* Attamen extraordinaria deberet esse hæc gratia, cùm ipse S. PIUS V. Pont. Max. tales mutationes inter *miracula* numeraverit. Vid. §. *præced. n.* 3.

3.) Suadet hìc Gersonius, ut si per Pontificiorum privilegiorum impetrationem, aut aliâ quavis viâ, Episcopi in suis juribus defraudentur seu arctentur, adversùs hæc recursum sumant 1.) ad Papam, 2) ad Generale Concilium, 3.) ad orthodoxos Principes. Sed an non poterunt etiam 4.) per se ipsos suarum Sedium suique Ordinis jura, Canonicis nixa institutis, contra quoscunque tueri & vindicare? Sic visum Episcopis, in quadam Synodo Anglicana anno 787. congregatis, apud Harduinum Tom. III. col. 2075. ubi Can. VIII. statuunt: *Ut privilegia antiqua à sancta Romanæ Ecclesiæ Sede delata* (id est, longo usu firmata, atque ita ab omnibus agnita & acceptata) *Ecclesiis omnibus conserventur. Si qua autem propter assensum pravorum hominum contra canonica instituta conscripta sunt, avellantur.* Adde suprà Cap. II. §. 10. n. 6. 7.

CAPUT VIII.

DE LIBERTATE ECCLESIAE, EJUSQUE RESTAURANDAE JURE ET CAUSIS.

§. I.

Ecclesia Universalis habet suas libertates communes.

Particulares Ecclesiæ particularibus utuntur consuetudinibus.

Utræque sacræ sunt.

Illæ consistunt in retentione & executione Juris veri, rejecto falso.

Lex Christi est lex *Libertatis*; sed parum abest, ut plures Theologi & JCti, præsertim Itali, eam fecerint legem *Servitutis*; quod quàm sit absonum, jam insinuavimus *cap. III.* §. 11. *n.* 9. Hoc cordatè expressit Card. Contarenus PAULO III. coætaneus, ita scribens: „ Quidam Jurisperiti „ student hanc Pontificis authoritatem amplificare, adeo, ut „ non vereantur dicere, voluntatem Pontificis regulam quandam esse, qua ejus actiones dirigantur; neque in Jure positivo constituendo, aut abrogando, aut etiam dispensando, regulam quampiam Pontifici constitutam esse. Hæc „ positio adeo falsa, adeo repugnans sensui communi, adeo „ est contraria doctrinæ Christianæ, adeo depravat universi „ Christiani populi gubernationem, ut nihil perniciosius inveniri potuerit. Nam per Deum immortalem! nónne hæc

„ positio

„ positio idololatriam sapit? . . . . . Quid magis contra Legem Christi, (quæ est lex *Libertatis*) excogitari potest, quam Christianos subjectos esse, parereque debere Pontifici, cui tributum sit à Christo, ut pro arbitrio leges constituat, leges abroget, dispenset in legibus, habeat in his omnibus voluntatem suam pro regula &c. " Quis credat, eisdem principiis hodieque Romæ insisti, & ab illis quidem, qui ad clavum sedent? & tamen nihil verius esse apparet ex iis quæ *cap. III.* §. 11. protulimus.

Duplex autem est hæc Ecclesiastica Libertas: *Generalis* una omnium Ecclesiarum seu universalis Ecclesiæ; altera *specialis* singularum seu particularium Ecclesiarum: veluti si diceremus Libertas Ecclesiæ Gallicanæ, Germanicæ &c. Ad posteriorem speciem pertinet Canon VI. Concilii Nicæni, ubi: *Antiqua CONSUETUDO servetur per Ægyptum & Lybiam, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem. Similiter autem & apud Antiochiam cæterasque provincias suis PRIVILEGIA serventur Ecclesiis.* Aliud non absimile hujusmodi libertatis in consuetudine fundatæ exemplum prostat in Concilii generalis Constantinopolitani I. Canone 2. & 4. quibus ita statuitur: *Episcopi ad Ecclesias, quæ extra terminos eorum sunt, non accedant, neque confundant & permisceant Ecclesias, secundum regulas constitutas. Alexandriæ quidem Episcopus ea quæ sunt in Ægypto tantùm gubernet. Orientis autem Episcopi solius Orientis curam gerant, servatis honoribus primatûs Ecclesiæ Antiochenæ, quæ in regulis Nicænæ Synodi continentur . . . . . Ecclesias autem Dei, quæ sunt in barbaricis gentibus confirmatæ, regere atque administrare oportet secundum CONSUETUDINEM, quam à Patribus obtinuisse dignoscitur.* Igitur quisquis contra harum particularum Ecclesiarum *consuetudines* (quas Generales Synodi laudant, & salvas esse volunt) quidquam attentaret, aut illarum singularia jura subvertere conaretur, ille contra earundem *libertatem* agere, & (siquidem id authoritativé exequi præsumeret) injustam *servitutem* eis imponere censendus esset.

Universalis Ecclesiæ libertas propriè consistit in exemptione ab omni onere injusto, maximè autem à vinculo Legis, quæ emanat à potestate non legitima, & omnes Ecclesias communiter gravat. Tale per omnia est *Jus Isidorianum*, de quo egimus cap. III. §. 9. & ulterius hoc toto Capite tractamus. „ Jus antiquum unico codice, eoque non admodum magno, „ comprehensum fuit, in quo Canones priscorum Concilio- „ rum, ac nonnullorum præterea Pontificum Romanorum „ decreta continebantur. Eo libro usa est sancta Dei Ecclesia „ usque sæculum Caroli Magni. Nam tum, quasi aliquâ „ fatali necessitate, cùm mutarentur regna, mutatum quoque „ est Jus Ecclesiasticum id est, *antiquo Juri*, quod per sep- „ tingentos & ampliùs annos valuerat, successit *Jus novum* „ ex suppositiis sanctissimorum Romanæ Urbis Episcoporum „ epistolis *ab impudentissimo illo nebulone* Pseudo-Isidoro pro- „ latis compactum, & ex novellis eorum constitutionibus, „ qui post Caroli tempora Sedem Apostolicam occupârunt. „ Variis sanè ac magnis contradictionibus jactatum fuit illud „ Jus. Vicit tamen, ùt sæpe aliàs, fortuna populi Romani, „ Itaque nihil frequentiùs post illa tempora insonuit in auri- „ bus Christianorum, quàm novellarum istarum epistolarum „ auctoritas & mentio, præsertim quoties aliquid tentandum „ fuit adversùs mores antiquos, & longo usu receptas provin- „ ciarum consuetudines. Jure illo novo, ut Tertulliani ver- „ bis utamur, exarmata sunt jura &c. " Ita Stephanus Baluzius, vir eruditissimus, in Præfatione ad Antonii Augustini Libros de Emendatione Gratiani. Quis autem vel modicè sapiens prætendet, *impudentissimo Nebuloni* jus fuisse, Ecclesiam ignoratarum eò usque turpium legum dictaturâ gravare; aut quis huic facultatem adimet, se, ùt primum falsarium cum infami suo opere deprehenderit, in pristinam libertatem vindicandi. Quisquis Historiam Ecclesiasticam vel obiter inspexerit, facilè deprehendet, ab illo tempore Ecclesiam in aliam longè formam fuisse transmutatam. Desiere Synodi provinciales, incœpere avocationes & reservationes Causarum Majorum, frequentissimæ ad Rom. Pontificem factæ sunt appellationes,

tiones, authoritas Episcoporum in multos dioecesanorum abrogata, subtractum eis jus beneficiis providendi &c. verbo novam Ecclesia faciem induit. Unde concludimus, *Jure antiquo*, quod usque ad sæculum Caroli M. viguit, sanctam Dei Ecclesiam rectè, justè & liberè rectam fuisse; *Jure* autem illo *novo*, videlicet Isidoriano, & omnibus legibus ecclesiasticis, quæ huic tanquam basi innituntur, eandem Christi sponsam in non tolerandam servitutem redigi, è qua non violentis equidem, sed legitimis (quæ non desunt) remediis extrahenda & Canonicæ libertati restituenda erit. Conf. *cap. IX.* §. 10.

1.) Scimus Curialistas Romanos (qui in actis publicis Gravaminum *Curtijani* passim vocantur) hujus Ecclesiasticæ libertatis esse inimicos. Hujus rei causas clar. Barthelius *Differt. III. de Concordatis Germaniæ in Præfat.* §. 4. *& seqq.* Dat sequentes: *a*) Neglectum antiquorum Canonum & Historiæ Ecclesiasticæ: *b*) Promiscuam principiorum per Decretales inductorum receptionem, qualia sunt e. gr. *Papam esse Dominum omnium bonorum & beneficiorum Ecclesiasticorum; eundem ex plenitudine potestatis, & vi Primatûs de omnibus totius mundi beneficiis liberè & immediatè, imò solitariè providere & privativè* &c, &c. *c*) Authoritatem nimiam Decisionibus Rotæ, & exinde nato Stylo Curiæ attributam: *d*) Minùs discretam absque prævio examine Doctorum allegationem, eorumque sequelam. Quibus *e*) addit Greg. Zallwein *Tom. IV. Quæst.* 3. *cap.* 5. §. 3. affectus parum moderatos, interesse proprium, rerum habendarum cupidinem, ambitum, & fortassis etiam odium quoddam nationale cum invidia conjunctum. Sed quis liber homo amat aut patitur se talibus affectibus regi sibique imperari ab eo, de quo prudenter dubitat, an habeat jus sibi imperandi in illis negotiis aut causis, quibus tales affectus miscentur?

2.) Utinam autem & exteri, præsertim Germani, sinistros suos affectus cum illis Curialistarum non miscerent! De his

his ita loquitur laudatus Zallwein *l. cit.* „ Quodsi loquamur de Germaniæ Doctoribus passim Curialistarum „ vestigia prementibus; eorumque principia & doctrinas promiscuè adoptantibus, idem ferè dicendum est, „ videlicet præter neglectum Historiæ Ecclesiasticæ, „ promiscuam principiorum & doctrinarum Curiæ Romanæ receptionem earumque incautam ad Jura Germaniæ applicationem, scrupulositatem quamdam, & timorem excessivum timentium ubi non est timor, procul „ dubio ex subtilioribus Scholasticorum principiis haustum „ & impressum apud ipsos invenisse, & in causa fuisse, „ quominùs jura Germaniæ, salvâ etiam authoritate, salvisque juribus summæ Sedis decenter & reverenter „ tueri, defendere & vindicare auderent.

3.) Si Romani, & qui eos cœcò impetu sequuntur, illorum veris commodis incumberent, fortè intelligerent Ecclesiarum Libertatibus nihil derogari Pontificis authoritati, quinimò illas huic sublimandæ & firmandæ inservire. Hoc observavit Zallwein *cit. Quæst.* 3. *cap.* 1. §. 13. idque ex sequentibus rationibus: 1.) Supponunt hæ Libertates unionem cum Sede Romana, tanquam centro unitatis. 2.) Commendant regimen Pontificium, tanquam secundùm institutum Christi ordinatum. 3.) Deserviunt ad obstruendum ora eorum, qui Romanos Præsules excessivi dominatûs incusant. 4.) Præcidunt occasiones conflandi schismata, quæ ex illa nimietate non semel ortum traxerunt. 5.) Viam intercludunt invocandi brachium sæculare, & Principum potentiam ad depellendum Gravamina. 6.) Sunt conformes antiquiori & sanctiori Ecclesiæ disciplinæ. &c.

Innumera ex Historia tam veteri quàm noviori prostant exempla, ex quibus constat, quòd Pontifices vel maximè solliciti fuerint, ne jura Ecclesiarum & Præsulum minuerentur: & hinc persæpe curârunt attentè ne in dispensandis privilegiis & exemptionibus, in distribuendis novis titulis & honoribus, aliisque cui demum cunque præjudicium inferrent.

§. II.

§. II.

Causa primaria lapsûs Disciplinæ, & alteratæ formæ Ecclesiasticæ, sunt fictæ Decretales Isidori.

Quæ usque ad noviora tempora Actis publicis normam dederunt.

Considero Papam ùt *Caput Ecclesiæ;* non ùt *Monarcham,* penes quem jus & authoritas per se universam Ecclesiam & singula ejus membra regendi, & pro exercitio sacri hujus imperii Episcopis partem suæ potestatis pro arbitrio communicandi tollendique resideat. Si in hoc erro, fateor me scripsisse totam errorum congeriem; si non erro, credo me dixisse veritates, naturaliter & necessariò cohærentes: aptasque ad restituendam nativam illam Ecclesiæ formam & disciplinam, quam omnino convulsit infelix illa Monarchiæ sacræ idea, per falsas Isidori Decretales in Christianum orbem invecta.

Primitivam Ecclesiæ disciplinam, per octo ùt minùs sæcula in Ecclesia conservatam, sub præsidio confictarum Decretalium collapsam, quin & abolitam fuisse, post plures alios ostendit Claudius Fleury *Disc. III. in Hist. Eccles. n.* 2. *& seqq.* addens, eâ ratione in Ecclesia Græca, sive Orientali, etiamnum hodie avitam disciplinam magis quàm in Latina servatam. Idem observant Auctores Historiæ Litterariæ Gall. Tom. IV. p. 28. qui Isidori Collectionem vocant *Opus tenebrarum, quod deinde serviit non solùm obscurandæ, sed & penitùs evertendæ omni scientiæ Juris Canonici.* Qualis à Christo instituta & per plura sæcula probè custodita fuerit sacri regiminis forma, studiosè exposuimus *cap. I. & seqq.* Qualis ex contrario in Isidorianis Epistolis Christiano orbi adoptanda proposita sit, ipsismet Isidori verbis ostendimus *cap. III.* §. 9. Si jam quæratur primo an non saltem excusandum factum Isidori; secundo an effectus falsi ab ipso commissi adhucdum in Ecclesia perduret; tertio an effectus ille bonus, vel malus sit? respondebimus successivè in utramque partem, & imprimis quidem pro Isidoro verbis Cristiani Lupi *in Notis ad Can.* 3. *Dictatûs Gregorii VII. Opp. omn. Tom. V. p.* 175. *edit. Venet.* „ In Galliâ tunc (Sæ-

„ culo VIII.) ac Germaniâ per Francos, in Hiſpaniâ per Saracenos, in Italiâ ac Illirico per Longobardos & Græcos admodùm vexata ac depreſſa erat Apoſtolicæ Sedis majeſtas, & omnis eccleſiaſtica jurisdictio: ideoque ad iſtas ſublevandas neſcio quis *pius fidelis FINXIT* ſub antiquorum Romanorum Pontificum nomine Decretales iſtas Epiſtolas, quas paſſim vocamus *Collectionem Iſidori Mercatoris.* “ Sed quis feret, talem confictorem, qui Canones fingit, eorundémmet, quos nominat, Pontificum ſenſui uſuique directè oppoſitos, & ſanctiſſimam horum diſciplinam evertentes, *pium fidelem* vocari, quem juſtiore titulo Natalis Alexander *maleferiatum impoſtorem*, Steph. Baluzius *nebulonem impudentiſſimum* appellavit. Digna profectò eſt animadverſio in hunc Lupi locum cujusdam Eruditi apud Zegerum van Eſpen *Commentar. in Canones p.* 485. *edit. Colon. an.* 1755. „ Egregia eſt planè pietas & fidelitas ſanctiſſimis Romanæ Apoſtolicæ Sedis Epiſcopis, & generoſiſſimis Chriſtianæ religionis Martyribus, ſpurios litterarum ad totius Eccleſiæ regimen ſpectantium fœtus ſupponere; primorum & præſtantiſſimorum Conciliorum generalium ſtatuta convellere; Juri veteri Eccleſiaſtico abolendo, ac dominatui Monarchico in Chriſtianam Rempublicam invehendo certiſſima fundamenta ponere; Evangelicam, à Chriſto inſtitutam & ab Apoſtolis obſervatam diſciplinam eradicare; ima ſummis permiſcere, & omnia ſusque deque vertere. Quantumvis enim ſpuriarum Decretalium fabula viris eruditis omnibus jam exploratò detecta ſit, non tamen propterea abolitæ novæ ſunt Decretales Pontificum, quæ ex veteribus illis adulterinis traxêre originem; & quæ in jure dicendo, ſacerdotiis diſtribuendis, diſpenſationibus elargiendis, indulgentiis concedendis, demum in tota ferè gubernatione Eccleſiæ, putridis his Pſeudo-Iſidorianis tibicinibus, velut ſuâ baſi præcipuâ innituntur. “ Adde ſuprà *cap. III.* §. 9. *n.* 11. Vel ſola horum comparatio cum calva falſarii exculpatione, quam Chriſtianus Lupus proponit, quaque plauſibilior hactenus inventa non eſt, ſufficit ad figendum judicium de juſtitia cauſæ, quam tractamus, deque ejus perdurante ſtatu.

1.) In

1.) In Capitulis, quæ anno 785. Hadrianus Papa Ingilramno Metensi Episcopo *Romæ* tradidit, aut ab hoc sibi ibidem tradita recepit, multa jamtum, observante id Antonio Augustino, ex subdititiis Anacleti, Evaristi, Alexandri, Telesphori, Hygini, Pii, Aniceti, Eulentherii, Calisti, Fabiani &c. Epistolis desumpta conspiciuntur. Traditur insuper in Hincmari Remensis Opusculo adversus Hincmarum Laudunensem nepotem suum *c.* 24. *Opp. Tom. II. pag.* 476. eam, de qua hic agimus, Collectionem Isidori Mercatoris à Riculpho Moguntinensi Archiepiscopo ex Hispania Moguntiam allatam, & in alias regiones divulgatam esse, idque, uti apparet, circa finem Sæculi VIII., Riculphus enim anno 787. Lullo in cathedra Moguntina successit. Quàm diu ante ea tempora notæ fuerint Isidorianæ Decretales, (fuerunt autem jam antè) hactenus latet; quando interim certis indiciis constat, eas post annum 744. compositas esse; & *Romæ* quidem, ùt gravis fert suspicio. Casparus Barthel Universitatis Wirceburgengensis Procancellarius in Annotationibus ad Jus Canonicum Lud. Engel in Proëm. Quæst. 1. pag. 3. observat, Isidorianum Codicem, *urgente vehementissimè Nicolao I.* à tota Ecclesia, in Germania, adnitente potissimùm Reginulpho (Riculpho) Archiep. Mog. receptum esse.

2.) Sæculo IX. ad easdem Decretales provocavit NICOLAUS I. Papa *Epist.* 47. ad Episcopos Galliæ in causa Rothardi Episcopi Suessionensis. In Concilio Remensi anni 992. Episcopi Galliæ falsas Anacleti, Julii, Damasi, & aliorum Pontificum Epistolas expendunt in causa Arnulphi Remensis, ac si in genuinorum Canonum census receptæ essent, inquit P. de Marca *de C. S. & J. Lib. III. cap.* 6. *n.* 2. Quinimo, quotquot eodem & sequentibus sæculis celebrata fuêre Concilia, falsis testimoniis & monumentis in Isidoriana Collectione contentis usa sunt.

3.) Nec aliter fecêre Canonum Collectores, Regino Prumiensis, & Burchardus Wormatiensis Sæculo IX., Ivo Carotensis Sæculo XI. Ipse demum Sæculo XII. GRA-

TIANUS, cujus Decretum desumptis ex Isidoriana officina mercibus plenum est. Sed in eo Gratianus suos antecessores hâc in spartâ vicit, quòd genuinos Canones & dicta Patrum cum fragmentis falsarum aut contortarum Decretalium conciliare studens, conciliandi rationem à veris Canonum & Patrum sententiis prorsus dissonam, imò illis evidenter contrariam, atque omnem in eis expressam Ecclesiæ disciplinam evertentem sæpius impendere coactus fuerit; quæ ejus Decreto inserta, quasi pro Jure, etiam antiquitùs usitato, deinde recepta sunt. Præsertim cùm hoc Decretum publicè cœpisset in scholis prælegi, & commentariis Doctorum illustrari; unde naturaliter evenit, ut plerorumque animi his doctrinis imbuerentur.

4.) His accessit, quòd vix quibusdam de sinceritate & veritate harum Decretalium dubitantibus, ex una parte summi Pontifices earundem auctoritatem urgerent: ex altera Episcopi (ii maximè, qui se Metropolitanorum & Provincialium Conciliorum jurisdictioni subtrahere volebant) eis frequenter uterentur tanquam sinceris & pretiosis antiquitatis monumentis; ita, ut uno quasi consensu Clerus populusque tantis nominibus pristinorum Pontificum & Martyrum cedentes, earum authoritatem, & disciplinam in his contentam, reciperent. Ita reapse evenit quod scripsit Stephanus Baluzius in Præfatione ad Antonii Augustini de correctione Gratiani Dialogorum libros: „ Antiquo Juri, quod per septingentos & ampliùs annos „ valuerat, successit *Jus Novum* ex supposititiis sanctissimorum Romanæ urbis Episcoporum Epistolis ab impudentissimo illo nebulone Pseudo-Isidoro prolatis „ compactum. "

5.) Cùm in Synodo Tridentina decretum esset, ut libri ad officium divinum spectantes reviderentur & corrigerentur; cœptum quoque est cogitari de emendando Decreto Gratiani; ex quo indecorum videretur, quòd opus primam Corporis Juris Canonici partem constituens, atque eo nomine pro adipiscenda Disciplinæ Ecclesiasticæ notitia

tia in academiis publicè prælegi, neque minùs in judiciis pro decisione caufarum forenfium allegari folitum, tot craffis erroribus & apocryphis textibus refertum circumferretur. Hanc provinciam PIUS IV. & PIUS V. quibusdam viris in Romana Curia commiferunt. Tandem fub GREGORIO XIII. hoc opus abfolutum eft. Quid hâc operâ præftitum fuerit, exprimitur ab ipfismet Correctoribus in Præfatione; nimirum: „ Eâ diligentiâ illud „ factum eft, ut jam magnam partem fuum cuique tributum fit, quæ Synodorum generalium, quæ fummorum „ Pontificum, quæ provincialium Conciliorum, quæ Pa- „ trum decreta ac fententiæ, atque inter hæc, quæ fan- „ ctæ Romanæ fedi probata fint, quæ minimè, vix quisquam errare, atque incerta pro certis fequi, certa ve- „ rò pro incertis fufpecta habere pofthac queat. Quod „ ad citationes Auctorum pertinet, ubi error evidens erat „ . . . . fublatis falfis infcriptionibus veræ reftitutæ „ funt. “ In horum fequelam laudatus Papa Gregorius Brevi fuo apoftolico de 1. Julii an. 1580. ita fanxit: *Nos oportunè providere volentes, ut hoc Jus Canonicum fic expurgatum ad omnes ubique Chrifti fideles fartum tectum perveniat, ac ne cuiquam liceat eidem operi quidquam addere, vel immutare, aut invertere, nullave interpretamenta adjungere; fed prout in hac noftra urbe Roma nunc impreffum fuit, femper & perpetuò integrum & incorruptum confervetur. Motu proprio &c.* His inattentis, omnibus notum eft, ex tot & tantis fuppofititiis Epiftolis decretalibus primorum Sanctorum Pontificum, Ecclefiafticam Monarchiam fundantibus, ne unam fublatam, aut cujusvis earum infcriptionem emendatam effe, cùm tamen (ut alia prætermittam) Antonius Contius JCtus fub medium Sæculi XVI. eorundem falforum bonam partem jam publicô typô denuntiâffet. Unde evenit, ut ea, fub præfidio Pontificiæ authoritatis, in fcholis & foro dominatum gerere pergerent, & perpetuò perrectura effent, nifi Eruditi (quorum luminibus hæcce non officiunt) fuâ laudabili arte tantis malis remedium pararent.

6.) Historiam receptionis falsarum Decretalium sic breviter contraxit Magnificus Zallwein *Tom. II. Quæst.* 1. *cap.* 5. §. 6. „ NICOLAUS I. gravem scripsit epistolam an. 865. „ ad Episcopos Galliæ, qua receptionem Collectionis „ Isidorianæ modis, quibus poterat omnibus, urgebat, „ atque Gallorum argumenta refellere omni conatu con„ tendebat. " (Exstat hæc Epistola apud Harduinum *Conc l. Tom. V. col.* 590. & in Decreto Gratiani *Dist. XIX. Can.* 1.) „ Sed incassum: Insistebant Galli suis anti„ qui juribus etiam post obitum Nicolai I. quando de „ judiciis Episcoporum & authoritate Synodorum Pro„ vincialium cum HADRIANO II. & JOANNE VIII, „ disceptabant, nequa persuaderi poterant, ut collectio„ nem à se hactenus explosam reciperent, & à rigore „ antiquorum Canonum recederent. Cur autem Nico„ laus tantâ contentione exegerit à Gallis, ut his Epi„ stolis in censum Canonum admittendis se faciles præbe„ rent; ipsi verò tam constanter antiquis suis Canonibus „ inhæserint, hæc una ratio, teste P. de Marca Lib. III. c. 6. „ Nicolao persuasit, ut nempe Episcopos Romanæ Sedi „ sine medio subjiceret: nam adhuc in Gallia vigebant „ Synodi Provinciales; has sine consensu Pontificis Galli „ celebrabant: in his pro suo arbitrio causas criminales „ cognoscebant, Episcopos deponebant, causas majores „ suo judicio independenter à Pontifice decidebant; id „ quod Pontificem ægrè tulisse persuadent ipsæ literæ ad „ Episcopos transmissæ; verba earum hæc sunt inter „ alia: *Etsi Sedem Apostolicam nullatenus appellâsset, con„ tra tot tamen & tanta vos Decretalia efferre Statuta, „ & Episcopum inconsultis nobis deponere nullo modo de„ buistis.* Tandem verò eò deventum est, ut tantis no„ minibus veterum Pontificum cesserint unà cum Episco„ pis cæteris etiam Gallicanæ Ecclesiæ Rectores, qui in „ Concilio Remensi, ab Hugone & Roberto Regibus „ Francorum an. 992. coacto, Anacleti, Julii, Damasi, „ aliorumque Pontificum Epistolas in decidenda causa „ Arnul-

„ Arnulphi adhibuerunt, & in censum suorum Canonum „ receperunt. Ab eo tempore Collectores Canonum „ Burchardus Wormatiensis, Ivo Carnotensis, Gratianus „ consarcinatas ab Isidorio Epistolas, seu integras, seu „ truncatas, prout ipsis visum fuerat, suis Codicibus in„ seruerunt: unde factum est, ut hæc Collectio in sum„ mam ubivis terrarum authoritatem ascenderit, atque in „ Germania etiam obtinuerit, tunc præcipuè, quando Bur„ chardus Wormatiensis suam Collectionem in lucem pub„ licam emisit, quæ aliunde maximæ apud Germanos, „ quorum erat Episcopus, authoritatis fuit. Inde ulteriùs „ consequebatur, quòd cessantibus Synodis Provincialibus „ quàmplurimæ causæ & appellationes ad Sedem Roma„ nam fuerint devolutæ, & hac ratione authoritas Ponti„ ficia mira incrementa, cum restrictione non modica ju„ risdictionis Episcoporum acceperit." Cum his conferantur quæ tradidimus *c. IV.* §. 8. *n.* 6. *seqq.*

§. III.

Fraus Isidori facilem Romæ accessum invenit.

Sed neque ab initio potuit, neque etiamnum valet ejus Curiæ patrocinari.

Ante falsas Decretales Pontificia authoritas ægrè intra suos fines continebatur, sic ferente humanæ conditione infirmitatis, quæ à magna sublimitate sæpe augetur, & superiori potestati plerumque incitamenta addit ad se se altiùs efferendum cum depressione inferiorum. Eo jam ævo inventi sunt, qui Romanam Sedem de studio augendæ potestatis suæ incusarent. Sæculo VI, *Liberius* Papa in Epistola ad Imperatorem Constantium, in Petri Coustantii Collectione Epistolarum RR. Pontificum col. 425. religiosè pronuntiat: *Nunquam mea statuta, sed Apostolica, ut essent semper firmata & custodita perfeci; secutus morem ordinemque Majorum nihil addidi Episcopatui urbis Romæ, nihil minui passus sum.* Talium augmentorum haud pauca, sive attenta-

tentata, five in effectum redacta, hoc ipfo Tractatu exhibemus ex Sæculo II. in *Victore* cap. IX. §. 7. n. 2. Sæculo III. in *Stephano* cap. VI. §. 9. Sæculo V. in *Innocentio I.* cap. V. §. 2. n. 2. in *Bonifacio I.* feu potiùs *Zofimo* cap. V. §. 6. n. 5. in *Cœleftino* cap. I. §. 8. n. 5. nec non cap. 5. §. 6. n. 5. in *Leone M.* cap. IV. §. 11. n. 2. item cap. V. §. 4. n. 3. lit. d. in *Gelafio* cap. V. §. 8. n. 1. Sæculo VI. in *Gregorio M.* cap. V. §. 4. n. 9.

Neque hìc quidem fiftebatur, fed habebant præterea Romani tum modò aures delicatas, ita ut ægrè audirent eos, qui bonâ licèt mente, de abufu feu exceffu poteftatis loquebantur. Sic legitur in Epiftola Auxiliarii Præfecti urbis Romæ ad S. Hilarium Arelatenfem in Vita ejusdem S. Hilarii per S. Honoratum Maffilienfem cap. 17. Opp. S. Leonis M. Tom. I. pag. 370. edit. Lugdun. an. 1700. *Impatienter ferunt homines, fi fic loquamur, quomodo nobis confcii fumus. Aures præterea Romanorum quandam teneritudine plus trahuntur.* Quid itaque mirum, fi homines five ambitiofi, five avari, five fuperftitiofi, falforum documentorum adinventione & efformatione his ecclefiafticæ authoritatis exceffibus colorem quæfierunt, & ad multò majora fufcipienda viam præparârunt? *Prima dominandi fpes in arduo: ubi fis ingreffus, adeffe ftudia & miniftros*, inquit Tacitus Annal. Lib. IV. cap. 7. Obfervant eruditi, quòd omnes fpurii textus pro Romano Pontifice, nullus in gratiam Ordinis Epifcopalis fabricatus fuerit; unde facilè colligitur, quid falfarius intenderit. Abfit tamen, ut hujusmodi corruptelarum vel artifices vel participes fuiffe putem ipfos fummos Pontifices. Nihil tale ab iis tentatum effe, plenè perfuadeor; palponum omne iftud opus eft.

1.) Ignoratur, inquit Gibert *Corp. Juris Canon. Prolegom. Part. prior. Tit. XXIV. cap. 9. Sect. I. pag.* 258., principium tantæ fraudis; ambitio-ne, an avaritia, an fpurius zelus, propofitum injecerint, authoritatem primi Ecclefiæ Prælati fupra ruinam poteftatis cæterorum ad faftigium evehendi, eum conftituendo fontem & dominum omnis jurisdictionis fpiritualis, ità, ut cæteri, non nifi quantum

ipf's

ipſis ab illo concedi placuit, habeant, atque in ea conceſſione ille ſibi jus reſtringendæ, cùm libuiſſet, partis uniuscujusque reſervavit: omnes Epiſcopi ſint tantùm coadjutores & vicarii Papæ: ſolus à Deo ſit inſtitutus, ille cæteros inſtituerit: ſit in Eccleſia, quod ſupremi Principes in regno, cujus magiſtratus eam tantùm habent authoritatem, quam Princeps iis impertitur, illamque ita exercent, ut à Principe, cùm ei libuerit, reſtringi poſſit.

2.) Pergit deinde Gibertus: Ignoramus inquam, utrùm illa tria vitia hoc propoſitum pepererint. Verùm non latet, illud eſſe ſceleſtiſſimum, auctorique ſuo magnum impoſuiſſe pondus reddendæ Deo rationis. Mendacium ſive facto, ſive verbo proferatur, ſemper eſſentiali veritati diſplicet, & Juſtitia ſubſtantialis abominatur iniquitatem, quæ alienis ſpoliis aliquem exornat; omnemque reconciliationis viam claudit omni, qui damnum illatum, quantum in ſe eſt, non reſarcit; *non* enim *dimittitur peccatum*, *niſi reſtituatur ablatum.* Quod extenditur ad eos, quibus fraus profuit, niſi perſona læſa jus ſuum *cum notitiâ & libertate* repudiet.

3.) Dum hæc ſcribo, videor mihi hinc Catholicorum nonnullos ſubmurmurantes audire, illinc ſectarios utrâque applaudentes manu: quaſi Pontifices Romanos, maximè S. Leonem M. mali ambitûs alienique juris imminuti notare videamur. Utrisque ſatisfaciam unius Caſauboni verbis, cui non aſſentiri nec Acatholici audeant, nec debeant hac in re Catholici. Sic igitur vir doctiſſimus, utinam & Catholicus, Exercitatione XV. ad Annales Eccleſiaſticos Card. Baronii: „ Non ignoramus, quantus hic Leo „ fuerit ſinceræ fidei defenſor, & pro rectâ fide quantos „ labores ſuſtinuerit, quamque Eccleſiæ Dei utiles. Ne„ que verò dubium mihi eſt tantum illud ſtudium, quod „ videmus ab eo adhibitum, ut Sedes Romana in majus „ extenderetur, à bono principio fuiſſe profectum, & ad „ finem optimum ſpectâſſe. Vaſtabant illâ ætate Eccle„ ſias perditiſſimi hæretici, qui magnas quotidie ſtrages,

„ ùt apri vineam ingreſſi, edebant: neque erat qui pro-
„ greſſibus eorum ſe ſe opponeret, qui quidem cauſam
„ bonam poſſet adjuvare, præter Romanum Epiſcopum.
„ Nemo autem peritus rerum Eccleſiæ ignorat, operâ Ro-
„ manorum Pontificum per multa ſæcula Deum eſſe uſum
„ in conſervandâ ſartatectâ fidei doctrinâ. Hoc intelligens
„ Leo magnus, & quotidianâ experientiâ edoctus, quan-
„ tum veræ fidei intereſſet, ut paratum illi ſemper eſſet in
„ Sede Romana præſidium firmiſſimum, modis omnibus
„ ut ita eſſet procuravit; quod quidem minùs videri du-
„ bium debet, quia ſic Eccleſiæ Dei expedire, optimus
„ quisque tum credebat: & erat ita revera illis tempo-
„ ribus. "

§. IV.

Non adeò falſæ Decretales genuina Eccleſiæ jura obſcuraverunt, quin ſubinde perrumperet veritas, præſertim tempore Concilii Viennenſis & Conſtantienſis.

Quamvis autem Romanæ Curiæ ſub præſidio Iſidori & Gratiani ſucceſſerit, jura ſua Primatialia & Patriarchalia in quandam *Monarchiæ* Eccleſiaſticæ ſpeciem proferre, non tamen eapropter exiſtimandum, quaſi doctrina *de vero Statu Eccleſiæ*, de finibus Pontificiæ poteſtatis, & de Eccleſiæ atque hanc repræſentantis Univerſalis Concilii ſuperioritate, & jure Papam ejusque decreta tam circa fidem, quàm diſciplinam corrigendi, penitùs fuiſſet extincta. Vidimus ſuprà *cap. VI.* §. 1. quæ fuerit tempore Concilii Conſtantienſis, id eſt, in denſiſſima illa nebula, quam falſæ Decretales mundo obduxerant, ſententia Patrum ex Chriſtiano orbe congregatorum circa formam & Statum Eccleſiæ, quam ſanè non in ipſa demum urbe Conſtantienſi hauſerant, ſed ex ſcriptis Patrum & actis Conciliorum (è quibus Iſidorus ejusque ſequaces veritatem eradere non poterant) acceptam, è ſuis reſpectivè diœceſibus ad Synodum attulerunt, maximè Galli. Fuerat etenim, uti rectè obſervat Natalis Alexander *Hiſt. Eccleſ. Tom. XIII. Diſſ. IV.* §. 7. *p. m.* 407. quæſtio de autho-

authoritate Concilii ſupra Romanum Pontificem ab annis quadraginta, quibus ſchisma Eccleſiam jamtum dividebat, examinata per orbem, & diſcuſſa Pariſiis, Avenione, Romæ, Piſis in Concilio generali, quinque annis ante Conſtantienſe celebrato. Itaque quanquam in commune non noſcerentur exactè fines Pontificiæ poteſtatis, per vim fictitiorum documentorum nimiùm protenſi, non ignorabatur tamen à prudentioribus, eam Eccleſiæ & Synodo generali eſſe ſubordinatam; ad hanc pertinere illius uſum pro bono communi dirigere, & quæ aliæ ex hoc principio naſcuntur in regimine eccleſiaſtico ſequelæ, quas paſſim hoc Tractatu expoſuimus. Nunc, cùm ex una parte Hiſtoria Eccleſiaſtica & Conciliaris Diſciplina in plena ſua luce ſunt, ex altera verò Iſidorianarum Epiſtolarum falſitas jam à ſæculo & ultrà in omnium oculis verſatur, ſupereſt, ut penitùs depellantur præjudicia, ut tandem falſum cedat vero, ſicut in *cauſa*, ita & in *effectu*.

1.) Vix ſubdititi illa primorum Pontificum decreta erumperant, cùm inattentis etiam obſcurorum illorum ſæculorum tenebris, viri litterarum gloriâ eminentiores, ſcilicet Seculo IX. Hincmarus Remenſis, Sæculo X. Arnoldus II. Epiſcopus Aurelianenſis, eodem Sæculo Gerbertus, poſtea ſub nomine Sylveſtri II. Romanus Pontifex, eorum pugnam cum genuino Jure ſacro adverterent; Vid. Hiſtoire Litteraire de France *Tom. V. pag.* 590. *Tom. VI. pag.* 526. 596. *&* 607. Sed impedivit ignorantia artis Criticæ, quominus in hac pugna vinceret veritas, multis ſæculis per falſum preſſa, non ita tamen depreſſa, quin illius flammulæ, tanquam ignis lucentis, identidem erumperent.

2.) Ad intelligendum quæ ante Concilium *CONSTANTIENSE* & in eodem fuerit ſententia Patrum de Jure & Statu Eccleſiæ, juvat hîc (abſtrahendo ab authenticitate & legalitate Decretorum Seſſionis IV. & V. de qua egimus, cap. VI.) legere, quæ Cancellarius Gerſon duabus diſtinctis Orationibus, poſt binas illas ſeſſiones in plena Synodo habitis, nemine reclamante expoſuit. Primus ſermo dictus

ctus die 21. Julii an. 1415. inscribitur *pro Viagio Regis Romanorum. Tom. II. Opp. Gerson. edit. Antverp. p.* 275. ubi: „ Prima lex sive directio liberans iter nostrum à „ primo scandalo, quæ data est in sessione publicà quintò Sexto„ Aprilis anni præsentis: *Concilium generale potestatem à* „ *Christo immediatè habet, cui quilibet, cujuscunque status* „ *vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in* „ *his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis,* „ *ac generalem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite &* „ *in membris.* Conscribenda prorsùs esse mihi videtur in „ eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Eccle- „ sias saluberrima hæc determinatio, lex, vel regula, tan- „ quam directio fundamentalis, & velut infallibilis, ad- „ versùs monstruosum horrendumque offendiculum, „ quod hactenùs positum erat per multos de Ecclesia in „ itinere mandatorum Dei, determinantes ex textibus „ Glossæ, non ad regulam Evangelicam & æternam ac- „ ceptis, Papam non esse subjectum Generali Concilio, ne- „ que judicari posse per ipsum: quòd præterea Generale „ Concilium totum ab ipso robur immediatè sumebat; „ nec poterat sine eo, casu quocunque, vel convocari, vel „ stabiliri: quòd nemo poterat ei dicere, cur ita facis? „ quoniam solutus erat legibus, & supra Jus. Et ita de „ plurimis, per quæ blanda, fallax, & subdola adulatio „ fovebat libidinem dominandi, & in tyrannidem Eccle- „ siæ destructricem Papatum, seu ejus usum convertebat, „ ita, ut pateret via reductionis seu pacis. Scripsit super „ hoc onere vel scandalo reverendissimus Pater Dominus „ Cardinalis Cameracensis, Præceptor meus inclytus, du- „ dum, & nuper, antequam fieret hæc constitutio, re- „ putans esse perniciosissimum sic asserere, sicut & de „ multis dictis per quosdam innitente suis Juribus positi- „ vis annotavit. Nunc ex quo lex posita est, nec jam „ licet dubitare, probationes omittamus. Sola hæc pro- „ batio sufficeret: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut* „ *ethnicus & publicanus.*" *Matth. XVIII,* 17. Igitur *a)* contra-

contrariam ſententiam Gerſonius publicè proclamat *monſtruoſum horrendumque offendiculum*, quod *b*) fallax & ſubdola adulatio ad libidinem dominandi fovebat. *c*) Poſitum illud erat per *multos* de Eccleſia Dei; certè non per *omnes*. *d*) Inter alios Cardinalis Cameracenſis, Gerſonis Magiſter illud *dudum* confutaverat. *e*) Quod in fine de illis, qui *juribus ſuis poſitivis* innituntur, obſervat Orator, haud dubiè de Decreto Gratiani, & Canonibus, qui in eo Papæ indefinitam poteſtatem tribuunt, intelligendum eſt. *f*) Antè locutus erat de *libidine dominandi, Eccleſiæ deſtructrice, quæ non relinqueret viam reductioni ſeu paci*. Hæc æque, imò meliùs conveniunt tempori Concilii Tridentini, & tum recèns enatis Hæreticis, de quorum reductione tum agebatur, & adhuc cogitandum eſt.

3.) Altera Gerſonis Oratio Conſtantiæ habita fuit in feſto S. Antonii Abbatis anno 1417. In ea ſic vir celeberrimus ad rem noſtram *cit. Tom. II. pag.* 355. „ Deciſio clariſ„ ſima ſolidiſſimaque facta eſt per hoc ſacrum Conci„ lium, cui non licet obniti, nec ipſam in argumenta de„ ducere; quoniam diſpoſitionum, & argumentationum, „ & evaſionum frivolarum nullus unquam eſſet finis, ſed „ caſus aſſiduus in errores abſurdos, inſanos, & impios. „ Verè & graviter Eccleſiaſtes intonuit: *Quia citò non* „ *profertur contra malos ſententia, filii hominum absque* „ *ullo timore perpetrant mala. Eccleſ. VIII*, 11. Nunquid „ non ideò ſacræ hujus Synodi Conſtantienſis impug„ nantur judicia, quæ ſic habent: *Primò declarat, quòd* „ *ipſa in Spiritu ſancto legitimè congregata, Generale Con*„ *cilium faciens, & Eccleſiam Catholicam militantem re*„ *præſentans, poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui* „ *quilibet cujuscunque ſtatûs, vel dignitatis, etiamſi Pa*„ *palis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad* „ *fidem, & extirpationem dicti ſchismatis, ac generalem* „ *reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris.* „ Item declarat, *quòd quicunque, cujuscunque ſtatûs, vel* „ *dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatu-*

„ *tis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus sanctæ Synodi, & cujuscunque alterius Concilii Generalis legitimè congregati, super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis obedire pertinaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia Juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.* Huic veritati fundatæ supra petram sacræ scripturæ quisquis à proposito detrahit, cadit in hæresim jam damnatam, quam nullus unquam Theologus, maximè Parisiensis, & sanctus asseruit. Vidi nuper sanctum Thomam, & Bonaventuram, hic reliquorum libros non habeo; dant supremam & plenam summo Pontifici potestatem Ecclesiasticam; rectè procul dubio: Sed hoc faciunt in comparatione ad fideles *singulos*, & particulares Ecclesias. Dum etiam comparatio facienda fuisset ad autoritatem Ecclesiæ *Synodaliter congregatæ*, subjecissent Papam, & usum potestatis suæ eidem Ecclesiæ, tanquam Matri suæ, cujus Legem dimitti non debere tradit sapiens &c. “ Si nullus Theologus *sanctus*, si nullus *Parisiensis*, unquam tenuit sententiam decrétis Synodi Constantiensis contrariam, non potest dici, usurpatione amplioris dominatûs unquam fuisse obscuratam veram Ecclesiæ doctrinam, quam toto hoc Opere sustinemus.

4.) *Glossa & Doctores in hac materia ante Concilium Constantiense sæpe vacillabant; modò unum, modò aliud dicebant; & scholasticè disputantes, non se firmabant. Propterea ad amputandum curiosas & contentiosas verborum concertationes, Ecclesia universalis, magistra omnium, Constantiæ congregata definivit hunc passum.* Ita Epist. Synod. Conc. Basil. Tom. XIII. Concil. Labb. pag. 693.

5.) Clemens Papa V. Concilium generale *VIENNENSE* ad diem 1. Octobris an. 1311. indicens, desideravit, ut singuli Episcopi ad illud conferrent Memoriale eorum, quæ pro bono Ecclesiæ in eadem Synodo conveniret ordinare. Duo horum Commentariorum ad nos pervenere: unus cujus-

cujusdam Episcopi Galliæ, quem ex Vaticanis manuscriptis edidit Raynaldus in *Continuat. Annal. ad annum* 1311. *n.* 55. *& seqq.* Alter Guilielmi Durandi Mimatensis Episcopi, quem inscripsit *de Modo generalis Concilii celebrandi*, editus primùm Lugduni anno 1531. studio Joannis Chrispini, & deinde sæpius. In primo horum Consiliorum monentur sequentia: *a*) Improbantur reservationes & exspectativæ beneficiorum. *b*) Damnantur dispensationes super pluralitate beneficiorum, nec non ætate beneficiandorum. *c*) Carpitur neglectus residentiæ in dignitatibus & beneficiis eorum, qui Romanæ Curiæ adscripti sunt. *d*) Exemptiones sæcularium & regularium inter manifestos abusus reputantur. *e*) Suadetur reformatio Ecclesiæ in Capite & membris ad normam antiquorum Canonum.

6.) Multò amplior in suo monito est Durandus: Scilicet *a*) sustinet, Episcoporum potestatem immediatè à Deo esse. *b*) Papam pluribus modis illorum jurisdictionem invadere, per viam appellationum, provisiones beneficiorum vacantium & non vacantium, &c. *c*) Variis sub prætextibus Romam trahi causas electionum Episcopalium; unde Ecclesiæ pluribus sæpe annis legitimo Pastore destituuntur. *d*) Exemptiones tolli debere; quæ quamvis fortè ab initio laudabiles fuerint, attamen propter suam generalitatem deinde factæ sunt perniciosæ, ex quo invertant subordinationem à Patribus in Ecclesia stabilitam. *e*) Suum Conciliis provincialibus vigorem & auctoritatem restituendum esse. *f*) A summis Pontificibus veteres Canones abrogari non posse, neque legem universalem Ecclesiæ condi nisi in Concilio Oecumenico, quod singulis decenniis convocandum esset. *g*) Loqui contra Canones esse speciem blasphemiæ in Spiritum sanctum, qui eos inspiravit. *h*) Prioratus Conventuales & beneficia Regularia non esse commendanda Sæcularibus. *i*) Dispensationes ad legitimum ordinem reduci debere, nec concedi nisi ob majus Ecclesiæ bonum; his omnibus per Synodos Gene-

Generales adhiberi modum, utque Ecclesia Romana *non omnia ad se traheret, ne omnia perderet*, postulat. *k*) Generatim desiderat magnam Romanæ Curiæ reformationem, *à Concilio* faciendam. *l*) Queritur de Simonia, quæ in eadem Curia exercetur, diviso ejus pretio inter Papam & Prælatos, sub nomine jurium expeditionis Litterarum, taxæ Cursorum & aliorum Officiatorum. *m*) Denique dolet scientias & disciplinas Ecclesiasticas propter informem tradendi methodum, dialecticas subtilitates, glossarum differentias & contrarietates, ac neglectum textûs originalis, tam malè tractari, ut non tantùm parum utiles, sed & infidelibus, quando cum eis de religione conferendum est, ferè ludibrio sint ac contemptui. Remedium, ait, huic posteriori malo aptum esse, si per selectos cujusque Facultatis Doctores succincti Tractatus componantur, atque auctoritate publicâ approbentur, ex quibus quisque obligationes & officia sua facilè addiscat &c.

7.) Eadem erant suspiria & vota Patrum Constantiensium & Basileensium, iisdémmet principiis innixa, in quibus Patres Concilii Viennensis fundabantur; quamvis utrisque mala studia Isidoriana peræque incognita essent. Et quid hodie, detecto falso, desideramus amplius? Iniquus igitur meritò habeatur, & in Ecclesiam Dei summè injurius, qui sancta hæc desideria damnaverit.

§. V.

Ecclesia Romana ex suppositititiis Decretalibus maxima commoda percepit.

Quibus, veritate nunc detectâ, salvo jure gaudere non potest.

Scio, quòd Romani asserant, se Isidorianis illis documentis (quorum falsitas ad nauseam demonstrata, & ab ipsismet hodie agnita est) ad sustinendas suas prætensiones non indigere, ex quo illimitata sua jura etiam per legitima instrumenta sufficienter stabilita inveniantur. Verùm, cùm existimemus, à nobis satis superque probatum esse, Romanos Pontifices illis privilegiis, quæ eisdem per Decretales Isidori tribuuntur, ante Sæculum

culum VIII. gavisos non esse: atque ii, qui de his prærogativis deditâ operâ egerunt, aut earum justitiam aliis persuadere conati sunt, plerumque spuria illa instrumenta, antequam eorum suppositio innotesceret, laudârint, nec adhuc alia idonea, & ad intentum finem sufficientia proferre possint, quibus abundè responderi & satisfieri non valeat, sicuti à nobis reàpse satisfactum putamus: Sic Acta super his privilegiis post Sæculum octavum conscripta, auctoritatem, quâ primitus caruerunt, ex *Usu* aut *Confirmatione*, sive à subsequentibus Romanis *Pontificibus*, sive à *Conciliis*, etiam *Generalibus*, accipere minimè potuerunt; quamdiu enim incognita fuit suppositio, nullam subsequens usus authoritatem tribuere valuit. Qui se his Canonibus submisêre, id propter reverentiam sanctorum Pontificum & Martyrum fecerunt, quorum plures ipsósmet Apostolos eorumque discipulos viderant, quorumque nomina falsis illis Decretalibus prætexebantur; aliud facturi, si fraudem, ejusque principia & iniquitatem, ac præjudicium, sibi & Ecclesiæ per eam illatum, cognovissent. Si usus ille post detectam fraudem inchoatus solummodò esset, aut tempore memoriam hominum excedente post fraudis notitiam perseverâsset, requireretur adhuc, ut partes læsæ facultatem & libertatem habuerint, jus suum persequendi & recuperandi.

1.) Latuit Isidori Mercatoris dolus (quem meritò *fœdam imposturam* nuncupavit Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. III. pag.* 219.) ferè usque ad finem Sæculi XVI., quo demum falsum plene detectum est, & unanimi deinceps cálculo repudiatum à viris doctissimis, qui Historiæ Ecclesiasticæ & Conciliari disciplinæ insolitam usque ad id tempus operam navârunt, scilicet Baronio, Bellarmino, Perronio, Contio, Antonio Augustino, Sirmondo, Ducæo, Petavio, Marcâ, Labæo & aliis.

2.) Papebrochius in Propilæo mensis Maji sive *Conatu Chronico-historico ad Catalogum Pontificum Romanorum*, loquens *sub Nicolao I.* de fictis Decretalibus, & earum authoritate per Gratianum promotâ, & à summis Pontifi-

cibus

cibus probatâ, ait, „hos quidem nihil approbâsse *à fide* aut *moribus Ecclesiæ* abhorrens, in eo tamen, quod „ *facti* erat & *historiæ*, omninò errâsse; sed citra culpam. „ Quis enim (addit) à Romanis Pontificibus, in quanti- „ cunque momenti negotio, majorem exigat distinctio- „ remque rerum præteritarum scientiam, quàm sui cu- „ jusque ferebant tempora? Aut cur debuerunt illi dubi- „ tare *de factis*, de quibus tunc nemo dubitabat?" Quod hìc *de Fide* memorat Papebrochius, verum teneo; quod *de Moribus Ecclesiæ* addit, peræque constat respectu illorum temporum, quibus hi Pontifices, spurios Isidori partus, qui jam adoleverant, laudantes, & sollicitè enutrientes, vixêre. Plus dico: Pontifices authoritatem suam taliter firmatam videntes, ut nemo ei contradicere præsumeret, se ad eam modis omnibus tuendam in conscientia obligatos credidisse. Quòd denique eos in *Historiâ* errâsse affirmet, itidem ingenuè monet Papebrochius, qui hìc Historici & Critici vices agit; sed patietur à Jurisconsulto addi, illos non minùs errâsse in *Jure* & Disciplinâ Ecclesiasticâ. Si autem propter errorem communem excusari mereantur Pontifices, non poterit tamen error ille, jam agnitus, ampliùs pro Jure allegari.

3.) Defensores systematis Isidoriani vel ex eo capite Auctori suo gratiam, aut excusationem saltem, conciliari posse putant, quòd compositæ ab eo Decretales Pontificum, Patrum & Imperatorum posterioris ævi, scilicet Hieronymi, Augustini, Leonis, Theodosii, Justiniani, laciniis refertæ appareant, consequenter saltem ex horum nomine authoritatem obtineant. Verùm imprimis tam male has lacinias consuit Isidorus, ut in suis fontibus diversum planè sensum teneant. *Neque intra hos limites stetit injuria. Vera cum falsis permiscuisse non contentus, vera ipsa, quod gravioris flagitii est, partim interpolando, partim augendo minuendove fœdavit*, inquit Petrus Coustant in Præfat. ad Epistolas Rom. Pontificum pag. 125. Deinde quæ sæculis quarto, quinto vel sexto Romanis Pontificibus ab Ecclesia

clesia tacitè, aut à Conciliis expressè in reverentiam Primæ Sedis (Vid. suprà *cap. III. n.* 5. §. 1.) attributa sunt (uti de Appellationibus ex ordinatione Concilii Sardicensis suo loco memoravimus, quod hic pro exemplo repetimus) ea aliam planè vim habent, si ponantur in ore Sixti II. Papæ, qui integro ante Sardicensem Synodum Sæculo floruit, & tunc quidem aptum pro monarchico Ecclesiæ statu, atque huic adhærente nativo Appellationum jure, argumentum constituerent; quando à contrario ex mente & verbis Sardicensium Patrum novum aliquod, privilegiis summæ sedis adjectum, inducitur, quod huic per se, & primæva institutione non competebat.

4.) Quæ præter confictas ab Isidoro integras Decretales, primis sanctissimis Pontificibus adscriptas, statum Ecclesiæ alterantes, atque à *Gratiano* adoptatas, aliæ noxæ, eundem in finem, quanquam fortè minori dolo, conspirantes, in hujus *Decretum* (quod deinde Christiano orbi pro cynosura fuit) illapsæ sunt, eas partim recenset Antonius Augustinus *Lib. I. Dial.* 1. *de Emendatione Gratiani.* Nempe: „ Sæpe erratum esse video in nominibus hominum, Urbium, Provinciarum, Conciliorum & aliarum rerum. „ Sæpe falsæ sunt inscriptiones, & quæ Conciliorum sunt, „ Pontificum esse dicuntur. Ex hoc genere sunt illa, quæ „ ex Concilio Martini Papæ & Adriani Papæ sumpta esse „ feruntur, quæ vel Martino Bracarensi & Græcis Conciliis, vel Engelramo Episcopo, vel Adriano ad Engelramum inscribi debuerunt. Multa Gregorii, Ambrosii, „ Augustini, vel Hieronymi verba esse dicuntur, quæ aut „ nuspiam extant, aut aliena sunt. Illa quoque ipsa, quæ „ inscriptiones habent veras, non rectè referuntur. Sæpe enim contrarias sententias referri scimus, sæpe valde „ præcisas. Jam verò quæ ex Græcis fontibus manant, „ ex variis interpretationibus afferuntur, quasi sint aliorum scriptorum; ac sæpe aliud Græcè quàm latinè „ significant &c. " Quanquam autem per emendationem Gratiani, auctoritate Gregorii XIII. PP. procuratam,

ratam, horum vitiorum plura (certè non omnia) in posterioribus editionibus sublata, aut saltem indicata sint; nihilominus eorundem effectus, in subsecutos *Decretalium* libros delapsus, perstitit, persistitque, in eo consistens, quòd Præsules & populi, horum erroneorum titulorum, textuum & sententiarum authoritate delusi, circa Ecclesiæ jura & statum in transversum acti fuerint.

5.) Laudatus Papebrochius *cit. Propilæo pag.* 4. *n.* 15. verè dicit, „ multas Epistolas, Pontificum falsò inscriptas no-„ minibus, diu illusisse credulitati Christiani Orbis, ipsis-„ que Ecclesiastici Juris Compilatoribus, quin etiam Ni-„ colao I. ejusque deinceps successoribus, nec non *Con-„ ciliis* tam *GENERALIBUS*, quàm *particularibus*. " Unde concludimus, ne ipsum quidem Tridentinum Concilium, pro sustinendo in Ecclesia monarchico statu (si fortè in quoquam huic favere videretur) ejusque sequelis, allegari posse. Quare nemo dubitet, Tridentina placita *quoad hoc* à subsecuturis Generalibus Synodis emendari posse. Aptè ad hoc propositum S. Augustinus Lib. II. cap. 3. de Baptism. contra Donatist. *Quis nesciat, ipsa Concilia, quæ per singulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati, quæ fiunt ex universo orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedere, IPSAQUE PLENARIA SÆPE PRIORA POSTERIORIBUS EMENDARI? cùm aliquo experimento rerum aperitur, quod clausum erat.*

6.) Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. III. Dissert.* 21. *in Sæculum I. art.* 1. *p.* 214. „ Ante annum Domini 830. „ (veriùs 785.) nulla Decretalium, quæ Pontificibus Siri-„ cii Decessoribus adscriptæ sunt, memoria, nulla peni-„ tus fama fuit. Porro tot Sæculorum silentium, jun-„ ctum invictissimis rationibus, quæ illarum Epistolarum „ suppositionem demonstrant, posteriorum temporum „ testimoniis anteponendum est: si enim posteriora „ Concilia jus habent corrigendi priora, *cum aliquo ex-„ perimento rerum aperitur quod clausum erat, & inno-*

„ *tescit*

„ *tescit quod latebat*, ut S. Auguſtinus ait, non mirum,
„ quòd Concilia & eruditos Authores, qui poſt octavum
„ Sæculum floruerunt, viri hujus Sæculi doctiſſimi
„ emendent in rebus Criticis, quarum media ætas ru-
„ dis erat: maximè cum illa mediæ ætatis Concilia illi-
„ que Authores, terminos ſibi à Patribus conſtitutos
„ hac in re transgreſſi fuerint, Decretales octo priori-
„ bus ſæculis ignotas laudando, nec recentem notho-
„ rum fœtuum animadvertendo natalem. "

§. VI.

Non proſunt hâc in parte Romanis præſcriptio, ceſſio, poſſeſſio, conſuetudo &c.

Si (quod abundè probâſſe exiſtimamus) auctor ſalutis noſtræ & Eccleſiæ fundator huic ſacro cœtui formam regiminis præſcripſit à Monarchia alienam, abuſus adverſùs divinum illud inſtitutum introducti nunquam poterunt fundare aut efficere legitimam præſcriptionem; non enim præſcribitur contra voluntatem Dei, & ordinata Salvatoris noſtri. Minùs, quæ feriùs acta ſunt, immutare valent veritatem primi inſtituti; ſiquidem nemo mortalium ſibi arroget præſcriptionem juris, aliis falſa principia proponendi & perſuadendi. *Jura veritatis ſunt ampliora omni antiquitate, quippe quæ nullâ plurimorum ſæculorum valeant præſcriptione lædi, nec innumerâ teſtium multitudine obrui atque labefactari.* Ita & verè Baronius ad an. 109. n. 51. Sed nec ceſſione aut cujúsvis temporis poſſeſſione jurium paſtoralium Epiſcopatui adhærentium detruncationes legitimari queunt. Itaque agnitio veri Juris Eccleſiaſtici, per falſas Decretales corrupti, & favorabiles circumſtantiæ ſemper Eccleſiæ primævam libertatem ſuaque jura reddere valent, ſine minimo ſanctæ Religionis noſtræ præjudicio, quinimo cum certo ejus accremento. Si enim ignorantia & exceſſus ſuperſtitionis obfuit, quominus obſcurata per aliquot ſæcula noſceretur veritas, & juſti Eccleſiaſticæ poteſtatis limites: nihil impedit, quominus quæ errore aliòve vitio malè inducta ſunt,

 nunc

nunc cognitâ veritate reſtituantur in legitimum ſtatum. Ex contrario, talis rei Eccleſiaſticæ reſtitutio, & primævæ diſciplinæ in hoc ſubſtantiali puncto reſtauratio, Eccleſiam redderet conformiorem ſpiritui Evangelii, nosque perfectioni primorum ſæculorum tantò magìs propinquaret, quantò ampliùs ab hac perfectione & ab humili ſpiritu Apoſtolorum, præcipuè verò Capitis ac Domini noſtri *JESU* Chriſti, removit ignorantia Juris ſacri, nec non Hiſtoriæ & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, poſteriore hoc ævo à viris Catholicis tanto cum fructu excultæ. Hanc ſi otioſam relinquimus, reſpectu ejus in terminis nudæ ſpeculationis ſubſiſtentes, nunquam verò acquiſitas ſolidas notitias in uſum & praxin deducentes, comparabimur viro conſideranti vultum nativitatis ſuæ in ſpeculo: conſideravit autem ſe, & abiit, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit. Perſpicite itaque in legem perfectam libertatis, & permanete in ea, non auditores obliviosi facti, ſed factores operis. *Jacobi Epiſt. Cathol. cap.* 1.

1.) Tali *Conſuetudini* vim Juris negat ipſa naturalis ratio, & ſpiritus Canonum. Pro *ſanâ ratione* adſeremus teſtimonium Demoſthenis apud Aulum Gellium *Noct. Attic. Lib. X. cap.* 19. ubi: *Verùm ne dicas, ſic actum ſæpenumero: ſed hoc fieri ſic decere. Non enim ſi quid aliquando contra leges actum jam eſt, tuque id ſecutus es, propter eà jure queas evadere: quinimò eò magìs iccirco in te debeat ſtatui. Ut enim ſi priùs in aliquem foret animadverſum, tu minimè id ſcriberes, ita ſi ipſe in præſentia punieris, nequaquam deinceps alius ſcribet.* Quantùm ad mentem *Canonum* attinet, videndum *cap.* 3. *& cap. fin. X. de Conſuet.* nec non *cap.* 1. *eod. Tit. in Sexto*, quibus declaratur, quòd *Conſuetudo, quæ Canonicis obviat inſtitutis, nullius ſit momenti;* imò quòd *non tam Conſuetudo, quàm corruptela cenſenda ſit, quæ ſacris eſt Canonibus inimica.* Hi certè Canones nulli Conſuetudini aptiùs applicabuntur, quàm ei, quæ adverſùs inſtitutum Chriſti & Patrum poſt multa demum ſæcula in Eccleſia prodiit, matre (ut nihil ampliùs dicam)

dicam) ignorantiâ, nutrice superstitione. Interim *Aulæ Romanæ sufficit, quòd tranquillâ jam diu utatur consuetudine, quâ Canones solummodò elidat*, inquit Franciscus de Vargas Regis Hispaniæ ad Concilium Tridentinum Legatus, suprà *cap. VI.* §. 12. Verùm hæc consuetudo introducta fuit eo modo, & tantundem valet, quantum illa, de qua memorat GREGORIUS M. Lib. IX. Epist. 115. nempe: *Si pravæ rei aditus, antequam diu patescat, non clauditur, usu fit latior: & erit consuetudine licitum, quod ratione constat esse prohibitum.* Locum sibi hìc meritò deposcit illud S. Cypriani Epist. 71. *Non est de consuetudine præscribendum, sed ratione vincendum.*

2.) Multò minùs ex tali consuetudine sibi Romana Curia *Privilegium* adsciscere valet. Appositè in hanc rem scripsit ad Hincmarum Remensem NICOLAUS I. Papa Dist. VIII. Can. 3. *Mala consuetudo, quæ non minùs quàm pernitiosa corruptela vitanda est, nisi citiùs radicitùs evellatur, in PRIVILEGIORUM JUS ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes & variæ præsumptiones non celerrimè compressæ pro legibus venerari, & privilegiorum more PERPETUO celebrari.*

3.) Toties agnoverunt & declarârunt summi Pontifices, Privilegia Ecclesiarum, Patrum authoritate instituta, *nullâ posse novitate convelli* aut mutari; jura Episcoporum & Metropolitanorum, secundùm Sanctorum Patrum Canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ consecratos, *intemerata esse debere:* ita ut à regulis præstitutis nullâ aut *negligentiâ* aut *præsumptione* discedant; Romanum Pontificem sibimet ipsi injuriam facere, si Fratrum & Consacerdotum suorum jura *infringat*, aut *perturbet;* Ei permittendam non esse licentiam *recedendi ab Ecclesiæ juribus*, posteaquàm hæc intercedentium documentorum authoritate fuerint firmata. *Causa XXV. Quæst. 2. can.* 2. 3. 5. 10. 21. Quid igitur superest, quàm ut nunc cognitis Ecclesiarum juribus, Sanctorum Patrum & Conciliorum authoritate non tam institutis, quàm agnitis

&

& firmatis, atque intercedentium tot publicorum documentorum vi roboratis, & posterorum memoriæ traditis, ea, nequidquam obstante unorum *negligentiâ*, aliorum *præsumptione*, in justum ordinem reponantur.

4.) Quod Christus *Matthæi cap. XVIII. v.* 18. dixit Apostolis, & in horum persona Episcopis, *QUÆCUNQUE alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo: & QUÆCUNQUE solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo*, id, quemadmodum & cæteræ omnes veritates Evangelii, à nemine destrui, nec jurisdictio Episcopis hoc titulo attributa, seu præscriptionis, seu aliâ quacunque viâ, eis abrogari poterit. *Cœlum & terra transibunt; verba autem mea non præteribunt*, inquit idem Salvator noster *Matth. XXIV. v.* 35. Scilicet potestas ligandi atque solvendi à Christo Episcopis data est, non propter privatum eorum commodum, sed ad servitium & salutem fidelium eorum curæ creditorum. Itaque gregi fidelium & saluti animarum nocetur neglectu atque abdicatione jurium Episcopalium, aut partis eorundem: tum propter causarum & negotiorum Ecclesiasticorum retardatam expeditionem, tum propter infinitos sumptus, ut alia hìc prætermittam. At contra voluntatem & mandatum Christi, contra Evangelium, contra Jus Gentium, denique contra commoda publica Christiani orbis non præscribitur.

5.) Non prætermittendum hìc quod scripsit, quamvis asperiore calamo, quem nostrum facere non volumus, Cancellarius Gerson *Tract. de Reform. Ecclesiæ in Concilio Universali cap. XVII.* in Actis Concilii Constantien. *Tom. I. Part. V. pag.* 709. „Quia nullus Prælatorum illo tempo-„re, quo reservationes & beneficiorum taxationes sunt „factæ, reclamavit seu contradixit, aut propter impoten-„tiam, aut ignorantiam, aut utilitatem propriam: ideo „jam quasi per centum annos (quia tam diu duraverunt) „dicunt Papa & Cardinales, prædictas reservationes jam „in vim sanctissimi Juris & Canonis transmisisse & præ-„scripsisse, nec posse Generale Concilium eas immutare.

„Quod

„ Quod falsum est. Imò exsurgant Prælati Ecclesiæ, „ offerentes Deo sacrificium justitiæ, & has rapinas, „ furta & latrocinia Romanæ Curiæ dignentur penitùs „ amovere. Quia non possunt in detrimentum & da- „ mnum Universalis Ecclesiæ stare, aut præscribi: cùm „ sint contra naturam propriam corporis mystici Eccle- „ siæ, & contra omnem ordinem justitiæ, & decre- „ mentum omnium bonorum spiritualium Ecclesiæ. "

6.) Dicunt Monachi, quorum commoda in his ratione exemptionis plerumque versantur: *Hæc præscriptio obedientiam non extingvit, sed eam ab Episcopo ad Papam transfert.* Sic ergo illi ad Romanum Episcopum obedientiam transferunt, quam proprio suo Episcopo debent. Perinde est ac si dicerent: *Nostra hæc præscriptio obedientiam non extingvit, sed à Rege Galliæ ad Episcopum Romanum, vel ad Regem Hispaniæ, vel alium transfert.* Hoc præsidio sic dejecto, ad aliud confugiunt Regulares, omnibus certè Episcopis odiosissimum, scilicet: *Non quidem se*, inquiunt, *sed Romanum Præsulem contra omnes Episcopos præscripsisse.* Sic igitur Romanus Episcopus quoscunque fideles & Christianos præscriptione à propriorum Episcoporum jurisdictione ita eximere posset, ut hi illos neque judicare, neque castigare, neque baptizare, neque altari reconciliare, neque Clericos ordinare possent; finaliter ut Episcopatûs partes omnes & singulas abrogarent. Sanè cùm Romanus Pontifex sit Episcopalium jurium tutor, vindex & assertor, contra jura hæc per leges præscribere non potest.

§. VII.

Quæ ex nimietate religionis obscuris sæculis Pontificiæ authoritati adjecta fuerunt, nunc cognito genuino Jure Publico Ecclesiastico, in justum ordinem redigenda sunt.

Principia, quibus Ecclesiastica libertas innititur, in Jure Naturali, certissimis Jesu Christi oraculis, & constanti usu pri-

morum sæculorum fundata sunt. Interim ignorantia, simplicitas & superstitio potuerunt eis nubem obducere, & reàpse obduxerunt. Cùm authoritas Papæ in religione fundata sit, nemo mirabitur, quòd ignorantia & fanatismus debito legitimoque respectui cultum superstitiosum addiderint; atque ita *Ambitioni* immolata sit libertas, dum credebatur sacrificari *Religioni*. Ea nimirum est conditionis humanæ indoles, ut se intra justos terminos ægrè contineat. Quod circa cultum imaginum fecit populus, ut eum ultra condignum proveheret, idem quoque egit circa reverentiam debitam summo Pontifici. Superstitiosus nunquam putat satisfecisse suæ obligationi, eò quòd hujus nesciat fines; semper scrupulis angitur, sicque tranquillitatem quærit plerumque in excessu. Ne in magna quidem illa rèrum sacrarum luce, qua hodie vivimus, orbis Christiano-Catholicus sua adhuc præjudicia deserere potens est; quasi cum tremore & incertitudine sustinet jura libertatis, utcunque firma & certa. Principes, populi, Episcopi, omnes eandem viam errârunt, & quasi certatim damnaverunt ac persecuti sunt eos, qui eorum hâc in parte errores dissipare, & nebulam ab oculis depellere studebant. Schismatis & erroris objecta crimina; excommunicationis minæ & fulmina (mala utique metuenda) terruerunt omnes; ardens desiderium ea declinandi plerisque ne permittebat quidem examinare & dignoscere, justúsne fuerit horum malorum metus, an vanus.

1.) Audivi aliquando Oratorem graviter pro Monarchia Romani Pontificis detonantem, & inter reliqua hoc maximè argumentum urgentem: Nullâ posse ratione comprehendi, qualiter huic Monarchiæ (si ea in verbo Dei fundata non esset) omnes Reges terræ subjici potuerint sine magna armorum vi, de qua altum in omni Historia silentium. Sed ignoravit vir bonus, majorem vim esse superstitionis, quàm fortissimorum armorum & exercituum.

2.) Vidimus Pontifices usurpantes varias partes juris Episcopalis, & in præjudicium Juris *Publici* sibi inde facientes jus *privatum*. Si niteremur Jus illud Publicum in integrum

grum restituere; si Episcopi executerent durum illud jugum, quod eorum prædecessores permiserunt humeris suis imponi; si rumperent catenas, quibus alligata fuit plenitudo potestatis eorum ministerio & caracteri propria; si nollent admittere reservationes casuum, quas Papa sibi attribuit: si tanquam nulla haberentur privilegia Regularibus in præjudicium jurisdictionis Ordinariæ attributa; si redirent in possessionem concedendi dispensationes, quas Romana Curia sibi seriùs reservavit, quibusque satis malè utitur; statuendi de Resignationibus, Permutationibus, Unionibus & Divisionibus beneficiorum, Erectionibus novorum Episcopatuum, Confirmationibus electionum, aliorumque similium jurium Episcopatui ex primævâ institutione annexorum: de cætero Romanæ Ecclesiæ relinquerent jura vigilantiæ, inspectionis, & certo modo, id est, juxta terminos Sardicensium Canonum, jus supremæ instantiæ &c. ex qua parte foret schisma, aut, quod in idem recidit, injustitia, si eâ occasione se Papa separaret ab Episcopis?

3.) Miramur hodie vanos terrores, & simplicitatem patrum nostrorum. Captum nostrum ferè superat, quomodo Romanis Pontificibus potuerit in animum venire, de coronis, regnis & provinciis disponere; & vix attendimus ad alias hactenus perdurantes, neque magìs fundatas ejusdem Curiæ prætensiones. Si Reges & Imperatores perexissent tam esse creduli, quàm multo tempore fuerunt, atque multi Episcopi respectu jurium suo Ordini annexorum adhuc sunt, Episcopus Romæ hodie solus foret in orbe Christiano Monarcha, & castellum S. Angeli non sufficeret servando auro, quod ex omnibus mundi partibus illò conflueret.

4.) „ Fatemur, inquit Zallwein *Tom. I. Quæst.* 4. *cap.* 4. §. 4. „ rem esse periculosam quidquam authoritati Pontificis „ detrahere: imò verò Ecclesiæ vel maximè interesse, „ ut illius authoritas salva & incolumis conservetur. „ Verùm insimul in id esse incumbendum novimus, ne

 „ illam

„ illam ultra ſuos limites extendamus, nec ſublimemus, „ incerta pro certis venditemus, & talia privilegia eidem aſſeramus, quæ *convincenter* probare non poſſumus; ſed cogitemus magis dari zelum exuberantem, zelum, ùt ait Apoſtolus, non ſecundùm ſcientiam, errandi periculo obnoxium. Aut enim authoritatem Pontificis nimiùm deprimimus? & Eccleſiæ noſtræ ſummopere nocemus; aut illam cum exceſſu extollimus? & facilè contingere poteſt, ut ſi illud privilegium vel in unico caſu defuiſſe monſtrari valeat, tota Eccleſiæ authoritas vacillet, aut omnino corruat; ut adeo prudens dubium remaneat, plúsne noceant Eccleſiæ moderati defenſores poteſtatis Pontificiæ, quàm illius exceſſivi vindices. "

§. VIII.

Exceſſiva poteſtas, quâ Rom. Pontifex poſt falſas Decretales uti cœpit, quâque hodiedum fruitur, Eccleſiæ valde noxia eſt.

Eadem reunioni Eccleſiarum impedimentum ponit.

Ultramontani cultum ſuperſtitioſum Papæ reddentes, ei, ſive ut privatis ſuis commodis ſtudeant, ſive errore & præjudiciis abrepti, tribuunt prærogativas, quas *JESUS* Chriſtus & ſancta ejus Eccleſia illi non dederunt. Salus Eccleſiæ & Regnorum, imò ipſiusmet Religionis & Veritatis, juſtum nobis debent eſſe motivum ad repellendas novas illas doctrinas, pro exaltatione ſedis Romanæ & aliarum depreſſione, inventas; attamen ſine diminutione reverentiæ eidem primæ Sedi cæteroquin debitæ. Fortè veritas Proteſtantibus monſtrata ſine fuco & exceſſu, eis perſuadebit, ut poteſtatem, quam hactenus ùt exorbitantem, & ab inſtituto Chriſti alienam, averſantur, intra legitimos fines reductam, tanquam Eccleſiæ perutilem, imò neceſſariam, agnoſcant & revereantur.

tur. Fortè, imò indubiè, eâdem poteſtate, nullius jam imperii patiente, intra ſuos cancellos incluſâ, ceſſabunt abuſus & corruptelæ jam per ſæcula, bonis omnibus fruſtra reclamantibus, in Eccleſia vigentes, & cum eâdem poteſtate tam arctè conjuncti, quos *cap. VI.* §. 13. *&* 14. enumeravimus. Non eſt hìc prætermittenda, neque contemnenda obſervatio Richerii in Hiſt. Concil. Lib. IV. P. II. cap. 5. §. 1. ubi *dum,* inquit, *apud me perpendo Arrianismum & Monotheletismum, in quo de ſola doctrina, non de ſanandis moribus Eccleſiæ, trecentos circiter annos continuâſſe: valde quidem reformidare incipio, ne Lutheri & Calvini hæreſes, quæ potiſſimùm EX REGIMINIS ECCLESIASTICI CORRUPTELA, & MORUM BONORUM TABE, originem & incrementa hauriunt, multò longiùs latiusque pervadant.*

1.) Cœcus & malignus zelus fautorum Romanæ Curiæ ingenuos aſſertores Eccleſiaſticæ Libertatis confundit cum inimicis ſanctæ ſedis & Primatûs S. Petri. Populo, ſive per ignorantiam, ſive per inertiam, legitimæ diſcuſſionis incapaci, talis comparationis juſtitia facilè perſuadetur; ſicque ſine diſcretione omnia Papæ dantur, vel eâ ratione, quòd Hæretici legitimam debitamque portionem ei negent: non attendentes, quòd ità faveatur uſurpationibus, quodque revera auferantur Principibus & Epiſcopis, quin & ipſi Eccleſiæ, vera & legitima jura, eis à Chriſto Domino attributa.

2.) Inter querelas Proteſtantium adverſùs Papam negari non poteſt, aliquas fuiſſe juſtas & fùndatas. Hoc agnovit Concilium Tridentinum per reformationem, quam in Eccleſiam introduxit occaſione novarum hæreſum. Sed nec illi eo reſpectu Hæretici dici debent, quamvis de cætero meritò culpandi veniant, quòd debitos honores & prærogativas Capiti negent, utendo etiam odioſis comparationibus, & immoderatis adverſùs illud exclamationibus.

3.) Fatentur *Proteſtantes*, fatales illas ſciſſiones ſæculi XVI. in Eccleſia nunquam orituras fuiſſe, ſi Romani Pontifices ſtetiſſent intra fines legitimi Primatûs. Lenſant *Preſervatif contre la reunion avec le Siége de Rome. Tom. IV. Lettre* 5. *pag.* 213. Idem agnoſcunt *Catholici.* Vid. cap. VI. §. 13.

4.) Declarant Proteſtantes, quòd ſi de perfectâ ſe inter & Catholicos quoad omnes fidei articulos concordiâ conveniretur, ſola autem Romani Pontificis Monarchia, & exorbitans illius poteſtas (in cujus *æqua* diminutione illi omnem, quæ ſupereſt, futuræ concordiæ ſpem ponunt (Schilter *de Libert. Eccleſ. German. Lib. VII. cap.* 14. §. 22.) pertinaciter ſuſtineri vellet, perpetuum inde reunioni futurum obſtaculum, neque unquam ſibi jus vivendi extra immeritum illud jugum auferri poſſe. Vid. Academiæ Gœttingenſis *Ephemerides anni* 1758. *die* 30. *Martii pag.* 364. Item *anni* 1759. *die* 22. *Martii pag.* 307. Adde Gibert *Corp. Jur. Can. in Prolegom. Part. I. Tit.* 20. *Sect.* 2. *Prop.*1. *pag.* 158. cujus verba partim dedimus ſuprà cap. I. §. 8. n. 12.

5.) Notum eſt, in provinciis fœderati Belgii, Catholicis (quorum numerus tantus eſt, ut unam tertiam omnium inhabitantium conſtituant) omnem viam ad publica munia per ſanctiones Statuum præcluſam eſſe. Fundamentum harum Sanctionum Potentiſſimorum Ordinum intelligimus ex Basnage *Deſcription du Gouvernement des Provinces unies chap.* 39. & *Remarques* du Chevalier Temple *chap.* 5. ſcilicet, quia Catholici recognoſcentes exterum in ſpiritualibus *Monarcham*, cujus authoritas ſaltem per indirectum etiam in temporalia Reipublicæ influeret, minùs videbantur apti ad conſilia Statûs, cujus ſummum principium eſt, à nullo alio dependere; quæ certè conſideratio ſeu exceptio non potuiſſet habere locum reſpectu formæ Eccleſiæ Catholicæ, qualis illa multis ſæculis feliciter floruit. Non ignoramus plura alia &

& posteriora eorundem Generalium Ordinum edicta Catholicis gravia, eidem fundamento innixa, quibus extensio sanctæ Religionis nostræ in dictis provinciis difficilis redditur. Vid. Ottonis *Notitia Rerumpublicarum. cap. VI.* §. 29. Conf. Edicta (vulgò *Placard*) Ordinum Generalium Fœderati Belgii de 30. Aprilis 1641. de 14. Aprilis 1641. & 7. Maji 1720.

Causam, ob quam superiore sæculo Jesuitæ ex Anglia ejecti sunt, dat Hugo Grotius Hist. de rebus Belgicis Lib. III. pag. 454. nempe hanc: *quòd id genus hominum docerent, Pontifici Romano jus esse populos in alterius Sectæ Reges obsequio solvere; quâ nullam exortam esse pestilentiorem Imperiis sententiam.* Attamen sat æquitatis fuit Grotio, ut Lectores moneret, hanc non esse Romano-Catholicæ Ecclesiæ, sed Romanæ Curiæ, sententiam; sic enim pag. 474. prosequitur: *Unde intelligant Potestates, quibus NON ROMANA RELIGIO, aut classes, aut exercitus æque formidanda, atque istos* (Jesuitas aliosque Romanarum partium illis hac in parte consentientes) *autoritate Sacrorum violentissimos vulgi Concitores.*

6.) Si hæc vera sunt, sicuti ea esse à nemine Historiarum, Actorum & negotiorum publicorum gnaro negari potest, per necessariam sequelam agnoscendum erit, unum Isidorum Mercatorem plus mali intulisse Ecclesiæ, quàm Hæresiarchas simul omnes; doctrinam de monarchico Ecclesiæ Statu non tantùm perpetuum reunioni Ecclesiarum futurum impedimentum, pro qua quotidie in sacrificio Missæ & aliis precibus publicis divinam misericordiam deprecamur; sed & si non causam, saltem occasionem fuisse infinitorum illorum malorum, quæ tot per Europam regna & provincias à duobus sæculis & ultrà, ob animorum circa rem sacram dissidia, desolàrunt, & in futurum afflictura sunt.

7.) Mul-

7.) Multum laboraverunt diversi Pontifices pro tollendo Græcano schismate, & reuniendâ Ecclesia Orientali cum Occidentali, præsertim INNOCENTIUS III. post expugnatam ab Occidentalibus Constantinopolim, GREGORIUS X. in Lugdunensi II. & EUGENIUS IV. in Florentino Concilio; sed semper recasus Græcorum supervenit. Si causa fundamentalis inspiciatur, ea non est, quòd nullum Romani Pontificis Primatum agnoverint, sed quòd *non talem*, qualem voluissent Itali: sic, ut eis, tanquam Ecclesiæ Monarchis, eodem modo Orientales Ecclesiæ subjacerent, quo Occidentales Romano Pontifici ùt suo Patriarchæ subesse pridem consueverant; finaliter, quòd Romani superioritatem prætenderent *ultra Canones.* Docent hæc nos, talem interpretationem nunquam, dum stabit orbis, ab omnibus Christianis, *saltem cum perseverantiâ*, fore acceptandam. Vid. Petri de Alliaco Card. Cameracensis Canones Reformationis Ecclesiæ in Concil. Constantien. cap. II. apud von der Hardt *Tom. I. Part.* 8. *pag.* 416. Siccine autem omnes in futurum Romani Pontifices in æternum abjicient, quæ à prædecessoribus tam gloriosè suscepta sunt reunionis consilia? Adde *cap. V.* §. 4. *n.* 5. nec non *cap. VI.* §. 7. *n.* 8.

8.) Rubeus Recentiorum Decisionum Rotalium *Part. IX. in Annotat. ad Decis.* 217. *n.* 167. *&* *seqq.* hæc observat: „ Papa est ille magnus Atlas, ut super suis humeris habeat orbem universum, & sic tam Catholicos, Hæreticos, Schismaticos, Infideles &c. Nam id perbellè declarat mellifluus Bernardus sanctus Lib. III. cap. 1. de Considerat. ad Eugen. Papam, ubi applicat ad Romanum Pontificem dictum illud Pauli Apostoli ad Rom. 1. ibi: *Sapientibus, & insipientibus debitor sum.* Sed quæ major insipientia est, quàm illa infidelitatis? igitur inquit: *Si te agnoscis sapientibus, & insipientibus debitorem, curandum summopere est, ut,*

„ *qui*

„ *qui non ſapiunt, ſapiant, & qui ſapiunt, non deſipiant,*
„ *& qui deſipuêre, reſipiſcant.* Itaque notandum venit,
„ dum dicitur, curandum tibi eſt, *ut qui non ſapiunt,*
„ *ſapiant:* ecce pondus magnum infidelium; *& qui ſa-*
„ *piunt, non deſipiant:* ecce pondus, & quidem non le-
„ ve, Chriſtianorum Catholicorum; *& qui deſipuêre,*
„ *reſipiſcant:* ecce pondus hæreticorum. " Hæc cura triplex non implebitur, quàmdiu Papa non dimittet principium *ſuæ Monarchiæ politico - ſacræ.*

9.) Ponderentur doctrinæ practicæ Romanorum, quarum fidelem recenſum dedimus *cap. III.* §. 11., & judicet quisque harum rerum intelligens eſt ac prudens, an non huc applicari debeat quod de ſimilibus tractans ſcripſit celeberrimus Gerſon Tract. de Reformatione Eccleſiæ in Concilio Univerſali cap. XXIV. ſcilicet: *Quis unquam audivit vel legit, olim per Petrum aut ejus ſucceſſores in papatu intra mille annos aut ultra fuiſſe talia attentata? Quæ ſi quandoque tunc facta fuiſſent & cognita, nemo ad fidem Catholicam propterea, niſi omnino reprobus, converti veriſimiliter potuiſſet.*

10.) Conſiderentur inſuper abuſus, quos recenſuimus *cap. VI.* §. 13., quique ſuum in jam memoratis doctrinis practicis inveniunt præſidium ac fomentum, & expendatur, num perverſè ſenſerit laudatus Cardinalis de Alliaco, dum Tractatu *de Neceſſitate reformationis Eccleſiæ in Capite & in membris cap. XXIX.* in Actis Concilii Conſtantienſis Hermanni von der Hardt Tom. I. Part. VII. pag. 308. ita ſcribit: *Expediret, ut hæreſes iſtæ* (Huſſitica, Waldenſium, Wicleviſtarum &c.) *& auctores earum de Bohemia & Moravia eradicarentur omni modo. Sed non video, quòd illud unquam bono modo fieri poſſit, niſi prædicta Romana Curia priùs ad ipſos veteres mores & conſuetudines laudabiles reducatur; quia lege cavetur, quòd à Capite edenda ſit ratio.* Non erat opus infinitâ perſpicaciâ ad ita judicandum, nec prophetico ſpiritu ad præviden-

videndam hæresum durationem quoad Capitis languor perduraverit. His addendum quod idem doctissimus Cardinalis gravissimâ Oratione medio Quadragesimæ anni 1417. in Constantiensi Synodo habitâ dixit cit. Part. VII. pag. 405. scilicet : *Speramus equidem veram Unionem non absque reformatione: speramus veram Reformationem non absque unione; una quippe sine altera esse nequit, dicente Psalmistâ, Justitia & Pax se osculatæ sunt. Hæ duæ, teste Augustino, sorores sunt, & se se inseparabiliter comitantur. Si ergo Unionis pacem quærimus, Reformationis justitiam prosequamur.*

11.) Huc quoque pertinet quod ad Cardinalem Julianum Concilii Basileensis Præsidem anno 1437. gravissimè scripsit, & probante id eventu vaticinatus est Andreas Episcopus Magorensis Hispanus, libro, quem inscripsit *Gubernaculum Conciliorum. Part. III. pag.* 181. in citatis Actis Concilii Constantiensis. Ubi : „ Non nobis sit „ mirandum, si Ecclesia ista sanctissima, si fides Christi „ verissima, si obedientia Romanæ Ecclesiæ devotissi„ ma, pro qua Christus JEsus sanguinem suum fudit, & „ quam sui sanguinis pretio comparavit, pro majori „ parte *usque ad diem judicii* sit perdita & jam quasi ob„ livioni data in partibus illis Persiæ, Mediæ, Arabiæ, „ Africæ, Mauritaniæ, Turciæ, Tartariæ, Mesopota„ miæ, Cappadociæ, Phrygiæ, Pamphiliæ, Elamitiæ, „ Aethiopiæ, Græciæ, Indiæ, Judeæ, Aegypti, Asiæ „ & terræ sanctæ, & quasi in tribus partibus mundi: „ In quibus primò quàm in Europa fuit prædicatio „ Christi fructuosa, & Lex Evangelica promulgata, & „ Ecclesia Christi exaltata .... Illa fides Chri„ sti, illa obedientia Romanæ Ecclesiæ, quæ in quibus„ dam parvulis angulis terræ & orbis, scilicet in quin„ que nationibus, *Italiæ, Franciæ, Teutoniæ, Hispaniæ* & *Angliæ* remansit conclusa, adhuc omni die pau„ latim perdetur .... Et timendum est, quòd

„ ante

„ ante diem judicii, & in brevi, *nisi super eam fiat re-*
„ *formatio* & reparatio, desoletur & foras mittatur, &
„ ab hominibus conculcetur . . . . Adhuc dicam
„ unum, de quo multum doleo in toto corde meo, vi-
„ delicet: si aliqui in ista Ecclesia & in ista S. Petri na-
„ vicula volunt habere zelum legis Dei, & volunt esse
„ firmi in fide Christi, & navigare in navi S. Petri, suis
„ prædicationibus, suis doctrinis, suis reformationibus,
„ & consiliis suis, meritis propriis, operationibus ju-
„ stis, ac suarum virtutum executionibus & studiis suis,
„ tales *à multis Prælatis superioribus & Dominis istius*
„ *Apostolicæ Sedis istius Ecclesiæ Romanæ* turbantur, sup-
„ peditantur, despiciuntur & confunduntur, ac non cu-
„ rantur, non promoventur ad remigandum cum suis
„ scientiis, cum suis doctrinis, cum suis operibus bonis
„ in hac S. Petri nave, sed foras à beneficiis, à promo-
„ tionibus à regimine & gubernationibus istius navis
„ sicut mali, sicut ignavi, sicut inscii, sicut stulti abji-
„ ciuntur." Hoc accidit Prælatis Galliæ secundi ordi-
„ nis, celebri Declarationi Cleri Gallicani an. 1682. sub-
„ scribentibus, quorum pluribus, postquam per Regem
„ ad Episcopatus nominati essent, INNOCENTIUS Papa
„ XI. bullas negavit; quæ res denique appellationi ad
„ futurum Concilium, per Procuratorem Regium nomi-
„ ne regni interpositæ, occasionem dedit.

12.) Pergit deinde Andreas Magorensis *pag.* 185. „ Pro
„ istarum ergo clavium debita & sancta executione, pro
„ Ecclesiæ sanctæ Dei reformatione *tam in membris*
„ *quàm in Capite*, pro fidei Christianæ extensione &
„ ampliatione, pro Ecclesiæ Apostolicæ & Romanæ
„ exaltatione & veneratione, pro hæresium & errorum
„ infidelium exstirpatione, pro schismaticorum & rebel-
„ lium Christianorum reductione & conversione . . . .
„ tam realia, tam salutifera, tam opportuna & tam ne-
„ cessaria sunt his temporibus generalia Concilia, atten-

Qqqq 2 „ tis

„ tis Ecclesiæ casu & ruina, qualiter non fuerunt tam
„ necessaria ab origine nascentis & primitivæ Eccle-
„ siæ. Et ideo ex quo sunt tam necessaria, debe-
„ rent nunc frequentissimè celebrari . . . . Quia
„ omni die quasi dispensatur *per Dominos Romanæ Ec-*
„ *clesiæ* cum statutis in generali factis Concilio, nec ser-
„ vatur aliqua ejus constitutio, & nemo est, qui Con-
„ cilii statuta exequatur & defendat. Et dicunt cum su-
„ spiriis & gemitibus patres & fratres Christiani: O di-
„ scipuli & servi JEsu Christi clamemus in cœlum, pro
„ desideratissimo generali Basileensi Concilio, & quo-
„ cunque fiendo alio, jurato & promisso per totam uni-
„ versalem Ecclesiam in Synodo generali Constantiensi
„ de anno Domini MCCCCXVI., & cum magnis la-
„ boribus & expensis Basileæ per triennium elapsum,
„ de anno Domini MCCCCXXXIV. nunc de præsenti
„ celebrato & celebrando: Et miserebitur nostri Deus
„ JEsus Christus, ut non permittat transire & dissolvi
„ hoc sacrum Basileense Concilium absque reformatio-
„ ne *Ecclesiæ Apostolicæ in membris & in Capite.*
„ Quia si absque reformatione dissolvatur, tum certè
„ speratur, quòd sancta Romana Ecclesia & Apostolica,
„ cum ea, quæ erat usque nunc domina gentium, &
„ princeps provinciarum, spoliabitur suis ornamentis
„ & possessionibus temporalibus, & Clerus & Aposto-
„ lica Ecclesia privabitur suis bonis & privilegiis, ac
„ libertatibus, & erit sub servitute peccati ac tributo
„ censûs & nummi, & turbabitur, ac nimiùm fluctuabit
„ Petri navicula, quæ in se Judam & Simonem recepit,
„ qui generalibus Conciliis contradicunt, & ea dissol-
„ vere satagunt, & ne fiant imposterum, impediunt. "
Sed hæc posteriora propriùs pertinent ad materiam, quam tractavimus *cap. VI.* §. 12.

13.) Filius hominis venit in hunc mundum, non solùm ut nos doceret quæ *credere*, sed & quæ debeamus *agere:* Voluit,

Voluit, ut fides nobis esset principium & regula morum, juxta illud S. Scripturæ: *Justus ex fide vivit.* Itaque si dogmata *fidei* invariabilia sunt, Evangelica *morum* præcepta non erunt minùs firma. Eâ ratione Concilium Tridentinum Sess. IV. voluit, ut *in rebus fidei ET morum* inviolabiliter adhæreamus sacræ Scripturæ, juxta unanimem sensum Patrum intellectæ; & Clerus Gallicanus in Conventu generali an. 1700. ritè declaravit, *Religionem Christianam fide & moribus constare, Dogmatum autem tum fidei tum morum eundem esse fontem; ac bene vivendi regulam ad ipsum Fidei caput pertinere, Ecclesia Catholica semper intellexit.*

Si autem inter regulas *Fidei* & *Morum* tanta est conjunctio, nemo dubitet neque miretur, sanctitatem doctrinæ moralis Christianorum potissimum olim fuisse motivum quo Pagani ad amplectendam sacram Religionem nostram allicerentur. Nemo vicissim & per contrarium consequens miretur, si despectus aut tantus neglectus canonicorum & moralium præceptorum, ex parte illorum qui iisdem manutenendis & exequendis præpositi sunt, una est ex funestis illis causis, quæ dant Acatholicis ansam Catholicam religionem quasi in principiis suis infirmam arrodendi: dum scilicet vident Principes Ecclesiæ, maximè verò eorum primarium in & pro Ecclesiæ gubernatione sequi regulas Evangelio tam parum conformes. Quam ideam prætendemus, ut illi sibi faciant de Ecclesiæ nostræ sanctitate ac sublimitate, quando ejus ratio sub forma tam contemtibili, ac vero Deo manifestè indignâ, illis repræsentatur.

14.) Absit tamen, ut hisce arma porrigamus Protestantibus, eorumque ab Ecclesia Catholica secessum probare aut excusare velle videamur. Dicunt illi, lege divinâ mandari, ne sint socii & propugnatores injustæ sævitiæ. Reponet eis Augustinus, scindendæ unionis nullam dari justam excusationem. Sed audiant Marcum Antonium

de Dominis, quem de præventione seu affectu erga Sedem Romanam non possunt habere suspectum. Ita autem ille *Lib. VII. de Rep. Eccles. cap.* 10. §. 189. *& seq.* Esto, sit Antichristus ille verus (hoc infami titulo nonnulli Protestantium summum Pontificem impudenter designant) ab ipso solo cavendum est, ne quis ei, *quatenus Antichristus est*, se subjiciat: Ab illis tamen Ecclesiis velle abhorrere, discedere, & se separare, quæ sub illo suppressæ gemunt, quamdiu hæ integram Christi fidem servant & retinent, est profectò schisma indignum & reprehensibile,

15.) Si sic suâ ex parte Acatholici peccant nimietate, non propterea probandus nostratium indiscretus zelus, seu, ùt vocant, *Pietas*. In omnibus præcipuè sectanda *Veritas*. Ut enim nihil à fide demi; ita nihil addi fidei debet, reique animarum sunt, qui plus sive ab Hæreticis, sive à Catholicis postulant, quàm communi omnium veraque fide requiratur. Neque minùs absurdum est aliam fidem in Ecclesia aut in scholis docere, aliam contra Hæreticos propugnare. Vera pietas non cœco affectu, sed majorum authoritate ac Traditionis regulâ ducitur; quæ ab his aberrant finibus, sine more modoque crescunt, veramque pietatem falsis & alienis ex arbitraria pietate superstructis obscurant & offuscant.

16.) Licèt conatus præstantissimorum Theologorum, Catholicorum ex una, Protestantium ex altera parte, pro conciliatione sententiarum, nondum produxerint omnem desideratum fructum, attamen ii non fuere omnino vani; ex quo inter illos jamtum conveniat de variis quæstionibus, quæ inter reliquas schismati dederunt ansam. Tales sunt illæ de Justificatione, de libero arbitrio, de bonis Operibus, de Merito, aliæque. Ut quid igitur desperemus de componendis reliquis; dummodo primarium hujus compositionis obstaculum seu offendiculum præprimis tollatur?

17.)

17.) Prodeant ergo Dionyſii, Martini, Hilarii, qui ſacro erga Eccleſiam pietatis igne accenſi, frangant impetus, & unitatem Eccleſiæ in ſancto gladio defendant. Audiant Eccleſiæ Rectores quod ſcripſit Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus Epiſt. 21. *Non eſt Præſul cujus viſcera tangat affectio pietatis, aut zelus ſanctæ legis inflammet, ut ſurgat ad frangendos impetus, aut relevandas ſpes tabeſcentium. Defecta eſt fortitudo Dionyſii: non comparet pietas Martini: Tu nos quoque dereliquiſti S. Pater Hilari! qui olim unitatem Eccleſiæ ſancto gladio tuebaris.* Fateor, intempeſtivus zelus non juvat; ſuum omnia tempus habent. Sicut ex oraculo Spiritûs ſancti tempus eſt tacendi & tempus loquendi, ita & tempus eſt agendi & tempus quieſcendi. Sed qui ad tantùm finem, qui hìc proponitur, & ad quem obtinendum quilibet Epiſcopus feriò allaborare tenetur, nunquam agit, nunquam ubi poſſet loquitur, ille Spiritûs ſancti regulam non ſervat, & graviſſimæ ſuæ obligationi parum ſatisfacit.

§. IX.

Quod Galli ex libertatibus Eccleſiaſticis ſervaverunt, in id redire aliis gentibus fas eſt.

Cunctis notum eſt, & Romanos omnium minimè latet, Eccleſiam Gallicanam reſpectu ſummæ Sedis frui certis, ùt vocant, *Libertatibus*, quibus aliæ Eccleſiæ Catholicæ hactenus non gaudent. Sed & de eo inter eruditos convenit, easdem libertates non niti ſpeciali aliquà conceſſione; verùm eſſe portiones priſtinæ & univerſalis libertatis ac Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, in qua Galli firmiùs ſtetêre adverſùs novitates & inſultus aulæ Romanæ. Sic docent JCti & Canoniſtæ Franci ad unum omnes. Ex multis nominamus paucos: de Marca *de Concord. Sac. & Imp. Lib. III. cap.* 1. *n.* 8. Boſſuet *Defenſ. Declarat. Cleri Gallicani Lib. XI. cap.* 15. Fleury *Inſtit. Jur.*

Jur. Can. Part. III. cap. 25. Hericourt *de Legibus Eccles. Gall. Lib. I. cap.* 17. §. 4. Add. infrà *cap.* 9. §. 8. *n.* 5. Memoranda ſunt hanc in rem verba celeberrimi Galliæ JCti Olivierii Patru in *Petri Pithovii Præfat. ad Du Puy Comment. de Libert. Eccles. Gall. pag. XXV.* „ Les Libertés de l'Egliſe „ Gallicane ſont pour la France un fond & une ſource de „ gloire immortelle , puiſque ces Libertés n'étant en effet „ que l'ancienne liberté de l'Egliſe Univerſelle, c'eſt à dire „ le Droit commun & la Diſcipline des Conciles , il faut, „ que toute la terre avouë, que la France, qui a conſervé „ cette liberté, & qui en la conſervant lui a donné ſon nom, „ poſſede un avantage incomparable ſur tous les Etats de la „ terre. En effet ſi l'on demande comment la France a pû „ deffendre l'Egliſe contre tant d'ennemis, comment elle a „ pû conſerver cette liberté, que presque toutes les Nations „ ont perdue? il n'y a qu'une ſeule reponſe à faire, c'eſt que „ la France a eu plus de *puiſſance* & de *pieté* que toutes les „ autres Nations. Ainſi le nom ſacré de Libertés de l'Egliſe „ Gallicane eſt un titre illuſtre & inconteſtable, qui marque „ à tout l'Univers , que la France eſt l'azile de l'ancienne „ Egliſe , & que les Rois de cette grande Monarchie ſont „ les juſtes defenſeurs de ſa liberté. C'eſt un honneur „ pour eux , qui répand ſur leur Couronne un éclat plus „ qu'humain; c'eſt par cette raiſon, plûtôt que par toute au„ tre , qu'ils meritent le nom qu'ils portent de Rois trés„ chretiens; c'eſt par là qu'ils ſont veritablement les ſucceſ„ ſeurs de ces grands Empereurs, à qui toute l'Egliſe a ren„ du des honneurs immortels. Car comme les premiers „ Conciles ont été aſſemblés par la puiſſance de ces Empe„ reurs , ces mêmes Conciles ſe ſont conſervés dans leur „ force par la puiſſance de nos Rois. La gloire des uns „ n'eſt pas moindre que celle des autres, puisque la puiſſan„ ce, qui conſerve n'eſt pas inferieure à celle, qui produit. "

Si tanta aliis populis non fuit potentia, & adverſùs exterorum clancularias invaſiones vigilantia, prudentia, & ſagaci-

gacitas, quanta Gallis; ſi in medio ævi, plerumque ignorantis, aliæ Nationes & Eccleſiæ minùs cautæ fuerunt & ſolertes ad ſe opponendum everſionibus Juris Sacri; ſi demum temporum injuriæ & turbines non permiſerunt obices poni latentibus illis, licèt continuis, Pontificiæ authoritatis acceſſionibus: non erunt eapropter Germanis aliisque præcluſa remedia *Recuperandæ*. Agitur de Jure Publico-Sacro-Communi; contra quod nihil proſunt uni, nec obſunt alteri fallaciæ, inſidiæ, ignorantiæ, errores: agitur, inquam, non de rebus privatis & juribùs temporalibus (quanquam ne in horum quidem acquiſitione error & ignorantia ſuffragare valeant) ſed de rebus ſacris, unicè inſtitutis ad promovendum cultum divinum & animarum ſalutem.

Probant autem conſervatæ illæ Gallorum libertates ex una, & toleratæ aliarum Eccleſiarum ſervitutes, ex altera parte, easdem ſervitutes, & correſpondentem eis dominatum in vero *Jure Canonum* non invenire fundamentum; tanta quippe eſſe debet, & reverà eſt, ex *inſtituto divino*, aut *univerſalis Eccleſiæ placito*, Pontificis poteſtas reſpectu unius, quanta reſpectu alterius; neque in hoc ulla natio melioris aut deterioris eſt conditionis alterâ. *Ad Rom. X. v.* 12. Cæterùm quando de Libertatibus ſuis loquuntur Galli, non prætenduut ſe adhuc ab omni indebitâ ſervitute immunes, id quod vel ex ſolo jure *Præventionis* (quod hactenus, quanquam non ſine murmure, tolerant) apparet.

1.) Stabilito in Eccleſia Statu monarchico, actum erat de Libertatibus *omnium* Eccleſiarum, ſi *Gallicanam* excipias, quæ quodammodo cautior fuit. Reſponſa Pontificum, etiam ad privatorum interrogationes emanata erigebantur in Canones & Leges communes; & paulo pòſt, more Regum terræ, rebelles declarabant eos, qui illorum voluntatibus & prætenſionibus ſe ſe opponebant.

Baro de Senckenberg ſuo Operi, quod inſcripſit *Methodus Jurisprudentiæ*, addidit conſpectum Libri

haſtenus nondum viſi, ſub titulo *Majeſtas Imperii & libertatis Nationis Germanicæ in Sacris.* Auctor hujus Conſpectûs in Præfat. §. 1. poſtquam ſtudium Gallorum in vindicandis ſuis Libertatibus plurimùm dilaudavit, ita pergit: „ Sed Germani contrà, quæ noſtræ „ gentis ſocordia, cùm libertate Eccleſiaſticâ omnium „ eſſent primi, usque huc de ſuis libertatibus in unum „ faſcem colligendis, typóve dandis nequidem cogitârunt. De Catholicis loquor, quorum cauſam ago, „ quorumque Syſtema comparuit nullum, nequidem „ Jurium Imperialium. Jura libertatis noſtræ & au„ thoritatis in Sacris potiùs iis, quos Proteſtantes vo„ camus, extricanda relinquimus. Unde ferè accidit, „ ut *Regni obedentiæ* nobis immeritis Romanæ titulus ac„ creſceret; cùm Gallia illic *Regnum libertatis* dicere„ tur. Ingenti id ſanè Eccleſiæ Catholicæ damno, „ cùm diſſidentes ſumma imis miſcerent, & ex princi„ piis Religionis ſuæ jura Pontificis maximi, Eccleſiæ „ obſervantiæ conformia arroderent. Neceſſitas ergo „ poſtulavit, ut Catholicorum aliquis veram hujus ra„ tionem Juris docet, quo obviam iretur latè nimis „ vagantibus, & jus æquúmve ubilibet adminiſtrare„ tur. “

2.) Si Principes & populi excuſationem merentur, quòd *ignorantes* permiſerint ſe ita captivari, vix eam merebuntur Epiſcopi, in quorum labiis debuiſſet reſidere ſcientia; non debuiſſent hi ignorare, ſe ſicuti Apoſtolorum ſucceſſores, ita jurium & poteſtatis eſſe hæredes. Ut quid ergo paſſi ſunt ſe à Romanis Præſulibus haberi ùt ſubditos, & ab his partem gregis ſibi divinitùs commiſſi præripi per exemptionem plerarumque ædium Religioſarum in ſuis diœceſibus ſitarum? Quare conſenſerunt, ut Papa in ſignum ſuæ Superioritatis & Majeſtatis ligaret eorum ſubditos, ita, ut ne à propriis quidem Epiſcopis ſolvi valeant; dum interim ſimplicibus

bus Presbiteris potestatem largitur, quâ Episcopos exuit? Ut quid toleratum est, ut hi potestatis ecclesiasticæ à Deo acceptæ Socii, & fidei Con-judices, ita cum plebe confunderentur, ut ab illis, æque & ab hac, Papa *omnimodam obedientiam* exigat, quando reverà in illos non obtinet nisi jus inspectionis & vigilantiæ, quê eorum Caput, non Monarcha. Interim quod propter bonum commune Ecclesiæ, à Deo *Ordini Episcoporum* datum est, non potuit cum effectu & successorum præjudicio à *singulis* dimitti.

3.) Non ignoro equidem, sic, & rectè, *sentire* plerosque Episcoporum; sed non *agunt* consequenter ad sua principia. Et parum abest, ut Aula Romana per suos satellites ignoranti plebi persuadeat, eos, qui ita sentiunt, *errare in fide.* Cùm Dietherus ab Isenburg Archiep. Moguntinus annatarum solutionem detrectans, ad Principes Germaniæ scriberet, ut de Natione Germanicâ ab his aliisque injustis oneribus sublevandâ cogitaretur; dedit ad Decanum & Capitulum Moguntinum PIUS II. Pont. Max. literas, conquerens de Diethero, *qui vellet Sedem Apostolicam humiliare, & Imperialem evehere; & quòd vera etiam in Papam dicere, esset contra juramentum Episcoporum.* Schilter de Libert. Eccles. Germ. Lib. VIII. cap. 2. §. 12. Variationes in formulas juramentorum, summo Pontifici ab Episcopis præstari solitorum, successu temporis illapsas, semper cum novo Episcoporum Gravamine, eruditè notavit Franc. Florens *ad Lib. I. Decretalium Tit. de Postulatione pag. m.* 229. *seqq.* ubi demum *pag.* 232. ita concludit: „ Ex quibus constat, nihil mutabilius illis Formulis, quibus „ pro libito vel addunt vel detrahunt Pontifices: adeoque periculosissimum ex illis jus summere. Sed potiùs sicut Regula, ita & Formula ad jus referenda & „ secundùm jus explicanda est. "

4.) Si quæratur, quæ & quot ſint Libertates Eccleſiæ? Reſpondent Galli (quibus ferè ſolis illud laudis dandum eſt, quòd fundamenta ſuppeditaverint, queis aliæ etiam Eccleſiæ ſuas libertates ſuperſtruere poſſint) eas eſſe ſine numero; ex quo conſiſtant in jure indefinito, quod habemus, tuendi & recuperandi noſtram libertatem adverſùs novitates, quas Romani inducere nunquam non tentàrunt ad infringendum & abolendum Jus Commune & antiquum. Cæterùm qui de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ex profeſſo tractant, ad illas communiter referunt *a*) Jus Epiſcoporum judicandi de cauſis fidei, & *b*) ſtatuendi in rebus diſciplinæ. *c*) Ut Epiſcopi non judicentur niſi ab Epiſcopis, & ſecundùm formam Canonicam. *d*) Quòd Papa non poſſit facere functiones Ordinarii in alienis diœceſibus, niſi de conſenſu Epiſcoporum diœceſanorum. *e*) Quòd leges & ſtatuta Romanorum Pontificum non obligent, niſi ab Epiſcopis recepta & approbata. *f*) Ut cauſæ appellationum, ad Apoſtolicam Sedem delatæ, Commiſſariis in partibus delegentur. *g*) Quòd Papa non poſſit dare privilegia & exemptiones citra conſenſum Epiſcoporum, & permiſſionem Regis. *h*) Quòd diſpenſationes non poſſit concedere ſine legitima cauſa. *i*) Quòd non valeat derogare legibus & conſuetudinibus provinciarum & locorum, aut etiam legitimis privilegiis ac libertatibus particularium Eccleſiarum &c. At hæc omnia & ſingula non tam eſſe *Eccleſiaſticas Libertates* unius populi, quàm genuini *Juris Communis* (non equidem Iſidoriani, quod Romani amant, & urgent) *placita*, ſuis reſpectivè locis in hoc tractatu abundè probatum confidimus. Conf. Fleury Inſtitutiones Juris Eccleſiaſtici Part. III. cap. 25. Facetum de quatuor Propoſitionibus, quas Clerus Gallicanus anno 1682. ſanxit, judicium tulit Author du Siécle de Louis XIV. Tom. II. chap. 31. p. 221. quod haud incongruè hìc apponemus. *Cette fermeté fut regardée à Rome comme un attentat de Rebelles, & par tous Proteſtans*

testans en Europe comme un foible effort d'une Eglise née libre, qui ne rompoit que quatre chaines de ses fers.

5.) Dum Galli, & qui extra Galliam rectò sapiunt, cum illis ita sentiunt & loquuntur de libertatibus universalis Ecclesiæ, atque hanc ab indebita servitute vindicant, Pontificiam nihilominus majestatem, in terris maximam, Majorum more, verâ religione ac fide colunt, sinceroque cultu Sedem Apostolicam prosequuntur: quippe quam invictam & immotam, non cœcâ pietate, aut humanis ratiociniis, sed manifestissimâ veritate, traditionis robore, genuinorum Canonum authoritate præstant. Neque verò volunt (quod Catholici omnes, ipsique summi Pontifices meritò perhorrescunt) Ecclesiæ tanti Corporis, imbecille esse Caput, contrariis argumentis facilè evertendum: sed firmissimum, valentissimum Conciliorum auctorem, præsidem, executorem; Canonum custodem, atque ubi res postulat, æquum interpretem, & dispensatorem providum; Fidei & Traditionis toto orbe terrarum assertorem à Christo institutum; denique adversùs contumaces quosque, sive Episcopos, sive alios, nomine contemptæ Ecclesiæ suo modo vindicem. Quæ qui in Romano Pontifice, ut à Christo profecta, venerantur, nihil quidquam ab ejus Sede metuunt, sed omnia ad Ecclesiæ pacem cessura, Deo auctore confidunt.

6.) Ex fructibus cognoscitur arbor: Gallia fruitur Ecclesiasticâ libertate, id est, ejus Episcopi reliquusque Clerus in plerisque sequuntur genuinos Canones; si *sinistrum* hæc producunt effectum, consentio ut cum cæteris redigantur in servitutem, & ad Isidorianas Decretales ac Bellarmini placita redeant: si *bonum*, opto ut & aliæ nationes hac in parte Galliam imitentur. Quæ autem in hoc regno vigeat disciplina Clerici, exponemus verbis viri minimè suspecti, Germani, scilicet Gregorii

 Zallwein

Zallwein *Tom. IV. Quæst.* 3. *cap.* 2. §. 12. ubi: „ Suæ „ debentur laudes Ecclesiæ Gallicanæ, quæ usque nunc „ Sedi Romanæ, tanquam centro unitatis immobiliter „ adhæsit, & in communione cum Romano Pontifice „ stetit; Regibus Francorum, quorum merita apud Ec- „ clesiam Catholicam sunt immensa; Præsulibus Eccle- „ siarum, quorum pietatem Christianam, zelum reli- „ gionis incredibilem, Apostolicam vivendi normam, „ eruditionem immensam suspicit orbis universus; Cle- „ ro tam Regulari quàm Sæculari, apud quem viget „ disciplina Canonibus Ecclesiæ & regulis Instituti Mo- „ nastici apprimè, saltem ùt plurimùm, conformis, „ cui pleræque artes & scientiæ suum debent florem, „ cujus eruditioni assurgit orbis litteratus ferè totus. Flo- „ ret vigetque in Gallia disciplina Ecclesiastica purioris „ Disciplinæ veteris æmula; Religio pura & sancta ab „ omni superstitione aliena; devotio externa in spiritu „ & veritate magis, quàm in nudis ceremoniis fundata; „ doctrina morum non laxa, non corrupta, non pia- „ rum aurium offensiva, non seductoria, sed Christia- „ na, secundùm spiritum Ecclesiæ antiquæ regulata, „ modestè rigida, si quorundam doctrinas, quos no- „ minare non licet, excipias, & legibus tam divinis „ quàm Canonibus Ecclesiæ & doctrinis Patrum longè „ conformior. Stat templis sua sanctitas, gravitas & „ majestas, quorum ornatus modestus & castus, non „ comptus, sed majestate gravis. “

7.) Tam multa & tam præclara sunt, quæ idem Magnificus vir in hanc rem cordatè non minùs quàm eruditè profert, ut non possim non alia adhuc ex ejus Opere transcribere, tum ut nostra illis illustrentur, tum verò maximè, ut quivis quomodocunque præoccupatus intelligat, eas, quas hic pandimus veritates non minùs ab aliis doctis probisque viris, etiam Regularibus, agnosci & pro bono Ecclesiæ in publicum proferri. Sic

itaque

itaque ille porro *cit.* §. 12. „ Gallorum immenſum Li-
„ bertatum ſuarum conſervandarum ſtudium improbare
„ quis audeat, quod ſapientiores quique eſſe laudatiſſi-
„ mum fateri debent, quippe quo authoritati Pontificum
„ nec in minimo detrahi video . . . . . Ecquis enim
„ neſcit diſciplinam Eccleſiæ antiquioris ſemper fermè
„ in pejus abiiſſe, ſanctiores Synodorum Canones fuiſſe
„ neglectos, nova eaque falſa decreta Eccleſiis non cul-
„ pâ Pontificum, ſed aliorum aut adulantium, aut quæ
„ ſua ſunt quærentium, obtruſa, atque ipſi Pontifici
„ fuiſſe illuſum, irrepſiſſe abuſus, confuſionem jurium
„ introductam, ambitionem non rarò omnes aggeres
„ perrupiſſe, aliquoties in ſchiſmata abiiſſe, bella con-
„ flâſſe, atque Eccleſiam univerſam mirum in modum
„ divexâſſe? Atque his in turbinibus & tumultibus quid
„ mirum ſi alterutra pars in vindicandis juribus ſuis quo-
„ dammodo exceſſit, & alterius partis jura quodam-
„ modo violavit? quam ægrè haud laturam exiſtimo,
„ ſi pars altera ſua jura modeſtè & cum debito reſpectu
„ poſtliminio repetat & vindicet. Agnoverunt hanc
„ veteris diſciplinæ corruptionem viri ſanctiſſimi, inter
„ quos vel ſolum S. Bernardum nominare liceat. &c.

8.) „ Itaque nemo ſanus Gallicanis Eccleſiis aut improbare
„ aut vitio vertere poterit, ſi ad antiquos Canones & mo-
„ res, quos obſervare jubent leges omnes, provocent &
„ appellent, illis conſervandis ſuum ſtudium conſecrent,
„ ſuis juribus invigilent, amiſſa repetant, abuſibus futuris
„ præcaveant, & cuivis ſuum tribuere ſatagant. Pro-
„ fectò nihil ad conſervandam & ſtabiliendam pacem inter
„ Sacerdotium & Imperium, avertenda ſcandala, ad con-
„ ſolidandam unitatem inter Eccleſias eſſe utilius, quàm
„ æquam jurium diviſionem, amicabilem conventio-
„ nem & compoſitionem, experientiâ hactenus edocti
„ ſumus. “

§. X.

§. X.

Reductionem genuini Juris Canonici non impediunt Concordata à Romanâ Sede cum variis Nationibus inita.

Quominus in Universa Ecclesia omnia in debitum & naturalem statum reponantur, nequeunt impedire conventiones & Concordata cum *particularibus* Nationibus contracta. Extorsère ea temporum injuriæ, & fatalis illa opinio, ubique tunc recepta, quæ ne hodie quidem è Transalpinorum animis eradi potest, ac si tota Ecclesiæ authoritas penes Romanum Pontificem resideat, & pro ejus arbitrio in alios dimanet. Omnes hæ conventiones cum Regibus & Nationibus eo ævo initæ sunt, quo populos tenuit crassa ignorantia & superstitiosa opinio, vel in ipsos Imperatores, Reges & Principes esse Romani Præsulis imperium; quod & hi tunc, quanquam nullo jure, exercebant. Si posterius hoc imperium, cognitâ seriùs veritate, dimitti debuit, & actualiter dimissum est, quantum ad *temporalia*; quidni cognitis nunc quoad *spiritualia* veris terminis Pontificiæ authoritatis & jurium Episcopalium dimittetur, quod usurpatum est, & firmari voluit per pacta, quibus error & ignorantia causam dederunt, quæque vel ex hoc capite nullam producunt obligationem. Grotius *de J. B. & P. Lib. II. cap.* 11. §. 6.

1.) Itali quin & alii Romanæ Curiæ assentatores, docent, Pontificem de plenitudine potestatis contravenire Concordatis posse; eò quòd *a*) Pontifex potestatem disponendi de beneficiis cæterisque juribus Ecclesiasticis à Christo Domino immediatè acceperit, quam proin abdicare, aut alteri communicare non possit, quin semper penes se majorem retineat. *b*) Quomodocunque paciscatur Papa, maximè cum sibi subdito, semper includitur conditio: *Nisi occurrat gravis causa, ob quam aliud*

aliud postulet commune bonum Ecclesiæ. *c*) Colligunt id ipsum ex Concordatorum Germaniæ tenore §. *Item placet*, ubi Pontifex promisit, se confirmaturum electiones Archiepiscoporum & Episcoporum, si Canonicæ fuerint, & additâ insuper clausulâ: *Nisi ex rationabili & evidenti causâ de digniori & utiliori persona duxerimus providendum.* *d*) Licèt eadem Concordata habeant *aliquam speciem pacti*, tamen magis sunt *privilegium* Papale, uti teste Nicolarts *ad Concord. Germ. Tit. III. Dub.* 3. §. 6. comprobavit Rota *in Leodiensi Canonicatu* 15. *Martii* 1610. ex ratione, quòd spiritualia sub contractum propriè dictum, & in commercium non veniant.

2.) Verùm hæc ipsa argumenta vice versâ probant, Concordatis minimè impediri Nationes & Ecclesias, quominùs ad pristinas suas libertates & jura redire valeant. Episcopi, sicut immediatè à Deo habent curam & spirituale regimen commissi sibi gregis, ita & jus ac potestatem constituendi Ministros pro exercitio sacrarum functionum & directione animarum; si ergo Spiritualia hæc jura propriè sub contractum non cadunt, nihil magis naturale erit, quàm ut sublatis pactis, & insundatis reservationibus, per quas hæ conventiones extortæ fuerunt, collationes beneficiorum, respectu Sedis Romanæ, ad Episcopos redeant.

3.) Iidem Canonistæ, qui juxta relata *Num.* 1. Papæ potestatem tribuunt eundi & agendi contra Concordata, non possunt alibi non agnoscere, Ordinarios habere, adversùs ipsummet Pontificem, intentionem suam fundatam in Jure quoad provisionem omnium beneficiorum suæ dioecesis. Vid. Pirhing *ad Decretales Lib. III. Tit.* 5. *n.* 354. Schmalzgrueber *eod. Tit. n.* 309. *&c.*

4.) De Concordatis Germaniæ, (quæ Floerckius Prænot. Jurisprud. Observ. XXVII. pag. 127. *à Friderico III. Imp.*,

Imp., *Aeneæ Sylvii astutiâ decepto*, *&* *paucissimis Imperii Proceribus inita*, *tacito dein illorum consensu robur consecuta esse*, *rectè asserit*) propter frequentes Romanorum transgressiones, penitùs abolendis, haud semel in Comitiis Imperii cogitatum est. Vid. Moser *Jus Publ. Germ. Tom. I. Lib. I. cap.* 18. §. 55. ubi Remonstratio è Comitiis Ratisbonensibus ad Imperatorem facta, eò tendens: „ Ut Concordata, rebus sic stantibus, & ubi „ Aula Romana contra eadem identidem agit, atque eis „ se non obligari prætendit, penitùs tollantur; proin „ Germana libertas, qualis antè fuit, & in Concilio „ Basileensi stabilita est, restituatur. “ Adde Zallwein *Tom. II. Quæst.* 2. *cap.* 2. §. 4.

5.) Concordata, propter Romanorum in iis servandis infidelitatem, Germani tantopere dedignati sunt, ut mox ab obitu NICOLAI V. PP. Pragmaticæ Sanctionis, ad exemplum Gallorum, condendæ egerint consilia. Horum meminit Platina in Vita Pii II. *pag. m.* 324. & Mejerus Cancellarius Moguntinus in litteris ad Aeneam Sylvium 30. Aug. an. 1457. datis, quas exhibet Wolfius *Memorabil. Tom. I. pag.* 853. & multi alii. CALIXTUS III. P. M. ut ab his consiliis Germanos dimoveret, graves eâ de re ad Imperatorem Fridericum III. litteras dedit, quibus ita se excusat, ut nihilominùs sustineat, *liberrimam esse Apostolicæ Sedis auctoritatem*, *nullisque deberi pactionum vinculis coërceri.* Exstant hæ litteræ inter Aeneæ Epistolas *num.* 369. *pag.* 836. *seqq. Operum.* Quòd eadem in hunc usque diem principia Romæ perdurent, ostendimus suprà *cap. VII.* §. 4. *n.* 9. Certi autem perpetuique juris est, uno contrahentium pactis non stante, obligationem dissolvi, ita quidem, ut nec ducto pœnitentiâ adversario, alter ad implendas pacti leges cogi possit. Pufendorff *de J. N. & G. Lib. V. cap.* 11. §. 9.

§. XI.

§. XI.

Libertati Ecclesiasticæ non tam officiunt Pontifices, quàm Romana Curia.

Absit, ut quæ hactenus exposuimus tot tantaque Christianæ libertatis impedimenta, ea omnia & singula Romanis Pontificibus imputemus. Postquam idea Statûs Monarchici spiritum Curiæ infeliciter occupavit, vix aut nullatenus liberum est, etiam moderatissimis Pontificibus, cogitare, aut saltem agere, secùs atque à multo tempore Cardinales, Ministri, omnes denique Urbis Congregationes, Collegia & Dicasteria cogitaverunt & constanter practicaverunt. Papa aliter quam ad ductum Isidorianarum Decretalium procedens, à suis contemptim haberetur; imò tanquam dissipator privilegiorum, Divino Jure primæ sedi annexorum, omnes excogitabiles oppositiones & contradictiones experturus esset. Quæ autem sint putativa hæc privilegia, pro parte indicavimus *cap. III.* §. 10. *n.* 4. nec non *cap. IV.* §. 7. *n.* 1. Quibus adde quæ de genio & spiritu hujus Curiæ pluribus exposuimus *cit. cap. III.* §. 10. & 11. Prudentiæ itaque Canonicæ est, ut quæ sequenti Capite proponemus recuperandæ justæ Libertatis media, ea in effectu talia sint, quæ non tam ipsos summos Pontifices (qui sæpe optimi sunt) ad mutandam sententiam, & actiones suas veris Canonibus conformandas moveant, quàm eorum Aulicos ad idipsum revera disponant, etiam invitos.

Multos in hac re irrepsisse abusus, non utique culpâ Pontificum, sed vel Curialium, vel aliorum quorumcunque; multùm per eos fuisse præjudicatum authoritati Episcoporum, quin & sæcularium Magistratuum, ipsi Pontifices persæpe fassi sunt. Experientiâ heu nimiùm compertum habetur, quòd Principum Ministri potissimùm sint, qui aut rerum habendarum cupidine allecti, aut ambitionis vento afflati, aut invidiâ agitati, aut adulationibus assueti Imperantes inter se collidunt, fines Imperii confundunt, alterius limites turbant ac

ac invadunt, dissidiorum, litium, ac controversiarum quotidiana spargunt semina, atque hac ratione innocuis bella movent libertatibus, nullà sanctissimarum legum & pactorum ratione habita.

Ad *Aulicos* & *Curialistas* haud dubiè pertinet quod Goffredus Abbas Vindocinensis jam sub initium Sæculi XII. scripsit in Tractatu de Ordinatione Episcoporum & Investiturà laicorum *Opp. pag.* 884. scilicet: *Sunt quidam, qui Romanæ Ecclesiæ omnia licere putant, & quasi quadam dispensatione aliter quàm divina Scriptura præcipit, eam facere posse. Quicumque itaque sic sapit, desipit. Nam Romanæ Ecclesiæ post Petrum minimè licet, quod Petro non licuit . . . . Romana itaque Ecclesia divinarum Scripturarum legem solvere non debet, sed conservare; & tradita sibi à Christo potestate, non ad suam voluntatem uti, sed secundùm Christi traditionem.* Erat hic Goffredus seu Godefridus de cætero strenuus Romanæ Ecclesiæ pugil, cujus auctoritatem ut tueretur & ampliaret, Alpes duodecies transcendit.

1.) Hæc ut Lector faciliùs intelligat & evidentiùs cognoscat, dabimus exemplum è sexcentis unum alterúmve. Cum in Concilio Remensi anni 1148. S. Bernardus errores Giliberti Pictavensis Episcopi acriter perstrinxisset, EUGENIUS Papa hoc negotium seorsim à Cardinalibus aliisque, cum divo Bernardo, & solius Gallicanæ Ecclesiæ (ad quam propriè proximeque pertinebat de dictis erroribus cognoscere & judicare) Patribus Concilioque tractandum duxit. Causâ sic legitimè terminatâ, *Hoc* Pontificis & *Gallicanæ Ecclesiæ factum tam graviter sacer Cardinalium senatus accepit, ut cum magna mentis indignatione Curiam intraret, ac tamquam unum corpus effecti, unâ omnes voce Pontifici suo dicerent: Scire debes, quòd à nobis, per quos tamquam per cardines universalis Ecclesiæ volvitur axis, ad regimen totius Ecclesiæ promotus, à privato Universalis Pater effectus, jam deinceps te non tuum, SED NOSTRUM POTIUS esse*

opor-

oportere, nec privatas & modernas amicitias antiquis & communibus præponere, sed omnium utilitati consulere, Romanæque Curiæ culmen ex officii tui necessitudine curare & observare debere. Sed quid fecit Abbas tuus (S. Bernardus) *& cum eo Gallicana Ecclesia? Qua fronte, quo ausu cervicem contra Romanæ sedis primatum & apicem erexit? Hæc est enim sola quæ claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de Fide Catholica discutere habens, à nullo, etiam absens, in hoc singulari honore præjudicium pati potest &c.* Ita Otto Frisingensis de Gestis Friderici I. Imp. Lib. I. cap. 57.

2.) Hæc Cardinalium ad Eugenium peroratio quibusdam suspecta videri vult, ex quo ea à nullo coævo, præter Ottonem, tunc longissimè à Gallia absentem, referatur. Verùm imprimis hoc argumentum negativum nullius ponderis est ad elidendam fidem tanti viri, qualis notoriè fuit Otto Frisingensis Episcopus, qui post expeditionem, quam cum fratre suo Conrado III. Imperatore anno 1147. in Palæstinam susceperat, primùm in Germaniam, dein in Galliam (in qua etiam dies suos clausit) redux, quæ hìc scripsit, ex certissimis documentis haurire potuit. Deinde si non Cardinalium, sed sua verba Frisingensis retulit, ea certè accommodavit ad perspectum sibi Curiæ stylum.

3.) Card. Baronius *Annal. Tom. XII. ad an.* 1148. *n.* 17. memorata ex Ottone referens: „Planè quot Cardinales, „ inquit, tot dixeris Paulos, resistentes in faciem Pe„ tro, reprehendentes eum, qui connivere his credi„ tus, omninò quidem ipsis reprehensibilis videbatur, „ dum definire quid de Fide nullius sit alterius hominis, „ quantumlibet vitæ laudabilis, etiamsi dono polleat „ miraculorum, ùt sanctus Bernardus erat. " Sic Paulos in Petrum Cardinales agunt, quotiescunque illum circa conservationem jurium Summæ Sedi *quomodocun-*

que partorum remiſſiùs agere animadvertunt. Sed an eapropter alterà ex parte tacebunt, & jura *multò firmiora* non aſſerent ac vindicabunt Concilia, Corpus Epiſcoporum, Nationes? Non putem. Væ autem illi, qui in tali colliſione ſchiſma faceret. Friſingenſis, poſtquam præmiſſa narraverat, hæc addit: *Benedictus per omnia Deus, qui ſic Eccleſiæ Sponſæ ſuæ providit, ut nec ſumma membra à capite ſuo diſſiderent; vel tantus religioſorum & diſcretarum perſonarum numerus Gallicanæ Eccleſiæ, aliquod judicii pondus à Sede Romana reportans, ſchismatis non parvi occaſio eſſet.* Adde cap. ſeq. §. 7.

4.) Card. Pallavicinus Hiſt. Concil. Trid. Lib. II. cap. 9. n. 1. dicit HADRIANUM VI. *optimum ſanè Sacerdotem fuiſſe, ſed Pontificem revera mediocrem.* Cur autem Curiales Magiſtri, qui tempori ſerviendum eſſe putant, & cuncta ſuis metiuntur commodis, ſic de Hadriano detrahant, memorat Bibliothecarius Sorbonicus Lavocat in Dictionario Hiſtor. Tom. I. pag. 22. edit. an. 1755. „ Les Italiens ne l'aimoient point, parce qu'il vouloit „ reformer les abus de la Cour de Rome, & qu'il n'é- „ toit pas politique. " Scilicet Hadrianus, factus Pontifex, ſic vivere & regere inſtituit, utì Lovanienſis Theologus docuerat. Docuerat autem præprimis, & in Commentario ſuo in Librum IV. Sententiarum (quem ad Pontificium ſolium evectus ſine ulla mutatione recudi fecit) latè probaverat, Clerico de bonis Eccleſiæ nihil ſumendum eſſe præter victum & veſtitum. Demonſtraverat itidem luculentiſſimis argumentis eodem Commentario, diſpenſationes ſuper pluralitate beneficiorum, & quascunque alias, citra Eccleſiæ neceſſitatem vel communem utilitatem à ſummo Pontifice datas, illicitas & inanes eſſe. Quod ſic docuit Hadrianus, hoc exemplo & facto in ſe ipſo & nepote ſuo demonſtravit, utì teſtatur Odoricus Raynaldus Annal. Tom. XX. ad an. 1522. n. 11. ex Hieronymo Nigro, ubi finalia verba notanda: *Cæte-*

Cœterùm corruptos Aulicorum mores adeo repentinam mutationem non laturos, addidit Niger ipse exaratis *Romæ* 15. *Aprilis an.* 1522. *literis.*

5.) Tertium, quo ſanctiſſimus Pontifex odium ſuorum Curialium & Nationis Italicæ promeruerat, luculenter exponitur in mandatis, quæ Franciſco Cheregato Oratori ſuo in Germaniam eunti dedit, apud eundem Raynaldum cit. an. 1522. n. 70. in quibus hæc inter alia: *In hac ſancta Sede aliquot jam annis multa abominanda fuiſſe, abuſus in ſpiritualibus, exceſſus in mandatis, & omnia denique in perverſum mutata.* Scilicet tantorum malorum reformationi & medelæ innitebatur Hadrianus; & hoc Aulicos non laturos teſtatur Hieronymus Niger; atque ideo Hadrianum Pontificem revera mediocrem fuiſſe prætendit Cardinalis Palavicinus, totam rem Romanam ex principiis Politices magis, quàm Theologiæ in tota ſua Hiſtoria Tridentini Concilii æſtimans.

6.) Rei Catholicæ malè conſulunt qui *Romanam Curiam* cum *Apoſtolica Sede* confundunt. Grave huic ſanctiſſimæ Cathedræ dedecus inferunt qui ei adſcribunt omne illud quod ab hujus Curiæ Miniſtris decernitur aut expeditur, quippe qui non magis, quàm aliarum Curiarum ac Principum aulici ſuis carent affectibus; aut quidquid Ss. Canonibus adverſum iidem Miniſtri ab eo extorquent, qui licèt in cathedra Petri ſedens reliquis Epiſcopis præemineat, nihilominus tanquam & ipſe *ex hominibus aſſumptus, infirmitate circumdatus eſt.* Sanctæ Sedis gloria eſt aliarum Eccleſiarum jura & prærogativas tueri, ſacros Canones colere & in uſum deducere, pacem atque unitatem in Eccleſia quærere & ſervare: ad hoc enim inſtituta eſt. Non parvam igitur eidem Sedi injuriam faciunt, qui tanquam ſuum ipſius opus venditant, quod totum eorum eſt, qui aliarum Eccleſiarum jura conculcant, qui Canonum præcepta transgrediuntur,

Ad Hæbræos cap. V. v. 1. 2.

tur, quique aliis persuadere conantur, illos esse sanctæ Sedis inimicos, quibus nulli sunt Ecclesiæ obedientiores, eique, qui Ecclesiæ Caput est, secundùm vera legitimæ Christianæque subordinationis principia obsequentes magis. Non sunt ea neque facta neque verba sanctæ Sedis, quæ nec potest nec debet illos omnes pro suis amicis agnoscere, quos Romana Curia ad fines suos politicos habet adulatores.

7.) Non diffitendum, quòd hac ratione per *Brevia*, quæ *Apostolica* vulgò vocantur, multi terreantur expressionibus, quæ summis Pontificibus tribuuntur; fit enim, ut in illis impium & sacrilegum sæpe vocetur, quod de se non est nisi pura & litteralis Ss. Canonum executio. Quidquid igitur eisdem sacris Ecclesiæ Constitutionibus adversum sub venerando Pontificum nomine in publicum datur, potest quidem fallere pietatem parum instructam & superstitiosam, sed nunquam erit Sanctæ Sedis oraculum. Itaque non audiamus viros, qui ad tegendam aut tuendam suam ambitionem seu avaritiam abutuntur respectu S. Sedi debito, & sub hujus obtentu persequuntur eos, qui optimo fine noxiis illorum studiis, quantùm legitimè possunt, obsistunt; minùs terreamur vanis eorum clamoribus, qui nos calumniantur, quasi Primæ Sedi detrahamus, quando revera aliud non agimus, quàm ut eidem Sedi & universali Ecclesiæ deferamus illorum vitia, quibus Petri cathedra dehonestatur.

CAPUT

Caput IX.

De
MEDIIS RECUPERANDAE LIBERTATIS ECCLESIASTICAE.

§. I.

Semper invigilandum, & cautè attendendum ad omnes Romanæ Curiæ passus, vero Juri Sacro contrarios, & singularum Ecclesiarum juribus præjudiciales.

Ipsa, ut hoc faciamus, nos monet Religio.

Cùm inde ab ævo Caroli M. Romani Præsules facti fuerint Domini & Principes temporales, sic ab eo quoque tempore de augenda sua potestate & authoritate nunquam non cogitàrunt. Quid non potestatis & jurisdictionis in regna & imperia prætenderint & exercuerint, inutile est hìc referre. Quòd supremum dominium omnium bonorum ecclesiasticorum affectent, aut saltem affectàrint, vel ex sola *Annatarum* impositione & perceptione intelligitur. Impedire quominùs prætensis his juribus utantur, anne esset lædere legitima eorum jura? aut ex contrario hæc eis permittere, an non esset culpabiliter negligere, quod nobismet ipsis, & Ecclesiis nostris debemus? Cùm itaque Romana Curia identidem occupetur, & omni excogitabili studio laboret, ut authoritatem suam, quomodolibet partam, tueatur & augeat, nostrum est pari contentione eniti, ut recuperemus antiquas nostras possessiones & libertates, advocatâ honestissimum hunc in finem Religione ipsâ, quæ facilè præsidium nobis hac in parte præstabit, modò ex justis regulis, & sincerâ fortunatissimorum Ecclesiæ sæculorum Disciplinâ legitimam potestatem Primæ

Sedis cognoscamus, & ab ea separemus, quidquid ignorantia, & ejus filia superstitio, nec non ratio politica turbulentorum sæculorum, adjecit adversum institutioni Christi & libertati, qua, salvâ religione, & in hac fundato *rationabili* obsequio, omnes fruimur. Si ex una parte ii minimè laudandi sunt qui summo Pontifici scriptis derogant, quæ ei legitimè competunt; ex altera parte haud inculpandi erunt qui eidem negant, quæ Patres, Concilia & legitimi Canones illi non concedunt. Quod eruditissimus Muratorius in Libro de Ingeniorum moderatione disseruit de *Ecclesia*, hoc peræque, imò magis, de *Papa* tenendum est; scilicet: *Uti modesti & non vulgaris animi hominisque supra suos affectus regnantis est, nil sibi arrogare, quàm quod in publicæ rei commodum, & in justitiæ & veritatis tutelam redundet; ita pii simul & prudentis est, nihil Ecclesiæ tribuere, quod tributum in ipsius Matris nostræ contumeliam publicumque incommodum recidat. Ut eidem bene serviatur & consulatur, non solus zelus, non sola pietas consulenda est, sed SCIENTIA quoque, & omnium maximè PRUDENTIA.* In præcedentibus, cùm de Romani Pontificis potestate in singulis ejus partibus determinandâ ageretur, *scientiæ* face uti, & ejus lumen, quantum in nobis fuit, sequi conati sumus; Hìc ubi de mediis agitur, queis impediatur, quominùs eadem potestas in sanctæ Matris nostræ contumeliam publicumque incommodum redundet, *prudentiæ* regulis utendum est; has desumemus ex actis publicis Ecclesiarum.

1.) Eorum, quorum dignitas læsa, & per elationem unius adeo depressa fuit, videre est, an non honor & conscientia eos obligent, ad congrua quævis media adhibenda, quibus Ordini Episcopali pristinum decus & Canonica independentia restituatur. Fateor, res est ardua, vel ex eo etiam capite, quòd tot tantique abusus à multo tempore in mores abierint. *Deest*, inquit Seneca, *remedii locus, quia quæ fuerunt vitia, mores fiunt.* Attamen non eapropter animo despondendum est. Dantur hisce etiam malis media, eáque Canonica.

2.) Ad

2.) Ad conſervanda jura noſtra & probas conſuetudines non poſſumus eſſe nimis attenti ad omnia reſcripta Romanæ Curiæ. Supponi poteſt & debet, hanc ejusve Miniſtros ſuis ſemper inſtare principiis, easdem ſemper nutrire prætenſiones, & pro ſua dexteritate nunquam non in id intendere, ut redigantur in uſum. *Unum* inquit Pius Papa II. ad Carolum VII. Galliæ Regem Epiſt. 374. *à te petimus, cariſſime fili, ut doctoribus ſedis Apoſtolicæ ſemper non credas, multa illorum paſſionibus tribuas.* Pontifici recta monenti parendum eſt.

3.) Civilis prudentiæ præceptum eſt quod Ariſtoteles *V. Polit.* 8. ſuggerit; ſcilicet: *In Rebusp. bene temperatis, ut quicquam oportet attendi, ne quid contra legem fiat: ac maximè cavere puſillum. Fallit enim, quæ furtim irrepit transgreſſio, quemadmodum rem familiarem minuti ſumtus crebrò facti. Fallit enim ſumtus, quia non totus ſimul fit.* Hoc præceptum politicum Romani curatiùs ſervant quàm multi alii. Ex pluribus exemplis, quæ ad manum ſunt, referam unum. In quadam diœceſi Germaniæ viget Statutum Synodale, ne quis ad majores Ordines admittatur, niſi integro biennio Theologiæ aut Juri Canonico in ſtudio publico vacaverit. Junior quidam Canonicus Collegiatæ Eccleſiæ, poſt negatam ab Ordinario diſpenſationem ſuper hoc ſtatuto, recurrit Romam, ubi à ſummo Pontifice Benedicto XIV. eam haud difficulter obtinet. Brevi hoc diſpenſatorio, tanquam diſciplinam diœceſeos evertente, ab Epiſcopo non admiſſo, res ab impetratore Canonico iterum Romam defertur. Aula Romana in hac cauſâ, licèt privatâ, & apparenter levi, non ferens prætenſum contemptum poteſtatis diſpenſandi in legibus diœceſanis, & ne ex particulari hac cauſa ſupremis & majeſtaticis ſuis juribus præjudicium generetur, hocce negotium in cauſam Statûs convertit. Emanant è ſecretaria ſtatûs litteræ ad Epiſcopum graviter adhortatoriæ, ut ſupremam hac in parte

Pontificiam authoritatem revereatur, dispensatum ad SS. Ordines sine mora admittendo. Episcopus, qui se propter hanc causam cum Pontifice committere nolebat, respondit, non *studii* solùm, sed quàm maximè *morum* defectum obstare dispensato, quominùs ad Subdiaconatum admittatur; atque ita ex posteriore hoc capite, transmissis etiam Romam documentis abundè demonstrato, negotium demum quievit. Sic Romani minuta observant, ne quo in puncto eorum possessionibus præjudicetur; & rectè quidem, si ad regulas Politices attendamus, atque imitando nobis exemplo. Verùm hoc inter ipsorum causam & illam Ordinariorum interest, quòd sublatis aliquando, si Superis placet, unâ spongiâ Jurisprudentiæ Sacræ nævis, horum jura, omnia & singula, nullâ contrariâ possessione obstante, unâ vice reviviscant, & restituantur in statum pristinum.

§. II.

Primum adversùs abusum Ecclesiasticæ potestatis remedium est in apta instructione populi.

Primum itaque & efficacissimum medium adversùs hos abusus consistit in instructione populi circa veros fines suorum officiorum; circa genuinam originem & legitimas prærogativas Romani Primatûs; circa reverentiam, quam ipsa summa Sedes debet antiquis Canonibus. Sed, quod maximum est, Pastores ipsos, & cujuscunque Reip. seu Statûs Primores, præprimis instructos esse oportet circa antiquam Ecclesiæ Disciplinam, ejusque Hierarchiam; circa jura Episcoporum. Horum maximè interest, ea nôsse ex fundo, & intimè persuaderi, quòd in omnia jura Apostolorum successerint. Non possunt itaque nimiùm multiplicari libri, de his materiis *solidè* & sine invidia conscripti.

1.) Obstupescimus, cùm videmus tot abusus & confusiones ortas ex crassa illa ignorantia, quâ præcedentia sæcula, ad postremum usque (quo demum Isidoriana Collectio falsi

falsi plenè convicta, Conciliaris disciplina è tenebris erepta, & Historia Ecclesiastica ritè exculta fuit) obducta jacuerunt, atque inde percipimus, quantum intersit, Artem Criticam; & Historiam Sacram generosè & prudenter excoli.

2.) Si tranquillitas & salus populorum, si pax in Ecclesia, & puritas morum, tam arcto vinculo colligatæ sunt cum cultura humanarum scientiarum, non poterunt Principes nimio zelo protegere scientias, harumque cultores. Cumque scientiæ fortissimum sint repagulum adversùs superstitionem & fanatismum, Reip. & Ecclesiæ adeo exitialem, verè Eruditi debebunt censeri *nati defensores* Sacerdotii & Imperii.

3.) Legimus in Historia superioris sæculi, plures viros egregiè doctos probosque propter defensa jura Regni & Episcopatûs à satellitibus Romanæ Curiæ haud levia incommoda toleràsse, neque tamen eam, quam exspectare debebant, à Principibus protectionem sensisse. Fortè id eâ ratione evenit, quòd fines utriusque potestatis & variarum specierum Ecclesiasticæ jurisdictionis adhuc minùs expediti cognitique essent. Qui glaciem frangunt, plerumque periculo non vacant.

4.) Mirum est, quòd extra Italiam tam facilè permittatur impressio & distractio librorum, quibus exorbitantes Romanorum prætensiones divulgantur & parum-doctis persuadentur; dum econtra Itali tam prompti sunt in configendis libris, qui eorum Systemati adversantur. Sed prudentiores his condemnationibus non plus terrentur, quàm necesse sit. Quæ propter hæresim aut hæreseos periculum Romæ damnantur, justum est, ut à probis omnibus devitentur; quorum econtra librorum lectio *propter politicas Curiæ rationes* interdicitur, ibi certè locum habet communis & sana Canonistarum doctrina, quòd leges Romæ latæ alibi non obligent, nisi *debitè* promulgatæ.

5.) Non ignoratur, qualiter negotia in Congregatione *Indicis* Romæ gerantur, ubi pro arbitrio quatuor vel quinque Regularium omnia disponuntur. Distributio librorum fit per Secretarium inter Consultores, quibus incumbit obligatio referendi in plena Congregatione, ubi dein consulitur, an liber prohiberi, expurgari vel suspendi debeat. Cardinales verò ùt plurimùm se judicio Consultorum conformare solent. Soli tamen Cardinales ex Constitutione Sixti V. votum decisivum habent. Decreta duntaxat sub nomine Cardinalium Congregationis Indicis, non ipsius Pontificis formantur & evulgantur; priùs tamen quàm imprimuntur, per Secretarium Indicis Pontifici exhiberi consueverunt. Quoniam verò Papa nec legit librum, nec relationem Consultorum audit, sed unicè decreto jam formato simpliciter annuit, nulla Pontificis mentio in decreto injicitur. In Regulis à Confectoribus Indicis expurgatorii observandis hæc septimo loco præscribitur: *Expungendæ sunt etiam propositiones, quæ sunt contra Libertatem, immunitatem & jurisdictionem Ecclesiasticam.* Cùm autem jura, quibus passim Principes supremi utuntur in materiis Ecclesiasticis, à Curialibus Romanis reputentur contraria immunitati & jurisdictioni Ecclesiasticæ, non mirum, si libros & scripta, in quibus hæc jura Principibus asseruntur, in Indicem librorum prohibitorum relata videamus.

6.) Quod de Hispania memorat Salgado *de Supplicat. ad Sanctiss. cap. XXXIII. n.* 144. ad omnium Principum jura pertinet: scilicet „quod assiduè practicari videmus circa libros Catholicorum Authorum horum regnorum „(Hispaniæ) tractantes, & fundantes Regis nostri jurisdictionem, aut regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia prohiberi & vetari, & ad hoc „Brevia Apostolica transmitti ad Inquisitorem supremum Hispaniæ publicanda. Rex autem noster omni

„conatu,

„ conatu, cultu tamen reverenti, huic violentiæ, suis
„ juribus Regalibus & sibi ipsi illatæ, occurrit, agno-
„ scens hanc prohibitionem duntaxat tendere ad infrin-
„ genda sua jura, nec non in grave & intolerabile præ-
„ judicium suum, ac proinde impediens talis Brevis exe-
„ cutionem, ad evitanda scandala penes se illud retinet."
Adde infrà §. 8. *n.* 13.

7.) Nimìs notum est, quòd Theologi Romanæ Curiæ quasdam sibi adoptaverint opiniones, quas ab omnibus quasi pro Catholicis veritatibus haberi vellent; licèt sciant, eas à plurimis Theologis, imò integris Ecclesiis impugnari. Vide suprà *cap.* *V*. §. 3. *n.* 7. Sed cùm asserere non audeant, errorem esse oppositum sentire, hoc medium impendunt, ad suas opiniones stabiliendas, & Theologos à propugnandis contrariis deterrendos, ut prohibeant libros, in quibus oppositæ sententiæ stabiliuntur, idque sub comminatione censurarum; quibus multi deterrentur, ne sibi & scriptis suis apud plerosque ultramontanis opinionibus imbutos præjudicium contrahant. Insuper non semper constat, quòd Consultores eam in revidendo libro diligentiam (de intelligentia certarum materiarum non loquor quidem, minùs de methodo, de qua nos egimus *cap.* I. §. I.) adferant, quam negotii gravitas exigit; quòd nulla inordinata irrepserit passio; nulla intervenerit subvel obreptio. Novum non est, quòd aliquoties intercedant patrocinia Potentum, commendationes Principum, quas eblandiri non raró laborant viri indiscreto zelo zelantes. Pius II. in Epist. 374. Basileen. edit. ad Carolum VII. Galliæ Regem scribit de Sede Apostolica: *Multa illam circumspicere oportet, multa metiri; ita semper actiones suas dirigere, ut reddere illarum rationem Deo & hominibus possit.* In æquissimam hanc regulam impingunt Inquisitores Librorum, dum in suis censuris sic agunt, ut actionum suarum rationem hominibus nolint reddere, ac proinde aliquando non possint, *imparati ad satisfaciendum*, utique *omni poscenti eos rationem.* Quo

in

in eventu cùm beato Petro minimè pareant, nec Sedis Apostolicæ morem sequantur, nihil est admodum, cur reformidentur notæ censoriæ quibus quosdam libros afficiunt. Quare non solùm post Laymannum, Gobatum & alios observat Ignatius Heyegg *in Selectis Historiæ Ecclesiast. pag.* 433. Indicem Librorum toties reimpressum, & in immensum sæpius auctum non esse in Germania receptum, quantum ad libros, qui à Catholicis non suspectis sunt compositi, etiamsi quædam contineant moribus fidelium non satis conformia; sed & generatim refert Gr. Zallwein *Tom. II. Quæst.* 3. *c.* 5. §. 8. hunc Indicem non tanti fieri; *Quotusquisque*, inquit, *est, qui sibi scrupulo ducit libros Romæ prohibitos legere, nisi Placito Episcopali tales prohibitiones sint roboratæ & publicatæ?*

8.) Si quis in apertum contemptum Primæ Sedis Libros conscribat & divulget, meritò ejus Opera configuntur; secùs si serio veritatis affectu calamum arripiat. *Nullus reprehensor formidandus est amatori veritatis. Si ergo inimicus insultat, ferendus est: amicus autem, si docet, audiendus*, inquit S. Augustinus Lib. II. de Trinit. Proëm. Tom. VIII. pag. 772. Romani Pontificis quàm maximè interest, veritatem à viris cordatis, maximè *exteris*, doceri, quam, fato omnibus Magnatibus communi, à *domesticis* seriùs aut nunquam intelliget. Sufficit ejus Sedi propria ac genuina sublimitas, & nativus decor, qui fuco & mendaciis defiguratur. Utinam omnes Pontifices sentirent sicut GREGORIUS M. *Lib. II. Indict. X. Epist.* 37. (hodie 52.) ad Natalem Salonitanum Episcopum scribens: *At postquam nos Deo auctore unum sumus, si ea quæ nobis corrigenda sunt, tacemus, valde delinquimus. Ecce fraternitas tua ægrè tulit se de conviviis à me esse reprehensam, cùm ego, qui etsi hanc non vitâ, tamen loco transgredior, ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus sum: & hunc solum mihi amicum æstimo, per cujus linguam ante apparitionem districti judicis meæ maculas mentis tergo.*

9.) Dum

9.) Dum Papa librum censurat, ejus judicium cum reverentia accipiendum est; sed propterea Ecclesiarum Prælati oculos auresque occludere, atque omnem de motivo talis Romanæ censuræ cognitionem abjicere minimè tenentur. Ita cùm BENEDICTUS Papa II. quædam Capita Scriptorum S. Juliani Archiepiscopi Toletani improbaret, Concilium XV. Toletanum an. 688. eadem orthodoxa esse sustinuit & probavit auctoritate S. Scripturæ & SS. Patrum, apud Harduinum *Collect. Concil. Tom. III. col.* 1761. *seqq.* Quibus gravibus momentis Benedicti successor acquievit. Idem evenit EUGENIO IV. ratione quarundam propositionum Tostati, dein Episcopi Abulensis, quæ Pontifici videbantur hæreticæ. Conf. *cap. II.* §. 8. & hoc *cap.* §. 8. *n.* 3.

10.) Quo jure creditur Primæ Sedi fas esse sua *vera* jura tueri per censuras publicorum Scriptorum illis adversantium, eodem jure Episcopis competit facultas in suis respectivè dioecesibus prohibendi lectionem & usum librorum venditantium principia, queis *genuina* jura Episcopalia evertuntur. Neque minùs pertinet ad majestatica Principum jura, proscribere libros, publicis regni aut provinciæ, vel privatis subditorum juribus apertè infestos. Gallia hac in parte, ratione Scriptorum ex Italia adventantium, aut hujus Gentis principia circa res sacras & prætensa Romanæ Curiæ jura subditis Regis insinuare conantium, ferè cæteris regnis vigilantior est, Advocatis generalibus, quin & Episcopis, eatenus officium suum sedulò interponentibus. Notissimum est, qualiter hac nostrâ ætate plures Episcopi Galliæ Lectiones officii S. Gregorii VII. Papæ, à BENEDICTO XIII. Breviario Romano insertas, per quas summo Pontifici jus in temporalia Regum asseritur, editis luculentissimis litteris Pastoralibus, quasi certatim damnaverint. Hæc exempla si aliæ gentes imitarentur & frequenter usurparent, fortè Romani redderentur circumspectiores in libris ex sola ratione politica confingendis. Videant interim harum rerum curiosi & prudentes, an non libri, quos *cap. III.* §. 11. recensuimus, sint de eorum numero, qui

justiore titulo censuram ab Episcopis & Principibus mereantur.

11.) Cardinalis de Luca in *Relatione Curiæ Romanæ Disc. XIX. n.* 15. rectè monet, in prohibitione librorum, quò magìs fieri potest, parcè ac circumspectè procedendum esse, ne facilitas & frequentia vilipendium causet, aliaque producat inconvenientia, quæ in Ecclesiasticis censuris Canones atque Concilia vitanda docent ac monent. Sed prudenti monito sæpe morem non gerunt Consultores. Addit equidem vir Eminentissimus *n.* 14. Congregationis Indicis officium non solùm pertinere ad fidem & mores, sed ad illa etiam quæ *Ecclesiasticam potestatem* ac *libertatem* concernunt: quoniam, ait, ista sunt hæresum vel schismatum semina, radices aut præparationes; unde prudentis medici est his malis occurrere. Præter ea, quæ hanc in rem monuimus suprà *n.* 5. hìc modò addimus, deplorando loco futuram rem Catholicam, si ei nævi, quos *cap. III.* §. 11. nec non *cap. VI.* §. 13. & 14. indicavimus, deberent seu vellent referri ad Ecclesiasticas libertates; aut si noxa foret illos scriptis inculpare, spe obtinendæ emendationis conformiter ad sensum Patrum ac Conciliorum.

12.) Multis libris in Indicem Romanum relatis tutò applicabitur quod ad Georgium Cassandrum, Imperatorum Ferdinandi I. & Maximiliani II. Consiliarium, anno 1565. scripsit Andreas Masius Doctor Lovaniensis in Epistolis vel à Belgis vel ad Belgas scriptis, anno 1617. Lugduni editis, *pag.* 264. nempe: „ Quòd nomen tuum in catalogum „ illum invidiosum sit per malevolorum hominum artes „ relatum, eò mihi dolet magìs, quò te id graviùs ferre „ animadverto; quanquam apud eos, qui res ipsas judicant, tibi illud tuisque scriptis infamiæ futurum non „ est. Quis enim nescit, ùt nullo cum judicio, ita maximâ cum invidiâ Indicem illum comportatum & con- „ fusum? Quis (*certorum Religiosorum*) importunam impudentiam, & conjunctas cum hac virtute mirificas ad „ quævis ecclesiastica munera obrependi artes ignorat? „ . . . . " Tradit Card. de Luca *cit. Disc. XIX. n.* 20. Consul-

Conſultores in remunerationem laboris, in Congregatione Indicis poſiti, recipere Epiſcopatus vel Religionis munera, pro eorum qualitate ac temporum oportunitate. Pergit deinde Maſius: „Et quis ſcit mi Caſſander, num du-
„ ctu divinæ providentiæ in famoſum illum album ſis re-
„ latus, quo lubentiùs tua ſcripta legantur, adverſùs quo-
„ rum protervas parumque religioſas novitates illa impri-
„ mis elucubraſti. Ego certè, ùt nunc tuæ ſunt res, non
„ ſatis diſpicio, meliùs ne, an pejùs tibi & tuis ſcriptis
„ conſuluerint homines maligni. Exiſtimat Reccus, bene
„ te facturum, ſi apud Cæſarem atque Pontificem que-
„ rare . . . . . . Mihi verò res tanti non videtur &c.
Porro cujus vitæ, cujus eruditionis, cujus denique religionis vir fuerit Caſſander, quo denique in pretio habita ejus ſcripta, intelligimus ex Bibliothecarii Sorbonici Lavocat Dictionario Hiſtorico, anno 1755. Pariſiis edito, *Tom. I. pag.* 205. Scilicet: „ George Caſſander, l'un des plus
„ grands hommes de ſon ſiécle, naquit à Bruges, ou ſe-
„ lon d'autres dans l'isle de Caſſand, en 1515. Il ſçavoit
„ les langues, les Belles-lettres, le Droit & la Theolo-
„ gie. Jamais écrivain ne fit paroitre plus de zéle pour
„ concilier les eſprits touchant les controverſes de Reli-
„ gion, plus de moderation dans ſes écrits, plus de
„ douceur & de probité dans ſes mœurs, de desintéreſſe-
„ ment dans ſa conduite. Il fut conſtamment attaché à
„ la foi Catholique, & mourut le 3. Février 1566.

13.) Verè dixit Maſius, hanc condemnationem Caſſandro ejuſque ſcriptis *infamiæ non futuram;* ſi enim omnis talis damnatio bonorum & doctorum virorum famam læderet vel minueret, in hoc diminutæ famæ caſu invenirentur quatuor Cardinales, & quinque alii Præſules, qui an. 1536. juſſu & ſub auſpiciis Pauli III. Pont. max. celebre illud Conſilium de Emendanda Eccleſia conſcripſerunt: ipſum enim hoc Conſilium, non verò explicationes eidem ſive à Sturmio ſive ab aliis additas, deinde à Paulo IV. (quanquam ipſe ſub nomine *Cardinalis Theatini* fuiſſet

 unus

unus de hujus Consilii auctoribus & subscriptoribus) damnatum esse, adversus Em. Angelum Mariam Quirinum in Epistolâ ad eundem Cardinalem 15. Sept. an. 1747. scriptâ; & anno sequenti Tiguri impressâ, invictè probat vir clar. Georgius Schelhornius, civitatis Memmingensis Bibliothecarius. Hoc autem tantò minùs mirandum, quod eadem sors tetigerit celebre Commonitorium, quod HADRIANUS VI. suo ad diætam Norimbergensem Legato Francisco Cheregato dedit, editum à Raynaldo *in Annalibus ad an.* 1522. *n.* 66. *& seqq.*

14) Sæpius ex aliis Nationibus, speciatim è Germania, ad Romanam Sedem querelæ deferebantur & gravamina, quòd Romæ damnentur, qualificentur, aut saltem Catalogo librorum prohibitorum inserantur libri cæteroquin boni & utiles, sed non ad palatum Curiæ Romanæ scripti; Hæc moverunt BENEDICTUM XIV. ut Idibus Julii an. 1751. speciali Brevi Apostolico Congregationi Indicis præscriberet certas regulas posthac observandas. Inter has sunt sequentes: „ *I.* Meminerint, non id sibi muneris oneris„ que impositum, ut libri ad examinandum sibi traditi „ proscriptionem modis omnibus curent atque urgeant „ . . . . . *II.* Si fortè eveniat, ut alicui per errorem „ materia aliqua discutienda committatur, ab illius pecu„ liaribus studiis aliena; noveritis, se neque apud Deum „ neque apud homines culpâ vacaturum, nisi quampri„ mùm id Congregationi aut Secretario aperiat, seque „ ad ferendam de hujusmodi libro censuram minùs ap„ tum professus, alium magis idoneum ad id muneris „ subrogari curet . . . . . *III.* Nationis, familiæ, scho„ læ, instituti affectum excutiant, studia partium sepo„ nant: Ecclesiæ Sanctæ dogmata & communem Catho„ licorum doctrinam, quæ Conciliorum generalium de„ cretis, Romanorum Pontificum constitutionibus, & „ orthodoxorum Patrum atque Doctorum consensu con„ tinentur, unicè præ oculis habeant: hoc de cætero co„ gitantes, non paucas esse opiniones, quæ uni Scholæ,

„ insti-

„ instituto aut nationi certo certiores videntur, & nihil-
„ ominùs sine ullo fidei aut Religionis detrimento ab aliis
„ Catholicis viris rejiciuntur. *IV*. Hoc quoque diligen-
„ ter animadvertendum, haud rectum judicium de vero
„ autoris sensu ferri posse; nisi omni ex parte illius liber
„ legatur; quæque diversis in locis posita & collocata
„ sunt, inter se comparentur; universum præterea au-
„ toris consilium & institutum attentè dispiciatur .....
„ *V*. Quòd si ambigua quædam exciderint autori, qui
„ alioquin Catholicus sit & integræ Religionis Doctrinæ-
„ que famâ, æquitas ipsa postulare videtur, ut ejus di-
„ cta benignè, quantùm licuerit, explicata in bonam par-
„ tem accipiantur. " Hæc præcepta, moderatione ple-
„ na, & magno Pontifice digna, si intuitu præsentis Operis
probè observentur, spes est, futurum ut illud è manibus
Inquisitorum & Consultorum Indicis impune elabatur.

§. III.

Alterum remedium ponitur in Concilio Generali libero.

Galli, dum de mediis tollendarum difficultatum, quæ sunt inter Nationem & Romanam Curiam, tractant, inter cætera proponunt viam amicabilis conferentiæ cum Papa ejusve Legatis; facit id nominatim Petrus du Puy in *Commentar. de Libert. Eccles. Gall. cap. LXXVI.* Nos cùm non agamus de gravaminibus unius Populi, sed Universalis Ecclesiæ, saltem Occidentalis omnium verò Nationum Ecclesiæ & potestates per suos respectivè Episcopos, Prælatos & Legatos vix aliter quàm in Concilio convenire queant; sic loco propositi per Gallos remedii, potiùs convocatio Concilii Universalis suadenda, urgenda, & apprehendenda erit. Sed ut in Generali Synodo hac de re cum fructu & effectu agi valeat, desideramus tale Concilium, cujus partes & dotes descripsimus *cap. VI.*, scilicet, ut Papâ illud congregare recusante, possit nihilominùs & debeat convocari & adunari ab aliis, uti diximus *eodem cap. VI.* §. 3. Deinde, ut sit liberum, & Pontifex se ejusdem decisionibus agnoscat subjectum, *ibid.* §. 1. 5. & 6. De Appellationi-

bus ad tale Concilium, in certis casibus, & in hoc maximè, ubi de ipso Papa judicando agitur, legitimis & licitis, egimus ejusdem Capitis §. 10. & 11. Tali generali Synodo saltem opus erit ad determinanda ea, de quibus quæri posset, an legitimo usu & concessione Episcoporum ac Principum Romanæ sedi acquisita dici debeant: quorsum pertinent translationes & erectiones novorum Episcopatuum, fortè etiam jus absolvendi & dispensandi in certis casibus, & similia; quæ enim manifestè abusiva sunt, ea etiam citra Universale Concilium emendari posse, mox dicemus.

1.) Omnibus notus est horror ille, Pontificibus & eorum Curialibus inde à Conciliis Constantiensi & Basileensi injectus adversùs quævis Concilia generalia, idque propter unicum metum reformationis. Juvat hìc pauca referre de gestis circa hanc rem, & mediis compulsivis, quibus ad resumendam universalem Synodum Gallia usa fuit durante illo decennio, quo ab anno 1552. usque ad annum 1562. abruptum manserat Tridentinum Concilium.

2.) Refert imprimis Thuanus *Hist. Tom. I. Lib. XXV. pag.* 762. *edit. an.* 1626. qualiter in conventu Fontis-Bellaquei anno 1560. proposuerit: „Joannes Monlucius Episcopus „Valentinus, vir eloquens . . . . . Concilium generale „ad dissensiones hujusmodi componendas à Patribus „semper usurpatum, neque verò se videre, qui Pontificis conscientia vel ad horæ momentum quiescere possit, „qui tot animas cottidie perire videat, quas ab ipso procul dubio Deus tandem sit reposciturus. Quòd si Concilium *Generale* obtineri non possit, tum Regem quod „sui officii sit, facturum, & Caroli M. & Ludovici pii „exemplo Concilium *Nationale* coacturum.“

3.) Pergit deinde Thuanus *eâd. pag.* 762. „Post eum Vienensis (Archiepiscopus, Carolus Marillacus) longiore & acriore oratione usus . . . . . per licentiam & corruptos omnium Ordinum mores eò rem deductam, ut „citra periculum eo loco, quo sint, diutiùs consistere non „possint. Quod ad religionem spectat, probare quidem „remedium, quod ab Oecumenico Concilio petitur: „sed

„ ſed illud hujusmodi eſſe, ut hodie potiùs optari, quàm „ ſperari debeat, ob difficultates jam antè perſpectas, & „ quæ in tali negotio exoriri amant. Neminem non „ ſcire, quantos labores Carolus V. in Concilio procu„ rando ſuſceperit, & quibus ludificationibus uſi ſint „ Pontifices, ut eum ſpe laudabili, quam animo pius „ Princeps conceperat, fruſtrarentur. Morbum item, cui „ remedium quæratur, adeo auctum eſſe, ut minimè ex„ pectandum ſit, dum medicus è longinquo accerſatur, „ magnâ adventûs incertitudine. Igitur ad Nationale „ Concilium recurrendum eſſe, quod Rex publicis litte„ ris pollicitus ſit, & propter neceſſitates & anguſtias, in „ quas Eccleſia Paſtorum negligentiâ conjecta ſit, am„ pliùs differri non poſſit. Nec verò id ab Eccleſiæ in„ ſtituto, aut à regni hujus conſuetudine alienum eſſe: „ quippe cùm ex ſacris Decretis conſtet, ſingulis quin„ quenniis Concilia cogi moris fuiſſe, & à Clodoveo ad „ Caroli M. tempora, & inde usque ad Carolum VII. ſem„ per in Gallia Concilia celebrata ſint, modò in univerſo „ regno, modò in parte, aliquando in ſingulis provin„ ciis. Itaque quando malum urgeat, nequaquam am„ pliùs cunctandum, nullumve impedimentorum, quæ „ à Pontifice afferantur, habendam rationem. “

4.) Excitarunt hæc de congreganda Nationali Synodo conſilia & minæ ſummum Pontificem, ut de renovanda Univerſali Synodo, ſi non ſeriò cogitaret, ſaltem deliberare ſimularet. Sic enim proſequitur Thuanus *cit. Lib. XXV. pag.* 791. „Jam fama in Italia percrebuerat de Hoſpitalii ſermone in Conſiſtorio Regis habito, quo poſt men„ tionem œcumenici Synodi factam, Epiſcopos omnes, „ ut ſe compararent hortatus, Nationalis Concilii ſpem „ fecerat, ſine dilatione in Gallia celebrandi, ſi œcume„ nicum à Pontifice quàm primùm impetrari non poſſet. „ Ad quæ Pontifex, cùm affectatâ ſemper morâ anxiè „ reſponderet, ut crebras Oratorum noſtrorum expo„ ſtulationes faciliùs eluderet, venturum ſe Bononiam „ propediem dicebat, atque in itinere cum Coſmo, pru-

„ den-

„ dentissimo & amicissimo sibi Principe ac gentili, eâ
„ de re acturum pollicebatur. "

5.) Pervicit autem tandem metus Nationalis Concilii, & Pontificem movit ad reassumendum Generale, de quo ità idem Thuanus *Tom. II. Lib. XXVIII. pag.* 40. „ His „ litteris, gallicâ libertate, & tempore maximè suspecto, „ quo de Concilio Nationali apud nos habendo fama pas- „ sim increbuerat, scriptis, immane quantum commotus „ est Pontifex: quod tamen ab illo pro tempore dissimu- „ latum, in causa fuisse creditur, ut de Concilio œcume- „ nico, cujus spem magis excitaverat, quàm fidem præ- „ stare decreverat, seriò cogitare cœperit. " Adde su- prà *cap. VI.* §. 7. & 12.

§. IX.

Tertium remedium in Conciliis Nationalibus quærendum est. In quibus etiam, pro re nata, subtractio ab obedientia decerni potest.

Quemadmodum Concilia Nationalia, seriò proposita, hactenus fuerunt, & relativè ad perdurantia Aulæ Romanæ politica principia imposterum probabiliter erunt efficax motivum ad obtinendam à summo Pontifice convocationem Generalis Concilii; ita & eædem Nationales Synodi per se sunt medium perquam idoneum reducendi omnia ad tramites & normam Sacrorum Canonum. Haud levis erit opus ponderis ad generalem Ecclesiæ reformationem pervenire; quippe quæ obtineri non potest nisi de plurimorum consensu, ad quem aliquorum animi variis de causis minùs dispositi esse consueverunt. At in tanta difficultate, tamque remotâ spe obtinendæ per medium Oecumenicæ Synodi communis reformationis, particularium regnorum Ecclesiis nimis foret grave, interim in & sub antiquis suis abusibus gemere & languere; justa itaque est his in circumstantiis, & multò facilior erit reformatio unius Statûs vel Regni. Sint Princeps, regni Primates, Prælati, sufficienter instructi in vera Disciplina & genuinis Legibus Ecclesiæ; sit ille animo forti, & ad bonum ordinem inclinato; Stabunt ab illius partibus

bus Episcopi & Sacerdotes eruditi ac boni, ambitiosos & rebelles continebit Principis authoritas. In hac dispositione cogatur Nationalis Synodus; eruditis scriptis exponantur antiqui Ecclesiæ usus & Canones; reliquatur & restituatur Romæ, quod ei legitimè debetur, sed recipiantur usurpata; fiant aptæ Constitutiones ad impediendum ne Roma decretis talis Concilii Nationalis contravenire, eave evertere valeat, & confectum erit negotium. Conventus Biturigis in Gallia anno 1438. habitus, in quo Pragmatica sanctio erecta est, justum talis Synodi exemplar præbet.

1.) In sæculis ignorantiæ, cùm non esset, qui resisteret prætensionibus & moliminibus Romanorum Pontificum, hi Legatos ex Italia in Galliam, Germaniam, aliaque regna mittebant, qui Nationalibus Synodis præsiderent. Cessavit hæc disciplina, ex quo compertum fuit, Ultramontanorum molitionibus modum ponendum, & ad hoc obtinendum Nationalium Præsulum Conventum esse medium cæteris opportunius. Tales Nationales Conventus à Regibus Galliæ, quoties id è re visum, coactos fuisse adversùs Censores suos egregiè probavit Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. V. pag.* 198. *seq. edit. Paris.* In his res ad priorem statum restituta est, cùm unus ex Episcopis regni Synodo præsideret.

2.) Episcoporum est in tali Synodo sub Regis auspiciis examinare & ordinare puncta Ecclesiæ convenientia *relativè ad statum regni.* Dum inter se dissiderent Ludovicus XII. Rex Galliæ, & Julius II. Papa, visum illi fuit anno 1510. Turonis convocare Episcopos regni, horumque disquisitioni & judicio relinquere gravamina, quæ à Romana Curia Rex sibi inferri querebatur. Sub Carolo VI. in tali Conventu substractio ab obedientia Papæ, *aliàs agniti*, decreta est. Vid. Berthier *Continuation de l'Histoire de l'Eglise Gallicane Tom. XV. pag.* 5. *seqq. & pag.* 260.

3.) Si Papa justis talis Synodi decretis se se opponens, in ejus invidiam cum regno schisma faceret, & à sua illud communione propterea repelleret: cùm ipsius, non Regis & Episcoporum regni, justè procedentium, facto &

culpâ hoc accideret, *extra ordinem, ad tempus*, de Capite Nationali huic Ecclesiæ providendum esset, scilicet eo modo, quem an. 1408. in Gallia observatum scribit Berthier *l. cit. p.* 261. ubi: „Cependant, il falloit pourvoir „ au gouvernement de l'Eglise Gallicane, durant la sou- „ straction de l'obedience, & l'on eut recours, comme „ on avoit fait dix ans auparavant, à l'Assemblée du Cler- „ gé, qu'on regardoit, en ces rencontres, comme le sou- „ verain Tribunal Ecclésiastique de la Nation. " Ipse (quod fortè mireris) Andreas Duvallius, Pontificiæ authoritatis, cum excessu, celebris defensor *Tract. de suprema Rom. Pontificis potestate Part. I. Quæst.* 2. & *Part. IV. Quæst.* 11. tradit, Benedicto XIII. *meritò denegatam obedientiam,* non modò quòd schismaticus esset, *sed quòd de Ecclesiasticis beneficiis, contra jus fasque in detrimentum Ecclesiæ statuere præsumeret.* De Hispania memorat Thuanus Hist. Lib. I. p. 11. ad annum 1524. *Cæsar* (Carolus V.) *ut injuriam sibi à Clemente VII. illatam ulcisceretur, nominis Pontificii auctoritatem per omnem Hispaniam abolet, exemplo ab Hispanis posteritati relicto, posse Ecclesiasticam disciplinam citra nominis Pontificii auctoritatem AD TEMPUS conservari.* Patres Concilii Basileensis in Epistola, quam die 3. Septembris an. 1332. ad Eugenium Papam dederunt, dicunt sæpe obedientiam justis ex causis Romanis Pontificibus subtractam esse, ùt Marcellino, Anastasio, Liberio, Joanni XII. Benedicto IX. Benedicto XIII. Joanni XXIII. apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 1328.

4.) Exposuimus *cap. III.* §. 11. intolerabiles abusus prætensæ Monarchiæ Romanæ, durissimasque consequentias, quæ ex sacri hujus despotismi principiis in disciplinam Ecclesiasticam, in particulares Ecclesias, & in privatos defluunt. Cùm his sequelis non tantùm integræ nationes & populi insigniter graventur, sed & ipsa universalis Ecclesia ac sancta Religio nostra sub iisdem miserè gemat: superest, ut à viris prudentibus, doctis & piis deliberetur, & in nationalibus Synodis statuatur, an non (postquam molliora exhausta sunt) remedium *temporariæ* sub-

tractio-

tractionis, quod aliàs in communibus Ecclesiæ necessitatibus cum fructu usurpatum est, etiam ad tollenda hæc mala utiliter adhiberi queat. Conf. *cap. VI.* §. 3. *n.* 5. 6.

5.) In conventu Episcoporum, occasione juris Regaliæ, & nonnullorum Brevium Apostolicorum, de quibusdam causis ecclesiasticis in præjudicium Jurisdictionis Ordinariæ emanatorum, anno 1681. Parisiis habito, ex tribus Archiepiscopis & totidem Episcopis ad referendum deputatis, primus, Remensis scilicet, suum & Collegarum votum ita conclusit: „Qu'on pouvoit écrire une lettre au Pape, dans „ laquelle on prendroit la liberté de lui representer, que „ la matiere de la Regale ne meritoit pas que sa Sainteté „ portât les choses si avant; que la chaleur qui paroissoit „ dans ses Brefs addressés aux Religieuses de Charonne, „ & au Chapitre de Pamiés, on avoit troublé l'ordre de „ la jurisdiction, & violé le droit, tant des Ordinaires, „ que des Metropolitains; qu'on s'étoit élevé au dessus „ des Constitutions Canoniques, & que ces entreprises „ sur les regles les plus saintes étoient capables selon la „ pensée de Saint Leon *Ep.* 62. d'affoiblir l'union que „ les Eglises de France doivent inviolablement conserver „ avec le Saint Siége: mais que comme il se pourroit fai- „ re que sa Sainteté trompée par ceux qui l'avoient surprise „ jusqu'alors, regarderoit moins ces justes remontrances, „ comme la voix de toute l'Eglise de France, que com- „ me l'effet des impressions de la Cour & d'une basse flat- „ terie, il falloit demander au Roi un *Concile National*, „ ou du moins une Assemblée génerale de tout le Cler- „ gé, ainsi qu'il s'étoit pratiqué sous Philippe I. Philippe „ le Bel, Charles VI. Charles VII. & Louis XII. à fin „ que l'Eglise de France représentée par ses Deputés pût „ discuter les matieres, élever la voix, se faire entendre, „ prendre des resolutions propres à engager Rome à faire „ attention à ses plaintes: que cette resolution ne pou- „ voit manquer d'attirer la benediction de Dieu & l'ap- „ probation des hommes; qu'elle pourroit même selon la „ pensée d'un Ancien servir d'exemple à leurs successeurs;

„ *& quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit.* “ Votum referentium, Commiſſariorum unanimi Epiſcoporum calculo probatum receptumque fuit. Vid. Davrigny *Memoires Chronologiques Tom. III. pag.* 189. *ſeq.* Porro Epiſtolæ LEONIS M. olim 62. hodie 92. ad Maximum Antiochenum anno 453. ſcriptæ, quam in ſuo & correferentium voto laudavit Remenſis Præſul, verba hæc ſunt: *Dignum eſt, te Apoſtolicæ ſedis in hac ſollicitudine eſſe conſortem* (Monuerat Leo Maximum, ut hæreticæ pravitati ſacerdotali autoritate reſiſteret, & de profectu Eccleſiarum Romam ſæpe referret) *& ad augendam fiduciam privilegia tertia* (al. *tertiæ Sedis*) *agnoſcere, quæ in nullo cujusquam ambitione minuentur: quia tanta apud me eſt Nicænorum Canonum reverentia, ut ea quæ ſunt à ſanctis Patribus conſtituta, nec permiſerim, nec patiar aliquâ novitate violari. Etſi enim diverſa nonnunquam ſunt merita Præſulum, tamen jura permanent Sedium: quibus etſi poſſint æmuli perturbationem aliquam fortaſſis inferre, non tamen poſſunt minuere dignitatem &c.* Rectè ſanè S. LEO *Aemulum* & *perturbationem inferentem* vocat, quicunque (ſi vel ipſe etiam Papa foret) aliarum *ſedium jura dignitatemque minuere, Canonum & SS. Patrum conſtituta*, quibus memorata ſedium jura firmantur, *aliquâ novitate violare* præſumeret; multùm verò abeſſe, ut is illorum, quorum jura ita invadit, *fiduciam* ſibi conciliet, minùs *augeat.*

Sed nec minùs prudenter in prælaudato voto Remenſis Archiepiſcopus: Particularibus Eccleſiis omni ſtudio quærendam & ſervandam unionem cum ſancta Sede: Nihilò tamen minùs eorum, qui jura Ordinariorum & Metropolitanorum invadere, ordinem ſacræ Jurisdictionis invertere aut turbare, Canonicis Conſtitutionibus contraire præſumunt, conatibus obviandum: Si verò qui talia moliuntur, Primæ ſedis authoritate ſe ſe muniant, & poſtquam religionem Sanctiſſimi pro privatis ſuis commodis jamtum circumvenerunt, acceſſum etiam ad aures atque *Cor* ſummi Pontificis occludant, & per hoc memoratam unionem inter Caput & membra debilitent; tum quærendos

dos omnes poſſibiles aditus ad Pontificium Solium, remotis quibusvis impedimentis, ut veritas tantò certiùs penetret & locum inveniat: Inter has autem vias convenientiorem futuram illam *Nationalis Synodi*, quæ vocem ſuam ita elevet, ut non poſſit non Romæ, in ſecretiori etiam Pontificis ſeceſſu, audiri. Tantum autem abeſt, ut ſummus Pontifex malè hæc vertere poſſit, ut vel ex contrario ſentire debeat, ea profluere *ex ſincero ſtudio ſervandi Nexûs Caput inter & Membra*, quem ſi hæc minus ſollicitè & reverenter curarent, alios faciliores nec minùs legitimos modos depellendorum abuſuum haberent.

6.) Quod de ſubtractione obedientiæ diximus, eleuteratione & declaratione indiget. Si ageretur de particulari tantùm facto abuſivo Curiæ Romanæ, veluti bullâ à privato obtentâ, ſufficeret & conveniret reſtringi obedientiæ negationem ad ſolam illam bullam abuſivam, uti quotidie fit in Gallia. Si verò Romana Curia eòusque ſuâ poteſtate & authoritate abuteretur, ut integram Nationem, totas Eccleſias ſuis juribus, libertatibus & privilegiis exuere, aut in iis graviter lædere tentaret, ejusque Miniſtri ad convenientes remonſtrationes ſurdas aures objicerent, jure meritoque univerſalis ejus regni aut provinciæ ſubtractio ab obedientiâ decerneretur, non quidem illâ quæ eſt juris *divini*, ſed quæ *humani;* qualis E. gr. eſſet collatio beneficiorum, confirmatio electionum, jus Appellationum &c. ſive ea conſenſû tacito, ſive expreſſo pacto Romanæ Sedi adjecta fuerint. Talis practicata fuit à Regibus Franciæ Ludovico XII. & XIV. ſub Pontificibus Urbano VIII. Alexandro VII. Innocentio XI. à Rege Luſitaniæ Joanne V. ſub Benedicto XIII. & Clemente XII. ab ejusdem regni moderno Monarcha inde à quatuor aut quinque annis &c. Hac ratione temporaria eaque non injuſta ſeparatio fit non à *Sede*, ſed à *Sedente;* eoque medio ritè compelluntur Aulici redire ad ſua officia, atque ad auferendum gravamina, quæ ſi non hoſtili, ſaltem ambitioſo animo, liberis Eccleſiis intulerunt.

§. V.

Hæc multò commodiùs expediuntur in regno Monarchico.
In aliis Romana Curia faciliùs divisiones excitat.
Quandoque Principes sæculares propter propria sua commoda exorbitantes Romanorum prætensiones tolerant, imò sustinent.

Longè commodiùs certiùsque hæc tractantur & definiuntur in regno, cujus forma Monarchica, qualis est Galliæ. Germaniæ Systema publicum communibus Ecclesiasticis commodis promovendis multò minùs idoneum est. Non competit illud Imperatori in Episcopos Germaniæ imperium, eademque potestas, quæ Regi Galliæ in suos. Sed neque eædem rationes publicæ, eademque commoda singularum provinciarum Germaniæ; quæ licèt certis nexibus socialitatis aliisque cohæreant, separatis tamen ùt plurimùm legibus moribusque reguntur. Præterea singularis est nexus plurium Germaniæ Episcoporum cum suis Capitulis Cathedralibus, cujus vinculum sunt Capitulationes, toties prohibitæ, & semper substituræ. Egent Archiepiscopi & Episcopi gratiâ Romanæ Curiæ ad obtinenda brevia eligibilitatis, aliaque indulta; quærunt Canonici Cathedralium ejusdem favores pro obtinendis beneficiis, pro habendis dispensationibus super eorum pluralitate, aliisque gratiis. Interim si fortunatior hâc in parte Gallia exemplo præiret, & Imperator (qui & suum, eumque haud levem, quamvis indirectum, in res Episcoporum & Capitulorum Germaniæ habet influxum, præsertim in electionibus, quibus Augustissimus potenter præsidet) eo fervore has res sacras in diætis publicis proponeret & urgeret, quâ Ecclesiastica negotia in communibus Germaniæ conventibus tractavit Carolus V. Imp., imò majore fide, & semotis omnibus rationibus politicis, quæ huic Imperatori vulgò tribuuntur; sperari posset, futurum, ut & Germania, toties suâ credulitate & Italorum machinationibus delusa ac pressa, pristinam libertatem recuperet. Verùm ad hunc finem obtinendum, oporteret privata singulorum commoda seponi, ne & hìc eveniat quod dixit Livius: *Privata commoda semper offecêre, officientque rebus publicis.* Habemus

mus autem & experientiâ compertum, à Sæcularibus quandoque Poteſtatibus, propter ſua ſtudia & compendia, exorbitantes Romanorum prætenſiones ſuſtineri.

1.) Quoties in Germania de recuperanda libertate adverſus Romanam Curiam actum eſt, hujus ſtudium fuit, tum rationibus politicis *Imperatoris* animum ad ſe inclinare, tum *Epiſcoporum* & *Principum* dividere conſilia ac commoda. Utriusque methodi addemus exemplum è ſæculo XV., quod perfectè exprimit genium Curiæ, in hunc usque diem perdurantem. *a*) Legitur apud Gobellinum in Commentariis de Geſtis Pii II. Lib. I. pag. 25. *Qualiter mortuo* (Nicolao V. Papa) *fuerint non pauci, qui Cæſari ſuaſerint, nunc tempus eſſe coërcendi Apoſtolicam Sedem, ne tantum in Germaniâ poſſet: Conventiones, quæ cum Eugenio factæ fuerant, diminutas eſſe, nec priùs obediendum Romano Pontifici, quàm ea concederet, quæ Natio Germanica optaret, ancillam illam videri, libertatem aliquando mereri . . . . Contra Aeneas* (Sylvius) *non eſſe è re Cæſaris, ajebat, Romani Pontificis auctoritatem reprimere, ut populi gratia iniretur, quæ ſuî naturâ inconſtantiſſima eſt . . . . . . Papam Imperatoris, & Imperatorem Papæ auxilio indigere: ſtultum eſſe illi nocere, cujus exſpectes opem . . . . . . Mittendam more majorum obedientiam, fœdusque cum novo Præſule honeſtum ineundum, eoque pacto Germanos Imperatori obedituros. Vicit Aeneæ ſententia; atque ipſe miſſus eſt, qui ea perageret, quæ ipſe ſuaſerat.* Hæc ad *Imperatorem* pertinent. *b*) Quod ad *Epiſcopos* & *Principes* attinet, ſic ſcripſit ad Laurentium Rovarella Legatum Apoſtolicum in Germania idem Aeneas Sylvius Epiſt. 334. apud Joannem Trithemium *in Hiſtoria belli Bavarici Addit. ad an.* 1495. in Freheri Script. Rer. Germ. Tom. II. p. 371. edit. Struv. *De negotiis Rheni multa referuntur non bona* (nimirum agebatur inter Principes de tollendis gravaminibus Nationis Germanicæ) *propter quæ neceſſarium erit, ut quàm primùm cum conſilio Imperatoris, & cum litteris tuis ad partes illas te transferas, & labores juxta commiſſionem tibi traditam. Interea bonum eſt, quòd*

cures,

cures, ut Imperator scribat Archiepiscopo Magdeburgensi, simulque Rigensi, & imprimis Trevirensi & Saltzburgensi, ut si quærantur ad aliquam conventionem in factis Ecclesiæ, non consentiant, sed ad ipsum omnia referant quæ queruntur: & suadeat, ut si qui sunt, qui novitates quærant, illis non assentiant, quia periculum est in mora. Bonum est etiam laborare apud Ducem Bavariæ Ludovicum, ut scribat Palatino Rheni sanguineo suo, ne se implicet conventionibus eorum, qui contra Sedem Apostolicam aliquo modo moliuntur: persuadendo sibi, quòd multò faciliùs filii Principum promovebuntur per Sedem Apostolicam, quàm Capitula & Ordinarios. Et hoc bene cura in auribus Principum inculcare, quia veritas est. Vale, & scribe sæpiùs, quomodo tibi succedat. Datæ Romæ VIII. Cal. Decemb.

2.) Evenit etiam haud raró (quod dolendum) ut & ipsæ sæculares Potestates in sustinendâ per excessum Pontificiâ authoritate sibimet præsidium quærant & inveniant. Dabimus hujus rei quædam exempla recentiora. *a*) Anno 1740. obtinuit Rex Galliæ pro se & successoribus suis, ad interim verò pro socero suo Stanislao Poloniæ Rege, à Clemente Papa XII. indultum providendi per viam Commendæ omnibus Abbatiis in Ducatibus Lotharingiæ & Barri sitis, *quarum collatio, provisio, & alia quævis dispositio AD SEDEM ROMANAM pertinere dignoscitur:* Sic sonant verba Indulti. Vacante dein quâdam Abbatiâ Ordinis S. Benedicti Congregationis Bursfeldensis, quæ ab omnibus retrò sæculis fuerat electiva, & cujus electionis confirmatio semper ad Episcopum diœcesanum Germaniæ Principem pertinuit, nullo unquam, quovis modo excogitabili, jure hac in parte per Apostolicam Sedem exercito, prætendebant Monachi dictæ Abbatiæ, suam Ecclesiam sub memorato Indulto nullâ posse ratione comprehendi. Reposuit econtra & de facto sustinuit Ministerium Stanislai Poloniæ Regis quâ Lotharingiæ Ducis: terras omnes Lotharingicas, quarum plures eò usque jure Concordati Germanici usæ fuerant (inter quas eadem Abbatia nominatim reperiebatur) per tractatum Viennensem anni

1736.

1736. quo Lotharingia Galliæ perpetuò cessa & unita est. statum mutâsse; ante Concordatum an. 1458. inter Nicolaum Papam V. & Fridericum III. Imp. initum, Papam prætendisse collationem *omnium* beneficiorum; huic prætensioni quidem per Concordatum fuisse modum positum, verùm sublato Concordato revixisse prætensionem & jus anterius Summæ Sedis, hocque jus ex cessione & translatione nunc inveniri & respectivè exerceri per altèfatos Reges Poloniæ & Galliæ. *b*) Non sunt incognita brevia Apostolica, recentiora & antiqua, à Regibus ac Principibus obtenta, ad collectandum Clerum, sive in decimâ, sive in aliâ redituum parte. Iidem Magnates, nisi de ipsorum emolumento ageretur, ne umbram juris in temporalia Ecclesiarum suorum regnorum Romano Pontifici concederent; nunc ut propriis commodis velificent, talia indulta petunt, obtinent, & executioni tradunt; sicque ipsi Romanis ansam dant, sibi arrogandi & sustinendi jura, quæ cœteroquin nullâ ratione sustineri possent &c.

3) Occurrit hìc memoriæ observatio Stephani Pasquier dans ses *Recherches de la France Lib. III. chap.* 25. „Depuis que „ le S. Siége eut été transféré en Provence, ce ne fut plus „ qu'un mélange & débauche de toutes choses; le Pape à „ la verité accordoit au Roi des levées de décimes sur le „ Clergé, beaucoup plus à l'abandon que l'on n'avoit fait „ auparavant, sous prétexte de voyages imaginaires d'ou- „ tre mer; & le Roi en contr'échange connivoit aux gra- „ ces exspectatives, & provisions extraordinaires du Pape „ sur les bénéfices, ensemble aux exactions qu'il faisoit „ dessus tous les bénéficiers pour entretenir son état.„"

§. VI.

Quartum medium haberi poterit in concordi Constitutò Catholicorum Principum, adhibito pro horum directione Ecclesiasticorum, maximè Episcoporum, consilio.

Exulcerata mala extraordinaria requirunt media. Tale excogitavit CAROLUS VII. Rex Galliæ, aptum extinguendo

diuturno schismati, quod ipso & Friderico III. Imp. regnantibus Ecclesiam pressit; quodque sibi probatum, Casparo Schlick Imperatoris Cancellario, insinuavit Aeneas Sylvius Epist. 54. hoc tenore: *Vidi quod Reges scribunt, ex copiis literarum, nec despero, rem bene posse conduci, si aggredi velimus negotium; omnibus enim, ut vides, displicet schisma, omnes abhorrent. Viam autem sopiendi hoc malum, Carolus Rex Franciæ, nisi fallor, & tutam, & brevem, ostendit, ut fiat Conventus Principum, vel eorum Oratorum, in communi aliquo loco, ibique una recipiatur conclusio per omnes; ad hoc autem peragendum opus esset, rursus scribere cunctis Regibus, Principibusque, ut Oratores suos Argentinam vel Constantiam mitterent, pleno mandato suffultos, ad pacem Ecclesiæ pertractandam. Fienda esset rursus expensa, quæ anno præterito facta est vix tricentorum aureorum; paulò plus Constantinus in congregatione Nicæni Concilii exposuit. Hæc via non posset impediri; nec Papa, nec Concilium reniti possent, tanquam absque ipsis fieri nequiret; licet enim Principibus sæcularibus convenire invito Clero; & tamen illic fieri posset. Nam ille Papa indubitatus esset, cui omnes Principes obedirent. Mon video Clericos, quòd velint pro ista vel illa parte martyrium ferre. Omnes hanc fidem habemus, quam nostri Principes, qui si colerent idola, & nos coleremus, & non solum Papam, sed etiam Christum negaremus, sæculari potestate urgente; quia refriguit charitas, & omnis interiit fides. Utcunque sit, pacem desideramus, quæ sive per aliud Concilium, vel per Conventum Principum, detur, nihil pendo; non enim de nomine, sed de re contendendum est. Voca panem, si placet, lapidem, & da mihi dum famesco: non vocetur Concilium; vocetur Conventus, vocetur Conciliabulum, Congregatio, Synagoga; nihil interest, dum schisma depellat. Ideo mihi admodum placet, quod Rex Franciæ scribit, ejusque sententiæ inhærerem; nam videtur Regi nostro* (Imperatori) *permittere hujus Congregationis vocationem.* Quod Principibus Ecclesiæ amantissimis (quibus à Conciliis & ab Ecclesiâ custodia & executio Canonum, verorum utique, non falsorum, demandata est) & Aeneæ Sylvio, viro (non obstante, quòd in sua Epistola quibusdam liberiori-

bus

bus expreſſionibus, ùt erat homo fervidi ingenii, uſus fuerit) tiarâ Pontificiâ digno, aptum viſum fuit extinguendo ſchismati, quare non ſit idoneum extirpandæ malæ radici, quæ graviſſimo omnium ſchismati, hodieque perduranti, ortum dedit, Juri ſcilicet Iſidoriano, cujus falſitas jam aperta eſt, & reſtituendo anteriori vero? Attamen ne à ſæcularibus in executione & applicatione hujus medii erretur, opus eſt, ut Eccleſiaſticorum, præcipuè Epiſcoporum, lumine dirigantur.

1.) Quàm opportuna quin & neceſſaria ſit hac in parte Principum authoritas, maximè ad tollendum ſchisma, egregiè expreſſit Petrus Regis Abbas montis S. Michaelis apud Bourgeois de Chaſtenet in *Hiſt. Concil. Conſtant. p. 29. in Probat.* ubi: „ Omnis Catholicus tenetur ad reducendum „ Eccleſiam ad obedientiam unius Romani Pontificis, ex- „ tirpando omnia contraria, & removendo impedimen- „ ta . . . . . . Dico, quòd in ſpeciali Principes ad hoc „ tenentur. Probatur hoc, quia de præteritis ſchismati- „ bus *non reperitur ſchisma ſedatum*, *niſi per Principes*, „ *ùt patet ex decurſu Chronicorum.* Item quia dicit Pela- „ gius Papa timere Principes non debent punire facientes „ ſchismata; & hoc poſſunt Principes autoritate judiciali „ vel principali; nec poſſunt Deo majus ſacrificium offer- „ re . . . . . . Quinimo autoritate propriâ ſe debent „ intromittere; & hoc dicit Bonifacius VI. ampliando de- „ cretum *ſi duo contra fas* 79. *Diſt.* *Ad hæc facit. C. ſi qu s.* 96. cum Gloſſa. Et videtur caſus in *L. ſi quis in* „ *hoc genus. Cod. de Epiſc. & Cler.* ubi videtur, quòd „ autoritate propriâ Principes poſſunt paci Eccleſiæ pro- „ videre, non ſolùm ad requiſitionem Eccleſiæ. “

2.) Opponent haud dubiè Romani, has res ad ſæcularium Principum authoritatem minimè pertinere. Sed reſpondebit pro nobis celeberrimus JCtus Duarenus *Lib. I. cap.* 5. „ Nec me latet, de rebus ſacris ac ſpiritualibus judicium „ eſſe ipſius Eccleſiæ . . . . . . Quamvis autem de re- „ bus ſacris judicium ſit Eccleſiæ; tamen ubi ſemel conſti-

 „ tuta

„ tuta ſunt, ac judicata, Magiſtratûs officium eſt Eccleſiæ
„ judicia & decreta tueri & conſervare, ſi id neceſſarium
„ eſſe perſpexerit. Itaque blaſphemias, hæreſes, & omnem
„ impietatem externam punit & vindicat. Sacerdotes
„ item in officio continet Magiſtratus, diſciplinam Eccle-
„ ſiaſticam conſtituit ac reformat. Quorſum enim tot
„ Conſtitutiones Principum editæ ſunt de officiis Sacer-
„ dotum & Diſciplinâ Eccleſiaſticâ, niſi eas executioni
„ mandare poſſint? Quales permultæ ſunt Romanorum
„ Imperatorum, & multò plures extant Principum Gallicæ
„ antiquorum: ex quibus facilè perſpici poteſt, principem
„ leges condere poſſe, quibus Epiſcopi cæterique omnes
„ Eccleſiæ Miniſtri ad Canonum Eccleſiaſticorum, *vete-*
„ *risque diſciplinæ obſervationem* in regno ac ditione ſuâ
„ compellantur; eoque jure atque autoritate poſt homi-
„ num memoriam uſi ferè ſunt Reges noſtri, non tantùm
„ in Galliæ ſuæ Epiſcopos, ſed *in ipſos etiam Pontifices*
„ *Romanos*, ſi quid in finibus Galliæ adverſùs Canones
„ & Diſciplinam Eccleſiaſticam moliri viderentur. “

3.) Quod Duarenus docuit, id ex Romanis actu præſtitere optimi Principes *Conſtantinus M. Theodoſius*, *Marcianus*, & maximè *Juſtinianus*, ut de Regibus Galliæ aliiſque hìc nihil memorem. Notanda præprimis Juſtiniani Novella 137. ubi: *Si civiles leges, quarum poteſtatem nobis Deus pro ſua in homines benignitate credidit, firmas in omnibus cuſtodiri ad obedientium ſecuritatem ſtudemus, quantò plus ſtudii adhibere debemus circa ſacrorum Canonum & divinarum legum cuſtodiam, quæ ſuper ſalute noſtrarum animarum definitæ ſunt? Qui enim ſacros Canones cuſtodiunt, Domini Dei adjutorio digni ſunt; qui autem eos transgrediuntur, ipſi ſemet ipſos judicio reddunt obnoxios. Majori igitur condemnationi ſubjacent ſanctiſſimi Epiſcopi, quibus concreditum & commiſſum eſt Canones inquirere & conſervare, ſi quod eorum prætermiſſum fuerit, indemnatum & impunitum reliquerint. Sanè cùm hactenus Canones obſervati non rectè fuerint, diverſas ex eo paſſi ſumus*

inter-

interpellationes contra Clericos & Monachos & quosdam Episcopos, ut qui secundùm divinos Canones non viverent . . . . . . Dei igitur intelligentes & animo infigentes judicium, ad singulorum, quæ nobis delata sunt, inquisitionem simul & correctionem jussimus Canonicè procedere. Si enim illa, quæ à laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquisitionem & vindictam manere, quomodo à Sanctis Patribus super omnium hominum salute Canonicè statuta despici patiemur &c.

4.) Tentavit equidem Baronius, Annales Ecclesiasticos, gustui Curiæ plenè accommodatos, in urbe Roma scribens, Justinianum carpere, quasi non sine temeritate manum altaribus admovere, & sacra tangere ausus fuerit; sed abundè vindicant Imperatorem nostrum & suprema Principum jura in conservanda Ecclesiastica Disciplina & executione Canonum *a*) JOANNES PP. II. dum Justinianum laudat, quòd anno 533. ex judicio Episcoporum aliorumque Ecclesiasticorum legem tulerit pro orthodoxa fide adversus eos, qui negant Divinitatem Filii, quique sectantur hæreses in quatuor Conciliis generalibus damnatas. *Lib. 7. & seqq. Cod. de summâ Trinit. b*) JOANNES Papa VIII. qui Epist. 163. citat Novellam Justiniani ad probandum, quòd nemo *nisi ob causam probatam* excommunicari debeat. *c*) Hincmarus Opuscul. cap. 17. dum leges Justiniani *de Episcoporum sine Metropolitani autoritate profectione* decernentes ab Ecclesia probari asserit. *d*) Ivo Carnotensis Epist. 280. scribens, instituta Legum Novellarum Justiniani *ab Ecclesia Romana commendari & servari.* Ut Concilia aliaque hanc in rem vetera monumenta Ecclesiastica prætermittam.

5.) „ Non decet quempiam, ait Cardinalis de Cusa *de Con-„ cord. Cathol. Lib. III. c.* 40. dicere sanctissimos Impera-„ tores, qui bono Reipublicæ in Electionibus Episcopo-„ rum, in collationibus beneficiorum, in observatione Re-„ ligionum multas sacras Constitutiones ediderunt, errâs-„ se, & ita statuere non potuisse. Imò legimus Roma-

 „ num

„ num Pontificem eos rogâsse, ut Constitutiones pro cultu „ divino, pro bono publico, etiam contra peccatores de „ Clero ederent. Et si fortè diceretur, quòd robur „ omnium illarùm Constitutionum ab approbatione Apo„ stolicæ aut Synodicæ autoritatis dependebat; nolo in „ hoc insistere: licèt 86. capitula regularum Ecclesiastica„ rum antiquorum Imperatorum legerim & collegerim, „ quæ hìc inserere supervacaneum foret, & multa alia Ca„ roli M. & ipsius successorum, in quibus *etiam de Roma„ no Pontifice*, ac aliis omnibus Patriarchis dispositiones: „ quod de consecrandis Episcopis & aliis capere debeant, „ inveniuntur, & tamen nunquam reperi aut Papam ro„ gatum ut approbaret, vel etiam, eapropter quia appro„ batio ejus intervenit, ligâsse. Legitur bene aliquos „ Romanos Pontifices fateri, se illas ordinationes venerari.

6.) Si legamus fastos Ecclesiarum, Principes ferè soli semper erant, qui malis Catholicæ rei mederentur. In Nicæno Concilio Episcopi, mutuis invicem accusationibus accensi, nihil effecissent absque Constantino M. accusationum ineptias supprimente. Sine Carolo M. Ecclesiæ, Gallicana, & Germanica, per solos Episcopos nec pacem habuissent, nec disciplinæ bonum. Salubria ordinata Concilii Basileensis per Galliam profecerunt, quia Regis pragmatica sanctio ea roboravit; in Germania econtra vix est allegabile, quia Imperator & Status eidem non adstiterunt. Sine Sigismundo Imp. triceps schisma Pontificium non extirpâsset Concilium Constantiense. Tridentina Synodus mansisset inter Platonicas idæas, nisi Carolus V. cum Ferdinando fratre, aliisque Germaniæ Principibus, denique Rex Galliæ, tantopere ursissent generale Concilium. Absque providis constitutionibus Ludovici XIV. Ecclesia Gallicana gemeret sub eàdem Romanarum dispensationum confusione, sub qua modò languet Disciplina Ecclesiarum Germaniæ &c.

7.) Huc comprimis referendum quod scripsit Gersonius *Tract. de Reformatione Ecclesiæ cap. XX.* „ Si ad passa-

„ gium

„ gium terreſtre, ad liberationem regni Hieroſolymitani
„ è manibus infidelium, tam libenter, potiſſimùm tem-
„ poribus Conradi III. & Friderici I. Henrici VI. ejus filii,
„ dicti Friderici II. Auguſtorum & Regum Siciliæ, atque
„ Ducum Sueviæ, undique Reges, Principes, & Do-
„ mini ſæculares, Epiſcopi, Sacerdotes ac Clerici, con-
„ tra Saracenos, infideles & paganos non absque grā-
„ viſſimis corporum & rerum ſuarum periculis concur-
„ rerunt, fulti ſubſidiis multarum indulgentiarum, ac-
„ cincti armis bellicis diverſorum armorum, qui tamen
„ detentores terræ ſanctæ non ſunt Chriſtiani, nec in
„ fide Chriſti nati, imò ſunt ſpatiis terrarum ſatis diſtan-
„ tes: Quantò magis ipſi Reges & Principes, etiam Ec-
„ cleſiaſtici Prælati, & alii Chriſti fideles ad liberationem
„ totius Chriſtianitatis, totius univerſalis Eccleſiæ, ad
„ redemtionem patrimonii Crucifixi Chriſti JEſu, ad
„ unionem Chriſtianorum, tot guerris, tot ſchismati-
„ bus . . . . ſe deſtruentium & diſcordantium,
„ deberent ſe diſponere . . . . Nam contra bo-
„ num & utilitatem ac ſanationem univerſalis Eccleſiæ
„ nulla jura, nulla decreta, nullam alicujus juſtitiam ſecun-
„ dùm Deum & rectæ ſcientiæ dictamen poſſumus ac-
„ ceptare . . . . . . Et hoc fecerunt illi antiqui, devoti
„ & probi Imperatores Romani, potiſſimùm Germani,
„ & alii Principes ac Prælati, non habentes reſpectum
„ ad quodcunque jus, quod pro ſe poſſet quis Papa al-
„ legare: ut univerſalis Eccleſia propter privata commo-
„ da diviſionem non pateretur, nec in decremento ac
„ ſchismate eſſet. “.

8.) Si difficilius videatur Catholicos Principes, vel omnes, vel pleroſque, in rem adeo expetendam adunare, compendioſiorem viam proponit Joannes Schilterus JCtus Argentinenſis, non minore modeſtiæ quàm ſolidæ eruditionis laude clarus. Is tractatu de Libertate Eccleſiarum Germaniæ, ſæculo ſuperiore edito, proponit conventum ſaltem inter Germanos & Gallos, quorum hac in re conſentien-

ſentientium exemplum aliæ Nationes faciliùs ſequentur. Ita autem ille *Lib. VII. cap.* 14. §. 23. „Deſperavi de aula
„ Romana, & ab ea ſola dependentibus Eccleſiis Italicis.
„ Sed de cæterarum Nationum, Germanicæ perſertim &
„ Gallicanæ, Eccleſiis ſpem nondum penitus decollâſſe
„ putavi . . . . . Conſtat ex Concilio Conſtantienſi & Ba-
„ ſileenſi, autoritatem aulæ Romanæ Conciliis ſubjectam
„ tum fuiſſe. Etſi verò iſta contrà audentior ivit, conſtat
„ tamen porro etiam in ipſo Concilio Tridentino ean-
„ dem ſententiam Epiſcopos Hiſpanos adhuc foviſſe.
„ In Galliâ porro non tantùm Senatus Regius ſemper
„ hoc defendit, ſed & Sorbona ipſa non ampliùs diffi-
„ teri videtur . . . . . Itaque arbitratus fui, non impoſſi-
„ bile eſſe, ut Majeſtas Imperatoria reaſſumens conſilia
„ reunionis in Comitiis Auguſtanis anni 1566. ſuſpenſa,
„ atque Rex Galliæ, qui faciem Carolinorum temporum
„ deſiderare videtur, iterum aliquod Concilium Franco-
„ furtanum aut Baſileenſe convocaret. Non obſcurè tale
„ quid Steph. Baluzius mihi viſus eſt innuere in Præfatio-
„ ne Capitularium. Certè hanc animoſitatem, quam
„ Germani & Galli ſuperioribus ſæculis habuerunt, cur
„ non, inclinante jam fato, hodieque habeant? Et imò
„ ſcopum reuniendi hoc ſchisma ſine dubio habent, ſpem
„ autem de mera ſubmiſſione, credo, pridem amiſerunt:
„ medium itaque illud præſto ſit, ut Canon Conſtan-
„ tienſis & Baſileenſis de libertate Eccleſiarum & Conci-
„ liorum renovetur &c." Vidimus *cap. VIII.* §. 8. *n.* 11. Andream Magorenſem in Hiſpania Epiſcopum, tempore Concilii Baſileenſis enumerantem Nationes Catholicas, & harum in toto terrarum orbe quinque ſolùm inveniſſe, videlicet *Teutonicam*, *Francicam*, *Italicam*, *Hiſpanicam* & *Anglicam*. Ab eo tempore illarum prima pro dimidia ſui parte, poſtrema defecit tota. Si ergo reliqua Germaniæ pars Catholica in ſanis principiis conveniat cum Gallia, & Hiſpaniæ Epiſcopi (uti omnino confidimus) in eâ, qua illos Schilterus verò dixit fuiſſe ſententiâ, perſiſtant,

ſiſtant, confectum reputabimus ſaluberrimum negotium; Itali enim, propter rationes nobis *cap. I.* §. 8. *n.* 1. & alibi relatas, hic vix in conſiderationem venire poſſunt, exceptis Venetis, & fortè quibusdam aliis, qui pari cum illis affectu ad Eccleſiam ejusque decus & pacem ſentiunt.

§. VII.

Non ſunt hìc metuenda cenſurarum fulmina.

Neque ſubeſt ſchismatis periculum.

Cautelæ ad ſuſcipiendam & perficiendam generalem reformationem opportunæ ſuppeditantur.

Fortè hæc remedia, ùt ùt de ſe Canonica, videbuntur nonnullis ſuſpecta, qui Primæ Sedi neceſſariò adhærendum noſcentes, timebunt excommunicationes aliaque fulmina, quibus illa ſuas poſſeſſiones tueri volet. Sed utcunque res ceciderit, erit ſemper & manebit Prima Sedes Centrum unitatis, cui oportebit inviolabiliter inhærere, vel ipſâ etiam intereunte Româ, & cuicunque demum loco Eccleſia Primam Sedem affixerit. Verùm ab hac Prima Sede apprimè diſtinguenda Curialiſtarum cohors unicè intenta ad efferendum illius ſplendorem, & Pontificum potentiam, ut ſic & in ipſos aliqua hujus ſplendoris & divitiarum portio defluat. Copia eſt & ſemper erit adulatorum, qui nullum non movent lapidem, quo ſancta primi Apoſtolorum humilitas & divitiarum contemtus in mundanum faſtum, in damnabilem quæſtum, & dominatum omnis contradictionis & correctionis impatientem mutetur. Aptè in hanc rem ſcripſit S. Leo Epiſt. LXXX. cap. 5. *Aliud ſunt Sedes, aliud Præſidentes.* Quam diſtinctionem, & in eundem quidem, quem hic proponimus ſenſum, ſub initium Sæculi X. amplexus eſt Auxilius Presbiter *Lib. II. cap.* 35. apud Mabillonium in Analectis pag. 28. edit. fol. Cujus oculis animòve de ejusdem ſubſiſtentiâ atque uſu aliquid adhuc difficultatis obverſabitur, ille ponderet verba Hadriani Pontificis ad ſuum in Germania Legatum Franciſcum Cheregatum apud Raynaldum in Annal. ad an. 1522.

1522. n. 70. *In hac Sancta Sede aliquot jam annis multa abominanda fuisse, abusus in spiritualibus, excessus in mandatis, & omnia denique in perversum mutata. &c.* Sed nec hæc eo sensu dicta velim, quasi non quærenda, aut omni studio servanda sit communio etiam cum ipsa *Papa sedente*: est illa utique cum hoc habenda, tum scilicet, & quàm diu Spiritum Sanctæ Sedis & Ecclesiæ ejus sectatur; vicissim Ecclesiæ personaliter deferendus, imò condemnandus erit, cùm à doctrina & genuina Ecclesiæ disciplina se se avertit.

1.) Cui de eo vel minimum dubii est, quod de copia adulatorum, qui sæpe Pontificis solio circumstant, diximus, legat celebre illud Consilium delectorum Cardinalium & Prælatorum, quorum votum PAULUS PP. III. pro emendanda Ecclesia requisivit. In eo sic illi: *Sanctitas tua propè noverat, principium horum malorum inde fuisse, quòd nonnulli Pontifices tui prædecessores prurientes auribus, ùt inquit Apostolus Paulus, coacervaverunt magistros ad desideria sua, non ut ab iis discerent, quid facere deberent, sed eorum studio & calliditate inveniretur ratio, qui liceret id, quod liberet. Inde effectum est, præterquam quòd principatum omnem sequitur adulatio ùt umbra corpus, difficillimusque semper fuit aditus veritatis ad aures Principum, quòd confestim prodirént Doctores, qui docerent, Pontificem esse dominum omnium beneficiorum: ac ideo cùm dominus jure vendat id quod suum est, necessariò sequi, in Pontificem non posse cadere simoniam, ita quòd voluntas Pontificis, qualiscunque ea fuerit, sit regula, qua ejus operationes & actiones dirigantur; ex quo procul dubio efficitur, ut quidquid libeat, etiam liceat. Ex hoc fonte, tanquam ex equo Trojano, irrupêre in Ecclesiam Dei tot abusus.*

2.) Ne, qui his adulatoribus bono jure se se objiciunt, leviter & temerè pro Schismaticis habeantur, juvat illustria exempla proferre, vetera & recentiora, quæ huic materiæ sufficiens lumen affundent. Ecclesiæ Asianæ, quæ morem

morem circa diem celebrandi Paſchatis diverſum obſervabant à diſciplinâ, quam eo tempore Romana Eccleſia cum pluribus aliis tenuit, non fuêre Schismaticæ, tametſi ob retentam & conſtanter propugnatam hanc conſuetudinem tandem VICTOR Papa ſuam eis communionem ſubtraxerit. Siquidem teſte Euſebio *Lib. V. cap.* 24. S. Irenæus aliique Epiſcopi Galliæ, etiamſi eandem cum Eccleſia Romana diſciplinam hac in parte ſervantes, Victoris factum *acriter* reprehenderunt, *Victoremque monuerunt, ut ea potiùs ſentire vellet, quæ paci charitatique erga proximum congruebant. Exſtant etiamnum*, inquit idem Hiſtoricus, *eorum litteræ, quibus Victorem acerbiùs perſtringunt.* Manet autem ſua huic argumento vis, etiamſi cum nonnullis ſuſtineas, Victorem, ab Irenæo retentum, usque ad ultimam excommunicationis lineam adverſùs Aſiaticos non proceſſiſſe.

3.) Similiter nec S. Cyprianum, eique conſentientes Africanos, in quæſtione de baptizandis iis, qui apud Hæreticos baptizati erant, neque Firmilianum aliosque Orientales ullus veterum *Schismatis* inſimulavit, tametſi à STEPHANO Papa vel actu, vel in propoſito ſaltem, communione Romanæ Eccleſiæ eos privatos fuiſſe appareat ex Euſebii *Hiſt. Eccleſ. Lib. VII. cap.* 5. Memoranda ex contrario ſunt, & in præſenti argumento extra conſpectum minimè ponenda verba jam laudati S. FIRMILIANI ad S. Stephanum Papam apud Cyprianum Epiſt. 75. *Excidiſti te ipſum; noli te fallere. Siquidem ille eſt verè ſchismaticus, qui ſe à communione eccleſiaſticæ Unitatis apoſtatam fecerit.*

4.) Licèt Aſiani per Victorem, & Africani cum Orientalibus per Stephanum, à communione Eccleſiæ Romanæ repellerentur, ipſi tamen nequaquam ſe ſeparabant ab aliis Eccleſiis, illis etiam, quæ de hac quæſtione aliter ſentiebant, quæque alium uſum ſequebantur. Imò admodùm veroſimile eſt, quòd nec omnes illæ Eccleſiæ particulares cum Stephano Pontifice tenentes, ſe ob hanc diverſitatem

 opinio-

opinionis & praxeos ab Africanis & Orientalibus Ecclesiis ſeparaverint, ſive communionem ſuam ab his abſtraxerint; uti nec ab Aſiaticis Irenæum aliosque Epiſcopos Gallicanos, in celebratione Paſchatis cum Victore & Eccleſia Romana conſentientes, ſe ſubſtraxiſſe certum eſt. Laudat Cyprianum AUGUSTINUS *de Baptismo contra Donatiſtas Lib. IV. cap.* 6. *&* 8. quòd unionem & communionem cum Sancta Sede ſervaverit, etiam tunc, cùm deciſioni Stephani Papæ reſiſteret. Vid. Fleury *Hiſt. Eccleſ. Lib. VII. n.* 32. Tillemont *Memoires Eccleſ. Tom. IV. Tit. S. Cyprien. Art.* 47. Confer quæ ſuprà de hac materia diximus latiùs *cap. VI.* §. 9.

5.) Si (quod Deus avertat) fiat ſciſſio in Eccleſia, & quæratur num ea ſe teneat ex parte Papæ, an ex parte Epiſcoporum: recurrendum erit ad principia & exempla, quæ Patres Concilii Baſileenſis propoſuerunt & oppoſuerunt Eugenio Papæ, Concilium ob metum Reformationis diſſolvere molienti, apud Harduinum Concil. Tom. VIII. col. 1319. Scilicet: *Si duo ad certum tempus, vel ad aliquod complendum opus ſocietatem iniiſſent, & alter eorum ante tempus vel operis finem velit ſocietatem dimittere, alter autem usque ad finem temporis vel operis perdurare qui horum cenſendus eſt ſocietatis ſciſſor ac diviſor? Si duobus ſervis mandat Dominus, ut in agrum laboratum vadant usque ad fructuum tempus, & alter in via retrocedit, alius autem in agro laborans usque ad meſſem perſeveret, quis eorum alter alterum deſerere, & quis Domini mandatis obtemperare dicendus eſt? Et ſi recedens perſeveranti dicat: Recede & tu, ne ſit diviſio inter nos; an debet ille recedere, & potiùs conſervo quàm Domino parere? Nemo eſt tam hebetis ſenſûs qui iſta non dijudicet . . . . . Nunc igitur qui habet oculos, videat, quis diviſionem, ſciſſuram, rixam, contentionem, novitatem ac ſcandalum faciat?* Pergunt deinde Patres: falſò ſibi affingi, quod ſummum Pontificem contemnant, declarantes, paratos ſe

ſe eſſe ad reverentiam, *S. Petri ſucceſſori* debitam, ipſi exhibendam: *Dummodo à Corpore Eccleſiæ, extra quam non eſt ſalus, ſe nolit ſegregare.* Quod ſi ſecerit, nunquid tamen & ipſi tacebunt tanquam canes muti non valentes latrare? Nunquid periclitantem Eccleſiam clauſo ore aſpicient? Aut S. Pauli exemplum non ſequentur, *qui reſtitit in faciem Cephæ in eo quo reprehenſibilis erat?* Conf. cap. VI. §. 3. n. 5.

6.) Ut omnis de Schismate ſiniſtra depellatur idea, audiendus de illo præ multis diſtinctè & accuratè (ſuo tamen modo) diſſerens Cardinalis Cajetanus *in S. Thom.* 2. 2. *Quæſt.* 39. *art.* 1. „ Nolle pertinaciter obedire ſummo Pontifici non „ eſt ſchisma, ſed nolle ſubeſſe ipſi ùt Capiti totius Ec- „ cleſiæ eſt ſchisma . . . . : Adverte diligenter, quòd „ recuſare judicium vel præceptum Papæ contingit tripli- „ citer: 1. Ex parte rei judicatæ ſeu præceptæ. 2. Ex „ parte perſonæ judicantis. 3. Ex parte ipſius judicis. „ Si quis enim pertinaciter contemnat ſententiam Papæ „ quia non vult exequi quæ mandavit, non eſt ex hoc „ ſchismaticus. Contingit namque & ſæpe nolle exequi „ præcepta Superioris, retentâ tamen recognitione ipſius „ in Superiorem. Si quis verò perſonam Papæ ſuſpectam „ rationabiliter habet, & propterea non ſolùm præſen- „ tiam ejus, ſed etiam immediatum judicium recuſat, pa- „ ratus ad non ſuſpectos judices ab eodem ſuſcipiendos, „ nec ſchismatis, nec alterius vitii crimen incurrit. Na- „ turale namque eſt evitare nociva & cavere à periculis „ Cùm quis autem Papæ præceptum vel judicium ex par- „ te ſui officii recuſat, non recognoſcens eum ùt ſuperio- „ rem, tum verè ſchismaticus eſt. Inobedientiæ enim „ quantumcunque pertinax non conſtituit ſchisma, niſi „ ſit rebellio ad *officium* Papæ vel Eccleſiæ, ita ut renuat „ illi ſubeſſe, illumque recognoſcere ùt ſuperiorem. “

7.) Nemo ignorat gravia illa diſſidia, quæ anno 1606. viguère inter Rempublicam Venetam & Paulum V. Papam, quæque demum in apertum bellum eruperunt. *Quantum*

in nobis est, inquiebant tum Veneti apud Thuanum Hist Tom. V. Lib. CXXXVII. pag. 1255. *cum summo Pontifice viam humilitatis & gratiosæ dimissionis tentandam esse, ut quas per se vel per suos injustas fert sententias, meliùs instructus revocet & emendet. Sed si nihil humilis sedulitas proderit, arripiendam esse virilem & animosam libertatem . . . . . . Pontificem non sine peccato esse, & posse abuti suâ potestate, quippe cùm circumdatus sit infirmitate.* Declaravit deinde eâdem occasione Venetæ Reip. supremum Decemvirale Consilium publico scripto apud eundem Thuanum pag. 1257. *Rempublicam confidere, ut Deus justam causam suam minimè deserat, in cujus patrocinio Resp., quæ alioqui tot insignibus devotæ suæ obedientiæ & meritorum monumentis Sanctam Sedem obstrictam habeat, libentissimè acquiescat, & non solùm pleræque in Italia Civitates, quarum salus in eadem hac causa vertitur, sed etiam extera regna, quæ eodem jure utuntur, periculum commune minimè negligant; ac postremò sperare, ut Pontifex pro paternâ bonitate suâ meliùs instructus & animatus, de rigore aliquid remittat, & censuras præcipiti consilio emissas, maturè re perpensâ, tandem revocet.* Adde infrà num. 9. & 11. Quis his perpensis dubitet, Remp. & Senatum Venetum, etiam inter ipsas belli propter causam Ecclesiasticam cum Paulo V. suscepti turbas, quantum in ipsis erat, cum eodem Pontifice communionem & *debitam legitimamque* obedientiam (non *exorbitantem*, qualem Papa exigebat) servare voluisse. Et ut paucis multa complectar: Gallica Natio non minùs honorabat & honorat Primam Sedem, cum toties resisteret Romanorum attentatis, antiquorum Canonum Decretis, & legitimæ libertati adversantibus. Imò hodie Papa Reges Galliæ, Senatus Belgicos, & Rempublicam Venetam non minùs sinu suo complectitur ac colit, licèt in plenitudinem potestatis, qualem ille prætendit, nullatenus concedant.

8.) Neque in his publicis & justis causis Romana excommunicatio metuenda est. Hæc ut liget, legitima esse debet.

Scimus,

Scimus, omnem excommunicationem, nisi grave præcedat peccatum, nullam esse; hoc autem supponi nec potest nec debet in iis, qui de reducenda sana disciplina, & moribus instituto Christi conformibus, *seriò* cogitant, huncque in finem apta remedia in medium proponunt, & in usum redigunt. Si verò per Aulam Romanam res eò deduceretur, ut in apertam seditionem prorumperet, foret illud schisma ex parte Curiæ, non eorum, qui *debito cum moderamine*, & per congruas vias, hujus & Ecclesiæ reformationem, ab ipsis etiam generalibus Conciliis ordinatam intendunt. *Conspirârunt Judæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogám fieret*, inquit S. Joannes in Evangelio cap. IX. v. 22. Non poterat certè talis excommunicatio lata à Principibus Judæorum (quorum cæteroquin authoritas legitima erat, & ab ipsomet Christo agnita) ligare eos, qui JEsum Christum confitebantur. *Prælato quidem obediendum est*, inquit Goffredus Abbas Vindocinensis Lib. III. Epist. 27. *non tamen in omnibus quæ ipse suggerit; sed in his tantùm, quæ Deus præcipit. Nam si quid contra constitutionem Dei vel Patrum Prælati præcipiunt, statim authoritatem præcipiendi amittunt, & in illa re nullatenus eis est obediendum, exemplo videlicet Apostolorum. Ipsi certè à bono Magistro formam acceperunt obedientiæ, in qua eis de Scribis & Pharisæis dictum est: Quæcunque dixerint vobis, servate & facite. Sed cùm illis præcipientibus ne in nomine JEsu loquerentur, postea audierunt; quod sibi sub nomine obedientiæ fallaciter imperatum fuerit, sapienter vitaverunt dicentes: Oportet obedire Deo magìs quàm hominibus.* Sanè si legitimus superior sub excommunicationis pœna mandaret rem injustam, aut prohiberet debitam (qualis v. g. esset obedire Principi æqua & bona præcipienti) non possent per hoc præpediri fideles ab implendis officiis & obligationibus suis. „ Contemptus clavium non semper inveni-
„ tur apud illos, qui nedum non obediunt sententiis
„ excommunicationum promulgatis per Pontificem vel

„ suos;

„ ſuos; ſed etiam non eſt judicandus apud illos qui per „ poteſtatem ſæcularem adverſus tales ſententias tueri „ ſe procurant. Lex enim naturalis dictat, ut vis vi „ repelli poſſit. Conſtat autem, quòd tales excommu„ nicationes non debent dici jus, ſed vis & violentia, „ contra quam fas habet liber homo vel animus ſe „ tueri. " Ita Gerſon in *Reſolution. circa materiam Excommunicat. Conſiderat.* 10. *Tom. II. col.* 423. *edit. noviſſ.*

9.) Commodè hæc expreſſerunt Veneti in cauſa ſuprà memorata apud Thuanum l. cit pag. 1254. ubi, *ſi quid*, inquiunt, *contra Præſulis, qui manifeſtè ſuâ abutitur poteſtate, præceptum fiat, eum, qui dum hoc ſcit & cognoſcit, non obedit, non propterea clavium contemptum, qui ad offenſionem vergat, in ſe vel aliis generare, non illum clavium poteſtati inobedientem eſſe, ſed erroneo clavium abuſui; majorem adeo, quantum ad culpam, in Præſule, qui poteſtate ſuâ abutitur, clavium contemptum eſſe, quàm in eo, qui non obedit. Itaque bene de Eccleſia mereri, & honorare illam, qui hujusmodi Præſuli in faciem reſtiterunt, modò cum moderamine inculpatæ tutelæ; quo modo Paulus reſtitit Petro. Contemptum debere æſtimari ex poteſtate legitimâ; alioqui Præſules poſſe inducere qualemcunque vellent ſuper alios ſervitutem, ſi ipſorum ſententiis iniquis & erroneis ſemper eſſet obediendum. Proinde illud B. Gregorii, Sententiam Præſulis vel Judicis etiam injuſtam timendam eſſe, egere interpretatione &c.* Deinde pag. ſeq. *Quis non cenſeret poſſe dici Pontifici, cur ita facis? quis non aſſentiat, illi in faciem reſiſtendum? neque inobedientes cenſeri debere, qui contra hujusmodi iniqua decreta poteſtatem Magiſtratûs ſæcularis implorant; nam lege naturali inſtrui omnes ad vim vi repellendam, & homini libero & ingenuo contra talem cenſuram minimè juridicam impunè ſe tueri licere.*

10.) Rectè omninò & penè divinè S. AUGUSTINUS Lib. de Vera religione Cap. VI. *Sæpe ſinit divina providentia; per nonnullas nimiùm turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de congregatione Chriſtianâ etiam bonos viros. Quam contumeliam vel injuriam ſuam cùm patientiſſimè pro Eccleſiæ pace tulerint, neque ullas novitates vel ſchismatis vel hæreſis moliti fuerint, docebunt homines, quàm verò affectu, & quantâ ſinceritate caritatis Deo ſerviendum ſit. Talium ergo virorum propoſitum eſt, aut ſedatis remeare turbinibus, aut ſi id non ſinantur, vel eâdem tempeſtate perſeverante, vel ne ſuo reditu talis aut ſævior oriatur, tenent voluntatem conſulendi, etiam eis ipſis, quorum motibus perturbationibusque ceſſerunt, ſine ulla conventiculorum ſegregatione usque ad mortem defendentes, & teſtimonio juvantes eam fidem, quam in Eccleſia Catholica prædicari ſciunt. HOS CORONAT IN OCCULTO PATER, IN OCCULTO VIDENS. Rarum hoc videtur genus, ſed tamen exempla non deſunt; imò plura ſunt, quàm credi poteſt.* Idem ſanctiſſimus Doctor Lib. I. de Bapt. contra Donatiſtas cap. 17. *Spirituales autem, ſive ad hoc ipſum pio ſtudio proficientes; non eunt foras: quia & cùm aliquâ vel perverſitate, vel neceſſitate hominum videntur expelli, ibi magìs probantur, quàm ſi intùs permaneant, cùm adverſùs Eccleſiam nullatenus eriguntur, ſed in ſolida unitatis petra fortiſſima charitatis robore radicantur. Ad hoc enim pertinet, quod in illo Abrahæ ſacrificio dicitur: Aves autem non diviſit.*

11.) Sed nec aliæ quædam cautelæ in tam delicato negotio prætermittendæ ſunt, quas etiam monuêre Veneti l. cit. pag. 1255. ubi *Tenendum*, ajunt, *contemptum clavium, ex eoque quæ ſequuntur, excommunicationem, aut devium à regula errorem, non incurri à Juriſperito ſive* Theologo, *dum juxta conſcientiam ſuam hujusmodi ſententias timendas non eſſe aut tenendas aſ-*

 ſerit;

ſerit; præſer im ſi prudenter caveatur, ne propterea puſillis & infirmis offenſionis cauſa præbeatur; quippe ex iis complures eſſe, qui Pontificem exiſtimant Deum eſſe, omnigenam in cœlo & in terra habentem poteſtatem, eorum ſtultitiam idoneâ inſtructione depellendam; qui ſi inſtructionem non admittant, illos haberi debere offenſionis non datæ, ſed acceptæ reos, hoc eſt, Phariſaicæ, ex malitiâ innatâ prognatæ, non autem offenſionis puſillorum, quæ ex ſimplicitate & ignorantiâ proficiſcitur. Eâ in re ſciſſuras ſummopere vitandas eſſe, quibus contemptus clavium fovetur potiùs quàm tollitur, dum per ſtultitiam vel ignaviam homines ſe mutuo concurſu impediunt, ne communi conſenſu in domo Domini ambulent, aliique abuſibus favent, alii tollere volunt.

12.) Igitur hac in parte communi conſilio & aſſenſu agendum eſt, adhibitâ quàm maximè ſæculari poteſtate ad obtinendam ejus protectionem; non æſtimandi, minùs quærendi favores Romanæ Curiæ; animadvertendum in eos, qui illuc aut ad Nuntios Apoſtolicos recurrunt pro obtinendis diſpenſationibus aliisque facultatibus, quas in generali poteſtate ligandi atque ſolvendi à Chriſto acceperunt Epiſcopi, cum cauſâ ſcilicet Canonicâ, ſine quâ neque Papa diſpenſare poteſt; Vid. *cap. VI.* §. 1. *n.* 7. Impediendi Regulares (quorum ſingulare commodum propter eorum exemtiones hìc verſatur) ab uſu ſuorum privilegiorum, præſertim à facultate abſolvendi Epiſcoporum diœceſanos; ex quo fundatiſſimus metus interveniat, ne pœnitentium, ad illos turmatim recurrere adſuetorum, conſcientiæ ab eis in traverſum dirigantur. Si ſic Epiſcopi ex compacto & fortiter agerent, reſtituerentur paulatim in uſum ſuæ poteſtatis, quam allegari paſſi ſunt.

13.) Sed ne *Sanctitati* quidem ſimiles oppoſitiones præjudicium ferunt. Non fuit minùs Ludovicus IX. Galliæ Rex *ſanctus*, cùm ſpretis cenſurarum minis Gregorii PP.

rii PP. IX. bellum pararet adversùs Navarræ Regem. Daniel *Hist. de France Tom. IV. pag.* 317. *ed t. nov.* Neque cùm recusaret ad instantiam Innocentii IV. R. P. arma sumere adversùs excommunicatum Imperatorem Fridericum II. Idem *ibid. pag.* 328. Multò minùs dum ejusdem depositionem, à Papa factam, & ab hoc eum in finem interpellatus, noluit approbare. Idem *pag.* 374. Si dicas, justè se se hisce opposuisse Ludovicum, ex quo injusta fuerint quæ voluit Papa, & talia quæ neque ad summi Pontificis, neque ad ullam aliam authoritatem ecclesiasticam pertinent; vera quidem loqueris, attamen eo tempore quo vivebat Ludovicus, & quo Sanctis adscriptus est, æque verum credebatur *Romæ*, quòd Papa jus habeat in temporalia Regum, utì vel ex ipsa Friderici Imperatoris depositione intelligitur: quàm hodie ibidem sibi persuasum habeant, Pontificem esse Episcopum universalis Ecclesiæ, reliquos Episcopos tantùm in partem sollicitudinis ab eo vocatos.

14.) Cæterùm nemo negaverit, sicut in quibuscunque aliis negotiis publicis, ita quàm maximè in his, modum servandum esse. Hunc modum aptè designârunt Ordines regni Gallici anno 1493. Turonibus congregati, in libello supplici pro *Annatarum & minutorum servitiorum abolitione* Carolo VIII. Regi Christianissimo oblato, inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Tit. XX. cap. 25. edito in quo, *Contestantur nihilominùs dictorum Trium Ordinum Viri, se nolle ab obedientia filiali Sanctissimi Patris nostri discedere, quem ùt filii Ecclesiæ agnoscere volunt ceu Vicarium universalem Salvatoris & Redemptoris JEsu Christi qui est Caput Ecclesiæ. Quia verò non repugnat, ut filius, si a patre se gravatum senserit, cum timore & reverentia conqueratur apud alterum, qui patrem admoneat: dictorum Trium Ordinum Viri, qui se à suo Domino & Patre spirituali plurimùm gravatos sentiunt, querimoniam*

 suam

suam deferunt ad Regem, supremum nostrum in temporalibus Patrem, Protectorem & defensorem, contra omnes qui ipsis molesti esse vellent in eorum juribus & libertatibus, contra & in detrimentum Sanctorum Decretorum, & Conciliorum. Et ideo supplicant Regi supremo nostro Domino, & filio Ecclesiæ, ut dignetur per suos Oratores obedientiam exhibere filialem dicto Sanctissimo Patri; jubere ut ipsi Regni egestas exponatur, & magna significentur impedimenta, quæ ab obitu Caroli VII. Regis juribus & libertatibus dictarum Ecclesiarum Franciæ & Delphinatûs apposita sunt à nonnullis, qui Reservationes & Provisiones in fraudem juris electionum obtinuerunt: ut Pensiones omnes & Commendas beneficiorum secularium & regularium in irritum mitti curet; & ipsi exponere quanta pecuniæ vis ex hoc regno elata sit: Nec ægrè ferat, si dictum Regnum & Delphinatus suis in posterum juribus & libertatibus secundùm Sacra Decreta utatur.

§. VIII.

Quintum remedium Retentio bullarum Apostolicarum; cujus justitia & universalis usus demonstratur.

Exponuntur singulares effectus falsarum Decretalium, qui populos egregiè gravant, & Principum attentionem præ cæteris excitare possunt ac debent.

Non minùs tutum & commodum, imò promptius remedium, ad recuperanda jura sacra, per ignorantiam & superstitionem deperdita, deprehenditur in *Placito Regio*, cujus legitimus usus in plerisque regnis ac provinciis viget, ita ut sine eo nullum Rescriptum, Decretum, Mandatum, Constitutio, Bulla, Breve, aut quæcunque Litteræ Romanæ executioni tradi valeant. Receptus est ejus usus in Gallia, Hispania, Lusitania, Sabaudia, regnis Neapoli & Siciliæ, Belgio, & certo modo in Germania, imò olim in Anglia, dum esset Catholica, vigore famosæ legis *Præmunire.*

munire. Est hoc jus Placiti pars juris Majestatici, cui essentialiter inhæret. Cùm enim Principibus vigore supremi sui muneris cura & conservatio publicæ tranquillitatis, sine personarum & causarum discrimine, incumbat, iique proinde authoritatem habeant super actiones externas, etiam Ecclesiasticas, quatenus exinde Reip. incommoda aut perturbationes evenire possunt; hinc ad eorum officium pertinet, inquirere in omnia, quæ aliunde in eorum terras inferuntur, & per se vel constitutos ad hoc Magistratus despicere, ne quid invehatur, aut executioni mandetur, quod in publica commoda valeat impingere. Ex his veris ac solidis principiis de hoc jure Placiti (quod in Hispania jus *Retentionis*, *Supplicationis* &c. nuncupatur, alibi etiam sub nomine *Recursûs ad Principem* venit) ita differit Salgado *Tract. de Supplicatione ad Sanctissimum Part. I. cap.* 9. *n.* 13. „ Supremum Senatum posse hac Regaliâ uti in omnibus casibus, in quibus militat ratio publicæ utilitatis, & turbationis pacis, ac per consequens tollendæ violentiæ: Nam „ (addit) cùm hæc sit principalis nervus, unicum fulcrum, „ & solidum fundamentùm inductivum & provocativum „ hujusmodi recursûs, & retentionis, ne pax publica statusque regni tranquillus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tanquam suæ sibi „ commendatæ Reipublicæ protector, ac Statûs ecclesiastici, nec non Reip. spiritualis; ad ejusque officium propriè pertineat salus populi, quies & tranquillitas publica: „ per necessariam inde consequentiam sequitur, quòd iis „ omnibus in casibus, in quibus sua turbetur Resp. vel „ notabile aliquod damnum patiatur, vel violentiam, suam „ possit interponere authoritatem œconomicè.

Hæc in omnium JCtorum oculis tam apparent solida, ut nullus eorum dubitet, quin in iis etiam provinciis, in quibus usus Placiti hactenus non obtinuit, ille à Principe adoptari possit, quandocunque ei videatur; imò juri Majestatico tam firmiter adhæret, ut Princeps ne illud quidem à se abdicare valeat. Hinc cùm anno 1486. Joannes II.

 Lusita-

Lusitaniæ Rex ad instantiam Romani Pontificis usum videndi & examinandi Litteras Apostolicas abolere proposuisset, Status regni se se opposuêre; remonstrantes: *non licere Regi tale jus à se abdicare in præjudicium regni & subditorum;* ita referente Augustino Manuel in Vita Joannis II. Lib. IV. Et verissimè dixit Covaruvias Pract. Quæst. cap. 35. quòd *si quis contendat à Principibus Christianis hanc tollere potestatem, statim comperiet experimento manifestissimo, quantum calamitatis Reipublicæ invexerit.* Ad dignoscendum autem, quibus in casibus retentio Bullarum decerni, proinde harum vis & effectus impediri valeat, Salgado *cit. Part. I. cap.* 13. *n.* 13. hanc ponit regulam: „ Omnes casus, in quibus dari potest Bullarum retentio in Senatu, uni tantùm „ rationi innituntur, & unico fundamento justificantur, nempe *Præjudicio Reipublicæ*, & *damno publicæ utilitatis.*" Addit, & probat Idem *eod. cap.* 13. *n.* 6. & *seqq.* petitionem retentionis Bullarum ad officium Fisci potissimùm pertinere, & ex ea ratione illi, tanquam dispositioni Juris Publici Communis (v. gr. Concilii Tridentini) à partibus renuntiari non posse. Adde Barthelii *Annotat. ad Jus Canon. Lib. I. Tit.* 2. §. 4. *Quæst.* 3.

1.) Genius & Spiritus Romanorum Curialistarum tendit ad deprimendas alias Ecclesias; ad auferendam eis meliorem portionem nativæ authoritatis, sibique eam attribuendam. Sancta Sedes centrum est & vinculum unitatis, Curia Romana occasio schismatis, atque impedimentum reunionis Hæreticorum cum Ecclesia, & conversionis Infidelium. Quanta in his scandala! Posset illis occurri proportionato ad malum usu Placiti, seu jure retentionis Pontificiarum Bullarum; ex causa enim *scandali* has retineri Regiâ authoritate posse, certum est; quia in omni scandalo versatur detrimentum publicum, & præjudicium boni communis. Salgado *cit. Part. I. cap.* 2. *n.* 12. 13. *cap.* 3. *n.* 36. & 65. *cap.* 4. *n.* 3. 12. *seqq. cap.* 14. *n.* 37. Adde §. seq. init.

2.) Im-

2.) Imperator, Reges & Principes vigore ſupremi & regii muneris vel ipſo hoc declarante Concilio Tridentino *Seſſ. XXV. cap.* 20. *de Reform.* jure divino ſunt nati defenſores & protectores *Eccleſiæ*, id eſt, *Conciliorum & Canonum*, ad Status Eccleſiæ conſervationem, & bonum ordinem ſpectantium, Canonum: inquam, *verorum*, non *ſpuriorum*, quos ingenti, ad nos usque propagato, Eccleſiaſtici Ordinis & Diſciplinæ detrimento confinxit Iſidorus. Chriſtianos Principes ſæpius ad tuitonem Conciliarium Canonum ab ipſismet ſummis Pontificibus invitatos fuiſſe conſtat. Vid. Salgado *P. I. cap.* 1. *n.* 59. & *P. II. cap.* 1. *n.* 27. Parexa *de Inſtrum. editione Tit. II. Reſolut.* 2. *n.* 43. & *ſeqq.* Unde ab illis Litteras Apoſtolicas, quascunque ob cauſas ſacris Canonibus & Conciliis adverſas, retineri poſſe, rectè docet Salgado *cit. Part. I. cap.* 9. *n.* 40. Hanc retentionem propter quamcunque cauſam violentiæ omninò exercendam, integro Tractatu docuit Hieronymus de Cævallos *de Cognitione per viam violentiæ;* violentum autem eſt, quidquid contra legem publicam committitur. Salgado *Part. I. cap.* 7. *n.* 2. Quid igitur obſtabit, quominùs Principes ab Epiſcopis ſuorum regnorum & provinciarum veros Canones à Paleis ſecernere, & utrorumque fructus noſcere edocti, quidquid Româ venit in his poſterioribus fundatum, per ſuos Magiſtratus ſequeſtrari faciant?

3.) „ Lamentabile foret, ait idem JCtus Hiſpanus *Part.* „ *II. cap.* 1. *n.* 43. *ſeqq.*, ſi quæ in generalibus Con„ ciliis tanto cum labore, vigilantiâ & meditatione, „ aſſiſtentiaque tantorum Patrum totius orbis Chriſtia„ ni, Regumque & Principum ſupremorum, per Nun„ tios ſuos & Ambaſſiatores ad idem ſpecialiter deſti„ natos, ſunt edita & definita ad reformationem uni„ verſalem morum, & pro univerſalis Reipublicæ ſpi„ ritualis & Eccleſiaſticæ aptiori regimine, quibus om-

„ nino

„ nino avelluntur infinita damna: quæ in perniciem utilitatis publicæ reperta fuêre: Lamentabile, inquam, „ foret, ut tantus labor, tantum & infomne ftudium, „ totque fanctiffima decreta divinitus & feliciter definita, ac falubriter recepta, fructum ex incuria & negligentia amitterent in damnum Reipublicæ & Statûs „ Ecclefiaftici, ac Chriftianæ religionis." Adde in hanc rem aptum locum Julii Papæ fuprà *cap. IV.* §. 11. *n.* 6. Interim fic fit: jacent poft infelices Decretales Ifidorianas tot fancti Canones primorum Conciliorum, qui debentur follicitudini maximorum Imperatorum Conftantini M., Theodofii M., Theodofii junioris, Marciani, Juftiniani, & aliorum Auguftorum, & parum abeft, ut aliqui Chriftianorum Principum præ certis difpofitionibus Seff. IV. & V. Concilii Conftantienfis triumphare finant ineptiffimas fabulas Emanuelis Schelestrati, atque ità interire fructum infiniti laboris, quem in Conciliis Conftantienfi & Bafileenfi navavit Imperator Sigismundus, & præ cæteris inclyta Natio Gallica.

4.) Pius IV, in fua bulla, quam pro confirmatione Concilii Tridentini Romæ anno 1563. edidit, omnes Principes Chriftianos invitavit ad ejusdem Concilii protectionem, obfervationem & executionem. Inde, inquit Salgado *cit. Part. II. cap.* 1. *n.* 31. nafcitur Regibus facultas condendæ legis in ejusdem Concilii executionem & manutenentiam, nec non Prælatis cæterisque omnibus mandandi, ut Tridentina Decreta inviolabiliter obfervent. Atque ex hac ratione in Hifpania obfervatio & executio Canonum S. Concilii Trid. pertinet ad *Cognitionem Violentiarum*, neque permittitur, ullas litteras Apoftolicas executioni mandari, quæ iisdem Canonibus non fint conformes. Rectè hæc utique & omnino laudabiliter; quando econtra in aliis Regnis & provinciis Tridentino ejusque Canonibus, fummâ providentiâ conceptis, fine ullâ caufâ neceffi-

ceffitatis aut publicæ utilitatis detrahentia, atque ità Difciplinam Ecclefiafticam enervantia decreta executioni dantur. Concilium Tridentinum (ut hoc modò pro exemplo memorem) Seff. 24. de Reform. matrim. cap. 5. ad evitanda fcandala & tollendas peccatorum occafiones follicitè cavit: ne *in fecundo gradu unquam difpenfetur, nifi inter magnos Principes, & ob publicam caufam.* Hoc non fervat Roma: difpenfat cum plebeis in fecundo gradn *ordinariè*, & quandoque in gradibus adhuc propinquioribus, ex caufis privatis, & cum fcandalo popularium. Legitur *Cardinalis* LE CAMUS Epifcopus Gratianopolitanus, Prælatus fapientiffimus, omnes difpenfationes & indulgentias Romanas, fine causâ Canonicâ conceffas, retinuiffe, & absque effectu reliquiffe. Quis hunc morem improbet? Fruftra fient leges, nifi ferventur, & *eft in ratione bene confideratâ permanfio*, inquit Cicero Lib. I. Rhetoric.

5.) Diverfæ gentes diverfis moribus reguntur. „ Papæ, „ inquit clar. Barthel *in Annotat. ad Jus Can. Lib. I. Tit.* 33. *p.* 138. Strictiùs fubjacent Epifcopi Italiæ, „ qui omnes bullas indiftinctè recipere, & executioni „ cum fummâ reverentiâ mandare debent. In Germaniâ autem, quia ipfis in multis reftituta, & jure „ poftliminii reddita eft primæva jurisdictio, non cœcam obedientiam, fed rationabile præftant obfequium; „ & fi non fint Bullæ in materia fidei vel morum, „ fed in aliis materiis, & præcipuè, fi tendant ad reftringendam authoritatem in Concilio Tridentino, & „ per Concordata fub Friderico III. & Nicolao V. „ conceffam, illas non ità paffim recipiunt & publicant; unde multæ ex hac caufa non obligant. Magnâ tamen cum reverentiâ & cautelâ in his cafibus „ agendum cum Pontifice, & Gallos imitari oportet, „ apud quos, licèt liberior exiftat Epifcopalis authoritatis ufus, & eorum poteftas ferè revocata fit ad primævos Canones, in quo eorum libertates confiftunt,

„ summâ tamen cum reuerentiâ agunt cum Pontifice &c. " Ex his insimul colliges, Germanos non magis quam Gallos ignorare sua & universalis Ecclesiæ genuina jura ac libertates.

6.) Sed descendamus ad quædam singularia, quæ hàc in parte Magnatum attentionem præ cæteris merentur. Huc imprimis pertinet plaga, quam Ecclesiasticæ disciplinæ inflixêre *Reservationes causarum Episcopalium*, factæ Romano Pontifici in vim spuriarum Decretalium. Nihil æque commodum ad fovendam impunitatem criminum, quàm hæ reservationes. Quàm facile est fallere, judicium in longinquo positum, tam huic difficile invenire accusatorem ac testes. Rarò etiam deerant Episcopis Romam citatis causæ non eundi; sique illuc ire tandem compellerentur, hoc ipso impediebantur ab exercitio functionum Episcopalium, populi linquebantur sine instructione, & sæpe gliscebant errores ac corruptelæ. Vid. Fleury *Discours V. sur l'Histoire Eccles. n.* 3.

7.) Aeque noxiæ sunt *Appellationes* ad Romanam Curiam in causis privatorum, sive illæ *civiles* sint, sive *criminales*. In *his* frequentissimè evenit, ut Episcopi tædio sumptuum, dilationum, aliorumque impedimentorum, malint tolerare vitia, quæ propriâ authoritate compescere non possunt. In *illis* rectæ & promptæ administrationi justitiæ peræque obstat distantia locorum, difficulas probationum, & ignorantia moris patrii; ut de expensarum, itinerum & aliarum molestiarum generibus, quæ ab his ultramontanis & ultramarinis appellationibus, in genuino Jure Canonum nullum fundamentum habentibus, inseparabilia sunt, quibusque Principum subditi intolerabiliter premuntur, nihil memorem. In Hispania censetur violentia inferri ei, qui extra regnum & ad aulam Romanam evocatus, ibidem litigare cogitur. Salgado *cit. Tract. P. II.*

P. II. cap. 11. *n.* 83. Sic ibi cogitatur: & quis improbet? Si autem bene: quare non eadem alibi ſubditis impenditur protectio?

8.) Poteſtne Principibus indifferens eſſe, quòd tam enormes pecuniarum ſummæ annuè exportentur, & Romam deferantur, pro expeditionibus bullarum, annatis, juribus Confirmationum, pallii &c. cùm illis omnibus, ſi ſinceros Canones conſulimus, non indigeamus.

9.) Inter Regum ſubditos & vaſallos vix non primum locum tenent Epiſcopi; his igitur illi non minùs, imò magis, ſuam debent protectionem, quàm aliis. Itaque omnino fundati ſunt Epiſcopi & cæteri Eccleſiarum Prælati, ut regiam protectionem inclament pro recuperatione jurium, quæ eis abſtulit ignorantia majorum, quæque genuino Jure Canonico illorum propria ſunt, feriùs per imaginarium illud jus monarchicum, ſeu prætenſam plenitudinem poteſtatis, à caractere Epiſcopali avulſa. Idem de inferioribus Prælatis Eccleſiaſticis, quorum jura patronatûs per Reſervationes Apoſtolicas læduntur, eſto judicium.

10.) Hanc authoritatem ſuam Roma plurimùm promovit, hodieque ſuſtinet per diverſas illas Religioſorum Congregationes, quibus tanquam præſidiis & militaribus copiis utitur per omnia regna & provincias. Ut hos ſacræ militiæ alumnos ſummi Pontifices habeant ad ſua obſequia perpetuò devotos, privilegiis eos ornârunt & immunitatibus, quibus à juriſdictione Ordinarii exempti, ſupra ſæcularem Clerum eminent. Cùm non potuerint hæc privilegia & exemptiones concedi ſine graviſſima altercatione Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, & læſione jurium Epiſcopalium, hinc inter veros abuſus referenda ſunt, quæ aliarum deinde at graviorum noxarum cauſa fuêre. At non Epiſcopis ſolùm hæ Regularium multiplicationes & exemptiones ſuos tollunt

 ſubdi-

ſubditos, verùm & ipſis Regibus ac Principibus; ex quo ii in omnibus ferè occaſionibus, quibus Curia Romana cum Potentatibus colliditur, pro illa adverſùs hos ſtent & agant. Triſtem ejus rei experientiam ſæpe fecêre Germania, Gallia, Anglia, & nuper Luſitania, ut de Venetorum Republica, & aliis Statibus nihil memorem. Famoſa illa Liga Gallica, cujus finis erat Henricum IV. à ſolio deturbare, Monachis ſuos debet, quos habuit, ſucceſſus; qui in hoc non agebant aliud, quàm obſecundare Papæ, ejusque mandata exequi. Demum ſi fortè Monachis non debeantur origines opinionum de indefinita & Monarchica Romani Pontificis poteſtate & infallibilitate, hoc ſaltem eis debet Romana Curia, quòd hæc themata (à quorum ſubſiſtentiâ vigor & valor dictorum privilegiorum dependet) adhuc ſuſtineantur, & eo quidem fervore ac æſtu, ut hæ opiniones ferè erigantur in dogmata. Quæ omnia an Principum attentionem excitare, & rectoriam, quâ pollent, authoritatem animare non debeant, prûdentum judicio relinquitur.

11.) *Uno verbo concludam*, inquit doctiſſimus Cardinalis de Cuſa, qui tempore Concilii Baſileenſis floruit, *ſi piiſſimus Imperator cum toto ſibi ſubjecto Concilio neceſſitates Reipublicæ conſiderans, ac diminutionem divini cultûs, & morum deformitatem in omni Statu cum cauſis & occaſionibus ponderans, repeteret ſacros Canones, antiquas ac ſanctiſſimas priſcorum obſervationes, & quidquid illis obviaret, ſive privilegia, ſive exemptiones, ſive introductiones in collationibus beneficiorum aut litibus, unà cum toto Concilio decerneret tollendum eſſe, & Canonibus ſanctis ſtrictiſſimè obediendum; rogo quis Chriſtianus dicere poſſet, ibi aliquid præter poteſtatem & autoritatem attentatum, quando pro cuſtodia antiquorum Canonum & legalium Sacrarum Sanctionum, pro augmento divini cultûs, pro bono Reipublicæ illa fierent. Non retrahat te Imperatorem prudentiſſimum cujuscun-*

que

que suasio ab hac sancta tua intentione &c. Ita Eminentissimus Cusanus Lib. III. de Concord. Cathol. cap. 40.

12.) Postquam hæc scripta essent, Rex Catholicus CAROLUS III. in omnibus Hispaniarum regnis publicari fecit edictum Regium circa usum Juris Placiti, quod referunt Ephemerides Colonienses Gallicæ de 5. Januarii an. 1762. sequenti tenore: *Aiant consideré, que malgré mon desir de favoriser en toute occasion les resolutions du S. Siege & celes du Tribunal de l'Inquisition de mon Roiaume dans les causes graves, qui lui sont confiées, je ne puis satisfaire mon zele pour la Religion, si je ne suis instruit de ces resolutions, avant qu'elles parviennent à la connoissance de mes sujets, & s'il n'est établi des reglés sûres & capables de prévenir toute espéce d'embarras. J'ai arrêté après une mûre déliberation, & de l'avis de mon Conseil, qu'à l'avenir toute Bulle; tout Bref; Rescrit; toute exhortation ou Lettre Pontificale, qui tende à faire Loi, soit que ces pieces soient adressées à quelqu'un en particulier ou en general aux Tribunaux; Juntes; Magistrats; Archevêques; Evêques & autres Prélats des païs de mon obeissance, ne pourront être publiés ni executés, sans que je les aye vûs & examinés. Le Nonce Apostolique, à qui ces sortes de depêches pourroient être envoiées, sera également tenu de me les faire présenter par mon Secrétaire d'Etat. Toute Bulle & tout Bref concernant les affaires contencieuses, soit qu'il s'agisse de grace ou de quelque acte de justice, seront soûmis à l'Examen du Conseil de Castile, afin que ce Tribunal juge s'il ne resulteroit pas de leur éxécution quelque prejudice au Concordat, ainsi qu'aux Loix; Regales; Usages & à la tranquillité de mes Etats ou au droit d'un tiers. Les Brefs & Dispenses, expediés par le Grand Penitentier en matiere de conscience: seront seuls exceptés de cette présentation. L'Inquisiteur General ne publiera aucun*

 Decret,

Decret, en consequence de quelque Bref ou Bulle Pontificale que ce soit, sans que ces depêches lui soient remises par mon ordre.

13.) Prosequitur deinde Edictum Regium: *A l'égard de tout Bref, qui regardera la defense des Livres, on observera les régles prescrites par* l'Auto accordada 14. Tit. 7. Liv. I. *L'Inquisiteur General devant faire examiner de nouveau le Livre proscrit, & si l'ouvrage le merite, le defendre de sa propre autorité, sans inserer le Bref du Pape. D'ailleurs l'Inquisiteur General ne publiera aucun Decret; Index General ou Expurgatoire, qu'il ne m'en ait rendu compte par l'entremise de mon Secretaire de Grace & de Justice & du Secretaire d'Etat, qui sera prés de ma personne, & qu'il ne soit informé, que je consents à la publication. Enfin lui & le Tribunal de l'Inquisition, avant de condamner quelque Livre ou Ecrit, seront obligés d'entendre les defenses, que les parties intereffées voudront produire, & de les citer à cet effet; le tout conformement aux Réglements établis pour l'Inquisition de Rome par la Constitution Apostolique du Pape Benoit XIV. laquelle commence par ces paroles:* Sollicita ac provida &c. Confer *cap. IV.* §. 2. *n.* 4. 5.

§. IX.

Sextum idque generalius remedium in legitima resistentia defigitur.

Plura hactenus recensita specialiora remedia uno generali comprehenduntur, scilicet *Resistentiæ*, cujus usum gravissimi Theologi & Canonistæ, etiam Romanæ Curiæ addicti, & Pontificiæ authoritatis assertores vehementissimi, quales sunt Turrecremata, Silvester Prieras, Jacobatius &c. tum non improbant, quando Rescripta, Decreta, Constitutiones aut quæcunque literæ seu facta Romanorum Pontificum scandalum

dalum in Ecclesia pariunt, instituto Christi adversantur, sacris Canonibus & Disciplinæ, moribusque præscriptis ac probatis, vel Regum, Ecclesiarum, aut integri alicujus Ordinis, v. g. Episcoporum, juribus & Libertatibus grave vulnus infligunt, communes Ecclesiæ Leges per illegitimas easque frequentes dispensationes evertunt &c. Quinimò ipsi Romani Pontifices haud infrequenter declarârunt, se non repugnare, quominùs his & similibus in casibus eis resistatur; ita, ut de *Thesi* vix aut nulla supersit quæstio, sed de *Hypothesi* solùm: An scilicet & quando exstent illi casus & facta Curialistarum, quibus Disciplina evertitur, Jura aliorum tolluntur, & scandala generantur. Eo sensu scripsit GREGORIUS VII. ad Sancium Aragoniæ Regem Lib. II. Epist. 1. *Solet Sancta & Apostolica Sedes pleraque considerata ratione tollerare, sed nunquam in suis Decretis & Constitutionibus à concordia Canonicæ traditionis discedere.* ALEXANDER III. in Cap. 6. X. de Præbend. & dignit. *Si mandatum nostrum pro alicujus provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commodè sustentari, nisi fortè in Litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei SINE SCANDALO provideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo Mandatum nostrum non duxeris exequendum.* In cap. 3. X. de Consanguin. Apostolicæ Sedis Legatus dederat generalem pro quodam tractu Germaniæ dispensationem in certis gradibus tunc prohibitis; Nihilominus COELESTINUS III. desuper consultus decidit, dispensatos conjungi non debere, sed potiùs *observatæ eousque consuetudini deferendum, quàm aliud IN DISSENSIONEM ET SCANDALVM POPULI statuendum, quadam adhibita novitate.* INNOCENTIUS III. Lib. I. Epist. ad Faventinum Episcopum: *Quæ in derogationem sanctorum Canonum attentantur, tantò potiùs infringi volumus, & carere robore firmitatis, quantò autoritas universalis Ecclesiæ, cui præsidemus, ad id nos provocat & inducit.* Adde ejusdem INNOCENTII rescriptum in cap. 6. X. de Clericis conjugatis, quo filium Græci Sacerdotis, ex legitima uxore susceptum in

in Episcopum consecrari jubet: *Nisi*, addit, *pro eo, quòd inter Latinos Græci hujusmodi conversantur, regionis consuetudo repugnet.* Ubi Joannes Andreas rectè observat, additam hanc exceptionem *ob evitationem scandali & offensionis*, quæ inde contingere posset, si quid alienum à recepta consuetudine inter Latinos induceretur. Confer Fagnanum ad *cap. I. X. de Clerico ægrot. vel debil. n.* 5.

Formam sacræ hujus resistentiæ inter alios nobis reliquit Robertus Grossetestius Episcopus Licolnensis, vir sanctitate, eruditione, & discreto zelo pro Romanæ Sedis gloriâ illustris, dum eo tempore, quo Anglia Sedi Apostolicæ erat deditissima, Decreto Innocentii PP. IV. resistens, ad eum hoc tenore perscripsit apud Matthæum Parisiensem in Hist. Anglic. ad annum 1253. pag. m. 582. *Noverit Discretio vestra, quòd mandatis Apostolicis affectione filiali devotè & reverenter obedio. His quoque, quæ mandatis Apostolicis adversantur, paternum zelans honorem, adversor & obsto. Ad utrumque enim teneor ex divino mandato; Apostolica enim mandata non sunt, nec esse possunt alia quàm Apostolorum doctrinæ & ipsius Domini nostri JEsu Christi Apostolorum Magistri & Domini, cujus typum & personam maximè gerit in Hierarchia Ecclesiæ Dominus Papa, consona & conformia . . . . Non est igitur prædictæ litteræ tenor Apostolicæ sanctitati consonus, sed absonus plurimùm, & discors . . . . . . Propter hoc reverendi Domini, ego ex debito obedientiæ & fidelitatis, quâ teneor utrique parenti Apostolicæ Sedis sanctissimæ, & ex amore unionis in corpore Christi, cùm ea his, quæ in prædicta littera continentur, & maximè, quia, ùt prætactum, ad peccatum Domino JEsu Christo abominabilissimum & humano generi perniciosissimum evidentissimè vergunt, & Apostolicæ Sedis sanctitati omnino adversantur, & contrariantur Catholicæ fidei, unicè, finaliter & obedienter non obedio, contradico, rebello; nec ob hoc potest inde vestra Discretio quicquam durum contra me statuere, quia omnis mea in hac parte & contradictio & actio nec contradictio est, nec rebellio, sed filialis divino mandato debita*

Patri

Patri & Vestri honoratio. Breviter autem recolligens dico, Apostolicæ Sedis sanctitas non potest, nisi quæ in ædificationem sunt, non destructionem; hæc enim est potestatis plenitudo, omnia posse in ædificationem.

Exitus hujus oppositionis non minùs est notabilis, quam ipsa oppositio. Illum Matthæus Parisius pag. 583. sic pergit referre: *Hæc cum ad Domini Papæ audientiam pervenissent, non se capiens præ ira & indignatione, torvo aspectu & superbo animo* dixit: *Quis est iste Senex delirus, surdus & absurdus, qui facta audax, imò temerarius, judicat. Per Petrum & Paulum, nisi moneret nos nata ingenuitas, ipsum in tantam confusionem præcipitarem, ut toto mundo fabula foret, stupor, exemplum, & prodigium! Nonne Rex Anglorum noster est vasallus, & ut plus dicam, mancipium, qui potest cum nutu nostro incarcerare & ignominiæ mancipare? Et cùm hæc inter fratres Cardinales recitarentur, vix compescentes impetum Papæ dixerunt ei; Non expediret, Domine, ut aliquid durum contra ipsum Episcopum statueremus: ut enim vera fateamur, vera sunt, quæ dicit; non possumus eum condemnare, Catholicus est, imò sanctissimus, nobis religiosior, nobis & sanctior, excellentior, & excellentioris vitæ; ita, ut non credatur inter omnes Prælatos majorem, imò nec parem habere. Novit hoc Gallicana & Anglicana Cleri universitas; NOSTRA NON PRAEVALERET CONTRADICTIO. Hujusmodi Epistolæ veritas, quæ jam fortè multis innotuit, MULTOS CONTRA NOS POTERIT COMMOVERE; magnus enim habetur Philosophus, Latinis & Græcis litteris ad plenum eruditus, zelator justitiæ, Lector in Theologiæ scholis, prædicator in populo, castitatis amator, persecutor simonialium. Hæc dixerunt Dominus Aegidius Hispanus Cardinalis, & alii, quos propria tangebat conscientia. Consilium dederunt Domino Papæ, ut omnia hæc convenientibus oculis sub dissimulatione transire permitteret.*

Nota est illa S. Cypriani oppositio adversùs decretum Stephani Papæ, de rebaptizatione, in qua usque ad mortem perstitit, absque quòd pro schismatico à quoquam habitus fuerit, aut adhuc habeatur. Rationem huic loco

nptam dat Bellarminus *de Rom. Pont. Lib. IV. cap.* 7. eam etiam à gravi peccato excusans, quia, inquit, Cypriano persuasum erat, perniciosum errorem à Papa sustineri, cui sententiæ firmiter inhærens, non poterat Pontificio decreto parere, ne contra conscientiam ageret. Gratianus ipse, postquam *Dist. XIX. Can.* 7. tradidisset, quà submissione Romani Pontificis Constitutiones, quasi oracula ex ipsiusmet B. Petri ore procedentia, acceptandæ sint, addit expressè: *Hoc tamen intelligendum est de illis sanctionibus vel decretalibus Epistolis, in quibus nec præcedentium Patrum decretis, nec Evangelicis præceptis aliquid contrarium invenitur.* Refert idem Gratianus *Dist. XXXI. Can.* 1. aliam Pelagii II. Decretalem, quæ hujus successori S. Gregorio Magno *dura atque incompetens* visa est; ubi ad verbum *Durum* notat Glossa, *statutum Pelagii fuisse contra Evangelium.* Cæterum optandum foret, ut qui inter Episcopos se Romanis decretis opponunt, sanctitate & sano zelo pares sint Cypriano, & Roberto Licolnensi; tunc etenim, uti in negotio ejusdem Roberti Cardinales Papæ insinuârunt, *Romana minùs prævaleret contradictio*; quin ex contrario talis contradictio *multos contra* illegitima *Romanorum* decreta *poterit commovere.*

1.) Joannes Cardinalis de Turrecremata in Summa de Ecclesia Lib. II. cap. 106. „ Tertium, *inquit*, remedium, ubi præcedentia " (humilis scilicet admonitio, & devota ad Deum oratio) „ occulto Dei judicio non „ juvarent, hoc superesset, videlicet resistentia: Resi„ stendum enim esset in faciem per Dominos Cardina„ les " (quare & non in horum defectum per Episcopos?) „ mala ejus opera exprobrando, ac rationi„ bus convincendo, & etiam scandalis, & iis, quæ Papa „ vellet attentare, se opponendo, sicut Paulus restitit „ Petro, quia non ambulabat ad veritatem Evangelii, „ & sicut Episcopo, vel Abbati, seu Priori dilapidato„ ri Ecclesiæ subditi resisterent & contravenirent, & „ ita in proposito, ut si Papa, prout exemplificat Do„ minus Petrus de Palude, thesaurum Ecclesiæ vellet

„ dare

„ dare parentibus suis, aut Ecclesiam S. Petri destrue-
„ re, & ædificare palatia parentibus suis, aut aliquid
„ hujusmodi, quod tamen non est verosimile posse
„ contingere, non esset ei permittendum, sed esset
„ ei resistendum, & non obediendum, sine tamen
„ depositione. Similiter si vellet contra statum uni-
„ versalis Ecclesiæ aliquid attentare: sicut si vellet om-
„ nes Episcopos deponere, *aut similia, ex quibus uni-
„ versalis turbaretur Ecclesia.* Et hoc modo dicunt Ho-
„ stiensis & Innocentius & Archidiaconus, quòd non
„ esset Papa sustinendus, id est permittendus hoc fa-
„ cere, sed ei tamen cum humilitate & reverentia re-
„ sistendum foret. Quartò, attento quòd (ùt dicit S.
„ Thomas in Secunda Secundæ) Papa potest incur-
„ rere simoniam sicut alius quilibet homo, & oppo-
„ situm dicere sit erroneum, ùt dicit in IV. Senten-
„ tiarum Dist. XXV. tale remedium posset dari, vide-
„ licet non acceptare ea, quæ malè & contra reve-
„ rentiam & legem Dei gesta essent per eum, ùt pro-
„ motiones, provisiones beneficiorum, collationes ma-
„ nifestè simoniacè factæ . . . . . Quintum remedium
„ est convocare Concilium Generale, quæ convoca-
„ tio esset facienda per Cardinales, si ipse Papa id
„ nollet congregare, *aut per alios illis negligentibus*, &
„ hoc non ad deponendum Papam, sed ad tria præ-
„ dicta faciendum cum majori solemnitate & autorita-
„ te, videlicet primò ad monendum & exhortandum
„ Papam de correctione suà . . . . Secundum,
„ quod Concilium facere deberet, ubi primum non
„ sufficeret, est, devotissimis precibus, & jejuniis, &
„ operibus rectis, divinæ Clementiæ aures pulsare, ut
„ dignaretur Ecclesiæ suæ misereri, ut eorum Ponti-
„ ficem aut illuminare dignaretur, aut auferre de me-
„ dio . . . . . Tertium, quod Concilium debet face-
„ re, ubi prædicta occultis nobis causis usquequaque
„ non proficerent, *etiam cum invocatione brachii secularis*,

 ùt

„ ùt puta, Imperatoris, vel aliorum Principum, provi-
„ dere de modo & forma resistendi malis, quæ Papa ten-
„ taret facere, ne Ecclesia periclitaretur.

2.) His non dissimilia tradit Silvester Prieras Ordinis Prædicatorum sacri Palatii Magister in Summa, verbo *Papa*. Nempe: „ Quid autem faciendum sit quando Papa suis
„ moribus Ecclesiam destruit, dicit idem Petrus Paluda-
„ nus; Primò non esse obediendum in multis, sed resi-
„ stendum qer honestam reprehensionem, exemplo Pauli
„ resistentis Petro in faciem. Unde si vellet totum the-
„ saurum Ecclesiæ, aut patrimonium B. Petri dare paren-
„ tibus ejus, vel Ecclesiam destruere, *& hujusmodi*, non
„ esset permittendum, sed resistendum, tamen sine
„ depositione. Ratio est, quia in destruendo nihil
„ potest, & si de destructione constat, potest resisti.
„ Secundò orandum esset, ut corrigeretur à Deo, vel
„ de medio tolleretur; & contra ejus voluntatem Con-
„ cilium convocandum, ut per illud Papa moneretur,
„ vel Deus invocaretur, & resistendo malis remedium
„ imponeretur.

3.) Nec aliter sensit Dominicus Cardinalis Jacobatius, de hac materia fusè tractans Lib. VIII. de Conciliis Art. 3. ubi & Baldum laudat in cap. Olim. X. de Rescriptis dicentem, quod „si Papa non vult uti rationibus, ubi tractatur
„ de periculo mundi, debet compesci armis. " Et in
„ sexto remedio ait: „ Concilium sic coadunatum invoca-
„ bit bracchium sæculare (ùt puta Imperatoris vel alio-
„ rum Principum) ad providendum de modo & forma
„ resistendi malis, quæ Papa facere tentaret, ne Ecclesia
periclitaretur.

4.) Similiter Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus Tractatu I. de Autoritate Papæ & Concilii cap. 27. „ Re-
„ sistendum est, *inquit*, etiam in faciem Papæ publicè
„ dilanianti Ecclesiam, v. g. quia non vult dare bene-
„ ficia

„ ficia Ecclesiastica, nisi pro pecunia aut commutatio-
„ ne officii, & cum omni reverentia & obedientia ne-
„ ganda est possessio talium beneficiorum his, qui eme-
„ runt, & alleganda est causa simoniæ etiam cum Pa-
„ pa commissæ. Et sine dubio Principes sæculi & cla-
„ riùs gladium de manu furiosi sic cum modestia tol-
„ lerent. Multæ quoque sunt viæ, quibus absque re-
„ bellione Principes mundi & Prælati Ecclesiæ, si vel-
„ lent uti, resistentiam impedimentumque abusûs po-
„ testatis afferrent. Sed quoniam *Principes & Prælati*
„ *non curant, nisi quasi somniando*, cur conqueruntur,
„ quòd non potest deponi? Cur opponunt, quòd Po-
„ testas data est in ædificationem & non in destru-
„ ctionem? Abusui namque potestatis ejus, qui destruit,
„ obviam eant congruis remediis, non obediendo, in ma-
„ lis non adulando, non tacendo, arguendo, advocando
„ Illustres ad increpandum, exemplo Pauli, & præcepto
„ ejusdem, dicite Archippo: *Vide ministerium quod acce-*
„ *pisti in Domino, ut illud impleas*; & parum aut nihil ad Coloss. ult.
„ abuterentur potestate.

5.) His adde Franciscum Victoria Ordinis FF. Prædica-
torum, in Salmantiensi primarium Professorem & Do-
ctorem Theologum, Relectione IV. de Potestate Papæ
& Concilii, in qua sequentes positiones statuit & fir-
mat. Decima propositio: „ Si ex usu & experientiâ
„ aut providentiâ intelligeretur, quod si dispensaretur
„ in aliquâ lege ecclesiasticâ, vergeret in præjudicium
„ aut grave damnum Ecclesiæ & Religionis: Concilinm
„ posset hoc declarare & determinare, & etiam sta-
„ tuere, ut in tali lege nunquam dispensaretur. „ De-
cima octava propositio: „ Factâ tali declaratione &
„ decreto Concilii, si Papa dispensaret, subditi non te-
„ nerentur parere tali dispensationi. “ Vigesima pri-
ma propositio: „ Non videtur permittendum cui-
„ cunque privato suâ autoritate resistere, & non pa-
„ rere mandatis Pontificis, quantumcunque essent con-

„ tra determinationem Concilii. " Vigesima secunda propositio: „ Factâ tali declaratione & decreto Concilii, si Papa contrarium mandaret, possunt vel Episcopi vel Concilium Provinciale per se resistere tali mandato, vel etiam implorare Principes, ut autoritate eorum resisterent summo Pontifici, impediendo executionem mandatorum ejus. " Tum subdit: „ Quod mihi fecit animum tenendi hanc sententiam, fuit, quòd Doctores egregii, & aliter magni defensores autoritatis Pontificiæ, etiam in ordine ad Concilium, tenent expressè hanc sententiam, ùt Cajetanus in ipso Opere, in quo tenet superioritatem Papæ supra Concilium c. 27. & Silvester in Verbo *Papa.* " Tum laudatis utriusque verbis subjicit; „ Ex his omnibus habetur, quòd ubi mandata & facta Papæ sunt in destructionem Ecclesiæ, potest ei resisti, & impediri executio mandatorum; Ergo si jam constet ex determinatione Concilii, quòd hujusmodi dispensationes sunt in destructionem Ecclesiæ, poterunt Gubernatores ipsius Ecclesiæ & Principes resistere in his. Secundò probatur, quia vim vi repellere licet jure Naturali: Sed Papa infert vim hujusmodi mandatis & dispensationibus, quia facit injuriam, ùt suprà probatum est: Ergo licitum est resistere illi. " Sequitur Corollarium: „ Quòd non solùm liceret non parere talibus mandatis, sed etiam facto & vi, si opus esset, resistere illi, & impedire armis executionem illorum mandatorum: & maximè intercedente publicâ auctoritate, ùt Principis; & comprehendere & punire executores talium mandatorum, semper tamen servando moderamen inculpatæ tutelæ, non excedendo reverentiam, nec negando aliquo pacto auctoritatem illius, sed solùm allegando, quòd hoc est injustum, & in detrimentum Ecclesiæ. " Vigesima tertia propositio: „ Propter injustas dispensationes, vel alia mandata insolentia, quæ in perni-

„ ciem

„ ciem Ecclesiæ procederent, posset congregari & con-
„ vocari Concilium Generale *contra voluntatem Papæ*, ut
„ ei resisteret, & obviaret ejus insolentiæ. Hoc ex-
„ pressè tenet Silvester in voce *Papa* & Turrecremata
„ assertor vehementissimus Pontificiæ dignitatis Lib. III.
„ cap. 10.

6.!) Itaque ex his colligitur, posse Concilium Generale etiam invito Papâ convocari; ei obedientiam negari; brachium sæculare ad ei resistendum implorari; tum, quando (utì mox relati Auctores exemplificant) Papa vellet ecclesiam S. Petri destruere, bona Ecclesiæ dissipare, varia in ejusdem detrimentum attentare, scandala & disturbia in Ecclesia excitare, aliquid contra statum universalis Ecclesiæ moliri &c. An non ergo poterunt eadem remedia adhiberi, si Pontifex non vellet quidem materiale S. Petri templum id est, Vaticanam basilicam demoliri, ejusque temporalia bona distrahere, attamen conaretur tale regimen in Ecclesiam invehere, quòd à piissimo & sapientissimo Christi instituto deviaret, & per hoc non solùm indebitum onus fidelibus imponere, sed Civitatem Dei, id est, Ecclesiam ipsam Hæreticis & Paganis odiosam reddere; unde magnum illi detrimentum enasci debet, & reipsâ enatum hucusque perdurat: Si quidem non omnes Episcopos deponeret, sed omnes spoliaret juribus Ordini suo propriis: Si primævam & plenè divinam Ecclesiæ formam ex libidine dominandi mutaret non in meliorem, sed pejorem: Si sacratissimos Canones, etiam Generalibus Conciliis sancitos, frequentissimis dispensationibus, sine ulla ratione canonica concessis, quæque nunc in Stylum ordinarium Curiæ transierunt, everteret &c. Nemo ambiget, quin Pontifici talia molienti, & *unâ vice* in effectum deducere nitenti, apertè resisti valeat, imò debeat. Quare autem magìs hæc toleranda forent, quando ea *per latentia* quidem *incrementa*, non tamen minùs verè contra genuinum Ec-
clesiæ

cleſiæ Statum, hujusque decus ac bonum, introducta eſſe omnibus eruditis perſpicuum eſt? *Mirantur*, inquit S. Augustinus Tract. XI. in Joannem n. 13. 14. *quòd commoventur poteſtates chriſtianæ adverſùs deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ. Non ergo moverentur? Et quomodo redderent rationem de imperio ſuo Deo? Intendat Charitas veſtra quid dicam. Quia pertinet hoc ad Reges ſæculi Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam velint habere matrem ſuam Eccleſiam, unde ſpiritualiter nati ſunt.*

7.) Aliud reſiſtendi exemplum ac medium, præter illud, quod hoc §. ex Hiſtoria Angliæ dedimus, ſuppeditat ex eodem regno Matthæus Pariſienſis ad annum 1231. Scilicet Angli, quibus Curia Romana ejusque Legati pro beneficiatis obtrudebant extraneos, paraſitos, indignosque, inſurgebant adverſùs hanc uſurpationem, magìs *ſe mori velle*, *quàm à Romanis confundi*, aſſerentes. Igitur ad Epiſcopos & Capitula hunc in modum ſcribunt apud eundem Matthæum pag. 255. „ Qualiter „ circa vos & alias perſonas Eccleſiaſticas Angliæ ha- „ ctenus ſe habuerint Romani, & eorum Legati, ve- „ ſtram non dubitamus latere diſcretionem; beneficia „ regni ſuis, ſecundùm quod eis placet, conferendo, „ in veſtrum & omnium aliorum regni intolerabile præ- „ judicium & gravamen: in vos etiam & Coëpiſcopos „ veſtros, aliasque perſonas Eccleſiaſticas, ad quas col- „ latio beneficiorum pertinere dignoſcitur, quod ma- „ gis dignum eſt pro confuſione notari, ſuſpenſionis „ ſententias fulminando, ne alicui de regno beneficia „ conferatis &c. Hinc eſt, quòd vobis mandamus, „ diſtrictè inhibentes, quatenus cùm nos, Eccleſiam, „ Regem ſimiliter & regnum nitamur à tam gravi ju- „ go ſervitutis eripere, circa eos qui de Romanis vel „ eorum reditibus ſe intromittunt, nullas partes ve- „ ſtras interponere præſumatis; pro certo ſcituri, quòd „ ſi hujus mandati, quod abſit, extiteritis transgreſſo- „ res, quæ veſtra ſunt, incendio ſubjacebunt; & pœ-

„ nam

„ nam, quam Romani incurrunt in perfonis, vos in „ poffeffionibus veftris indubitanter incurretis. "

Adverfùs illorum temeritatem, qui à Romana Curia impetrare præfumpferint, quæ inde impetrari minimè deberent, Patres Concilii anno 895. Triburiæ ad Rhenum habiti alio modo, nec tamen minùs fapienter providerunt.

8.) Atque hæc quidem de refiftentiâ faciendâ Papæ, communes *Ecclefiæ* leges quomodolibet violanti. Erit autem non minùs, imò magis, eidem remedio locus fi aliâ ratione tranquillitatem *Regni* vel cujusdam pro„ vinciæ turbare, atque hunc in finem gladio fpirituali abuti præfumeret. Haberet tunc fanè locum doctrina Joannis Parifienfis *de Poteft. Regal. & Papal. cap. XX.* nimirum: „ Si periculum Reipublicæ fit in mora, quia „ fcilicet trahitur populus ad malam opinionem, & „ eft periculum de rebellione, & Papa commoveat „ populum indebitè per abufum gladii fpiritualis, ubi „ etiam non fperatur quòd defiftat aliter; puto quòd „ in hoc cafu Ecclefia contra Papam debet moveri, „ & in ipfum agere; Princeps verò violentiam gladii „ Papæ poffet repellere per gladium fuum cum mode„ ramine; nec in hoc ageret contra Papam, fed con„ tra hoftem fuum, & hoftem Reipublicæ .... *Hoc* „ *enim agere, non eft contra Ecclefiam agere, SED PRO* „ *ECCLESIA.* " Ex hoc principio Principes Electores Imperii anno 1334. in oppido Renfe ad litus Rheni congregati, & afferendis Imperii juribus adverfùs attentata Benedicti XII. gnaviter incumbentes, non dubitârunt fuo conclufo hanc fanctionem addere: *Quicunque aliter docuerit, fenferit, factitârit, criminis læfæ majeftatis reus, hoftis Reip. atque profcriptus efto, capite pœnas folvito, bona ejus publica funto, prædia infifcentur.*

 Extat

Extat hoc decretum apud Goldaftum Conft. Imp. Tom. III. pag. 409.

9.) Exftat in *Can.* 3. *Dift. XIX.* Canon defumptus ex Cap. 30. Concilii Triburienfis an. 895. cui in Decreto Gratiani malè præfigitur hæc rubrica: *Tolerandum eft jugum, quod à Sancta Sede imponitur, licèt intolerabile videatur:* juftior eft illa, quæ citato Capiti 30. Triburienfis Synodi præfixa affignatur à Synodographis, nempe: *De eo, fi quis ab Apoftolico falfam detulerit epiftolam. PRIMA* pars hujus Canonis quafi præludium eft & conteftatio honoris, ideo pofita, ut binæ fubfequentes Papæ minùs graves videantur: *In memoriam B. Petri Apoftoli,* ajunt Patres Concilii: *honoremus S. Romanam & Apoftolicam Sedem, ut quæ nobis facerdotalis mater eft dignitatis, effe debeat magiftra ecclefiafticæ rationis. Quare fervanda eft cum manfuetudine humilitas, ut licèt vix ferendum ab illâ S. Sede imponatur jugum, conferamus, & piâ devotione toleremus. SECUNDA* parte definitur, qua ratione excipiendus fit, qui falfas litteras, aut aliud quid, *quod non conveniat,* Româ, ad infinuandum adfert; nempe: *Si verò, quod non decet, quilibet, five fit Presbiter, five Diaconus, aliquam perturbationem machinando, & noftro minifterio infidiando, redarguatur falfam ab Apoftolico detuliffe epiftolam, VEL ALIUD QUID, QUOD INDE NON CONVENERIT, falvâ fide, & integrâ circa Apoftolicum humilitate, penes Epifcopum fit poteftas, utrùm eum in carcerem, aut in aliam detrudat cuftodiam; Usquequò* (& hæc eft *TERTIA* pars Canonis) *per epiftolam, aut per idoneos fuæ partis legatos, Apoftolicam interpellet fublimitatem, ut potiffimùm fuâ fanctâ Legatione dignetur decernere, quid de talibus jufto ordine LEX ROMANA ftatuat diffinire, ut & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.* Potuiffent ipfi, haud dubiè, Epifcopi talem perturbatorem, qui non convenientia Romæ impetravit, ficuti incarcerare, ita

&

& porro punire; ſed maluerunt in reverentiam Sanctæ Sedis determinationem pœnæ, dum interim ille in carcere detineretur, Romano Pontifici permittere, qui eam dictabit, non pro arbitrio, ſed *juſto ordine*, & juxta *legem Romanam*, qua Clerici victuros ſe eſſe profitebantur, quæque minimè erat *lex Pontificia*. Vid. Baluzium Capitular. Tom. I. col. 41. & 690. Eccard de Lege Salica & Ripuariorum pag. 222.

10.) Cùm Felinus Auditor Rotæ, ſive adulando, ſive mercedem ſperando, in Cap. 8. X. de Foro compet. num. 19. ſcripſiſſet, *quòd laici teneantur ſervare ſtatuta Papæ, & leges ſuper pace*, adjiciens mox: *Quod allegavi contra Venetos, non timentes Papam, coram quo conveniebantur à totâ Italiâ, tanquam fractores pacis, quando patriam meam* (Ferrariam) *obſidebant rabie barbaricâ*: ſubjuncta fuit in editione Taurinenſi an. 1578. hæc Additio, neſcio à quo: „ Cùm legerem ſcripta tua hìc poſita, Feline, coepi „ mecum admirari, quare ſic repentè locutus ſis, quan„ do ſperabam à te audire verba, quæ eſſent prolata „ cum maturitate & veritate, tanquam à viro docto: „ ſed ea longè feſellit opinio . . . . Quare accuſatus „ à multis, cùm nullam excuſationem pro tuì defen„ ſione haberem, reſpondi, videri, quòd iſta dixeris, „ ut aliquibus ſatisfaceres: interrogatus, quibus, dixi „ *Pontifici, ut iſtis ſuis allegationibus Pontificem alliceret,* „ *quòd eum promoveret ad dignitatem Cardinalatûs*, cui opi„ nioni omnes conſenſère, rogantes me, ut eis ex„ plicarem, quænam fuit cauſa odii inter Pontificem „ & Remp. Venetam, quòd neceſſe fuerit devenire „ ad illas nefandas allegationes . . . . . . Cùm bellum „ eſſet coeptum de licentiâ Papæ, & benedictione, ùt „ mos Chriſtianorum eſt, ab eo traditâ, & jam Fer„ rariam obſidebant Veneti: Pontifex mutavit opinio„ nem, & præcepit Reip. Venetæ, ut deſiſterent ab

 „ obſi-

„ obſidione . . . . Ideo Reſp. Veneta conſuluit JCtos, „ ut congruum darent reſponſum Pontifici, ne arguerentur de inobedientia erga Pontificis mandata, „ qui Juris periti reſponſa dederunt in hunc modum: „ hæc humana fuit ratio, hìc habet natura dicere: „ hujusmodi præceptum arctare potuiſſe Venetos „ ad cedendum huic bello, quando ſine diſcretione, „ quæ eſt mater virtutum, imò cum præcipitatione „ mandantis, proceſſerit, ſubjungendo, quòd Pontifex Dominos Venetos, & partem adverſam ad ſe „ vocare debebat, & hoc modo, re cognitâ, potuiſſet dare unicuique quod ſuum erat, maximè, „ cùm non liceret Duci Ferrariæ ſpoliare Remp. Venetam, quæ erat in poſſeſſione jurium ſuorum multis annis; nam cautum jure eſt, nemini licere in „ cauſâ propriâ jus ſibi dicere. *Cùm secùs actum eſſet à Pontifice, qui pro libito voluntatis proceſſerat, videbatur poſſe „ conqueri, non obſtante, quòd dictum ſit, Pontificem non „ habere niſi Deum judicem,* ùt in Cap. *Aliorum* IX. q. 3. „ Sed, *cùm ſcandalum eſſet publicum, & Eccleſia notoriè „ ſcandalizaretur, NULLI DUBIUM, quin de Pontifice poteſt conqueri,* ùt dixit Gloſſa in Cap. *Si Papa.* Diſt. „ 40. & ibi DD. Abbas in Cap. *Cùm veniſſent.* de Judiciis. Quare, quòd Reſp. Veneta non ita paruit „ mandatis Pontificis, accuſari non poteſt, quia lege „ permittente hoc fecerunt.“ &c. Sic in minùs eruditis etiam ſæculis prudentia & ſana ratio jamtum dictabant legitima remedia adverſùs exceſſus Pontificiæ poteſtatis: ſic in materia utrisque communi Theologis conſentiebant JCti: ſic, quæ veris illorum aſſertis adhuc opponi potuiſſent, difficultatibus & objectionibus, hi occurrunt & ſatisfaciunt.

11.) Inter tot ſpurios, aut quavis aliâ juſtâ criſi notandos Canones, in Corpus Juris, maximè autem in Decretum Gra-

Gratiani, illapſos, quorum authoritati ii, qui Curiæ Romanæ cum exceſſu favent, ùt plurimùm innituntur, micant, tanquam inter nebulas, non paucæ purioris & genuinæ lucis ſtellulæ, quæ, ſi in unum colligerentur, juſtum lumen accenderent materiæ, quam tractamus, & in multis ſervirent ſaltem pro idoneis exceptionibus generaliorum thematum, quæ illi pro Regulis venditare amant. Nos lucidorum horum Canonum plures hoc Tractatu indicavimus, quorum ſinguli ſingulos Commentarios mererentur, qui in unum faſcem colligati, ſicuti dignam eruditæ lucubrationi materiam, ita utile Eccleſiæ & Reip. Literariæ opus conſtituerent; his quaſi pro coronide & coronà ſuperimponimus Canonem 57. Cauſ. II. Quæſt. 7. è S. GREGORIO M. deſumptum, vigore cujus, *Admonendi ſunt ſubditi: ne cùm ſtudent plus, quàm neceſſe eſt, hominibus ſubjici, compellantur vitia eorum venerari.*

§. X.

Poſtremum remedium Appellatio ab Abuſu.

Ex iisdem juribus, quæ mox allegavimus, aliud reſultat medium depellendorum abuſuum Curiæ Romanæ, in Gallià quotidianum, & optimo jure ubique uſurpandum, ſcilicet *Appellationis tanquam ab Abuſu.* Audiendus eà de re Andreas Duvallius Tractatu *de Suprema Rom. Pontificis in Eccleſia poteſtate P. II. Quæſt. ult.* ubi ita: „ Dices, Principes „ & Respublicas graviter nonnunquam conqueri, ſe à Pon- „ tificibus graves injurias pati, nullumque ad has depellen- „ das efficacius remedium eſſe præter provocationem ad „ Concilium Generale. Reſpondeo: Non licere propterea „ ad Concilium provocare; cùm Principes ſibi ſuisque rebus „ poſſint alià vià conſulere, ſcilicet non obediendo manda-

„ tis Pontificis; imò si aliter non possint sibi succurrere, „ strenuè prudenterque resistendo, & cum ea moderatio- „ ne, quam superiori Quæstione; ubi de iniquis & Eccle- „ siæ perniciosis dispensationibus, assignavimus." Hoc genuinum earundem Appellationum fundamentum: dum scilicet Principis authoritas imploratur adversùs excessum & abusum Ecclesiasticæ potestatis. Dixit Duvallius, in his appellationibus esse efficax remedium *ad depellendum graves injurias Principibus à Romana Curia illatas.* At non ea sola appellandi tanquam ab Abusu causa est. Aliam non minùs fundatam, magisque frequentem suppeditat Justinianus Imp. in Novella 137. cap. 1. *scilicet Violatio sacrorum Canonum;* horum siquidem custodia etiam Principibus à Conciliis commissa noscitur. *Si leges civiles*, inquit Imperator, *quarum potestatem nobis Deus pro sua in homines benignitate credidit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientium securitatem studemus, quantò plus studii adhibere debemus circa sacrorum Canonum & divinarum legum custodiam, quæ super salute nostrarum animarum definitæ sunt.* Hoc jure semper usi sunt Principes in negotiis Ecclesiasticis, ex quo Ecclesia in Imperio esse coepit, imò & ab ipsa Ecclesia sæpissime moniti sunt & rogati, ùt in sui favorem eo suo jure uterentur. Vide Canonem Concilii Parisiensis de an. 829. apud Gratianum *Caus. XXIII. Quæst.* 5. *Can.* 20. Hinc est, quòd vel primis sæculis videamus ab Imperatoribus reparatas injurias per Canonum violationem in judiciis Ecclesiasticis illatas. Sic docet P. de Marca *de C. S. & J. Lib. IV. Cap.* 2. & probat exemplo S. Athanasii Alexandrini, & Constantini Imp. Athanasius scilicet à judicio adversùm se in falsa Synodo Tyria reddito Augustum appellavit, *Princeps verò appellationem suscepit, & partibus diem dixit, qua se in Consistorio suo sisterent*, sunt verba Ill^mi Parisiensis Archiepiscopi *l. cit. n.* 4. qui & exinde rem gestam ex fide Historiæ narrat, *ut omnibus*, inquit, *pateat, hanc Appellationem ejus generis esse, quæ hodiernis appellationum tanquam ab Abusu formulis apprimè respondet.* Hujus rei fidem facit rescriptum ejusdem Constantini, quod extat apud *ATHANA-*

SIUM

SIUM in Apologia contra Arianos pag. 202. *Opp. Tom. I. edit. noviss.* nec non Sozomenum *Hist. Eccles. Lib. II. Cap.* 28. in quo notanda sunt verba: *Nihil aliud postulavit* (Athanasius) *quàm ut vos evocari huc juberem, quo nobis præsentibus, quæ per vim passus esset, conqueri posset; quod cùm mihi æquum & temporibus meis congruum videretur, scripto vobis denunciatum volui, ut quotquot synodum Tyri absolvistis, sine omni tergiversatione ad Prætorium nostræ Clementiæ conveniatis, reipsa, quantum severitatis integritatisque sit in vestris sententiis, coram me declaraturi.* &c.

Hoc ampliùs: ut se à *Novi Juris* executione tutos præstarent Episcopi, Principes quasi custodiæ Canonum ab ipso Christo propositos interpellabant, ut suâ authoritate *novorum Decretorum* tanquam *abusivorum* executionem impedirent. Exemplum est in duabus *CAROLI CALVI* Imp. ad HADRIANUM II. Rom. Pontificem Epistolis, quæ habentur inter Epistolas Hincmari Remensis. In prima agitur de negotio Hincmari Laudunensis Episcopi, qui trium Synodorum judicio depositus Romam appellaverat, quémque ad se mitti Romam præceperat HADRIANUS, quo judicium retractaretur, idque præter disciplinam Canonum antiquorum. Ibi verò CAROLUS Imperator (seu potiùs HINCMARUS Remensis sub ejus nomine scriptor Epistolæ) postquam docuit, alienum esse à Canonibus, ut judicium istud Romæ tractaretur; adducit vulgatum S. LEONIS Sermone III. in Anniversario suæ assumptionis, locum: *Manet ergo Petri privilegium, ubi ex ipsius fertur æquitate judicium;* quem sic exponit: *qua sententiâ constat, quia non manet Petri privilegium, ubi ex ipsius æquitate non fertur judicium . . . . . Et quia sine ulla exceptione non manet Petri privilegium, ubi ex ejus æquitate non fertur judicium,* (idem est de quovis alio Pontificis jussu, decreto, constituto &c.) *judicium, quod non ex Petri æquitate fuerit prolatum, per hoc ipsius privilegio erit destitutum.*

Alterâ Epistolâ de Romana Curia queritur CAROLUS, quòd Presbyteros damnatos, & pœnitentiæ canonicæ addi-

ctos

ctos Pontifices ſuſciperent, ipſisque litteras darent, quibus lata in eos Epiſcoporum judicia, inconſultis ipſorum Metropolitanis, evacuarent; imò Epiſcopos ipſos, vel eorum Vicarios Romam evocarent, ut iis præſentibus cauſæ retractarentur; Invocat eam in rem Nicænorum, Antiochenorum & Carthaginenſium Canonum diſciplinam; Epiſcopos aliarum provinciarum Romam eâ de cauſâ accedere debere negat; Eccleſiis ſua privilegia ſervanda eſſe ex Gregorio M. contendit, ac demum per hæc verba concludit: *hoc igitur ſervemus noſtris temporibus tantò gratius, quanto & Eccleſiæ & Regno erit capacius ſervando; & quæ legaliter & regulariter geſta ſunt, rata eſſe faciemus.*

1.) De harum Appellationum jure ac titulo ſic, & aptè diſſerit laudatus de Marca *de Concord. Sac. & Imp. Lib. VII. cap.* 7. *n.* 1. „Enim vero, quia condendæ legis autori„tas non in ſola promulgatione verſatur, ſed in rerum „conſtitutarum executione, quæ eſt id, quod ultimum „in jurisdictione vocant JCti; hinc fit, ut quæ pro tui„tione Diſciplinæ Eccleſiaſticæ leges feruntur, execu„tioni mandari debeant ab Epiſcopis, vel etiam ali„quando à Principibus, aut à Magiſtratibus, quibus au„toritatem ſuam ipſi delegaverint. Id apud nos ho„die ſolemnibus quibusdam formulis expeditur, quæ „*Appellationes tanquam ab Abuſu* vulgò dicuntur, adver„ſùs quas imperitiores rerum noſtrarum de novitate „præſcribunt, ac ſi res ipſa antiquiori origine non „cenſeretur, quàm iſtud forenſe vocabulum. “

2.) Non minùs rectè Chopinus *de Sacra Polit. Lib. II. Tit.* 3. *n.* 13. „Non deſunt, *inquit*, alia rerum judica„tarum exempla, quibus pateat externam ſacrorum „procurationem à Regiâ publici Statûs tutelâ minimè „eſſe disjunctam ac ſeparatam. Si quando enim Ec„cleſiaſtici Præſules moliantur aliquid, quo Diſciplinæ „Canonicæ nervus elidatur, aut profani imperii par-

„tes

„ tes usurpentur, tunc Principali autoritate cohiberi „ possunt, & intra suas metas septáque revocari." Justitiam hujus Regiæ animadversionis agnovit LEO IV, Papa, ad Ludovicum Imp. scribens in Decreto Gratiani Part. II. Caus. 2. Q. 7. Can. 41. *Nos si incompetenter aliquid egimus, & in subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro ac vestrorum Missorum cuncta volumus emendare judicio.*

3.) His *de Abusu* justis remediis non sola utitur Gallia, sed & Hispania, Sabaudia, Germania, Belgium, Polonia, & olim Anglia, licèt non eâdem formâ, sed diversis modis. Vid. Fevret *Tract. de Abusu Lib. I. cap.* 3. *n.* 7. *seqq.* In Germania Concilium Imperiale aulicum de Abusu cognoscit, & cum effectu statuit; decernendo ad instantiam partis interessatæ, aut Fisci Cæsarei, Mandata S. C. dè abstinendo ab illicito recursu, de non violando Constitutiones Imperii, de non contraveniendo Concordatis Germaniæ &c. ceu Leges Imperii publicæ disponunt, signanter Recessus Imp. *de an.* 1512. §. 14. Ordinatio Cameralis noviss. *Part. II. Tit.* 1. §. 1. Recessus Imp. noviss. §. 164. Capitulatio Imperat. *Art. XIV.* Et constans ac notoria Imperii observantia confirmat, cujus exempla prostant apud Pfeffinger *Vitriar. illustr. Tom. III. pag.* 436. *seq.* Van Espen *Tract. de Recursu ad Principem Cap. V.* §. 5. Barthel *Annotat. ad Jus Canon. Lib. III. Tit.* 5. *pag.* 214. *seq.* &c.

4.) Numerus casuum, quibus abusus hi committi possunt, nequit determinari. Generalis hac de re regula est: Quidquid agitur contrà interesse aut statum ac tranquillitatem publicam, contra leges regni, adversùs decreta sacrorum Canonum & Conciliorum, abusivum est. Verè scripsit quidam JCtus: *Ab his fontibus dimanant infiniti propemodum abusuum rivuli . . . . ab hoc trunco innumeri surculi; ut non sit illâ sylva cædua feracior, nec seges ulla copiosior, quam abusuum istud surcularium & seminarium.*

5.) Equidem docentibus Petro de Marca *Lib. IV. cap.* 20. *n.* 2. & Fevreto *Lib. I. cap.* 2. *n.* 5. hoc remedium eo solum casu instituitur, quo Abusus *notorius* est & *manifestus* in specie enim dubià & controversà Ecclesiasticis Judicibus causæ cognitio relinquitur. Conveniat (utì id jam alibi innuimus) Rex cum Episcopis regni sui, statuatque, qui antiqui & genuini Canones per falsas Isidori Decretales, & similia alia illegalia media protriti, qualiterque sub his vera Ecclesiæ Disciplina prostrata jaceat, quaque vià sinceris Canonibus suus sit restituendus vigor atque usus, & facilè constituetur *manifestum* illud, quod ad formalem Abusum desideratur.

6.) Cæterùm quia hæ appellationes interesse publicum concernunt, hinc easdem non præcludit cujuscunque temporis lapsus, privatorum pacta & transactiones, sententiæ etiam judiciales, licèt tres conformes, & quidquid demum aliud pro figendis privatorum juribus firmum excogitari valet. Vid. Chopinum *cit. Lib. II. Tit.* 1. *n.* 5. Feevret *Lib. I. cap.* 2. *n.* 13. Molinæum *ad Regulam Cancellariæ de infirmis resignant. n.* 206.

7.) Expositis hactenus exstantioribus mediis recuperandæ sacræ libertatis, vel illud generatim addendum, qualiter in hoc negotiorum genere etiam juvent *Occasiones opportunè arreptæ.* Cùm tempore magni Schismatis subtractio obedientiæ in Gallia decerneretur, tunc, inquiunt cordatiores Gallorum, oportebat malo adhibere remedium pro omnibus futuris temporibus. Poterantne, ajunt, Annatæ illæ, Reservationes, Exspectativæ, Præventiones, Exemptiones &c. censeri pars *Obedientiæ* Romano Pontifici *debitæ*? Debebatne existimari, quòd horum negatio, agnito etiam Papæ facta, esset impia ac schismatica? Malè itaque factum, & ignorantiæ illius sæculi tribuendum, quòd simplicem horum jurium *suspensionem* Gallia tunc decrevit.

§. XI.

§. XI.

Ecclesiæ omnino intereſt Primatum ſervari, ſed ad legitimos fines reductum.

Hæc reductio aliter ſit per Papam ipſum, aliter per Concilia.

Eccleſia Corpus eſt, & quidem inter omnia nobiliſſimum. Igitur Capite eget, quo dirigatur; & neceſſe eſt, ut vincula, quibus membra huic Capiti alligantur, ſacra ſint & inviolabilia. Eget præterea omne Collegium, omnis Respublica, ſiquidem ordinata ſit, communi Cancellariâ pro negotiis ſuo corpori, ſuo ſtatui propriis. Tolle hoc commune Eccleſiæ Prætorium, & ſimul auferes medium, quo diſperſæ per orbem Eccleſiæ inter ſe correferant, nec multò pòſt omnia in anarchiam dilabentur. Ne hoc quidem Acatholici moderatiores ignorant aut negant. Inter hos celeberrimus Leibnizius in Præfatione ad Codicem Juris Gentium Diplomaticum refert, authoritatem Romani Pontificis, ambitionem Principum per cenſuras reprimentis, ſæpe ad præveniendum malum profuiſſe; ſed addit: *His Cleri attentatis factum eſt, ut poſtremò, quia nimis affectabant, etiam JUSTA amitterent, QUAE RETINERE IPSOS E RE CHRISTIANA FUISSET.*

Igitur Primatus omni ſtudio in Eccleſia ſervandus eſt, ſanctéque colendus; neque enim ille officit ſacræ libertati, ſed hanc ſervat potiùs & tuetur. *Ut omnibus fiat ſatis, liquido & ſecundum ſententiam meam omniúmque Gallorum aſſero, præcipuum primúmque libertatis Eccleſiaſticæ fundamentum apud nos hoc eſſe, ut Principatus Apſtolicæ Sedis ſuum locum ſemper obtineat*, inquit P. de Marca de C. S. & I. Lib. I. Cap. 2. n. 2. In hac Theſi convenimus omnes Catholici, tanquam certa. Utinam autem apud omnes peræque conſtaret, quænam ſint genuinæ partes & propria naturaliáque attributa hujus ſacri Principatûs! Loquendo de facultatibus ſummi Pontificis, iiſque ſpecialibus, hoc habeo, inquit Thomaſſinus *Part. IV. Lib. I. Cap. 1. n. 19. primæ edit.*:

 „ Quam-

„ Quamvis dici non possit, omnes istas facultates, quæ non „ nisi post multa sæcula apparuerunt, esse propriè & immediatè à jure divino; negari nihilominus non potest, eas „ convenire optimè Primatui in jure divino immediatè fundato. “ Nos sanè hac in parte viro erudito assentiri non poterimus, cùm (uti à nobis hoc Tractatu demonstratum confidimus) ab eruditioribus probatum exstet, iis facultatibus, quæ non nisi post multa sæcula apparuerunt, quibùsque Pontifices hodie utuntur, Evangelicam à Christo institutam, & ab Apostolis observatam Sacram Oeconomiam everti, universim Ecclesiasticæ Disciplinæ nervos debilitari frangìque, primorum & præstantissimorum Conciliorum generalium statuta convelli, judiciorum leges destrui, Episcoporum jura perturbari, in sacrrdotiis distribuendis, in dispensationibus concedendis, in jure dicendo plurima confundi, &c. Unde concludimus, tales facultates non convenire Primatui, in divino immediatè fundato.

1.) Instituit Gregorius XV. Romæ Congregationem *de Propaganda fide;* optimo sanè & sanctissimo consilio. Sed si seriò & optato cum fructu, eúmque in finem, in quem hæc Congregatio instituta est, in eadem laborari vellet, conveniret in illud potissimùm intendi, ut salvo Primatu, & juribus ac facultatibus ei *legitimè* adhærentibus, exorbitans illa & ecclesiasticæ Disciplinæ noxia potestas æquâ diminutione minùs redderetur odiosa Acatholicis & suspecta Infidelibus.

2.) Unionis & pacis servandæ causâ, aliqua etiam supererogatoria potestatis capita Primæ Sedi permitti possent; ast propterea non omnibus ejus prætensionibus subscribendum, non omnes ejus conatus probandi. Vix, aut nequaquam tolerandæ Regum & Episcoporum degradationes; non projiciendi primitivæ Ecclesiæ usus & Canones; nec credendum, quòd possessio juris Monarchici, quam Romani occupârunt; illud eis effectivè tribuerit; quòd denique præscripserint jura de se impræscriptibilia, ita, ut non liceat serò & seriò cogitare de eorundem

dem recuperatione, ſervato, quantum poteſt, moderamine. Præ omnibus autem audiendus Sanctus Epiſcopus & Martyr CYPRIANUS, Epiſt. 54. hæc ad Maximum ſcribens: *Nam etſi videatur in Eccleſia eſſe zizania, non tamen impediri debet aut fides aut caritas noſtra: ut quoniam zizania eſſe in Eccleſia cernimus, ipſi de Eccleſia recedamus.*

3.) Concludimus verbis viri clariſſimi Joan. Caſpari Barthel Procancellarii Wirceburgenſis in *Diſſert. de eo quod circa libertatem Religionis ex Lege Divina juſtum eſt. An.* 1758. *edita cap. VIII. n.* 28. „ Donec erunt homines, erunt & vitia & peccata, erunt abuſus, ſuperſtitiones, immoderatus poteſtatis & authoritatis ùt ùt legitimæ uſus, innocentûm oppreſſiones, calumniæ, aliaque hujusmodi, quæ ſub lolii & zizaniorum nomine in Evangelio deſignantur: mala hæc etiam in Eccleſiam vitio hominum ſacris abutentium, & quorundam Paſtorum Chriſtiani gregis deſidiâ irrepere, & *in Eccleſia* eſſe poſſunt; ſed *Eccleſiæ* mala non ſunt, nec officiunt ejusdem ſanctitati, cujus doctrina & præcepta puriſſima ſemper fuerunt, & invariata, nec juſtam ſchismatis aut defectionis anſam præbent. Nec Sacerdotium, nec Eccleſia propter inordinationes ſacerdotum & Catholicorum minùs ſunt Eccleſia & Sacerdotium JEſu Chriſti . . . . . . Omnia illa vitia uti ſingula ſunt & peccantibus propria, ita ſolos ipſos afficiunt malos, non autem totum corpus Eccleſiæ quæ in terris, ubi militat, nunquam non membris ægris ac ſanis conſtabit, & in Beatitatis tantùm patriâ, ubi triumphat, ſana omnia, ac rectè conſtituta habebit. Praxes inſuper illæ, ùt ùt authoritate ſummorum tribunalium hactenùs inductæ (quas multi etiam inter Catholicos, viri deſideriorum & gemitu-um, invectas non eſſe optarent, imò & cordatè ſubin ac intrepidè, non minùs tamen modeſtè reprehendunt: Praxes tamen ſemper hominum, ſuis etiam

 „ infir-

„ infirmitatibus circumdatorum, habitæ fuerunt: ſtylus
„ Curiæ ſunt, non autem Canon Cathedræ Apoſtoli-
„ cæ, nec in vim Juris aut Canonis ita excreſcere po-
„ tuerunt, ut conſtantem ejusdem Eccleſiæ ſpiritum in
„ Chriſtiana Morali hactenus alterarent & diverſifica-
„ rent; quin quoad multa pedetentim emendatæ jam
„ fuâre, quoad alia verò in opportunius tempus, ſe-
„ cundùm ſanæ Politicæ œconomiam, ne qui nimis
„ emungit, eliciat ſanguinem, reſervatæ dignoſcuntur.
„ Et quæcunque, & quorumcunque demum ſint; cer-
„ tum eſt, à voluntate tantùm illas proficiſci: & ne-
„ mo hactenus Theologorum comparuit, qui vel ip-
„ ſius ſummi Pontificis, multò minùs Officialium Curiam
„ conſtituentium, voluntatem extra omnes affectus po-
„ ſitam, & prorſus impeccabilem aut indeflectibilem aſ-
„ ſerere auſus fuerit. Quod autem à corrupta homi-
„ num, etiam Miniſtrorum & Vicariorum, voluntate
„ proficiſcitur, ipſorum eſt, & rejiciendum: Veritas
„ econtra doctrinæ & Authoritas à Jeſu Chriſto & Apo-
„ ſtolis profectæ, Dei ſunt, nec violandæ . . . Quare &
„ hìc illis S. AUGNSTINI Lib. I. de Moribus Eccleſ.
„ Cathol. cap. 34. Manichæos alloquentis verbis uti liceat
„ *Nunc vos illud admoneo, ut aliquando Eccleſiæ Catholicæ*
„ *malè dicere deſinatis, vituperando mores hominum,*
„ *quos & ipſa condemnat, & quos quotidie tanquam malos*
„ *filios corrigere ſtudet.*

4.) Primæ huic cautelæ ac reſervationi juvat adjicere alteram ex divo BERNARDO *de Conſider. Lib. I. cap.* 9. ubi Eugenio Papæ modum tradit, quo ſervatis veterum Pontificum exemplis, juniorum errata *paulatim* corrigere debeat. Sic autem ibidem vir Sanctiſſimus: „ Quid ta-
„ men, ſi te philoſophiæ huic totum repente devoveris?
„ Prædeceſſores tui non ita conſueverunt; eris moleſtus
„ quàm pluribus, quaſi qui à patrum veſtigiis ſubitò
„ deviaris; nempe id videberis agere in ſuggilationem
„ illorum. Sed & notabere vulgari proverbio: Qui hoc

„ facit quod nullus, mirantur omnes; veluti qui cu-
„ pias admirationi fore. Nec potes eorum omnia si-
„ mul & subitò vel errata corrigere, vel excessus redi-
„ gere in modum. Erit cùm acceperis tempus, ut se-
„ cundùm sapientiam tibi à Deo datam paulatim & op-
„ portunè id studeas. Interim sanè malo alterius utere
„ in bonum quod potes. " Ità in reformando procedet summus *Pontifex*: non tamen minùs seriò & cordatè; siquidem gravissimæ obligationi & conscientiæ suæ satisfacere velit. In *Conciliis* econtra totum reformationis negotium simul & semel suscipiendum atque absolvendum est.

5.) His pro coronide subjungimus quod coram Patribus Concilii Constantiensis dixit Joannes Gerson Oratione publicâ habitâ die 23. Martii an. 1414. in Actis Concilii Constantien. Hermanni von der Hardt Tom. II. Part. 10. pag. 272. & hactenus abundè probatum est, scilicet: *Ecclesia vel generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem potestatis Papalis, à Christo supernaturaliter & misericorditer collatæ, potest tamen usum ejus limitare, sub certis regulis ac legibus, in ædificationem Ecclesiæ, propter quam Papalis auctoritas & alterius hominis collata est. Et in hoc est totius Ecclesiasticæ reformationis stabile fundamentum.* Cæterùm, ut invidiam ab hoc instituto arceamus, illud addimus quod nemo ignorat, adhibitis Legibus coërceri oportuisse etiam patriam potestatem.

6.) Regibus & Principibus sæculi, Pontificibus & Prælatis Ecclesiæ, timorem, honorem, reverentiam deberi scio, sed majorem veritati. Nec illa reverentia est, publicas noxiásque morum labes probrosâ adulandi objejectioue ac cœcitate tegere, sed potiùs Christianâ pietate patefacere, & modestiâ redarguere. Utrumque exhibui, quantùm Deo adjuvante potui, & nisi me mea fallit opinio, quantùm debui. Si quid durius forsan mihi exciderit, vel potiùs alicui visum fuerit, in facta, non in personas jactum est.

HIC

HIC SISTE GRADUM LECTOR!

AUGUSTAM SED MOERENTEM ECCLESIAE
FACIEM DEVOTUS INTUERE.

FRONTEM DOLORE, NON ÆTATE, CORRUGATAM
HAUD DESPUE, SED INSPICE.

LACRYMAS IN GENIS HÆRENTES NON
DETERGE SED TUIS MISCE.

QUERULAM VOCEM NON DETESTARE, SED
MISERTUS AUDI.

RUENTEM IN AMPLEXUS CATHOLICORUM
REGUM ET PRINCIPUM
NON FUGE, SED SEQUERE.

FILIOS IN SINUM SUUM CONGREGARE
VOLENTI NOLI ESSE GRAVIS.

DISCIPLINAM AD VEROS CANONES
REDUCERE LABORANTEM NON DAMNA,
SED VOTIS, CONSILIIS, FACTIS ADJUVA.

VETERIS ÆVI PRUDENTIAM, SAGACITATEM,
MODESTIAM, SANCTITATEM COLLAUDA.

TANTAM MAJORUM VIRTUTEM
STRENUE IMITARE.

APPEN-

APPENDIX PRIMA.

Cùm hujus Operis plus quàm medietas prælo jam ſubducta eſſet, illudque integrum propediem in publico compariturum erat, vir amicus, nec vulgariter eruditus, impreſſa intuens, non dubitavit mihi pro labore, laudando licèt, ùt ajebat, ſine ſuſcepto, totam Romanæ Curiæ indignationem & vindictam augurari. An, inquit, ignoras fata *Pauli Sarpii*, *&* *Edmundi Richerii?* quorum hic ſtylum ferreum Romanum propè vidit, ille ſenſit etiam. Ego reponebam: Viri *boni* eſſe, vigilare pro gloriâ Sponſæ Chriſti, & laborare pro reunione Chriſtianorum; virum *fortem* decere, ut ab honeſto hoc propoſito ne objecto quidem diſcrimine & fortunæ temporalis jacturâ deterreatur. Inſidias vitæ Fra-Pauli ſtructas (quidquid ipſe temerè ſuſpicatus fuerit) teſte Pallavicino *in Apparatu ad Hiſtoriam Concilii Trid. Cap. VI. n.* 2. 3. à prudentioribus & aulæ Romanæ peritis eidem aulæ non imputari, quippe quæ talibus mediis ad ſe ab hoſtibus ſuis liberandum non ſoleat uti. Fatum Richerii non tam Romanorum artibus, quàm Cardinalis Richelii ambitioni tribuendum eſſe. Meum propoſitum à cauſa & facto binorum illorum virorum toto cœlo diſtare; illos fuiſſe oſores Papatûs, & inimicos Pontificum, qui Lutherum & Calvinum habuêre ductores. Ego S. BERNARDUM ſequi cupio, qui animo amico, & optimo fine, Summis Pontificibus multa exprobravit; *intactis genuinis Primatûs juribus*, quibus etiam ſolidiora

Fffff fun-

fundamenta subſtruere conor, quàm passim faciunt, qui Romanæ Curiæ, *cum exceſſu, & cum evidenti damno Eccleſiæ*, adulantur.

Addebam: facillimè mihi repræſentari, quàm diverſa, quin & contraria futura ſint tum eruditorum, tum & indoctorum, de his omnibus judicia; adverſus hæc tutum me reddi & tranquillum ſequenti reflexione *RUPERTI TUITIENSIS* Lib. VII. de Gloria & honore filii hominis ſuper Matthæum: *Verumtamen quomodocunque volunt præſentes de nobis judicent, futuri clementiùs judicabunt. Dum enim vivimus (ait vir illuſtris Hieronymus) & vaſe fragili continemur, videntur amicorum prodeſſe ſtudia, & nocere æmulorum opprobria. Poſtquam autem reverſa fuerit terra in terram ſuam, & tam nos qui ſcribimus, quàm eos qui de nobis judicant, pallida mors ſubtraxerit, & alia venerit generatio, primisque cadentibus foliis virens ſylva ſuccreverit, tunc ſine nominum dignitate ſola judicantur ingenia; nec conſiderat qui lecturus eſt, cujus vel quale ſit quod lecturus eſt; ſive ille Epiſcopus, ſive ſit laicus; Imperator & dominus, miles & ſervus, aut in purpura aut in ſerico, aut in viliſſimo panno jaceat; non honorum diverſitate, ſed operum merito judicabitur.*

Eodem ferè tempore, quo hæc ille mihi objiciebat, incidit in manus meas clariſſimi BARTHELII, Conſiliarii intimi Wirceburgenſis, inſignis Eccleſiæ in Haugis ibid. Decani, in Univerſitate Pro-Cancellarii & SS. Canonum Profeſſoris *Diſſertatio tertia de Concordatis Germaniæ, die* 31. *Auguſti* 1762. *publicæ disquiſitioni propoſita.* Dedit mihi egregium hoc ſcriptum anſam conquirendi binas anteriores ejusdem Magnifici Viri de eodem argumento Diſſertationes, ante plures annos ſeparatim, nunc etiam cum reliquis ejus opuſculis collectim editas. In his de Germaniæ

niæ cum Romano Pontifice Concordato lucubrationibus plura ſunt, quæ ad materiam, quam hoc opere tractamus, pertinent, & ad aſſertiones noſtras firmandas egregiè faciunt. Ex iisdem, ſi mihi in tempore cognitæ fuiſſent, nonnulla extraxiſſem, meisque miſcuiſſem ad eorum illuſtrationem, quæ nunc ſupplementi loco hìc ſubjicio, non eo tantum fine, ut mea aſſerta tanti Viri (qui omnium Canoniſtarum Germaniæ princeps reputatur) teſtimonio & authoritate roborentur: ſed ideo maximè, ut infirmiores ac meticuloſi perſpiciant, Barthelium, quamvis cæterà cautum, & politicum etiam, non aliter cogitare, nec minus cordatè loqui *de exceſſu Romanarum prætenſionum, & nævis Curiæ*, absque quod cui demum cunque in mentem venerit, ejus famam, propter publicatas & in laudata Univerſitate diſcipulis traditas has veritates, expetere, ſcripta convellere, aut condemnanda denuntiare.

Hæc autem ſi vera ſunt, aut (quod in præſentiarum ſufficit) *ſi ſine noxâ, & absque periculo* dici, atque in Academià apprimè Catholicà tradi, & doceri poſſunt, nemo prudens poterit damnare ſequelas, quas ex iisdem ſanis principiis cum prudentià & diſcretione deduxerunt viri probi, eruditi, pro bono Eccleſiæ in- & extra Concilia genuinè ſolliciti, quorum verba plus, quàm noſtra plerumque exhibemus. Finaliter, ſalvis Barthelii aſſertis, noſtra, iisdem parallela, improbari haud valebunt: Damus autem hìc pura & ipſiſſima illius verba, ad ſeriem noſtrorum Capitum, & Paragraphorum redacta, in margine cujusque extractûs indicantes, ex qua memoratarum trium Barthelianarum Diſſertationum is deſumptus ſit.

I.

Ad Cap. III. §. V.

Differt. III. cap. 3. n. 32. 33.

Jus Confecrandi Episcopos. olim Metropolitanorum proprium, nunc Refervatum, non Romani Primatûs, sed Patriarchatûs.

„ Confecratio cùm fequela & comes Confirmationis femper fuerit, quin & per decem faltem priora Ecclefiæ fæcula ab eadem vix fejuncta; ita concomitanter cum Confirmatione etiam ifta ad Pontificem privativè devoluta, neque Metropolitanis, quibus tanquam ordinariis Confecratoribus Difciplina tam antiqua, facris Canonibus Conciliorum, quàm recentior, Decretalibus Pontificum & Gregorii IX. expreffa omnium Suffraganeorum fuorum ordinationem detulerat, reftituta fuit. Vehementiùs equidem hanc Confecrationem, quàm Confirmationem ipfam, fibi falvam & integram relinqui Metropolitani Germaniæ cupiebant, adeo, ut etiam Confirmatos à Summo Pontifice, nihilominus pro fufcipienda confecratione ad fe remitti vellent in Gravaminibus Moguntinis de anno 1440. §. 6. *in fin.* . . . . Sed hi conatus in irritum reciderunt; cùm enim jam antehac Jure communi per *cap.* 16. *de Elect. in 6to* conftitutum effet, ut ii, quorum Confirmatio ad Sedem Apoftolicam, vel ob immediatam fubjectionem, vel ob appellationem interpofitam ad Summum Pontificem pertinebat, perfonaliter Romæ comparere deberent: hoc ipfo, quòd per Concordata omnium Confirmatio Epifcoporum Germaniæ refervata fuerat, etiam hæc peregrinandi Romam neceffitas iisdem impofita fuit, præfertim cùm expreffè Concordata ad dictum Capitulum XVI. provocarent . . . . . .

Ex quibus omnibus confequitur, quòd ficut Confirmatio, ita & Confecratio refervatis Papalibus, adventitiis tamen illis atque fecundariis, five heterogeneis fucceffu temporis acceflerit, atque per Concordata roborata fuerit. Hæc omnia licèt plerumque *Primatui* adfcribantur, & in vim Primatûs exerceri à Pontifice dicantur, reapfe tamen, magisque propriè, imò & multò cohærentiùs ad Jura *Patriarchalia* reduci pleraque merentur. Et Metropolitanorum quidem

quidem ordinatio communius ad Patriarchas *Orientis* pertinebat . . . . .

Pontifex Romanus, quamvis Patriarcha totiùs Occidentis præter eum, quem in universam Ecclesiam habet, Primatum ad dictum Canonis Nicæni agnosceretur, suis tamen juribus *Patriarchalibus*, extra *Diœcesin* saltem *Suburbicariam*, nunquam usus fuisse legitur. Omnes enim tam Metropolitanos, quàm Episcopos, qui finibus dictæ Diœceseos Suburbicariæ non continebantur in suis singulos Provinciis, uti in Dardania, Africa, Hispania, Anglia, Gallia & Germania . . . . . suis in Conciliis fuisse ordinatos constat. Per Concordata verò è votis successit Romano Pontifici, ut jus suum Patriarchale præ omnibus reliquis orbis Catholici Patriarchis ad summum usque apicem attolleret. "

II.

Ad Cap. III. §. *X.* *n.* 3.

„ Si Christus noluit, Regimen Ecclesiæ *dominatum* esse, aut potestatem *dominorum in servos*, sed *paternum* potiùs, seu quasi *Patris in filios*, qui *amore* magis & dilectione, quàm *timore* & *imperio* ad obedientiam & rationabile obsequium alliciuntur, & suaviter adducuntur; in Germania attentis tot motivis prudentialibus, tanto illud amoris & benevolentiæ affectu exercendum est, quanto non tam pater filios, quàm mater pascere solet suos infantes: Quamobrem, ut omnis durities procul sit, æquum & salutare foret, Bullas, & ordinationes, *materiam publicam* & aliàs momentosam concernentes dirigi, mittique ad diœcesium Episcopos, & Ordinarios, ut hi adhibito prudentûm, doctorum, & jurium, morumque patriæ apprimè peritorum virorum, ex quibus collegiata ibidem constant Dicasteria, consilio dispicere queant, num ordinatio *concepta*, vel bulla, leges publicas non offendat, Concordatis, & inveteratis, ac rationabilibus consuetudinibus, & fundationibus non adversetur, & nulla ex ejusdem publicatione vel executione incommoda in Rempublicam Ecclesiasticam & temporalem consequantur; *Rescripta* itidem Apostolica frequentiùs, magisque

Dissert. II. cap. 3. Sect. 3. n. 7.

Quibus cautelis leges Ecclesiasticæ proponendæ?

ſuâ Epiſtolâ, præfixa Collectioni Receſſuum Imperii §. XXI. pag. 51. &c. "

V.

Ad Cap. IV. §. III.

Diſſert. III. cap. 3. n. 20.

„ Non æquo prorſus animo Metropolitanos Germaniæ, eos præſertim, qui Electores ſimul Imperii ſunt, hanc juris ſui (*in confirmandis neo-electis Epiſcopis ſuarum reſpectivè Provinciarum*) diminutionem tam magnam tuliſſe, facile eſt conjicere, & ipſa inſuper *Gravamina Conſtantienſia* ſub SIGISMUNDO Imperatore per Deputatos Provinciarum Nationis Germanicæ concepta, Concilio Conſtantienſi, & poſtea per Deputatos ejusdem Nationis audita (ùt refert Goldaſtus *Tom. I. Conſt. Imp.*) manifeſto docent argumento, dum *cap. III.* ita habent: *Electiones, quoties occurrerint faciendæ, poſtquam factæ ſunt, PER IMMEDIATOS SUPERIORES ſecundùm formam juris examinentur, & canonicè factæ confirmentur; & quòd nullo modo liceat SUMMO PONTIFICI quicquam in contrarium attentare, præterquam in electis ſibi immediatè ſubjectis, de quibus habebit prohibere; vel niſi contingat in præmiſſis quidquam contra formam juris factum, aut eſſe quomodolibet attentatum, quo ſicut ad id tenetur, ita ſibi liceat taliter acta vel attentata retractando, reformare cum poteſtate corrigendi, vel puniendi transgreſſores:* Hoc enim poſterius de Jure communi jam Summo Pontifici competiiſſe ex *cap.* 18. *de Elect. in 6to* ſuperiùs aſſeruimus. Concilium verò *Conſtantienſe*, quamvis Seſſ. XXXVI. pacis Eccleſiaſticæ non magis turbandæ cauſâ, confirmationes Epiſcopatuum, à Pontificibus iis, quos mox gradu dejecit & abdicavit, factas, ratas habuerit, quin & abdicatis iisdem, aut Sede pulſis Bullas, quæ eorum nomine Confirmatis conſignatæ nondum fuerant, Concilii nomine expediri & conſignari juſſerit; eodem tamen ipſo tempore de reducendis denuò ad terminos Juris antiqui confirmationibus Epiſcoporum ſedulò ac ſeriò cogitavit, dum Decreto Seſſ. XL., quo multa & magni omninò ponderis pun-

Confirmatio neo-electi Epiſcopi ad Metropolitanum pertinet.

Eò illas reduci Con-

puncta, in meliorem formam posthac revocanda, eligendo mox Pontifici per modum salutarium quorundam monitorum præordinavit, illum quoque *de Confirmationibus Electionum* numero V. inseruit. Sed quod Synodus Constantiensis meditata fuerat, id à *Basileensi* efficaciùs perfectum novimus. Rescissis enim Sess. XII. & XXIII. reservationibus, tam generalibus, quàm particularibus, id unum disponit, ut ad confirmandas electiones etiam Canonicas ad Summum Pontificem recurri adhuc possit, si quo in casu, de quo inferiùs, grave aliquod dispendium Reipublicæ, vel Ecclesiæ, immineret: si modò tunc confirmatione Romæ recusatâ, altera electio ad Capitulum referretur. De cætero verò disertè statuit, *ut Electiones in Ecclesiis sine impedimento omnino fiant, quæ causâ cognitâ JUXTA JURIS COMMUNIS DISPOSITIONEM confirmentur.* Hisce ex integro conspirant *Gravamina Moguntina* post Concilium Basileense anno 1440. confecta, & sub nomine *Projecti Concordatorum* apud *Senckenberg* relata, quæ §. 6. disertiùs illa verba: *Juxta Juris Communis dispositionem* explicant, ubi jus confirmandi electiones immediato Superiori secundùm regulam Juris Communis denuò restituendam asserunt, in verbis: *Factâ autem electione, decretum electionis IMMEDIATE SUPERIORI, AD QUEM JUS PERTINET CONFIRMANDI, præsentetur, qui in electionis negotio procedat, formam electionis, & Electi merita, omnesque circumstantias diligenter examinaturus, ita ut si Electio confirmanda sit, vel infirmanda, judicialiter confirmetur vel infirmetur.* Atque hos Imperii Status projectantes eodem adhucdum anno 1440. imitati sunt Patres Synodi Diœcesanæ Frisingensis &c. " filia & Nationes optant.

VI.

Ad Cap. V. §. *II. n.* 5.

„ Quòd si fundamentalis ille, & nunquam satis deprædicandus *Canon.* 2. *Dist. IV.* eas in omni lege, etiam *Civili,* *Differt. III. in Præfat. à n.* 12.

Legum Ecclesiasticarum conditiones.

à potestate politica latâ, conditiones requirat, ut sit *secundùm naturam*, *secundùm patriæ consuetudines*, *loco*, *temporique conveniens*; quantò magìs in lege *Ecclesiasticâ*, circa *exteriorem* duntaxat & *versatilem politicam* occupatâ, easdem adesse postulamus, à quâ quidquid durum apparet ac asperum, quidquid vel *speciem tantùm*, & umbram præfert *Dominatûs*, quidquid non ad *ædificationem*; sed *destructionem*, tendit, ex intimâ suâ naturâ, & primigeniâ indole, quàm longissimè abesse debet. Cumque præterea legum ejusmodi Ecclesiasticarum conditio id plerumque secum ferat, ut non possint non *gravissimas Statûs quoque Politici rationes* involvere . . . . . manifestè consequitur, rem hìc *non secundùm leguleios apices*, & unilaterales, abstractasque subtilitates, sed in concreto, & in usu, sive per Canones, sive per publicas Conventiones, determinato, examinandam, & rationabiles æquitatis limites, in verum utriusque potestatis, & Ecclesiasticæ & Politicæ, bonum attendendos esse. "

VII.

Ad Cap. V. §. *III.* *n.* 4.

Dissert. III. in Præfat. n. 18. & 20.

Ex Decretalium principiis omnia mala Ecclesiæ provenerunt.

„ Inter reliquas dissidii inter *Sacerdotium*, & *Imperium* causas, facilè palmarium fuisse constat enata illa sæculo XII., supraque jam recitata *Decretalistarum principia*, ex quibus, quòd avidè & passim reciperentur, atque ab ipsis, cum è re suâ, vel suæ Curiæ fore animadverterent, non negligerentur, successivè tanquam ex equo Trojano, præter insignes alios abusus à congregatis novem illis à PAULO III. Prælatis satis perstrictos, proruperunt quoque *excessivæ beneficiorum reservationes*, *exspectativæ*, *commendæ*, & *uniones* in favorem personarum, *taxæ pecuniariæ*, *spolia*, *annatæ*, *pensiones*, & innumera alia, quæ non poterant non motus undique & tumultus excitare gravissimos, præprimis autem in nostrâ Germaniâ, cujus jura præ aliarum nationum

num juribus per reservationes majorum dignitatum, Principatus etiam temporales annexos habentium, notantissimè impetebantur.

Ut fateamur, quòd res est, in frequentiori, quàm pro adornando hocce Opere nostro suscepimus, Curialistarum, aliorumque, hanc eandem, quam nos meditamur, Concordatorum interpretationem tractantium, pervolutione mirari satis non potuimus, quid sit, quòd *pro primâ* veluti, cui reliqua superstruendæ interpretationis structura firmiter innitatur, *basi* eadem fuerint posita, continuarique ament Decretalium principia, quorum primi natales prima quoque subortarum discordiarum, & labefactatæ Sacerdotium inter & Imperium pacis ac concordiæ semina extitêre, &, quibus nonnisi sublatis, proficuus demùm in resarciendo labor esse potuit. Procul igitur abest, ut fundamentis ejusmodi positis, conformis ad mentem, scopum, & rationem Concordatorum interpretatio institui possit, ut potiùs ab eàdem mente, & ratione toto cœlo recedatur. "

VIII.

Ad Cap. V. §. III. n. 7.

„ Non ignorabant Patres Concilii *Tridentini*, vix possibile fore, decreta reformationis, exteriorem Ecclesiæ disciplinam spectantia, ita concipi & efformari, ut *omnium passim provinciarum* receptis moribus, & populorum ingenio conveniant; quapropter inter alia media eum modum interpretandi, & exequendi Concilium providè ordinârunt, qui Seff. XXV. in fine de recipiendis & observandis decretis expressus est. Ecquis ambigat, quin per evocatos, assumptosve è singulis provinciis, præsertim ex illâ, unde difficultas orta est, intelligentes & prudentes viros, faciliùs & securiùs intelligi & terminari posset, quâ ratione, & interdum quâ moderatione vel modificatione decreti interpretatio accipienda & executio urgenda foret, attentis provinciæ

Differt. II. cap. 2. Sect. 3. n. 3.

Forma in Concilio Trid. pro declaratione Canonum præscripta.

vinciæ illius moribus, populique ingenio, quàm ex ſolis iis Cardinalibus, aliisque Prælatis, qui *Curiæ Romanæ opinionibus imbuti*, & ſuæ nationis moribus duntaxat aſſueti ſunt. Id advertens Zypæus *Conſult. I. de Elect. n.* 6. monet, Concilium Tridentinum in his ditionibus receptum eſſe, *prout ſonat*, non, ùt quotidianæ interpretationes à Curiâ afferri poſſunt. Verùm, quidquid ſit de hoc, neque enim valorem, aut authoritatem ejusmodi Declarationum hoc loco diſcutere noſtri inſtituti eſt; id ſanè jure merito, & à fortiori inde argui poteſt, fore, ut ſummi Pontificis æquitas, & humanitas ægrè haud ferat, ſi Ordinarii, & Principes Nationis Germanicæ, Bullarum, & Reſcriptorum, à Romana Curiâ emanantium, quæ *privativam* Concordatorum veluti *communium* compactorum, & quæ rationes *non purè eccleſiaſticas*, ſed *publicas* inſimul ac temporales Imperii, implicatas complectuntur, interpretationem aſſumunt, executioni debitâ cum reverentiâ intercedant; tum quòd Bullæ ejusmodi non juxta formam, & naturam Concordatorum confectæ ſint; tum quòd praxi, ſtylo, & opinionibus, in Curiâ Romanâ receptis, non raró conformentur, licèt ipſa fortaſſis Concordatorum verba alium ſenſum non obſcurè præ ſe ferant, & Concordantibus aliud placuiſſe, ex tenore appareat: tum quòd moribus & rationabilibus inſtitutis provinciarum Imperii nonnunquam adverſentur; quæ tamen omnia probè cognoſcere & attendere omnino neceſſarium eſt, ùt ſcitè diſcurrit P. Conzenius S. J. *Lib. VI. Politic. cap.* 36. §. 4. Neque enim majores committuntur errores, quàm *ignoratione Reipublicæ.* At fieri haud facilè ſolet, ut exteri omnia perſpecta habeant, quæ ad alias gentes, & commiſſuras tot provinciarum vaſti noſtri Imperii, ac ad ejusdem, maximè tot diverſarum Religionum autonomiâ hodie intermixtarum, ſtatum pertinent: „ Quàm „ multi Itali (pergit idem) *Germaniæ* Epiſcopos *ſuis pares* „ in externâ gubernatione arbitrantur, & myricis abietes „ conferunt? quàm non pauci Germaniam magnam urbem „ eſſe

Romæ non ſervatur.

„ esse sibi imaginantur? Quidam non ignobilis quærebat, „ an Cæsar habeat multos pagos. "

IX.

Ad Cap. V. §. III. n. 9.

„ Cùm repetitæ sæpiùs univocæ *Decisiones Rotæ*, conformiaque præjudicia *Stylum Curiæ* inducant, qui instar legis in casibus similibus, postmodùm observandæ habetur, proinde *generalis cujusdam* eorundem Concordatorum, sive *cum legali mixtæ*, interpretationis naturam assumit, quæ gravibus consequentiis, & communi gravaminum Nationi Germanicæ inferendorum periculo, obnoxia non vanè præsumitur, attentis principiis, sententiisque Doctorum Curiæ, qui in summi Pontificis potiùs, & ejusdem Curiæ favorem interpretationes ejusmodi inflectunt, quàm tenori & sensui Concordatorum accommodant, & Ordinariorum potestatem plus restringere, quàm ampliare solent; atque ita sub specie interpretationis, sæpè plus æquo restrictivæ, & extensivæ, in frequentiâ appellationum, & recursuum ad Curiam sensim sine sensu generalem quandam Concordatorum immutationem invectum iri, facile est: Rectè concluditur, stylum hunc, & generalem interpretationem *soliùs Curiæ* non illâ vi firmitateque potiri in hac lege Concordatorum pactitiâ & communes tam Pontificis & Curiæ, quàm Nationis Germanicæ, veluti partium, rationes involvente, quâ is cæteroqui valet in declarandâ aliâ Pontificiâ Constitutione purè tali, & ubi *exceptio partis* legislatori aut judici non ita opponi potest. "

Differt. I. cap. 2. Sect. 3. n. 5. Differt. III. in Præfat. n. 5. Decisiones Rotæ, sententiis Doctorum Curiæ mixtæ.

„ Plures emanatæ hactenùs in causis Concordatorum Decisiones Rotæ non tam in iisdem ad *specialem* casum *applicandis*, quàm potiùs *generaliter interpretandis* occupantur. Res in exemplis clarissimè patescet: Sic dum Rota in *Paderborn. Præpositura* 30. *Maji* 1588. decidit, Digni-

Nationibus meritò suspectæ sunt.

tates majores vigore Concordatorum reſervatas eſſe; dum in *Colonien. Canonicatûs* 17. *Aprilis* 1589. decidit, proviſum Apoſtolicum vigore Concordatorum tres intra menſes haud apparere debere, ſed ſufficere, ſi intra hoc trimeſtre eidem à Sede Apoſtolicâ fuerit proviſum; dum in *Monaſterien. Decanatûs* 26. *Aprilis* 1709. decidit, cum beneficio in menſe Apoſtolico vacante dignitatem etiam aliàs electivo-confirmativam reſervatam eſſe; certè non tantùm legem Concordatorum ſubſtrato caſui applicavit, ſed & ipſum eorundem ſenſum adverſùs literam pro domo ſua partialiter nimis fuit interpretata.

X.

Ad Cap. VI. §. I.

Diſſert. II. cap. 1. Sect. 1. n. 9. Diſſert. III. cap. 1. n. 10. & 11.

„ Romani Pontifices in formulâ profeſſionis, quæ habetur in Diurno Eccleſiæ Romanæ, ſpondere non dubitàrunt, ſe obſervaturos & confirmaturos *omnia Decreta Canonica Prædeceſſorum Apoſtolicorum noſtrorum Pontificum, quæcunque ipſi SYNODALITER ſtatuerunt, & probata ſunt.* Hiſce cohærenter Natio Germanica ſibi providendum duxit, dum *primò* EUGENIO IV. præliminarem ad Concordatâ propoſuit hunc ſecundum articulum: „ Alterum eſt, „ ut profeſſio poteſtatis, auctoritatis & præeminentiæ Ge„ neralium Conciliorum, Catholicam militantem Eccleſiam „ repræſentantium, per ſuos Oratores facta, tuis literis ap„ probetur; " quem idem EUGENIUS in literis approbavit, ſponſione factâ his verbis: „ Concilium autem Gene„ rale Conſtantienſe, Decretum *Frequens*, ac alia ejus Decreta, „ ſicut cætera alia Concilia, Catholicam militantem Eccleſiam „ repræſentantia, ipſorum poteſtatem, auctoritatem, ho„ norem, & eminentiam, ſicut & cæteri Anteceſſores no„ ſtri, à quorum veſtigiis deviare neutiquam intendimus, „ ſuſcipimus, amplectimur & veneramur. " *Secundò,* dum Natio

Papa tenetur legibus generalium Conciliorum;

Natio eadem postulavit, obtinuitque à NIÇOLAO V. Eugenii successore, ut Concordata durarent, *nisi* NB. *in futuro Concilio, de consensu ipsius Nationis, eadem contingeret immutari.* Confer Constitutionem ejusdem *Nicolai* §. 5. & 6. in fine, ibi: *Duretque hæc observantia deinceps, nisi eam similiter in futuro Concilio, de ipsius Nationis consensu, contingat immutari.* "

„ Adjecta est hæc clausula *duobus* Concordatorum *articulis*, quorum altero de *Alternativâ mensium*, altero de *solutione Annatarum*, agitur. Sed ad utrumque hunc stabiliendum, aut concedendum difficillimè (testantibus Actis historicis, præsertim Concilii Constantiensis) Pontifices induci potuerunt . . . . . . Itaque unicus inducendæ in duobus hisce articulis mutationis modus est *ordinatio futuri Concilii*, cui & Pontifex & Natio firmiter & inviolabiliter stare debeant. Quamvis enim aliàs in Curiâ Romanâ haud arrideant sententiæ, illæ de authoritate Conciliorum, eorumque etiam penes Pontificem obligatione, in Conciliis Constantiensi & Basileensi multùm assertæ; recogitandum tamen omnino est, hanc obligationem in pactum hic deductam esse . . . . . Cumque vi istius clausulæ, placito, & ordinationi Concilii consensus quoque Nationis Germanicæ accedere debeat, illud inprimis præcaveri voluit, ne, cùm fortè pauciores Germaniæ Episcopi Concilio adessent, absque prævio tractatu cum iis, quorum interest, novæ reservationes, ultra dictam mensium alternativam, aut novæ taxæ pecuniariæ induci posthac possent. "

& ad hoc pacto se obligavit.

XI.

Ad Cap. VI. §. *X.*

„ Suadet Ivo Carnotensis Epist. CLIX. ut *qui se ab Ecclesiâ Romanâ gravatos conqueruntur, ab ipsâ ad ipsam confugiant, & inde exspectent levamen, unde se accepisse con-*

Dissert. II. cap. I. Sect. I. n. 7.

conqueruntur gravamen. Nam ut docet S. *Bernardus* Epist. CVIII. *Apostolica Sedes hoc habet præcipuum, ut non pigeat revocare, quod à se fortè deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum.* Sed si mandata & leges gravatorias non modò non revocet Summus Pontifex, quantumvis de rei statu certior factus, sed illorum etiam executionem prosequatur; sanè injuria fieri Summo Pontifici non videtur, si, salvâ in omnibus & per omnia auctoritatis ejusdem reverentiâ, non statim caput jugo ejusmodi supponatur. Et si gravamen commune fiat, & causa evadat pertinax, maximè, si integræ cujusdam Nationis interesse, & publicas Imperii, vel regni, insimul rationes concernat; In hoc difficili rerum intricatarum statu, ad temperandam Pontificis potestatem, ad servandam Præsulum communionem, ad Summo Capiti debitam obedientiam & rationabile obsequium obtinendum, pacemque Ecclesiæ & Imperii tuendam, duplicem rationem optimè constituit GELASIUS Papa II. in Epist. ad Episcopos Gallicanos an. 1118., *Concilium*, nimirum & *conventionem.* "

à decreto R. Pontificis integram Nationem gravante ad Concilium appellatur.

XII.

Ad Cap. VI. §. XIII.

Dissert. III. in Præfat. n. 19.

Vitia & abusus Styli Romani,

„ Vix trigesimus post confecta Concordata annus lapsus erat, quo jam nova gravamina in *Dietâ Confluentinâ* de novis eorundem infractionibus, & violationibus, de præjudiciosa Regularum Cancellariæ Apostolicæ introductione, de reservationibus, aliisque gratiis Apostolicis ad excessum usque multiplicatis FRIDERICO III. Imperatori exhibebantur. Vid. *Leibniz* Cod. Jur. Gent. Diplom. pag. 439. Quæ omnia additis subinde novis gravaminibus, præsertim & in specie de multivariis & dispendiosis per exspectativas, aliasque Curiæ Romanæ provisiones subortis litibus innovabantur subsequenti sæculo circa annum MDX. in Gravaminibus nomi-

nomine Nationis Germanicæ cum remediis & avisamentis ad MAXIMILIANUM I. Imp. transmissis, quæ videri poterunt apud *Goldastum* Tom. II. Const. Imp. pag. 119. Item apud *Lünig* Reichs-Archivs Part. gen. Const. I. pag. 299. Quid? quòd in ipso Concilio *Tridentino* fuêre ex Patribus, qui de prætensione Romanæ Curiæ, attribuentis summo Pontifici plenam, liberam & immediatam de omnibus beneficiis dispositionem, acerrimè conquesti fuerint, prout ex eodem Concilio Tridentino die 28. Novembris 1551. queribundus scribebat *Franciscus Vargas*; cùm enim quibusdam Patribus videretur, discutiendam esse materiam Beneficialem, notanter scribit de Vargas, „ ejus se esse opi„ nionis, *ut in hâc materiâ tractandâ ante omnia deberet esse* „ *plena libertas examinandi & decidendi*; atque ante omnia „ necessarium esse probare, quod jus Papa prætendere „ queat *providendi de Beneficiis*, cujuscunque sint conditio„ nis; quod ubi fiet, clarè adstruam ex principiis & fun„ damentis Juris Naturalis, Divini & humani, nec non ex „ pristinâ Ecclesiæ praxi, ex variâ mutatione, quæ circa Ec„ clesiæ disciplinam contigit, ex Jure Canonico, pristino, & „ moderno, ex naturali ratione, ac ex eâ, quam recta politia „ requirit, necessitate; per hæc omnia principia probaturus „ sum, Romanum Pontificem non habere tale jus dispo„ nendi de Beneficiis, quali hodie utitur, quòd nullatenùs „ minueret suam dignitatem, aut authoritatis plenitudinem. “ Hucusque de Vargas. *in Concilio Trid. incusati.*

Et quamvis inde continuata Curiæ Romanæ praxis, per ipsum Concilium Tridentinum noviter & providè in variis modificata, & deinceps restricta fuerit, nihilominùs tamen idem usque modò stylus iisdem principiis innixus, quemadmodùm ex diversis Rotæ Decisionibus, aliisque Commentariis apparet, in ipsâ etiam Concordatorum interpretatione, & applicatione retentus fuit. Quæ res fecit, ut antiqua gravamina veluti perpetuarentur, & toties, quoties *& damnati, sed hactenus non emendati.*

occasio se protulit, in Sessionibus præliminaribus Electionum Cæsarearum, in Comitiis Imperii, in Judicio Cæsaris Aulico, innovarentur, atque ita ad ea tollenda ipsimet etiam Protestantes, aliàs sanctæ Sedi plurimùm infensi, suo suffragio concurrerent. Unde etiam in Electione CAROLI VII. Imperatoris Pontificium tunc Nuntium, postea Eminentissimum S. R. E. Cardinalem *Georgium Doria* commotum credimus, ut nullo non conatu allaboraret, quatenùs deinceps in Capitulationibus Cæsareis querulosi ejusmodi Nationis articuli omitterentur; sed, quo, nescimus, fato eo ipso tempore contigit, ut novæ de Concordatorum transgressione querelæ è diœcesi *Leodiensi* ad S. R. I. Electores deferrentur, quêis factum, ut antiquus Articulus innovaretur, atque ita jam à trecentis annis continua identidem imminerent, essentque metuenda pericula, ne fomentantibus sæpè sæpiùs Protestantibus, antiqua redirent dissidia. "

XIII.

Ad Cap. VI. §. *XIII. n.* 2. 4. *& seqq.*

Differt. III. cap. 2. n. 14. Curia Romana favet pluralitati beneficiorum.

„ Cùm per additam in Decretali *De multa* 28. *X. de Præb.* clausulam: „ circa *sublimes* tamen & *literatas* perso„ nas, quæ majoribus beneficiis sunt honorandæ, cùm ra„ tio postulaverit, per Sedem Apostolicam poterit dispen„ sari," via quodammodò, prohibitam beneficiorum pluralitatem justificandi, ostenderetur, lata veluti porta contraveniendi aperta fuit, ipsæque dispensationes adeò evasêre frequentes, ut tandem tanquam Jus ordinarium, & res styli invaluisse viderentur, uti non obscurè desumitur ex *cap.* 3. *de Offic. Ordinarii in 6to*, in quo & Ordinariis inhibitum fuit, ne Clericos, qui dispensationem in consuetâ formâ expeditam proferre possent, in beneficiis hujusmodi, quæ canonice obtinuerant, turbarent, molestarentve. "

XIV.

XIV.

Ad Cap. VI. §. XVI. n. 9.

„ Duo Articuli à Legatis Nationis propositi, & ab Eugenio IV. acceptati, promissi & concessi fuerunt, qui revera considerationem merentur, & notabiles adhucdum effectus juris producere possunt, & de quibus maximè supra adducta Concordatorum verba sunt intelligenda. *Prior* eorundem hic erat, quòd ad mensem Majum anni sequentis MCCCCXLVII. in uno quinque nominatorum Germaniæ locorum Concilium generale per Pontificem convocari, taleque imposterum frequentiùs celebrari debeat. *Posterior* in eo consistebat, quòd Concilii generalis Constantiensis, sicut & cæterorum, militantem Ecclesiam repræsentantium, potestas, auctoritas, honor & eminentia literis Apostolicis approbari debeat. Utrumque hunc articulum eos inter, quos Natio sibi præliminariter à Pontifice appromitti voluit, principalem ac præ reliquis omnibus eidem Nationi curæ cordique fuisse facilè deprehendemus, si vel levi oculo varia illa gravamina & Avisamenta, à Natione, durante dissidio, concepta percurramus, in quibus omnibus utriusque hujus articuli specifica quædam mentio, expressissima tamen, & maximè energica in avisamentis Moguntinis de anno MCCCCXL., postquam in iis §. 1. generaliter dispositum erat, quòd cuicunque parti adhærendum esset, ante omnia provideri deberet, ne authoritas Conciliorum generalium infirmetur, §. insequenti II. fit hisce verbis: *Inprimis quia Basileæ hucusque non est nominatus aliquis locus pro futuro Concilio celebrando juxta formam Constitutionis FREQUENS, ita, quod jam pendeat terminus alicujus Concilii: expedit, quòd ille, cui facienda est hæc adhæsio, omnes & singulas constitutiones olim in Constantiensi Concilio super authoritate, honore & reverentia sacrorum generalium Conciliorum promulgatas, approbet, recipiat & provideat: & mox in eisdem literis*

Differt. III. cap. 1. n. 14. & 15.

Natio Germanica provídet authoritati Generalium Conciliorum;

teris Bullatis conficiendis super præmissis promittat, seu polliceatur, se œcumenicum, vel saltem generale Concilium indicere velle, quantocius id fieri potuerit in loco rebus gerendis accomodo, ubi personaliter, si poterit, alioquin si nequeat, per Legatos Apostolicos plena potestate fulcitos Concilium ipsum prosequatur cum effectu. Promittat insuper, operam se daturum, quòd in hujusmodi celebrando Concilio per Nationes procedatur, sicut in prioribus Conciliis reperitur observatum. Nam per hoc veritas prodibit in lucem: & illi qui ex alia parte, seu sub alia obedientia remanebunt, poterunt aptissimè nobis consolidari: Papa etiam, cui adhærebitur, ex hoc authoritatem suam & Apostolicæ Sedis augebit & confirmabit, quando videbitur ab omnibus sinceritas sua in factis Ecclesiæ Dei . . . .

quibus etiam Pontifex se submittit:

Duplici huic postulato in Conventu Francofurtano de anno MCCCCXLVI. innovato, & inter articulos Legatorum Imperatoris & Imperii EUGENIO IV. oblato, respondit idem summus Pontifex per speciale rescriptum in formâ Brevis ad Imperatorem, & Archiepiscopum Moguntinum, & Marchionem Brandenburgensem, ceu qui nomine totius Imperii suos Legatos ad Pontificem deputabant, directum, cujus integrum tenorem exhibet. Lünig Spicil. Eccles. Part. I. pag. 314.

(*Principalem partem hujus rescripti nos dedimus cap. VI.* §. 16. *n.* 9.)

non obstante Salvatorio postea adjecto.

Post editum hoc Breve Apostolicum protestabatur quidem EUGENIUS IV. speciali salvatorio, quod refertur in Collectione Recessuum Imperii Part. I. pag. 178. „ Se, quo„ niam propter imminentem sibi ægritudinem non potuit „ omnia per Nationem petita, & à se concessa, cum eâ in„ tegritate judicii & consilii examinare & ponderare, quam „ rerum magnitudo & gravitas requirit, per quæcunque „ dictis Imperatori, Archiepiscopo, Marchioni, Prælatis, „ Principibus ac Nationi responsa & respondenda, conces„ sa & concedenda non intendere in aliquo derogare do-

„ ctrinæ

„ ctrinæ SS. Patrum, aut Sedis Apoſtolicæ privilegiis & „ authoritati;" Cùm tamen non obſtante hoc ſalvatorio hìc in Concordatis quoad ea, quæ per eundem EUGENIUM IV. pro Natione Germanica permiſſa, conceſſa, indulta & decreta fuerunt, nihil dicatur eſſe immutatum; de cætero etiam nec per NICOLAUM V. Eugenii ſucceſſorem, nec per poſterius aliquod Concilium eorum quidquam deprehendatur eſſe retractatum; exinde vel à poſteriori ſufficienter colligi poteſt, nihil in conceſſis hiſce quod regulis & doctrinæ SS. Patrum, aut eſſentiali & inabdicabili Sedis Apoſtolicæ authoritati & privilegiis derogaret, offendi, eorum proinde valorem & conſtantem obligationem pactitiam in vim hujus Concordatorum loci à Natione poſſe jure optimo urgeri, atque manuteneri."

XV.

Ad Cap. VII. §. *II.*

„ Epiſcopus, quà Apoſtolorum ſucceſſor, & Chriſti in ſua diœceſi Vicarius, incumbentem ſuis humeris geſtat Eccleſiæ ſuæ totius adminiſtrationem, & curam ſalutis animarum. Extra controverſiam eſt, Chriſtum Apoſtolis ſuis Eccleſiam ſuam commendâſſe univerſam, qui, ſi pares ſe ſolos ſenſiſſent omnium fidelium neceſſitatibus, nunquam ſibi miniſtros & coadjutores alios cooptâſſent. Ipſi quoque Epiſcopi, ſi ab exordio omnia potuiſſent Eccleſiæ ſuæ munia ſoli obire, nunquam adſciviſſent, à quibus tam pretioſæ ſarcinæ parte aliquâ levarentur. Initio naſcentis Eccleſiæ, cùm fides in paucos tantùm, & in majores urbes manâſſet, Epiſcopi ad omnia præſtò, nec impares, adeoque pauci ordinabantur Presbiteri; verùm, ubi augeſcere indies magis magiſque cœpit fidelium numerus in urbibus & in vicis: novi omnes hi fideles uni Epiſcopo ſubjiciebantur, tum ùt Apoſtolorum ſucceſſori, ſeu primorum Eccleſiæ pa-

Differt. I. cap. 2. Sect. 1. n. 5. Epiſcoporum poteſtas immediatè à Deo eſt.

rentum & fundatorum, tum jure victoriæ, quòd gladius verbi à Christo creditus non fuerit nisi Apostolis & Apostolorum successoribus Episcopis, nec Presbiteris communicatus sit nisi precariò, & ex Episcopi delegatione, cui obnoxii semper sunt. Ad Episcopi ergo curam & imperium pertinebant novelli indies hi cœtus fidelium: solus ille *jure divino* pastor erat gregis, quem Apostoli, quem prædecessores sui Episcopi genuerant; cui & ideo solus vicarios præstituere poterat pastores, qui eum ex aliquâ parte sublevarent. Cùm parochum exauthorasset S. Augustinus, non unius criminis convictum, vereretur autem ne ab aliis Episcopis restitueretur, sanctissimè affirmavit *Epist.* 226. „ Committat illi, qui „ vult Ecclesiam suæ curæ commissam, ego fateor, talibus „ *quamlibet plebem committere* timeo." His satis prodit S. Pater, quascunque parochias à Christo Episcopis concreditas fuisse, eisque adeò jure divino subesse, nec à parochis eas regi, nisi ab Episcopo institutis, qui sarcinæ suæ hanc partem in eos transfudit; quod de beneficiariis aliis multò certius est. "

Ex instituto Christi soli beneficiatos instituunt.

XVI.

Ad Cap. VII. §. IV.

„ Summi Pontifices collationibus beneficiorum successivè, leniter, & pedetentim se ingesserunt, quin illa statim immediatè ipsi conferrent, sibique privativè reservarent. Sæculum duodecimum medium erat, quo *preces* duntaxat interposuit ADRIANUS VI., rogando per literas recommendatitias Episcopum Parisiensem, ut certo cuidam Clerico pauperi, de Ecclesiâ benè merito, & eminenter digno, beneficium primò vacans conferre vellet. . . . . Exemplo harum *precum Pontificiarum* Imperatores quoque eodem sæculo precibus apud collatores ordinarios usos fuisse, quæ etsi sensim in *Jus* transirent, adhucdum tamen hodie nomen *prima-*

Differt. III. cap. 2. *n.* 5. Rom. Pontifices beneficiorum collationem paulatim ad se traxerunt,

primariarum precum retinere notat Thomaſſinus *de Vet. & nov. Diſcipl. Part. IV. Lib. 2. cap.* 21. Sed Pontifices mox ultrà progreſſi, ſuis precibus *monita & mandata* addiderant: ALEXANDRI enim III., qui immediatus *Adriani* ſucceſſor erat, jam armatæ preces fuerant; *monendo* enim & *mandando* rogavit, idque forſan ideò, quia preces ejus non ita paſſim & ſemper admitterentur. Aſt & monitionibus, mandatisque haud ampliùs proficientibus, ſucceſſores Pontifices *executoriales literas* adjunxerunt, imò & *Executores* conſtituerunt, qui cenſuris, aliisque pœnis Eccleſiaſticis Ordinarios compellerent, ut Clericis ab ſe commendatis de beneficiis vacantibus providerent. Exemplum deſuper proſtat in *cap.* 30. *de Reſcript.* Mandata autem hæcce, & literas executoriales *prævenire* ſæpiùs ſtuduerunt Epiſcopi, non tantùm infinitis fermè, cùm duo Proviſi, & Apoſtolicus & Ordinarii, concurrerent, litibus, ſed & incomparabilibus Eccleſiarum damnis inde propullulantibus, quòd Ordinarii, ut prævenirent Pontificem, collationes beneficiorum ſine delectu perſonarum præcipitarent, ſæpiùsque minùs idoneos deficiente maturiore deliberatione inſtituerent. Medelam huic malo afferre crediderant per *Exſpectativas*, certis perſonis datas, quatenùs certa beneficia vacatura hiſce, & non aliis, conferrentur. Verùm hæ exſpectativæ ſemper plenæ viſæ fuêre triſtis exitûs, & dare anſam voto captandæ mortis; Inde alia *Exſpectativarum* ſcilicet *mentalium* ſpecies inventa fuit, quêis Pontifices certum ſibi beneficium reſervarent, quin tamen perſonam ſpecificè nominarent, ac deſignarent, cui beneficium conferre vellent. Sed nec hæ credebantur ſufficere ad votum illud & periculum, avertendum, ac propterea æque atro ſemper calculo notatæ fuerunt. Hiſce demum Exſpectativis ſucceſſerunt *Reſervationes* primitus *ſpeciales* & particulares, à quibus pedetentim ad ampliores & *generales* progreſſus fiebat, ampliſſimo demùm & exceſſivo earundem numero per regulas Cancellariæ Pontificiæ introducto. Deſuper autem cùm in binis Con-

magno Eccleſiæ damno.

Conciliis, Constantiensi, & Basileensi, querelæ gravissimæ excitarentur; iisdem tandem per Concordata Germaniæ modus ita ponebatur, ut ex iis, quæ antehac viguerant, reservationibus tres tantummodo, eæque sub certis etiam modificationibus, per & post Concordata residuæ manerent. "

Sequenti num. 7. probat clar. Barthelius Capitulum 2. de Præbendis in 6to (quod nos cap. VII. §. 4. laudavimus) non esse CLEMENTIS Papæ tertii, sed quarti; cui etiam in vetustioribus Codicibus constanter adscribitur.

XVII.

Ad Cap. VII. §. IV. n. 10.

Dissert. II. cap. 2. Sect. 3. n. 8.

„ Cùm beneficia & bona ecclesiastica cujusque particularis Ecclesiæ, tum ex intentione fundatorum, tum Canonum præscripto, sint instituta & relicta, ut ministris indigentibus, aliàs benè meritis singularum illarum respectivè Ecclesiarum provideatur; quid justius, aut rationabilius, quàm, ut Episcopis, & Ordinariis collatoribus, per fundatores, aut sanctos Canones designatis, horum distributio & dispensatio, quantùm fieri potest, integra conservetur? utpote quibus propiùs & Clericorum paupertas & merita innotescunt: quidquid singulis hìc & nunc conveniat ex bonis Ecclesiæ, vel beneficii distribui. Accedit, quòd ob expensas & sumptus, in Curiâ Romanâ faciendos, pauperibus Clericis, ùt ùt aliàs magis dignis, & aliàs idoneis, vel nullus, vel difficilis admodùm ad beneficia pateat aditus ..... Et si Pontifex in immediatâ collatione beneficiorum, uti facilè per sub- & obreptiones contingere potest, erraverit, à quo tam facilè & liberè corrigetur? Testis præterea est vel sola *Herbipolis*, quòd libertas collationum Ordinariis relicta aptissimum tandem medium sit minuendarum inter Ecclesiasticos litium, institutis Evangelicis, & spiritui Canonum adeò exosarum, quas econtra à Curiæ Romanæ provisionibus,

Horrendi abusus ex reservatione beneficiorum orti.

nibus, & diversis rescriptorum clausulis multifarias, dispendiosas & diuturnas generari & foveri in comperto est. Unde inter querelas obmotas & gravamina, contra exceffivas Curiæ Romanæ reservationes & exspectativas, à Principibus Germaniæ nomine Nationis Germanicæ circa annum 1510. cum remediis & avisamentis ad Cæsaream Majestatem missa, quintum hoc tenore erat conceptum: „ Quòd exspectativæ gratiæ absque numero concedantur, & multæ interdum ad unum collatorem, unde surgunt quotidianæ lites, „ & pecuniæ dilapidantur, tum illæ, quæ pro bullis gratiarum, quæ nunquam effectum sortientur, " (*Huc etiam „ referri possunt tot Bullæ impetrationum, quæ ad piscatorum petitionem quotidie & promiscuè expediuntur*) „ expositæ sunt, „ tum illæ, quæ pro litibus deducendis consumuntur &c. " Oratores itidem Regis Galliæ in reflexionibus suis ad articulos reformationis per Legatos Sedis Apostolicæ sub *Pio IV.* in Concilio Tridentino propositos, & quorum unus erat *de minuendis litigiis inter Ecclesiasticos*, monuerunt, dicendo, se existimare, nullam aliam esse rationem aut viam præscindendarum hujusmodi litium, quàm si tollantur omnino præventiones, & alii modi acquirendi beneficia, qui nuper in Christi Ecclesiam irrepserunt. Uti refertur in libello, cui titulus *Memoires sur le Concile de Trente edit. an.* 1654. *pag.* 574. Incommoda ejusmodi porrò recenset Franciscus I. Galliarum Rex in regiis literis ac edicto promulgationis Concordatorum, ibi: „ Ideò nos animo reputantes, quanta olim ante illius pragmaticæ Sanctionis promulgationem indignitas rerum, ac deformitas in Regno „ nostro grassaretur, cùm videlicet res nummaria, quibus „ veluti nervis Respublica subnixa est, eâ maximè ac præcipuâ ratione exhauriretur, cùm Præsulibus & Antistitibus „ sacerdotiorum libertas facultasque adimeretur: cùm peregrini & incolæ sacerdotiis gallicis sæpenumero donarentur: „ cùm diplomatibus Apostolicis, quæ exspectativas nuncupabant, generatim sigillatimque superstitum hominum spi-

„ rantiumque ſacerdotia electiva, mixta, ac collativa in diem „ mortis eorum conferrentur, qui eis fungebantur; quod „ alieni fati votum habet adjunctum; poſtremò cùm ſacerdotiorum controverſiæ, litesque ſacræ in Curia Romana „ diſceptarentur, ingenti noſtrorum hominum diſpendio & „ incommodo, ex quo ſequi plerumque neceſſe erat, ut „ qui vel ſumptibus ſuppeditare, vel laboribus ſufficere nequirent, ii aut juri ſuo cedere, aut cauſas deſerere, ac „ pro derelictis habere cogerentur. Simul ea accedebat „ deformitas, ut literarum ſtudioſi & liberalibus diſciplinis „ incumbentes aut ſacerdotia adipiſci nequirent, aut qui „ adipiſci cuperent, literarum ſtudium abjicere, aut certè „ deponere cogerentur, paſſimque urbes errabundè vagari, „ ut id periculum imminere videretur, ne litterarum tandem amor & ſcientia per incuriam exoleſceret &c. “

XVIII.

Ad Cap. VII. §. *V.*

Differt. III. cap. 5. n. 29. Annatæ Rom. Pontifici nullo alio titulo debentur,

„ Quamvis Jure Naturali, Divino, humanoque proviſio ſive ſubventio Pontifici, tanquam Univerſalis Eccleſiæ Paſtori, *indigenti*, *nec aliunde proviſo*, ab omnibus Eccleſiis inferioribus debeatur; Jus tamen Divinum & Naturale, utì penuriam & indigentiam, aut aliorum mediorum defectum, ſupponit, nec tamen determinat; ita etiam alterà ex parte nec tempus, nec modum aſſignat, quo ſubventio illa ſit ſuppeditanda. Non æqualis eſt extra caſum neceſſitatis hujus ſubventionis Romano Pontifici præſtandæ obligatio, ac illius *Levitarum* contributionis, de ſuorum redituum decima ſummo Sacerdoti *Aaronico*, pendendæ, ex Lege veteri *Moſaica* fuerat. Hæc enim ipſa modum quoque ſubventionis, absque ullà ad penuriam qualemcunque coarctatione, Divino præcepto, ſpecialibus tamen ejusdem Synagogæ rationibus, & Politiæ Judaicæ conditionibus attemperato,

rato, determinaverat. Prorſùs autem alia nunc eſt Eccleſiæ Chriſtianæ Politia, ab illa Synagogæ quàm longiſſimè diverſa . . . . . . Diſciplina Eccleſiæ Chriſtianæ alio modo ſuſtentationi Cleri ſui providit, diſtributis videlicet Eccleſiis in Diœceſes, quibus ſingulis ſua quoque bonorum Eccleſiaſticorum portio diſtincta fuerat ac ſeparata, ſub adminiſtratione Epiſcopi conſtituta, & in ſuas ſuorumque Miniſtrorum neceſſitates diſpenſanda. Et in hac generali inſtitutione Romanis Pontificibus ſua quoque portio *in Diœceſi Romana* tributa fuit, quâ & ſibi ſatisfactum dudum putârunt, nullum præterea ſubſidium implorantes, etiam tum, quando ſolis fidelium oblationibus potiebantur. Multò magis proinde Juris præciſè Naturalis & Divini neceſſitas ceſſare poterat, cùm ad eam portionem prædia, aliaque ingentia patrimonia ab Imperatore CONSTANTINO, & Romanis Senatoribus, nec non PIPINO, CAROLO M., LUDOVICO PIO Imperatoribus, nec non MATHILDE Comitiſſâ, aliisque Eccleſiæ Romanæ, vel maximè in authoritatis ejusdem reverentiam, & univerſalis ſollicitudinis compenſationem, in diverſis provinciis collata & adaucta acceſſère. Et quamvis, auctâ Sedis Apoſtolicæ temporali Majeſtate, novas quoque ipſi præbitas fuiſſe ingentium ſumptuum occaſiones, aucta inſuper fuiſſe cum opibus onera, auctum denique cum oneribus & munerum, Officialium ac Miniſtrorum numerum, diffitendum haud quaquam ſit; cùm tamen de his ipſis ſæpiùs dubitatio eſſe poſſit, quin & à Conciliis quandoque, præſertim Conſtantienſi, & Baſileenſi, obmota fuerit, an, quid, & quantum utilitatis, aut emolumenti in Eccleſiam univerſam vel ex ſingulis aut certis quibusdam officiis, vel ex multiplicato nimiùm perſonarum quoque numero redundaret, aut quanta, qualisve ſit illorum ad veram Eccleſiæ Univerſalis ſalutem, ejusque conſervationem neceſſitas; in piaculum certè *Juliano* Cardinali vertendum non eſt, quòd *abſque conſenſu* Nationum, aut *pacto* quâm pacti accedente, hunc ſubventionis per *Annatas* præſtandæ mo-

 dum

dum non æque necessarium judicaverit, sicut ipsa Oecumenica Synodus Constantiensis suo quoque exemplo quoad indictionem Decimarum *Sess. XLIV.* comprobavit, dum illarum quoque non alium quidem scopum, nisi solius subventionis ad onera & necessitates publicas Ecclesiæ Universalis sublevandas, agnovit, easdem tamen, nisi accedente consensu, tum Cardinalium, & Prælatorum in Curia existentium, tum Prælatorum etiam ipsius Regni, Nationis, vel provinciæ, in quâ exigendæ essent, imponi posthac non posse declaravit. Consensus autem hic Nationis Germanicæ nullibi antehac nec requisitus, nec præstitus fuit; & solemniùs certè, quàm in his ipsis Concordatis publicis factum sit, exprimi non poterat. "

XIX.

Ad Cap. VII. §. V. n. 9.

Differt. III. cap. 5. n. 34. 35. 36.

„ Quantitas *Servitiorum communium* in Concordatis Germaniæ sequentibus verbis dimensuratur: *Solvantur de fructibus primi anni à die vacationis summæ pecuniarum in libris Cameræ Apostolicæ taxatæ* . . . . Maluit Curia Romana certam ac definitam summam pecuniariam singulis Dignitatibus Consistorialibus pro modo redituum præstituere, quæ perpetuitatis causâ in scripturam, aut Libros Cameræ, tanquam harum taxarum matriculas, relata fuit. Hi ipsi etiam libri non semper iidem fuêre, sed variè successu temporum immutati, & inde veteris ac novæ taxæ mentio fit in *Extravagante Ad universalis. I. de Treuga & Pace, inter Comm.* Quam ob causam nec vitio verti quibusdam Doctoribus; qui Matriculas aut Catalogos ejusmodi Annatarum in lucem dare conati sunt, poterit, quòd eorundem computus quàm longissimè inter se discrepent; in temporis enim diversitate differentiæ hujus causam verosimiliter invenies, in quâ & Felinus Scarsius *de Annatis* eandem reponit. Diversitatis hujus argumentum sanè non mediocre eæ ipsæ præ-

Taxa Annatarum satis incerta.

præbere poterunt Annatarum Matriculæ Ecclesiarum & monasteriorum per Germaniam, quarum alteram ex Georgio *Cœlestino* Præposito Coloniensi & L. *Banck* Norcopiensi Gotho, & Friderico *Hortledero* alteram exhibet *Estor*. Aliam Nos ipsi quoque, ex ipsis Cameræ Apostolicæ Libris depromptam, manibus tenemus, quam vel inde ob nimiam omnium inter se diversitatem inserere omittimus.

Non ita plenam firmamque in his taxarum libris fiduciam ipsimet Concordantes Imperii Status habuisse videntur; dum expressam conditionem retaxationis adjectam voluêre, si quædam Ecclesiæ excessivè taxatæ viderentur, quàm & Nicolaus V. in Bullâ Concordatorum confirmatoriâ hisce verbis acceptat: *Et si quæ excessivè taxatæ sint, retaxentur* . . . . Principio pietatis erat, Annatas Pontifici occasione confirmationis Electionum præsertim dubiarum, sive litigiosarum, concessæ suppeditare. Ampliorem tum liberalitatem minùs damnosam, utpote nullo tractu successivo Ecclesias facilè gravare valentem, crediderunt. Necessitate tamen legis posthac inductâ facilè gravis Prælatis evadere potuit. Neque ullum sanè vestigium reperitur, ante taxarum confectionem de fideli proventuum singularum Ecclesiarum relatione aut collatione multùm sollicitam fuisse Curiam Romanam. Neque etiam post Concordata hæc confecta retaxationis, quæ expressis hic verbis promissa fuit, exemplum produci ullum potest. Sed mox eædem, quæ antehac de nimio Annatarum excessu fuerant, querelæ à Statibus innovatæ audiuntur in Gravaminibus Nationis Germanicæ de anno 1510. apud Goldastum *Constit. Imp. Tom. II. pag.* 119. . . . . . . & mutationibus subjectæ;

Atque has quidem Inclytæ Nationis Germanicæ querelas non inanes, nec levibus duntaxat suspicionibus, sed in rei veritate fundatas fuisse, tum ipsa illa duorum exemplorum domesticorum, *Argentinensis* nimirum, & *Moguntini*

Archiepiſcoporum allegatio, tum maximè Gallicanæ, tanquam vicinioris nobis, Nationis conſpiratio, ſub eadem ferè tempora, comprobat . . . . . .

qua de re querelæ. Cauſam hujusce augmenti Curialiſtæ aſſignare palam non dubitant; quæ ipſa tot querelarum, quas à Statibus Imperii, cum ipſo etiam ſchismatis tum pertimeſcendi periculo, obmotas fuiſſe, *Num.* antecedente retulimus, præcipuum extiterat fomentum, ipſam nimirùm Officiorum & Curialium necdum ſolitam tempore Concordatorum multiplicationem. Diſertis quippe verbis Archiepiſcopatûs Moguntini taxam ad eum, quem incuſant, exceſſum viginti quinque & tandem viginti ſeptem millium aſcendiſſe conqueruntur *propter nova Officia & novos Pontificum familiares &c.* "

XX.

Ad Cap. VIII. §. V.

Differt. II. cap. 3. Sect. 2. n. 18. „ Probè notandum eſt diſcrimen, quod intercedit inter Canones mobiles & immobiles; *mobiles* ſunt ii, qui ritus v. g. externos & puncta diſciplinæ verſatilis, quæ nimirùm pro temporis & loci varietate mutari non refugit, concernunt; de his potiſſimùm intelligendum illud vulgatum: *Canones per conſuetudinem abrogari.* Quin & veriſſimum eſt de ſimilibus, quòd, ſicut eos vigentes contemnere, foret irreligioſum; ſic abolitos perfractè velle revocare;

care, non rarò foret periculosum. Alii reperiuntur *immobiles* Canones non pauci, qui, quòd juris Naturalis, vel Divini est, duntaxat exprimunt, aut explanant, vel particularibus casibus jus Naturale applicant, aut *ad jus Naturale vel Divinum multùm accedunt* . . . . . . De his Canonibus hoc ferendum est judicium, quòd, sicut consuetudo, vel præscriptio, nihil adversus jus Naturale valet, ita nec horum Canonum, qui jus Naturale exponunt, aut determinant, *vel cum eo connexionem habent*, vim seu authoritatem enervare possit. Quare, licèt scirent Patres Tridentini, contrario usu plures ejusmodi Canones penè conculcatos, eosdem tamen non solùm innovandos censuerunt, sed insuper addiderunt *Sess. XXII. cap. 1. de Reform.* „ Si quos ex his in desuetudinem abiisse compererint „ Ordinarii, eos quamprimùm in usum revocari & ab om„ nibus observari accuratè studeant, non obstantibus con„ suetudinibus quibuscunque, ne subditorum neglectæ emen„ dationis ipsi condignas Deo vindice pœnas persolvant. “ Aliud nimirum est, Canones *esse abrogatos*, quod de *mobilibus* dici potest; aliud Canones *non observari*, quod etiam de *immobilibus* verum est . . . . Atque de ejusmodi Canonibus accipiendum est, quòd *multa tolerentur, quæ tamen si in judicium deducantur, minimè approbentur.* “

Canones qui ad jus divinum accedunt, immobiles sunt.

XXI.

Ad Cap. VIII. §. VII.

Differt. II. Sect. 2. n. 5. Qui Rom. Pontificis Primatum nimium attollunt,

„ Attendant, amabò, & feriò confiderent Doctores, ne, dum Sedis Apoftolicæ tuitionem *ex nudis animi præjudiciis* parare volunt, ea, quæ ab ipfis proferuntur, pari licentiâ ab adverfariis Catholici nominis explodantur, imò verò, ne, dum vanis & fpeciofis affentationibus ultra verum Pontificii arbitrii libertatem attollere præfumunt, ejusdem realem authoritatem magis & reâpfe deprimant, anfamque præbeant, ut ipfum indubitatum Pontificis Romani Primatum illis, qui adverfùm nos funt, odiofum reddant, ac ipforum opprobriis & ludibriis magis exponant non fine periculofâ Catholicorum in Germania irritatione, & pufillorum fcandalo hanc Concordatorum materiam, in quâ Proteftantes Pontificem vafræ & technicæ delufionis, ac malarum artium, Imperatorem verò & Nationem Germanicam commifforum gravium folæcifmorum & fuperftitiofæ fimplicitatis paffim infimulant . . . . . Imò verò Authores hujusmodi iis, qui novas religiones profitentur, adjumento funt, quippe facrofanctam Romani Pontificis authoritatem, five primatum, odiofum reddunt Principibus, à Romanæ Ecclefiæ communione alienis, omnibusque horum affeclis, & fic eorum converfionem impediunt; quibus affentatoribus meritò diceret Romanus Pontifex, quod pacificus Jacob filiis fuis, Simeoni, & Levi poft Sichemitarum cladem Genef. 34. *Odiofum feciftis me Chananæis & Pherezæis habitatoribus terræ hujus.* Novis religionibus, inquam, funt adjumento,

eum ludibrio exponunt,

& religioni Catholicæ multum nocent.

mento, quatenùs regna jam ad messem albescentia, & quæ jam à Catholicâ, & antiquâ fide & communione non adeo, ùt olim, abhorrebant, invidiosis ejusmodi opinionibus, meliùs dicam erroribus, ab Ecclesiâ Romanâ abalienant."

XXII.

Ad Cap. VIII. §. IX.

„ Doctores non pauci, favere nimis Curiæ volentes sustinent, Concordata Germaniæ *ex mera benignitate Pontificia* proficisci, adeoque non nisi *privilegium revocabile* continere; quam sententiam etiam Rota Romana comprobâsse videtur in una Leodiensi Canonicatûs 15. Martii 1610. coram R. P. D. Sacrato his verbis: „ Quæ aliàs dicuntur, „ quòd Concordata Germaniæ habent *vim contractûs*, vel „ non sunt vera, quia spiritualia non cadunt in commer- „ cium, sed expediuntur *per viam gratiæ*, & Papa per „ ejusmodi Concordata nihil de novo acquisivit, sed mul- „ tum de jure suo remisit, unde remanet *privilegium me-* „ *rum.* " . . . . . . Addunt, quòd cùm Papa non possit sibi ligare manus, multò minùs Papa Papæ legem pactitiam strictè obligantem imponere valeat. . . . . . Quid? ergò Pontifices eam potestatem se ligandi non habent, quam tamen integris Nationibus, imò toti orbi palam faciunt & publicè profitentur? NICOLAUS V. *nomine Romanæ Ecclesiæ*, pro pace & unione *perpetuò* stabiliendis statuta à Legato suo speciali mandato ad hoc suffulto, & *Natione Germanica*,

Differt. II. Sect. 2. n. 3. 4. 5.

Romani se Concordatis non ligari prætendunt.

manica, velut unâ, & alterâ partibus hinc inde approbata, laudata, conclusa, acceptata Apostolicâ firmitate se corroborare, ratificare, laudare & acceptare, eaque duratura clausulâ muniente edicit, nisi in futuro Concilio de ipsius Nationis consensu contingat immutari; insuper irritum & inane clausulâ irritante decernendo, si secùs super his à quoquam *quavis authoritate* scienter vel ignoranter contigerit attentari . . . . . . Vel potest Pontifex nomine Sedis Apostolicæ contrahere, se & successores suos sub conventionali pœnâ nullitatis & attentatorum perpetuò obligare, vel non potest; si potest, ergò conclusiones illæ assentatoriæ, quæ hoc inficiantur, contradicunt veritati; si non potest, ergò, dum Pontifex se posse palam dicit, & sub hoc prætextu solennem & perpetuam cum integris Nationibus pro se & successoribus suis pactionem inire simulat, illusor, & impostor est. Absit hoc: Cordatè ejusmodi Doctores redarguit *Melchior Canus* Episcopus Canariensis. de Loc. commun. Lib. V. cap. 5. *Non eget*, inquit, *Petrus mendacio nostro, nostra adulatione non eget tot veris & realibus à Christo instructus & insignitus prærogativis divinus Summi Pontificis Primatus &c.* "

XXIII.

Ad Cap. IX. §. III.

Dissert. II. cap. 2. Sect. 3. n. 2. „ De *modo* est quæstio, si quoad intellectum Concordatorum, aut aliàs, inter Romanum Pontificem & Nationem Germanicam scissura contumax fiat. Prostant in Historiâ

ftoriâ Ecclefiafticâ exempla hujus rei diverfa; habentur exempla delegationum ad fanctam Sedem; tum à Germanis, tum ab aliis Nationibus factarum: continentur pariter exempla fummorum Pontificum ad Imperatorem & Principes literas, Nuntios, querelarum articulos, & illarum componendarum methodum & inftructionem mittentium; alia porrò ibidem deprehenditur via, in rebus graviffimis fæpius inita, nempè mutua colloquia inter fummos Pontifices & Principes, vel faltem inter egregios viros ab ipfis felectos; frequentia demum exempla adfunt poftulationum *pro indictione Concilii & ejusdem congregationis;* quod medium in conftitutione NICOLAI PP. aliquoties probatum legitur, ibi: „ donec in futuro Concilio de confenfu ejusdem Na„ tionis aliter contingat immutari &c." Nonnullas hujusce modi rationes complexa eft Synodus Tridentina Seff. XXV. in fine de recipiendis & obfervandis decretis fuis ita declarans: „ Quòd fi in his recipiendis aliqua difficultas oria„ tur, aut aliqua inciderint, quæ declarationem, quod non „ credit, aut definitionem poftulant, præter alia remedia „ in hoc Concilio inftituta confidit fancta Synodus, beatif„ fimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis „ ex illis provinciis præfertim, unde difficultas orta fuerit, „ iis quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel „ etiam *Concilii generalis celebratione*, fi neceffarium judica„ verit, vel commodiore quacunque ratione ei vifum fue„ rit, provinciarum neceffitatibus pro Dei gloriâ, & Ec„ clefiæ tranquillitate confulatur."

Sæpiùs poft Tridentinum Concilia petita funt; fed fruftra.

XXIV.

Ad Cap. IX. §. *VIII.*

Differt. II. cap. 3. Sect. 3. n. 3. 5. & 6. Placetum regium ad jus Gentium pertinet.

„ Fundatur *Placetum Regium*, vel *Regium Exequatur*, aut *Pareatis*, in supremo protectionis Ecclesiæ & Reipublicæ officio, quod cum regali potestate indivulsè connexum est . . . . Adscribunt Pragmatici jus hoc Placeti regii passim juri Gentium, utpote apud omnes ferè gentes ex juris Naturalis instinctu probatum. Ita jam pridem in *Hispania* illud receptum fuisse & usitatum, testis est Didacus Covaruvias *cap.* 35. *Pract. Quæst.* & cum aliis Pragmaticis regni illius de hoc latissimè egit Franciscus *Salgado* in speciali suo tractatu *de Supplicatione ad Sanctissimum.* Et quantum ad regnum Galliæ, est res planè notoria, quòd desuper in dicto regno plures sint ordinationes, inter quas est ordinatio *Ludovici* Regis XI. die 8. Januari 1475., per quam expressè est ordinatum, ut omnes literæ, bullæ, & aliæ provisiones Curiæ Romanæ debeant inspici ad cognoscendum, an nihil contineant præjudiciosum Regi, regno, vel exemptioni Ecclesiæ Gallicanæ. Refert Augustinus *Manuel* Eques ordinis Christi in historia Joannis II. Lusitaniæ Regis *Lib. IV.* quòd *Lusitania* hunc usum & morem tenacissimè semper coluerit, ut regni Cancellarius cum Secretario bullas pontificias & mandata omnia cognosceret, neque ante sinerentur effectum sortiri, quàm ex subscriptione Secretarii liqueret, nullum præjudicium fieri regiæ auctoritati. De *Britanniæ Ducatu* Argentreus *Lib. II. Histor. cap.* 14. refert II. Bri-

taniæ

tanniæ Ducem edixiſſe ſub gravibus pœnis, ne bullæ quæcunque in publicum Ducatûs ſui prodirent, antequam examinatis in ſuo Conſiſtorio ipſe annueret. In *Sabaudia* ab antiquo hunc uſum Placiti fuiſſe, ſufficienter probatur ex deciſione Senatûs Sabaudici relatâ ab Antonio Fabro *in ſuo Codice Lib. VII. de Appellat.* De regno *Siciliæ* idem ſcribit Jacobus de Graffis *in Deciſ. Lib. IV. cap.* 18. Conſtat inſuper in regno *Neapolitano*, quamvis nexu feudali Sedi Apoſtolicæ obnoxio, conſuetudinem jam pridem fuiſſe, ut ſine aſſenſu eorum, qui ſupremæ jurisdictioni præſunt, ſeu, uti loquuntur, ſine regio *Exequatur*, nulla reſcripta, aut bullæ Romanæ executioni dentur. De ditione *Florentina* Angelus *Conſil.* 23. de aliis *Italiæ* ditionibus Antonius Amato *Tom. II. Reſolut.* 28. idipſum teſtantur. Expreſſè demùm in Principum *Belgii* edictis, ac nominatim de anno 1574. cautum eſt, ut nullæ literæ Curiæ Romanæ, aut Nuntiorum Apoſtolicorum hic executioni mandentur, niſi priùs comprobatæ fuerint, vel in ſanctiore Conſilio, vel in Conſilio Brabantiæ.

Cùm verò pro aſſerendo hoc jure laborandum nequaquam ſit de titulo conſenſionis Pontificem inter & Principem, aut de titulo præſcriptionis, vel ſpeciali aliquo privilegio Apoſtolico, quo jus illud Principibus fuiſſet indultum: quandoquidem ſupremi Principes ſoli Deo acceptum ferant Imperium ſuum, qui publicam tranquillitatem, & quæ ad eam auxilia neceſſaria ſunt, in manus ipſorum collocavit: cumque perſpicuum proinde ſit, hoc jus Principi

Ejus uſus à quolibet Principe introduci poteſt.

vi suæ auctoritatis & officii competere, indubitata consecutio est, *Imperatori* quoque in Imperio *Germanico* illud ipsum vi Cæsareæ potestatis æque ac supremo & universali Advocatiæ & protectionis jure præprimis competere; ejusdem verò remissum adeò & discretissimum usum, & inde liberiorem ac expeditiorem Constitutionum ac Bullarum Pontificiarum in Germania cursum, nonnisi summæ humanitati & venerationi, quâ Imperator & Status Imperii Catholici Sedem Romanam, & summum Christi Vicarium devotissimè præ reliquis nationibus colunt, adscribendum esse. "

XXV.

Ad Cap. IX. §. IX.

Dissert. III. in Præfat. n. 16.

„ Si solus Romanus Pontifex Concordatum in sui favorem interpretari præsumeret, atque ita transgressis pactorum conventorum limitibus, juribusque, non *partibus duntaxat*, sed *integræ etiam Nationi Germanicæ* quoddam præjudicium aut gravamen inferatur, tum enimverò non indignabitur Romana Curia, si re ad Episcopos, Capitula, aliosve ordinarios Collatores delatâ, in præjudicio communi, communis ab Imperii Statibus, præsertim Ecclesiasticis ceu quorum de re potissimùm ageretur, causa instituatur, fiatque imprimis modesta rei repræsentatio coram Pontifice, quatenus ita juxta monitum *Ivonis* Carnotensis *Epist. CLIX.* inde levamen exspectetur, unde gravamen illatum fuisse, querela facta fuit; hac etiam spe certâ inde resultante, fore,

Quibus modis Curiæ Rom. gravanti resistendum?

ut,

ut, quemadmodum S. Bernardus *Epist. CVIII.* ait, non pigeat Apostolicam Sedem revocare, quòd à se fortè deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Quodsi verò summus Pontifex repræsentatis sibi, eâ, quâ par est, reverentiâ & modestiâ per dictos Ordinarios gravaminibus, congruam ferre medelam detrectaret, nefas certè arbitrari haud poterit, si iidem prægravati Ordinarii, Statusque Imperii communi pariter consilio ad Augustissimum Imperatorem confugiant, ab eoque protectionem, & opem flagitent, præstolenturque, cui tum per suam Capitulationem *Art. XIV.* §. 1., tum per propriam Romanorum Pontificum, speciatim Clementis VIII. in Bulla de die 5. Jan. 1603., in quâ Imperatorem disertis verbis *Defensorem eorum*, quæ jam pridem inter Sedem Apostolicam & Nationem Germanicam pacta sunt & conventa, *Concordatorum* nominat, confessionem, defensio, protectio & conservatio dictorum Concordatorum indubitanter est asserta. Ipsius deinde erit tum pro imposito sibi, & interveniente sacramento appromisso hocce supremæ protectionis officio, tum pro laudatissimo illo, quo studet jura Imperii intacta servare atque tueri, zelo, pari cum reverentiâ intercedere apud eundem Romanum Pontificem, ne insistat censuris in Ordinarios ferre solitis, eos verò, qui Romæ beneficia sub & obreptitiè impetrârunt, monitionibus primùm ac dehortationibus, aliisque mediis lenioribus reprimere; quæ si insuper habeantur, illud deinde Sacræ Cæsareæ Majestati ægrè haud ferendum, si eodem supremo protectionis officio efficaciùs utens, eos-

dem

dem, tanquam verè indignos Imperii Cives, mediis feverioribus & coërcitivis indignationis Cæfareæ denegatæque protectionis compefcat, aut crefcente magis contumaciâ, adhibitis etiam per illos, ad quos de Jure pertinet, pœnis compefci curet, fiaciatque. "

APPEN-

APPENDIX SECUNDA.

JUSTINIANI NOVI
ANIMADVERSIONES
IN
JUSTINIANI FROBENII
EPISTOLAM
AD CL. V.
JUSTINUM FEBRONIUM JCTUM
DE LEGITIMA POTESTATE SUMMI PONTIFICIS.

BULLONII
ANNO MDCCLXIV.

Nobilis Jur. Utr. Candidate, Collega peramande!

Ignoſce, ſi fortè erravero in dando ſatìs competenter titulo *JUSTINIANE FROBENI;* Sigla tua *J. U. C.* interpretor, quaſi fores adhuc *Candidatus utriusque juris*, nec plus aliquid de te ſuſpicari poteram ex epiſtola tua, quæ ſi debuerat eſſe meriti tui ſpecimen, conſultiùs Romæ de-

desiderares gradum Utriusque Juris, quam in Germania, nondum enim hìc videris maturus ad palmam. Ego sum tantùm *Justinianus novus*, nec indignabor tibi, si, cùm (quod ignoro) forsan jam sis *Papinianista*, aut *Lytus*, *Prolytúsve*, doctior candidatis universis, si, inquam, volueris me vetere, tam frivolo, quàm ridiculo cognomine *Dupondium* appellare. Dic autem mihi, sive Collega sis, sive non, quo spiritu scripsisti epistolam illam tuam? an *Catholico*, & *Catholicæ Ecclesiæ propagandæ studioso*? an verò *spiritu zeli curialis pro Aula Papali*? An ab hac exspectas tuum proemium, an ab Ecclesia Catholica? Quænam tibi potior mater est? ecquam plus diligis? Prodit te tua epistola: cave, ne propter eam inter adulatores conjiciare. Accipe interim *Justiniani novi*, quasi ex ore infantis, has animadversiones.

Ad §. I.

Prælibatum ex novellis germanicis litterariis *Göttinganis* accepisti primitùs librum *Justiniani Febronii*: prælibâsti acetum ante vinum, & hinc corruptus tibi palatus, ne rectè gustares: an credis, novellarum istarum extractum esse genuinum? falleris: lege ipsum librum, lege, inquam, non percurre, lege, meditare, confer cum recensione. *Anonymus* partus sit, aut *emendicati nominis*, erit in pari causa cum tuo, imò tuus in pejore, qui cum summi Pontificis partem sustineas, vereris Germaniæ, per quam largè in ternâ jam editione sparsisti epistolam tuam, dicere quis sis: alia longè res erat *Justino Febronio*, qui prævidere debuit *Italorum genium*, id est, vindictæ cupidum, apertæ, vel subtilis: nemo te, *Frobeni*, ducet in carcerem germanicum, si nomen tuum manifestares: *Febronio* autem haud suasero, ut apertâ fronte universam Italiam peragrare præsumat. Condoles huic, *quòd tam pretiosa Eruditionis ac Religionis suæ specimina sparserit in ventos Boreos*: Eruditum esse *Febronii* librum citra ironiam fateberis; legit enim & collegit tanta, quanta nos ambo integro decennio non legeremus

nec

nec colligeremus: ſed nec religionis orthodoxæ, atque Catholicæ, quin & Romanæ, ardorem ei inficiaberis; cuperet quippe glorioſum ſine faſtu & cupiditate Romani Pontificis Primatum in omnes, Græcos, & Latinos, conſentientes & diſſentientes; útque non solùm Proteſtantibus, & Græcis, ſed ipſis quoque Catholicis, Romæ coeteroqui devotis, querelarum adverſùs eam materia auferatur, illis præſertim *horror monarchiæ ſacræ*, in ipſa quoque temporalia Principum influentis: Tu quidem, *Frobeni*, exiſtimas, reducto etiam ad juſtos ac primævos fines Romani Pontificis Primatu, non reverſuros eſſe illos, qui à nobis diſceſſerunt, ad unionem, *utpote aliis longè gravioris momenti fidei articulis à reunione abſterritos:* parum honoris facis Theologis noſtris, quaſi verò in cœteris nondum præſtitiſſent ſatis, & quantum requiritur, ut lux prævaleat tenebris: equidem & illi articulum *de Primatu* invictè *quoad ſubſtantiam* demonſtrârunt; ſed *purgatum ab exceſſibus & gravaminibus nationum* nondum ſtiterunt: imò quàm plures eorum in id conducti eſſe videntur, ut ſuis de *inerrabilitate*, *regimine monarchico*, *ſuperioritate in generalia Concilia*, *poteſtate ſaltem indirectâ in temporalia Regum*, & ſimilibus opinionibus depurationi poſitivè reſiſtant. Hæc de Primatu principia plus obeſſe credidit *Febronius* reunioni, quàm Theologica *Lutheri* & *Calvini* de aliis rebus fidei; eò quòd notum ſit, nec Principes, nec miniſtros eorum adeò tenaciter adhærere *Luthero* vel *Calvino*, plurimum verò rationibus ſuis politicis timere à Primatu illo, quem multi figurant, & majores noſtri jam ante illos Novatores populis & Eccleſiis gravem atque ſuſpectum reputârunt. Si ſpes ſua fefellit *Febronium*, quod tu, *Frobeni*, neque per declarationem Novelliſtæ Göttingani, neque per diſſertationem *Barthii* Lipſienſis aſſeverare potes pro certo, cur eidem illudens condoles? nonne *Juſtinianus* noſter ait: *nonnunquam à judicio diſcordat effectus*? Attamen Göttingenſes Novellæ id non *negarunt rotundè*, ſed nolentes judicium ſuum proferre, prædicunt, in refutatione ac cenſura hujus libri reunionem fore

rarchici in Ecclesia est punctum delicatum, quia politicum: Principum in temporalibus supremitas, Ecclesiarum libertas à Christo eis data, Episcoporum Apostolatus, & cum Papa Fraternitas conciliari debent cum Primatu; quò minus Primas prætendet, eò facilior erit conciliatio, quò plus, eò difficilior, eò majus obstaculum reunionis; meo quidem sensui non evelles, *Frobeni*, mutatarum Religionum principale motivum apud Aulas fuisse excussionem Papatûs prædominium affectantis; Tollatur hoc gravamen præprimis, & tunc tententur reliqua: politicum præcedat, quia solet magis trahere, vel retrahere, quàm theologicum. Miratus sæpe fui mecum, magnis sumptibus mitti à Congregatione de Propaganda Missionarios, qui populis à Catholica Ecclesia diversis demant impressas contra doctrinam nostram opiniones, docendo e. g. quòd Catholici immolando Sacrificium Missæ neutiquam detrahánt Sacrificio Crucis, quòd venerando Sanctos cœlicolas, eorúmque imagines, procul absint ab idololatria, quòd exspectando cœlum tanquam mercedem bonorum operum nihil derogent meritis Christi; non autem mitti ullum ad aulas Legatum Apostolicum pro demendo ipsis horrore à Papatu, explicando illis, *quid de odiosis rebus Papa non prætendat, quid tantùm scribant hyperbolici Canonistæ ad displicentiam ipsius Papæ;* & dummodo ederetur tandem super hac tam ardua re Manifestum aliquod Apostolicum, ex quo omnes intelligerent, Papam non quærere monarchicam potestatem, non pecunias, sed solas animas, agnoscere apostolatum juris divini in fratribus suis Episcopis, nolle ipsum hos tractare ut vicarios suos, &c.

Sanè Primatus debet habere suos cancellos, & istos oportet manifestari, his maximè, qui suæ potestati terrenæ metuunt ab indefinitis finibus plenitudinis potestatis: Si *Febronius* nimis arctos posuit, tu *Frobeni*, statue justos, populísque acceptabiles; aut si prætenderis, non licere per Deum ullos ejus primo Vicario ponere limites, tene pro certo, reunionem non esse secuturam, etiamsi reuniendi cœ-

teros articulos fidei nobiſcum amplecterentur. Quòd credas ſi momentum reunionis, compoſitis cœteris diſſidiis omnibus demum perveniret ad ſolam controverſiam de authoritate ſummi Pontificis, *vix ullum eruditorum hominum inter Acatholicos recuſaturum eſſe Succeſſoribus Petri deferre eum honoris gradum, quem Galli Papæ tribuunt ſine difficultate, ſine incommodo*, neſcio, utrùm rectè ſenſeris; nam & ipſi Galli nondum ſunt liberi ab omni difficultate, & incommodo Primatûs Romani: tenta nihilominus ſemel, pete à Romana Curia commiſſorium offerendi reverſuris ad ſinum Eccleſiæ Catholicæ eccleſiis easdem, quas Gallicana habet, libertates, eadem tamen incommoda; & perſpice 1.) an Curia tale mandatum tibi ſit datura, 2.) an tu illo dato aliquid, nî plus dimiſſum fuerit, ſis effecturus.

Ad §. II.

Non approbo, ais; modeſta vox: noluiſti *improbare*, multò minùs hæreticum, vel ſchismaticum dicere *Febronium*. nec iſte hoc eſt promeritus, ut qui Primatum Romani Pontificis Cap. II. ſic demonſtravit, ut nemo prudens ſuſpicari poſſit, *Febronium* eſſe hæreſi infectum. Syſtema ejus de *Primatu Directorii* cupit tam extra Concilium, quàm in Concilio, *præviam communicationem* cum *Fratribus ſuis*, qui non tam ſunt *Cardinales*, ſex inter ipſos Epiſcopis exceptis, quàm *cœteri Epiſcopi*, antequam aliquid definiatur, vel conſtituatur univerſim: Quid magis ſervit unitati? quid huic plus nocet, quàm *communicata cum ſolis Cardinalibus* imperativè obtrudere Epiſcopis totius orbis? Scis, cur lubentiùs communicetur cum *Cardinalibus*, quàm cum *Epiſcopis*? De ſtylo Curiæ illi ſunt *meri Conſiliarii*, quos ſequi non obeſt monarchiæ: at Epiſcopi ſunt Conjudices: vota horum ſunt *deciſiva*, non *conſultativa tantùm*: hoc temperat ſanè monarchiam, quà purà non erit conſultum Eccleſiæ. Iniquus es *Febronio*, & incidiſti in illud genus hominum, qui authori ſtudent conciliare invidiam, dum ais, eundem cuivis nationi

ac regno permittere, *ut possit sibi providere ad tempus de capite nationali, si Papa justis Synodi decretis se opponat.* Infidelis mutilator es in allegando, quo more nihil est turpius scriptori: ait *Febronius* Cap. IX. §. 4. *In hac dispositione cogatur nationalis Synodus . . . . . RELINQUATUR & RESTITUATUR ROMÆ, QUOD EI LEGITIME DEBETUR, sed recipiantur usurpata: fiant aptæ constitutiones ad impediendum, ne Roma decretis talis Concilii nationalis contravenire, eáve intervertere valeat*: in Nota 3. ponit: *Si Papa justis talis Synodi decretis se se opponens, IN EJUS INVIDIAM CUM REGNO SCHISMA FACERET, ET A SUA ILLUD COMMUNIONE PROPTEREA REPELLERET; cum IPSIUS, non regni, & Episcopornm regni, justè procedentium, facto & culpâ hoc accideret, EXTRA ORDINEM, AD TEMPUS, de Capite nationali HUIC ECCLESIÆ providendum esset*: Ecce loquitur de casu, quo Schisma inciperet *à facto Papæ injusto*: servandam nihilominus docet cum eo *communionem essentialem*, quam nulli ecclesiæ licet rumpere, etsi Papa ei foret malus. Hoc, utì jacet in concreto libri, non approbas? Quidni autem? Non excogitavit hoc extremum remedium ipse *Febronius*: allegavit exempla *Ecclesiæ Gallicanæ* in num. 3. & 5. Dic, *Frobeni*, quid tu habeas contra hanc praxin Ecclesiæ, in rebus adversis æque ac secundis tam gloriosæ.

Non approbas secundò, quòd *Febronius* Papæ imputet prætensionem, usurpationémque *juris monarchici in regimine ecclesiastico*: Fœlix Ecclesia esset, si *Febronius* imputaret solumodò, quod tu, *Frobeni*, ais non prætendi à Papa. Quid autem? An non prætendit Papa esse ille, & talis, qualem ipsum *Benedictus* XIV., Cardinalis *de Luca*, tot *Rotales Decisiones*, tot celeberrimi Canonistæ Romani descripserunt? Lege adhuc semel integrum §. XI. Capitis III. Febroniani, & invenies, nequidem eum imputâsse illa *Papæ*, sed *Curiæ Romanæ*. Nixum ais Febronium *quorundam* Canonistarum *hyperpolicis* expressionibus: nobilissimos adduxit de

de Italis Canoniſtis, ut exinde metiretur lector ſenſum ignobiliorum: Rotam adduxit frequenter: hæc tibi, *Frobeni*, non rotatur: ergo *hyperpolica* manet, & in rerum experimentis ipſis *hyperpolicè* decidit; quis hoc non apprehendat? Fateris *hyperboles*, id eſt, *exceſſivè prolata*: aſt! ſunt ibidem adducta plurima, ſummæ in praxi conſiderationis, & attentionis, quam deſuper faciant nationes. An *omnia univerſim* ac in toto folle ſunt hyperbolica, an *duntaxat nonnulla*? Dic, amabo, depura & ſecerne! Reduc hyperboles ad *præciſum veritatis*: videbimus, an plus placiturus ſis Romanæ Curiæ, quàm *Febronius*: videbimus, an tributurus ſis Papæ *Monarchiam*, an *Primatum directorii*? Animadvertes fortaſſe in deliberatione tua, non minus periculi eſſe in *refutando* Febronio, quàm in *ſuſtinendo* eodem; parum enim eſt, quin defenſor diſpliceat Curiæ, fatendo aliquid, vel diſſimulando. Crede mihi: *Febronius* eſt mirabilis liber: allicit multos ad ſectandum: multos ad refutandum: hinc pugna & conflictus; ex his merita & demerita: qui impugnabunt, hi ipſi timeant ſibi ab indignatione Romæ: concedent enim fortè, quæ Roma ægrè feret conceſſa, ſicut tu, *Frobeni*, nunc dicis eſſe *hyperboles*, quod Curialiſtæ *hyperboles* eſſe nunquam cenſuerunt, ſed ſimplices practicáſque veritates Juris Pontificí Italici. Cauſalis tua non prætenſæ à Papis Monarchiæ, arguit te aut factorem glaucomatum eſſe, mali commatis hominem, aut ignorantem rerum à Papis geſtarum: *ex ipſa*, inquis, *ſerie Actorum eccleſiaſticorum patet: nullum unquam Papam authoritate propriâ poſuiſſe ullam legem univerſalem Eccleſiæ ſine præeunte ſenſu, vel praxi fermè univerſali totius Eccleſiæ: monarchæ agunt non ſic.* Quid ſcribis, *Frobeni*, hìc? Itane omnibus Conſtitutionibus Paparum, ſive in Corpore juris, ſive in Bullario magno extent, præivit ſenſus, vel praxis fermè univerſalis totius Eccleſiæ? Nónne leges, privilegia, epiſtolæ decretales, facta te confundunt? Quis ſenſus, quæ praxis totius Eccleſiæ præivit receptioni *quarumlibet* appellationum, conceſſioni enormium, ac priùs inauditorum privilegiorum, reſervationibus

novis

novis caufarum velut majorum, mandatis apoftolicis de providendo, refervationibus beneficiorum, primorum fructuum, fpoliis clericorum, quæftoribus, exactioni juramentorum à palliandis Metropolitanis, prohibitioni functionum pontificalium ante receptionem pallii? An non vox Monarchæ eft hæc: *Romanæ Ecclefiæ legem Concilia nulla præfixerunt: Omnia Concilia per Romani Pontificis authoritatem & facta funt, & robur acceperunt: In eorum ftatutis Rom. Pontificis patenter excipitur authoritas. PASCHALIS II.* in Cap. 4. de Elect. An non vox Monarchæ eft: *Ecclefiarum, perfonatuum, dignitatum, aliorúmque beneficiorum ecclefiafticorum plenaria difpofitio ad Romanum nofcitur Pontificem pertinere, ita, quòd non folùm ipfa, cùm vacant, poteft conferre, verùm etiam jus in ipfis tribuere vacaturis?* CLEMENS IV. in Cap. 2. de Præb. in 6. An non vox Monarchæ in Regula fecunda Cancellariæ refervante *omnes Ecclefias patriarchales, primatiales archiepifcopales, nec non omnia monafteria virorum* &c. qua praxi, quo fenfu vel toto totius Ecclefiæ condita fuit hæc nova regula? Regula, ad quam totus orbis obftupuit? Sic agunt, *Frobeni*, Monarchæ, nec aliter.

Non approbas tertiò, quòd *Febronius* Cap. VII. §. 8. indefinitè fcribat, *Papam exemiffe Regulares à jurisdictione Epifcoporum;* cùm tamen certum fit, Regulares à fummis Pontificibus nunquam fuiffe à jurisdictione Epifcoporum exemtos *circa res pertinentes ad difciplinam ecclefiafticam, utpote immediatè relictam juri Epifcoporum.* Perfunctoriè fcribis hic, *Frobeni*, & nodum in fcirpo quæris, imò nodum fcirpo facis, qui dicis *indefinitè* fcribere *Febronium*, cùm tamen expreffè loquatur de *exemptione perfonali* Regularium; hanc factam effe à Papa multis Ordinibus religiofis non negaveris: *difciplina monaftica* per hoc fubtracta fuit Epifcopis: an hæc difciplina non eft res pertinens ad difciplinam *ecclefiafticam?* An non monafteria funt quædam parvæ parochiæ intra diœcefes, quarum curam antiqui Canones detulerunt Epifcopis? Afpice vel folam rubricam in Decretalibus

libus Gregorii IX. *de Religiosis domibus, ut Episcopo sint subjectæ*, certè non tantùm *quoad externa negotia*, sed etiam quoad *interna domûs*, mores personarum, disciplinam regularem, œconomiam: An non contra hanc subjectionem datæ sunt quàm plurimæ exemptiones? An non etiam contra Concilium Lugdunense in *Cap. 1. de Privil. in 6.?* An non etiam ante Tridentinum quoad *functiones hierarchicas*, & ad curam pastoralem spectantes obtinuere privilegia Regularium? Vide Febronii indicem chronologicum ad an. 1227. 1257. 1300. 1304. 1311. 1479. Cerne privilegia, ostende prævium sensum, aut praxin totius Ecclesiæ, aut fatere animum Monarchæ. Quid per Tridentinum Concilium illis privilegiis Regularium post acres contentiones demum detractum fuerit, non ignorabunt Episcopi, usuri quoque jure suo: sed nondum acceperunt satis de jure suo, suâ an Curialistarum Romanorum causâ, vel culpa, tu æstima ex gestis Tridentinis.

Non approbas quartò, quòd *Febronius* Cap. V. §. 4. (erit §. 5.) circa causas forenses ecclesiasticas *indefinitè*, sine distinctione *causarum*, *personarum*, & *temporum* improbet *recursum* ad Curiam Romanam: alteruter nostrûm, *Frobeni*, aut non attentè legit, aut non est assecutus *Febronium:* ego eum sic intellexi, ut neget 1.) Papatui essentialiter adhærere jus recipiendarum appellationum ex omnibus mundi partibus. 2.) Ut explicet, quo modo S. Athanasius, & alii per tumultum oppressi *recurrerint* Romam. 3.) Ut interpretetur celebrem Canonem *Sardicensem* de appellationibus ad Papam. 4.) Ut alia contraria studeat solvere. 5.) Ut ostendat tempus istarum appellationum exortarum. 6.) Ut abusum, jam sæculo XII. plenum: 7.) ut adscititium jus recipiendi appellationes non improbet *ex toto*, sed *promiscuas* duntaxat appellationes, etiam in causis *particularium* personarum: dum hæc deducit, non improbat *indefinitè*, simúlque distinguit causas, personas, tempora.

Habea-

Habeatur Romæ ſtylus conſtans, de cujus aſſerti veritate valde dubito, ergo illuc appellandum erit à quolibet? Sed & habentur Romæ certa principia, juxta quæ non judicaretur in partibus: An neſcis moneri à plerisque Canoniſtis, judicari Romæ ſemper juxta bullas, licet in Germania ignotas, nec reflectendas à Conſiſtoriis: An neſcis, fruſtra in Germania allegari recentiora quædam & particularia privilegia Regularium, niſi ea agnita fuerint ab Ordinariis locorum? Romæ, ſi quis Epiſcoporum velit agere contra eadem, priùs petet *apertionem oris;* & hac etiam obtentâ in fine os, ſicut priùs, tenebit clauſum. Abi itaque cum tuo *ſtylo conſtante:* non allicis, ſed abſterres. Sint in Rota *judices ſelecti ex nationibus Europæ:* unus *Germanus* eſt, unus *Gallus*, duo *Hiſpani*, tres *Romani*, quibus accenſe unum *Bononienſem*, reliqui omnes pariter Itali: huic exiguo ſelectui cauſas Germaniæ confidere periculoſum. Anne Rota minùs frequenter & conſtanter judicat ex principiis Gallicanæ Eccleſiæ firmis aſſertionibus directè oppoſitis, quòd unus ex Auditoribus Gallus ſit? Exempla ſi deſideras, adi *Febronium* Cap. III. §. 11. not. 1. 2. 3. 4.

Quid vis per hoc: *Rotales ſententiæ firmiùs hærent?* An non ingenioſa tritura forenſis Romana invenit viam, eas quoque evertendi? Si (quod calculare non potuiſti) Romà non redeant tot reformationes judiciorum inferiorum, quot redeunt à Germanicis Dicaſteriis altioribus, ſignum eſt, quòd Conſiſtoria bene ſoleant judicare, aut, ſi contingat eadem à S. Nuntiaturis Apoſtolicis reformari, Italica principia, ùt ùt Germaniæ non quadrantia, perfractè ſuſtineri Romæ. *Problema* facis, *ſummæne majores efferantur extra fines patriæ per appellationes ad Dicaſteria Romana, vel per appellationes ad Archiepiſcopum conſtitutum extra provinciam appellantis & appellati:* Quæſo! quæ retorſio? Perpende diſtantiam; conſidera terribiles deſcriptiones Advocatorum Romanorum, protractiones cauſarum illuſtrium ſtudioſas, ut famelici & ſe, & hæredes nutriant; contemplare, utrùm de-

 narius

narius ſemel profectus trans Alpes redeat in Germaniam, ſicut redit propter viciniam, & commercium de Metropolibus ad civitates Suffraganeorum. Inepta ſanè affers contra *Febronium:* refuta eum argumentis juridicis, hiſtoricis, & canonicis.

Ad verſum: *Dixi abſque diſtinctione &c.* Hìc punctim, cæſim, inciſim, mixtim, feris *Frobeni.* Suppoſititias eſſe Decretales cum *Febronio* agnoſcis, non *Romæ*, ſed, quod ab eo bene notari cupis, *in ejus vicinia*, confictas eſſe aſſeris, quod mihi perinde eſt; interrogas, quotusquisque Archiepiſcoporum S. R. I. Principum ab epocha ſuppoſititiarum Decretalium in Germania legerit appellantium cauſas? Retorſione uteris, ac *Metropolitanos* vis excitare contra *Febronium*, ùt qui *Romanas* appellationes improbare non debeant, ne *metropoliticas* ex identitate rationum amittant: hinc eis revocas in memoriam, *ſingulas* cauſas, præſertim *minores*, v. g. ſponſalium, divortiorum &c. inter plebejos primis duodecim ſæculis, ante fictitias Decretales, ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum *per modum appellationis* nunquam, *prout nunc ſolet*, delatas, nunquam *extra Synodum* tractatas, vel definitas, minus autem *ſoli judicio unius vel alterius Conſiſtorialis* relictas fuiſſe; addis interrogationem, quo ſæculo primâ vice *à Conſiſtoriis* Epiſcoporum *ad Conſiſtoria* Archiepiſcoporum provocatum fuerit? Sic agit homo politicus, italóque ingenio præditus: invidiam Authori facit per id, quod aliorum intereſt, ut quilibet ſuis rebus metuens diſſimulet alterius abuſus, ſicque nævus nævum ſuſtentet. Quid dicam? Nihil ex me: Judicium Epiſcopali altertius *Metropoliticum* eſt coævum Nicæno Concilio I. Can. 5. Sed judicium ſupremæ appellationis Romanæ ab omnibus mundi cardinibus nequidem adhuc ſæculo VI. apparuit, dum Novella Juſtiniani CXXIII. Cap. 22. inſtantiarum eccleſiaſticarum gradus diſtinxit. Febron. Cap. V. §. 5. Appellationes *Romanas* promoverunt falſæ Decretales; Idem Cap. cit. §. 6. Metropoliticis judiciis nocuerunt; Idem Cap. IV.

§. 4.

§. 4. Judicio *Synodali* Metropolitarum ab immemoriali tempore additum eſt *Conſiſtoriale*, ut *intermedio quoque tempore* eſſet judicium multiplicatis cauſis, dum Synodale *tantùm bis in anno* celebrabatur: poſtea demum, omiſſis Synodis provincialibus (quas Romanorum artibus difficiliores & rariores factas, obſervavit *Febronius*) remanſit ſolum *Conſiſtoriale*. Nil hoc ad criſin tuam, *Frobeni*, ſic placuit provinciæ: nihil contra hanc praxin querelæ in Conciliis, plurimæ autem contra appellationes Romanas. Contemnis, ac vilipendis *Conſiſtoria* Metropolitica: ſine: viros habent valde eruditos Germanica, non *in unò*, *alteróve Conſiſtoriali*, ſed *toto Collegio* conſiſtentia ſub reverendiſſimis Præſidibus. Non prolicis orexin appellationum Romanarum per hoc, quòd *Romæ cauſæ publicè imprimantur*, *diſtrahantur*, *pro conſultatione cum amicis expertis*, *proviſis non ſolùm bibliothecarum publicarum*, *ſed & privatarum immenſo ſubſidio conferantur*; nam tantò pretioſiores ibi ſunt lites: conſultatores alios, qui praxin & jura patriæ, in qua lis nata eſt, noverint, Romanis bibliothecis & conſultatoribus Patres Baſileenſes prætulerunt: præfert usque modò Gallia: de impreſſis Advocatorum Romanorum libellis, nec non Deciſionibus Rotæ judicare non eſt *Juſtiniani novi*; audivi tamen, multa vituperari tam in principiis, quàm in ſtylo Italorum: *hyperbolicos* eſſe Canoniſtas, dixiſti ipſe; quanti valent tales?

Mirè præterea loqueris: *Circa cauſas conſimiles non receditur facilè à deciſis: nec Rota facilè rotatur: econtra in Germania defuncto uno vel altero Conſiſtoriali vel Actuario, jam Conſiſtorium cum ſtylo ac praxi novum eſt:* condoleo tibi, quòd tam ſiniſtrè informatus ſis de Conſiſtoriis Germaniæ, magìs autem, quòd tam flebilia afferas ad refutandum *Febronium*. Nimiùm digrederis, nimium probas, nempe, quòd Germani, omiſſis Conſiſtoriis Epiſcopalibus & Metropoliticis, deberent *immediatè* jus experiri in Rota: nolim tibi demere bonam de Rotâ non rotari ſolitâ opinionem, propterea tamen à te non perſuadebor. Hoc unicum

addam, non laudari ab ipſismet Italis conſtantiam Rotæ: Petrus Ravennas ex Petro de Anchorano ſcribit: *Domini de Rota nolunt recedere à ſuis deciſionibus, etiamſi adducantur rationes validiores in contrarium:* Eſtne hoc laude dignum?

Proteſtaris nolle te hilum detrahi Capitulationibus Cæſareis, pro tuendis juribus Nationis Germanicæ: Servari ergo vis Art. XIV. monumenta perpetua infractionum Curiæ Romanæ, & conteſtes *Febronii.* Putas autem, ſtylum Romanæ Curiæ præferendum eſſe *inconſtanti* ſtylo Dicaſteriorum Germaniæ, donec *ſtylus conſtans ac uniformis* introducatur *per Conventus Cleri Germanici.* Non capio periodi tuæ cohæſionem, nec exprobrationem *inconſtantis* ſtyli, nec denique amabilitatem conſtantiæ ſtyli Romani, contra quem motas apud Febronium pag. 638. querelas ante omnia remove, expurgando prætenſam ſtyli conſtantiam *obſtinatione* in principiis, reunioni diſſentientium obſtantibus: hac depoſitâ, ſi, quod prætendis, neceſſe tamen non eſt, præſens aliquando fuerit Conciliis Germaniæ *Delegatus Apoſtolicus*, poterit hic bonum opus operari ad mentem ac votum *Febronii;* secùs, domi remaneat.

Non approbas quintò, quòd cenſeat *Febronius*, per ſummas pecuniarum Romam mittendas *emungi Germaniam:* vetus querela eſt, primus eam *Febronius* non adinvenit, qui procul dubio fragilem tuam ad plenè probata reſponſionem riſu explodet, dum Germaniam, velut lacrymantem infantulum hiſce cantilenis vis placare, quòd *Reſervationes beneficiorum & Annatæ ſucceſſerint feliciter pactionibus Simoniacis, & prædationibus Potentiorum decuplo pejoribus:* Sic igitur zelus Dei, ne ſaltem omnia, aut pleraque beneficia venderentur à *Simone*, *Petrum* excitavit ad ſervandas plurimum collationes ſibi, quia in *Petrum*, ejúsque miniſtros Simonia beneficialis cadere non poteſt! Sic beneficia in menſe Papæ vacantia gratìs & pro Deo conferuntur, vacantia in menſibus Ordinariorum collatorum Simoniacè! Sic vivente Papâ

Papâ quoad alternativam mensium alternant Simon & Petrus! Sic mortuo Papâ, cùm cessent Regulæ Cancellariæ reservantes, regnat earum loco Simonia! Quis imputet talia Germanis universim? Nemo, nisi detractor. Si Regula secunda Cancellariæ à vocatione Patriarcharum, Primatum, Archi & Episcoporum, Abbatum, felici reservatione abegit emptiones venditiones columbarum, qua conscientiâ dimisit Nicolaus V. Papa hanc regulam sanctam quoad Germanos, restituitque horum Capitulis per Concordata liberas electiones? Sive Italus sis, *Frobeni*, sive Germanus, erubesce. *Prædationes decuplo pejores*, quibus successisse feliciter *Annatas* scribis, intelligis fortè illas nonnullorum Imperatorum, qui *jus Regaliæ* in majores Ecclesias Germaniæ exercebant, ac tempore Sedium & Dignitatum vacantium reditus Episcopatuum vel Abbatiarum sibi cum relictis à defuncto Prælato thesauris attribuebant: sed morbus ille medicinâ *Annatarum* Romana non indiguit: abierat ille diu ante excogitatas Annatas: nullus Pontificum Romanorum unquam dedit pro motivo Annatarum, quod tu modò das, fortè primus. Retractum Cleri Germaniæ *in servitutem Laicorum Simoniacorum veterum* nec volet *Febronius*, nec formidabit Annatis abolitis; metus panicus est, quem oggeris, *Frobeni;* Capitulationes Cæsareæ fecerunt nobis vallum, quin opus sit solvere Annatas, ne majorem Laicis summam cogantur pendere Ecclesiæ; aut, ut phrasi tuâ utar, ne Simon aut prædo auferat bursam, necesse non est Petro dare *denarium* Annatarum, *denarium* vocas, utinam millecuplo plus non esset! sanè tam gravis pondere est iste *denarius*, ut Petrus eum ex ore piscis extrahere non posset, sicut *staterem* Matth. XVII. De nulla servitute loquere nationi liberæ: Romanæ Ecclesiæ amat hæc esse *filia*, non *ancilla*, non *tributaria:* atque ideo tantum lamentata est, dum vivit Ecclesia Germanica, pridem à servitute Regiarum intrusionum atque spoliorum liberata, postmodùm à propria Matre trahi in servitutem reservationum, & annatarum. An ideo fortè Romani Pontifices tam strenuè se opposuerunt dominatui

natui laico in electionibus, & bonis eccleſiarum, ut hoc ſuppreſſo ipſi dominarentur reſervando Prælaturas, & avocando theſauros? Sic nos Germani, dum vitabamus Charybdim, incidiſſemus in Scyllam. At, per Leges Imperatorum, Regum Germaniæ, *Ripuarias*, *Bojoarias* licuit unicuique libero homini *donare Eccleſiis res ſuas*: ergo & fructus primi anni Eccleſiæ Romanæ: Licuit utique & adhuc licet: verùm an à *dono* ſunt Annatæ, an ab *extorſione?* An tu, *Frobeni*, primus eas vis adſcribere *voluntariis Eulogiis?* An tranſcripſerunt Eccleſiæ Cathedrales & Collegiatæ noſtræ fructus primi anni Sedi Apoſtolicæ ideò, *ne exponerentur denuò enormibus exactionibus Nobilium vix ſanandis?* Affectas profectò ignorantiam originis Annatarum, & ægerrimè demum factam tranſcriptionem: &, ſiquidem verum eſſet, quòd anguſtiatæ noſtræ Eccleſiæ elegiſſent minus malum ad evitandum majus, an hæc fuiſſet liberalis oblatio? An non manſiſſet ingens gravamen, quod remittere nullam magìs deceret Eccleſiam, quàm Romanam? Quid reſcripſit, quid fecit magnus Papa GREGORIUS ſanctus, dum Meſſanenſis Epiſcopus *Felix* ipſi pro xenio miſerat palmatianas? *Conſuetudines, quæ Eccleſiis gravamen noſcuntur inducere, noſtrâ nos decet conſideratione remittere, ne illuc aliqua cogantur inferre, unde ſibi inferenda debent potiùs exſpectare . . . . . Nobis autem de cætero, nequid transmittere debeas, inhibemus; & quoniam non delectamur xeniis, pâlmatianas, quas tua direxit Fraternitas, cùm gratiarum actione ſuſcepimus, ſed EAS, ne quod exinde potuiſſes ſentire diſpendium, digno FECIMUS pretio VENUMDARI, & ID Fraternitati tuæ TRANSMISIMUS ſigillatim.* In Regeſt. Lib. I. Epiſt. 64. (*hodie* 66.) ex qua deſumptum eſt fragmentum *Cap.* I. *X de Conſuet.* Palmatianas noluit Vir ſanctus, & appetiiſſet Annatas, vel palliorum pecunias immenſas titulo donationis? Tu fortè neſcis, quàm durum ſit Germanis has pecunias conquirere, quàm trepident mortem Principis Archi vel Epiſcopi, aut Abbatis Conſiſtorialis, quot execrationes faciant ruſtici, cives, imò & clerici in Cameram

meram Apoſtolicam, dum propter confirmationes vel pallia indicuntur ſubſidia charitativa, tributa, collectæ, & quidem difficillimis ſæpe temporibus belli, aut ſterilitatis: nemo tecum dicet, dari à Germanis S. PETRO id, quod ſibi eſt *ſuperfluum;* nequidem neo-Epiſcopis primo anno aliquid eſt ſuperfluum: imò duos Galliæ Epiſcopos propter annatas reſidere primis annis non potuiſſe in ſuis Epiſcopatibus, narrat Febronius, quem falſi non argues. Annatas cedere *in bonum temporale, & ſpirituale* Eccleſiarum eas ſolventium, non probaſti, & qui probabis? Bonum *temporale* non procuratur diminutione patrimonii: nullam adhuc vidi *Cameram,* quæ propter bonum *ſpirituale* dantium acciperet pecunias, Apoſtolica non erit prima, nec dicet: *da mihi animas, cætera tolle tibi.* Sed *jus ſemel atque tranſcriptum quis jure revocet?* Eſt imprimis jus *in praxi exceſſum* ultra mentem cedentis Germaniæ: aliter exigitur, quàm ſit per Concordata præſcriptum: eſt de conſenſu nationis Germanicæ in *futuro* Concilio mutabile; quando autem habebitur hoc futurum Concilium? revocari abſolutè non voluit *Febronius*, ſed ad normam canonicam in Concilio generali redigi, præſertim donec Romana Curia reliquos Concordatorum articulos ſervat.

A *Febronio* digrederis ad alium novellum Scriptorem *Anonymum*, quem *Rhoxium* appellabo: hic profectò bonum opus operatus eſt, edendo *Concordata Nationis Germanicæ integra;* quotusquisque enim erat, qui inquirebat in ea decreta, de quibus loquitur §phus fin. Concordatorum: *In aliis autem?* Nos laudamus curam hujus Viri, Tu, *Frobeni*, miraris ejus incuriam, 1.) quòd non adverterit, Papam EUGENIUM IV., dum in bulla ſua: *Inter cætera deſideria* Annatis renuntiavit, nihil egiſſe *ob defectum ſui Capituli præſertim Cardinalitii*, utpote quo eàdem die & horâ non ſecuto, bonorum Cameralium ceſſio non valeat, ac proin revocationi obnoxia ſit. Verùm te potiùs incurium dixero, *Frobeni*, quia non aſpexiſti §. 13. *de venerabilium Fratrum noſtro-*

nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & consensu pollicemur. 2.) Quòd *Rhoxius* non adverterit, EUGENIUM IV. solùm condonâsse *restantes* Annatas, & taxas, non autem *solvendas in futurum.* Sed unde scis, quòd Author ille non adverterit ad §. 7. qui utique solùm remisit *præteritas?* Ad nullum ejus bullæ sub num. VI. §phum fecit notam vel scholion: ergo nihil advertit! Similiter EUGENIUS IV. in bulla: *Ad tranquillitatem* §. 4. dixit: *permittentes. interim .... speramus autem &c.* hoc pariter adverterit oculatus ille antecessor, qui probè novit, Germanos postea concordando recessisse ab acceptatione Decreti Basileensis *de abolitis Annatis.* Desine igitur mirari *Rhoxium*, sed & irasci ei, quòd alia recenter ob oculos ibi posuerit, quæ non arridebunt tibi. In eo autem nihil quæras præsidii, quòd EUGENIUS IV. ediderit prædictam bullam *febricitans & lecto affixus decimâ die ante suum obitum;* nam ut componerentur omnia cum Germanis adhuc vivente EUGENIO, non institerunt Germani, quos ille morbus potiùs retrocedere fecit, sed ipse Papa, totáque Curia, & Roma.

Denique non approbas sextò, quòd *Febronius* Cap. VI. §. 13. conqueratur *de summis Romam confluentibus* propter *privilegia* & *dispensationes.* Non legisti ibidem querelas *Febronii*, sed aliorum ante ipsum clarissimorum virorum, qui improbant facilitatem, & scandala dispensationum: vísne tantorum Doctorum planctibus contradicere? Vis nihil prorsùs emendari in Dataria? Vis contra Tridentinum pro dispensationibus pecunias Romam mitti cum furore? Vis Sedem Apostolicam non erubescere à mundo? Narrant viatores, quò veniunt, quot milliones scutatorum importent ei dispensationes & gratiæ per annum, quàmque Romæ sint venalia ferè omnia; An bene sonat fama nunc communis, quòd quidam Germaniæ Comes nuper pro dispensatione affinitatis solverit Romæ ultra viginti florenorum rhenensium millia? Responsio tua præambula ad rem hanc non est: Novimus

vimus summum Sacerdotem & *declarare*, & *dispensare* posse, etiam in nonnullis, quæ sunt juris *naturalis*, & *divini*, veluti in votis & juramentis promissoriis: *Declarationes meræ* sint hujusmodi dispensationes, an *veræ relaxationes*, hìc non disputemus; ego veras relaxationes & absolutiones esse puto; quòdsi meræ declarationes, *Probabilistarum* gregi tamen, jam ultra duo sæcula *in utroque foro* (utinam non etiam Romæ, & dissimilante Româ) dominantium eas credendas haud fore, tecum sustineo: in omnibus ergo casibus, ubi de voto ac juramento constat, vovénsque aut jurans voto vel juramento liberari cupit, adeundus est Episcopatus, *non semper* autem præcisè *summus Episcoporum*; nôsti quippe, quòd tam Theologi, quàm Canonistæ multorum votorum ac juramentorum relaxationes relinquant Episcopis; hi quoque in sua ordinatione acceperunt Spiritum Sanctum, utique eundem, quem Papa, nam teste S. Paulo, *idem Spiritus operatur in omnibus*, proindeque & illi *spiritu principali & forti* præditi sunt; licèt rectè constitutum fuerit, ut *in certis* solus adeatur Apex Sacerdotii, id quod *absque Monarchia* posse contingere, docet *Febronius*; tumidum despotismum hìc ab eo incusari, non reperio, neque verò etiam facilitatem dispensandi in *votis*, *juramentis*, *fœderibus*, *pactisque solemnibus*, à quibus vinculis se se extricandi spurium appetitum immeritò affingis, *Frobeni*, multis de Germania: dispensationem super ligamine *matrimonii duntaxat rati*, non disputavit *Febronius* Papæ: de *sponsalium* contra jus quæsitum dispensatione pariter non tractavit: res authoribus nondum est comperta, an non Episcopus etiam rescindere valeat sponsalia, si tentatis omnibus inflexibilis maneret animi à sponso sponsâve aversio.

Illud verò reperio in *Febronio*, quòd neget Papæ dispensationem *cum derogatione Concordatorum Germaniæ*, quia *pactum solemne* sunt, vinculum juris naturalis & gentium continens: item, quòd adducat querelam Cleri Germanici de anno 1479. derogari *sæpius statutis & consuetudinibus*

Ecclesiarum Germaniæ: an non fateri debes, *Frobeni*, quotidianam adhuc clausulam: *non obstantibus statutis, etiam juratis, & consuetudinibus quibuscunque in contrarium*, quibus pro hac *vice derogamus?* Quì purgas in hoc facilitatem, quì authoritatem monarchicam? Si, quod suprà dixisti, Capitulationibus Cæsareis ne hilum vis detrahere, debebis eo ipso dictam clausulam detrahere plurimis bullis Pontificiis.

Ad leges *merè ecclesiasticas* veniamus: hìc ais: *nôrunt, & solent Romani Pontifices cautè distinguere* inter *leges Conciliorum generalium*, & inter *suorum Antecessorum*, vel *Conciliorum particularium* leges: de his postremis nihil scribis, facilis sit Papa in dispensando, vel difficilis: aperi, quæso, mentem tuam *super facto & jure*, ut reddam tibi meam. Circa *Conciliorum generalium*, vel *Antecessorum leges* sic ponis: *dispensant non nisi raro, cautè & modestè, referendo motiva dispensandi gravissima, exponendo circumstantias particulares, quæ à legislatore prævideri, vel exprimi nequiverant, & allegando exempla Antecessorum in simili casu dispensantium:* Quid scribis, *Frobeni*, contra notorium? Ecquos vis persuadere? Imperitos rerum solos. Confunderis multitudine dispensationum innumerabilium super residentiis Canonicorum, super pluralitate beneficiorum, clericis nec sublimibus, nec literatis, indulgeri solità; super ætate promovendorum ad ordines, ad beneficia simplicia, & curata, super gradibus consanguinitatis & affinitatis, non tantùm in secundo gradu æquali, sed etiam mixto cum primo: Nónne hæc sunt contra Tridentinum, & alia Concilia generalia, & veterum Pontificum praxin, ac constitutiones? Lex Tridentina hæc est: *In CONTRAHENDIS matrimoniis vel NULLA OMNINO detur dispensatio, vel RARO, idque ex causa, & GRATIS concedatur: in secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.* Huic legi se subtraxit penitus Roma: An in tertio & quarto gradibus nunquam, vel raro dispensat? An cum solis magnis Principibus dispensat in secundo gradu? An ulli

ulli dispensantur *gratis*, nisi *in forma pauperum?* Et an non hæc ipsa forma de stylo Curiæ habet certas requisitas circumstantias, e. g. copulæ carnalis, aut suspicionis copulæ, ne sæpius cum pauperibus dispensari debeat *gratis?* Divitibus datur dispensatio erga pecuniam, pauperibus absque pecunia non datur, nisi specialiores afferant circumstantias: Divitibus usque adeo, si plus pecuniæ largiantur, sub rubrica *sine causa*, vel *ex certis causis*, nullâ speciali expressâ, nec probatâ, dispensatur: & hæ quidem formulæ præ cæteris placent Datariæ. An talia vis defendere? An excusare periculo, ne privati Doctores, binarii, trinarii ex Probabilistis dispensare vellent circa universos Canones, & universa Decreta utriusque Juris? Ad prævertendam colluviem tantam malorum existimas, à *Justino* non debuisse recusari *denariolum vagum*, manui Petri pendendum: debile motivum! Serventur tantùm duo verbula Tridentini: *raró* & *gratis*, & nulla erit colluvies malorum, nullius Probabilistæ consultum: imò servetur unicum verbulum: *gratis*, & sponte suâ sequetur verbum *raró*. Denariolus tuus vagus colligit ex Germania ingentem summam auri & argenti præter sumptus cambii: pecunias exportari, jam leges antiquæ Romanæ ex regulis sanæ politices prohibuêre. S. Petrus (adde quoque S. Paulum) denariolos vagos non quæsivit, nec potestatem dispensationis sibi creditæ objectatione venalitatis diffamari voluit: an sanctus Apostolus, si resurgeret è cineribus suis, manus suas extenderet ad hæcce munera? Vix millionesimus, inquis, inter Germanos gravatur: Atqui est ingens summa! ergo, qui gravatur, valde gravatur, sua quippe portio eò gravior erit, quò pauciores gravatos finges. Ast! *Expenduntur hi denarioli in causas publicas pro bono & honore universalis Ecclesiæ:* Occasio plurima est in ipsa Germania: relinquatur huic pecunia sua: æquius enim esset, ut ibi impenderetur, ubi nascitur proventus; quòd bonum vel honos Catholicæ Ecclesiæ proveniat ex hoc modo conquirendi thesauros, non credo: honestiùs abstineretur: ita visum est Patribus Tridentinis, qui pro-

procul dubio tuas, *Frobeni*, ratiunculas habuêre compertas.

Ad §. III.

Venis tandem ad ſcopulum præ cæteris tibi viſum formidandum: ignoſce, ac patere, ut repetam priora ad §. 2. *Febronius* non permittit, ut Natio vel Regnum faciat ſchisma: loquitur pro caſu, *quo Papa inciperet illud:* qui incipit, ille quoque primus deſinet, alioqui, ſi *perpetuum* fuerit ſchisma, culpa in eo reſidebit, qui incepit, & pertinax eſt. Exempla tua non ſunt ad rem, quam probare intendis, nempe quòd hæc *Febronii* doctrina *fermè omnia ſchismata*, *in perpetuum quoque approbaret:* Parùm inter ſe diſtinguis *remedia interimiſtica:* Quæ *tolerantiam pertinacium PACTITIAM* continent, viam plerumque ſternunt ad perpetuitatem; ſicut Edictum Paſſavienſe an. 1552. Pax religioſa Auguſtana an. 1555. Weſtphalica an. 1648., cujus ultimæ perpetuitas eadem eſt, quæ præcedentium, ut corrigam te quòd dicas, *interemiſtica pacta an.* 1552. *&* *an.* 1555. *tranſiiſſe per pactum Weſtphalicum ex temporalibus in perpetua.* Alia eſt vis *interimiſticorum SINE PACTO*, præſertim ſine tolerantia, *usque ad amicabilem*, quæ natura ſuâ nutrit perſiſtentiam in cœpto; cujusmodi remedium in caſu ſchismatis, per Papam juſtis Synodi nationalis decretis ſe ſe opponentem excitati, foret conſtitutio Capitis nationalis ad tempus. Hujus generis interimiſtica urgent ad remittendum arcum nimis tenſum, ne injuſtâ extenſione penitùs frangatur. Exemplum cape recentiſſimum: Curia Metropolitica Moguntina perquam offenſa fuit per Romanam ob decretos proceſſus appellatorios in cauſa Decani Spirenſis ante omnia reſtituendi: Romæ nihil poterat efficere: at in Comitiis Electionis Joſephinæ an. 1764. proponebantur ejus generis remedia, per quæ paulò pòſt Moguntinus obtinuit remiſſionem cauſæ appellatæ ad ſuas manus. Novimus Italos: ludunt, & illudunt, donec advertant, nationi ſerium eſſe

esse animum efficacis, ipsis displicentissimi remedii assumendi; tunc enimverò cedunt: sic coëgerunt eos Galli, Lusitani, Veneti: sic Germania an. 1439. EUGENIUM IV. neutralitate electâ compulit, ut ipse diversa remitteret de nimiis prætensionibus. Non diffidebis à me, *Frobeni*, si dixero debere nationibus esse remedia ad refrœnandos Romanos, si exorbitarent, & Primatis obtentu Ecclesias gravarent. De schismate Ultrajectino quod affers, nescio, an commendet eruditionem tuam. Lege novissimè editam à Concilio provinciali Ultrajectino deductionem: schisma esse fatetur, sed *authore Papa*, qui communicare volentibus communicare recusat; nondum est *centenarium*, sed ab initio hujus sæculi XVIII. epocham suam numerat: si, quod absit, evaderet *perpetuum*, in causa esset *obstinatio*, tum ipsius Cleri Bâtavici, certas doctrinas (quas tamen ille judicio Universalis Ecclesiæ, quin & Romanæ Sedis subjicit) fortè nolentis dimittere, tum etiam Romanæ Curiæ, cupientis Batavica Capitula cum suis Capitibus supprimere, septémque Provinciarum unitarum Catholicos regere *ex Congregatione de Propaganda* per nudum Vicariatum Apostolicum, & puras Missiones, quam rem probari à paucis intelligo, meum tamen judiciolum suspendo, exspectaturus tuum, *Frobeni.* In longè diverso casu procedunt dicta *Febronii* de subtractione *obedientiæ ad tempus*, nempè cùm subtrahens tantæ est authoritatis, ut plurimum intersit Papæ, subtractionem tolli. Non videtur Papa multùm curare, an Ecclesia Ultrajectina sit unita sibi, nec ne, aliàs certè media compositionis proponeret: sed tractet semel Ecclesiam Germanicam, Hispanicam, Gallicanam, sicut Ultrajectinam hactenus tractavit, & videbit diversitatem.

Quòd *Febronius* adduxisset in exemplum hujus suæ doctrinæ *anteriora schismata*, præsertim tempore Concilii *Constantiensis* & *Basileensis*, non reperi in eodem: quocirca in vanum laboras dando disparitatem; ipsémet ille non vult *divisos* unius ejusdémque Nationis *animos*, sed *propositum*

situm resistendi, & subtrahendi *conjunctum:* non tamen (quod nimis invidiosè dicis) invitavit Europam ad facienda schismata: scripsit unicè, quid olim nationes fecerint, quid iterum facere possent, si Papa excederet, & injustum schisma, non communicando eis propter suas prætensiones non-agnitas, facturus esset: credo ego, gratiam haberi debere amico sequelas rerum ostendenti. Similiter figulum agis, *Frobeni*, dum *Febronio* affingis hanc propositionem: *Omnes Papæ à singulis nationibus electi sunt legitimi:* qua enim paginâ hoc legisti? Cúmque fatearis, eandem *non exprimi ab eo verbis*, vis tamen reipsâ inesse libro: cur autem? *quia in casu schismatis singulis nationibus concessit electionem proprii Papæ ad tempus.* An concessit tunc *Febronius* electionem *proprii Papæ?* Nationi subtrahenti *supremum tribunal* admisit NB. *scilicet eo modo, quem anno* 1408. *in Gallia observatum fuisse scribit Jesuita Berthier:* erátne tunc Papa Galliæ? Abstine imposterum à talibus imputatis, quia virum probum non decent: dic, quod dixit Author, &, si dictum ejus tibi displiceat, refuta, quin affingas ei non dicta. Salvâ manente unione cum Sede Apostolicâ, si Sedens primus scindat, non adhibitur ampliùs ipse scindens, sed loco ejus constituetur aliud tribunal: neque credo, quòd *totalem* subtractionem putaverit *Febronius*, scilicet quoad ea etiam, quæ *jure divino* pertinent ad Primatum, cùm pag. 575. hortetur cum Remensi Archiepiscopo, *omni studio quærendam & servandam unionem cum sancta Sede;* & pag. 548. *scindendæ unionis nullam dari justam excusationem;* denique totum subtrahendæ obedientiæ negotium, utpote delicatum, *cum cautelis* gerendum esse moneat pag. 595. Quibus perpensis credo, non dissensurum esse à me *Febronium*, si dixero, ab initio non esse faciendam rupturam cum Papa, *nisi quoad solum commercium in temporalibus*, avocandos Româ Legatos & Residentes, prohibendos subditos, ne cambia vel pecunias Romam destinent; sicut ea vidimus practicata fuisse à pluribus Principibus Catholicis, *Ludovicis* XIII. & XIV. Galliæ Regibus sub Urbano VIII. Alexandro VII.

Inno-

INNOCENTIO XI., *Joanne* V. & *Josepho* I. Portugalliæ ſub BENEDICTO XIII. CLEMENTE XI. BENEDICTO XIV.; hujuscemodi enim rupturæ & fortiùs vellicant avaram auri Nationem, & ſchisma eccleſiaſticum non faciunt.

Ad §. IV.

In hoc, *Frobeni*, vis curioſiùs expendere *ipſum tempus*, ad quod concedat *Febronius Juſtinus* cuilibet Nationi *proprium Papam:* Cum umbris pugnas: unus Febronio maneret Papa, ſubtractis adſcititiis, præſertim *pecuniariis*, ſive ut tu loqueris, *denariolis vagis*, *vix millioneſimum gravantibus;* hoc modo ſperare licet, brevì tranſiturum ſchisma, quod inciperet à Papa; quia vita ejus ab ipſis Papæcidis Romanis vix tuta foret. Fruſtra oggeris, redituram tunc quæſtionem *Gerſonis* de *Auferibilitate Papæ*; Quòdſi advertas, *ſchismatum durationes ſolere eſſe longiores*, mone, ne ad hoc extremum ſinat ſe induci Papa, juſtis Synodi Nationalis decretis injuſtè reſiſtens, de quo ſolo caſu loquitur *Febronius*. Dum laudas Sigismundi Imperatoris induſtriam in extinguendo *tricipite Pontificum ſchismate*, approbas dictum veriſſimum *Febronii* poſt alios, pag. 582. & 585., *ſchismatibus, aliisque malis Eccleſiæ non occurri efficaciùs, quàm per ſæculares Principes.* Conſequentias, quas hìc usque ad finem facis ex falſo ſuppoſito eligibilitatis plurium Paparum, etiam triginta vel quadraginta, non tango; quia ſeipſis ruunt, corruunt univerſæ. Tu, *Juſtiniane Frobeni*, diſce poſthàc modum redarguendi, qui ſit ſincerus, genuinus, irreprehenſibilis: cave imputationes, detorſiones, & pro invidia creanda factas conſequentias: verbo: *recenſe, & refuta fideliter.*

Quid verò poſtulas in verbo valedictionis à *Febronio?* ais ad eum: *Poſthàc ſummo Pontifici ſaltem Primatum Directorii, CUI SIT PARENDUM, concede.* Ergo *Monarchicum*

Regimen! non enim ſcio ullum, *cui ſit parendum*, Directorii potentem, niſi ſit Monarcha, qualem effectum negâſti ineſſe Pontificibus Romanis.

Vale, Domine Collega, & tene pro certo, ad refutandum *J. Febronium* deſiderari alium, quàm Tu, & ego ſimus: Eſt, erit, & manebit *liber ſingularis*, liber Miniſtrorum in majoribus Aulis totius Europæ, liber Prælatorum in Conciliis, quàm formidandus Romæ, tam gratus Nationibus; liber veritatis & juſtitiæ.

ADDITAMENTUM.

ad §. II. v. Non approbas quartò.

Antequam hæc typis exſcriberentur, comparuerunt in publico *Germani Pacifici Literæ reſponſoriæ ad Juſtiniani Frobenii Epiſtolam*, eandem ſcilicet, quam hic impugnamus. Cùm minuta talia ſcripta, paucis foliis conſtantia, facilè diſpareant, atque in hoc una alteráve contineatur obſervatio, quæ hâs noſtras Animadverſiones firmat, ideóque à pluribus legi, atque ab iis, qui publica commoda moderantur, maturè ponderari merentur, hinc eas hoc loco ſubnectere viſum eſt. Sunt autem ſequentes:

„ §. 13. Rotam extollis, quod *in ea ſint judices ſelecti ex* „ *Nationibus Europæ:* Sed deſine fabulâ hac imponere re„ rum intelligentibus; quid enim juvant in Dicaſterio ali„ quot vota Tranſalpinorum, ubi ſoli Itali eminenter ma„ jora efficiunt? Præterea, quid juvat Germaniam Gallus, „ Hiſpanus &c. ubi hi tam parum quàm Italus notitiam in„ ſtitutorum Germaniæ habent? Nónne & Canones (ùt „ Van Eſpen deducit) & antiqua Obſervantia & Jura Ger-

„ maniæ,

„ maniæ ; & Concentus omnium Conſtitutionum Imperii
„ volunt , quaslibet cauſas in Germania ortas per judices
„ germanos eſſe judicandas? Taceo, quòd nequidem re-
„ periatur Germanus , qui diverſa Jura & Inſtituta diverſa-
„ rum Germaniæ regionum intelligat; & ſi talis reperiretur,
„ & ſi etiam ad Rotam aſſumeretur, quòd tamen is in omni-
„ bus cauſis Germanorum Ponens; aut primus Reſponſalis
„ non ſit futurus; taceo, quòd in caſibus, ubi is etiam ta-
„ lis ſit, nihilominus deciſum Rotæ nil niſi principia Itali-
„ ca proferre ſoleat. . . . . .

„ §. 15. *Quòd problema* dicas *eſſe, num ſummæ majores*
„ *efferantur Romam*, *vel ad Archiepiſcopum conſtitutum ex-*
„ *tra Provinciam appellantis & appellati*, in hoc te nu-
„ gari velle puto: Nam (præterquam quòd caſus non ſit da-
„ bilis , ubi ad Archiepiſcopum extra Provinciam conſtitu-
„ tum appelletur) quantillum pecuniæ Urbs Archiepiſcopa-
„ lis lucratur , ſi illuc proceſſus Appellationis deferatur?
„ Ut plurimum Advocati anteriores exhibenda conficiunt
„ ſecundùm ſtylum Dicaſteriis Germaniæ communem ; ſic
„ tantùm Procuratore apud judicium Metropolitanum opus
„ eſt; Sed quid huic datur? Inſpice Taxam *Salisburgenſem*,
„ *Trevirenſem*, aut (quia tu Suevus es) tuam Metropoli-
„ ticam *Moguntinam ;* ſecundùm hanc Procuratori pro ar-
„ ra das 2. florenos, pro receſſibus & correſpondentiis ve-
„ rò annuè 9. florenos; Judicio & Secretariis etiam parum
„ ſolvitur : ſic ſecundùm taxam tuam Metropoliticam pro
„ plenariis Appellationis Proceſſibus 6. florenos , pro inſi-
„ nuatione 30. crucigeros, pro quovis milliari 20. crucige-
„ ros , & , ſi opus habes ulterioribus compulſationibus 4.
„ florenos , & pro quolibet extractûs protocollaris biſolio
„ 12. crucigeros exſolvis. . .

„ Longè aliter ſe res habet intuitu proceſſûs apud Tri-
„ bunalia Urbis : hic exhibenda præciſè ſecundùm ſtylum
„ Romanum debent concipi ; hinc Advocatum tuum ger-

„ manicum ad conquirenda materialia caufæ, & ad curan-
„ dam correfpondentiam latinam retinere, & huic non tan-
„ tùm Agentem, fed & Advocatum Romanum debes fu-
„ peraddere: quæ in Dicafteriis patriis acta funt, in lingvam
„ latinam ut vertantur, curare debes, id quod folum fæ-
„ pe majoris conftat, quàm integra Inftantia Metropolitica:
„ ipfa miffio actorum unà cum commercio epiftolico trans
„ alpes quanti conftat? ipfe Stylus Curiæ quot fumptuofis
„ anfractibus fubjacet? vix decreti tibi funt plenarii Procef-
„ fus, mox, fi adverfario tuo incidit exceptione fori de-
„ clinatoriâ uti, novum Dicafterium (fcilicet Signaturam Ju-
„ ftitiæ) habes aliquoties perambulandum, ubi exhibenda
„ res typis debet effe impreffa; quæ hic à tuo vel adverfa-
„ rii tui advocato exhibentur, non priùs in Germania con-
„ fpicis, nifi poftquam Romæ fuam jam fententiam obti-
„ nuerunt; & hinc fit, ut plerumque advocatum utrum-
„ que in erroneo fuppofito hæfiffe, mores fuos Italicos ve-
„ lut fimiliter in Germania obtinentes fomniâffe, ficque fal-
„ fa admifcuiffe, vel vera negâffe deprehendas, quin adhuc
„ tempus fit, eatenus monita transmittendi. Poftquam ali-
„ quoties hanc Signaturam Juftitiæ perambulafti, novum
„ tribunal (fcilicet Auditoris Papæ) proftat; hic in fcri-
„ ptis, fecundùm ftylum Romanum conceptis, pro & con-
„ tra difputatur; emanato decifo proftat recurfus ulterior
„ ad Signaturam Gratiæ, ubi rurfus agitur, excipitur, re-
„ plicatur &c: tandémque fequitur Decifio Papæ. His om-
„ nibus emenfis caufa principalis nondum Romæ cœpta
„ eft. Nunc verò pone, coram Rota, feu veriùs Com-
„ miffione Rotali, proceffus ipfe fuum fortiatur initium.
„ Poftquam lata eft fententia, nova, & poft hanc tertia
„ in eâdem Rotâ tibi fuppetit inftantia, queis finitis novi-
„ ter ad Auditorem Papæ, & inde ad Signaturam Gratiæ
„ potes recurrere; imò & tunc adhuc fpecialis ad Revi-
„ fionem actorum non raró conftituitur Congregatio: Sic
„ fit, ut fubinde caufa privata (ubi etiam nulla incidentia
„ fpecialiter occurrunt, ubi nullus ad Congregationem Con-

„ cilii

„ cilii saltus fuit susceptus) Germanos ultra tringinta flore-
„ norum millia constet, ceu *Miseri Fama Imperii* exem-
„ plum præbet: ut adeo planè non sit, cur Judicia Ger-
„ maniæ cum Tribunalibus Urbis quoad quantitatem sum-
„ ptuum sint comparanda, sed potiùs mirari debeat, quòd
„ Germania (quæ bene cognoscit, quòd bono communi
„ multò convenientius foret, si mille expendantur intra li-
„ mites Regni nostri, quàm si tantùm centum exportentur)
„ appellationibus Romanis tantopere adhuc indulgeat, ut
„ his arreptis, quilibet ad solvendum condemnatus, e. g.
„ Clericus suos operarios (queis pecunia Romanis antici-
„ panda non suppetit) mercede sua defraudare valeat, ceu
„ in terris Trevirensibus non ita pridem vidimus. “.

Hactenus in sua Epistola *Justinum Febronium* probat *Germanus Pacificus*, illiúsque sententiam in hoc, uti & in pluribus aliis, suo calculo firmat; in quibusdam tamen, maximè in duobus, se illi contrarium præbet: scilicet 1.) approbat Frobenii crisin, qua is monet, gravissimis schismatibus ansam dari posse, si juxta Febronii assertum cuivis nationi integrum foret, sibi providere ad tempus de Capite Nationali, & huic jura Papalia interim committere, si fortè Papa justis Synodi Decretis se se opponeret. 2.) Improbat Febronii conatum, illuc tendentem, ut omnia, quæ occasione suppostitiarum Decretalium Isidori Primatui accesserunt (quò *Causæ Majores* potissimùm referuntur) ei rursùs detrahantur; qui conatus, ait, ipsis Germaniæ Concordatis adversatur.

Verùm quantum *ad primum*, minuent metum suum auctores utriusque Epistolæ, quàmprimùm legerint, quæ de hac subtractione, tanquam negotio planè innoxio, & remedio, uti valido, ita ferè ordinario, & in catholicis regnis usitato, paulò antè sub finem §. 3. memoravimus & explicavimus. *Quoad alterum* fuit imprimis Febronio animus exhibere universalem Primatum, qualis is suâ naturâ

eſt, relinquendo prudentiori judicio, an ejus jura per falſas Epiſtolas augeri potuerint, Eccleſiæ verò cognitioni ac definitioni, an & quatenus hi errores pro communi bono emendandi ſint. Deinde ſcripſit Febronius non pro Germanicâ ſolùm Eccleſiâ, ſed pro omnibus Eccleſiis. Demum idem Cap. VIII. §. 9. primæ edit. ſatis probavit, Concordatis Germaniæ non impediri reductionem genuini Juris Canonici.

APPEN-

APPENDIX TERTIA.

JOANNIS CLERICI, PALATINI

AD

JUSTINUM FEBRONIUM

EPISTOLA EXCITATORIA

ADVERSUS

OBSERVATIONES

QUASDAM SUMMARIAS

HEIDELBERGENSIS JESUITAE

IN

EJUS LIBRUM SINGULAREM;

CUM NOTIS

AD EASDEM OBSERVATIONES.

JUSTINE FEBRONI!

Indigna mihi res visa est, à Jesuita Heidelbergensi, *P. Josepho Kleiner*, Theologiæ Professore, habitam in Te, tuúmque librum singularem, fuisse promotionem Baccalaureorum biblicorum & formatorum. Quinque erant, iidémque *omnes Clerici*, ut hic ordo à juvenilibus annis educeretur in prælium adversùs eos, qui scribunt *contra praxes Roma-*

Romanæ Curiæ, licèt *apprimè* essent *Catholici*, nihilque aliud vellent, quàm reformationem abusuum; ut clerici sæculares discerent maturè *sentire Jesuitice*, non attendendo, an sentiant *patriotiè*, ut spiritus illius Societatis, cujus nexum nuper aperuit Gallia oculis nationum, inspiretur his, qui in officio continebunt laicos, nequando aliter de potestate Papæ, & actionibus Curiæ sentiant, quàm docent, fortè autem ipsi non credunt, Jesuitæ, nec docere pergerent, si eis Papa adversaretur: præclara *Clericorum pro Germaniâ, & Palatinatu* educatio! Hoc ampliùs reperi, inductos fuisse juvenes illos Clericos, *ut finistrè scriberent de proximo*, quasi fines malos sub specie bonæ rei intendisset, quod est, ita velle *Catholico-Romanos* facere Clericos, ut desinant esse *Christiani*, quorum character est charitas, charitatis autem non cogitare malum de proximo, sed interpretari ejus dicta, facta, scripta in meliorem partem.

Sed ad rem! Tuum est nunc, *Febroni*, ne obdormias, sed exurgas; siluisti autem hactenùs, etiam ad Epistolam *Justiniani Frobenii* refutatu facillimam: an fortè timuisti? en tibi illudit incircumcisus Thesista Heidelbergensis, interrogans Te sic: *Quid sibi dicet ipsi Febronius, si propediem librum suum non in Urbe modò, sed & in Germaniæ diœcesibus in prohibitorum librorum serie descriptum leget? Constabitne tum sibi ille animi vigor, quo hæc omnia prospiciens, ac sibi vaticinatus prævie contempsit?* Allegat autem tuam Præfationem ad Theologos §. *His omnibus*, & *Cap. IX.* §. 7. Verum est; cordatè scripsisti, *Febroni*, sed oportet quoque scripta, quæ impugnantur, cordatè tueri, scribis enim ipsemet pag. 624. in Addendis, *virum fortem decere, ut ab honesto proposito, vigilandi pro gloriâ sponsæ Christi, & laborandi pro reunione Christianorum, ne objecto quidem discrimine, & fortunæ temporalis jacturâ, deterreatur:* hanc fortitudinem opere demonstra. En *publicus professor* te agressus est, & quidem *turpibus objectis;* est ergò tempus, ut obvies agressori, ne, si ei non responderis, sapiens sibi videatur.

deatur. Sic autem habet Heidelbergense Programma ad diem 13. Aug. 1764. *Unio diffidentium in religione Christianorum dissertationibus inauguralibus pertractata, factâ antithesi parallelâ ad Justini Febronii JCti librum pro reuniendis diffidentibus in religione Christianis compositum.* Quæstiones inaugulares sunt: R. P. Promotoris: *Utrùm suprema & INDEPENDENS Romani Pontificis potestas sæculis octavo antiquoribus incognita, & dissidii religionis inter Christianos causa dici possit,* prout asserit Febronius Cap. II. §. 12. n. 3. & Cap. VIII. §. 7. &c. DD. Baccalaureorum: I. *Utrùm ex actis Concilii Constantiensis & Basileensis erui possit abusus potestatis sacræ ex parte Pontificis, qui sit impedimentum reunionis?* ùt innuit Febronius in Præfat. §. *Sed nondum*, & Cap. VI. §. 15. n. 6. & 8. II. *An ex Gravaminibus nationis Germanicæ de anno* 1510. & *anno* 1523. *rectè colligatur, impedimentum reunionis referendum esse in excessum potestatis sacræ ex parte Pontificis, aut Curiæ?* ad Cap. VI. §. 13. n. 3. 4. & 6. III. *Quid ad promovendum unionis negotium sperari possit ex Conciliorum, tum generalium, tum nationalium frequentatione?* ad Cap. IX. §. 3. & 4. IV. *Quid de reliquis remediis (retentionis bullarum, legitimæ resistentiæ, appellationis ab abusu &c.) à Febronio assignatis sentiendum?* ad Cap. IX. §. 8. 9. 10. V. *Quænam veriores causæ, & remedia dissidii religionis inter Christianos statui posse videantur?* Et hæc quidem ex parvo illo actu inaugurationis accipe: ipsæ autem *Observationes summariæ* quinque habent capita: in I. *Summa libri Februniani. Crisis ejusdem summaria:* in II. *examinatur causa dissidii religionis inter Christianos à Febronio assignata:* in III. *discutiuntur media reunionis à Febronio proposita:* in IV. *expenditur, rectène Febronius arbitri, aut monitoris partes assumpserit, in iisque decenter versatus sit?* In V. denique occurrunt *Reflexiones nonnullæ, & Conclusio.* In cunctis vult ab eo nigrior Jesuitâ fieri Febronius, tanquam audax censor, exaggerator, exprobrator, Herostratus, incendio templi Dianæ nomen illustrare tentatus, *novi aliquid moliens pro Episcopis contra*

Pontificem, larvam verò huic machinationi inducens reunionis, quæ siquidem ipsi seriò cordi esset, non debuisset Caput Ecclesiæ ipsorum adversantium exponere exiguæ existimationi; fructum, illo *reunionis* frustrato, fortè hunc fore, quòd promptuarium subministraverit Protestantibus ad Sedem Papalem, & cum ea Ecclesiam faciliùs subvertendam. Defendit hanc Observationum christiano Jesuiticarum congeriem L. R. S. & P. E. P. A. C. id est *Ludovicus Rüster, Seren. & Potent. Electoris Palatini Alumnus Clericus*; dedicavítque Regimini Palatino. Aërem hac suâ machinâ verberat Jesuita; novi ego plures de excelso hoc Collegio viros, sublimis undequaque meriti, quibus ille non persuadebit, ut credant *independentem* Suprematum Papæ, neque ut de Libro tuo sentiant malè. Tu vale sic ut prævaleas. Dabam Argentorati in feriis, 2. Octobris 1764.

REFLEXIONES
JUSTINI FEBRONI
in
summarias observationes Jesuitæ Heidelbergensis.

AD CAPUT I.

§. 1. Fateor, *Febronii* librum fuisse inexspectatum *phænomenon*, opportunum tunc multis Imperii nostri statibus, præsertim Moguntinis, propter dissidium non leve cum Curiâ Romanâ, quæ illis denique cessit. Stella hæc Legatum Apostolicum in Germania diu retinuit, causavit Brevia, & sollicitationes plurimas; Roma in sollicitudinem abiit: optandus esset toties Cometa talis, quoties Romani excedunt. *Oculi Jesuitarum* fuerunt præ oculis cœterorum *intenti*; quia viderunt, *suis prædicari*, *& posse noceri*.

§. 2. *Latere voluit Author*. Multi pii ac religiosi Authores, *etiam usque ad Jesuitas*, anonymi prodierunt, exemplo *Ludovici*

dovici Antonii Muratorii Mutinensis, qui ad explorandos primos præventorum impetus elegit aliquot in libris bonis nomen *Lamindi Britannii:* Anti-Febronius nuperrimus, in his Observationibus ab Heidelbergensi Jesuita laudatus, finxit, & nomen *Justiniani Frobenii*, & locum editionis *Bullionium:* non carpo; quia converti non possunt hæc duo: *Omnis, qui malè agit, odit lucem*, &, *Omnis qui lucem odit, agit malè*, monente Evangelio ipso, ut *in abscondito* faciamus bonum. Quod hac occasione Jesuita subjungit, temerariæ suspicionis notam non effugit, scilicet *Febroniani Operis authorem eundem esse cum Anonymo Principiorum Juris Ecclesiastici Catholicorum ad statum Germaniæ accommodatorum an.* 1746. *edito, suspicio est.* Fallitur tamen, si fortè speret, *Febronii* existimationem per hoc apud eruditos minutum iri: Hæc *Principia Juris Ecclesiastici*, sæpiùs reimpressa, in Pragensi ac Vindobonensi Academiis publicè prælecta sunt, tanquam genuinum primúmque inter Catholicos Systema Juris publici ecclesiastici Germaniæ. Post hunc Authorem venerunt alii de eàdem materià tractantes, inventis addentes, uti *Zechius* Ingolstadiensis Jesuita, & *Zallweinius* Salisburgensis Benedictinus, viri æquiores *Gautherio* Jesuità Coloniensi, & *Staidelio* Tyrolensi Minorità, passim contemptis, & sæpe iniquæ censuræ accusatis.

§. 3. Hic Observator Heidelbergensis accusat Febronium calliditatis pessimæ: *labor & contentio* Febronii erat Observatori, *aggredi POTESTATEM summi Pontificis;* & quidem *favore Episcoporum;* nam §. 53. sic ponit: *liceat nobis hic in aurem dicere Febronio, quisnam ei verior in hujus libri scriptione scopus fuerit; controversa nimirum à quibusdam Episcopos inter & Pontificem jura ipse asserere Episcopis voluit.* Invidiæ obnoxiam rem colorare visum est Febronio, & *si quo modo perspicacium oculos fallere hac ratione posset*, alium scopum prætexere, videlicet *unionem* diffidentium in religione Christianorum. Si sic incessit Febronius, non egit virum bonum: si non sic, vir malus est iste Jesuita. Vir minimè præventus potiùs credet sinceritatem scopi, à Febronio tam apertè declarati; nimis enim

enim sæpe, nimis ardenter, nimis anhelando expressit *scopum reunionis*, juxta & vindicationis S. Sedis à vilipendio, animorúmque aversione: *gemitum columbæ* audi, non *serpentis sibilum*: retrò apertum circa abusus sipariuni non latet Episcopalium jurium advocatia, non hypocrisis, non stratagemata. Si sic *in loco ab invidiâ theologicâ* instruantur *Seminaristæ Heidelbergenses*, ut evitaturos invidiam scriptores sub prætextu *perspicacioris visûs*, tam veri, quàm fucati scopi, discant rapere in eandem invitâ literâ libri, erit profectò brevi tempore *mali germinis Seminarium*, cujus alumnos sic educatos quilibet inter cavillari doctos numeret. Quæ *pro Episcopis* scripsit Febronius, æque sunt in propatulo, ac cætera: non igitur capio, cur Observator in §. 53. sic invehatur in eum: *id verò si intendit, cur non egit palam? Quid larvam opus erat inducere?* Qui jura cujusdam intendit asserere, is eadem sub clarâ luce constituit; nam, si sub modio absconderet, centesimus, nisi dono perspicaciæ, quo Observator gloriatur, præditus, his, quæ non advertit, haud moveretur: quæ utilitas tanti laboris? Id ergò æquius est credere scopum libri, quod liber profitetur, quódque, ipso fatente Observatore, Febronius *frequentiùs, & cum emphasi testatur.*

§. 4. Hic de *origine mali*, & *dissensionis radice* Febronius in præfat. ad Papam, & Cap. VI. §. 12. 13. Cap. VIII. §. 7. non fuit benè observatus: non indicat *mali originem*, sed *malo medelam non fore* demonstrat, neque *secuturam unionem*, nisi graves excessus & abusus potestatis sacræ priùs tollantur: non *potestati* culpam tribuit, sed *abusui*, prout ipsemet Observator primò posuit; & ideo malè sequitur ibidem: *HANC per spurias Decretales introductam, per Bononienses stabilitam, HANC, tanquam malorum omnium fontem, toto opere, ait, se expugnare: HAC sublatâ &c. EA verò subsistente &c.* debuisset esse: *HUNC*, scilicet *abusum*, *HOC sublato*, *EO verò subsistente.* Toto hoc opere expugnari à se profitetur Febronius Cap. III. §. 9. in princ. *formam illam monarchicam.* Cap. VIII. §. 1. in princ. sic fatur: „Considero Papam *ùt Caput*

„ *Eccle-*

„ *Ecclesiæ*, non sit *Monarcham*, (Audi, qualem) penes quem „ sit jus, & authoritas, *per se* universam Ecclesiam, & singula ejus membra regendi, & pro exercitio sacri hujus „ imperii *Episcopis partem suæ potestatis PRO ARBITRIO com*„ *municandi, TOLLENDIQUE* resideat: Si *in hoc* erro, *fateor*, „ *me scripsisse totam errorum congeriem:* si non erro, credo, *me* „ *dixisse veritates, naturaliter & necessariò cohærentes*, aptásque „ *ad restituendam nativam illam Ecclesiæ formam*, & disciplinam, „ quam omninò confulsit *infelix illa Monarchiæ sacræ idea*, per „ falsas Isidori Decretales in Christianum orbem invecta. “ Hic præcisè negatum ivit Febronius *Monarchiam* sacram, cujus hæc esset vis ac potestas, ut, qui solus regit, *pro arbitrio* communicare & *tollere* queat partem commissi regiminis, sicut olim Imperator Præsidi provinciam *dare, & auferre* potuit pro lubitu, quia monarcha erat. Ast Observator, quasi nondum doctus extrahere aliquem librum exactè, substituit: *Sique in hoc erret* (videlicet, negando Pontifici supremam atque universalem supra omnes Ecclesias, etiam supra Concilia, potestatem) *totam se errorum congeriem scripsisse fatetur:* Cur, quæso, hanc parenthesin Jesuita suis concepit verbis, & non potiùs retinuit verba Febronii, concedentis, imò strenuissimè defendentis *Caput Ecclesiæ*, non autem agnoscentis in ea *talem Monarcham*, qui possit *per se universam Ecclesiam, & singula ejus membra regere*, & pro exercitio sacri hujus imperii *Episcopis partem suæ potestatis PRO ARBITRIO communicare & TOLLERE?* An Heidelbergensis ille Doctor hanc monarchicam potestatem contendit asserere Romano Pontifici *per anti - thesin parallelam?* Si non, sentit cum Febronio, cujus non erat æquus observator, sed mutilator, truncator, perversor.

In Præfat. ad Episcopos §. *An hæc.* optans Febronius, *ut Ecclesiæ misere disjunctæ reuniantur*, sic subjungit: *quod PROUT NUNC RES ROMÆ SUNT, in æternum non eveniet:* hìc denotatur *concretum abusionis practicum*, non *abstractum sacræ potestatis.* Similiter in Præfat. ad Reges & Principes §. *Quisquis*,

 appro-

appromittit, religionem noſtram *omnibus* apparituram eſſe ſanctam & amabilem, ſi omnis materia *diſciplinæ* reducatur ad eum ſtatum, quo fuit, antequam adverſarii noſtri *de INJUSTO jugo, & EXCESSU poteſtatis* haberent non infundatam querendi materiam, & dat rationem, me credente bonam, quia, licèt ſcandala hæc non potuiſſent, nec debuiſſent dare fundatam anſam ſcindendæ unionis, *attamen, PROUT NUNC RES SUNT, plurimorum animos ita occupant, ut propterea ſinum matris horreant.* Conſiderat ergo Febronius non *abſtractas* rationes, ſed *concretas* rerum, *prout nunc ſunt;* & quidem *pro duplici parte*, Romæ videlicet & *eorum*, quos reuniri amaret.

Ad verſic. *Eo denique cætera.* Ignoſce *Kleinere*, non referuntur eò *cætera*, *quæ Febronius ex omni antiquitate collegit*, ut Pontificis oſtendat exceſſus; nam 1.) Perquàm ſollicitus fuit, ut ex Conciliis & Patribus evidentem ſiſteret ejus Primatum, id quod procul dubio diſplicuit *Barthio* Lipſienſi, verito, quòd deberet fieri Catholicus. 2.) Multas S. Sedi præ aliis Eccleſiis prærogativas aſſerit: luſtra duntaxat indicem in verbis; *Romanus Pontifex eſt caput Eccleſiæ.* 3.) Exceſſus non tam *Pontificibus*, quàm potiùs *Romanis*, attribuit. Lege Cap. VIII. §. 10. ubi, *abſit*, inquit, *ut quæ hactenùs expoſuimus tot tantáque Chriſtianæ libertatis impedimenta, ea OMNIA ET SINGULA Romanis PONTIFICIBUS imputemus! Poſtquam idea ſtatus monarchici SPIRITUM CURIÆ infeliciter occupavit, vix aut nullatenùs liberum eſt, etiam moderatiſſimis Pontificibus cogitare, aut ſaltem agere ſecùs atque à multo tempore CARDINALES, MINISTRI, omnes denique URBIS CONGREGATIONES, COLLEGIA & DICASTERIA cogitaverunt & conſtanter practicaverunt, PAPA aliter, quàm ad ductum Iſidorianarum Decretalium procedens, à ſuis contemptim haberetur; imò tanquam diſſipator privilegiorum, divino jure primæ Sedi annexorum, omnes excogitabiles oppoſitiones & contradictiones experturus eſſet.* Adde præfat. ad Clementem XIII. §. *Cur in gratiam*, ubi multùm abeſt, ut culpam tribuat huic optimo Pontifici, de

de *Ministerio* autem ejus & *Romanis* sic scribit: *Nôsti ROMAM, nôsti GENIUM CURIÆ: attollunt ROMANI Papam ultra modum, ut se pascant, repleántque marsupia denariis: colunt Te solum propter se, ac ad sua desideria: rege, sicut illi te regere non amant, abdica quæ primitùs & legitimè tibi non sunt data, & illicò videbis, quid Tui loco coluerint, quidque sibi avaritia decedere conqueratur &c.* Nec credo Patrem sanctum, Dominum nostrum sanctissimum, tam esse iniquum Febronio, quàm est ei Romana Curia, cujus iste viva tetigit, & quidem non tam suis, quàm orthodoxorum ante nos Patrum ac Doctorum digitis. 4.) Febronius permulta congessit ad revocandam *Ecclesiarum libertatem*, nec non conciliandam in eadem *libertate uniformitatem*, ne una natio plus debeat, quàm altera, communi omnium in ecclesiasticis Capiti, quod utrumque argumentum suâ naturâ præclarissimum est. 5.) Demum genuinos Canones à spuriis secernit, quod suo merito suáque utilitate non vacat; falsum verò est, quòd *eò omnia referat, ut excessus Pontificis ostendat.*

§. 5. Ephemerides *Göttingensis* Academiæ ad manus non habeo: Viderit interim Jesuita *Kleinerus*, an non præstitisset, *media instaurandæ unionis* describere *ipsiúsmet Febronii* verbis, apud quem non inveniet hanc propositionem: *Pontificis potestas atque authoritas diminuenda*; imò distinguit inter *POTESTATEM*, & *EXCESSUM: non IPSAM PONTIFICIAM POTESTATEM, sed EXCESSIVUM EJUS USUM moderandum, & ad normam genuinorum Canonum temperandum esse, sustinetur*, ait ipsemet in præfat. ad Papam. Item: *ad satisfaciendum hæreticis JURA Romani Pontificis MINUENDA NON SUNT.* Porrò: *Non dubito, quin futuri sint, qui mihi temerè objiciant, A ME PONTIFICIAM AUTHORITATEM REPUDIARI; ego sanè potestatem nullam rejicio, quæ ad utilitates Ecclesiæ, ad coædificationem templi, hoc est, ad compactionem membrorum, corporisque Christi conjunctionem, pertinere videatur; illam verò, quæ DOMINATUM, à Christi instituto alienum, florentioribus Ecclesiæ sæculis incognitum, iis, qui foris sunt, terribilem, quærit, à populi* cer-

cervicibus removendum contendo. Similia in præfatione ad Episcopos. Timeat ergo Observator, ne, ab Ephemeridibus Protestantis Novellistæ deceptus, non servaverit, quod à Doctoribus jure postulavit Febronius, *non aliter venditare propositiones,*

§. 6. Multò plura sunt in præfationibus, quæ *Kleinerus* hic extrahere debuisset, præsertim *ob- & protestationes*, atque *ingens desiderium*, videndi Majestatem Romanæ Ecclesiæ, *dimissis prætensionibus humanis, reunitisque universis Christianis*, in suâ antiquâ gloriâ ac veneratione. Abeat ergo ille, & discat diligentiùs scripta aliena recensere.

§. 7. Ire per singula non potuit, qui properavit; atque utinam tardior fuisset *in eo, quod tetigit*, nec *partis* Romanorum *extremæ*, sine fructu Sanctæ Sedi & populis obventuro, apertus *sectator* existeret! Ex eo partiali spiritu præsagit *responsiones aliorum* pro opportunitate; laudat *Justiniani Frobenii* crisin; *Ignatium Schwartz S. J.* commendat, & *Petitierum* Abbatem Senonensem, qui serviant stricturis, stylum *pro supremâ atque INDEPENDENTE primæ Sedis potestate*, eandémque ex sæculis, etiam octavo antiquioribus, assertum ituris; indicat *Henricum Kilberum S. J.* his, qui vindicent Papæ *potestatem Conciliis superiorem* ex ipsius etiam Ecclesiæ Gallicanæ (si Superis placet) tum antiquæ, tum recentioris, sensu, nequaquam obsistente anni 1682. declaratione. Ergo Kleinerus totus quantus est *Curialis Romanus*, in quem Germaniæ oculi bene respiciant, qui adeò vult hic Febronio *duas* creare *invidias*: 1.) Quòd *Richerianum systema* pro duce habuerit, 2.) Quòd *ex fontibus aliunde graviter notatis* liberaliter hauserit: addit *contemptum*, quòd nihil admodùm attulerit *difficultatis novæ, ac non jam aliàs confutatæ*, utpote qui in unum librum, *non unius tamen anni studio*, congesserit, quæ aliàs sparsa legimus in Scriptoribus, *Pontificiæ Sedi parùm faventibus, aut etiam apertè adversantibus:* scopum denique Febronii subjungit: *ad JURA Romanæ cathedræ evertenda PENITUS,*

TUS, si fieri posset, atque expugnanda; scopum (si verus est) sanè pessimum, & vel ideò absque plenissimâ probatione nemini, præsertim typo publico, objiciendum. Veriùs aliis melioribus Viris ideò contra *Curiam Romanam* scripsisse videtur Febronius; *quia amavit cum devotione catholicâ Cathedram Romanam:* hæc non ex *lignis*, sed *juribus* consistit: qui jura *penitùs* vult tollere, is & cathedram: atqui hanc non tollere, sed genuinis modis extollere voluisse Febronium facilè intelliget, quisquis ejus opus *in spiritu intelligendæ veritatis* legere, ac meditari voluerit.

Richeriani Systematis ductus *satìs apertè* apud Febronium detegi, hic per calumniam observat Jesuita Heidelbergensis. In eo *Edmundus Richerius* à doctrinâ, quam *Gallicana Ecclesia* publicè profitetur, potissimùm discrepat, quòd ille docuerit, Romanum Pontificem Ecclesiæ quidem Caput esse, at *symbolicum duntaxat, seu figurativum, ministeriale, accidentarium, non necessarium.* Vide Tournelium Tr. de Ecclesia. Quæst. 5. art. 2. An talia somniavit Febronius? Si vir est *Kleinerus*, edicat distinctè, in quâ doctrinâ, aut quâ propositione, minùs orthodoxâ, *Richerium* sequatur *Febronius.* Dum sic falsum fontem, è quo hauserit Febronius, calumniosè indicat Jesuita, dissimulat veros, quibus ille patenter usus est, videlicet S. *Bernardum*, *Joannem Salisburiensem*, *Hildebertum* Archiep. Turonensem, *Petrum* Cardinalem *de Aliaco*, *Julianum* & *Cusanum* Cardinales, *Gersonem*, Claudium *Espencæum*, *Bossuetum*, *Natalem Alexandrum*, Claudium *Fleurii* & liberaliter haustum *Barthelium*, Canonistarum hodie Principem: Súntne hi, similésque fontes *aliunde graviter notati?* Súntne *Apostolicæ Sedi parùm faventes, aut etiam apertè adversantes? SEDI,* inquam? Nam *Curiæ* parùm propitios esse sino, quæ Sedis sanctæ honori, dum *nimietate* credit servire, plus adversatur, quàm alii, quos illa putat Sedi adversari.

Non est, quod ait noster Observator, scilicet *ex Protestantibus MAXIME authoribus* sua depromsisse Febronium: potiùs,

potiùs, contrario ſtudio, abſtinuit ab his Scriptoribus. Equidem Cap. VII. §. 8. n. 7. retulit verba Tubingenſis Cancellarii *Pfaffii*, ſed expreſſè addidit, *eum eſſe Proteſtantium ſacris addictum*; & cur retulit? ut ex ſenſu eorum, quos reuniri optaret, oſtenderet impedimenta removentia incrementi ſanctæ religionis noſtræ: Nonne ſciri oportebat, quid horreatur ab ipſis? Horretur autem inter alia *habitus multorum*, *& præcipuè certorum Regularium ad Papam*, *qualis eſt modò*, velut periculoſus rationi Statûs politici. His, utcunque veris, certis hominibus bilem moveri, quis dubitet?

Cap. II. §. 12. n. 6. Febronius citat *Pufendorfium*, pariter addendo, *eum fuiſſe Proteſtantem*; neque enim neceſſarium eſt, ut quis Catholicus ſit ad decidendam quæſtionem ibi motam, an ſit *ex triplici formâ regiminis Ariſtotelicâ* diſputandum, dum forma Eccleſiæ diſquiritur. *Ariſtotele* hic non eſt opus, ſed *Scripturâ* & *Traditione*. Sive *verum propriúmque Statum* ſupponamus eſſe Eccleſiam Chriſti, ſive duntaxat *Collegium ſacrum in ſtatu* (quod poſterius vero ſimilius eſt): nôſſe oportet, *quî regatur Eccleſia*: an *ab uno*, ſicut Jeſuitæ volvuntur, revolvuntur à ſuo Patre Generali, an *à pluribus*, an *à multitudine?* Deciſio *negativa* faciliùs certiúsque datur: forma nec eſt *democratica*, nec *ſimplex ariſtocratica*, nec *ſimplex monarchica*: duo prima ſunt de fide catholicâ: tertium (quod *Tournelius* unum de duobus extremis nominat) vix transmittent Epiſcopi, nec Papa affectabit. Plures Theologi, & Canoniſtæ docent cum Cardinale Bellarmino *Monarchiam ariſtocratiâ temperatam*: ſed in evolvendâ hâc ideâ inter ſe non concordant: aliqui eam explicant ex formâ regiminis Imperii Romano - Germanici, malè profectò: Febronius *ex forma Collegii apoſtolici, Caput & Directorem habentis, cum certis officiis Capiti etiam extra conventum incumbentibus, & prærogativis eidem competentibus jure Primatûs*. Hoc ſyſtema ipſe elegit, quia Scripturæ ac Traditioni conforme eſt, quia ſalvat Epiſcoporum dignitatem, quia Curiæ Romanæ invidiam ab animis,

etiam

etiam Catholicorum, arcet, quia Principibus sæcularibus nec minimam apprehensionem relinquit.

Propter hoc, à bonâ mente (uti omninò præsumi debet) profectum Systema, non puto acuendos esse in Febronium atros Theologorum calamos, idque ex motivis, quæ ipse dedit passim, ac nominatim in Præfatione ad ipsos: nec opus est verbo dignari eos Jesuitas, qui *simplicem Monarchiam*, *INDEPENDENTEMQUE potestatem*, *etiam supra Concilia*, *quive infallibilitatem Pontifici asserere contenderent*, *aut qui Generali Concilio superioritatem in Papam negarent*: flagellarent hi omnes excussa stramina: Scribant quantum volent, nunquam *universa Ecclesia* recognoscet suo Capiti independentiam, infallibilitatem, exemptionem à Canonibus generalium Conciliorum, spiritu Dei conditis, & totius mundi reverentiâ consecratis. In illos autem insurgendum, qui nomini maculam ex periculosa doctrina impingere tentant, qui dicta mutilare ac pervertere audent, qui ea, quæ pro exonerandâ Germaniâ à gravaminibus Curiæ Romanæ, juxta Leges fundamentales Imperii, ac tot Capitulationes Cæsareas scribuntur, impugnare præsumunt; tunc enimverò calamum stringere suadet amor patriæ, atque ipsi quoque Imperii Fisco indigitare homines Bono Germaniæ publico resistentes; quæ res, ad imitationem Galliæ ac Belgii, nec non aliorum Orbis Catholici Statuum, vel maximè hinc est etiam in Germaniâ necessaria, quia id genus Sodales contra bonos patriotas statim invidiosissima scripturiunt, sicut Febronius prædixit, e. g. *Ex Authoribus hæreticis sua scripta esse compilata*; *nigros sibi esse omnes cum Schwarzio Jesuitâ authoresqui specialem cum Curia Romana nexum illi habere videantur*; *ipsum quaqua versum spirare hostilitatem adversus Cathedram S. Petri*; *posuisse os in cœlum*; *sacrilegè de Majestate disputâsse*; *pruriisse sæculi nostri genio*, *cui sæpè nihil pulchrum sit*, *nisi quod cum audaciore Sacrorum crisi*, & *quorundam contemptu conjunctum sit* &c.

Sanè Febronianus Tractatus neminem contempsit nec audaciorem *circa Sacra* crisin adhibuit, qui in sacro Ecclesiæ regi-

regimine omnia cuperet esse sacra, nihil *ex mundanæ politiæ maximis* mutuatum, in quo nimiùm videntur peccare Romani, & *ministeriales eorum spiritus;* hi quippe volunt illis eos licere excessus, quos in ipsis notârunt hæretici, & eo ipso, quòd hi notârint, quàmprimum se accingunt ad refutandum, quidquid isti sic scribant. Sic faciunt mali causarum advocati, negantes aut in dubium vocantes etiam vera & certa facta; aut, si istud nimis impudens esset, palliolis obtegunt, coloribus obducunt.

Inserere hìc juvabit prolixiorem animadversionem epistolicam super fatis Feroniani Operis ex agro Moguntino: „ Sunt, inquit ille, homines quidam *ita ineptè religiosi*, „ ut suis assertionibus sat supérque consultum esse putent, „ si possint dicere, *eas ab hæreticis improbari;* contingit his „ sæpè numero, ut, dum suffragium suis æmulis denegant, „ illud denegent veritati, quod facti genus boni omnes nusquam probabunt, nusquam probabit Ecclesia. Si virorum „ illorum methodum adoptes, inde sequetur, quòd ea, quæ „ S. *Bernardus*, *Durandus* Mimatensis Episcopus, *Julianus* „ Concilii Basileensis Præses, Cardinalis *Contarenus*, ejúsque „ in novemvirali Consilio sodales, *Adrianus VI.* Papa, de „ vitiis & excessibus Curiæ Romanæ benè veréque scripserunt, monuerunt, erudita, pia, & sancta esse desinerent, „ si apud recentiorem aliquem hæreticum descripta invenirentur. Igitur, si verè damnandi sunt illi excessus, damnentur, & damnabuntur à quocunque ratione & æquitatis sensu prædito; sicque artificium illud adulatorum, & „ adulatricis Curiæ dissuetur, & in vagum pulverem satiscet.

„ Duas autem potissimùm reperi *sedes* in aureo Febronii tractatu, in quibus vitia Romanæ Curiæ exponuntur: „ nimirum *Cap. III.* §. 11. tractat de quibusdam non ferendis *Romanorum sententiis*, in regimen Ecclesiæ universale, & privatas particularium fortunas influentibus. *Caput VI.* §. 13. refert abusus regiminis sacri, qui in Romanâ Curiâ *effectivè*, *&* *cum magno plurium scandalo*, *atque*

„ *Eccle-*

„ *Ecclesiæ dehonestatione*, practicantur. Primus horum locorum non excerpsit *Hottomannum* aliquem, aut *Carolum* „ *Molinæum*, sed, quantum hinc illinc tentans exploravi, „ fideliter extraxit Prosperum *Fagnanum*, Cardinalem *de* „ *Luca*, Decisiones *Rotæ*, & tractatum de Synodis, à Papa „ Benedicto XIV. compositum, per eundem, postquam „ cathedram Petri conscenderat, recognitum, & auctum. „ Judicet autem quisque, *an hi sint homines sanctæ Sedi in-* „ *fensi.*

„ Abusus, qui in altero dictorum Capitum recensen- „ tur, verbotenùs desumpti sunt ex actis Comitiorum Im- „ perii, ex edictis & declarationibus piissimorum Impera- „ torum, ex consultationibus Episcoporum Galliæ, ex Con- „ silio delectorum à *Paulo III.* Cardinalium & Prælatorum, „ ex scriptis gravissimorum virorum, *Guilielmi Lindani* Epi- „ scopi Ruremundensis, Claudii *Espencæi*, quem in Febro- „ nio revixisse puto, Francisci *Duareni*, Pauli *Langii* mona- „ chi Ziticensis, Jacobi *Regii*, & aliorum, quos omnes & „ singulos non nisi commune Ecclesiarum bonum præ ocu- „ lis, & cordi habuisse, nemo eorum, qui verum & æquum „ amant, dubitat; nulli autem sano hactenùs in mentem ve- „ nit, viros illos de offendendâ, vel etiam lædendâ sanctâ „ Sede cogitâsse, bene verò, & optimo quidem animo, de „ eâdem Sede, totâque Ecclesiâ ab apertis scandalis & inor- „ dinationibus purgandâ.

„ Alios etiam subinde per sui operis decursum Febro- „ nius refert Scriptores, viros semper graves & bonos, „ qui vitia Curiæ notant, pro horum emendatione vota fa- „ ciunt, & consilia dant: Inter hos cœteris frequentiùs oc- „ currit celeberrimus Cancellarius Gerson. Sed ânne hi „ tantíque viri dicendi sunt impii, & infensissimi Romanæ „ Sedis hostes? Vel unum, quem jam nominavi, *Gersonem* „ intueamur, idque brevitatis amore, ex solis *Jesuitarum* „ scriptis, qui hac in parte nemini suspecti esse possunt: In- „ ter hos Petrus Canisius Lib. I. de Mariâ Deiparâ Cap. 5. „ eum vocat *doctissimum suæ ætatis Theologum*: Antonius

„ Possevinus in Apparatu sacro *Virum ingentis doctrinæ, &*
„ *pietatis; qui eò etiam est insignior, quòd in pluribus diffi-*
„ *cilè possit agnosci, utra in eo fuerit major, pietas, an eru-*
„ *ditio:* Cardinalis Bellarminus Lib. de Scriptor. eccles.
„ *Virum doctum, & pium:* Jacobus Qualterius in Tabula
„ Chronol. statûs Ecclesiæ *Virum suâ ætate eruditione & vi-*
„ *tæ innocentiâ conspicuum:* Heribertus Rosweidus cap. 7.
„ Vindiciar. Kempens. *Virum per totum orbem celeberrimum:*
„ Dionysius Petavius in Rationario temporum Part. I. Lib. 9.
„ Cap. 8. *præstantis ingenii famâ celebrem:* Ludovicus Cal-
„ lotius Lib. III. de Hierarchiâ ecclesi. Cap. 17. n. 3. *ma-*
„ *gnum, doctum & pium.* &c. Tantum virum quisquis
„ Romæ infensum vellet dicere, nescio, an litet honori Ro-
„ mæ: Veriùs dicam, Gersonium, aliôsque non inferioris
„ meriti viros, non fuisse hostes *Romanæ Sedis*, sed *vitio-*
„ *rum in Romana Curiâ vigentium.* " Hæc ille ad Febro-
nium tam super Heidelbergensis Theologi Observationibus, quas citius vidit; quàm super *BREVI* Sanctissimi Patris ac Domini nostri CLEMENTIS XIII. mense Martio 1764. directo ad Archi- & Episcopos Germaniæ, ejúsque duras in Febronium positiones istas:

1.) *Romanam Cathedram funditùs conatur evertere.*

2.) *Omnia ille ex hæreticorum, & huic sanctæ Sedi infensissimorum hominum libris conquisita, & depromta in unum congessit.*

3.) *Quædam etiam absurdissima de suo voluit adjicere, ne cuiquam inimicorum ejusdem Apostolicæ Sedis secundus esse videretur.*

Quid ad has positiones propiùs reflectendo, prudens ille atque eruditus Moguntinus, cujus verba hic fideliter referuntur, porrò rescripserit, edicetur infrà, dum in serie Heidelbergensium Observationum de condemnatione Febroniani Operis tractabitur *Capite V.* §. 55.

AD

AD CAPUT II.

Quoniam reflexiones istæ in Caput I. abundantiores fuêre, ita quidem, ut in nonnullis earum quædam etiam præoccupata sint ex iis, quæ in sequentibus tractat *Kleinerus*, sic erit in his tantò brevior stylus, ita tamen, ut nihil quod ab adversario perperàm positum est, impunè patiatur elabi; potissima autem opera erit in allegandis & detegendis fallaciis, quibus ille Sophista-Theologus frequenter usus est.

§. 9. Hic statim ingentis falsi arguitur Observator noster, dum ita fatur: *Sic itaque discurrere Febronius convincitur: Pontifex SUMMA utitur in Ecclesiæ regimine potestate: igitur Protestantes à nobis diffident, aut à reunione prohibentur.* Non sic discurrit, nec talia per somnium quidem cogitavit Febronius, quasi, quia Pontifex *summâ* in Ecclesia potestate uteretur, ideo Protestantes à reunione alienarentur; sed quia *exorbitantem, bonis mentibus intolerandam, à Christi instituto declinantem, & cum genuina Traditione non combinandam; veris Canonibus adversantem*, exercere potestatem posse describitur: *Summa* potestas ei semper debebitur, non *indefinita*, sed Ecclesiæ legibus adstricta.

§. 10. Quod ex Epistola Frobenii hic adfertur, nempe: *si de solâ authoritate Pontificiâ inter Catholicos & Protestantes ageretur, vix unum Eruditorum inter acatholicos fore, qui recusaret successoribus in cathedra Petri deferre eum honoris gradum, quem Galli Papæ tribuunt sine difficultate, sine incommodo:* ei obviam itum est in *Justiniani novi* animadversionibus in ejusd. *Frobenii* Epistolam §. 1. in fin. Agnoscitur interim hic à *Frobenio* simul & *Observatore*, quòd pro reunione opus sit ad minus Primatum Petri sic delineare, ùt *Galli:* impedimentum igitur reunioni præstant, qui *Italica* principia Primatûs *independentis, inerrabilis, incorrigibilis, absolutè-monarchici, quasi-omnipotentis*, populis divenditant.

§. 11. Si non desint inter Protestantes viri, eruditione & authoritate conspicui, qui unius Capitis pro tanto corpo-

corpore, quale eſt Eccleſia, neceſſitatem agnoſcant: ſi ipſa Auguſtana Confeſſio Pontificiam authoritatem non quidem inter *ſubſtantiales* defectus ſacræ noſtræ Religionis reponat, ſed inter *abuſus* tantùm, habebit hos Febronius tantò propinquiores ſuo ſyſtemati, qui ejusdem Capitis neceſſitatem, & fundatam illius in ſacrâ Scriptura ac genuina Traditione exiſtentiam, ferè majore, quàm quisquam alius, fide, & Catholicis & Acatholicis demonſtrans, eos *abuſus* minimè ſiluit, quos utrorumque reunioni impedimentum ponere judicavit.

Interim patietur Obſervator noſter Heidelbergenſis, ei hic palam dici, falſam, inconſideratam, & catholicæ Polemicæ præjudicioſam ejus aſſertionem eſſe, *quòd Pontificis poteſtas in ipſa Auguſtana Confeſſione INTER ABUSUS recenſeatur.* Scilicet Art. XXVIII. qui eſt de poteſtate eccleſiaſtica, nullus quoad hoc notatur abuſus, quòd ſit *poteſtas eccleſiaſtica Epiſcoporum*, atque inter hos *Romani Pontificis*; imò verò docetur *a*) diſcrimen inter *eccleſiaſticam* poteſtatem, & poteſtatem *gladii*: *b*) utramque *propter mandatum Dei* religioſè venerandam, & honore afficiendam eſſe, *tanquam ſumma Dei beneficia in terris.* Unde patet, quòd reditus ſub Epiſcopalem, atque adeo Pontificiam poteſtatem non debeat Auguſtanæ Confeſſioni Addictis videri ejusdem Confeſſionis derelictio: At verò *abuſum* vocavit eadem, quòd *Pontifices freti poteſtate clavium etiam regna mundi transferre, & Imperatoribus adimere conati ſint; Non irrumpat,* inquit, *poteſtas eccleſiaſtica in alienum officium, non transferat regna mundi, non abroget leges Magiſtratuum, non tollat legitimam obedientiam, non impediat judicia de ullis civilibus ordinationibus, aut contractibus, non præſcribat leges Magiſtratibus de formâ reipublicæ, ſicut dicit Chriſtus: Regnum meum non eſt de hoc mundo.* Vides, Kleinere, quid abhorreant A. C. Addicti: nunc Tu veni, fac Febronio *antitheſes parallelas*, obtrude illis Primatum independentem, omnia potentem, an eos ſuo horrori non relinques? Si pru-

dentia

dentia tua mollius aliquod Primatûs Apostolici systema eligendum propterea duxerit, non erit satis dicere, esse regimen Ecclesiæ *monarchico - aristocraticum*, sed explicare propiùs oportebit, *quî hoc Tu intelligas*, tam quoad *singulas* ecclesias, quàm quoad *omnem*: & tunc videbimus, an habeas *antithesin parallelam* adversùs explicationem Febronii, an solummodo *disparatum systema*. Cæterum, quid §. 10, & 11. velis concludere adversùs illum, nemo Dialecticus videbit.

§. 12. Jam dictum, quòd recusare uni alicui Hierarchæ subesse non sit alienum ab Augustana Confessione: *cui autem*, seu *qualiter imperaturo*, id esse in proposito: Describe, mi Kleinere, Protestantibus *Jus Pontificis supremi* per integram partium enumerationem, scribe quoque illis, quid de juribus enumerandis sit ex *mandato Dei*, quid ex *constitutione humanâ*, quid ex *falsis Decretalibus*, consequenter *errore* acquisitum, quid *sine omni jure per meram praxin facti*; scribe, inquam, veritatem, sicut eam habes in tuâ conscientiâ, & exspecta, an non te Itali *Maimburgum* facturi sint; Si nihil dixeris, aut Italicè descripseris Jus Pontificis, non capitulabunt tecum Protestantes; quia reversuri volent ante omnia scire Jus Pontificis, imò volunt Pontificem dimittere multa jura prætensa, sicut majores nostri Sæc. XV. non recesserunt à neutralitate suâ ad Eugenium IV., nisi priùs *rebus regulatis*: Sine hoc prædicare illis necessitatem Capitis in Ecclesia nihil proderit, cùm sint dicturi: *ostende nobis tale Caput, quale Christus instituit, quódque plus non petat, & ei suberimus.* Cur autem Protestantes (prout nunc res sunt) potiùs recusent uni subesse Hierarchæ Romano, quàm singulis in quâvis provinciâ Principibus, quibus tamen illi Jus Sacrorum concedunt, rationem hanc, inter reliquas, & differentiam accipiat Observator: 1.) quòd nullus cujuscunque religionis Monarcha sæcularis unquam prætenderit aut prætendat Jus Sacrorum tam duris conditionibus ac servitutibus in sibi subjectos exercere, quàm sint illæ, quas Febronius ex irrefragabilibus monu-

monumentis designavit *Cap. III.* §. 11. nec non *Cap. VI.* §. 13. & 14. 2.) Quòd in omnibus regnis, maximè verò in Imperio Romano-Germanico, Principibus per leges & sanctiones pragmaticas fines positi sint, quos in exercitio Sacri Juris ne in minimo transgredi eis permittitur, quando ex contrario Romani sustinent, Papam nullis Canonibus subjici, nullis circa prætensum jus suum pactis ligari, & à nemine, ne ab universâ quidem Ecclesia in generali Concilio congregatâ judicari, corrigi, reformari posse. Post hæc interroget iterum, uti facit hic, Jesuita noster: *quænam ista sit illatio: solvuntur secundùm taxam Cameræ Apostolicæ pro expeditione brevium & bullarum expensæ, annatæ penduntur, coadjutoriæ conceduntur, plurium aliquando beneficiorum aut curionatuum unio permittitur &c. igitur Protestantes dissident, aut non redeunt?* interroget, inquam, Collegas suos Heidelbergenses Professores Reformatæ religionis, & hi, reflectendo ad mox citata Febronii loca, nec non ad ejusdem *Cap. VI.* §. 15. cordatius ei dabunt responsum, quàm sit ejus interrogatio frivolè concepta. Consequentias aliorum qui vult redarguere, priùs ipsemet debet fecisse bonas.

§. 13. & 14. Ita: fides unica est, quidquid sit de iis, qui supra cathedram Moysis aut Petri sedent; hoc nemo solidiùs demonstravit, quàm Febronius *Cap. I.* §. 9. Idem agnoverunt tot serenissimi Principes, præsertim nostri Palatini, ad avita sacra, in quibus hoc unitatis meritum invenitur, redeuntes; attamen hæc non impediunt, quominùs æque solidum reputetur ejusdem Authoris effatum in Præfatione ad Christianos Reges & Principes, scilicet: *ejusmodi conversiones FREQUENTIORES FUTURAS, pro modo, quo Ecclesiam purgabimus à superfluo & odioso.* At enim neque ignoramus, neque silere possumus, illos hactenus rediisse ferè ùt singulos atque privatos: nullus adhuc rediit cum totâ Ditione suâ: aliqui duras debuerunt inire conditiones contra Religionem Romano-Catholicam cum Statibus provinciæ suæ, sic, ut terræ Principum, reunitorum difficultate magnâ,

guâ, hodienum sint terræ Protestanticæ, ipsique earum Principes, licèt Catholici, reputentur adhuc in Comitiis esse de sic dicto Corpore Evangelicorum: non malè hanc causam inde repetes, quia populis impedimenta reunionis nondum sunt penitùs remota, Ministeria aularum & Directoria Statuum provinciæ timent sibi à despotismo Curiæ Romanæ, nec putant consultum, quòd exterus quisquam tantum, quantus ante reformationis tempora practicatus fuerat, in temporalia & ecclesiastica influxum habeat, ùt ùt Princeps sine subditis reunitus à tali influxu tutus existat, quamdiu tota terra non est catholica: reverà enim ejusmodi Principes non aliter subsunt Papæ, nec plus ab eo in illos prætenditur, quàm juxta Febronium subesse deberent, ac prætendi posset: unde ab his Principibus, quibus Papa potiùs indulget insolita, quàm ut in eos exerat principia Italica Primatûs, ab his, inquam, infeliciter deducit Eximius Antithesista *innoxium* potestatis ejus exercitium quoad reliquam Ecclesiam, cœterósque fideles. Quid porro de illis terrarum Regibus, qui regna perderent, si vel privatim reunirentur? Quid de Græcis, quid de Russis, quorum reditum pariter anhelat Febronius? an hi, licèt paucissimis discrepent à Romana Ecclesia doctrinis, revertentur ad centrum unionis, nisi Curia Romana, ejusdémque satellites contrahant potestatis supremæ fimbrias juxta suasum Febronii.

§. 15. *Sinamus tantisper* (sic pergit Kleinerus) *potestatem illam Pontificis esse aliquod impedimentum: eâne sublatâ speranda protinùs unio? minimè quidem.* Ponis hìc, Kleinere, *Potestatem ILLAM*, ecquam? Procul dubio, si resutare cogitaveris Febronium, intellexisti *illam*, quam is Papæ non competere scripsit, non *illam*, quam strenuè asseruit: quoad priorem vis adhuc uti figurâ liberalis concessionis rhetoricæ: Miserum te, qui ex lectis Catholicorum & Protestantium, præsertim JCtorum & Politicorum, libris nondum percepisses, *pro certo* abusum potestatis Pontificiæ esse unum de præcipuis reunionis obstaculis! Excedentem

 Ponti-

Pontificis poteſtatem *unicum* eſſe articulum, qui Proteſtantes à Catholicis ſeparet, nullibi dixit Febronius; quinimo contrarium inſinuavit Cap. VIII. §. 7. n. 15. Hoc dixit eod. §. 7. n. 4. omnem, quæ ſupereſt, futuræ concordiæ ſpem in *æqua* diminutione jurium Papalium poni: hoc ibidem cum Catholicis & Acatholicis melioris notæ Scriptoribus addidit, *ſolum* illum Pontificiæ authoritatis exceſſum reunioni perpetuum futurum impedimentum; rationem innuit ALEXANDER III. in Cap. 5. X. de Reſcriptis, quia talia *animos exaſperant*; exaſperatus autem animus ad reconciliationem parum eſt diſpoſitus. Multiplicet poſt hæc *Bahrdtius* articulos, qui utriusque Religionis ſectatores dividunt, quantùm voluerit, diſtinguat illos inter *capitales* & *naturales*, addat etiam, conſilia Febronii doloſa eſſe, & ad circumveniendum Proteſtantes adinventa: Vani hi clamores moderatiores ex Acatholicis, præſertim aularum Miniſtros, qui jurgia Theologorum atque pertinaciam, compoſitis, quæ ad rationem ſtatûs pertinent, nihil curant hodie, & prudentiores è Catholicis non deterrebunt à quærendo optato illo reunionis fine, & locum relinquent huic propoſitioni æque veræ ac omnibus probis Catholicis acceptæ: *Sublatis impedimentis politicis, ſublatis itidem ſcandalis, quæ vigent in Eccleſiaſtico regimine, regreſſus ad avita Sacra Proteſtantibus multò erit gratior, multò facilior.*

Mirandum verò maximè eſt, quòd Jeſuita hic inventis *duobus* Proteſtantibus, Ephemeridum Gœttingenſium conditore, ac Bahrdtio, eos triumphans adoptet, dicens: *en ipſorum Proteſtantium de cauſa à Febronio allata judicium!* An duo ſunt omnes; An non & omnes, & hi ipſi duo, exceſſum poteſtatis Pontificiæ inter cauſas ſeparationis eorum ab Eccleſia Catholica admittunt? Ut nihil cedat Theologus JCto, in his, ubi ſalvâ fide cedere multa poſſet, non refragatur dicto Theologi Proteſtantis, *evulſa etiam radicitùs Papæ poteſtate unionem inter nos & ipſos fieri non poſſe*, nequidem catenùs, ut ſuſtinuiſſet, prout Theologum Catholicum

licum decuisset, *temperata primùm Papæ potestate spem multam reunionis apparituram.* Semel dixi, atque iterum dico: *removeantur obstacula politica, removeantur scandala pecuniaria, & captiositas Theologica brevi cadet: Concilientur nobiscum Ministeria Conclavium, & tacebunt ministri plebium.* Nunquam Theologi Protestantes Sæc. XVI. introducere potuissent novas religiones, nisi Principes, ecclesiasticæ potestatis excessum pertæsi, *ex causis politicis* eos protexissent. Multum refert, in quæ turbulentus quis homo tempora, in quos homines, in quam animorum dispositionem incidat: pone Germaniam Sæc. XVI. favisse Romæ, nunquam ad scopum pervenisset Martinus; ast invenit præparatam facilèque susceptibilem odii materiam titio fumigans.

§. 16. *Originem* dissidii Religionis *veram* quærit hic Heidelbergensis Theologus in *Lutheri* invidentiâ ob commissam *Tezelio* promulgationem indulgentiarum. Fallitur vir bonus, fuit illa solùm *occasio* & *ansa* magni hujus infortunii, non *vera origo;* hanc majore sinceritate indicavit, multò plus vadens retrò in anteriora sæcula, Febronius *Cap. VI.* §. 15. *per tot.*, qui etiam *Cap. VII.* §. 8. *n.* 6. agens de furore Lutheri, per delegatam Dominicanis indulgentiarum publicationem excitato, observat, huic æmulationi locum futurum haud fuisse, si Papa Episcopis sua in Monachos jura reliquisset.

Quàm supplicem se *ab initio*, verè, simulatè, erga LEONEM X. gesserit *Lutherus*, huc non attinet: dum rupit apertè cum Papa, Principes protectores invenit, qui tanto rerum suarum periculo eum protexerunt, necquidquam curantes Papam. Unde hoc? Aversio, antiqui temporis habens telam, pervenerat apud eos ad summum: intolerabile existimârunt esse jugum: sic evenit, quando Potestas finit per sæcula crescere querelas contra se pridem motas, nunquam sublatas: totum sæculum XV. malè contentum fuit Româ: hæc non curavit: sequelæ Sæculo XVI. eruperunt usque

c), ut florentiſſima regna, Angliæ, Daniæ, Succiæ, & multà parte Germaniæ, prorſus deſciſcerent, quorum reunionem deſperat modò *Kleinerus*: auxilium quæſivit deſerta Roma in novo Jeſuitarum Ordine; aſt quid hic effecit quoad reunionem Regnorum? Multi prudentes Catholici credunt, plus eum nocuiſſe, quàm profuiſſe *negotio reunionis*; quia, ſilendo machinationes & artes, quas ipſe in ſe nunquam debuiſſet ſuſcipere, dogmaticæ rei Catholicæ admiſcuit *principia Italica de ſummo Pontifice*, nationibus ſuſpecta, nunquam apud diſſentientes à nobis guſtanda, quoniam nec ab ipſis Catholicis regnis guſtata hactenùs. Si quidquam pro libertate Eccleſiarum nationalium docere non auſit hæc Societas contra prætenſiones Pontificias, eſt & erit *ad finem reunionis* inutilis; plus efficient alii Regulares, magìs quieti, minùs audaces, atque calentes.

Reperiri apud Authores Proteſtantes plura commenta, ad conflandam Sedi Apoſtolicæ invidiam excogitata, & capillis attracta, verum eſt, probántque tot libri malignâ mente conſcripti, quos inter eminet *C. Thomaſius* in Lancelloti Inſtitutiones Canonicas; Sed omnia dicere commenta, non ſinit manifeſta veritas, & conſentiens ipſorum quoque Catholicorum, imò Actorum publicorum, tam Imperii Germanici quàm aliorum Regnorum fides, ac relatio, ante & poſt exortos Proteſtantes: talia negare velle, non abſtergeret invidiam, ſed homines à Romanis ad mercenarias inficiationes conductos argueret, à quibus ſibi regna quædam ſapienter caverunt, & caveant univerſa.

§. 17. *Kleinerus* celebribus Conſtantienſis Synodi in Seſſ. 4. & 5. Decretis hoc loco reponit toties ab eruditis Gallis, aliiſque ſpeciatim etiam à Febronio contritas objectiunculas, ſcilicet 1.) ea tum emanâſſe, cùm ii ſolùm in Concilio ſederent, qui de obedientiâ JOANNIS XXIII. eſſent. 2.) illa de eo demum caſu intelligi debere, quo nullus certus atque indubitatus Papa exiſteret. Quare prudentiæ

erit,

erit, sequi consilium suprà datum, *excussam paleam frustra verberari.* Quod hic de Sess. 33. Concilii Basileensis memorat noster, longè ineptissimum est, quandoquidem omnibus constat, eandem Synodum post Sessionem XXIV. oecumenicam ampliùs non fuisse. Vid. *Cap. VI.* §. 16. *n.* 11.

Quid autem disputat Kleinerus, an Decreta illa Constantiensia Sess. 4. & 5. fuerint *conciliariter* facta, nec ne? Negare non potest, *à Nationibus facta esse*, quae sine deliberatione extra Concilium praecedente non ita subitò convenissent, ut nec dehortantes Papales audirent: Sententia igitur fuit *Nationum*, si detur, non fuisse sententiam *oecumenici Concilii:* quantum ponderis in ea fuerit, collige vel inde, quòd MARTINUS V. ad summum non nisi verbis latentem qualemcunque consequentiam habentibus eorundem decretorum confirmationem declinare consultum duxerit. Natio Germanica renovavit hanc suam de authoritate Concilii supra Papam sententiam tempore Concilii Basileensis an. 1439. acceptando, & postea sibi ab EUGENIO IV. nec non NICOLAO V. firmari petendo, firmatúmque obtinendo ejusdem Decretum *Placuit*, licèt factum modò post Sessionem XXIV. ibi autem sic: *Ne sub praetextu variarum opinionum, aut Romani Pontifices, aut alii quicunque, non satis universalibus Conciliis obedirent, praedisposuit eadem Divina Pietas, in sacro Constantiensi Concilio Synodorum universalium jurisdictionem ita declarari, ut nulli relinqueretur ambigendi occasio; cùm decreto solemni difinitum existat, universale Concilium habere auctoritatem immediatè à Christo, cui quilibet, cujuscunque statûs & dignitatis, etiamsi Papalis fuerit, obedire tenetur in his, quae pertinent ad fidem, ad exstirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiae Dei in Capite, & membris, ac pertinentibus ad ea.* Consideratis omnibus, videat Jesuita Observator, an Papa *possideat* hoc dignitatis ac potestatis fastigium, quod saltem Nationes, Germanica cùmprimis, eidem abnegârunt, abnegatione Concordatis munitâ: Re inspectâ, erit *praetensio*, non *possessio.*

§. 18.

§. 18. Quidquid hìc videatur Kleinero, minimè desperandum, nec cessandum, sed à miserantis Dei bonitate exspectandum, etiam post quoscunque labores à Tridentinis Patribus pro reformatione susceptos, ut, qui residui sunt in Ecclesiâ, præsertim Romanâ, sat graves abusus, aliquando auferantur. Hoc speravit pientissimus Cardinalis *Carolus à Lotharingia*, qui hanc suam spem, hoc desiderium Gallicanæ, imò universalis Ecclesiæ, sub finem Synodi ad ejusdem acta, sub quâdam protestationis specie referri voluit. Ut autem desiderata hæc ardentibus Ecclesiæ votis reformatio effectivè sequatur, suspiriis, querelis, remonstrationibus, etiam in publicum sparsis (cùm privatim datæ supprimantur) opus est, ut, qui aliis rationibus non vincuntur, saltem pudore stimulentur ad tollenda tot probra. De Patribus, qui Tridenti sederunt, Febronius locutus est ex actis publicis Synodi; inter hos alii reformationem urserunt egregiè, & ex integro; alii, præsertim Legati Pontificii, obstiterunt totis viribus, quoties de reformanda Romanâ Curiâ agebatur, sive directè, sive indirectè; hæc in commodum & obsequium Ecclesiæ bonâ fide & debitâ fidelitate referre, non est nimiam in carpendo & reprehendendo libertatem exercere.

Audet hìc in terminis generalibus asserere Jesuita, *querelas, & capita reformationis LEGITIMA sublata, & MODO LEGITIMO emendata esse.* Agat hìc Kleinerus, si vir est, sincerè ac fideliter, enumeret querelas legitimas, capita legitima: enumeret verò plenariè, addat 1.) quæ Tridenti effectivè fuerint reformata. 2.) an, quæ, & qualiter ex ibidem emendatis Romæ recepta sint & actu observentur, & tunc conferamus *Kleineriana* cum *Febronianis*, ut appareat, uter gravamina ista posuerit, & respective positurus sit *sine discrimine, & crisi*, uter adulator, & iniquus inficiator deprehendendus sit à sapiente Orbe, uter cordatus, verax, ingenuus *Agnitor* simul & *Confessor.*

§. 19. & 20. Videamus, inquit idem Heidelbergensis Observator, quo candore, & selectu argumentorum usus sit Febro-

Febronius ad convincendam Romanam Curiam tantorum abusuum. Imprimis, ait, proferuntur quædam ex *Gravaminibus decem* Maximiliano I. Imp. an. 1510. oblatis in Augustanis Comitiis, quæ reperiuntur in *Goldasti* sublestæ fidei Constitutionum Imperialium Collectione. Ad hoc respondetur *a*) Febronius Cap. VI. §. 13. n. 3. omnibus nota hæc Gravamina non ait deprompta ex *Goldasto*, sed ex *Frehero*, Consiliario Palatino primi nominis, primæque eruditionis; hic an ea, quæ edidit, historica monumenta ex turbidis fontibus haurire solitus fuerit, an ex authentico describere, & publico dare, interroget, si id nesciat, Kleinerus, ex aliis Professoribus Heidelbergensibus, præsertim Juris Publici & Historiarum. *b*) *Goldastum* in sua Collectione *nonnulla* (Constitutionum enim, quod edidit, totum Corpus intitulare *figmenta*, nimis procax & ferè stolidum est) edidisse, quæ eruditorum crisin patiuntur, non negatur; inter hæc autem, seu dubia, seu apocrypha, eò minùs recensenda veniunt *decem illa Gravamina*, quòd ipse in eorum capite memoret, eadem *anno* 1518. *Selestadii in officina Schureriana cùm licentia Imperatoris Maximiliani ad incrementum Germaniæ & Dei gloriam* (sic præfert titulus) *impressa esse*, tam apertè autem & audacter nemo in publico mentiri solet. *c*) Ipse Pallavicinus Jesuita Hist. Concil. Trid. Lib. I. Cap. 2. n. 7. hunc decem Gravaminum libellum adversùs Curiam Romanam Maximiliano Cæsari oblatum fuisse, non diffitetur; imò ex Cæsaris responsione ad gravamen octavum *de novis indulgentiis* arguit ad agnitam ab illo Papæ potestatem: hæreticus verò impostor vel maximè ad istud gravamen finxisset resolutum Papæ inimicum. *d*) Eadem gravamina illis, quæ deinceps, variis occasionibus, ac diversis in regionibus edita, ipsique Romanæ Curiæ insinuata fuêre, perfectè respondent. *e*) *Goldastum* hìc fefellisse; *Joannem Wolfium*, *Lunigium*, *Georgium*, *Pfeffingerum*, *Conringium*, *Oldenburgerum*, *Struvium*, & alios ferè innumeros ex fallente deceptos in editione & recensione horum X. Gravaminum, dura est litera: durum Collectores, eò quòd sint Protestantes,

nullà fide dignari, ſine quovis in contrarium teſtimonio, ſine veriſimilitudine falſi.

§. 21. *Gravaminibus Centum* anni 1523. eandem, ſi poſſet, *Kleinerus* figmenti notam inureret. Conſtat ea tribus potiſſimùm capitibus abſolvi: nempe expoſitione gravium ſervitutum, ſpiritualium & politicarum, queis Romana Curia populos premat: Germaniam facultatibus exſpoliet: Magiſtratûs ſæcularis jurisdictionem ſibi vindicet. Jeſuita dicit, Catholicos adverſùs ea continuò reclamâſſe, detexiſſe technas, admixtas veris quibusdam querelis plurimas falſitates docuiſſe &c. Verùm *a*) probat Struvius *Corp. Hiſt. Germ. Period. X. Sect.* 4. §. 21. *not.* 77. & ex ipſo Gravaminum tenore apparet, præſertim in Proœm., nec non ex Gravam. 13. 14. 22. & potiſſimum 99. qualiter ea communi, *ſaltem laicorum*, Principum Electorum, & Statuum conſenſu compilata, Imperatori præſentata, & ab hoc ſummo Pontifici pro medelâ transmiſſa fuerint. *b*) Si fortè à *nonnullis* Principibus & Ordinibus *eccleſiaſticis* (pone etiam, ſi vis, à *paucis ſæcularibus*) contradicta fuiſſent, ſpectaret hoc ad ea, quibus antiquiſſimæ quædam leges & conſuetudines eccleſiaſticæ culpantur, quales ſunt jejunium, tempus nuptiarum interdictum, prohibitio graduum in matrimonio, feriæ ſacræ, conſecrationes & benedictiones eccleſiarum, coemiteriorum, campanarum &c., non verò ad duras illas innovationes, uſurpationes, exactiones, demùm communium Eccleſiæ legum violationes, de quibus hìc agitur. *c*) Quæ Febronius ex Gravaminibus Centum in rem ſuam traxit, ferè ad hæc tria reducuntur: 1. Quòd in præjudicium Epiſcoporum Regularibus exorbitantia exemtionis privilegia concedantur. 2. Quòd annatæ exigantur cum exceſſu, & ad deſtinatum primitùs finem non impendantur. 3. Quòd amore auri Romæ nunc omnia ferè venalia ſint, pro Palliorum redemptione ingentes ſummæ exigantur, præbendarum pluralitas ferè in infinitum concedatur. Atqui horum *primum* jam occurrit inter Querelas nationis Germanicæ propoſitas

in

in Diætâ Confluentinâ anni 1479. *Alterum* in Epiſtola Caroli V. Imp. ad Adrianum VI. PP. de an. 1522. *Tertium* in Edicto Maximiliani I. an. 1510. de abolendis quibusdam Germanorum gravaminibus, nec non in *Pauli Langii* Zitiċenſis Monachi Chronico. Ut quid igitur Obſervator noſter oleum perdit & operam in disquirendo, num hæc eadem gravamina fuerint de numero illorum, quæ anno 1523. communi *omnium* Ordinum voto Norimbergæ compilata ſunt? Si vel decem ſolùm è Proceribus Germaniæ talia protuliſſent gravamina, numquid non audiendi fuiſſent?

§. 22. Agnoſcit hic cum aliis Catholicis noſter Heidelbergenſis Theologus, Nationis Germanicæ gravamina ex parte fuiſſe *legitima*, ſed ea, ait, per Pontifices ſublata. Econtra ſuſtinetur, eorum, quæ Febronius Cap. VI. §. 13. ex actis publicis extraxit, & §. ſeq. in unam ſummam contraxit, *nullum* ſublatum eſſe. Hàc occaſione obſervandum, hunc Authorem non omnia, quæ inde à Conſtantienſi Concilio usque ad Tridentinum à diverſis Nationibus prodierunt adverſùs Curiam Romanam gravamina, ſuo libro inſeruiſſe, ſed ea tantùm *quæ in hodiernum usque diem ſubſiſtunt.* Ut tamen aliquem colorem ſuis verbis appingat Jeſuita, ait 1.) *Teſtatur ipſe Frider. Georgii in Lib. Gravaminum fol.* 331. *Adrianum VI. Datariæ regulas arctiùs circumſcripſiſſe.* Hoc eodem loco ſcripſit Georgius, & nihil ampliùs: „ Adrianus, ubi Curiæ Romanæ artes & conſilia perſpecta habuit, communicato hoc ſermone cum *Guilielmo Encourt*, & *Theodoro Hezio*, ſibi familiariſſimis, profeſſus eſt, miſeram eſſe Pontificum conditionem: quibus videbat deeſſe vires emendandi Eccleſiam, & corrigendi ea, quorum iniquitatem agnoſcerent, quandoquidem omnes corruptelæ atque abuſus in formam ſtatûs politici quæſtuoſiſſimi evaſerint . . . . . Sic propoſitum Adriani de inſtituenda reformatione, priùsquàm Legatum mitteret in Germaniam, eluſum eſt. Ne tamen cuncta in vanum viderentur deliberata, præcepit nominatis *Encurtio* & *Hezio*, quo-

„ rum alter erat Datarius, alter à ſecretis, ut in concedendis indulgentiis, diſpenſationibus, regreſſibus, & coadjutoriis moderati eſſent, donec lege perpetuâ certam ad „ normam dirigerentur.“ Aſt hæc quantum abſunt ab effectivâ illâ reformatione, qualem Eccleſiæ & Curiæ ſuæ neceſſariam eſſe agnovit & dixit Adrianus in Commonitorio, quod ſuo in Germaniam Legato Cheregato dedit! Quàm parùm ea etiam, quæ hac in parte ſuo Datario & Secretario præcepit, deinceps ſervata ſunt, hodiéque ſervantur! 2.) Verum equidem eſt quod h. l. ſcribit *Kleinerus*, Adrianum ad Urbis & Curiæ reformationem ipſo opere perficiendam, evocaſſe *Johan. Petrum Caraffa* Epiſcopum Theatinum, & *Marcellum Gazelium* Cajetanum; ſed quem exitum ſancta illa propoſita & conſilia habuerint, hiſce memorat Raynaldus *in Annal. ad an.* 1523. *n.* 117. „ Conceperat ille graviſſima „ decreta ad exſcindenda Aulicorum aliorúmque vitia, at„ que impietatem abolendam, quæ ob immaturam mortem „ promulgari non potuerunt.“ Idem teſtatur *Paulus Jovius* in Vita *Hadriani VI.* quam precibus memorati *Encurtii* (quem alii *Enchenvordium* vocant) eidem Papæ addictiſſimi conſcripſit. 3.) Scribit Eximius Heidelbergenſis, Decreto, quod præſentibus, Ferdinando Cæſaris Locumtenente, Guilielmo & Ludovico Bavariæ Ducibus, aliisque Principibus, maximè Eccleſiaſticis, & Campegio Clementis VII. Legato, 6. Julii 1524. Ratisbonæ editum eſt, *ſaltem juſtis gravaminibus* ſatisfieri. Hujus Decreti articulos exhibet Pallavicinus *Lib. II. Cap.* 11. In eo quidem plures abuſus & exceſſus pecuniarii, quibus populi *à Parochis & Epiſcopis* ſubinde onerantur, debitè perſtringuntur, & laudabiliter corriguntur, de gravaminibus autem *Curiæ Romanæ* altiſſimùm ſiletur; de his autem ſolis *Febronio* eſt, & *Kleinero* debet eſſe quæſtio. 4.) Paulus III. inquit, adhuc ante Tridentini decreta an. 1540. quadruplicem ſelegit Cenſorum triadem, qui emendationis leges *Cameræ Apoſtolicæ, Rotæ, Cancellariæ & Pœnitentiariæ* præſcriberent. Ut breviores ſimus, ad Pallavicinum *Lib. III. Cap.* 17. *n.* 3. nec

non

non *Lib. IV. Cap.* 5. *n.* 3. 4. de hoc negotio tractantem, lectorem confidenter remittimus, ex ibid. relatis prudenter judicaturum, an inde aliquid permanentis boni pro reformatione erui valeat.

§. 23. 24. De Tridentinâ Synodo, cujus Decreta Reformationis hic extollit *Kleinerus*, egimus suprà §. 18. Addit ille, quòd res ipsa pro hoc Concilio, laudabili ejus reformandi studio, & amplissimo hujus laboris successu loquatur: Comparentur, inquit, & conferantur utriusque temporis sacrarum functionum dignitas, sacrificiorum frequentia, assiduitas chori, ecclesiastici ritûs observatio, templorum cultus, firmitas in commissis ecclesiis residendi, ætas ac doctrina ad sacros Ordines promovendorum, pietas denique in reliquum populum inde diffusa &c.; ad quæ, ait, qui æquo respicere animo voluerit, fateri profectò debebit, à nullo unquam hominum conventu post orbem conditum, quàm ab isto Tridentino, tantum ad homines probitatis incrementum pervenisse. Ita, addit, rectè concludit Pallavicinus *Lib. XXI. Cap.* 3.

Verùm hìc iterum, & pro more, Lectorem divertit Jesuita ab eo, de quo agitur: Non quæritur, an & quæ Tridentinum reformaverit circa vitam & mores *privatorum*, aliáque, quæ ille hìc recensere voluit ad spargendum pulverem in oculos eorum, qui ad rem ipsam non advertunt. De eo inter nos agitur, an, & quid, à laudato Concilio *cum effectu* emendatum sit *circa Romanam Curiam*, ejúsque agendi rationes, in statum & regimen Ecclesiæ universale influentes. Videat ille, an non hodie æque ac ante Tridentinum plures sanctissimorum Pontificum constitutiones, Disciplinæ ecclesiasticæ multùm accommodæ, ligent, donec decem scutorum numeratione solvantur? An non quotidie Romæ dispensetur sine canonicâ causâ in beneficialibus & matrimonialibus? An non ibidem Coadjutoriæ cum futurà successione concedantur super beneficiis nullam curam ame-

annexam habentibus, folà intentione transmittendi beneficium quasi hæreditariè? An non exiles præbendæ contra jus & æquum pensionibus graventur? An non omnes promiscuè lites Romam trahantur cum dispendio justitiæ, & ecclesiasticæ Disciplinæ? An non Episcopi æque post, quàm ante Concilium Trid. per exorbitantes exemptiones; reservationes &c. impediantur in exercitio suorum verorum jurium & functionum eis à Deo impositarum, quibúsque meliùs & convenientiùs intenderent, quàm quos Roma hos in fines ad sua commoda constituit? Et quæ sunt ejus generis plura, à Febronio *Cap. VI.* §. 14. singulatim recensita. Amat Roma, ut reformentur alii, sed non vult reformari ipsa; patitur, imò desiderat, ut in Conciliis bonæ concipiantur regulæ, dummodo nihil decedat suæ avaritiæ, aut ambitioni. Quo plura ibi constituuntur, eò copiosior Romæ Seges dispensationum petendarum enascitur.

§. 25. Hìc suam cantilenam renovat Observator, dicens, Febronium *fontes illimes* adiisse, ex Protestantibus sua descripsisse; interim magnam ei gloriæ partem eripi, ex quo P. *Jgnat. Schwartz* gravissimum illius argumentum *de Gravaminibus Nationis Germanicæ* jam à pluribus annis in suis Collegiis Historicis occupaverit, & refutaverit. Calumnia Jesuitæ *de impuris fontibus* jam suprà aliquoties, præsertim §. 7., diluta fuit. Quæ de genuinis Nationum querelis adversùs Romanam Curiam relativè ad præsens argumentum tractat *Schwarzius*, ea aptiora sunt fascinandis & consopiendis pueris, quàm ad satisfaciendum viris cordatis, qui de reparando honore Ecclesiæ, & restituendâ Disciplinâ seriò cogitant. Sed linquamus ea modò: teneamus hac in parte medium inter utrumque: dimittat *Febronius* omnes quarumcunque Nationum, & profanorum hominum adversùs Sanctam Sedem quandocunque motas querelas; admittat *Kleinerus* illas, quas protulerunt S. *Bernardus*, *Durandus* Episcopus, *Adrianus* PP. VI., delecti à Paulo III. Cardinales & Prælati, & quidem in tantum, in quantum earundem quere-

querelarum materia *hodieque* subsistit, & cesset omnis ulterior disputatio, dummodò harum posteriorum *effectivè* sequatur emendatio.

§. 26. Scripsit *Franciscus de Vargas*, Regis Hispaniæ Legatus, è Concilio Tridentino, *hæreticos quotidie insolentiores fieri*, ex quo dispiciant, graves in Ecclesia abusus non reformari. Hâc occasione duo memorat *Kleinerus:* 1.) Quærit, an in solâ Romanâ Ecclesiâ fuerint hi abusus, quò eos *Febronius* videtur restringere. 2.) Ait, paulò antè à se demonstratum, qualiter à Tridentino ecclesiasticis abusibus medela lata fuerit. *Ad primum* respondeo, abusus omnium gravissimos fuisse in Ecclesiâ Romanâ, unde ii in alias particulares Ecclesias dimanaverunt, quemadmodum hoc delectorum Cardinalium & Prælatorum novemvirale Collegium PAULO III. haud obscurè significavit. *Ad secundum*, emendatos quidem in hoc Concilio fuisse *privatorum, & particularium Ecclesiarum nævos*, sed non *generaliores aulæ Romanæ*, uti vidimus §. 23. & 24. & hoc ipsum fuisse quod Hispaniarum Orator, suæ aulæ cum dolore rescripsit. Non abnuit equidem Febronius, *Vargam* quædam duriùs perstrinxisse; sed hoc non cadit super technis, quibus Romani excessivam suam authoritatem stabilire, Patrum libertatem restringere, propriósque abusus colorare studebat, has etenim omnia genuina Acta Concilii loquuntur.

§. 27. „ Si monarchicum regnum, ùt ipse Febronius „ Cap. IX. §. 5. innuit, multò sit aptius habendum, Conci„ liis, tùm *generalibus*, tum *nationalibus* celebrandis; cur „ eadem potestas summa & independens in regimine Ec„ clesiæ vitium habeat? promisso præsertim, & adjuturo sem„ per divini Spiritûs præsidio? " Ita Jesuita Observator; sed fallitur vir bonus, aut fallit; non fuit loco citato, nec potuit esse quæstio de Conciliis *Generalibus*, sed de *Nationalibus* tantùm. Cur forma monarchica minùs quadret statui *Universalis Ecclesiæ*, etiam in supposito, quòd status monarchicus

chicus aptior ſit gubernando cuivis regno *particulari*, explanavit Febronius Cap. I. §. 8. n. 5. Manebit autem ſemper firmum ac ſtabile, quod ille alibi docuit, formam & ſtatum regiminis *Eccleſiaſtici* non vanis ratiociniis, ſed Scripturâ, & Traditione determinari debere. Porrò illud divini Spiritûs infallibile præſidium, de quo *Kleinerus* loqui videtur, non *uni Pontifici*, ſed *toti Eccleſiæ* promiſſum eſt.

§. 28. Hìc ſuas Jeſuita conjecturas promit de cauſis diſſidiorum religionis, & non ſecutæ reunionis, diverſas à Febronianis: Adſcribit illas 1.) ſecreto juſtitiæ divinæ, peccatis populorum irritatæ, judicio: 2.) langvori & inertiæ plurium, negotium religionis, & reſtituendæ unionis in curis poſtremis, aut nullis numerantium: fortè etiam, ait 3.) libris obſcuro in angulo procuſis, perniciem in moribus, in fide periculum circumferentibus. Sunt utique inſcrutabiles Dei viæ, & profunda ejus judicia; ſed propterea hominibus non negligenda *cauſarum mediatarum*, quibus aut mala eveniunt, aut bona impediuntur, *indagatio;* uti & mediorum, quæ adverſùm illa ab humanâ prudentiâ dictantur, applicatio. Itaque quo magis languor ille, hìc incuſatus, culpandus venit, eò amplius Febronii zelus & labor, pro reunione ſuſceptus, laudandus eſt. Sanè libri obſcurorum virorum, undecunque adventantes, cùmprimùm moribus damnum & fidei periculum generare deprehenduntur, vituperandi & damnandi ſunt; ſed neſcio, à quibus libris plus detrimenti Eccleſiæ, & impedimenti reunioni afferatur, an ab obſcuris illis libris, de quibus hìc loquitur *Kleinerus*, quique ſuam in fronte damnationem circumferunt, an ab illis, quos *Febronius* Cap. III. §. 11., nec non Cap. IX. §. 2. n. 10. tanquam reunionis impeditivos optimo jure omni rationabili creaturæ denuntiavit, quique eo ipſo, quòd publicam approbationem oſtentet, etiam probis noxia ſua principia inſtillant. De his conſtat, quòd ſcripſerint delecti à PAULO III. Cardinales ac Prælati: „ Principium horum malorum (ſcilicet horrendorum abuſuum, „ & hinc natæ diviſionis in Eccleſia) inde fuiſſe, quòd

„ non-

„ nonnulli Pontifices, prurientes auribus, ùt inquit Paulus „ Apostolus, *coacervaverunt sibi Magistros ad desideria sua,* „ *non, ut ab iis discerent, quid facere deberent, sed, ut eo-* „ *rum studio & calliditate inveniretur ratio, qua liceret id,* „ *quod liberet:* Inde effectum est, præterquàm, quòd *prin-* „ *cipatum omnem sequitur adulatio*, ùt umbra corpus, dif- „ ficilimúsque semper fuit aditus veritatis ad aures Princi- „ pum, quòd confestim prodirent Doctores, qui docerent. „ *Pontificem esse dominum beneficiorum omnium* &c.

AD CAPUT III.

§. 29. 30. Discutit hoc Capite Observator media reunionis à Febronio proposita; ac imprimis quidem applaudit *Bahrdtio* scribenti, „ *Febronium* contra libertatem conscien- „ tiæ à Protestantibus prætensam, *idem dare Ecclesiæ uni-* „ *versæ, quòd Papæ detraxerat; Patrum, Conciliorum, Cano-* „ *numque sententiis* (hoc est Traditioni, & quidem Eccle- „ siasticæ tantùm, cui ad finem propositum Febronius in- „ sistit) Unde dicta ab illo *nefanda conscientiarum vincula* ap- „ pellat: librum verò ejus vel ipsis Protestantibus *periculo-* „ *sum*, ac *structas* in eo *latentes insidias* pronuntiat." *Hanc,* inquit Jesuita *ab iis gratiam iniit Febronius, in quorum gratiam scribere videri cupit.* Ignoscat Eximius Pater: vel à nemine, vel ab omnibus Christianis, ille gratiam inire, & uni veræ Ecclesiæ, Christi sponsæ, servire cupiit; & si huic Lutherano, reunionis, uti videtur, prævento osori, fortè iis, quæ Febronius *Cap. I.* §. 9. pro unitate, pro infallibilitate, pro perpetuitate Ecclesiæ tam convincenter ex ipsis Protestantibus protulit, puncto, ille displicuit, tantò acceptior omnibus Catholicis, imò quibuscunque pacem & concordiam diligentibus videri debet. Sanè Joan. Ernestus *Schubertus* Theol. Doctor, & in academia Helmstadiensi Professor primarius, in præfatione suæ Commentationis *de Jurisdictione Romani Pontificis* pag. XXV. hæc de Febronio memorat: *Ejus erudita Commentatio de Statu Ecclesiæ & legitima pote-*

ſtate Pont, Rom. à PROTESTANTIBUS non minùs celebratur, quàm à DOCTORIBUS ET CORDATIS CATHOLICIS.

Mirandum igitur, quòd *Kleinerus*, qui etiam Philoſophus videri cupit, à ſingulari Viro concludat ad omnes Proteſtantes, quos inter noſcuntur eſſe, qui reuniri totis viſceribus cupiunt: mirandum, quòd Catholicus Theologus non detraxerit illius ab Eccleſiâ Catholicâ formidini larvam: mirandum magis, quòd furioſa *Bahrdtii* verba non erubeſcat referre, quibus dicta Febronii nuncupat *nefanda conſcientiarum vincula, librum ejus vel ipſis Proteſtantibus periculoſum*, ùt qui *ſtructas latentes inſidias* contineat. Candidè atque ita apertè cum univerſis locutus eſt Febronius, ut nemo non primâ facie videre debeat, in quid collimet, nempe *ut ſit ovile unum & paſtor unus.* Cæterùm idem dare *Eccleſiæ*, quod detraxerat *Papæ*, voluiſſe Febronium nemo prudens dicet, quia abuſus certè noluit vindicare *Corpori*, qui eos abeſſe optavit à *Capite*, nec ita fuit demens, ut putaret Caput Eccleſiæ reformandum eſſe, deformanda autem membra: demens ſit ille, qui ſcripſit, *acutè id advertiſſe laudatum Bahrdtium.*

Usque autem adeò odiſſe videtur Kleinerus Febronium, ut hìc in ſuâ parentheſi maluerit eſſe interpres Bahrdtii, quàm fateri, Febronium aliquid pro reunione præſtitiſſe: ait enim (quod nec credere, nec dicere debuiſſet) *a*) Quòd Proteſtantes *horreant conſcientias alienæ ſubjici poteſtati*, id quod eſſet contra Apoſtolum ad Romanos XIII. Cap. 2. *b*) Quòd *traditionis MENTIONEM refugiant:* ſinent tamen ſecum loqui ſuper traditionibus, quatenus hæ adoptentur, ac ſemper adoptatæ fuerint à cunabulis Eccleſiæ.

§. 31. 32. Hìc Jeſuita comprobat celebrationem Conciliorum, tam *generalium*, quàm *particularium*; ſed negat, ea unquam ſuffeciſſe, aut extinguendis hæreſibus, aut finiendis ſchiſmatibus; exemplum adducit in *Arianiſmo*, & *Pela-*

Pelagianismo. Sic ille, dum Conciliorum, tanquam finaliter decisivum controversiarum in Ecclesia à Christo institutum remedium approbat, eorum efficaciam deprimit: quasiverò perficacium & rebellium hominum, justis ac solemnibus Synodorum decretis se statim submittere recusantium malitia illarum authoritati quidquam detrahat, & spretis illorum reclamationibus, Ecclesia in Generalium Conciliorum decisis non semper agnoverit infallibile Spiritûs sancti oraculum, cui omnis deinceps ætas, ipsique rebelles, aut saltem eorum successores, se se tandem submiserunt. Sed de eo apud Febronium non agitur: Ille *Cap. IX.* §. 3. non proponit Concilium generale *tanquam medium modernis in circumstantiis aptum ad finiendas controversias religionis*, quæ supersunt inter Catholicos & Protestantes; *sed ad tollendos patentes abusus*, qui sunt in Ecclesiâ Catholicâ in ordine & consideratione ad regimen Universi, atque facilitandum per hoc Protestantium ad nos reditum; quippe cujus spem ille in *Præfatione ad Reges & Principes* unicè ponit in hac depuratione, à Concilio *Canonicè - libero* nunc meritò exspectandâ, postquam jura Pontificis respectivè, & Episcoporum in tantâ luce posita, & Isidorianorum Canonum, quibus Ecclesia hodieque defiguratur, malitia detecta est: *Liberum* autem semper erit hoc Concilium, ùtprimùm Romanus Pontifex se quoque eidem subjectum sincerè profitebitur: *taliter liberum* requirere Concilium, non est suppeditare arma, & exceptiones Protestantibus.

§. 33. Quod de œcumenicis Conciliis universim nunc dictum est, idem speciatim repetitur de *Tridentino.* Liberrimè in illo tractatæ fuêre materiæ religionis & fidei: hoc nemo Catholicorum negat, ne ipse quidem Fr. *Paulus Sarpius:* In materiis Statûs Ecclesiastici non fuisse convenientem Episcoporum libertatem respectu Curiæ Romanæ & Ministrorum ejus, doluerunt in ipsa Synodo plures egregii Prælati, & scripsêre viri graves, tum ex ipso Concilio, tum post illud. Enimverò, numquid *ipsis volentibus* jura, quæ

ordini ac caracteri Episcopali divinitùs annexa esse, omni jure prætendebant, à Romanis magnâ ex parte abrogata fuère? An non pauca illa, quæ ipsis reddita sunt, *tanquam Sedis Apostolicæ Delegati*, non potentes habere justum, acceptare *debuerunt?* Numquid ne sub hac quidem qualitate Episcopalem potestatem *in propria sua Capitula sæcularia* (quorum multa Pontifices magna difformitate exemerant) & in *Regulares* recuperare *potuerunt?* &c. Sanè Episcopi Galliæ & Hispaniæ nihil anhelabant magìs, quàm excutere hos compedes, & rumpere catenas; sed sciebant Romani illis objicere majorem numerum Italorum, huic servituti adsuetorum.

Antequam ab hoc §pho Heidelbergensis Observator dimittatur, non potest calamus, quin eundem hujus etiam falsi incuset, quo *ibid.* asserit, Febronium ad hoc, ut Concilium *Generale*, componendis his rebus idoneum *liberè* celebretur, *Galliam proponere videri.* Sed nemo hoc ne per divinationem quidem ex illius libro eruet: Hoc dixit, & verè: Concilia *Nationalia* in statu seu regno monarchico faciliùs congregari, & feliciùs absolvi: addere potuisset, certiùs quoque in observantiam deduci, dummodò monarcha velit; hoc enim sæpè defuit generalium quoque Conciliorum virtuti, quod monarchæ noluerint adjuvare.

§. 34. 35. Quorsum, inquit hìc *Kleinerus*, ablegabit fideles Febronius, si, quod evenire potest, post plures demùm annos Concilium convocari valeat? *Respondeo:* ad reliqua *sex remedia*, quæ postremo sui Operis Capite providè proposuit. Hìc Jesuita breviter enarrat impedimenta, quæ *Tridentino* tum inchoando, tum resumendo, nec non *Basiliensi* prosequendo intervenerunt. Sed quàm malè vir ille suo systemati & honori Curiæ Romanæ (cui soli opportuna & importuna injectio horum impedimentorum, & consequenter mali perpetuatio debetur) consulat, videre potest apud Febronium *Cap. VI.* §. 15. *n.* 4. *&* 6. nec non *Cap. IX.* §. 3.

§. 36. Prætensiones Episcoporum, ait ille, non tam sunt *certæ*, sed *merè controversæ saltem:* Papa non tam facilè

cilè dimittet jura, quæ hactenùs plenissimè possidet; sic Febronius non tam erit angelus pacis, quàm præco belli. Omnibus his jam obviatum est *Cap. VI.* §. 16. *n.* 11., nec non *Cap. IX.* §. 6. 7. Si Papa non tam facile vellet dimittere, quæ nec *plenissimè*, nec *universaliter* possidet, nec *semper*, *ubique*, *apud omnes Ecclesias orbis* possedit, tunc, judice *Kleinero*, illud politicum adhiberet: *divide*, *&* *impera:* hæc ipsa verò practica olet mundum, quem destruet Spiritus Dei in Conciliis Generalibus, ad hoc enim ipsa à Deo instituta sunt, ut, quæ dubia & controversa in Ecclesia existunt, authoritate Spiritùs S., & suâ definiant: restitutâ his suâ independentiâ, suóque vigore, reliqua fluent de se ipsis. Cæterùm non omnia dubia sunt, quæ certi homines in scholis dubia facere vellent, in Concilio autem vix auderent; neque minùs *manifestè* absurda sunt, quæ Febronius *Cap. III.* §. 11. & *Cap. VI.* §. 13. exhibuit, etsi ea Romanis arrideant. In rebus per se tam apertis omnia jura permittunt & approbant implorationem Principum Catholicorum per media *Retentionis bullarum*, & *Appellationis ab abusu*, quæ sibi multùm displicere hìc innuit Kleinerus: „ An ex his remediis, in- „ quit, sperari aliquid ad unionem posset? si ab eventu ca- „ pere argumentum licet, unica Bulla *Unigenitus*, & scissæ „ desuper Galliarum Ecclesiæ documentum dabunt. " Ego quidem sic judico: si intuitu Bullæ *Unigenitus* remedium Retentionis rigidè observatum esset, nullam in Gallia scissionem quoad *fideles* (ipsæ enim *Ecclesiæ* non fuerunt scissæ) orituram fuisse; sanè in aliis regnis, in quibus eadem Bulla publicata non est, tranquillè vivitur.

§. 37. 38. Hìc sibi multùm Jesuita gratulatur, quòd eum *Justinianus Frobenius* suâ ad *Justinum Febronium* Epistolâ prævenerit in detegendo *formidando scopulo*, cui hic Ecclesiam exponit *Cap. IX.* §. 4. *n.* 3. *&* 4. permittendo, ut certis casibus, illo præsertim, quo Papa justis Synodi Nationalis decretis se opponeret, ei obedientia *ad tempus* abrogari, & per consequens Ecclesiæ illius regni similiter *ad tempus* de supremo capite spirituali provideri valeat. Sed tem-

perabit, puto, Eximius suum gaudium, postquam in *Justini mi novi* animadversionibus in eandem *Justiniani Frobenii* epistolam §. 3. vanum hunc metum ex integro dissipatum legerit. Unde quæ ibidem fusè & solidè exposita sunt, hìc pro confutando Jesuità inutiliter repeterentur.

§. 39. 40. Hoc Caput concludens *Kleinerus*, consentit *Bahrdtio*, asserenti, uniri non posse Religiones, quarum doctrinæ, in quibus altera ab altera discedit, ita religionis naturam ac substantiam afficiunt, ut si conjungendæ essent, alterutra omninò tolleretur. Nihil hoc effato verius est; sed nihil etiam sententiæ *Febronii* conforme magis; quare hic nullibi tradidit, optavit, aut suasit hunc modum irenicum, ut ex principiis ac Confessionibus utriusque Religionis, Protestantium & Catholicorum, una (quæ non nisi *tertia species* esse posset) conflaretur: ex contrario eos, qui *avita Sacra* deseruerunt, quâ potuit maximà instantià, invitavit ad reditum; quem ut per Dei, auctoris omnis boni & pacis, gratiam, etiam humanis mediis (nam miracula non tam facilè debemus exspectare) obtineret, hoc tum alibi, tum præcipuè in Præfatione ad Reges & Principes, omnibus votis expetiit, ut illis exhiberetur hæc Sponsa *sine rugâ & maculà* speciosa.

AD CAPUT IV.

§. 41. & seqq. Totum hoc Caput, quo Observator expendit, *rectène Febronius arbitri, aut monitoris, partes assumpserit, & qualiter in iis versatus sit*, vix attentionem meretur & responsum. Ut verbo dicam: Febronius hac in parte jure omnibus Christianis communi usus est, suam ad reunionem Ecclesiæ conferendo symbolam, impedimenta rei adeò optandæ bonà fide ostendens, nihil imperans, nullum in particulari taxans, consilia pro modo sui talenti promens, aut potiùs ea, quæ à viris bonis jam data sunt, colligens, & repetens. Si scripsit iterum, quod jussu CLEMENTIS V. scripsit *Durandus*, quod jussu PAULI III. *Contarenus*, quod *Julia-*

Julianus & *Cusanus* Cardinales, &, ut plures alios prætermittam, quod *Benignus Bossuetus* & *Claudius Fleury* (quorum opera undique, atque adeò ipsâ in Româ in pretio & existimatione sunt) pro Deo & Ecclesiâ scripsère, quid *Febronio* exprobrabitur? Si fortè *Kleinero* eique similibus duriora aut stringentia magis videantur argumenta & testimonia, quibus ille usus est, cogitent hi iterum, illum non esse eorundem *auctorem*, sed *compilatorem tantùm*, &, si quid est ampliùs, *compositorem*, seu figulum. Si autem veritas odium parit, quid impedit, quominùs illa dicatur pro bono publico? Pueris pillulæ deaurantur; viri his involucris non indigent, nec dicunt: *durus est hic sermo*, modò fuerit bonus, & verus.

Memini, me legisse typis datam anno 1743. Argentorati Orationem ab Johanne Leonardo Frœreisenio, Lutheranæ Sectæ Theologo, *de misero Ecclesiæ, Augustanæ Confessioni addictæ, in permultis locis statu*, quam Kleinerus ipse §. 11. laudat. Dolet in ea ille, nullam modicámve inter eos esse consonantiam legum & disciplinæ, unumquemque cœtum sui juris esse, neque ab alio pendere, & quæ lubet, statuere; atque hinc corruptelas oriti in constitutione Parochorum, in matrimoniis, in dispensationibus, in divortiis, in benedictionibus, in licentiâ opinionum &c. Attamen auditum non fuit, hunc Theologum propter hoc scriptum à suæ communionis asseclis & Præpositis odia ac persecutiones (quas Jesuita §. 53. Febronio intentare videtur) perpessum esse.

§. 45. 46. Hic asserit Observator (*pueriliter* utique) Febronium *arbitri* seu *judicis* partibus iniquè fungi, cùm unius solum partis momenta, eáque à *Protestantibus* & *Gallis* (quos sic bellè conjungit) mutuata, ponderet, contrarias autem exceptiones negligat; addit tamen, eum non minùs Episcopis, pro quorum juribus advocatum agit, parcere. Ad hæc unicum illud reposuisse, aut ab Observatore nostro quæsivisse sufficiat: an toties à Febronio nominati Pontifices, Cardinales, Episcopi, Doctores (excludemus

ab

ab eorum ferie omnes Acatholicos, imò & Gallos) an inquam illi, quoties abusus & vitia Curiæ Romanæ ob oculos Ecclesiæ posuerunt, simul etiam addiderint quæsitas pro illorum excusatione causas & exceptiones? hæc opera tuis *Kleinere*, tuíque similium studiis reservata est: sed cave, ne tibi objici..r quod PAULO III. dixère præclari illi Noveniviri, non Acatholici, neque Galli, scilicet, „nonnullos Pontifices, prurientes auribus coacervâsse sibi Magistros ad „desideria sua, non, ut ab iis discerent, quid facere deberent, sed ut eorum studio inveniretur ratio, quà liceret id, quod liberet.

§. 47. 48. Regularium exemptiones eisdem fatis subjectas esse, quibus absoluta Pontificis Monarchia subjacet, omnibus notum est, & pluribus monuit Febronius. Hic, si Heidelbergensi Jesuitæ credas, non modò in Regularium *Exemtiones*, sed & in eorum *Instituta* invehitur. Ita: improbat ille horum *EXEMTIONES* ab ordinarià suorum Episcoporum jurisdictione: idem fecerunt *S. Bernardus*, *S. Franciscus* Monachorum Patriarchæ; idem fecère inde à natis his exemtionibus tot viri sancti & docti; idem hodieque faciunt plerique Episcopi. *INSTITUTA* Monachorum duas habent facies, quarum una *vitam regularem* respicit, altera *Statum publicum*. Quòd ad *priorem* attinet, nihil instituto Christi & spiritui Ecclesiæ per sacratos ejus Canones manifestato magis conforme est, quàm ut omnia, quæ circa spiritualia in quavis diœcesi geruntur, sint sub immediata inspectione & follicitudine Episcopi ejus loci; quidquid secùs fit, ac seorsim ab illius curâ & directione suscipitur, quantumcunque in se bonum sit, ad censum abusuum referendum venit. Quantum ad *posteriorem* respectum, ille meritò inspectioni & potestati Magistratûs politici subjicitur; hujus est cognoscere, an omnimoda Monachorum subjectio ad exteram potestatem, hujúsque secreti influxus in illorum actiones in- & externas regno & ejus statui sint indifferentes: ille intelliget diversitatem inter ea, quæ Observator confundit aut assimilat, dum hoc loco insinuat, non eapropter ordinem

Ducum

Ducum aut Officialium exercitus pro ſuſpecto habendum, ſi unus ex illis ſuo Regi inſidias ſtruxerit; dicetque noſtro Jeſuitæ, meritò totum Officialium corpus ſuo Principi ſuſpectum videri, ſi ſinguli extero Domino ſe ſe juramento obſtringant, & ab eo ſecreta mandata accipiant, quibus intellectum, voluntatem & actiones ſuas accommodare debeant: ille noverit ex Hiſtoriis regnorum & Actis publicis, an verum ſit, quod hìc narrat Eximius Heidelbergenſis, ſcilicet, unum ſolum Regularem in Hiſtoria prodi, qui ſacrilegas manus ſuo Regi inſerre auſus ſit; alii ſanè ſat longum talium texunt catalogum.

„ Si ex Deo, inquit ille, ſunt Regularium inſtituta, „ atque his conformiter inſtitutis illi vitam exegerint, non „ evertet ea Febronius: ſi à ſuis quique legibus receſſerint, „ corruent ultrò. Miror, quòd talia proferat Jeſuita: Hinc certe de ejus inſtituto, aut inſtituti fideli obſervantiâ feneſtra ſuſpicandi anſam deſumere quis poſſet ab iis, quæ, permittente Deo, Societati nuper evenerunt in Luſitaniâ, & in Galliâ. Dari inter Regulares *multos* valdè egregios viros, nemo abnuit, & de eo omnium minimè dubitat Febronius: hoc ille ſuſtinuit, *omnes* Publico fore utiliores, ſi ſuis quique Epiſcopis plenè ſubjecti eſſent, *nullum* verò ſic Statui publico futurum aut incommodo aut periculo. Liceat hìc addere, Jeſuitis duram illam ſortem in memoratis duobus florentiſſimis regnis nunqum obventuram fuiſſe, ſi non eſſent ab ordinariâ Epiſcoporum inſpectione ac jurisdictione exemti.

§. 49. 50. Quærit hoc loco & miratur Obſervator, 1.) cur homo privatus Cenſoris ſibi munus aſſumens, quid in Eccleſia rectè factum, quid ſecùs, quid agendum deinceps edicat, ac pro ſuâ libertate redarguat? 2.) Quare Pontifici Romanæque Curiæ palam, atque in publicâ orbis facie exprobrârit exceſſus diu ſublatos, quorum integros catalogos percenſuit? 3.) Quorſum ex *Eſpencæo* & hujus viri ſtylo ſcribat, proſtare Romæ; & in quæſtu pro meretrice

ſedere librum, qui *Taxa Cameræ, ſeu Cancellariæ Apoſtolicæ* nuncupatur? cùm tamen illi non incognitum eſſe debeat, in nullà Curià pro expediendis gratiis labores gratis ſuſcipi. 4.) An ad ſacratas Principum perſonas mordaci ſtylo appetendas ſufficiat, quòd quis ex antiquitate contra exceſſus, quos aut obſervat, aut ſibi fingit, loqui ſciat? Ad ſingula reſpondeo: ad 1.) Nemo prudens & æquus *Claudio Fleury*, viro pio, ſapienti, & apprimè docto, malè hactenus vertit, quod pro bono Eccleſiæ in ſuis Diſcurſibus ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam præviis, ſimili innoxià libertate uſus ſit. Ad 2.) Repeto, quod ſuprà §. 22. jam memoratum eſt, ſcilicet, illos tantùm ex quàmplurimis Nationum aliorúmque gravaminum articulis à Febronio ſelectos & retentos eſſe, qui hactenùs ſublati minimè ſunt. Si adhuc ſat amplus horum catalogus hodieque proſtat, eo amplior juſtiórque eſt de gravi hoc Eccleſiæ incommodo proborum virorum dolor. Ad 3.) Claudii *Eſpencæi* merita non novit, aut ſaltem pro condigno non æſtimat Jeſuita Palatinus. Quidquid ſit: juſtum atque in omnibus Cancellariis (non diffiteor) uſitatum eſt, ut aliquid pro Expeditorum labore ſolvatur; videamus in exemplo, an in hoc ſiſtatur Romæ: Reſignatur Canonicatus, Perſonatus, vel aliud beneficium in favorem, mediante teſtimonio idoneitatis: ſolvitur in Cancellarià taxa expeditionis: hactenùs rectè: reſignatarius jam antè poſſederat alterum Canonicatum: ad ſimplicem ejus, ſicut cujuscunque petentis, ſupplicam conceditur diſpenſatio ſuper incompatibilitate, dummodo priori taxæ addantur *decem ſcuta*: Habet idem reſignatarius præterea Præpoſituram in alià eccleſià, ſuperadduntur alia *decem ſcuta*, & eàdem facilitate, eodémque tractatu, ſine ulteriore, aut veriùs ſine ullà *quoad hoc* informatione, imò nullo ſingulari ſuffragante merito, vel titulo, qui pluralitatem juſtificet, eidémmet Bullæ etiam ſuper hac pluralitate ulterior inſeritur diſpenſatio: Interim reſignans eſt proximus morti, & veroſimiliter non ſupervivet viginti dies: numerantur iterùm *decem ſcuta*, & ſine morà derogatur Regulæ *de Viginti*. Si aliis adhuc diſpenſationibus

tionibus & Canonum derogationibus ad assequendum suum finem supplicans indigeat, tot semper ratione ejusdem beneficii numerabit *scutorum decades*, quot Canones eidem obstare deprehendentur. Vocet hæc, si velit, criticus noster Observator *pretia laboris Expeditorum;* alii judicabunt aliter, neque putabunt unquam in quavis aliâ Curiâ tali viâ processum iri. Ad 4.) *Sæcularium Principum imperia* eorúmque jura infinitè variant: ita quidem, ut nonnulli eorum suos subditos despoticè regant. Qui actualia, & à longo tempore usitata, illorum jura & receptam regiminis formam ex remotâ antiquitate impugnare, atque ad avitam normam reducere susciperet, malè suasus dici deberet. *Ecclesiæ regimen* ex contrario semper idem est, non habens alias pragmaticas sanctiones, quàm S. Scripturam, & Canones totius orbis Catholici reverentiâ sacratos; ad hos provocare, & quemvis neo-electum Pontificem, tanquam hæredem jurium & obligationum Petri, juxta juramentum ab eo aliàs præstari consuetum, revocare, semper honestum est, & cur non cuivis erudito pro modo suæ capacitatis permissum? hic si futilia profert, pro mercede risum & contemptum reportat: si solida, dabunt ejus scripta cum tempore proventum. Cæterùm, sal parti corporis sanæ affricatum eam non lædit, ulceri inspersum mordet. Neque tamen absolutè vetitum censeri debet, scribere etiam de præsenti situ regnorum & sæcularium Statuum, corúmque notare nævos; hinc & Juris Publici Germanici Scriptores solent in suis Systematibus deputare unum Caput *defectibus formæ & regiminis Imperii Romano-Germanici.*

Quando *Seniorem* increpare liceat, docet Canon 28., quando filius queri *de duro patre* Canon 36.; quòd Petri successor ad querimonias contra ipsum non debeat quidem respondere *ex potestate officii*, dicens: *ovis pastorem suum non reprehendat*, sed, *ex ratione*, tradit Canon 40. Caus. II. Quæst. 7. Non increpavit *Seniorem* Febronius, sed obsecravit: non est conquestus de *patre duro*, CLEMENTE XIII. domino nostro sanctissimo, piissimo; querimonias nationum

 veteres,

veteres, nondum ſublatas, non Petri, ſed Curiæ culpas Ei humiliter annuntiavit. *Kleinerus* ad officii poteſtatem confugit absque ratione virtutis: hominem privatum tacere jubet contra Curiam Petri: ſecundùm eum ergo omnes ſilere, omnes parere, ut ſtupidi ad juſſa ſui Generalis Jeſuitæ, tanquam baculus ad regimen manûs cæci deberent, & ante Febronium debuiſſent; ſic non ſatisfieret admonitioni S. Gregorii M. quam tanquam Regulam in Decretum ſuum retulit Gratianus Can. 57. cit. Cauſ. II. Quæſt. 7. ſcilicet, *admonendos eſſe ſubditos, ne cùm ſtudent plus, quàm neceſſe eſt, hominibus ſubjici, compellantur vitia eorum venerari.* Sic *ſubditos* moneri voluit S. Papa & Eccleſiæ Doctor, non unum tantùm alterúmve *ſubditum.*

Dicet autem fortè: *Prælati* ſoli poſſunt loqui, non *privati.* At quid ſunt in ſyſtemate *independentis monarchæ* Prælati, niſi privati, reſpectu monarchæ? Et quî Prælati, ùt quoque ſunt perſonæ publicæ, omnia, nihil prætermittendo utilium, dicerent, niſi eſſent, qui eis diçenda ſubminiſtrarent, cordati Doctores privati? Hi ad ſingulos Prælatos nec ſcribere poſſunt, nec proficiſci: quî ergo eis loquentur? nónne libris in facie totius orbis loquentibus? Sed *hoc in tempore* illà nequaquam fuêre opportuna! Ecquando ergo erunt opportuna? Qui nunquam ſe venturum eſſe alicui opportunum advertit, is adventum ſuum aliquando ſaltem opportunum facere debet: Nónne ſat diu Græci atque Moſcovitæ in ſchismate ſunt, quia *tale* Caput Eccleſiæ, *quale* depingunt monarchiſtæ, nunquam agnoſcent? *Pontifici* non objecit Febronius *uſurpationem*, hoc enim verbo notâſſet *ipſius perſonalem actionem*, ſed ſuaſit *uſurpatorum ſpontaneam dimiſſionem:* hæc expreſſio cur non conſentiret *cum profundo reſpectu ergà Sedem Romanam, ac ſincerâ veneratione erga Succeſſorem Principis Apoſtolorum.* Actor. Cap. 2. absque violatione reſpectûs *diſceptabant adverſùs Petrum* fideles, qui ex circumciſione erant, dicentes: *quare introiſti ad viros præputium habentes, & manducaſti cum illis?* Si tunc magiſter

ſter urbanitatis *Kleinerus* adfuiſſet, forſan & illis urbaniores Petrum alloquendi modulos ſuggeſſiſſet.

§. 51. Quando ex Cardinale *Orſo* ſequentia deſcribit Febronius Cap. VI. §. 15. n. 4: „ Inde, ſi verum fateri „ volumus, prima mali labes, quòd homines temerarii ve„ lut Eccleſiæ reformandæ ſtudio, in ſummos Eccleſiæ Prin„ cipes ora laxare, eorum mores & vitia carpere, legitimam „ poteſtatem contemnere, jugum excutere, & auctoritatem „ invadere auſi ſunt“: applaudit Jeſuita, dicens, Febronium ſuâ reſponſione *Orſum* nequaquam refellere; in quo an ille rectè judicet, æſtiment prudentiores & ſinceriores, poſtquam utriusque ſcripta inter ſe contulerint. Mihi illud ſolùm hìc liceat addere: *Supponamus, quòd intra tria ſæcula nullus Eccleſiæ reformandæ ſtudio in ſummos Pontifices os laxâſſet, horum mores carpendo, regendi modum taxando, abuſus ſacræ poteſtatis detegendo; ſed, quòd omnes, parvi & magni, ejus authoritati, prout exercebatur, ſe ſe ſubmiſiſſent, impoſitum jugum patienter & ſine murmure ferendo*: qualis putas, mi Jeſuita, hodie foret ſtatus in Europa? Quoties hæc cogito, ſpecialiter veneror Dei providentiam, qui vel per ipſas hæreſes tantum fecit boni.

Dum hìc de anſis & cauſis recentiorum hæreſum obiter tractamus, putemus in illis recenſendis *Orſo* & *Kleinero* fideliores fuiſſe *Cardinales Legatos Concilii Tridentini Præſides*, qui in ingreſſu ejusdem Synodi Patres nomine Pontificis ita allocuti ſunt apud Harduinum Tom. X. col. 11. „ Meritò de nobis dicitur, quod Propheta in perſona Dei, „ veterem populum accuſans dicit: Duo mala fecit popu„ lus hic, me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt „ ſibi ciſternas; non valentes continere aquas . . . . . Si „ verum fateri volumus, aliter dicere non poſſumus, quin „ nobis conſcii ſimus in adminiſtrando munere nobis impo„ ſito in plurimis defeciſſe, & *horum malorum, ad quæ cor„ rigenda vocamur, non minima ex parte cauſam extitiſſe* . . . . .

 „ Venia-

„ Veniamus ad ſecundum, quod lapſam morum diſciplinam,
„ & abuſus (ùt vocant) complectitur. Hìc verò nihil atti-
„ net diu inveſtigare, quinam tantorum malorum authores
„ fuerint, *cum præter nos ipſos ne nominare quidem ullum*
„ *alium autorem poſſimus.* Quare ad tertium accedamus,
„ quod impedimenta pacis in ſe continet: qualia ſunt arma,
„ vel domeſtica, vel externa: hæc enim jam pridem pacem
„ Eccleſiæ perturbàrunt, & adhuc perturbant. De quibus
„ hoc tantùm dicimus: ſi (quod Deus ipſe certiſſimis ſignis
„ oſtendit) hæc arma flagella ejus ſunt, quibus nos affligit:
„ qui duorum priorum capitum rei ſumus, in quibus nos
„ excuſare non poſſumus, *etiam horum armorum præcipuam*
„ *nos cauſam eſſe, negare non poſſumus* . . . . . Omnes or-
„ dines unà rationis ſerie accuſans in veteri populo dicit
„ Ezechiel in perſona Dei: *Sacerdotes ejus contempſerunt*
„ *legem meam*, & polluerunt ſanctuaria mea: *inter ſanctum*
„ *& profanum non habuerunt diſtantiam.* Principes ejus in
„ medio illius, quaſi lupi rapientes prædam, ad effunden-
„ dum ſanguinem, *ad perdendas animas, & avarè ſectan-*
„ *dum lucra.* Populi terræ calumniabantur calumniam. Hæc
„ ille. Quæ utinam ad illa ſolùm tempora pertinerent, ac
„ non *noſtri quoque temporis imaginem referrent.*

AD CAPUT V.

§. 52. 53. Poſtremo hoc Capite *Kleinerus* paucas, in præcedentibus omiſſas, reflexiones colligit, quas hìc tanquam flores ſpargit. Imprimis vero in aurem dicit Febronio, quisnam ei verior in ſui libri ſcriptione ſcopus fuerit: ſcilicet *controverſa à quibusdam Epiſcopos inter & Pontificem jura, ipſe Epiſcopis aſſerere voluit.* Medium ſumpſit Obſervator pro fine; nihil refert! Videtur autem ille hanc conjecturam hauſiſſe ex Brevi Apoſtolico, cujus memini ſuprà Capite I. ſub finem, in quo hæc verba lego: „ In magnas
„ miſerias ſemper deciderunt Eccleſiæ, quarum *Epiſcopi* pu-
„ tàrunt, depreſſa Romani Pontificis poteſtate, *plus ſibi*

„ *acceſſu-*

accessurum potentiæ & dignitatis. " Hæreamus paululùm hoc loco, & ponderemus, an non tristis nimiùm doceat experientia, vel eâ occasione & causâ illum miseriarum cumulum, tam quoad *hæreses*, quàm quoad *corruptionem disciplinæ*, Ecclesiæ potissimùm obvenisse, quòd Romani Præsules cum præjudicio & depressione Ordinis Episcopalis, ac contra genuinos Canones nimium sibi potestatis sumpserint. Non agitur in toto Febroniano Opere *de efferendâ unâ alterâve Ecclesiâ cum præjudicio Romanæ*, sed *de reliquendo & respectivè restituendo, quod debetur omnibus*: Neque quæstio est *de accessu, seu attributione novæ potestatis* aut dignitatis, sed *de nativo jure*, nec non authoritate ex Christi instituto omnibus Episcopis competente, non ad mundanam gloriam, sed ad implendum divinum illud & apostolicum officium, unicè comparatum ad ædificationem domûs Dei, & animarum salutem.

Si itaque ex una parte justum sit, ut cum sacratissimi hujus ordinis inversione vera Romani Pontificis potestas non imminuatur; æque justum erit ex alterâ parte, ut neque deprimatur illa Episcoporum. Quodsi verò hæc sub præsidio falsarum Decretalium, tot tantarúmque inordinationum fonte, suppressa inveniatur, nihil æquum & honestum magis, quàm ut omnia restituantur in ordinem Spiritui Dei & Ecclesiæ conformem. Quis autem sustinebit, malum inde oriturum, si Christi institutum impleatur, & Canones fideliter observentur? Posset tamen, non diffiteor, malum eâ occasione enasci; sed non nisi inexcusabili eorum malitiâ, qui tanto bono impediendo & arcendo omnes suas vires, & quævis remedia, quantumvis in Jure reprobata, impendere, atque ita Ecclesiam turbare molirentur. Cæterùm (quod laudato Brevi quoque insinuari velle videtur) *novarum rerum cupidi* minimè dicendi sunt, qui Canones servandos, per imprudentes & scandalosas dispensationes non taminandos, Episcopos in exercitio jurium eis à Christo creditorum haud turbandos, impediendósve prætendunt.

Fina-

Finaliter ſpem aliquam & deſiderium hic prodit Obſervator, noſcendi eum, qui ſub commentitio Febronii nomine tantum *mali* in Eccleſia *fecit*, dicat *retexit*, pro emendatione utique, conſequenter pro vero Eccleſiæ *bono*. Liceat ei modò reſpondere verbis Salviani in præfat. ad Lib. I. de Avarit. *Sed requiret forſan aliquis, quis Author ſit; poteſt hoc quidem quæri, & rectè quæritur, ſi inquiſitio valet ad fructum aliquem pervenire; cæterùm ſi infructuoſa eſt, quid neceſſe eſt, ut laboret curioſitas, cùm profectum curioſitatis non ſit habitura cognitio: in omni enim volumine profectus magìs quæritur lectoris quàm nomen authoris.*

§. 54. Quem fructum permanentem, inquit *P. Joſephus Kleiner*, ſperabit ex opere ſuo Febronius, poſtquam eo, quem præferebat, ſine excidiſſe ſe ex ipſis DD. Proteſtantibus intellexit? Intellexit hoc utique ex *Friderico Bahrdtio* Lipſienſi; ſed hujus viri judicio ſpem ſuam nondum concidiſſe ſentit, ex quo ille (uti ſcitè Juſtinianus Frobenius) *articulos differentiales in materia Religionis nimiùm diducat, velut ſutor corium.* Quidquid autem hujus rei ſit, præcox nimiùm eſt utriusque judicium: à reformatione Eccleſiæ, id eſt, *Curiæ Romanæ*, inchoandum voluit Febronius negotium reunionis; illi, & conſequenter ipſi reunioni, potiſſimùm impedimento ſunt, qui identidem clamitant, *Romæ bene fieri omnia.* Cave, *Kleinere*, ne in horum numero inveniaris. Quòdſi ità poſt reformationem reunio, ſecundùm ea, quæ ſuprà §. 39. dicta ſunt, non ſequatur, minimè tamen prima illa opera perdita videbitur. Addit hìc Jeſuita Obſervator, fortè aliquando Proteſtantium quendam ſic uſurum laboribus *Febronii*, quemadmodum *Burcklinus* anno 1752. ſuis ſucum facturus, ex Epiſtola paſtorali Epiſcopi Montaubani, ex ſimili Epiſtola Archiepiſcopi Viennenſis, ex ſcriptis Philoſophicis R. P. Donati Piar. ſchol. denique ex Operibus Card. Proſperi Lambertini, ſuam Evangelicam doctrinam confirmare aggreſſus eſt. Faciat hoc quisquis volet; videat interim, & ſincerè edicat *Kleinerus*, an non meliùs ſucceſſerit *Febronio*, dum *cap. I.* §. 9. ſuſcepit ex libris Prote-

Proteſtantium demonſtrare unitatem & infallibilitatem Eccleſiæ Catholicæ, quam *Burcklino* roborare doctrinam Evangelicorum ex ſcriptis Catholicorum; atque eo titulo illi gratias habeat, pro hoc ſaltem paſſu, verſùs reunionis negotium facto: ſiquidem non ignoret, ab uno hoc puncto ferè totum reliquum dependere.

§. 55. *Quid ſibi dicet ipſi Febronius, ſi propediem librum ſuum non in Urbe modò, ſed in Germaniæ diœceſibus in prohibitorum librorum ſerie deſcriptum leget?* ſic hoc loco interrogat Kleinerus. Febronius novit, Jeſuitas non fuiſſe poſtremos in ſollicitandâ hac prohibitione, etiam ſuggeſtis, divulgatisque nominibus falſis. Quantùm autem ad prohibitionem ipſam, conſultum videtur, hic inſerere continuationem Epiſtolæ Moguntinæ, cujus fragmentum dedimus circa finem Capitis primi: Sic autem poſt tres poſitiones ibidem relatas proſequitur ſcriptor hujus Epiſtolæ: „ Cohorrui, „ dum iſta legi; neque enim reperi in Febronio, quo fine „ ille conatus eſſet *evertere funditùs Romanam Cathedram.* „ Voluitne is *in centrum unitatis* ſubſtitui aliam? Cur ei „ non vult credi, dum ait, ſe *adhærere ſanctæ huic Cathedræ*? „ Nónne, quia dixit, *Miniſteriales Cathedræ* nocere Ca- „ thedræ, ejúsque veteri gloriæ? Nihil minùs agit Febro- „ nius, quàm ut Cathedram S. Petri evertere conetur; econ- „ tra totus in eo eſt, ut hanc ſtabiliat *adverſùs impruden- „ tiam illorum, qui tam exotica ei jura, titulòspue appin- „ gunt.* Hóccine Cathedram Petri evertere eſt; ſi dicatur, „ & firmiter ſuſtineatur, *Petrum non potuiſſe omnia extra, „ præter, & contra jus?* Si negetur, *quòd ſolus à Chriſto „ immediatè obtinuerit officium prædicandi, reliqui verò Apo- „ ſtoli non niſi ab ipſo, & per ipſum; quòd habuerit jus & „ poteſtatem deponendi reges*, & quæ ſunt plura ejus gene- „ ris? Peſſimè concludit, quisquis ab eo Cathedram Petri „ funditùs everti prætendit, qui huic Cathedræ agnoſceret „ & linqueret, *quidquid ei in ſacrâ Scripturâ & verâ Tra- „ ditione tribuitur*, econtra inde auferendum & recipien- „ dum aſſereret, quod apocrypha ſcripta perperàm ad-

„ jecerunt. Dimensurare non possum, *cæcitas*, an *vindicta*, Ministrorum Papæ sit major: Sed ubi tactus „ vivus, ibi dolor, ubi dolor, ibi vindicta, ubi vindicta, „ ibi mox cœcitas: Oculos clauserint necesse est, aliàs „ vidissent flores Catholicorum Doctorum, in libris, qui „ coævi sunt, & antiquiores libris hæreticorum. Quantum „ hìc astutia curialis circumvenit religionem ejus Clementis, quem ex primogenia Urbis acclamatione Febronius „ vocat *Papam sanctum*! Quanta impostura fieri voluit totius Germaniæ Arch- & Episcopis hàc censurâ! paucissimi legunt totum librum, plurimi credunt Brevi Apostolico: eruditi autem advertunt, *Febronium esse virum desideriorum pro reformatione Curiæ Romanæ, pro reunione „ dissidentium, pro extirpatione hæresum, viàmque voluisse „ præparare bonâ mente.* Febronius ferè omnia deprompsit apertè ex Catholicorum, & quidem primæ Notæ, „ libris; cur hoc tacetur in Brevi? Cur, gemente veritate, in „ eo scribitur, *omnia ex hæreticorum, & Sanctæ Sedi infensissimorum hominum libris conquisita esse*, imò adeò, *absurdissima quædam* de suo adjecisse Febronium? Suspicor „ ideo, ut horrificâ hac tubâ perterriti Germani abjiciant „ Febronium, ne velut in speculo videant Romanorum maculas & rugas; imò credo, ipsos Romanos, perlectis aliquibus paginis, abjecisse hoc speculum, instar vetularum, quibus illud pulchram faciem non ostendit.“ Hæc ille.

§. 56. His denique adjicit Observator jocum ex nomine *Febronii*, quod à suo Authore non incongruè assumtum fuisse notat, quippe qui in carpendo, redarguendo, summísque Ecclesiæ Præsulibus perstingendis *febriculæ* quâdam intemperie sit actus, à quâ non sanabitur felicius, quàm si *ad domum Simonis Petri*, in hæreditariâ Petri Romanâ Sede, subjectione debitâ, ac conjunctione animi majore, convertatur. Domus Simonis ipsamet tot tantísque febribus laborat, quas Febronius demonstravit, ut febriculam habens exspectare possit meritò, donec socrus Simonis, veterana illa Curia, suis febribus magnis fuerit sanata. Hanc socrum

non

non ſanabit Simon Petrus; neque enim ullus adhuc Romanus Pontifex à ſæculis in ſanandâ ſuâ Curiâ felix erat medicus. Febricula *Febronii* tranſibit: febres magnæ ſocrûs Simonis manebunt, niſi miſerentis Chriſti ſponſa Eccleſia medeatur pharmacis opportunis, importunis. Eſt autem quæſtio, utrùm ſocrus iſta febricitet, an non veriùs ſit mortua, quia ſenſu caret, non audiens tot virorum proborum remonſtrationes, non videns ſequelas. Si mortua, tunc erit tractanda ſicut reſuſcitanda filia Principis: Dominus ùt venit in domum Principis, recedere juſſit *tibicines*, & *turbam tumultuantem*: Tibicines ſunt blandi illi adulatores, quorum primi ſunt Jeſuitæ; turba tumultuans ſunt illi Curialiſtæ, qui ad conſpectum Febronii, aut quærentes aliquid, aut perdere metuentes, cœlum terràmque commovent adverſùs eum. Matth. Cap. IX. v. 23.

§. 57. 58. Finaliter *Kleinerus* Patrem luminum, à quo unitas omnis & concordia, demiſſè rogat, ut pulſo omni diſſidio, cum tot animarum immortalium interitu conjuncto, feliciſſima illa tempora propiùs velit illuceſcere, quibus, pulſâ diſſenſionum caligine, erit *unus Paſtor & unum ovile.* Bona ſunt hæc vota, neque alia format funditque *Febronius;* ſed cum hâc differentiâ: *ille* vult, ut non ſit quæſtio de tollendis noxis & offendiculis, utcunque conſpicuis, & Acatholicorum æque, imò adhuc magis, quam Catholicorum animos percellentibus, queis Paſtor ipſe, & ovile extrinſecùs per alios circumdantur: *hic* ad pellendam illam caliginem, & facilitandum digreſſis ovibus acceſſum deſiderat, ut, qui de procurandâ reunione ſolliciti ſunt, & ex officio eſſe debent, de tollendis his obſtaculis, præſertim, cùm de ſe ipſis mala ſint, efficaciter cogitent: Quis horum putas, rectius vovet, orat, agit? Si videas febricitantem pro recuperandâ valetudine quotidie multùmque orantem, atque interim cibos, quibus febris nutritur, continuò manducantem, numquid dicis, ab hoc Deum irrideri, aut ſaltem tentari?

CONCLUSIO.

Hactenus suppolui, *P. Josephum Kleiner* S. J. in Heidelbergensi Universitate Theologiæ Professorem Criticarum Observationum, de quibus agitur, authorem esse. Quòdsi in hoc erravero, & ille fortè sit, qui easdem celso & illuminato Regimini Electorali Palatino dedicavit, poterit illi confidenter dici, eum non esse de bonis, sed sinistrè informatis Alumnis, qui, dum de Religione agi existimant, falsa aliis imputare, eàque pro veris venditare, sibi conscientiæ minimè ducunt. Scilicet, scripsit ille, Febronium a) ex *Protestantibus maximè Authoribus*, tum verò etiam b) ex *Scriptoribus Pontificiæ Sedi parùm faventibus*, quin & *apertè adversantibus*, sua hausisse. Atrox calumnia est; & quia illa fructui, qui ex Febroniano Opere meritò speratur, obesse posset, hinc nemo miretur, si, quod jam suprà factum, ea hic denuò depellatur.

Si *SOLI Protestantes* haberent ea testimonia, & quidem *omnia*, transmitti posset injuria: imò autem! quidsi in solo librorum Protestantium foro venum exposita illa testimonia emisset Febronius, an essent *ea verba Protestantium*, an verò *Patrum*, *Prælatorum*, & *Doctorum Catholicorum*? An ideo *merx* erit vitiosa, quia *mercator* nihil valet? Nónne licet Catholico excerpere ex Protestantium libris collecta in unum gravamina, ab ipsis Catholicis sparsim scripta? Si & hæc, ab illis sic justificata, rejici, refutari, tanquam ab hostibus Sedis sanctissimæ prolata, debeant, tunc Protestantes jure conquerentur, se, *cum quoque Catholica dicunt*, non exaudiri. Quid tum? *Perduratio in malo.* Post hæc, invitantur Heidelbergensis Alumnus cum suo Magistro, ut quantumcunque volent producto studio & labore in Protestantium libris conquirant omnia, vel etiam potiora tantum, Conciliorum, Patrum, & Catholicorum Doctorum loca, quibus Febronius usus est ad confutandos Romanorum abusus; nunquam id præstabunt, operam perdent; etenim falsum dixerunt.

Suppo-

Supponamus interim, ne ullum quidem ex abusibus Romanæ Curiæ, quos Febronius recensuit, à quoquam Catholicorum retectum fuisse, hos hisce de rebus tacuisse ad unum omnes, totum hoc opus hæreticorum esse, quid tum? Hæreticorum librorum aliquis in Ecclesia usus esse debet, sed sobrius; non tantùm ad illos, quatenus contra fidem scribunt, confutandos, sed & ad mores nostros, quatenus hos cum justitiâ reprehendunt, emendandos. Qui ex illorum operibus decerperet, & in odium Catholicæ Ecclesiæ derivaret, quæ illi huic falsò & perperam impingunt, stultè & malitiosè ageret: Qui in Acatholicorum (quos omnes stipites esse & cœcos, aut iniquos judices, nemo prudens dixerit) scriptis ea observaret, quæ in Catholicis Prælatis eorúmque regimine cum veritate & justitiâ carpuntur, & omni jure emendanda essent, atque de his Præpositos Ecclesiæ, subinde etiam & pro re natâ Principes sæculares, moneret, ut illi justâ adversariorum crisi excitati, cautiores reddantur & moratiores, bonum opus faceret. Demus rei exemplum novum, materiæ conveniens: Dixit Febronius Cap. IX. §. 2. n. 13. epistolâ à Georgio Shelhornio Memmingensi Bibliothecario anno 1747. ad Cardinalem Quirinum scriptâ, Tiguri impressâ, evidenter demonstrari, qualiter pium illud & celebre Consilium de emendanda Ecclesia à delectis Patribus PAULO III. datum, non verò Sturmii aliorúmque in illud observationes, in Jndicem librorum prohibitorum relatum fuerit. Profuit æquum viri Acatholici monitum, ita, ut laudati Cardinalis, qui officio præfecti Congregationis Jndicis sub BENEDICTO XIV. fungebatur, curâ effectum sit, ut in recognitâ ejusdem Jndicis editione anni 1758. his verbis: *Consilium de emendandâ Ecclesiâ* nunc demum additum conspiciatur: *cum notis & præfationibus Hæreticorum.* Sic, quod olim huic probroso Catalogo non tantùm perperam illatum videbatur, sed & re ipsâ malè ex solâ ratione politica, insertum fuerat, nunc saltem honestè ibidem comparet.

Quod de *Scriptoribus*, *juribus S. Sedis* prætensè *adversantibus*, illi proferunt, peræque frivolum deprehenditur. Humanæ infirmitatis argumentum est, eos nobis inimicos putare, qui contradicunt passionibus nostris, præsertim cùm eæ sub specie religionis velantur. Non fuerunt à Febronio in aciem deducti, nisi viri graves & pii, quósque omnes Ecclesiæ pro talibus agnoscunt. Duo sunt in Febronio loca exstantiora, quibus Curialistarum infirmitates, bonâ tamen mente, deteguntur: Scilicet *Cap. III.* §. 11. exhibetur misera illa facies Juris Sacri Publici, quo Curia regitur & regit; & quidem ipsis Romanorum coætaneorum nostrorum verbis. Dein *Cap. VI.* §. 13. sistuntur gravamina, ab aliis adversùs Romanos edita. Judicet autem totus orbis, judicet Roma ipsa, uter horum locorum ei magis adversetur, & an non majores inimici sint *proprii ejus domestici.*

APPEN-

APPENDIX QUARTA.

AULI JORDANI JCti
EXAMEN DISSERTATIONIS,
QUAM
MAG. CAROLUS FRIDERICUS BAHRDT
LIPSIENSIS

DIE 14. DECEMB. AN. 1763.

ADVERSUS

JUSTINI FEBRONII TRACTATUM

PUBLICO EXPOSUIT.

Cùm eodem ferè tempore in manus meas incidiſſent C. F. Bahrdt Cathechiſtæ Lipſienſis Diſſertatio, & Joſ. Kleineri S. J. Theologi Heidelbergenſis ſummariæ Obſervationes, tam illa, quàm iſtæ, adverſùs Juſtini Febronii Librum, pro reunione diſſidentium in Religione Chriſtianorum compoſitum, directæ, comparatione factâ haud difficulter adverti, magis hac in parte ingenuum eſſe hunc *Cathechiſtam*, quàm *Jeſuitam*. Ille ſinceritatem ſcopi, pietatem, pro Eccleſiæ ſalute curioſitatem, eruditionem, Febronio recognoſcit; iſte verò ſcopum larvatum, impietatem, temeritatem, Eccleſiæ perturbationem, partis epiſcopalis unicum ſtudium, parum eruditionis ex penu propria eidem objectat.

Cathe-

Cathechista Dissertationis suæ §. IV. dicit, „ vehementer eos errare videri, qui præter animi sinceritatem, quam „ partim in præfatione, partim in toto passim libello, mirificè demonstravit, esse aliquid in eo homine putent, quod Religioni „ nostræ (*Lutheranæ*) consentaneum sit. §. V. Hoc itaque *Febronii* systema eo fine compositum editúmque est, ut via nobis demonstretur, quâ omnes in religione Christiana dissidentes in gratiam redire, sacrorúmque communionem restituere possent. Neque in hac re justas homini laudes denegare possumus (*Est enim ingenui & philosophi animi neque hostium virtutem contemnere*, Nazianz. Orat. III. pag. 29.) quippe qui multâ cum solertiâ, industriâ, summæque eruditionis insigni demonstratione hoc, quod voluit, efficere conatus est. Bono enim & sincero animo ad ipsum CLEMENTEM scribere videtur, eúmque rogare, ut ineptos ecclesiæ curiæque Romanæ abusus expellere, pristinámque catholicæ Matri pulchritudinem restituere, si possit, velit. Deinde §. XIV. *Febronius*, inquit, Vir alioquin, ut nobis videtur, pius, & in Ecclesiæ salute curiosus. Denique §. XVI. Neque tamen minùs nobis ipsis magno in pretio semper erit istud opusculum *Justini Febronii*, quippe quod summâ cum eruditione perscriptum; rebúsque & variis, & ad discendum idoneis, refertum esse intelleximus.

Post hæc *Lutheranus* procul abfuit, ut personæ Febronii per concitationem invidiæ nocere voluisset: *Jesuita* verò totus in hoc intentus est, ut personæ conciliaret odium Hierarcharum potentium; cúmque metueret, ne Febronius saltem Episcopis placeret, quorum jura tam strenuè vindicavit, §. 46. scribit: *Episcopos indignis modis adversariæ crisi exponit, cùm defectus, qui in episcopalis muneris administratione evenire aliquando possent, aut admissi fortè à quibusdam sunt, palam, atque in apertam orbis lucem recenseat.* Ubi autem recensuit Febronius defectus *in episcopalis muneris administratione?* Malam scilicet gratiam apud eosdem Episcopos Kleinerus Febronio venari conatus est per hoc,

quòd

quòd *indefinitè*, *ac ſine diſcrimine univerſum Epiſcoporum ordinem dehortetur à pluralitate Epiſcopatuum, à translatione ad fœcundiores Cathedras, à Brevibus eligibilitatis, à retentione Prælaturarum inferiorum cum Epiſcopatibus: à promotione nepotum, ab indultis conferendi beneficia in menſibus reſervatis, per hoc quoque, quòd Epiſcopis in mentem revocet, ſponſam pauperem & unicam debere eſſe Epiſcopo æque charam, ac divitem, pluréſque contra Apoſtolum uxores.* Quantùm hìc ſpiritus Jeſuiticus diverſus eſt à ſpiritu SS. Canonum, ut eum, qui illo agitur, odibilem velit reddere! ut dicat bonum malum, & malum bonum! Si malè ſcripſit *Febronius*, ponat *Kleinerus* anti-theſes, commendet pluralitatem Epiſcopatuum, translationes ad fœcundiores Cathedras, Nepotiſmum &c. Indefinitè ac ſine diſcrimine non audebit. Aſt dicet, nec debuiſſet *indefinitè, ac ſine diſcrimine* Febronius univerſum Epiſcoporum ordinem à talibus dehortari! Quidni? Nónne, ut eſſent ſemper aliqui potentiores Epiſcopi, qui ejusmodi deſideriis agitati recordarentur, ſe ſuóſque nepotes indigere Româ, & ſic politicè tacerent, imò & bonum opus ſufflaminarent reformationis abuſuum? Dicet ulteriùs: in Germania ſaltem (quidquid in contrarium ſtatuant ſanctiſſimi Canones) utile eſt, plures in eodem ſubjecto reuniri Epiſcopatus, ut tantò fortiùs reſiſtatur Acatholicis: Sed & in hoc fortè plus præjudicii eſt, quàm ſoliditatis: Vidimus noſtrâ ætate omnes Weſtphaliæ infulas reunitas ſuper idem caput; quid hoc profuit adverſùs arma Proteſtantium? Videmus hodie eosdem Epiſcopatus inter tot capita diviſos; quid hoc Religioni nocebit? quinimo veroſimiliter proderit.

Sed & aliud quid hìc in tranſitu monendus eſt Heidelbergenſis Theologus, quòd nempe ſenſum totius Eccleſiæ Proteſtanticæ de operâ Febronii, quaſi ea inanis eſſet, aſſeruerit ex duobus duntaxat viris, Novelliſtâ videlicet Gœttingano, & Catechiſtâ Lipſienſi: à duobus ſcilicet individuis argumentatur ad omnes contra præceptum Logicæ. *Quem fructum*, inquit, *permanentem ſperabit ex opere ſuo Febronius*,

nius, postquam eo, quem præferebat, fine excidisse se ex ipsis DD. Protestantibus intellexit? Ergo jam excidit fine intento Febronius, quia scripsit Bahrdtius §. 16. *rogamus itaque Febronium, ut conceptam spem planè abjiciat, desinátque existimare, sanum quendam Lutheranum propositas pacis conditiones esse accepturum?* Potuisset autem Kleinerus videre, quantum Religioni suæ veriùs timuerit Catechista à Febronii propositis conditionibus: hinc §. 1. *sopitos passim Protestantium animos* excitat, *déque hostium præsentiâ monet*; §. 4. *nihil toto suo opusculo Febronium effecisse* ait, *quàm ut faciem novam indueret nefandæ* (sic nominat Catholicam) *religioni, incautisque hominibus, ùt sunt hodie LUTHERANORUM PERMULTI, eam commendaret*; §. 5. methodum ejus novam eò pertinere, ut satisfiat illi parti gravaminum, quæ de Pontifice fuerant, & hoc facto, *Protestantes* cum *Romano-Catholicis ita conjungantur, ut leniori Papæ imperio, & Episcoporum liberiori potestati subjecti, expulsos divino beneficio errores recipiant*; §. 6. non dubitat, fore *plerosque*, tum *plebejos*, tum *eruditos, qui hanc adversarii sui rationem non omnino contemnendam esse, existiment; ita enim esse suos homines, ut non id tantùm, quod novum est, arripiant, verùm etiam in religionis potissimùm causâ faciles sint in concedendo*; sæculi nostri (quod fæcem & sentinam reliquorum nominat) homines *non adeo curiosos esse in religionis integritate*, neque videndi veri tam studiosos, *ut divinæ veritatis puritatem, sanctitatémque eo fervore custodiant, ac tueantur, quo MAJORES SUI eam defenderunt*: medios inter Christianos ampliorem sibi officinam *mundi hujus spiritum* collocâsse, *atque universi exitii spectatorem magis esse, quàm auctorem; DOCTISSIMOS enim VIROS*, è quorum numero *ne omnes quidem THEOLOGOS* ejicit, *de momento doctrinæ Religionis FRIGIDISSIME SENTIRE; Jndifferentismum ferè universalem esse*, religionem putari ei, qui de omnibus dubitet, aut *qui eclecticus sit*; non allaborare eos vehementer in conservatione ejus, quod *fundamentum totius ædificii mystici*, id est, *Ecclesiæ*, appellatur, nempe *Scripturæ Sacræ*, *ejús-*

ejúsque authoritatis, & certitudinis; emendant enim (fic profequitur) *addunt, detrahunt, torquent, explicant, prout cuivis ingenio, principiis, oftentationique confentaneum videtur*; & mox: *Expellite PAUCOS feverioris difciplinæ, fanctiorisque animi Chriftianos, RELIQUIS, cujuscunque artis, fexûs, ætatis, ftatúsque hominibus præbendas, fœminas, reditus, commercia, munera, privilegia date, ET FEBRONIUM STATIM AD OVILE PONTIFICIUM SEQUENTUR*: proindéque non reddidit bonas gratias labori Febroniano, fic pergens: *NOS AUTEM, & nobifcum omnes, qui Reformationis beneficium gratâ mente repofuimus, facris revelationibus edocti, FEBRONIO NULLAS CERTE GRATIAS AGIMUS pro fumma ejus contentione, fummóque ftudio, quo viam novam nobis ad Ecclefiarum unionem demonftrare contendit.* §. 7. rejicit oblatam à Febronio pacem, quia hæc non effet *absque infidiis*, non exiftimans equidem, à pacis ftudio planè abhorrendum effe (id quod contra fpem Pacis Weftphalicæ foret) fed extimefcens talem pacem, quæ cum infidiis conjuncta fit; *verbis enim* (fic fubjungit) *Febronius pacem offert, re ipfâ bellum nuntiat:* Ad iftud fe parat Bahrdtius, animi bulliens calore, Theologus juvenis, & quidem rigidè ad normam primævorum Lutheranorum, inftar eorum de tyrannide, confcientiarum libertate, erroribus *Romanenfium*, quos vocat *Catholicos*, verba faciens: Aft, videns, fruftra confcribi à fe milites ad normam belli fuam, mox invehitur in illos Lutheranos, *qui bella fugiunt, aut qui diffenfionem, difceptationes, controverfiásque ex Ecclefia exterminari volunt*, fic conqueftus: *fæpiffimè enim NEFARII hominum iftorum CLAMORES, de modeftia in refutandis adverfariis, de pace in Ecclefia colenda, de abftinentia à controverfiis crebrioribus, DE NON APPELLANDO ANTI-CHRISTO, de tolerantia, & ejus genus alia, nihil aliud nobis oftendunt, quàm timidi, effœminati, frigidique animi documenta: nolunt muneribus, amicitiis, reditibus, commercio, beneficiis, patronis, Regibus, ob veritatis ftudium, & amorem aliquid detrahere: clamant itaque illud Prophetæ: Pax, pax, ubi*

pax neque est, neque unquam esse, salvâ veritate poterit. Demum §. 16. ita finit: *Interim tamen, consultuari Febronium* (id quod ironiæ habet aliquid) *viginti mille Sectæ nostræ desertores ipsi promittimus, si velit ipse ad nos venire, singulisque tantam pecuniæ summam, vel opum aliarum copiam largiri, quantam pro suo quisque ingeniolo optare unquam visus est: ejusmodi homines NON EXIGUO NUMERO, quod fatemur, HODIE LUTHERANAS ECCLESIAS COMPLENT, qui à LUTHERO, PRÆTER NOMEN, NIHIL ACCEPERUNT; quique PRO PARVO LUCRO, præsertim, si vel PUBLICA INFAMIA, vel parentum cognatorúmque clamores evitari possent, aliena castra sequerentur. ATQUE HUIC GENERI HOMINUM VEHEMENTER COMMENDANDA ERIT FEBRONIANA UNIENDI DISSENTIENTES METHODUS.*

Hæc vidit *Jesuita Kleinerus*; sed quomodo visa judicavit? Arripuit unicè *difficultatem* reunionis in odium *Febronii* propter summam renitentiam *Bahrdtii*: dissimulavit reunionis *facilitatem* (post sublatos Curiæ Romanæ abusus) quam ingenuus ille Confessor Lutheranus & extimuit, &, describendo modernam dispositionem plerorumque Lutheranorum, eo ipso sperandam ostendit contra suas præventiones. Nempe eò res demum pervenit, ut (paucis Theologis eorum exceptis, quos Ecclesiæ reuniendæ parum attendent) doctissimi Lutheranorum hodie non curent multùm suos Theologos, nec ipsum *Lutherum*, à quo nomen primò acceperunt, postea malentes vocari *Evangelici*, aut *Protestantes*, vel *Confessioni Augustanæ Addicti.* Hoc fine Bahrdtio novimus nos Catholici pridem, Theologos Lutheranos (*Zelotas* horum intelligo) cum suis controversiis, quæ perturbârunt Ecclesiam, vix audiri à Jurisperitis ac Ministris Aularum ampliùs, non, quia omnes isti spiritum Christi cum spiritu mundi commutâssent, curámque Religionis ac salutis prorsùs abjecissent, sed, quia in nonnullis controversiis meras tricas scholæ deprehendisse sibi videntur, quibus carere potuisset pax Ecclesiæ; in cæteris defectum sufficientis probationis, quòd Ecclesia *Catholica* sit in errore aliquo,

aliquo, in luce autem veritatis fit *Lutherana*, imò in diverſis jam tenent potiùs cum Catholicis; hinc non frequentant cœtus ſacros, non audiunt verbi prædicationem, non ſubeunt exomologeſin, non communicant Cœnæ, & quoniam retinaculis quibusdam (inter quæ nimietatem poteſtatis Pontificiæ præcipuo loco eſſe credidit Febronius; accedere quoque poteſt obligatio credendi aliqua, ſuper quibus exiſtentia revelationis ipſorum oculos adhuc ſugit) attinentur, quò minùs ad Catholicos tranſeant, ideo reſultat *tertia ſpecies, nec Catholicorum, nec Lutheranorum*, contenta credere illa, in quibus Catholici cum Lutheranis conveniunt, in medio autem relinquens puncta, circa quæ diſſident. Hiſce viris modicâ luce opus eſt, ut redeant ad Catholicos, nempe, ut Catholicus aliquis calamus eis oſtendat, rationem Capitis, in Eccleſia Catholica firmiter credendi, *non conſiſtere in imperio monarchico, non in ſummi Pontificis infallibilitate, non in ſuperioritate ad Concilium generale, non in lubitu definiendi & conſtituendi, quod quisque Papa vult, non in jure deponendi Reges, aut in horum temporalia ſe immiſcendi*, ſed *in poteſtate, quam unà cum Apoſtolis collegialiter exercuit S. Petrus, Caput, Præſes, Director Collegii Apoſtolici*; tunc jugum erit ſuave, & onus leve; tunc evaneſcet in ipſis impreſſus à pueritia horror à Papa, tanquam cui ſe ſubmittentes exponerent libertatem conſcientiæ ſuæ *periculo tyrannidis*, quam, more primævorum Lutheranorum, toties exaggerat *Catechiſta Lipſienſis*, plus honoris habiturus, ſi & hoc verbum omiſiſſet, nec conqueſtus eſſet, quòd prudentes inter Lutheranos Viri clamitârint *non appellandum Anti-Chriſtum*, commendarintque *modeſtiam* in diſputando. Videtur mihi iſte ſeveram Theologiam ſuam *ad literam Lutheri*, etiam *ultra fines Auguſtanæ Confeſſionis*, ſuis inculcare velle, in quo inſtituti ſui exceſſu oleum, meo judicio, perdidit; nam *indocti* eum non capient, *docti* verò ſapientiores ſunt, quàm *ut omnia credant, quæ ſcripſit Lutherus*; hinc nequidem diſputationem *adverſùs Lutheri ſcripta* accipiunt à Catholicis, fortè ex *Luthero* argumentari volentibus: miſer

(M) 3 Chri-

Christianus foret, qui nollet captivare intellectum suum *in obsequium propositionis Ecclesiæ*, vellet autem promptè *in honorem Lutheri*, cui nequidem primi affeclæ per omnia adhæserunt. Hæc & alia manifesta *nutantis Ecclesiæ Lutheranæ* argumenta vidit Saxo noster, vidit, & timuit, ne nutans collabesceret, quia primus fervor abiit, pertinacia recessit, contemptus Theologorum Protestantium supervenit cum frigore circa dissidii capita *purè Theologica*: id quod in religionibus *politicum* est, *circa regimen Ecclesiæ*, attenditur adhuc maximè: circa hoc sublatis semel horroribus, Theologi Lutherani paucos sibi adhærentes retinebunt: hoc erat, uti quidem judico, judicium *Febronii*: hoc advertit *Bahrdtius*, & suis Hannibalem esse ante portas annuntiavit, bene gnarus, quo loco sint hoc tempore res, animique Lutheranorum, quàm multi eorum sint dispositi, facilésque ad Christianam reunionem.

Quid verò *Kleinerus Jesuita* ad hæc? Dum laudare *Febronium*, atque cum ingenuitate adjuvare debuisset in bono proposito, exprobrat ipse huic, quod horrori politico Protestantium larvam detraxerit, docendo, *quid eos de Papa oporteat credere, & non ampliùs*, candidè fatendo, *in quo peccet ars politica Curiæ Romanæ*, *in quo peccent servi ejusdem JESUITÆ*, *nihil audentes docere*, *quod principiis Romanis vel eminùs adversatur*, qui dum potissimas Germaniæ Academias sub prætextu, quòd ipsi *hæreticorum sint mallei*, ad se rapuerant, magnam *Tractatûs de Fide* partem in eo absumpsère, ut probarent, *Papam non subesse Conciliis generalibus*, *meliùs gubernari Ecclesiam per solum Papam*, *quàm per Concilia*; *nam illum se solo*, *cùm loquitur ex cathedra, errare non posse*: sciebant bene, quòd hæc doctrina non sit *de fide catholica*; attamen quoque inter *Polemicam adversùs Protestantes* eam pertractabant, sic, ut multi eorum existimarent, teneri nos Catholicos credere *has puras opiniones*: iidem verò Jesuitæ conscientias scholarium Catholicorum in eas angustias cogere satagebant, ut piaculo sibi ducerent Germani, contrarium tenere, periculo autem, si publicè

publicè sustinuissent. Gratias nullas habet *Jesuita* Febronio, quòd eis in faciem restiterit, multas verò *Germaniæ*: jam etenim verò sentit re ipsâ cautiorem Italorum incessum in Imperativo modo: vident in speculo *Febronii* faciem rerum Ecclesiæ Germanicæ, quam crediderant perpetuò mansuram esse *cœcam obedientiæ terram*, quâcum Papa facere posset, quod luberet. Sed & Curia Romana, si cœteros de Germania in sinum Ecclesiæ seriò revocare velit, gratias habeat Febronio, quòd viam ostenderit, nempe mitigationem doctrinæ *de Primatu Petri* eò usque, ut ab eo Principibus & Aularum ministeriis nulla sit apprehensio.

At verò hic mox intercedit dehortator *Bahrdtius*, ajens Febronium struere insidias latentes, & *Kleinerus* §. 30. laudat *acumen* animadversionis, quam habuit Bahrdtius, his verbis: *ACUTE verò advertit laudatus suprà Bahrdtius, Febronium contra libertatem conscientiæ, à Protestantibus prætensam*, idem dare Ecclesiæ universæ, quod Papæ detraxerat, Patrum, Conciliorum, Canonúmque sententiis (*hoc est traditioni, & quidem ecclesiasticæ tantùm, cui ad finem propositum Febronius insistit*) conscientias subjici: *unde dicta à Febronio* nefanda conscientiarum vincula *appellat, librum verò ejus vel ipsis Protestantibus* periculosum, ac structas in eo latentes insidias. *Hanc ab iis gratiam iniit Febronius, in quorum scribere videri voluit.*

Miror, quòd Jesuita sic scribere non erubuerit, laudans usque adeo *acutam* observationem. Nec verum est, quòd Febronius *latentes* insidias struxerit; nam palam locutus est, se cupere dissidentium Ecclesiarum reunionem: palam dixit, quid oporteat reuniendos de Ecclesia credere, nempe illud Apostoli, quòd sit *columna & firmamentum veritatis*, & illud Christi, quòd *portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* An rectè prætenditur libertas conscientiæ adversùs talem Ecclesiam? Si quis Lutheranus Lipsiensis teneret aliquod dogma contra Catechismum Lipsiensis Ecclesiæ, an non Catechista Bahrdtius hunc denuntiaret Synodo vel Consistorio

ſiſtorio emendandum? Si tanta debeat eſſe libertas conſcientiarum, ut nequidem Eccleſia eis imperare poſſit, cur Catechiſta culpat eos, qui *eclectici* ſunt in credendo, cùm utantur jure prætenſo libertatis conſcientiarum ſuarum? Cur amarè queritur de indifferentismo ferè univerſali? Si Eccleſia *Catholica* non habeat tantum juris, ut conſcientiis fidelium imperet, *ne ſint indifferentes ad ea dogmata particularia*, in quibus diſſident Chriſtiani, quæ ergo Eccleſia hoc jus habebit? Cur accuſat doctiſſimos ſuæ religionis Viros, quòd negligant conſervare *fundamentum totius Eccleſiæ*, S. nempe *Scripturam*, *ejúsque authoritatem*, *&* *certitudinem*, quòd *emendent*, *detrahant*, *addant*, *torqueant*, *explicent*, *prout cuivis ingenio*, *principiis*, *oſtentationique conſentaneum videtur?* Hi ſunt mali fructus prætenſæ conſcientiarum libertatis adverſùs Eccleſiam, de qua dixit S. noſter AUGUSTINUS, Doctor Catholicus: *Ego Evangelio non crederem*, *niſi me Eccleſiæ Catholicæ moveret authoritas.* Sepone iſtam, ac cujuscunque Eccleſiæ authoritatem, & exſpecta criſes, atque interpretationes in Biblia ùtriusque Teſtamenti! Exemplo nobis ſint procuſa cum notis hoc ſæculo *Biblia Wertheimenſia:* interpres in his etiam ſecutus eſt libertatem conſcientiæ ſuæ, contemptâ quacunque Eccleſiâ; quid autem factum eſt? Eccleſiæ Lutheranæ maximis conatibus opus fecerunt ſupprimi, velut peſſimum partum, cujus? *Libertatis conſcientiæ.* Si hæc cuique fideli à ſua Eccleſia debeat relinqui, cur Theologi Lutherani JCtum C. *Thomaſium*, cur *Wolffium* Philoſophum, adeo perſecuti ſunt, cur multos quoque *Prædicantes*, & quosdam de plebe homines diris proceſſibus exagitârunt, quoniam non videbantur credere, ſicut ipſi credendum eſſe crediderunt? An jurare debere in *formulam Concordiæ*, *libróſque Symbolicos*, quos vocant, aut carere miniſteriis, profeſſoratibus &c. non eſt conſcientiarum libertati frœnum injicere? Legantur apud *Carpzovium* pœnæ hæreticorum etiam Lutheranis uſitatæ, qui ſi hæreſi conjungant blaſphemias, ultimo quoque feriuntur ſupplicio, ſi absque his & ſeditio-

ditione pertinaciam, mulctantur excommunicatione & exilio. Vana igitur, bonæque Politiæ, tum facræ, tum profanæ nociva eft prætenfio tantæ libertatis, ut impunè quis poffet fenfum fuum anteponere decretis Patrum in Conciliis, & Ecclefiæ Catholicæ.

Deinde non eft verum, quod Febronius idem dederit Ecclefiæ, quod Papæ detraxit; nam multa funt, quæ optaret ipfe prorfus abeffe à tota Ecclefia, ficuti eft dominatus ad imaginem fæcularis imperii fenfim effictus, malorum radix ambitio, avaritia, nepotismus.

Traditionibus & inftitutionibus *vere ecclefiafticis* nemo Jurisprudens refiftet, qui novit etiam in civili republica *Jus* dividi in *fcriptum* & *non fcriptum*, hócque fubdividi in *traditum* & *confuetudinarium*: pulchrè de hoc argumento S. BASILIUS relatus à Gratiano in Can. 5. Dift. XI. Nec minùs eleganter S. AUGUSTINUS relat. in Can. 1. Dift. XII. *Illa autem, quæ non fcripta, fed tradita cuftodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obfervantur, datur intelligi, vel ab ipfis Apoftolis, vel plenariis Conciliis, quorum eft in Ecclefiâ faluberrima authoritas, commendata, atque ftatuta retineri, ficuti, quòd Domini Paffio, & Refurrectio, & Afcenfio in cœlum, & Adventus de cœlo Spiritûs S. anniverfariâ folemnitate celebrantur, & fi quid aliud tale occurrerit, quod fervetur ab univerfâ, quàcunque fe diffuderit, Ecclefiâ. Alia verò, quæ per loca terrarum regionésque variantur, ficuti eft, quòd alii jejunant fabbato, alii verò non, alii quotidie communicant Corpori & Sanguini Dominico, alii certis diebus accipiunt; alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi fabbato tantùm & dominico, alibi tantùm dominico, & fiquid aliud hujusmodi animadverti poteft: totum hoc genus rerum liberas habet obfervationes.* Ecce hìc traditiones locorum *particulares*, traditiones vel *Apoftolicas*, vel *Ecclefiafticas*, omnes laudabiles: nemo difcretus cum fcándalo reliquorum fidelium iis tam diu affuetorum poteft prætendere, ut abrogentur: Fefta prædicta Auguftinus non eft aufus *præcifè* referre ad *Apoftolicam traditionem*, nec audebit Bahrdtius, quorfum ergo? Cum Auguftino *VEL* ad *Apofto-*

licam, *VEL* ad *Ecclesiasticam.* Cæterùm à traditiunculis cavet sibi ipsa Catholicorum crisis, & eò minùs obtrudet eas redituris in unionem.

Traditionibus quoque *divinis*, quas extra S. Biblia admittunt Catholici, vir prudens fidem abrogare non potest, si cogitet, *ante Moysen* omnia fuisse tradita, *à Christo* nullum Evangelium conscriptum, nec *scribi*, sed *prædicari* jussum; illud *Matthæi* octo annis post Ascensionem Domini, illud *Marci* novem, & quod supererat, illud *Lucæ* annis 14. 19. imò 29., illud *Joannis* 32., scripta esse, à multis Apostolorum ne visa quidem: ergo *traditione* constitit tunc nostra doctrina Evangelica: scripturis subsecutis, an quod præcessit, *jus traditum*, nihil ampliùs valere debuit? Ad Jurisprudentes appello, nec plus ajo.

Ast Kleinero *dissertiùs* Bahrdtius, ac *rotundè* negat, evulsâ etiam radicitùs Papæ potestate, unionem nos inter & ipsos fieri posse, quòd eâ etiam sublatâ, complures supersint articuli, *absolutè* aut *hypotheticè* capitales, & qui ad ipsam Religionis naturam spectent, è quibus priores ad 37., posteriores ad 12. dedùcit. An hoc totum credidit Heidelbergensis Jesuita? An penitùs desperavit, fore, ut politicis obstaculis (non genuinâ Papæ potestate) è medio sublatis, Bahrdtius cum suo pusillo grege desereretur à plurima parte Lutheranorum, plus credente nostris, quàm ipsorum fundamentis? Quid? súntne illorum antitheses tam evidentes, ut prudens vir audacter queat dicere, quòd sint in Ecclesia Catholica 37. *errores absolutè tales?*

Errores hos imputatos confusim prorsùs enumerat Bahrdtius, nec ponit Catholicas *Theses*, seu enuntiationes, sed solùm *Titulos* & materias, in quibus nos errare contendit, cùm tamen debuisset dicere, quomodo sonent errores. Coordinemus titulos:

MATE-

MATERIA DISSIDII.

„ I. De causâ salutis in Christo solo non „ quærendâ. II. De coadjutrice Christi Ma„ ria & Sanctis. XI. De cultu reliquiarum. „ XII. De cultu imaginum.

DOCTRINA CATHOLICA.

Legatur vel solum Concilium Tridentinum Sess. XXV. de invocatione Sanctorum, & ad 1.) videbitur hoc dogma: *JESUS Christus Dominus SOLUS noster redemptor & SALVATOR est.* Adde cap. 6. de Justificat. Ad 2.) Nec Maria, nec Sancti, Catholicis sunt *coadjutrix*, & *coadjutores CHRISTI* in salvando, sed orationes suas Deo pro hominibus offerunt: non *juvant salvantem*, sed patricinio *assistunt salvandis:* non cogitavit juvare Christum in salvando Apostolus, nec Christum juvari voluit ab aliis, dum scripsit ad Rom. I. v. 10. *sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis:* & XV. v. 30. *obsecro ergo vos, fratres, per Dominum nostrum JESUM Christum, & per charitatem sancti Spiritûs, ut ADJUVETIS ME* (*me*, inquam, non *Christum*) *in orationibus vestris pro me apud Deum:* similia toties repetit Paulus in suis epistolis. Unde ad 2.) Qui *invocationem Sanctorum*, patronorum nostrorum, combinare nescit *cum causâ salutis unicâ, in Christo quærendâ*, non didicit discernere, nec reflectere, quòd Sancti à nobis invocati nos non salvent, sed apud Christum nobiscum pro salute instent conjunctis precibus: *jam de sua incolumitate securi, & adhuc de nostra salute solliciti*, inquit S. CypriANUS de Mortalitate circa fin. Scilicet constat ex Scripturis, per Angelos cæterósque Sanctos offerri orationes nostras ante thronum Dei. *Tobiæ XII.* 12. *Apocal. V.* 8. Gaudium esse in cœlis coram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente; & similes esse Sanctos Angelis. *Luc. XV.* 7. *Luc. XX.* 36. Magnam in cœlis celebrari solemnitatem

& lætitiam Angelorum & Sanctorum cum Christo regnantium, de extinctione idololatriæ, quæ per Babylonis casum & ruinam in Apocalypsi mysticè designatur. *Apocal. XVIII.* 20. *XIX.* 1. 2. 3. 4. „ Exultare Sanctos in gloria; lætari in „ cubilibus suis; exaltationes Dei in gutture eorum, ad fa- „ ciendam vindictam in nationibus; increpationes in popu- „ lis: ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles „ eorum in manicis ferreis, ut faciant in eis judicium con- „ scriptum: Gloriam hanc esse omnibus sanctis ejus. " *Ps. CXLIX.* 5. Juxta quem sensum Christus ait sessuros secum Sanctos super sedes ad judicandas duodecim tribus Israël *Sapient. III.* 8. *Isai. III.* 14. *Matth. XIX.* 28. 1. *Cor. VI.* 2. 3. *Apoc. II.* 26. 27. Oniam Pontificem & Jeremiam post mortem orare pro populo & pro omni gente sua. 2. *Machab. XV.* 12. 14. Si ergo Sancti preces nostras ad thronum Dei perferunt, si gaudent de peccatorum conversione & pœnitentia, si nationes regunt & judicant; dubium nullum est, quin manifestet illis Deus fusas ad eos preces, quemadmodum & Prophetis futura pandit, & indicavit olim Elisæo quidquid in secretiori Syriæ Regis Concilio tractabatur. 4. *Reg. VI.* 12. Certè longè majori donantur à Deo Sancti in cœlis scientiâ & intelligentiâ, quàm Prophetæ, dum adhuc in terris agunt. Esto tamen fusas ad se ipsos preces Sancti non intelligant (quod tamen dici sine temeritate nequit;) non propterea supervacaneum foret ipsos invocare: fortasse enim orant generatim pro omnibus, qui ipsos invocant. Non abs re fuerit S. Augustini de Cura pro mortuis Cap. XVI. n. 20. eâ de re verba promere, ubi *Ista quæstio*, inquit, *vires intelligentiæ meæ vincit, quemadmodum opitulentur Martyres iis quos per eos certum est adjuvari; utrùm ipsi per se ipsos adsint uno tempore tam diversis locis, & tantâ inter se longinquitate discretis..... An ipsis in loco suis meritis congruo ab omni mortalium conversatione remotis, & tamen generaliter orantibus pro indigentiis supplicantium (sicut nos oramus pro mortuis, quibus utique non præsentamur, nec ubi sunt, nec quid agant scimus) Deus omnipotens, qui est ubique præsens, exaudiens Martyrum preces, per Angelica ministeria usquequaque diffusa præbeat hominibus ista solatia.*

latia. Res hæc altior est, quàm ut à me possit attingi, & abstrusior, quàm ut à me valeat perscrutari. Cæterùm mos ille Sanctos invocandi ab Apostolorum traditione manat. Hunc servavit semper Ecclesia. Hujus traditionis testes sunt omnes Ecclesiæ Patres, vel scriptores Ecclesiastici. Ad 11.) Quid mali est venerari *ossa & cineres* illorum corporum, quæ erant *templum Dei, & Spiritûs S., ac membra Christi?* 1. Corinth. III. v. 16. VI. v. 15. & 19. Per reliquias *Elisæi* Deus patravit miracula in lege veteri IV. Reg. XIII. v. 21. ita, *ut mortuum prophetaret corpus ejus*. Eccles. XLVIII. v. 14. In lege nova usque adeo *per umbram* Petri, per *sudaria & semicinctia* Pauli. Actor. V. v. 15. XIX. v. 12. Similia de sacris lipsanis retulerunt nobis viri dignissimi fide, oculati testes, *AMBROSIUS, AUGUSTINUS*, & alii: an fabulæ sunt? Sin autem vera, quidni honoremus instrumenta divinæ thaumaturgiæ? Sanè cultus Reliquiarum Apostolicæ traditionis authoritate firmatur. Hujus traditionis (ut quàmplura alia prætermittam) argumentum omni exceptione majus eruitur ex historia translationis reliquiarum S. Babylæ Episcopi Antiocheni & Martyris, factæ temporibus Juliani Apostatæ, cujus meminere S. Chrysostomus, Rufinus, Sozomenus, Socrates & alii. Ad 12.) Tam innocens à violatione divini præcepti *Exod. XX.* est cultus *Catholicorum* erga imagines Sanctorum, quàm est *Lutheranorum* usus earum in templis, non obstante, quòd *Calvinistæ* improbent eundem in Lutheranis: equidem & hi, & illi primitùs, ubi animi cum ferocitate calebant, *idololatriæ* labem Catholicis aspergere volebant, sed prudentiores inter ipsos viri non potuerunt eam deprehendere; ideo nunc cessat hoc opprobrium: nempe, ùt ait Tridentinum loc. cit. non credimus, sicut idololatræ, *inesse aliquam imaginibus divinitatem, vel virtutem, propter quam sint colendæ, vel quòd ab eis aliquid petendum, vel quòd fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat à gentibus, quæ in idolis spem suam collocabant; sed, quoniam HONOS, qui eis exhibetur, REFERTUR AD PROTOTYPA, quæ illæ repræsentant, ita, ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, aut procumbimus, CHRISTUM ADO-*

ADOREMUS, SANCTOS, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, VENEREMUR. Quid, amabo, in hiſce doctrinis omnibus eſt, non dicam, *erroris*, ſed *retinaculi*, ne illas amplectantur nobiſcum, practicéntque Lutherani? In fronte operum Lutheri cernitur ipſe pictoris arte coram imagine Chriſti è cruce pendentis flexis genibus orans; & quis Proteſtantium putat ſe peccare, ſi ſervet apud ſe pictas tabellas, quibus exprimantur ad vivum vel religionis myſteria, vel Chriſti aut Sanctorum effigies?

MATERIA DISSIDII.

„ III. De ſatisfactione per paſſionem „ Chriſti hominis, non θεανθρωπȣ.

DOCTRINA CATHOLICA.

Non explicat hic Bahrdtius, in quo ſit prætenſus error Catholicorum: docent hi, ad exhibendam ſatisfactionem pro peccato condignam opus fuiſſe 1.) ut *ab eadem natura*, quæ peccaverat, exhiberetur. 2.) ut *infiniti valoris* eſſet; ad quæ duo requiritur *perſona divina*, duas ſuſtinens naturas, *divinam*, & *humanam*: humanam, *quæ pateretur*, divinam, quæ *paſſioni communicaret infinitum valorem*; & ſic utique *totum Compoſitum Theandricum* ſatisfecit offenſo Deo: ſicut dicit S. Augustinus in Enchiridio cap. 108. *Neque per ipſum liberaremur unum Mediatorem Dei & hominum JESUM Chriſtum, niſi eſſet Deus*, & S. Anselmus Lib. II. *Cur Deus homo* Cap. 6. *Hanc ſatisfactionem non poteſt facere niſi Deus, nec debet niſi homo, neceſſe eſt, ut eam faciat DEUS - HOMO*: hoc pacto verificatur illud Apoſtoli ad Rom. V. v. 10. *cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem FILII EJUS.* In hac doctrina quis carpet errorem?

MATE-

MATERIA DISSIDII.

„ IV. De instituendis missis pro quotidia-
„ nis delictis, mortalibus, & venialibus. VIII.
„ De sacrificio mortuis, & vivis necessario.

DOCTRINA CATHOLICA.

Missas multi hodienum faciunt Lutherani, tam *siccas*, id est, absque Cœna dominica, quàm cum ista. Confessio Augustana art. 24. ait: *Falsò accusantur Ecclesiæ nostræ, quòd Missam aboleant, retinetur enim Missa apud nos, & summâ reverentiâ celebratur: servantur & usitatæ ceremoniæ ferè omnes, præterquam, quòd latinis cantionibus admiscentur alicubi germanicæ, quæ additæ sunt ad docendum populum, nam ad hoc opus est ceremoniis, ut doceant imperitos . . . . Assuesit populus, ut unà utantur sacramento, si qui sint idonei, id quoque auget reverentiam, ac religionem publicarum ceremoniarum.* Et infrà: *Servatur apud nos una communis Missa, singulis feriis, atque aliis etiam diebus, siqui Sacramento uti velint.*

Missam esse *Sacrificium* cum memoria *Sacrificii Crucis*, docent Catholici; Protestantes autem existimant, *sacrificium à sacrificio Crucis diversum huic præjudicare:* hos instruxit Concilium Tridentinum Sess. XXII. de Sacrificio Missæ Cap. 2. *Una eadémque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit, solâ offerendi ratione diversa; cujus quidem oblationis cruentæ fructus per hanc* (oblationem incruentam Missæ) *uberrimè percipiuntur: tantum abest, ut illi per hanc quovis modo derogetur.* Hæc verba continent invictum hucusque argumentum contra prætensam derogationem; nam *eadem hostia, idémque Sacerdos* sibi non derogat, & oblatio, quæ facit percipi fructus oblationis factæ in ara Crucis, non derogat hujus fructibus, ac virtuti: sic explicatur, quomodo Christus non solùm sit Sacerdos *secundùm ordinem Aaron*, sed etiam *Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec*, sacrificio

crificio utrinque viſibili offerens ſe Deo, ſemel *cruento*, ſemper *incruento*, modo. Cur iſtud *duplex* Chriſti *Sacerdotium*, ſic explicatum, agnoſcere non poſſent Proteſtantes per conſcientiam ſuam? *Manducandum* ſe præbet Chriſtus in Euchariſtia, ſecundùm nos, & illos: quæro an *immolatum* manducaverunt Apoſtoli in cœna, vel *non-immolatum*? *Immolandum* in Cruce, repones: hoc quidem rectè propter verba Evangelii: *Corpus, quod pro vobis TRADETUR: Sanguis, qui pro vobis EFFUNDETUR*; ſed & *immolatum priùs Deo* præbuit ſe manducandum Chriſtus his, qui Cœnæ illi Dominicæ interfuerunt; *paſcha novum* aſſimilavit *paſchati veteri*, quod præmiſit; vetus paſcha priùs immolabatur, deinde manducabatur: *teſtamentum novum* tunc fecit; ſolemnia teſtamentorum ſigilla erant *concomitantia in eodem contextu ſacrificia*, ùt conſtat ex Scripturis; neque in more Judæorum poſitum erat, tales eſcas participare, niſi *priùs Deo immolatas*: ſic eſt communio euchariſtica Chriſtianorum: non participant manducando, niſi priùs Deo immolatum: *inſpectâ vi verborum*, commedunt ſeparatim corpus, ſeparatim ſanguinem Chriſti, quid hoc eſt, niſi commedere *priùs mactatum*? Et cui mactatum? certè non manducaturis, ſed Deo, nam *pro eſca ſola animæ* Chriſtus non habuiſſet opus, ſeparatis verbis dare corpus, ſeparatis dare ſanguinem ſuum, ſed potuiſſet dicere: *hoc ſum ego: manducate me.*

Nunc ad 4.) & 8.) Dum Bahrdtius objicit Catholicis *neceſſitatem* Sacrificii miſſatici pro mortuis, & vivis, ad delenda *quotidiana* peccata, videtur repetere Auguſtanam Confeſſionem art. 24. verſu: *acceſſit porro:* quaſi verò noſtris opinio hæc eſſet, *quòd Chriſtus ſuâ paſſione ſatisfecerit PECCATO ORIGINIS, & inſtituerit Miſſam, in qua fieret oblatio pro QUOTIDIANIS delictis, mortalibus, & venialibus:* hìncque manâſſet *publica opinio, quòd Miſſa ſit delens peccata vivorum, & mortuorum ex opere operato; hic cœptum eſſe diſputari, utrùm una Miſſa dicta pro pluribus tantundem valeat, quantum ſingulæ pro ſingulis; hanc diſputationem peperiſſe iſtam infinitam multitudinem Miſſarum:*

Contra

Contra quas opiniones opposuit prædicta Confessio duo hæc: 1.) *Passio Christi fuit oblatio & satisfactio, non solùm pro culpa originis, sed etiam pro omnibus reliquis peccatis.* 2.) *Si Missa delet peccata vivorum, & mortuorum ex opere operato; contingit justificatio ex opere Missarum, non ex fide, quod Scriptura non patitur.* Ad hæc dico, nos Catholicos sentire, 1.) quòd passio Christi tam pro peccato originis satisfecerit, quàm pro peccatis quotidianis, juxta illud Apostoli ad Galat. I. v. 4. *dedit semetipsum pro peccatis nostris;* & 1. Joan. II. v. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi.* Ergo consentimus. 2.) Missam delere peccata *vivorum*, eo modo, quo docuit Tridentinum Seff. XXII. Cap. 2. *per hoc Sacrificium fieri, ut, si cum vero corde, & rectâ fide, cum metu & reverentiâ contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno; hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata, etiam ingentia dimittit.* Quantum nunc distamus adhuc? Neutra pars tribuit Sacrificio Missæ *immediatam* peccatorum remissionem: cœtera non puto esse irreconciliabilia. 3.) De supradictâ *propitiatoriâ* Sacrificii virtute *pro defunctis* aliter loquendum est, quàm *pro vivis*; nam hi quidem *pœnitentiæ* doni capaces sunt, illi vero *patientiæ* tantùm, illis non remittuntur *culpæ*, sed temporales *pœnæ tantùm.* Hinc Tridentinum l. c. docet, *ritè juxta Apostolorum traditionem offerri Sacrificium pro defunctis in Christo, nondum ad plenum purgatis:* his effectus est *immediatus*, etiam *pro vivis*, in quantum his pœnæ pro peccatis remissis delentur. 4.) Quidquid agit Sacrificium Missæ, agit *ex opere operato, virtute valoris immensi*, sed fructus tribuit finitos. 5.) Rariùs, aut sæpiùs offerri hoc Sacrificium Magister divinus non præcepit, contentus dicere: *hoc facite in meam commemorationem*; item, *hoc quotiescunque feceritis.* Sæpissimè celebrantur apud nos Missæ; quia actus latriæ repetiti toties quoties placent Deo, placant Deum. 6.) Si qui sint, qui exinde quæstum faciant, abusus eorum est, non

(O) Eccle-

Ecclesiæ nostræ. Alvarus Pelagius ex ordine Minorum Theologus ac Decretorum Doctor, Pœnitentiarius Joannis Papæ XXII. Episcopus primùm Coronensis, dein Silvensis, scripsit librum *de Planctu Ecclesiæ*, quem librum Card. Bellarminus *Opus insigne* appellat, & tanti fecisse dicitur S. Antonius Archiepiscopus Florentinus, ut illum de manibus numquam dimitteret; hic inquam Alvarus sic scribit Lib. II. Cap. 5. ; *Tot hodie dicuntur Missæ, quasi quæstuariæ & consuetudinariæ, vel ad complacentiam, vel ad scelera cooperienda, vel propriam justificationem, quòd apud Populum vel Clerum sacrosanctum Corpus Domini jam vilescit. Can.* 1. *Extra de Privilegiis, quia omne rarum pretiosum. Dist. XCIII. Can. Legimus. & rarum est omne, quod magnum est. Caus. II. Quæst.* 7. *Can.* 4. *Unde & almus Franciscus voluit,* * *quòd in quocunque loco Fratres contenti essent unâ Missâ, præsciens Fratres se velle justificare per Missas, & ad quæstum eas reducere; sicut videmus hodie fieri. Unde & dicebat, quòd una Missa cœlum & terram implebat. Hoc dico salvo eo, quod dicitur Extra de Celebratione Missarum Cap. Cùm creatura.* Hæc (quæ Disciplinæ sunt) an, & quam attentionem mereantur, quòdve remedium requirant, spectat ad officium Episcoporum.

* Epist. 12. inter S. Francisci Opuscula.

MATERIA DISSIDII.

„ V. De pœnis temporalibus pro pecca-
„ to sustinendis, tanquam à Christo non sub-
„ latis. IX. De Purgatorio.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 5. Historia Ecclesiastica de pœnitentibus his, qui post baptismum sunt lapsi, manifestè nos docet, primitivam Ecclesiam sensisse, quòd Christus non sustulerit onus Deo satisfaciendi post remissa peccata, cui sensui sanctæ Matris

tris nostræ cur quis repugnet multùm, non video; cùm in omni novo dubio prudentissimè sit inquirendum, *quid senserit de illo antiquitas veneranda, & ecclesia primævi temporis;* nam & ista scivit Scripturas, & meliùs, quàm nos, an Christus pœnitenti contrito omnem pœnam voluerit condonare, nec ne. Ad 9. *Statum* quendam *intermedium* inter beatam vitam, atque æternam damnationem, longè proniùs recipient populi, quàm duram Lutheranorum aliorúmque Protestantium doctrinam de animâ aut statim salvandâ, aut statim damnandâ: Doctrina de *Oratione pro defunctis* non est à Christianis modò inventa, acceperunt hi eam à Judæis, teste 2. *Machab. XII.*, quem librum saltem ùt historicum fide lignum acceptabit *Bahrdtius.* Eum statum, quo defunctis fidelium preces prodesse possunt, quem nos *Purgatorium* appellamus, certissima probat Traditio. Hæc à Christi ætate ad nostra usque tempora fuit semper omnium omnino Ecclesiarum fides, cujus testes proferri possunt præcipui ex Sanctis Patribus; & in hoc Ecclesia Orientalis consentit, & semper consensit cum Occidentali. Cæterùm nimietatibus hac in parte satis occurrit Tridentinum *Sess. XXV. de Purgatorio*, ubi statuit, ut *apud rudem plebem difficiliores ac subtiliores quæstiones, quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, à popularibus concionibus secludantur. Incerta item, & quæ specie falsi laborant, evulgari, ac tractari* Episcopi *non permittant. Ea verò, quæ ad curiositatem quandam, aut superstitionem spectant vel turpe lucrum sapiunt; tanquam scandala, & fidelium offendicula prohibeant.*

MATERIA DISSIDII.

„ VI. De satisfactionibus per orationem,
„ jejunia, & eleemosynas. XXII. De merito
„ bonorum operum, eorúmque in justifica-
„ tionem influxu. XXVI. De bonis operi-

 bus,

„ bus, à sola Ecclesiæ institutione valorem „ & meritum accipientibus. XXIV. De per„ fecta legis impletione, eâque meritoriâ.

DOCTRINA CATHOLICA.

Hæc omnia tanti non sunt, ut reditum Protestantibus ad nos dissuadere prudenter debeant: orationem, jejunia, eleemosynas, alia opera bona, actúsque virtutum placere Deo, qui & his moveatur, placetur, eáque remuneretur, omnes Christiani tenent, nullus autem, quòd hæc opera quidquam valeant, *sine satisfactione, & merito Christi,* & *sine auxilio gratiæ divinæ*, nobis gratìs per Christum datæ. Igitur ad 6.) *Satisfactio*, quam pro peccatis nostris exsolvimus, *non ita nostra est, ut non sit per Christum JESUM*; nam qui *ex nobis* tanquam ex nobis nihil possumus, *eo cooperante*, qui nos confortat, *omnia possumus*; ita non habet homo unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, *in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus*, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui *ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre:* sic docet Tridentinum Sess. XIV. Cap. 8. Nihil est in hac explicatione, quod acceptare religio aut conscientia Lutherano vetaret. Dicere autem, *quòd homo reconciliatus Deo per Christum*, propter satisfactionem Christi *non teneatur aliquâ ratione de suo quoque satisfacere*, hoc nobis Catholicis, Latinis, Græcis, esset magno scandalo, quia antiquitùs inauditum, & disciplinæ semper traditæ contrarium, alliceretque ad peccandum: Subtiliùs verò disputare, *an, quid, quantum nostra satisfactio addat satisfactioni Christi*, non est opus ad reunionem: sufficit credere, *quòd homo*, pœnitentiæ laborem subiens, *satisfactionem suam ponat, satisfactio autem Christi eidem vim apponat.* Ad 22.) De *merito bonorum operum* pura nobis fit altercatio: non confidimus cum Judæis in operibus legis mosaicæ, non cum gen-

gentilibus in operibus naturaliter bonis, non gloriamur in operibus nostris, quasi ex se meritoriis, *gloriamur verò in Domino, cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.* Trid. Sess. VI. Cap. 16. Agnoscimus, quòd *sufficientes non simus, cogitare aliquid à nobis ipsis, quasi ex nobis,* sed *quòd sufficientia nostra ex Deo sit,* 2. Corinth. III. v. 5. Confidimus in Eo, qui *potens est Deus omnem gratiam abundare facere in nobis, ut abundemus in omne opus bonum:* 2. Corinth. IX. v. 8. Et bene agentes exspectamus *mercedem,* toties in Evangelio promissam, & sub *nomine mercedis* expressam: exspectamus *coronam justitiæ,* quam reddet nobis *justus Judex* post certamen, & cursum consummatum: 1. Timoth. IV. Speramus cum Davide *retributionem:* Psalm. CXVIII. v. 112. & cum Moyse in *remunerationem* aspicimus. Hebr. XI. v. 26. His fretum solatiis Tridentinum loc. cit. docet, nos, si tamen in gratia decesserimus, censeri, vitam æternam illis operibus, quæ in Deo facta sunt, *verè promeruisse.*

Disputet nunc Theologus *Bahrdtius* cum Theologo *Kleinero,* nihil erit, sepositâ pertinaciâ, facilius, quàm ostendere, & capere *veritatem meriti* in operibus descriptis: Si autem verum sit, quòd Theologi Lutherani doceant, *bona opera nostra in semetipsis esse peccata, nec esse necessaria ad salutem:* hos meritò vel ipsimet saniores Viri ex Lutheranis, velut delirantes homines, & ad Christi præcepta de necessitate bonorum operùm cœcutientes Theologos exploderent. De *influxu* bonorum operum *in justificationem* quid altercamur? Tridentinum nostrum Sess. VI. Cap. 6. & 7. vocat actus justificationi præambulos, fidem, spem, dilectionem Dei, dolorem de peccatis, odium peccati, propositum servandi mandata Dei, *dispositionem & præparationem,* quam *ipsa justificatio consequitur:* declarat porro Cap. 8. quòd *nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promereatur.* Cur Lutheranus per suam conscientiam non posset huic doctrinæ acquiescere? An fortè justificatur homo peccator *sine*

præparatione, & dispositione? An, si nihil eorum, quæ præcedunt, promereatur justificationis gratiam, differimus? Quòdsi illa Theologorum nostrorum scholastica distinctio *meriti de congruo* à *meriti de condigno* displiceat; ac suppositis quoque omnibus conditionibus, quas vulgò ponunt nostri pro eo, ut meritum sit *de condigno*, nondum videretur adesse proportio operis ad mercedem, dissimulabimus, modò Lutheranus credat, sicut Tridentinum exponit, nempe *a*) *Opera præcedentia non promereri gratiam justificationis*, i. e. transitûs à statu inimicitiæ ad statum amicitiæ Dei. *b*) Opera verò subsequentia *verè promereri*, & habebimus pacem; quid enim contendemus de verbis scholæ, quibus non fuit usum Concilium, procul dubio studiose, ne tricæ nascerentur circa definitiones meriti *de congruo*, & *de condigno.*

Ad 26.) Mirabilis rubrica hæc est *Bahrdtii:* Quis Catholicorum docet, quòd *institutio Ecclesiæ* impertiatur vel unico operi bono valorem, & meritum? Equidem verum est, quòd qui obedit Ecclesiæ, etiam in his, quæ sunt præcepti merè humani, faciat bonum opus, & mereatur, sicut qui præcepto Magistratûs sui, aut parentum suorum amore Dei, & in spiritu Dei, obedit; sed propterea Ecclesia non dat rationem meriti. Ad 24.) Impletio legis quin sit *verè meritoria*, modo suprà explicato, non est, cur hæsitet quisquam. Altera quæstio, *an possibilis sit perfecta legis Evangelicæ impletio*, sic est nervosè resoluta per Tridentinum Sess. VI. cap. 11., ut accedere ei possint sine hæsitatione Lutherani: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis; cujus mandata gravia non sunt, cujus jugum suave est, & onus leve.* Servare sermones Christi ex dilectione possumus cum divino auxilio; *licet enim in mortali vita, quantumvis sancti & justi in levia saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi.* Secundùm quod dicimus, *hominem posse cum gratia Dei implere mandata Dei omnia & singula*

gula tam perfectè, ut non teneatur sub amissione salutis ea perfectiùs observare. Quæstio verò illa, *an homo cum ORDINARIIS gratiæ auxiliis possit DIU vitare omnia peccata venialia*, controvertitur inter Doctores Catholicos, nec pertinet ad divisionem. Debuerunt autem primi Lutherani crudas habuisse hac in re propositiones, quarum meminit cum horrore Tridentinum, videlicet a) *Dei præcepta homini justificato observatu esse impossibilia.* b) *Justum in omni opere bono saltem venialiter peccare*, aut, quod intolerabilius est, *pœnas æternas mereri.* Sub ejusmodi doctrinis populos perfractè continere non est prudens, neque pium: hinc non credo, eas sustineri velle à *Bahrdtio*, sicut jacent: id autem fortè propter suum verbum: *de perfecta* impletione legis putabit, mordicùs à Lutheranis usque ad deditionem Catholicorum defendi debere, quòd *homo justificatus possit quidem INCHOATE & IMPERFECTE, non tantùm EXTERNAM, sed etiam INTERNAM obedientiam præstare mandatis Dei, non tamen possit ullum præceptum Dei PERFECTE implere*, quantum Deus de rigore legis suæ requirit; *quamvis possit* secundùm imputationem & gratiam Evangelii, *quatenus Deus propter merita Christi vult esse contentus imperfectâ obedientiâ, transgressionem non imputando, propter fidem in Christum:* Usque ad hanc ergo distinctionem pervenit disputatio de possibili observatione mandatorum Dei! Sic cessum est à Lutheranis illud: *inchoatè, & imperfectè servari*, retinendum duntaxat: *perfectè impleri non posse mandata.* Sed præcursor Domini missus est *parare Domino plebem perfectam*, Luc. I. v. 17. & Magister noster nos voluit esse *perfectos:* Matth. V. v. ult. Luc. VI. v. 40. Voluit à te, Theologe, ut diligas Dominum Deum tuum *ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* Matth. XXII. v. 37. Marcus addit *& ex tota virtute tua.* Cap. XII. v. 30. Lucas Cap. X. v. 27. ait: *& ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua:* An hoc præstare potes auxiliante Deo? Si potes, perfectè amabis: si non potes, an ergo *inchoatè*, & *imperfectè amando* implebis *primum & maximum mandatum?*

Et,

Et, si non sis impleturus, quia dicis, te non posse, an erit *transgressio* primi & maximi mandati? an peccatum mortale? an cum eo salvaberis? Salvabor, inquies, quia *fide apprehendo Christum*, & sic facio, ne imputetur mihi illa transgressio: quâ autem fide? *inchoatâ*, *imperfectâ*, an *perfectâ*? si hac, quidni etiam *perfectâ charitate* complecteris Deum? Si *fide solùm inchoatâ*, *&* *imperfecta*, per quid aliud supplebis imperfectum fidei tuæ? Et de illo iterum redibit instantia. Agnosce, in illa distinctione nihil esse firmitatis, nec potestatis, retinendi aliquem virum prudentem in tuo hoc dogmate, ùt ùt à prima cruditate desœcari volitum: *prudentem* Theologum requirit vir *prudens*, non quærentem diffugia distinctionum, modósque explicandi inextricabiles afferentem.

MATERIA DISSIDII:

„ VII. De dispensatione à satisfactionibus „ propriis pro pecuniâ Papæ committendâ. „ XIII. De indulgentiis.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 7.) Imputat hic Bahrdtius aliquid Catholicis, quod non docent: Papæ nullibi commisit Ecclesia, ut cuiquam remitteret erga pecuniam satisfactiones Deo debitas: illud tamen scimus, *peccata redimi eleemosynis*. Dan. IV. 24., *Eleemosynam resistere peccatis*. Eccles. III. 33., *omnia munda esse nobis, si demus eleemosynam*. Luc. XI. 41., *comparari per eas thesaurum non deficientem in cœlis*. Luc. XII. 33. Hac ratione legimus pridem fuisse redempta jejunia, ab Episcopis indicta, erga taxas Eleemosynarum, apud Balutzium *Capitular. Tom. I. pag.* 199. *de an.* 769. Nihil in hoc mali: Successerunt abusus graves: reformatio facta est per Tridentinum *Sess. XXI. cap.* 9. item *Sess. XXV. in Decreto de indulgentiis*. Ad 13.) Contra *indulgentias* rectè explicatas, & salvâ disciplinâ concessas, nemo potest aliquid habere, fundatæ sunt in Scripturis & Historiâ Ecclesiastica: abusus, qui in his irrepserunt, ex super-

perstitione, ignorantiâ, quæstu, sublati sunt: usus mansit: nec *pœnitentias* velle subire, nec ad *indulgentias* confugere, est contra praxin primitivæ Ecclesiæ, in qua pœnitentiæ lapsis injunctæ debuerunt exsolvi, nisi, cùm accederet indulgentia. *Confessio Augustana* art. 28. recognoscit Episcopis *potestatem clavium*, seu mandatum Dei, *remittendi*, *&* *retinendi peccata* juxta Evangelium Joan. XX, 23. Qui peccata *retinere* potest, is & pro peccatis pœnitentias *reservare*: qui *remittere* peccata potest, is & pœnitentias, ex regula, qui potest plus, potest etiam minus: imprudens est dicere, non redituros ad Romanam Communionem Lutheranos *ideò*, *quia in illa dantur indulgentiæ peccatoribus*; non enim dantur invitis, sed volentibus; nolens autem volentem non spernat, ac multò minùs indulgentem his, qui volunt eas, Ecclesiam: *contemptu*, cujus ratio nulla est, *seposito*, liberum est unicuique Catholico, *aut pœnitentias peragere*, *aut indulgentias quærere:* qui hoc nolet, peragat primum: nam *Dominus nostrâ satisfactione placandus*. Cyprian. Epist. XI. Et Scriptura pluribus in locis *opera pœnitentiæ* præscribit.

MATERIA DISSIDII.

„ XIV. De contritione causâ remissionis
„ peccatorum. XV. De fide è pœnitentiae ra-
„ tionibus ejiciendâ. XX. De fide ad justifi-
„ cationem non necessariâ, vel non unicè ne-
„ cessariâ.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 14.) Non disputabimus de æquivoco: *causâ:* peccata nemini remittuntur, nisi pœnitenti: huic necessarium est Davidis *cor contritum*, *&* *humiliatum:* Petrus pœnitens doluit, & *flevit amarè.* Matth. XXVI. v. ult. Mulier peccatrix *lachrimis rigavit pedes JEsu.* Luc. VII. v. 38. ecce dolorem: *dilexit* dolens. ibid. v. 47. ecce *contritionem:* remissa sunt ei peccata, ecce fructum contritionis. Ad 15.) Mala est impu-

 puta-

putatio, si Bahrdtius *de fide rectâ* loquatur. *Disponuntur ad justitiam, dum excitati divinâ gratiâ, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, CREDENTES, vera esse, quæ divinitùs revelata, & promissa sunt, atque illud inprimis, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quæ est in Christo JEsu.* Trid. Sess. VI. cap. 6. Hinc ad 20.) quoad primum membrum: *fidem unicè necessariam* qui asserit, sapientes Scripturam in sua Communione non retinebit; *dolor cum charitate* nimis sæpe in Scripturis præscribitur: *Si habuero omnem fidem, ita, ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* 1 Cor. 13. v. 2. Si nihil sum, neque justificatus sum. Christus Luc. VII. v. 47. de muliere peccatrice dixit ad Simonem Pharisæum: *remittuntur ei peccata multa, quoniam DILEXIT multum.* In eodem cap. v. ult. dixit autem ad mulierem: *FIDES TUA te salvam fecit:* conjunxit dilectionem cum fide: fidem unicè necessariam nullibi docuit. Quid hoc utilitatis attulit Ecclesiæ, quòd Lutherus cum suis tantopere contenderit, *fidem SOLAM esse, quæ nos justificet, ac salvet*, usque adeo, ut labem corrupti textûs *Rom. III. v.* 28. propter suam opinionem incurrere non dubitârit, addendo *solam:* quid, inquam, ex hac nova doctrina utilitatis? cùm fateri debeat, nec fidem sine charitate, nec charitatem sine fide, justum facere; hoc populos docere suffecit, quin opus esset disputare, cui earum virtutum *principaliter* adscribenda sit justitia. Sanè, propter hanc dissensionem Bahrdtius non retrahet suorum animos ad reunionem dispositos, dicent quippe ei, quòd hanc disceptationem curare, ac magno unitatis bono præferre non sit prudentis.

MATERIA DISSIDII.

„ XVI. De fide in solo assensu positâ:
„ XVIII. De supervacaneâ in fide fiduciâ
„ XXIII.

„ XXIII De certitudine salutis non nisi per
„ peculiarem revelationem impetranda. XVII.
„ De fide implicitâ, sive carbonaria.

DOCTRINA CATHOLICA.

Mirum est, quòd homo suis opinionibus ita possit devoveri, ut propter ejusmodi ad universalem Ecclesiam reverti dehortetur alios. Ad 16.) Cùm juxta Apostolum 1. Corinth. XIII. v. ult. *nunc maneant fides, spes, charitas, tria hæc,* rectè admittitur *fides in solo assensu posita*, quæ illustrat intellectum; rectè quoque adstruitur post hanc fidem dogmaticam *spes* à fide illa distincta, quæ erigit, ac sustinet voluntatem: ad 18.) Huic spei inest *fiducia*, sive *confidentia*, quæ & sæpe in Scripturis vocatur *fides*, sed diversa à fide intellectûs: absit, ut *supervacanea* à nobis reputetur fiducia vel confidentia, *quæ magnam habet remunerationem.* Hebr. X. v. 35. Tridentinum nostrum Seff. VI. Cap. 6. describens dispositionem impiorum ait: *ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes, Deum sibi propter Christum propitium fore*: allegat quoque duos textus, quorum alter *fidem*, alter *fiduciam* requirit; *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est &c.* Heb. XI. v. 6. & *confide fili: remittuntur tibi peccata tua.* Matth. IX. v. 2. Quòd autem ad 23.) Lutherani requirant ultra *fiduciam* catholicam *particularem hanc*, quòd *qui justificari cupit, teneatur firmiter ac certò esse persuasus, se justificationem obtinuisse*, hoc revera difficile, imò citra particularem revelationem impossibile est requisitum obtinendæ justitiæ, quis enim est *absolutè certus* de sua præparatione, ac *tali* certitudine, *cui non potest subesse falsum?* Equidem Augustana Confessio art. 20. putavit, *experiri pavidas conscientias*, quòd sua de individuali hâc fiduciâ doctrina *plurimum consolationis afferat; quia conscientiæ non possint reddi tranquillæ per ulla opera, sed tantùm fide, cùm certò statuunt, quòd propter Christum habeant*

placatum Deum: Sed vereor ne hæc inventio in ipsis rerum experimentis magis augeat pavorem, & inquietudinem conscientiarum; eo ipso enim, quòd hoc requisitum credant esse necessarium, in animo autem suo non percipiant, contristantur, pavent, inquietantur: profectò & Catholicorum conscientiæ hoc consolationis genus lubentissimè acceptarent, si nasci hoc in cordibus suis experirentur; vanâ autem persuasione nolunt se decipere, conscientiásque sopire affectatâ fidei particularis certitudine, gnari, quòd dixerit Apostolus 1. Corinth. 4. v. 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum*: quòdque ad Philippenses II. v. 12. non scripserit: *non est opus, ut in metu & tremore salutem vestram operemini, sed omnem pavorem potestis deponere, hoc solo, quòd credatis vos habere vobis placatum Deum per Christum*; sed contrarium: *cum metu & tremore vestram salutem operamini.* Ad 17.) Catholici neutiquam docent, *omnium* mysteriorum fidem *implicitam*, quam vulgariter *carbonariam* vocant, sufficere ad salutem, sed multorum explicitam fidem requirunt.

MATERIA DISSIDII.

„ XIX. De fidelibus fornicariis, adulteris,
„ mollibus, masculorum concubitoribus, furi-
„ bus, latronibus, avaris, maledicis, rapacibus
„ &c. XV. De virtutibus impiorum.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 19.) Severa Bahrdtii Theologia negat *peccatoribus*, saltem *enormibus*, communionem fidei, impiis possibilitatem virtutis naturâ bonæ. Prioris sententiæ rigor meritò facit abhorrere hanc Theologiam, & amplecti nostram; ne mox, ubi quis peccat, amittat omne fidelitatis consortium, ac spei anchoram, *cum jure prælaturæ, ministerii*, ac *regiminis ovium*, si quod habet; quam duram sequelam frustra emollivit Augustana

ſtana Confeſſio Art. 8. his verbis: *Quanquam Eccleſia propriè ſit congregatio Sanctorum, & verè credentium, tamen cùm in hac vita multi hypocritæ, & mali admixti ſint, licet uti Sacramentis, quæ per malos adminiſtrantur*; non enim tam quæritur, *an liceat eorum miniſterio uti*, quàm, *an teneatur fidelis ſanctus Prælato, Præpoſito ac Paſtori ſuo peccatori, ſi nullam hæreſin foveat, obedire*, ùt qui excidiſſet *Communione Sanctorum*, conſequenter *& omni jure paſtorali*: unde, ſi Theologia *Lutherana* hac in parte vera ſit, vera quoque erit *Huſſitica* Art. 22. *Paſtor malus eſt tantùm æquivocè paſtor*; & Art. 23. *Prælatus malus non eſt verus Prælatus.* Non teneor autem obedire Prælato non vero. Deinde non licet regulariter fideli accipere Sacramenta *extra Eccleſiam.* Ejusmodi exoticas ſententias, ab hæreticis jam pridem damnatis mutuatas, oportet potiùs ſupprimi, quàm tenaciter doceri, præſertim cùm ſint apertè contra Scripturam, & Patres. Ad 25.) Non pertinet hæc theſis propriè *ad fidem*: error tamen eſt damnatus, *Philoſophorum virtutes eſſe vitia*: *Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*: *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.* Ejusmodi opiniones procoxerunt ingenia, ſuis in ſpeculationibus nimis exaltata, quæ retundere prudentiæ eſt, quia ſuis paradoxis mundum replent, offendunt fratres, ac perturbant Eccleſiam.

MATERIA DISSIDII.

„ XXI. De modo juſtificationis per juſtitiae
„ infuſionem.

DOCTRINA CATHOLICA.

Bahrdtius neminem à fide Catholica per hoc retrahet, quòd dicat: *Si fias Catholicus, credes, animam tuam per juſtificationem ſibi intimam fieri ſanctam, mundam ſine quavis maculâ*; econtra; *ſi maneas Lutheranus, tunc credes, animam tuam in ſe eſſe ac manere impiam, immundam, maculis plenam; tantum enim*

teguntur peccata tua per merita Christi tibi imputata: nemo prudens, inquam, hoc dogmate retinebitur in Communione Lutherana; præstat enim, & præplacet semper, *esse verè mundum*, quàm *videri & censeri duntaxat mundum, reipsâ vero mundum non esse.* Qui justificatur, dealbatur *ut nix*, imò *super nivem* Isai. I. v. 18. Psal. L. v. 9. *Charitas Dei in ejus corde diffunditur per Spiritum sanctum.* Ad Rom. V. v. 5. Non est hìc obligatio credendi, gratiam justificantem esse aliquod *accidens absolutum Aristotelis*, quo fortè collimat horror Bahrdtii: credatur tantùm, quod dicit Scriptura, *venire in animam justi Sanctissimam Trinitatem, & mansionem facere apud eam.* Joan. XIV. v. 23. atque *inhabitare Spiritum sanctum.* Ad Rom. VIII. v. 10. Miror iterum, posse dari prudentem virum, qui nollet reuniri nobis, nisi nos dimitteremus *justitiam homini intrinsecam*, & amplecti systema tam exoticum.

MATERIA DISSIDII.

„ XXXIV. De libero arbitrio in homine re-
„ siduo. XXXII. De concupiscentia regeniti
„ pro peccato non habenda.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 34.) Nunquam potui capere, quî potuerint homines prudentes generi humano negare id, quod omnes gentes experimento animi agnoscunt, nobilem videlicet libertatem arbitrii: hi, cùm facere nos non possint *beatos*, necessario amantes Deum, contendunt nos facere miserrimos, *necessariò peccantes*, & *necessariò bene agentes*, prout placet Deo, aut concupiscentiæ: & horum quidem alii hanc necessitatem crudè explicant, alii minus crudè, alii cum subtilitate nihil valente. Quæso, quid coëgit recentiores hac thesi, pridem in Manichæis explosâ, his temporibus de novo facere turbas in *Ecclesia?* Sed & in *Republica* non potest audiri hæc positio;

positio; nam, si necessitentur homines ad peccata & delicta, cur puniuntur? Nemo judicum punit expertes liberi arbitrii, veluti sunt infantes, mente capti, furiosi, ex morbo delirantes, noctambulones: Deus ter optimus puniret sic, & non aliter agere necessitatos: ego sanè, si ethnicus essem natus, & intelligerem hoc esse dogma omnium Christianorum, nunquam Christianus fierem, quia percellit & convellit sanam rationem cum æquitate naturali. Protoplastum nostrum unico peccato sic corrupisse omnes posteros, ut deinceps liberè peccare nemo possit, non credam: Ab *exteris*, inquiunt, *criminibus* possumus abstinere, sed non ab *internis*: hoc frivolum jam est, atque inventum, ne insulso dogmate excusarentur omnes malefactores, carperentur, & offenderentur judices, qui eos puniunt: Qui *internis* tentationibus resistere non potest, is consequente lege necessitatis patrabit *externa*; nam tentationum impetus, qui nascitur intra nos, plerumque *ad externa malefacta* est, quæ non committit, qui impetum internum reprimit: toties has pravas inclinationes internè adhuc repressit Socrates philosophus, quoad habitum corporis malè natus, per philosophiam, & Christianus id non posset per Evangelium, & gratiam? Hoc dogma tam est perniciosum, ut Magistratus prohibere deberet, ne proponatur indoctæ plebi, exigente id prudentiâ gubernationis. Fanatismus Theologicus, capriciositatis socius, quanta nobis mala non peperit! Sic quoque ad 32.) Res accidit *de concupiscentiæ involuntariæ perpetuo ac jugi peccato propriè tali*, quoties illa motus suos stimulósque emittit, cúmque vel ipsum prædicatum *involuntarii* saniùs sentire suadeat, accersunt aliquod *voluntarium in causâ*, *ante* 5700. *annos positâ*, quando omnes in Adam peccavimus: concutit hoc commentum cardines sani judicii: legunt in Apostolo ad Rom. VII. pugnam carnis ejus cum Spiritu ejus eodem tempore: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*: legunt, Apostolum non consentire *legi membrorum*, sed *legi Dei*, eique *condelectari*: hic ergo peccaret simul, & non peccaret: & ille peccaret, qui de se ait: *Si autem*, *quod*

quod nolo, illud facio, jam non ego operor illud, ſed, quod habitat in me peccatum: ego non operor, ſed ego tamen peccem! Quæ philoſophia! An prudens vir credat, *peccatum*, quod vocat, illud, eſſe *peccatum Apoſtoli*? Eſt *peccatum*, id eſt, *vitium* naturæ corruptæ ſecundùm carnem; eſt *fomes peccati*, nobis ad agonem relictus, & ab Apoſtolo appellatur *peccatum*, non quòd *verè & propriè* ſit peccatum, ſed *quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat.* Trid. Seſſ. V. *de peccato originali.* Hanc planam interpretationem amplecti, deſerere aſperam illam Lutheranorum, ac violentam opinionem, nulla poteſt eſſe animi reflectentis repugnantia.

MATERIA DISSIDII.

„ XXXI. De peccato originis in nuda pri„ vatione juſtitiae originalis conſiſtente.

DOCTRINA CATHOLICA.

Fallitur Bahrdtius, ſi putet; hoc eſſe *imperatum* Catholicis *dogma:* eſt probabilis multorum ex noſtris Theologis opinio; conſtat enim, eos variare in explicando hoc dogmate: *per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt*, ad Rom. V. v. 12. Explicationem Auguſtanæ Confeſſionis Art. 2. de Vitio originis noſtratium nemo admittit: *docent, quòd poſt lapſum Adæ omnes homines ſecundùm naturam propagati naſcantur cum peccato*, hoc eſt, *ſine metu Dei, ſine fiducia erga Deum, & cum concupiſcentia; quòdque hic morbus, ſeu vitium originis, VERE ſit peccatum.* Quod dicitur, *ſine metu Dei, ſine fiducia erga Deum nos naſci*, hoc, opinor, facilè dimittent Lutherani; nam infans non eſt de ſubjecto capaci, dicamus loco ejus, *nos naſci filios iræ*, non, *quia concupiſcentiæ ſemen nobis connaſcitur*, ſed, *quia peccavimus in Adam:* In hoc parente unus filius æque peccavit, ac alter, nullus plus, nullus

nullus minùs altero: ergo concupiscentia non est peccatum originis; constat enim, hanc in alio majorem esse, in alio debiliorem in quovis genere malæ inclinationis, dari quoque homines naturâ frigidos, à muliere abhorrentes, ab avaritiâ alienos, non valentes irasci, pronos omnibus benefacere, neminem lædere, verbo, *bene natos*, cum harmonia corporis & humorum admirabili: si concupiscentia est peccatum originale, sequeretur, hos sine eo conceptos esse, peccatum hoc non esse *universale*, nec *æquale* in omnibus: Porro Baptismus delet *peccatum originale*, non delet *concupiscentiam*: hanc se solà *verè* peccatum esse, etiam in renatis, suprà profligavi: conciliabimur autem cum Lutheranis dicendo, quòd *peccatum originale secundùm materiale suum consistat in concupiscentia*, *secundùm formale autem suum in privatione justitiæ originalis*, sicut docet Amort in Tract. de peccato orig. pag. 17. ex Pallavicino Lib. VII. cap. 9. memorans, quod in Tridentino jam fuerit concepta appendix ad decretum de pecc. orig. hæc, *non improbari à Synodo illam positionem novam Scholasticis usitatam*, *ajentibus*, *manere post baptismum partem materialem peccati originalis*, *non item formalem:* hac conciliatione possunt esse contenti, & dimittere curiosam illam explicationem, baptismate *peccatum originale tantùm radi*, *aut non imputari*; cùm baptisma nos *regeneret* in vitam, consequenter omne illud tollat, quod veram & propriam peccati, seu mortis animæ rationem habet, ita, *ut nunc NIHIL DAMNATIONIS sit in iis*, *qui sunt in Christo JEsu*, *qui non secundùm carnem ambulant.* Rom. VIII, v. 1.

MATERIA DISSIDII.

„ XXXIII. De peccatis venialibus in sensu „ Pontificio.

DOCTRINA CATHOLICA.

Catholici, humanitatis & fragilitatis nostræ intuitu, admittunt peccata *venialia* 1.) Ea, quæ, prout commissa, *verè* sunt

sunt *mortalia*, attamen veniâ digna, & remissione ad pœnitentiam, sicut ait S. Ambrosius relatus in *Can.* 47. *Dist.* 1. *de Pœnit.* de peccato Evæ: *venialis culpa, quam sequitur professio delictorum:* hoc sensu & in lege Mosaicâ erant alia *venialia*, alia *criminalia* peccata. *Can.* 1. *Dist.* 6. *de Pœn.* Hæc non remittebantur ceremoniis legis, sed expiabantur morte, aliâve vindictâ: illa verò per ceremonias. 2.) Ea, quæ *in se verò* sunt mortalia, *prout tamen commissa*, mortem animæ non inferunt, puta ex ignorantiâ, inadvertentiâ, subreptione, imperfectâ animi præsentiâ, minùs pleno consensu, omissione reflexionis, aut summæ diligentiæ, quam vocamus culpam levissimam &c. 3.) Ea, quæ *naturâ suâ* sunt *levia* & *quotidiana*, in quæ etiam justi viri cadunt, nec propterea desinunt esse justi. Trid. Sess. VI. cap. 11. sicuti est distractio parva in oratione, jocus illiberalis, superflua locutio, verborum jactantia, gloriatio, vanitas quædam, inordinatus amor sui, vel alterius, excessus modicus in cibo & potu, impatientia, duriusculum verbum &c. Propter talia non credimus nos mereri æternos ignes, quæ est digna de Deo cogitatio, ut in quo habemus bonum Dominum, non tyrannum, Pontificem, qui possit compati infirmitatibus nostris. Severior Theologia conjicit in desperationem, & ideo populi meritò eam derelinquent ac lubenter, quia est purum placitum Theologorum suorum, & quidem imprudens satis. *Lutherus*, ingenii ferocioris Theologus, docuit primùm Art. 32. *Justum in omni opere peccare:* damnavit Thesin Leo X. ille verò postea plus dixit, *justum in omni opere suo peccare MORTALITER, attamen EX SOLA DEI MISERICORDIA VENIALITER.* Súntne hæc dogmata, ad quæ dimittenda vir expers pertinaciæ, flectere non possit animum suum? Ego potiùs spero, fore, ut saltem Jurisprudentes, aliique moderati inter eos viri nobiscum sentiant; quidquid Theologi eorum suis scholaribus, quibus solent plerumque caput indurare ad non cedendum in aliquo, inculcent.

MATE-

MATERIA DISSIDII.

„ XXVII. De insufficientia Scripturæ sacræ
„ ad institutionem hominis Christiani plena-
„ riam. XXVIII. De obscuritate Scripturæ
„ sacræ, Ecclesiæ, ùt vult Febronius, & Papæ, ùt
„ alii dicunt, effatis non collustratæ. XXX. De
„ libris apocryphis, qui canonici facti sunt, ad
„ stabiliendos errores à canone nostro alienos.
„ XXIX. De Scriptura laicis non legenda.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 27.) Institutio *plenaria* omnis christiani hominis *pro quacunque emergente controversiâ*, *pro quacunque sedandâ dissensione*, *pro quacunque profligenda hæresi*, aut malè sanâ doctrinâ, non reperitur in sola scriptura sacra: hoc probat experientia octodecim ferè sæculorum: probant tot sectæ simul cum *Luthero* exortæ, quæ omnes se conantur fundare in sacra Scriptura: omnes dicunt: *convince me ex verbo Dei, cæteris non movebor:* callidum hoc est; nôrunt enim bene, se aliquid semper distinctionis aut responsionis reperturos esse ad textum contrarium, ab oppugnantibus suum textum eversum non iri; viri adeò cœteroqui boni, & orthodoxi, ùt *Joachimus* abbas, ex Scripturis defenderunt suos errores: S. *Cyprianus* à *Stephano* Papâ non potuit ex Scripturis convinci, quòd valeat baptismus hæreticorum: *Ariani*, *Macedoniani*, *Nestoriani*, *Monothelitæ*, *Semi-pelagiani*, *Sociniani*, *Jansenistæ* hactenus, & olim, allegârunt Scripturas, & responderunt ad eas: idem faciunt *Anabaptistæ* contra *Lutheranos*, & hi contra *Calvini* discipulos: quousque disputabitur? Legistarum altercationes super textibus Corporis Juris terminantur Principum decisionibus: sensum Scripturarum discipulis aperuit Dominus, ut intelligerent Luc. XXIV. v. 45., ad eum

 finem

finem & suam præsentiam, & Spiritûs S. assistentiam promisit eis, & in eis Ecclesiæ. Joan. XIV. v. 26. Et ideo ad 28.) quibus in locis aut *verè obscura* est (quod omnes interpretes experti sunt, & fassi) Scriptura; aut *ab homine obscurari*, vel *depravari*, vel *in alienum sensum* pro crisi sua *detorqueri*, aut *conclusiones deduci* volunt, quæ aliis fidelibus videntur esse malæ, sicut conqueritur *Bahrdtius*, multos suorum doctissimos viros facere; ibi, *non scripturis*, sed *captui hominum*, & *altercationi*, subvenire debet *interpretatio* authentica (nam *doctrinalis sola* hærebit semper inter spinas disputationis) ne res abeat in scissuras æternas: non possum verò illam in terris alibi quærere, quàm *in Ecclesiâ*, præsertim sub Capite suo conciliariter congregatâ: hic non judicatur *de verbo Dei ipso*, utrùm verum sit, nec ne, sed *de contrariis ejusdem interpretationibus*, & *de conclusionibus ex eo deductis*, nec non, *an hæc illáve conciliatio textuum cum textibus recta sit, vel non.* Sic præcepit Deus rem servari in Lege veteri. Deutron. XVII. v. 8. & seqq. Sic Ecclesia ab initio usque huc servavit; secùs, erit, & manebit *Ecclesia* clamoribus & scriptionibus *confusa*. Act. XIX. v. 32. Ad 30.) Nimius hic est *Bahrdtius*, ponendo, quòd Ecclesia Catholica ideo fecerit ex libris primitùs *apocryphis*, id est, qui non ab universis fidelibus pro divinis agnoscebantur, fecerit libros *canonicos*, id est, divinæ authoritatis, *ut stabiliret errores* à libris, qui sunt de Canone Lutheranorum, alienos; nam Ecclesia non prævidit, fore post tot sæcula homines, contra quos hac providentiâ opus esset, ut certi quidam libri referrentur in canonem, sive novi, sive veteris testamenti: nemo hominum in libris illis, quos *extra canonem suum* religiosè unà tenuerunt Judæi, e. g. *Tobiæ*, *Judith*, *Esther*, *Ecclesiastici* &c. accusavit *errores*: pro *hagiographis*, & venerabilibus scriptis illos venerabantur, sed non pro *divinitùs dictatis*: Sic & Christiani aliqui nonnullos libros novi Testamenti. Mirâ *consensione successivâ* coaluit iste Canon, quem non fecit, sed ab antiquitate accepit Concilium Tridentinum: nulla legitur præcessisse contentio, nulla acris disceptatio: Concilia, Pon-

Pontifices, & Patres, à quibus derivamus traditionem ſacri Catalogi, *non deciderunt*, ſed *unicè retulerunt*, quinam libri haberentur pro canonicis in Eccleſia; nec contra eum apparuit tergiverſatio, donec Sæculo XVI. noſtri Theologi ex libris *deutero-canonicis* depromerent argumenta pro orationibus, jejuniis, eleemoſinis, pœnitentiis, virginitate & caſtitate viduali; tunc enimverò Theologorum novorum aſſurrexit ars critica, vanè ſibi perſuadens, argumenta noſtra everſum iri, ſi in dubium vocarent illorum librorum divinitatem: malè, ut opinor; nam erant nihilominus ſemper habiti pro libris *errore carentibus*, eorùmque receptio in Canonem manifeſtè probat Eccleſiæ recipientis *antiquum ſenſum* de doctrinis inibi contentis; nunquam enim Eccleſia recepiſſet libros, aliquid contra catholicum ſenſum continentes. Ad 29.) Hic eſſet aliqua ſpecies, qua *Bahrdtius* ingreſſum reperire poſſet apud ſuos, ne ſe reunirent: *ecce, ſi fiatis Catholici, prohibebimini, ne legatis ampliùs Biblia*, ſolatium veſtrum, & eſcam ſpiritûs: aſt larva eſt; nec verum, ùt jacet, quòd laici noſtri non audeant legere S. Scripturam; nam in ſcholis Catholicis ad lectionem publicam S. Scripturæ admittuntur etiam laici, qui eam à capite ad calcem, duce Magiſtro, de verbo ad verbum legant, & explicari audiant. Regula Indicis Romani IV. non prohibet, *etiam laicis*, Biblia in lingua *latinâ*, *græcâ*, vel *orientali*, ſolis eruditis notâ, ſed ſolùm in *linguâ vulgari*, ne paſſim, & ſine diſcrimine, quilibet ſcrutator, non habens ſubſidia, & regulas intelligendæ S. Scripturæ neſciens, fortè autem ingenio ſibi præ aliis ſapiente naturaliter pollens, cum periculo animæ ſuæ, & corporis, perſcrutetur myſteria, cœteráque curioſiùs, privatóque ductus ſpiritu ſibi fabricet exinde concluſiones erroneas: hinc Epiſcopi licentiâ, de conſilio parochi, opus eſſe ſtatuit Index: hoc ſanè providè propter experimenta lapſûs hominum plebejorum in hæreſes, & errores, quæ & ipſæ Lutheranorum Respublicæ habuerunt: veruntamen Index quoad hoc non ſervatur in Germania: Si-

ne licentia Episcoporum venduntur cuilibet Biblia vernacula, à Catholicis edita, & in domibus leguntur; id solùm servatur, ut si quis *idiota simul & bibliorum perspector, atque scrutator in perniciem infirmi sui intellectûs*, deprehendatur, ei Biblia auferantur, relictis Evangeliis, Epistolisque seorsim impressis, cum Ecclesiastico, quem Syrach nominamus. Nihil itaque hinc est horroris ab reunione.

MATERIA DISSIDII.

„ XXXVII. De Traditionibus, Patribus, „ Conciliis, Canonibus, Papæ effatis, pro „ principio in religione ponendis.

DOCTRINA CATHOLICA.

Principium Religionis *Catholicæ* idem est quod *Lutheranæ*, scilicet *Evangelium*, cujus puritati nos æquè studemus, ac ipsi studere sibi videntur. *Evangelium* suscipimus nos cum Tridentino Sess. IV. de Canon. Script. *tanquam fontem omnis, & salutaris doctrinæ, & morum disciplinæ;* sed duplici modo pervenit ad nos Evangelium, sicut ordo temporum demonstrat; nam 1.) Dominus noster JEsus Christus, Dei filius proprio ore primùm illud promulgavit, 2.) deinde per suos Apostolos omni creaturæ prædicari jussit. 3.) Pòst scripto annotatum fuit ab Apostolis & Evangelistis; quin adsit 4.) jussio vel mandatum, scripto annotandi Evangelium; quin etiam 5.) nihil penitùs omissum fuerit in Evangelio *scripto*, quod erat in Evangelio *tradito:* Si Bahrdtius contendere velit, *scripto Evangelio contineri punctatim atque minutim cuncta, quæ ante scriptum erant, & post scriptum manserunt in tradito*, tunc debet ipse ante omnia sistere

ſtere jus univerſum traditum, ut conferamus illud cum ſcripto, & videamus, an in ſcripto nihil ſit omiſſum de tradito; imò an non quædam ſint in ſcriptis Paulinis per ratiocinium Apoſtoli ex Scripturis anterioribus, & arte diſcurrendi divinitùs ſuffultâ, quæ non erant cœteris Apoſtolis tradita: Sic Evangelia *ſcripta* cum epiſtolis potuerunt *aliquid* habere *minùs*, quàm Evangelium *traditum*, & *aliquid* etiam *plus*: Apoſtolorum & Evangeliſtarum libri & epiſtolæ non fuerunt de communi conſilio conſcriptæ, ut, quod fortè omitteret unus, notaret alter, & cœteri, ſed alter, reliquis etiam inſciis, ſcripſit, prout occaſio ſcribendi tulit: Unde ſcitur, quòd *totum Evangelium traditum* ſacris illis literis fuerit mandatum? fragile igitur ſemper exiſtimavi dictum iſtud Theologorum Proteſtantium: *hoc non eſt ſcriptum: ergo non eſt tenendum;* ſive illud eorum: *ubi ſcriptum eſt?* Rectè verò, & inconcuſſè dixit Tridentinum noſtrum: *Veritatem & diſciplinam Evangelii contineri in libris ſcriptis, & ſine ſcripto traditionibus.* Contemne traditiones *Evangelicas*, & vide, quî ſuſtineas *Evangelium ſcriptum*, Theologe Lutherane; quo enim tempore ſcribebatur, & quidem *non ſimul ac ſemel*, ſed *ſucceſſivè*, nec Chriſtus, nec Apoſtoli ejus dixerunt: *nihil credas aliud, quàm quæ ſcripta videris, cœtera poſt hæc habe pro fabulis.*

Profundius loquamur invicem: Scripturæ illæ, quas habes, qua ratione ſunt divinæ? Certè *non in ſe*, nam ſunt *mera exemplaria*, impreſſa, vel manuſcripta *operâ merè humanâ*: exemplaria *ſine originalibus* non probant de jure, niſi aliunde ſuſtententur: ſic tuis exemplaribus fidem divinam non debeo, niſi ſuſtententur à traditione, & authoritate Eccleſiæ, nobis dicentis, dogmata in iis contenta, ac præcepta moralia eſſe à Chriſto oretenus tradita, & prædicari juſſa. SS. Patres non ſunt *principium* religionis noſtræ, ſed *doctores*, *teſtes*, & usque ad nos *propagatores*: de quibus juniori Theologo rectè dicitur: *interroga majores tuos & dicent*

dicent tibi. Deuter. XXXII. v. 7., hi enim in Timothei perſona juſſi ſunt *commonere, & teſtificari coram Deo. Concilia, & Pontifices* ſunt *cuſtodes* perennes depoſiti illius de quo monuit S. Paulus Epiſcopum Epheſi: *O Timothee depoſitum cuſtodi.* 1. Timoth. VI. v. 20., & iterum: *Bonum depoſitum cuſtodi per Spiritum ſanctum, qui habitat in nobis,* 2. Timoth. I. v. 14. Quid depoſuit apud diſcipulum Doctor gentium? Vix ac ne vix quidem *libros utriusque teſtamenti*; ſed *formam ſanorum verborum, quæ à mè AUDISTI in fide, & in dilectione in Chriſto JEſu:* ibid. v. 13. SS. *Canones* ſunt *principiata* ex Evangelio, & reliquo Dei verbo, non principia: ſunt *venerandæ regulæ, Spiritu Dei conditæ, & totius mundi reverentiâ conſecratæ*, ùt ſolebat loqui antiquitas: an ſapientior poſteritas illos repentè & indiſtinctè abjiciet, velut inutiles Evangelio? Loquor de veris Canonibus *Eccleſiæ*, non de falſis *Iſidori*, & qui iisdem innituntur, hi enim neque Spiritu Dei conditi ſunt, neque totius mundi reverentiâ conſecrati. Equidem teſte Berardo, viro clariſſimo, in Præfatione *ad Gratiani Canones genuinos ab apocryphis diſcretos, opus præſtantiſſimum, anno* 1752. *& ſeqq. Taurini editum*, eò deventum erat, ut, cùm Sæculo XVI. ageretur de Gratiano publicà authoritate emendando, nonnulli exiſtimarent, ejus Decretum, in quo tot confictæ Decretales, tot verarum ſiniſtræ interpretationes ac corruptiones conſpiciebantur, unà cum cœteris ſimilibus Collectionibus, penitùs è medio tollendum eſſe, ita ut (ſi quidem fieri poſſet) omnis talium Canonum memoria interiret, tantóque certiùs Eccleſiaſticæ Diſciplinæ conſuleretur. Sed prævaluit prudentiſſimorum virorum ſententia, qui *emendatione* malo remedium ferri poſſe & debere, judicabant, ne bonæ merces unà cum ſpuriis interimerentur. Sic prudentià & circumſpectione opus eſt, tum in abjiciendo, tum in retinendo: medium tenuere beati.

MATE-

MATERIA DISSIDII.

„ XXXV. De Trans - ſubſtantiatione
„ XXXVI. De adminiſtratione ſacræ Cœnæ
„ ſub una ſpecie.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 35.) Non carpes verbum, quia minùs latinum eſt, nec reperitur in Cicerone; nam & tua Theologia ejusmodi verba habet: Eccleſia poterit utique ſibi condere verba ad exprimendum myſteria: equidem modò anno 1215. in Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. publicè approbatum eſt, ſed propter ea novellum non fuit reipſâ, quaſi ante Innocentium Eccleſia tenuiſſet, in Euchariſtia manere panem & vinum unà cum corpore & ſanguine per *conſubſtantiationem.* Aliter S. CYRILLUS in Catecheſi III. docuit Eccleſiam Hieroſolymitanam: *Aquam aliquando in vinum COMMUTAVIT, & non erit dignus, ut credamus, quòd vinum in ſanguinem TRANSMUTAVERIT?* Et rurſus: *hoc ſciendum, & pro certiſſimo habendum, panem hunc, qui videtur à nobis, non eſſe panem, etiamſi guſtus panem eſſe ſentiat, ſed eſſe corpus Chriſti, & vinum, quod à nobis conſpicitur, tametſi ſenſui vinum eſſe videatur, non tamen vinum, ſed ſanguinem eſſe Chriſti.* Aliter S. AMBROSIUS Eccleſiam Mediolanenſem Lib. de iis, qui initiantur myſteriis cap. 9. *Quantis utimur exemplis, ut probemus, non hoc eſſe, quod natura formavit, ſed benedictio conſecravit, majorem vim eſſe benedictionis, quàm naturæ, quia benedictione ipſa natura MUTATUR.* Aliter, S. GREGORIUS NAZIANZENUS, S. JOANNES DAMASCENUS, cæterique Patres docti ac ſancti; quorum verba huc referre ſupervacaneum eſt. Quæ itaque ſit irreconciliabilis diverſitas

inter nos & vos? Quæ difficultas firmiter tenendi illud Concilii Lateranensis: *trans-substantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate Divinâ?* Nónne & vos debetis saltem credere trans-substantiationem *moralem* panis & vini, quia æstimare debetis has substantias, quasi non essent in Eucharistia, sed solus Christus: cur repugnetis admittere trans-substantiationem *physicam?* Non repugnat *Augustana Confessio*, sed abstrahit ab opinione illà exoticâ *companationis*, quæ plus difficultatis habet in explicando, quàm nostra *trans-substantiatio;* quæ enim totum Christum constituit in Sacramento hoc admirabilis omnipotentia, potest quoque destruere, & annihilare substantiam totam panis & vini. Sed fortè tua philosophia capere non potest accidentia panis absque pane: quàm parum hoc est! eadem nec capit modum companationis: si non vis admittere accidentia absoluta Peripatericorum, explica remansionem accidentium modo Carteſiano cum multis Catholicis. Illud autem mihi placet de Bahrdtio, quòd omiserit differentiam aliam, *quòd Christus non adsit, nisi in sumptione;* nam revera ista excogitata sententia vapulat apud prudentes, cùm Christus dans Apostolis divinum Sacramentum dixerit per verba de præsenti: *hoc EST* (non *erit*) *Corpus meum;* propter quod & Augustana Confessio Art. 10. docet, *quòd Corpus & Sanguis Christi VERE ADSINT, & DISTRIBUANTUR vescentibus in Cœna Domini*, & Art. 25. *PORRIGI Corpus Domini.* Hoc non ponitur *manducatione*, sed *verbis Christi*, sicut S. AMBROSIUS Lib. IV. de Sacrament. Cap. 4. catholicè docuit: *Panis iste panis est ante verba Sacramentorum: ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi: hoc igitur adstruamus. Quomodo potest, qui panis est, Corpus esse Christi? Consecratione. Consecratio igitur QUIBUS VERBIS est, & CUJUS SERMONIBUS? Domini JEsu: nam reliqua omnia, quæ dicuntur, laudem Deo deferunt, oratio præmittitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris: ubi venitur, ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non suis sermonibus sacerdos,*

cerdos, *sed utitur sermonibus Christi*: Cùm verò sermo Christi ponat Christum sub hostia, non disparentem post verba prolata, sed manentem, donec manducetur, quid causæ est, quòd nolit *adorari* Christus sub illo sacro velo? Qui cœnantes *genuflectunt* Lutherani, quidni adorent eum, coram quo genuflectunt? Quidni in processionibus piis deducatur cum psalmodiis instar Arcæ fœderis? Levissima mihi semper visa est responsio: *Christus se nobis dedit manducandum*, *non adorandum*, *non circumferendum*; manebit semper manducatio *primarius* verùsque finis sanctissimi hujus instituti.

Ad 26.) Fateor, vix esse controversiam, quæ majores in Germania tumultus excitârit, quàm hæc inde à Sæc. XV., & hoc ipso ex capite retrahi multos ab amplectenda Communione catholica; qui malunt *à non consecratis* suis ministris Christum sub nullo ex duobus symbolis accipere, quàm *à consecrato* sacerdote catholico eundem sub symbolo panis duntaxat: ad minus *certissimè* acciperent totum atque integrum Christum in Ecclesia Catholica sub specie solius panis, hoc enim nullus nostris sacerdotibus disputat, ast certi esse non possunt cœnantes in Ecclesia Lutherana, an accipiant Christum, tametsi panem & calicem sumant; quia nemo, nisi ab Episcopo consecrato ritè consecratus, habet potestatem consecrandi Corpus & Sanguinem Christi. Prudentia dictat, illam eligere Ecclesiam, in qua *certiùs* communicabo Cœnæ dominicæ, etsi sub ea non bibam, sed manducem tantùm. Communionem *sub una* non introduxit *præceptum* Ecclesiæ, sed *spontanea* fidelium *consuetudo*, tempore Concilii Constantiensis ferè universalis, & ideo Seff. 13. declarata *in illis rerum circumstantiis*, quòd esset ex nunc pro lege habenda, *quam non licet reprobare*, *aut sine Ecclesiæ authoritate pro libito mutare*. Voluerunt Hussitæ Ecclesiam *cogere* ad restitutionem calicis, *obtentu mandati divini*, quod transgrederentur omnes, quot-

quot hactenus communicassent sub una tantùm specie: sed hic ipse *modus agendi* erat fatalis, eo ipso enim nihil impetravit, ne dicerent, agnovisse tandem Ecclesiam, quod errârit. Si violenti illi homines scivissent *historiam dispensatæ* Eucharisticæ communionis, circa arbitrariam non-sacrificantibus in alterutrâ, vel utraque specie sub sacrificio communionem, circa *peregrinorum*, sub specie solius panis, ac *infantium*, sub specie solius vini communionem, circa communionem sub utraque specie sæculo V. omnibus propter Manichæos imperatam, circa remissum postea usu hoc præceptum, adiaphorâ manente laicis sub Missa communione in utroque symbolo, donec Sæc. XIII., quo scripsit S. *Thomas*, ipso teste in Summæ Part. III. Quæst. 80. Art. 12. *multarum Ecclesiarum usus invaluerit, in quibus populo communicanti dabatur corpus Christi sumendum, non autem sanguis*, idque idem S. Doctor laudat *providè in quibusdam Ecclesiis observari*; si considerâssent, potestatem Ecclesiæ in dispensando hoc mysterio aliquibus personis mox negâsse totam, mox concessisse Eucharistiam, velut *energumenis*, & *amentibus* in ultima tantùm vitæ periodo, reis autem ultimi supplicii primùm non dedisse, nec adhuc dare in Hispania & Gallia, in Italia autem & Germania dare; si, inquam, hæc scivissent, ac expendissent Hussitæ, pertinaciâ Bohemicâ sepositâ, facilè intellexissent, ineptè à se urgeri dispensatricem mysteriorum Dei Ecclesiam prætensione præcepti divini, & erroris hactenus commissi: discretionis virtus postulâsset totam hanc controversiam tractare *tanquam rem disciplinæ*, cui præsit pro varietate temporum Ecclesia: tunc impetrâssent, quod voluissent. Sic postea perfecta fuit Catholicorum cum Bohemis & Moravis unio per Concilium *Basileense*, sub conditione, quod crederent, sub alterutra specie totum Christum sumi, & consuetudinem abstinendi ab usu Calicis fuisse rationabilem. Unio consimilis hodiéque fieri posset cum vicinis Bohemorum, & aliis: non erit eâ in re difficilis Romanùs Pontifex, cui in hac

hac parte Ecclesia in Tridentino Concilio potestatem suam delegavit: novit ille, hanc disciplinæ relaxationem contributuram esse plurimum ad reunionem: & ego sane doleo, quòd (nescio quibus infaustis consiliariis) Episcopi Germaniæ non fuerint usi benignitate Ecclesiæ, per PIUM IV. an. 1564. sibi datâ, *ut sacerdotes utramque speciem, decenti ordine servato, & omni effusione vitatâ, quæ oriri posset inter communicantès sub utrâque & sub unâ tantùm specie ministrare possint illam ex devotionis fervore petentibus, dummodo ii, qui illam petierint, cum sancta Romana Ecclesia communionem habeant, & cùm cœteris in rebus fidem ejus doctrinámque sequantur, tum hoc quoque confiteantur, & credant in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento tam sub una, quàm sub utraque specie, verum & integrum Christi Corpus esse, nec Romanam Ecclesiam errâsse, aut errare, quæ, exceptis duntaxat Sacerdotibus celebrantibus, cæteros, tam clericos, quàm laicos, sub specie tantùm panis communicat &c.* Lünig in *Spicilegio ecclesiastico*: persuasus enim sum, plurimos de illitteratis, & litteratis Lutheranis, quorum hi speculativas de fide, satisfactione, & merito tricas suorum Theologorum non curant, illi verò non intelligunt, sícque amborum genus denegatâ sibi communione utriusque speciei valde percelli: Cur hæc scribam scio, quia hæc est quotidiana eorum & maxima contra nostræ religionis amplexationem tergiversatio, etiam, postquam persuasi sunt, & convicti in cœteris omnibus: *Res disciplinæ est, quæso, concedatur*; sequetur haud dubiè conversio ingens ad unionem, qua nihil est desiderabile magis; nec puto, tanti esse motiva inhærendi diutiùs præcepto, quod modò Sæc. XV. consuetudinem contrariam pro lege habendam statuit.

Atque hisce satisfactum credo à me esse Catechistæ Lipsiensi, manibus pedibúsque contra bonum reunionis pugnanti, quoad articulos ejus 37., quos nimis forti stylo declaravit esse *primæ classis errores, absolutè & per se capitales*

pitales. Tubam ille inflavit ad bellum Theologicum: adſum: reſpondeat ad mea, ſed non tam *ex zelo ſcholæ*, quàm *ſecundùm prudentiam*, & *in ſpiritu pacis*, quibus donis ſæpe deſtitutos ſe oſtendunt in diſputando utriusque partis Theologi.

Nunc pergamus quoque ad eos, ùt ipſe vocat, errores, quos ait, *hypotheticè*, *& per accidens fieri capitales* poſſe; cujus quidem diſtinctionis examini haud immoror, quia nimis eſt ſubtilis, & involuta. Numeravit autem 12.

ULTERIOR MATERIA DISSIDII.

„ IV. De authoritate Scripturæ ſacræ in „ relatione ad nos ab Eccleſia pendente, ùt „ Febronius dicit; à Pontifice, ùt alii. V. De „ interpretatione Scripturæ ſacræ non ex ipſa „ Scriptura ſacra petenda. VI. De authori- „ tate Vulgatae.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 4.) Repeto priora; Sanè poſſunt circumferri ſcripturæ pro ſacris, quæ ſacræ non ſunt, licèt aliàs piæ: quis diſcernit *quoad nos*, & *receptionem publicam?* Nónne ſaltem Eccleſia? Hæc fecit, ut quidam libri reciperentur in Canonem, quidam manerent *apocryphi:* aliam cauſam ego quidem non invenio, quare quatuor tantùm Evangelia fuerint agnita, cœtera *Thaddæi*, *Thomæ*, *Barnabæ*, *Bartholomæi*, *Andreæ*, manſerint apocrypha; nec cur unicum duntaxat librum *Actuum Apoſtolorum* habeant pro divino omnes Eccleſiæ,

clesiæ, cùm tamen sæculo V. exoupte adessent *Actus* nominibus *Andreæ*, *Philippi*, *Petri*, *Thomæ*, Apostolorum. De infantia, pueritia, adolescentia Christi nihil ferè habemus in Evangeliis, & tamen Ecclesia noluit supplere libro *de Infantia Salvatoris* Can. 3. Dist. XV. Ad 5.) Bona est interpretandi regula, *quòd textus textum explicet*; hoc ipso autem supponitur unius textûs obscuritas; nam sine hac textus textu non indigeret, sed esset clarus ex se ipso, id quod interjicio propter priorem thesin Bahrdtianam ordine 28. Sed felices admodùm essemus, si semper, sive in Bibliis, sive in Corpore Juris reperiremus textum clarum, per quem textus obscurus suam interpretationem indubitatam acciperet: optaremus & nos, & vos in S. Scriptura textum qui ore diserto contra *Calvinum* diceret: *in figura, sive apparentiis panis, quas tangimus, verè, realiter, & substantialiter latet Corpus Christi*: ast, ubi est ille textus? Optaremus contra *Trinitarios* textum, qui diceret: *Unus Deus est & tres sunt re distinctæ personæ, quarum unaquæque idem Deus est.* Ubi iste? Ubi aliquis dicens, *parvulos posse baptizari*: Aliquando sunt textus, quorum altero utitur orthodoxus, altero hæreticus, e. g. Arianus ex hoc: *Pater major me est*, infert *Filium Dei non esse consubstantialem Patri*: Orthodoxus autem ex alio: *Ego & Pater unum* sumus, infert, esse *consubstantialem*: affer textum tertium, qui decidat controversiam hanc. Ad 6.) Revoca in memoriam superiùs dicta: nulla Ecclesia habet autographum Scripturæ sacræ: omnes utuntur exemplaribus: hæc sunt vel *linguæ illius*, in qua autographa ipsa sunt conscripta; vel sunt *versiones in aliam linguam*: talis versio est nostra sic nuncupata *Vulgata* quam præ cœteris omnibus latinis (non etiam hebraicis & græcis) editionibus, & eò magis præ vernaculis, Tridentinum Sess. 4. statuit, *ut in publicis lectionibus, prædicationibus, & expositionibus pro authentica habeatur*: motivum fuit, quia *longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est*: attamen id factum, salvâ futurâ emendatione codicum,

dicum, quæ tandem operâ Pontificum *Pii IV. Pii V. Sixti V. Clementis VIII.* facta fuit, quamquam nondum ad extremos apices, præsertim in psalmis: Hanc authoritatem præ omnibus versionibus latinis cur invideret Lutheranus aliquis Vulgatæ? Datúrne aliqua versio latina melior? Approbatio ista nihil authoritatis detraxit fontibus, ad quos recurrunt nostri interpretes in verbis ambiguis, ac ubi energia, & proprietas quæritur. *Quousque* se porrigat eadem Tridentina approbatio, disce ex *Vega* Lib. XV. in Concil. Trid., & *Cano* Lib. II. de loc. Theol. cap. 13. qui ambo interfuerunt huic generali Concilio.

MATERIA DISSIDII.

„ VII. De sacramentis septem. VIII. De
„ intentione ministri in Sacramentis necessa-
„ riâ. IX. De charactere indelebili.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ad 7.) Non se declaravit *Bahrdtius*, quot ipse admittat Sacramenta, utrùm duo, tria, quatuor: solum *Baptismum*, & *Eucharistiam*, vel ultra hæc *potestatem clavium* pro remissione peccatorum, nec non *impositionem manuum* pro creatione sacerdotum: diffident enim Lutherani: Qui eorum agnoscunt *quatuor* hæc Sacramenta, quidni & *quintum* Confirmationis, quià more Apostolorum Episcopi dant baptizatis Spiritum S.? Cur non & *sextum* Unctionis infirmorum, ritum coævum Apostolis, ùt discimus ex Epistola Jacobi Cap. 5., quæ, fatente *Luthero* Lib. de captiv. Babylon., saltem *consuetudine* authoritatem obtinuit, & est antiquissimum monumentum, cui vetustissima Concilia & Patres

Patres locum dederunt inter canonicas Scripturas? Cur non & *septimum*, Matrimonium, quod Apostolus ad Ephes. 5. vocat *Sacramentum magnum in Christo, & Ecclesiâ:* ubi se non conjungunt *merè civili societate* mas & fœmina (id quod ne gentiles quidem, & Judæi fecerant) sed *conjunguntur à Deo* per ministrum Dei, *à Deo*, inquam, procul dubio *conjunctis benedicente*; ad quid enim *conjunctio divina* ad consortium merè civile? ad quid *mysterium magnum* sub contractu nihil sanctitatis continente? Plus hic non disputo. Moveat omnes Christianos pronus sine quavis disputatione consensus Ecclesiæ *Græcæ* cum *Latinâ* circa hunc numerum septenarium in Florentino Concilio, & post illud, dum etiam pseudo - Patriarcha Constantinopolitanus *Jeremias*, qui ad Confessioni Augustanæ adhærendum invitatus Sæc. XVI. fuerat, disertè declaravit, *Ecclesiam Græcam nec plura, nec pauciora, quam septem, admittere Sacramenta*, reprobans ejusdem Confessionis in hoc numero defectum. Sed nec ipsi *Waldenses* eundem numerum ausi sunt respuere; nam in fidei professione, quam *Uladislao* Regi obtulerunt, sic ajunt: *Sacramenta septenario inclusa numero, Ecclesiæ Christi utilia esse pandimus:* neque etiam *Wickeffus*, nec *Hussitæ* numerum istum diffessi sunt; dolendum itaque, quòd modò sæculo XVI. surrexerint circumcisores hujus numeri, non valentes tamen certum alium Sacramentorum pauciorem numerum figere, atque inter se convenire: hoc est *turbare Ecclesiam*.

Ad 7.) Rectè inquit *Tournelius* noster de Sacram. in gen. Quæst. IV. art. 1. malâ fide à *Chemnitio* referri Theologorum nostrorum sententiam *de requisitâ ad valorem Sacramenti intentione ministri* his verbis: „ Docuerunt, ad veri-
„ tatem Baptismi requiri non tantùm formam institutionis,
„ verùm etiam *intentionem ministri*, eámque non tantùm *respe-*
„ *ctu actus baptizandi, ùt objecti*, sed etiam *respectu effectûs*
„ *baptismi*, qui est ejus finis & terminus: ideo tria ponunt:
„ *baptisationem, verba, & intentionem*, & illa tria sentiunt
„ simul requiri ad veritatem & integritatem baptismi, ita,
„ ut neutrum sine altero sufficiat. “ Ad quæ *Tournelius*:

„ Verùm fallitur, & nobis imponit *Chemnitius :* intentio-
„ nem quidem requirunt orthodoxi, sed *non respectu effe-*
„ *ctûs baptismi*, ùt ille dicit, sed *tantùm respectu actûs ba-*
„ *ptizandi ùt objecti :* quòdsi hoc unum vellent Novatores,
„ *necessariam non esse intentionem effectûs Sacramenti*, sed
„ *tantùm ritûs* sacramentalis, quem minister intùs & animo
„ intendit facere, non verò tantùm fingere, ac simulare, *non*
„ *esset profectò, quòd hac in parte eos reprehenderemus.* "
Plus ego dico, reconciliabimur, modò requirant seriam *externè* intentionem, etiamsi fortè malus minister *internè* sibi proponeret nolle conferre sacramentum, id enim quoque gravissimi quidam Theologi docent cum Ambrosio *Catharino*, *Salmerone*, *Contensonio*, *Harlæo*, cujus thesis anno 1605. in Sorbonâ proposita hæc est: *cujusnam generis necessaria sit intentio, nondum Ecclesia pronuntiavit, adeo, ut internam externámve propugnare non sit nefas, mihi externam tueri procliviùs :* non speraverim autem, quemquam sobriorum Lutheranorum fore, qui priùs nollet reuniri, nisi concedatur ipsis, quòd Sacramentum valeat, etiamsi *externè mimicè, ac per jocum* administraretur, quòd scripsisse videtur *Lutherus.* Ad 9.) Dissidium est vel circa hoc, *quid sit character*, an aliquid *physicum*, an *morale* duntaxat, an *accidens spirituale absolutum*, an *sacra quædam relatio*, nec remorari debet reunionem, cùm & ipsi nostri Theologi unionem propterea non scindant: vel disceptatur, *an sacramenta illa tria*, quæ *reiterare* nefas est, videlicet Baptismus, Confirmatio, & Ordinatio, *signent nos signo aliquo*, quale quale istud sit; & in hoc dissidio cum Protestantibus non est implacabile bellum, cùm & ipsi admittant divisionem Sacramentorum in *iterabilia*, & *initerabilia:* baptismum sine sacrilegio iterari non posse, nobiscum sentiunt: impositionem manûs, quâ dabant Apostoli Spiritum S. renatis, & ministeria Ecclesiæ, nunquam legimus uni eidémque subjecto bis fuisse, aut ter ab eis impensam: Censebatur semper recipi in his tribus sacramentis *aliquid indelebile*, quamvis per externam desertionem malus quispiam se vellet gerere pro non-

non-baptizato, non-confirmato, non-ordinato: Hoc indelebile non est *gratia sanctificans;* ergo aliquid aliud, quod vocàrunt SS. Patres nostri *signaculum sanctum*, *& indelebile* cum S. CYRILLO præfat. in Catechef., *signaculum spirituale* cum S. AMBROSIO Cap. 7. de iis, qui initiantur mysteriis, *characterem Regis nostri, characterem dominicum ovium Christi* cum S. AUGUSTINO Tract. 6. in Joan. & Lib. VI. contra Donat. cap. I., qui & alibi comparat eum notæ characteristicæ militum. *Signari* nos ter docet S. Paulus 2. *Corinth. I. v.* 21. *Ad Ephes. I. v.* 13. *& IV. v.* 30. Credo, ita nos signari posse à Spiritu S., ut signum radi, vel deleri ab homine nequeat, licèt *externa facies* mutetur. Carpsit pridem in hæreticis sui temporis TERTULLIANUS Lib. de præscript. Cap. 41. deletionem characterum: *Alius hodie Episcopus, cras alius, hodie Diaconus, qui cras Lector, hodie Presbyter, qui cras Laicus; nam & Laicis sacerdotalia munia injungunt.*

MATERIA DISSIDII.

„ X. De Baptismo Joannis à Christi ba„ ptismo diverso.

DOCTRINA CATHOLICA.

Sic ergo & hæc *Petiliana* disputatio remoram injiciet reunioni? Quis cedet? Catholicus Lutherano, an hic illi? Credo postremum: nam hæc thesis: *Baptismus Joannis erat Baptismus Christi*, nec in Scripturis legitur, neque ex Traditione habetur: quin econtrà diversitas apertè est prodita ab ipsomet Joanne Baptista Marci I. v. 8. Joan. I. v. 26., & Apostolo Act. XIX. ubi viris ferè duodecim Ephesi dedit baptismum Christi, quoniam tantùm baptizati fuerant in Joannis baptismate: Quo autem motivo asseratur à vobis identitas utriusque Baptismi, notum est, nempe propter

ſyſtema veſtrum *de fide juſtificante*, cujus *excitatoria* juxta vos *duntaxat* ſunt Chriſti Sacramenta, ſic, ut Baptiſmus Chriſti idem faciat, nec plus, quàm Baptiſmus Joannis; hinc Auguſtanæ Confeſſionis art. 13. definitio: *Sacramenta ſunt ſigna, & teſtimonia voluntatis Dei erga nos, ad excitandam & confirmandam fidem in his, qui utuntur, propoſita:* Hæc propoſitio affirmativa nec eſt in ſe revelata, nec ex revelata deducitur, imò repugnat energicis S. Scripturæ expreſſionibus de virture & efficacia Sacramentorum ex ſe in ſubjectis diſpoſitis: unde prudenter agit, qui hanc ſyſtematis Lutherani ſervitutem dimittit.

MATERIA DISSIDII.

„ III. De charitate fidei formam ſuppeditante, vel ipſam fidem ſuperante.

DOCTRINA CATHOLICA.

Quid tricamur in ejuſmodi? Clarus eſt Apoſtolus 1. Corinth. XIII. v. ult. *major autem horum eſt charitas:* hæc formam non ſuppeditat fidei, *ut ſit fides*, ſed, ut *ſit viva fides*, nam hæc ſine charitate non vivit, juxta illud 1. Joan. III. v. 14. Qui non diligit, manet in morte: Junge ſimul fidem, ſpem, charitatem, & diſputare deſine, utra ſit alterius forma.

MATERIA DISSIDII.

„ II. De confeſſione orali, remiſſionis conditione.

DOCTRINA CATHOLICA.

Multos Lutheranos avertit à noſtra Communione neceſſitas confeſſionis peccatorum, eos nempe qui pluribus annis apud ſuæ Eccleſiæ miniſtros non ſunt confeſſi, jacéntque in profundo miſeriarum animæ, aut, qui pœnitentiarios habuêre minùs ſeveros, ac generali tantùm confeſſione contentos.

tos, contra propriam Augustanæ Confessionis declarationem: etenim art. 11. *De confessione docent, quòd absolutio privata in Ecclesiis retinenda sit.* Art. 25. *Confessio in Ecclesia apud nos non est abolita; non enim solet porrigi Corpus Domini, nisi ANTEA EXPLORATIS, & absolutis;* & in fin. *Verùm confessio, cùm propter maximum absolutionis beneficium, tum propter alias conscientiarum utilitates, apud nos retinetur.* Equidem addit Eadem, *in confessione non esse necessariam omnium delictorum enumerationem; hanc quippe esse impossibilem, nec esse onerandas conscientias curâ enumerandi omnia delicta; quòdsi enim nulla peccata, nisi recitata remitterentur, nunquàm acquiescere conscientiæ possent, quia plurima peccata neque videat, neque meminisse possunt:* Utique hoc non possunt prætendere illi, qui ajunt, non dari peccata levia, omnia esse mortalia, licèt sint motus carnis concupiscentis involuntarii, imò & opera bona; ast Religio Catholica admittit levia peccata, quæ non est opus confiteri, multò minùs involuntarios motus: remitti docet etiam mortalia peccata *per oblivionem omissa:* carnificinam arcet à conscientiis, docendo, *oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum, post diligentem sui discussionem, conscientiam habet, in confessione recenseri; reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eâdem confessione inclusa esse intelligi.* Trid. Seff. XIV. Cap. 5. Hoc esse possibile, tot Catholici suo exemplo demonstrant, nec *Lutherus* diffiteri videtur in libro de Captivitate Babylonica cap. de Pœnit. ubi: *Occulta confessio, quo modo celebratur, miro modo mihi placet, & utilis, imò necessaria est, nec vellem eam non esse, cùm sit afflictis conscientiis remedium.* Vid. Bossuet. Lib. III. Variat. Cap. 47.

Principium certum semper fuit, *Deum solum peccata remittere;* hinc Christus ostendit se Deum esse, *quia remisit peccata.* Matth. IX. v. 2. 3. 6. Luc. V. v. 20. seqq. Potestatem, quam Christus accepit à Patre, peccata remittendi, communicavit Apostolis & discipulis suis Joan. XX. v. 21. & seqq. *SICUT misit me Pater, & ego mitto vos: hæc cùm*

 dixis-

dixisset, insufflavit & dixit eis: accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Hæc est *legatio*, qua fungebantur pro Christo Apostoli, quibus ipse dedit *ministerium reconciliationis* 2. Corinth. V. v. 18. & seqq. Hæc legatio & missio, hæc insufflatio Spiritûs sancti ad *remittendum* vel *retinendum* peccata fuisset absque usu & praxi, si cum ea constitisset libertas, ab his Christi ad reconciliandum Legatis petendi absolutionem vel non petendi: quis enim datâ aliâ viâ remissionis commodiore, accessisset ad eos, qui non tenebantur præcisè *remittere*, sed etiam *retinere* potuissent? Nemo prudens se exponit alternativæ conditioni, ab arbitrio alterius pendenti, qui certam aliunde condonationem potest habere. Manet ergo, quòd unusquisque debeat à Sacerdote petere peccati sui remissionem, unde illud Matth. VIII, v. 4. *Vade, ostende te Sacerdoti.* Naturale est, quòd ostensio hæc debeat esse stipata manifestatione, quæ est in ostensione lepræ veræ aut spiritualis ex peccato sincera confessio. Qui *remittere* potest, & pro re natâ *retinere* debet, faciet id non temerè, sed cum cognitione causæ: *Quid solvit sacerdotalis potestas, si vincula non considerat ligati? Cessabunt opera medici, si vulnera non ostendunt ægroti. Si vulnera corporis carnalis medici manus exspectant, quantò magis vulnera animæ spiritualis medici solatia deposcunt?* ita ante mille jam annos scripsit Alcuinus Epist. 71. Atque ideo Patres Concilii Tridentini Sess. XIV. Cap. 5. *constat*, inquiunt, *Sacerdotes judicium hoc incognitâ causâ exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potiùs in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarâssent.* Solidit atem & concludentiam hujus argumenti ne ipse quidem *Calvinus* diffiteri potuit, qui illud aliâ viâ eludere laborat, dum Lib. III. Instit. Cap. 4. talia ingerit: „ Quod contendunt, non posse fieri „ judicium, nisi causâ cognitâ, in promptu est solutio, te„ merè sibi arrogare, qui sunt à se ipsis judices creati . . . . „ Jactant sibi ligandi & solvendi munus esse mandatum; ac si

„ quæ-

„ quædam eſſet jurisdictio quæſtioni adjuncta : porro hoc „ jus Apoſtolis fuiſſe incognitum, tota eorum doctrina cla„ mat. “ Itaque, ſi ex præmiſſis elucet, Apoſtolos, Epiſcopos, Sacerdotes, non ſibimet ipſis ſumpſiſſe, ſed à Chriſto accepiſſe poteſtatem peccata cum prudentiâ, juſtitiâ, & judicio remittendi atque retinendi, hócque munus Apoſtolis nihil minùs fuiſſe, quàm incognitum, ſequitur, vel ipſo agnoſcente Calvino, ſanum probúmque judicium non perſpectâ nec agnitâ cauſâ proferri, neque de ſpirituali leprâ niſi cum intelligentia & cognitione ſtatui, aut convenientia media illi curandæ dictari & applicari poſſe.

MATERIA DISSIDII.

„ XII. De Eccleſiæ infallibilitate, & Pa„ pæ Primatu, ſenſu Febroniano.

DOCTRINA CATHOLICA.

Ex his textibus : *Portæ inferi non prævalebunt adverſùs Eccleſiam meam.* Matth. XVI. v. 8. Et *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus usque ad conſumationem Sæculi.* Matth. XXVIII. v. ult. Joannis XIV. v. 16. Et *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis*, ut maneat *vobiscum in æternum, ſpiritum veritatis . . . . . quia apud vos manebit*, & *in vobis erit:* & v. 26. *Paraclitus autem Spiritus S., quem Pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia, quæcunque dixero vobis.* Joan. XVI. v. 7. 12. & 13. *Paraclitus non veniet ad vos, ſi autem abiero, mittam eum ad vos . . . Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo. Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem:* ex his, inquam, textibus concludunt Theologi noſtri, Chriſtum promiſiſſe Eccleſiæ perpetuam *directionem duorum aſſiſtentium*, ſuam nempe, & Spiritûs ſancti, ubicunque de veritate ſalutis ſermo & quæſtio erit. Concluſionem hanc eſſe prudentem & rectam vel ipſi proteſtantes agnoſcunt, ſi promiſſiones illæ ſint *abſolutæ;* quis enim errabit, quem

quem duo dirigunt infallibiles? Hinc dicunt, eas esse *conditionatas*, si nempe *Ecclesia semper sit adhæsura verbo Dei, illúdque rectè tractatura*; quæ autem hæc cavillatio disputatoria Scholæ? Quæ prærogativa foret in ejusmodi conditionali promissione? Quæ confidentia Apostolis fuisset scribendi Actor. XV. v. 28. *Visum est enim sancto Spiritui & nobis?* Quæ fides habenda Paulo 1. ad Timoth. III. v. 15. scribenti: *Ecclesia Dei vivi, columna, & firmamentum veritatis?* Sic omnis hæresis ab Ecclesia damnata subterfugiet judicium, censorem se constituet Ecclesiæ, ajens, hanc erràsse, se veritatem deprehendisse, nec membrum errans corrigetur, & instruetur à Corpore, sed corpus à membro, licèt fortè unicum esset. Hæc per se sunt absona, & indecora gloriosæ Christi Sponsæ Ecclesiæ. Cúmque inde à duobus sæculis tam diversi surrexerint, quorum alii cum Zwinglio, Calvino, Anabaptistis, Socinianis, clamant, Ecclesiam Catholicam in his illísve punctis erràsse, alii cum Lutheranis, eam in iisdem non erràsse, sed adhæsisse verbo Dei e. g. in veritate Cœnæ, in Baptismo parvulorum, cui adhærebo potiùs? Nónne soli Ecclesiæ Catholicæ, donec sim certus, quæ sit illa alia Ecclesia, cui prædicatum hoc attribueretur, *quòd ipsa in nullo dogmate erraverit.* Miror ad hæc, Lutheranos docere, quòd *fiducia cujuslibet Christiani* de justificatione suî per fidem in Christum tantæ sit certitudinis, ut ei subesse non possit falsitas, contendere autem, *fiduciam totius Ecclesiæ* in assistentia Christi & Spiritûs S., dum illa docet ac definit, posse vanam esse ac deceptam.

Papæ Primatus in sensu Febroniano sistit *Vicarium* pro Corpore Ecclesiæ *caput* Capitis Christi tam amabile & acceptabile, ut nemini ampliùs sub illo degere videri possit durum atque difficile. Corpus sumus, quidni caput habeamus? Una Christi Ecclesia sumus, quidni centrum unitatis quæramus? Protestantium multi hoc anhelàrunt, agnoscentes, quid esset Synedrion absque summo Sacerdote, Consistorium sine Præside, Synodus sine Directore, Ecclesia sine Pastore, exercitus sine Duce, grex pluribus pastoribus concreditus

creditus fine aliquo Paftore fupremo. Lege Febronium, ejúsque de Primatu Papæ retinendo fortiffimas rationes: addo illius temperamenta, & evanefcet omnis reluctatio animi.

MATERIA DISSIDII.

„ XI. De cœlibatu Clericorum.

DOCTRINA CATHOLICA.

Graviffimis de caufis cœlibatum facrorum Miniftrorum à primis jam fæculis coluit Ecclefia Latina: plebes noftræ huic legi canonicæ ita funt affuetæ, ut Sacramenta horrerent accipere à Sacerdotibus rei uxoriæ vacantibus: Sunt inter ipfos Lutheranos, qui cœlibes verbi miniftros cœteris præferant. Plurima pars *militum fæculi* repellitur à nuptiis; cur non & *milites Chrifti*, ut vacent Deo foli, *non divifi*, ficut ait Apoftolus, ipfe cultor cœlibis vitæ? Manfit hic in cœlibatu, maluítque caftigare corpus fuum, & in fervitutem redigere, quàm vehementes, quos ipfemet toti orbi faffus eft, ftimulos nuptiis fedare: monuit alios ad imitandum fe: *dico autem non nuptis, & viduis: bonum eft illis, ut fic permaneant, ficut & ego.* 1. Corinth. VII. v. 8. Et rursùs v. 27. *folutus es ab uxore, noli quærere uxorem.* Infirmis, qui fe non continent, fuafit, ut nuberent: propter incontinentiam Corinthiorum conjugatorum, extra orationis tempus, permifit opus conjugii, fed addidit: *hoc autem dico fecundùm indulgentiam, non fecundùm imperium:* declaravit v. 28. neminem peccare nubendo, verùm adjecit: *tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi: ego autem vobis parco:* monuit v. 29. *ut qui habent uxores, tanquam non habentes fint.* Talia cùm authoritate & perfuafione folus Prædicator cœlebs plebi fideli audet proponere. Quid ergo fi Prædicator verbi hanc doctrinam apoftolicam exponeret, ipfemet verò prolium multitudine fuam magnam incontinentiam publicè profiteretur? Irrideretur. Equidem *Auguftana Confeffio* art. 23. multùm ratiocinatur prò conjugio Sacerdotum, fed hoc erat pro exculpandâ illâ turbâ incontinentium ejus temporis, & propter publicam querelam de-

exemplis Sacerdotum, qui non continebant: hodie rara sunt lapsûs scandala. Si continere possint Sacerdotes Catholici, cur non quoque Prædicatores Lutherani? Res hæc non concernit totam Ecclesiam Lutheranorum, sed solos Verbi ministros, qui utrùm uxores habeant, nec ne, aliorum nihil refert: erunt sat multi, qui accipiant parochias sub lege cœlibatûs, sicut in Suecia viduati Episcopi, & alii malunt retinere beneficia, quàm convolare ad secundas nuptias. Constat quoque de publicis Principum Protestantium ordinationibus, imò & privatis beneficiorum fundationibus, quæ certis dignitatibus & præbendis utriusque sexûs indixêre cœlibatum. Et verò, si tot millenæ puellæ ac viduæ, quas nemo quærit in matrimonium, maneant innuptæ & castæ, cur Sacerdotes, qui ea, quæ sunt spiritûs, carni debent præhabere ex officio, non possent, nec deberent similiter continere? Nihilominùs hic versamur *in puncto disciplinæ*. Ecclesia Græca indulgentiam fecit Sacerdotibus, certò modo, nec non & Diaconis, quam non fecit Latina, unione salvâ; sic & reunio fieri posset Lutheranorum, salvâ *dispensatione*, ut instar Græcorum conjugio gaudeant, retentis quoque dignitatibus & beneficiis.

MATERIA DISSIDII.

„ I. De vita monastica.

DOCTRINA CATHOLICA.

Vita, sive philosophia monastica rectè instituta merebatur ab omni ævo suam laudem: *Nov. 5. in princ.* Prodierunt ex monasteriis viri maximi, pii, sancti, docti, quibus & Germania nostra debet fidem Christi. Fatetur Augustana Confessio, *monasteria fuisse olim scholas sacrarum literarum, & aliarum disciplinarum, quæ sunt utiles Ecclesiæ, unde sumebantur Pastores & Episcopi.* Fœminæ illustres se absconderunt in monasteriis, & exornârunt sanctitate Ecclesiam. Non spernamus pia hæc instituta: *unusquisque enim proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius verò sic.* 1. Corinth. 7. v. 7. & *Spi-*

Spiritus, ubi vult, spirat. Joann. III. v. 8. Apostolus quoque suadet, ut *unusquisque in ea vocatione permaneat, in qua vocatus est.* ad Corinth. I. cit. v. 20. Hæc antiquissima convellere durum est, cùm sint semper piæ mentes, quæ ferantur desiderio statûs monastici, etiam asperrimi, quod Ecclesiam Catholicam non parum commendat, & distinguit. Quid sollicitus est *Bahrdtius* super alienis conscientiis, alieno dono, & Spiritu? Qui non vult ingredi monasterium, maneat foris, nemo cogi finitur: datur omnibus annus probationis, sæpe biennium & ultrà ad exeundum pro varietate institutorum. Nimis mihi prolixus est *Confessionis Augustanæ* Art. 27. *de Votis monachorum,* quàm ut ad singula respondeam: sunt ibi, quæ moderatûs animus approbare non poterit, videlicet, *quòd liceat omnibus monachis, qui non sunt idonei ad cœlibatum, contrahere matrimonium, eo quòd creatio, & ordinatio Dei cogat eos ad conjugium, qui sine singulari Dei opere non sunt excepti, vota monachorum non esse de re possibili, mandatum Dei de conjugio videri plerosque liberare à votis, hæc irrita esse, quia omnis cultus ab hominibus sine mandato Dei institutus, & electus ad promerendam justificationem & gratiam impius sit; impios proinde cultus fuisse vota usitata, detrahere de gloria Christi, obscurare & negare justitiam fidei; factitias religiones non esse statum christianæ perfectionis, præconia vitæ monasticæ esse falsa, per ea non servari consilia Evangelica.* Hæc omnia diffusè congesta sunt pro eo tempore ad defendendos ordinum religiosorum copiosos desertores, inter quos tamen ipsos *Lutherus* (licèt parum ad cœlibatum factum se esse, ingenuè confessus sit) plures annos distulit *ad mandatum Dei prætensum* ducere uxorem. Vid. Bœhmer Jus Eccles. Protest. tit. de Cler. Conjug. §. 16. & 18. Nunc monachi nostri non indigent his exquisitis argutionibus contra vota: perstant plurimi, & reddunt Altissimo vota sua exemplari devotione: qui modum Sæc. XVI. hic & nunc adhuc sequuntur, *loquela sui facti* se ipsos faciunt *manifestos:* febris plerumque dupla, *superbiæ & luxuriæ,* seu *dissolutæ vitæ,* eos facit regulæ sanctæ desertores: redeunt tamen sponte, *ad finem saltem vitæ,* horum multi, relictis illecebris, & plangunt erratum suum dolore non ficto, in fo-

veris, etiam non dictatis, pœnitentiis: an hi secuti sunt *mandatum Creatoris* in deserendo, qui timoratos se probant in redeundo? Prudentes Lutherani ipsimet pro vilibus habent monachos apostatas; quia experiuntur, eos esse indisciplinatos, etiam ad morem honesti mundi. De *operum monasticorum*, quæ non ex coactione, & hypocrisi, sed in spiritu sancto fiunt, satisfactione ac merito sentimus, quod de aliis bonis operibus, cum quadam excellentia, attamen sine hyperbolicis exaltationibus, quas panegyri relinquimus: Monachatum esse *statum perfectionis*, sic accipe, quòd observantia regularis vitæ successu temporis *reddat perfectum hominem*, non, quòd Religiosi glorientur, *se esse perfectos*, nam hoc eis non crederemus: *Communio ac participatio in precibus & meritis Ordinum*, in quem solent nonnullos extraneos specialiter assumere, est arctior quædam *communio sanctorum* in vita & post mortem: propterea non mutuantur aliis sua opera. Quod apud quosdam legitur, renuntiationem sæculi esse *secundum quendam Baptismum*, hoc ad improprietatem pertinet, liberæque credulitatis est.

Quantum concernit *publicæ rei* ex monasteriis *utilitatem*, palam est, in multis bona studia denuò florere, educarique pueros ac adolescentes ad virtutem & scientias; fatendum tamen etiam, in perquàm multis adhuc nutriri plurimos inutiles mundo homines non levi sumptu, nondum tradi disciplinas, sicut oporteret, linguas orientales, elegantiam grammaticæ, experimentalem philosophiam, mathesin, historiam utramque, diplomaticam; sanam atque dogmaticam Theologiam, studium SS. Canonum, sacræ Scripturæ ordinatam expositionem, adhuc negligi; occupari autem ingenia juvenum monachorum ac vexari Aristotelicis nugis, metaphysicationibus, disputationibus de lana capræ, scholasticis speculationibus Thomistarum, Scotistarum &c. entibus rationis, chymæris, barbarismis: hoc obstinationi eorum, qui inter monachos senii autoritate pollent, nec ampliùs docti viderentur, si inutilia, quæ didicerunt labore improbo, abjicerent, tribuendum: accedit exiguus sæpe gustus literarum

in

in Prælatis, & penuria eruditorum Instructorum. Quàm diu hæc non erunt in melius reformata; quamdiu Jesuitæ pergent se gerere pro apotecariis omnigenarum probabilitatum, pro Regentibus, Magnatibus, hominibus aulicis, mercatoribus, peccatoribus languidis: quamdiu jactabunt, ipsorum maximè humeris Catholicam religionem sustentari, sine ipsis in Gallia & Lusitania irreligionem atque hæreses brevi dominaturas; quamdiu illi putabunt, se ita rerum mundi sapientes esse ac prudentes, ut in quovis eorum Collegio unus saltem vel duo sint, qui possint agere primarium Principis ministrum: quamdiu iidem in sæcularium, maximè autem in aularum, negotia se se ingerent, frustra sibi blandietur Heidelbergensis Theologus Observationum suarum summariarum §. 47. & 48. *non defore inter ipsos Protestantes, viros æquitatis amantes, qui methodum Febronii improbent*, dum carpit carpenda in Regularibus; non defore, *qui etiam adeo illos deprædicent*, qui doleant exterminium eorum, cujus machinationem non obscurè, sed falsò, *Kleinerus* imputat *Febronio* per figuram admirationis. Verùm quos hic Regulares *Jesuita* defendit? Suos utique, maximéque; nescio enim, an aliorum exterminio adeo condolitura sit *Societas*, quæ sub obtentu melioris boni tot virorum ac mulierum monasteria deglutivit. Hodie sanè res publicæ eo loco non sunt, ut in gratiam Jesuitarum alii Religiosi à publicis cathedris arcendi veniant; sic imprimis æmulatione propositâ profligetur ignorantia ac ruditas, quæ per monopolium nutritur. Sed neque illud solum est, quod in considerationem trahi oportet, quando de communibus commodis agitur: Faxit Deus aperiri oculos Principum, & Episcoporum, maximè per Germaniam, ne Jesuitis, saltem solis, diutiùs confidant scholas: est solœcismus politicus multarum consequentiarum: vel unum hoc considerandum relinquo, *An sit è re patriæ nostræ tales Religiosos præficere cathedris, qui nunquam defendent patriam, & Episcopos patriæ contra Aulam Romanam, semper hanc contra illos, & totam patriam*; sicut novissimum exemplum dedit nobis Theologus iste Heidelbergensis, & procul dubio omnes, quotquot

in illo Collegio aliquid scire sibi imaginantur, dum Febronii librum contra abusus Curiæ *eâ ratione* impugnant, ut per hanc bene merentes de Roma, malè mereri de Germania non vereantur; imò non absque scandalo vidi, legique, qualiter illi nativo suo spiritu sufflandi odium religionis (quod in politicis tot tantâque mala quotidie generat) ducti, subsannârint *Febronium*, quòd *reunionem*, rem vel pluribus Protestantibus ipsis tam diu jam exoptatam, pro desperando scopo magni sui laboris elegerit: *Bahrdtium* in suo proposito reluctandi tanto bono, obfirmârunt, cùm ejus difficultates imaginarias facili operâ ostendere potuissent: hoc potiùs à *Kleinero* exegisset muneris Theologici ratio, non verò tactum quæstionum Juris publici & politici Ecclesiæ, præsertim Germanicæ, quod non intelligit.

Tu verò, zelose Catechista Lipsiensis, tempera posthac vinum tuum aquâ, & obtempera illis Commystis tuis, qui dissuadent contentiones Theologicas: ad quid enim prosunt? Nullum hactenus verè per eas ad vos convertistis Catholicum, nedum Doctorem, rudis populus ista jurgia non capit, sapientior inter vos laicus contemnit ut rixas scholæ: noli porro sustinere *Papismum irreconciliabilem*: irenica præstat amplecti consilia: simus inter nos fratres, idipsum sentientes in Domino; *jucundâ mente invicem vivamus: hora tandem est, ut sancta mater Ecclesia, quæ pro tam duro filiorum suorum dissidio diu consternata est, pro pace & unitate lætari exultaréque incipiat, luctúmque præteriti temporis convertat in gaudium; ut qui eodem Christi charactere insigniti sunt, & eodem baptismatis fonte renati, deposita omni dissensione, eundem charitatis & unitatis spiritum induant, & ad augmentum gloriámque Nominis Christiani totis viribus intendant, fidémque orthodoxam protegere curent.* Concilium Basileense Seff. 3. in Epist. ad reuniendos Bohemos.

Dabam in Vederovia prid. Id. Novemb. MDCCLXIV.

INDEX

INDEX
in Tractatum Febronii.

A.

Apo-

B.

B.

C.

 Con-

Decla-

Diſpen-

M.

Metro-

N.

O.

P.

Postu-

Q.

R.

Reges-

Romana

S.

Sancti-

T.

Triden-

V.

INDEX
in tres posteriores Appendices.

A.

B.

C.

D.

E.

Episco-

F.

G.

H.

I.

L.

M.

Monar-

O.

P.

R.

S.

Sedes

F I N I S.